

* ﴿ **إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ وَهُمْ أَغْنَاءُ** ﴾ به لکوری گلهیی و گازندهو تۆله تهنه لهسه رهوانهیه که داراو دهوله مهندن و، دین داوای مؤلتهت لی دهکه نه چنه جیهاد ﴿ **رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ** ﴾ رازی بوون لهگهل به جیماوهکان بن و، لهمالهوه بنهبخن و لهگهلتن نهیهن !! ﴿ **وَطَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ** ﴾ نهوساش لهبه رهوه خوای گهوره موری بهدبهختیی بهسه دلایندا نا ﴿ **فَهَمْ لَا يَعْلَمُونَ** ﴾ نیت رهپاشه پوژی خراپی خویشیان نازانن و بههوشنایه نهوه ﴿ **يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ** ﴾ هر که له غهزای تهبووک گهرا نهوه بو لایان، بهپهله دین و دهست دهکه نه پرور بیا نوو هینانهوه بوتان ﴿ **قُلْ لَا تَعْتَذِرُوا** ﴾ بلی: هیچ پروریانویهک مههیننهوه ﴿ **لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ** ﴾ چونکه چاک دهتاناسین و ههرگیز پرواتان پی ناکهین ﴿ **قَدْ نَبَأْنَا اللَّهَ مِنْ أَخْبَارِكُمْ** ﴾ بههقیقهت خوای گهوره له دهنگوباس و ههواله نهینییهکانتانی ناگادار کردین، واته:

تییهگیه یاندین که چ شتی که له دلتاندایه ﴿ **وَسِرِّيَ اللَّهُ عَمَلَكُمْ** ﴾ **رسوله** بوئیایندهش به تهکید خواو په یامبهری خوا، گشت کردهوهکانتان دهیین، واته: خواو پیغه مبه ره که ی دهزانن چ کاریکتان لیده وه شیتته وه له مه بهدوا ؟ ﴿ **ثُمَّ تَرْدُونَ إِلَى عَالَمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ** ﴾ له پاشان دهبرینه وه لای نهو زانایه که به هه موو نادیارو دیاریک نه زانی و ناگاداره ﴿ **فَيَنْبُئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ** ﴾ ئینجا ههر شتیکتان کردوه ناگادارتان نهکات لی.

فرت و فیلی دوورووهکان:

﴿ **سَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ** ﴾ ههر که له تهبووک هاتنه وه لایان، خیرا دین و به خوا سویندتان بو دهخون که: توانای هاتنمان نه بوو لهگهلتنندا بیینه خهزاکه بویه نه هاتین ﴿ **لَتُعْرَضُوا عَنْهُمْ** ﴾ ههتا وازیان لی بهینن و ناویان نه بن ﴿ **فَاعْرَضُوا عَنْهُمْ** ﴾ دهسا وازیان لی بهینن و ویلیان بکه و مه یاندوینن و نرخیان بو دامه نین ﴿ **إِنَّهُمْ رَجَسٌ** ﴾ چونکه خوایان و کارو کردهو یان پیس و ناپاکه و

ماواهم جهنم و جی و شوینیان ناگری دوزه خه ﴿ **جزاء بما كانوا يَكْسِبُونَ** ﴾ نه تۆله یانه له بهر نهوکارو کردهو یه کردوویانه ﴿ **يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ** ﴾ سویندتان بو دهخون ههتا رازیین لییان ﴿ **فَإِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ** ﴾ خو ئه ر لیشیان رازی بن ﴿ **فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ** ﴾ نهوه بیگومان خوا له خه لکانی سنور بهزین رازی نابیت، کوپه که ی (سهلول) ههر که پیغه مبه ره گهراپه وه هات سویندی بوخوارد که: جاریکی تر دواناکه ویت.

دهشته کی بی ره زاترو کولی ترن:

﴿ **الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا** ﴾ عه ره به دهشته کییهکانی دهره وهی مه دینه، له مه پر بی باوه پری و دوو پرووییه وه له خه لکانی تر سه ره سه خترن ﴿ **وَأَجْدَرُ أَنْ لَا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ** ﴾ شایسته و له بار تریشن به نه زانینی سنوری نهو یاسایانه ی خوا ناروونی بو په یامبه ره که ی ﴿ **وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ** ﴾ وه خوا به هه موو نیش و

يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلْ لَا تَعْتَذِرُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَأْنَا اللَّهَ مِنْ أَخْبَارِكُمْ وَسِرِّيَ اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تَرَدُّوتُمْ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيَنْبُئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٥﴾ سَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لَتُعْرَضُوا عَنْهُمْ فَاعْرَضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رَجَسٌ وَمَا وَلَّهُمْ جَهَنَّمَ جزاء بما كانوا يَكْسِبُونَ ﴿٩٥﴾ يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٩٦﴾ الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَأَجْدَرُ أَنْ لَا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٩٧﴾ وَالْأَعْرَابُ مِنْ يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا وَيَتَرَبَّصُّ بِكُمْ الدَّوَابُّ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٩٨﴾ وَالْأَعْرَابُ مِنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرْبًا عِنْدَ اللَّهِ وَصَلَوَاتُ الرَّسُولِ أَلَا إِنَّا نَقَرُّهُ لَهُمْ سِدًّا خَلْفَهُمُ اللَّهُ بِرَحْمَتِهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩٩﴾ وَالْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا

و دەستەيەکی تر لە پێناسهی (سابقین) دا دەلێن: (هم الذين صلوا الى القبلتين). ئەوانە بوون کە لە نوێژەکاندا روویان لە هەردوو قیبلە کە کرد. ئیمامی شافعی و یارانیشی دەلێن: (هم الذين شهدوا بيعة الرضوان). ئەوانە بوون لە (بیعە تۆلریزان) دا ئامادەبوون، دەسا وادەیلان ئۆف بۆ ئەوانە ی رکیان لەو کەسانە کە خوا رازییە لێیان و ئەوانیش لە خوا رازین! بێ لەو هیش هیشتا جێنویان دەدەن و تەکفیریان دەکەن !!

دوو ڕووەکانی (مەدینە) و دەشتەکییەکان:

﴿**ومن حولكم من الأعراب منافقون**﴾ لە عەرەبە دەشتەکییەکانی دەورووبە ریشتاندا خەلکیکی دوو ڕوو و مونا فیک هەیە، وەکو هۆزی (مۆزەینە، ئەسەلم، غیفار، ئەشجەع) ﴿**ومن اهل المدينة مردوا على النفاق**﴾ وە لە خەلکانی (مەدینە) شدا هەندیکێ دوو ڕوو و، لێ پراو بۆ دوو ڕوویی هەن ﴿**لا تعلمهم نحن نعلمهم**﴾ تۆ ئەی موحەممەد نایانناسی، هەتا لەم دنیا بەدا بێراری خۆتیانی لە سەر بەدەیت، ئێمە بۆخۆمان زۆرباش دەیانناسین ﴿**سنعذبهم مرتين**﴾ جا لەبەر ئەوە ئێمە لە دنیا دا دوو جار سزایان ئەدەین، جاریکیان بە سەر خستنتان بە سەر دوژمنەکانتاندا کە بەو دڵگران دەبن، جاریکیشیان بە ئابرو بردنیا و نفاقیان ﴿**ثم يردون الى عذاب عظيم**﴾ لە دواییشدا ئەبرێنەو بۆ جەزەبە و سزایەکی هەرە گەورە.

موسلمانە بە جیماوەکان لە جیهاد:

﴿**وآخرن اعترفوا بذنوبهم**﴾ بێرێ خەلکی ترییش هەیە ددانیا بە گوناو هەلەکانی خۆیاندا نا، کە لە خەزای تەبووک "لەبەر سستی خۆیان دواکەوتن" پاشان تەوبەیان کردو پەشیمان بوونەو ﴿**خلطوا عملا صالحا وآخر سيئا**﴾ هەندێ کارو کردەوی چاکیان ئەنجامدا، بێرێکی خراپیان تێکەڵکرد ﴿**عسى الله ان يتوب عليهم**﴾ بێگومان خوا لێیان خۆش دەبێ و، تەوبەیان لێوەردەگرێت ﴿**ان الله غفور رحيم**﴾ بە راستیی خوا بۆ گوناو زۆر لێبوردەیه، زۆریش میهرەبان و دڵۆقانه. بە ئێ... گەئێ ریوایەت هەیە لە سەر ئەو کەسانە دەدوێ و، دیارییان دەکەن و هەریەکە بۆخۆی شتیکی لێ دەلێت! بەلام لە گەئێ ئەو هیشدا هەموو جوړە موسلمانێک بەردەکەوی کە ئەویش کارو کردەوی بەو چەشنە بێت و، پاشان تەوبە بکات، بۆیە هەرکە (ئەبوو ئەوفا) صەدەقەکی خۆی هێنا، پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: (اللهم صل على آل أبي أوفى) موسلیم. خوایه لە خانەوادە (ئەبو ئەوفا) ببوریت و رحمة تیان بە سەرا برێژیت.

لە سامان و داراییدا زەکات هەیه:

﴿**خذ من اموالهم صدقة**﴾ لە سامانەکیان زەکات و صەدەقەیه وەرگرە ﴿**تطهرهم وتزكهم بها**﴾ دڵ و دەروونیانی پێ پاکەو کە، هەتا لە گوناو هەکانیا پاک ببەنەو، چاکەکانیا فراوان ببێ و دەشگەنە پلە هەرە بەرز ﴿**وصل عليهم ان صلاتك سكن لهم**﴾ و دووعای چاکیان دەرەق بۆبکە، چونکە دوعا و نزای تۆ، دڵنارامیی و ئوقرە بەخشە بۆیان ﴿**والله سميع عليم**﴾ و خواش زۆر بیسندهیه، زۆریش زانایە. ئەم ئایەتە - ئەگەرچی رووی لە خەلکە دواکەوتوو کە بێت لە (تەبووک) - بەلام گشتییەو گشتگیرەو تەواوی موسلمانان دەگرێتەو، دەبێ هەتا رۆژی قیامەت "بەشی لەمال و سامانیا بێخەش بۆ رێی خوا" ﴿**الم يعلموا ان الله هو يقبل التوبة عن عباده**﴾ ئاخۆ نەیانزانیی کە بێگومان خوا تەوبە و پەشیمانی لە گشت بەندەکانی خۆی قەبوول دەکا ﴿**وياخذ الصدقات**﴾ و صەدەقەش لە هەموو بێرواداران و دڵسۆزان وەردەگرێ ﴿**وان الله هو التواب الرحيم**﴾ بێگومان هەر خوایه تەوبە قوبوولکارو، میهرەبان و دڵۆقان، دەسا ئێو هیش "ئەی موسلمانان" تەوبە بکەن و خێر و صەدەقە بدن بۆ رێی خوا،

پیغمبره‌ری خوا ده‌فرموی ((إِنَّ اللَّهَ يَقْبَلُ الصَّدَقَةَ وَيَأْخُذُهَا بِيَمِينِهِ فَيَرْبِيهَا لِأَحَدِكُمْ، كَمَا يَرْبِي أَحَدَكُمْ مَهْرَهُ، حَتَّى أَنْ اللَّقْمَةَ لِتَصِيرَ مِثْلَ أَحَدٍ)) ترمزی. واته: بیگومانه که خوی میهره‌بان صه‌ده‌قه قبول ده‌کاو به‌ده‌ستی راستیشی وهریده‌گری و، گه‌وره‌ی ده‌کا، هه‌روه‌کو چۆن یه‌کی له ئیوه جوان ئه‌سپه‌که‌ی به‌خۆ ده‌کاو گه‌وره‌ی ده‌بی، ته‌نانه‌تی یه‌ک پارو لای خوا به‌قه‌د (ئو‌خود)ی لیدی.

هه‌ره‌شه له‌یا‌خییان:

﴿^{۱۰۰} **وَقُلْ أَعْمَلُوا فِيسِرَى اللَّهِ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ**﴾ ئه‌ی پیغمبره‌را! به‌هه‌موو ئه‌وه‌لکه بلی: کاری خۆتان بکه‌ن، بیگومانن که خوی گه‌وره‌ی، پیغمبره‌که‌یی و، موسلمانان به‌ره‌می کرده‌وه‌کانتان ده‌بینن، واته: هه‌ر شتی بکه‌ن خوا پیغمبره‌ی ئیماندارانی ئی به‌ئاگا ده‌کات، هه‌ر چه‌ند به‌دزی و به‌نه‌ینیش بیکه‌ن ﴿**وَسْتَرْدُونَ إِلَى عَالَمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ**﴾ و به‌ته‌ئکید ده‌برینه‌وه لای (خوی) زانای نادیارو دیار ﴿**فَيَنْبُئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ**﴾ ئه‌وسا به‌هه‌ر کاری کردوتانه ئاگادارتان نه‌کات.

کاروباری سی‌هاوه‌ئه به‌جیماوه‌کان له‌جیهاد:

﴿^{۱۰۱} **وَأَخْرُونَ مَرْجُونَ لَأَمْرَ اللَّهِ**﴾ و ده‌سته‌یه‌کی تری جیماوه‌کان، چاوه‌پیری فره‌مانی خوان و چاره‌نووسیان دوا خراوه. رافه‌که‌رانی قورئان ده‌لین: ئه‌مانه، ئه‌و سی‌که‌سه بوون که له‌خه‌زای ته‌بووک خۆیان به‌ئه‌نقه‌ست دواخست و نه‌چوونه خه‌زا‌که. (ئین عه‌بباس) ده‌لی: ئه‌و سی‌که‌سه‌یه: (که‌عب) و (هیلال) و (موراره) بوون، ده‌سی ده‌سیه‌کی زۆریان به‌خۆیانکرد بۆ چوونه ته‌بووک، به‌لام ده‌ره‌نجام هه‌ر نه‌چوون و نه‌چوون!! شایه‌نی باسه هه‌ر سی‌که‌سه‌که‌ش له‌ئه‌هلی به‌در بوون "ئینجا له‌به‌ر ئه‌وه په‌یامبه‌ر ﷺ ریی له‌هاوه‌لان گرت له‌قسه‌و سلاو لی‌کردنیان، هه‌تا فره‌مانی خویان بۆ هات و ته‌وبه‌یان لی‌وه‌رگیرا، و ده‌کو له‌جیه‌کی تری ئه‌م سووره‌ته‌دا خوا ده‌فرموی: (وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خَلَفُوا حَتَّى إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَرَحَبَتٍ...) ﴿**إِمَّا يَعْذِبُهُمْ وَإِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ**﴾ ئه‌نجامیان دواخراوه، جا یاخوا سزایان ده‌دات، یان ته‌وبه‌یان ئی وهره‌گری ﴿**وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ**﴾ وه‌خواش زۆر زانایه، زۆریش کار به‌جی و له‌کارزانه، جابۆ دوا‌یی خوی گه‌وره ته‌وبه‌ی لی‌وه‌رگرتن و فره‌مووی: (لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ...).

مزگه‌وتی (ضرار) و به‌سه‌ره‌اتی:

﴿^{۱۰۲} **وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضَرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ**﴾ وه‌له‌دوو‌پوه‌کاندا که‌سانی واهه‌ن و ده‌کو (ئه‌بووعامیری راهیبی عیسا‌یی) - که له‌مه‌دینه‌دا - دژ به‌پیغمبره‌و موسلمانان و، بۆ به‌هیز کردنی کوفرو بی باوه‌پیری خۆیان و، بۆ په‌رتکردنی ریزه‌کانی کۆمه‌لی باوه‌رداران و دوورخستنه‌وه‌یان له‌پیغمبره‌ ﷺ ﴿**وَارْصَادًا لِمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ**﴾ و بۆ ئه‌وه بیکه‌نه (که‌مین) و پوانگه بۆ ئه‌و که‌سانه که‌پیشتر به‌ر له‌دروسکردنییدا دژی خواو په‌یامبه‌ره‌که‌ی ده‌جه‌نگان. ده‌گیرنه‌وه که (ئه‌بووعامر)ی فاسق هه‌میشه هه‌ره‌شه‌ی له‌په‌یامبه‌ری خوا ده‌کرد که: به‌هه‌موو هیزکی دژایه‌تی بکاو، هه‌رکه‌سی‌کیش شه‌ری له‌گه‌ل بکات ئه‌م ئاماده‌ی ده‌بی‌ت هاوکاری بکات! جا به‌فره‌مانی ئه‌و دژو نه‌یاره‌ی پیغمبره‌ ئه‌و مزگه‌وته‌یه کرایه‌وه، هه‌تا ببی‌ته جی‌گای پیلان و فاک و فیک دژ به‌موسلمانه‌کان ﴿**وَلِيَحْلِفْنَ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَى**﴾ که‌چی به‌هه‌موو هیزکیان سویند ده‌خۆن که: ته‌نها چاکه‌و‌خیرمان له‌کردنه‌وه‌ی ئه‌و مزگه‌وته‌دا مه‌به‌ست بووه ﴿**وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ**﴾ خۆ خوا بۆخۆی چاک به‌ئاگایه‌که درۆزن و دل‌یشیان چی تیدا‌یه و، مه‌به‌ستیشیان چی بووه؟ ﴿^{۱۰۳} **لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا**﴾ هه‌رگیز تۆش - ئه‌ی پیغمبره‌را! - له

مزگهوتی وادا رامه وهسته و نویرژ مهکه ﴿**لمسجد أسس على التقوى من أول يوم**﴾ دلنیا به ئه و مزگهوتیه "مزگهوتی قباء" که هر یه که م پوژژ له سهر بناغهی ته قوا دامه زرا ﴿**أحق أن تقوم فيه**﴾ بهه قتره تو نویرژی تیا بکهیت، هه تا مزگهوتی (ضیرار) ﴿**فيه رجال يحبون أن يتطهروا**﴾ له م مزگهوتهدا کومه له پیاویکی تیدایه - له پشتیوانان - زور حه زیانه لهه موو چلک و چه په لیه که و، لههر تاوان و گونا هیك پاک ببنه وه ﴿**والله يحب المطهرين**﴾ دیاره خواش بوخوی پاکانی خویش دهوی ﴿**أفمن أسس بنيانه على تقوى من الله ورضوان خير**﴾ ناخو ئه وهی بنه پرتی مزگهوتهدا که خوی له سهر خواناسین و ته قوا و په زامه ندیی خوادا پشتبی "وهکو مزگهوتی قوبا" چاکتره ﴿**أم من أسس بنيانه على شفا جرف هار**﴾ یان ئه و که سهی که بنه پرتی مزگهوتهدا کهی له سهر لیواری ناودری فشه ل و روخه ک داناوه، دیواریک له سهر قوری کرابی لا فاو هینا بیستی و، به ره و روخان ملی نابیت، نه بی چو بنیا یه کی له سهر بکریت؟! ﴿**فانهار به في نار جهنم**﴾ ئینجا له نا کاو به و فشه ل و رووخه که وه ده که ویته ناو ئاگری دوزه خه وه. واته: ئایا که سیك بناغهی ئایینی خوی له سهر دلسوزی و ته قوا دارشتبی، وهکو که سیك ده بی که له سهر پروپا لانت ه و دوو پووی دایرشتبی؟ ﴿**والله لا يهدي القوم الظالمين**﴾ هه رگیز خواش رینمای خه لکانی سته مکار ناکات، واته: نه وانه ی ئه و مزگهوتی (ضیرار) هیان کرده وه، ناهه قییکارو سته مکارن ﴿**لا يزال بنيانهم الذي بنوا ريبة في قلوبهم**﴾ بینا یه که یان ، واته: مزگهوتی (ضیرار) که به و نیاز ه وه دروستیان کرد، هه میشه چا وگی بیم وترسه له دلیاندا ﴿**لا ان تقطع قلوبهم**﴾ لیشیان نابریت مه گهر دلیان له ت له ت ببی و بمرن ﴿**والله عليم حكيم**﴾ وه خواش زور زانایه، زوریش کارزان و کار به جیییه.

خوا به به هه هشت گیان و سامانی موسلمانانی کری:

﴿**إن الله اشترى من المؤمنين أنفسهم وأموالهم**﴾

بیگومان خواگیان سامانی موسلمانانی کریوه ﴿**بأن لهم الجنة**﴾ که له باتییاندا به ههشتیان بداتی ﴿**فيقاتلون في سبيل الله**﴾ کوشتار ده که له پی خوادا ﴿**فيقتلون ويقتلون**﴾ جا ئه کوژن و، دهشکوژین ﴿**وعدا عليه حقا**﴾ ئه و کپین و فروشتنه به لینیکی هه قه خوای گه وه داویه تی ﴿**في التوراة والإنجيل والقرآن**﴾ له ته ورات و ئینجیل و قورئاندا ﴿**ومن أوفى بعهده من الله**﴾ ئه وه کی له خوا پابه ند تره به په یمان و به لینی خویه وه؟ ﴿**فاستبشروا ببيعكم الذي بايعتم به**﴾ ده سا موژده و مزگینی به یه کتر بدن و، گشتان دلشادین - ئه ی موسلمانان! - به و کپین و فروشتنه ی کردو و تانه ﴿**وذلك هو الفوز العظيم**﴾ دیاره هه ر ئه و مامه له یه دهسکهوتی مه زن و سه رفرازی گه وه یه ﴿**التائبون العابدون الحامدون**﴾ ئه و بهر وادارانه که خوای گه وه ئه و کپین و فروشتنه ی له گه ل کردوون ، ئه مانه ن وهکو خوی ده فهرموی: له رابردوی خرابی خو یان په شیمانن، عابیدو خواپه رستن، شوکرانه بزیرو سوپاسگوزان

سُورَةُ التَّوْبَةِ

الْمُؤْمِنِينَ

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفَرُّقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِزْوَاجًا لِمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ وَلَيَحْلِفْنَ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ شَهِيدٌ لِّمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿١٧٠﴾ لَأَنقُصَنَّ فِيهِ أَبَدًا الْمَسْجِدَ أَشْهَدُ عَلَى التَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ ﴿١٧١﴾ أَفَمَنْ أَشْهَدُ بَلِيَّةٍ عَلَى تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ مَنْ أَشْهَدُ بَلِيَّةٍ عَلَى شَفَا جُرْفٍ هَارٍ فَأَنهَارٌ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٧٢﴾ لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ الَّذِي بَنَوْا رِيبَةً فِي قُلُوبِهِمْ إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٧٣﴾ إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةُ يُقْبِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ إِنَّ مِنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بَبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٧٤﴾

التَّائِبُونَ

٢٠٤

﴿السَّائِحُونَ الرَّاکِعُونَ السَّاجِدُونَ﴾ و رُوژو گرو جیهادکارن ، روکوع بهرو کړنوش بهرن ﴿الْأَمْرُونَ بِالْمَعْرُوفِ﴾ و فرمان دهرن به چاکه ﴿وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ و ریگرن له خراپه ﴿وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ﴾ و پاریزهرن بو سنووره کانی خوا، نه مانه نه لگه ل خوادا مامه لهی بهه شتیان کردووه و بهه شتین ﴿وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ دهسا توش- نهی موحه ممه دا!- نهو مرگینیه بده بهو باوه پدارانه ﴿مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ﴾ نه به په یامبه ریدراوه داوای لیبوردن بو هاوبهش دانه ران بکات، نه به باوه پدارانیش ﴿وَلَوْ كَانُوا أُولَىٰ قَرْبَىٰ﴾ نه گهر چی خرمنی نزیکیشیان بن ﴿مَنْ بَعْدَ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ﴾ به تاییه تی پاش نهوه بویان دهرکه وتووه که دوزخین و بوکوفر کار دهکن. نیمای (بوخاری) دهلی: نه م نایه ته سه بارت به (نه بوو تالیب) هاته خواری، نهو

دهمه که له گیانه لا دا بوو و دهسته یه کیش له سه رانی قوریش لهوی ناماده بوون، پیغه مبه ریش چوویه لای سه ریی و فهرمووی: مامه! بلی: (لا اله الا الله) نهوسا منیش لای خوا نهیکه مه به لگه بو، (نه بوو جهل) پریدایه و گوتی: نه بوو تالیب! خهریکه واز له نایینی (عبدالمطلب) دینی؟! په یامبه ریدراوه فهرمووی: سویند به خوا هه تا ریم ی نه گیری، ههر داوای لیبوردن بو نه کم. ههر له وباروه بوو نه م نایه ته ییش هات و فهرمووی: (انک لاتهدی من احببت ولكن الله يهدي من يشاء وهو اعلم بالمهتدين) قصص/ ۵۶.

لیخوشبوون بو موشریکان داواناکری:

﴿وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ﴾ خو داوا کردنه که ی ئیبراهیمیش بو لیخوشبوون له باوکی ﴿إِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَا إِيَّاهُ﴾ ته نها له بهر نهوه بوو که کاتی خو- پیش نهوه بی باوه ریی باوکی بو دهرکه وی- به لینی دابوویه که: داوای لیبوردن بو بکات، وکو به ناشکرا له سوورته (مهریه) و، نایه تی (۶۷) دا باسکراوه و دهرمووی: (قال سلام عليك سأستغفرلك ربي إنه كان بي حفياء) ﴿فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ﴾

الَّتِي تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ ﴿١١٤﴾ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَيْهُمْ حَتَّىٰ بَيَّنَّ لَهُمْ مَا تَفْعُولُ إِنَّ اللَّهَ بَكِلُ شَيْءٍ عَالِمٌ ﴿١١٥﴾ إِنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَمَا لَكُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٦﴾ لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِن بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبَ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٧﴾

۳۰۵

﴿عَدُوٌّ﴾ جا که زانی سوور دوزمنی خواجه ﴿تَبَرَأَ مِنْهُ﴾ یه خه لی هه لته کان و به راته تی لیگرد ﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ﴾ چونکه ئیبراهیم پیایکی زور ملکه چ و دس به دوعا، هیمن و له سه رخو بوو به رامبه ر به خه لکانی نه زان . سهرنج: نه م دوو نایه ته (۱۱۳ و ۱۱۴) گه وره ترین یاسای وه لاو به رای له خوگر تووه و ده بیئت مروی موسلمان له رोजانه ی خویدا جیبه جی بکات ، وه به هیچ شیوه یه ک ناییت خوشه ویستی و پشتگیری و دوعای خیر بو هیچ کهس و لایه نیک بکات نه گهر بیتوو درایه تی ئیسلام و نه هلی ئیسلامی ده کرد ، ته نانه تی نه گهر نه و کهس و لایه نانه باوک و براو نزیکترین کهست بوون .

بى بەنگە كەس تاوانبار ناكړى:

﴿ **۱۱۵ وما كان الله ليضل قوما بعد إذ هداهم** ﴾ خو پاش ئهوهش خوا خه لكىكى خستبيته سهر راسته پى ، ئيتىر نه بووه جاريكى تر گومرايان بكات. ئه م نايه تهش سه باره ت به هه ندى له و موسلمانانه هاته خوارى كه داواى ليبورديان كردبوو بو موشريكه كان، له پاشان ترسان كه خوا قاريان لى بگرى، ئينجا هات بو دلدا نه وديان ﴿ **حتي يبين لهم ما يتقون** ﴾ تا ئه و شتانه يان بو روون بكاته وه كه ده بى خو يانى لى پاريزن ﴿ **إن الله بكل شئ عليم** ﴾ بيگومانه خوا به هه موو شتيك زاناو به ناگايه ﴿ **۱۱۶ إن الله له ملك السموات والأرض** ﴾ به راستى ده سه لاتی ته واوى ناسمانه كان و زه وى هه ر بو خوايه ﴿ **يحي ويميت** ﴾ كيى ويست ده يرثي، كييشى ويست نه يمريني و، هيدايت وگومرايش هه ر به ده ستى خو يه تى ﴿ **وما لكم من دون الله من ولي ولا نصير** ﴾ بيگه له خواش هيچ دؤست و پشتيوانيك تان ده ست ناكه وي ت له سزا پرگارتان كات، ده سا ئيتىر هه ر له خو ي بترسن.

خه زاكه ي ته بووك:

﴿ **۱۱۷ لقد تاب الله على النبي** ﴾ چون بو جيهاد فه رمان و كاريكى براوه ي خوايه، بو يه هه ر جوړه دواكه ووتنيك - بى بيانوى شه رعيى - وه رناگيرى و ناپه سه نده و توله ي هه يه .. بو يه خوا له و كاره ي په يام به ره يش خو ش بوو كه: مو له تى ده سه تيه كه له دوو پروه كانيدا كه: له گه لى نه چن بو جه نكي ته بووك ﴿ **والمهاجرين والأنصار** ﴾ وه له كوچكه ران و پشتيوانانيش - كه هه نديكيان چوونه جيهادو، هه نديكيان خويان به زه وييدا نوو ساند خو شبوو ﴿ **الذين اتبعوه في ساعة العس** ﴾ ئه وانه يان كه له جه نكه سه خته كه ي (ته بووك) دا داوى پيغه مبه ر كه ووتن و په يره ويان ليكردو چوونه ته بووك ﴿ **من بعد ما كاد يزيغ قلوب فريق منهم** ﴾ پاش ئه وه خه ريكوو هي نديكيان دليان لاړى بيت و نه چنه جيهاده كه وه! ﴿ **ثم تاب عليهم** ﴾ پاشان دووباره خوا ته وبه ي ليوه رگرتن ﴿ **إنه بهم رؤف رحيم** ﴾ چونكه به راستى خوا به رامبه ر به وانه زور به لو تفه، زوريش له گه ليان به ميهره.

سهر گزوشته ي سى هاوه له جيماوه كان:

﴿ **۱۱۸ وعلى الثلاثة الذين خلفوا** ﴾ خوا ته وبه ي له و سى كه سه ش وه رگرت كه خويان له غه زاكه گرته دواوه، واته: له مه دينه مانه وه و نه چوونه جه نكي ته بووك ﴿ **حتى إذا ضاقت عليهم الأرض بما رحبت** ﴾ تا له خه فه تدا واى ليها ت ئه م زه وييه فراوانه يان لاته نگ بوو ﴿ **وضاقت عليهم أنفسهم** ﴾ و له خه م و خه فه تا له گياني خويان بيزار بوون، چونكه په يامبه ر ﷺ بپراييدا بوو نابى هيچ كه سيك ته نانه تى سلويشيان لى بكات، هه تا فه رمانى خوا دي ت!! ﴿ **وظنوا أن لا ملجأ من الله إلا إليه** ﴾ ئيتىر زانيان كه هيچ په نايه كيان نه ماوه، مه گه ر هه ر په نا به خوا به رن ﴿ **ثم تاب عليهم ليتوبوا** ﴾ له پاشان خوا رينمايى ته وبه ي كردن ، بو ئه وه ته وبه بكه ن، ئيتىر ئه وانيش ته وبه يان كردو خوا به خشيني ﴿ **إن الله هو التواب الرحيم** ﴾ به راستى ته نها ئه و خوايه قه بوولكارى ته وبه و، ليبورده، زوريش دلوقان و ميهره بانه ﴿ **يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله** ﴾ ئه ي ئه وانه ي باوه رتان هي ناوه! له نافه رمانى خوا پاريز بكه ن ﴿ **وكونوا مع الصادقين** ﴾ وهه ميشه له گه ل ده سه تى راستان بن، ئه وانه كه له گه ل پيغه مبه ردا چوونه خه زاو، بو ريى خوا به مال و به گيان تي كو شان ، ئه و سى هاوه له ش له به ر ئه وه بوو خوا ده رگاي خي ري ليكردنه وه ، چونكه پاش ئه وه تووشى ئه و تا قبيكردنه وه يه بوون و هه ر كه پيغه مبه ر له ته بووك گه پرايه وه، هاتن ئه وه ي راستي بوو گوتيان و ، هيچ شتيكيان لى نه شارده وه، به لى (عوسمانى كوړى عفان) بوو توانى ئه و به هره و به شه گه وره يه بوخوى مسو گه ر بكاو، له و روژه ته نكه دا سوپا كه ي (ته بووك) بو پيغه مبه ر ﷺ وه ريخاو، له و روژه ناسوره ده ربا زى بكاو، ئه و يش پيى بفه رموى: (ما

ضر ابن عفان ما عمل بعد اليوم) المسند ۷۵/۴. واته: نیت پاش نه مرو عوسمانی کوری عه فان هه رچی بکا، زیان ناکات .

پاداشی چوونه جیهاد:

﴿**ما كان لأهل المدينة ومن حولهم من الأعراب**﴾ بؤ مه دینه ییه کان و عه ره به بیابانیه کانی ده وروو بهری مه دینه حه لال نیه ﴿**ان يتخلفوا عن رسول الله**﴾ که خو دواخن له په یامبهری خواو ﷺ له ماله وه لییدانیشن ﴿**ولا يرغبوا بانفسهم عن نفسه**﴾ و گیانی خو یان له گیانی په یامبه لا گرنگرییت و خو یانی لی هه لاویرن و، ثم هه موو پاداشه ی قیامه ته له دست بدن ﴿**ذلك بانهم لا يصيبهم ظمأ ولا نصب ولا مخمصة في سبيل الله**﴾ چونکه هه

تینوویه تی و ماندوویه تی و برسییه تییه کیان له ری خوا تووش ده بی ﴿**ولا يطمئون موطئا**﴾ و هه هه نگاوک ده یهاوین ﴿**يغيب الكفار**﴾ و بی باوه رده کان توو په بکات ﴿**و ينالون من عذر نبلا**﴾ و هه زیانک له دوزمنی خوا ددهن ﴿**إلا كتب لهم به عمل صالح**﴾ به هه ریه که له وانه خوی گه وره کرده ویه کی چاکیان بؤ دنووسی ﴿**إن الله لا يضيع أجر المحسنين**﴾ بنگومان خوا ره نجی کار چاکیان به زایه نادات، نه وانه که بوونه بالا گهردانی پیغه مبهری خواو، که م تا زور لی کلا نه بوون ﴿**ولا ينفقون نفقة صغيرة ولا كبيرة**﴾ و هه رچه نده مال به بخت ده کن، که م، یان زور له ری خواو ﴿**ولا يقطعون واديا**﴾ و هه رشیوو و دولک ده برن بؤ جیهاد ﴿**إلا كتب لهم**﴾ ثیلا هه موویان بؤ دنووسری ﴿**ليجزيه الله احسن ما كانوا يعملون**﴾ هه تا خوا به چاکتر له وهی کردوویانه پاداشیان بداته وه، واته: هه رگیز له ری بازه که ی پیغه مبهرو هاو له نی کلا مهن، وه کو (که عبی کوری مالیک و، هیلالی کوری ثومه ییه و، موراره ی کوری ره بیع) نه که ن، چونکه وه کو (که عب) خو ی ده لی: بیجگه له (به در) ناماده ی گشت خه زاکان

وَعَلَى الثَلَاثَةِ الَّذِينَ خَلَفُوا حَتَّى إِذَا صَافَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَافَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَنْ لَا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْتَوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٨﴾ يَتَأْتِيَ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿١٩﴾ مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا بِأَنْفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطْمَئِنُّ مَوْطِئًا يَعِظُ الْكَافِرَ وَلَا يَنَالُ الْبِرَّ مِنْ عَدُوٍّ نِيلاً إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٠﴾ وَلَا يَنْفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ لِحَجْرِ يَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا كَانُوا الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿٢٢﴾

بووه، به لأم لهم خه زایه ی ته بووکدا که هه موو نامیرو که ل و په لیکی جهنگیشی هه بوو، هه ر نه مروو سبه یینی کردو نه که و ته ری هه تا نه وان گه پرانه وه، نه میش تووشی نه و گرو گرفته یه بوون. ﴿**وما كان المؤمنون لينفروا كافة**﴾ هه ق نه بوو باوه رداره کان هه موو به جاری بچنه جیهادو شارو گونده کان چول بکه ن. به لی پاش هه رده شه کانی خوی گه وره له وانه ی خو یان له جیهاد دد زیه وه و دوا ده که و تن له جیهاد، موسلمانان کان په یمانیاندا که نیت له مه و دوا هیچ که سیکیان به جی نه مینی، هه ر بویه کاتی په یامبه ر ﷺ چویه مه دینه هه موو به جاری په لاماریان دداو ده چوونه خه زاو، په یامبه ریش ﷺ به تنیا خو ی ده مایه وه، ئینجا نه و نایه ته هات. ﴿**فلو لا نفر من كل فرقة منهم طائفة**﴾ با له باتی نه وه هه موو بچنه ده ری، له ناو هه ر ده سته یه که چند که سیکیان بچنه ده ری ﴿**ليتفقوا في الدين**﴾ بؤ نه وهی - له و جم وجووله ی جیهاده دا - له کاروباری ئاییندا شاره زاو ناگادار بن و، باش تیگه ن که: ئیسلام ئایینی

جمووجووله ﴿وَلِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ﴾ و که لهگوره پانی جیهادیش گه پانه وه ناو خیلای خویان، بیان ترسینن و هوشیاریان بکهنه وه ﴿لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾ به لکو له نافرمانی خوا خو وه دور بگرن.
له گهل کافره هاوسیکانتان به شه ربین:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ ئه گهل خاوهن باوه! ﴿قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ﴾ له گهل ئه کافراندا بجهنگین لیئانه وه نزیکن، واته: بهر له هه مووشتی دهبی دهورو بهری خوتان پاک بکهنه وه له شیرک و خوانه ناسی، ئه جا برۆن بو جیگه کانی تر، بویه پیغه مبه ریش ﷺ له بهرا له عه ره به کانی دهورو به ریه وه دهستی پیده کرد ﴿وَلِيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً﴾ و دهبی توندو تیزی و زه برو زهنگیشتان لی ببینن، واته: باهست بکهن به توندو تیزی و لی پرائقان ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ﴾ و چاکیش بزنان که: خوا له گهل خو پاریزانه.

نیمان زیادو کهم دهکات:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَلِيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٢٣﴾ وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَن يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٤﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَى رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿١٢٥﴾ أَوَلَا يَرَوْنَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَّرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ يَذْكُرُونَ ﴿١٢٦﴾ وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ نَّظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ هَلْ يَرَيْنَكُمْ مِنَ الْآجِدِ ثُمَّ انْصَرَفُوا صَرَفَ اللَّهِ قُلُوبَهُمْ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾ لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٨﴾ فَإِن تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿١٢٩﴾

﴿١٢٦﴾ اولا یرون انهم یفتنون فی کل عام مرة او مرتین

ئاخو نابینن که هه سألای جاری، یان دوو جار تاقییده کرینه وه "بهبی بارانی و، به جیهادو پویشن بو جهنگ" ﴿ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ﴾ که چی هه تهوبه ناکه ﴿وَهُمْ لَا يَذْكُرُونَ﴾ و بیرناکهنه وه په ند وهرناگرن ﴿وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ﴾ هه که بهشی له قورئان ده نیردریت و نه نییه کانی ئه وانى تیدابی و، لای پیغه مبه ر بن ﷺ ﴿نَظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ﴾ بو یه کتری ئه پوان و له خه جاله تی خو یاندا ده لیئ: ﴿هَلْ يَرَاكُمْ مِنْ أَحَدٍ﴾ ئاخو بلیی که سیئ له موسلمان هکان بتانینی، ئه گهر بو ی ده رچن و به جی به یلن ﴿ثُمَّ انْصَرَفُوا﴾ له پاشان خو یان ده کی شایه داوه و ده گه پانه وه ده رده چوون ﴿صَرَفَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ﴾ یاخو دلیان له باوه وهرچه رخی ﴿بَانَهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ﴾ چونکه به راستی خه لکیکی تی نه گه یشت و نه فامن.

منه‌تی خوا بزانی که پیغمبره‌ری بۆ ناردن:

﴿ ۱۲۸ لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ ﴾ سویند به‌خوا هر له‌خۆتان په‌یام‌به‌ریکی پایه به‌رزتان بۆ هات و چاک ده‌یناسن له‌کییه ﴿عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُمْ﴾ هر نار‌ه‌ه‌تییه‌کتان توش بی‌ت زۆر سه‌خته لای و پی‌ی سه‌خ‌له‌ت ده‌بی ﴿حَرِيسٌ عَلَيْكُم﴾ زۆریش سووره له‌سه‌ر بپروا هی‌نانتان ﴿بِالْمُؤْمِنِينَ رِؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾ به‌رام‌به‌ر به‌ بپروا‌داران زۆر د‌لسۆزو به‌ به‌زه‌یی و دلۆقانه، له سووره‌تی (۱۶۴/۳) ی‌شدا ده‌فه‌رموی: ﴿لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ...﴾ جه‌خت له سه‌ر هه‌مان مه‌به‌ست ده‌کاته‌وه ﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ﴾ ئینجا ئه‌ر به‌هاتنه‌که‌ت به‌هره‌مند نه‌بوون، دل زویر مه‌به‌و ب‌لی: من هر خوام به‌سه ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ بی له‌و خواجه هیچ په‌رستراویک نییه شی‌اوای په‌رستن بی‌ت ﴿عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ﴾ هر به‌ویش پشت‌ده‌به‌ستم ﴿وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾ و هر ئه‌ویشه‌ خاوه‌ن و په‌ره‌ردگاری عه‌رش‌ی گه‌وره. به‌لی ته‌نها خوا به‌پشتی‌وان زانین پی‌شه‌ی هه‌موو پیغم‌به‌ران بو‌وه: و‌ه‌کو له سووره‌تی (۵۶-۵۴/۱۱) دا ده‌فه‌رموی: ﴿قَالَ إِنِّي أَشْهَدُ اللَّهَ وَأَشْهَدُوا أَنِّي بَرِئٌ مِمَّا تَشْرِكُونَ مِنْ دُونِهِ فَكَيْدُونَ جَمِيعًا ثَمَّ لَا تَنْظُرُونَ إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ...﴾ وه له‌سووره‌تی (۱۴/۱۲) دا سه‌باره‌ت به‌ (نوح) ده‌فه‌رموی: ﴿فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ...﴾ وه پیغم‌به‌رانی تر ده‌ل‌ین: ﴿وَمَا لَنَا إِلَّا تَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا...﴾ ئه‌بوو (خه‌یسه‌مه‌ی) ئه‌نصاریی (خوای لی‌رازی بی‌ت) پۆژی چوویه ناو با‌خه‌که‌یه‌وه، ژنیکی جوانیشی هه‌بوو، له‌سیبه‌ریکی خه‌ست و خۆلدا رایه‌خیکی بۆ پ‌راخست و، فه‌ریکه خورماو ئاوی خۆشی بۆ هی‌نا، پاشان بیرکی کرده‌وه و سه‌یریکی کردو و‌تی: سیبه‌ریکی خه‌ست و، فه‌ریکه خورما یه‌کی چاک و، ئاویکی ساردو، ژنیکی جوان و...!! په‌یام‌به‌ریش ﷺ له‌به‌ر خۆرو گه‌رمادا بی‌ت.. ئای ئه‌م کاره‌م چ کاریکی نار‌ه‌واو نادروسته !! ئیتر ده‌ست به‌جی هه‌لساو و شتره‌که‌ی ئاماده‌کردو شیرو ره‌مه‌که‌ی به‌ده‌سته‌وه گرت و به‌په‌له‌ ری‌گای گرت به‌رو رو‌یش‌ت، په‌یام‌به‌ریش ﷺ له‌وی سه‌یری کرد، دیتی و له‌دووره‌وه سواری به‌په‌له‌ هات، زۆر هه‌زی ده‌کرد (ئه‌بوو خه‌یسه‌مه) بی‌ت، بۆیه فه‌رموی: ﴿كُنْ أَبَا خَيْثَمَةَ﴾ واته: به‌ش ئه‌م سواره و به‌په‌له‌ دیت (ئه‌بوخه‌یسه‌مه) بی، به‌لی که‌ گه‌یش‌ت و هاته پی‌شه‌وه به‌ (ئه‌بوو خه‌یسه‌مه) ده‌رچوو، ئیتر پیغم‌به‌ر ﷺ زۆری هه‌ز کرد، پاشان له‌خوا دا‌وای لی‌بوردنی بۆ کرد.

کۆتایی ته‌فسیری سووره‌تی (ته‌وبه) والحمد لله رب العالمین .

ئیمه‌ش دا‌وای لی‌بوردن له‌گشت هه‌له‌و په‌له‌یه‌کمان ده‌که‌ین.

*** **

۱۰- سووره‌تی (یونس‌ه)

مه‌که‌یه‌و (۱۰۹) ئایه‌ته

به‌نا‌وی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئه‌م سووره‌ته‌ش له‌و سووره‌ته مه‌که‌یه‌انه‌یه که‌با‌یه‌خ به‌ بنه‌ماو بناغه ئیسلامییه‌کان ده‌ده‌ن و‌ه‌کو: (بپروا به‌خوا، به‌گشت کتیب و نامه‌کانی و، به‌په‌یام‌به‌ران و، به‌زیندوو‌بوونه‌وه‌و، به‌ پاداش و تۆله) ده‌شتوانی ب‌لی‌یت به‌مه‌ له سووره‌ته‌کانی تر جیا‌ده‌کر‌یت‌ه‌وه که: مرو‌قه‌کان بانگ ده‌کات بۆ بپروا‌هی‌نان به‌گشت کتیبه ئاسمانیه‌کان، به‌تایبه‌ت قورئانی پیرۆز. بۆیه‌که‌مجار به‌ با‌سیکی په‌یام‌به‌رمان (موحه‌مه‌د) ﷺ و په‌یام‌ه‌که‌ی ده‌ست پ‌یده‌کات، ئه‌و راستیه‌ش ده‌سه‌لم‌ینی‌ت که: هر ئوممه‌ت و نه‌ته‌ویه‌ک په‌یام‌به‌ریکی بۆ هات‌وه، که‌وابوو به‌نا‌ه‌ق سه‌ریان له‌هاتنی موحه‌مه‌د ﷺ سوور ده‌مین‌ی، له‌کاتی‌که‌دا هر له‌خۆشیانه، بۆیه ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّا لِلَّهِ عَجَبًا إِنَّ أَوْحِينَاَ إِلَى رَجُلٍ

منهم... له پاشان چهند نایه تیک بۆ روونکردنه وهی "ئولو هییهت" و "عبودییهت" دینی، ئه وساش خه لکی بۆ به راست خواناسین و ملکه چ بوون بۆی پینوین ده کاو، پینان ده لیت که: ته نها خوا دروستکارو روژی دهره، ههر نه وه ژیان و مردنی به دهسته، کاروباری گیتی و جیهان ته نها به وه.. جگه له خوا هیچ که سیک شتیکی به دهست نیه، غهیره خویشی هه موو تیا ده چی و ده فیه وتی. ئینجا هه لویستی هاوه لدانه ران به رامبه ر به قورئان و په یامه که ی په یامبه ر ﷺ باس ده کاو ده لیت: ئه م قورئانه به لگه و موجیزه یه کی نه مه ره، هه تا دونیا دونیا بیه ت ههر ئه مینیت ه وه. وه هم پینان ده لیت: فه رموو ئه گه ر راست ده که ن له ده واکه تاندا ته نها سو ره تی له وینه ی ئه م قورئانه به یین، که ئیوه خو تان به سه رچا وه ی خوشخوانی و ره وان بیزیی ده زان! ده سته ئاده می ده گری و، گه ئی سیفا تی خوا یان

پیده ناسینی و، پاشان به بوونه وهردا ئه یانگیڕی و پینان ده لیت: وهرن له م ئاسمان و زه ویه دا سه یری شوینه واری ده سه لات ی خوا بکه ن و بزانه چ عه جایباتی ده بین، پاشان داستانی هه ندی له په یامبه ران، (نوح) و گه له که ی (موسا) و نه ته وه که ی، وه ههروه ها فه ره ونی تا غوت.. ههروه که ده ست ده خاته بان چیرۆکی (یونس) په یامبه ر ﷺ هه ربویه سووره ته که ش به سووره تی (یونس) ناو برا وه. فه رمان به په یامبه ر ﷺ ده دا که: ته نها ده ست به شه ریعه ته که ی خوا وه بگری و، ده بی به رامبه ر به وه مو ئازارو ئه شه که نه ج ده کرین له لایه ن تا وانبارانه و خوراکرو به ئارامبی.. تا کو تا به یاری خوی بۆ دی.

پیغه مبه ر ههر له ئاده مزاد ره وانه ده کری:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * ۱ الر ت لك آیات الكتاب

الحکیم ﴿ئه مه چهند نایه تیک ئه و قورئانه مه حکم و به پیزیه ﴿اكان للناس عجبا ان اوحينا الى رجل منهم﴾ ناخو بۆ خه لک جیی سه رسوپانه که وه حیمان بۆ پیاویکیان کردوه و کردو ومانه ته پیغه مبه رو پیمان گوته وه !؟ ﴿ان اندر

الناس﴾ که گشت مه رد به سزای دوا پوژی خوی گه وه ره به ده سه لات به رسینه ﴿بشر الذين آمنوا﴾ و به و که سانه ش با وه پریان هی نا وه مژده و مزگینی به ﴿ان لهم قدم صدق عند ربهم﴾ که به راستیی پایه و په لو پاداشی باش و به رزیا ن بۆ هیه لای په ره ر دگاریان، به هو ی ئه وه ی له دنیا دا کارو کرده و ی چاکیان پیشخستوه ﴿قال الكافرون ان هذا لساحر مبين﴾ که چی کافرو بی با وه ره کان به پیغه مبه ریکی ئا وایان گوت: بیگو مان ئه م موحه ممه ده ﷺ جادو و گه ریکی ئاشکارو روونه!

خوا به دیهینه ری گشت بوونه وهره:

﴿ان ربكم الله الذي خلق السموات والارض في ستة ايام﴾ به راستیی په ره ر دگارتان هه ره ئه و خوا یه یه که: ئاسمانه کان و زه ویی له ما وه ی شه ش روژدا دروست کرد، هه ندی ده لین: مه به ست به و روژانه، ههر ئه م روژانه ی

سورة يونس

الر ت لك

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الر ت لك آيات الكتاب الحكيم ﴿١﴾ اكان للناس عجبا ان اوحينا الى رجل منهم ان انذر الناس وبشر الذين آمنوا ان لهم قدم صدق عند ربهم ﴿٢﴾ قال الكفرون ان هذا لساحر مبين ﴿٣﴾ ان ربكم الله الذي خلق السموات والارض في ستة ايام ثم استوى على العرش يدبر الامر ما من شفيع الا من بعد اذنه ذلكم الله ربكم فاعبدوه افلا تدركون ﴿٤﴾ اليه مرجعكم جميعا وعد الله حقا انه يبدؤ الخلق ثم يعيده ليحضر الذين آمنوا وعملوا الصالحات بالقسط والذين كفروا لهم شراب من حميم وعذاب أليم بما كانوا يكفرون ﴿٥﴾ هو الذي جعل الشمس ضياء والقمر نورا وقدره منازل لتعلموا عدد السنين والحساب ما خلق الله ذلك الا بالحق فصل الآيات لقوم يعلمون ﴿٦﴾ ان في اخلاف الليل والنهار وما خلق الله في السموات والارض لآيات لقوم يتقون ﴿٧﴾

ان ت لك

٢٠٨

دنیا به، هندیکیش دهلین: هر روزی به قهدهزار روزی نیستامانه ﴿ثم استوى على العرش﴾ پاشان بهو شیوهیه که شایسته و شیای زاتی نهوبی و، نهو خوی مه بهستیبی، چویه سهر عرشیه فرمانرهای خوی، هر بویه زاناکانیش له تفسیریدا دهلین: (ای استواء یلیق بجلاله من غیر تشبیه ولا تمثیل ولا تعطیل ولا تحریف کما هو مذهب السلف . وکما قال الإمام مالک - رحمه الله - : الاستواء معلوم، والکیف مجهول، والإیمان به واجب، والسؤال عنه بدعة. وقال الإمام أحمد - رحمه الله - : أخبار الصفات تمر کما جاءت ، بلا تشبیه ولا تعطیل، فلا یقال: کیف؟ ولم؟ نؤمن بأن الله على العرش کیف شاء وکما شاء بلا حد ولا صفة یبلغها واصف، او یحدها حاد، نقرأ الآیه والخبر ونؤمن بما فیهما ونکل کیفیه فی الصفات إلى علم الله عزوجل). ﴿یدبر الامر﴾ بهتهنها بو خوی کارو باری جیهان بهیوه دها، بی نهوهی هیچ کهسیک بتوانی ریی لیبری و هلیوه شیئیهوه ﴿ما من شفیع الا من بعد اذنه﴾ خوی بهدواوه هیچ تکااریک نییه تکایان بو بکا، مهگر کهسیک نهو بوخوی مؤلهتی بدا ﴿ذلکم الله ربکم فاعبدوه﴾ هر نهو خوایه (الله) بهروه دگارتان ، دها نیوهش هر نهو بهرستن ﴿افلا تذکرون﴾ ناخو په ندو ناموزگاری وهرناگرن و، وردنابنهوه لهو هه موو بوونه وهره پرله عه جایباته ؟،

هه موان هر بولای خوا ده چنهوه:

﴿إليه مرجعکم جمیعاً﴾ هه موو هر بولای نهو دهگرینهوه، پاداش و توله وهره گرن ﴿وعد الله حقاً﴾ خوا بهلینکی راست و دروستی داوه، بو خوی دهیباته سهر، هرگیز پیچه وانه کهی روونات ﴿انه یبدا الخلق ثم یعیده﴾ چونکه بهراستی هره نهو بوخوی له سهره تاوه "بیبنج و بناغه" گشت دروستکراوه کان به دیدینی، له پاشان هر بهتهنیا خویشی وه خوی لیده کاتهوه، واته: زور به ناساتر - پاش مردن - زیندوویان ده کاتهوه ﴿لیجرى الله الذین آمنوا و عملوا الصالحات بالقسط﴾ هه تا نهوانه ی پروایان هیناوه و ناکاریان چاکبوه، خوی گهره بهدادگرانه پاداشیان بداتهوه ﴿والذین کفروا﴾ و نهوانهش واکافرو بی باوه بوون ﴿لهم شراب من حمیم وعذاب الیم﴾ خواردنهوه کهی زور گهرم و، سزایه کی نیس پیگهیه نهریان بو هیه ﴿بما کانوا یکفرون﴾ له بهر کافری و بی باوه پریان. له چنه نایه تیکی دیکه د نمونه ی نهو سزاو جهزه بهیه به خه ستر ده خاته روو، بو نمونه: له سورته ی (۴۴/۵۵) ده فهرموی: (یطوفون بینها و بین حمیم آن...) یان له سورته ی (۱۵/۴۷) ده فهرموی: (وسقوا ماء حمیمًا فقطع امعاءهم...) یان له سورته ی (۲۰-۱۹/۲۲) ده فهرموی: (یصب من فوق رؤسهم الحمیم، یصهر به ما فی بطونهم والجلود) یان له سورته ی (۲۵/۱۸) ده فهرموی: (وان یتغیثوا یغاثوا بماء کالمهل یشوی الوجوه) یان له سورته ی (۵۵-۵۴/۵۶) ده فهرموی: (فشاربون علیه من الحمیم، فشاربون شرب الهمیم) یان له سورته ی (۱۶/۱۴) ده فهرموی: (من ورائه جهنم ویسقی من ماء صدید یتجرعه ولا یکاد یسیغه...).

هه مووشتی شایه تی بوون و تاک و ته نیایی خوایه:

﴿هو الذی جعل الشمس ضیاء﴾ خوا هر نهو زاتهیه که: تیشک و پوناکیی به خور به خشیوه ﴿والقمر نورا﴾ و مانگیشی روونا کردو تهوه، له خورهوه رووناکیی ده داتی و، رووی زهوی بو روونا کردو تهوه ﴿وقدره منازل﴾ و چنه جی و مهزلگه یه کیشی بو دیاری کرووه، واته: به (۲۸) قوناغ و مهزلدا تیده پری، وکو له سورته ی (یس) یشدا ده فهرموی (والقمر قدرناه منازل حتی عاد کالعرجون القدیم/ ۳۹). ﴿لتعلموا عدد السنین والحساب﴾ هه تا نیوه ژماره ی ساله کان و حسابی مانگ و روزه کان بزائن ﴿وما خلق الله ذلک الا بالحق﴾ بیگومانیش خوی کاردروست نهو خورو مانگه ی بهووده دروست نه کردوه، به لکو بههق و دروست به دییه ناهوه ﴿یفصل

الآيات لقوم يعلمون ﴿۱﴾ خوا به لگه‌کانی خوئی بؤ گه‌لیک به ده‌سه‌لاتی ئهو بزانیئت شیئی ده‌کاته‌وه ﴿۱﴾ **إن فی اختلاف الليل والنهار** ﴿۲﴾ بیگومان له هاتو چۆی شه‌وو روژ و، ئال و گۆریاندا **﴿وما خلق الله فی السموات والارض﴾** و له‌و گشت شتانه‌دا خوا له ئاسمانه‌کان و زه‌وییدا دروستی کردوون **﴿آيات لقوم یتقون﴾** گه‌ئێ نیشانه‌هیه بؤ ئه‌وانه له سزای خوا خو ده‌پاریژن که یارمه‌تیان بدات بؤ به هیزبوونی ئیمان و باوه‌ریان.

جیی بی باوه‌ریان هه‌ر دۆزه‌خه :

﴿ **إن الذین لا یرجون لقاءنا** ﴾ بیگومان ئه‌وانه‌ی وا له‌روژی قیامه‌تدا ئومیدو به‌دیاردو لیقای ئیمه‌ نییه **﴿و رضوا بالحیاة الدنیا﴾** و بوخویشیان به‌م ژیانی گیتییه - له‌باتی دوا پوژ- پازین **﴿واطمأنوا بها﴾** و پیی دلنییان ،

واته: وا پالیان پیوه‌داوه، وا ده‌زانن هه‌تا هه‌تایه‌ تییدا ده‌میننه‌وه! **﴿والذین هم عن آیاتنا غافلون﴾** و ئه‌وانه‌ش که له‌نیشانه‌و نایه‌ته‌کانی ئیمه‌ بی ناگان **﴿اولئک ماوام النار﴾** جی و شوینی ئه‌وانه گشت هه‌ر ئاگری دۆزه‌خه **﴿بما کانوا یکسبون﴾** به‌هوی ئه‌و کاره‌ خراپانه‌وه له‌دنیا‌دا کردویان.

پاداشی چاک و نه‌پراوه بؤ موسلمانانی ناکار چاکه :

﴿ **إن الذین آمنوا و عملوا الصالحات** ﴾ به‌راستی ئه‌وانه‌ش به‌روای راسته‌قیینه‌یان هیناوه‌و ناکاری چاکیان ئه‌نجام دا **﴿یهدیهم ربهم بإیمانهم﴾** به‌هوی باوه‌ره راسته‌که‌یانه‌وه خوای په‌روه‌ردگاریان رینوینیان ئه‌کات بؤ ئه‌نجامدانی هه‌موو کاریکی خێرو چاک **﴿تجری من تحتهم الأنهار فی جنات النعیم﴾** و ده‌شیانباته‌ چهند به‌هه‌شتیکه‌وه که له‌بنکی دارو دره‌خت و له‌ ژێر کووشکه‌کانیا نه‌وه گه‌ئێ روبروو چۆم دین و ده‌چن **﴿دعواهم فیها سبحانک اللهم﴾** داواو نزیان له‌وئ ئه‌مه‌یه ئه‌لین: خوايه! تو پاک و خاوین و بی خه‌وشییت، شه‌ریک و هاوه‌لت نه‌بووه‌و نییه **﴿وتحیتهم فیها سلام﴾** و چاک و چۆنیان تییدا درودو سلاوه، واته: به‌یه‌کتری ده‌لین: سه‌لاو، له‌ سزای دۆزه‌خ پارێزراوییت .

﴿ **إِنَّ الذِّینَ لَا یَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَیْوةِ الدُّنْیَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا وَالَّذِینَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ** ﴾ ﴿۷﴾ **أُولَئِکَ مَا وَعَدُهُمُ النَّارُ بِمَا کَانُوا یَکْسِبُونَ** ﴾ ﴿۸﴾ **إِنَّ الذِّینَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ یَهْدِیهِمْ رَبُّهُمْ بِإِیمَانِهِمْ تَجْرِی مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ فِی جَنَّاتٍ النَّعِیمِ** ﴾ ﴿۹﴾ **دَعْوُهُمْ فِیهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِیَّتُهُمْ فِیهَا سَلَامٌ وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِینَ** ﴾ ﴿۱۰﴾ **وَلَوْ یَعِجِلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتَعْجَلَهُمْ بِالْخَبْرِ لَقَضَى إِلَیْهِمْ أَجَلَهُمْ فَفَنَدَّرَ الذِّینَ لَا یَرْجُونَ لِقَاءَنَا فِی طُغْیَانِهِمْ یَعْمَهُوْکَ** ﴾ ﴿۱۱﴾ **وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَا لِحِیْثِهِ أَوْ قَائِدًا أَوْ فَأِیْمًا فَلَمَّا کَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ کَانَ لَمَّا دَعَا إِلَی ضُرِّ مَسَّهُ کَذَٰلِكَ زَیِّنَ لِلْمُسْرِفِینَ مَا کَانُوا یَعْمَلُونَ** ﴾ ﴿۱۲﴾ **وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِکُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَیِّنَاتِ وَمَا کَانُوا لَیُؤْمِنُوا کَذَٰلِکَ نَجْزِی الْقَوْمَ الْمُجْرِمِینَ** ﴾ ﴿۱۳﴾ **ثُمَّ جَعَلْنَاکُمْ خَلِیْفَ فِی الْأَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرَ کَیْفَ تَعْمَلُونَ** ﴾ ﴿۱۴﴾

سلاوکردنی خوا له به‌هه‌شتیه‌کانه له‌یه‌کتره، فریشته‌کانیش له‌وان، له‌چهند جیه‌کی دیکه‌ی قورئاندا هاتوه‌و، بؤنموونه: له‌ سووره‌تی (۴۴/۳۳) ده‌فه‌رموی: (تحتیتهم یوم یلقونه سلام واعد لهم اجرا کریم) یان له‌سووره‌تی (۲۴- ۲۳/۱۳) ده‌فه‌رموی: (والملائکه یدخلون علیهم من کل باب سلام علیکم...) یان له‌ سووره‌تی (۱۹/۶۲) ده‌فه‌رموی: (لا یسمعون فیها لغوا إلا سلاما...) یان له‌سووره‌تی (۵۶/ ۲۵- ۲۶) ده‌فه‌رموی: (لا یسمعون فیها لغوا ولا تأثیما إلا قیلا سلاما سلاما) یان له‌سووره‌تی (۵۸/ ۳۶) ده‌فه‌رموی: (سلام قولا من رب رحیم). **﴿وآخر دعواهم أن الحمد لله رب العالمین﴾** کۆتا دوعایان ئه‌وه‌یه که هه‌میشه ده‌لین: ته‌واوی سوپاس بؤ خوای په‌روه‌ردگاری گشت جیه‌انه‌کانه، پیغه‌مبه‌ری پیشه‌وامان ده‌فه‌رموی (إن اهل الجنة یلهمون التسبیح والتحمید کما یلهمون

النفس)) موسلیم / واته: خه لکی بهه شت هر وهکو فیرده کریڻ هه ناسه بدن، ئاواش فیرده کریڻ ته سبیحات و سوپاسی خوا بکن. ﴿۱۱ ولو یعجل الله للناس الشر استعجالهم بالخير لقضى إليهم اجلهم﴾ ئه گهر وهکو خه لک بۆ به ده ست هیئانی خیرو چاکه بۆخوی په له یه تی، خوایش به هه مان شیوه بۆ تۆله یان به په له بوایه، ئه وکات به زوویی ناکامیان ده مات و هه موو تیا ده چوون و به تۆله ی خویان ده گه یشتن. (مواجهید) ده لی: مه به ست ئه وهیه که مرؤف کاتی رقی هه لده ستی زۆر زوو نزای شهرو خراپه له خوی، یا له مال و مندالی خوی ده کاو ده لی: خوایه! به زوویی ئه مانه له ناو ببه، خوایه! به ره که تیان نه هیلی. (ته به ری) یش ده لی: جا ئه گهر خوایش به په له وه لامیان بداته وه، وه چۆن وه لامی نزای خیریان ده داته وه، دوعایان وهرده گریڻ، ئه وا زۆر به زوویی تیا ده چوون و نه ده مان ﴿فئذ الذین لا يرجون لقاءنا﴾ جا ئه وانیه به ته مای لبقاو دیدارمان نین، وازیان لیده هیئین، واته: په له ی جه زهره به و سزایان ناکه یین، تا به شکو که سیکیان لیپه یدا ببی ته و به بکا، وه یان له ناو نه وه کانیاندا که سیکی هه لکه ویت باوه په یئینیت ﴿فی طغيانهم يعمهون﴾ با هر له نیو سه ره که شی خویاندا سه ره ران بن و بمیئنه وه.

گشت مرؤفی له کاتی به گیر هاتندا خوا به ییاد ده کا:

﴿۱۲ وإذا مس الإنسان الضر دعانا﴾ که مرؤف زیانیکی قورسی دووچار ده بی، خیرا هاوارمان بۆدینی و لیمان ده پارێته وه!! ﴿لجنبه او قاعدا او قائما﴾ له سه رته نیشت، یان به راکشان، یان به پیوه، واته: به هه موو شیوه یه ک ده پارێته وه بۆ لادانی گرفته که ی ﴿فلما كشفنا عنه ضره﴾ ئینجا هر که نا ره حه تییه که مان لابرده ﴿مر کان لم يدعنا إلى ضره مسه﴾ وا به رده وام ده بی له سه ر تا وانکاری، ده لیئت روژی نه بووه داوامان لیبکات بۆ لابرده نی زیانیکی دووچار ی ببوو!! چونکه سه روشنی ئاده می وایه هر که به لاو نه هاهمه تییه ک رووی تی بکا، به خهستی هاوار بۆ خوا دینی! جا که که و ته فه رحانییه وه خیرا خوی لیده گوپیڻ، هه ره وک له چه ند جی یه کی ترده نموونه ی ئه و سه روشانه له باره ی ئاده می زاده وه له قورئاندا باسکراوه، بۆ نمونه: له سووره تی (۸/۳۹) دا ده فره مو: (وإذا مس الإنسان ضر دعار ربه منيبا إليه ثم إذا خوله نعمة منه نسي ما كان يدعو إليه من قبل...) یان سووره تی (۴۹/۳۹) ده فره مو: (فإذا مس الإنسان ضر دعانا...) هه روا له سووره تی (۹۱/۴۱) دا ده فره مو: (وإذا انعمنا على الإنسان اعرض ونأى بجانبه وإذا مسه الشر فذو دعاء عریض). به لام به نده باوه ردارو سه ره راسه کان ددان به خویاندا ده گرن و، کاری هه له شه یی ناکه ن، وهکو ده فره مو: (ولئن اذقناه نعماء بعد ضراء... إلا الذین صبروا وعملوا الصالحات أولئك لهم مغفرة وأجر كبير). ﴿كذلك زين للمسرفین ما كانوا يعملون﴾ هه ر ئابه و جو ره یش کار وکرده وه ی سنوور ده رچوو هه کان لایان ده رازینریتته وه بۆیه هه رده م شوینی هه واو ئاره زووی خویان ده که ون.

خه لکیکی زۆر به ره له نیوه له به ییچوو:

﴿۱۳ ولقد اهلكنا القرون من قبلك لما ظلموا﴾ به راستی چینیکی زۆرمان به ره له نیوه - کاتی سته میان کردو بی باوه ر بوون - له ناو برده ﴿وجاءتهم رسلم بالبينات﴾ خو په یام به ره کانیشیان به چه ند نیشانه و به لگه ی روونه وه بۆهاتبوو، بۆ ئه وه ی باوه ر بینن ﴿وما كانوا لیؤمنوا﴾ وهر باوه ریان نه هیئا، واته: بۆ خوشمان ده مانزانی که هر خۆ به دهسته وه ناده ن و، پی له سه ر شیرک و کوفری خویان داده گرن، ئه گهر پیغه مبه رانییش بینه لایان، بۆیه فه وتانمان ﴿كذلك نجزي القوم المجرمین﴾ ئیمه هه ر ئاوا سزای تاوانباران ده ده یین، پاش به لگه و تیگه یان دنیان ﴿ثم جعلناكم فئائف فی الارض من بعدهم﴾ له جیئاندا - پاش ئه وان - نیوه یشمان له زه ویدا جیئشینکرد ﴿فانظروا كيف تعملون﴾ تا ببینین نیوه ش چۆن په فتار ئه که ن؟

سهردارانی قوردهیش نیجگار یاخیببون:

﴿وَاِذَا تَتْلٰى عَلَيْهِمْ آٰتَاِنَا بَيِّنٰتٌ﴾ و هەر که نایه ته روونه کا نمان بویان بخوینریته وه ﴿قَالَ الَّذِيْنَ لَا يَرْجُوْنَ لِقَاَنَا﴾ نهوانه ی که ئومیدیان به لبقاو دیداری ئیمه نییه ده لئین: ﴿اِنَّتَ بَقْرَانٌ غَيْرُ هٰذَا اَوْ بَدَلُهُ﴾ جگه له م قورئانه، نامه یه کی ترمان بؤ بیئه، یان هریگوره به شتیکی تر، واته: ده بی گه لئ شتی دهسکاری بکهیت بؤمان، حهراممانی بؤ حه لال کهیت، وه یان به پیچه وانه وه ﴿قُلْ مَا يَكُوْنُ لِيْ اَنْ اُبَدِّلَهُ مِنْ تَلَقّٰءِ نَفْسِيْ﴾ پییان بلی: هەر گیز من له خومه وه بؤم نیه بیگورم، چونکه نه مه بهرنامه و شهریه تی خوایه، کاری من نیه دهسکاریکردنی، واته: ته نانه تی پیغه مبه ر بؤی نیه دهسکاری قورئان بکا، به لام بهینا و بهین خوا به ویستی خوی "له بهر نه وحیکه ته ی خوی دهیزانی" نه وکاره دهکا، بؤ نمونه: له سوورده تی

(۱۰۱/۱۶) دا دهفرموی: ﴿وَإِذَا بَدَلْنَا آيَةً مَّكَانَ آيَةٍ وَاللَّهُ يَعْلَمُ بِمَا يَنْزِلُ...﴾ یان له سوورده تی (۱۰۶/۲) دا دهفرموی: (ماننسخ من آية او ننسها نأت بخیر منها او مثلها...) یان له سوورده تی (۶/۷۸-۷) دا دهفرموی: (سنقرئك فلا تنسى إلا ما شاء الله إنه يعلم الجهر وما يخفى...) ﴿إِنْ اتَّبِعِ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَىٰ﴾ من دوی هیچ شتی که ناکه م مه گهر نه وه ی به سروش و وه حی بؤم بیت، واته: هەر شتی که بؤ خویندنه وه، هەر نه وه یه و زیاده که م ناکریت ﴿إِنِّيْ أَخَافُ اِنْ عَصَيْتَ رَبِّيْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيْمٍ﴾ نه رسه رپیچی له په روه ردارم بکه م، به راستیی له سزای رژیکی گه وه (پوژی قیامت) ده ترسم ﴿قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ﴾ بلی: نه گهر خوا ویستبای نه م ده توانی نه م قورئانه شتان بؤ بخوینمه وه ﴿وَلَا ادْرَاكُمْ بِهِ﴾ خوایش فیری نه ده کردن ﴿فَقَدْ لَبِثْتُ فِيْكُمْ مِّنْ قَبْلِهِ﴾ بیگومان من ته مه نیکی زورم له ناو تاندا برده سه ر - بهرله هاتنی نه م قورئانه - چاکیش ده مناسن نه ر جاری درو یه که هه لبه سبتیت، یان توانیبیت به شی له قورئانتان بؤ

وَاِذَا تَتْلٰى عَلَيْهِمْ آٰتَاِنَا بَيِّنٰتٌ قَالَ الَّذِيْنَ لَا يَرْجُوْنَ لِقَاَنَا اِنَّتَ بَقْرَانٌ غَيْرُ هٰذَا اَوْ بَدَلُهُ قُلْ مَا يَكُوْنُ لِيْ اَنْ اُبَدِّلَهُ مِنْ تَلَقّٰءِ نَفْسِيْ اِنْ اَتَّبِعِ إِلَّا مَا يُوحَىٰ اِلَيَّ اِنْ اَخَافُ اِنْ عَصَيْتَ رَبِّيْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيْمٍ ﴿١٥﴾ قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَا اَدْرَاكُمْ بِهِ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيْكُمْ مِّنْ قَبْلِهِ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿١٦﴾ فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرٰى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِآٰتَاِنَا اِنَّهٗ لَا يَفْلَحُ الْمُجْرِمُوْنَ ﴿١٧﴾ وَتَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللَّهِ مَا لَا يَبْضُرُهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُوْنَ هٰتُوْنَا شَفَعُوْنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ اَنْتُمْ تُكُوْنُ لِلَّهِ يَمًا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمٰوٰتِ وَلَا فِي الْاَرْضِ سُبْحٰنَهٗ وَتَعٰلٰى عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴿١٨﴾ وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اِلَّا اَمَةٌ وَّاحِدَةٌ فَاَخْتَفَلُوْا وَلَوْ اَنَّكُمْ سَبَقْتُمْ مِّنْ رَبِّكُمْ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيْهِ يَخْتَلِفُوْنَ ﴿١٩﴾ وَيَقُولُوْنَ لَوْلَا اَنْزَلَ عَلَيْنَا آٰيَةً مِّنْ رَبِّنَا اِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ فَانْتَظِرُوْا اِلَيَّ مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِيْنَ ﴿٢٠﴾

وَاِذَا تَتْلٰى

۲۱۰

بئیم، نه و دمه ش که خوا ویستی نه بو، نه متوانی هیچ له قورئان بلیم و بیزانم، به لام چونکه نه مرو ئیراده و مه یلی له سه ره، له پاش چل سال بؤیناردم و هاتمه لای ئیوه ﴿اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ﴾ ده سا بؤ ژیری به کار ناخن و ژیر نابن؟ چونکه نه گهر من خوم دامه ینا، هەر له سه ر ده می لاویدا دامده ینا ﴿فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرٰى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ ده بی کی له وکه سه سه مکار تربیت که: له سه رخوا درو هه لبه سستی و بتوانی شتی بکاته قورئان و قورئانیس نه بیت؟! ﴿اَوْ كَذِبَ بَآیَاتٍ﴾ یان نایه ته کا نی نه و به درو بزان؟ ﴿اِنَّهٗ لَا يَفْلَحُ الْمَجْرُمُوْنَ﴾ به راستیی تاوانباران قهت سه رفرازو پرگار نابن له دنیوا له قیامتدا.

موشریکان به ته‌مای بته‌کافن شه فاعه تیان بکه‌ن :

﴿ويعبدون من دون الله ما لا يضرهم ولا ينفعهم﴾ وله باتی خوایش چه‌ند شتیکی وا ده‌په‌رستی که: نه ده‌توانن زیانیکیان پی بگه‌یه‌نن و، نه سوودیکیان پی ببه‌خشن ﴿ويقولون هؤلاء شفعاؤنا عند الله﴾ ده‌شلین : شه‌وانه -ده‌یانپه‌رستین- لای خوا تکاکارمان ده‌بن، واته: بۆ‌ئو مه‌به‌سته ئیمه نه‌یانپه‌رستین ﴿قل اتنبؤن الله بما لا يعلم فی السموات ولا فی الأرض﴾ بلی: شاخو خه‌به‌ر به‌خوا ده‌دن به‌شهریکیک خوی نه‌زانی پیی له ناسمانه‌کان و له زه‌وییدا ۱۹ ﴿سبحانه وتعالى عما يشركون﴾ خوا پاک و خاوین و بیخه‌وشه، به‌رزو بلنده له ههرشتیک بی باوه‌ران ده‌یکه‌نه شهریک و هاوبه‌شی ۲۰ ﴿وما كان الناس إلا امة واحدة﴾ له‌سه‌ره‌تای ژیانه‌وه خه‌لک هه‌موو یه‌ک تیره‌و، یه‌ک

ئوممه‌ت بوون و، یه‌ک ئایینیان هه‌بوو، ئایینی یه‌کخواپه‌رستی ﴿فاختلفوا﴾ که‌چی له نیوان خویاندا نا‌کو‌کبوون و لی‌کترازان ! (ئین عه‌بباس) ده‌لی: نیوان (ئادهم) پیغه‌مبه‌رو (نوح) پیغه‌مبه‌ر -سلاویان له‌سه‌ر بی- (۱۰) سه‌ده بوو، خه‌ل‌کیش هه‌موو له‌سه‌ر دین و ئایینی خوای تاک و ته‌نیا بوون، پاشان نا‌کو‌کی که‌وته نیوانیان‌ه‌وو هه‌ق و ناهه‌قیان تی‌که‌ل کردو ده‌ستیان دایه بت په‌رستی، ئینجا خوا په‌یامبه‌رانی -یه‌ک له‌دوای یه‌ک- بۆ‌ناردن و له‌ناو‌خویشیاندا نا‌کو‌کبوون ! ﴿ولولا كلمة سبقت من ربك﴾ وه‌ئه‌گه‌ر له‌پیشدا بریاریک له په‌روه‌ردگار‌ته‌وه ده‌ره‌نه‌چوویا که: هه‌چ خه‌ل‌ک‌یک له‌ناو نه‌بات، تا نا‌گادار نه کری‌ته‌وه و پیغه‌مبه‌ری بۆ‌نه‌یه‌ت ﴿لقضى بينهم فيما كانوا فيه یختلفون﴾ ئیستا داوه‌ریی نه‌و نا‌کو‌کیه کرابوون که کیشه‌یان بوو تییدا ۲۱ ﴿ويقولون لولا انزل علیه آية من ربه﴾ هاوبه‌شدانه‌ره‌کان ده‌لین: باشه! بۆ‌چی له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگار‌یه‌وه به‌ل‌گه‌و نیشانه‌یه‌کی بۆ‌نه‌هاته خواره‌وه شایه‌تی راستیی بۆ‌بدات ۲۲ ﴿فقل إنما الغیب لله﴾ جا تو

وَإِذَا أَدْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِنْ بَعْدِ رَأْسَمَتِهِمْ إِذْ لَهُمْ مَكْرُفٌ ۚ أَيْ إِنَّا قُلْنَا لِلَّهِ أَسْرَعُ مَكْرًا أَنْ رُسُلَنَا يَكْتُوبُونَ مَا تَمْكُرُونَ ﴿٢١﴾ هُوَ الَّذِي يُسِرُّكُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ حَتَّى إِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلِكِ وَجَرْنَ بَيْنَ يَمَينِ بَرِيحٍ طَبَقَتْ وَفَرِحُوا بِهَا جَاءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ وَجَاءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ أُحِيطَ بِهِمْ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ لَئِنْ أُنْجِيتَنَا مِنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٢٢﴾ فَلَمَّا أَجْنَحَهُمْ إِذَا هُمْ بِيَعُونٍ فِي الْأَرْضِ يَغِيرُ الْحَقُّ بِأَيِّهَا النَّاسُ إِنَّمَا بَغَيْكُمْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ مَتَّعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ثُمَّ أَلْبَسَكُمْ جُفُوكُمْ فَنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٣﴾ إِنَّمَا مِثْلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَا أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْلُط بِهِ ۚ تَبَّاتُ الْأَرْضُ بِمَا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّى إِذَا اخْتَبَتْ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَدِرُوا عَلَيْهَا ۚ أُنْزِلَتْ عَلَيْهَا آتْمُ نَارٍ لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَنْ لَمْ تَغْنَبْ ۚ بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نَفْصِلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾ وَإِلَّا اللَّهُ يَدْعُوا إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٥﴾

۲۱۱

بلی: ده‌ستی‌وه‌ردانی گشت کاریکی نادیارو غه‌یب هه‌ر بۆ‌خوایه، واته: هه‌ر ئو غه‌یب ده‌زانی و، ده‌توانی به‌ل‌گه‌و مو‌عجیزه بنیری ﴿فانتظروا﴾ جانئوه چاوه‌روانی بریاری خوابن ﴿إني معكم من المنتظرين﴾ وا منیش له‌گه‌ل ئیوه بی شک چاوه‌روان ده‌بم.

هه‌ر که که‌وته‌وه فهرحانه، گزیی ده‌که‌نه‌وه:

﴿وَإِذَا أَدْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِنْ بَعْدِ ضَرَاءِ مُسْتَقِيمٍ﴾ هه‌ر که به‌و خه‌ل‌که خو‌شیی و په‌حمه‌تی ده‌چیژین، پاش زیان و ناخو‌شیه‌ک تووشیان ده‌بی‌ت ﴿إِذَا لَهُمْ مَكْرٌ فِي آيَاتِنَا﴾ که‌چی خیرا ده‌بینی به‌رامبه‌ر نیشانه‌و ئایه‌ته‌کانمان گزیی و فرت و فیل و مه‌کر ده‌که‌ن ﴿قُلِ اللَّهُ أَسْرَعُ مَكْرًا﴾ بلی: خوا له‌وان به‌په‌له تر نه‌خشه بۆ‌له‌ناو بر‌دنیا‌ن داده‌نی‌ت، ورده ورده له‌گه‌لیان ئه‌روات تا کتوپر ئه‌یانگری‌ت ﴿إِنْ رُسُلَنَا يَكْتُوبُونَ مَا تَمْكُرُونَ﴾ بی‌گومان‌بن هه‌ر فرت و

فِیْلَیْ بَکَهِ فَرِیشتَه کَانَمَان ئَئینووسَن و تۆمارِی ئَئَکَهِ ﴿^{۲۲} هُوَ الَّذِی یَسِیرُکُمْ فِی الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ﴾ هەر ئَئَهِ زَاتَئِیَه کَهِ ئِیْوَه لَه و شَکَانِیِی و، لَه دَهرِیادا - بۆ بَهدَوس هِیْئَانِی پَزَق و رَوَزی و سَهرِیَان و سَهْفا- دَهِگِیْپَرِی ﴿حَتّٰی اِذَا کُنْتُمْ فِی الْفَلَکِ﴾ جَانَه و حَهلَه کَهِ لَه کَهِ شَتِیِیَه کَانَدَان ﴿وَجَرِینَ بِهَم بَرِیْحَ طَیْبَۃٍ﴾ و بَایَهِکِ خَوَش و سَاَزْگَار بَهرَه و مَهِبَست کَهِ شَتِیِیَه کَان بَهرَانِیْشَهِوَه دَهِبَات ﴿وَفَرَحُوا بِهَا﴾ و پِیْیِ خَوَشْحَال دَهِبَن ﴿جَاءَتْهَا رِیْحٌ عَاصِفٌ﴾ نَالَه و دَهِمَدها بَاوَتَوَفِیْکِی تَوَنَدو سَخت بَوِی بَیْت ﴿وَجَاءَهُم الْمَوْجُ فِی کُلِّ مَکَانٍ﴾ و شَهِپَوَلیْش لَه گِشت لَایَهِکَهِوَه بَوِیَان بَیْت ﴿وَعَمِلُوا اَنْهَم اَحِیْطُ بِهَم﴾ و چَاکِیْش زَانِیِیَان کَهِ و تَوَوَنَه تَهِ نَاوِگِیْژَاوِی دَهرِیَاو دَهرِیَان گِیرَاوَه و، تِیَاچوونِیَان لَه بَهر دَهِمَدَایَهِ ﴿دَعَا اللّٰهُ مُخْلِصِینَ لَه الدِّینَ﴾ زَوَر بَهِدَل دَلَسَوَزیی و مَلِکَهِچِیَهِوَه هَاوَار لَه خَوَا دَهِکَهِن و لَیْیَده پَارِیْئَهِوَه دَهِلَیْن: ﴿لَئِنْ اَنْجِیْتَنَا مِنْ هَذِهِ لَنُکُوْنَنَّ مِنَ الشَّاکِرِیْنَ﴾ خَوَایَهِ! سَوِیْنَد بَیْ ئَهر لَهِم بَهِ لَایَهِ پَزْگَارْمَان بَکَهِیْت، شَوُکْرَانَه بَزْیَرِیْن و، جَارِیْکِی تَر لَاسَارِیِی نَهِکَهِیْن ﴿^{۲۳} فَلَمَّا اَنْجَاہُمْ﴾ جَا کَهِ پَزْگَارِیْکَرْدَن لَه و گِرَفْتَه پِیْشِیَان هَاتَبو ﴿اِذَا هُمْ یَبْغُوْنَ فِی الْاَرْضِ بِغَیْرِ الْحَقِّ﴾ بَهِ پَهِلَه و بَهِ شِیْوَه یَهِکِی نَاپَهِوَاو نَاهَهِق، دَهِسَدَهِکَهِنَهوَه بَهِ کَارِی فَهِسَادو خِرَپَهِکَارِیِی لَه زَهِوِیدا ﴿يَا اَیُّهَا النَّاسُ اِنَّمَا بِغَیْکُمْ عَلٰی اَنْفُسَکُمْ﴾ ئَئَی خَهِ لَکِیْنَه! چَاک بَزَانَن کَهِ: بَهِرَاسْتِیِی ئَئَهِم خِرَپَهِکَارِیِی و دَهِسْت دَرِیْژِیِیَه تَان، نَوْبَال و زِیَانَه کَهِی هَهر بَوِی خَوَتَانَه ﴿مَتَاعَ الْحَیَاةِ الدُّنْیَا﴾ لَه زَهِت و خَوَشِیِیَه کِی کَهِمِی ژِیَانِی ئَئَهِم دَنِیَایَهِ ﴿ثُمَّ اِلَیْنَا مَرْجِعُکُمْ﴾ لَه پَاشَان هَهر بَوِی لَای خَوْمَان دِیْئَهِوَه ﴿فَنَنْبِئُکُمْ بِمَا کُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ﴾ ئِیْنَجَا لَه و هِی کَرْدو تَانَه نَاگَادَارْتَان دَهِکَهِیْن، پَاشَانِیْش بَهِ پِیْیِ ئَئَهِوَه پَادَاش و تَوَلَّه دَهِدَرِیْئَهِوَه.

و رِیَا بِن! ژِیَانِی دَنِیَا لَه خَشْتَه تَان نَهِبَا:

﴿^{۲۴} اِنَّمَا مِثْلُ الْحَیَاةِ الدُّنْیَا﴾ بَیْگُومَان نَمُوونَهی ژِیَانِی ئَئَهِم دَنِیَایَهِ ﴿کَمَآ اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَآءِ﴾ هَهر وَهْکُو ئَئَهِو بَارَانَه وَایَهِ کَهِ: لَه ئَاسْمَانَهوَه دَهِبَارِیْئِیْن ﴿فَاخْتَلَطَ بِه نَبَاتُ الْاَرْضِ﴾ پَووَه کِی هَهِمَهِرَهِنْگِی زَهِوِی پِیْدَهِرَوِی ﴿مِمَّا یَاکُلُ النَّاسُ وَ الْاَنْعَامُ﴾ لَه و هِی مَرَوَق و مَهِرَو مَالَات دَهِیْخَوَن ﴿حَتّٰی اِذَا اخَذَتِ الْاَرْضُ زُخْرُفَهَا﴾ هَهِ تَا ئَئَهِو دَهِمَهِی زَهِوِی بَوُخَوِی پَهِنْگَاو پَهِنْگ دَهِبِی و، جَوَانِی خَوِی دَهر دَهِخَا ﴿وَازِیْنَتْ﴾ و خَوِی نَارَایِیْشَدها ﴿وَعَمِلَ اَهْلُهَا اَنْهَم قَادِرُوْنَ عَلَیْهَا﴾ و خَاوَه نَهِکَهِی وَا دَهِزَانِیْی لَه ژِیْیر دَهِسَهِلَاتِی ئَئَهِو دَایَهِو، چَوْنِی بَوِی دَهِتَوَانِی سَووَدِی لَیْوَه رَگَرِی و، هِیْچ کَهِ سَیْکِ نِیِیَه لَیْیِ تَیْکِ بَدَات!! ﴿اَتَاَهَا اَمْرًا لَّیْلًا اَوْنَهَارًا﴾ جَا لَه نَاکَاو بَهِ شَهِو، یَان بَهِرَوُژ، فَهرْمَانِی ئِیْمَهِ بَوِی وِیْرَان کَرْدَنِی دِیْت (گَهِرَهِبَا، یَان بَرُووسَکَهِ لَیْیَدها) و دَهِسَووَتِیْئِی ﴿فَجَعَلْنَاهَا حَصِیْدًا﴾ وَای لَیْدَهِکَهِیْن دَهِلَیْیْت دَرَوِیْئَهِکَرَاوَه ﴿كَانَ لَمْ تَغْنِ بِالْاَمْسِ﴾ وَا دَهِزَانِی دَوِیْئِی نَهِیوَه ﴿كَذٰلِكَ نَفْصَلُ الْاٰیَاتِ لِقَوْمٍ یَتَفَكَّرُوْنَ﴾ ئِیْمَهِ ثَابَه و شِیْوَه یَهِ نِیْشَانَه و بَهِ لَگَهِ کَانِی خَوْمَان بَوِی خَهِ لَکِی بَیْرَکَاتَه و هِی عَیْرَهِت و هَرْگَرِی شِیْدَهِکَهِیْنَهوَه. بَهِ لَیْیِ... وِیْئَهِو نَمُوونَهی پَزَاوَدِیِی و جَوَانِی ئَئَهِم

دَنِیَایَهِو، پَاشَان وِیْرَان بَووونِی و تِیَاچوونِی لَه چَهِنَد جِیْگَایَهِکِی تَرْدَا بَاسْکَرَاوَه، بَوِی نَمُوونَه: لَه سَووَرَه تَی (۱۸/۴۵) دَا دَهِفَهر مَوِی: (وَاضْرِبْ لَهُم مِّثْلَ الْحَیَاةِ الدُّنْیَا کَمَآ اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَآءِ... وَکَانَ اللّٰهُ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ مُّقْتَدِرًا) یَان دَهِفَهر مَوِی: (...ثُمَّ یَهِیْجُ فِتْرًا مَصْفَرًا ثُمَّ یَجْعَلُهُ حَطَامًا اِنْ فِیْ ذٰلِكَ لَذِکْرٰی لِأَوَّلِ الْاَلْبَابِ) زَمَر: ۲۱. یَان دَهِفَهر مَوِی: (...کَمِثْلِ الْغَیْثِ اَعْجَبَ الْکُفَّارَ نَبَاتَه ثُمَّ یَهِیْجُ فِتْرًا مَصْفَرًا ثُمَّ یَکُوْنُ حَطَامًا... حَیْدِید/ ۲۰. بَهِ لَیْیِ... ئَئَهِم مَهِسَهِلَی ژِیَانِی ئَئَهِم دَنِیَایَهِ، دَهِسَا ئِیْوَه یَهِش گِشت و رِیَا بِن، تَا ئَئَهِو دَنِیَایَهِ دَهِسَخَهِرَوَتَان نَهِکَات ﴿^{۲۵} وَاللّٰهُ یَدْعُوْ اِلٰی دَارِ السَّلَامِ﴾ خَوَایِش بَوِی مَالِی نَاشْتِیِی و سَهِلَام، وَاتَه: بَوِی بَهِ هَهِ شَتِی

خوی، بانگ دهکا ﴿ویهدی من یشاء إلى صراط مستقیم﴾ و هر که سیدکیش نهو خوی بیهوی و، بهشیایو بزانیست، رینمایو دهکات بو ریگه راستهکهی قورئان ﴿لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ﴾ بوئه وانهش چاکه دهکن، پاداشی زورچاک و بههشت هیه ﴿وزیاده﴾ وهزیاد لهووش، واته: دیتنی رهوی پیروزی خوی میهرهبان و تهماشا کردنی! ﴿ولا یرمق وجوههم قتر ولا ذلة﴾ و تۆزو غۆبارو سهرشوپری له دهم و چاویان نانیشی، ههرچونی له دهم و چاوی دۆزه خیهکان دهنیشی ﴿اولئک اصحاب الجنة﴾ نهوانه یارانن بههشتن ﴿هم فیها خالدون﴾ و بههتا هتاییش تییدا دهمینهوهو لییدهرناچن ﴿والذین کسبوا السیئات﴾ نهوانهش و له دونیادا کاری خراپدهکن و، لهسر شیرکی خویان بهردهوام دهبن ﴿جزاء سیئة بمثلها﴾

تۆلهی گشت خراپه یهکیان به نهندازهی نهو خراپهیه کردوویانهو بویان زیاد ناکری، وهک بو چاکهکاران له پاداشی چاکهیاندا زیاد دهکری ﴿وترهمهم ذلة﴾ وه زهبوونی دایان دهگریست ﴿ما لهم من الله من عاصم﴾ هیچ پاریزهریکیش نییه له تۆلهی خوا لایان بدا ﴿کانما اغشیت وجوههم قطعا من اللیل مظلم﴾ دهم و چاویان وارهش ههلهدهگری، دهلییت: تاریکستانی شهو دایپوشیوهو ﴿اولئک اصحاب النار﴾ نهوانه دهبنه یارو هاروی ناگری دۆزهخ ﴿هم فیها خالدون﴾ بههتا هتاییش تییدا دهمینهوه.

پهستراوهکان له پهستیارهکانیان حاشا دهکن:

﴿ویوم نحشرهم جمیعا﴾ نهو پۆژه وهبیر بیینه که ههموو بهتیکرا بو لیپرسیینهوه! کو دهکهینهوه. بوجهخت لهسر نهه لهسوورهتی (کههف/ ۴۷) یشدا هاتووه دهقهرموی: (وحشرناهم فلم نغادر منهم احدا) ﴿ثم نقول للذین اشرکوا﴾ پاشان بهوانهی و هاوبهشیان بو خوا دانا دهلیین: ﴿مکانکم انتم وشرکاؤکم﴾ ئیوه خوتان و هاوبهش و پهستراوهکانتان لهجیی خوتانین و نهجوولین، تا خوا بریاری یهکجاریتان بو دعات ﴿فرزلنا بینهم﴾ ئینجا ئیمهیش لیکیان دهکهینهوه "هاوبهشدانهر و پهستراو، واته: پهیوهندی خویی و خزمایهتی نیوانیان ناهیلین ﴿وقال شرکاؤهم﴾ و نهو حهله پهستراوهکانیان (ههرشتیک بین: فریشته، شهیتان، دارو بهرد...) بهپهستیارهکان دهلیین: ﴿ماکنتم ایانا تعبدون﴾ ههرگیز ئیوه پهرسشی ئیمهتان نهکردووه! پهستیارهکانیش نهلیین: بهلی... بیگومانه که ئیوهمان پهست، نهوجا پهستراوهکان دهلیین: ﴿فکفی بالله شهیدا بیننا و بینکم﴾ تهنه خوا له نیوانماندا شایهتبی بهسه ﴿ان کنا عن عبادتکم لغافلین﴾ دلنیا بین ئیمه له پهستنی ئیوه بی ناگا و غافلجووین ﴿هنالک تبلىوا کل نفس

لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٦٦﴾ وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ مَّا لَهُمْ مِنْ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قُطْعًا مِنْ أَلِيلٍ مُظْلِمًا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٦٧﴾ وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا مَكَانَكُمْ أَنْتُمْ وَشُرَّكَاؤُكُمْ فَيَزِلُّ بَيْنَهُمْ وَقَالَ شُرَّكَاؤُهُمْ مَا كُنْتُمْ إِلَّا إِنَا تَعْبُدُونَ ﴿٦٨﴾ فَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ إِنْ كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ ﴿٦٩﴾ هُنَالِكَ تَبْلُوا كُلُّ نَفْسٍ مَّا أَسْلَفَتْ وَرُدُّوْا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمْ الْحَقُّ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٧٠﴾ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدِيرُ الْأَمْرَ فَيَقُولُوا لِلَّهِ قُلُّ أَلَا نُنْفِقُ ﴿٧١﴾ فَذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ فَمَآذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ ﴿٧٢﴾ كَذَٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٧٣﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٧٤﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٧٥﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٧٦﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٧٧﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٧٨﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٧٩﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٨٠﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٨١﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٨٢﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٨٣﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٨٤﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٨٥﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٨٦﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٨٧﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٨٨﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٨٩﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٠﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩١﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٢﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٣﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٤﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٥﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٦﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٧﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٨﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٩٩﴾ قُلْ هَلْ مِنْ عِندِنَا عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٠٠﴾

یوه خوتان و هاوبهش و پهستراوهکانتان لهجیی خوتانین و نهجوولین، تا خوا بریاری یهکجاریتان بو دعات ﴿فرزلنا بینهم﴾ ئینجا ئیمهیش لیکیان دهکهینهوه "هاوبهشدانهر و پهستراو، واته: پهیوهندی خویی و خزمایهتی نیوانیان ناهیلین ﴿وقال شرکاؤهم﴾ و نهو حهله پهستراوهکانیان (ههرشتیک بین: فریشته، شهیتان، دارو بهرد...) بهپهستیارهکان دهلیین: ﴿ماکنتم ایانا تعبدون﴾ ههرگیز ئیوه پهرسشی ئیمهتان نهکردووه! پهستیارهکانیش نهلیین: بهلی... بیگومانه که ئیوهمان پهست، نهوجا پهستراوهکان دهلیین: ﴿فکفی بالله شهیدا بیننا و بینکم﴾ تهنه خوا له نیوانماندا شایهتبی بهسه ﴿ان کنا عن عبادتکم لغافلین﴾ دلنیا بین ئیمه له پهستنی ئیوه بی ناگا و غافلجووین ﴿هنالک تبلىوا کل نفس

ما اسلفت ﴿ثیتر لهوئ هه موو کهسیک گیرۆدهی ئه وه ده بیئت پیڤشی خۆیخستووه، وه به وهیش پاداش و تۆله وهرده گریت، واته: به چاک و خراپی خۆی، پاداش و تۆله ئه درێڤته وه. به لئ... گیرۆده بوونی مروڤ به وشتانه پیڤشی خۆی خستووه، له سووره تگه لیکی قورئاندا هاتووه، بۆ نموونه: له سووره تی (۱۳/۷۵) دا ده فهرموی: ﴿يَذِبُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ﴾ وه له سووره تی (۹/۸۶) دا ده فهرموی: ﴿يَوْمَ تَبْلَى السَّرَائِرُ﴾ وه له سووره تی (۱۴-۱۳/۱۷) دا ده فهرموی: ﴿وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنْشُورًا﴾، إقرأ كتابك كفى بنفسك اليوم عليك حسيباً) وه له سووره تی (۹۴/۱۸) دا هاتووه ده فهرموی: ﴿وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَا لِهَذَا الْكِتَابِ...﴾ **﴿وردوا إلى الله مولاهم الحق﴾** و هه موو به رهو لای خوای گه وره، سه ره په رستیاری راسته قینه یان ده برێڤته وه، ئه و جا ده رده کهوئ که: ئه وانه خوا نه بوون و، به ناهه ق کرابوونه خوا! **﴿وضل عنهم ما كانوا يفترون﴾** هه ردرۆو پروپالانتیه کیان کردبوو، که گوایه به ته کان تکایان بۆ ئه کهن، گوم ده بی و به فیرو ده چیته.

موشریکیش ددان به تارك و ته نیایی خوادا ده ئی:

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾ بلی: کئ لهه ئاسمان و زهوییه دا رزق و رۆزیتان ده داتی؟ **﴿أَمَّن يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ﴾** کئیه دروستکه ره خواوه ئی وه گوئ و چاوا نه تان؟ **﴿وَمَنْ يَخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ﴾** ئه ی کئیه زیندو له مردو ده ریدئ؟ **﴿وَيَخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ﴾** و مردو له زیندو ده رده کا؟ **﴿وَمَنْ يَدْبِرُ الْأَمْرَ﴾** وه کئیه زور به وردی بۆ کاروباری ئه م دونیا به نه خشه ده کئشی؟ **﴿فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ﴾** به زووی له وه لامی هه موو ئه مانه دا ده لئ: هه رخوایه هه موو ئه وانه ده کات **﴿فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾** بلی: ده سا بۆ له خوا خو ناپاریزن و ناترسن؟ به لئ... (موشریک) هه کانیش ددان به (رهووبیه ته) ی خوای گه وره دا ده ئن، ده زانن به دیه ی نه ری بوونه وهر به تیگرا هه رخوایه، بۆ نموونه: له سووره تی (۹/۴۳) دا ده فهرموی: ﴿وَلئن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ﴾ وه له سووره تی (۸۷/۴۳) دا ده فهرموی: ﴿وَلئن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ...﴾ وه له سووره تی (۸۴/۲۳-۸۵) دا ده فهرموی: ﴿قُلْ لِمَنْ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ سيقولون لله قل أفلا تذكرون) که چی له گه ل ئه وهیشدا هه رشه ریک و هاو به شی بۆ داده ئن و ددان به (ئولووهیه ته) یدا نانئ، بۆیه ده چن لی ره لهوئ به رنامه ی ئه م وئو ده خوازن و په ی ره وئ ده کهن و! خو یان چه واشه کردووه، له لایه که وه ده لئ ئه م بوونه وهره خوای بالاده ست به دیه ی ناوه، که چی بۆ ژیان و کاروباری سیاسه ت په ی ره وئ له خه لکی تر ده کهن! **﴿فَذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ﴾** ئه و خوا ده سه لاتداریه په ره ردگاری راسته قینه ی ئیوه، نه ک ئه وبتانه که له باتی ئه و ده یان په رستن **﴿فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ﴾** جا ئیتر به در له گومرایی - پاش هه ق و راستیی، که هه ره له په رستنی خوادایه - چیت هه یه؟ **﴿فَأَنى تَصْرَفُونَ﴾** ئه ی ئیتر چۆن له ری راستی یه که خوا په رستی کلا ده بن و لاده ریئ؟ **﴿كَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا﴾** ئابه و جوړه یه بریاری په ره ردگارت له به رامبه ره ئه و له سنوور ده رچووانه وه وهره است گه را **﴿أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾** که بیگومان ئه وانه باوه رناکه ن و ئیمان ناهین **﴿قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ﴾** بلی: ئاخو له ناو په رستراوه کانی ئیوه دا کهسیک هه بی بتوانئ، بیبناغه و له نوئ شتی که به دی به یئ **﴿ثُمَّ يَعِيدُهُ﴾** له پاشان دوا ی تیاچوونی وه کو خۆی لیبکاته وه له نوئ ده ستی پی بکاته وه؟ **﴿قُلْ اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يَعِيدُهُ﴾** بلی: هه ره خوا

(الله) یه بتوانی له سه ره تاوه - بی بهرته و بناغه - گشت خه لک به دیبینی و، پاشانیش سه ره له نوی دهستی پیبکاته وه، گیانی به بهرا بکاته وه **﴿فانی توفکون﴾** دهسا چۆن له خوا په رستی کلا ده بن و لاده رین؟! لهم چه ند نایه تانه ی تریشدا هه ره و ماناو مه به سه ته زۆر به روونی به دیده کری، بو نمونه: له سووره تی (۳۰ / ۴۰) دا ده فره موی: (الله الذی خلقکم ثم یرزقکم ثم یمیتکم ثم یحییکم هل من شرکائکم من یفعل من ذلکم من شیئ سبحانه و تعالی عما یشرکون) وه له سووره تی (۲۵ / ۳) دا ده فره موی: (واتخذوا من دونه آلهة لایخلقون شیئا وهم یخلقون ولا یملکون لأنفسهم ضرا ولا نفعا ولا یملکون موتا ولا حیاة ولا نشورا) وه له سووره تی (۳۵ / ۳) دا ده فره موی: (یا ایها الناس اذکروا نعمة الله علیکم هل من خالق غیر الله یرزقکم من السماء والأرض...) یان ده فره موی: (افمن یخلق کمن لایخلق...) سووره تی (۱۶ / ۱۷) یان ده فره موی: (أم جعلوا لله شرکاء خلقوا کخلقه...) سووره تی (۱۳ / ۱۶) یان ده فره موی (

قل افرایتم ما تدعون من دون الله إن ارادنی الله بضر هل هن کاشفات ضره...) سووره تی (۳۸ / ۳۹). یان ده فره موی: (امن هذا الذی یرزقکم من السماء والأرض...) سووره تی / ملک. یان ده فره موی: (امن هذا الذی یرزقکم إن أمسک رزقه...) سووره تی ۲۱/۶۷. **﴿قل هل من شرکائکم من یهدی إلى الحق﴾** بلی: ناخو له ناو هاویه ش و په رسترا وه کانتاندا که سی واهه بی بتوانی ریبه ری بوهق و راستی بکات؟ **﴿قل الله یهدی للحق﴾** بلی: هه خوایه که بتوانی رابه ری بوهق و راستی بکات "نه که سیکی تر" **﴿افمن یهدی إلى الحق﴾** دهسا که سیکی که بتوانی ریبه ری ههق و راستی بکات **﴿احق ان یتبع﴾** شیاو تره په پره وی بکرت؟ **﴿امن لا یهدی إلا ان یهدی﴾** یان نهو که سه ی که بو خویشی ری نه زانی، مه گهر ری نیشان بدری؟ واته: نهو بتانه ی نیوه که نیوه بو نه وی ریده رناکه، هیژا ترن بو په پره وی کردن، یان نهو خوایه که نهو هه موو ده سه لاته ی هه یه؟ **﴿مالکم کیف تحکمون﴾**

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَکَآئِکُمْ مَن یَبْدُوْا الْخَلْقَ ثُمَّ یُعِیدُهُ ثُمَّ یُعِیدُهُ ثُمَّ یُعِیدُهُ قُلْ اَللّٰهُ یَبْدُوْا الْخَلْقَ ثُمَّ یُعِیدُهُ فَاَنْیَ تَتَفَکَّرُوْنَ ﴿۳۵﴾ قُلْ هَلْ مِنْ شُرَکَآئِکُمْ مَن یَهْدِیْ اِلَی الْحَقِّ قُلْ اَللّٰهُ یَهْدِیْ لِلْحَقِّ اَمْنٌ یَّهْدِیْ اِلَی الْحَقِّ اَحَقُّ اَنْ یُّتَّبَعَ اَمَّنْ لَا یَهْدِیْ اِلَّا اَنْ یَّهْدِیْ فَاَلَا تَرَ کَیْفَ تَحْکُمُوْنَ ﴿۳۶﴾ وَمَا یُنْبِغُ اَکْثَرُهُمْ اِلَّا اَطَاعُوْا اِنَّ الظَّنَّ لَا یُغْنِیْ مِنَ الْحَقِّ شَیْئًا اِنَّ اَللّٰهُ عَلِیْمٌ بِمَا یَفْعَلُوْنَ ﴿۳۷﴾ وَمَا کَانَ هَٰذَا الْقُرْءَانُ اَنْ یُّفْتَرٰی مِنْ دُوْنِ اَللّٰهِ وَلٰکِنْ تَصْدِیْقُ الَّذِیْ بَیْنَ یَدَیْهِ وَتَفْصِیْلُ الْکِتٰبِ لَا رَیْبَ فِیْهِ مِنْ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ﴿۳۸﴾ اَمْ یَقُوْلُوْنَ اَقْرَبْنٰهُ قُلْ فَاتُوْا سُوْرَةَ مَّثَلٍ وَّادْعُوْا مَن اَسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُوْنِ اَللّٰهِ اِنْ کُنْتُمْ صٰدِقِیْنَ ﴿۳۹﴾ بَلْ کَذَّبُوْا بِمَا لَمْ یُحِطْ بِعِلْمِهِ وَلَمَّا یَأْتِهِمْ تَاْوِیْلُهُ کَذَّبْ الَّذِیْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَاَنْظُرْ کَیْفَ کَانَ عَقِبَةُ الظَّٰلِمِیْنَ ﴿۴۰﴾ وَفِیْهِمْ مَّنْ یُّؤْمِنُ بِهِ وَفِیْهِمْ مَّنْ لَا یُؤْمِنُ بِهِ وَرَبُّکَ اَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِیْنَ ﴿۴۱﴾ وَاِنْ کَذَّبُوْکَ فَقُلْ لِیْ عَمَلٍ وَّ لَکُمْ عَمَلٌ کُمْ اَنْتُمْ بِرِیْثُوْنَ مِمَّا اَعْمَلْ وَاَنْتُمْ بِرِیْءٌ مِّمَّا تَعْمَلُوْنَ ﴿۴۲﴾ وَفِیْهِمْ مَّنْ یَسْمَعُوْنَ اِلَیْکَ اَفَاَنْتَ تَسْمَعُ اَلصَّمَّ وَلَوْ کَانُوْا لَا یَعْقِلُوْنَ ﴿۴۳﴾

۲۱۲

چیتانه؟ چۆن بریاری واده دن و داوهری واده کن؟! **﴿وما یتبع اکثرهم إلا ظنا﴾** زۆرینه ی هاویه ش دانهران هه ره له گومان په پره وی ده کن "واته: هیه به لگه یه کی نهو تو یان نییه" که نهو انه شتیکیان به دهس بی، بی له خه یال " **﴿إن الظن لا یغنی عن الحق شیئا﴾** خو گومانیش سه به رته به ههق و راستی هیه نا هیئی و سزای خوا له کولناکاته وه **﴿إن الله علیم بما یفعلون﴾** به راستی خوا به و کاره ی هاویه ش دانره کان نه یکه به ناگا و زانایه. **﴿ثم قورنانه ناشی هی خوا نه بی﴾**

﴿وما کان هذا القرآن ان یفتی من دون الله﴾ به هیه شیوه یه ک نابی و ناگونجی نه م قورنانه هی خوانه بی و، به درو نیفتیرا هه له سه رابی، واته: ته نها خوا بوخوی ده توانی قورنانی ناوا بنیری، نیت هیه که سیکی تر ناتوانی کاری و ابکات **﴿ولکن تصدیق الذی بین یدیہ﴾** به لکو هی خوایه و، ته سدیقی (تهورات) و (ئینجیل) یش ده کات

بوتد پروانی و نیشانه‌ی پیامبر اتیت لیده‌بینی و نه زانی تو پیغه مبه‌ریت، به لام پیی هیدایه‌ت نابن ﴿ **اَفَاَنْتَ تَهْدِي الْعَمٰی** ﴾ تو دته‌وی خه لکانی کویر شاره‌زا بکه‌یت و، بیان‌خه‌یته سهر ریی راست و دروست ﴿ **وَلَوْ كَانُوا لَا يَبْصُرُونَ** ﴾ نه‌گهر نه‌شبینن ؟ ﴿ **۱۱ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا** ﴾ به راستی خوا هیچ جور ه ستمیك له‌وخه‌لكه ناكَا ﴿ **وَلَكِنَّ النَّاسَ اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ** ﴾ به لام نه‌و خه‌لكه خو‌یان ستم له‌خو‌یان ده‌كهن و، ده‌ست له‌ریی راست به‌رده‌دهن، بویه به‌د به‌خت ده‌بن.

له‌بهر سه‌ختی قیامه‌ت وا ده‌زانی ته‌نیا روژی ژیاون:

﴿ **۱۲ وَیَوْمَ یَحْشُرُهُمْ** ﴾ نه‌و پوژه وه‌یریینه که‌خوا هه‌موو کافران کو ده‌کاته‌وه بو وهرگر تنی توله‌ی کاره‌کانیان

﴿ **كَانَ لَمْ یَلْبَثُوا اِلَّا سَاعَةً مِّنَ النَّهَارِ** ﴾ وا ده‌زانی له‌بهر سه‌ختی

نه‌و پوژه ته‌نیا ساتیك له‌دنیا دا ماونه‌ته‌وه ﴿ **یَتَعَارَفُونَ** ﴾

بینهم و له‌نیو خویشیاندا یه‌کتر نه‌ناسن و به‌رده‌بنه گله‌یی

و گازنده له‌یه‌کتر، نه‌م ده‌لیت تاوانی تو بوو من وام لی‌هات،

نه‌وی دی ده‌لیت: نا، تاوانی تو بوو وائیستا من گیروده

بووم، به‌لام نه‌م گله‌یی و گازنده چ که‌لکیکی هیهه" ﴿ **قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِلِقَاءِ اللّٰهِ** ﴾ نه‌وانه‌ی که باوه‌ریان به‌لیقاو

دیداری خوا نه‌کرد، دل‌نیابن زیانبارو ره‌نجه‌پوځ ﴿ **وَمَا كَانُوا**

مهتدین و رییشیان دهر نه‌کرد له‌دنیا دا، بویه ئیستا

گیروده بوون. وه‌ک له‌م چه‌ند نایه‌تانه‌شدا نه‌و مه‌به‌سته

دوپا تکراره‌ته‌وه، بو‌نموونه: ده‌فرموی: (کانه‌م یوم یرون ما

یوعدون لم یلبثوا اِلَّا سَاعَةً مِّنَ نَّهَارٍ) نه‌حقاف/ ۳۵. وه

ده‌فرموی: (کانه‌م یوم یرونه‌ما لم یلبثوا اِلَّا عَشِیَّةً اَوْ

ضُحًّیًّا). نازیعات/ ۶۶. وه ده‌فرموی: (یوم تقوم الساعة

یقسم المجرمون ما لبثوا غیر سَاعَةٍ..) روم/ ۵۵. وه

ده‌فرموی: (یتخافتون بینهم اِنْ لَبِثْتُمْ اِلَّا عَشْرًا) سوورته‌ی

(۱۰۳/۲۰). وه ده‌فرموی: (قالوا لبثنا یوماً اَوْ بَعْضَ یَوْمٍ

فَاَسْأَلُ الْعَادِیْنَ) سوورته‌ی ۱۱۳/۲۳.

تاوانباران له‌دنیاو له‌قیامه‌ت توله‌ده‌دین:

﴿ **۱۶ وَاِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِی نَعْدُهُمْ** ﴾ و نه‌ر به‌شی له‌وه‌ره‌شه‌یه‌ت نیشان بده‌ین نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! به‌لن‌یان

پی‌ده‌ده‌ین و، ئیستا به‌چاو بی‌بینیت ﴿ **اَوْ نَتُوفِیَنَّكَ** ﴾ یان پی‌ش نه‌وه که‌نیشانتی بده‌ین بتم‌رینن ﴿ **فَاِلَیْنَا مَرْجِعُهُمْ** ﴾

جا له‌هه‌ردوو حاله‌که‌دا هه‌ر لای خو‌مان دی‌نه‌وه ﴿ **ثُمَّ اللّٰهُ شَهِیدٌ عَلٰی مَا یَفْعَلُونَ** ﴾ له‌پاشانیش خوا بو‌خو‌زی شایه‌ت و

به‌ناگایه له‌وکاروکرده‌وانه ده‌یکهن، پی‌ویست به‌شایه‌دی تر ناکا ﴿ **۱۷ وَلِكُلِّ اُمَّةٍ رَّسُولٌ** ﴾ وه‌هر هو‌زو گه‌لیك

په‌یامبه‌ریکی هیهو بانگیان ده‌کات بو یه‌کخواپه‌رستی، وه‌له‌قیامه‌تیشدا ده‌بیته شایه‌د له‌سه‌ریان ﴿ **فَاِذَا جَاءَ**

رَسُولُهُمْ ﴾ ئینجا هه‌ر که په‌یامبه‌ره‌که‌یان "له‌قیامه‌تدا" هاته‌لایان و، شایه‌دی له‌سه‌ردان ﴿ **قَضٰی بَیْنَهُمْ بِالْقِسْطِ** ﴾

سُورَةُ يُونسَ

الْاِنشَاء

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَنْظُرُ اِلَيْكَ اَفَاَنْتَ تَهْدِي الْعَمٰی وَلَوْ كَانُوا لَا يَبْصُرُونَ ﴿١٢﴾ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١٣﴾ وَیَوْمَ یَحْشُرُهُمْ كَان لَمْ یَلْبَثُوا اِلَّا سَاعَةً مِّنَ النَّهَارِ یَتَعَارَفُونَ بَیْنَهُمْ قَدْ خَسِرَ الَّذِیْنَ كَذَبُوا بِلِقَاءِ اللّٰهِ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِیْنَ ﴿١٤﴾ وَاِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِی نَعْدُهُمْ اَوْ نَتُوفِیَنَّكَ فَاِلَیْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللّٰهُ شَهِیدٌ عَلٰی مَا یَفْعَلُونَ ﴿١٥﴾ وَلِكُلِّ اُمَّةٍ رَّسُولٌ فَاِذَا جَاءَ رَسُوْلُهُمْ قَضٰی بَیْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا یَظْلِمُونَ ﴿١٦﴾ وَیَقُولُونَ مَتٰی هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِیْنَ ﴿١٧﴾ قُلْ لَا اَمْلِكُ لِنَفْسِی ضَرًا وَلَا نَفْعًا اِلَّا مَا شَاءَ اللّٰهُ كُلُّ اُمَّةٍ اَجَلٌ اِذَا جَاءَ اَجَلُهَا فَلَا یَسْتَجِرُّونَ سَاعَةً وَلَا یَسْتَعِیْضُونَ ﴿١٨﴾ قُلْ اَرَأَیْتُمْ اِنْ اَنْتُمْ عٰدَاۤهُ بَیِّنًا اَوْ هٰرًا مَا ذَا یَسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٩﴾ اَمْ اِذَا مَا وُقِعَ اَمْنٌ بَیْنَهُمْ اَلَنْ وَفَدَّكُمْ بِهٖ سَتَعْجَلُونَ ﴿٢٠﴾ ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِیْنَ ظَلَمُوا دُفِعُوا عَذَابُ الْخُلْدِ هَلْ تُجْزَوْنَ اِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢١﴾ وَیَسْتَعْیْذُونَكَ اَحَقُّ هُوَ قَوْلٌ اَوْ رَقٌّ اِنَّهٗ لَحَقٌّ وَمَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزِیْنَ ﴿٢٢﴾ وَلَوْ اَنَّ كُلَّ

وَلَوْ اَنَّ كُلَّ

۲۱۴

ئيتر به داد گهرانه داوهری دهکری له نیوانیاندا **(وهم لا یظلمون)** وهیچ ستمیشیان لیناکری واته: بی تاوان و گوناح سزای هیچ کهسیک نادری.

بی باوهرانی قیامت به په لهن بو هاتنی:

﴿^{٤٨} وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ بى باوەڕەكان دەلێن: باشه! ئەگەر ئێوه راست دهكەن قىيامەت دىت، ئەم بەلێنى ھەر شەھىە كەى جىبەجى دەبىت؟ ﴿^{٤٩} قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا﴾ لە وەلامدا بلى: خوون لە زيان و لەسوودى خویشم ھىچ نازانم و، دەسەلاتىكم نىيە" ﴿إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ﴾ مەگەر ئەوھى خوا خوێ مەيل و وىستى لەسەر بى، دەسا ئىتر من چۆن دەزانم ئەو پۆژە كەى دىت؟ ﴿لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ﴾ بۆ ھەموو ئومەت و نەتەوھىەك، لاى خوا ماوھو كاتىك ھىيە بۆ لەناوبردنى ﴿إِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ﴾

جاهر که ناکامیان هات ﴿فلا يستأخرون ساعة﴾ ئیتیر ناتوانن تهنهها دهم و ساتیک دوا بکهون ﴿ولا يستقدمون﴾ و پیشیش ناکهون لهو ماوهیه بۆیان دیاریکراوه ﴿قل ارایتم ان اتاكم عذاب﴾ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! بلی: ئاخو ئه‌ر سزای خواتان بۆییّت ﴿بیاتا او نه‌ارا﴾ به‌ شه‌و، یان به‌ پوژ، خو ناتوانن له‌خوتانی دوورخه‌نه‌وه ﴿ماذا يستعجل منه المجرمون﴾ ده‌سا ئیتیر چ په‌له‌یه‌کی بو ده‌که‌ن ئه‌و تاوانبارانه؟ ﴿انتم اذا ما وقع آمنت به‌ الان﴾ ئاخو پاش ئه‌وه که سزاکه هات بۆتان باوه‌رتان هی‌نا به‌خو، ده‌بی باوه‌ری وا چ که‌لکی هه‌بیّت بۆتان، بۆیه ده‌گوتریت: ئه‌وه ئیستا باوه‌ر دینن؟ ﴿وقد کنتم به‌ تستعجلون﴾ له‌ کاتی‌کا به‌ر له‌ هاتنه‌که‌ی، ئیوه-به‌گالته‌وه- په‌له‌تان بو ده‌کردو، باوه‌رتان پی نه‌ده‌کرد! ﴿ثم قیل للذین ظلموا﴾ له‌ پاشان به‌و که‌سانه که سته‌میان کردووه ده‌گوتریت: ﴿ذوقوا عذاب الخلد﴾ ده‌سا سزای هه‌تا هه‌تایی بی‌ژن ﴿هل تجزون الا بما کنتم تکسبون﴾ ئاخو به‌ده‌ر له‌وه خوتان کردووتانه،

جەزەبەو تۆلە دەدریڭ ؟ دانیابن حیتان کردوو، هەر بەوهش تۆلە دەدریڭ .

قیامت راسته و دروست:

﴿^{۲۴} وَيَسْتَنْبِئُكَ أَهْلُ هَؤُلَاءِ مِنْ أَهْلِ الْيَمِينِ﴾ بى باوەڕەكان دەپرسن: ئایا ئەوى هەوالت پێداین لە سزا راستەودیتە دى؟ ﴿قُلْ إِيَّايَ يَوْمَئِذٍ يَخْبِرُونَ﴾ پێیان بلێ: بەلێ راستەو پەيدا دەبیئت سویند بە پەرورەردگارم ﴿وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ﴾ و ئیوەش ناتوانن خوا دەستەوسان بکەن و، لە دەستی رابکەن و خۆ قوتار بکەن ﴿وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظِلْمٌ مِّنْهُ فَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِنكُمْ خِصَامٌ جَدِيدٌ﴾ له روژی قیامەتدا بریتی خووی ئەر هەرچی لە زوویداوه هی تهنها کهسیکی موشریک و ستهمکار بیئت ﴿لَا فَعْدَتْ لَهُمْ﴾ له روژی قیامەتدا بریتی خووی پئی دەدات بو پزگار بوونی لە سزا ﴿وَاسْرُوا النَّدَامَةَ لِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ وه ئەوکاته که به چاو سزا که ده بینن، ئەوان به شیمان دەبنه وه، به لام له بهر خه جاله تی خو یان ده ری نابرن و ده شان نه وه ﴿وَقَضَىٰ رَبِّي أَمْرَهُ بِالْقِسْطِ﴾ و له

سُبُوْرَةُ اَلْوَلَدِ

الحزب الإسلامي

وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهِ ۖ وَأَسْرَأُ
النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ ۖ وَفُضِيَ بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ ۖ وَهُمْ
لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٨﴾ الْآيَاتُ لِلَّهِ ۖ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا أَنْ
وَعَدَ اللَّهُ ۖ حَقٌّ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾ هُوَ حَيٌّ وَيُحْيِي
وَالَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٦٠﴾ يَأْتِيهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَ تَكْمُ مَوْعِظَةٌ
مِنْ رَبِّكَمْ ۖ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ
﴿٦١﴾ قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا
يَجْمَعُونَ ﴿٦٢﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ
فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا قُلْ ۖ إِنَّ اللَّهَ آذَنَ لَكُمْ أَمَّا عَلَى اللَّهِ
تَقَرُّونَ ﴿٦٣﴾ وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ
يَوْمَ الْقِيَمَةِ ۖ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ
لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦٤﴾ وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ
وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ
فِيهِ ۖ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦٥﴾

ئەولیای خوا بناسە!

﴿**۶۲**﴾ **إِن أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ** چاک بزانی و هوشیارین! که دوسته‌کانی خوا - دوا روژ- هیچ ترس و بیمی‌کیان له‌سه‌رنیه ﴿**وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ**﴾ و دل زویرو خه‌فته‌تباریش نابن بۆ دوتیای پاش خویان ﴿**۶۳**﴾ **الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ** دوستی خوا ئەوانه‌ن که: باوه‌ری کاملیان هی‌ناوه‌و، هه‌میشه‌ش له خوا ده‌ترسن و، خۆده‌پاریزن له هه‌ر شتی: پیوسته‌ خۆپاریزی لی‌بکه‌ن، به‌رده‌وامیش به پیتی فه‌رمانی خواو په‌یامبه‌ر ﷺ کارده‌که‌ن. ته‌فسیره‌کان چه‌نده به‌جوانی پی‌ناسه‌ی پیاوانی خواو(ئەولیاء)کان ده‌که‌ن و ده‌لین: (الولی: هو المؤمن التقى) واته: وه‌لیی: ئەو مروّقه‌ خاوه‌ن ئیمان و خواترسه‌یه که: هه‌میشه‌ خۆای له‌یاده، له‌فه‌رموده‌یه‌کیشدا هاتوه‌و: ((إِنَّ لِلَّهِ عِبَادًا مَاهِمَ بَأَنْبِيَاءَ، وَلَا شُهَدَاءَ، يَغْبِطُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ وَالشُّهَدَاءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِمَكَانَتِهِمْ مِنَ اللَّهِ، قَالُوا أَخْبَرْنَا مِنْ هِم. فَلَعَلْنَا نَحْبَهُمْ، قَالَ: هُم قَوْمٌ تَحَابَوْا فِي اللَّهِ، عَلَى غَيْرِ أَرْحَامٍ بَيْنَهُمْ وَلَا أَمْوَالٍ يَتَعَاطَوْنَهَا، فَوَاللَّهِ إِنْ وَجَّهَهُمْ لِنُورٍ، وَانْهَمَ لَعَلَىٰ مَنَابِرٍ مِنْ نُورٍ، لَا يَخَافُونَ إِذَا خَافَ النَّاسُ، وَلَا يَحْزَنُونَ إِذَا حَزَنَ النَّاسُ، ثُمَّ قَرَأَ (إِن أَوْلِيَاءَ اللَّهِ..)) سَنَن أَبِي دَاوُد. واته: به‌راستی خۆای گه‌وره تاقمی به‌نده‌ی هه‌ن، نه پی‌غه‌مبه‌رن، نه شه‌هید، که چی ئەوه‌نده په‌لیان به‌رزه له‌روژی قیامه‌تدا پی‌غه‌مبه‌ران و شه‌هیدان خۆزگه‌یان ئی ده‌خوازن! گو‌تیان: باب‌زانی کین، تا خوشمان بوین، فه‌رمو‌وی: ئەوه‌که‌سانه‌ن که: بی ته‌ماح و، بی خزمایه‌تی یه‌کتریان خوش ده‌وی! سویند به‌خوا روخساریان پر له‌نووره‌و، له‌سه‌ر می‌مبه‌ری نووریش چاک بزانی! ئەو ده‌م خه‌لکی ده‌ترسی و خه‌فه‌تباره‌ ئەوان هیچ ترس و خه‌فته‌تی‌کیان نییه، پاشان ئەم نایه‌ته‌ی: (إِن أَوْلِيَاءَ اللَّهِ..)ی خوینده‌وه. ﴿**۶۴**﴾ **لَهُمُ الْبَشَرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ** له‌م ژیا‌نی دوتیاو، له‌و پۆژه‌که‌ی تریشدا موژده‌ی سه‌رفرازی و، به‌ختیاری وهرده‌گرن، له‌ دوتیاو خه‌ونی خوش و باش

الْآيَاتِ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾ الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾ لَهُمُ الْبَشَرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦٤﴾ وَلَا يَحْزَنُكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٥﴾ الْآيَاتِ لِلَّهِ مِنَ السَّمَوَاتِ وَمِنَ الْأَرْضِ وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ شُرَكَاءَ إِنْ يَدْعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٦٦﴾ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ آيَاتٍ لِّتَسْكُنُوا فِيهِ وَالتَّهَارُ مُبْصَرًا إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٧﴾ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَنَهُ هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ إِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهَذَا أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾ قُلْ إِنْ الَّذِينَ يَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذْبُ لَا يَفْلَحُونَ ﴿٦٩﴾ مَتَّعْ فِي الدُّنْيَا كَثِيرًا مِّنْ جُحُودِهِمْ ثُمَّ نَذَرْنَاهُمْ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

وَأَنذَرْنَاهُمْ

٢٦٦

ده‌بینن، له قیامه‌تیشدا به‌هه‌رکه‌انی به‌هه‌شت و ده‌ه‌ست ده‌خه‌ن ﴿**لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ**﴾ به‌لین و فه‌رمانی خوا هه‌رگیز گو‌زانیان به‌سه‌ر نایه‌ت ﴿**ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ**﴾ ته‌نها ئەوه‌سه‌که‌وته‌یه پزگاری و سه‌رفرازی گه‌وره مه‌زن.

ده‌سه‌لات هه‌ره‌ی خوايه:

﴿**۶۵**﴾ **وَلَا يَحْزَنُكَ قَوْلُهُمْ** نابی به‌قه‌سه‌ی نا‌په‌وای کافران و موشریکان، خه‌فته‌تبارو دل‌زویر ببیت ﴿**إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا**﴾ چونکه به‌راستی عی‌زه‌ت و هی‌زو ده‌سه‌لاتی کامل هه‌ر بۆ خوايه، واته: ده‌توانی تو‌له له سته‌مکاران و بی باوه‌ران بسینی ﴿**وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ**﴾ و هه‌ر ئەویشه بی‌سنده‌ی راسته‌قینه‌و زاناو دانای کامل ﴿**۶۶**﴾ **إِنَّا لِلَّهِ مِنَ السَّمَوَاتِ وَمِنَ الْأَرْضِ** باب‌زانی! که بی‌گومان هه‌رچی له ئاسمانه‌کان و، له زه‌وییدا به‌هه‌ر بۆ خوايه و ئەو خۆی خاوه‌نیه‌تی و، چی ویست بۆ خۆی پیریاری له‌سه‌ر ده‌دات، ئیت‌ر ئەو بتانه چۆن ده‌بنه‌ خوا! ﴿**وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِينَ**

یَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ شُرَكَاءَ ۚ تَهْوَاهُنَّ يَهِيدُونَ لَهُ خُولاَءَ دَهْرِهِمْ سَتَرٌ لَهُمْ هَاقِبَةُ تَدَا شِوْنِي هِيج شَهْرِيك وَ هَاوَبِه شَيْك بُوَ خَوَا نَاكَهُون ﴿إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ﴾ هَر وَهَدُوِي گومان دَهكَهُون ﴿وَأَنْ هَم إِلَّا يَخْرُصُونَ﴾ وَ هِيج بَه لَگَه يَه كِيَان نِيِيَه ، جَگَه لَه گُوْتَرَه كَارِيِي وَ دَرُو دَه لَه سَه ، كَه نَه مَه يَش بُوَ خُوِي هِيج كَه لَك وَ سُوْدِيكِي نِيِيَه بُوِيَان ﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ﴾ خَوَا هَر نَه وَهِيَه كَه شَهْوِي بُوَ بَه دِي هِيَانُون ﴿لَتَسْكُنُوا فِيهِ﴾ بُوَ نَه وَهِي نَارَامِي تِيْدَا بَگَرَن وَتِيَابَحَه وَنِيَه وَه ﴿وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا﴾ وَ پُوْزِيَش بَه پُوْشَن ، هَه تَا پِي بَه پِيُوِيَسْتِيَه كَانِي خُوْتَان بِيَهَن ﴿إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٌ﴾ بَه رَاسْتِيِي لَه دَرُوسْتَكِرْدَنِي وَ هِيَانَانِي شَهْوَو رُوْزْدَا ، چَه نَدِيْن نَايَهْت وَ نِيَشَانَه هَه يَه لَه سَهَر تَا قَانَه يِي خَوَا ﴿لَقَوْمٍ يَسْمَعُونَ﴾ بُوَ نَه وَ كَه سَانَه كَه بَه لَگَه دَه يِيَسَن وَ تِيْدَه فَكِرِيْن .

خَوَا ژَن وَ مَنْدَالْ وَ شَهْرِيكِي نِيَه :

﴿قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا﴾ هَاوَبِه شَدَانَه رَه كَان وَتِيَان : خَوَا زَاپُوْلَه وَ مَنَالِي بُوَ خُوِي دَانَاوَه ، گَوَايَه دَه لِيْن : فَرِيَشْتَه كچَانِي خَوَان !! ﴿سَبَّحَانَهُ هُوَ الْغَنِيُّ﴾ خَوَا لَه وَ تُوْمَه تَانَه پَاك وَ خَاوِيْن وَ بِيْخَه وَشَه ، بُوَ خُوِيَشِي زُوْر بَه رَزُو بِيِي نِيَاَزَه لَه هَه مَوُوشْتِيك ﴿لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ هَه رچِي لَه نَاسْمَانَه كَان وَ زَهْوِيِيْدَايَه ، مَوَلَكِي نَه وَه ، نِيْتَر نَه وَ چ نِيَاَزِيكِي بَه مَنَالْ هَه يَه ! ﴿إِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهَذَا﴾ هِيج بَه لَگَه يَه كَتَان نِي يَه كَه : خَوَا مَنَالِي هَه بِيِي ﴿اتَّقُوا اللَّهَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ نَايَا بَه رَامَبَهَر بَه خَوَا شَتِي دَه لِيْن هِيجِي لِيْنَا زَان؟ ﴿قُلْ إِنْ الَّذِينَ يَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذْبُ﴾ بَلِي : نَه وَ كَه سَانَه ي كَه دَرُو بُوَ خَوَا هَه لَدَه بَه سَن (نَه لِيْن مَنْدَالِي هَه يَه) ﴿لَا يَفْلَحُونَ﴾ كَهْت پَزْگَارُو بَه خَتِيَار نَابَن ﴿مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا﴾ لَه دُنْيَا دَا كَه مِي خُوْشِي وَ لَه زَهْت دَه يَهَن ﴿ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ﴾ بُوَ دَوَايِي تَه نَهَا بُوَلَاي خُوْمَان دَه گَه رِيْنَه وَه ﴿ثُمَّ نَذِيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ﴾ لَه پَاشَا سَزَاي تَوْنَدِيَان پِيْدَه چِيْزِيْن ﴿بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ﴾ لَه بَهَر كُوفَرُو بِيِي بَاوَه رِيِيَان .

﴿وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَتَقَوْمِرِ إِن كَانَ كِبَرُ عَلَيَّكُمْ مَقَامِي وَتَذَكَّرِي بِآيَاتِ اللَّهِ فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ وَلَا تُنْظِرُونِ﴾ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ أَنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَأَمْرُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿فَكَذَّبُوهُ فَتَبَيَّنَتْ وَ مِنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ وَجَعَلْنَاهُمْ خَلَائِفَ وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُتَذَكِّرِينَ﴾ ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِه مِنْ قَبْلُ كَذَلِكَ نَطْغَعُ عَلَى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ ﴿ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِم مُوسَى وَهَارُونَ إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ بِآيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا إِنَّ هَذَا السَّحَرُ مِمَّنْ ﴿قَالَ مُوسَى أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ أَمْ سَحَرُ هَذَا وَلَا يُفْلِحُ السَّحَرُونَ﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَلْفِتْنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا وَتَكُونَ لَكُمُ الْكِبْرِيَاءُ فِي الْأَرْضِ وَمَا خُنَّاكُمْ بِمُؤْمِنِينَ﴾

داستانِ نوح و نه ته وه كه ي :

﴿وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ﴾ تُو نَه ي پِيْغَه مَبَهَر ! هَه وَاَلْ وَ بَه سَهَر هَاتِي نُوَح (پَه يَامَبَهَر) يَان بُوَ بَخُوِيْنَه وَه ﴿إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ﴾ نَه وَحَه لَه كَه : بَه هُوْزُو گَه لَه كَه ي خُوِيْگُوْت : ﴿يَا قَوْمِ إِن كَانَ كِبَرُ عَلَيَّكُمْ مَقَامِي وَتَذَكَّرِي بِآيَاتِ اللَّهِ﴾ نَه ي هُوْزِي مِنْ ! نَهَر بَه بُوُونَه لَه نَاوَتَانْدَا قَه لُس وَ نَارَه حَه تَن وَ ، نَامُوْزْگَارِيْشَم بَه نَايَه تَه كَانِي خَوَا لَاتَان گِرَان دَه بِيِي وَ پِيْتَان نَاخُوْش دَه بِيِي ﴿فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ﴾ دَه سَا چَاك بَزَان كَه : مِنْ هَهَر بَه خَوَاي خُوْم پِشْت دَه بَه سَتَم وَ ، نِيُوَه يَش چِي نَه كَهَن بِيَكَهَن گُوِيْم لِي نِيِيَه ﴿فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ﴾ نَه وَسَا نِيُوَه وَ گِشْت پَه رَسْتَرَاوَه كَانْتَان قَه سَتَان يَه كَبْخَهَن وَ هَاوَارِيَان بُوْهَرَن ، بَا يَارَه تِيْتَان بَدَهَن بُوَ دُرَايَه تِي وَ بَه رَه رَه كَانِيِي مِنْ ﴿ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً﴾ پَاشَان بَاكَارُو بَرِيَارَتَان ، نَاشَكِرَاو پُوُون بِيِي وَ ، دُوودَلِي تِيْدَا نَه بِيِي ، وَتَه : بَه نَاشَكِرَا سَه رَجَهَم دُوْژْمَانِيَه تِيْم بَكَهَن ! ﴿ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ

ولا تنظرون ﴿۷۲﴾ پاشان گشت پهلامارم بدن و، هیچیش مؤلّهتم مهدهن، دیاره ئههه ئهوپهپر متمانهیه بهخوای گهوره کهپشتیوانیهتی ﴿۷۳﴾ **فان تولیتکم فما سالتکم من اجر** ﴿۷۴﴾ خو ئهگهر له ئاموژگارییهکانیشم پرو وهرگپن، لهبهر ئهوه نییه کهمن داوای کرییهکم لیگردن، بهلکو ههر لهبهر لاساری و بهدبهختیی خوتانه ﴿ان اجری الا علی الله﴾ چونکه مرزو پاداشی من ههرلای خواجه **وامرت ان اکون من المسلمین** ﴿۷۵﴾ و فهرانم پیکراوه که لهموسلمانان بم ﴿۷۶﴾ **لکذبوه** ﴿۷۷﴾ که چی (نوح)یان بهدرۆزن داناو باوهریان پیئه هیئا! **فنجیناه ومن معه فی الفلک** ﴿۷۸﴾ ئهوجا ئیمهیش خوئی و ئهوخهکه باوهریان هیئابوو و له گهلیببون لهکهشتیهکهدا، پژگامانکردن **وجعلناهم خلائف** ﴿۷۹﴾ و کردماننه جینشینی خهکه کافره خنکاوهکان **واغرقتا الذین کذبوا باياتنا** ﴿۸۰﴾ و ئهوانهش وا بروایان به نایهت و بهلگهکانی ئیمه نهبوو و بهدرۆیان خستنهوه، گشتمان نقومکردن به توفان! **فانظر کیف کان عاقبة المذنبین** ﴿۸۱﴾ جا بنواړه بزانه پاشه پوژئی ترسینراوهکان (ئهوانه ی پیغه مبهران ترساندنیان و کهلکیان لی وهرنهگرت)چون بوو ؟ ﴿۸۲﴾ **ثم بعثنا من بعده رسلا الی قومهم** ﴿۸۳﴾ پاشان لهداوای (نوح)یشهوه چهند په یامبهریکمان نارد (وهکو هودو، صالح و...) ههریهکه بولای هوزی خوئی **فجاءهم بالبینات** ﴿۸۴﴾ جا بهچهند بهلگه نیشانهیهکی زورهوه چوونه لایان که: بروایان پی بهینن **فما کانوا لیؤمنوا بما کذبوا به من قبل** ﴿۸۵﴾ کهچی ئهمانیش باوهریان بهوشتانه نهکرد که: لهبهر هوزهکه ی نووحیش بهدرۆیان زانی! **کذلک نطبع علی قلوب المعتمدين** ﴿۸۶﴾ ئیمه ههر ئاوا مۆرمان نا بهسهر دلی ئهوانه دا، مۆر دهنیین بهسهر دلی گشت دهست دریزگاراند، واته: ئهوانه ی حاشا لهدینی خوا دهکن.

مووسا و فیرعهون:

﴿۷۵﴾ **ثم بعثنا من بعدهم موسی و هارون الی فرعون وملائه باياتنا** ﴿۷۶﴾ ئههجار لهپاش ئهو (پیغه مهران و ئوممهتان)لهیشهوه (موسا)و (هارون)مان به نیشانهو نایهتهکانی خو مانهوه نارد له فیرعهون و ناودارانی گهلهکه ی بوهیدایهت و رینمایییان **فاستکبروا وکانوا قوما مجرمین** ﴿۷۷﴾ جا خوایان له بهرامبهر ئهوراستییهوه بهگهوره زانی و، ههرموشریک و تاوانبار بوون ﴿۷۸﴾ **فلما جاءهم الحق من عندنا** ﴿۷۹﴾ که هق و راستیی ئیمه یان بوهات **قالوا ان هذا لسحر مبین** ﴿۸۰﴾ وتیان: بیگومان ئههه موسا هیئاویهتی جادوویهکی ناشکرایه، دیاره مه بهستیان دهست و عهسایهکه ی مووسا بوو!! ﴿۸۱﴾ **قال موسی اتقولون للحق لما جاءکم اسحر هذا** ﴿۸۲﴾ موسا وتی: چون بهو هق و راستییه کههاته لاتان دهلین: ئههه جادووه، جائهگهر من جادووگهریم؟! **ولا یفلح الساحرون** ﴿۸۳﴾ خو جادووگهران قهت سهرکهوت و سهرفراز نابن ؟ ﴿۸۴﴾ **قالوا اجئتنا لتلفتنا عما وجدنا علیه آباءنا** ﴿۸۵﴾ وتیان: ئایا بو ئهوه هاتویهت لمان که ئیمه لهو نایینه ی باووپایرمان لهسهریبوون وهرمان گیریی و لمان بدهی **وتکون لکما الکریاء فی الارض** ﴿۸۶﴾ وئاغایهتی و میرایهتی ولاتی (میسر) بو ئیوه بی ؟ ﴿۸۷﴾ **وما نحن لکما بمؤمنین** ﴿۸۸﴾ دهسا ئیمه بههیچ شیوهیهک باوهپ ناکهین ئیوه پیغه مبهر بن.

مووسا و جادو گهرهکان:

﴿۸۹﴾ **وقال فرعون انتونی بکل ساحر علیم** ﴿۹۰﴾ ئهوسا فیرعهون که عهساو دهسه سپیهکه ی موسای دی وتی: بچن ههرچی جادووگهری فرهزان و شارهزایه بیهینن بۆم ﴿۹۱﴾ **فلما جاء السحرة** ﴿۹۲﴾ جا که جادووگهرهکان هاتن **قال لهم موسی** ﴿۹۳﴾ موسا پییگوتن: **انقوا ما انتم ملقون** ﴿۹۴﴾ ئهوی که دهیهاوینن، دهسا بیهاوینن ﴿۹۵﴾ **فلما القوا** ﴿۹۶﴾ ئینجا ئهوی که مه بهستیان بوو بیهاوینن، هاویشتیان **قال موسی ما جئتم به السحر** ﴿۹۷﴾ موسا وتی: دلنایان ههرچیتان هیئا جادوو بوو **ان الله سیبطله** ﴿۹۸﴾ بیشزانن که بهراستی خوا بهزوی باتل و پووچه لی دهکات **ان الله لا یصلح عمل**

المفسدین چونکه هرگیز خوا کار و کرده‌وی خرابه‌کاران راست ناهینّی و به نه‌نجامی ناگه‌یه‌نی ^{۸۱} **و یحق الله الحق بکلماته** و خوای گه‌وره به‌قسه‌و به‌لگه‌کانی خوای همه‌میشه هه‌ق و راستیی سه‌رده‌خات **ولو کره المجرمون** نه‌گهر چی تاوانبارانیش پییان ناخوش بیّت ^{۸۲} **فما آمن لموسی إلا ذریة من قومه** جا له‌سه‌ره‌تاوه چهند تازه لاویکی هۆزه‌که‌ی نه‌بی بروایان به‌مووسا نه‌هینا **علی خوف من فرعون وملأهم** له‌ترسی فیرعه‌ون و پیاو‌ه‌گه‌وره‌کانیان **ان یفتنهم** که سزایان بدن و له‌و نایینه به‌زور و هریان گیپن **وان فرعون لعال فی الارض** بیگومان فیرعه‌ون له‌و و لات‌ه‌دا پیاوکی خو به‌زلزان و ده‌سه‌لا‌تدارو **وانه لمن المسرفین** و یه‌کی بوو له‌سنوور دهرچووان و سه‌رلیشیواوان ، بویه داوای خواجه‌تی ده‌کردا

مووسا هانی قه‌ومه‌که‌ی ده‌دا پشت ببه‌ستن به‌خوا :

^{۸۱} **وقال موسی یا قوم** موسا وتی: نه‌ی گه‌له‌که‌م ! **ان کنتم آمنتم بالله** نه‌گهر به‌راستی ئیوه باوهرتان به‌خوا هیناوه **فعلیه تکلوا** جا ده‌بی ته‌نها پشت به‌و ببه‌ستن **ان کنتم مسلمین** نه‌گهر موسلمان و ملکه‌چی فه‌رمانی نه‌بوون ^{۸۲} **فقالوا علی الله توکلنا** جائه‌وانیش وتیان: ئیمه ته‌نها به‌خوا پشت نه‌ستوورین و، کاری خو‌مان دایه لای نه‌و **ربنا لا تجعلنا فتنة للقوم الظالمین** نه‌ی په‌روه‌دگاری ئیمه! مه‌مانخه‌ره به‌رفیتنه‌و تا‌قییکردنه‌وه له‌به‌ر ده‌ستی هۆزو گه‌لی سته‌مکاراندا، تا زال نه‌بن به‌سه‌رمانداو، له‌دین وهرمان نه‌گیپن ^{۸۳} **ونجنا برحمتک من القوم الکافرین** و به‌میهره‌بانی خویشت له‌ده‌ست هۆزی بی بروایان - فیرعه‌ون و تا‌قه‌که‌ی نه‌و - رزگارمان بکه ^{۸۴} **واوحینا الی موسی واخیه** و سه‌روشمان به‌ (موسا) و (هاروون) ی برای کرد **ان تبوءا لقومکم بمصر بیوتا** که بو قه‌وم و هۆزه‌که‌ی خو‌تان له (میسر) دا چهند مالی بکه‌نه نه‌نواو په‌رستگا، (ئیین عه‌بباس) نه‌لی: زور له‌ فیرعه‌ون و له

وَقَالَ فِرْعَوْنُ اَنْتَوْنِیْ بِکُلِّ سِحْرِ عَلِیْمٍ (۷۹) فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالَ لَهُمْ مُّوسٰی اَلْقُوا مَا اَنْتُمْ مُّلقُوْنَ (۸۰) فَلَمَّا اَلْقَوْا قَالَ مُّوسٰی مَا جِئْتُمْ بِهٖ السَّحْرِ اِنَّ اللّٰهَ سَیَبْطِلُھٖ اِنَّ اللّٰهَ لَا یَصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِیْنَ (۸۱) وَیَحِیُّ اللّٰهُ الْحَقَّ بِکَلِمَتِھٖ وَلَوْ کَرِهَ الْمُجْرِمُوْنَ (۸۲) فَمَا اٰمَنَ لِّمُوسٰی اِلَّا ذَرِیَّةٌ مِّنْ قَوْمِھٖ عَلٰی خَوْفٍ مِّنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَاِئِمِّھٖ اَنْ یَّفْتِنَھُمْ وَاِنْ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِی الْاَرْضِ وَاِنَّھٗ لَمِنَ الْمُسْرِفِیْنَ (۸۳) وَقَالَ مُّوسٰی یَقُوْمُ اِنْ کُنْتُمْ اٰمِنْتُمْ بِاللّٰھِ فَعَلِیْہٖ تَوَکُّوْا اِنْ کُنْتُمْ مُّسْلِمِیْنَ (۸۴) فَقَالُوْا عَلٰی اللّٰھِ تَوَکَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظّٰلِمِیْنَ (۸۵) وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِکَ مِنَ الْقَوْمِ الْکَافِرِیْنَ (۸۶) وَاَوْحِیْنَا اِلٰی مُّوسٰی وَاَخِیْہٖ اَنْ تَبُوءَا الْقَوْمَ کَمَا بَعَّرْنَا بِیُوْتَا وَاَجْعَلُوْا بُیُوْتَکُمْ قِبْلَةً وَاَقِیْمُوا الصَّلٰوةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِیْنَ (۸۷) وَقَالَکَ مُّوسٰی رَبَّنَا اِنَّکَ اَنْتَ فِرْعَوْنُ وَمَلَاِئِکَہٗ زَیْنَةُ وَاَمْوَالِیْ فِی الْحَیْوةِ الدُّنْیَا رَبَّنَا لِنُضِلَّوْا عَنْ سَبِیْلِکَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلٰی اَمْوَالِھُمْ وَاَشْدُدْ عَلٰی قُلُوْبِھُمْ فَلَا یُؤْمِنُوْا حَتّٰی یُرَوُّا الْعَذَابَ الْاَلِیْمَ (۸۸) قَالَ قَدْ

دام و ده‌زگای نه‌وده‌ترسان که: جه‌زه‌به‌و نازاریان بدن، بویه فه‌رمانیان پی‌کرا که له‌ماله‌وه خوا په‌رستیی خو‌یان بکه‌ن و، نه‌چنه که‌نیه‌سه‌کان **واجعلوا بیوتکم قبله** و ده‌ماله‌کانتان بکه‌نه قیبه‌و پروگه‌تان **واقیموا الصلاة** و له‌وی به‌ تیرو ته‌سه‌لیی نویژ بکه‌ن **وبشر المؤمنین** و به‌باوهردارانیش مژده بده که: خوای گه‌وره به‌سه‌رسته‌مکاراندا سه‌ریان ده‌خات.

مووسا دوعا له‌ فیرعه‌ون و پیاوانی دیوه‌خانی ده‌کا:

^{۸۸} **وقال موسی ربنا** وه موسا وتی: نه‌ی په‌روه‌دگارمان ! **انک اتیت فرعون وملأه زينة واموالا فی الحياة الدنیا** به‌راستی تو خشل و سامانی زورت له‌ ژنیانی دنیا‌دا به‌ فیرعه‌ون و دارو ده‌سته‌که‌یدا **ربنا لیضلوا عن سبیلک** نه‌ی په‌روه‌دگارمان ! وائیس‌تا ریگای راست به‌خویشیان و به‌نه‌ته‌وه‌که‌یشیان چه‌واشه ده‌که‌ن **ربنا اطمس**

علی اموالهم دهسا ئه‌ی په‌روه‌ردگارمان! مال و سامان و داراییه‌که‌یان ته‌فرو توونا‌که‌و، شوئنه‌واریان مه‌هئله **واشد علی قلوبهم** دل و ده‌روونیان پتر قورس و ره‌ق و ره‌شکه، دل‌یان مۆرکه **فلا يؤمنوا حتی یروا العذاب الیم** چونکه تاسزای ئیش پی‌گه‌یه‌نهر نه‌بینن و تووشی نه‌بن، باوه‌ر ناهئین **قال قد اجیبت دعوتکما** فره‌موی: دل‌یابن وا داواکه‌تان وه‌رگیرا **فاستقیما** دهسا ئیوه‌یش له‌و مه‌یدانه‌دا تابت و دامه‌زراو بن و له‌سه‌ر کاری خۆتان خۆراگرن **ولا تتبعان سبیل الذین لا یعلمون** و له‌رئی ته‌وانه‌وه مه‌چن نازانن که هه‌ره‌شه‌ی من چه‌نده سه‌خته! (ته‌به‌ری) ته‌لئیت: پاش چل سال ئینجا ئه‌م دوعایه‌یان گیرابوو **وجاوزنا بنی اسرائیل البحر** وه‌ئیمه‌ش وه‌چه‌و نه‌وه‌ی ئیسرائیلیمان له‌ (ده‌ریای سویس) وه‌ه په‌رانده‌وه **فاتبعهم فرعون وجنوده بغیا وعدوا** ئینجا فیره‌عه‌ون و سوپاکه‌ی - بۆ سته‌م و ده‌ست درێژی - شوئیان که‌وتن **حتى إذا ادرک الفرق** تا ته‌وساته‌ خه‌ریک بوو بخنکی و نو‌قم ببی **قال آمنت انه لا إله إلا الذی آمنت به بنو اسرائیل** ته‌وسا وتی: واب‌پروام هئنا: که به‌ده‌ر له‌و خوایه نه‌وه‌کانی ئیسرائیل پرویان پی‌هئناوه هیچ په‌رستراویکی تر نییه شی‌اوای په‌رستن بیئت **وانا من المسلمین** وه‌من له‌و خه‌لکه‌ موسلمان و ملکه‌چانم که بۆ خوا ملکه‌چن.

به‌نی ئیسرائیل رزگار ده‌بی و، فیره‌عه‌ون ده‌خنکی؛

ءالآن وقد عصیت قبل به فیره‌عه‌ون وترا: ئیستا که ملکه‌چ ده‌بی و باوه‌ر دینیت، خو بی‌گومان تو پی‌شته‌سه‌ر پی‌چیت کرد و یاخی بوویت **وکنت من المفسدین** و له‌پیزی خه‌لکانی موفسیدو خراپه‌کاردا بوویت؟! به یه‌قین ته‌و جو‌ره باوه‌ر هئنا - له‌کات و ساتی وادا - بی که‌لکه‌و قه‌بوول نابیئت **فالیوم ننجیک ببدتک** جاوا ته‌مه‌رو لاشه‌ت له‌ تیاچوون رزگار ده‌که‌ین و، ناهئین له‌نیو ده‌ریادا تیا بجیئت، (ئین عه‌باس) ده‌لی: جووله‌که هئمان له‌

قَالَ قَدْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمَا فَاسْتَقِيمَا وَلَا تَتَّبِعَان سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾ وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَءِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَيْنَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدُوًّا حَتَّى إِذَا أَدْرَكَهُ الْفَرَقُ قَالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنْتَ بِهِ بَنُو إِسْرَءِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٨٧﴾ أَلَمْ تَكُنْ مِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴿٨٨﴾ فَايَوْمَ نُنَجِّيكَ بِدَلِيلٍ لِّتَكُونَ لِمَنْ خَلَقَكَ آيَةً وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ ﴿٨٩﴾ وَلَقَدْ بَوَّأْنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ مَبْوَءَ صِدْقٍ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ فَمَا اخْتَلَفُوا حَتَّى جَاءَهُمُ الْعِلْمُ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٩٠﴾ فَإِنْ كُنْتَ فِي شَكٍّ مِّمَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ فَسْأَلِ الَّذِينَ يُقْرَأُونَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ لَقَدْ جَاءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿٩١﴾ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَتَكُونُوا مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٩٣﴾ وَلَوْ جَاءَهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّى يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٩٤﴾

تیاچوونی فیره‌عه‌وندا دوودل‌بوون، ته‌وسا خوای کارزان فره‌مانی دا به‌ده‌ریاکه که: جه‌سته‌ی بی گیانی بخاته‌وه سه‌ر ئاوه‌که هه‌تا بیناسنه‌وه دل‌یابن له‌تیاچوونی و بزائن فیره‌عه‌ون خوا نیه ته‌گه‌رچی خویشی داوای خوایه‌تی ده‌کرد، پاشان ده‌ریایش فری‌دایه جی‌گایه‌کی دیاری و به‌رزه‌وه هه‌تا به‌چاو ببینری. دووباره (ئین عه‌باس) ته‌لی: ته‌و رۆژه فیره‌عه‌ون تیاچوو، به‌رامبه‌ری / ۱۰ ی مانگی موچه‌ره‌م بوو، وه‌کو پی‌شه‌وا (بوخاری) ته‌م فره‌مووده‌یه‌ی هئناوه ده‌لئیت: (لما قدم النبی ﷺ المدينة، والیهود تصوم یوم عاشوراء، فقالوا: هذا یوم ظهر فیه موسی علی فرعون، فقال النبی ﷺ لأصحابه: أنتم أحق بموسى منهم، فصوموه). واته: ته‌و رۆژه که‌پیغه‌مبه‌ر ﷺ هاته مه‌دینه، دیتی وا جووله‌که له‌ (۱۰) ی موچه‌ره‌مدا به‌رۆژوون، له‌به‌ر ته‌وه که‌له‌و رۆژده‌دا موسا سه‌رکه‌وتوو به‌سه‌ر فیره‌عه‌وندا، ئینجا پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌هاوه‌لانی فره‌موو: ئیوه له‌وانه به‌ مووسا هیژاترن، دهسا ئیوه‌یش له‌و رۆژده‌دا به‌رۆژوو بن **لتکون**

﴿لَمَنْ خَلَفَكَ آيَةً﴾ تا بؤ ئهوانه‌ی دواى تو ببيته په‌ندو ئاموژگارى ﴿وَإِنْ كَثُرَ مِنْ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لِنُغَافِلُنَّ﴾ چونكه بېگومان زوربه‌ی خه‌لكى له‌نیشانه‌كانى ئيمه بى ناگاو خافلن، بويه وا مى خويان ده‌شكىزن.

خوشگوزهرانى به‌نى ئيسرائيل:

﴿١٣﴾ وَلَقَدْ بَوَّأْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مَبُوءًا صَدَقَ ﴿بېگومان دواى ئه‌وه كه فیرعه‌ونمان له‌ناو برد ، به‌نى ئيسرائيلمان له‌جېگه‌یه‌كى چاك و شيواو له‌ولاتى (شام و میسر) دامه‌زراند ﴿وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ﴾ و پوژى چاك و پاكمان پیدان ﴿فَمَا اخْتَلَفُوا حَتَّى جَاهَمَ الْعِلْمُ﴾ جا هه‌تا زانينيان بؤ نه‌هات ده‌باره‌ی هه‌موو كيشه‌كانيان بؤ ناسينى هه‌ق و ناهه‌ق جياوازيان نه‌بوو، له‌فه‌رموده‌یه‌كه‌دا هاتوه: ﴿إِنَّ الْيَهُودَ اخْتَلَفُوا عَلَى إِحْدَى وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَإِنَّ النَّصَارَى اخْتَلَفُوا عَلَى اثْنَتَيْنِ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَاسْتَفْتَرَقَ هَذِهِ الْأُمَّةُ عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، مِنْهَا وَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ، وَثَنَتَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ. قِيلَ مَنْ هُمْ يَارَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي﴾ رواه الحاكم. بېگومان جووله‌كه بوونه (۷۱) ده‌سته‌و به‌سته، فه‌له‌كانيش بوونه (۷۲) ده‌سته، له‌ئايينده‌شدا ئه‌م ئوممه‌تى منه ده‌بيته (۷۳) به‌ش، ته‌نها يه‌كيكيان به‌هه‌شتيه، (۷۲) كه‌ی ترى دوزه‌خين، لييان پرسى: ده‌بى ئه‌و يه‌كه به‌هه‌شتيه كامانه بن؟ فه‌رموى: ئه‌وانه‌ن ئه‌و ريبازه ده‌گرن من و هاوه‌لانمى له‌سه‌ره. ﴿إِنْ رَبِّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ به‌راستى پهره‌ردگارى تو له پوژى قيامه‌تدا له‌نيوانياندا پريار ده‌دا ﴿فَيَعْلَمُ كَاتِبُهَا فَيُخْتَلَفُونَ﴾ سه‌باره‌ت به‌وى له دوتيا‌دا تييدا ناكوك بوون، واته: له‌باره‌ی په‌يامبه‌ره‌وه ﷺ داوه‌رى خو‌ی ده‌كاو تو‌له‌ش ده‌سينى.

كتيبه پيشووه‌كانيش ئه‌رى بؤ قورئان ده‌كه‌ن:

﴿١٤﴾ فَإِنْ كُنْتَ فِي شَكٍّ مِمَّا أَنزَلْنَا إِلَيْكَ ﴿جائه‌گه‌ر گومانىكت هه‌بى له‌وه‌دا بؤمان دابه‌زاندوويت ئه‌ى پيغه‌مبه‌ر ﷺ﴾ ﴿فَاسْأَلِ الَّذِينَ يَقْرَأُونَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ﴾ ده‌بجو له‌و پياوچاكانه له‌پيش تووه كتيب و نامه‌ى (ته‌ورات و ئينجيل) يان ئه‌خويند پرسيار بكه، دياره خو به‌دينى خويان موسلمان بوونه، وه كه‌ه‌بدوللاى كورى سه‌لام ﴿لَقَدْ جَاءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ﴾ بېگومان له لا‌يه‌ن په‌ره‌ردگارته‌وه هه‌قت بؤ هاتوه‌و گومانى تي‌دا نيه ﴿فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ﴾ جا كه‌واته له‌و خه‌لكه دوودل و به‌گومانه مه‌به. (قه‌تاده) ئه‌ليت: په‌يامبه‌ر ﷺ فه‌رموى: ((لا اشك ولا أسأل)) واته: نه شك وگومانم هه‌يه ، وه‌نه له كه‌سيكيش ده‌پرسم. ﴿١٥﴾ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ ﴿هه‌رگيز ناشى له‌وانه بيت كه بپروايان به‌ ئايه‌ت و نيشانه‌كانى خوا نيبه‌و به‌درويان داناو ﴿فَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ ئه‌وسا تو‌ش له زيانباران ده‌بيت ﴿١٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ رَبِّكَ ﴿بېگومان ئه‌وانه‌ى فه‌رمان و گفتى ئه‌زه‌لى پهره‌ردگارى تو‌يان لي‌هاته‌دى، بؤ سزادانيان له‌به‌ر به‌درو‌دانان (وه‌ك فیرعه‌ون) ﴿لَا يُؤْمِنُونَ﴾ باوه‌رناهيئن ﴿١٧﴾ وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّى يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ﴾ ئه‌گه‌رچى هه‌مو به‌لگه‌و نيشانه‌يه‌كيشيان بو‌ييت، تا سزاي ئيش پيگه‌يه‌نر به‌چاوى خويان ده‌يينن ، دياره ئه‌و كاته‌ش هيچ كه‌لكى نابى بؤيان.

مه‌ر قه‌ومه‌كه‌ى (يونس) به‌ر له‌ديتنى سزا ئيمانيان هي‌نابى:

﴿١٨﴾ فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ آمَنَتْ فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا ﴿ده‌با خه‌لكى شارى – له‌و شارانه‌ى هه‌ره‌شه‌يان لي‌كرا به‌ سزا، ئه‌گه‌ر باوه‌ر نه‌هيئن – به‌ر له‌هاتنى سزا باوه‌ريان هي‌نابا، تا باوه‌ره‌كه‌يان سوودى هه‌بويا بؤيان و له‌ سزاكه لادربان، كه‌چى هيچ كاميكيان به‌ر له‌ديتنى سزاكه باوه‌ريان نه‌هيئاو، بؤ دواييش سووديان ئى نه‌بينى ﴿إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ﴾ به‌لام هو‌زو نه‌ته‌وه‌كه‌ى يونس ﴿لَمَّا آمَنُوا﴾ كاتى باوه‌ريان هي‌نا به‌ر له‌هاتنى سزاكه ﴿كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخَرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ ئيمه‌ش سزاي ئابروبه‌رو ريسواكه‌رمان لي‌لادان له‌ژيانى دنيا‌دا، واته: له‌نيو گوندو شاره

پیشووه کاندای خه لکى نه بوو بهر له کاتى دیتنى سزا باورپینن به په یامبه ره که یان و سووډى بووبى بویان، هؤزو نه ته وه که ی یونس نه بى ^(عَلَيْهِ السَّلَامُ)، نه وان بهر له دیتنى سزا که دهست به جى ته و به یان کردو گه رانه وه بولای خوا، خواش ته و به ی لیوهر گرتن و به هر مه ندبوون ﴿وَمَتَعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ﴾ وه تا ماو هیه کیش - پاش نه وه - ژیانمان و گوزر انمان بیدان.

مەردم بە زۆر باوەر ناھيئن:

﴿لَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ فِي الْأَرْضِ كُلَّ جَمِيعًا﴾ ئەگەر پەرۋەردىگار تەييار قىلسا، بۇ دۇنيادا ھېچكىم ئامان قالمايتتى. ﴿فَأَنتَ تُكْرِهُ النَّاسَ﴾ سەن ئادەملەرنى ئىشقا مەجبۇرلايتسىز. ﴿ثُمَّ لَا يَخُوتُوا-ئەي
يېغەمبەر!- لەخەڭ زۆر دەكەيت ﴾ ﴿حَتَّىٰ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾ تا

پيغمبەر! لەخەلك زۆر دەكەيت ﴿حتى يكونوا مؤمنين﴾ تا بەناچارى باوەرپيئەن و ببەن بپروادار؟! ديارە كارى وا زەوا نيه ﴿وما كان لنفس ان تؤمن إلا بإذن الله﴾ وە بۆ ههچ كەسى نەبوو - بەئارەزووى خۆى - باوەر بپيئەن، ئەگەر خوا نەيوستبى، كەوابوو دڵگران مەبە بۆيان ﴿ويجعل الرجس على الذين لا يعقلون﴾ و خوا سزا بۆ ئەوانە دەپيئەتووە كە: لە نيشانەكانى ئەو تينافكرين، هەتا سووديان لى وەرگرن.

له ئاسمان و زهويي يروانن جي دهينن؟

﴿١٠١﴾ **قُلْ أَنْظِرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ** ﴿بَلَىٰ﴾ - به کافران - به وردی سهیریکی ناسمانه کان و زهوی بکه، بزائن چی دهبینن؟ بؤ به لگهی و محدانیته و تاک و ته نیایی خوا، له خورو مانگ و شهوو پوژو باران و هه ورو و شاخ و پو و بارو به رزی و نرمیی و... هتد ﴿وَمَا تَعْنِي الْآيَاتُ وَالنَّذِيرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ ئه رچی ئه و هه موو به لگه و نیشانه و ترسینه و پیغه مبه رانه کار ناکاته سه ر گه لیک - له ئه زهل دا به هوی لاساری خویانه وه بویان برابیتته وه - باوه پ نا هیئن ﴿فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ إِلَّا مِثْلَ أَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مگه ر

هر چاوه پروانی پوژانیک نین وهکو پوژانی ئهوانهی بهرلهوان بوون و نه مان ؟ وه کو روژهکانی گهلی نوح و عاد و سهمود.. ﴿**قل انتظروا انی معکم من المنتظرین**﴾ به هره شهوه پییان بلی: دها ئیوه چاوه پروان بن بو سزا، بهراستی منیش له گهل ئیوه له چاوه پروانانم بو تیاچوونتان ﴿**ثم ننجی رسلنا والذین آمنوا**﴾ پاشان له نیو ئهواندا په یامبه ره کاشمان و ئهوانهی باوهریان هیناوه لهو سزایه رزگارد هکهن ﴿**کذلک حقا علینا ننجی المؤمنین**﴾ ئاواش مافیکی نه گوزراوه له سه ره ئیمه: که دهی برواداران له جوژه به لایانه رزگار بکهن .

خوا به تهنیا بیه رستن و یائی ییوه بیدن:

﴿١٠٤﴾ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ دِينِي ﴿١﴾ بَلَىٰ نَهَىٰ خَلَائِكُهُ ! نَهْگەر ئیوه له پاستیی و دروستی ئهم ئایینهه به گومان و دوودلن ﴿٢﴾ فَلَا أُعْبَدُ الَّذِينَ يُعْبَدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ ﴿٣﴾ دَلَّيَابَن - جگه له خواى گهره- نه وانهى وا ئیوه

ئه‌یانپهرستن، من نایانپهرستم ﴿ولكن اعبد الله الذي يتوفاكم﴾ و به‌ئكو من ههر ئه‌وخوایه دپهرستم كه ئیوه ئه‌مرینى ﴿وامرت ان اكون من المؤمنين﴾ و فهرمانیشم پیکراوه كه: له‌برواداران بم ﴿وان اقم وجهك للدين حنيفا﴾ و پینیشم وتراوه كه: ده‌بى به‌راست و ره‌وانى، ههر له‌ ئایینى ئیسلام رووبكم ﴿ولا تكونن من المشركين﴾ و ده‌ستووریشم پیدراوه كه ههرگیز له‌ موشریكان نه‌بم ﴿ولا تدع من دون الله ما لا ينفعك ولا يضرك﴾ و نابى جگه له‌خوا، شتى واپهرستى كه: نه‌ سوودت پى بگه‌یه‌نیت نه‌زیانت لیبدا ﴿فان فعلت فانك اذا من الظالمين﴾ جائه‌گهر كارى واتكرد، واته: هاوارت بۆ غه‌یرى خوا برد، بیگومان تو له‌ سته‌مكارانى و، چاوه‌پوانى سزاشبه ﴿وان یمسك الله بضر فلا کاشف له‌ الا هو﴾ ئه‌رخواش تووشى زیانیكى کردیت، جگه له‌خوى هیچ لاده‌ریكى نییه ﴿وان یردك بخیر فلا راد لفضله﴾ و ئه‌گهر نیازى چاکه‌یه‌كى

پیکردیت، دیسان هیچ ره‌تکهره‌وه‌یه‌كى نیه، مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه كه ته‌نها خوایه ده‌توانى چاکه‌و خراپه، كه‌لك و زیان به‌ینى، یان لای بدات لیت، كه‌وابوو ده‌بى ته‌نها ئه‌ویش به‌هرستى و ههر له‌ویش هاوار بکه‌یت. (ئین كه‌سیر) له‌ (ئه‌نه‌س) هوه فهرموده‌یه ده‌گپه‌یت هوه ده‌لیت: (اطلبوا الخیر دهرکم كله، وتعرضوا لنفحات رحمة الله، فان لله نفحات من رحمته، یصیب بها من یشاء من عباده، واسألوه ان یستر عوراتکم، ویؤمن روعاتکم). واته: هه‌میشه خیرو چاکه بخوازن و، به‌رده‌وامیش خو بخه‌نه به‌ر سوژو نه‌سیمى خوا، چونكه میهره‌بانى خوا گه‌لى زوره، به‌هه‌رکه‌سیکیش هه‌ز بکا له‌به‌نده‌کانى ده‌یداتى.. ده‌سا داوا بکه‌ن باکه‌م و کورتیه‌کانتان داپوشى و، له‌ترسیش ئه‌مینتان بکاته‌وه ﴿یصیب به‌ من یشاء من عباده﴾ و هه‌ز به‌چاره‌ی هه‌رکه‌سیک بکات له‌به‌نده‌کانى خو، میهره‌بانى پیده‌به‌خشى و، تووشى چاکه‌ی ده‌کات ﴿وهو الغفور الرحیم﴾ ته‌نها ههر خو‌یه‌تى زور پۆشه‌رو لیبوره، میهره‌بان

وَمَنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بَضْرًا فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٧﴾ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٨﴾ وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَأَصِرْ حَتَّىٰ يَحْكُمَ اللَّهُ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿١٠٩﴾

سُورَةُ هُودٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّكِبِ أَحْكَمَتْ أَيْتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ﴿١﴾ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي لَكُرْسِيُّ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ﴿٢﴾ وَأَن تَسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُؤْبُوا إِلَيْهِ يُعْطِيَكُمْ مِمَّا حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَتُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ وَإِن تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ ﴿٣﴾ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤﴾ أَلَا إِنَّهُمْ يَتَّبِعُونَ صُدُورَهُمْ لَيَسْتَفْخِمُونَهَا أَلَا يَعْلَمُونَ شَاءَهُمْ بَعْلَهُمْ مَا يُرِيدُونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ عَلَيْهِمْ نَذَاتُ الصُّدُورِ ﴿٥﴾

و ره‌حیم و دلۆقان ﴿١٠٨﴾ قل يا ايها الناس قد جاءكم الحق من ربكم ﴿بلى﴾ نه‌ی خه‌لكینه! و له‌لایه‌ن په‌ره‌دگار تانه‌وه قورئان و پیغه‌مبه‌رتان بۆ هات ﴿فمن اهتدى﴾ ئینجا ههر كه‌سیك ریى راست به‌دى بكا ﴿فانما يهتدى لنفسه﴾ دیاره ههر بۆ خو‌ی رینوینه‌و، كه‌لكى ههر بو‌خوى ده‌بیّت ﴿ومن ضل فانما يضل عليها﴾ ههر كه‌سیکیش گومراو سه‌لێشیواو بوو، ههرخوى زیانى لیده‌كه‌ویت ﴿وما انا عليكم بوكيل﴾ خو‌منیش بریکارى ئیوه‌م نیم، هه‌تا کارو کرده‌وه‌تان بیاریزم و راستتان بکه‌مه‌وه ﴿١٠٩﴾ واتبع ما یوحى إليك ههرله‌و فهرمانه په‌یره‌وى بکه به‌وه‌حیی بو‌تدی ﴿واصبر حتى یحكم الله﴾ و ئارامت ببى - له‌ژیر ئازارو ئه‌شکه‌نجه‌دا - تائه‌و روژه دیت كه‌خوا بو‌خوى داوه‌ریی ده‌کا ﴿وهو خیر الحاكمین﴾ و كه‌ههر ئه‌ویشه له‌گشت داوه‌ره‌کان بۆ به‌نده‌کانى خو‌ی به‌عه‌داله‌ت ترو باشته‌ر، چونكه به‌هه‌ق و عه‌داله‌ت داوه‌ریی ده‌کا. هه‌ندى ئه‌لین: ئه‌م ئایه‌ته‌ی (واصبر) به‌ ئایه‌تى (قی‌تال) نه‌سخ

کراوه ته وه. (ئیبین عه باس) یش ئه لّی: ههر که ئهم ئایه ته هات، پیغه مبه ر ځیرا ئه نسارییه کانی کو کرده وه. فهرمووی: (انکم سترون بعدی اثره، فاصبروا حتی تلقونی) بوخاریی/ کتاب الفتن ۹۲/ بابی ۲. واته: پاش من ده بینن که خه لکی له بهر دنیا ئیش و کاریان پی ده سپیږدری (واته: له سه رده می مندا روونادات) ده سا تاده گنه من به ئارام و خوږ پاگربن و مه یکه نه هه راو کیشه.

کۆتایی ته فیسری (یونس) زۆر سوپاس بوخوای کار جوان.

*** **

۱۱- سوورته ی (هوود) هه

مه که ییه و (۱۲۳) ئایه ته.

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

ئهم سوورته خاوه نشکوویه، وه کو سوورته کانی تری مه کهه باس ده کا له بیروباوه رو یه کخوایه رستی و. په یام و، پاداش وتۆله، که میکیش درێژه ده دا به داستانی هه ندی له په یامبه ران ﷺ بۆ دلدانه وه ی سه ردار ی په یامبه ران موحه مده ﷺ تا به ئارام و خوږ پاگربی له سه ر ئازارو ئه شکه نجه ی دلره قه کانی قوره یش، به تایبه ت پاش مردنی (ئهبوو تالیبی) مامی و، (خه دیجه) خاتوونی هاو سه ری: ئایه ته کان په یتا په یتا ده هاتن، نه هامه تی و به لای په یامبه رانیان بۆ باسه ده کرد، بۆ دلقایم بوونی و، ماندوو نه بوونی. بۆ یه کهه مچار (قورئان) ده رخینی که: چه نه ده راست و دروسته و، هیچکات ناته واوی و نه گونجاوی تی دا نییه، چونکه له لایه ن خواجه کی زانا و دانا وه نیږدراوه، ئینجا هه ندی به لگه ی بوونه وه ره ده خاته پیش چاویان، به لکو له سه رکیشی خویان بسله مینه وه و، به ته نیا روو له خوا بکه ن، گه لئ نموونه شیان بۆ دینیته وه و، پاشان ده لّی: که رو کویرو بینا و ژنه وا وه کو یه ک نین، پاشان دیته سه رباسی په یامبه ره کان، بۆ یه کهه مچار له (نووح) وه ده ست پی ده کات، چونکه "له پاش توفانه که وه" به باوکی دووه می ئاده مزاد داده ری. وه له هه مووشیان ته مه ندیریژترو، به ئارامتریش بووه، پاش ئه ویش باسی (هوود) دیت- که ئهم سوورته ی به رده ستمان، له بهر قاره مانیتی و جوامیری خوی به ناوی ئه وه وه ناوئراوه، په یامبه ری گه لیکی سه ره سخته کی که لله ره قی بی ویزدانی له خسته چووی به لاشه و قه باره بوون!، بۆیه خوا (با) یه کی زۆر توندو ساردو سه ختی بۆ ناردن و له ریشه هیانی. بۆ دواتر باسی (صالح) په یامبه ر دیت، له پاشان (لوت) یش، ئینجا (شوعیب و موسا و هاروون) سه لامی خوا له سه ره هه موویان بی. له کۆتاییدا به سه ره اتی چه نه ته وه و گه لئ باس ده کات بۆ په ندو نامۆزگاریی قوره یش و هاویره کانیان، به شکو دا بچه کین و، ده ست له و ئازارو ئه شکه نجه به رامبه ر به په یامبه ر ﷺ هه لگرن. له بهر گرنگی و سامزاکی ئهم سوورته یه له (مه سه ندی) ئهبو (یه علا) دا - که ترمزی هیئاویه تی - : (ئهبووه کر) خوارازی بی لئی وتی: له پیغه مبه رم پرسى ﷺ: بوچی وا زوو پیربویت؟! ((قال: شیبتنی سورة هود، والواقعة، وعم يتساءلون، وإذا الشمس كورت)، وفى رواية (هود و أخواتها)) فهرمووی: سوورته کانی (هوود، واقیعه، نه به، ته کویر) له رێوایه تیکدا ده لّی: (هوود) و هاو وینه کانی ئه و بوو پیریانکردم!.

قورئان به لگه ی تاک و ته نیایی خواجه:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ * ﴿الر﴾ ئهم جوړه پیتانه ش هه ره له وپیتانه ن که ئهم قورئانه یان لپی که اتوه و، ده سا نه گه ر ده توانن ئیوه ش وینه ی به ینن ﴿کتاب احکمت آیاته﴾ ئهم نامه یه - که له لایه ن خوا وه نیږدراوه - کتیی که گشت ئایه ته کانی ریک و پیکن ده ستکاری نا کرین. ﴿ثم فصلت من لدن حکیم خیر﴾ له پاشان هه ره له لایه ن خواجه کی

کاردروستی ناگادارهوه " نه که له لایه نه په یامبهروهه - وه که نهوان دهلین - به جوانی هه لال و هه راسه کانی شییکراونه تهوه ﴿ **اَلَا تَعْبُدُوا اِلَّا اللّٰهَ** ﴾ نیردراوه که به نیوه بلی: بیجگه له خوای بالادهست نابی که سیدی به رستن ﴿ **اِنِّیْ لَکُمْ مِّنْ نَّذِیْرٍ بَشِیْرٍ** ﴾ چاکیش بزائن که: من له لایه نه وه (خوا) له کارزانه وه ترسینه رو موژده درم بوگشت خه لکانی راسال و لاسار ﴿ **وَ اَنْ اسْتَغْفِرُوا رَبَّکُمْ ثُمَّ تَوْبُوا اِلَیْهِ** ﴾ که دهبی له پهروه دگاری خو تان داوای لیبوردن بکن، پاشان تهوبه له شیرک بکن و بگه پینه وه بو لای نه وه ﴿ **یَمْتَعِکُمْ مَّتَاعًا حَسَنًا اِیْ اَجَلٍ مُّسَمًّی** ﴾ نهوسا نهویش هه تا ماوه یه کی دیارییکراو بو تان به هره مه ندتان دهکات و به خویشی رانه بویرن و بوخوتان دهژین ﴿ **وِیَوْتُ کُلِّ ذِی فَضْلٍ قَضٰیهِ** ﴾ وه فهزل و چاکه ی خوی دها به هه موو خاوهن فهزل و چاکه یه که ﴿ **وَ اِنْ تَوَلَّوْا فَاِنِّیْ اَخَافُ عَلَیْکُمْ عَذَابَ یَوْمٍ کَبِیْرٍ** ﴾ خو نه ره له باوه رهینان روویان وهرچه رخاند، نهوا بیگومان من له سزای روژیککی گه وره تان دهترسم، واته: روژی قیامت ﴿ **اِلَّا اللّٰهَ مَرْجِعُکُمْ** ﴾ به ناگاشین که: ته نها به رهو لای خوا دهگه پینه وه ﴿ **وَهُوَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ** ﴾ نهویش به سهر هه موو شتی که ده دهسه لات و به توانایه و، پاداش و توله ی گشتکاریکتان ده داته وه.

خوا له هه موو شتی به ناگایه:

(نبین عه بباس) دهلی: (نه خه نه سی کوپی شوره یق) کاتی سهردانی په یامبهری کرد، سویندی بو خوارد که: من تو م زور خوشدهوی، که چی دلی پرپوو له پیلان و نیفاق، جا نه م نایه ته هات و فهرمووی: ﴿ **اَلَا اِنَّهُمْ یُثْنُوْنَ صَدْرَهُمْ** ﴾ چاک بیدارین! که: نهو کافرو موشریکانه سهرو سینگیان خوار دهکهنه وه و سرت دهکهن دژی موسلماننه کان ﴿ **لَیْسَتْ خُفُوًا مِنْهُ** ﴾ تابه خه یالی خو یان بهو سرت سرتیه یان گزیی و پیلانه کانیان له خوا بشارنه وه و درنه که وی! ﴿ **اَلَا حِیْنَ یَسْتَفْشِنُوْنَ ثِیَابَهُمْ** ﴾ چاک هوشیارین! نهوکاته که به جل و بهرگه کانیان سهرو سینگیان داده پو شن، - تا پیلانه کانیان درنه که ون - خوای بالادهست به هه موو شتیکیان به ناگایه. ﴿ **یَعْلَمُ مَا یَسْرُوْنَ وَ مَا یَعْلَنُوْنَ** ﴾ به هه موو نهو شتانه یان دهزانی که: ده یشارنه وه، یان ده یخه نه روو و به ناشکرا دهیکهن و ده یلین ﴿ **اِنَّهٗ عَلِیْمٌ بِذَاتِ الصُّدُوْر** ﴾ چونکه بو خوی زانایه، به هه رشتی له سینگ وله نیو دله کاندایه، چ جای پیلان و سرت سرتیان. زور سوپاس بو خوای کار جوان که له جزمی (۱۱) یه بوومه وه له (۲۷) ی شهعبانی (۱۴۱۵) ک، به رامبه ره کانونی دووه می (۱۹۹۵) ی ز، بهرده و امیش چاوه پروانی فهزل و میهره بانیی و دلوقانیتی نهوم.

کوتایی جزمی (۱۱) یازده

وَلِلّٰهِ الْحَمْدُ وَالْمُنَّةُ

*** **

﴿ **وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِی الْاَرْضِ اِلَّا عَلٰی اللّٰهِ رِزْقُهَا** ﴾ هه موو رهو که رو گیان له بهریکی نه م زهوییه (مروقه و نازهل و زینده وهرانی تر) ژیان و گوزهرانیان هه موو له سهر خوایه و، بوخویشی بریاریداوه که: دهبی بیانژییه نی ﴿ **و یَعْلَمُ مَسْتَقَرُّهَا وَ مَسْتَوْدَعُهَا** ﴾ بی له وهیش، به شوین و بنکه ی سهره کی و، جیی نه مانه ت و کاتیشیان ناگاداره و دهزانی، یان بلین: چاک دهزانی له کووی دهژین و، له کویش دهرن ﴿ **کُلٌّ فِیْ کِتَابٍ مُّبِیْنٍ** ﴾ سهر له بهری هه موو نهوانه له نامه یه کی روو، واته له (لوح المحفوظ) دا پیش نه وه ی که بوونه وهر دروست بکری لای خوا نوسراوه، نایه تی: (۳۸) له سووره تی (نه نعام) که دهفرموی: (وما من دابة فی الارض ولا طائر یطیر بجناحیه...) له گهل (وعنده مفاتیح الغیب لا یعلمها الا هو...) ۵۹/۶ هه ره جهخت له سهر نه و راستیی دهکهنه وه.

ئاسمان و زهوی و دهینا و ته ختی فه رمانه واییشی له سه ر ئاوبوو:

﴿ **وهو الذي خلق السموات والأرض في ستة أيام** ﴾ هه ره ئه خوا به به ئاسمانه کان و زهوی له ماوه ی شهش پوژدا دروستکرد، جا ئیتر خوا به کی به ده سه لاتی ئاوا، چو ئ ناتوانی زیندووتان بکاته وه ؟ ﴿ **وكان عرشه على الماء** ﴾ وهی مان تهخت و عه رشه کهیشی - پی ش دروستبوونیان - هه ره له سه ر ئاوبوو، له م باره به وه ئه م فه رموودانهش هاتوون: **یه که م** / له (مه سنده ی پی شه واهمه د) دا هاتوو: (عوقه یلی) ده لی: له پیغه مبه رم ﷺ پرس ی: (این کان ربنا قبل ان یخلق خلقه؟) ئاخو به ره له دروستکردنی به دیهنراوه کان، په ره ر دگارمان له کو ی بووبی؟! ((قال: کان فی عماء)) ای فوق سحاب عالیا علیه ما تحته هواء وما فوقه هواء) فه رموی: به رزو بلن دبوو له سه ر هه ورێک، نه

له ژیری وه (هه واهه بوو، نه له بانی وه) ((ثم خلق العرش بعد ذلك)) پاش ئه وه عه رشه کهیشی دروستکرد. **دووه م** / سنل ابن عباس عن قول الله: (وكان عرشه على الماء) على ای شی کان الماء؟ قال: على متن الريح / إسناده صحيح. له (ئین عه باس) ده پرسن: ئه ری باشه که ته ختی فه رمانه وایی خوا له سه ر ئاوبووبیت، ده بی ئاوه که له سه رچی بووبیت؟ گو تی: له سه ر پشتی ((با)) بوو! **سینهم** / وفی صحیح ((مسلم)) عن عبدالله بن عمرو قال: قال رسول الله ﷺ: ((إن الله قدر مقادير الخلائق قبل ان یخلق السموات والأرض بخمسين الف سنة، کان عرشه على الماء))، واته: به ره له دروستکردنی ئاسمانه کان و زهوی (به په نجا هه زار سال) خوا ی گه وه نه ندازه گیری گشت شتیکی کردو، ئه و ده مهش عه رشه که ی له سه ر ئاوبوو. ﴿ **لیبلوکم ایکم احسن عملا** ﴾ ئه م بوونه وه ره ی دروستکرد بو ئه وه ی تاقیبتان بکاته وه: ئایا کامتان کرده وتان چاکتره ﴿ **ولئن قلت انکم مبعوثون من بعد الموت** ﴾ سویند ئه خو م ئه گه ر بشلییت: بی شک ئیه پاش مردن زیندوو ئه کرینه وه و توله ده درین ﴿ **لیقولن الذین**

﴿ **وَمَنْ دَابَّتْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رَرْفُهَا وَعَلَّمَ مَسْنَفَهَا** ﴾ وَمَسْنُودُهَا كُلِّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿ **۱۶** ﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَلَئِنْ قُلْتَ إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿ **۱۷** ﴾ وَلَئِنْ أَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِلَى أُمَّةٍ مَعْدُودَةٍ لَيَقُولُنَّ مَا يَحْبِسُهُ أَلَا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿ **۱۸** ﴾ وَلَئِنْ أَدْقْنَا الْإِنْسَانَ مَنَا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُ لَيَكُونُ مِنْكُمْ كَفُورٌ ﴿ **۱۹** ﴾ وَلَئِنْ أَدْقْنَاهُ نِعْمَةً بَعْدَ ضِرَاءٍ مَسْتَه لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنْهُ إِنَّهُ لَفَرِحَ فَخُورٌ ﴿ **۲۰** ﴾ إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿ **۲۱** ﴾ فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحَىٰ إِيَّاكَ وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ أَنْ يَقُولُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ كُتْرٌ أَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿ **۲۲** ﴾

كفروا به ته ئكيد ئه وانه ی که کافرو بی باوه رن ئه لئین: ﴿ **إن هذا إلا سحر مبين** ﴾ ئه م قسه و باسه تو ده که هیت و ده لئیت جادوویه کی ئاشکرا به ولاره شتیکی تر نییه ﴿ **ولئن أخرنا عنهم العذاب إلى أمة معدودة** ﴾ خو ئه ر بو ماوه ساتیکی ژمیروو که میش بی ت سزایان لی دور بخینه وه ﴿ **لیقولن ما یحبسه** ﴾ خیرا به گالته وه ئه لئین: باشه ئه بی ئه و سزایه چی دوا ی خستبیت، بو نه هات؟! ﴿ **الا یوم یاتیهم لیس مصروفا عنهم** ﴾ بیدارین! که ئه و پوژده ی سزایان بو دی، قه ت لیان لانداری و، خو دهر باز ناکن و، که سیکیش ناتوانی قوتاریان بکا لی ﴿ **وحاق بهم ماکانوا به یستهزئون** ﴾ وه ئه و سزایهش ئه وان گالته یان پی ده کرد دوچار یان ئه بی و داوینیان ئه گریت.

مرو زور سپله و بی باره:

﴿ **وَلَنُؤْتِيَنَّكَ رِزْقًا وَسَعَةً** ﴾ بى سو نه گهر له فەزل و ميه ره بانى خو مانه وه خوشى و ئاسوودە ييمان به ئاده مزاد چيشتا، واته: رزق و رۆزى فراوانمان پيداى ﴿ **ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ** ﴾ پاشان - هەريو تاقى كەردنە وه - ليمان سه ندبايه ته وه ﴿ **إِنَّهُ لِيُؤْصِرْكَ** ﴾ بىگومان زور بى ئوميد و سپله و ناسوپاس ده بى ﴿ **وَلَنُؤْتِيَنَّكَ رِزْقًا وَسَعَةً** ﴾ خو نه گهر دواى نه و تهنگانه يش خوشى و له شيساغ و رزق و رۆزيمان پىچيشتا ﴿ **لِيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي** ﴾ به فيزيكه وه نه لى: تازه ئيتره رچى مايه به دى و ناخوشى بوو ليمان وه دووركه و ته وه و، كاتى به سه رچوو و، جارىكى تر هه ژارى و ناخوشى دوو چارمان نايته وه! ﴿ **إِنَّهُ لَفَرِحَ فَخُورًا** ﴾ ده بينى كه هه ميشه له خوشى و خو قه فكردن و بايى بوون و چه واشه گهر دايه و، رى راست ناگرىت، مروقى لارولا سارو بى دين هه ردهم ئاوايه ﴿ **إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ** ﴾ جگه نه وانه و ناراميان هه يه و، له كاتى ناره حه تيدا خويان ده گرن و، ئاكاره چا كه كانيش نه نجام ده دن، له كاتى فراوانى رزق و رۆزى و خوشا ليدا ﴿ **أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ** ﴾ به شى نه وانه لى بوون و پاداش و مزه و زور فراوان و گهر ديه لاي خوا.

موشريكان پيغه مبهه ته نكه تاو ده كه ن:

﴿ **فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضُ مَا يُوْحَىٰ إِلَيْكَ** ﴾ نه پيغه مبهه! ﴿ **لَهُبَّ سَوْرَتَيْنِ** ﴾ له بهر سووربوونيان له سهه كوفرو بى باوه رپى، خه ريكه له هه ندى له و قورئانه به وه حى و به سه روش بو تدى خو ت هه لا وىرى ﴿ **وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ** ﴾ و له وانه شه سينگ و دلت ته نگ ببى ﴿ **أَنْ يَقُولُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ كُتُبٌ** ﴾ كه ده لىن: نه وه بو گه نجينه يى و سامانىكى بو دانه به زى نرا له زى روو له زيوو... هتد... باناوا هه ژارو بى نه و نه بووا! ﴿ **أَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ** ﴾ يان نه و بو فريشته يه كى له گه ل نه هات؟ شايه تى بو بدات ﴿ **إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ** ﴾ جا تو له بهر قسه ي نه وانه خه فته مه خو - نه پيغه مبهه! ﴿ **لَهُبَّ سَوْرَتَيْنِ** ﴾ - چونكه تو ته نها هه تر سينه رو گيه نه ريت، جا ئيتره له باتى دلگرانى و ناره حه تى، دلخوش و سينگ گوشاد به و، له و قسانه يان نيگه ران مبه به لكو وه كو نه وه موو پيغه مبهه رانه به بهر له خو ت بوون، چونكه هه موو تانه و ته شه ريكيان ليدان و به ئاراميش بوون ﴿ **وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ** ﴾ وه خوا خو يشى به سهه هه موو شتيكا ئاگادارو بريكارو چاوديره ﴿ **أَمْ يَقُولُونَ إِفْتِرَاهٌ** ﴾ يان ده لىن: موحه مبهه ﴿ **خَوَىٰ نَحْمُ قُورْآنَهُ** ﴾ هه ليه ستووه داويه ته پالى خوا! ﴿ **قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ** ﴾ پيان بلى: جا نه گهر ئيوه نه و قورئانه به درو هه ليه سراو ده زانن، ده سا فه رموون ئيوه شه سووره تى هه ليه سهه - وه خو تان ده لىن - وه كو نه و به يىن كه له هه موو روويه كه وه وه كو نه و و ابن. به لى... پاش به رامبهه ر و ستانيان و "ته حه ددا" كرده يان به هيئانى ده سووره ت وه كو نه و، نه وساش ده سه وسان وه ستانيان و، په ككه و تنيان" فه رمووى: ده نه گهر نه وه شتان پى ناكرى" ده فه رموون ته نها يه كه سووره ت به يىن. ﴿ **وَادْعُوا مَنْ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ** ﴾ هه ركه سيش ده توان - بى له خوا - بانگى بكه ن بو هاو كارييتان ﴿ **إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ** ﴾ نه گهر راست نه كه ن ده لىن نه م قورئانه درو هه ليه ستراوه ﴿ **فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ** ﴾ جا نه گهر خوا نه ناسان وه لامتانيان نه دايه وه نه يافتوانى نه و كاره بكه ن - كه هه رگيز ناشتوانن - ﴿ **فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُنْزِلُ بِهِ الْحَقَّ** ﴾ نه وه ئيتره چاك بزائن و يه قينتان هه بى كه به راستى نه و قورئانه هه ر به ئاگادارى و زانىنى خوا نار دراو ته خواره وه، ده ست هه ليه سراوى هه چ كه سيك نيه ﴿ **وَأَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** ﴾ و دنيا شين كه له: خواى په روه ردار به ده ر، هه چ شتيك نيه شياوى په رستن بىت به هه ق ﴿ **فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ** ﴾ ده ئايا ئيتره ئيوه ته سليم و ملكه چ ده بن و خو به ده سه ته وه ده دن؟

ئەوێ دنیا ویست بێ ، قیامەتی نابێ :

﴿ **من كان يريد الحياة الدنيا وزينتها** ﴾ هەرکەسێک تەنھا ژيانێ ئەم دونیایەو جوانیی و زەرق و بەرقی ئەوێ بوی و ، پاشەپۆژ پشنگوی بجا ﴿ **ثوب إليهم اعمالهم فيها** ﴾ ئەو ئێمەش هەر لەم دونیایەدا بەتێروتەسەلی پاداشی گشت هەول و کردەوێ چاکەکانیان -هەک سەردانی خزان و ..هتد- دەدەینەو ، بەتەندروستی و ئاسوودەیی و روزی و ناوو شوێرتی دنیا ﴿ **وهم فيها لا يبخسون** ﴾ هیچیشیان ئی کەمناکێتەو ﴿ **اولئك الذين ليس لهم في الآخرة إلا النار** ﴾ ئەوانە لەدوا پۆژدا -جگە لەناگر- هیچ بەش و بەهرەکیان نییە ﴿ **وحبط ما صنعوا فيها** ﴾ و هەر هەول و چاکەیکیشیان لەدونیادا کردبێ ، گشتی بەفەرۆو بیهوودە دەچێت ﴿ **و باطل ما كانوا يعملون** ﴾ و باتل و ناحەق و ناپەوایە ئەوێ کردیان . لەجیگایەکی تردا خوا

ئەفەرموی: (من كان يريد العاجلة عجلنا له فيها ما نشاء لمن نريد ثم جعلنا له جهنم يصليها مذموما مدحورا.. ومن اراد الآخرة وسعى لها سعيها وهو مؤمن فأولئك كان سعيهم مشكورا .. وللآخرة اكبر درجات و اكبر تفضيلا) ۲۱-۱۸/۱۷ .
 مەروفي بەرچاو روون باوەری بەقورئان هەیه :

﴿ **اقمن كان على بينة من ربه** ﴾ ئاخۆ کەسێک لەلایەن پەرەردگاریەو بەلگەیکەکی ئاشکراو روونی هەبێ ﴿ **ويتلوه شاهد منه** ﴾ و هەر لەلایەن ئەویشەو شایەدێک ، واتە: جبریل هەبێ و قورئانی بۆ بخوینێتەو ؟! ﴿ **ومن قبله كتاب موسى اماما ورحمة** ﴾ و بەر لە قورئانیش نامەو تەوراتەکەو موسای علیە السلام -کە بۆ گەلی بەنی ئیسرائیل -پێشەواو رحەمەت بوو، شایەدی لەسەر راستیی بدات، ئاخۆ ئەم جوێرە کەسە واتە: پێغەمبەر و هەریماندارێک وەک ئەو خەلکە بێ بەلگەو دنیا ویست و بێ باوەرە وایە ؟ ﴿ **اولئك يؤمنون به** ﴾ ئەوانە گەلیکی راستیخوازان و ، باوەر بەم قورئانە دەکەن ﴿ **ومن يكفر به من الاحزاب** ﴾ و هەر کەسیش لە کۆمەڵەکانی تری

أَمْ يَقُولُونَ أَفَنُفِثَ قُلُوبُنَا فَأَنُفِثَ سُبُورُ مِثْلِهِ مُمْرِرَاتٍ وَادْعُوا مَن اسْتَطَعْتُمْ مِّن دُونِ اللَّهِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾ قَالُوا بَلْ يَسْتَحِبُّوَالكُم فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ وَأَن لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٤﴾ مَن كَانَ يَرِيدَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا ثَوَفَ إِلَيْهِمْ أَعْمَلَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يَبْخُسُونَ ﴿١٥﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحِطَّ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبِطُلَّ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾ أَفَمَن كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ وَمِنْ قَبْلِهِ كُتِبَ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ. وَمَن يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ قَالُوا لَنَارٍ مُّوعَدَةٌ فَلَا تُكْفِرُ فِي مِرْيَقَتِهِ إِنَّهُ أَخْلَقُ مِنْ رَبِّكَ وَلَٰكِن أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٧﴾ وَمَن أَظْلَمُ مِمَّنْ أَفْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أُولَئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٨﴾ الَّذِينَ يَصَّدَّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿١٩﴾

دنیا، حاشای لی بکاو باوەری پێنەهینی ﴿ **فالنار موعده** ﴾ بێگومانە کە ئاگری دۆزەخ جێیەتی ﴿ **فلا تك في مربة منه** ﴾ جا کەوابوو تۆ هیچ جوێر گومانیکت لەراستی و دروستی ئەم قورئانە نەبێ ﴿ **إنه الحق من ربك** ﴾ چونکە هەر ئەو هەق و راست و دروست و ، لەلایەن پەرەردگارتەو بۆت هاتووہ ﴿ **ولكن أكثر الناس لا يؤمنون** ﴾ بەلام زۆربەو ئەو خەلکە بەکوێرانەو ، بێ ئەوێ هیچ جوێر بەلگەو زانستیکیان لابی ، باوەرناهیئن بەم راستییە !. (ئەنەس) ئەم فەموودەییە هیناوو دەلێت فەرمووی: (والذی نفس محمد بیدە لایسمع بی أحد من هذه الأمة، یهودی ولانصرانی ثم یموت ولم یؤمن بالذی أرسلت به إلا كان من أصحاب النار/موسلم-کتاب الإیمان (۱۵۳) بابی (۷) . واتە: سویندم بەخوا، هەر کەسێ ناوی من ببیسی - لەم ئوممەتەو لە موسایی و لە عیساوی - و باوەریشم پێنەکا، دانیابن جیگای دۆزەخە.

درؤ به ناوی خواوه دهکهن و ، ریگا که یشی له مهردم ده به ستن :

﴿ **وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا** ﴾ ده بی کی له وکسه سه سته مکار تربیت که : له سه ر خوا درؤ هه لبه سی و هاو به شی بو بریار بدات ؟ ﴿ **أُولَٰئِكَ يَعْزُضُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ** ﴾ گشت ئه وانه له رۆژی دوا ییدا له خزمه تی پهروه ردگار یاندا راده نوینرین بو پرسیارو وه لام ﴿ **وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ** ﴾ و شایه تگه لیکی زۆر (له ئیمانداران و فریشته و پیامبه ران) له رۆژی قیامه تدا دین و شایه تیان له سه ر دهن و ئه لئین : ﴿ **هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ** ﴾ ئه مانه بوون - له دونیادا - له سه ر پهروه ردگار یان درۆیان کردو ، هاوړی و هاو ه لیان بو دانا ﴿ **إِلَّا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ** ﴾ ده با نه حله ت و نه فرینی خوا له خه لکانی ناهه قکارو سته مکار بیّت ﴿ **الَّذِينَ يَصْدُونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ** ﴾ ئه وانه ی که ریگای خوا له خه لکی ده به ستن و ﴿ **وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا** ﴾ هه می شه له هه ولیش دان که

ریگو بهرنامه ی خه لکی لارو نه شیواو بیّت ﴿ **وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ** ﴾ و باوه ریشیان به دوا رۆژ نییه ، ئه وانه کافرو بی باوه رن ، بو یه کاری وا ده کهن ﴿ **أُولَٰئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ** ﴾ خو ئه وانه کو مه لیکی وهان هه رگیز ناتوانن له م زه وییه دا له ده ستی ده رچن ﴿ **وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ** ﴾ و بیجگه له خواهش هیچ دۆست و یار مه تیبه در یکیان ده س ناکه و ی له سزا پرگار یان بکا ﴿ **يَضَاعِفُ لَهُمُ الْعَذَابَ** ﴾ سه ره رای ئه وه ش ، به پیی شیوازی کوفره که یان سزایان چه ند بهرام بهر بو ده کری ﴿ **مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ** ﴾ چونکه له دونیادا ئه وهنده کینه و رقیان له حق بوو ، نه یان ئه توانی وشه ی حق ببیسن و ، نه شیان ئه توانی ببینن و ری ده رکهن ، تانه مرؤ خو ده رباز بکه ن ﴿ **أُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ** ﴾ دیاره بهر له هه موو شتیک ، ئه وانه خو یان یان دۆران دو زیان مه ند بوون ﴿ **وَضَلَّ عَنْهُمْ مَآكِنُهُمْ الَّتِي كَانُوا يُفْتَرُونَ** ﴾ ئه و په رسرا وانه ش که به درؤو پرو پا لانت ه و ، ناهه ق ده یان په رستن ، لیان بزر بوون و به فیرؤ چوون ، واته : هیچ

أُولَٰئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُضَاعِفُ لَهُمُ الْعَذَابَ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢١﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٢﴾ لَاجِرَمَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ ﴿٢٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٤﴾ مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصْمَىٰ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِذِي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٦﴾ أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ ﴿٢٧﴾ فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا تَرْنَكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا وَمَا تَرْنَكَ إِلَّا الَّذِي كُنَّا نَعْبُدُ أَتُجْعَلُ فِي الْآرْأْيِ وَمَا نَرَىٰ لَكَ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكَ كَاذِبًا ﴿٢٨﴾ قَالَ يَبْقَوِي أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيْنَةٍ مِنْ رَبِّي وَءَاثَنِي رَحْمَةً مِنْ عِنْدِهِ فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ أَنُلْزِمُكُمْوهَا وَأَسْأَلُكُمْوهَا كَرِهُونَ ﴿٢٩﴾

که لک و سوو دیکیان نه بوو بو یان ﴿ **لَاجِرَمَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ** ﴾ جا هیچ گومان یکی ش نییه که له دوا رۆژدا له هه موو که س دۆراوترو زیان مه ند ترن ، چونکه بی له تاوانی خو شیان ، تاوانی خه لکیشیان به کو له وه یه و ، قیامه تیشیان به دنیا فروشتووه . خوا ی گه وره له دوا رۆژدا دنکه دنکه گونا حان به مرؤقه ئیمانداره کان ده ناسینی و پیی لیده نیین و ، ده سزانن تیا ده چن ، ئه وسا له گه ل ئه وه شدا خوا تاوانه کان یان داده پو شتی ، به لام مرؤی کافرو دوو پروو : هه موو شایه ته کان نه حله تیان لیده کهن (فیقول الأشهاد هؤلاء الذين كذبوا على ربهم الا لعنة الله على الظالمين) موسلیم .

پاداشی ئیمانداران لای خوا :

﴿ **إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ** ﴾ بیگومان نهوانهش که باوهریان هیناو، ئاکاری چاکیان نهجامدا
﴿ **وَاخْبَتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ** ﴾ و لهراست پهروهردگاریان دلایان داساکاو خویمان بهکزو کهمدانا ﴿ **أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ** ﴾ نهوانه
دوبنه خاوهنی بههشت و تییدا نیشتهجی دهبن ﴿ **هَمَّ فِيهَا خَالِدُونَ** ﴾ بههتا هتاییش لهوی دهبن ﴿ **مِثْلَ الْفَرِيقَيْنِ**
كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصَمِّ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ ﴾ مهسهل و نموونهی نهودوو دهستهیه - مروقی باوهردارو بی باوهر - هروهکو
مهسهلی کویرو کهروو چاوساغ و بیسهره، واته: بی باوهریان ههموو نابیناو کهپن، باوهردارانیس چاوساغ و ژنهوان
﴿ **هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا** ﴾ ده ناخو نهو دوو دهستهیه وهک یهک واین؟ ﴿ **أَفَلَا تَذَكَّرُونَ** ﴾ دها بوچی ئیوه بیرئ ناکه نهوهو
پهند وهرناگرن و لیکناده نهوه، ههتا قازانج بهخوتان بگهیهن؟

سهرگروشتهی نوح و نهتهوهکهی:

﴿ **وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ** ﴾ بهراستی (نوح) مان نارده لای قهوم و هۆزهکهی خوئی، دواى نهوه
که دونیایان پرکرده ئاژاوه خراپه کاریی ﴿ **إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ** ﴾ چووه لایان وپیئ گوتن: بیگومان کهمن
ترسینه ریکی ئاشکرام بوتان ﴿ **أَلَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ** ﴾ هاتووم پیئتان بلیم که: بیجگه لهخوا هیچ کهس و شتیکی تر
مهپهرستن ﴿ **إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمِ الْيَمِّ** ﴾ چونکه "هر بهگویم نهکهن" دهترسم سزای روژیکی ئیش
پیگهیه نهرتان تووش ببی ﴿ **فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ** ﴾ کهچی گهوره گهوره و ناودارانی هۆزو گهلهکهی
نوح - نهوانهیان خوا نهناس و بی باوهر بوون لهوه لامی نووحدا - وتیان ﴿ **مَآءَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا** ﴾ ئیمه تو وهکو
مروقیکی ئاسایی ناوخومان دهبینین، واته: وانا زانین شایستهی پهیامبه ریئی بیت، ههتا قسه کانت ببیسن، چونکه
هیچ شتیکت له ئیمه زیاتر نییه ! ﴿ **وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِآدَى الرَّأْيِ** ﴾ و دوا که وتووه کانیشت هر
پووته و پووته (سه فیه) و بی بیروئاوه زن دهبینین ﴿ **وَمَا نَرَىٰ لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ** ﴾ ناشبینین هیچ پله و پایه یهکی
زیاده تان به سهر ئیمه دا هه بیئت، تاشیاوی نهوه بن ئیمه دواتان بکهوین ﴿ **بَلْ نَحْنُ كَآذِبِينَ** ﴾ به لکو گومان ده بین
درۆزن، چ خوت و چ هاوه لانت ! دهسه لاتداران و سه رانی چهواشه، غهیره ز خویمان به رووته و پووته داده نین و
پییان ده لئین: (هم ارادنا بادی الرای...) ! چونکه نافامن که ههق و راستیی بو هه رکه سئ دهرکهوت و پهیره ویی
لیکرد، نهو که سه راست و ههقدوسته، نهک گیل و گهوج و نه زانه کانی لای نهوان ﴿ **قَالَ يَا قَوْمِ إِيَّاكُمْ إِنِ كُنْتُ عَلَىٰ**
بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي ﴾ نوح وتی: ئهی قهوم و هۆزم! نه گهر بینیتان من به لگه و نیشانه یهکی ئاشکراو به هیزم له لایه ن
پهروهردگار مهوه هیه ﴿ **وَأَتَانِي مِنْهُ رَحْمَةٌ مِّنْ عِنْدِهِ** ﴾ و هر له لای خو شیه وه رهحمهت و بهزه یهکی پیدابم، واته:
پله ی پیغه مبه ریئی پیبه خشیم ﴿ **فَعَمِيتُ عَلَيْكُمْ** ﴾ و شاردراییته وه له ئیوهو لیئینه گهن، چونکه ئیوه شیاوی نهو
نیعمه ته نین ﴿ **أَنْتُمْ مَكْمُومًا** ﴾ دهکری ئیمه به زور بیدهین به سه رتاناو، بهرواتان پیبینین ﴿ **وَأَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ** ﴾ و ئیوهیش
حهزی لینه کهن و نه تانه وی، بیگومان هه رگیز ئیمه به زور باوهر به کهس ناهینین ﴿ **وَيَا قَوْمِ لَا آسَأْكُمْ عَلَيْهِ مَالًا** ﴾
ئهی قهوم و هۆزی من ! بزائن کهمن له بهرامبه ر گه یاندنی ئهم نامۆزگاریی و بهرنامه یه، هیچ مزه و پاداشیکم له ئیوه
ناوی، ههتا لاتان قورس بی و بوتان نه دریئت ﴿ **إِنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ** ﴾ چونکه پاداش و مزه ی من هر له سه ر خوایه و
هر له ومده وی ﴿ **وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا** ﴾ هه رگیزیش نهوانه باوهریان هیناوه له بهر قسه ی ئیوه تاربان نانیم و
دووریان ناخه مه وه، دیاره نهوان داوایان کردبو که: بهواداره کان له کوړو دانیشته نه کانیدا و دهرنی، نهوسا دینه لای،
ههروهکو قوره ییش هه مان داخوازییان له پیغه مبه ر هه بوو! ﴿ **إِنَّهُمْ مَلَاقُوا رَبَّهُمْ** ﴾ چونکه بیگومان نهوان له قیامه تدا

له گهل په روه دگاری خوږان دیدنه ده کهن و شکایه تی من ده کهن له لای نه و **﴿ولکنی اراکم قوما تجهلون﴾** به لام- راستیه که ی- من نیوه به هوزو گهلکی نه قام و نه زان ده بینم، نه گینه چوڼ داوای دهرکردنی نه و نیمانداره هه ژاراننه تان ده کرد و، به گیل په پایوو نه زان تان ده زانین! **﴿۲۰ ویا قوم من ینصرنی من الله ان طردتهم﴾** نه ی قوم و هوزی من! چ که سی ده توانی یارمه تیم بداو له سزای خوا رزگارم بکا نه گهر نه و نیماندارانهم دور خسته وه و دهرم کردن؟ **﴿افلا تذکرون﴾** ناخو هیچ بیر ناکه نه وه " که چه نده تاوانه دهرکردنیان " **﴿۲۱ ولا اقول لکم عندی خزائن الله﴾** من هه له بهر نه وه پیغه مبهرم نالیم گه نجینه و خه زینه ی خوا لای منه و، گه نجینه داری خوام ، تا نه وه ی شوینم ده که وی ده و له مهنده بکه م **﴿ولا اعلم الغیب﴾** ناشلیم من ناگام له نادیارو شتی غه بییه **﴿ولا اقول انی ملک﴾** و

ناشلیم من فریشته یه کم، نیردراوم بولاتان تا به دروزنم بزاند **﴿ولا اقول للذین تزدری اعینکم﴾** وناشلیم به و نیماندارانه ی که له بهر چاوی نیوه سووک و بی نرخن **﴿لن یؤتیه الله خیرا﴾** که خوا هه رگیز خیرو چاکه یان له گهل ناکاو له سهر ری راست نین، وه ک نیوه پیتان وایه **﴿الله اعلم بما فی انفسهم﴾** خوا خو ی چاکه ده زانی چی له دل و دهر و نیاندا یه و، پاداش و توله شیان هه به پیی نه وه ی دلیان ده داته وه **﴿انی اذا لمن الظالمین﴾** نه گهر من نه وه بکه م که نیوه ده یلین، به راستی بیگومان ده چه ریزی سته مکارانه وه .

قه و مه که ی نوح سزا ده خوانن:

﴿۲۲ قالوا یانوح و تیان نه ی نوح ! ﴿قد جادلنا فاکثرت جدالنا﴾ به راستی شه په قسه و ده مه قالی زورت له گهل کردین و زوریش له سهری رویشتی، ده سا له گهل نه وه شدا زور به چاکی بزانه که نیه هه رگیز دوا ی خوت و بهرنامه ت ناکه وین **﴿فاتنا بما تعدنا ان کنت من الصادقین﴾** ده سا هه توه ده توانی و له راستگو یانیت ، نه و سزایه مان بو بهینه به لیان پیده ده دیت **﴿۲۳ قال انما یاتیکم به الله ان**

وَقَفَّوْا لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَا لَا إِنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَمَا أَنَا بِظَارٍ لَهُ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّهُمْ مُلْقَوْنَ رَبِّهِمْ وَلَكِنِّي أَتَرَكُكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿۲۰﴾ وَيَقُولُ مَنْ يُضِلُّ فِيهِ اللَّهُ إِنَّهُ لَا يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا فَالْآنْذَكُرُونَ ﴿۲۱﴾ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي أَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ إِنِّي إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿۲۲﴾ قَالُوا يَنْبُحُ قَدْ جَدَلْنَا فَاكْثَرْتَ جَدَلَنَا فَإِنَّا بِمَا تَعِدُنَا إِن كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿۲۳﴾ قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيَكُمْ بِهِ اللَّهُ إِن شَاءَ وَمَا أَنَا بِمُعْجِزٍ ﴿۲۴﴾ وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿۲۵﴾ أَمْ يَقُولُونَ أَفَرَأَيْنَا قُلُوبَ إِنْ أَفْتَرَيْنَاهُ فَعَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِنَّا بِرِئْءِهِ لَمَّا شَاكِرُونَ ﴿۲۶﴾ وَأَوْحَىٰ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِرَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَن قَدْ آمَنَ فَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿۲۷﴾ وَأَصْنَعِ الْفُلَكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحِّينَا وَلَا تَخْطُبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿۲۸﴾

۲۲۵

﴿شاء﴾ نوح وتی: به راستی هیانای نه و سزایه هه به دهستی خوا یه و، هه ره ویش ده توانیت بیینی بوتان نه و یستی **﴿وما انتم بمعجزین﴾** که هیانایشی نیر نیوه ناتوانن بهر هه لستی بکه و، ده سته و سان بیوه سستین **﴿۲۴ ولا ینفعکم نصحی ان اردت ان انصح لکم ان کان الله یرید ان یغویکم﴾** خو نه گهر خوا بییه وی گومراشتان بکا و ری تان لی تیک بدا، نیر من هه رچه ند ناموزگار بیتان بکه م بو سوودو که لکی نیوه ، سوودو که لکی نابی بوتان، چونکه خوا خو ی ده یه وی گومرا بن، دیاره که نیر هه رگیز ناتوانن له نیراده ی نه و دهر چن **﴿هو ربکم﴾** هه ره نه ویش هه روه دگارتان **﴿والیه ترجعون﴾** و هه بولای خویشی ده چنه وه و، حیساب و لی کولینه وه تان له گهل ده کات **﴿۲۵ ام یقولون افتراه﴾** یان ده لی ن: موچه ممه د **﴿خوی نه م چیرو که ی هه له به ستووه و ده داته پالی خوا! نه و ساش باوه ر به داستانی گهل که ی (نوح) ناکه ﴿قل ان افتریته﴾** نه ی موچه ممه د! بلی: نه گهر وابی که نیوه نه یلین و من خو م

هه‌لم به‌ستبی ﴿**فعلى إجرامی**﴾ دیاره گوناح و تاوانه‌که‌ی هه‌رده‌که‌وێته سه‌رخۆم ، ئیوه به‌رپرس نین ، وه‌ نه‌گه‌ر راستگۆیم ، ئه‌وه ئیوه تاوانبارن ﴿**وانا برئ مما تجرمون**﴾ و منیش له‌هه‌ر تاوانی ئیوه ده‌یکه‌ن به‌ری و بیزارم ، واته‌ : که‌س تو‌له‌ی که‌س نادری به‌سه‌ریا . پاش ئه‌وه که‌نووچ بو‌ی ده‌رکه‌وت ئه‌وانه ئیمان ناهین ، تو‌وپه‌بوو لێیان ودوعای لیکردن و فه‌رمووی : ﴿رب لاتذر علی الارض من الکافرین دیارا﴾ (نوح/ ۲۶) خوایش فه‌رمووی : ئه‌م ئایه‌تی (۳۵) به‌ رسته‌یه‌کی تییه‌لکیشه له‌نیوان داستانه‌که‌ی نووحدا ﴿**تایغه‌مبه‌ر**﴾ یه‌کسه‌ره ئازارو بیزاره‌که‌ی قوهریش وه‌ بیر بینئ و ، بزانی له‌به‌رئه‌وه که‌ پیغه‌مبه‌رانی به‌رله‌خویشی هه‌ر له‌و سزایه‌دا بوون ، ده‌بی ئه‌میش به‌ئامتر بی له‌وان ﴿**۲۶ و اوحی الی نوح**﴾ به‌ نوح وه‌حیی و سروشکرا پاش ئه‌وه گوئی : ﴿...انی مغلوب فانتصر﴾ ۱۰/۵۴ ﴿**انه لن یؤمن من قومک إلا من قد آمن**﴾ ده‌بی

چاکبزانیت که‌ جگه له‌وانه له‌مه‌و به‌ر بریایان هی‌ناوه ، ئیت که‌سیکی دی له‌ هۆزه‌که‌ت باوه‌ر ناهینی ﴿**فلا تبتنس بما کانوا یفعلون**﴾ که‌وابوو له‌و کارانه ده‌یکه‌ن خه‌فه‌تبار مه‌به ، چونکه ده‌ره‌نجام تو‌ رزگارئه‌بی و ، ئه‌وان تیا ده‌چن .
نوح له‌ چاره‌نووسی قه‌ومه‌که‌ی حالی بوو :

﴿**۲۷ واصنع الفلک باعیننا ووحینا**﴾ ده‌بی له‌به‌رچاو خو‌مانه‌وه به‌پیی سروش و فه‌رمانی خو‌مان که‌شتیه‌ک دروست بکه‌یت و خه‌لکه موسلمانه‌که‌ی سوار بکه‌یت ﴿**ولا تخاطبونی فی الذین ظلموا**﴾ و ئیت له‌مه‌ر ئه‌وانه‌وه سته‌میانکردوه لیم مه‌پاریوه " بو‌ رزگاربوون و له‌ناو نه‌چوونیان " ﴿**انهم مفرقون**﴾ چونکه به‌راستی بریار دراوه که ده‌بی ئه‌وانه نعووم بن و بخنکین ، واته‌ : کار له‌کار ترازاه‌و قسه‌ی پیناوی ﴿**۲۸ ویصنع الفلک**﴾ نووحیش ده‌ستیدایه دروستکردنی که‌شتیه‌که " به‌ پیی نه‌خشه‌و فه‌رمانه‌که‌ی خوا ، ئیت چۆن و له‌چی و ئه‌ندازه‌که‌ی چه‌ندبوو ؟ بو‌ وه‌لامی ئه‌مه ریوایه‌ت زۆره ، به‌لام گه‌ئ له‌و

وَصْنَعُ الْفُلْکِ وَکُلَّمَا مَرَّ عَلَیْهِ مَلَأَ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْکُمْ کَمَا تَسْخَرُونَ ﴿۲۸﴾ فَسَوْفَ نَعْلَمُوتُ مَنْ یَأْتِیهِ عَذَابٌ یُخْزِیهِ وَیُعْلَیْهِ عَذَابٌ مُّقِیْمٌ ﴿۲۹﴾ حَتَّى إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنْزِیْلُ قُلْنَا احْمِلْ فِیْهَا مِنْ کُلِّ زَوْجَیْنِ اثْنَیْنِ وَأَهْلَکَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَیْهِ الْقَوْلُ وَ مِنْ ءَآمَنَ وَمَآ ءَآمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِیْلٌ ﴿۳۰﴾ وَقَالَ آرَکُبُوا فِیْهَا بِسْمِ اللّٰهِ یَجْرِبْنَهَا وَمُرسِنَهَا إِنْ رَیْتُمْ لَغوْمَ رَجِیْمٍ ﴿۳۱﴾ وَحِی تَجْرِیْ بِهِمْ فِی مَوْجٍ کَالْجِبَالِ وَنَادَی نُوْحٌ ابْنَهُ وَکَانَ فِی مَعْزِلٍ یَبْنِیْ آرَکُبْ مَعَنَا وَلَا تَکُنْ مَعَ الْکَافِرِیْنَ ﴿۳۲﴾ قَالَ سَتَأُوْدِیْ إِلَى جِبَلٍ یَّعِصُّنِیْ مِنَ الْمَآءِ قَالَ لَا عَاصِمَ الْیَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللّٰهِ إِلَّا مَنْ رَّحِمَ وَحَالَ بَیْنَهُمَا الْمَوْجُ فَکَانَ مِنَ الْمُعْرِقِیْنَ ﴿۳۳﴾ وَقِیْلَ یَا أَرْضُ ابْلَعِیْ مَآءَکَ وَکَسِمَآءَ أَقْلَیْ وَغِیْضَ الْمَآءِ وَقُضِیْ الْآمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِیِّ وَقِیْلَ بُعْدًا لِلْمُؤْمِرِیْنَ ﴿۳۴﴾ وَنَادَی نُوْحٌ رَبِّیْ فَقَالَ رَبِّ إِنْ أَبْنِیْ مِنْ أَهْلِی وَإِنْ وَعْدَکَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْکَمُ الْحَکِیْمِ ﴿۳۵﴾ قَالَ نَسُخْ

وه‌لامانه بناغه‌و بنه‌مایه‌کیان نییه ، ئه‌وه نه‌بی‌ت که‌خوای کار جوان له‌سووره‌تی (قه‌مه‌ر)دا باسیان ده‌کا ﴿**وکلمنا مر علیه ملا من قومه**﴾ هه‌رکه کۆمه‌لی له‌ سه‌ردارانی هۆزه‌که‌ی به‌لایدا ده‌روشتن ﴿**سخرنا منه**﴾ گالته‌یان پیده‌کردو ده‌یانگوت : "های ! های ! دوینی په‌یامبه‌ر بوویت و ، ئه‌مرۆ بووێته دارتاش !" ﴿**قال إن تسخروا منا**﴾ نوح وتی : ئه‌گه‌ر ئیوه ئه‌مرۆ گالته به‌ئیمه بکه‌ن ﴿**فإننا نسخر منکم کما تسخرون**﴾ ئه‌وا ئیمه‌یش له‌کاتی نعوومبونه‌که‌دا " که‌سه‌ره‌نجامی ئیویه " گالته به‌ئیه‌ده‌که‌ین ، هه‌روه‌کو ئیوه ئه‌مرۆ گالته‌و لاقرتی به‌ئیمه ده‌که‌ن ﴿**۲۹ فسوف تعلمون**﴾ له‌مه‌و دواش چاکدەزائن "پاشه‌پوژ چۆن ده‌بی و بو‌کی ده‌بی " ﴿**من یاتیه عذاب یخزیه**﴾ و کیش سزایه‌کی بو‌ ده‌بی ئابرووی به‌ری ﴿**و یحل علیه عذاب مقیم**﴾ و له‌ قیامه‌تیشدا سزایه‌کی هه‌تا هه‌تایی وله‌بن نه‌ها‌تووی خوا ده‌که‌وێته سه‌ری وله‌کۆلی نابیته‌وه ﴿**۳۰ حتی إذا جاء امرنا وفار التنور**﴾ ئه‌و حاله‌تیه‌یان هه‌ر به‌رده‌وام بوو هه‌تا

ئەو کاتە کە بېریاری پیاوێز کردنی سزا کەمان گەیی، نیشانەیشی ئەو بوو کە: ئاویش لەرووی زهوی لەهه موو لایه کەوه ههلقولی، تەنانهتی له (تەنوره) کانیشیانەوه کە جینگە ئاگری ئەوانە، بەلام (ئین عەباس) ئەلێت: (التنور: وجه الأرض، وقال الطبري: والعرب تسمى وجه الأرض تنور الأرض) واتە: بە رووی گشت زهوی دەلێن: تەنور، مەبەست ئەوێه کە هەركات دیتان لەگشت لایه کەوه ئاوهلقولی و کەوتە سەر زهوی، ئەو ئێتر کاتی سزا کە هاتوو: ﴿قلنا احمل فيها من كل زوجين اثنين﴾ ئەوسا بە (نوح) مان گوت: لەهەر نێرو مێیهکی گیانلەبهەران، دوان لەکەشتییه کەدا هەلگره ﴿واهلك إلا من سبق عليه القول﴾ هەروا خانەوادە کەت سوار بکە، مەگەر کەسیک کە هەر لە زوو هەو- بەهۆی لاساری خۆیهوه- بېریاری تیاچوونی بوو درابو، وەکو (کەنعان) ی کورێت و، (واعیله) ی خیزانت، ئەمانە بەهۆی بێ باوهری خۆیانەوه، دەبوو لەگەڵ ئەواندا تیاچن ﴿ومن آمن﴾ وەهەر کەسیکی دیکەش باوهری هینابی هەلگره ﴿وما آمن معه إلا قليل﴾ خو ژمارهیهکی کەمیش نەبێت لەگەڵیا بروایان نەهینا، (ئین عەباس) ئەلێت: لەگەڵ ئەویشدا کە نوح (۹۵۰) ساڵ لە ناویاندا بوو، تەنها (۸۰) کەسیک باوهری هینا پێی!

ئیماندارەکان چوونە گەمیه کەوهو بەناوی خوا جەرە کەتی کرد:

﴿وقال اركبوا فيها بسم الله مجريها ومرسيها﴾ ئەوسا (نوح) بەسەر نشینی گەمیه کە وێ: دەسا سواری ببن و لە چوونی و لەوەستانیدا هەر بەناوی خواوه ﴿إن ربی لغفور رحیم﴾ چونکە بەپراستی پەروردگارم زۆر لیبوردیه، زۆریش دلۆقان و میهره بانه بهرامبەر بهئیمه ی باوهردارو لەم بەلایه لمان دەدات ﴿وهی تجری بهم فی موج کالجبال﴾ ئینجا کەشتییه کە بهناو شهپۆلی وادا دەبێردن وە کچیاکان بوو، واتە: لە بڵندی و گەورەیی و شیوهیاندا ﴿ونادی نوح ابته وکان فی معزل﴾ و (نوح) یش بانگی لە کورە کە کرد، کە لە شوێنێکی چەپەک بوو ﴿یا بنی اركب معنا﴾ ئەو کورە چکۆلە کەم! وەرە لەگەڵمان سوار بهو خۆت لەئیمه مەبویهره ﴿ولا تکن من الکافرين﴾ و لە کافرو بێ باوهران مەبە بهنایینی خوا.

زەریانه کە کوتایی دیو کورە کە ی نوح دەخنکی:

﴿قال ساوی إلى جبل یعصمنی من الماء﴾ کورە کە ی نوح لەو لای بابیا وێ: پەنا دەبەمە لای ئەو چیا یه کە لەئاو تۆفانه کە دەمپاریزی و ناخنکیم ﴿قال لا عاصم الیوم من امر الله إلا من رحم﴾ نوح وێ: ئەمڕۆ هیچ پارێزەرێک بوو هیچ کەسیک نیه لە بهرامبەر دەسلەت و فرمانی خواوه، مەگەر کەسیک کە خۆی بەبەزەیی روحی پێ بکات ﴿و حال بینهما الموج فکان من المعرقین﴾ ئا لەوقسەو باسەدا بوون کتوپر شهپۆلی دهریا کە کەوتە نیوانیان و، بوخۆی چووهری نوقوو مکر اوو خنکاوه کانهوه ﴿وقیل یا ارض ابلعی ماء﴾ و دوا ی تیاچوونی گەلە لاساره کە ی نوح لەلایه ن خواوه، وێ: ئەو زهوی! ئاده ی ئاوه کە ی سەرت هەل لووشهو بیکهوه ناو زکی خۆتوه ﴿ویا سماء اقلعی﴾ تۆیش ئەو ئاسمان! دەست بهردار به لەئاو پێژاندن و، باران مەبارینه ﴿و غیض الماء وقضى الامر﴾ خیرا ئاوه کە کەم بوویهوه دادەلێیه ناو ناخی زهوی و، بېریار و فرمانه کە ی خواش به تیاچوونی گەلە کە ی نوح جێبه جێ کرا ﴿واستوت علی الجودی﴾ و کەشتییه کەش لەسەر کێوی جودی وەستاو لەنگەری گرت.

چیا ی جودیی: دکهوێته نزیک شاری موسل، لە کوردستانی عێراق و، باکوری تورکیاوه، ئیستاش بهم ناوانه ی شهوه ناوبانگی هیه: (ئارات، ههراورد، بهخشهنده، جودی، گودی، کوردی، کردین) ﴿وقیل بعدا للقوم الظالمین﴾ پاشان گوترا: دەبا ئەو گەلە ستمکاره یه لە بهزیی خواوه دوور بێ.

نوح بۆكۆرهكه‌ی هاواری لی به‌رزوه‌ه بوو:

﴿**وَنَادَىٰ نُوحٌ رَّبَّهُ**﴾ ئەوسا نوح سۆزی باوکایه‌تی جولانیدی و هاواری له‌په‌روه‌ردگاری خۆیکرد ﴿**قَالَ ابْنِي**﴾ **ابنی من اهلی** ﴿وتی: ئەه‌ی په‌روه‌ردگارم! به‌راستی کۆره‌که‌م تاکیکی خیزانه‌که‌مه‌، تۆیش به‌لینت پیدام که‌خیزانه‌که‌م پزگار بکه‌یت ﴿**وَأَن وَعَدَ الْحَقُّ**﴾ و گومانیش نییه‌ که‌به‌لینی تۆ راست و هه‌قه‌" جا به‌لکو ئەویشم بۆ پزگار بکه‌یت" ﴿**وَأَن تَأْتِيكَ مِنَ الْهَاطِلِينَ**﴾ تۆش له‌هه‌موو فه‌رمانه‌واکان دادپه‌روه‌ر تری، چونکه‌ له‌وان زاناتری ﴿**قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ**﴾ خوا فه‌رمووی: ئەه‌ی نوح! ئەو کۆره‌ له‌خیزانی تۆ نییه‌، واته‌: له‌و خیزانه‌ نیه‌ به‌لینم دایتی پزگاری بکه‌م ﴿**إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ**﴾ چونکه‌ مرقۆکی لاسارو و خراپکاره‌ ﴿**فَلَا تَسْأَلْنِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ**﴾

ده‌سا تۆش داوای شتیکم لی مه‌که‌ هیچ زانستیکت پیی نییه‌و هیچی لی نازانیت ﴿**إِنِّي اعْظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ**﴾ ئامۆزگاریت ده‌که‌م که‌: کاری نه‌که‌یت خۆت به‌هیته‌ پرزی نه‌زان و گونا‌ه‌کارانه‌وه‌.

تێبینی: بۆ زانینی ژماره‌ی سه‌رنشینی گه‌میه‌که‌و، چه‌ند پوژ تێیدا مانه‌وه‌و، تۆفانه‌که‌ گشتگیر بووبی یان نا؟ ئەمانه‌و چه‌ندین قسه‌ی تر له‌وباره‌وه‌ هه‌ن، هه‌موو ده‌ده‌ینه‌ ده‌ستی خواو، لیی بێده‌نگ ده‌بین، ئەگه‌رچی پێشه‌وا (ئه‌حمه‌د) -خوای لیی پازی بیت- ئەم فه‌رموده‌یه‌ دینی و ده‌لێت: ((عن ابي هريرة رضي الله عنه قال: مر النبي ﷺ باناس من اليهود، وقد صاموا يوم عاشوراء، فقال: ما هذا من الصوم؟ قالوا: هذا اليوم الذي نجى الله موسى وبني اسرائيل من الغرق وغرق فيه فرعون، وهذا يوم استوت فيه السفينة على الجودي، فصامه نوح وموسى ﷺ شكرا لله (عز وجل) فقال النبي ﷺ: انا احق بموسى، واحق بصوم هذا اليوم، فصام، وقال لأصحابه: من كان منكم أصبح صائما فليتم صومه، ومن كان أصاب من غداء أهله فليتم بقية يومه)) مسند الإمام

قَالَ نُوحٌ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٤٧﴾ قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّمَّنْ مَعَكَ وَأُمَّمٌ سَنَعْتُهُمْ ثُمَّ نَسْفَعُهُمْ وَأَعَدَّ لِلْإِيمَانِ ﴿٤٨﴾ تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَٰذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَقِيبَةَ لِلْمُنْقِذِينَ ﴿٤٩﴾ وَإِلَىٰ عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَقَوْمِ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾ يَقَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٥١﴾ وَيَقَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ ثُبُّوا إِلَيْهِ يَرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا بُحْرَمِينَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِ هَارَانَ عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٥٣﴾

احمد ۳۵۹/۲-۳۶۰. جا به‌پیی ئەم فه‌رموده‌یه‌ و ده‌رده‌که‌وی دابه‌زینیان له‌ که‌شتیه‌که‌، رۆژی (۱۰) ی مانگی موچه‌رم بووبی. ﴿**قَالَ رَبِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ**﴾ ئینجا نوح په‌شیمان بووه‌وه‌و به‌په‌له‌ گه‌رایه‌وه‌ لای خواو وتی: ئەه‌ی په‌روه‌ردگارم! په‌نات پێده‌گرم که‌: جاریکی تر داوای هه‌ر شتیکت لیبه‌که‌م که‌ زانیاریم پیی نه‌بی ﴿**وَأَلَّا تَغْفِرَ لِي وَتَرْحَمَنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ**﴾ ئیستاش ئەرتۆ لی‌مخۆش نه‌بی و به‌زه‌ییبت پێما نه‌یه‌ته‌وه‌، له‌ زیانه‌ندان ده‌بم ﴿**قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّمَّنْ مَعَكَ**﴾ ئیتر میه‌ره‌بانی خوای به‌ به‌زه‌یی فریایکه‌وت و پێگوترا: ئەه‌ی نوح! به‌سه‌لامه‌تی و به‌ناسووده‌یی و، به‌پیرۆزی له‌ ئیمه‌وه‌ بۆخۆت و بۆ ئەو ئومه‌تانه‌ی له‌ گه‌لتن له‌چپای جوودی و هه‌ر خواری بۆ ده‌شتایی ﴿**وَأُمَّمٌ سَنَعْتُهُمْ**﴾ ئەو ئومه‌ت و خه‌لکانه‌یش

دواییدن، تاماوهیه که دهیان ژنن **﴿ثُمَّ يَمْسَهُمْ مِنْ عَذَابِ الْيَمِّ﴾** پاشان له ئیمه وه تووشی سزایه کی ئیش پیگهیه نه دهبن، نه گهر لاروو لاسار دهر بجن.

ئهم داستان به لگه ی راستیی قورئانه :

﴿تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ﴾ ئهم هه وال و دهنگ و باسه بۆم باسکردیت، به شی که له وهه وال نادیارانه **﴿نُوحِيهَا إِلَيْكَ﴾** خو مان به وه حی پیت راده گهیه نین - ئه ی پیغه مبه را **﴿مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا﴾** نه تو ده ترانی به ره هاتنی ئهم قورئانه تو فان بووه. نه ته وه که یشت دهیزانی **﴿فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ﴾** جاتوش (ئه ی پیغه مبه را **﴿بِهِرَامْبِرْ بِهِ هَمُومٍ يَنْشَاهَا تَهَكَانُ خَوَّارٍ بِه نَارَامِبْ﴾** وه کو نوح **﴿بِهِرَامِبْ﴾** به نارام و خو رابوو، چونکه به راستیی پاشه پوژی روونک و، سه فرازی بو خو پاریزاران له شیرک و تاوان.

هوودو عاد قهومی :

﴿وَالِیْ عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا﴾ بۆلای قهومی (عاد) یش (هوود) برایمان نارد، واته: هه ره خو یان بوو، وه کو (نوح) مان نارد له قهومه که ی خو **﴿قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾** پیگوتن: ئه ی هوژو گه لم! ده بی هه ره نه وخو تا و ته نیایه بهی رستن، چونکه جگه له و هیچ په رستراویکی تری راسته قینه شکنا بهم بۆتان **﴿إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُقْتَرُونَ﴾** ئیوه هه ردرو هه لده به ستن له ئیدی عا کردنتان که خوا شیری هه بی له په رستندا، ئه گینه خوا هه ره نه و تا که خوا به یه هاو به شی نییه له په رستندا **﴿يَا قَوْمِ لَا اسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا﴾** ئه ی هوژی من! خو له بهرام بهر گه یاندنی به رنامه که ی خوادا، من هیچ پاداش و کریه کم لیقان ناوی، هه تا له سه ر شانتان سه خت بی **﴿إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي﴾** کری و پاداشی من هه ره له سه ره نه و زاته یه به دیه ناوم **﴿أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾** ناخو هوژ و بیرنا که نه وه، ژیر نابن **﴿وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا لَكُمْ﴾** - ئه ی خزم و گه له که م! له په ره ر دگارتان داوی لیبوردن و پوشینی گوناح بکه ن **﴿ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ﴾** پاشانیش ته وبه بکه ن و بی نه وه بۆلای **﴿يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا﴾** ئه ویش له ئاسمان وه به لیزمه و خو رهم، بارانتان بو ده بارینی **﴿وَيُرِزْكُمْ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِكُمْ﴾** و هیژیکی تر ددها به هیژو تواناتان زیاد له هیژی خو تان که پیی بایی ببوون **﴿وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ﴾** وه ئیوه به تاوان پرو وهر مه چه رخنن له وه ی بانگتان ده که ن بوی، واته: به شکو له گوناح وه گه ری و ته وبه بکه ن، وه کو په یام بهر **﴿لَهُ فَرَمُودَةٌ﴾** له فەرموده یه که دا - ئه بوداود، ئین ماجه ریوایه تی ده که ن - ده فره رموی: ((من لزم الإستغفار جعل الله له من كل هم فرجا، ومن كل ضيق مخرجا، ورزقه من حيث لا يحتسب)). واته: ئه و که سه ی که هه می شه خوی له یاده و داوی لیبوردنی لیده کا، دلنیا بی بۆ گشت خه م و خه فه تیک خوا ده رووی لیده کاته وه، وه له گشت ته نگانه یه که ده رگای خیری بۆ والا ده کاو، رزق و پوزیه کی وایده داتی، خویشی به بیریا نه یه ت.

ئاخفتنیکی نیوان هوودو قهومه که ی :

﴿قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ﴾ وتیان: ئه ی هوود! تو به لگه یه کی روژنی وات بۆ نه هی ناوین، بیته نیشانه ی راستیت، تا ئیمه ش باوه ر بکه یین تو پیغه مبه ری خوایت **﴿وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ﴾** چاکیش بزانه هه رگیز ئیمه له به رقه سه ی تو واز له خواکانی خو مان ناهینن **﴿وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ﴾** و قه تیش باوه رت پیناکه یین، وه له سه ره قسه ی خویمان سوورین **﴿إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ﴾** و هه ره نه مه نده ش ده لی ن که هه ندی له خواکانمان ده ستیان ئی و ده شان دویت، سه رت ئی تی کچوو، چونکه به خراپه ناویان ده به ی **﴿قَالَ إِنْیْ أَشْهَدُ اللَّهَ﴾** هو د وتی: بیگومان من خوا به شایه ت ده گرم **﴿وَأَشْهَدُوا اِنِّیْ بَرِّئُ مِمَّا تُشْرِكُونَ﴾** و ئیوه یش به شایه ت بن

که: بهراستی من لهو بتانه ئیوه دهیانکه نه هاوبهشی خواو نهیانپه رستن بهریی و بیزارم ﴿^{۶۰} من دونه فکیدونی جمیعا﴾ بیگومانم که جگه لهخوا" په رستنی هیچ شتیکی تر پهوا نییه، سا (ئیوهو بته کانتان) کو بینه وهو چهنده ده توانن نه خشه بکیشن بو له ناو بردنم ﴿ثم لا تنظرون﴾ له پاشانیش هیچ مه وداو مو له تیشم مه دن نه گهر نه توانن" نهوسا چاک بزائن که هیمن له وکاته یشدا من هیچ باکیکم نییه ﴿^{۶۱} اِنی توکلت علی الله ربی وربکم﴾ چونکه بیگومان من پالم بهو خواوه داوه، که په روه ردگاری من و، ئیوهیشه، واته: هر به بریاری نهو پازیم و، متمانه شم تنها به یارمه تی و پشتیوانی نهوه ﴿ما من دابة الا هو اخذ بناصيتها﴾ هیچ ده عباو رهو که ریك نیه مه گهر خوا پیشه سهری گرتووه، واته: هر نهو خواوه نیه تی و هه موو شتیکی به ده ست نهوهو له ژیر دهسه لاتی نهو دایه ﴿ان ربی

علی صراط مستقیم﴾ بهراستی په روه ردگارم له سهر هق و راسته رییه، واته: نه خشه و پلانه کانی گشت پر له دادن، ستم له کهس ناکاو، حه زده کا هه موو به رهو هق بین. گه لی (عاد) تیا چوو به دهر له نیمانداره کانیان:

﴿^{۶۲} فان تولوا فقد ابلغتمکما ارسلت به الیکم﴾ جائه ر ئیوه له داخوازییه کهم پوو وهرده چه رخیئن و، گوئی ناگرن بوم، وامن راسپاردهی خووم پی راگه یاندن و، نه نجای لاری بوونیشم بو روونکرده وه ﴿و یستخلف ربی قوما غیرکم﴾ و په روه ردگاریشم له ناوتان ده باو له جیاتی ئیوه خه لکیکی تر داده نی که نه وان بهراستی و ئیخلاسه وه نه یپه رستن ﴿ولا تضرونه شیئا﴾ ناشتوانن هیچ زیانیکی پی بگه یه نن ﴿ان ربی علی کل شیء حفیظ﴾ بهراستی په روه ردگارم پاریزه رو چاودیری هه موو شتیکه، کارو کرده وه کانتان ده پاریزی و چی لی شاروه نیه ﴿^{۶۳} ولما جاء امرنا﴾ وه کاتی فه رمانمان بو له ناو بردنی هوزده کی عاد دهر چوو ﴿نجینا هوذا والذین آمنوا معه رحمة منا﴾ به میهره بانیی و به زهیی خوومان (هوود) و نهوانی له گه لیا باوه ریان هینا بوو، پرگارکرد

﴿ان تقول الا اعدتک بعض الهینا یسوء قال اِنی اشد الله واشهدو اَنی بری مما تشرکون﴾ (۶۴) من دونه فکیدونی جمیعا لا تنظرون (۶۵) اِنی توکلت علی الله ربی وربکم ما من دابة الا هو اخذ بناصيتها ان ربی علی صراط مستقیم (۶۶) فان تولوا فقد ابلغتمکما ارسلت به الیکم و یستخلف ربی قوما غیرکم ولا تضرونه شیئا ان ربی علی کل شیء حفیظ (۶۷) ولما جاء امرنا نجینا هوذا والذین آمنوا معه رحمة منا ونجیناهم من عذاب غلیظ (۶۸) وتلك عاد جحدوا بایات ربهم وعصوا رسله واتبعوا امر کل جبار عنید (۶۹) واتبعوا فی هذه الدنیا لغنة و یوم القیمة الا ان عادا کفروا ربهم الا بعدا لعاد قوم هوذ (۷۰) والی نمود اخاهم صلیحا قال یقوم اعدوا الله ما لکم من اله غیره هو انشا کم من الارض واستعمرکم فیها فاستغفروه ثم توبوا الیه ان ربی قریب مجیب (۷۱) قالوا یصلح قد کنت فیما مرجوا قبل هذا ان نهتانا نعبد ما نعبد اباؤنا واتنا فی شک مما تدعونا الیه لیس رب (۷۲)

﴿ونجیناهم من عذاب غلیظ﴾ و لهوسزا ههره سهخت و توندهش لاماندان، نهوه بوو (با) یه کی زور قورس و نه زو کمان ناره سهریان و له بنی هینان. ﴿^{۶۹} وتلك عاد جحدوا بایات ربهم﴾ نه مهش به سهرهاتی هوزده کی عاد بوو باسکرا که به لگه و نیشانه کانی په روه ردگاری خویمان نکوولی کردو باوه ریان نه هینا ﴿وعصوا رسله﴾ و سهر پیچی و نافه رمانیان له پیغه مبه رانی خوا کرد، واته: سهر پیچیان له هوود وهک سهر پیچیان له هه موو په یامبه ران کردبی وایه ﴿واتبعوا امر کل جبار عنید﴾ وه شوینی فه رمان و بریاری هه موو که سیکی زوردارو ستمه کارو یا خیکه و تن، واته: له باتی گویریایه لیان بو پیغه مبه ران، په پره ویان له سهر کاره تاغووته کانیان کرد! ﴿^{۷۰} واتبعوا فی هذه الدنیا لعنة و یوم القیامة﴾ وهر لهم دونیا یه دا، نه حلهت و نه فرینیان به دوا دا چوو، وهله روژی قیامه تیش هه روا، دهسا بنوین و بزائن چیمان به سهر هینان؟ ﴿الا ان عادا کفروا برهم﴾ هوشیار بن و بزائن! که گه لی عاد بهرامبه ر

به پرهوردگاریان بی و هفاو بی باوه پرو کافر بوون، بویه وایان به سهر هیئراو دوو چار بوون **﴿الا بعدا لعاد قوم هود﴾** دهسا بیدار بن ! وه باهوژی عاد له رهمته و به زهی خوا ههر دور بن.
صالح و سه موودی قهومی :

﴿۱۱﴾ وای شمود اخاهم صالحا﴾ بولای هوژی (سه موود) یش (صالح) ی بریا نمان نارد، که له نیوان (مه دینه) و (ته بووک) دا ده ژیان **﴿قال یا قوم اعبدوا الله مالکم من الهه غیره﴾** نهویش وتی : ئهی هوژی من ! ده بی ئیوه ههر خوی تاک و ته نیا به پرستن، چونکه جگه له خوی هیچ پرستراویکی تر به هق و شایسته ی پرستن نیه **﴿هو انشاکم من الارض﴾** چونکه ههر ئه وه له زهوییه ئیوه ی به رپا کرد و به دی هیئان **﴿واستعمرکم فیها﴾** و کرد نیشی

به ئاوه دانکه ره وه ی زهوی، واته : ده بی زهوی به داروو درهخت و کشتوکال و .. هتد ئاوه دان بکه نه وه.
﴿فاستغفروه﴾ دهسا داوای لیبوردنی تاوان و گوناچه کانتانی لی بکه ن، به تایبه تی بو سه رده می بت پرستیتان **﴿ثم توبوا الیه﴾** و پاشانیش تهوبه بکه ن و، به ره وه و به بیته وه، واز له گشت کاریکی خراپ و، بته پرستی بیئن **﴿ان ربی قریب مجیب﴾** بیگومان په روره دگام له به نده کانیه وه زور نزیک و به وه لامه، که واته صالح بوون ده بیته هوژی ئه وه که خوی دلوقان، زو و وه لامی داخوازیه کانتان بداته وه، له جیگایه کی تر دا بو جهخت له سه ره وه راستیه خوا ده فره می : (وإذا سألك عبادی عنی فانی قریب اجیب دعوة الداع إذا دعان ۲/ ۱۸۶).
وتوو ویزیک له نیوان صالح و نه ته وه که یدا :

﴿۱۲﴾ قالوا یا صالح قد كنت فینا مرجوا قبل هذا﴾ هوژده کی له وه لامدا وتیان : ئهی صالح ! به راستی تو به ره وه ئه م قسانه بکه یت جیی هیواو ئومیدی ئیمه بوویت، چاوه پروانبوین ببیته سالارو گه وره مان ، که چی بهو قسانه

قَالَ يَقَوْمِ اَرَأَيْتُمْ اِنْ كُنْتُمْ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِّنْ رَبِّىْ وَءَاتٰنِىْ مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَنْصُرُنِىْ مِنَ اللّٰهِ اِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا تَزِدُّونِىْ غَيْرَ تَخْسِیْرٍ ﴿۱۲﴾ وَیَقَوْمِ هٰذِهِ نَاقَةُ اللّٰهِ لَكُمْ اٰیَةٌ فَذُرُّوْهَا تَاْكُلْ فِیْ اَرْضِ اللّٰهِ وَلَا تَمْسُوْهَا سَوْءًا فَاْخَذُكُمْ عَذَابٌ قَرِیْبٌ ﴿۱۳﴾ فَعَرُّوْهَا فَقَالَ تَمْنَعُوْا فِیْ دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ اَیَّامٍ ذٰلِكَ وَعَدُ غَیْرُ مَكْذُوْبٍ ﴿۱۴﴾ فَلَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا بَجَعْنَا صٰلِحًا وَاَلَّذِیْنَ ءَامَنُوْا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَمِنْ خِزٰی یَوْمَیْذٍ اِنْ رَیْتُمْ هُوَ الْقَوِیُّ الْعَزِیْزُ ﴿۱۵﴾ وَاَلَّذِیْنَ ظَلَمُوْا الصّٰیغَةَ فَاصْبَحُوْا فِیْ دِیَارِهِمْ جَثِیْمٍ ﴿۱۶﴾ كَاَنْ لَّمْ یَغْنَوْا فِیْهَا اَلَا اِنَّ تٰمُوْدًا كَفَرُوْا زَیْرًا اَلَا بَعْدُ لَتٰمُوْدٌ ﴿۱۷﴾ وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا اِزْهَیْمَ بِالْبَشْرِیْ قَالُوْا سَلٰمًا قَالْ سَلٰمٌ فَمَا لَیْتَ اَنْ جَاءَ بِعِجْلِ حَبِیْدٍ ﴿۱۸﴾ فَلَمَّا رَاَ اَیْدِیْهِمْ لَا تَصِلُ اِلَیْهِمْ نَكِرَهُمْ وَاَوْجَسَ مِنْهُمْ خِیْفَةً قَالُوْا لَا تَخَفْ اِنَّا اَرْسَلْنَا اِلَیْكَ قَوْمَ لُوطٍ ﴿۱۹﴾ وَاَمْرًاۤتَهُ قَاۤیِمَةً فَصَحَّكَ فَبَشِّرْهُنَّ بِاِسْحَاقَ وَمِنْ وَّرَآءِ اِسْحٰقَ یَعْقُوْبُ ﴿۲۰﴾

بی هیوات کردین **﴿انتھانا ان نعبد ما یعبداؤنا﴾** ئایا له پرستنی په رستراوه کانی باوبا پیرانمان ریمان لیده گریت ؟ **﴿واننا لفی شک مما تدعونا الیه مریب﴾** وه به راستی ئیمه به رامبه ره وخوایه بانگمان ده که یت بیپرستین به گومان و دوو دلین **﴿قال یا قوم ارایتم ان کنت علی بیته من ربی﴾** صالح په رامبه ره وتی : ئهی گه لی من ! ئه ربینیتان به لگه یه کی پروون و ئاشکرام هیئاو له لای په روره دگامه وه **﴿واتانی منه رحمة﴾** ره حمته و پیغه مبه ریتی پیبه خشیم، ئایا پاش ئه وه ده توانم سه رپیچی له فره مانى بکه م ؟ **﴿فمن ینصرنی من الله ان عصيته﴾** ئه گه ره نافه رمانیم کرد، کی هیه - بتوانی له به رامبه ره سزای خواوه - هاوکاری و کومه کیم بکاو له سزای لام بدات ؟ **﴿فما تزدوننی غیر تخسیر﴾** دلنیا بن (به مه لوئسته تانه وه) جگه له زیان ، هیچ شتی بو من زیاد ناکه ن **﴿۱۱﴾ ویا قوم﴾** ئهی خرم و هوژی من ! **﴿هذه ناقة الله لکم آیه﴾** ئه مه وه و شتریه خوتان داواتانکرد، خوی گه وره به فره مانى خوی

لەبەردە پەق و تەقەكە بەدییهناو کردییه بەلگەیهکی گەورەو مەزن بۆتان ، لەسەر راستی پیغهەبەریتی من ﴿فذرهما تاكل في ارض الله﴾ دەسا لیگەرین با لەو ئەرزی خوا بۆ خۆی بخاوە و لەوێرە ﴿ولا تمسوها بسوء﴾ و بەنیازی خراپەو دەستی بۆمەبەن و ئازاری مەدەن ﴿فياخذكم عذاب قريب﴾ ئەگینا سزایەکی نزیک ئەتانگرێ و دووچارەدەبن ﴿فمقرهما﴾ کەچی - صالحیان بە درۆزن زانیی و ، هەر چوار پەلی و شترەکیان شکاندو لەت و پەتیان کرد و گوشتەکیان دابەشکرد ! ﴿فقال تمتعوا في داركم ثلاثة ايام﴾ ئینجا صالح پیگوتن: تەمەنی درێژتان تەنھا سێ رۆژیکە ، جالەو خانووبەرەو خۆتانەدا ئەوماوێه بۆخۆتان بژین و رابوین ، تازەنگی خەتەری سزاكەتان بۆدی ﴿ذلك وعد غير مكذوب﴾ ئەوھەرەشەو بەلینی خواپە ، راستەو درۆ نییە ، واتە: كەسێك نییە بتوانی بەدرۆی بخاتەوہ ﴿فلمّا جاء امرنا﴾ ئینجا كە لەكاتی دیاریکراوی خۆیدا فەرمانەكەمان بۆ سزایان هات ﴿تجينا صالحا والذين آمنوا معه برحمة منا﴾ صالح و ئەوانەو باوەریان هینابوو پیی ، بەمیهرەبانی و بەزەییەکی تایبەتی خۆمان رزگارمانکردن لە تیاچوون ﴿ومن خزي يومئذ﴾ وە لەپەستیی ئەو رۆژە پەناماندان ﴿ان ربك هو القوي العزيز﴾ بەراستیی پەرەردگارت تەنھا بۆخۆی زۆر بەهێز زال و بە توانایە ﴿واخذ الذين ظلموا الصيحة﴾ وە بۆ رۆژی چوارەم - ئەوانەیان ستەمیانکردبوو - نەعرەتەو دەنگێکی بەهەییەت (بومەلەرزە ، شریخەو بروسکە) گرتنی ، لەئەنجامی ئەویدا شارەکیان ژێرەو ژوور بوو ﴿فاصبحوا في ديارهم جائعين﴾ ئیتر هەموو لەخانوو و شۆینەکانی خۆیاندا دەمەو و پوو کەوتن و مردن ﴿كان لم يغنوا فيها﴾ دەتگوت لەو وڵاتەدا رۆژی نەژیان و نەبوون ﴿الا ان شئود كفروا ربهم﴾ بزەنن کە بیگومان هۆزەکی (سەموود) بێ باوەرو بێ وەفاو سپلە بوون بەپەرەردگاریان ، بۆیە ئەویش وای بەسەرھینان ﴿الا بعدا لثمود﴾ بیدارین ! بریاری دووری بۆگەلی سەموود لە بەزەیی خوا درا .

فریشتە مژدەئە ئیساھاق و یاقووب دەدەنە ئیبراھیم :

﴿ولقد جاءت رسلنا ابراهيم بالبشرى﴾ بێ سۆ فریشتە راسپاردەو رەوانەکراوەکانمان بەمژدەو هاتنە لای ئیبراھیم و ، مژگینیان بە (ئیسحاق) ی کورپی دایەو ﴿قالوا سلاما﴾ وتیان سلاوی بۆ ئیبراھیم ﴿قال سلام﴾ ئەویش وتی : ئیویش بەھەمیشە سلاوتان لیبی ﴿فما لبث ان جاء بعجل حنيز﴾ جادوای بەخیرھاتنیان زوو چوو گوشتی گۆلێکی بڕاوی بۆ مینان " و لەبەردەمیان دایناو فەرمووی لیکردن " ﴿فلما رای ايديهم لا تصل اليه﴾ ئینجا کەدیتی دەستی بۆ نابەن و لیبناخۆن ﴿نكرهم﴾ پینناخۆشبوو و بە نادۆس و ناحەز کەوتنە بەرچاوی ﴿واوجس منهم خيفة﴾ و لییان ترساو گومانی خراپی لیکردن ﴿قالوا لا تخف﴾ فریشتەکانیش هەستیان پیکردو پینان وت : مەترسە ﴿انا ارسلنا الى قوم لوط﴾ بیگومان ئیمە فریشتەین و نێردراوین بۆلای هۆزی (لووط) لەناویان بەرین ﴿وامراته قائمة فضحكت﴾ و ژنەکی (ئیبراھیم) - کە لەپشتی پەردەو وەستاوو و گوئی لەمژگینیەکەوہ بوو - لەخۆشیا پیکەنی ، وەکو دەفەرمووی : ﴿فبشرناها باسحاق﴾ ئینجا ئیمەش لەسەر زمانی فریشتەکان مژدەمان پیندا بەکۆرێك بەناوی ئیسحاق ، شیاوی باسیشە زۆر پیرو بەتەمەن بوو ، مندالیشی نەدەبوو ﴿ومن وراء اسحاق يعقوب﴾ و لەپاش (ئیسحاق) یش ، مژگینیان بە (یەعقوب) ی کۆرەزای دایە ، واتە: ئیسحاقیش کۆرێکی ئەبی و ناوی یەعقوب دەبی ﴿قالت يا ويلتي الد وانا عجوز﴾ خیزانی ئیبراھیم بەسەر سورمانیکەوہ وتی : ئەی رۆ ! من مندالم ئەبیت وەمن پیرەژنیکم ؟ ﴿وهذا بعلي شيخا﴾ و ئەمەیش مێردەکەم ، پیرەمێردیکەو ، زۆریش بەسالآچووہ ﴿ان هذا لشئ عجيب﴾ بەراستیی ئەمە بۆ من رووداویکی سەیرو سەمەرەیه ! ﴿قالوا اتعجبين من امر الله﴾ فریشتەکان وتیان : ئەو لەکاری خوا سەرسام دەبی ؟ ﴿رحمة الله وبركاته عليكم اهل البيت﴾ رەحمەت و بەرەكەتی خواتان

له سهر بیټ نهی خانه وادهی مالی ئیبراهیم! **﴿انه حمید مجید﴾** به راستی نه وخوایه هه میسه سوپاسگوزاری شکوواره ، چونکه نازو نیعمه ته کانی نه وهنده زۆرن له نه ژمارنایه. له (بوخاری) و (موسلم) دا هاتوو که: باوه پردارکان به پیغه مبهریان **﴿﴾** گوت: (وقد علمنا السلام عليك، فكيف الصلاة عليك يا رسول الله ؟ قال: ((قولوا: اللهم صل على محمد، وعلى آل محمد، كما صليت على إبراهيم و آل إبراهيم، وبارك على محمد وعلى آل محمد، كما باركت على إبراهيم ، إنك حمید مجید)) واته: دهمانین چۆن دروودو سلاوت بۆ بنییرین، به لام نازانین چۆن سه له واتت لیبدیهین ؟ نهویش فهرمووی: بلین: (اللهم صل...) تاد... / فتح الباری: ۶/ ۶۹۶ و مسلم: ۱/ ۳۰۵.

ئیبراهیم سکالا بۆ هۆزه کهی لووت دهکا:

﴿فلما ذهب عن إبراهيم الروح﴾ چاکه نه و ترس و

بیمه له دلی (ئیبراهیم) دهرچوو و هیور بوویه وه **﴿وجاءته البشري﴾** و مرگینه کهی بوها، واته: مرگینی به ئیسحاق و یاقوب **﴿بجادلنا في قوم لوط﴾** کهوته موحاده له و سکالا سه بارهت به له ناوبردنی هۆزی (لووط) به مه بهستی دواخستنی سزاکه یان، تا به شکو بۆ دواپی پرۆا بینن. **﴿رافقه رانی قورئان ده لین﴾** نه وکاته که فریشته کان هاتن و گوتیان: (إنا مهلكوا أهل هذه القرية) واته: ئیمه ده مانه وی خه لکی نه م گونده یه قریکه یان، ئیبراهیم پییگوتن: نهی نه گهر په نجا موسلمانیشی تیدا بیټ؟ ئیوه ههر له ناویان ده بهن؟ وتیان: نه خیر، وتی: نهی چل؟ گوتیان: نه خیر. ههر به و پییه له گه لیان چوو هه تا وتی: باشه! نهی نه گهر یه ک موسلمان هه بیټ؟ وتیان: نه خیر، ئیبراهیم وتی: (إن فیها لوطا) واته: ده خو (لووط) ی تیدا یه **﴿ان إبراهیم لحلیم او اه منیب﴾** به راستی ئیبراهیم پیایوکی به حه و سه له و له سه رخو غه مخوارو، زۆر ته و به کارو گه راویه بۆلای خوا **﴿یا إبراهیم اعرض عن هذا﴾** فریشته کان وتیان:

قَالَ يٰ ذِي النُّفُلِ ائِدْ اِلَيْنَا عَجُوزًا وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا هَٰذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ **﴿۷۶﴾** قَالُوا اَتَتَّعَجِبِينَ مِنْ اَمْرِ اللَّهِ رَحِمَتُ اللَّهِ وَبَرَكَتُهُ عَلَيْكُمْ اَهْلَ الْبَيْتِ اِنَّهُ حَمِيدٌ مُّجِيدٌ **﴿۷۷﴾** فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ اِبْرَاهِيمَ الرُّوحُ وَجَاءَهُ الْبَشَرُ بَجَدَلْنَاهُ فِي قَوْمِ لُوطَ **﴿۷۸﴾** اِنْ اِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ اَوْ هُنَّ مُنِيبٌ **﴿۷۹﴾** يٰ اِبْرَاهِيمُ اَعْرِضْ عَنْ هَٰذَا اِنَّهُ قَدْ جَاءَ اَمْرُ رَبِّكَ وَانْتَهَىٰ اَتَيْهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ **﴿۸۰﴾** وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيقَ اِيَّاهُمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَٰذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ **﴿۸۱﴾** وَجَاءَهُمْ نَارًا يُحْرَقُونَ اَلَيْسَ لَكُم مِّنْ قَبْلِ كَٰذِبًا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ يَفْقَهُ هَٰذَا بَنَاتِي هُنَّ اَطْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تَخْزُونِ فِي ضَعْفِ اَلَيْسَ مِنْكُمْ رَّجُلٌ رَّشِيدٌ **﴿۸۲﴾** قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا بِبَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ وَاِنَّكَ لَنَعْلَمُ مَا تُرِيدُ **﴿۸۳﴾** قَالَ لَوْ اَنْ لِّي بِكُمْ قُوَّةٌ اَوْ اَوْىٰ اِلٰى رُكْنٍ شَدِيدٍ **﴿۸۴﴾** قَالُوا يَلُوطُ اِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوْا اِلَيْكَ فَاسْرِ بِاهْلِكَ بِقِطْعٍ مِّنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْمُزُكَ مِنْكُمْ اَحَدٌ اِلَّا اَمْرًا نَّكَ اِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا اَصَابَهُمْ اِنْ مَّوْعَدُهُمُ الصُّبْحُ اَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ **﴿۸۵﴾**

هَلَاكًا

۲۳۰

ئیبراهیم! تۆ له مه وازینه و، له باره ی قه و مه کهی (لووط) به هچ مه لی **﴿انه قد جاء امر ربك﴾** بیگو مان بریارو فهرمانی په روه ردگارت براره ته وه و هاتوو بۆ له ناوبردنیان **﴿وانهم آتیهم عذاب غیر مردود﴾** و به ته نکید سزایه کی نه گیر دراهیان بۆ هه یه.

فریشته دینه لای لووت:

جا لیله دا په رده به سهر دیمه نه کهی ئیبراهیم و خیزانه کهی داده داته وه و ده گه پیتته وه سه ریاسه کهی لووط و ده فهرموی: **﴿ولما جاءت رسلنا لوطا﴾** ههر که شانده (فریشته) که مان لای (ئیبراهیم) هه لسان و، هاتنه لای لووط **﴿سئ بهم وضاق بهم ذرعا﴾** پییان زۆر ناره حهت و دلته نگ و په ریشان بوو، چونکه له سیمای چهند لایوکی جوان چاک و جهیلدا هاتبوون، نه میس ترسا له هۆزه کهی خو ی بن و بۆ نه و کاره دزیو قیزه و نه هاتن و، میوانه کانی بی

رئیزو بئی حورمەت بکەن!! ﴿وقال هذا يوم عاصيب﴾ بۆیە لەدەلای خۆیدا گوئی: ئای! چ رۆژێکی زۆر نارهەت و سەختە ئەمڕۆ، ئەمە هەر ئەورۆژەیه من لێدەترسام ﴿^{۷۸} وجاء قوم يهرعون إليه﴾ وە قەومەکە ی هەر بەبیستنی هاتنی میوانەکان زۆر بەپەلەو بیئەشرمانە خۆیان کوتا بۆمالی لووط و زانیان میوانی هەیه !! ﴿ومن قبل كانوا يعملون السيئات﴾ خۆ پێشتریش هەر خەریکی کاری دزیوی خراب و بەدەفەر بوون، سەروشتی راستەقینە ی مەروڤبیان هەلۆە شابوو، بۆیە لەباتی چوونە لای ژنان دەچوونە لای نێرینە !! جابۆ ئەوە بیان هیئتەو سەرباری راستی ژیان دەفەرموی: ﴿قال يا قوم هؤلاء بناتي من اطهر لكم﴾ جا کە ئەو دیمەنە ئابروو بەرەیه ی دیت و، بۆ ئەو هیش دەست درێژی نەکریتە سەر میوانەکانی، وتی: ئە ی قەوم و گەلی من! ئەمە کێژەکانم - لەرووی شەرەو - پاکترو چاکترن، ماریان دەکەم بۆتان ئەگەر واز لەمیوانەکانم بێنن ﴿فاتقوا الله﴾ جا لەخوا بترسن و دەس لەهۆکارە نابەجێیە بکێشنەوہ ﴿ولا تخزنوني في ضيقي﴾ و لای میوانەکانم شەرمەزارو پوو زەردم مەکەن و ئابرووم مەبەن ﴿اليس منكم رجل رشيد﴾ ئاخۆ پیاویکی سەلاریان تیدا نەبیئت، فەرمان بەچاکە بدوا، رێ لەخراپە بگریئت؟! ﴿قالوا لقد علمت ما لنا في بناتك من حق﴾ ئەوانیش وتیان: بەراستی خۆت دەزانی کە: ئێمە هیچ مەیل و ئارەزوویەکی کچانی تۆمان نییە ﴿وانك لتعلم ما نريد﴾ و بۆ خۆشت دەزانی چیمان دەوێت.

لووط ئاوات بۆ هیژ دەخوازی:

﴿^{۷۹} قال لو ان لي بكم قوة﴾ لووط وتی: ئەگەر لەبەرامبەر ئێوہوہ هیژیکم دەبوو، دەمزانی چیمدەکرد (ئێین عەباس) ئەلی: واتە: خۆزگە چەند کۆریکی زیرەک و زرنەم دەبوون ﴿او آوى إلى ركن شديد﴾ وە یان پەنایەکی خاوەن دەسەلاتی بە نامووس و لێهاتووم دەستدەکەوت و بەرگری لێدەکردم ئەوسا ئەوکاتە، ئێوہ نەتان دەتوانی ئابەو شیوہیە بێنە سەرمیوانم، واتە: ئە ی کاش! عەشرەت و هۆزو خێلێکی بەهیژی وام دەبوو ﴿قالوا يالوط انا رسل ربك﴾ فریشتەکانیش کەدیتیان بەجۆرە بەرهوانی لەمیوانەکانی دەکاو، خەفەتبارە بۆیان، وتیان: ئە ی لووت! بەراستی ئێمە فریشتە ی خواوەندی تۆین و نێردراوینە لای تۆ ﴿لن يصلوا إليك﴾ دڵنیا بە هەرگیز ئەو بەدکارانە ناتوانن دەستی ناپاکیان بگەینەن تۆ بەدەستدرێژی بۆ میوانەکانت ﴿فأسر بأهلك بقطع من الليل﴾ جا تۆ لەگەڵ خانەوادەکەت بەشێکی زۆری شەو بمینی دەرچن ﴿ولا يلفت منكم أحد إلا امراتك﴾ و ژنەکەت نەبی هیچ کەستان بەرەو دوا لانەکاتەوہ ﴿إنه يصيبها ما أصابهم﴾ چونکە هەرچی تووشی ئەوخەلکە لاسارە دەبی، دڵنیا بە تووشی ئەویش دەبی، لەو دەچێت لووط کەمی پەلە ی بووینت، بۆیە خوا ی گەرە فەرمووی: ﴿إن موعدهم الصبح﴾ بێگومان کاتی سزاکیان دەمی بەیانە ﴿اليس الصبح بقريب﴾ مەگەر دەمی بەیان نزیک نییە ؟

گوندەکانی قەومی لووط سەرەو نەخوون بوون:

﴿^{۸۰} فلما جاء امرنا جعلنا عليها سافلها﴾ جا کە لەکاتی خۆیدا فەرمانەکەمان گەیشت بۆ تیاچوونیان، شارو گوندەکانیانمان ژێرو ژوورکرد، واتە: لەبنمان هیئان و، سەرەو خواربوون ﴿وامطرنا عليهم حجارة من سجيل منضود﴾ و بەقوپی سوورەوہ کراوی رەقی - چین لەسەر چین - وەک بەردە گل بەردە بارانمان کردن و دەرئەنجام خانوو و بەرەکیان بوویە دەریایەکی تال و تفت و، ئاوەکەشی کەلکی هیچ شتیکی نەما، پاشان بەدەریای مردوو (البحر الميت) و بەدەریایە ی لووت (بحيرة لوط) ناو بانگی دەرکرد ﴿^{۸۱} مسومة عند ربك﴾ بەردەکانیش هەریەکە لای پەرەردگارت ناوونیشانی ئەو کەسە ی بۆ دیاری کراو بوو، لێی بدات ﴿وماهى من الظالمين ببعيد﴾ خۆ ئەو ناوچە و ولاتە وێرانکراوە لەستەمکارانی قورەیشەوہ دوور نییە، بۆعیرەت وەرگرتن، بەلکو زۆر جارانیشت بەلایا

تیدہ پہن، و اچاکہ بویان عیبرہ تی لی وەرگرن. یان دهلین: به لآو به سهراتی ئاوا سه بارهت به سته مکاران هیچ دور
نییه، واته: گشت سته مکاریکی له وچه شنه به لآی ئاوا ی پر به بالایه. (ئه بو داود و تیرمزی و ئین ماجه) له (ئین
عهباس) ئهم فهرمودیه دهینن: ((من وجدتموه يعمل عمل قوم لوط فاقتلوا الفاعل والمفعول به)). واته: هر
که سیکتان دیت کاری گهلی لووطی دهکرد، ههردووکیان - بکهرو کار له گهل کراو- بکوژن. بویه پیشهوا شافیعی
له فهرمودیه کیاو دهستهیه که له زانایانیش ئهلین: بکهره که (هر که سی بیی دهکوژری، واته: ژندار بییت، یان
نا. (ئه بو حنیفه) یش دهلی: دهبی (فاعل) که له شاخیکی بهرزوه بخریته خوارهوهو پاشانیش بهرده باران بکری،
وهکو گه له کهی لووط بهرده باران کرا.

شوعهیب نیردا بۆ مه دیهن:

﴿وَالِی مَدِیْنِ اَخَاهُمْ شُعَیْبًا﴾ بۆلای خه لکی
(مه دیهن) یش براو که سی خویان، (شوعهیب) مان
به پیغه مبه ریتی نارد. (مه دیهن) ده که ویته سنووری حیجان،
له ولایشه وه هاو سنووری شامه ﴿قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا
لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَیْرِہ﴾ وتی: ئهی گهلی من! هر به گوئی خوا
بکه و، به ته نیا هه ره ویش بیه رستن، غهیری ئهو خواجه کی
تر شیایو پهرستن بییت نییه، جا له گهل ئه وه شدا ئهو قه ومه
کافرو خوا نه ناسبوون، بویه فهرمووی: ﴿وَلَا تَنْقُصُوا
الْمِکْيَالَ وَالْمِیزَانَ﴾ وریابن! له کیشانهو پیوانه دا که م و
کوپتی مه کهن، واته: له مامه له دا خه لکی مه خه له تینن ﴿اِنِی
اَرَاکُمْ بِخِیْرٍ﴾ چونکه ده تانینم له خوشگوزهرانی و،
ده سه لات و مال و سامانیکی زۆردان، چ پیویستان
به خه له تاندنی مه رد م نیه؟ ﴿وَ اِنِیْ اَخَافُ عَلَیْکُمْ عَذَابَ یَوْمٍ
مَّحِیْطٍ﴾ وه به راستی من له سه رتان ده ترسم سزای پۆژیکی
گشتگیرتان ئه وقه ببیت ئهر له فهرمانم ده رچن ﴿وَاِیَّا قَوْمٍ
اَوْفُوا الْمِکْيَالَ وَالْمِیزَانَ بِالْقِسْطِ﴾ ئهی هۆزو نه ته وهی من!

﴿لَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا جَعَلْنَا عَلَیْهَا سَافِلَهَا وَاَمْطَرْنَا عَلَیْهَا
حِجَارَةً مِنْ سِجِّیْلٍ مَّنْصُورٍ﴾ ﴿۸۶﴾ مُسَوِّمَةً عِنْدَ رَبِّکَ
وَمَا هِیَ مِنَ الْاَعْلَامِ بِبَعِیْدٍ ﴿۸۷﴾ وَ اِلٰی مَدِیْنِ اَخَاهِمْ
شُعَیْبًا قَالَ تَقَوْمِ اَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَکُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَیْرِہ
وَلَا تَنْقُصُوا الْمِکْيَالَ وَالْمِیزَانَ اِنِیْ اَرٰنَکُمْ بِخِیْرٍ
وَ اِنِیْ اَخَافُ عَلَیْکُمْ عَذَابَ یَوْمٍ مُّحِیْطٍ ﴿۸۸﴾ وَ یَقَوْمِ
اَوْفُوا الْمِکْيَالَ وَالْمِیزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا
النَّاسَ اَشْیَاءَهُمْ وَلَا تَعْتَوُوا فِی الْاَرْضِ مُفْسِدِیْنَ ﴿۸۹﴾
بَقِیَّتِ اللَّهُ خَیْرَ لَّکُمْ اِنْ کُنْتُمْ مُؤْمِنِیْنَ وَ مَا اَنَا عَلَیْکُمْ
بِمَحْفِیْظٍ ﴿۹۰﴾ قَالُوا یٰ شُعَیْبُ اَصْلُوْتَکَ تَأْمُرُکَ اَنْ
تَتْرُکَ مَا یَعْبُدُ اٰبَاؤُنَا اَوْ اَنْ نَّفْعَلَ فِیْ اَمْوَالِنَا مَا نَشَؤُا
اِنَّکَ لَ اَنْتَ الْحَلِیْمُ الرَّشِیْدُ ﴿۹۱﴾ قَالَ تَقَوْمِ اَرَءَیْتُمْ اِنْ
کُنتُمْ عَلٰی بَیِّنَةٍ مِنْ رَبِّیْ وَ رَزَقْنِیْ مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَ مَا اُرِیْدُ اَنْ
اُخَالِفَکُمْ اِلٰی مَا اَنْهَیْکُمْ عَنْهُ اِنْ اُرِیْدُ اِلَّا الْاِصْلَاحَ
مَا اسْتَطَعْتُ وَ مَا تَوْفِیْقِیْ اِلَّا بِاللَّهِ عَلَیْهِ تَوَكَّلْتُ وَ اِلَیْهِ اُنِیْبُ ﴿۹۲﴾

بایوانه و کیشانه تان تیرو ته و او و دادگهرانه بی ﴿وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ اَشْیَاءَهُمْ﴾ شتوو مه کی خه لکی که م نرخ
دامه نین و مه یان خه له تینن ﴿وَلَا تَعْتَوُوا فِی الْاَرْضِ مُفْسِدِیْنَ﴾ له ولایتیشدا فه سادو خراپه کاری بلامه که نه وه، واته:
ته رازوو بازویش به شیکه له فه سادو کاری گهنده لیلی له ولاتدا ﴿بَقِیَّةُ اللَّهِ خَیْرٌ لَّکُمْ اِنْ کُنْتُمْ مُؤْمِنِیْنَ﴾ رسق و پۆژی
و قازانجیک که خوا بی ته رازوو بازو بۆتان دیلیته وه چاکتره، لهو سامانه ی که به خیانهت و ته رازوو بازو وهری
دهگرن، ئهر بهرواتان هه بی ﴿وَمَا اَنَا عَلَیْکُمْ بِمَحْفِیْظٍ﴾ و خو منیش به رامبه ر بهو کیشانهو پیوانه ئیوه دهیکه ن،
پاریزه رو به پررسنیم، چونکه من ته نها ئامۆژگارم و حه ق و راستی پاده گه یه نم، ئیتر تاوان و گوناچه که ی بۆ
خۆتانه.

وه لامي مهديه ن بؤ شوعهيب ناشايسته بوو:

﴿**۸۷** قَالُوا يَا شُعَيْبُ خَلِّكَه وَتِيَان: ئهري شوعهيب! ﴿اصلا تَك تَامِرَك اَن تَرَكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا﴾ ئايا نويزه كهت فرمانت پي دهكا كه: ئيمه له پهرستني نهو پهرستراوانه باوو بايرانمان ئه يانپهرستن دهست هه لگرين ۱؟ (شوعهيب) ﴿يَا شُعَيْبُ﴾ پياويكي زور نويز خوين و عابيد بوو، بويه نه وانيش گوتيان: مهر نويزه كهت هاني نهو كارهت دهكا ۲؟ ﴿وَاَنْ تَقْعَلَ فِي اَمْوَالِنَا مَانِشَاء﴾ يان ريمان ليگريست كه به نارهمزوي خويمان چيمان بويت له مالو سامانه كه ماندا نه نجامي بدهين؟ واته: نه تهوي له تهرارزوو بازبي ريمان ليگريست؟ ﴿اِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ﴾ نهو جا به گالتهوه پييان وت: خو تو به لاي خو تهوه- پياويكي هيمن و له سهر خو فاميدهو سه لاريت!! چون فرمانماني پي

دهكهيت ۱؟ ﴿**۸۸** قَالَ يَا قَوْمِ اَرَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلَى بَيْنَةٍ مِنْ

رَبِّي﴾ شوعهيب وتي: ئه ي قهوم و گه له كم! باشه نه گهر من به لگه يه كي ناشكراو روونم له لاي پهروه ردگار مهوه بو هينان ﴿وَرَزَقْنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا﴾ و رزق و پوزييه كي چاك و سه لاي پيدا بام، يان په يامبه رييتي پي به خشيم، چ عه يبه يه كي تيدا يه، كه من داواي ئيسلاخ و چاكسازي له ناو ئيوه دا بكه م، نه هي لم يه كتر يه بخه له تينن؟ ﴿وَمَا اَرِيدُ اَنْ اَخْلَفَكُمْ اِلَى مَا اَنْهَاكُمْ عَنْهُ﴾ ناشمهوي شتي له ئيوه قه دهغه بكه م، بو خو م بيكه م. ﴿اِنْ اَرِيدُ اِلَّا الْاِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ﴾ هه تا بشتوانم ههر چاكسازي و، ريك و پيك كرني حالي ئيوه دهويت، نه مهوي ئيوه دهسپاك و دادگهرين. ﴿وَمَا تَوْفِيقِي اِلَّا بِاللّٰهِ﴾ خو تهو فيق و دوزينه وه ي ريي راست و هيدايه تيشم ته نها به خوايه ﴿عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَالِيهِ اَنْتَبُ﴾ پشتم بهو به ستووه و ههر بولاي نهو يش دهكه ري مهوه ﴿وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي﴾ نه ي خزم و گه لي من! ده خيلتانم ناكوكيي و دزايه تيتان به رامبه ر به من هه لتان نه نيت بؤ سوور بوونتان له سهر بي بروايي ﴿اَنْ يَصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا اَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ اَوْ قَوْمَ هٰوٍ﴾

وَيَقَوْمٌ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي اَنْ يَصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا اَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ اَوْ قَوْمَ هٰوٍ اَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ بِعَبِيدٍ ﴿٨٩﴾ وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا اِلَيْهِ اِنَّ رَبِّيَّ رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٩٠﴾ قَالُوا اِنْ شُعَيْبٌ مَّا فَنَفَعُ كَثِيرًا اِمَّا نَقُولُ وَاِنَّا لَنَرٰكَ فِيْنَا ضَعِيفًا وَّلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْتَكَ وَمَا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِعَزِيزٍ ﴿٩١﴾ قَالَ يَقَوْمِ اَرْهَطِيْ اَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِّنَ اللّٰهِ وَاتَّخَذْتُمُوْهُ وِرَآءَكُمْ ظَهْرًا اِنَّ رَبِّيَّ بِمَا تَعْمَلُوْنَ مُحِيطٌ ﴿٩٢﴾ وَيَقَوْمِ اَعْمَلُوْا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنِّيْ عَمِلٌ سَوِيٌّ تَعْمَلُوْنَ مِّنْ يَّأْتِيْهِ عَذَابٌ يُخْزِيْهِ وَمَنْ هُوَ كَذِبٌ وَّارْتَقِبُوْا اِنِّيْ مَعَكُمْ رَقِيْبٌ ﴿٩٣﴾ وَلَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا بِجَنَّتَيْنَا شُعَيْبًا وَّالَّذِيْنَ ءَامَنُوْا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَاَخَذَتِ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا الصَّيْحَةَ فَاصْبَحُوْا فِيْ دِيَارِهِمْ جثِمَتِ ﴿٩٤﴾ كَانَتْ لَمْ يَغْنَوْهَا اِلَّا الْبَعْدُ الْمَدِيْنَةُ كَمَا بَعْدَتْ لِمُودٍ ﴿٩٥﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِآيَاتِنَا وَسُلْطٰنٍ مُّبِيْنٍ ﴿٩٦﴾ اِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَاِيْئِهِ فَاتَّبَعُوْا اَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا اَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيْدٍ ﴿٩٧﴾

قَوْمِ هود او قوم صالح كه بهو هويه وه دو چاري نهو به لايه بين كه: دوو چاري گه لي نوح و گه لي هودو گه لي صالح بوو ﴿وَمَا قَوْمِ لوط منكم ببعيد﴾ خو به سهرهاتي هوزكه ي (لوط) يش له ئيوه وه دوو ريكي وانيه، ده شزانن چيمان به سهر هينان، دهسا ئيت هه قه ناموزگاري وه رگرن، بو نه وه ي دوو چاري نهو به لايه ي نهوان نه بن ﴿وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تَوْبُوا اِلَيْهِ﴾ وه له پهروه ردگارتان بخوان ليتان ببوريست، پاشانيش تهوبه ي لايكه ن و بچنه وه بولاي ﴿اِنْ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ﴾ به راستيي پهروه ردگارم به رامبه ر تهوبه كاران زور دلاواو ميهره بان و به به زه يي يه، زوريش پي پي خوشه.

بۇ پاراستىنى ھەق ھىزۇ دەسلەت پىيۇستە :

﴿ **قالوا يا شعيب ما نفقه كثيرا مما تقول** ﴾ ئەو ئالەبارانە لەو لەمدا وتیان : شوعەیب ! ئىمە لەزۇرىكى قسەكانت تىناگەين ! دیارە بەگالتەو بەلاقرتىی ئەوقسە دەكەن ، چونکە ناگونجی (شوعەیب) یکى پیغەمبەر نەزانى چۆن وتاریان بۇ بداو تییان بگەیهنى ، کە لە (ئەسەر) دا ھاتوو دەلیت : (شعيب خطیب الأنبياء) واتە : (شوعەیب عليه السلام) دواندەر و خەتیبی پیغەمبەرەکانە ، ھەر وەك ئىمامى (سەورى) یش ھەمان قسە دەکا ﴿ **وإنا لنراك فينا ضعیفا** ﴾ وە بیگومان لەناو خووشماندا بەمروقیکی لاوازو ، کەم وزەو کەم سیاسەتت دەزانین ﴿ **ولولا رهطك لرجمناك** ﴾ ئەر لەبەر دەستەو بەستەكەشت نەبا ، ئیستە بەردە بارانمان دەکردیت و ئەمانکوشتیت ﴿ **وما انت علينا بعزیز** ﴾ خوۋای ئیمەیش تۆ خاوەن تواناو بەدەسلەت نیت ﴿ **قال يا قوم ارهطى اعز علیکم من الله** ﴾ شوعەیب وتی : ئەى ھۆزۆ گەلى من ! ئاخۆ دەستەو کۆمەل و عەشیرەتەكەمتان لەخوا لا بەتواناو بەدەسلەت ترە ، وا لەخوا شەرم ناکەن و ، لەعەشیرەتەكەم شەرم دەكەن و دەترسن ﴿ **واتخذتموه وراکم ظهريا** ﴾ و خواتان پشتگوێ خستوو و بەفرمانى ئەو کار ناکەن !! ﴿ **إن ربی بما تعملون محیط** ﴾ بەراستى پەرەردگارم بەو کوفرو تاوانە ئیو دەیکەن بەناگا و زانیو ، ھیچ شتیکی لیگوم نابیت .

شوعەیب ھەر شە لە قەومەكەى دەکا :

﴿ **ويا قوم اعملوا على مكانتکم انى عامل** ﴾ ئەى خەزم و گەلى من ! ھەر بەوشیو کارتەن دەکرد ، بیکەن و درىغى مەكەن ، بەراستى و امنیش سوورم لەسەر ئەنجامدانى كارى خۆم ﴿ **سوف تعلمون من یاتیه عذاب یخزیه** ﴾ لەمەولاش ئەزانن كى سزایەكى بۆ دیت و ریسواى دەكات ﴿ **ومن هو کاذب** ﴾ و كینیش درۆزن دەرەچى ئیو ، یان ئیمە ؟ ﴿ **وارتقبوا انى معكم رقیب** ﴾ دەئىو چاوەروانى سزاو جەزەبە بن ، بەراستى و امنیش لەگەل ئیو چاوەروانى سەرکەوتن دەبم ﴿ **ولما جاء امرنا** ﴾ و کاتى کەفرمانى ئیمە ھات بۆ سزادانیان ﴿ **نجینا شعيبا والذین آمنوا معه برحمة منا** ﴾ بەبەزەبى و دلۆفانى خویمان ، شوعەیب و ئەوانەى بڕوایان پى ھینابوو پزگارمان کردن ﴿ **واخذت الذین ظلموا الصیحة** ﴾ و تاوانبارو ستەمکارەکانیشمان بەدەنگ و شریخە مەزن گرت ﴿ **فأصبحوا فی دیارهم جاثین** ﴾ و ئینجا لەشوینەکانى خویماندا ھەموو دەموو پوو کەوتن و مردن ﴿ **كان لم یغنوا فیها** ﴾ بەشیوئەك ، دەتگوت ھەرگیز لەوى نیشتهجى نەبوون و نەژیاون ﴿ **الا بعدا لمدین** ﴾ بیدار بن ! یاخوا خەلكى (مەدیەن) لەبەزەبى خواوە دوورین ﴿ **کما بعدت ثمود** ﴾ ھەر وەكو گەلى (سەموود) تیاچوون و دوورکەوتنەو لەبەزەبى و سوۆى خوا .

سەرگۆزەشتەى مووسا و فیرعەون :

﴿ **ولقد ارسلنا موسی بآیاتنا وسلطان مبین** ﴾ و بیگومان موسا پیغەمبەریشمان بەچەندین نیشانەى روون و بەلگەى ئاشکراوە ناردە ﴿ **إلى فرعون وملأه** ﴾ لای فیرعەون و پیاووە گەورەکانى ﴿ **فاتبعوا امر فرعون** ﴾ (کبار رجاله) فیرعەون فەرمانى کرد پەپرەوى بکەن ، ئەوانیش لەفرمان و قسەى فیرعەون پەپرەویان کرد ﴿ **وما امر فرعون برشید** ﴾ خو فەرمانى فیرعەونیش راست و دروست و پەروا نەبوو ، بەلكو چەواشەگەرى گومرایى بوو ﴿ **یقدم قومه یوم القیامة** ﴾ لەپوژى قیامەتیشدا فیرعەون لەبەر ئەو پاشاو گەورەیان بوو پینشیان دەكەوى بۆ نیو دۆزەخ ﴿ **فأوردھم النار** ﴾ جا دەیانباتە ناو ناگرى دۆزەخەو ﴿ **وبئس الورد المورود** ﴾ و چەند خراپ و ئالەبارە ئاگر ، جیى ئاوخواردنەو ، ھەوانەوى گەلیكى تینوى خەستە بى ﴿ **واتبعوا فی هذه لعنة و یوم القیامة** ﴾ لەم دونیایەو ،

له پوژئی قیامه تیشدا له ره حمه تی خوا دوورن و، نه حله ت و نه فرینی ئه ویان به دو او دیه **﴿بئس الرفد المرفود﴾** چه ند خراب و ناله باره، نه فره ت له دوای نه فره ت!

له گونده ویرانه کان عیبره ت وهر گرن:

﴿ذلك من انباء القرى نقصه عليك﴾ ئه و چیرۆك و داستانه بۆت ده گێڕینه وه گشت به شیكن له دهنگ و باسی خه لکی ئه وشارو دی ویرانکراوانه **﴿منها قائم وحصيد﴾** ته نانه تی ئیستاش هه ندیکیان به پیوه ن و شوینه واریان دیاره ئه گهرچی خه لکه کهیشی تیاچوو بی، هه ندیکیشی وه دانه ویله دروینه کراون و، به سه ریه کا خران و له به ین چوون **﴿وما ظلمناهم﴾** خو سته میشان لی نه کردن له و تیاچوونه دا **﴿ولكن ظلموا انفسهم﴾** به لکو

ئه وان خو یان سته میان له خو یان کرد، به کوفرو نافرمانی کردن **﴿فما اغنت عنهم آلهتهم التي يدعون من دون الله من شيء لما جاء امر ربك﴾** ئینجا که بریارو فره مانی په ره ردگارت بو تیاچونیان هات، ئیتر ئه وگشت بتانه که له جیاتی خوا ده یان په رستق فریایان نه که و تن و، نه یان نتوانی هیچک له سزا بی نیازیان که ن **﴿وما زادهم غير تنبيب﴾** و تیاچوون و مال ویرانی نه بی، شتیکیان بو زیاده نه کردن **﴿وكذلك اخذ ربك﴾** سزاو قاری په ره ردگارت ئاوايه **﴿اذا اخذ القرى وهي ظالمة﴾** کاتی وستی خه لکانی سته مکاری شارو گوند نشینه کان له ناوبه ریته **﴿ان اخذه اليم شديد﴾** که به راستیی سزاو قاریکی سه خت و ئیش پیگه یه نه ر بوو **﴿ان في ذلك لآية لمن خاف عذاب الآخرة﴾** بیگومان له و به لا و سزایه دا نیشانه و به لگه یه کی گه وه ره مه زن هیه، بو هه رکه سینک له سزای دوا پوژ بترسیته و، بیهوی پاریزراو بیته لی **﴿ذلك يوم مجموع له الناس﴾** ئه وه روژیکیی وایه هه موو خه لکی بو کو ئه کریته وه **﴿وذلك يوم مشهود﴾** و ئه وه روژیکه هه موو ئاده میزاد چاک و خراب ده ییین و ئاماده ی

يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ وَبِئْسَ الْوَرْدُ الْمَوْرُودُ ﴿١٨﴾ وَأَتَّعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَهُ وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يَنْفُسُ الرِّفْدُ الْمَرْفُودُ ﴿١٩﴾ ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرَى نَقُصُّهُ عَلَيْكَ مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ ﴿٢٠﴾ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَنْبِيْهِ ﴿٢١﴾ وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقَرْيَ وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ ﴿٢٢﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِمَنْ خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ ذَلِكَ يَوْمٌ مَجْمُوعٌ لَهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمٌ مَشْهُودٌ ﴿٢٣﴾ نُوْخِرُهُ إِلَّا لِأَجْلِ مَعْدُودٍ ﴿٢٤﴾ يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ فَمِنْهُمْ سُقِيَ وَسَعِيدٌ ﴿٢٥﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ ﴿٢٦﴾ خَلَدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ ﴿٢٧﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ سَعَدُوا فِي الْجَنَّةِ خَلَدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءٌ غَيْرُ مَجْدُوذٍ ﴿٢٨﴾

ده بن **﴿وما نؤخره إلا لأجل معدود﴾** و هه ر بو کاتیکی که می هه لژمیرو و دیاریمان دوا خستوه و، له (ئه زه ل) دا براره ته وه که ی دیته **﴿يوم يأتي لا تكلم نفس إلا بإذنه﴾** روژیکیش که دیته هیچ که سینک بو ی ئییه به فره مانیی خوا نه بیته قسه بکات **﴿فمنهم شقي وسعيد﴾** ئینجا ئه و خه لکه ده بنه دوو کو مه ل، هه یانه به هو ی لاساری و کلابوونی وه به ده بخته و چاره ره ش، هه شیانه به بو نه ی چاکی و باشی خو یه وه به ختیارو پوو سپی یه.

ئایینه دو پاشه روژی خه لکانی به ده بخته:

﴿فأما الذين شقوا﴾ جا ئه وان ه یان به ده بخته و لا رو لاسارن **﴿ففي النار لهم فيها زفير وشهيق﴾** له ئاگردان، هه ره له وئیش تووشی هه ناسه کورتی و، ته نگه نه فه سیی ده بن و، هه ر هاوار هاواریانه. (ته به ری) ئه لیته: کاتی که گویدریژ ده ست به زه ریبن ده کات، پیی ده لی: (زفیر)، که ده ی شیرپه ته و پییده لی: (شهیق). مه به ست ئه وه یه که له تاو

سزادا هاوارو زهره زهریک دست پیده‌کن، هر ده‌لیت سه‌ری گویدریژ، زور به‌سخت هه‌ناسه هه‌لدەمرن و، هه‌ناسه دده‌نه‌وه ﴿^{۱۰۷} خالدين فيها ما دامت السموات والأرض﴾ تا ئاسمانه‌کان و زهوی هه‌بن، ئەوانیش تێیدا ئەمێننه‌وه. عه‌رب ئەگەر وێستبای بلی ئەو شته به‌رده‌وام و هه‌میشه‌یه، ده‌یگوت: (ما دامت السموات والأرض) که‌وابوو به‌هه‌تا هه‌تایی له‌دۆزه‌خدا ده‌مێننه‌وه و لێی دەرناچن ﴿^{۱۰۸} إلا ما شاء ربك﴾ مه‌گەر په‌روه‌ردگارت بیه‌وی له‌ وه‌خت و کاتی‌دا ده‌ریان به‌ینی بۆئه‌وه‌ی به‌جۆریکی تر له‌سزا سزایان بدات ﴿^{۱۰۹} إن ربك فعال لما يريد﴾ به‌پراستی په‌روه‌ردگاریشت زور به‌ده‌سه‌لاته، بیه‌وی هه‌رشتی بکات ده‌یکات و هیچ به‌رگریکی بۆ ناییت ﴿^{۱۱۰} وأما الذين سعدوا﴾ ئەوانه‌یشیان کامه‌ران و به‌خته‌وه‌رن ﴿^{۱۱۱} ففي الجنة خالدين فيها﴾ له‌ئه‌وه‌ل له‌حزه‌وه له‌به‌هه‌شتن و، بۆ هه‌میشه له‌وی ئەمێننه‌وه ﴿^{۱۱۲} ما دامت السموات والأرض إلا

ما شاء ربك﴾ تا ئاسمانه‌کان و زهوی ببن، مه‌گەر ئەوه‌نده په‌روه‌ردگارت مه‌یلی هه‌بی کارێ تر بکات، جا ئەوکاته له‌به‌هه‌شتدا نابن. (ئێبنی که‌سیر) ئەلیت: مانه‌وه‌یان له‌به‌هه‌شتدا به‌هه‌تا هه‌تایی واجیب و پێویست نییه له‌سه‌ر خوا، به‌لکو خوا به‌فه‌زل و منه‌تی‌ه‌تی، جا بۆئه‌وه سوپاس و ته‌سبیحاتی بکه‌ن زی‌کری (سبحان الله، الحمد لله)، ئەخه‌ریته سه‌ر زاریان ﴿^{۱۱۳} عطاء غير مجدود﴾ ئەو به‌خششه هه‌تاهه‌تایی و نه‌پراوه‌یه.

شیرک سه‌رئیشی‌واوییه شکی تیا نیه:

﴿^{۱۱۴} فلا تك في مرية مما يعبد هؤلاء﴾ جا تو هیچ گومانته نه‌بی له‌هیچ و پووچی ئەو بتانه‌ی ئەوانه ده‌یانپه‌رستن ﴿^{۱۱۵} ما يعبدون إلا كما يعبد آباؤهم من قبل﴾ چونکه ئەمانیش هه‌ر ئەوه ده‌په‌رستن وه‌ک با‌وو با‌پیرانیان پێشتر ده‌یان په‌رست، واته: وه‌ک باب و با‌پیرانیان له‌ بته‌رستیدان ﴿^{۱۱۶} وإننا لموفوهم نصيبهم غير منقوص﴾ و به‌پراستی ئێمه به‌تێرو ته‌سه‌لیی و به‌ته‌واوی پاداش و

فَلَا تَكُ فِي مَرِيَةٍ مِّمَّا يَعْبُدُ هَؤُلَاءِ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَعْبُدُ آبَاؤُهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِنَّا لَمَوْفُوهُمْ نَصِيبَهُمْ غَيْرَ مَنْقُوصٍ ﴿١١٤﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِمَّنْ مَرِيبٍ ﴿١١٥﴾ وَإِنْ كَلَّا لَمَا لَوْفِقْتَهُمْ رَبُّكَ أَعْمَلَهُمْ إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١٦﴾ فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٧﴾ وَلَا تَرْكُؤُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿١١٨﴾ وَأَمِرَ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفَا مِنْ أَلَيْلٍ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ ﴿١١٩﴾ وَأَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢٠﴾ فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةً يَبْهَتُونَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّنْ أَجْمَعْنَا مِنْهُمْ وَأَتَّبِعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَمْ آتَرَفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿١٢١﴾ وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ﴿١٢٢﴾

تۆله‌یان ده‌دین ﴿^{۱۲۱} ولقد آتينا موسى الكتاب﴾ ئەمه سوێندی بی‌ت کتییی (ته‌ورات) مان به‌مووسادا ﴿^{۱۲۲} فاختلف فيه﴾ جا بۆدوا‌یی نا‌کوکیی و جیا‌وازیی تیا دروستبوو، هه‌ندی به‌روایان به‌گشت به‌رگه‌و ئایه‌ته‌کانی هینا، هه‌ندی‌کیش بی‌باوه‌ربوون، هه‌ر چۆنی ئەم هۆزو نه‌ته‌وه‌ی تۆیه (ئهی موحه‌مه‌دا) نا‌کوکن و هه‌رایانه، جا که‌وابوو هه‌سه‌له‌و تا‌قه‌ت بی‌ت ﴿^{۱۲۳} ولولا كلمة سبقت من ربك﴾ خو‌ئه‌ر له‌به‌ر ئەو به‌ریارو فه‌رمانه نه‌بووبا که‌له (ئه‌زه‌ل) دا له‌په‌روه‌ردگارت‌ه‌وه ده‌رچوو به‌ دو‌اخستنی سزاو له‌ناو به‌ردنیان ﴿^{۱۲۴} لقضى بينهم﴾ داوه‌ریی ده‌کران و سزا ده‌دان ﴿^{۱۲۵} وإنهم لفي شك منه مريب﴾ بی‌گومان جووله‌که سه‌به‌ره‌ت به‌پراستی قورئان له‌گومانیکدان دو‌دلی په‌یدا ده‌کات ﴿^{۱۲۶} وإن كلا لما لوفينهم ربك أعملهم﴾ بی‌گومانیش په‌روه‌ردگارت به‌تێرو ته‌سه‌لی پاداشی هه‌موو کرده‌وه‌کانیان ده‌داته‌وه له‌دوا‌پۆردا ﴿^{۱۲۷} إنه بما يعملون خبير﴾ چونکه هه‌رکاری بکه‌ن بی‌گومان خوا‌ی گه‌وره به‌ئاگایه‌ لێ.

مهردانه خوت راگره:

﴿**فَاسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتُ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ**﴾ دهسا خوتو ئهوانه لهگهل تودان و تهوبهيان لهشيرك و كردهوهی خراپكردوه، بهوجوره خوا فهرماني پيكردون بهراست و ريك خوپراگره ﴿**وَلَا تَطْغَوْا**﴾ و لهسنوورو ياسای خوا تيمهپهړن ﴿**إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ**﴾ چونكه هركارو كردهوهيه دهكهن خوا دهيبيني و دهيزاني ﴿**وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا**﴾ بههيچ شيوهيهك مهيل مهكهن بولای ئهوانه ی ستهميان كردوه، واته: پاليان پيوهمهدهن و پشتگيريان لي مهكهن و، بهكردهوهيان رازي مهين ﴿**فَتَمْسِكُ النَّارَ**﴾ دهنا ئاگر ئهوقهتان ئهبي و دهسووتين. شيخي (بهزاوي) لهماناي (ركون) داهليت: (هو الميل اليسير. اي لا تميلوا إليهم أدنى ميل فتمسك النار النار بركونكم إليهم، وإذا كان الركون اليسير إلى من وجد منه ميل ما يسمى ظلماً كذلك، فما ظنك بالركون إلى الظالمين الموصوفين بالظلم، والميل إليهم كل الميل) واته: (ركون) بهكهترين مهيل و پال پيوهدان دهلين، جا ئهگهر مروقه بهكهترين مهيلدان بهلای موشريكان و زالمانهوه، بسووتي و گيروده ببيت، دهبي حالي زالماني خويان و ئهوانه ی و بهتهواوی هاوكاريان دهكهن چون بي؟ (قتهاده) ئهلي: ماناي ئهم ئايهته ئهوهيه كهناههقكاران و ستهمكارانتان خوش نهوي و، بهقسهشيان مهكهن. كهوابو چهنده بتوانري دهبي ئهوهنده هاوپي و هاوكاري خهلكي كافرو بيدهچي نهكري. خو ئهگهر ناچار كراين هاكاري و هاوپيهتيان بكهين، ئهوه دهچيته بابي (توقيه) و ناچارپيهوه ئهميش كوهملي مهرجي ههيه، له ئايهتي: (لايتخذ المؤمنون الكافرين أولياء) نالي عيمران دا كورتيهك بو ئهمه نووسراوه ﴿**وَمَالَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ**﴾ و بيچكه لهخواس هيچ يارمهتي دهريكتان بو نابي لهوناگره دهرتان بيني ﴿**ثُمَّ لَا تَنْصُرُونَ**﴾ پاشانيش سهريناخيرين بهسهر دورئمندا.

بهباشي نويزهكانت بكه:

﴿**وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلْفَا مِنَ اللَّيْلِ**﴾ لههردوو لاي پورژدا بهياني و عهسرو لهچهنده بهشيكي سهرهتايي شهودا شيوان و خهوتنان نويز بهجي بهين ﴿**إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبُ السَّيِّئَاتِ**﴾ چونكه بهپرستي چاكهكان كه نويزيش بهشيكه لهوان خراپهكان رادهمالن ﴿**ذَلِكَ ذِكْرِي لِلذَّاكِرِينَ**﴾ ئهه نويزوو لهخوا نزيك بوونهوهيه، يادهوهرييه بو ئهوانه ی يادي خوا دهكهن ﴿**وَاصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ**﴾ و ئهه پيغهمبهه لهسهر گشت قورت و نارهحهتيهكانيش بهئارامبه، چونكه بهپرستي خوا پاداشي چاكه ی چاكهكاران زايه ناكات، پيشهوا (ئهمهد) ئهم فهرمودهيه ديني و دهليت: ((ما من مسلم يذنب ذنباً، فيتوضأ و يصلي ركعتين إلا غفر له))، واته: ههه موسلمانيك گوناخي بكاو، پاشان دهسنويزي بگري و، دووركات نويز بكات، لهگوناحهكاني دهبوردرين.

دهبي دهستهيه ههين بو بهرهواني لهههق:

﴿**فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ**﴾ ئهوه بو لههه مووخه لكانه ی بهه لهئيوه بوون ﴿**أَوَلَوْ بَقِيَةِ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفُسَادِ فِي الْأَرْضِ**﴾ چهنده كهسانكي ژيرو خاوهن هوشي وانهبوو، ريگا بهفهسادو خراپهكاري نهدهن لهولتدا؟ ﴿**إِلَّا قَلِيلاً مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ**﴾ بهلام كهميكيان ري خيريان گرتهبهرو، دهرفهتي فهسادكاريان نهداو، ئيمهيش لهسزا پرگارمان كردن، وهكو ئيماندارهكاني ههموو هوزو ئوممهتهكان، كهواته با لهناو ئيوهيشدا (ئهه قورهيش!) خهلكيكي دلسوزي ئاوا ههبي و، ري لهخراپهكاري بگري، وه لهجيگايهكي ترده دهفهرموي: (ولتكن منكم أمة يدعون إلى الخير ويأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر..)، پيغهمبهريشمان موحهمهده ﷺ دهفهرموي: ((إن الناس إذا راوا المنكر فلم يغيروا، أو شك أن يعمهم الله بعقاب)) ثين ماجه: ۱۳۲۷/۲. ﴿**وَاتَّبِعِ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أَتَوْا فِيهِ**﴾ و ئهوانه ی

سته مکار بوون، شوینی نهو خوشگوزهرانیه کهوتن و تییدا مهست ببوون **﴿وكانوا مجرمين﴾** و چوو بوونه پیزی تاوانبارو گوناهاکارانهوه بویه خوا له ناوی بردن **﴿وما كان ربك ليهلك القرى بظلم﴾** پهروهردگارت نهیکردوه بهباو که بهستم شارو گوندهکان له ناو بهریت **﴿واهلها مصلحون﴾** و خه لکه کهیشیان چاکساز بوو بن.

خوا نه یویست گشت خه لکی دنیا نیماندارین:

﴿لو شاء ربك لجعل الناس امة واحدة﴾ نهر پهروهردگارت ویستبای هه موو خه لکی دنیای ده کرده یهک ثوومت و یه ککومهل و هه موو دیندارو موسلمان ده بوون به لام له بهر هه رهیکه متیک که خوی ده یزانی، نهوکاره ی بهوشیوه نه کرد، له ولایشه وه نه گهر وای کردبا (جهبر) و زور پووی ددها، ئیتر نهو کاتهش پاداشت و توله نه ده بوو

﴿ولا یزالون مختلفین﴾ * **﴿إلا من رحم ربك﴾** به لام بهدریژی

پوژگار، ههر ناته باو ناکوک و لیك ترازو دهن و، له سهر یهک بهرنامه و شاین کو نابنه وه، مه گهر که سیك پهروهردگارت به زهیی پیا بیته وهو، بیخاته سهر پیگه ی راست و، لهو ناکوکی و ههراو کیشه یه دور رایگریت، دیاره نهوکه سانه هه رگیز کیشه دروست ناکه و له ناویه کدا ناکوک نابن **﴿ولذلك خلقهم﴾** و له بنه رتدا بوئه وه دروستیکردون بکهونه بهر سوژو میهره بانی خویی و لهو دهسته کو مه له بن که خوا میهره بانی له گهل کردوون و ناته باو په رته وازه نه بوون **﴿وتمت كلمة ربك﴾** بریاری پهروهردگاریشت دهرچووه

فهرموویه تی: **﴿لأملأن جهنم من الجنة والناس اجمعین﴾** که ده بی دوزهخ پر بکه م له جنوکه و بنیاده مه لارو لاساره کان، نه وانه یان که شیایو ئاگرن **﴿وكلنا نقص عليك من انباء الرسل ما نثبت به فؤادك﴾** و هه والی نهو هه موو پیغه مبهرو گه لانه یانث بو ده گرینه وه، هه تا دلئی پی به هیز بکهین و دلنیا شته کین له راستیی کاره کهت **﴿وجاءك فی هذه الحق﴾** دلنیا شبه هه رچی بوته اتوو هه لم سووره تدها هه ق و راسته

لَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ ۚ
 إِلَّا مَن رَّحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ
 لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ۚ (۱۱۸) وَكَلَّا نَقْصُ
 عَلَيْكَ مِن أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُنَبِّئُ بِهِ فُؤَادَكَ وَجَاءَ فِي هَذِهِ
 الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ۚ (۱۱۹) وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
 أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَاتِكُمْ إِنَّا عَامِلُونَ ۚ (۱۲۰) وَانظُرُوا إِنَّا مُنظِرُونَ
 ۚ (۱۲۱) وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ
 فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ۚ (۱۲۲)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الرَّسُولَ ۚ أَيْتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ۚ (۱) إِنَّا أَنزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا
 لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ۚ (۲) نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ
 بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِن كُنْتَ مِن قَبْلِهِ
 لَمِنَ الْغَافِلِينَ ۚ (۳) إِذْ قَالَ يُسُفُّ لَأَيُّهَا بَنَاتِي إِنِّي رَأَيْتُ
 أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ رَأَيْتُهُمَا لِي سَجْدِينَ ۚ (۴)

﴿و موعظة وذكرى للمؤمنين﴾ و په ندو ئاموژگاری و بیرخستنه وه شه بو بروداران **﴿وقل للذين لا يؤمنون﴾** و بهو که سانه برودا نهنین بلی: **﴿اعملوا على مكاتكم انا عاملون﴾** ئیوه له سهر کاروکرده وهی خوتانب و، هه رچی تان له دهست دی بیکه، بیگومان ئیمه ش له سهر په پره و و پروگرامی خومان هه ولده دهن و کار نه کهین **﴿وانتظروا انا منتظرون﴾** و ئیوه چاوه پروانی سهره نجامی ئیمه بکه، ئیمه ش چاوه پروانی سهره نجامی ئیوه ده کهین **﴿ولله غيب السموات والأرض﴾** وه زانینی هه موو شتیکی غیب و نادیارى ناسمانه کان و زهوی هه بو خوایه، ده زانی چیتان به سهر دی و چیش بو ئیمه ئه بی **﴿والیه یرجع الامر کله﴾** و ته وای کارو هه موو بریاریکیش هه بو لای نهو دیته وه **﴿فاعبدہ﴾** سا تو ش هه نهو بهرسته و تابت و نه گوږاو به **﴿وتوکل علیه﴾** و هه به ویش پشت بهسته و

ئارامت هه بئى ﴿وما ريك بغافل عما تعملون﴾ وهه رگيز په روهر دگار يشت بئى ئاگاو خافل نيبه له هه رکارو كړده وهيك هه ردوولاتان دهيكهن، واته: ئيوه و ئهوان هه رچى بكهن خوا ئاگاي لييه.

له (۲۲) سى شه والى (۱۴۱۵) ك بهرام بهر به (۱۹۹۵/۳/۲۱) ز لهم سوور دته بوومه وه.

الحمد لله أولا وآخرا.

*** **

۱۲- سوور دتى (يوسف) له

مهككه بيبه و، (۱۱۱) نايه ته

به ناوى خواى به خشندهى ميهره بان

سوور دتى (يوسف) چيړوك و داستاني (يوسف) دهگير پته وه، به تاييه ت كه ئه وه موو به لاو نه هامه تيبه ي له لايهن براكاني و، خه لكاني تره وه له مالى گه وره ي ميسرو، له زيندان و له نه خشه و پيلانى ژنه كاندا به سه ريا هات.. تا دهره نجام خواى ميهره بان و دلوقان پرزگاري كردو بوويه نمونه ي دلپاكي و، داوین پاكي بو ته واوى جيهان، به تاييه ت بولاوانى سه رده مى خوى. زور به ئوسلووب و شيوازيكى ويژدان بزوين دهست پيډه كات، وشه و بيژره شيوه ي گه ياندنى و، تام و چيژى گيړانه وه ي چيړوكه كه، به جوړيكي وايه دهچيته ناودله وه، هه رچوئى خوین به شاده ماره كاندا دهچي و دهگاته نيول، هه ر وهكو روچ دهچيته ناوجهسته و لاشه وه.. ئهم سوور دته هه رچه ندهش مهككه يي يه، به لام شيوازيكى ناسك و نه رمى هه يه، ميهره بان ي و، رهحم و سوژ دهنويني.. بويه زانايه كه دهليت: سوور دتى (يوسف) و سوور دتى (مهره يه) له دووباره و سى باره كردنه وه ياندا به هه شتييه كان تام و له زه تيان ليوره دگر، (عه تا) يش دهليت: هه ر مرويه كي خه فته تبارو دلزوير سوور دتى (يوسف) بيبيسى ئه حه ويته وه.

ئهم سوور دته له پاش سوور دتى (هود) هه هاتوه، هه ر له وساله دا كه هه ردو پالپشته كه ي په يام بهر ﷺ (ئهبو تاليب و، خاتو خه ديجه) له دنيا دهرچوون، وه له بهر سه ختى و نه هامه تيبى و رووداوه كان تييدا ناوړا به (عام الحزن). جا ناله و ماوه تال و پر له ميحنه ت و ئه شكه نجه يه دا ئهم سوور دته دي ت بو دلدانه وه ي په يام بهر ﷺ.. وهك پيى بفرموي: له بهروا نه هينان و ئازارى قهوم و گه له كه ت بئى تا قهت مه به، چونكه پاش هه موو ناړه حه تيبه ك خوشييه، وه له دواى هه موو ته نگانه يه كه فهره حانه يه.. سه يري يوسفى برات بكه.. كه چوئ ئه وه موو به لا جوړاو جوړه ي به سه ردا هات: هه ر له كي شه ي براكاني و زيندان و، تاقييكر دنه وه ي ژنه كه ي عه زيزو، ئه وين بازيى بو يى و، ئه و فرت و فيل و حيله يه ي بو ي دارشت، به لام چونكه ئه و له پيناوى بيرو باوړه كه يدا راستبوو و ئارامى گرت.. خواى گه وره يش له زيندانه وه بردي بو كوشكى پاشايه تيبى و، كرديشى به گه وره پياوى ولا تى ميسر.. جا هه ركه سينك بيه وي ريى مهردان بگري ت، ده بئى سه برو ئارامى ئه وانيشى هه بئى، ئه گينا ناگاته ئه و سه روهر يى و ريژو حورمه ته.. بويه په يتا په يتا به پيغه م بهر ﷺ دهفرموي: (فاصبر كما صبر أولوا العزم من الرسل) ۳۵/۴۶.. يان دهفرموي: (واصبر وما صبرك إلا بالله، ولا تحزن عليهم ولا تك فى ضيق مما يمكرون) ۱۲۷/۱۶.. به لئى: به كورتى: كهش وه واى ئهم سوور دته دلدانه وه يه بو په يام بهر ﷺ، و هه روا بو كاروانى موجهيدان و، راسالان و، راستگو يان و، چاكان و، پاكان تا پوژى قيامه ت.

الله، ابن نبی الله، ابن نبی الله ابن خلیل الله))، قالوا ليس عن هذا نسألك. ((قال: فعن معادن العرب تسألونی؟))، قالوا: نعم. ((قال: فخياركم فی الجاهلیة، خياركم فی الإسلام إذا فقهوا))، واته: له پیغمبریان ﷺ پرسى: چ كهسى بهر یز تره؟ فهرمووی: بهر زترینی خه لك لای خوا، خو پار یزتریانه، وتیان: ئیمه له وه ناپرسین! فهرمووی: جاپایه بهر زتری هه موو مرقه كان (یوسف) پیغمبره، كورپی پیغمبره، كورپی پیغمبره، كورپی خو شه ویستی خوایه. وتیان: له وه یش ناپرسین! فهرمووی: نهی له بنه رت و رشتهی عه رب ده پرسن؟ وتیان: بهلئ. فهرمووی: کیان له سه رده می نه فامیدا باشووه، ئیستایش له نیو ئیسلامدا هه رته و كهسه باشه، به وه رجه له م ئایینی ئیسلامه تیبا.

بابی ناموزگاری یوسف دهكا له باره ی خه ونه كه یه وه:

﴿ قال يا بنی لا تقصص رؤياك على اخوتك ﴾

یه عقوبی باوکی وتی: كورپه چكه له كه م ئهم خه وه ت بو براكانت مه گیره وه ﴿لیكیدوا لك كیدا﴾ نه وه كو فیلیكت لی بكن و داویكت بو بنینه وه، چونكه خه وه كه ت ئایینده یه کی باشی لیوه دیاره ﴿إن الشیطان للإنسان عدو مبین﴾ چونكه شهیتان بو بنیاده م دور منیکی ناشکرایه، ده توش زور وریابه، نه وه ك براكانت لیهان بدات.

یوسف فیبری لیدانه وه ی مانای خه ون بوو:

﴿ وكذلك یجتنبك ربك ﴾ هه روه ك په روه ردگارت نه وه

خه وه ی نیشان دایت، هه ر ئاوایش هه لت نه بزیری بو په یامبه ریئیی ﴿و یعلمك من تأویل الأحادیث﴾ و ماناو مه بهستی خه ونه كانیشت فی رده كات چو ئ لیکیان بده یته وه و چاره سه ریان بو دان بنییت ﴿و یتم نعمته علیك وعلى آل یعقوب﴾ و ده ر باره ی تو وه موو بنه ماله كه ی (یه عقوب) یش نازو نیعمه ت و به خششی خو ی (پله ی پیغمبر یتیتان) بو ته واو ده كا ﴿كما اتمها على ابویك من قبل ابراهيم واسحاق﴾

هه روه كو نه و پله و پایه یه ی به سه ر باپیرانت (ئبراهیم) و (ئیسحاق) له پیش باوكتدا ته واو كر د ﴿إن ربك عليم حكيم﴾ بیگومان به په روه ردگارت زور زانایه، زوریش له كارزان و كار جوانه چاك ده زانی چی ده كات، له بهر چی ده یكا. سه رگروشته ی یوسف نیشانه كه لیکی تی دایه:

﴿ لقد كان فی يوسف واخوته آیات للسانلین ﴾ بیگومان له به سه ر هاتی یوسف و براكانیدا گه لیك به لگه و په ندی

گرنگ هیه بو ئه وان ه ی له و پوو داوه ده پرسن ﴿إن قالوا لیوسف واخوه﴾ کاتی براکانی یوسف به بو چوونی خو یان وتیان: ئهمه سویندی بیئت (یوسف) و (بنیامین) سی برای ﴿احب إلی ابینا منا﴾ لای بابمان له ئیمه خو شه ویستره! چونكه خه ونه کیان بیستبو و، ده یان زانی ده بیته مایه ی زیده ریزو حورمه ت بو ی لای بابی ﴿ونحن عصبه﴾ خو ئیمه ده ستو و كومه له پیاویکین هق وایه دل به ئیمه بدات، هه تا نه وان ﴿إن ابانا لفی ضلال مبین﴾ بیگومان له مه دا

سورة يوسف

سورة يوسف

قَالَ يٰ بَنِيَّ لَا تَقْصُصْ رُءْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا ۚ إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٥﴾ وَكَذٰلِكَ يَجْنِبُكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِن قَبْلُ ۖ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحٰقَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦﴾ لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ ءَايَاتٍ لِّلسَّاعِلِينَ ﴿٧﴾ إِذْ قَالَ الْيُوسُفُ لِأَخُوهُ أَحِبَّ إِلَيَّ آيِنَا وَمَا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ ۖ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٨﴾ أَفْتُلُوْا يُوسُفَ أَوْ اطْرَحُوْهُ أَرْضًا يَحِلُّ لَكُمُ وَجْهُ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِن بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ ﴿٩﴾ قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ لَا تَفْعَلُوا يُوْسُفَ وَالْقُوَّةُ فِي غَيْبَتِ الْجُبِّ يَلْقَاهُ بَعْضُ السَّيَّارِ ۖ إِن كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿١٠﴾ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمُرُنَا بِعَلَىٰ يُوْسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَصْحُونَ ﴿١١﴾ أَرْسَلَهُ مَعَاذَ ابْنِ رَجُلٍ يَعْلَمُ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿١٢﴾ قَالَ إِنِّي لَمَحْرُومٌ ۖ إِنَّكَ تَهْجُوْنِي بِمَا وَءَاخَافُ ۖ أَن يَأْكُلَهُ الدَّبَّ ۖ وَأَنْتُمْ عَنْهُ عَنْفُلُونَ ﴿١٣﴾ قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ الدَّبُّ لَأَكْلَهُ لَئِنَّمَا أَكَلَتِ النَّاسُ النَّاسُ ۖ إِنَّا إِذًا لَّخَيْرُونَ ﴿١٤﴾

سورة يوسف

٣٦

سورة يوسف

باو کمان که وتو ته ناو هه له یه کی روون و ناشکراوه، (ئیین که سیر) ده لئی: به لگه یه کی قسه پېرو یه کلا که ره وه نییه که: براکانی (یوسف) پیغه مېهر بووېن. ﴿**اقتلوا یوسف**﴾ له نیو خو یاندا بېریا یانداو گوتیان: چار هه ره وه یه بیکوژن!! ﴿**او اطرحوه ارضا**﴾ یان فریده نه شوینیکی چول و بیا بانه وه ﴿**یخل لکم وجه ابیکم**﴾ نه و کاته سهرنج و پووی باو کتان یه کلا ده بیته وه بوتان و، پرو هه به نیو ده دات ﴿**وتکونوا من بعده قوما صالحین**﴾ وه دوا یوسف ته وه ده کهن و، ده بیه پیاوچاک و، گروگرفتیشتان نامینیت ﴿**قال قائل منهم**﴾ قسه که ریکیان وتی: ﴿**لا تقتلوا یوسف**﴾ له دژایه تی (یوسف) دا، مه که نه نه وسنوره بیکوژن ﴿**والقوه فی غیابت الجب**﴾ وه بیهاوینه ناو بیخی بیریکی قول وه، دیاره خوی گه وره کاریکی زور گرنگی پدیه تی، بویه نه و که سه یان له وی راست ده بیته وه، نه و رایه پیشنیاز ده کاو لییشی قبول ده کهن ﴿**یلتقطه بعض السیارة**﴾ نه وسا بؤدوایی هندی کاروانچی ده چنه سهر بیر که وه دهری دیفن و هه لئی ده گرن، نیو ره زگار دهن و نه ویش نا کوژریت ﴿**ان کنتم فاعلین**﴾ ئه ره نه تانه وی نه و کاره بکهن. (ئیین ئیسحاق) ده لیت: کاریکی زور دلره قانه یان کرد بهرام بهر به یوسف، چونکه گو ییان به برایه تی و، خوشه ویستی نه و لاوه شوخ و شهنگه نه داو، بیریکیان له و نازارو بیزاره نه کرده وه ده چیته دلی نه و (یه عقوب) به پیره ساله ی بابا بانه وه!

به ناوی سه یرو سه فاوه یوسف له گهل خو یان ده بن:

﴿**قالوا یا ابانا**﴾ نه و جا بو نه نجامدانی پیلانه که یان، هاتنه لای بابیان و وتیان: بابا! ﴿**مالک لا تمانا علی یوسف**﴾ بوجی به ده ستیاک و نه مینمان دانانیت سه باره ت به یوسف! ﴿**وانا له لنا صحن**﴾ بیگو مان به نیمه دلسوزو خیرخوازین بوی ﴿**ارسله معنا غذا**﴾ ده ساسبه ینی له گه لمان بینیره بو ده شت ﴿**یرتع و یلعب**﴾ با بوخوی چی پیخوشه بیخوات و، گه مه و یاریش بکات ﴿**وانا له لحافظون**﴾ دلنیا یشبه نیمه پاریزگاری نه وین و ده یپاریزین، که و ابو زو ته سلیمانی بکه و له هیچ شتی که مه ترسه ﴿**قال انی لیحزننی ان تذهبوا به**﴾ یه عقوب وتی: بی سو زور خه فته بار دهم به بر دنه که ی، واته: توانا و زه ی فیراقیم نییه! ﴿**واخاف ان یاکله الذئب**﴾ ده شترسم گورگ بیخو ﴿**وانتم عنه غافلون**﴾ و نیو هیش گو یی نه دهنی و ناگاتان لی نه بی، نه و جا کوره کانیش نه و قسه یان له دهم بابیان قورته وه، بؤدوایی کردیانه ده سپیکی خو یان بؤفه وتانی یوسف ﴿**قالوا لنن اکله الذئب**﴾ وتیان: جائه گهر گورگ خواردی ﴿**ونحن عصبه**﴾ و نیمه هیش کومه له پیاویکی به هیزی واین ﴿**انا اذا لخاسرون**﴾ دیاره نیمه زیان دیده و زیانبارین، که واته: هه رگیز شتی و پرو نادات و نابیت، به لئی پاش نه وه موو ئاگر به سه بؤنیشه کانیان، بابیان به ناچار یی قه ناعت ده کاو قایه لده بیته که له گه لخوا یاندا بیبهن.

یوسف خرایه بن بیر که وه:

﴿**فلما ذهبوا به**﴾ جاکاتی له گهل خو یان بردیان، نه و هه موو قسه و ئاگر به سه یان شکاندو، خه یالی خرایان کرد بهرام بهری، بویه ده فرموی: ﴿**واجمعوا ان یجعلوه فی غیابت الجب**﴾ و ئیتر هه موو لیبران و، به یه کده نگ رایان هاته سهر نه وه که: به گه له کومه کی بیخه نه بن بیر که وه، (سه دیی) ده لیت: به سستیان به په تی که وه، دایانکیشایه خواره وه، جاهه ر که ده سستی راده کیشا بؤلای یه کیکیان - به لکه ره حمی پیبکات به زله پیا یا ده هات، کاتی له لیواری بیر که یشدا ده سستی ده نالان به به روکی هه کامیکیاندا، خیرا ده یاندا

به دهستییا، پاشان له نیوهی بیره که دا په ته که یان بری و، که و ته بنی بیره که وه، ئاو دایپو شى و نه و جا هه ئسایه وه په لاماریداو چوویه سهر بهر دیک که له ناوه پرستی بیره که دا بووو، له سه رییه وه خو یگرته وه! ئاله و حاله بی حاله دا خوا فه رمووی: **﴿واوحینا الیه﴾** نه و سا ئیمه ش وه حیى و سرو شمان بو یوسف کرد و تیمانگه یاند **﴿لتنبئنهم بامرهم هذا﴾** که به پرستی روژى دیت تو پرگارت ده بی و، نه وان به مکاره نار وایه یان - که به رامبه ر تو کردیان - ناگادار ده که یته وه **﴿وهم لا یשמعون﴾** وهه ستیش ناکه ن و، تو ناداسنه وه، نازانن تو (یوسف) بیت.

لای بابیان تها وانه که یان پینه ده که ن:

﴿وجاءوا واباهم عشاء یبکون﴾ نه و کاره یان کردو،

پاشان شه و درهنگانی که به کوئی گریان وه بو لای باوکیان هاتنه وه، جا یه عقوب وتی: چی قه و ماوه! یوسف کوا ؟

﴿قالوا یا ابانا انا ذهبنا نستبق﴾ وتیان: بابه!

به پرستی ئیمه روشتین غار غاری و پیشبرکی بکه یین

﴿وترکنا یوسف عند متاعنا﴾ و یوسفیشمان لای که ل و

په له کانمان به جی هیشت **﴿فاکله الذنب﴾** نه و جا گورگ

په لاماری دایه و خواردی!! **﴿وما انت بمؤمن لنا﴾** وه تو

قته بروامان پیناکه ییت **﴿ولو کنا صادقین﴾** هه رچه نده

راستگویش بین، چونکه به گومانى لیمان، جا نه خوازه لای

ئیس تاش که یوسف بیسه رو شوینه **﴿وجاءوا علی**

قیصه بدم کذب﴾ کراسه که شیان به خوینیکى دروینه وه

بو هینا، به رخیکیان سهر بری و، کراسه که یان

تییه لکیشا، به لام له بیریان چوو بیشیدریزن، بویه بابیان

باوه ری پینه کردن **﴿قال بل سولت لكم انفسکم امرا﴾**

گوتی: نه خیر باوه رناکه م شتی وا بووبی، به لکو من

به لامه وه وایه که هه و او نه فستان شتیکی تری بو شیرین

کردوون، واته: به دهر له وه به منتانگوت شتیکی ترتان نه نامداوه، بویه گوتی: **﴿نصبر جمیل﴾** چاره ی من "

له به رامبه ر نه و رو داوه تاله وه " هه ر صه برو ئارامیکی جوان و بی سکالو بی قه رارییه، سه بریکی وا

شایسته ی پله و پایه ی پیغه مبه ری تی بیت **﴿والله المستعان علی ما تصفون﴾** هه ر خواش داوای یارمه تی

لیده کری بو هه لگرتنی نه و به لایه ی ئیوه وه سفی ده که ن و ده لیذن.

یوسف له بیر دهر هیئرا و وه کو کالاً فروشا!

﴿وجاءت سیارة﴾ جا دواى ماوه یه ک کاروانیک له (شام) -ه وه هات بجیت بو (میسر) و له و ناوه دا

پیویستیان به ئاو بووو چوونه سهر بیره که **﴿فارسلوا اردهم﴾** و ئاو هه لگوزه که یانمان ئارد ئاویان بو

يوسف يوحنا

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاجْتَمَعُوا أَن يُجْعَلُوهُ فِي غَيْبَتِ الْجَبِّ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾ وَجَاءُوا أَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ ﴿١٦﴾ قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَأَكَلَهُ الذِّئْبُ وَمَا أَنتَ بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿١٧﴾ وَجَاءُوا عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾ وَجَاءَت سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَى دَلْوَهُ قَالَ يَبُشْرَىٰ هَذَا غُلَامٌ وَأَسَرُّهُ بِضْعَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ ﴿٢٠﴾ وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِن مِّصْرَ لَا مِرَّةَ بِهِ أَكْرَمِي مَثْوَاهُ عَسَىٰ أَن يَنفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَىٰ أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾ وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نُخْرِجُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٢﴾

دەریڤڤى ﴿قادی دلوھ﴾ ئەویش سەتڵەكەى داهێشتە بیرەكەو، كاتى ھەلىكێشاى ھەو ئەو لاوھى دیت، سەرى سوڤما، بۆیە ﴿قال یا بشرى هذا غلام﴾ وتى: موژدە بێت! ئەمە تازە لاوێكى جوان و ئیسك سووكە لەمبیرەدا بووہ ﴿واسرۋه بضاعه﴾ براكانى، یان ئەو خەلكەى دەورو بەرە دەنگوباس و بەسەرھاتەكەى (یوسف) یان شار دەو، كریانە كالۆ كەل و پەلىك بۆفروشتن! ﴿والله عليم بما يعملون﴾ وە خوا بۆخوێ بەناگا و زانا بوو بەوہى دەیانكرد ﴿٢٠﴾ وشروہ بئمن بخش دراهم معدودة﴾ وە بەنرخىكى زۆر كەم و ھەرزان، لەبازارى كۆیلە فروشەكانى ميسردا یوسفیان بەچەند درەمىكى كەم فروشت ﴿وكانوا فيه من الزاهدين﴾ و لەفروشتنەكەیشیدا زۆر دنیا وىست نەبوون و گوێیان نەدایە، ھەر وىستیان لەكۆلیان بێتەوہ نەوہك ئاشكرا بێت.

یوسف دەگاتە مالى پاشای ميسر:

بەلى ئەوان ھەر وىستیان لەدەستیان بێتەوہ، خوايش كارى پێیەتى، بۆیە ھەر لە یەكەم رۆژەوہ قادرمەى بۆدەنێت ھەتا وردە وردە لەسەرخۆ سەرکەوێت، بۆیە دەرخاتە دەستى وەزیری گەورەى ميسرەوہ دەبى حورمەت و ریزیشى بگرن، وەكو دەفەرموى: ﴿٢١﴾ وقال الذى اشتراه من مصر لامراته﴾ وە ئەو كەسەى لەميسردا یوسفى كړیى (كە پاشا وەزیزى ميسر بوو) بە ژنەكەى خوێ وت: ﴿اکرمى مثوا﴾ ریزی بگرە و شوین و جیگەى باش و شیاوێ بۆ ئامادە بکە ﴿عسى ان ينفعنا او نتخذه ولدا﴾ سا بەلكو قازانچ و كەلكێكمان پى بگەینێت، یان "كەئیمە منالمان نییە" بیکەینە کوڤى خۆمان، لەراستییدا خوا خوێ ئەوگشت پلانە رێك دەخات بۆ یوسف. (ئەبووئیسحاق) لە (ئەبن مەسعود) ھەو دەلیت: زرنگترینى مەردم ئەم سى كەسەى: یەكەم: (عەزیزى ميسر كە بەژنەكەى گوت: ریزی یوسف بگرە! بێتەوہش بزانی پایەو پلەى چییە. دووہم: ئەو كیژۆلە كە بەبابى گوت: (یا ابت استنجره... سى یەم: (ئەبووبەكر) كە پاشا خوێ (عومەر) ى ھەلبژاردو كریانە خەلیفەى موسلمانان. ﴿وكذلك مكنا ليوسف فى الارض﴾ وە ئاوا ئەم پایەو مەكانەتەمان پێدا ئاوايش قورسایى و دەسەلاتمان بۆ یوسف لەميسر جیگەر كرد ﴿ولنعلمه من تاويل الاحاديث﴾ وە بۆ ئەوہى فیڤریشى بکەین چۆن مانای خەون و ڤووداوەكان لێك بداتەوہ، شارەزای چارەسەرى گرتەكانى بکەین ﴿والله غالب على امره﴾ خاى گەورەیش بەسەرگشت کارەكانى خۆیدا زال و بەدەسەلاتە ﴿ولكن اكثر الناس لا يعلمون﴾ بەلام زۆربەى خەلكى ئەمە نازانن و، لەحیکمەتى کارەكانى تێناگەن ﴿٢٢﴾ ولما بلغ اشدّه﴾ جا كە پێگەیشت و، بەتەواوێ عەقل و ھیزی پەیدا كردو، بەدەسەلات و توانای لاویتی خوێ گەیی ﴿اتيناہ حکما وعلما﴾ پلەى پێغەمبەریتى و زانست و زانیاری تێرو تەسەلمان دایە ﴿وكذلك تجزى المحسنين﴾ وە ئیمە ھەموو كاتى ئاوا پاداشتی چاکەکاران ئەدەینەوہ.

ژنەكەى عەزیزى ميسر تەماح دەكاتە یوسف!

﴿٢٣﴾ وراودته التى هو فى بيتها عن نفسه﴾ جائەو ئافەرەتەى كە یوسف لەمالیا بوو ھەولێكى زۆرى لەگەڵدا ھەتا رامى بكاو لەگەڵیا جووت ببى! لەوہ دەچیت -وہك ئەلین- تەمەنى عەزیز لەو سەردەمەدا لەچل سال كەمتر نەبووینت و، ژنەكەیشى نزیکەى سى سالیك بووینت، وەیان تەمەنى ژنەكەى لەچل سالى دا بووینت و تەمەنى (یوسف) یش دەورو بەرى بیست و پینج سال بووینت ﴿وغلقت الابواب﴾ وە بەو نیازەوہ تەواوێ دەرگاكانى لەیوسف

بهست و، توکمه و مه حکمه می کردن **﴿وقالت هیت لك﴾** و وتی: من خوّم بو تو ناماده کردوه و، توّش زور به پهل بهره پیشی و ناماده به **﴿قال معاذ الله﴾** یوسفیش دواکه ی رته تکرده وه و وتی: په نا به خوا ده گرم، هه رگیز کاری ناوا ناکه م **﴿انه ربی احسن مٹوای﴾** چونکه به راستی می رده که ی تو گه وره ناغای من جوان پیزی لیگرتووم و، پیاره تیی زور به سه رمه وه، ده بی جوامیرانه سهیری مال و خانه واده ی بکه م، نه ک خیانه ت وگزینی لی بکه م، له ولایشه وه به زاندنی سنووری خواجه و، کاری سته مکارانه **﴿انه لا یفلح الظالمون﴾** خو به راستی خه لکانی سته مکارو له سنوور ده رچوو، هه رگیز سه رکه وتوو به اختیار نابن **﴿ولقد همت به﴾** نه مه سویندی بیت شازن به ته وای نیازی خراپی به (یوسف) کردو، به ته وای لیپراو بریاریدا که: نه و کاره ی له گه ل بکات، بویه په لاماری دایه! **﴿وهم بها لولا ان رای برهان ربه﴾** (یوسف) یش گیری

خوارد به ده سستی وه و ناموژگاری به کی زوری کرد، به لام هه ر وازی لینه هینا، خوئر به لگه و نیشانه یه کی په روه ردگاری نه هاتبا به پیش چای، دوو چارده بو، به لام خوا په نایدا له و کاره نه شیاوه، دیاره سروشتی هه موو ئاده مزاده برواد اره کان هه ر وایه، کاتی که ئاره زووی نه فسی زوریان بو ده هینی، له و کاته ته نگانه و ناسکه یه دا نووری خوایی بو هه لده کری و، دوور نه که ویته وه لی. له م جیگایه دا گه ئی له راقه که رانی قورئان به دلپاکیی خوینان - به هه لده دا چوون! چونکه گه ئی بوچوونی نه گونجاوو ناره وایان له ته فسیره کانیا ند له به رامبه ر (وهم بها) ی یوسف وه نووسیوه، که هیچ نه سل وبنه مایه کی متمانه پیکراوو پشتگیریکیان نیه له (کتاب) و(سنة) دا، وه نه و بوچوونانه درو نا کوکن له گه ل ده قه کاند. به لام هه ندیکیان وه (نه بو سعود، سهد قوتب...) ره دیان نه ده نه وه و ده لئین: هه ر له قورئاندا ده به لگه هیه له سه ر پاک یوسف **﴿الذی﴾**، له وانه: نایه تی: **﴿قال معاذ الله﴾** انه ربی احسن مٹوای .. هه تا

وَرَوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ. وَعَلَقَتْ الْأُتْرُقُ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مُعَاذُ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنُ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾ وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنَّ رَأْيَ بَرِّهِنَّ رَبِّهٖ. كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ ﴿٢٤﴾ وَأَسْبَقَ الْأَبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَا سَيْدَهَا لِدَا الْبَابِ قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٥﴾ قَالَ هِيَ رَوَدْتَنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ أَهْلِهَا إِنْ كَانَتْ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٦﴾ وَإِنْ كَانَتْ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٧﴾ فَلَمَّا رَأَى قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾ يُوسُفُ أَعْرَضَ عَنْ هَذَا وَاسْتَغْفَرَ لِذُنُوبِكُمْ إِنَّكَ كُنْتَ مِنَ الْخَاطِئِينَ ﴿٢٩﴾ وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَوِّدُ فَتَاهَا عَنْ نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٠﴾

نایه تی: **﴿قالت امرأة العزيز الآن حصحص الحق﴾** انا رواته عن نفسه وإنه لمن الصادقين. (ئیین که سیر) یش له (به غه وی) یه وه ده لی: نه و (هم بها) ی یوسف ته نه خه ته ره خو رپه یه کی (نه فس) بو و، خیرا سه رکوتی کردو زالبو به سه ریا. هه ندیکیش ده لئین: (هم بها) واته: ویستی لیبیدات، یان سیماو نیگاری (یه عقوب) ی بابی دیت، یان فریشته یه کی دیت و راجله کاو دوورتر که وته له شازن، به لام له گه ل نه م گشت بوچوونانه شدا چاک وایه نه و (برهان ربه) دیاریی نه کریت **﴿كذلك لنصرف عنه السوء والفحشاء﴾** نا به و شیوه یه به و ی ئیمانی دامه زراویه وه له به رده م نه و کاره زور خراپه دا خو ی راگرت بو نه وه ی له نایینده شدا له هه موو خراپه و کاریکی ناشیاوو دزیو لای بدهین **﴿انه من عبادنا المخلصين﴾** چونکه نه و (یوسف) به نده یه ک بوو له به نده پاک و هه لبرئیرا وه کانی خو مان **﴿استبقا الباب﴾** سه رده نجام هه ردو به را کردن گه یشتنه لای ده رگا که، یوسف بو هه لها تن و خو قوتار کردن، شا

ژنیش به‌دوای ناره‌زووی خویدا **﴿وقدت قمیصه من دبر﴾** و جاله وه‌له‌اتنه‌دا شارژن توانی له‌دواوه دهستی گیر بکا له‌کراسه‌که‌ی یوسف و درانی **﴿والفيا سیدها لدی الباب﴾** جاهر دوو کت و مت له‌دهم دهرگا که‌دا تووشی می‌رده‌که‌ی هاتن **﴿قالت ما جزاء من اراد باملك سوء﴾** جا بو‌ئه‌وه‌ی راستیی‌که‌دهر نه‌که‌وی، شا ژن به‌په‌له‌وتی: ئاخو تۆله‌ی ئه‌وکه‌سه‌چی بی‌که‌نیازی پیاوخرایی له‌گه‌ل مال و خیزانی تۆدا بکا؟! **﴿الا ان یسجن او عذاب الیم﴾** غه‌یره‌ژ نه‌مه‌یه‌کی له‌م دووشته‌ی له‌گه‌ل بکری: یا بخزینته به‌ندیخانه‌وه، یا به‌سزایه‌کی ئیش پی‌گه‌یه‌نهر سزا بدری؟! **﴿قال هی راودتنی عن نفسی﴾** (یوسف) یش ده‌که‌وینته پاکانه بو‌خویی و، درکاندنی راستیی‌که‌ده، بویه‌وتی: نه‌خیر وانیه، نه‌وه‌ولیکی زۆریدا بو‌رامکردن و له‌خشته بردنی من بو‌ئه‌وکاره ناپه‌سه‌نده‌وه، ههر به‌زۆریش بۆلای خو‌ی بانگی کردم و، منیش ره‌فرم کردو وه‌له‌اتم، ئه‌ویش به‌دوامدا رایکرد، هه‌تا له‌م دهرگایه‌دا به‌تۆگه‌یشتین و کراسه‌که‌یشی دراندم! **﴿وشهد شاهد من اهلها﴾** وه‌شایه‌تی‌ک له‌خزمانی شارژن هه‌لیدایه‌و شایه‌تی داو‌وتی: **﴿ان کان قمیصه قد من قبل﴾** ئه‌گه‌ر کراسه‌که‌ی یوسف له‌پیشه‌وه درایی **﴿فصدقت﴾** ئه‌وا شارژن راسته‌ده‌کات **﴿وهو من الکاذبین﴾** و یوسف له‌درۆزنانه، واته: یوسف په‌لاماری ئه‌وی داوه‌و ئه‌ویش هه‌له‌اتوووه رایکردوو له‌دهستی و ئه‌میش له‌پیشه‌وه دهستی له‌کراسه‌که‌ی گیر کردوو و دراندوو‌یه‌تی **﴿وان کان قمیصه قد من دبر﴾** خو‌نهر کراسه‌که‌شی له‌پشته‌وه‌دا درابوو، **﴿فکذبت﴾** ئه‌وا شارژن درۆ ده‌کات **﴿وهو من الصادقین﴾** و (یوسف) راست ده‌کات، واته: ژنه‌که په‌لاماری یوسفی داوه‌و یوسف هه‌له‌اتوووه رایکردوو له‌دهستی و ئه‌ویش له‌پشته‌وه دهستی له‌ کراسه‌که‌ی گیر کردوو و دراندوو‌یه‌تی. **﴿فلما رءا قمیصه قد من دبر﴾** جا کاتی که‌شای (می‌ردی زلیخا) دیتی کراسه‌که‌ی (یوسف) له‌پشته‌وه دراووه **﴿قال انه من کیدکن﴾** وتی: به‌راستی ئه‌وکاره ههر له‌پیلان و فرت و فیلی ئیوه‌ی ژنان ده‌کات **﴿ان کیدکن عظیم﴾** چونکه نه‌خشه‌و پیلان و فرت و فیلی ئیوه‌ گه‌لێک گه‌وره‌یه **﴿یوسف اعرض عن هذا﴾** ئه‌وجا روویکرده‌ یوسف و وتی: یوسف! ساتۆش له‌مه‌ واز بینه‌وه، لیی بیده‌نگه‌به‌، با نابروومان نه‌چیت **﴿واستغفری لذنبک﴾** نافرته! تۆیش داوای لی‌بوردن بو‌ه‌له‌و گونا‌هه‌که‌ت بکه‌، چونکه له‌لایه‌که‌وه پینچاته ئه‌ولاوه غه‌ریبه‌، له‌لایه‌کی تریشه‌وه بوختانت بو‌کرد! **﴿انک کنت من الخاطئین﴾** به‌راستی تۆ له‌خه‌تاکارانی. به‌لی... نا‌به‌م شیوه‌یه ئه‌و تاوانه گه‌وره‌یه له‌لای ئه‌ومال و خیزانه پووخواوه زۆر به‌بجووکی و ئاسانی کپکرایه‌وه. (ئین جهریر) له (ئین عه‌باس) هه‌ ده‌لی: ههر به‌بجووکی و ناوه‌خت چوار مندا‌ل هاتوو‌نه‌ قسه‌و گوتار: کو‌رکه‌ی (ماشیته‌ی) کچی فیرعه‌ون، شایه‌ته‌که‌ی یوسف، هاو‌پێکه‌ی (جوره‌یج)، عیسانی کوری مه‌ریه‌م.

ژنانی شار ده‌نگ و باسه‌که ده‌بیسن:

به‌لی ئه‌و کاره‌ساته له‌ده‌ره‌وه‌ی کو‌شکی پاشاوه ده‌نگی دایه‌وه، بویه **﴿وقال نسوة فی المدینه﴾** کو‌مه‌لێک له‌ژنه ناو‌داره‌کانی میسر قاویان داخست و وتیان: **﴿امراة العزیز تراود فتاها﴾** سه‌یره! ژنه‌که‌ی (عه‌زین) خه‌ریکی دل‌داری و رامکردنی غولا‌مه‌که‌ی خو‌یه‌تی و چه‌زی لی ده‌کا! **﴿قد شفغها حبا﴾** به‌ شیوه‌یه‌ک ئه‌وین و خو‌شه‌ویستی چوو‌ته ناو‌په‌رده‌ی دل‌یه‌وه ئۆقره‌ی لی‌په‌یوه **﴿انا لفرأها فی ضلال مبین﴾** به‌راستی ئیمه له‌سه‌رگه‌ردانیه‌کی ناشکرادا ده‌یبینن، چونکه نه‌ده‌بوو ئه‌و له‌گه‌ل خزمه‌تکاریکی خویدا کاری وابکات **﴿فلما سمعت بمکرهن﴾** ئینجا که‌ژنه‌که‌ی عه‌زیز تیروتانه‌ی ئه‌و ژنانه‌ی بیست **﴿ارسلت الیهن﴾** بو‌گێرانه‌وه‌ی نابرووی خو‌یی و، دهر‌بازکردنی خو‌یی و، بو‌ئه‌وه به‌وانیشی به‌سه‌لمینی که له‌وکاره‌دا نا‌هه‌قی نه‌بووه، ئه‌ر ئه‌وانیش وه‌کو ئه‌و بی‌بینن، خراپ‌تر دووچاری ئه‌وینی ده‌بن، بویه ناردی به‌دوایاندا **﴿واعدت لهن متکاً﴾** و بو‌هه‌ریه‌که‌شیان رایه‌خی جوان و پاله

پشتینی و خوارده‌مه‌نی بۆ ئاماده‌کردن، وه‌کو باوی ده‌سه‌لا‌تدارانی سه‌رده‌م ﴿**وَأَتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ سَكِينًا**﴾ وه‌ بۆ هه‌ر یه‌که‌یشیان چه‌قویه‌کی میوه‌ خواردنی پێ سپاردن، دیاره‌ شارستانییه‌تی (میسر) له‌و سه‌رده‌مه‌دا له‌پله‌و پایه‌یه‌کی پێشکه‌وتوودا بووه‌ ﴿**وَقَالَتْ أَخْرِجْ عَلَيْنِ**﴾ ئه‌وجا له‌وکاته‌دا ئه‌وان سه‌رگه‌رمی خواردن بوون، ئه‌میش ناردی یوسف هات و پێیگوت: ئاده‌ی هه‌ر ئیستا وه‌ره‌ ده‌روه‌ بۆ ناویان ﴿**فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْتَهُ**﴾ ئینجا هه‌ر که‌یوسف هات و دیتیان، به‌شتیکی گه‌وره‌و بی وینه‌و دل‌رفینیان دانا، ئیتر چه‌په‌سان و مه‌ست و چه‌یران بوون ﴿**وَقَطَعْنَ أَيْدِيَهُنَّ**﴾ و چاویان تی بریی و ناگیان له‌خوێان نه‌ماو، ده‌ستی خوێانیان بری ﴿**وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ**﴾ و وتیان: پاک و خاوینی هه‌ر بۆ خوا، (به‌لێ ئه‌و رسته‌ی (حاش لله) یه‌ له‌کاتی شتی سه‌رسوهرینه‌ردا له‌ناو عه‌ره‌باندا ده‌وتری). ﴿**مَا**

هَذَا بَشَرًا﴾ بێگومان ئه‌م لاوه‌ ئاده‌می نییه‌، که‌ ئه‌وه‌نده‌ جوانه‌ ﴿**إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ**﴾ ببی و نه‌بی، ئه‌مه‌ هه‌ر فریشته‌یه‌کی قه‌شه‌نگ و خاوه‌ن پێزه‌. پێشه‌وا (موسلیم/خوا لینی رازی بی‌ت - له‌باسی شه‌و ره‌ویه‌که‌ی په‌یا مه‌ردا) ئه‌م فه‌رمووده‌یه‌ هی‌ناوه‌و ده‌لیت: ((ان رسول الله ﷺ مر بیوسف ﷺ فی السماء الثالثة، قال: فإذا هو قد أعطی شطر الحسن)) واته‌: پیغه‌مه‌به‌ر ﷺ له‌ ناسمانی سییه‌مه‌دا به‌یوسف گه‌یی، دیتی نیوه‌ی جوانیی گشتی دونیای پیه‌خه‌راوه‌! ﴿**۲۳ قَالَتْ فَذَلِكُنَ الَّذِي لُمْتُنْنِي فِيهِ**﴾ که‌ ژنه‌که‌ دیتی و ئه‌وانیش هه‌موو گیرۆده‌ی ده‌ردی ئه‌وین بوون، ئیتر خو‌ی به‌ سه‌رکه‌وتوو داناو وتی: ئه‌مه‌ ئه‌و جوانه‌یه‌ که‌ ئیوه‌ لو‌مه‌و سه‌ره‌زنشی منتان نه‌کرد له‌سه‌ر ئه‌وینی، خو‌ییانتان؟! ﴿**وَلَقَدْ رَاودَتْهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ**﴾ ئه‌مه‌یش راستیی رووداوه‌که‌یه‌: من هه‌ولێکی زۆرمدا بۆ پامکردنی و له‌خه‌شته‌بردنی بۆ ئه‌نجامدانی ئه‌وکاره‌، به‌لام ئه‌و هه‌ر خو‌ی گرت و پووی نیشان نه‌داو خو‌ی پاراست ﴿**وَلَمَّا لَمْ يَفْعَلْ مَا أَمَرَهُ**﴾ ئیستاش ئه‌گه‌ر به‌قه‌سه‌م نه‌کات بۆ

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَكَاوَنًا أَتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ سَكِينًا وَقَالَتْ أَخْرِجْ عَلَيْنِ فَمَا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْتَهُ وَقَطَعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ ﴿۲۳﴾ قَالَتْ فَذَلِكُنَ الَّذِي لُمْتُنْنِي فِيهِ وَلَقَدْ رَاودَتْهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ مَا أَمَرَهُ لَيَسْجُنَّ وَلْيَكُونَا مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿۲۴﴾ قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ الْخٰهِلِينَ ﴿۲۵﴾ فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿۲۶﴾ ثُمَّ بَدَأْ لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا الْأَيَّاتِ لَيَسْجُنَّهُنَّ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿۲۷﴾ وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانٌ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أُفِيءُ بِأُحْمَلٍ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبْتُهَا بِئَاوِيلَ وَإِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿۲۸﴾ قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُزْزِقَانِهِ إِلَّا نَبَاتُكُمَا بِئَاوِيلَ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذُلُّكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كٰفِرُونَ ﴿۲۹﴾

ئه‌وکاره‌ که‌ فه‌رمانی پێده‌که‌م ﴿**لَيَسْجُنَّ وَلْيَكُونَا مِنَ الصَّاغِرِينَ**﴾ ده‌بی بخه‌یته‌ ناو به‌ندیخانه‌وه‌و، زه‌لیل و ریسوایش بکریت "دیاره‌ ئه‌مانیش وه‌کو شارژن گیرۆده‌ی ئه‌و ئه‌وینه‌ ببوون، بۆیه‌ بیپه‌رده‌ مه‌به‌سته‌که‌ی خو‌ی درکان لایان! ﴿**۲۳ قَالَ: رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ**﴾ جا له‌وه‌لامی ئه‌و هه‌ره‌شه‌و گوپه‌شه‌یه‌دا یوسف وتی: ئه‌ی په‌روه‌ردگاری من! به‌ندیخانه‌که‌م زۆر لاخو‌شته‌ له‌وکاره‌ دزیوه‌ و ئه‌و ژنانه‌ منی بۆ بانگ ده‌که‌ن و داوای له‌من ده‌که‌ن ﴿**وَالَا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ**﴾ خو‌ ئه‌گه‌ر تو فیل و حیه‌ی ئه‌وانه‌م ئی لانه‌ده‌یت به‌میهره‌بانی خو‌ت ﴿**أَصْبُ إِلَيْهِنَّ**﴾ له‌وانه‌یه‌ دل‌م مه‌یل و ئاره‌زوویان بکات ﴿**وَإَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ**﴾ و بچه‌ پیزێ نه‌زان و نه‌فامه‌کانه‌وه‌، بێگومان ئه‌مه‌ ئه‌وه‌په‌ری جوامیری و شه‌هامه‌ته‌ که‌: لاویکی شو‌خ و شه‌نگی وه‌کو یوسف، خانمکی وه‌کو شارژن له‌و جیگا رازاوه‌و ئاماده‌یه‌دا، جگه‌ له‌خوا ریگرت نه‌بی‌ت، که‌چی خو‌ی نه‌دا به‌ده‌سته‌وه‌و، له‌هه‌ره‌شه‌ی زیندان و به‌ندیخانه‌ش نه‌ترسی

﴿**فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ**﴾ په‌روه‌ردگاری وه‌لامی دایه‌وه‌و نزاکه‌ی گیرا کرد ﴿**نُصِرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ**﴾ و حيله‌و فیله‌که‌یانی لادا لیی ﴿**إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ**﴾ چونکه به‌راستی هه‌ر خویه‌تی بیسه‌رو زانای ، هاناو هاواری خه‌لکانی لیقه‌وماو ده‌بیسی و وه‌لامیان ده‌داته‌وه . له‌فه‌رموده‌یه‌کی (متفق علیه) یدا هاتوو ده‌فه‌رموی: ((سبعة يظلمهم الله في ظله يوم لا ظل إلا ظله: إمام عادل، وشاب نشأ في عبادة الله، ورجل قلبه معلق بالمسجد، إذا خرج منه حتى يعود إليه، ورجلان تحابا في الله اجتمعا عليه وافترقا عليه، ورجل تصدق فأخفاها حتى لا تعلم شماله ما أنفقت يمينه، ورجل ذكر الله خاليا ففاضت عيناه، ورجل دعتة امرأة ذات جمال ومنصب فقال: إني أخاف الله)). واته: له‌روژی هه‌ستانه‌وه‌دا خوا جه‌وت تا‌قم له‌بن سیبه‌ری خویدا راده‌گری و ، ناهیلی تووشی نه‌و ناره‌جه‌تییه‌ بن ، یه‌کیکیان لایکه ژنیکی شوخ وشه‌نگ و پایه‌دار خو‌ی بو‌ ئاماده‌ بکاو ، نه‌م له‌به‌رخوا - وه‌کو یوسف - خو پاریزی و ته‌سلیم نه‌بیټ .

برپار درا یوسف زیندان بکړی:

﴿**ثُمَّ يَدَالِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا آيَاتٍ**﴾ پاشان دوا‌ی بینینی نه‌و هه‌موو به‌لگه‌و نیشانه‌یه له‌سه‌ر پاکی یوسف ، بو‌ خو‌یان وایان به‌چاکزانی بو‌ بزکردنی ده‌نگوکه ﴿**لِيَسْجِنَهُ حَتَّىٰ حِينٍ**﴾ تا ماوه‌یه‌ک بیخه‌نه به‌ندیخانه‌وه ، به‌لکو ورده ورده ده‌نگ و باسه‌که نه‌میټی و ، له‌بیر بجیته‌وه ، دیاره نه‌و بنه‌ماله دنیا په‌رست و به‌زیوانه ، نه‌مه خو‌یانه که له‌باتی نه‌وه سزای تا‌وانباره‌که بدن و تو‌له بدریټ ، تا‌وانبار نازاده‌و ، بی‌تا‌وانیکی وه‌کو (یوسف) زیندان نه‌کړی !!
دوو غولام له‌گه‌ل یوسف زیندان ده‌کړین:

﴿**وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانٍ**﴾ هاوکات دو‌ولایش ، به‌تو‌مه‌تیټ - له‌گه‌لیا زیندان کران ، وه هه‌ردو‌وکیشیان له‌ده‌ست و پیی (پاشا) بوون ﴿**قَالَ أَحَدُهُمَا: إِنِّي أَحْصِرُ خَمْرًا**﴾ جا پاش نه‌وه چوونه گرتوو‌خانه‌که‌وه ، هه‌ریه‌که‌یان خه‌ویک ده‌بینی و ، ده‌یگیرېته‌وه بو‌ یوسف ، هه‌تا مانا‌که‌ی بو‌لیک بداته‌وه ، بو‌یه یه‌کیکیان گوتی: له‌خه‌ومدا دیتم بو‌ شه‌راب تری نه‌گوشم و ، ده‌یده‌مه پاشا ﴿**وَقَالَ الْآخَرُ: إِنِّي أُرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ**﴾ و نه‌وی دیکه‌یشیان وتی: منیش له‌خه‌ودا دیتم نان له‌سه‌ر سه‌رمه‌و بالنده لییده‌خوات ﴿**نَبْنِئَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ**﴾ به‌لکه مانای نه‌م خه‌ونه‌مان بو‌ لیکبه‌دیه‌ته‌وه ، چونکه به‌راستی ئیمه واده‌زانین تو‌ مه‌ردیکی په‌وشت به‌رزو چاکه خوازیت .

یوسف بانگی دوو زیندانیه‌که ده‌کات بو‌ موسلمان بوون:

﴿**قَالَ: لَا يَأْتِيَكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ**﴾ یوسف وتی: سبه‌ینی هه‌ر ژمه‌ه نانیکتان بو‌بیټ ﴿**إِلَّا نَبَاتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا**﴾ پیټش نه‌وه بگاته ده‌ستتان من ده‌زانم چییه‌و ، پیټشان ده‌لیم ، واته: مانای خه‌ونه‌کانیشتان هه‌روا به‌ئاسانی بو‌لیک ده‌ده‌مه‌وه ﴿**ذَلِكَ مَعَ عَلْمِنِي رَبِّي**﴾ دیاره نه‌وه له‌ به‌ه‌ری په‌روه‌ردگارمه‌و نه‌و فی‌ری کردووم . جا یوسف ده‌یه‌وی له‌ریی داخو‌زیه‌کانیانه‌وه ده‌رگایان لی‌بکاته‌وه ، بجیته ناو بانگه‌وازه‌که‌یه‌وه ، بو‌لای خوا‌ی تاک و ته‌نیایان بانگ بکات ، بو‌یه نه‌یه‌وی متمانه‌ی ته‌واویان بداتی که: هه‌رکه‌سیک پشت له‌شیرک بکاو ، واز له‌بت و بتپه‌رستی بیټی ، خوا‌ی گه‌وره‌ش ده‌رگای خیری بو‌ده‌کاته‌وه ، زور شتی‌شی فی‌ر ده‌کات ، بو‌یه گوتی: ﴿**إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ**﴾ چاک بزنان که من ئایینی نه‌و که‌سانه‌م واز لی‌هیناوه که نه‌ بر‌وایان به‌خوا هه‌یه‌و نه‌ به‌روژی دوا‌یی ﴿**وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ**﴾ وه بو‌خو‌م که‌وتو‌مه‌ته شو‌ینی ئایینی با‌وو با‌پیرانم: (ئیراهیم) و (ئیسحاق) و (یه‌عقوب) ، هه‌رکه‌سیکی دیکه‌ش ئا‌وا بکات ، هه‌ر ئا‌وا سه‌رکه‌وتوو

دهبی و خوا دهرگای زانستی بؤ واز دهکات ﴿**مَا كَانَ لَنَا أَنْ نَشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ**﴾ ههرگیز نابی بؤ ئیمهی (خانه وادهی پیغمبه ران و شوینکه وتوانیان) هیچ شتی کهینه هاوبهش و هاوهلی خوا ﴿**ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ**﴾ نه وهیش بهش و بارهی خوایه به سهر ئیمهی (بنه ماله ی پیغمبه ران) هوه، که پله ی په یامبه ریتی پیبه خشین و، به سهر خه لکان و مهردمیشه وه که: پیغمبه رانی بؤناردن ﴿**وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ**﴾ به لام زۆربه ی خه لکی سوپاسگوزاری ناکهن، وه کو له جیگایه کی ترده دهفرموی (...بدلوا نعمة الله كفرا واحلوا قومهم دار البوار) ۲۸/ ۱۴. جاییوسف ورده ورده دهیه وی بانگه وازه کی رابگیه نی. بویه ده لیت: ﴿**يَا صَاحِبِ السِّجْنِ: أَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ**﴾ نه ی ههر دوو هاوپی به ندیخانه که! ناخو چهند خوایه کی جیا جیا به رستریں باشته ﴿**أَمْ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ**﴾ یان ههر یه ک خوا ی تاک و ته نیاو زال و به دهسه لات به سهر هه موو شتی که؟! ﴿**مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءٌ**﴾ نه وهش بزائن نه وانه ی ئیوه "به دهر له خوا" ده یان به رستن چهند (ناو) یکی بی ناوه پوکن ﴿**سَمِيتُوهَا أَنْتُمْ آبَاءُكُمْ**﴾ و ئیوه باوو باپیرانتان به ناره زوی خو تان ناو تان ناو و کردو تان به خوا! ﴿**مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ**﴾ خوا هیچ به لگه یه کی بو راستی به رستنی نه وانه نه نار دوو. جاییوسف نه یه وی روشنتر بویان باس بکات، بویه ده لیت: ﴿**إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ**﴾ گشت حوکم و بریاریک ته نها و ته نها هی خوایه، ده بی ته نها نه و حاکم و بریار به ده ست بیث ﴿**أَمَرَ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ**﴾ فرمانیداره که: ئیوه ده بی ته نها نه و به رستن و گویرایه لی ههر له ویکهن، نه ک له سه روک عه شیرت، نه ک له گهل و نه ته وه، نه ک له ولات و نیشتمان، نه ک له حیزب و گروپ و خیل... هتد ﴿**ذَلِكَ الدِّينَ الْقِيمَ**﴾ ههر نه و نایین و دینه راست و په واپایه داره، که بانگتانم کرد بوی، ده سا وریاو به ناگابن و شوینی بتان مه که ون ﴿**وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ**﴾ به لام زۆربه ی نه و

وَأَتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِتْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَتْ لَنَا أَنْ نَشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾ يَصْحَجِي السِّجْنَ أَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمْ اللَّهُ الْوَحِيدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمِيتُوهَا أَنْتُمْ وَأَبَاءُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينَ الْقِيمَ وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾ يَصْحَجِي السِّجْنَ أَمَّا أَحَدُكُمْ فَفِسْقِي رَبِّهِ خَمْرًا وَأَمَّا الْآخَرُ فِصْلَبٌ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ ﴿٤١﴾ وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِّنْهُمَا ادْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَإِنْسَهُ الشَّيْطَانُ ذَكَرَ رَبَّهُ فَلَمَّ فِي السِّجْنِ بَضْعَ سِنِينَ ﴿٤٢﴾ وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ عِجَافٍ وَسَبْعَ سُبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي رَأْيِي إِن كُنْتُمْ لِلرَّأْيِ تَعْبُرُونَ ﴿٤٣﴾ قَالَ أَضَعُكَ

مهردمه نازان نایینی یه کخوا به رستی راست و ریکه، خوا ی بالاده ست له جیگایه کی ترده دهفرموی: (وما اکثر الناس ولو حرصت بمؤمنين) یوسف/ ۱، ۳) جائیستا ده ست دهکات به مانا و لی که دانه وه ی خه ونه کانیان، بویه دهفرموی: ﴿**يَا صَاحِبِ السِّجْنِ**﴾ نه ی ههر دوو هاوپیانی به ندیخانه! ﴿**أَمَّا أَحَدُكُمْ فِيسْقِي رَبِّهِ خَمْرًا**﴾ به لام نه و یه که تان که له خه ویدا تریی ده کرده شراب، نازاد نه بی و، شراب دهر خواردی پاشای ده دات، واته: پرگاری نه بیث و ده چیتته وه سه ر کاری خو ی ﴿**وَأَمَّا الْآخَرُ فِيسْلَبُ**﴾ نه وی دیکهش له سی داره نه در ی و، هه لده واسری و به داره که وه نه هیلریتته وه ﴿**فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ**﴾ نه وسا په له وه ره سه ری ده خو ن. ریوایه تیک ده لیت که به و جو ره مانای خه ونه که ی بو کردن، به دلیان نه بوو و گوتیان: نه خیر هیچ خه ونی که مان نه دیتووه، (یوسف) یش گوتی: ﴿**قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ**﴾ نه وی پرسپارتان لینکرد، لای خوا براوه ته وه ناگو پردی، چونکه خه ون بؤ یه که مجار چو ن مانا

لیدرایه وه، له ناینده شدا هه روا دهی و، گوږین و په شیمان بوونه وه له و بریاره (ئه زهل) ییه تۆزقاله یهک ناگوږی،
ئه مه یه که پیغه مبه ریش ده فرموی: ((الرؤیا علی رجل طائر مالم تعبر، فإذا عبرت وقعت)) مه سنه دی
پیشه و (ئه حمده / ۴ / ۱۰).

يوسف به يهك له و دوانه دهئى لای ناغات باسم بکه :

﴿**۴۲** وقال للذى ظن انه ناج منهما﴾ نه و جا كه يوسف زانى شه را بگير كه له بهنديخانه قوتار ده بیټ پیښگوت:
﴿**اذكرنى عند ربك**﴾ كه ده چیت وه لای پاشا و گه وره كهت (عه زیزی میسر) باسی ئه م داستان و به سهر هاته ی منی
لا بکه "دهیه وی ږوو به پروی خو ی راستییه که ی تیښگه یه نی"، سه بارهت به و بوختانه گه وره یه بویکرا ﴿**فأنساه**
الشیطان ذکر ربه﴾ ئینجا کاتی له زیندان ده رچوو و گه رایه وه کوشکی پاشا، شه یتان له بیرى برده وه لای گه وره و
پاشا که ی باسی بکا! هه ندی له زاناکان راناوی (فأنساه الشیطان...) ده به نه وه بۆ یوسف، واته: شه یتان یادی خوا ی
له بیر برده وه، بۆیه په نای برده بهر خر مه تگوزارو شتی و، نه و جا خوایش له تۆله ی ئه وه دا چه ند سالی لیئ نه پرسى،
بۆیه ده فرموی: ﴿**قلب فی السجن بضع سنین**﴾ ئیتر یوسف به ویستی خوا تا چه ند سالیك له گرتوو خانه که دا
مایه وه، بۆ نه وه ی ده ستی له هه موو شتیك بږی و، هانا و په نا هه ر بۆ خوا به ریټ، به لی... به پیئ مانای وشه ی (بضع/
که له سی ساله وه بۆنۆ ده کات) له وه ده چیت حه وت سالیك له گرتوو خانه که دا مایته وه، له بهر هه ر حیکمه تیک خوا ی
له کارزان خو ی ده یزانی. (ئین عه باس) ده لی: پیغه مبه ر ﴿**فهرموی: نه گه ر یوسف نه یگوتبا به لکو، لای پاشا که ت**
وه بیرم بیټیت، نه وه نده له و گرتوو خانه دا نه ده مایه وه! ته فسیری ته به ری.

شای میسر خه و نیک ده بیټی :

﴿**۴۳** وقال الملك انی اری سبع بقرات سمان﴾ ئینجا خوا ی کار جوان دهیه وی به سهر به رزی و سه ره ری یوسف
له به نديخانه ږرگار بکا و بیته ده ری، ږوژیک پاشا خه ویک ده بیټیت و ده بیټه مه راقی شه و روژی و، له ترسی شوومی
خه وه که یدا ته وای جادوو گه ر ئه ستیره ناسه کانی ولاته که ی کو ده کاته وه بۆ مانا کردنی خه وه که ی، که چی هیچیان
سه ری لیدر ناکه ن! خه وه که یشی به م شیوه بوو گوتی: له خه ومدا حه وت مانگای گه وره ی قه له وم دیت ﴿**یا کلهن**
سبع عجاف﴾ حه وت مانگای له ږو لاواز ده یان خواردن! ﴿**وسبع سنبلات خضر و آخر یابسات**﴾ حه وت گوله گه نمی
سه وزو ته ږو، حه وت گوله گه نمی وشکه لاتوو زه رد م دیت که: له حه وت گوله سه وزه که نالا بوون وفه وتان یان ﴿**یا**
ایها الملائه افقونی فی رؤیای ان کنتم للرؤیا تعبرون﴾ ئه ی ده سته ی پیا و ماقولان و دنیا دیدان! مانای ئه و خه وم بۆ
لیکبه نه وه، نه گه ر له مانای خه و لیکنه وه ده زانن ﴿**قالوا اضغاث احلام**﴾ نه وانیش وتیان: نه و جوړه خه وانه،
هه ر خه ونه دروژنه و تیکه و لیکه ن و هه قیقه تیان نییه، جا یا هه ر ده رکیان نه کرد، یا له بهر پاشا نه یان ویرا به راستی
لیکی بده نه وه ﴿**وما نحن بتاویل الاحلام بعالمین**﴾ خو ئیمه ش له مانای ئه م جوړه خه وانه نازانین و سه ر ده رنا که ی ن
﴿**۴۴** وقال الذى نجا منهما وادكر بعد امة﴾ ئینجا نه و یه که له دوو زیندانییه که ږرگاری ببوو "و دوا ی ماوه یه کی زور
یوسفی بیر که وته وه و تی: ﴿**انا انبئکم بتاویلہ**﴾ من له مانای نه و خه ونه ئاگادارتان ده که م" لای که سیکی زانا و
شاره زان ﴿**فارسلون**﴾ ده سا بمنیرن، با بچم بۆ لای نه و لاوه که ئیستا له زینداندایه و، پیکه وه بووین ﴿**۴۵** يوسف ایها
الصدیق﴾ جا (ساقی) به زووی چوو و گه یشته لای یوسف و گوتی: یوسف! نه ی پیاوی راست بیژ! ﴿**افتنا فی**
سبع بقرات سمان﴾ رای خوټ بده سه بارهت به حه وت مانگای قه له وو زله ﴿**یا کلهن سبع عجاف**﴾ که حه وت مانگای
له ږو لاواز ده یان خو ن ﴿**وسبع سنبلات خضر**﴾ و حه وت گوله گه نمی سه وزو ته ږ ﴿**و آخر یابسات**﴾ و حه وتی تری

و شكه لاتویش ﴿لَعَلِّي أَرْجِعَ إِلَى النَّاسِ﴾ به شكوم بچمه وه لای پاشاو خه لكه كه "بؤیانی بگپرمه وه" ﴿لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ به شكو نه وانیش له شان و شه كه تی تۆ تیبگهن و بتناسن.

رینماییه کانی نایه تی (۴۳-۴۶):

- ۱- دهگونجی خه لکی کافرو له سنوور ده رچویش، خهونی چاك و راست ببینن، خه دووبه شه: به شتیکی تیکه و لیکه یه، له لایه ن شه ییتانه وه یه، نه وی دیکه ییشی هه ق و راسته، له لایه ن خوای به خشه ره وه یه.
- ۲- شت له بیرکردن خوو رهوشتی هه مو ئاده مییه كه.
- ۳- باسکردنی صیفت و په سنی هه رمزقیک، بی زیادو كه، شتیکی دروست وره وایه.

﴿۴۷﴾ **قال تزرعون سبع سنين دابا** (یوسف) یش بی هیچ

گلهی و گازنده یه كه له کابرای شه رابگپ، بی نه وه بلی باشه! نه وکات تۆ له به ندیخانه نازاد بوویت و گه پرایته وه بۆلای پاشا من چیم پیگوتیت؟ وه لامی ساقیی دایه وه وتی: ئیوه چهوت سال له سه ریه ك كشتوكال" به ريك و پیکی ده كه ن و دانه ویله ده چینن ﴿فما حصدتم فذرّوه فی سنبلة اقلیلا مما تأكلون﴾ نه وی دوریتانه وه- نه وه نه بی لی دهخون- هه ره له گوله كه ی خویدا بیه یلنه وه له عه تباردا داینین، چونكه ئاوا له سوون و جانه وه ران ده پاریزیت، واته: هه ره به گوله كه یه وه بیه كه نه عه مبارو، كه مه كم لیبخون و ده ست پیوه بگرن ﴿ثم یاتی من بعد ذلك سبع شداد﴾ جا له پاش نه وه چهوت ساله "خوش و پرپیته" چهوت سالی گرانیی و، قاتی و قیری و، وشكه سالی پیش دیت ﴿یاكلن مما قدمتم لهن﴾ هه ره رزق و رۆزیه كتان نه وه چهوت ساله دانابی هه مووی دهخون ﴿الا قلیلا مما تحصنون﴾ كه میکی نه بییت كه بۆ تۆوی هه لده گرن و، نازوو خه ی ده كه ن ﴿ثم یاتی من بعد ذلك عام﴾ له پاش نه وه چهوت ساله گرانییه، نه مجار

قَالُوا أَضَعَتْ أَحْلَمَ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ يَعْلَمِينَ ﴿۴۴﴾ وَقَالَ الَّذِي نَجَّا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ ﴿۴۵﴾ يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ يَسْمَانُ بِأَكْلُهُنَّ سَبْعَ عَجَافٍ وَسَبْعِ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخْرٍ يَابِسَاتٍ لَعَلِّي أَرْجِعَ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿۴۶﴾ قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَابَّا فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُّوهُ فِي سُنبُلِهِ ۖ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ ﴿۴۷﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعُ شِدَادٍ ۖ كُنْ مَا قَدْ مَتَّ هُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَحْصِنُونَ ﴿۴۸﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يَغَاثُ النَّاسُ ۖ فِيهِ يَعَصْرُونَ ﴿۴۹﴾ وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ ۖ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ أَرْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ مَا بَالُ النَّسُوءِ الَّتِي قَطَعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رُفِي بِكَيْدِهِنَّ عَلَيَّ ﴿۵۰﴾ قَالَ مَآ خَطْبُكُنْ إِذْ رُودُتْ عَلَى يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ قُلْتُ حَسَّ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَالَتِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ الْفَن حَصَصَ الْحَقُّ أَنَا رُودُتُهُ عَنْ نَفْسِهِ ۖ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿۵۱﴾ ذَلِكَ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ ﴿۵۲﴾ أَخُوهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْفَاسِقِينَ ﴿۵۳﴾

سالیکی خوش پیشدییت ﴿فیه یغاث الناس﴾ بۆ هه مو خه لکی بارانیکی زۆر ده باری و، پزق و رۆزی په یدا ده بیته وه ﴿وفیه یعصرون﴾ هه ره له و ساله دا میوه جات و تری زۆر ده بی و ده یگوشن" و شه ریه ت و پیخوری ئی په یدا ده كه ن بۆ خویمان نه ی هاوړیکه م! نه مه یه مانای خه وه كه ی پاشا، مانگا له رو لاوازه كان و، گوله وشك هه لاتووه كان، چهوت ساله گرانییه كه یه، ده ساتۆش به ريك و پیکی بۆ پاشای بگپرمه وه.

رینماییه کانی نایه تی (۴۷-۴۹):

- ۱- ولاتی (میسر) هه ره له سه ره تاوه جیگه ی کشت و کال بووه، ولاتیکی به قه ره بووه.
- ۲- هه لگرتن و ده ستپیوه گرتن و پاراستنی به رو بووی تازه نو ی بۆ رۆژی ته نگانه، بزه مایه کی ئابووری زۆر گرنگه.

۳- زانایان دهلین: ئەم ئایەتە بەلگەیەکی بەهێزە بۆ رەچاوکردنی بنەمای بەرژەوه‌ندییە رەهاکان (المصالح

المرسلة).

۴- کارامەیی و لیۆه‌شاو‌ه‌یی (یوسف-علیه السلام) بۆ لێکدانەوه‌ی مانای خەو‌نەکان.

۵- پلەو‌ فەزلی یوسف بەسەر (میسر) یەکانەوه‌، چونکە زیاد لە پرسپارەکە بەدەمیانه‌وه‌ چوو و لەو گرانییەیش فریایانکەوت.

لێکۆڵینه‌وه‌ له‌ رووداوه‌که‌ی نیوان یوسف و شارژ و ژنانی شار:

﴿ **وَقَالَ الْمَلِكُ اَنْتَ نَبِيٌّ** ١٢٠ ﴾ نوێنەری پاشا گەڕایەوه‌و مانای خەو‌ەکه‌ی بۆ گێڕایەوه‌و چوو دلیەوه‌و، بۆیشی دەرکەوت پیاوی ئاوا حەیفە لەزینداندا بێت، بۆیە وتی: ئادە‌ی هەریستا بچن بیهینن" با خۆم وتووێژی لەگەڵ بکەم" ﴿ **فَلَمَّا جَاءَهُ الرِّسُولُ** ١٢١ ﴾ جا کە راسپاردەکە هاتە لای یوسف و قسەو باسەکه‌ی پاشای بۆگێڕایەوه‌و، بڕیاری ئازاد بوونەکەشی پێگوت، یوسف بیرکردووه‌ باشه‌! چ سەر بەرزیه‌کی تێدايه‌ "پاش حەوت سال بەندیخانە، ئیستا بەهەمان تۆمەتەوه‌ بچینە دەر؟" ﴿ **قَالَ ارْجِعْ اِلٰى رَبِّكَ** ١٢٢ ﴾ بۆیە بەراسپاردەکه‌ی گوت: بگەرێرەوه‌ بۆلای پاشاو گەرەکەت ﴿ **فَاسْأَلَهُ مَا بِآلِ النِّسْوَةِ اللَّاتِي قَطَّعْنَ اَيْدِيَهُنَّ** ١٢٣ ﴾ و لێپرسە: هۆی چیبوو ئەو ژنانە دەستی خۆیانیان بڕی " ئەودەمە کە شارژن کۆی کردتەوه‌ ؟ واتە: پیرسی بزانی من لەسەرچی گیراوم، وە ئایا من گوناھبارم یان ئەوانە.. ئەوسا لەزیندانەکە دیمەدەری و دەچمەلای ئەو" ﴿ **اِنَّ رَبِّيْ بَكِيْدٌ عَلِيْمٌ** ١٢٤ ﴾ بێگومان پەرەوردگارم بە فەرت و فیلێ ئەوان چاک بەئاگایەو، زۆر باش دەزانێ کێ راست ئەکا، بەلام بۆ ئەوه‌ی خەلکی بزانی کەمن دوورم لەو جوړە بوختانانە . پێشەوا ئەحمەد- خوا لێی رازی بێت- ئەم فەرمودەیه ئەهینێ: ((فقال رسول الله ﷺ: لو كنت انا لأسرعت الإجابة وما ابتغيت العذر)) واتە: ئەگەر من لەجایی (یوسف) دا دەبووم بەزوویی وەلام ئەدایەوه‌و بەدوای پۆزش و بیانوودا نەدەگەرەم. دیارە مەبەستی باسی جوامیری و لیها توویی و لیواوه‌یی (یوسف) به‌ ﷺ، چونکە ئەو ماوه‌ زۆرە لە زینداندا مایەوه‌، کەچی تەنھا تۆزقالەیه‌کیش دەستی لە خۆی بەرنەداو، تەسلیم نەبوو. ﴿ **قَالَ مَا خَطْبُكَ** ١٢٥ ﴾ **اِذْ رَاوَدَتْهُنَّ يَوْسُفَ عَنْ نَفْسِهِ** ١٢٦ نوێنەرەکە گەڕایەوه‌ لای پاشاو، هەرچی چووبوو بە بەینیاندا بۆی گێڕایەوه‌و، پاشایش ژنەکانی هەموو کۆکردووه‌و وتی: حەلتان چی بوو کاتی و یستتان یوسف لە خشتەبەرن و، دەستەمۆی بکەن؟ ئایا ئەو هیچ تاوانێکی هەبوو؟ ﴿ **قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ** ١٢٧ ﴾ وتیان: خوا بەو رۆژە ئەکا، ئیمە بوختانی بۆ بکەین ﴿ **مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوْءٍ** ١٢٨ ﴾ ئیمە قەت هیچ جوړە هەلەو خراپەیه‌کمان لە یوسف نەدیتووہ ﴿ **قَالَتْ اَمْرَاةُ الْعَزِيزِ** ١٢٩ ﴾ لەولایشەوه‌ ژنەکه‌ی عەزیز (پاشای میسر) هاتە پێشی و بەناشکرا وتی: ﴿ **اَلَا اَنْ حَصْحَصَ الْحَقُّ** ١٣٠ ﴾ و ئیستا بپەرە هەق و راستیی ناشکرا بوو ﴿ **اِنَّا رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ** ١٣١ ﴾ منبوم تەماحەم لەیوسف کرد، ددان بە راستییدا دەنیم ﴿ **وَانه** ١٣٢ ﴾ **لَمِنَ الصَّادِقِينَ** ١٣٣ چونکە یوسف لایکی بی تاوانەو، لە راستگوێانە ﴿ **ذٰلِكَ لِيَعْلَمَ اَنِّيْ لَمْ اَخْنَهٗ بِالْغِيْبِ** ١٣٤ ﴾ ئینجا یوسف وتی: ئەمەش بۆیە من داوام لە عەزیزی میسر کرد لەو دەنگ و باسە بکۆلێتەوه‌، تا چاک بزانی و دڵنیابیت کە من " تەنانه‌تی لە پاش ملەیشەوه‌ " خیانه‌تم لێنەکردووہ، بەلکو هەر پێزم بۆ خانەوادە‌ی ئەو داناوہ، دەشکری ئەمە قسە‌ی شارژن بێت، هەتا قەناعەت بەشا بکات کە بۆیە ددانی بەهەلە‌ی خۆیدا نا کە دڵنیابیت هیچ کات گزێی وخەیانە‌تی لێنەکردووہ ﴿ **وَانَ اللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْخَاطِئِينَ** ١٣٥ ﴾ وە چونکە خوا خیانه‌ت و فیل و تەلە‌که‌ی گزیکاران سەرناخاو بە ئەنجامی ناگە‌یەنیت.

رینماییه کانی تاییه تی (۵۰-۵۲):

- ۱- فه زیلهت و شهرفی زانیاری و زانست، چونکه هر به هوئی زانیارییه وه بوو که (یوسف) بهرز بوویه وه و گه یییه لای پاشاو، بۆ دواییش جلهوی کاروباری میسری گرته دهست.
- ۲- گه وره یی (حیلم) و تاقهت و له سهر خوئی و پهله نه کردن له ئیش و کاردا.
- ۳- فه زلی راست بیژی و، قسه ی هق کردن، نه گهرچی بهزیانی خوشت تهواو ببی.
- ۴- (زلیخا) یش به هوئی ددان نان به تاوانی خویدا بهو پله و پایه بهرزه گهی و، بۆ دواییش بوویه ژنی (یوسف) ی پیغه مبه ر الله.

کوتایی جزمی (۱۲) دوازد

وله الحمد والملة

*** **

﴿ **وما أبرئ نفسي** ﴾ خو هه رگیزیش پاکانه بوخوم ناکه م ﴿ **إن النفس لامارة بالسوء** ﴾ چونکه نه فس و دهروون هه میشه فه رمان به خراپه ددها ﴿ **إلا مارحم ربی** ﴾ مه گهر که سی خوی په روه رده گارم خوی په حمی پیبکاو له پیلان و فرت و فیلی بیپاریزی ﴿ **إن ربی غفور رحیم** ﴾ به راستیی په روه رده گارم زور لیبوره دیه بو هله و تاوانه کان، زوریش دلوقان و میهره بانه، بهرامبه ر به تهوبه کاران.
ریز و پله ی یوسف لای پاشا:

﴿ **وقال الملك انتوني به** ﴾ جا دوا ی دهرکه وتنی شه هامت و پیاوه تی و جوامیری یوسف، پاشا وتی: (یوسف) م بو بهینن ﴿ **استخلصه لنفسی** ﴾ با بیکه مه یارو هاوپی تاییه تی و، جیگه ی پرس و پای خوم، بو راگرتنی دهوله ته که م ﴿ **فلما كلمه** ﴾ جاکاتی که یوسف هاته لای و، دواندی و وتوویزی له گهل کردو، به تهواوی که سی تی دهرکه وت

﴿ **قال انك اليوم لدينا مکين امين** ﴾ پاشا وتی: به راستیی تو نه مرؤلای ئیمه پیاویکی به ریزو قورس و پاک و جیگای باوه ریت و، شه و قسه و قسه لوکانه یش، هیچ له که سی تی تو که م ناکاته وه ﴿ **قال اجعلنی علی خزان الارض** ﴾ یوسف وتی: جاکه وایه بمکه به سهر کاری خه زینه و واریداتی میسر هه تا بتوانم له م گرانی و قات و قریه دا خزمه تی بهم خه لکه هه ژاره بکه م ﴿ **انی حفیظ علیم** ﴾ چونکه من بو نه وکاره چاودیریکی باش و، پاریزه ریکی زاناو به ناگام. (ته به ری) ده لیت: شه داوا ی (یوسف) به وهک شه وه نیه که بلینیت پاکانه ی بو خو یکردو، نه ده بوو به و جوړه خو ی له لکی شی، چونکه یوسف ده یه وی بهو قسانه ی پیاوانی ده ولت له خو ی تی بگه یه نیت که: شه بو به ریوه بردنی کاروباری ئابووری و، دارایی پیاویکی زور لیزانو زانیاری باشی هیه، له ولایشه وه له وده مه دایه ولات و گهل زور پیویستی به که سی کی واهیه و، له رووی شه رعیشه وه نابی له کاتی وادا خو ی لی لابتات،

﴿ **وَمَا أَبرئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَرَحِمُ رَبِّي** ﴾ **إِنْ رَّبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ** ﴿ **وَقَالَ أَلَمْ يَأْتِكِ أُنْثَىٰ بِهِ أَسْتَخْلَصُهُ لِنَفْسِي فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ** ﴿ **قَالَ أَجْعَلْنِي عَلَىٰ خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ** ﴿ **وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَّبِعُوا مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ نَصِيبٌ بِرَحْمَتِنَا مِنْ شَاءَ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ** ﴿ **وَلَا جُرْ إِلَّا خَيْرٌ خَيْرٌ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ** ﴿ **وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ** ﴿ **وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ قَالَ أَتُنُونِي بِأَنْ يَكُنْ لَكُمْ مِنْ أَيْكُمُ الْآتِرُونَ** ﴿ **أَنِّي أُوْفِي الْكِتْلَ وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ** ﴿ **فَإِنْ لَّمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي وَلَا تَقْرَبُونِ** ﴿ **قَالُوا اسْرُدْ عَنْهُ آيَاتَهُ وَانَا لَفَاعِلُونَ** ﴿ **وَقَالَ لِنَفْسِنِي أَجْعَلُوا بِضَعْتَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ** ﴿ **فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَىٰ أَيْهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مُنِعْ مِنَّا الْكِتْلَ فَأَرْسَلْنَا مَعَنَا أَخَانَا نَكْتَلْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ** ﴿

قَالَ هَلْ

يَعْلَمُ

له لایه کی تریشه وه له و جوړه شوینانه دا باشت خزمه تی پیده کری بۆ سه رنج ږاکیشانی خه لکی بۆ باوه ږه نیان به خوی گه و ره کار جوان.

ریزو حورمه تی یوسف له سه ر زه ویی:

﴿**وَكذلك مكننا ليوسف في الأرض**﴾ ئاوا دواى ئه و ته نگانه و دهر به دهریه، ئیمه له خاکی میسر دا پله و پایه و ده سه لاتمان به یوسف دا ﴿**يَتَبَوَّءُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ**﴾ له هر جیگایه کى خوی بیه وی داده نیشی ﴿**نَصِيبَ بِرَحْمَتِنَا مِنْ نَشَاءٍ**﴾ کیمان بوئ ده یخه ی نه بهر به زه یی و میهره بانى خو مان ﴿**وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ**﴾ و هه رگیزیش پاداشی چاکه خوازان نافه و تینین و گوم ناکه ین، له کاتیکدا یوسف ئه وه موو جوامیریه ی نواندو، ئه و گشت صه برو ئارامه ی بوو، ئیمه ییش ئاوا بهر زمان کرده وه، خه زینه ی میسرمان خسته ژیر ده ستی ﴿**وَلَا جَرَّ الْآخِرَةَ خَيْرَ لِلَّذِينَ آمَنُوا**﴾ و کاناو یتقون ﴿**وكانوا يتقون**﴾ ئه وه پاداشی دونیا بوو، خو دیاره پاداشی دواړو ژیش بۆ ئه وانه ی که پروایان هینا وه، له شیرک و کارى خراپ خو پاریزبوون باشتره، به لئى چونکه یوسف پله و پایه ی خوی و، خانه واده کى له کارى به دره و شتى پاراست، خوایش ئاوا پله ی بهر زکرده وه، له قیامه تیشدا باشتري بۆ ئاماده کردوه، وه کو به (سوله یمان) ده فهرموی: (هذا عطاؤنا فامنن أو امسك بغير حساب، وإن له عندنا لزلفى وحسن مئاب).

له رینمایه کانی ثایه تی (۵۳-۵۷):

۱- فهزیه تی نه فس شکاندن و تۆمه تبارکردنی به ناته و اووی و که م و کووپی.
۲- دهرخستنی زانست و زانیاری له کاتى پیویستدا، وه که ئه لئین: (المرء مخبوء تحت لسانه).
۳- به خو هه لدان و، خو کاندیدکردن بۆ هه رکارى که ئه گه ر ئه و که سه به و جوړه نه کا که سی تی و ده ستپاکى دهر نه که وئ و، پیى نه زانن په وایه.

۴- فهزیه تی ئیخلاص له کارو کرده وه و قسه و بیرو باوه ږدا.

۵- گه و ره یی و کاریگه رى ئیمان و ته قوا له هه ست و نه ستى مرو قدا.

براکانى یووسف دینه میسو به باره وه ده گه رینه وه:

﴿**وجاء إخوة يوسف**﴾ گرانی و قات و قرى له ناوچه کانی (کهنعان) دا سه رى هه لدا، ئه وسا براکانى (یوسف) ییش هاتن بۆ میسر بۆ زه خیره کرین ﴿**فدخلوا علیه فعرفهم**﴾ جا چوونه ژوور لای یوسف، ئه م ئه وانى ناسییه وه ﴿**وهم له منکرون**﴾ به لام ئه وان ئه میان نه ناسییه وه چونکه ماو یه کى زور بوو نه یان دیتبوو، له ولایشه وه پییان وانه بوو ئه و ما بئ و، ئاوا له جیگه ی پاشادا بیئت ﴿**ولما جهزهم بجهازهم**﴾ و کاتى که یوسف باره خورا که کى بۆ ریکخستن له دواى ریزیکى زورو پرسیارو وه لام لئیان ﴿**قال انتونى باخ لکم من ابیکم**﴾ وتی: برایه کى باوکیان هه یه ده بئى بیه یئن بؤم، دیاره پرسیارى له نه ژادو به سه ره اتیان کردوه و توپانه برایه کى باوکیشمان هه یه و لای باوکمانه ﴿**الا ترون انى اوفى الکيل**﴾ ئایا نابینن که من به تیرو ته سه ل پیوانه و بارتان ئه ده مى و، میوانداریشم کردن ﴿**وانا خير المیزلین**﴾ و من چاکترین خانه خوی بووم بۆتان، باشتري میوانداریم کردن، مه به ستى هه لئانیانه و، ته ماح خستنه به رده میان ﴿**فان لم تاتونى به**﴾ جا ئه گه ر ئه مجاره هاتنه وه ئه و تان بۆ نه هی نام ﴿**فلا کيل لکم عندی**﴾ جیره و پیوانه تان لای من نیه و هیچتان ناده مى، ده یه وئى که میکیش ترس بخاته به ریان ﴿**ولا تقربون**﴾ و نزیکیشم مه که ونه وه بئى ئه و ﴿**قالوا ستر اود عنه اباہ**﴾ ئه وانیش ده یان زانی کاتى خویشی چ درو یه کیان له گه ل (یه عقوب) ی بابیاندا کردوه سه باره ت به خوئى، بویه ئیستاش و تیان: دلنیا به هه موو فیل و هه وئیک له گه ل باوکیا

دهدین بوهینانی ﴿وَاِنَا لَفَاعِلُونَ﴾ و بیگومانبه که نیمه هلهئسین بهوکاره ﴿۱۲﴾ **وَقَالَ لِفَتَيَانِهِ اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ فِی رَحَالِهِمْ** و یوسف بهو کوچه لاوانه ی گوت له بهر دهستی بوون: ئهو دراوه یش بوشت کرینیان هینابوو، بیدهنگیک بیخه نه وه ناوباره کانیان ﴿لَعَلَّهُمْ یَعْرِفُونَهَا اِذَا انْقَلَبُوا اِلٰی اٰهْلِیْهِمْ﴾ به شکو کاتی گه رانه وه لای مال و مندالی خوین بینهاسنه وه، پی بزائن. ﴿لَعَلَّهُمْ یَرْجِعُونَ﴾ به لکو - پاش ئهو گه رانه وهو بینیان - بگه رینه وه لامان .

رَبِّیْمَیْهِ کَانِی نَایَه تِی (۵۸-۶۲):

۱- خوا بیه وی کار ی بکا، هوکانیشی بو پیک دهخا: خه ودیتنی پاشا، دهست نه که وتنی که سی بو مانا کردنی خه ونه که ی، پسپوپی یوسف بو لیكدانه وه ی خه ونه کان، سه ره هلدانی گرانیسی و قات و قریسی له ولاتی (کهنعان)، ناچار بوونی براکانی به هاتن بو میسرو... هتد.

۲- نه خشه دارشتنی یوسف بو هینانی براو خیزانه که یان.

۳- ئاسه واری بره و ته قوا له مرو قدا.

دهیان وه ی (بنیامین) یش له گه ل خو به رن:

﴿۱۳﴾ **فَلَمَّا رَجَعُوا اِلٰی اٰبِیْهِمْ** جا کاتی که گه رانه وه لای باوکیان ﴿قَالُوا يَا اٰبَانَا مَنَعَنَا الْکِیْلَ﴾ وتیان: بابه! پیوانه ی رزق و پوزیمان لیگیراوه ئه گه ر نه مجاره بینامین له گه ل خو مان نه به ین ﴿فَارْسِلْ مَعَنَا اَخَانَا نَکْتَلْ﴾ ده سا توش مه گه ر براکه مان له گه ل بنیریت، تاپیکه وه ئازووقه و پوزی وهرگرین ﴿وَاِنَا لَه لِحَافِظُونَ﴾ بیگومانیشبه نیمه پاریزگاری لیده که ین، دیاره ئهو ده مه ش که فره فیله که یان به رامبه ر یوسف کرد گوتیان: (ارسله معنا غذا یرتع ویلعب وانا له لحافظون) که چی راستیشیان نه کرد! بویه ﴿۱۴﴾ **قَالَ هَلْ اٰمَنْکُمْ عَلَیْهِ** وتی: جا ده کریت (بنیامین) یشتان پی بسیپرم و بره و اتان پی بکه م و دلنیابم لیقان ﴿اَلَا کَمَا اَمْنٰکُمْ عَلٰی اَخِیْهِ مِنْ قَبْلُ﴾ هه ره کو جاری پیشو براکه یم پیقان

قَالَ هَلْ اٰمَنْکُمْ عَلَیْهِ اَلَا کَمَا اَمْنٰکُمْ عَلٰی اَخِیْهِ مِنْ قَبْلُ **قَالَ اللّٰهُ خَیْرٌ حَفِظْنَا وَهُوَ اَرْحَمُ الرَّحِیْمِ (۱۵)** وَلَمَّا فَتَحُوا مَتْعَهُمْ وَجَدُوْا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ اِلَیْهِمْ قَالُوْٓا اٰبَانَا مَا نَبِغِیْ هٰذِهِ�ْۤ یَضَعُنَا رُدَّتْ اِلَیْنَا وَنَمِیْرُ اَهْلِنَا وَنَحْفَظْ اَخَانَا وَنَزِدَادُ کَیْلِ بَعِیْرٍ ذٰلِکَ کَیْلٌ یَّسِیْرٌ (۱۶) قَالَ لَنْ اُرْسِلَهُۥ مَعَکُمْ حَتّٰی تَوْتُوْٓنَ مَوْثِقًا مِّنَ اللّٰهِ لَآ اَنْتٰی بِیْهِۤ اِلَّا اَنْ یَّحَاطَ بِکُمْ فَلَمَّا اٰتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ **اللّٰهُ عَلٰی مَا نَقُوْلُ وَکَیْلٌ (۱۷)** وَقَالَ یٰۤیْنَی لَا تَدْخُلُوْٓا مِنْۢ بَابٍ وَّجِدْ وَاَدْخُلُوْٓا مِنْۢ بَابِیْ مُتَفَرِّقَیْنِ وَمَا اَغْنِیْ عَنْکُمْ مِّنَ اللّٰهِ شَیْءٌ اِنْ الْحُکْمَ اِلَّا لِلّٰهِ عَلَیْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَیْهِ فَلِیَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُوْنَ (۱۸) وَلَمَّا دَخَلُوْٓا عَلٰی یُوْسُفَ اَوْرَثَ اِلَیْهِ اَخَاهُ قَالَ اِنِّیْۤ اَنَا اَخُوْکَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا کَانُوْا یَعْمَلُوْنَ (۱۹)

سپارد، واته: کاتی خو ی (یوسف) یشتان بره و، ئاواشتان به سه ره هینا؟! ﴿**قَالَ خَیْرٌ حَافِظَا**﴾ من بره و به پاراستنی ئیوه نیه، به لکو چاکتر پاریزه ره خوا یه و ئه یده مه دهستی ئهو ﴿**وَهُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِیْنَ**﴾ ئه ویش له هه موو خاوه ن به زه ییه ک، به به زه یی تره، واته: به ته مای ره م و به زه یی خوا م.

دراوه که یان دهسکه وته وه:

﴿۱۶﴾ **وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ** جا که باره که یان دوا ی هه وانه وه قسه و یاس و ئیسراحته کرده وه ﴿وَجَدُوْا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ اِلَیْهِمْ﴾ ده بینن شت و مه ک و پاره و پوول و دهست مایه که شیان بو گیدر دراوه ته وه ﴿قَالُوا يَا اٰبَانَا مَا نَبِغِیْ هٰذِهِ�ْۤ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ اِلَیْنَا﴾ گوتیان: بابه! چیمان ده وی، ئه مه ش پاره و پوول و که ل و په له که مانه نیردراوه ته وه بو مان و، دانه ویله ی باشیشمان هیناوه؟ ﴿وَنَمِیْرُ اَهْلِنَا﴾ و ئه گه ر براکه شمان له گه ل بنیریت،

ئەمجارەش بژۆیوی و خواردن و خۆراك بۆ خاۋو خیزانمان دەھینن **﴿وَنَحْفَظُ أَخَانَا﴾** و براکەیشمان بنیامین ئەپاریزین لەھەر شتیکی خراپ **﴿وَنَزِدَادُ كِلَی بَعِیر﴾** بەھۆی ئەویشەو پێوانە ی باری و شتریکیش زیاد دینن **﴿ذَلِكَ كِلَی یَسِیر﴾** ئەویش بۆ پاشا پێوانە یەکی کەمە، چونکە خاۋەن بەخششە **﴿قَالَ لَنْ أَرْسَلَ مَعَكُمْ حَتَّى تُؤْتُونِي مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ﴾** یاقووب وتی: ھەرگیز لەگەڵتانی نانیرم تاپەیمانیکی پتەوم بەناوی خواوە نەدەنی **﴿لَتَأْتَنِي بِهِ﴾** کە ھەردەبێ بۆھ ی بۆمی بەھیننەو **﴿إِلَّا أَنْ يَحَاطَ بِكُمْ﴾** مەگەر لەگەش لایەکەو دایگر بکریڤ و دەسەڵاتتان نەمینی، مردن یاھەر شتی تر بیئە ریتان **﴿فَلَمَّا أَتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ﴾** جا کە پەیمانیکی پتەویان دایە **﴿قَالَ اللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ﴾** یەعقوب وتی: لەم قسەو باسەمان خۆی گەورە ئاگادارو چاودیرە، ئەمیش دەدەمە دەستی خوا، دەسا بچن خوا بێتاپاریزی.

یاقووب دەنی: لایەك دەرگاوه مەچنە ناو:

﴿قَالَ يَا بَنِي لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ﴾ باوکیان وتی: کۆرەکان! کەنزیکی شار دەبنەو، ھەموو پێکەو لەیەك دەرگاوه مەچنە ناو شارەو. بەنی.. لەبەر ھەر ھۆیک بوو (یەعقوب) وەکو سۆزی باوکیاتەتی-ئەو وەسیەتە ی بۆکۆرەکانی کرد؟ ھەرچەندە گەڵی تەفسیرو ریوایەت ھەیە بۆدیاریکردنی ھۆیکە ی، وە ھەریەکەشیان شتیك دەلیت، بێ ئەو ی ھیچ بەلگە یەکیان بەدەستەو ھەبێ و، لەگەڵ دەقی قورئانەکەدا بگونجیت! خۆ گومانیش لەویدا نییە کە ئەگەر ئەوشتە ی وایەعقوب کۆرەکانی خۆی ئی دەپاریزی (چاوی پیس بوا یە، وەك ئەوانە دەلین)، وەیان ھەرشتیکی تری دیاری، ئەو ئەو کاتە قورئانەکە خۆی دیاری دەکرد، خۆ ئاشکرایە لەم قورئانەدا تەنھا ھەر ئەوئەندە ھاتوو کە فەرموی: (إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا) واتە: تەنھا نیازو سۆزیکی دەروونی بوو لە دلی (یاقوب) دا، بەرامبەریان درکانی و ھیچی تر، کەوابوو دەبی راقەکەران ی قورئانیش لەوسنوویدا بوو ستن و پەنجە نەخەنە سەر ھیچ شتیك و راسپاردەکەش وەك خۆی بەرەھاو بەرفراوانی بەیئەنەو، دیارە ھەر ئەمەش شیاوە بۆ راگرتنی ئەدەب و ویل لەگەڵ قورئاندا. ھەمووشمان چاک دەزانن کە یەعقوب عليه السلام بەرامبەر کۆرەکانی مەترسی شتیکی ھەبوو بۆیان ئەگەر لەیەك دەرگاوه بچنە ناو شاری میسرەو ھەرچەندە راسپاردەکەش ھیچ بریاریکی خۆی پی بەرپەرچ نەدرا یەو.. کەوابوو بۆ ئیمەیش ھەروا چاکە کە ئەو وەسیەت و راسپاردە ی بە رھا بەیئەنەو دیاری نەکەین و، ھەرتەنھا لەگەڵ دەقی قورئانەکەدا برۆین **﴿وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ﴾** و لەدەروازە ی جیا جیاو ھەرچەندە بچنە ژوورەو **﴿وَمَا أَغْنَىٰ عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ﴾** ھەرچەندە من بەم تەگبیرو راویژانەش ناتوانم ھیچ قەزاو بریاریکی خوا لەئێو دوور بچەو ھەو خۆی چۆنی بریار دابیت، ھەرگیز ناگۆردی و ھەرواش دەبی **﴿إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ﴾** چونکە بریارو فرمان تەنھا بۆ خۆیەو بەس **﴿عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ﴾** پشتم بەو بەستوو **﴿وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾** جا کەسانیکیش کە ھەر ئەو بەشیاو بەکار ساز دەزانن، دەبا تەنھا پال بەو ھەو بەدەن و پشت بەو بەستەن.

ریتنامەکانی نایەتی (۶۳-۶۷):

- ۱- تەوەککولی تەواوی یەعقوب عليه السلام بەرامبەر بەخۆی خۆی و، ناسینی ئەسماو سیفەتەکانی وەك شیاو یەتی، ھەقیشە وابی، چونکە یەکیکە لەپیغەمبەران ی خوا عليه السلام.
- ۲- وەرگرتنی پەیمان و مۆرو ئیمزا بۆ کارە گرنگەکان، ھەرچەند لەبەرامبەر خزانە ی نزیکیشەو بێ.
- ۳- خۆ پاراستن لە (چاوی پیس ھیچ زیانیکی نیە، بەلام لەگەڵ ئەوئەشدا ھەر دەبی بروات وابی کە ئەویش لەھوكم و بریارەکانی خوا ھیچ شتی ناگۆردی.

۴- پشت تهنه‌ها به خوا به‌ستهو، ئیتر به‌دنیاییه‌وه کاره‌کانت راپه‌رینه.

﴿**۶۸** وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ﴾ جاکه لهو جییه‌وه باوکیان بوی دیاریکردن به جیاجیا چوونه ژووری ﴿**مَا كَانَ يَفْقَهُ مِنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ**﴾ و نه‌وکاره‌یان هیچ بریاریکی خوایی لیدوور نه‌خستنه‌وهو بی نیاز ی نه‌کردن، به‌لکو بریاری خوی له (نه‌زل) دا چۆن بوو هه‌ره‌وه ده‌بی، وه‌کو ده‌فه‌رموی: ﴿**إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا**﴾ ته‌گیرو رینماییه‌که بی که‌لک بوو و، جیگه‌ی هیچی بۆنه‌گرتن، نه‌مه نه‌بیئت که له‌دل و ده‌روونی یه‌عقوب‌دا نیازو پیوستیه‌کی باوکیه‌تی هه‌بوو بیلیت، ویستی له‌ومه‌ترسییه خوی بیر ی لیکردبوویه‌وه ئاموژگارییان بکاو خویانی لیلا بدن، راسپاردو وه‌سیه‌تیشی بۆ کردن، به‌لام قه‌زاو بریاری خوی رت نه‌کرده‌وه، ﴿**وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لَمَّا عَلِمْنَا**﴾ چونکه نه‌و خاوهر زانیارییه‌کی فراوان بوو، له‌وه‌ی فی‌رمان کردبوو ﴿**وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ**﴾ به‌لام زۆربه‌ی خه‌لکی نه‌وه‌ی نه‌و ده‌یزانی نایزان.

یوسف دلی بنیامین ده‌داته‌وه:

﴿**۶۹** وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ﴾ کاتی کوره‌کانی یه‌عقوب له‌مالی یوسف چوونه ژووره‌وه ﴿**وَيَا إِلَهَ أَخَاهُ**﴾ (بنیامین) ی برای برده لای خوی و له‌ژووره‌که‌ی خوی دایناو هه‌وانیه‌وهو له‌رابردو ئاگاداری کردو ﴿**قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ**﴾ گو‌تی: بی‌گومانبه من برایه‌که‌ی تو‌م (یوسف) ﴿**فَلَا تَبْتَئُسْ بِمَا كَانَ لَا يَعْلَمُونَ**﴾ جاله‌وه‌ی نه‌وان پێیان کردیت ساله‌کانی رابردو دل زوویرو غه‌مگین مه‌به، تیشیگه‌یاند که‌لای خوی ده‌یه‌لیته‌وهو نابی نه‌م نه‌ینییه لای که‌س بدرکینی.

یوسف ئاو خوری پاشا ده‌خاته ناو باری براکه‌یی و گلی

ده‌داته‌وه:

﴿**۷۰** فَلَمَّا جَهَّزَهُم بِجَهَازِهِمْ﴾ ئینجا کاتی باری بۆ ریک‌خستن و ئاماده‌ی گه‌رانه‌وه بوون ﴿**جَعَلَ السَّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ**﴾ ئاو‌خوری پاشا که له‌زیو بوو، یا نه‌ومه‌نه‌ی که

فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السَّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَتَتْهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسِرْقُونَ ﴿٧٠﴾ قَالُوا وَأَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقَدُونَ ﴿٧١﴾ قَالُوا نَفَقْدُ صَوَاعَ الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ ﴿٧٢﴾ قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَآجِنَ الْفَيْسِفِ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سِرْقِينَ ﴿٧٣﴾ قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ ﴿٧٤﴾ قَالُوا جَزَاؤُهُ مِنْ وَجْدِ رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٧٥﴾ فَبَدَأَ بِأَوْعِيَّتِهِمْ قَبْلَ وَعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهُمَا مِنْ وَعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَن نَّشَاءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾ قَالُوا إِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَفَ أَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسْرَهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ شَرٌّ مَّكَانًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ ﴿٧٧﴾ قَالُوا يَا أَبَا نَبِيَّا الْعَزِيزِ إِنَّا أَبَاشِيخًا كِبِيرًا فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧٨﴾ قَالُوا مَعَاذَ

(عه‌یاره‌ی) دانه‌ویله‌یان پیده‌گرت، خستیه ناو باری براکه‌یه‌وه ویستی به‌وه ریک‌خسکات بۆ گلدانه‌وه‌ی (بنیامین) لای خوی! ﴿**ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ**﴾ له‌پاشا جارکیشیک جاری راهیشت و گو‌تی: ﴿**أَتَتْهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ**﴾ نه‌ی کاروانچییه‌کان! بی‌گومان ئیوه دزن و دزیتانکردوه! ﴿**قَالُوا وَاقْبَلُوا عَلَيْهِمْ**﴾ نه‌وانیش روویانکرده جارچییه‌کان و گو‌تیان: ﴿**مَاذَا تَفْقَدُونَ**﴾ چیتان لی‌گوم بووه نه‌ماوه؟ ﴿**قَالُوا نَفَقْدُ صَوَاعَ الْمَلِكِ**﴾ وتیان: مه‌نی پی‌وانه‌ی پاشامان ونکردوه ﴿**وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ**﴾ و هه‌رکه‌سیش په‌یدای بکاو بیه‌ینیته‌وه، باری وشتریک خوراک و دانه‌ویله‌ی ده‌دریتی وه‌کو ریزانه‌و به‌خشش ﴿**وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ**﴾ منیش بۆخۆم ده‌سه‌به‌ری نه‌و خه‌لاته‌م و له‌نه‌ستوی ده‌گرم.

رینماییه‌کانی ئایه‌تی (۶۸-۷۲):

۱- فه‌زلی زانست و زانیاران.

۲- زوربه‌ی خه‌لکی هه‌میشه به‌کاره چاکه‌کان نه‌زانن.

۳- کارامه‌یی و لێهاتووێی یوسف له‌ راویژو ته‌گیر بو‌ هیشتنه‌وه‌ی (بنیامین) لای خۆی.

۴- ریزانه‌و (موکافه‌ئه) بو‌ هه‌رکەسی کارێکی تایبه‌تی بدریتی و، به‌چاکی پێی هه‌لسی، که‌ئه‌مه‌ له‌ فیه‌قیه‌شدا پێیده‌لێن: (جه‌عاله‌).

۵- ده‌سه‌به‌ریی و، ده‌سه‌ به‌ربوون (که‌فاله) و (که‌فیل) بو‌ هه‌ندێ ئیش و کار سه‌لمێنراوه‌. ﴿^{۷۳} قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا﴾ ئه‌وانیش وتیان: سویند به‌خوا ئیوه‌ چاک ده‌زانن که‌ ئیمه‌ بو‌ ئه‌وه‌ نه‌هاتووین ﴿لِنَفْسٍ فِي الْاَرْضِ﴾ له‌م زه‌ویه‌دا خراپه‌و گیره‌ شیوینی و، کاری به‌دقه‌ری و فه‌ساد بکه‌ین ﴿وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ﴾ پوژیکیش ئیمه‌ قه‌ت دز نه‌بووینه ﴿^{۷۴} قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ اِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ﴾ ده‌س و پێیانی پاشا وتیان: جا ئه‌گه‌ر ئیوه‌ش درۆن بوون، تۆله‌ی چییه‌؟ ﴿^{۷۵} قَالُوا جَزَاؤُهُ﴾ ده‌س و پێیانی پاشا وتیان: تۆله‌که‌ی ئه‌مه‌یه‌: ﴿^{۷۶} مَنْ وَجَدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ﴾ ئه‌و پێوانه‌ له‌بارێ هه‌ر که‌سیکا ده‌رکه‌وت، هه‌ر ئه‌وکه‌سه‌ بو‌خۆی تۆله‌ی بی‌ت، واته‌: ده‌کریته‌ کۆیله‌و به‌نده‌ ﴿كَذٰلِكَ نَجْزِي الظّٰلِمِیْنَ﴾ به‌م شیوه‌یه‌ تۆله‌ له‌گه‌شت سته‌مکاران و ده‌ده‌گرین، ده‌بی ببنه‌ به‌نده‌. به‌لێ.. له‌شه‌ریعه‌تی (یه‌عقوب) دا هه‌رکه‌سیک دزی کردبا، ده‌بوو له‌باتی ده‌ست برینی، کرابایه‌ به‌نده‌ ﴿^{۷۶} فَبَدَا بَاوَعِيْتَهُمْ قَبْلَ وِعَاءِ اَخِيْهِ﴾ ئینجا ئه‌وه‌ی کاری پشکنینی پێ سپێدرایوو، (یان هه‌ر بلێن یوسف خۆی) پێش پشکنینی باره‌که‌ی (بنیامین) ی برای، ده‌ستی دایه‌ پشکنینی باری براکانی تری، هه‌تا گومان نه‌به‌ن به‌کاره‌که‌ی یوسف ﴿ثُمَّ اسْتَخْرِجَهَا مِنْ وِعَاءِ اَخِيْهِ﴾ پاشان له‌ناو که‌ل و په‌لی (بنیامین) ی برابیدا ئاو خو‌ره‌که‌یان هێنایه‌ ده‌روو دۆزییه‌وه‌ ﴿كَذٰلِكَ كُنَّا لِيُوسُفَ﴾ ئاوای ئیمه‌ نه‌خشه‌و پلانمان ئه‌نجامدا بو‌ یوسف، هه‌تا (بنیامین) ی برای لای خۆی به‌ی‌لێته‌وه‌، که‌ه‌ابوو به‌پێی ئایه‌تی ((..کدنا لیوسف..)) مرو‌قه‌ ده‌توانی بو‌ گه‌یشتن به‌هه‌ندێ مه‌به‌ستی شه‌رعی، هه‌ر رێگه‌یه‌کی شیاوو گونجاو بگریته‌ به‌ر، به‌مه‌رجی له‌گه‌ل شه‌ریعه‌تا دژ نه‌هه‌ستی. ﴿مَا كَانَ لِیَاخُذَ اَخَاهُ فِي دِیْنِ الْمَلِكِ﴾ له‌ به‌رنامه‌ی پاشای میسر دا نه‌ده‌بوو یوسف براکه‌ی خۆی بگری و گلی بداته‌وه‌ لای خۆی له‌باتی دزییه‌که‌ به‌لکو ته‌نها ئه‌وه‌نده‌ی بو‌ هه‌بوو که‌ بریکێ لی‌داو، دووقاتیش پێی بیژیری، به‌لام له‌شه‌ریعه‌تی (یعقوب) ی بابیدا ئه‌و کاره‌یه‌ هه‌بوو، بۆیه‌ کردی ﴿اِلَّا اِنْ يَشَاءَ اللّٰهُ﴾ مه‌گه‌ر خوا واحه‌ز بکا، بۆیه‌ براکانیشی ملیان بو‌راکی‌شاو ته‌سلیم بوون ﴿نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مِنْ نِّشَاءٍ﴾ دیاره‌ بمانه‌وی هه‌رکه‌سیک سه‌رخه‌ین، په‌له‌ په‌له‌ به‌رزی ده‌که‌ینه‌وه‌و ده‌یگه‌یه‌نینه‌ جیگای شیاوی خۆی ﴿وَفَوْقَ كُلِّ ذٰی عِلْمٍ﴾ خو‌ له‌ بان هه‌موو زانایه‌که‌وه‌ زانتر هه‌یه‌، هه‌تا ده‌گاته‌ لای خوا، ئیتر له‌خوا زانتر نییه‌.

یوسف تاوانبار ده‌که‌ن به‌ دزی:

﴿^{۷۷} قَالُوا اِنْ یَسْرِقْ﴾ براکانی به‌ (یوسف) یان گو‌ت: ئه‌گه‌ر ئه‌و ئیستا دزی بکا، جیی سه‌رسوپمان نییه‌ ﴿فَقَدْ سَرَقَ اَخٍ لَهٗ مِنْ قَبْلٍ﴾ به‌ر له‌میش برایه‌کی هه‌بوو، ئه‌ویش دزیکرد، مه‌به‌ستیان له‌ یوسف خۆیه‌تی ﴿فَاسْرِهَا یُوسُفُ فِيْ نَفْسِهٖ وَلَمْ یَبْدَها لَهُمْ﴾ یوسفیش ئه‌و وشه‌یه‌ی له‌دلگرت و لی‌شارده‌وه‌و بی‌ده‌نگ بوو، لی‌رده‌ا یوسف له‌دلی خو‌یدا ﴿قَالَ اَنْتُمْ شَرُّ مَّكَانًا﴾ گو‌تی: ئیوه‌ زو‌ر خراپ‌ترین له‌وان ﴿وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا تَصِفُوْنَ﴾ ئه‌و قسه‌یه‌ش ئیوه‌ وه‌سپی ئه‌وی پێده‌که‌ن، خوا له‌هه‌موو که‌سی چاک‌تر به‌راستییه‌که‌ی ده‌زانی.

داوا ده‌که‌ن له‌باتی بنیامین، یه‌کی تریان گل بداته‌وه‌:

﴿^{۷۸} قَالُوا يَا اَيُّهَا الْعَزِیْزُ اِنْ لَهٗ اَبَا شَيْخَا کَبِیْرًا﴾ که‌ زانیان یوسف سووره‌ بو‌ گلدانه‌وه‌ی (بنیامین) لای خۆی گو‌تیان: ئه‌ی عه‌زیز! بی‌گومان ئه‌و کو‌ره‌یه‌ باوکیکی پیری خاوه‌ن ریزو به‌حورمه‌تی هه‌یه‌، هو‌گری بووه‌و، هه‌رگیز بی‌

ئەو توانای ژبانی نییە **﴿فَخَذَ أَحَدُنَا مَكَانَهُ﴾** لەبەر ئەوە یەكێ لەئێمە لەجێی ئەودا گەڵ بەدەرەوه **﴿إِنَّا نَرَكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ﴾** بەراستی ئێمە تۆ لەپەڕی خێرەومەندان دەبینین **﴿قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مِنْ وَجْدِنَا مَتَاعًا عِنْدَهُ﴾** یوسف گوتی: ئەو پەنا بەخوا، ئەر ئێمە بەدەر لەوەکەسە کالاکەمانی لایبۆوه، کەسیکی تر لەباتی ئەو گەڵ بەدەینهوه **﴿إِنَّا إِذَا لِفَالْمُونَ﴾** گەر ئەو بەکەین ئێو دەیلێن، بێگومان دەبینە خەلکی ناھەتکارو ستەمکار.

رێنمایەکانی ئایەتی (۷۷-۷۹):

۱- پۆرش هێنانەوه و داوای لێبووردن لەگشت کاریکی هەلە.

۲- پیاوی بەحیلم و هیمنیش، هەندێ جار ناچار دەکرێت جوۆرە قەسە یە بکات.

۳- داواکردنی عەفو و داخوازی رحەم و بەزەیی

بۆکەسیک پێویست بێت، لە چوارچێوەی شەریعەتی خوادا کاریکی رەوا یە.

۴- واز هێنان لەکەسیکی تاونکارو ئازادکردنی ئەو و، گرتنی کەسیکی تر لەباتیدا لەشەریعەتی ئیسلامدا حەرەمە. دەکەوێتە مەشورەت لەگەڵ گەورەکە یاندا:

﴿فَلَمَّا اسْتِئْذِنَا مِنْهُ خَلَصُوا نجيا﴾ جاکە بێ هیوا بوون یوسف بنیامین ئازادکا ئەوجا لە خەلکەکە دوورکەوتنەوه و کەوتنە چپەو سەرته سەرت و دۆزینەوهی چارەسەرێک **﴿قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ ابْنَكُمْ﴾** برا گەورەکەیان هەلیدایەو گوتی: مەگەر ئێو نازان و لەبیرتان نەماوەکە باوکتان **﴿قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْتًا مِنَ اللَّهِ﴾** پەیمانکی بتهوی بەتاوی خوا لێوەرگرتن (کە بنیامین) بپاریزن و ببەنەوه بۆی **﴿وَمِنْ قَبْلِ مَا فَرَطْتُمْ فِي يَوْسُفَ﴾** و خۆبەر لەوەش لەپارە بەدەر دەریارە یوسف خراپەتانکرد! **﴿فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي﴾** جا لەبەر ئەوە دانیابن کە هەرگیز من لەم ولاتی (میسر) نەچمە

قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مِنْ وَجْدِنَا مَتَاعًا عِنْدَهُ إِنَّا إِذَا لِفَالْمُونَ ﴿٧٩﴾ فَلَمَّا اسْتِئْذِنَا مِنْهُ خَلَصُوا نجيا قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ ابْنَكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْتًا مِنَ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلِ مَا فَرَطْتُمْ فِي يَوْسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٨٠﴾ أَرْجِعُوا إِلَى آبَائِكُمْ فَقُولُوا إِنَّا نَايَا ابْنِكُمْ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ ﴿٨١﴾ وَنَسَلَ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعَيْرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٨٢﴾ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٨٣﴾ وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا سَفِي عَلَى يَوْسُفَ وَأَبْضَتَ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٨٤﴾ قَالُوا تَاللَّهِ تَفْتَوْنَا نَذْكُرُ يَوْسُفَ حَتَّى تَكُونَ حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ ﴿٨٥﴾ قَالَ إِنَّمَا أَشْكُوا بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

دەری، هەتا بابم ئێزن دەدا بەگەرانیەوه، چونکە شەرمەزاریە بۆم بەو هەوالەوه بچمەوه بۆلای **﴿أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَمِنْ خَيْرِ الْحَاكِمِينَ﴾** یان خوا بپاریکی نویم بۆ دەدا، واتە: بە بنیامینەوه دەگەریمەوه، خو خوایش لەهەموو بپیارەدەرێک چاکترە **﴿أَرْجِعُوا إِلَى آبَائِكُمْ﴾** دەسا ئێو بچنەوه بۆلای باوکتان **﴿فَقُولُوا يَا أَبَانَا إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ﴾** بڵێن: بابە! بەراستی (بنیامین) سی کوپت دزیی کرد! **﴿وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمْنَا﴾** خو تانیستایش شاھەتیمان بۆ هیچ شتێ نەداوه، مەگەر بەچاو بینیبێتمان، واتە: بەچاوی خوێمان دیتمان کە ئاوخۆرەکە ی پاشا لەناو بارەکە ی ئەودا بوو، ئەوجا بەبپیری هەموومان کردیان بە بارمەتی ئەو **﴿وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ﴾** خو ئێمە ئاگاشمان لە شتی نادیار و غەیب نەبوو، کاتی کە پەیمانمان بە تۆدا نەمانزانی دزی دەکا هەتا نەیبەین و، ئیستاش پوو زەردی لای تۆ نەبین **﴿وَاسْأَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا﴾** بۆ دانیایی خۆیشت بپرسە لەخەلکی ئەوشارە کە ئێمە ی لێبووین **﴿وَالْعَيْرَ الَّتِي**

﴿اَقْبِلْنَا فِيهَا﴾ و لهو کاروانهش پیکهوه هاتینهوه ﴿وَإِنَّا لَصَادِقُونَ﴾ و بیگومانیش به سهبارت به ههوالهکهی بنیامین راستدهکهین.

یا قووب ده بیسی بنیامین گلدراوهتهوه:

﴿^{۸۳} قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا﴾ یا قووب گوئی: نه خیر، وانیه، کوپی من دزی نه کردووه، به لکو نه فستان ئهم قسهیهی لاشیرین کردوون و، ئیوهیش ده تانهوی منی پی بخه له تیئن! ﴿فَصَبِرْ جَمِيلًا﴾ دیسانهوه منیش ته نها ئارام گرنتیکی بی ناشکوری و جوانم بوخوم هه لباردووه له بهرام بهر ئهم تاقیکردنه وهیه شدا ﴿عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا﴾ هیوادارم، ئه وخوایه هه موویانم (یوسف، بنیامین، ربییلی براگه وره کهیان) بو بهیئیته وه و گشت پیکه وه کو بیینه وه ﴿إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾ چونکه به راستیی ئیستا ته نها ئه و چاک ده زانی به حالی من، ئه ویش کار جوان و له کارزانو بریار ددهات ﴿^{۸۴} وَتَوَلَّى عَنْهُمْ﴾ ئیتر یه عقوب له تاو خه فته دا له کو په کان رووی وهرچه رخا ﴿وَقَالَ يَا أَسْفَى عَلَى يُوسُفَ﴾ وتی: ئای، ئوف و، ئه سف غم و خه فته، ئه ی داخم بو یوسف! ئه و زامه که ی ئه ویشم کولایه وه. (سه عید) سی کوپی (جوبهیر) ده لیئت: زیکری (إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ) ته نها خه لاتی ئهم ئوممه تهیه، نابینی (یا قووب) چیگوت! ﴿وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ﴾ جا له سووخم و خه فته دا (تانه) ئاوی سپی په پرییه سهر ههردو چاوی ﴿فَهُوَ كَظِيمٌ﴾ و ئیتر بیدهنگ بوخوی دانیش و، چاوه پروانی خوا بوو دهرووی خیری لیبکاته وه.

رینمایه کانی نایه تی (۸۰-۸۴):

- ۱- کو کردنه وه بانگکردنی خه لکانی به فام و ژیر بو مشورهت و توژیینه وه ی ههندی روداوو کاری گرنگ.
- ۲- وه بیر هیئانه وه ی په یمان و پیکه و تننامه بو پاراستنی.
- ۳- گه لی جار هیاو شهرم زال ده بی به سهر موسلمانداو، له ههندی شتی باش و چاک بیبهشی دهکا.
- ۴- تومه تبارکردنی مروقی بی تاوان، له بهر گومان و ههندی شت که پیشتر له لای بینراوه.
- ۵- بردنی سکا لاو خهم و خه فته ته نها بو لای خوا ده بری. ﴿^{۸۵} قَالُوا تَاللَّهِ تَفْتَأُ تَذْكُرُ يُوسُفَ﴾ کو په کان وتیان: ئهمه چی بوو باسی (یوسف) ت هه نه بریه وه، سوین به خوا تو قهت یوسف له بیر ناکهیت ﴿حَتَّى تَكُونَ حُرًّا﴾ (اوتکون من الهلکین) نه خوش ده که ویت، یان نه تکوژیئت ﴿^{۸۶} قَالَ إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ﴾ یه عقووب وتی: من خهم و په ژاره ی خوم ته نها لای خوا ده بهم ﴿وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ و ئه وه ی من له خوا وه دهیزانم ئیوه نایزان، بو یه هیوام زوره و چاکیش ده زانم که خه وه که ی یوسف راسته و، ده بی منیش و ئیوهش، هه موو کر نووشی بو بهرین. یه عقووب فه رمان ددها به سو راخی یوسف و بنیامین:

﴿^{۸۷} يَا بَنِي إِدْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ﴾ یه عقوب وتی: کو په کانم! برۆن بو میسر، له وی هه ولی زو ربدهن بو جی پی هه لگرتی (یوسف) و برا که ی، به لکو سو راخیکیان بکه ن ﴿وَلَا تَيَاسُوا مِنْ رُوحِ اللَّهِ﴾ هه رگیز نا ئومیدیش مه بن له په حم و به زه یی ﴿إِنَّهُ لَا يُلَيْسُ مِنْ رُوحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ﴾ چونکه مه گه ر هه ر خوانه ناس و بیباوه ران له په حم و میهره بانی خوا بی هیوا و نا ئومید بن ﴿^{۸۸} فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ﴾ جا که گیشته نه (میسر) و چوونه لای یوسف ﴿قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ﴾ وتیان: ئه ی عه زیزو پاشای میسر! ﴿مَسْنَا وَاهْلُنَا الضَّرَّ﴾ ههم خو مان و، ههم بنه ماله که مان تووشی گرانیی و برسیتی بووین ﴿وَجِنَّا بِبِضَاعَةِ مَرْجَاةٍ﴾ و به هاو دراویکی که میشمان له گه ل خو هیئاوه بو باره گا که ت ﴿فَاوْفَ لَنَا الْكِيلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا﴾ جا تویش وه ک جارن مه ن و پیوا نه که مان بو پرپکه و، له خیری خو ت زیاده شمان بو بکه سهر ﴿إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ﴾ به راستیی خوا پاداشی خیرومه ندان ئه داته وه.

به‌وانه‌ی له ده‌وروو به‌ریابوون وتی: به‌راستی من بوئی (یوسف) هست ده‌کم **﴿لَوْ لَا أَنْ تَفْنَدُونَ﴾** نه‌گهر وه جارن به نه‌زان و کم عه‌قلم ده‌رنه‌کن؟! ونه‌لین هاته‌ران و په‌ته‌رانه **﴿۱۶﴾ قَالُوا تَاللّٰهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ﴾** که‌چی وتیان سویند به‌خوا! نیستاش هه‌ر له‌سه‌ر هه‌له‌کونه‌کی خوئی، ریژی (یوسف)ت له‌ئیمه لا پترتره! نه‌گینا ئەم (یوسف)ه بو نه‌برایه‌وه! **﴿۱۷﴾ فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ﴾** ئینجا کاتی کاروان نزیک بوویه‌وه موژده‌ده‌ره‌که هات **﴿الْقَاهِ عَلَى وَجْهِهِ﴾** کراسه‌که‌ی خسته‌سه‌ر روومه‌تی یه‌عقوب **﴿فَارْتَدَّ بِصَبْرٍ﴾** له‌ناکاو رووناکی چاوه‌کانی بو هاته‌وه، چاوی روشن بوویه‌وه **﴿قَالَ الْمَ اَقْلَ لَكُمْ﴾** یه‌عقوب به‌کوچه‌کانی گوت: ئە‌ی من پی‌م نه‌وتن **﴿إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾** که‌من له‌لایه‌ن خواوه‌هه‌ندی شتی وا ئە‌زانم ئیوه‌نایزانن **﴿۱۸﴾ قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا﴾** کوچه‌کان وتیان: باب‌ه! که‌وابوو له‌په‌روه‌رینت بخوازه‌که: هه‌له‌و

گوناهه‌کانمان بیوشیت **﴿إِنَّا كُنَّا خَاطِنِينَ﴾** به‌راستی ئیمه لارو گوناهاکار بووین **﴿۱۹﴾ قَالَ سَوْفَ اسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي﴾** یه‌عقوب وتی: له‌کاتیکی له‌باردا لای په‌روه‌ردگارم داوای لی‌بوردنتان بو ده‌کم، هه‌ندی له‌زاناکان ده‌لین: پارانه‌وه‌که‌ی خسته‌به‌ره‌بیان، چونکه کاتی گیرابوونی پارو له‌یه **﴿إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾** چونکه هه‌ر خو‌یه‌تی لی‌بوردو می‌هه‌ره‌بان و دلاوا.

یوسف پیشوازی له‌باوک و دایکی ده‌کا له‌میسر:

﴿۲۰﴾ فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ﴾ ئینجا له‌میسر کاتی چوونه لای یوسف **﴿أَوَى إِلَيْهِ أَبَوَيْهِ﴾** باوک و دایکی له‌باوه‌شگرت و، له‌کاروانه‌که جیا‌یکردنه‌وه و بردنیه‌لای خوئی، شیاوی ئامازه‌بوکردنه‌کاتی یوسف چوویه پیشوازییه‌که، پاشاو ته‌واوی ده‌ست و پینانیان ئاماده‌ی نه‌و پیشوازییه‌بوون **﴿وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ﴾** وتی: ده‌سا فه‌رموون: وه‌رنه (میسر)ه‌وه ئینشه‌للا له‌ئاسایش و ئاسوده‌دا ده‌بن **﴿۲۱﴾ وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ﴾**

و باوک و دایکی له‌سه‌ر ته‌ختی حوکمرانییه‌که‌ی دانا **﴿وَأَخْرَجُوا لَهُ سِجْدًا﴾** ئە‌وانیش هه‌موو (دایک و بابی و، یازده براکه‌ی) کړنووشی ری‌زو حورمه‌تیان بو یوسف برد، به‌لی. هه‌ر له‌ئاده‌م)ه‌وه، هه‌تا هاتنی (عیسا) کاتی که‌بچووک سلاوی له‌گه‌وره‌کردبا، بوی په‌وا بووه سوژده‌ی ری‌ژی بو ببات، به‌لام له‌م شه‌ریعه‌ته‌ی دوا‌یه‌دا، ئە‌وکاره‌سپرایه‌وه، بریاردا که‌ته‌نها بوخوا کړنووش ببریت **﴿وَقَالَ يَا بَنِي هَذَا تَوَلَّوْا رُءُوسَكُمْ لِلْأَرْضِ﴾** و یوسف وتی: باب‌ه! ئە‌مه‌مانای ئە‌وخه‌وم بوو له‌پیش‌ه‌وه‌دیتم، مه‌به‌ستی ئە‌وخه‌ونه‌یه‌تی که‌دیتی یازده ئە‌ستیره‌مانگ و خور کړنووشیان بو ده‌برد **﴿قَدْ جَعَلْنَا رُبِّي حَقًّا﴾** و نیستا په‌روه‌ردگارم ئاکامه‌که‌ی هی‌نایه‌دی و به‌راستی گیرا، واته: گه‌یشتمه‌ئە‌و په‌لوا‌یه‌دیتت **﴿وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ﴾** چونکه ئە‌و ده‌مه‌ی له‌زیندان ده‌ری هی‌نام، چاکه‌ی ده‌رباره‌کردم. لی‌رده‌ا یوسف قوتا‌غی ئیش و ئازاری ناو بیره‌که وه‌بیر ناهینیت، بو ئە‌وه‌براکانی شه‌رمه‌زار نه‌بن **﴿وَجَاءَ بِكُمْ**

سُورَةُ يُوسُفَ

سُورَةُ يُوسُفَ

۱۶

۱۷

۱۸

۱۹

۲۰

۲۱

من البدو ﴿ و ئیوھیشی لەو ساراو بیابانەیی ولاتی (کەنعان) ھوھ ھینایە میسر بۆلای من ﴿ **من بعد ان نزع الشیطان**
بینی و بین اخوتی ﴿ پاش ئەوھ (شەیتان) نیوانی من و براکانمی تیکدا ﴿ **ان ربی لطیف لما یشاء** ﴿ بەراستی
 پەرورەدگارم بەرامبەر بەھەرکەسیک خوێ حەزیکا، نەرم و خاوەن لوتفە ھەرچەندە مەردم دەرك نەکات ﴿ **انه هوا**
لعلم الحکیم ﴿ بەراستی تەنھا خوێ زانیارە، خویشی ھەمیشە کارجوانە.

رێنمایەکانی نایەتی (۹۵-۱۰۰):

۱- ھاتنی بۆنی خوشی یوسف لەمەودایەکی زۆر دوورھوھ نایەت و نیشانەییەکی گەورەییە بۆراستی و پاکی
 ئەوینەمالە بەرێزە.

۲- گەڕانەوھێ نوور و بینایی چاوی یەعقوب، پاش نابینابوونی نایەتیکی ترە.

۳- کەرەم و بەخششی یەعقوب و داوای لیبوردن بۆ کوڕەکانی پاش ئەوھموو نازارو خەفەتە پێیان چێژ،
 ئەوپەری جوامیری و شەھامەتە.

۴- پیشوازی میوان ھەر لەدەروازەیی شارو گوندەوھ پیشەیی ئەھلی کەمالە.

۵- بەراست دەرجوونی خەوھەکی یوسف، چۆنی دیتبوو ھاتەدی.

۶- دەرکەوتنی لوتف و رەحمەتی فراوانی خوا لەم داستانەدا.

یوسف دۆعا دەکا لەسەر ئیسلام بمری:

راقەکارانی قورئان دەڵێن: یەعقوب بیست و چوار سال لەگەڵ یوسف لە میسردا ژیانی بردەسەر، ئەوجا پیش
 ئەوھ بمری وەسیەتی کرد کە لە (شام)دا لە لای (ئیسحاق)ی بابیدا بینێژن، ئەوسا (یوسف)یش پاش مردنی، بردی
 بۆ شام و لەوێ ئەسپەردەیی کرد، لەپاشا (یوسف)یش لەولاتی میسردا (۲۳) سال تەمەنی کرد، جا پیش مردنی
 بەدڵ و بەزمان پرودەکاتە خوای گەورەو دەڵێت: ﴿ **رب قد آتیتنی من الملک** ﴿ پەرورەدگارم! بەراستی تۆ لەم
 ولاتەدا دەسلەت و عیززەت و دونیات پێدام، باوک و دایک و براو کەس و کارم بۆکو کردمەوھ ﴿ **وعلمتني من تأويل**
الأحاديث ﴿ و لیکدانەوھێ خەونەکانیش فێرکردم ﴿ **فاطر السموات والأرض** ﴿ بەدییەنەری ئاسمانەکان و زەمین
 ﴿ **انت ولی فی الدنيا والآخرة** ﴿ لەدنیاو، لە قیامەتدا ھەر ئەتۆی گەورەو سەرورەم ﴿ **توفني مسلما والحقني**
بالصالحين ﴿ دەسا بەموسڵمانی راستەقینە بمەریئەو، بمرگە یەنەوھ بەپیاوچاکان، واتە: بە پیغەمبەرەکان. بەلێ... ئا بەو
 شیوھە کۆتایی ژیا و دەسلەت و دونیای ھەموویان ھات و گەڕانەوھ بۆلای خوای خویان. (یوسف) ﴿ **والله**
 لەسەر مەرگیدا ئەم دۆعایە دەکرد: (ربی قد آتیتنی...) وە پەیمەریشمان ﷺ لەسەر مەرگی خویدا دەیفەرموو:
 (اللهم فی الرفیق الاعلی، اللهم فی الرفیق الاعلی، اللهم فی الرفیق الاعلی) متفق علیہ. ﴿ **ذلك من انباء الغیب**
نوحیه إلیک ﴿ داستانی یوسف لێرەدا پێچرایەوھ دواپی ھات، بۆیە دەفەرموی: ئەو داستان و بەسەرھات و ھەوالانە
 لەم سوورەدا بۆت باسکرا ئەو موحەممەد! ﷺ ھەموو لەباس و ھەوالە غەیب و نادیارەکانە، بەوھیی و بەسروش
 ناگادارت دەکەین، واتە: تۆ لەمەو پیش ھیچ لێنەدەزانی.

رێنمایەکانی نایەتی (۱۰۱):

۱- دۆعاو پارانەوھ بە ئەسماو ناوھ جوانەکانی خواو سیفاتە بەرزەکانی.

۲- گەورەیی و فەزلی شەوق و سۆز بۆلای خواو ھاورییەتی صالحان و چاکان.

۳- داوای مردن و مهرگ، نه گهر له بهر ئیش و ئازار و مهینه تیه کی دنیا نه بی رهوایه، وهکو پیغه مبه ر هفه رموی: (لا یتمنین أحدکم الموت لضر نزل به، فإن کان لابد متمنیا فلیقل: اللهم احیننی ما کانت الحیاة خیرا لی، و توفنی إذا کانت الوفاة خیرا لی) رواه مسلم. ﴿وما کنت لیدیهم إذ اجمعوا امرهم وهم یمکرون﴾ و نه گینا که براكانی یوسف کو بونوه و بوهی قیلّی له باوکیان بکه و، یوسف له گهل خویمان بهرن و بیخه نه بیره که وه، تو له وی ئاماده، نه بویت، به لکو خویمان به و هحیی پیمان گه یاندیت ﴿وما اکثر الناس ولو حرصت بمؤمنین﴾ شیایوی ئامازده بوکردنه زوری بهی نه و مهرمه، هر چه نه تو زوریش سوور بی و، تییکو شی بو باوهر هیئانیان، نه وان هر باوهر ناهینن ﴿وما تسالهم علیه من اجر﴾ و تویش نهی موحه مهده له بهرام بهر هه وله کانت هه داوای هیچ پاداشی کیان

وَمَاتَتْ لَهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٦﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ آيَةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٠٧﴾ وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِآلِهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٨﴾ أَفَأَمِنُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ أَتَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٠٩﴾ قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١١٠﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجُلًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى أَفَلَا يَسِيرُونَ ﴿١١١﴾ وَالْأَرْضُ يَنْظُرُونَ كَيْفَ كُنَّا عَقِبَهُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١١٢﴾ حَتَّى إِذَا اسْتَيْسَرَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا جَاءَهُمْ نَصْرٌ أَنْفَعُ مِنْ نَشَأٍ وَالْيَرْدُ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١١٣﴾ لَقَدْ كُنَّا فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةً لِأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١٤﴾

لیناکهیت، هه تا پییان قورس و ناره حهت بی و، له بهر نه وه بهروا نه هیئن ﴿إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ﴾ نه م قورئانه ییش ته نه پهنو و ناموژگاری و، بیرختسنه وه یه که بو سه رجهم ئاده می و پهری.

مهردم لهو نیشانه زورانه تینا فکرین!

﴿وَأَيْنَ مِنْ آيَةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ زور ئایهت و نیشانه هه یه له ئاسمانه کان و زه وییدا له سه ر بوون و ده سه لاتی په روهر دگارو ئیمانی پیبهنن، که چی نه وان ﴿یَمُرُّونَ عَلَيْهَا﴾ به سه ر یاندا تیده پهرن و ﴿وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ﴾ روویان ئی وهر ده چرخین و لییان رانامینن! ﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ﴾ و خو به شی زوری نه و خه لکه ش که باوهر دینیت، هه موشریک و بتپه رسته! چاک ده زانن که خوا دروستکه ری بوونه وهره، که چی له گهل نه وه شدا بته کانیش ده په رستن! (ئین عه بباس) ده ئی: له کاتی سوورانه وهی ده وری که عبه دا موشریکه کان نه یان وت: (لبیک لا شریک لک، إلا شریکا هو لک، تملکه وما ملک). ﴿أَفَأَمِنُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ﴾ ئایا نه و

موشریکانه نه مینن له لایه ن خواوه جه زه به و سزایه کی داگیر که ریان بو نایه، هه موویان بگریته وه و به جاری گشت قهرین؟ ﴿وَأَتَأْتِيهِمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً﴾ یان ناترسن کتوپر قیامه تیان بو بیئت ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ و هر به خویشیان نه زانن؟ جا نه و کاته چیده که ن؟

ریگه ی پیغه مبه ر بناسه :

﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي﴾ نهی موحه مهده! ﴿بِهِ وَهُوَ خَلَقَكُمْ﴾ بهی به ریگه ی من ﴿ادْعُوا إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي﴾ خو و نه وهی شوینم که و تون خه لکی بانگ ده که ین بو یه کتاپه رستی له سه ر بنچینه ی چاوساگی و به لگه ی شه رعیی و عه قلی ﴿وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ هه میشه ییش خوا له هر که م و کورتیی و ناته و او ییه ک بدریته پالی، بیخه وش راده گرم و، من له وانه ییش نیم شه ریک و هاوه لی بو بریار ده ده ن!

هر له شارهكان پياوان بوونه ته پيغه مبهه:

﴿ **وما أرسلنا من قبلك إلا رجالا** ﴾ ئيمه له پيش هه لبراردنی تو ئه ی موحه مبهه! ﴿ هه له پياوان پيغه مبهه رانمان ناردوو، واته: هه رگيز نه له فرشته، نه له نافرهت، نه له جننی پيغه مبهه رمان نه ناردوو، (نه بوو موسای ئه شعری) ده لیت: له ریزی ژناندا پيغه مبهه نه بوو، به لکو به رزترین پله و پایه یان نازناوی (صدیقه) به، وهکو خوی گه وه له باسی خاتوو (مه ریه) دا ده فره رموی: (وامه صدیقه کانا یا کلان الطعام...) ﴿ **نوحی الیه** ﴾ جائه و پياوانهش وه حی و سروشمان بو ناردوون ﴿ **من اهل القرى** ﴾ له خه لکی شاره كان بوون، نهك له خه لکانی ده شته کی و نه زان و دل رهق و، دوور له ناوه دانی و شارستانیته، وهکو (ئین که سیر) و (قورتوبیی) له ته فسر ده که یاندا ده لیت. ﴿ **اقلم یسیروا فی الارض فینظروا** ﴾ ئه وه بو ئه و موشریکانه نه چوون به رووی زه ویدا گه شتی بکه، تا بینن؟ ﴿ **کیف کان عاقبة الذین من قبلهم** ﴾ پاشه رۆژو ئه نجامی ئه و که سانه له پیشیانه وه بوون و، وهکو ئه مان به رویان نه هیئا چۆن بوو؟ ﴿ **ولدار الآخرة خیر للذین اتقوا** ﴾ و بیگومانین مالی دوا رۆژی به هه شت، بوئه وانه ی و پارێز ده که ن و، ته نها شوینی به رنامه که ی خوا ده که ون، چاکتره له م دنیا ی ئیسته یان ﴿ **افلا تعقلون** ﴾ ده سا بوچی ناوه ز ناگرن؟

پاش نا ئومیدی، یارمه تی دیت بو پيغه مبهه ران:

﴿ **حتى إذا استیئس الرسل** ﴾ هیچ نه ته وه ئوممه تی کمان سزا نه داوه، هه تا ئه و ده مه که په یامبه ره کانیان له ئیمان هینانیان مه ئیوس و بی هیوا بووبن ﴿ **وظنوا انهم قد کذبوا** ﴾ و یه قینیشیان بووبی که له لایه ن نه ته وه که یانه وه به درۆ ده خرینه وه و با وه ریان پیناکری ﴿ **جاءهم نصرنا** ﴾ له و کاته دا یارمه تی ئیمه یان بو هاتوو ﴿ **فتجی من نشاء** ﴾ جا کیشمان بو یستبا سزای نه دین، رزگاری ده بوو ﴿ **ولا یرد باسنا عن القوم المجرمین** ﴾ بیگومان سزا و جه زه به ی ئیمه له گه لی تا وانبار قهت ره تنا کریته وه.

خاوه ن ناوه ز له م داستانه په ند وه ده گری:

﴿ **لقد کان فی قصصهم عبرة لأولی الالباب** ﴾ سویند به خوا له داستان و سه رگوزه شته ی یوسف و براکانیدا، گه لی عیبهت و نامۆزگاری مه زن هیه، بو خه لکانی هوشمه ندو ژیر که بیکه نه ری نیشاندهری خویان، بو دۆزینه وه ی هه ق و راستی ﴿ **ماکان حدیثا یفتری** ﴾ دیاره کتی بیکی وهکو ئه م قورئانه ش، هه رگیز ناشی قسه و باسیکی هه لبه ستر و بیت، وهکو ئه وخوا نه ناسانه و ابیره که نه وه! ﴿ **ولکن تصدیق الذی بین یدی** ﴾ به لکو ته صدیقه بو کتیبه پیشووه کانی به ره خو ی ﴿ **وتفصیل کل شی** ﴾ و شیکه ره وه ی هه موو شتی کیشه، به ته وای به یانی حه لال و جه رامی تیدا یه ﴿ **وهدی ورحمة لقوم یؤمنون** ﴾ و ری نیشاندان و، ره حمهت و میهره بانی خوی به بو خه لکی بیهوی باوه به ینی.

بی ئه ژمار سوپاس بو خوی کارزان و کار به جی، له به رامبه ره ئه ی یارمه تییه ی پی به خشیم بو ته واکردنی

ته فسیری سووره تی (یوسف)، سلاوی خوی له سه ربی.

*** **

۱۳- سووره تی (الرعد) به

مه ده نیه و (۴۳) نایه ته

به ناوی خوی به به زهی و میهره بان

ئهم سووره ته مه سه له کانی یه کخوایه رستی و، په یامه که ی پیغه مبهرو، زیندوو بوونه وهو، پاداشت و توله ده چه سپینی، وه چه ندین به لگه ی زیندوو دینیته وه بو سه لماندنی بوونی خواو، تاک و ته نیایی نهو له: ناسمان، زهوی، خور، مانگ، شهو، رۆژ، دانه ویله و به رو بووم... هتد. ئینجا بو چه سپاندنی زیندوو بوونه وه.. دیسانه وه نموونه یه که بوهق وناهق باسده کات به وشیه قورئانییه که ته نها له دهستی ئه ودیت به و هه موو ره وانیژییه وه راستییه کان به یان بکات. له کو تاییدا وه سفی به ختیاران و به ده ختان ده کات و، وینه ی کویره بینایان بو دینیته وه..

کو تاییشی به گه واهیدانی خوی گه وه بو په یامبه ریتی په یامبه ر دیت شایه دی بو دها، که یه کیکه له په یامبه رانی خوی گه وه: (يقول الذين كفروا لست مرسلًا قلى كفى بالله شهيدا بيني وبينكم ومن عنده علم الكتاب). **وته یه کی ناسک:** هندی له زانایانی ته فسیر، نایه تی (نقصه من اطرافها) که له سووره ته دایه به مردنی زاناو فه قیهه کانیان ته فسیر کردو ته وه، واته: به مردنی چاکان و صالحان و زانایان مه وادی زهوی کهم ده کاو ته سک ده بیته وه.. شاعیرانیش بوئه مه چه ند جوانیان وتوو؟

الأرض تحيا إذا ما عاش عالمها
متى يموت عالم منه يموت طرف
كالأرض تحيا إذا ما الغيث حل بها
وإن أبى عاد فى اكفافها التلف
قورئان فه رموده ی خواجه:

بسم الله الرحمن الرحيم * **المر** ئهم پیتانه نامارو

هیمن بو پیکهاته ی ئهم قورئانه له و جو ره پیتانه، که چی که سیش ناتوانی ته نها سووره تیک وه نهو بیئی! **تلك آیات الكتاب** ئه مانه هر نایه ته کانی نهو قورئانه که بو مان ناردوی، **والذى انزل إليك من ربك الحق** و نه وهی که له لایه ن په ره و دگارت وه بو ت نیردراوه ئه ی مه چه مه ده! **هه ره وه راست و ره وایه** **ولكن أكثر الناس لا يؤمنون** به لام زوره ی خه لکی به روا ناهین، له جیگایه کی ترده ده فه رموی: (وما أكثر الناس ولو حرصت بمؤمنين).

توانایی بی وینه ی خواو چوونه سه ره عرش:

الله الذى رفع السموات بغير عمد ترونها هه ره نهو خواجه نهو کتبییه ی بو تو ناردوو که ناوی (الله) یه و خاوه ن توانایه کی وایه ناسمانه کانی به رز راگرتوو، بی نه وه هیچ کوله که و پایه یه کی بو دانابیت، ئیه و بیبین **ثم**

سُورَةُ الرَّعْدِ

الرعد

سُورَةُ الرَّعْدِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّ تَاكَ ءَايَاتُ الْكِتَابِ وَالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ أَسْوَى عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بَلِقَاءَ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ﴿٢﴾ وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رِوْاسٍ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الشَّجَرِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشَى اللَّيْلُ أَلْهَارًا فِي ذَلِكَ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يُفَكِّرُونَ ﴿٣﴾ وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مَّتَجَوِّرٌ وَجَنَّاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ وَزُرْعٌ وَنَخِيلٌ صَنْوَاءٌ وَغَيْرُ صَنْوَاءٍ يُسْقَى بِمَاءٍ وَجِدٍ وَنُفْضِلُ بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْأَكْلِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾ وَإِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَإِذَا كُنَّا تُرَابًا أَفَآلْفَى خَلْقٍ جَدِيدٍ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٥﴾

استوی علی العرش پاشانیش بهو شیویه خوی دیهوی چوه سهر عهرشی پاشیهتی خوی، وهک زاناکان لهتهفسیرهکهیدا دهلین: (ای علا فوق العرش علوا یلیق بجلاله من غیر تجسیم ولا تکیف ولا تعطیل). (بهندهش) پییم چاکه بی هیچ لیكدانهوهو لیكولینهویهک لهبرامبر (هسماو سیفاتی) خواوه ملکهچیین و، لهوه بهولاهو سنوور نهشکینین (وقد فسر أئمة السنة أمثال أبي العالیة ومجاهد وغيرهم أن المقصود ب (استوی) هنا هو العلو والارتفاع، ولا يذكر عن سواهم غیر ذلك. وقد سئل الإمام مالک عن الإستواء فقال: الإستواء معلوم، والکیف مجهول، والإیمان به واجب، والسؤال عنه بدعة. فالله عزوجل فوق عرشه مستوی علیه بالکیفیه التي لا یعلمها إلا هو سبحانه وتعالی. وقد أخبرنا الله ﷻ عن استوائه علی عرشه، ولم یخبرنا عن کیفیه وکنه ذلك الإستواء، فالکیفیه هنا لا یعلمها إلا الله وحده، أما الإستواء فمعلوم عنه أنه العلو والارتفاع فوق العرش فنحن نؤمن باستوائه إستیواء یلیق بجلاله وعظمته من غیر أن نمثل إستواءه - سبحانه وتعالی - کاستواء أحد من خلقه، تعالی الله عن ذلك علوا کبیرا. والآیات القرآنیة والأحادیث النبویة جاءت صریحة بإثبات صفة الإستواء لله ﷻ. ولا یجوز صرفها أو تحریفها إلى غیر ظاهرها بل نجریها علی ظاهرها، فظاهرها مراد، ولا نعطلها أو نمثلها بصفات أحد من خلقه. فاهل السنة بین التعطیل والتمثیل. فهم لا ینفون صفات الله التي وصف بها نفسه ولا یمثلون صفاته بصفات خلقه، فالله نفی عن نفسه المثل واثبت الصفة. نقلنا هذا عن کتاب: صفات الله ﷻ للأستاذ صالح علی المسند). (حافیزی حهکهمی)ش (ههزار رهحمته لهگوپی) لهم هوئراوانهده چهنده جوان دهلیت:

وکل ماله من الصفات * * * أثبتها فی محکم الآیات
أوصح فیما قاله الرسول * * * فحقه التسلیم والقبول
نمرها صریحة کما أتت * * * مع اعتقادنا لماله اقتضت
من غیر تشبیه ولا تعطیل * * * و غیر تکیف ولا تمثیل
بل قولنا قول أئمة الهدی * * * طوبی لمن بهدیه قد اهتدی

ههروهها ثم باسه لهسوورتهی (هعراف)یشدا به دریژتر لیره باسکراوه، دهتوانی بگهپیتهوه نهوی **وسخر الشمس والقمر** و خوړو (ههیف)یشی رام کرد **کل یجری لأجل مسمى** و ههردووکیشیان تائهوکاتهی بویان دیارییکراوه کهکاتی تیاچوونی ثم دونیایه لهخولگهی خویندا ههردین و دهچن و خزمتهی مروقه دهکن، وهکو لهسوورتهی (یس)یشدا دهفهرموی: (والشمس تجری لمستقر لها...) **یدبر الامر** زور بهوردیی کاروباری ثم بوونهوهه، ههلهسوورپینی و بهپیوه دهبا **یفصل الآیات** نایهت و نیشانهکانی گهورهیی و دهسهلاتی خوی لهم بوونهوههدها شیتهل و شیی دهکاتهوه، ههتا نیوه بیانکهنه بهلگهی بوون و گهورهیی نهو **علکم بلقاء ربکم توقنون** و بهشکو بهگهیشتنی دیداری پهروهردگاریشتان بگهنه یهقین.

نیشانهکانی توانایی خوا لهسهرزهویددا:

وهو الذی مد الأرض خوا ههه نهو زاتهیه که زهویی بهههموو باریکا راکیشاوهو فراوان رایخستووه بوئان، بهشیویهک کهبهکهلکی ژیان بیئت **وجعل فیها رواسی وانهارا** و چهند شاخ و کیویکی تیا دامهزراندووه تازهوویی پیدامرکیئت و، لهرهلهر نهکات، نیوهیش بتوانن بهسهریهوه بریین، وههروهها چهند رووباریکی رهوانیشی تیدا بهدیهیئاوه، ههتا بو سوودو قازانجی خوئان بهکاریان بینن **ومن کل الثمرات جعل فیها زوجین اثنين** وه لهههموو جوړی میوهکاندا دوو جووتی تیادروستکردووه، ترش و شیرین، رهش و سپیی، گهورهو بچووک، وهیان بلیین:

نیرومئی به دیهیناوه بۆ متوربه کردنی یه کتر بۆ ئیوه ﴿یغشی الليل النّهار﴾ و به تاریکی شهو، رۆژ داده پۆشی ﴿ان فی ذلک لآیات لقوم یتفکرون﴾ بیگومان لهو گش ئال و گوپانه دا چه ندین نایهت و نیشانه ی گه و ره مه زن هیه له سه ر بوون و تاک و ته نیایی، ده سه لات ی بی سنووری خوا بۆ گه لیک راده مین و بیرده که نه وه کویرانه به سه ر ئه م بوونه و هردا ناچن ﴿وفی الأرض قطع متجاورات﴾ وه له زه ویشدا چه ندین پارچه زه ویی له پال یه کدا هه ن و، جیان و لیکش ناچن ئه م پارچه ی دهشت و نه رمانه و، ئه و پارچه شی ره قانه، ئه گه رچی گله که شی یه ک جوړبی، که چی بریکی به که لکی کشت و مه زرا دی، بریکشی بیسوود و خیره ﴿وجنات من اعناب﴾ وه ههروه ها چه ندین باخات له جوړاو جوړی ره زه تر ی هه ن که هه رکام تام و رهنگیکیان هیه، به دیهینا یوتان ﴿وزرع ونخیل صنوان و غیر صنوان﴾ و چه ندین کشت و زارو، دارخورمای لفا رو بی لف و لیجودا هه ن ﴿یسقی بماء واحد﴾ ئه وانه هه موو به یه ک جوړ ئاو ده ری و، له ناو یه ک جوړ گلدان ﴿ونفضل بعضها علی بعض فی الاکل﴾ و فه زل و ریژی هه ندیکیان به سه ر هه ندیکی تریندا له خواردن و تام و چیژدا ده دین، وه کو مروقه هه موو له نه وه ی (ئاده م-ن)، که چی لیجکیان، ئه وه یان ئاکاری باش و چاکه، ئه وه یان لاسارو خراپه! وه یان رهنگ و پوخساریان هه مه ره نگه ﴿ان فی ذلک لآیات لقوم یعقلون﴾ به راستیی ئاله و شتانه دا باسکران گه لی به لگه و نیشانه هیه بۆ ئه وانه ی که به وردیی بیرده که نه وه له ده سه لات و توانایی خوای گه و ره و، ئاوه زی خو یان ده خه نه گه ر.

نکوونی ژیا نه وه (دوای مردن) سهیره!

﴿و ان تعجب فَعَجَب قولهم﴾ خو ئه گه ر تو له وه که ئه و بته رستانه به روات پیناکه ن و، رۆژی دواییش به درۆ ده زانن، سه رسام ده بی، چاکه زانه و ته که ی ئه وانه سهیره که ده لین: ﴿اذا کنا ترابا﴾ ئاخو که ئیمه مردین و بووینه گل ﴿اينا لقی خلق جدید﴾ سه ر له نو ی ساز ده کری نه وه؟ له جیگایه کی تر دا خوای گه و ره بۆ بیرکردنه وه له دروستبوونی ئاسمانه کان و زه ویی و، پاشان باوه رکردن به زیندوو بوونه وه و ناساندنی توانایی خو ی ده فهرمو ی: ﴿اولم یروا ان الله الذی خلق السموات والأرض ولم یعی بخلقهن بقادر علی ان یحیی الموتی بلی انه علی کل شیء قدير﴾ سووره تی ۳۳/۴۶ ﴿اولئک الذین کفروا بریهم﴾ ئا ئه مانه کافر بوون به په ره وردگاری خو یان، بۆیه و نکوولی زیندوو بوونه وه یان ده کرد ﴿اولئک الاغلال فی اعناقهم﴾ و هه ر ئه مانه شن له پۆژی قیامه تدا کو ت و زنجیر له گه ردنیان دایه ﴿اولئک اصحاب النار﴾ و ئه مانه هاوړی و یاری ئاگری دۆزه خ ﴿هم فیها خالدون﴾ بۆ هه می شه ش له وی ده مین نه وه و، قه تی س ده بن و، رۆژی لی کلا نابن.

خو نه ناس هه می شه به هه ئه و به په له یه:

﴿و یتعجلونک بالسیئه قبل الحسنه﴾ و هه ر له بهر سه ختگی رییان بۆ به درۆ خستنه وه ی تو، پینش چاکه: ﴿بیوهی و عافیه ت﴾، په له ت لی ده که ن به دابه زینی سزا بۆ سه رریان ﴿وقد خلعت من قبلهم المثلاث﴾ خو به ر له وانیش خه لکیکی زۆر تووشی سزاو تو له ی په نده ی نه ر بوون له گه لانی سه رکه شی رابوردو که هه ق بوو په ندو عیبه رت و هه رگرن لییا نه وه ﴿وان ربک لذو مغفرة للناس علی ظلمهم﴾ و خو له راستیی دا په ره وردگارت خاوه ن لیبوردنیکی ئیجگار گه و ره یه بۆ خه لکی، ئه گه رچی ئه وان سه ته مکاریش بن، ئه وه تا له گه ل خراپکاریاندا له دنیا تو له یان نادا ت، چونکه ئه گه ر خوا به تاوان خه لک بگری، هیه ده عبا یه که له سه رپشتی زه ویی ده رنا چی، وه کو له م نایه ته دا ده فهرمو ی: ﴿ولو یؤاخذ الناس بما کسبوا ماترک علی ظهرها من دابة...﴾ ﴿وان ربک لشدید العقاب﴾ و خو بیگومان په ره وردگاری تو

تولای توندو سهخته، بۆئەوانەى تەوبە ناکەن و ناگەرێنەوه و، پێى لەسەر کوفرى خۆيان و بەدبەختى خۆيان دادەگرن.

موشرىکان داواى بەلگەى تر دەکەن:

﴿ **ويقول الذين كفروا** ﴾ خوانەناس و بى باوەڕەکانىش بەعینادى ئیترەى خۆيان دەلێن: ﴿ **لولا انزل عليه آية من ربه** ﴾ ئەوه بۆچى لەلایەن پەرەردگارێهوه بەلگەىەكى پتەوو بەهێز نەنێردرايه سەر موخەممەد، تامانای راستى ئەو بگەيەنئى، هەر وەكو پێش ئەو گەل بەلگەو موعجیزە بۆ موسا، عیسا هات ١٩! بەلئى.. ئەو موشرىکانە بەردەوام رەخنەى بى جیيان لە پیغەمبەر دەگرت، جارى دەیانگوت: ئەر پیغەمبەرە با (صەفا) بکاتە زێر، بائەو چىیاىە لەبن بىئى و، بىکاتە میڤرگ وروبەر بۆمان! ﴿ **إنما انت منذر** ﴾ خوا

لەو لایەندا فەرمووی: تۆ هەرتەنها ترسینەرێكى، ئیتەر دەسەلاتى ئەوجۆرە شتەنەت پێنەسپێراوه، ئەوانیش هەر دەیانەوى بڕوبیانو بگرن و، لاساریت لەگەل بکەن! ﴿ **ولكل قوم هاد** ﴾ و بۆ هەر گەلێک لەگەلانى دنیا رى نیشاندەرێک هەبووه، بانگیان دەکات بۆ پێى خوا، هەر وەكو تۆ بانگى هۆزەکەت دەکەیت بۆ لای خوا، ئیتەر لەتێگەیانداو تەبلیغات بەولاهه هیچ پیغەمبەرێک شتیکیدی بەدەست نەبووه ﴿ **الله يعلم ما تحمل كل انثى** ﴾ لە پزدان و هەموو مێینهیهکدا (ژن، ئازەل) هەرچى تێدایى پێش دیاریدانى نێرومى خوا دەیزانى و، تەنها هەرئەویش ئاگاداره پێى، ئاخۆ: نێرینهیه، یامینه، جەستەى تەواوه، یان ناتەواوه؟ جوانه، یان نا؟ وەكو لەسوورەتێكى تردا دەفرموئى: (ويعلم ما فى الارحام ..) ﴿ **وما تغيض الارحام** ﴾ وه هەرئەویش دەزانى كە منداڵانەكان چىیان لێكەم دەبێتەوه، واتە: لەباریان دەچى ﴿ **وما تزاد** ﴾ وه یان پتر لەماوهى ئاسایى خۆیان دەزێن، ژنى واهیه پاش دەمانگ، یان زیاتر ئەوجا (حەمل)ەكەى دادەنێت، دەئەمانە

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْآيَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثَلَتُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿٢﴾ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَى وَمَا تَرَدَّادٌ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ﴿٣﴾ عِلْمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ ﴿٤﴾ سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ أَسْرَ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخَفٍ بِأَيْلٍ وَسَارِبٍ بِالنَّهَارِ ﴿٥﴾ لَهُ مَعْقِبَاتٌ مِنْ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُ أَمْرَهُمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ آلٍ ﴿٦﴾ هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ الْآزْفَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنْشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ ﴿٧﴾ وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَأُكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ ﴿٨﴾

گشت لای خوا زانراوه، وەكو پیغەمبەر دەفرموئى: ((مفاتيح الغيب خمس، لا يعلمهن إلا الله...)). ﴿ **وكل شى عنده بمقدار** ﴾ شىاوى باسه هەموو شتیکیش بەلای خواوه ئەندازەیهكى دیارییکراوى هیه، ماوهى لە دایکبوونى بە ئاسایى، یان بە ئاناسایى، رزق و پۆزى، ئاکام و مەرگى، بەختیارى و بەدبەختى.

هەر خوا ئاگای لە دیارو نادیاره:

﴿ **عالم الغيب والشهادة** ﴾ ئەو زاتەیه بەگشت نادیارو دیارىک زاناو ئاگاداره ﴿ **الكبير المتعال** ﴾ و ئەویشە گەوره: لە هەموو شتێک، هەرئەویشە بەرزو بلند بەسەر گشت شتێکدا ﴿ **سواء منكم من أسر القول ومن جهر به** ﴾ لەزانینی خوادا یەكسانە ئەو كەسەتان بەپەناهمەكى و نەینى قسە بکات، ئەو شتەن ئاشکرا بىكاو دەنگ هەلپێت، واتە: هەرکارێكى خێر یان شەڕبکات، لەهەر حالەتێکدا بێت، لای خوا چوونیهكەو پێیدەزانیت، هەر ئەمەیشە خاتوو

(عائیشه) ده لیت: ئەو دەمه که خاتوو (خەولە) هات لەوەزعی خۆی سکالاً بکات، من لە تەنیشتی ئەو ماله دا بووم، که چچی ناگاشم لەگەڵی لەوقسەو باسانە نەبوو، که چچی خوا فەرمووی: (قدسمع الله قول التي تجادلک فی زوجها وتشتکی إلى الله والله یسمع تحاورکما والله سميع علیم) سوورەتی / موحادەلە. ﴿ومن هو مُستخف باللیل﴾ و ئەو که سەش که بەشەودا خۆی دەشاریتەوہ ﴿وسارب بالنهار﴾ و ئەو که سەیش که بەرۆژی نیوهرۆدا دیت و دەچیت، واتە: هەرکەسیک لەنیوہ چ بە پروناکیی و، چ بە تاریکیی کارەکانی خۆی ئەنجام بدا، خوا هەر ناگادارەو پییدەزانی ﴿لە معقبات من بین یدیہ من خلفہ یحفظونہ من امرالله﴾ ئەو (خوا) یە کۆمەڵیک فریشتە یە یە کە یەک لە دوا ی یەک دین، لە پیشتیەوہ لە پشتیەوہ نامادەن و پارێزگاریی دەکەن بە فەرمانی خوا. (موجاهید) دەلی: هەموو کەسیک فریشتە یەکی بۆ دیارییکراوە بۆ پاراستنی بە فەرمانی خوا لە هەر شتیک کە بیەوی ئازارو ئەزیەتی پییگە یەنی، چ خەوتبی، چ بەخەبەر بی، لە مەیشدا جنی و ئادەمی یە کسانە. (بوخاریی) و (موسلیم) ییش ئەم فەرمودەیان لەم بارە یەوہ میناو کە دە فەرموی: ((یتعاقبون فیکم ملائکة باللیل وملائکة بالنهار، فيجتمعون فی صلاة الفجر و فی صلاة العصر))، مەبەست ئەو یە کە فریشتە بەشەو بەرۆژ یەک بە دوا ی یە کدا بەردەوام دا دەبەزن بۆ پاراستنی مروق و، بۆ نووسینی کار و کردەو ی و، بۆ ئەو ییش لە کاتی نوێژی بە یانی و، عەسراندا کۆدەبنەوہ بە یەک دەگەن و، بەردەوام هەر لە چاودیرییدان ﴿ان الله لا یغیر ما بقوم﴾ بیگومان خوا چارەنووس و نازو نیعمەتی خۆی لە هەر ھۆزو ئەتەو یە ک ناگۆری و، لییان تیکنادات ﴿حتی یغیروا ما بانفسہم﴾ تا کو ئەوان دل و دەروونی خویان نەگۆن بەرەو باری لارو خراپ، جا ئەو کاتە خوا ییش ژانیان ئی تیکدەدات، بۆ نمونە: بپرواداران لە جەنگی (ئوحود) دا سەرپیچیان لە فەرمانی پیغمبەر ﷺ کرد، جا بۆ دوا یی ئەوان ییش ئەو یان ئەو یە کە ئەو قەیان بوو ئەو قەیان بوو! ئەگەر چی هەموو شیان سەرپیچیان نەکرد، لە فەرمودە دا هاتووہ: ((وقد سئل أنھلک وفینا الصالحون؟)) (قال: نعم إذا کثر الخبث)) بوخاریی. واتە: پرسیاریان کرد ئایا ئیمە لە ناو دەبرین پیاوچا کانی شمان لە ناو دا هەبیت؟ پیغمبەر ییش فەرمووی: بەلی... هەرکە گوناح و تاوان زۆربوو تەرەو وشک پیگەوہ دەسووتی و تیا دەچیت ﴿وإذا أراد الله بقوم سوءاً فلا مرد له﴾ خو ھەرکات خوا ویستی زیان و نەرەحەتی یە ک بە سەر ھۆزیکدا بەینی، ھەرگیز گەرانیەو ی بۆنیہ ﴿وما لهم من دنه من وال﴾ بیجگە لە خۆیشی هیچ پشتیوان و سەرپەرشتی کاریکیان بۆنیہ، تابتوانی ئەوسزاو نەرەحەتی یە یان لیدوور بخاتەوہ.

ھەورە بروسکە نیشانە ی دەسەلاتی خوان:

﴿هو الذي يریکم البرق﴾ ھەر ئەو زاتە یە کە: بەرق و برووسکە تان لە نیو ھەورەکاندا نیشان دەدات ﴿خوفا وطعما﴾ لە لایە کەوہ دەبیته مایە ترس، لە لایە کی دیکەوہ دەبیته ھۆی ھیواو ئومیدی باران، پە یامبەر ﷺ ھەرکە گرمە گرمی ھەوری دەبیست، دەیفەرموو: ((اللهم لا تقتلنا بغضبك، ولا تهلكنا بعذابک، وعافنا قبل ذلک)) رواہ الترمذی، والنسائی، والحاکم، وأحمد، والبخاری فی الأدب. واتە: خوا یە! بەتو پرەیی و غەزەبی خۆت نەمان کوژیت و بەسزای خۆت قەرمان نەکەیت و، بەر لەوانە چا و پۆشیمان لییکە ﴿وینشی السحاب الثقال﴾ ھەر ئەو ییشە ھەورە قورس و پڕبارانە کان بەدی دینی ﴿یسبح الرعد بحمده﴾ و ھەر ئەو ییشە کە ھەورە گرمە بە ستایشکردنی تەسبیحات و یادی دەکا ﴿والملائکة من خیفته﴾ و فریشتەکان ییش لە بەر ترس و بیمی دەسەلاتی بیسنووری ئەو، بە بەردەوامی یادی دەکەن ﴿ویرسل الصواعق﴾ و ھەر ئەو ییشە کە ھەورە تریشقە کان دەنیری بۆ سەر زەوی یی ﴿فیصیب بها من یشاء﴾ ئیتجا ویستی لە ھەرکەسیکی بداو لە ناوی بەریت، ئەوا زۆر بە ئاسانی پیی دووچار دەکاو

دهیقه و تینئی ﴿وهم یجادلون فی الله﴾ له گهل نه وهه موو به لگه و نیشا نانه یشدا، هیشتای نه وانه هر خه ریکی دهه قالی و موجداهله له باره ی خواوه وه! ﴿وهو شدید المعال﴾ و نهو زاته بوخوی توندگیره.
 بته کان به دهنک که سه وه نایهن:

﴿له دعوة الحق﴾ بانگه وازی هق و راسته قینه تنها هی نه وه، واته: وشه ی خدا به یه کرانین هر بوئه وه، دهسا نیئوش هر نهو بیهرستن و، به تنها هاوار له و بکن ﴿والذین یدعون من دونه﴾ نمونه ی نه وانه ی که به دهر له خوا ده پهرستن و، هاوارو هانای بو دهبه ﴿لا یتستجیبون لهم بشئ﴾ وه لامی هیچ شتیکیان ناده نه وه، به دهنکیانه وه نایهن ﴿الا کباسط کفیه الی الماء﴾ وه کو که سیئ که له که ناری بیریکدا هه ردو دهستی دیرترکا بوئاو بیرکه ﴿لیبلغ فاه﴾ تا به لکو ناو بگاته ده میی ﴿وما هو

ببالغه﴾ خو دیاره بهوشیویه هه رگیز ناواناگاته ده میی و، سوودمهند نابیت، چونکه والهوی دهستی نایگاتی، دهسا ئیتر ده می چوئ دهیگاتی و تینوویه تی ده شکیت؟ واته: چهنده نهو که سه که لک لهو ناوه وهرده گری و تینوویه تی ده شک، بت پهرسته کانیش نه وهنده له بته کانیان به هره مهند دهبه ﴿وما دعاء الکافرین الا فی ضلال﴾ بیگومان دو عاو پهرستنی کافران و بی باوه پانیش هه ر گومپایی و سه ر لیشیواوییه و قهت سوود له پهرستراوه کانیان وهر ناگرن!
 بوونه وهر سه رجه م سوژده بو خوا دهیا:

﴿والله یسجد من فی السموات والارض طوعا وکرها وظلالهم بالغدو والاصال﴾ وه هه موو نه وانه ی که له ئاسمانه کان و زه ویدان، ته نانه تی سیبه ره کانیشیان، بیانه وی و نه یانه وی به به یانیان و ئیواران، سه رجه م نه مانه گشتیان سووجه بوخوا دهبه، واته: خوی گه وره رژی و یاسایه کی بو داناون، هه رگیز ناتوان لیی لابه دن و لاساری بکن، له جیگایه کی ترده ده فهرموئ: ﴿اولم یروا الی ما خلق الله من شیء یتقیوا ظلالة عن الیمین و الشمال سجدا لله وهم داخرون﴾ ۴۸/۱۶.

به لگهی تاک و ته نیایی خوا:

﴿قل من رب السموات والارض﴾ نهی موحه ممه د ﷺ بلی پنیان: کنبه به دیهنه ره خواوه نی ئاسمانه کان و زه وی؟ ﴿قل الله﴾ دیاره نه وان هیچ وه لامیکیان نییه و ناتوان نه لین خوییه، هه ر خویش بلی: (الله) خوییه به دیهنه ره خواوه نیان، چونکه که سیئ تر نییه بیجکه لهو شیای نه وه بی و، بتوانی نه وکاره نه نجام بدات ﴿قل افاتخذتم من دونه اولیاء﴾ بلی: ئایا! زیاتر له و خوییه ره وایه چه ند پشتیوان و پهرستراویکتان هه لبراردوه و کردو تان به خوی خو تان ﴿لا یملکون لانفسهم نفعا ولا ضرا﴾ که ته نانه تی بوخویشیان دهسه لاتی هیچ سوودو زیانیکیان نییه ﴿قل هل یتسوی الاعمی والبصیر﴾ بلی ئاخو بیاناو نابینا یه کسان؟ واته: مروئی خواوه ن باوه رو،

بئى باوهر چوونيه كن؟ ﴿**ام هل تستوى الظلمات والنور**﴾ يا خو تاريكاييه كان و پروناكيى وهك يه كن؟ واته: كوفرو شيرك ونه زانى و ئيمان و باوهر وهك يه كن؟ ﴿**ام جعلوا لله شركاء**﴾ يا نه وانه چهند هاوبه شيكيان بو خوا داناوه ﴿**خلقوا كخلق**﴾ كه وهكو دروستكراوى نهو (خوا) يه يان دروست كر دبى ﴿**فتشابه الخلق عليهم**﴾ نه و جا نهو دروستكر دنه له وانى شيواندبى و، چه واشه بووبن و، ئيتر دواى نهوه پهرستبنيان؟! ﴿**قل الله خالق كل شىء**﴾ بلى: نهى موحه ممه دﷲ ته نها هه (الله) خوايه دروستكه رى هه موو شتيك، نهك نهو بتانه نهوان ده يان په رستن ﴿**وهو الواحد القهار**﴾ وه نهو يش تاك وته نيای دسه لاتداره، به سه ره موو شتيكدا.

دوو نموونه بو مانه وى هه ق و تيا چوونى ناهه ق:

﴿**انزل من السماء ماء**﴾ نهو (خوايه) يه له ناسمانه وه ناوو بارانيكى باراند ﴿**فسالت اودية بقدرها**﴾ ئينجا هه شيوودولتيكى پراوهر بارستايى خوى باران كردو لافاوى ليپهيدا بوو ﴿**فاحتمل السيل زبدا رابيا**﴾ نهو جا نهو سيلاو لافاوه، پووش و په لاش و كه فيكى زورى له گهل خويدا هه لگرت و لىي جيا بووه وهو، ناوه كه ش به پرونى دهركه وت، نهه ويته و نموونه رها (هه ق و) ناوه (باطل) ه، ناوه كه نموونه هه ق و راستييه كه به پاكيى پاش كهف و كه فه لوكه كه نه مي نيته وه، كه فه كه يش نموونه دىن و بهرنامه ي باتل و ناوه واهه ق، بويه پاش ماوه يه كه ده بينى بو خوى فش و پوچه ل ده بيته وه. ﴿**ومما يوقدون عليه في النار**﴾ وه هه روا نمونه و مه سه ليكى ديكه ديني ته وه بهو كانزانه ي (وهكو زيرو زيوو ئاسن ومس) كه له سه ر ئاگر ده توينرينه وه ﴿**ابتغاء حلية او متاع زبد مثله**﴾ به مه به ستي پالاوتن و وه ده ست هينانى كه ره سته ي جوان و خشلتيك، يان به مه به ستي دروست كردنى هه رشتيكي تر كه ده بيته هو ي ژيان و ژيوار، دياره نه ميش هه ر وهكو ناوه كه كهف و كه فه لوك ده كه ويته سه ريى و، زور به بى به هاو بى نرخ ته ماشا ده كريت ﴿**كذلك يضرب الله الحق والباطل**﴾ بهو شيويه خوا مه سه ل و نمونه بو هه ق و باطل ديني ته وهو ليكيان جيا ده كه اته وه، دياره هه ق و ره واكه، كه دينى ئيسلامى پيروزه، وهكو نهو ناوه ساف و پاك و بيگه رده، له سه ر زه وييدا به ساف و پاكي نه مي نيته وهو، خه لك سوودى لى و هه ر ده گرى، يان بلين دينى ئيسلام وهكو نهو زيرو پالاوته كراوه وايه، بهرنامه ي ناهه ق و باتليش وهكو كه فى سه ر ناوو، چلك و چه په لى سه ر زيرو وايه، ده بينى زور به زوويى ده نيشي ته وهو گوم ده بى و ده روا، نه گه رچى ماوه يه كيش تيكه ل به يه كه بن، وهك نه فه رموى: ﴿**فاما الزبد فيذهب جفاء**﴾ جا كه فه لوكه كه له ناو ده چى و ده روا فريده دريت، چونكه هيج قازانچ و خيرى كى تيا نابيت ﴿**واما ما ينفع الناس**﴾ به لام نه وهى كه به هه رو كه لك به خه لك ده گه يه نيت، وهكو ناوه كه، يان وهكو مه وادى فلزيى و كانزايى ﴿**فيمكث في الارض**﴾ له زه وييدا ده مي نيته وهو بهر قه رار ده بى ﴿**كذلك يضرب الله الامثال**﴾ خوا بهو شيويه نمونه ديني ته وهو بو ئيمان و باوهر، بو كوفرو بى بروايى، بو هيدا يه ت و، بو گومرايى، جا مه به ست له و نمووناه ئاشكر اكر دنى جيا وازييه له نيوان هه ق و ناهه ق و، ئيمان و كوفردا.

پاداش و توله ي به ختيارو به دبه خت:

﴿**للمدين استجابوا لربهم الحسنى**﴾ بو نه وانه ي وا وه لامى بانگي شته كه ي پهروه ردگاريان دايه وه، له روژى قيامه تا پاداشى چاكترو، به هه شتيان بو هيه ﴿**والذين لم يستجيبوا له**﴾ و نه وانه يش كه وه لامى بانگه ي شته كه يان نه دايه وهو پرويان نه هينا ﴿**لو ان لهم مافى الارض جميعا**﴾ نه گه ر ته وارى نه وهى له زه وييدا يه هى نهوان بيت ﴿**ومثله معه**﴾ و نه وه نده ي تريشى له گهل بى ﴿**لافتدوا به**﴾ هه موو بدهن بو پزگار بوونى خويان له سزاو بيانه وييت خويان بكړنه وه، ده يدن و هيماى لييان وهر ناگيرى و پزگار نابن ﴿**اولئك لهم سوء الحساب**﴾ نه وانه له روژى دواييدا

صهبرو خوگر تفتانه وه له سهر ئایینی خواو.. ﴿ **فَنِعْمَ عَقِیْبِی الدَّارِ** ﴾ ئای چه ند چاک و باشه! سهره نجامی چاکى
ئه و دنیا بهوشیویه.

نیشانه ی بهد به ختان:

﴿ **وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ** ﴾ به لām ئه وانه ی که پهیمانی خو یان له گه لّ خوا دا، دوا ی گریدان و
به ستنیی هه لده وه شیئنه وه ﴿ **وَيَقْطَعُونَ مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ إِحْصَائِهِ** ﴾ و ئه و ی که خوا فره مان ی دا وه جیبه جی بکری وه
سیله ی خزمایه تی، ئه وان ده ی پرن و ئه نجامی ناده ن ﴿ **وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ** ﴾ هی مان له زه ویشدا فساد و خراپه کاری
ده که ن ﴿ **أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ** ﴾ ئه وانه نه فرین و نه عله تیان بۆ پراوه ته وه، له دوا روژیشدا پاشه روژی
خراپیان هیه ﴿ **اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ** ﴾ بزائن خودا (الله) رزق و روژی زور دها به هه رکه سیك خو ی
بیه و ی، وه ده ی گریته وه له وه یش خو ی بیه و ی ﴿ **وَفَرَحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا** ﴾ و کافرو بته رسته کان زیاد له ئه ندازه
به ژیا نی ئه م دونیا یه یان دلخو شن و با یی بوون ﴿ **وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ** ﴾ خو ژیا نی ئه م دونیا یه ش
له چاو ژیا نی دوا روژدا، له زه ت و خو شییه کی زور کورت و که م ده وامه ﴿ **وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا** ﴾ و کافرو بی
با وه رکه کان ی سهر ده م ده لّ ی: ﴿ **لَوْلَا أَنْزَلْ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ** ﴾ ئه وه بۆ له لایه ن خوا وه ئایه ت و مو عجزیه که بۆ
موحه ممه د نه هاته خواری، تابییته به لگه بو راستی خو ی و ده واکه ی، هه ره که بۆ موسا و عیسا هات؟ ﴿ **قُلْ إِنْ اللَّهُ**
يُضِلْ مَنْ يَشَاءُ ﴾ پیان بلّی: به راستی خوا ئاره زو ی له هه رکه سیك بییت که نه گه ریته وه بۆ لای گو مراه لاریی ده کا،
ئه گه ر دوا ی ناردنی مو عجزیه ش بو بییت، چونکه به زور ئیمان به که س ناهینییت ﴿ **وَيَهْدِي إِلَيْهِ مِنْ أَنْبَاءٍ** ﴾ و هه ر
که سیکی ش به ره و ئه و بگه ریته وه له کاری نه شیاو و ناپه سه ندی په شیمان بییته وه، پئیما یی ده کا.

یادی خوا ئوقره و ئارامی دلانه:

﴿ **الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ** ﴾ ئه مانه یش ده گه ریته وه بۆ لای خوا ئه وکه سانه ن که به وای چاک
و پوختیان هی نا وه، هه ر به ئیتاعه و یادی خوایش دل یان داده مه زری و ئاسووده ده بییت ﴿ **إِلَّا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ**
الْقُلُوبُ ﴾ جا چاک بزائن! به یادی خوا دلّه کان ئوقره ده گرن و ئاسووده ده بن، بۆیه با وه ردارانی ش دلّه کان یان هه ر ده م
ئاسووده و دامه زرا وه ﴿ **الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ** ﴾ ئه وانه ی واپروایان هی نا وه کاره چاکه کان یان ئه نجام
دا وه ﴿ **طُوبَى لَهُمْ وَحَسَنُ مَا لَهُمْ** ﴾ له پاشه روژدا خو شترین ژیا ن و، با شترین سهره نجامیان بۆ هه یه.

هاتنی پیغه مبه ران له به رچی؟

﴿ **كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُهَا أُمَمٌ** ﴾ هه ر وه که په یامبه رانی پی شوومان نارد له لای قه وم و
نه ته وه ی خو یان، تو یشمان نارد له لای ئه و ئوممه ته که به ر له وان چه ندین هۆزو ئوممه تی تر بوون و تییه رین ﴿ **لَتَقْتُلُوا**
عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ﴾ تا ئه م قورئانه ی که به وه ی بۆ مان نارو بیت بۆیا نی بخو ینیته وه، له سه رلیشیوا ی
بیان گێر یته وه ﴿ **وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ** ﴾ که چی ئه وان به وه ی تا وان و بته رسته وه، نکو لی په رسته نی خوای
به به زه یی ده که ن! (ئین عه باس) ده لّی: ئه م ئایه ته له باره ی قوره یشیه کانه وه هاته خواری، ئه وکاته که پیغه مبه ر ﷺ
پیی فره موون: ((اسجدوا للرحمن)) سوژده و کو پرنوش به رنه به رخوا ی ره حمان و به به زه یی، که چی وتیان:
(وما الرحمن؟) ئیمه نازانین ره حمان چییه؟ ﴿ **قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** ﴾ بلّی: هه ر ئه وخوا به به زه یی و میهره بانه یه،
خوا و په ره وردگاری من، جگه له ویش هیچ په رستراویکی تر به هه ق نیه ﴿ **عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابُ** ﴾ من هه ر پشت
به وده به ستم و، هه ر بۆ لای ئه ویش ده گه ریته وه.

گه ورهیی قورئان و حاشای خوانه ناس لئی؛

﴿ **ولو ان قرآنا سیرت به الجبال** ﴾ بیگو مانه که نه گهر قورئانی و اشمان ناردبا کیوه کانی به جو له خرابا له جیگا کانیان ﴿ **او قطعت به الارض** ﴾ یان زهویی پی پاره پاره کرابا ﴿ **او کلم به الموتی** ﴾ وهیان مردووی بهینا بایه قسهو، له پییش چاویانه وه زیندووی کردبانه وه، خو ده کرا و ابکهین، به لام هیشتای ئیوه ئه ی قهومی قورهیش و هاویره باوهریان! هر پرواتان به قورئانیکی وایش نه ده کرد! جا ئیتربو دهلین: (لولا انزل علیه آیه من ربه...)، له ولایشه وه ئه قورئانه بو ئه و جو ره کارانه نه هاتوه که به شیوهی ناسایی خو ی بنوینی، هه تا خه لکی ناچار بکات به باوهر هیئان، به لکو ده بی ئه و خه لکه به ژیرانه باوهر بهیئیت ﴿ **بل الله الامر جمیعا** ﴾ به لام هه موو کاروباریک ته نها بو خوا خو یه تی له مو عجیزات و پاداشتی حاشا که راند

﴿ **اقلم ییاس الذین آمنوا** ﴾ ده ئایا ئه وانه ی باوهریان هیئا وه، تا ئیستایش بی هیوا نه بوون له پروا هیئانی ئه و کافرو بی باوهرانه؟ باچاک بزانی ﴿ **ان لو یشاء الله لهدی الناس جمیعا** ﴾ که نه گهر خوا و یستبای به زور مه رد موسلمان بکا، بیگو مان ته وای ناده میزادی ده خسته سهر پیی راست و، سهر جه م ریئمای ده کردن بو راسته پی، به لام و یستی به و جو ره نیه که به زور باوهر به خه لکی بهینی ﴿ **ولا یزال الذین کفروا تصیبهم بما صنعوا قارعة** ﴾ و ئه وانه ش کافرو بی باوهر بوون: هه روا له سهر کوفرو بی باوهر په که یان ده میئننه وه و ئیمان ناهینن، هه تا به هو ی کارو کرداره خراب و ناریکه کانیانه وه، به لا و نه هاتیکی سه ختیان دوو چار ده بیئت ﴿ **او تحل قریبا من دارهم** ﴾ یان هه ره له په نای مال و خانو وه کانیانه وه و نزیک به خو یان، ئه و به لایه روویان تیده کاو دیته سهر یان ﴿ **حتی یاتی وعد الله** ﴾ جا ئه مانه به و حاله وه هه رده میئننه وه هه تا به لینی خوا دی به فه تی (مه کهه) و، (کابه) یش له بت و بتپه رستان پاک ده کریته وه و، دینی

الذین آمنوا وعملوا الصالحات طوبی لهم وحسن مآب ﴿۲۱﴾ کذلک ارسلناک فی امّة قد خلت من قبلها اُمم لیتلوا علیهم الذی اوحینا الیک وهم یکفرون بالرحمن قل هو ربی لا اله الا هو علیه توکلت و الیه مآب ﴿۲۲﴾ ولوان قرء انا سیرت به الجبال او قطعت به الارض او کلم به الموتی بل لله الامر جمیعا اقلم الذین آمنوا ان لو یشاء الله لهدی الناس جمیعا ولا یزال الذین کفروا تصیبهم بما صنعوا قارعة او تحل قریبا من دارهم حتی یاتی وعد الله ان الله لا یخلف المیعاد ﴿۲۳﴾ ولقد استهزی برسل من قبلک فاملیت للذین کفروا ثم اخذتهم فکیف کان عقاب ﴿۲۴﴾ ا فمن هو قائم علی کل نفس بما کسبت وجعلوا لله شرکاء کل سؤهم ام یتوونه بما لا یعلم فی الارض ام یظہر من القول بل زین للذین کفروا مکرمهم وصدوا عن السبیل ومن یضلیل الله فماله من هاد ﴿۲۵﴾ لهم عذاب فی الحیوة الدنیا ولعذاب الآخرة اشق وما لهم من الله من وافی ﴿۲۶﴾

۲۵۲

ئیسلام سهر ده که و ی و زال ده بیئت ﴿ **ان الله لا یخلف المیعاد** ﴾ به راستیی خوا له ئه نجامدانی به لینی خو ی دوا ناکه ویت.

دلدارانه وه ی پیغه مبه ر ﷺ:

﴿ **ولقد استهزی برسل من قبلک** ﴾ و به راستیی بهر له تویش ئه ی پیغه مبه ر گالتو مه سخره به په یامبه ران کراوه، هه روه که هۆزه که ی تو گالتو مه سخره به تو ئه که ن، به لام ئه و پیغه مبه رانه له به رامبه ر ئه وه وه زور مه حکم خو یان راگرت و به صه بر بوون، که و ابو تویش ده بی ئارامت هه بی ﴿ **فاملیت للذین کفروا** ﴾ ئینجا منیش بو ماوه یه ک وازم هیئا له و که سانه ی کافرو بی باوهر و، لییانگه رام ﴿ **ثم اخذتهم** ﴾ له پاشا قارم لیگرتن و فه وتانمن ﴿ **فکیف کان عقاب** ﴾ جا دیتت چو ن بوو سزاو تو له ی من؟ ﴿ **ا فمن هو قائم علی کل نفس بما کسبت** ﴾ ئایا ئه و زاته ی، چاودی ری

کار کرده‌وی همه‌وانه ، وهك ئەو بتانه وایه كه له‌گش شتی بی ناگا و غافلن؟ ﴿وَجْعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَاءَ﴾ له‌باتی بپرواهینان، چهند هاوبه‌شیکیان بو خوا داناو، کردنیانه شریکی و هاوریان بو دهربدن! ﴿قُلْ سَمُوْهُمْ﴾ بلی: ده‌سا سیفه‌ته‌کانیان باس بکه‌ن، تا دهرکه‌وی ناخو به‌که‌لکی خوایه‌تی دین؟ وهك ئەوان پییان وایه خوان و ههریه‌که ناویکیان لیناوان: (لات، عوززا، مه‌نات، هوبهل) واته: که بی گیان و بی هستن، چون ده‌یانکه‌نه هاوتای ئەوخوایه که ده‌بینی و ده‌بیس‌ی و ناگای له‌هه‌مووشتیکه؟! ﴿اَمْ تَتَّبِعُوْنَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي الْاَرْضِ﴾ یاخو ئیوه له‌زه‌ویددا هه‌والی شتیکی پی دده‌ن واده‌زانن نایزانی و ناگادار نیه پیی؟! ﴿اَمْ بِظَاهِرٍ مِنَ الْقَوْلِ﴾ یان له‌پراستیدا چاک دده‌زانن که ئەوانه شتیکی هیچ و پووچ و بی ناوه‌پوچن، به‌لام ههر به‌قسه‌ی پروو پووچ و و بی ناوه‌پوچ کردووتاننه خوا؟! ﴿بَل

زَيْنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرَهُمْ﴾ نه‌خیر، بی‌گومانه که خوا هاوبه‌شی نیه، به‌لکو له‌لایه‌ن شه‌یتانه‌وه ئەوکاری بته‌پرستییه بو ئەوبی بپروا کافرانه رازاوه‌ته‌وه، ویل و سه‌رگه‌ردان بوون ﴿وَصَدُّوا عَنِ السَّبِيلِ﴾ و پیگه‌ی راستیان لیگیراو گومرابوون ﴿وَمَنْ يَضِللِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ﴾ و ههرکه‌سیک خوا گومرای بکا، به‌هوی که‌له‌ ره‌قی خویه‌وه، ئیتر هیچ ری نیشانده‌ریکی بو نابی، که‌سیکی‌تر ناتوانی ئیمانی لاشیرین بکا، باوه‌ری پی به‌ئینیت ﴿لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ ئینجا ئەو جوړه که‌سانه، ههر لهم ژيانی دونیا به‌دا سزایه‌کی سه‌خت و قورسیان بو هه‌یه ﴿وَلِعَذَابُ الْآخِرَةِ اَشَقُّ﴾ و دیاره سزای دوا پوژیش قورسترو ناره‌حه‌ت تره ﴿وَمَالَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَّاقٍ﴾ وه له‌به‌رامبه‌ر سزای خوایشه‌وه هیچ پاریزه‌ریک نیه، تا له‌و جه‌زه‌به‌و سزای خوایه بیانیاریزی. تۆله‌ی کافران و پاداشی چاکان:

﴿مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ﴾ وه‌سف و وینه‌ی ئەو به‌هه‌شته‌ی له‌لایه‌ن خوای میهره‌بان‌ه‌وه به‌خه‌لکی ئیماندار یاریزکار به‌لین دراوه ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ به‌م شیوه‌یه که: له‌بن دره‌خته‌کانیه‌وه چه‌ندین پووبارو چۆمه ناوی جوان و خاوین و پاک ده‌پروا ﴿اَكْلُهَا دَائِمٌ وَظِلُّهَا﴾ میوه‌جاتی و سیبه‌رو سه‌هه‌ندی هه‌موو کاتی‌ه‌و، دواپی نایی و نابریته‌وه ﴿تِلْكَ عَقَبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا﴾ ئا ئەم به‌هه‌شته‌یه سه‌ره‌نجام و پاشه‌پوژی ئیماندارانی خو‌پاریزو له‌خوا ترسه‌و ﴿وَعَقَبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ﴾ سه‌ره‌نجام و پاشه‌پوژی خوا نه‌ناس و بی باوه‌رانی‌ش ناگری دۆزه‌خه.

ئەه‌لی کتییی راستا دلیان به‌قورئان خو‌شه:

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا هُمْ فِي قُلُوبِهِم مِّنْ حُبٍّ﴾ و ئەوانه‌یش کتیب و نامه‌ی (ته‌ورات) و (ئینجیل) مان پی‌داون ﴿يَفْرَحُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ﴾ پریکیان به‌قورئانه‌ی که بو تو نیردراوه دلشادو خوشحال ده‌بن، به‌تایبه‌تی که‌ده‌بینن ددان ده‌نیت به‌کتیبه راسته‌کانی ئەواندا، وه ئەوانه‌ش باوه‌رداره‌کانی جووله‌که‌و فه‌له‌کان بوون ﴿وَمِنَ الْأَحْزَابِ مَن يَنْكُرُ بَعْضَهُ﴾ و به‌لام

سُورَةُ الرَّعْدِ

الرعد ۱۲

﴿مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾
﴿أَكْلُهَا دَائِمٌ وَظِلُّهَا تِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ﴾ (۳۵) ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا هُمْ فِي قُلُوبِهِم مِّنْ حُبٍّ﴾
﴿يَفْرَحُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمِنَ الْأَحْزَابِ مَن يَنْكُرُ بَعْضَهُ قُلْ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِتَىٰ أَعْيُنَنَا﴾
﴿وَلَا تَشْرِكُ بِهِ إِلَهٌ آدَعُوهُ وَإِلَهُ مَتَابِ﴾ (۳۶) ﴿وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ﴾ (۳۷) ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَحَقَّقْنَا لَهُمْ آيَاتِنَا وَذَرَيْنَاهُمْ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِحَاكِمَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ﴾ (۳۸) ﴿يَمْحُو اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ﴾ (۳۹) ﴿وَإِنْ مَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعْدُهُمْ أَوْ تُتَوَفَّيَنَّكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلْغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ﴾ (۴۰) ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعٌ﴾
﴿الْحِسَابِ﴾ (۴۱) ﴿وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسِعِلَهُ الْكَافِرُ لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ﴾ (۴۲)

وَيَقُولُ الَّذِينَ

۳۵

هەندیک لەو دەستەو بەستەى خاوەن نامەو، موشریکانە ھەبە نەکۆلى بازىكى قورئان دەکەن، چونکە ئەو بازە دان بەراستى ھاتنى پێغەمبەردا دەنى ﴿**قُلْ إِنَّمَا أَمْرٌ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ**﴾ ئەى پێغەمبەر! بلى: من فەرمانم پێدراوە کە تەنھا (اللە) خوا بپەرستم ﴿**وَلَا اشْرِكْ بِهِ**﴾ کەسى ئى نەکەم بە شەرىک و، ھاوبەش و ھاوئەلى بۆ دانەنیم ﴿**إِلَيْهِ ادْعُوا**﴾ من ھەر ئەو دەپەرستم و ھاوارىش تەنھا بۆ ئەو دەبەم ﴿**وَالِيهِ مَأْبٌ**﴾ و سەرەنجام و گەرانبەویشم ھەر بۆلای ئەوہ ﴿**وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا**﴾ وەکو چۆن کتیبە پێشوووەکانم ناردۆتە خوارەوہو، ھەریەکەشیان بەزمانى نەتەوہو گەلەکەى خۆى بووہ، ھەر ئاوايش بەدەستوورى خۆمان ئەم قورئانەمان بەزمانى عەرەبى کەزمانى قەومەکەتە ناردۆتە خوارەوہ، ھەتا گشت حوکم و بڕیارىکت بەو بى و، خەلک و گەلانىش پەیرەوى لىبکەن ﴿**وَلَنْ أَقْبَلَ أَهْوَاءَهُمْ**﴾ و ئەگەر تۆ ئەى پێغەمبەر! بکەویتە شوین ھەواو ئارەزووى ئەوخواوەن کتیب و بت پەرستانە ﴿**بَعْدَمَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ**﴾ پاش ئەوہى کە زانست و زانیارىت سەبارەت بەیەک خواپەرستى بۆھات ﴿**مَالِكٌ مِنَ اللَّهِ مَنْ وَلِيَ وَلَا وَاقٍ**﴾ ئەوہ لەسزا و جەزەبەى خوا، ھىچ یارمەتیدەر و پارىزەرىکت دەست ناکەوێت بپاريزیت، جا کەواتە ھەرگیز دواى ئارەزووى جولەکەو دیان و موشریکان مەکەوہ.

پێغەمبەرانی ئادەمزاد بوون:

﴿**وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رِسَالًا مِنْ قَبْلِكَ**﴾ و بەراستى پێش تۆش پەيامبەرانیانمان ناردوون ﴿**وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً**﴾ ھەر وەکو تۆ پێگەمان پێدان کەژن و مندالیشیان ھەبى، جا کەوايە کەى جیگای رەخنەى تۆ خواوەنى ژن و مندال بى، وەکو ئەوانە رەخنە دەگرن و کردوویانە بەھەر! ﴿**وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ**﴾ و ھىچ پەيامبەرىكى بەر لەتۆیش، بۆى نەبووہ لەخۆیەوہ موعیزەىک بىنى لەسەر داواى ھۆزەکەى، مەگەر بەفەرمانى خوا بووێت ﴿**لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ**﴾ بۆ ھەموو سەردەم و، بۆ ھەموو کارىكى گرنگ و پێویست، بڕیارو نەنامەىکى تايەتەى ھەبەو لەخواوە نووسراوەو تۆمار کراوە، بەلام بەھاتنى دىنى ئىسلام ھەموو بەرنامەکان کۆتایيان ھاتووہ، ئىتر جارىکى دى کتیب و بەرنامەىکى تر پێویست نىو نایەت.

لەناوێدان و ھیلانەوہ بەدەس خوايە:

﴿**يَمْحُو اللَّهُ مَا يَشَاءُ**﴾ ھەرچى لەو بڕیارە کاتیانەىکە گەخوا پێشتر بۆپێغەمبەرانی ناردووہ، ھەرکامىکيانى وىستبى لای بەدا، ئەوا لايداوەو سەپىووەتەوہ ﴿**وَيُثَبِّتُ**﴾ و ھەرشتىکىشى وىستبى بپھیلێتەوہ، ئەوا بۆکاتى ديارىکراوى خۆى ھىشتووێتەوہ نەىگۆرپوہ (ئىبن عەبباس) و (موجاھىد) دەلین: بىجگە لەژيان و مردن، خوش بەختى و بەدبەختى ئىتر ھەر شتىکى تر کەخۆى ھەزىکا دەسپێتەوہ، بەلام ئەو جۆرە شتانە قەلەمى ئەزەلى بەسەریاندا تپەپەریوہو ناسپێنەوہ ﴿**وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ**﴾ وە دایک و سەرچاوەى ھەموو کتیبە ئاسمانیەکان و (لوح المحفوظ) لای خواى گەورەى، کەوابوو ھىچ کەسێک بۆى نىیە دەسکاری ھىچ بڕیارو حوکمىکى خوا بکاو شتىکى تر بخاتە شوینى.

پێغەمبەر راگەیانى لەسەر، حسابیش لە عۆدەى خوايە:

﴿**وَأَمَّا نَرِيكَ بِعَضِّ الذِّى نَعْدَمُ**﴾ ئەى پێغەمبەر! یان ھەندى لەو سزادانەى کە بەلێنمان داوە ھەر لەدوونیدا کافرانى پێسزا بەدەین، نیشانى دەدەین و دەبیینىت ﴿**أَوْ تَتَوَفَّيْكَ**﴾ و یان پێش ئەو پێشانى بەدەین و بەچاوى خۆت ببیینى دەتمزینن ﴿**فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ**﴾ بەراستى تۆ تەنھا گەیاندى بەرنامەو بڕیارەکانى خوات لەسەرہ ﴿**وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ**﴾ ئىتر حیساب و پاداش و تۆلەیان لەسەر ئىمەى، کەوابوو تۆ درێژە بەکاری خۆت بەدەو مەوہستە

﴿**اولم یروا انا ناتی الارض ننقصها من اطرافها**﴾ نایا ئه و بی باوهرو بتهپرستانه نه یاندی که چوَن هه مووکات و پوژئی موسلماننه کان زال دهکهن به سه ریاندو، دهسه لات و هیژی ئه وان لهزه وییدا کهم دهکهنه وه؟ واته: نایا نه یاندی که هه پوژئی پارچه یه زه وییان فه تح ئه کری و، مه ودا ی دهسه لاتیان نامینیت؟ ﴿**والله یحکم لا معقب لحکمہ**﴾ و هه حوکم و بریارئ خوا دهیدا هیچ که سیک دهسه لات و توانای نیه ریگری بکاو رته بکاته وه ﴿**وهو سریع الحساب**﴾ زوړیش به په له به حساب و پرسینه وهی خه لکدا رانه گات ﴿**وقد مکر الذین من قبلهم**﴾ و به راستیی کافرانئ بهر له مان، پیلان و نه خشه ی زوړیان کیشاو، فروفیلئیکی ئیجگار فره یان کرد دژی پیغه مبه رکانیان، هه وه کو قوره یش ئیستا به رامبه ر به تو دریغی نا کاو، بهرده وام فرت وفیل دهکهن بو فه وتاندنت ﴿**فلله المکر جمیعاً**﴾ به لام هه موو نه خشه و پلانیکی سه رکه وتوو هه بو خوا یه ﴿**یعلم ما تکسب کل نفس**﴾ به کارو کرده وهی هه موو که سیک نه زانی ﴿**وسیعلم الکفار لمن عقبی الدار**﴾ و ئه و بی باوه رانه یش بو دوا یی نه زانن که پاشه پوژئی باش بو کی ده بی؟

خاوه ن نامه ده زانن قورئان هی خوا یه:

﴿**ویقول الذین کفروا لست مرسلأ**﴾ و ئه و کافرو بی باوه رانه ده لئین: تو پیغه مبه رو نیردراوی خوا نیت! ﴿**قل کفی بالله شهیداً بینی و بینکم ومن عنده علم الکتاب**﴾ تو یش پییان بلئ: به سه خوا و ئه و که سانه ی که زانیاری و زانستی کتبی (تهورات) و (ئینجیل) یان لایه، شایه ت بن له نیوان من و نیوه دا، که په یامبه رم. هه میسه سوپاسی بی پایان بو خوا ی دهنده و دلوقان که یارمه تیدام بو ته و او کردنی کورته ته فسرئیکی

سوورته ی (رهعد).

*** **

۱۴- سوورته ی (نبراهیم به

مه که یییه و (۵۲) نایه ته

به ناوی خوا ی به خشه ری دلوقان

ئهم سوورته یش هه ریاسی بیرو باوهرو بناغه سه ره کییه کانی دینی ئیسلام دهکات، وه کو: باوه ر به خوا ی گه وره، به په یامه که ی پیغه مبه ر، ئیمان به پوژئی دوا یی و، پاداشت و توله و، حساب و لی کو لینه وه، دهشتوانی بلئیت: ته وهره ی سوورته که به گشتیی، باسی په یامبه رو په یامه که یه تی، چونکه له م سوورته دا زیاتر له گشت جیگایه ک باسی بانگیشه و بانگبه ران کراوه و، کاری سه ره کی په یامبه ریش پتر دیاری دهکات، راقه ی یه کبوونی ته وای په یامه ئاسمانییه کان دهکات، رایده گه یه نیت که په یامبه ران هه موو بو مه که مکردنی قه لاو کوشکی باوه ر هاتوون، بو ناساندنی یه خوا ی تاک و ته نیا به مه ردم هاتوون، بو جیا کردنه وه ی راست و ناراست نیردراون، هاتوون بو دهره نیانی ئاده مزاد له ناو ئه وه موو په رده تاریکانه داو، به ره نوو روو ناکی دینی راسته قینه ی خوا ی میهره بان. که و ابو هه موو په یامبه ران یه ئامانچ و یه که مه به ستیان بووه، ئه گه رچی له لق و پوپه کاند جیا وازییه ک بوو بیت. هه ره ها باسیکی (مووسا) ش عليه السلام دهکات که: چه نده سوور بوو بو بانگکردنی نه ته وه که ی به ره و یه خوا په رستی و، چو نیش پییده گوتن که ده بی هه ردم سوپاسگو زاری خوا بکن، له گه ل باسکردنی چه ند نموونه یه که له و گه لانه ی بروایان به په یامبه ره کانیان نه کرد، وه که نه ته وه که ی (نوح و عادو سه موود...) پاشانیش ئه و گفتو گوو دمه قالئ و مل ملانییه که له نیوان گه لانی پئشو و په یامبه ره کانیاندا پرویداو، دهره نجام له ناو بردنی قه وم و هه زه کانیان: (وقال

الذین کفروا لرسلم لخرجنکم من ارضنا او لتعودن فی ملتنا... دیمه نیکی سهختی روژی دوایش دینیت که: چون سهروک و پیشهوا تاوانبارهکان و شوینکهوتوو کزولهکانیان دهکونه منع و لومه ی یهکتر، نهو دهلیت: تو وات لیگردم، نهو دهلیت: نا" تو بو خوت نارهزوت ههبوو، بویه بهدوامدا هاتیت، نهگینا من هیچ زوریکم نهبوو بهسهرتا، پاشانیش ههمووخر دهکرتنهوه بو ناو ناگری دوزخ، نهوساش چون دهسدهکونه تف و نهفرین کردن لهیهکتر، که هیچ کهلکیشی نابی بویان. نهو سوورته جهند نایهتیک دینیت بو نمونه ی باوهرو گومرایی " نیمان: تهشبهیه دهکات بهدرهختیکی جوان و چاک و پاکهوه، گومراییش دهشوبهینی بهداریکی نالهبارو پیسهوه... کوتاییشی دیت بهباسیکی نهجامی ستهکاران لهروژی دوایدا. نهو سوورته بهسوورتهی (نبراهیم) ناسراوه،

لهبهه نهوه که ههتا دنیا دنیا بیت، ههوال و سهه گوزدهشتهکانی نبراهیم و ﷺ کاره جوامیرو قهشهنگهکانی نهو ههرشکومهند بن.

قورئان خه لکی لهتاریکییهوه بو رووناکی دهبا:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ * **الر** نهو قورئانه موعجزیه هه له جویری نهو پیتانه ی: (ئهلیف، لام، را) پیکهاتوو، جا نهگهر نیوهش لیئانیدی و دهتوانن، دهقهرموون بهلای کهمییهوه وینه ی تهنها سوورتهتکی بینن ﴿**كتاب انزلناه إليك**﴾ نهو قورئانه کتیبیکه ناردمانه خوارهوه بو، واته: دهست ههلبهستی تو نییه، وهکو موشریکهکانی قوریش ﴿**لتخرج الناس من الظلمات الى النور بان ربهم**﴾ تاخه لکی بهفهرمانی پهروهردگاریان لهتاریکییهکانی کوفرو نهزانی و نهقامی بینیته دهه بو رووناکی و نیمان و زانست ﴿**إلى صراط العزيز الحميد**﴾ بو پیگا و بهرنامه ی نهوخوا بهدهسهلات و بهتواناو، ههمیشه سوپاسکراوه لهههردوو جیهانهکهدا ﴿**الله الذي له مافی السموات وما فی الأرض**﴾ نهو خوایه ی چی لهناسمانهکان و

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿٤٦﴾

سُورَةُ الْاٰزِيزِ ﴿٤٦﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّكِبِ كَتَبَ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١﴾

اللَّهُ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٣﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُخْرِجَهُمْ مِنْ ظُلُمَاتِهِمْ إِلَى النُّورِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِآيَاتِهِمْ ﴿٥﴾

اللَّهُ أَتَىٰ فِي ذَلِكَ لَا يَنْتَبِهُ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٦﴾

زهوپیاده ی نهو، وهکو لهجیهکی تردا فهрман دهدا بهپیغهمبهه که بهگشت خه لکی جیهان بلیت: (قل یا ایها الناس: انی رسول الله إلیکم جمیعاً الذی له ملک السموات والأرض) ۱۵۸/۷. دیاره هه لهه نایهتهدا دهسهلاتی بی سنووری خوا ی گهوره لهناسمانهکان و زهوییدا رادهگهیهنیت ﴿**وویل للکافرین من عذاب شدید**﴾ واوهیلا بو خوانه ناس و بی پروایان لهسزایهکی زور سهخت ﴿**الذین یستحبون الحیاة الدنیا علی الآخرة**﴾ نهوانه ی که فزل و ریزی ژبانی نهو دونیایه دهدهن بهسهه ژبان ونیعمهتی پاشهپژداو، لهویان خوشت دهوی و ههه بو نهوکار دهکهن ﴿**ویصدون عن سبیل الله**﴾ و خه لکیش لهپی خوا دهگیرنهوه، ناهیلن بهئازادی و سهه بهستانه دینداری خویان بکهن ﴿**ویبغونها عوجا**﴾ و دهشیانهوی نهو پیگا راستی خوایه، لارو خپ و کهم و کورت پیشان بدهن، ههتا لهگهل

هه‌واو ئاره‌زووی ئه‌واندا بگونجیت **﴿اولئك في ضلال بعيد﴾** ئه‌وانه له‌گومرایی و سه‌رلێشیواویدان و، له‌هه‌قه‌وه ترازاو و دوورن.

هه‌موو پیغه‌مبه‌ریک به‌ر له (محمد) ﷺ به‌ زمانی گه‌له‌که‌ی هاتوو:

﴿وما ارسلنا من رسول الا بلسان قومه﴾ هه‌موو په‌یامبه‌ریکمان به‌ زمانی هۆزو نه‌ته‌وه‌که‌ی خۆی نار دووه **﴿لېبین لهم﴾** بۆ ئه‌وه‌ی شه‌ریعت و به‌رنامه‌که‌ی خویان بۆ پۆشن بکاته‌وه‌و، به‌ ئاسانی تییان بگه‌یه‌نی. پێشه‌وا (ئه‌حمه‌د) ئه‌م فه‌رموو ده‌یه‌ی هی‌ناوه‌و ده‌لیت: ((لم یبعث الله عزوجل نبیا الا بلغة قومه)). هه‌رگیز خۆای گه‌وره پیغه‌مبه‌ریکی نه‌ناردوو به‌ زمانی نه‌ته‌وه‌که‌ی نه‌بووبی **﴿فیضل الله من یشاء﴾** ئینجا هه‌رکه‌سیک خۆی حه‌ز بکات له‌گومرایی و سه‌رلێشیواویی و هه‌ولی بۆ بدات، ئه‌وا خۆای گه‌وره‌یش به‌هۆی ئه‌و لاسارییه‌ی ئه‌وه‌وه، گومراو سه‌رلێشیواوی ده‌کات **﴿ویهدی من یشاء﴾** وه‌ هه‌رکه‌سیش خۆی بیه‌وی به‌ره‌و رێنمایی و هیدایه‌ت بێت، ئه‌وا خۆایش به‌ ئاسانی رێنمایی بۆ لای دینی ئیسلام ده‌کاو، سه‌ر فرازی دنیاو قیامه‌ت ده‌بی‌ت **﴿وهو العزيز الحكيم﴾** چونکه‌ به‌ته‌نها خوا به‌ده‌سه‌لآت و به‌توانایه‌ به‌سه‌ر هه‌موو شتێکدا، هه‌ر ئه‌ویشه‌ کارجوان و، چاک ده‌زانی چی ده‌کات.

کورت به‌ یاسیکی مووسا و نه‌ته‌وه‌که‌ی:

﴿ولقد ارسلنا موسیٰ بأياتنا﴾ به‌ راستیی (موسا) شمان به‌چهند به‌لگه‌و نیشانه‌یه‌کی گرنگه‌وه ناردو فرمانمان پێدا **﴿ان اخرج قومك من الظلمات إلى النور﴾** که‌ بچۆ هۆزو نه‌ته‌وه‌که‌ت له‌ تاریکییه‌کانی کوفرو نه‌زانی و نه‌فانی ده‌ربینه‌ بۆ نوورو روناکی ئیمان و زانست **﴿ونذكرهم بأیام الله﴾** و پۆژه‌کانی خواشیا و ده‌بی‌ینه‌وه، واته: ئه‌و پۆژه سه‌خت و دژوارانه‌ی خودا به‌سه‌ر ئومه‌تانی پێشوویدا هی‌نا **﴿ان فی ذلک لآیات لكل صبار شکور﴾** چونکه‌ له‌ وه‌یبه‌نه‌وه‌ی ئه‌و رۆژانه‌دا گه‌لی ئایه‌ت و نیشانه‌ی گه‌وره هه‌یه‌ بۆ هه‌ر به‌نده‌یه‌کی زۆر خۆراگرو، زۆر سوپاس گوزار و شوکرانه‌ بژێر، پیغه‌مبه‌ریش ﷺ ده‌فه‌رموی: ((ان امر المؤمن کله عجب، لا یقضى الله له قضاء الا کان خیرا له، ان اصابته ضراء صبر، فکان خیرا له، وان اصابته سراء شکر فکان خیرا له))، مسلم فی کتاب الزهد ۴/۲۲۹۵. واته: بێگومان کاروباری مرۆفی خاوه‌ن باوه‌ر، گشتی جیبی خوشحالییه، چونکه‌ هه‌موو به‌ریاره‌کانی خۆای گه‌وره به‌قازانجی ئه‌و ته‌واو ده‌بی‌ت، ئه‌گه‌ر نه‌خۆشی و نه‌هامه‌تی تووش بوو، ئه‌و سه‌بر و ئارامی له‌سه‌ر ده‌گری، دیاره ده‌بی‌ته‌ قازانج و خیر بو‌ی، خو‌ ئه‌گه‌ر فه‌رح و خوشییه‌کی ئه‌وه‌ بوو، شوکرانه‌ بژێر ده‌بی‌ی، هه‌میسان هه‌ر قازانجیه‌تی **﴿وان قال موسیٰ لقومه﴾** ئه‌و کاته‌ش وه‌یبه‌ر بی‌نه‌ که‌ (مووسا) به‌هۆزو نه‌ته‌وه‌که‌ی خۆی وت: **﴿انکروا نعمة الله علیکم﴾** ئه‌و نیعمه‌ت و به‌خششه‌ی خوا به‌سه‌رتانه‌وه‌ وه‌یبه‌ر بی‌نه‌وه **﴿ان انجاکم من آل فرعون﴾** ئه‌و ده‌مه‌ که‌ ئیوه‌ی له‌ ژێر زه‌برو زۆرو ده‌سه‌لآتی به‌نه‌ماله‌ی فیره‌عون و، ده‌سته‌و به‌سته‌که‌ی پزگار کرد **﴿یسومونکم سوء العذاب﴾** ئه‌وه‌ بوو که‌ به‌ خراپه‌ترین شیوه‌ سزای پێده‌چێشتن **﴿یذبجون ابناعکم﴾** زۆر به‌بی به‌زه‌ییانه‌ کوپانتانیا و سه‌ر ده‌بیرن **﴿یستحبون نساءکم﴾** کچانیشتانیا بۆ خه‌زمه‌تکاری و کاره‌که‌ری خۆیان به‌زیندوویی راده‌گرت و ده‌هێشته‌وه **﴿وفی ذلک بلاء من ربکم عظیم﴾** و له‌و هه‌موو به‌لآو نه‌هامه‌تییه‌دا تووشتان بوو، تاقیکردنه‌وه‌یه‌تی گه‌وره‌ی تێدا بوو له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگار تانه‌وه، له‌جیگایه‌کی تر دا ئه‌فه‌رموی: (وبلونا هم بالحسنات والسیئات لعالم یرجعون) ۱۶/۱۷ **﴿وان تاذن ربکم﴾** و ئه‌و ده‌مه‌ که‌ په‌روه‌ردگارتان پێتانی راگه‌یاند (لئن شکرتم لأزیدنکم) ۱۷: ئه‌گه‌ر له‌ به‌رامبه‌ر نیعمه‌ته‌کانه‌وه‌ سوپاسگوزاری بکه‌ن، ئه‌وا منیش نیعمه‌ت و به‌خششی خۆمتان بۆ زیاد ده‌که‌م.

﴿ **وَلَنْ نَكْفُرَهُ** ﴾ خۆ ئه گهر بێ باوهرو سپهلو پێ نهزانين ﴿ **إِنْ عَذَابِي لَشَدِيدٌ** ﴾ ئهوا بهراستی جهزربهو سزام زور توندو سهخته، لهوانهيه ئهوه موو نيعمه تانه تان ئی وهر گرمه وهو، تۆلهی تریشتان بدهم، ئه مهیه که پیغه مبه ره دهقه رموی: ﴿ **إِنَّ الْعَبْدَ لَيَحْرَمُ الرِّزْقَ بِالذَّنْبِ يَصِيبُهُ** ﴾ پیشهوا ئه حمه د. واته: مروفه به هو ی گوناح و تاوانیکه وه دهیکا، رزقی کهم ده کاو ده پردری ﴿ **وَقَالَ مُوسَى إِنْ تَكْفُرُوا أَنْتُمْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا** ﴾ جا موسایش به گه له که ی خویگوت: ئه گهر ئیوه وه موو خه لکانی پرو ی زهوی، گشت به جاری کافرو بێ باوه رپن به خوای گه وه، هیچ زیانیکی پێ ناگات ﴿ **فَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌ حَمِيدٌ** ﴾ چونکه بهراستی خوا بوخوی زور بێ نیاز ه له ئیوه وه له هه موو بوونه وه، زوریش شیای تار یف و سوپاسکردنه و، بوونه وریش هه موو ملکه چی ئه وه، بۆیه له سووره تیکی تر دا دهقه رموی:

﴿ **إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌ عَنْكُمْ** ... ﴾، له فهرمووده یه کی (قودس) ییشدا هاتوه: خه لکینه! ئه گهر ئیوه به بنیاده م و جنوکه یشه وه سه رجهم راسال و باشن، چاک بزائن به وه مولکی خوا هیچ زیاد نا کا، خۆ ئه گهر هه مووشتان به جاری لاری و لاسار بن، هه میسان مولکی خوا به وه هیچ که مناکات، ئه گهر هه موو یشتان به یه کجار داخوایتان هه بی، خوای گه وه ده توانی وه لامی هه موو تان بداته وه، له گه ل ئه مانه هه موو شدا به ئه ندازه ی نووکه ده رزییه ک زیان به ده سه لاتم نا گا، مولکم که مناکات.

هۆزه کانی بهر له محمدیش چوون به گژ پیغه مبه ره کانیاندا:

﴿ **أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ** ﴾ مه گهر ئیوه هه وال و به سه رهاتی ئه وانه ی بهر له خو تانتان نه بیستوه ﴿ **قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ** ﴾ نه ته وه ی (نوح) و، (ههود) ی پیغه مبه ری عادو، (صالح) ی هۆزی سه مود ﴿ **وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ** ﴾ و ئه وانه ش که له دوا ی ئه وانه وه پهیدا بوون و هاتن و تیپه رپن ﴿ **لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ** ﴾ که خوا نه بی کهس به ژماره و پرشته یان نازانی و به ناگانیه لیان، ده ئاخو ئه وانه گشت چیان

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ أَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ أَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَيَدْعُوكُمْ آبَاءَكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِمَّنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٦﴾ وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ﴿٧﴾ وَقَالَ مُوسَى إِنْ تَكْفُرُوا أَنْتُمْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌ حَمِيدٌ ﴿٨﴾ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودُ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ جَاءَهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوا أَعْيُنَهُمْ فِي آفْوَاهِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٌ ﴿٩﴾ قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِمَّنْ دُونِكُمْ وَيُؤَخَّرَكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى قَالُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كُنَّا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأَنْتُمْ بِإِسْلَامِنَا مُبِينٌ ﴿١٠﴾ قَالَتْ لَهُمْ

به سه راهات؟ ﴿ **جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ** ﴾ په یامبه ره کانیان به چه ندین نیشانه و موعیزه ی زور پرو نه وه هاتنه لایان ﴿ **فَرَدُّوا أَعْيُنَهُمْ فِي آفْوَاهِهِمْ** ﴾ که چی له بهر خۆ به زلزان و، وه له بهر کینه و رکه به رایه تی، دهستیان به ده ما گرتن و قسه کانیان پێ برین و، به شیوه یه کی نامه ردانه چوون به گژیاندا ﴿ **وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ** ﴾ و گو تیان: ئیبه حاشا له وه ده که یان ئیوه ی پینیردرا وه هی ناوتانه ﴿ **وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٌ** ﴾ وه به راستی ئه وه ی ئیبه ی بو بانگ ده که ن پروای پیبکه یان، زور لی به گومان و دوو دلین.

موجاده له ی نیوان پیغه مبه ران و هۆزه کانیان:

﴿ **قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ** ﴾ په یامبه ره کانیان له وه لامی ئه و قسه نا په سه ند و نا به جییانه یان وتیان: باشه! ئیوه له خوایه ک به گومانن که ده هی نه رو دروستکه ری ئاسمانه کان و زهوییه؟ ﴿ **يَدْعُوكُمْ**

لیغفر لکم من ذنوبکم ﴿ بانگیشته تان دهکا ههتا لهگوناحه کانتان ببوریت **﴿و یؤخرکم الی اجل مسمى﴾** له دنیا شدا تا ناکامییکی دیارییکراو بو تان بتانهیللته وهو، بههوی یاخییبوو تانه وه به په له له ناو تان نه با و، سزاتان نه دات **﴿قالوا ان انتم الا بشر مثلنا﴾** نه وانیش و تیان: ئهم قسه و باسه تان چیه، خو مه گهر ئیوهش ههروهک ئیمه بنیادهم نین؟ **﴿تریدون ان تصدونا عما کان یعبد آباؤنا﴾** ده تانه وی لهو خویانه ی که باوو باپیرانمان ده یانپه رستن وهرمان گپن ولامان بدهن؟ **﴿فاتونا بسلطان مبین﴾** جا نه گهر راست نه کهن ئیوه پیغه مبه رن ده سا فره مون به لگه یه کی ناشکرمان بو بینن له سه ره چه سپاندن و سه ر خستنی داواکه تان **﴿۱۱ قالت لهم رسلهم﴾** جا په یامبه ره کانیا ن له وه لامدا پییان وتن: **﴿ان نحن الا بشر مثلكم﴾** به لی ئیمه یش وهک خوتان و تتان بنیاده میکن وهکو ئیوه **﴿ولکن الله یمن علی من یشاء من عباده﴾** به لام نه وهنده هیه خوی گهره هن بههر بهنده یه کی خو ی بکا، که پله ی په یامبه ریئی پییبه خشی، نهوا دهیداتی و نهو خه لاتهی دهکات **﴿وما کان لنا ان ناتیکم بسلطان الا باذن الله﴾** و ئیمهش بو مان نییه و ناتوانین هیچ نیشانه و به لگه یه کتان بو بهینین له وانه ی داوامان لیده کهن، به فهران و مؤله تی خوا نه بی **﴿وعلی الله فلیتوکل المؤمنون﴾** و ده سا باگشت بروادارانیش وهکو ئیمه ته نها به خوا پشت ببهستن **﴿۱۲ وما لنا ان لا نتوکل علی الله﴾** باشه! ده بی بوچی ئیمه پشت بهو خویه نه به ستین؟ **﴿وقد هدانا سبیلنا﴾** که ئیمه ی هه ریبه که مانی خستوته سه ر ریگه که مان، واته: نهو ریگه یه ی که خوا رینمای ی بو کردوین **﴿ولنصبرن علی ما آذیتمون﴾** وه دلنیا شتان ده که ین که ئیمه له به رامبه ره نهو گشت ئازارو عه زیه ته ی ئیوه وه به نارام ده بین و هه رگیز ده ست له کاره که شمان هه لنا گرین **﴿وعلی الله فلیتوکل المتوکلون﴾** وه دووپاتی ده که ینه وه که ده بی پشت به ستووه کان به خوا (ته وه کول) ته نها پشت به خوا ببهستن، چونکه خوا له گهل نه هلی ته وه کول و دوستانی خویه تی.. چاکه واته تویش نه ی موحه ممه د **﴿پهیره ی لهو پیغه مبه رانه بکه و به نارامبه و پشت ته نها به خوا ببهسته .**

خوا نه ناسه کان هه ره شه له پیغه مبه ره کانیا ن ده کهن:

﴿۱۳ وقال الذین کفروا لرسلم﴾ وه نه وانه ی که کافرو بی باوه ربوون به په یامبه ره کانی خویانیا ن گوت: **﴿لنخرجنکم من ارضنا﴾** ئهمه سویندی بی ت له م ولات و سه ر زه وییه ماندا ده رتان ده که ین **﴿و لتعودن فی ملتنا﴾** یان ده بی واز له ودینه بینن و، بگه ریینه وه بو دین و بیروباوه ری ئیمه ، دیاره ئهم هه ره شه و گوشاره ، دابی هه موو خوا نه ناس و کافریکه، بو یه هۆزه که ی (شوعه یب) یش **﴿شوعه یب﴾** به شوعه بییا ن گوت: (لنخرجنک یا شعیب والذین آمنوا معک من قریتنا ..) ۸۸/۷. وه یان هۆزه که ی لووت ده لی: (أخرجوا آل لوط من قریتمک). **﴿فأوحی الیهم ربهم﴾** ئینجا پاش نه وه

قَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ إِنَّا نَحْنُ الْإِبْرَاهِيمَ مُنْكَرٌ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ نَأْتِيَكُمْ بِسُلْطَانٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾ وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلًا وَلَنُصَبِّرَنَّ عَلَىٰ مَا آذَيْتُمُونَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿١٢﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلرُّسُلِ هُمْ أَنْتُمْ خَرَجْتُمْ مِنْ أَرْضِنَا أَوْلَئِكَ أَتَعْتَدُونَ فِي مِلَّتِنَا فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ ﴿١٣﴾ وَلَنُسَكِّنَنَّكُمْ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ذَلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ ﴿١٤﴾ وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿١٥﴾ مِنْ وَرَائِهِ جَهَنَّمُ وَسُقِيَ مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍ ﴿١٦﴾ يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسَبِّغُهُ وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ وَمِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ ﴿١٧﴾ مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ لَا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَىٰ شَيْءٍ ذَلِكَ هُوَ الصَّلَافُ الْبَعِيدُ ﴿١٨﴾

پهروهردگاریان وهی بؤ کردن و تیگه یاندن ﴿لنهلكن الظالمين﴾ که به راستیی دهستوه بهستهی ناهه قیکاران و سته مکاران له ناوده بهین ^{۱۵} ﴿ولنسكننكم الأرض من بعدهم﴾ و بیگومانیس له پاش له ناوبردنی نهوانه، ئیوه سهرده خهین و له شوینه کانیا ندا نیشته جیتان دهکین، له جیگایه کی ترده نهو راستیه دوویات دهکاته وهو دهفرموی: ﴿وان جندنا لهم الغالبون﴾ ۱۷۲/۲۷ ﴿ذلك لمن خاف مقامي وخاف وعيد﴾ دیاره یارمه تیی ئاوا، له ناوبردنی نهو سته مکارانه، بؤکه سیک دهکین که له دهسه لات و پایه بهرزی و مهقامی من و، له هه رده شه کانم دهترسی، واته: هه رکه سیکی تریش ئابه وشوویه له مهقام و دهسه لاتم شهرم بکاو بترسیت، نهوامنیس یارمه تی نهدهم و سهری دهخه به سهردورژنیدا، پیچه وانه کهیشی مایه ی سهردوژی و دوزه خه، وهکو دهفرموی: ﴿فاما من طغى وآثر الحياة الدنيا فإن الجحيم هي المأوى﴾ ۲۹/۲۷/۷۹. ^{۱۶} ﴿واستفتحوا﴾ جا په یامبه رکان داویان له خوا کرد که به سهردوزه کانیا ندا سهریان بخت کاتی نائومید بوون له ئیمان هیئانیاں ﴿وخاب كل جبار عنيد﴾ نیتر خوایش سهری خستن و قازانجیان کردو هه موو خه لکیکی مله ورو سته مکارو نکولی کهری هه ق و راستیه کان، نائومیدو زیانمند بوون ^{۱۷} ﴿من ورائه جهنم﴾ له بهر ده میشه وه ئاگری دوزه خه ﴿ويسقى من ماء صديد﴾ و دهبی له زرینچکاوو زوخواوی دوزه خیه کانیش بخواته وه ^{۱۸} ﴿يتجرعه﴾ له بهر تالیی و ناخوشیه که ی، زور به قیزوو بیزه وه قوم دهیخواته وه ﴿ولا يكاد يسيغه﴾ و بهئاسانیس بوی قووت ناچی ﴿ويا تيه الموت من كل مكان﴾ له هه موولایه کیشه وه مهرگی بؤ دیت ﴿وما هو بميت﴾ که چی ناشمری تاله و سزایه رزگاری بیی ﴿ومن ورائه عذاب غليظ﴾ و پاش نهو هه موو تالیی و تفتیه ش، سزاو جهز بهیه کی زور به ژانیس بهدوایه وه دیت.

نموونه ی کاری کافرانیش، له نموونه ی (خوله میس) دهچیت:

^{۱۹} ﴿مثل الذين كفروا بربهم اعمالهم كرماد﴾ مهسهل و نمونه ی کارو کرده وهی نهوانه ی که به پهروهردگاریان کافرو بی باوه رن، ههروهکو خوله میشیکه ﴿اشتدت به الريح في يوم عاصف﴾ که له روژیکی گهرده لولودا له بهرامبه ر بایه کی توندا بیئت و بیبات به ئاسماندا ﴿لا يقدرון على شيء مما كسبوا﴾ نهوانیش ناتوانن له هه وه لکانیاں و له وهی کردوویانه هیچ شتی که به دهست بخهنه وه، ههروهکو له روژیکی ئاوادا خاوهنی خوله میشه که ناتوانی که می که لهو بوول و خوله میشه یه کو بکاته وه ﴿ذلك هو الضلال البعيد﴾ نهو جوړه زیانه گه وره یه ش لاری و گومپاریه کی زور دورره له رینمای خوا. له گه لی نایه تی ترده نهو ماناو مه به سته دوویات کراوته وه، بؤ نموونه له جیگایه کدا دهفرموی: ﴿وقدمنا إلى ما عملوا فجعلناه هباء منثورا﴾ وه له جیگایه کی تریشدا دهفرموی: ﴿مثل ما ينفقون في هذه الحياة الدنيا كمثل ريح فيها صر أصابت حرث قوم ظلموا أنفسهم فأهلكته...﴾.

له زموونی ئاسمان و زهمن به لگه ی زیندو بوونه وهیه:

^{۲۰} ﴿الم تر ان الله خلق السموات والأرض بالحق﴾ ئایا نه تدیت نهی ناده مزدا! که بیگومان خوا ﴿ثُمَّ وُكِّلَتْ﴾ ئاسمان و زهوییه ی به هه ق و به راست دروست کردو وه؟ ﴿ان يشأ يذهبكم﴾ نه گهر بیهوی له ناوتان بیات له ناوتان دهبا ﴿ويا ت بخلق جديد﴾ و خه لکیکی تازوه نوی دینیته شوینه که تان ^{۲۱} ﴿وما ذلك على الله بعزيز﴾ و نهو کاره ش بؤ خوا زحمهت و قورس نییه، دهباشه خوایه کی به توانای ئاوا ناتوانی ئیوه زیندووبکاته وه پاش مردن؟.

خه لکه کهم دهسته که به باغره کانیاں دهلین:

^{۲۲} ﴿وبرزوا لله جميعا﴾ وه هه موویان له روژی قیامه تدا له گوړه کانیاں دهرده کون له بهردهم دهسه لاتی خوادا بؤ لیپرسینه وه ﴿فقال الضعفاء﴾ ئینجا کزو لاوازو شوینکه وتووه کان دهلین: ﴿لذین اسکتبوا﴾ بهوانه ی که خوین

بهزل دهرانی **﴿إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا﴾** بهراستی ئیمه له دونیادا شوینکە وتوو و په پیرهوانی ئیوه بووین و، ههر چی تان بگوته بایه به گویمان دهکردن **﴿فَهَلْ أَنْتُمْ مَغْنُونُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ﴾** ده ئاخو ئیوه ئه مپرو ده توان له به شئی له سزای خوا بهمانپارین؟ **﴿قَالُوا لَوْ هَدَانَا اللَّهُ﴾** نهوانیش دهلین: نهگهر خوا له دونیادا ئیمه ی بو خو رزگارکردن رینما کردبا **﴿لَهْدِينَاكُمْ﴾** ئهوا ئیوه شمان له گهل خو مان شارهزاو رینما ده کرد بو خو دهر بازکردن له م سزایه ئه مپرو دووچارمان بووه **﴿سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَجْرُنَا أَمْ صَبْرُنَا﴾** جا ئیستاش نارهحه تیی و، بی تاقه تیی بکهین و بیکهینه دادو هاوار، یان به ئارام و له سهر خوو بیدهنگ بین، بو ههر دوو لاما یه کسانه و رزگارنا بین **﴿مَا لَنَا مِنْ مَّحِصٍ﴾** و هیچ دهره تان و په نایه کمان نیه بو رزگار بوون له سزا.

وتاره که ی (ئیبلیس) و پوژش هینانه وهی بو په پیرهوانی:

﴿۲۲﴾ وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ﴾ چاکه کار له کار ترازو هه موو شتی که براهیه وه، واته: به هه شتی بو به هه شت نیردراو، دۆزه خیش بو دۆزه خ، ئیتر دۆسته مهزن و گهوره که یان (شهیتان) سه رزه نشتیان ده کاو ده لیت: **﴿إِنَّ اللَّهَ وَعْدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ﴾** بیگو مان خوا له دونیادا له سه ر زمانی پیغه مبه ران به لینیکی راست و دروستی پیدان به زیندوو بوونه وه و جهزاو پاداشت، و هینایه دی **﴿وَوَعْدَتَكُمْ﴾** و منیش به لینی ناراست و دروو ده له سه م پیدان **﴿فَاخْلَفْتُمْ﴾** به لام من به لینه که ی خو م نه برده سه رو به پیچه وانوه فریوم دان و ناتوانم یارمه تیتان بدهم **﴿وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكَ مِنْ سُلْطَانٍ﴾** خو له و کاته ی شدا هیچ هیزو ده سه لات و به لگه و نیشانه یه کم به ده سه ته وه نه بوو، هه تا به زور گو یراهیه لتان بکه م **﴿إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ﴾** ئه مه نه بی ت که گو مان و دوو دلیم بو پیداکردن و، بانگ کردن بو گو مراهی **﴿فَاسْتَجِبْتُمْ لِي﴾** خیرا ئیوه یش وه لامتان دامه وه به گویتان کردم و به ده نگمه وه هاتن **﴿فَلَا تَلُومُونِي﴾** چاکه وابوو ئه مپرو که ئیوه دووچار

الَّذِينَ تَرَأَتْهُمُ الْأَرْضُ وَالسَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ بِالْحَقِّ إِنِّي شَأْنُ يَذْهَبُكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ **﴿۲۱﴾** وَمَا ذَلِكُ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ **﴿۲۰﴾** وَبَرَزُوا لِلَّهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَوْ هَدَانَا اللَّهُ لَهْدَيْنَاكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَجْرُنَا أَمْ صَبْرُنَا مَا لَنَا مِنْ مَّحِصٍ **﴿۲۲﴾** وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعْدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعْدُكُمْ فَلَا تَلُومُونِي وَلَا تَلُومُونِي وَلَوْ مَوْأ أَنفُسَكُمْ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ **﴿۲۳﴾** وَأَدْخِلَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ تَحِيَّاتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ **﴿۲۴﴾** أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ **﴿۲۵﴾**

بوون، سه رکو نه و سه رزه نشتی من مه که ن **﴿وَلَوْ مَوْأ أَنفُسَكُمْ﴾** به لکو لومه و سه رزه نشتی خو تان بکه ن **﴿وَمَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ﴾** و من ناتوانم فریاتان کهوم، هه تا له سزا رزگار تان که م **﴿وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِي﴾** و ئیوه یش ناتوان فریای من بکهون، هه تا له سزا رزگارم بکه ن **﴿إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِي مِنْ قَبْلُ﴾** دلیناشین که من بیزارم له وه که له به را (واته: له دونیادا) منتان کرده شه ریک و هاوه لی خواو به گویتان کردم **﴿إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾** ئه و جا خوا ی گه وه ده فره مو ی: به راستیی سته مکاران، ئه وانیه ی پشتیان له هه ق کرد، سزای ئیش پیگه یه نه روو نارهحه تکه ریان بوهیه **﴿۲۳﴾ وَأَدْخِلَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ﴾** ئه وانه ش که به پروایان به خوا هیناو کاره چاکه کانیان ئه نجامدا، ده برینه ناوه ندیی چهند با خاتیکی به هه شته وه **﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾** که چومه ناوو رووبار به ژیر دره خته کانیاندا ده چی ت **﴿خَالِدِينَ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ﴾** به بریاری په روو رزگار یشتیان هه تا هه تایه له وی

دهمیننه وه **﴿تَحِيتُهُمْ فِيهَا سَلام﴾** ریزو ئیحترامیان تییدا بویه کتر هه سلاو دروده، له جیگایه کی تر دا ده فهرموئ: **﴿.. وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلامٌ عَلَيْكُمْ..﴾** نه مه و نایه ت گه لیکێ تر هیه له مهر سلاو درودی به ههشتیه کان بویه کتر، سلاوی خواو سلاوی فریشته کانی بویان، پیویست به هیانیان ناکات.

یهک خوا په رستی له شهنگه دارێ دهچی:

﴿٢٦﴾ اَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا ۖ ثَمْرَةً تَوْ فَا نَازَانِی كَه خَوا چَوْن مَه سَهل و نمُونه دِیْنِیْتَه وه ۖ ﴿كَلِمَةً طَیْبَةً كَشَجَرَةٍ طَیْبَةٍ﴾ بۆ وشه یه کی پاك و خێردارو سوود به خش **﴿اَصْلُهَا ثَابِتٌ﴾** كه پِشهو په گیی له نیو زه وییدا جیگیر بووبی **﴿وَفَرَعَهَا فِی السَّمَاءِ﴾** و لق و پۆیه كه شی چووبی به ئاسماندا **﴿٢٧﴾ تَوْتٰی اَكْلَهَا كُل حَیْنٍ بِاِذْنِ رَبِّهَا﴾** هه موو کاتی كه

کاتی خوی هات بهرو میوه جاته که ی به فهرمانی په رومردگاری خوی دها **﴿وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ﴾** وه خوا **﴿وَيَنْهَوْهُ نمُونه ی وردو سوود به خش دِیْنِیْتَه وه بۆ خه لکی ۖ ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾** تا به شکو بیربکه نه وه عیبه رت و په ندبگرن. به لئ وشه یه ک خوا په رستی له لئ ئیمانداراندا وهک نه و درهخته وایه.

شیرکیش هه موو له داریکێ ناجسن دهچی:

﴿٢٨﴾ وَمِثْلَ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ﴾ نه و جا نمونه ی وشه ی پیس و ناپاک و بی خیرو به ره که ت (شیرک) **﴿كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ﴾** وه کو درهختیکێ پیس و ناپاک و بی سووده **﴿اجْتَنَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ﴾** به پِشکه وه هه لکیشرابی و له سه ر زه ویی فری درابی **﴿مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ﴾** مانه وه و قهراری نه بی، جا شیرک و بی باوه ریش هه رچه نه ک یوو دهشت و دهریاکان پرېکاو بی کاته هه راو هو سه، به و درهخته پیسه یه دهچی که به پِشکه وه هه لکیشراوه و فری دراوه ته سه رزه ویی و ناجیگیره، چونکه هیچ نه سل و بنه مایه کی نیه که به لگه ی ژیری و زانستی پشتگیری لیبکا **﴿٢٩﴾ يَثْبُتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا**

تَوْتٰی اَكْلَهَا كُل حَیْنٍ بِاِذْنِ رَبِّهَا ۖ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٦﴾ وَمِثْلَ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتَنَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ ﴿٢٧﴾ يَثْبُتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ ﴿٢٨﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِي بَدَّلُوْا نِعْمَتَ اللَّهِ كُفْرًا وَّاحْلُوْا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ ﴿٢٩﴾ جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا وَاَنْتُمْ اَنْفَرَارُ ﴿٣٠﴾ وَجَعَلُوْا لِلّٰهِ اَنْدَادًا لِّيُضِلُّوْا عَنْ سَبِيْلِهِ ۗ قُلْ تَمَتَّعُوْا فَاِنْ مَّصِيْرَكُمْ اِلَى النَّارِ ﴿٣١﴾ قُلْ لِّعِبَادِيَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا يَقِيْمُوْا الصَّلٰوةَ وَيُنْفِقُوْا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلٰنِيَةً مِّنْ قَبْلِ اَنْ يَّآئِيْ يَوْمٌ لَاْ يَبْعَثُ فِيْهِ وَّلَا خَلْلٌ ﴿٣٢﴾ اَللّٰهُ الَّذِيْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَاَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاَخْرَجَ بِهٖ مِنْ الشَّجَرِ رِزْقًا لَّكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمْ الْفَلَكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِاَمْرٍ ۚ وَسَخَّرَ لَكُمْ الْاَنْهَارَ ﴿٣٣﴾ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ دَايِبَيْنِ وَسَخَّرَ لَكُمْ الْاَيْلَ وَالنَّهَارَ ﴿٣٤﴾

﴿بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ﴾ جا نه وانه که باوه ریان به خواو به گشت بریاره کانی خوا هیئاوه، به هوئ نه و وشه جیگیر نه گوپاوه ی (لا إله إلا الله) وه خوا پیگه یان قایم و تابت دهکا **﴿فِی الْحَیَاةِ الدُّنْيَا وَفِی الْآخِرَةِ﴾** له ژیانئ نه و دنیاو، له ژیانئ نه و دنیا **﴿وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ﴾** و سته مکارانیش گوپراو سه رلیشیواو دهکات **﴿وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ﴾** خوا بیه وی هه رشتی بکات، زور به ئاسانی دهکات، هه ز بکا کی رینموونی بکا، کیش گوپراو سه رلیشیواو بکا، نه مانه هه موو له ده سه لاتی نه ودان. پِشهو (بوخاریی) نه م فرموده یه دینی و ده لیت: مو سلمان هه ر که خرایه گوپه وه و پرسیاری لیکرا، خیرا به هوئ راستی دنیا یه وه شایه تمانیکێ راست و به هه ق دینی، مه به ستیش به م نایه ته که خوا ده فهرموئ: **﴿يَثْبُتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ..﴾** هه ر نه مه یه، بویه له و کاته ناسک و ته نگه دا وه لای پرسیاره کانی گوپی بوئاسان دهکاو، له گشت گرفته کان ده پیاریزی. به لام مروقی لارو لاسارو خواره ناس که خرایه گوپه وه و

پرسپاره‌کانی لیڤرا، ده‌چه‌په‌سی و وه‌کو شیئی لیڤی و هیچ نازانی و سه‌رگه‌ردانه ﴿^{۲۸} **الم تر إلى الذين بدلوا نعمة الله كفرا**﴾ ناخو ئه‌وانه‌ت نه‌بینی نیعمه‌ت و به‌خششه‌کانی خوا (ئیمان و بپروا) یان گوڤری به‌ کوفرو بی باوه‌پیی و سپله‌یی؟ واته: له‌باتی شوکرانه‌ برژی‌ری نیعمه‌تی خوا، بی باوه‌پو کافرپوون ﴿**واحلوا قومهم دار البوار**﴾ هۆزه‌که‌ی خو‌یانیان برده‌ ناو خانووی تیاچوون ﴿^{۲۹} **جهنم يصلونها**﴾ ئه‌ویش دۆزه‌خه‌ ده‌چنه‌ نیوی ﴿**وبئس القرار**﴾ ئای دۆزه‌خیش چ جیگایه‌کی خراپه‌ بو دۆزه‌خییان ﴿^{۳۰} **وجعلوا لله اندادا**﴾ هه‌ر ئه‌و خوانه‌ناسانه‌ چه‌ندین شه‌ریک و هاوبه‌شیان بوخوا دانا ﴿**ليصلوا عن سبيله**﴾ هه‌تا خه‌لکی له‌په‌یگی ئه‌ولاده‌ن و گو‌مراو چه‌واشه‌ی که‌ن ﴿**قل تمتعوا**﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د ﷺ پێیان بلی: ده‌سا چه‌ند پۆژی به‌ ئاره‌زووی خو‌تان له‌ژیانی دنیا به‌هه‌رمه‌ندبن و رابویرن ﴿**فإن مصيركم إلى النار**﴾ ئه‌وه‌ بزائن و دلنیا‌بن که‌ سه‌ره‌نجامی کارتان بو ئاگری دۆزه‌خ ده‌بی.

نوێژ بکه‌ن و سامانی‌ش ببه‌خشن:

﴿^{۳۱} **قل لعبادی الذين آمنوا**﴾ تۆبه‌و به‌ندانم که‌ بپروایان هه‌ناوه‌ بلی: ﴿**يقموا الصلاة**﴾ به‌په‌ک و پێکی نوێژه‌کانیان بکه‌ن ﴿**وینفقوا مما رزقناهم سرا وعلانية**﴾ و له‌و پزق و پۆزیه‌ی پێمان داوون ببه‌خشن به‌نه‌ینی و به‌ناشکرا ﴿**من قبل ان یأتی يوم لا یبیع فیہ ولا خلال**﴾ پێش ئه‌وه‌که‌ پۆژی بی‌ت (پۆژی دوایی) که‌ نه‌فروشتن و نه‌دوستایه‌تی تیدا‌یه‌، هه‌تا شتی بکه‌ن بو خو‌یان.

به‌خششی خوا زۆر زۆره‌:

﴿^{۳۲} **الله الذی خلق السموات والأرض**﴾ خوا ئه‌و ده‌سه‌لاتداره‌یه‌ ئاسمانه‌کان و زه‌وی دی‌روستکردوه‌ ﴿**و انزل من السماء ماء**﴾ و له‌ئاسمان (هه‌ور)ه‌وه‌ ئاوێکی باراندوه‌ ﴿**فاخرج به من الثمرات رزقا لکم**﴾ ئینجا به‌و ئاوه‌یه‌ که‌لی میوه‌ی جیا‌جیاو مه‌زه‌ خوشی له‌زه‌ویدا رواندوه‌و ده‌ره‌ی‌ناوه‌، تاببی به‌رزق و پۆزی بو‌تان ﴿**وسخر لکم الفلک**﴾ وگه‌می و که‌شتیه‌کانیشی بو‌ رامکردوون ﴿**لتجرى فی البحر بأمره**﴾ که‌ به‌ده‌سه‌لات و فه‌رمانی خو‌ی له‌ده‌ریادا به‌خو‌تان و که‌ل و په‌لتانه‌وه‌ بی‌ت و بجی ﴿**وسخر لکم الأنهار**﴾ و چۆم و پووباره‌کانیشی بو‌ رامکردوون ﴿^{۳۳} **وسخر لکم الشمس والقمر دائبین**﴾ خو‌رو مانگی‌شی به‌دائیمی بو‌تان ژیر ده‌سته‌ کردوه‌، واته: هه‌مووکات دین و ده‌پۆن له‌به‌رخاتری ژیا‌نی ئاسووده‌ی ئیوه‌ ﴿**وسخر لکم اللیل والنهار**﴾ و شه‌و و پۆژی‌شی بو‌ رامکردوون، به‌شه‌ودا به‌ه‌وینه‌وه‌، به‌پۆژی‌شدا هه‌ولێ ژیا‌ن بده‌ن ﴿^{۳۴} **واتاکم من کل ما سألتموه**﴾ وه‌ له‌هه‌رشه‌تی‌ک داواتان کردبی و پێویستی ژیا‌نتان بوو بی پێیداوون ﴿**وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها**﴾ ئه‌وانه‌یش وا با‌سمان کردن بو‌تان، هه‌ندی بوون له‌نیعمه‌ته‌ بی ژماره‌کانی خوا، خو‌نه‌گه‌ر ئیوه‌ بتانه‌وی نیعمه‌ته‌کانی خوا برژی‌رن، هه‌رگیز له‌ ژمار نایه‌ن بو‌تان ﴿**إن الإنسان لظلوم کفار**﴾ به‌راستی مرۆقی لاری زۆر سه‌ته‌مکارو کوفرکه‌رو سپله‌یه‌! بۆیه‌ له‌به‌رامبه‌ر ئه‌وه‌موو به‌خششانه‌وه‌ ئه‌وه‌نده‌ به‌دنه‌که‌و پێنازانیت! پیغه‌مبه‌ری خوا سپاسی خوی ده‌کردو ده‌یفه‌رموو: ((اللهم لك الحمد غیر مكفی، ولا مودع، ولا مستغنی عنه ربنا)) فتح الباری: ۹ / ۴۹۳.

دو‌عا‌که‌ی ئیبراهیم، ئه‌وه‌ده‌مه‌ که‌ ئیسماعیلی له‌ په‌نا‌ی کابه‌دا دانا:

﴿^{۳۵} **وان قال إبراهیم**﴾ وه‌بیر بی‌نه‌و بو‌ قه‌ومه‌که‌تی با‌س بکه‌ کاتی که‌ ئیبراهیم وتی: ﴿**رب اجعل هذا البلد آمنا**﴾ ئه‌ی په‌روه‌ردا‌گه‌ر! ئه‌م شاره‌ی (مه‌که‌که‌)یه‌ که‌ کابه‌ی پیرۆزی تیدا‌یه‌ بکه‌ به‌جی ئه‌م و ئاسایش وحه‌وانه‌وه‌ بو‌خه‌لک و گیان له‌به‌ران، خوی گه‌وره‌یش وه‌لامی دو‌عا‌که‌ی دایه‌وه‌، وه‌ک له‌جیگایه‌کی تر‌دا فه‌رمووی: (اولم یروا انا جعلنا حرما آمنا.. یان ده‌فه‌رمووی: (إن اول بیت وضع للناس للذی ببکة مبارکنا وه‌دی للعالمین فیہ آیات بینات مقام

إبراهيم ومن دخله كان آمناً... ﴿وَأَجْنِبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ﴾ خوابه! خوم و کوپه کانه له بته پرستی و دورخه، به لی پیویسته دوعا و پارانه وه بؤ صالح بوونی مال و منال و کوپو کال بکریت، ههروه ئیبراهیم له خوا صه لاحتی منداله کانی خواست ﴿رَبِّ إِنِّهِمْ أَضَلُّنَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ﴾ نهی پهروه دگارم! بهراستی نهو بتانه خه لکیکی زوریان سه رلیشیواو گوپا کردوه ﴿فَمَنْ تَبِعْنِي فَإِنَّهُ مِنِّي﴾ جا هه رکه سیك په پرهوی له من کردو شوینی نایینه که ی من کهوت، بیگومان نهوه له شوینکه وتوانی منه ﴿وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ و هه رکه سیکیش سه ریچی و نافهرمانی کردم، دیاره توبو خوت چاکده زانی چی نه کهیت، چونکه بهراستی توبو لیپوردهیت، زوریش دلاویت بهرامبر به بنده کانت ﴿رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي﴾ نهی پهروه دگارمان! بیگومان من یه کی له مناله کانه (ئیسماعیل)ی کوپم داناو جیم هیشت ﴿بِبَوَادِ غَيْرِ

زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْحَرَمِ﴾ له شیوو دولیکی وشک و بی دهرامهت، لای ماله پیروبو بهریزه که ی خوت له مه کهدا ﴿رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾ نهی پهروه دگاری ئیمه! بوئه وهی لهوی بهریک و پیکی نویژه کانیان بکهن و بیتا هت نه بن ﴿فَاجْعَلْ أَفْعَدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ﴾ دهسا توش دلی خه لکیک رابکیشه بولایان، تا به دل خوشیان بوین ﴿وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ﴾ و لهو دول و شیوه دا میوه جات و رزق و ریزیان بدهری ﴿عَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ﴾ تا به لکو به باشی خوا په رستی و سوپاسگوزاری توبکهن. ﴿رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نَخْفِي وَمَا نَعْلَنَ﴾ نهی پهروه دگاری ئیمه! بهراستی توبه هه مووشتی ده زانی و ناگاداریت، نهوی بیشارینه وه، نهوی دهری بخهین و ناشکرای بکهین ﴿وَمَا يَخْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ﴾ خو نه له زهوی، نه له ناسمان، هیچ شتی له خوا په نهان و شاراه نیه، واته: ناگای لهو دوعا و پارانه وهی منه و هیهو، ده زانی بهج مه بهستیك نهو داوا یه کرد ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي

وَأَتَّكُم مِّنْ كُلِّ مَسَآئِمٍ وَأِن تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٢٤﴾ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنِبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ﴿٢٥﴾ رَبِّ إِنِّهِمْ أَضَلُّنَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ فَمَنْ تَبِعْنِي فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٦﴾ رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْحَرَمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْعَدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿٢٧﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نَخْفِي وَمَا نَعْلَنَ وَمَا يُخْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٢٨﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعٌ دَلِيلٌ ﴿٢٩﴾ رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءَ ﴿٣٠﴾ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٣١﴾ وَلَا تَحْسَبْ أَنَّ اللَّهَ غَفْلًا عما يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ ﴿٣٢﴾

الكبر إسماعيل وإسحاق﴾ سوپاس هه بؤ نهو خوابه یه که به پیری (ئیسماعیل) و (ئیسحاق) ی پی به خشم، به لی... نه وده مه که خوا ئیسماعیلی کرده خه لاتئ ئیبراهیم، ته مه نی ئیبراهیم (۹۹) سال بوو، ههروه کاتیکیش (ئیسحاق)ی پیبه خشی ته مه نی (۱۱۲) سال بوو ﴿إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ﴾ بیگومان پهروه دگارم هه میسه نزاو هاوارو پارانه وهی نزاکاران دهیسی و قه بوول دهکات ﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي﴾ نهی پهروه دگارم! خو و مناله کانه له نویژخوینان دابنی ﴿رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءَ﴾ نهی پهروه دگارم! هاوارو دوعاکم قبول بکه ﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ﴾ نهی پهروه دگارمان! هه له خوم و، هه له دایکم و بام و، له گشت باوه دارانیش خوش ببه ﴿يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ﴾ لهو روژدها حیساب و لیقولینه وه بهریا ده بی.

ناگاداری: نژای لیخوشبون له تاوان و گوناخی باوکی ، پیئش ئه وه بۆی ده رکه وی که باوکی ناهه زو دورژمنی خواجه، چونکه هه رکه بۆی ده رکه وت نه یارو درژی دینی خواجه، خیرا به رانه تی لیکرد.

خوا له کرده وی زالمان بی ناگانیه:

﴿**۱۲** وَلَا تَحْسَبِ اللَّهُ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ﴾ هه رگیز تو وا بیر مه که ره وه که خوا له کارو کرده وی سته مکاران خافل و بی ناگاییت، نه خیر، به لکو به هه موو کاریکیان زانو ناگاداره، به لام بۆماوهیه که مؤله تیان ده دات، پاشان ده یانگری و تۆله یان لیده سیئیت، وه کو ده فره موی: ﴿**إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ**﴾ هه بۆئه و روژه دویان ده خاو ده یانه یلیته وه که نه وه نده سه خته گشت چاوێک له ترسانا ئه ببله ق ده بن و، له بزوتن ده که ون ﴿**۱۳**﴾

مهطعین مقنعی رؤسهم و له ترسانا به په له به ره و جارچی خوا ده چن و، به سه ره هه لپراوی - به ره و ئاسمان - ، هه ره وه کو که سیك سه ره و ملی ره ق بووبی و نه توانی بیسوورینی ﴿**لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ**﴾ پیلووی چاوشیان وه ستاو وه نایه ته خواره وه، واته: له بهر قورس و گرانی نه ورژه چاویان ئه ببله ق بووه و نایتروکیئن ﴿**وَأَفْنَدْتَهُمْ هَوَاءً**﴾ و دلشیان له هه موو هه ست و نه ستيك به تال و چه تاله.

سزا هات مؤله ت نامینی:

﴿**۱۴** وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ﴾ ئه ی موچه ممه د ئه وه خه لکه له سه ختی و ناره چه تی روژیک بترسینه که سزاو جه زه به ی خویان بو دیت ﴿**فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا**﴾ جا ئه وانه ی سته میان کرده وه، کاتی سزاکه ده بینن ده لین: ﴿**رَبَّنَا أَخْرِنا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ**﴾ ئه ی په ره و ده رگاری ئیمه! بۆماوهیه کی که میش بیئ مؤله تمان بده و ئاکامان دوا به ﴿**نَجِبْ دَعْوَتَكَ**﴾ تاوه لامی بانگه وازه که ت بدهینه وه ﴿**وَتَتَّبِعِ الرِّسْلَ**﴾ و شوینی په یامبه ران که وین، وه کو له نایه تیکی ترده ده فره موی: (.. حتی إذا جاء أحدهم الموت قال رب ارجعوني

﴿**مُطْعِمِينَ**﴾ مَقْنَعِي رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْنَدْتَهُمْ هَوَاءً ﴿**۱۲**﴾ وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخْرِنا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ نَحْبُ دَعْوَتِكَ وَتَشِيعُ الرِّسْلُ أَوَلَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِّنْ قَبْلِ مَا لَكُم مِّنْ زَوَالٍ ﴿**۱۳**﴾ وَسَكَنتُمْ فِي مَسْكِ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَنَبَّيْتُ لَكُم كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمُ الْأَمْثَالَ ﴿**۱۴**﴾ وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ﴿**۱۵**﴾ فَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ تَخَلُّفَ وَعْدِهِ رُسُلُهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿**۱۶**﴾ يَوْمَ يَبْدَأُ الْأَرْضَ عِزًّا وَالسَّمَوَاتِ وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿**۱۷**﴾ وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُّقْرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿**۱۸**﴾ سَرَابِلُهُمْ مِّنْ ظُرُرٍ وَتَنْفُسُ وَجْهُهُمْ النَّارُ ﴿**۱۹**﴾ لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿**۲۰**﴾ هَذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنذَرُوا بِهِ وَلِيَعْلَمُوا أَنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرُوا أَلَّا يَكُنُ لَهُ آلَافُ

لعلى اعمل صالحا..﴾ ﴿**أولم تكونوا اقسمت من قبل**﴾ ئه و جا پييان ئه وتري: ئه ی بو ئیوه نه بوون له پيشه وه سويندتان خوارد؟ ﴿**مالکم من زوال**﴾ که هه رگیز فه ناو نه مانتان بو نيه و، قیامه تیش نایه ت، ده سا و ابوو؟ وه یان ده فره موی: (واقسموا بالله جهد ايمانهم لايبعث الله من يموت..) ﴿**وسكنتم في مساكن الذين ظلموا انفسهم**﴾ و ئه ی ئیوه جيی ئه وانه تان گرت وه سته میان له خو یان کرد؟ ﴿**وتبين لكم كيف فعلنا بهم**﴾ و بۆتان روون بوویه وه که چیمان پیکردن ﴿**وضربنا لكم الامثال**﴾ و نه زیله و نموونه ی زوړیشمان له باره ی که لانی پيشوو بۆهینانه وه، به لام ئیوه هيج په نديکتان لیوهر نه گرتن! وه کو ده فره موی: (حكمة بالغه فما تغن النذر..) ﴿**وقد مکروا مکرم**﴾ بئگومان به رامبه ر به موسلمانان دريغیان نه کرد و نه وه ستان له ئه نجامدانی فروو فیلی خو یان ﴿**وعند الله مکرم**﴾ به لام ئه نجامی فروو فیلیان لای خوابوو ﴿**وان کان مکرم لتزول منه الجبال**﴾ و ئه گه ریش فیلیان ئه وه نده سه خت بوو

کیوه کانیشیان پی هه لده ته کاندن، به لام له گهل ئه وه شدا خوی گه وره هر ئیوه ی پاراست له دهستیان و، ئیوه ی سه ر خست و ئه وانی تیشکاند.

خو له به ئینه کانی خوی پاشگه ز نابیته وه:

﴿**فلا تحسبن الله مخلف وعده رسله**﴾ جا له به رئه وه هر گیز گومانی وا نه بهیت که خوا به رام بهر به ئینی خوی که به په یام به رانی داوه، له یارمه تیدانیان و له ناو بردنی دوژمنانیان پیچه وانه و نادرست بجو لیته وه ﴿**ان الله عزيز ذو انتقام**﴾ بیگومان خوا زور به تواناو ده سه لاتداره، خاوه ن توله یه، هیچ بالا دهستیکی نیه ﴿**يوم تبدل الارض غير الارض و السموات**﴾ توله یان لیده سی نی له روژی قیامه تدا که ئه م زه وییه ی ئیستایه ئه گوپردری به زه وییه کی تر، ئاسمانه کانیش هه روا! له فه رمووده یه کی (متفق علیه) دا هاتوه: خه لکی سه رجه م له روژی قیامه تدا له زه وییه کی مه یله و سو ری کاکی به کاکییدا کو ده کرینه وه بو حه شرکردن! فه رمووده یه کی تریش هیه که دایکمان عایشه (خ) له پیغه م بهر ﷺ ده پرس ی: ئه و روژه که ئه م زه وییه نامی نی، ده بی مه ردم گشت له کو ی بن؟ ئه ویش فه رمووی: له سه ر پردی (صیراط)ن، پی شه وا (ئه حمده) ربوایه تی ده کات. فه رمووده یه کی تر ده لی: ژنانی وه سپ و سه ناکه رانی مردوان، ئه گه ر ته وه نه که ن له و کاره یان، ئه و له نیوان به هه شت و دوژه خدا راده گیردین و، جل و به رگه کانیان (قه تیران)ه و، ناگریش ده م وچاو و روخساری داگرتون، موس لیم: ۶۴۴/۲ ﴿**وبرزوا لله الواحد القهار**﴾ ئه و جا هه موان له گو په کانیان ده هی نینه ده رو، ده برین بو به رده م خوی تاک و ته نیای ده سه لاتدار، وه له ده شتیکی کاکی به کاکیدا ده نوی نرین بی ئه وه ی په رده یه که له نیواندا بیت.

تاوانباران به زنجیر جه له ده کرین:

﴿**وترى المجرمين يومئذ مقرنين فى الاصفاد**﴾ ئیت له و روژه دا تاوانباران ده بی نی له گهل هاوکاره کانی خو یاندا کو ت و زنجیرکاون ﴿**سرابيلهم من قطران**﴾ و جلك و کراسی به ریان قه ترانی ره شه. قه تران: جه ویه کی چه ورو بو گه نه و له داری عه رعه ر دینه ده ر، ئه وه نده ش ماده یه کی به گرو گه رمه به ساده ترین شیوه ناگر ئه گری، هر بو یه ش له نیو عه ره باندا و شتری گه پری پی چه و ده کر ی و به کاری ده هی نین بو چاره سه ری گه پو لی ﴿**وتغشى وجوههم النار**﴾ ده م وچاوشیان ناگری دوژه خ دا یده گری ت و ده بر ژینیت ﴿**ليجزى الله كل نفس ما كسبت**﴾ بو ئه وه که خوی گه وره پا داش و توله ی هه موو که سی ک به پی نی ئه و کار و کرده وه کردوویه تی بداته وه ﴿**ان الله سريع الحساب**﴾ به راستی خوا حساب کی شیکی چه سپانه، ده ره قه تی هه موان دیت.

قورئان جار یکی جیهانیه بو گشت مه ردم:

﴿**هذا بلاغ للناس**﴾ ئه م قورئانه راگه یان دنیکی گه و ره مه رنه بو ته واوی خه لکانی جیهان له هه ر جیگایه کدا بن، له جیگایه کی تری قورئاندا ده فه رمو ی: (..لأنزكم به ومن بلغ..) ﴿**ولینذروا به**﴾ و هه تا هه موو خه لکیکی له سزای خوا پی بترسی نریت ﴿**ولیعلموا انما هو اله واحد**﴾ تاچاکیش بزائن که ئه و خوا یه، خوا یه کی تاک و ته نیاو بی شه ریک و بی ها وه له ﴿**ولینذر اولوا الالباب**﴾ وه تا خه لکانی به ئا وه زوو و هو شیار په ندو ئاموژگاری وه رگرن و پی نی سه رفرازو به ختیار بین له هه ردوو جیهاندا.

زور سو پاسی خوی کار جوان ده که م که یارمه تیدام بو ته واو کردنی ته فسیری سووره تی (ئیبراهیم/الغفره).

۱۵ - سوورەتی (حیجر) ھ.

مەككەییەو (۹۹) ئایەتە.

بە ناوی خۆی بە خەشەندە میهرەبان

* مەبەستی سەرەکیی لەم سوورەتەدا ڕاڤەکردنی بناغە سەرەکییەکانی دینی ئیسلامەو سەلماندنیانە ، ھە: یەخەواپەرستی، پەيامبەریتیی، زیندوو بوونەو پاداش و تۆلە.. تەوەرەکە ی بە دەوری دیاریکردنی پاشە پۆژو چارە نووسی ژۆرداران و تاغوتاندا دەسپۆیتەو، بە تاییبەت ئەوانە ی کە پوو بە پووی پەيامبەرەکانیان دەوستان و رێیان لێدەگرتن. بۆیە بە جۆرە داچلەکاندنیک و ھۆشیارکردنەو ھیک دەست پێ دەکات: (ربما یود الذین کفروا لو کانوا مسلمین * ذرهم یأکلوا ویتمتعوا ویلهم الأمل فسوف یعلمون).

* بانگێشە ی پەيامبەرەکان دەکا، لە گەل ھەلۆیستی بە دێخەتەکان و گومراکاندا لە تەکیاندا ھەر لە (نوح) ھەو (ع) تا دوواترین پەيامبەرمان (موحەممەد) ﷺ دڵخۆشیی پەيامبەر دەکا و پێی دەلێت کە: ھەنەبێت ئەوانازارو چەرە سەرێیە تەنھا لە گەل تۆدا کرایت.. نەخیر، چونکە ھەکو دەفەرموی: (ولقد أرسلنا من قبلك فی شیع الأولین، وما یأتیهم من رسول إلا کانوا به یستہزئون). پیغەمبەرانی ژۆر ھاتوون و گالتەیان پیکراو، ھەر درێژەیشیان بە تیکۆشانیان داو، کوڵیان نەداو.

* چەند بە لگەیکە بۆ گەرھیی و دەسەلاتی خۆی کارزان - لە بوونەو ھەدا - دینیئەو: دیمەنی ئاسمان ، زەوی، "بای" قورس و متوربە کەر، ژیان و مردن، زیندوو بوونەو کوژبوونەو.. (ولقد جعلنا فی السماء بروجاً وزیناھا للناظرین).

* داستانە مەزنەکە ی مروڤایەتی.. کە لە دروستکردنی بابە (ئادەم) ھەو دەست پێ دەکات.. دوژمنایەتی کردنی (ئیبلیس).. کێنۆشی فریشتەکان بۆ ئادەم، لووت بەرزیی و ئیبای شەیتان.. (وإذ قال ربک للملائکة إنی خالق بشرا من صلصال من حمأ مسنون).

* پاشان باسی بە سەرھاتی ھەندی لە پەيامبەرەکان - علیھم الصلاة والسلام - دەکا، ھە (لوط، شعیب، صالح) بە مەبەستی خۆراگرتن و ئارامیی پەيامبەر ﷺ.

* کۆتاییشی دیت بە ھەبەرھێنانەو ھەو بە ھەر گەرھە ی قورئانە کە: خوا بە پیغەمبەری بە خشیو ھەو چۆنیش داوای دڵ ئەستووری و خۆراگرتنی لێ دەکات لە کاتی تەنگانەدا (ولقد آتیناک سبعا من المثانی والقرآن العظیم). ناویش نراو سوورەتی (حیجر) چونکە خۆی گەرھە باسی (سەموود) ی نەتەو ھەو (صالح) پیغەمبەر دەکات کە لە (حیجر) بە ژیان.

حیجر: شوێنیکە لە نیوان مەدینەو شامداو، ئیستەش ئاسەواری ھەرماو، گەلیکی ژۆر ئازاو لێ ھاتوو و ھەلکەوتەو بە توانا بوون، لە شاخەکان و خانوو بەرھیان بۆ خۆیان دەتاشیی، دەتگوت قەت نامرن، جا لەو حالە خوشەیاندا قاری خۆی گەرھە ھات و ئیبادە ی کردن: (فأخذتهم الصیحة مصبحین، فما أغنی عنهم ماکانوا یکسبون).

رۆژی دی خوانەناس ناوات دەخوای موسلمان بووبا:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * الر﴾ ئەم کتیبە کە پرە لە چەندین شتی ژۆر گرنگ، ھەر لەم جۆرە پیتانە پیکھاتوو، جا ئەگەر ئێو نکوولی دەکەن، دەسا فەرموون شتیکی وا بەینن ﴿تلك آیات الكتاب وقرآن مبین﴾ ئەمانە

نایه تی کتیب و قورنائیکی ناشکرایه ، که له‌ره‌وانیژی و خوشخوانیدا وینه‌ی هه‌ر نییه‌و، گشت رینگا پاست و چه‌وته‌کانیش روشن ده‌کاته‌وه **﴿ربما یود الذین کفروا لو کانوا مسلمین﴾** ئەو که‌سانه‌ی که له‌دنیا دا خوا نه‌ناسبوون ، کاتی له‌ روژی قیامه‌تدا سزا ده‌بینن ، گه‌لی جار ئاوات نه‌خوازن که: خۆزگا موسلمان بووبان، به‌تایبه‌تی ئەو رۆژه که موسلماننه‌کان ده‌بینن له‌دۆزه‌خ دینه‌ ده‌ری و رزگاریان ده‌بی **﴿ذرهم یاکلوا ویتمتعوا﴾** توش ئەی پیغه‌مبه‌را **ﷺ** وازیان لی بینه‌ با هه‌روه‌ک ئازهل بۆماوه‌یه‌کی که‌م بخۆن و رابویرن ! **﴿ریلهم الامل﴾** و هیواو ئاواته‌کانیشیان سه‌رگه‌رم و سه‌رقالیان بکاو، بیان خافلینی و ته‌وبه‌ نه‌که‌ن **﴿فسوف یعلمون﴾** ئەوجا بۆدوایی ده‌زانن چیان پی ده‌که‌ین، له‌ جیگایه‌کی تر دا ته‌ئکید له‌سه‌ر ئەوه‌ ده‌فه‌رموی: (قل تمتعوا فان مصیرکم الی النار...) یان ده‌فه‌رموی: (کلوا وتمتعوا قليلا انکم مجرمون).

هه‌موو شارێ ماوه‌و ئاکامیکی بۆدانراوه:

﴿وما اهلکنا من قرية﴾ وه‌ ئیمه‌ خه‌لکی هه‌چ شارو گوندیکمان له‌ناو نه‌بردوه‌و، له‌وانه‌ باوه‌ریان به‌ په‌یامبه‌ره‌کانیان نه‌هینا، نه‌گه‌ر داوای دابه‌زینی سزاشیان کردبی **﴿الا ولها کتاب معلوم﴾** مه‌گه‌ر پێش له‌ناو بردنیا ناهه‌و ئاکامیکی دیاریی کراویان هه‌بووه **﴿ما تسبق من امة اجلها﴾** بیه‌شزانن که هه‌چ هۆزو گه‌لیک پێش ئاکامی خۆیان ناکه‌ون **﴿وما یستأخرون﴾** و لیبشی دوا ناکه‌ون، که‌واته‌ ئیوه‌ش هۆشیار بن! هه‌رکات ئاکامتان هات ده‌پێچرینه‌وه.

پیغه‌مبه‌ر ده‌که‌نه‌ شیت و لیوه‌ !

﴿وقالوا یا ایها الذی نزل علیه الذکر﴾ بی باوه‌ره‌کان به‌گاله‌وه - به‌په‌یامبه‌ریان **ﷺ** گوت: ئەی ئەو که‌سه‌ی - وه‌ک خۆت ده‌ه‌لییت - قورنانت بۆ هاتوه‌و ! **﴿انک لمجنون﴾** دلنیا به‌ تو دیوانه‌و شیتی! دیاره‌ ئەو نه‌قام و شیتانه‌ ده‌یانوه‌ی به‌و ته‌ ناقلۆ و بی ویلانه‌یان پیغه‌مبه‌ر **ﷺ** دل

ته‌نگ و نا‌ره‌حه‌ت بکه‌ن، نه‌گینه‌ بۆخویشیان ده‌یناسن که شیت نییه‌ ، به‌لکو له‌و په‌ری ژیری و ئاوه‌زدایه **﴿لو ما تاتینا بالملائکة ان کنت من الصادقین﴾** باشه‌! نه‌گه‌ر تو له‌پاستگۆیانیت - که ده‌لییت من په‌یامبه‌رم - ده‌ بۆ فریشته‌کان ناهینیته‌ لامان با شایه‌دیت بۆ بدن که: تو پیغه‌مبه‌ریت ، له‌گه‌لی جیگای تر دا قورئانی پیرۆز ئەو قسه‌لو‌کانه‌یان ده‌گێرتنه‌وه‌، بۆ نموونه‌: (فلولا القی علیه أسورة من ذهب او جاء معه الملائکة مقترنین) یان ده‌فه‌رموی: (وقال الذین لا یرجون لقاءنا لولا انزل علینا الملائکة او نری ربنا...) **﴿ما ننزل الملائکة الا بالحق﴾** له‌ وه‌لامیاندا ده‌فه‌رموی: ئیمه‌ش به‌هه‌ق نه‌بیته‌ هه‌ر گێز فریشته‌ ناویرن ، واته‌: یا بۆ په‌یامه‌ینان بۆ پیغه‌مبه‌ران ده‌یان نیرین ، یان بۆ سزادانی خوا نه‌ناس و موشریکان و .. هتد **﴿وما کانوا اذا منظرین﴾** که هاتیشن ئیتر ئەوانه‌ مؤلته‌ نادرین و، گورج له‌ناو ده‌برین.

سُورَةُ الْحَجَرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْآنٍ مُبِينٍ ﴿١﴾ رَبِّمَا يُودُّ

الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٢﴾ ذَرَهُمْ يَأْكُلُوا

وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِمُ الْأَمْلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾ وَمَا أَهْلَكْنَا

مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤﴾ مَا تَسْبِقُ مِنْ أَمْرٍ

أَجَلُهَا وَمَا يَسْتَخِرُونَ ﴿٥﴾ وَقَالُوا يَا أَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ

الذِّكْرُ إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ﴿٦﴾ لَوْ مَا تَأْتِينَا بِالْمَلَكِ إِنْ كُنْتَ

مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧﴾ مَا نُزِّلَ الْمَلَكُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوا

إِذَا مُنْظَرِينَ ﴿٨﴾ إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَنَافِظُونَ ﴿٩﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شَيْعِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٠﴾ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ

رَّسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١١﴾ كَذَلِكَ نَسْلُكُهُ فِي

قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٢﴾ لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾

وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرَجُونَ ﴿١٤﴾

لَقَالُوا إِنَّمَا سُكَّرَتْ أَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَسْحُورُونَ ﴿١٥﴾

وَلَقَدْ حَقَّقْنَا

خۆمان ئەم قورئانە دەپاریزین:

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ بەراستی ئیمە خۆمان ئەم قورئانەمان ناردۆتە خواری و، ھەر خۆیشمانین ناگادارو پاریزەری و، لەدوژمان ئەپپاریزین و ناھیلین زیدو کەمی تیدا بکەن، بۆیە ئەو چەندین سەدە ھات و چوو، لەگەڵ ئەو ھەموو دژو نەیارانەدا، کە سێک نەیتوانیوە تەنھا پیتیکی بگوێ، یان لێی لا ببات. ھەموو پیغەمبەرێ تانەو تەشەری لێدراو:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شِعْبِ الْأَوَّلِينَ﴾ بیگومان لەناو کۆمەڵ و گەلانی پیش تۆیشدا پەيامبەر گەلیکمان نارد ﴿وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ﴾ ئەوانە ھەر پەيامبەریکیان بۆ دەھات ﴿إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ ئیلا گالتەیان پی دەکرد، جا کەوايە تۆیش دلت بۆ خۆت دانەمینێ کەقورەیش گالتەت پێدەکەن ﴿كَذَلِكَ نَسْلُكُ فِي قُلُوبِ الْمَجْرِمِينَ﴾ ھەر چۆنی سەرسەختی و عینادیمان خستە دلی پێشینانەو، برۆیان بە پیغەمبەرەکانیان نەھینا، ھەر ئاواش نکوولی و بیزاری و شیرک دەخەینە دلی تاوانبارەکانی سەردەمی تۆیشەو ﴿لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ و برۆ ناھین بە قورئان ﴿وَقَدْ خَلَّتْ سَنَةُ الْأَوَّلِينَ﴾ بەراستی باوو عادەتی خوا لە گەلانی سەرسەختی پێشودا رابورد بە لەناو بردنی ئەوێ باوہری بەنیشانەو موعجیزەکان نەھینا، واتە: چۆن فەوتان و لەناو چوون. چەندە موعجیزە بیینی بۆ خوا نەناسان، ھەر باوہر ناکەن:

﴿وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا مِنَ السَّمَاءِ﴾ ئەو موشریکانە ئەوئەندە ئەھلی عینادن کە: ئەگەر لە ئاسمانیش دەرگایەکیان بۆ بکەینەو ﴿فَلظَلُّوا فِيهِ يَعْرَجُونَ﴾ و ئینجا لەوێو سەرکەون و، پاشان بەچاوی خۆیان فریشتەکان ببینن و شاھتیت بۆ بدن ﴿لَقَالُوا إِنَّمَا سَكْرَاتُ أَبْصَارِنَا﴾ بی شک ھەر دەلێن: چاومان تیکدراو، ھەقیقەتەکان وەك خۆیان نا بینن ﴿بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَسْحُورُونَ﴾ نەخیر، ئەوانە ئیمە دیتمان فریشتە نەبوون، بەلکو ئیمە گەلیکی جادوو لیکراوین!! واتە: جادوومان لیکراو بۆیە حەقیقەتەکان بە پیچەوانەو دەبینن، کەواوو ئەوانە تەنھا بە عینادی باوہر ناھین، تۆش چەندە ھەول بەدەیت بۆ نەھیشتنی بیانووەکانیان بیسوودە ﴿وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا﴾ و بەراستی ئەستێرە گەلیکی رووناکمان خستۆتە ئاسمانەو، یان چەند (بورج) و جیگەیکمان بۆ ھاتوو چۆی ئەستێرەو خۆرو مانگ لە ئاسماندا داناو. عەرەبەکان بۆ زانین و ناسینی کات و ساتی ئیش و کارەکانیان ئەو شوین و (بورج)انەیان بەدوازە ھەژماری، ھەر یەکەشیان بە پیی ئەقلى ئەوسەردەمەیان ناویکیان بۆ دانابوو. وەك: بورجی (بەرخ، گا، جەوزا، قرژال، شیر، گول، تەرازوو، دوویشك، کەوان، جەدی، سەتل، ماسی).

خۆنەری ھیزا: لەکاتی نووسینی ئەم کورتە تەفسیرەدا دیتم (عەلمانی)یەکان = کە باوہریان بە (میتافیزیقی) (ماوراء الطبیعة) نیەو، ھەمووشتیک بەلای ئەوانەو ھەرئەوێە کەچاو دەبینی = زۆریکیان بە بورجەکاندا ھەلەدا، بۆ نموونە دەیانگوت: ھەرکەسێک لە مانگی ئەوئەندەدا لە دایکبوی، ئاییندەو چارەنووسی و (بەخت و ناوچاوی باش دەبی، یان بی بەخت و چارە پەش دەبی!) جامنیش بەواجیبکی ئیسلامیم زانی کە لە دیدی ئیسلامەو ڕوونکردنەوێەک لەسەرئەو ڕاو بۆچوونەو بنووسم، بە ھیوای دەرکەوتنی ھەق و راستییەکان و، گەرئەوێە ئەوانیش بۆ سەر ڕای راستەقینە: **یەکەم:** پیغەمبەر ﷺ دەفرموی: ((مَنْ أَتَى عَرَافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ لَمْ تُقْبَلِ الصَّلَاةُ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً)) موسلیم/ ۲۲۳۰، واتە: ھەرکەسێک شتیکی لە ئەستێرە ناسیک پرسیت، ئەوا نوێژی چل دانە روژی وەرناگیردری (ئەگەر پیی کافر نەبیئت!). **دووەم:** لە پیغەمبەریان پرسی، دەربارە (کاهین = نقلانە) چی، ئەویش فرموی: ((لَيْسُوا بِشَيْءٍ)) لەسەر ھیچ بنەمایەک نین و فریان بە راستییەو نییە، گوتیان: خو ئاخر بری جار راست

دهلین: ئەویش فەرمووی: ((تِلْكَ الْكَلِمَةُ مِنَ الْحَقِّ يَخْطُفُهَا الْجَنِيُّ فَيُقَرِّقُهَا فِي أَذُنِ وَلِيِّهِ، فَيَخْلُطُونَ مَعَهَا (أَكْثَرُ مِنْ) مَاءِ كَذْبَةٍ)) مسلم، ۱۵۶۸/۴۱، بەلێ دەکری: (جن) یەکان یەك بێژو وشە بفرێتن و، ببخەنە گوێی دوستەکانیانەو، پاشان ئەوانیش سەد دروی پێوە بنێن. سە یەم: (زەیدی کوپی خالید) دەلێ: کاتی لە حودەیبیەدا بووین، پەلە هەوریک بەناسمانەو دەرکەوت، ئەوجا پیڤەمبەر ﷺ فەرمووی: ((اتدرون ماذا قال ربکم الليلة؟)) واتە: ئەری دەرزان پەرورێنتان ئەمشەو چی گوت؟ گوتیان: مەگەر هەر خواو پیڤەمبەرەکەئێ بزانن، فەرمووی: ((اصبح من عبادی مؤمن بى وكافر)) بەندەکان بوونە دوو بەرەو: هەندێ بوونە خاوەن باوە، هەندیک بوونە کافرو خاوەناس ((فأما من قال: مُطِرْنَا بفضل الله ورحمته، فذلك مؤمن بى، كافر بالكوكب)) واتە: ئەو کەسەى دەلێت: هەر بە فەزل و میهرەبانى خوا بارانمان بوو دەباری، قسەکەى راستەو، باوەریشى بەخوایەتیەو، نکوولی و حاشای لە ئەستێرانه. ((و أما من قال: مُطِرْنَا بِنُوء كذا و كذا، فذلك كافر بى، مؤمن بالكوكب)) بوخاریی/ ۸۴۶، موسلیم/ ۷۱. ئەو کەسەش بەلێ: بەهۆی ئەو ئەستێرەییەو بارانمان بوو دەباری، دیارە ئەئەو باوەرێ بەخوایەتیەو، ئەستێرەکان بەهەق دەناسیت! چوارەم: پیڤەمبەر ﷺ دەفەرموی: ((أربع فى أمتى من أمر الجاهلية، لا يتركونهنّ "الفخر بالأحساب، والطعن فى الأنساب، والإستسقاء بالأنواء، والنياحة")) موسلیم/ ۹۳۴. واتە: چوار شت هەن لەکارە خراپەکانى سەردەمى جاھیلیەت و، لەناو ئوممەتى منیشدا هەردەمین و وازیان لێناھێنن: ۱) خوڤەلکێشان بە بنەمالەو عەشیرەتەو! ۲) تانەو تەشەر لەنەسەب و بنەرەتى یەکترا! ۳) خواستنى باران لە ئەستێرەکان! ۴) شین و وەپرو بەشوین مردووواندا! بەلێ.. هەر خێرو شەریک لە ئەستێرەکانەو بەناسری و بخوازی، ئەو حەرەم و قەدەغیە، وەکو لە فەرموودەکاندا باسکراوە، بوو نمونە دەگوتری: ئەگەر لە فلان، مانگدا لە دایکبووبیت، ئەو ژیا نەت خوش دەبێ، سەرکەوتوو دەبێ، بڕوانامە وەرەگرتی، هیچ کۆسپ و لەمپەریک نایەتە ریگای،... هتد. کردنی ئەم جوړە گوتانەو، باوەرپوون پێیان، ئەگەر مرووفی پێ کافر نەبیت، بێگومان ئێ دەبیتە موشریک و هاوبەشدا نەر بوو خوا، ئاشکرایە کە بیرو بوو چوونی ئاوا بەتایبەتى لەم سەدەى بیست و یەکەدا زۆر جیگەى سەپرو سەمەرەیه! چونکە خەلکانى هەلگری عەلمانییەت، بڕوای بەهیچ شتیکی نادیارو (ماوراء الطبيعة) نییە، کەچی لەولایشەو بڕوا بەوشتە توپەرەهات و ئەفسانانە دەکەن، پێیان وایە شەنس و نگینان بە فلان ئەستێرەیه.

خوێنەری بەرزی: ئەم جوړە مەسەلانە "ئەو ئەستێرە باران دەبارینى و ئەگەر لەفلانە مانگدا لەدایکبووبیت سەرکەوتوو دەبیت، ئەمانەو چەندین بیروو بوچوونی تری ئاوا، لەدینی ئیسلامی پیرۆزدا قبوول نین و بە کارىکی ئەفسانەیان دادەنى، من وادەزانم ئەو کەسانەى ئەو بیرو باوەرەیان هەیه، بوخوایان روخاون و، لەبەردەم گیروگرفت و کۆسپەکانى ژياندا هەرسیان هێناو، دەیانەوى (بەخەيالى خوایان) بەو شتانه تین و گوپریک بە خوایان بدەنەو، لەولایشەو ئەوانە کە پەرچەمى بى دینی و (عەلمانییەت)یان بەرز کردۆتەو، نابێ بگەڕێنەو بۆلای شتە (غەیب) و نادیارەکان، ئەگینە بەرنامەکیان هەلدەو شتیەو، دەکری باوەریان بە (غەیب) ببی و، باوەریان بە هەندیکى نەبیت! دلنایش بن کە دیارییکردنى چارەنووس و بەخت خوێندنەو، تەنیاو تەنیا هەرخواى بالادەست دەیزانى و، ئەنجامی ئەمانەش کەئەوان دلى خوایانى پێخۆش دەکەن بەسراو بەهەول و تیکۆشان و جیهادو خوێندووکردنەو، ئەک بەو کە لەفلانە (بورج)دا لە دایک ببیت. وزیناهما للناظرین وەپێیانمان رازاندۆتەو بوو تەماشاکەران، لەجیگایەکی دیکەدا دەفەرموی: (تبارک الذى جعل فى السماء بروجاً) وَحَقَّقْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِئٍ ئاسمانیشمان پاراستوو لەهەر شەیتانیکی نەفرین لێکراو، واتە: هەر کاتی شەیتانیەکان دەیانەوى

به (الماء الأعلى) وه بؤ دزینی نهینیه کانیان نزیک بینوه، ئەوا ئیستا رییان لیگیرا، چونکه شهیتان تهنه بؤ ئەم سەر زهوییه دروستکراوه کاره کانیشی هەر لیژمەن ﴿**إلا من استرق السمع**﴾ به لām ئەوهیان که بییهوی گوی بگری و شتیک لهههوالی ئاسمان بدزی بؤ سەرگهردان کردنی خه لکی ﴿**فَاتَّبِعْ شَهَابَ مَبِينٍ**﴾ شۆله ناگریکی رووناک دوی دهکهوی، ئەگەر بهری بکهوی ئەیسوتینی ﴿**وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا**﴾ وه یهکی تر له نیعمه ته کانیان به سەر مرقه وه ئەوهیه که زهویمان به پان و بهرین له پییش چاویدا بؤ هاتوچوو ژبانی کرده رایهخ، وه که له جیگایهکی ترده ئەفه رموی: (والأرض فرشناها فنعلم الماهدون) ۴۸/۵۱. ﴿**وَالْقَيْنَا فِيهَا رَاسِي**﴾ وه بؤ ئەوه که زهوی سهرنشینه کانی هه لئه دیری، چەند کیویکی بهرزو تابتمان تیهاویشته ﴿**وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ**﴾ وه زور بهوردی و پر له حیکمهت و مهزنده کاری، هه موو جوړه شتیکمان بهدی هینا، گشت پوووه کیکمان تیا رواند. ﴿**وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعِيشَ**﴾ وه هوکاری گوزهران و ژبانی ئیوه شمان تیدانا ﴿**وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ**﴾ هه وری له گهل ژبانی ئەوانهش، که ئیوه رۆزی دهریان نین وه مندال و کوپله و ناژله کانی، چونکه خویشتان و ئەوانیش رۆزیتان هەر له سەر خوایه، جا به تابهت لاوازو بی دهسه لات.

کلیلی هه موو که نجینه یه که هه لای خوایه:

﴿**وَأَنْ مَنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ**﴾ وه که نجینه کانی هه موو شتیک هه لای ئیمیه، ئیمه دهزانین نه کوپیه و چوئ پیکهاتوه، بؤ نمونه: له چەند گهردیله یهکی هایدروجن و ئوکسجن (H₂O) ئاومان پیک هیناوه هه خویشمان چاک دهزانین حهقیقه ته که ی چیه؟ ﴿**وَمَا نَنْزِلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ**﴾ جا له گهل ئەوهیشدا هه به ئەندازه یهکی دیاریی کراو پنیوست ئەینیرینه خوار، (ئیین جهیر) له (عهبدوللای کوپی مهسعود) هه ئەلیت: بارانی هیچ سالتیک له سالتیکی تر، پتر نیه، به لām خوا سالتیک لیژه دهیارینی، سالتیک له شوینیکی

تر، پاشان ئەم نایه ته ی خوینده وه: (وما من شيء إلا عندنا خزائنه). ﴿**وَأَرْسَلْنَا الرِّيحَ لَوَاقِحَ**﴾ با کانیشمان ناردن بؤ متوربه کردنی هه وره کانی، واته: (با) هه وره کانی به سهر یه که کوی و ئەوجا ئاویان ئی پهیدا دهییت، هه ره که و شتری می به نیره که ی متوربه دهکری، هه وره کانیش به باکان (متوربه) دهکری، له جیگایهکی ترده ئەفه رموی:

﴿**وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّظِيرِ**﴾ (۱۶)
﴿**وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ**﴾ (۱۷) ﴿**إِلَّا مَنْ اسْتَرَقَ السَّمْعَ**﴾
﴿**فَاتَّبِعْ شَهَابَ مَبِينٍ**﴾ (۱۸) ﴿**وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا**﴾
﴿**رَاسِي وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ**﴾ (۱۹) ﴿**وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا**﴾
﴿**مَعِيشَ وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ**﴾ (۲۰) ﴿**وَأَنْ مَنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا**﴾
﴿**خَزَائِنُهُ وَمَا نَنْزِلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ**﴾ (۲۱) ﴿**وَأَرْسَلْنَا الرِّيحَ**﴾
﴿**لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ**﴾
﴿**بِخَزَائِنٍ**﴾ (۲۲) ﴿**وَأَنَا لَنَحْنُ خَيْرُ**﴾ (۲۳) ﴿**وَتَوَيْتُ وَخَنَ الْأَرْثُونَ**﴾ (۲۴)
﴿**وَلَقَدْ عَلَّمْنَا الْأَمْسَاقَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلَّمْنَا الْمُسْتَضْرِينَ**﴾ (۲۵)
﴿**وَأَنْزَلْنَا هُوَ يَحْشُرُهُمْ إِنَّهُمْ حَكِيمٌ عَلِيمٌ**﴾ (۲۶) ﴿**وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ**﴾
﴿**مِنْ صَلْصَلٍ مِنْ حَمَلٍ مَنْسُونٍ**﴾ (۲۷) ﴿**وَالْجَانِ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ**﴾
﴿**الْأَسْمُومِ**﴾ (۲۸) ﴿**وَلَا قَوْلُكَ لِلْمَلِكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا مِنْ**﴾
﴿**صَلْصَلٍ مِنْ حَمَلٍ مَنْسُونٍ**﴾ (۲۹) ﴿**فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ**﴾
﴿**رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ**﴾ (۳۰) ﴿**فَسَجَدَ الْمَلَكَةُ كُلُّهُمْ**﴾
﴿**أَجْمَعُونَ**﴾ (۳۱) ﴿**إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ**﴾ (۳۲)

تر، پاشان ئەم نایه ته ی خوینده وه: (وما من شيء إلا عندنا خزائنه). ﴿**وَأَرْسَلْنَا الرِّيحَ لَوَاقِحَ**﴾ با کانیشمان ناردن بؤ متوربه کردنی هه وره کانی، واته: (با) هه وره کانی به سهر یه که کوی و ئەوجا ئاویان ئی پهیدا دهییت، هه ره که و شتری می به نیره که ی متوربه دهکری، هه وره کانیش به باکان (متوربه) دهکری، له جیگایهکی ترده ئەفه رموی: (افرايتم الماء الذي تشربون انتم انزلتموه من المزن ام نحن المنزلون ..) ﴿**فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً**﴾ ئینجا لهو ئاسمانه وه ئاویکمان نارد هه وره وه ﴿**فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ**﴾ و کردمانه ئاوی خواردنه وه تان و پیتانی ده نوشین، واته: چ خوتان و، چ مهرو مالاتقانی پی تیژاوه دهکین ﴿**وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ**﴾ خو ئیوه ناشتوان له لای خوتان رایگرن له ناو دهریاو روبراو کانیاوو شیوو دۆله کاند، به لکو ئیمه رایده گرین و کویده کهینه وه له ناو کانیاوو گووم و گۆلاوه کانی و.. هتد ﴿**وَأَنَا لَنَحْنُ خَيْرُ**﴾ بیگومان هه خویشمانین که ژبان ده به خشین و مردوه کانی زیندوو

ئەكەينەو، زیندووھکانیش ئەمرئین، واتە مردن و ژیان ھەر بەدەستی خومانە ﴿**ونحن الوارثون**﴾ ھەر ئیمەشین میراتگری ھەموو بوونەو، پاش ئەوان بەبەردەوامی دەمئینەو، ئیتر ھەمووشتیک تیا دەچیت وەك لەناوەتی تردا ئەفەرموو: ﴿إنا نحن نرث الأرض ومن عليها وإلينا يرجعون﴾ ۴۰/۱۵. ﴿**ولقد علمنا المستقدمين منكم**﴾ وەئێوە چاک بزانن کە ئیمە بەپیشیان ئیو: زیندوووان مردووانتان دەزانن ﴿**ولقد علمنا المستأخرين**﴾ و ھەروا دەشزانن بە پاشیان، ئەوانەش لەپاش ئیووە دینە دنیاو، واتە: خوا زانیو و ئاگاداری تەواوی بوونەو، بە ئیوھیشەو، چ ئەوانە لەپیشەو بوون، چ ئەوانە لەناییندەدا دەبن و دین ﴿**وان ربك هو يحشرهم**﴾ وە بەراستی پەروردگارت ئەو موحەممەد ﷺ گش ئەوانە کو ئەکاتەو بۆ حیساب و پاداشت و تۆلە ﴿**إنه حكيم عليم**﴾ چونکە بەراستی ئەو زۆر کار بەجییە، زۆریش زانیو.

ئینسان لە قورە رەشە و شک ھەلاتو نافەرئێراو:

﴿**ولقد خلقنا الإنسان من صلصال من حمأ مسنون**﴾ بیگو مان ئیمە ئینسانی یەكەم (ئادەم) مان لە قورئکی ترشاو و شکەلاتووی وا دروستکرد کە: ھەركات پەنجە ئی درابا ئەزنگایەو، پاشان خرا بەتوانایی خوێ گیانی بەبەرا کردو بوو یە ئادەم، وەکو لە جیگایەکی تردا بۆ دووپاتی ئەو راستیە دەفەرموێ: (خلق الإنسان من صلصال كالفخار، وخلق الجان من مارج من نار) ﴿**والجان خلقناه من قبل من نار السموم**﴾ لەپیش دروست کردنی ئادەمیشەو بواک و سەرۆکی جیننیشم (ئیبلیس) لەئاگریکی بلیسەدارو بەھالو دروستکرد. پیغەمبەر ﷺ ئەفەرموێ: ((لما صور الله تعالى آدم ﷺ في الجنة، تركه الله ماشاء أن يتركه، فجعل إبليس يطيف به ينظر ما هو فلما رآه أجوف عرف أنه خلق خلقا لا يتمالك)) (موسلم). فی البر والصلة (۲۶۱۱) باب (۳۱). واتە: ھەر کە خواى جوانکار وینەو نەخشەى ئادەم پیغەمبەرى ﷺ کیشاو چەندە مەیلی بوو لە بەھەشتدا ھیشتیەو، شەیتانی بەدەوریدا ھەر دەھات و دەچوو، ئەوسا سەیریکرد ناوھەى بۆش و خالی یە، ئیتر زانی ئەو دروستکراویکە توانای بەسەر ئارەزووی خۆیدا نابێت، ئەو دەتوانێ بە ئاسانی ھەلیخەلەتینی.

فریشتە سوژدە دەبا بۆ ئادەم، ئیبلیس ئیبا دەکات:

﴿**وان قال ربك للملائكة**﴾ وە بیر بینە ئەو کاتە پەروردگارت بەفریشتەکانی گوت: ﴿**إني خالق بشر من صلصال من حمأ مسنون**﴾ کە من مرقۆی دروست دەکەم لە قورئکی رەشی گۆراوی و شکەلاتووی وا کە ھەركات پەنجە ئی درابا دەنگی دەدا یەو ﴿**فإذا سويته**﴾ ئینجا ھەرکە بەتەواوی ریکمخست ﴿**ونفخت فيه من روحي**﴾ و لەگیانی خۆم رۆحم بەبەرا کردو، بوو بە مرقۆی تەواو خاوەن گیان ﴿**فقعوا له ساجدين**﴾ ئیووش (فریشتەکان!) دا وەرئەو دەسوو پوو سوژدەى بۆ بەرن ھەمووان ﴿**فسجد الملائكة كلهم اجمعون**﴾ ئینجا فریشتە دەست بەجی ھەمویان بەتیکرا فرمانەکەى خاویان بەجی ھیناو کړنووشی ریزو حورمەتیا بۆ ئادەم برد ﴿**إلا إبليس** ابى ان يكون مع الساجدين﴾ شەیتانی گەرە (ئیبلیس) نەبێ، ئەو ملی ئەداو، ئیباکرد لەگەل کړنووش، بەران بیت !! چونکە شەیتان وەك خوێ دەلی لەئاگر، فریشتەیش لەنوور، ئەو ھەمیشە سەریچى ئەکات، ئەمادیش بەھیچ شیوہیەك نافەرمانی ناکەن، وە بەیەقین وەك زانیان دەلێن شەیتان لەرشتەى فریشتە نییە، بەلکو لەبەر ئەو کە لە ھەموو شوێن و جیگایەكدا لەگەڵیاندا بوو، ئەویش بەر فرمانەکەى خوا کەوت بۆ سوژدە بردن بۆ ئادەم (شیخ حەسەنى بەصرى / خوا لێی رازی بیت) ئەلێ: (والله ما كان إبليس من الملائكة طرفة عين) سویند بەخوا (ئیبلیس) ھیچ کات بەئەندازەى چاو ترووکانیکیش فریشتە نەبوو ﴿**قال يا إبليس ما لك الا تكون مع الساجدين**﴾ خوا

فهرموی: نه ری ئیبلیس! بۆچ تو له گهل کړنو وشبه ران نه بویت، چی پئی لی گرتیت له گه لیان بیت؟! ^{۳۳} **قال لم اکن لاسجد لبشر** شهیتان وتی: هر گیز بۆمن شایسته نییه کورنوش بۆ مرویه ک بهرم **خلقته من صلصال من حمإ مسنون** تو له قورپکی تر شاوی وشکه لاتوو دروستت کړدوه، له جیگایه کی تر دا خوا وته کی شهیتان ده گپړیته که گوتی: (انا خیر منه خلقتنی من نار و خلقتنه من طین) یان گوتی: (ارایتک هذا الذی کرمت علی).

ئیبلیس له به ههشت دهرده په پرنی و تا روژی سه لاش مله لانی دهکا:

^{۳۴} **قال فاخرج منها فانک رجیم** خوا فهرموی ساله نیو فریشته دا دهرچو، چونکه تو لای من دهر کراویت ^{۳۵} **وان علیک اللعنة إلى يوم الدين** وهه تا پوژی توله و پاداشتیش نه فرینت له سهره ^{۳۶} **قال رب فانظرنی إلى يوم یبعثون** ئیبلیس وتی: نه ی په روه ردگاری من! مه و دام بده

تا پوژی خه لکی زیندوو ده کړنه وه، بۆ نه وه توله له نادم و نه وه کانی بکاته وه ^{۳۷} **قال فانک من المنظرین** خوایش فهرموی: ده تو له موله تدر او انیت ^{۳۸} **إلى يوم الوقت المعلوم** تا پوژی دیساریکراو بۆ له ناوچوونی هه موو گیانه به ران، واته: پوژی (نه فخری یه کهم) ^{۳۹} **قال رب بما أغویتنی** شهیتان وتی: نه ی په روه ردگاری من! به هو ی نه وه که تو گومرات کړم، واته: له سهر سوژده نه بر دن بۆ نادم **لازین لهم فی الارض** مهرج بیت منیش گوناح و لاساری بۆ وه چه و نه وه کانی نادم له زه ویدا شیرین کهم **لاغویهم اجمعین** و گشتیشیان له ری راست گومراو سهر لی شیواو بکهم **إلا عبادک منهم المخلصین** مه گین عه بده دل و دهر وون پاکه کانت، نه وانه یان له بهر هر حکمه تی خوت دهیزانیت، بریارت داوه له سهر هیدایهت بن، له شوینیکی دیکه دا هاتوه: (ارایتک هذا الذی کرمت علی لای اخرتنی إلى يوم القيامة لاحتنک ذریته إلا قلیلا) ^{۴۰} **قال هذا صراط علی مستقیم** خوایش فهرموی: نه مه ریگه ی راست

قَالَ يٰۤإِبْلِيسُ مَا لَكَ اَلَّا تَكُوْنَ مَعَ السَّٰجِدِیْنَ ﴿۳۳﴾ قَالَ لَمْ اَكُنْ لَاسْجِدْ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَلٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿۳۴﴾ قَالَ فَاخْرِجْ مِنْهَا فَاِنَّكَ رَجِیْمٌ ﴿۳۵﴾ وَاِنَّ عَلَیْكَ اللَّعْنَةَ اِلٰی یَوْمِ الدِّیْنِ ﴿۳۶﴾ قَالَ رَبِّ فَاَنْظِرْنِیْ اِلٰی یَوْمِ یُبْعَثُوْنَ ﴿۳۷﴾ قَالَ فَاَنْظِرْ مِنْ الْمُنْظَرِیْنَ ﴿۳۸﴾ اِلٰی یَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُوْمِ ﴿۳۹﴾ قَالَ رَبِّ بِمَا اَغْوٰیْتَنِیْ لِاُزِیْنَنَّ لَهُمْ فِی الْاَرْضِ وَاُغْوِیَنَّهُمْ اَجْمَعِیْنَ ﴿۴۰﴾ اِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلِصِیْنَ ﴿۴۱﴾ قَالَ هٰذَا صِرَاطٌ عَلٰی مُسْتَقِیْمٍ ﴿۴۲﴾ اِنْ عِبَادِیْ لَیْسَ لَكَ عَلَیْهِمْ سُلْطٰنٌ اِلَّا مَنْ اَتَعٰكَ مِنَ الْغَاوِیْنَ ﴿۴۳﴾ وَاِنْ جَهَنَّمُ لَمَوْعِدُهُمْ اَجْمَعِیْنَ ﴿۴۴﴾ لَمَّا سَبَعُ اَبْوَابٍ لِّكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُوْمٌ ﴿۴۵﴾ اِنَّ الْمُتَّقِیْنَ فِیْ جَنٰتٍ وَعِیُوْنَ ﴿۴۶﴾ اَدْخُلُوْهَا بِسَلٰمٍ اٰمِیْنَ ﴿۴۷﴾ وَنَزَعْنَا مِنْ فِیْ صُدُوْرِهِمْ مِنْ غَلٍّ اِخْرٰنًا عَلٰی سُرُرٍ مُّقْبِلِیْنَ ﴿۴۸﴾ لَا یَمَسُّهُمْ فِیْهَا نَصَبٌ وَّمَا لَهُمْ مِنْهَا بِمُخْرِجِیْنَ ﴿۴۹﴾ نَبِّیُّ عِبَادِیْ اَنِّیْ اَنَا الْعَفُوْرُ الرَّحِیْمُ ﴿۵۰﴾ وَاَنْ عَذَابِیْ هُوَ الْعَذَابُ الْاَلِیْمُ ﴿۵۱﴾ وَنَبِّیُّهُمْ عَنْ ضَعِیْفِ اِبْرٰهَیْمَ ﴿۵۲﴾

و ریکی بهرو منه، دهره نجامیش هه موو بۆلای خوّم دینه وهو، هر که سهیش به پیی کارو کرده وهی خو ی پاداش و توله وهر ده گرتیت، وه له جیگایه کی تر دا هر له مهر نهو ری بازه ی خوا وه ده فهرموی: (وعلی الله قصد السبیل) ^{۴۱} **ان عبادی لیس لك علیهم سلطان** بیگومانیشبه تو هیچ جوړه ده سه لاتیکت به سهر دلی بهنده رساله کانی مندا نییه، چونکه هر له ژیر رکیفی خوّم دان و له (نه زل) دا بریومه ته وه به دوا ی تودا نایه **لا من اتبعک من الغاوین** مه گهر نهو گومراو لاریانه ی په پره ویی له توده کهن و، به دوا ی تودا ده چن ^{۴۲} **وان جهنم لموعدهم اجمعین** و به راستی دوزه خیش جیگای نه وانه هه مووه (واته: شهیتان و شوینکه وتوه کانی) له نایه تیکی دیکه دا جهخت له سهر نه وه ده کاته وهو ده فهرموی: (ومن یکفر به من الأحزاب فالنار موعده).

جه جه نه هم جهوت دهرگای هه یه :

﴿**لها سبعة أبواب**﴾ دۆزه خیش جهوت دهرگای هه یه ﴿**لكل باب منهم جزء مقسوم**﴾ بۆ هر دهرگایه كیش دهسته یه كه له پهیرهوانی شهیتانی بۆ دیاریی كراوه، گومراكانیش به پیی تاوانه كانیان جوراوجوړن، بۆیه هر به شهی له دهرگایه كه وه دهنردریته ناوی. ئینجا خوی میهره بان پاشه پۆژی پاریزكاران باس ئەكاو ئەفه رمووی: ﴿**إن المتقين في جنات وعيون**﴾ به راستیی له ناخیره تدا پاریزكاران له ناو چه نذین باخات و له لای چه نذین كانیاوی (شهراب، شیر، ههنگوین...) دان ﴿**ادخلوها بسلام آمنین**﴾ پییان دهوتری: دهسا دور له هه مو به لاو نه هات و ناخوشیه كه، به دلنیا ییه وه بچه ناویانه وه ﴿**ونزعنا ما فی صدورهم من غل**﴾ وه هر قین و قارو دژایه تییه كه هه بیته كه به هوئی ژیان و ژبواری دونیا وه پهیدا بووبی لهوئی له سنگیانی لا ده بین، واته: به سنگیانی پاك و سافه وه، به دلیکی خاوینه وه ﴿**إخوانا علی سرر متقابلین**﴾ له بهرام بهر یه كتر به برایانه له سهر ته خت داده نیشن، كه شیوهی دانشتانی ناوا باشتین ریزو حورمه ته بۆ یه كتر. پی شهوا (بوخاریی) ئەم فەرمووده یه ده هیئت و ده لیته: ((يخلص المؤمنون من النار، فيحبسون على قنطرة بين الجنة والنار، فيقتص لبعضهم من بعض مظالم كانت بينهم في الدنيا، حتى إذا هذبوا ونقوا، أذن لهم في دخول الجنة)) واته: موسلمانان له ناگر رزگاریان ده بی، ئینجا له نیوان به هه شت و دۆزه خدا راده گیردرین، هر هه قنکیان به سهر یه كتر وه هه بیته بۆیان جیبه جی ده کریته، ئەوسا به پاك و خاوینی و بی رك و كینه گشت ده چنه به هه شته وه دواي ئیزندان پییان ﴿**لا یمسهم فیها نصب**﴾ وه لهوئی ههچ رهنج و نار هه ته یه كیشیان تووشنا بی، له فەرمووده دا هاتوه: ((أن الله أمرني أن ابشر خديجة بيت في الجنة من قصب لاصخب فيه ولا نصب...)) متفق علیه. ﴿**وما هم منها بمخرجین**﴾ و هه رگیزیش ناهینرینه ده ری لی، چونكه نیعمه تی ئەوئی نه براوه و بهرده وامه، له فەرمووده یه كدا هاتوه: ((به به هه شتییه كان ده گوتریت: مرته بیت كه: هه میشه له شساغ و ته ندروستن و نه خوش ناكه ون، به خوشی بژین و رابویرن، ئیتر نامرن، هر لاو و شوخ و شهنگن، قهت پیر نابن، بهرده وام لیړهن و، هه رگیز جینناهیئل)) پی شهوا موسلیم. ﴿**نبی عبادی**﴾ ئەی موحه ممه د تۆ به نده كانم ناگادار بكه ﴿**انی انا الغفور الرحیم**﴾ كه به راستیی هر خۆم زۆر لیبوره، زۆریش میهره بان و دلوقان ﴿**وان عذابی هو العذاب الالیم**﴾ و سزاشم سزای زۆر به ژان و ئیش پیگه یه نه ره و وینه ی نیه، به لام لیبوردنیشم پیش سزام كه وتوه، بۆیه پیغه مبه ری خواش ﷺ ده فەرمووی: ((لو يعلم المؤمن ما عند الله من العقوبة ما طمع بجنته أحد، ولو يعلم الكافر ما عند الله من الرحمة ما قنط من رحمته أحد)) موسلیم فی التوبة (۳۷۵۵) باب (۴) واته: نهر موسلمان برانیت خوا چنده خاوهن تۆلویه، هر گیز كه سیك به ته مای به هه شت نه ده بوو، وه ئەگه ر كافریش زانیبای رهحم و به زهیی خوا چنده زۆره، قهت كه سیك له رهحمه تی خوا ته ماح بر نه ده بوو.

باس و خواستی میوانه كانی ئیبراهیم:

﴿**ونبئهم عن ضيف إبراهيم**﴾ ئەی پیغه مبه ر! دهنگ و باسی میوانه كانی ئیبراهیممان ئی ناگادار بكه كه: كۆمه لی فریشته بوون و خوا ناردنی بۆ له ناو بردنی قوم و نه ته وه كه ی (لوط) ئاموزای ﴿**إذ دخلوا علیه**﴾ ئەوكاته ی چوونه ژووری لای ﴿**فقالوا سلاما**﴾ و دهست به جی وتیان: سهلام له ئیبراهیم ﴿**قال إنا منكم وجلون**﴾ ئیبراهیمیش "دیاره پاش سلاسه ندنه وه پیگوتن: به راستیی ئیمه ناتانناسین و لیشتان ده ترسین، چونكه كه خیرا چووو خواردنی بۆ هیئان و لییان نه خوارد، پیی وابوو نه یارن ﴿**قالوا لا توجل**﴾ ئەوانیش وتیان: مه ترسه ﴿**إنا نبشرك بغلام عليم**﴾ به راستیی ئیمه فریشته یان و هاتووین مزگینی كورپکی زانا به تۆ به دین، واته: ئیسحاق/ سهلامی

له ساری **﴿۸۴﴾ قال ابشرتمونی** ئیبراهیم به سهر سوپمانیکه وه گوئی: ئایا موژدهم ددهنی؟ **﴿علی ان مسنی الکبر﴾** له حالیکا پیری زهر بهی لیداوم؟! **﴿فیم تبشرون﴾** جا له حالی ئاوادا که من هینده پیر بم مژدهم به چی ددهنی؟ **﴿۸۵﴾ قالوا بشرناک بالحق﴾** وتیان: بهشتیکی ههق و راست موژدهت ددهینی، بۆچی سهرت سوپ دهمی، واته: شته که راسته و فرمانی خوایه و براوته وه **﴿فلا تکن من القانطین﴾** نابی تویش له بی هیوایان بیت **﴿۸۶﴾ قال ومن یقنط من رحمة ربه إلا الضالون﴾** ئیبراهیم وتی: دهبی کی له میهره بانی پهروهردگاری خوئی ناو مید بی، به دهر له ری لادهر کهان؟ به لام له بهر هینده پیر بوونم سهرم له خوم سوپ دهمی که له حاله تی وادا مندالمان بییت، نه که له دهسه لاتی خوا، ههتا هیوام بهرهمه تی خوا نه بی.

فریشته کهان بۆچی هاتن؟

﴿۸۷﴾ قال فما خطبکم ایها المرسلون﴾ جا دواي ئه وه که (ئیبراهیم) هیمن ده بیته وه و ترسی نامینی ده لی: ئه ی نیردراوه کهان! ده بی کاری گرنگتان له هاتنه تاندا چی بییت؟ **﴿۸۸﴾ قالوا إنا أرسلنا إلى قوم مجرمین﴾** وتیان به راستی له لای خواوه ناردراوین بو له ناو بردنی گه لیکی تاوانبار، واته: هۆزی لوو **﴿۸۹﴾ إلا آل لوط﴾** خاوو خیزانه که ی لوو نه بی، چونکه ئه وانه موسلمانن **﴿إنا لمنجوههم اجمعین﴾** بنگومانیش ئه وانه هه موو پزگار ده که ی **﴿۹۰﴾ إلا إمراته﴾** چونکه له بهر بی ژنه که ی نه بییت **﴿قدرنا إنا لمن الغابین﴾** چونکه له بهر بی بهوایی و کلا بوونی له ری ههق، پیرارمان داوه ئه وه له پیزی تیاچوه کهاندا بییت.

فریشته کهان ده بنه میوانی لوو:

﴿۹۱﴾ فلما جاء آل لوط المرسلون﴾ ئینجا که فریشته راسپارده کهان له سهرو سیمایه کی جوان و شیریندا هاتنه لای بنه ماله ی لوو **﴿۹۲﴾ قال إنکم قوم منکرون﴾** لوو گوئی: ئیوه که سانیکن، من ناتاناسم **﴿۹۳﴾ قالوا بل جئناک بما**

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ وَجَلُونَ ﴿۵۱﴾ قَالُوا لَا تَؤْجِلْ إِنَّا نَبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ﴿۵۲﴾ قَالَ أَبَشْرْتُمُونِي عَلَى أَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ فِيمَ تَبَشِّرُونَ ﴿۵۳﴾ قَالُوا بَشْرْنَاكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُنْ مِنَ الْقَانِطِينَ ﴿۵۴﴾ قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ إِلَّا الضَّالُّونَ ﴿۵۵﴾ قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿۵۶﴾ قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ ﴿۵۷﴾ إِلَّا آلَ لُوطٍ إِنَّا لَمَنْجُوهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿۵۸﴾ قَالُوا إِنَّا لَمَنْجُوهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿۵۹﴾ قَالُوا إِنَّا لَمَنْجُوهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿۶۰﴾ فَلَمَّا جَاءَ آلَ لُوطِ الْمُرْسَلُونَ ﴿۶۱﴾ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ﴿۶۲﴾ قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿۶۳﴾ وَأَتَيْنَكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿۶۴﴾ فَأَسِرْ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَاتَّبِعْ أَدْبَارَهُمْ وَلَا يَلْفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ وَامْضُوا حَيْثُ تُؤْمَرُونَ ﴿۶۵﴾ وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ ذَلِكَ الْأَمْرَ أَنَّ دَابِرَهُمْ لَئْلَافٌ مَقْطُوعٌ مُصْبِحِينَ ﴿۶۶﴾ وَجَاءَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿۶۷﴾ قَالَ إِنَّ هَؤُلَاءِ ضَعُفَاءٌ لَا فَضْلَ لَهُمْ ﴿۶۸﴾ وَأَنْفُوا أَنْفَهُمْ وَلَا تَخْزَوْنَ ﴿۶۹﴾ قَالُوا أَلَمْ تَنْهَ عَنْ الْعَمَلِ ﴿۷۰﴾

۲۳۵

﴿۹۴﴾ کانوا فیہ یمترون﴾ فریشته کهان وتیان: ئیمه پیاوخراپ نین، دلنیا به ئیمه فریشته یان و هاتووین به وهی ئه وان گومانیا ن تیدا یه، واته: هاتووین سزایه کهان هینا وه که هۆزه کهت گومانیا ن له هاتنیدا هیه **﴿۹۵﴾ واتیناک بالحق﴾** هاتووین بولات به هه وایی ههق و راست، وه کو ده فرموی: (ماننزل الملائكة إلا بالحق...) **﴿وانا لصادقون﴾** وه بیگومان به راسمانه و راست بیژین له قسه که ماندا.

لوو! شه و دهوی به خاوو خیزانت بکه:

﴿۹۶﴾ فاسر باهک بقطع من اللیل﴾ جا که وایه ئه ی لوو! له دواي تیپه بهوونی به شیک له شه و خاوو خیزانت وه ده رنی و له شار بهر **﴿واتبع ادبارهم﴾** خویشت شوینیا ن بکه وه **﴿ولا یلتفت منکم احد﴾** وه نابی هیچ که سیکیشتان به ره دوا لاکاته وه تا ئه و نا په حه تی و سزایه نه بیی کاتی ده بار یته سه ریا ن **﴿وامضوا حیث**

تؤمرون ﴿وہ بؤ ئہو شوئنه کہ فہرمانتان پیکراوہ لہ ولآئی (شام) کہ بؤی بجن، ریگرنہ بہر ﴿۶۶﴾ **وقضینا إلیہ ذلک الامر**﴾ وہ ئہو ہر بارہ گرنگ و گہورہیہمان سروس بؤ کرد ﴿ان دابر هؤلاء مقطوع مصبحین﴾ کہ بہر اسیتی لہ دہمی بہرہبیاندا رگ و پیشہی ہموو ئہمانہ لہین دہردی و، ئہبی ہیچ کہسیکیان لی دہر نہ چیت، وک لہئایہتی تردا دہفرموی: (ان موعدهم الصبح الیس الصبح بقریب). یان ئہفرموی: (فقط دابر القوم الذین ظلموا والحمد لله رب العالمین).

خہ لکی شار بہہ لہ لہ سہریان ہہ لدا:

﴿۶۷﴾ **وجاء اهل المدينة يستبشرون** ﴿وہر کہ خہ لکی شارہکی (سدوم) بیستیان وا لووط میوانی ہاتوہ،

کہوتنہ ہلہلہ کیشان و، لہ خویشیا مژدہیان بہیہکدی دہدا

بؤ ئہنجامدانی ئہو کارہ زور دزیوو قیزہون و ناشیاوہیان !!

﴿۶۸﴾ **قال ان هؤلاء ضیفی فلا تفضحون** ﴿جا لہ بہر ئہوہ

کہ لووط نہیزانیبوو ئہوانہ فریشتہن، ترسی ہہبوو بی

حورمہتیان بکہن، بویہ وتی: بہر اسیتی ئہوانہ میوانی من،

تکاتان لی دہکہم پرو زہردم مہکہن و ئاپرووم مہبہن لایان

﴿۶۹﴾ **واتقوا الله ولا تحزون** ﴿لہ خوا بترسن و، شہرمہندہو

چاوشورم مہکہن، جا لہ باتی ئہوہ ہوزہکی بہگوئی بکہن

﴿۷۰﴾ **قالوا اولم ننہک عن العالمین** ﴿وتیان: ئایا پیمان

نہگویت نابی کہس تخونت کہوی و میواندری خہ لکان

بکہیت؟ واتہ: بہ گویمان ناکہیت و ریگریشمان دہکہیت لہ

ئہنجامدانی کارہکہمان؟ ﴿۷۱﴾ **قال هؤلاء بناتی ان کنتم**

فاعلین ﴿لووتیش لہناچاریا وتی: کورہ غیرہتتان بیٹ

ئہمانہ کچہکانمن، لیٹان مارہ ئہکہم، ئہگہر ہر نیازی

ئہوکارہتان کردوہ، تکایہ بگہرئہوہ سہر فیتہتی پاک و

خاویں، وہ لہو بہد ئہخلاقییہ لادہن. راقہکرانی قورٹان

دہلین: مہبہست لہ وشہی (بناتی) کیڑولہو کچانی ہوزو

قہومکہیہتی، چونکہ ہموو پہیامبریک باوکی میللہتہکی خویہتی ﴿۷۲﴾ **لعمرك انہم لفي سكرتهم يعمهون** ﴿خوا

ئہفرموی: دہ بہگیانی تو قہسہم ئہی موحمہد ﷺ! ئہوانہ لہگیڑاوی مہستی و بی ہوشی و سہر لیشتیاوی

خویاندا یارییان دہکردو بہیہکدا دہاتن، چونکہ ناگیان لی نہبوو بہیانی چییان لیڈی...!! (عہبدولای کوری

عہباس) دہلین: خوا ہیچ ریژداریکی تری وک موحمہد ﷺ دروست نہکردوہو، نیشم بیستوہ کہ سویند

بہگیان و ژبانی ہیچ کہسیک بخوات، جگہ لہ پہیامبر ﷺ. راقہکرانی قورٹانیش بہکوئی دہنگ دہلین: خوا لہو

ئایہتہدا سویندی بہگیان و ژبانی پیغہمبہر خوارد !! دیارہ ئہمہ بہلگہیہ لہسہر گہورہی و مہزناہتی پیغہمبہر،

وہ شتیکی تر جگہ لہمہ ناگیہنیٹ، وک شہرعیہتدان بہ سویند خواردن بہ غیرہن خوا، چونکہ خوا سوین بہ گہلی

لہ دروستکراوہکانی دہخوا، بہلام بؤ ئیمہ رہوانیہ سویندیان پی بخوین.

سُورَةُ الْحَجَرِ

سُورَةُ الْحَجَرِ

قَالَ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي اِنْ كُنْتُمْ فَعَلَيْنِ ﴿٧١﴾ لَعَمْرُكَ اِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٧٢﴾ فَآخَذَهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ ﴿٧٣﴾ فَجَعَلْنَا عَلَيْهِمْ سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ ﴿٧٤﴾ اِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّالْمُتَوَسِّعِينَ ﴿٧٥﴾ وَاِنَّهَا لَلسَّبِيلِ مُقِيمٌ ﴿٧٦﴾ اِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾ وَاِنْ كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ لَظَالِمِينَ ﴿٧٨﴾ فَانْقَمْنَا مِنْهُمْ وَاِنَّمَا لِيَا مَارِئِينَ ﴿٧٩﴾ وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسِلِينَ ﴿٨٠﴾ وَآتَيْنَهُمْ آيَاتِنَا فَكَأَنُوا عُصْرُجِينَ ﴿٨١﴾ وَكَأَنُورُ الْيَحْتُونَ مِنَ الْجِبَالِ يُونُاءَ امِينٍ ﴿٨٢﴾ فَآخَذَهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ ﴿٨٣﴾ فَاَعْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٤﴾ وَمَا خَلَقْنَا السَّجَّوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ فَاصْفَحَ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ ﴿٨٥﴾ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨٦﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِ وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ ﴿٨٧﴾ لَا تَصَدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَاهُ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَخَفَضْ جَنَاحَكَ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾ وَقُلْ اِنِّي اَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ ﴿٨٩﴾ كَمَا اَنْزَلْنَاهُ عَلَى الْمُتَقَسِّمِينَ ﴿٩٠﴾

الَّذِينَ جَعَلُوا

۳۱

له گه ل' گزنگی هه تاودا خوا گرتنی :

﴿^{۷۳} **فَاخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةُ مَشْرِقِينَ**﴾ ئینجا له گه ل' گزنگی خوردا شریخو دهنگی فریشته، یان هه شریخه یه کی تر گرتنی و، لاپه ره ی ژیا نیان پیچرایه وه ﴿^{۷۴} **فَجَعَلْنَا عَلَیْهَا سَافِلَهَا**﴾ بهو شیوه که خانووه کانیانمان ژیرو ژوور کرد ﴿**وَأَمْطَرْنَا عَلَیْهِمْ حِجَارَةً مِّنْ سَجِيلٍ**﴾ وه به (گلبره) بهرده بارانمان کردن ﴿^{۷۵} **إِن فِیْ ذَٰلِكَ لَآیَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ**﴾ بهراستی لهو سزاو توله دا زور به لگه و نیشانه هه یه بو ئه وانه ی پهنو ئاموزگاری وهر بگرن و، یان ورد ده بنه وه، جا هه ر بو دووپاتی ئه و مانایه و ده رک و زیره کی مروی ئیماندار ، پیغه مبه ر ﷺ ده فره مروی: ((إِتَّقُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ)) پاشانیش ئایه تی: (إِن فِیْ ذَٰلِكَ لَآیَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ) ی خوینده وه. الترمذی. (فی تفسیر القرآن (۳۱۳۷) باب (۱۶) من سورة الحجر. وفی سنده عطیة العوفی وهو ضعیف جدا، وقد أخرجه الشوكانی فی الفوائد المجموعة فی الأحادیث الموضوعة..) ئه مه و هه ندی لیكۆلینه وه ی تری له سه ره، ده توانی ته ماشای ته فسیری (قورتبی) بهرگی ۵/ په راویزه که ی بکه ی. ﴿^{۷۶} **وَأَنهَا لِبَسِیلٍ مَّقِیمٍ**﴾ و بهراستی ئیستاش گوندو شاره ویرانکراوه کان له سه ر ریگه ی کاروانه کاندایه له ولاتی (شام)، هه ر به پیوه ماونه ته وه و ده بیئرین و، بوونه ته ده ریچه یه کی بوگه ن و پیس، وه کو ده فره مروی: (وَأَنکُمْ لَتَمُرُونَ عَلَیْهِمْ مَصْبِحَیْنٍ ، وَبَالِیْلٍ أَفَلَا تَعْقِلُونَ) ﴿^{۷۷} **إِن فِیْ ذَٰلِكَ لَآیَةٌ لِّلْمُؤْمِنِیْنَ**﴾ بهراستی له و ده ست وه شانده دا نیشانه یه کی گه وره ی ده سه لاتی خوا هه یه بو برواداران.

یارانی بی شه یش (أَصْحَابُ الْآيَةِ) له ناو چوون:

﴿^{۷۸} **وَإِنْ كَانَ أَصْحَابُ الْآيَةِ لَظَّالِمِیْنَ**﴾ و بهراستی (أَصْحَابُ الْآيَةِ) خاوه ن بی شه کان، واته: گه له که ی (شوعه یب) بره یان به شوعه یب نه هینا و سته مکارو له سه ر نا هه ق بوون. (ئه یکه) به جیگایه کی پر له دار و دره خت ده لین) ﴿^{۷۹} **فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ**﴾ ئیمه یش له بهرامبه ر ئه وه وه توله مان ئی سه ندن، هه وره تریشقه و بوومه له رزه گرتنی و، بوونه قوربان ی لاساری خو یان ﴿**وَأَنهَآ لِبِأَمَامٍ مَّیْمِیْنٍ**﴾ که بهراستی هه ردو وکیان شارو گونده ویرا و کراوه کانی نه ته وه که ی (لووط) و، هۆزه که ی (شوعه یب) له سه ره ریگایه کی ئاشکرادان و ده بیئرین ، ریبواران هه مووکات به لایاندا تیپه ر ده کن و ئاسه واریان دیاره و ده بیئریت ، ئه وه ی خاوه ن ئیمان و خاوه ن هۆش بی په ندیان ئی وهر ده گری، ئه ی ئیوه بو په ندی ئی وهر ناگرن ئه ی قوره یش؟

خه لکی حیجریش (سه موود) تیا چوون:

﴿^{۸۰} **وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحَجَرِ الْمُرْسَلِیْنَ**﴾ و بهراستی خه لکی شاری (حیجر) یش - نه ته وه که ی صالح که له نیوان (مه دینه) و (شام) دایه - په یامبه رانیان به درۆزن دانا، واته: باوه ریان به صالح پیغه مبه ر نه کرد، ئه مه ش وه کو ئه وه وایه باوه ریان به هه موو پیغه مبه ران نه کردبی. ﴿^{۸۱} **وَأَتَيْنَاهُمُ آيَاتِنَا**﴾ جا له گه ل' ئه وه یشدا چه ندین به لگه و نیشانه ی ده سه لاتی خو شمان نیشاندان، وه کو و شتره که و، بیره که ، به لکو باوه ر به یئن ﴿**فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِیْنَ**﴾ که چی هه ر بیزاریان ده ربیری و پرویان له و گشت موعجیزه و ئایه تانه وهر گپرا! ﴿^{۸۲} **وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بِیُوتَا آمِنِیْنَ**﴾ وه ئه وان هۆزیکی وابوون له چیاکاندا، خانوویان بو ئاره زووو خو شیی ده تاشیی و، تیا یاندا به ئاسووده ده ژیان ﴿^{۸۳} **فَاخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِیْنَ**﴾ هه تا له ئه نجامی بی دینی خو یاندا، له به ره به یانیکی زوودا سزاو دهنگی ویرانکه ریان هاته سه رو گرتنی و تیا چوون ، له فره مووده دا هاتووه: هه ر که پیغه مبه ر ریکه و تبا ئه و شوینانه به هاوه له کانی ده گوت: له م جو ره شوینانه دا به زو ریش بوو ییت ده بی بگرین، نه وه کو سزا که ی ئه و انتان

﴿ **وَقُلْ إِنِّي أَنَا الْغَافِرُ الْمُبِينُ** ﴾ بَلَى: من تهنها ترسیڼهري ئاشکرام ، لهو به ولاره هېچم به دست نښه و،
هرکه سيک باور نه کات، نه واکو گه لانی پيشوو گيروده دهيت ﴿ **كَمَا أَنزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ** ﴾ (نهوو سعوود)
له ته قسيري هم نايه ته داهي: هر چوني قورئانمان دابه زانده خواره وه بوتو نه ي پيغه مبره!، هر ئاواش
له سهرده مي رابوردودا کتييمان نارودوه بو سهر نه وجوله که و گاورانهش سوينديان خواردبوو پيکرا درايه تي
پيغه مبره کانين بکن ﴿ **الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ** ﴾ نه وانه يان قورئانين به شبه شکرد، واته: باورپيان به
هنديکي کردو، به هندیکی باورپيان نه کرد، هر وکو کتيبه کاني سهرده مي خويانين به شبه شکردو، باورپيان به
هنديکي کردو، هينديکيان خسته نه ولاره. پيشه واکو (بوخاريي) له (ئين عه باس) وه دهلي: نه وانه ي قورئانين
به شبه ش کرد خاوه ننامه کان بوون ، نه وانبوون باورپيان به هندیکی هيناو، باورپيان به هندیکی نه هينا! ﴿
فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ﴾ سويند به پوره دگارت نه ي موحه ممه د! ﷺ له هه مووان دهرسين ﴿ **عَمَّا كَانُوا**
يَعْمَلُونَ ﴾ له وکاروکرده وهيه ده يان کردو، چونيش وه لامي پيغه مبره کانين ددابه وه؟

سپارده که ت به ناشکرا را بگه یه نه :

﴿ **فاصدع بما تؤمر** ﴾ جا تویش نهی پیغه مبره هه چیت پی سپیردراوه بی پهردهو به ناشکراو نمایان دهی بره، واته: پرو به پرو به مردمی را بگه یه نه، نایینه که ت ناشکرا بکه ﴿ **واعرض عن المشركين** ﴾ و له هاو به شدانه ران پرو و هر گپره گوئیان مه دهی و. ئیین عه باس نه لی: **ثم فایه تهی ئیره به نایه تی: (فاقتلوا المشركين) هی (تهو به) نه سپراوه تهو، به لکو نه میش بؤکات و ساتی خوئی کاری پی ده کری** ﴿ **إنا كفيناك المستهزئين** ﴾ چونکه به راستیی ئیمه له بهر بهر گالته که راندا بو تو به سین و ناهیلین کاره که ت راگرن، خوی گه وره له جیگایه کی ترده بهرام بهریان ده فهرموی: (ودوا لو تدن فی دهنون) ۹/۶۸. یان ده فهرموی: (.. والله یعصمک من الناس..) ﴿ **الذین يجعلون مع الله إلها آخر** ﴾

نه وانه ی که له گهل خوادا په رستراوئیکی تر داده نئین ﴿ **فسوف يعلمون** ﴾ له دوا ییدا چاک نه زانن چییان پی ده که یین، نه و بهو هه له پرۆژی (به ردا) خوا ریسوای کردن و ئا پرۆوی بردن و، پۆزه ی لوو ته بهرزه کانی شکاند، ئیستایش هه که سیئ شهریک بو خوا دابنی و، گالته و مه سخره به دینی خوا بکات، خوی گه وره خوئی خه می ده خوات و بهروو دهیدا به زه ویددا. **تا هه ق سه رنه که وی کول نه دهیت:**

﴿ **ولقد نعلم انک یضیق صدرك بما یقولون** ﴾ وه به راستیی ئیمه ده زانن که تو له قسه ی ناپه سه ندی نه وانه سنگ و دلت ته نگ ده بی، خه ریکه نه توانی کاره که ت بکه ییت ﴿ **فسبح بحمد ربک** ﴾ جا تویش بو لا بردن نه و نا په حه تی و دلته نگیه هه شوکری په روه ردگاری خو ت بکه ، به پاک و خاوین پای بگره و پرو له نویژ بنی ﴿ **وکن من الساجدين** ﴾ و هه ردهم له کپنووش به رانبه . پی شه و (نه حمده) **ثم فهرمووه (قودس) یه ی هی ناوه که خوا ده فهرموی: ((یا ابن آدم! لاتعجز عن أربع رکعات أول النهار اکفک آخره))** واته: نهی نه و هی ئادهم! تو له سه ره تایی روژه و هه چوار رکات نویژ بکه ،

بو کو تایی روژیش خو مت به سه ﴿ **واعبد ربک حتی یاتیک الیقین** ﴾ و هه میشه په روه ردگاری خو ت به رسته، تا نه و کاته یه قین (مه رگ) ت بو دی . (موجامید) و (قه تاده ..) ده لئین: پی شه و (بوخاریی) ش و شه ی (یه قین) ی هه به مه رگ ته فسیرو مانا کردو ته و. واته: هه تا نه و روژه ده مریت ، هه له سه ر دینه و کلا مه به .

تیینی: تا قمی له وانه که به باشی له نایینی خوا حالی نه بوونه و خو یان له راستیه کان لاده دن ده لئین: مرو ف تا نه و کاته خوا په رستی له سه ره که به ته وای خوی به به زه یی ده ناسی، جاپاش نه و، ئیدی نه نویژی له سه ر ده مینی و، نه هیچ فه رزو واجیباتیکی ترا ده سا تو ش دلنیا به نه ی خوینه ری هیژا! که ته فسیری پر به پیری **ثم فایه ته هه نه ویه ئیمه بو مان کرد.**

سُورَةُ الْحَجَّاتِ

سُورَةُ الْحَجَّاتِ

الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ ﴿١٩﴾ قَوْلًا لِّسَانِهِمْ
أَجْعِلْ ﴿٢٠﴾ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢١﴾ فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ
عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿٢٢﴾ إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ ﴿٢٣﴾ الَّذِينَ
يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٢٤﴾ وَلَقَدْ نَعْلَمُ
أَنَّكَ بَصِيقٌ صَدْرُكَ يَمُوقِلُونَ ﴿٢٥﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ
مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿٢٦﴾ وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٢٧﴾

سُورَةُ الْحَجَّاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْعَوْا بِهِمْ سَبْحَنَهُ، وَتَعْلَى عَمَّا يُشْرِكُونَ
﴿١﴾ يُرِزُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرٍ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
أَنْ أُنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ ﴿٢﴾ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ تَعْلَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣﴾ خَلَقَ
الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٤﴾ وَاللَّعْنَةُ
خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دُفٌّ وَمَنْعَعٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥﴾
وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرْجَوْنَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ ﴿٦﴾

له (۱۴۱۶/۱/۱) كۆچى بەرامبەر بە (۱۹۹۵/۵/۳۱) زايىنى له تەفسىرى ئەم سوورەتە بوومەو.

(والحمد لله رب العالمين).

*** **

۱۶- سوورەتى (نەحل)

مەككەيىيە (۱۲۸) ئايەتە

بەناوى خواي بەخشندەي مېهرەبان

* ئەم سوورەتە بناغەو بنەما سەرەككەيەكانى ئىسلام باس دەكات، وەكو خوايەتتى خواي تاك وتەنيا، وەحى و نىگا، زىندووبوونەو پاداشت و تۆلە. لە پال ئەمانەيشدا گەلى بەلگەي جۆراوجۆر دىننەتەو لە ئاسمان و زەوىي، لە دەرياو، لە كۆوكان، لە دەشت و شيوو دۆلەكان، لىزەمەي باران و، شىنبوونى پروەك و گژوگياو، گەمىي و كەشتىەكان، ئەستىرەكان، كە لە تارىكەكانى شەودا، پىيواران بەتايبەتتى سووديان لىي وەردەگرن و، پىيان پىي دەردەكەن، ئەمانەو چەندىن دىمەنى تر كە مروقە بەچاوى سەر ئەيانبىنى و بەگوئى دەيانبىسىت. باس لەمانە دەكات بۆ دۆزىنەوئى خواو بەيەك زانىنى ئەو.

* لە سەرەتاو باسىكى سروش و نىگا دەكات، كە جىگاي لاقرتتى بى باوەران بوو و پرويان پىي نەكردو، هاتنى قىامەتەشيان بەشتىكى زۆر دور لە قەلەم دەدا. تەنانەتتى ئەوئەندەيش نەقام بوون ئەيانوت: جا ئەگەر راستە قىامەت دىت دە فەرموو بۆمان بىنە !! تا دواتر بكەوتايە زياتر گالتەيان دەكرد...

* سوورەتەكە زياتر تىشك دەخاتە سەرەنەماي يەكتاپەرستىي. بۆيە پروەكەتە مروقەكان و پىيان دەلەيت: هەرکەسە بەپىي دەسلەتتى خوى باژىرى خوى بخاتە گەر بۆ دۆزىنەوئى خوا، بەتايبەت سەرىك بەرزەوەكەن و دروستكراو رەنگاو رەنگ و نەخشىنەكانى ئەو بىيىن لەم بوونەوەرە فراوانەدا.

* مروقەكان بەگشتىي دادەچلەكىنى لە دەرنەجامى سىلەيى و بى باوەرپىيان سەبارەت بە نەيمەتەكانى خواي گەورە، دەشيانترسىنى لەپاشە پۆژىكى رەش و نەگريس، ئەگەر درىژە بەو بىرو بۆچونە هەلەيەيان بەن.

* لە كۆتاييدا فەرمان بە پەيامبەر ﷺ دەكات كە زۆر بە حىكمەت و وردبىنانە خەلكى بانگ بكات بۆلاى دىنى خوا، وەلەگەلياندا هەميشە وشەي جوان و شىرىن بەكاربىنى. لە هەمان كاتيشدا دەبى زۆر لىيوردەو بە ئارام و خۆگر بىت لەسەر ئەو ئەزىيەت و ئەشكەنجەيە لە پىناوى بىرو باوەرەكەيدا دەدرى: (ادع إلى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة...) هەتا (واصبر وماصبرك إلا بالله).

هاتنى قىامەت نزيكە :

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* ۱ اتى امر الله﴾ ئەوا فەرمانى خوا بۆ سزاي بى باوەران هات و گەيشت و قىامەت بەرپا بوو، بەلئى چونكە قىامەت هەر لە هاتنداىەو سەرئەنجاميش (هەر پىشەديت) خواي گەورە بە كردارى رابووردو (ماضى) وشەي (اتى) ي هينا، هەر وەك لە جىيتردا هەر لەو بارەيەو دەفەرموى: (اقترَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ معرضون) ۱/۲۱. يان دەفەرموى: (اقترَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ). ﴿فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ﴾ جا كەوايە پەلەي ئەو رۆژە مەكەن ، بىگومانىن هەردىت ، پىغەمبەريش دەفەرموى: بەر لەهاتنى كات و ساتى قىامەت لەلاى خۆرئاواو پەلە هەورىكى رەش وەكو (مەتالە) پەيدا دەبىت ، بەردەوام بەرەو ئاسمان بەرز دەبىتەوئەو هەلدەكشىت، ئەوسا جارچىيەك لەناو هەورە رەشەكەدا دەلەيت: ئەي خەلكىنە ! ئەوجا خەلكەكە بەرەو يەكدى دىن، ئەويش دەلەيت: ئەرى گۆيتان لىو

بوو؟ هەیانە دەلی: بەلی، هەیشیانە دوودلە، بۆجاری دووهم هاوار دەکاتەوه: ئەرێ بیستان؟ خەلکەکش دەلین، بەلی، جابۆ جاری سییەم دەلی: خەلکینە! هوشیار بن! وابریاری خوا هات بۆهاتنی قیامت، پەله مەکن و بەرپۆهیه، ئەوجا پیغه مەبر فەرمووی: سویندم بەو زاتە گیانی منی بەدەستە! ئەوەندە بەپەله دیت، ئەو دوو کەسه که پارچه قوماشییان راخستبیت، فریای کۆ کردنەوهی ناکەون، ئەوپیاوهی (هەون) قومی چاک کردووه بۆ ئاوه خۆرهی ئازەلەکە، مۆلەتی نایبێ ئاویانی تیا بدات، ئەو پیاوهی و شترەکی دۆشیوه بیخواتەوه، فریای خواردنەوهی ناکەویت، ئیتر خەلکی بەگشتی سەر قالن، هەر یەکە بەدەردی خۆیهوه. ﴿سبحانه و تعالی عما یشرکون﴾ پاك و خاوینی و، بەرزی و بلندی هەمیشە بۆ خوا لەو شتانە و ئەوانە دەیکەنە هاوبەشی و هاوایی و، زیاد لەوهش که دەلین ناتوانی قیامت بینێ!.

فریشتە تاك و تەناییی خوا دەچەسپینن :

﴿ینزل الملائكة بالروح من امره علی من یشاء من عباده﴾ خوا بەفەرمانی خۆی فریشتە وەحی (جبریل) بەسروش و وەحیەوه بە فەرمانی پەیا مەبریه تی، دەنیری بۆ سەر هەرکەسیک لە بەندەکانی که خۆی بیهوی و بەشیای بزانیت. ئەم ئایەتە رەتی قەسە ئەوانیە که خوا لەسەر زاریانەوه دەفەرموی: (لولا نزل هذا القرآن علی رجل من القریئین عظیم) ۳۱/۴۳. یان لە جینگەیهکی تردا دەفەرموی: (الله یصطفی من الملائكة رسلا ومن الناس ..) یان دەفەرموی: (.. الله اعلم حیث یجعل رسالته ..) ﴿ان انذروا انه لا اله الا انا﴾ وەحییان بۆ دەکا و پێیان دەلی: که خەلک لەسەر بترسین و، ئاگاداریان بکەن که جگە لە من هیچ پەرستراویک بەهەق نییە ﴿فاتقون﴾ جا کەواتە لەسنوورەکانم پارێز بکەن و، قەسەم مەشکینن ﴿خلق السموات والارض بالحق﴾ خوا دەسەلاتداریکی وایە که ئاسمانەکان و زەوی بەراست و بەهەق بەدیھێناوه، نەک بیھوودە وەهوانتە، لەجینگایەکی تردا دەفەرموی: (لیجزی الذین اصابوا بما عملوا ویجزی الذین احسنوا بالحسنى) ئیدی چۆن هاوبەشی بۆ دابنن؟! ﴿تعالی عما یشرکون﴾ بەرزو بلندە لەو بتانە و ئەوان ئەیانکەنە هاوبەشی و، دەسەلاتی هیچ شتیکیشیان نیە.

ئاسمان و زەوی و مڕۆھەر خوا داھینان :

﴿خلق الإنسان من نطفة﴾ ئەو مڕۆقە و لە تنۆکە ئاو (تۆم) یکی کەم و لاواز دروستکرد ﴿فإذا هو خصیم مبین﴾ کەچی لەباتی باوەرھێنان، بوویە دوژمنیکی ئاشکرا و مللانیکەر لەگەڵ دروستکارەکی خۆیدا و کەوتە ئینکاری کردنی وجودی!! لە سوورەتیکی تردا هەر لەو بارەیهوه دەفەرموی: (وهوالذی خلق من الماء بشرا فجعله نسبا وصهرا وكان ربك قديرا). پیغه مەبریشمان (محمد) لە فەرموودەیهکی قودسیدا دەفەرموی: ((ابن آدم! انی تعجزنی وقد خلقتک من مثل هذه؟! حتی إذا سویتک فعدلتک مشیت بین بردیک وللارض منك وئید (الوئید: شدة الوطء علی الارض یسمع کالدوی من بعد) فجمعت ومنعت، حتی إذا بلغت الحلقوم، قلت: اتصدق وانی اوان الصدقة)) رواه الإمام أحمد ۲۱۰/۴. پیغه مەبر ﷺ کەمی (تف) دەکاتە ناو (لەپی) دەستی و پاشان دەفەرموی: خوا ی بالاً دەست دەفەرموی: ئەی بنیادەم! تۆ دەرئەوی لەدەستم دەرچی، خو من تۆم لە چەشنە ئاویکی ئاوا بەدیھێناوه؟ کەچی بەدەعیەوه بەسەر زەوییدا دەچیت! مالت کۆکردەوه و نەتەبەخشی، هەتا گیان گەیشتە گەرووت، تازە دەلینیت: مال دەبەخشم! جاکە کاتی بەخشین ماوه؟

مه‌رو مالا تیشی له‌به‌ر نیوه دروستکرد :

﴿**وَالْأَنْعَامِ خَلْقَهَا**﴾ مه‌رو بز و گاو و شتریشی بو دروستکردن، له‌سورته‌تی (ئه‌نعام) دا زیاتر له‌سه‌ر ئه‌م نیعمه‌تانه چوو، لی‌ره هه‌ر وه‌کو وه‌بیر هینانه‌وه‌یه‌ک خستییه‌ روو ﴿**لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ**﴾ هوی گه‌رمییان تیدایه‌ بۆتان، واته‌: له‌وانه‌ جلك و به‌رگ، كه‌مایه‌ی خو‌ گه‌رم‌كردنه‌وه‌تانه‌ دروست ده‌كهن و، خو‌ له‌سه‌رما ده‌پاریزن ﴿**وَمَنْفَعٌ**﴾ و بی له‌وش گه‌لی سوودو كه‌لکی تریان تیدایه‌ بۆتان (شیرو دوو روون و په‌نیرو...) ﴿**وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ**﴾ و له‌ گوشته‌كه‌یشیان ده‌خوون ﴿**وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ**﴾ وه‌ جه‌مال و جوانیشن بۆتان ﴿**حِينَ تَرِيحُونَ**﴾ کاتی ئیواران ده‌یانه‌یننه‌وه ﴿**وَحِينَ تَسْرَحُونَ**﴾ وه‌ کاتی به‌ریان ده‌ده‌ن بو له‌وه‌رگا‌کانیان به‌یانیان ، ئای چه‌نده‌ مایه‌ی دلخو‌شیی و جوانییه‌ بۆتان و،

خه‌لكیش به‌ چاوی ری‌زه‌وه‌ سه‌یرتان ده‌كهن ، چونكه‌ سه‌روه‌ت و سامان بو دنیا‌ش مایه‌ی قه‌درو ئیعتیباره‌ لای خه‌لكی خو‌ی ﴿**وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَى بَلَدٍ**﴾ وه‌ كه‌ل و په‌له‌ قورسه‌كانیشتان بو ئه‌و‌شارانه‌ راده‌گو‌ی‌زن و هه‌له‌ده‌گرن، كه‌ ئه‌گه‌ر ئه‌و‌ ئا‌ژه‌لانه‌ نه‌بووبان ﴿**لَمْ تَكُونُوا بِالْفِئَةِ إِلَّا بَشَقِ الْأَنْفُسِ**﴾ ئیوه‌ به‌ ئه‌زیه‌ت و ئازاری گیانیی و ده‌روونیی نه‌بووبا پییان نه‌ده‌گه‌یه‌شتن، واته‌: له‌کاتی هه‌ج و عومره‌و بازرگانیی و هه‌ر جم و جوولیکی تر‌دا به‌ناسانی بی ئه‌وانه‌ بۆتان ئه‌نجام نه‌ ده‌دران، هه‌ر له‌وه‌باروه‌ له‌جیگایه‌کی تر‌دا ده‌فه‌رموی: (وان لكم فی الأنعام لعبرة نسقيكم مما فی بطونها ولكم فیها منافع كثيرة ومنها تأكلون، وعليها علی الفلك تحملون) و ئه‌مانه‌و چه‌ندین ئایه‌تی تر هه‌ر له‌بارهی ئه‌و نیعمه‌ته‌ گرنگانه‌ی خواوه‌ هاتوون و هه‌ن، پیویست ناکات به‌هینانیان ﴿**إِنْ رِبْكُمْ لِرُؤْفٍ رَحِيمٍ**﴾ به‌راستی په‌روه‌ر‌دگارتان به‌رامبه‌ر به‌ئیه‌ زور به‌ به‌زه‌یی و زو‌ریش میه‌ره‌بان و، دلاویه‌ ﴿**وَالْخَيْلِ وَالْبِغَالِ وَالْحَمِيرِ**﴾ هه‌روه‌ها ئه‌سپ و مایه‌ن و هیسترو گو‌یدریژی دروستکرد ﴿**لِتَرْكِبُوهَا**

وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَى بَلَدٍ لَّئِنْ تَكُونُوا بِلِفَيْهِ إِلَّا بَشَقِ الْأَنْفُسِ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٧﴾ وَالْخَيْلِ وَالْبِغَالِ وَالْحَمِيرِ لَتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَمَخْلُقٌ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨﴾ وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَايزٌ وَلَوْ شَاءَ لَهَدَّكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩﴾ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ﴿١٠﴾ يُثْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَبَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَفْكُرُونَ ﴿١١﴾ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِ رَبِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٢﴾ وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣﴾ وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لَكُمْ لََّكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حَبْلًا مَّوْلَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلَ مَوْخَرَفٍ فِيهِ وَتَتَّبِعُوا مَن فُضِّلَهُ وَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٤﴾ وَالْقُرْآنِ

﴿**وَزِينَةً**﴾ بو ئه‌وه‌ی کاتی ئیوه‌ ده‌چن بو جییه‌ک سواریان بن، بی له‌وه‌یش ببه‌ زینه‌ت و جوانیی و جه‌مالی دنیا‌تان ، جا باشه‌ خوایه‌کی ده‌سه‌ل‌تدارو، خاوه‌ن نیعمه‌تیکی ئاوا شیای پهرستن نییه‌و، ناتوانی مردوو‌ان زیندوو بکاته‌وه‌؟ (ئهبوو حه‌نیفه‌) ره‌حه‌تی خوی لی بیت، پییوایه‌ كه‌ گوشتی ئه‌سپ و مایین قه‌ده‌غه‌یه‌و ناخوری، چونكه‌ له‌ئایه‌ته‌كه‌دا خوا ده‌فه‌رموی: (والخیل والبغال والحمير لتركبوها وزينة) واته‌: بو سواریی و زینه‌تی دروست‌کردوون ، نه‌ک بو خو‌اردن ، وه‌کو ئه‌و ده‌لیت. به‌لام جه‌ماوه‌ری زانا‌کان وه‌کو ئیمامی (مالیک و، شافعی و، ئه‌حه‌مد) و هاوه‌لانیان و زو‌ربه‌ی زانا‌کانی (سه‌له‌ف و خه‌له‌ف) یش ده‌لین: گوشتی ئه‌سپ و مایین هه‌لآله‌ و، ده‌خوری، به‌م به‌لگانه‌: یه‌که‌م/ له‌ بوخاریی و موسلیمدا هاتوو: (نه‌ی رسول الله ﷺ عن لحوم الحمر الاھلية، واذن فی لحوم الخیل) كه‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ خو‌اردنی گوشتی (كه‌ری مالی ریگری کرد و، مؤله‌تی به‌ خو‌اردنی گوشتی ئه‌سپ و ماییندا. دووه‌م/ ئیمامی

موسلیم له خاتوو (ئەسما)وە (خوای ئی رازی بێت) دەگێڕێتەو دەلیت: (نحرنا علی عهد رسول الله ﷺ فرسا فأكلناه ونحن بالمدينة) رواه مسلم، کتاب الصيد/ ۱۵۴۱. واتە: ئێمە لەسەر دەمی پیغەمبەر دا ﷺ لەمەدینەدا مایینیکمان سەربری و خواردمان. سێ یەم/ (دوحیه) دەلی: بە پیغەمبەرم ﷺ گوت: (الا أحمل لك حمارا علی فرس، فینتج لك بغلا فتركبها؟ قال: إنما يفعل ذلك الذين لا يعلمون) مسند الإمام أحمد/ ۳۱۱/ ۴. واتە: رێگەم دەدەیت گویدرێتێک لە مایینیک بپەرێنم، بەشکو هیستریکی ببی بۆ ئەملاو ئەولا سواری ببیت؟ فەرمووی: ئەو کاری ئەو کەسانە نەبێت. **﴿وَيَخْلُق مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾** بێ لەوانەیش شتی وا دروست دەکات کە تا ئیستا ئێوە پێتان نەزانیوون، ریتان پێ نەبردوون، وەکو چەندین جووری تری گیانلەبەرەن و ئازەل و هەرشتیکی تر **﴿وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ﴾** وە لەسەر خواوە پوونکردنەوێ رێگەی راست و بانگکردن بۆی بە بەلگەو سەلماندن. (سویدی) دەلی: مەبەست بەو رێیە، رێگا و رێبازە کە ی دینی ئیسلامە. **﴿وَمِنْهَا جَانِرٌ﴾** و هەیشیانە لارو چەوتە، مڕۆف ناگەیهێتە نامانج، وەکو ئایین و بەرنامەکانی تر **﴿وَلَوْ شَاءَ لَهْدَاكُمْ أَجْمَعِينَ﴾** خۆ ئەگەر خوا ویستبای رێنموونیتان بکات بۆرێ هەق و راستە کە، ئەوا پێکرا هەمووتانی رێنوینی دەکردن، بەلام هەلبژاردنی رێگاکان دەخاتە بەر دەس مڕۆف خویی و، نازادیشی دەکا بۆدیاریکردن و هەلبژاردنی، بۆئەوێ نەبێتە زۆر زۆرکاری، وەکو لەئایەتێکی تردا ئەو هەقیقەتە دووپات دەکاتەو دەفەرموی: (ولو شاء ربك لآمن من في الأرض كلهم جميعا). یان دەفەرموی: (ولو شاء ربك لجعل الناس أمة واحدة ولا يزالون مختلفين ..).

باران نیشانە ی دەسەلاتی خواوە :

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً﴾ خوا هەر ئەو زاتە دەسەلاتدارە کە لە حەواوە ئاو دەنێرێتە خوارووە لەشیوێ باراندا **﴿لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ﴾** ئێوە لێدەخوێنەو، ئاوێکی خوێش و شیرین بۆ خواردنەوێتان دەشی **﴿وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ﴾** هەر لەو ئاوە دارو درەخت و گیا شین دەبێ و، مەرو مالا تیشی ئی دەلەوێن، بەتایبەتی و شترە کانتان **﴿يَنْبِت لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِ الثَّمَرَاتِ﴾** هەر بەو ئاو و بارانەوێ کشت و کال و گەنم و جوو و داری زەیتوون و، داری خورما و رەزتان بۆ دەپوینێ و سەوز دەکا و غەیرەن ئەوانیش لە هەموو جووێکی میوەجات **﴿إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ﴾** بەراستی لەوانەدا بەلگەیهکی ئاشکرای مەزن هەیە بۆ دۆزینەوێ خواو ددان نان بەدەسەلاتی خوادا **﴿لَقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾** بۆ هەر گەلی بەوردی بیرکاتەو لە دەسەلاتی ئەو، پاشان بپێهوی ددان بنین بە یەکتای خوادا، ئەگینە خەلکی لارو لاسار چ کەلێک وەرەگریت لەوجۆرە شتانە ؟. شەوو روژو هەیش و خورو گژوو گیای بۆ رامکردن :

﴿وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ﴾ هەرئەو زاتە شەوو روژو مانگی بۆ رامکردن **﴿وَالنَّجْمِ﴾** مسخرات بامرە گشت ئەستێرەکانی تریش هەر بەفەرمانی ئەو رامکارون، زۆر بە ئاسانی بە ئاسماندا دی و دەچن **﴿إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ﴾** بە راستی لەو شتانەدا کۆمەڵی بەلگە ی مەزن هەیە بۆ گەلی تێگا. لەسوورەتی (ئەعراف) ییشدا تەئکیدێ ئەو دەکاتەو دەفەرموی: (إن ربكم الله الذي خلق السموات والأرض في ستة أيام ثم استوى على العرش يغشى الليل النهار يطلبه حثيثا والشمس والقمر مسخرات بأمره إلا له الخلق والأمر تبارك الله رب العالمين) ۵۴ **﴿وَمَا ذَرَأَا لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَانَهُ﴾** وە لەم زەویەیدا چەندین شتی جوړاو جوړو، رەنگ و تام لێکجیاوازی بۆ دروستکردوون، ئەگەرچی لە یەک ریشەیش بن **﴿إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِقَوْمٍ يَذْكُرُونَ﴾** بێگومان

لەوەشدا بەلگەى گەرەو مەزن ھەيە بۇ كۆمەل و خەلكىك يىر بكا تەوھو ئاموژگارى وەرگرى بۇ بەيەك دانانى خواى
كار جوان.

زهریا و کیوو چۆم و ئه‌ستیره به‌لگه‌ی بوونی خوان :

﴿**وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ**﴾ هەر ئه‌و زاته ده‌سه‌ل‌تداریه که ده‌ریای رامکرد ﴿**لَتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا**﴾ هه‌تا ئێوه گوشتییکی ناسکی تازه‌ی ئی‌ ده‌ر به‌یئن و لی‌ بخۆن، له‌ ماسی یه‌کانی سوود و ه‌ر بگرن و، به‌ ده‌ر ئه‌وانیش چه‌ندین که‌لکی تری ئی‌ و ه‌ر گرن ﴿**وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا**﴾ هه‌تا مرواری و مه‌رجان و ه‌ر شتیکی تری جوانی ئی‌ ده‌ر به‌یئن و، بیکه‌نه‌ خشل و به‌کاری بیئن، وه‌ک ئه‌م ئایه‌ته‌ش ئه‌فه‌رموی: (يُخْرِجُ مِنْهُمَا الْمَرْجَانَ وَاللُّؤْلُؤَ) ۲۲/۵۵

﴿**وَتَرَى الْفَلَكَ مَوَافِرَ فِيهِ**﴾ وه‌ که‌شته‌یه‌کان به‌چاوی خۆت

﴿وترى الفلك مواخر فيه﴾ وہ کہشتیہ کان بہ چاوی خوٹ

دەبینی که دین و دەچن و بەسنگیان ئاوی دەریا لەت دەکەن
لە روێشتندا ﴿وَلتبتغوا من فضله﴾ و تا بەهۆیانەوه لە
نیعمەت و روژی خوا بگه‌ڕێن و کەلک وەرگرن و بازگانی
بکەن ﴿وَلعلکم تشکرون﴾ و بەشکو سوپاسی خوا بکەن،
لەسەر ئەو هەموو نیعمەت و بەهراوە پێی بەخشییون ﴿١٥﴾

والقى فى الأرض رواسى ﴿ وه لهزموييدا كيوه زؤر بهرزو
 بلندهكانى داناو كردنيه لهنگهرو ميخ و زهوى پييهستنهوه
 ﴿ان تميد بكم﴾ تا ئيوه نهلهزىنى و، بهئاسانى بتوانن

له سه‌ری بژین و بگه‌نه مه‌به‌سته‌کانی خۆتان و پینوین بن
 ﴿وانهارا وسبلا﴾ و چه‌ندین چۆم و رووبارو ریباریشی
 نیشان‌دان ﴿لعلکم تهتدون﴾ به‌شکو ری ژیا‌نتان بدۆزنه‌وو
 به‌خۆشیی بژین ﴿١٦ وعلامات﴾ وه چه‌ندین نیشانه‌ی
 تریشی بۆدانان، وه‌کو کی‌وو گردۆل‌که‌و ئاوو هاوشی‌وه‌ی
 نه‌وانه به‌روژدا ، بۆئه‌وه‌ی ری‌باران له‌وش‌کانی و ده‌ریادا
 ری‌یان پید‌هر‌که‌ن بۆ‌گه‌یشتن به‌نامانچ و مه‌به‌سته‌کانیان
 ﴿وبالنجم هم یهتدون﴾ ئه‌وان به‌ئه‌ستیره‌کانیش ری‌یان

دهر دهر کرد له تاریکایی شه ودا ﴿^{۱۷} **افمن یخلق کمن لا یخلق**﴾ دیاره ئەوانه هه موو کاری خوان“ ده ئاخو که سیك
 بتوانی به دی بهینی و، مهیلی له ههر شتیك ببی بهناسانی دروستی بکات، وهکو ئەوه وایه که توانای دروستکردنی
 هیچ شتیکی نه بی و، نه توانی ته نانه تی شتیکی ساده ش دروست بکات ؟ ﴿**افلا تذکرون**﴾ ئایا ئیتر ئیوه
 بیرناکه نه وه و، په ندو نامۆژگاری وهر ناگرن ؟ ﴿^{۱۸} **وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها**﴾ ئەوانه که میكبوون له نیعمه ت و
 به خششه کانی خوای گه وره، خو ئەگه ر بتانه وی گشت نیعمه ت و چاکه کانی خوا بز میرن، بو تان نا ژمی ردرین ﴿**ان الله**
لغفور رحیم﴾ خوای له کارزان زور لی بورده یه به رام بهر به در یغیه کانتان ، زو ریش دل و قان و میهره بانه ﴿^{۱۹} **والله یعلم**
ما تسرون وما تعلنون﴾ هه رشتی ئیوه بیشار نه وه و، به په نامه کی و به نهینی بیکه ن و، هه رشتی کیش دهر بخه ن و
 به ناشکرا ئەنجامی بده ن، خوا هه ر ده یزانی ﴿^{۲۰} **والذین یدعون من دون الله لا یخلقون شیئا**﴾ ئەو بتانه ش که ئەوانه

وَالْقَى فِي الْأَرْضِ رَوْسًا أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَأَنْهَضَ سُبُلًا
لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥﴾ وَعَلَّمَتِ بِالْجَمِّ هُمْ يَهْتَدُونَ
﴿١٦﴾ أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾ وَإِنْ
تَعُدُّوْا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصَوْهَا إِنَّ اللَّهَ لَعَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٨﴾
وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسْرُوبُونَ وَمَا يَعْلَمُونَهُ ﴿١٩﴾ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿٢٠﴾ أَمْوَاتٌ غَيْرُ
أَحْيَاءٍ وَمَا يُشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٢١﴾ إِنَّهُمْ كَرِهُوا لِرَبِّهِمْ
فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ قُلُوبُهُمْ مُنْكَرَةٌ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ
﴿٢٢﴾ لَاجِرُمْ أَمْ أَنْتَ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسْرُوبُونَ وَمَا يَعْلَمُونَ إِنَّهُ
لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴿٢٣﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَا أُنْزِلَ فِيكُمْ
قَالُوا أَسْطِيرَ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾ لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً
يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ أَلَا
سَاءَ مَا يَزُرُونَ ﴿٢٥﴾ قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
فَأَنَّ اللَّهَ بُلِيصُهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ فَرَّخَ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ
مِنْ فَوْقَهُمْ وَأَتَتْهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾

لهباتی خوا داوای هینانی خیرۆ، لادانی شهرو خراپهیان ئی دهکهن و دهیانپهرستن، قهت لییان نایهت هیچ شتی دروست بکهن ﴿وهم یخلقون﴾ و خویشیان دروست دهکرین، کهوابوو چۆن دهبنه خواو بپهرسترین !! ﴿اموات غیر احياء﴾ خو مردوون و زیندووونین ﴿وما یشعرون ایان بیعشون﴾ ههر ههستیش ناکهن کهی پهرستیارهکانیان زیندوو دهکرینهوه، جائیتر چۆن داوای خیرۆ قازانجیان لیدهکریت ؟ لهجیگایهکی تردا دهفرموی: (اتعبدون ماتنحتون، والله خلکم وما تعملون/ ۹۵، ۹۶).

بهدهر له (الله) کهسی دی نیه :

﴿إلهم إله واحد﴾ پهرستراوی به ههقی ئیوه، تهنها پهرستراویکی تاک و تهنیايه، بی شهريک و بی هاوهلهو ههر خویتی، نهگهر چی کافرهکانیش پییان سهیره! وهکو لهجییهکی تردا لهسه زاری نهوان دهفرموی: (اجعل الالهة إلهًا واحدًا إن هذا لشئ عجاب) یان دهفرموی: (وإذا ذکر الله وحده اشمأزت قلوب الذين لا يؤمنون بالآخرة، وإذا ذکر الذين من دونه إذا هم يستبشرون) ﴿فالذين لا يؤمنون بالآخرة﴾ جا نهوانهی که بهروژی دواپی باوهپناهینن ﴿قلوبهم منكرة﴾ دلیان نکوولی تهنیاپی و وهحدانیهتی خوا دهکا ﴿وهم مستکبرون﴾ و لهگهل نهوهیشدا خو بهزل دهزان له شوینکهوتنی ههق ! ﴿لا جرم أن الله يعلم ما یسرون وما یعلنون﴾ راسته وههقه، که خوا دهزانی و بهناگیه بهگشت نهو شتانه نهوان لهخهک دهیشارنهوه، یان دهی دهبرن و بهناشکرا دهیکهن . سهرنجیک: بۆ ماناو مهبهست لهوشهی (لاجرم): (خهلیل) و (سیبویه) نهحوی دهلین: به واتاو مانای (حقا) هاتوووه، وه دهلین: (ف) و(لا) و(جرم)) کلمه واحده، وعن الخلیل ایضا أن معناها: لا بد، ولامحالة. وقال الزجاج: (لا) ماهنا نفی، ورد لقولهم: إن الأصنام تغنیهم.. شیای ناهاره بۆ کردنه وشهی (لاجرم) له قورئاندا - لهم ئایهتانهدا- چوار جار هاتوووه: (۲۳) ئی و(۱۰۹) ئی (نهحل). (۴۳) ئی (غافر). (۲۲) ئی (هود). ﴿إنه لا یحب المستکبرین﴾ خو بهراستی خوا خوشی نایه له پیشیلکهرانی ههق و راستیی و، خهلکانی خو بهزلزان، له سوورهتیکی تردا دهفرموی: (إن الذين یتکبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین).

لای خوا نهناسان قورئان چیرۆکی پیشینانه :

﴿وإذا قيل لهم ماذا أنزل ربکم﴾ وه ههرکاتی بهو هاوبهشدانهرانه گوتراپا: ئهیری پهرهردگارتان چی دابهزاندۆته خوارهوه ؟ ﴿قالوا اساطیر الاولین﴾ له وهلامه راستهکه خو دهبویرن و دهلین: چی ناردوووه ؟ ههر نهفسانهو ئوستورهو پرو پالانتیهی پیشینانی ناردوووه، دیاره بۆیه نهوقسانهش دهکهن، ههتا به خهیالی خاوی خویان بتوان خهک له دینی ئسلام و راستیهکان ریگری بکهن و، ئیسلام بهشتیکی نهفسانهو بی ناوهروک نیشانی کۆمهله بدن !! ﴿لیحملوا اوزارهم کامله يوم القيامة﴾ نهوقسهیه دهکهن ههتا روژی قیامهت باری گوناهاهکانی خویان به تهواوی ههلگرن ﴿ومن اوزار الذين یضلونهم بغير علم﴾ وه له گوناھی نهو کهسانهش ههلگرن که به نهزانی و گیلانهو بی بهلگه، نهوان گومریان دهکهن، چونکه نهوان سهروک و فهرماندن و، نهمانیش شوینکهوتوو خهلهتاو ﴿الا ساء ما یزرون﴾ هوشیار بن ! چ باریکی نالهبارو خراپ ههلهدگرن ؟.

پیشینانیشیان ههر دههوباز بوون :

﴿قد مکر الذين من قبلهم﴾ بهراستی نهوانهش له پیشینانهوه بوون، ههر وهکو نهمانه فپوو فیلیان لهگهل پهيامبهرهکانیاندا کرد بۆ لهناو بردنیاں ! ﴿فأتی الله بنیانهم من القواعد﴾ ئینجا خوا خانوو بهرهیانی لهبن هینا ﴿فخر علیهم السقف من فوقهم﴾ بهو شیوه که سهروو و میچی خانوهکانیان بهسهردا کهوت و گشت مردن، وهکو

له جیگایه کی تردا ده فرموی: ﴿كلما أوقدوا نارا للحرب أطفأها الله...﴾ یان ده فرموی: ﴿فأتاهم الله من حيث لم يحتسبوا وقذف في قلوبهم الرعب...﴾ **﴿واتاهم العذاب من حيث لا يشعرون﴾** وه له شوینیکه وه سزایان بؤهات که نهوان ههستیان پی نه ده کردو به خه یالیاندا نه ده هات **﴿ثم يوم القيامة يخزيهم﴾** له پاشان له پوژی قیامه تیشدا ریسوایان ده کاو، نه نییه کانیان ده ده خات، وه کو ده فرموی: ﴿يوم تبلى السرائر...﴾ **﴿ويقول ابن شركاني﴾** وه خوا ده فرموی: ﴿هو هاو به شانیه که داتانان بوم له کوین ؟﴾ **﴿الذين كنتم تشاقون فيهم﴾** نهوانه ی که نیوه له بهر نهوان ململانی و ده مه قالی و دژایه تیتان له گهل په یامبه راندا ده کرد **﴿قال الذين أوتوا العلم﴾** نهوانه ی که زانستی دنیاو قیامه تیان لایه و، ده زانن نه نجام چون ده بیت، ده لین: **﴿إن الخزي اليوم والسوء على الكافرين﴾** نه مرقو ریسوایی و سزای نابرو بهرو، هه یا چوون ته نه باؤ کافرو بی باوهرانه. **﴿الذين تتوفاهم الملائكة﴾** نهوانه ی که

فریشته کان گیانیان ده کیشن **﴿ظالمی انفسهم﴾** و سته مکاری گیانی خو یانن، واته: موشریکن و هاو به شیان بو خوا داده نا **﴿فالقوا السلم﴾** نینجا له وکاته دا به نا چاری ملکه چ و ته سلیم ده بن و ده لین: **﴿ما كنا نعمل من سوء﴾** نیمه هه رگیز کاری ناپه سه ندو خراپمان نه کردو وه له دنیا دا ! له قیامه تیشدا بو خود زینه وه له تاوانی شیرک ده لین: (والله ربنا ما كنا مشركين) یان به سویند جهخت ده که نه وه له سه رازی کردنی خوی بالاده ست، وه ک خوی له سه ر زاری نهوان ده فرموی: ﴿يوم يبعثهم الله جميعا فيحلفون له كما يحلفون لكم﴾ جا خوی کارزان ده فرموی: **﴿بلى إن الله عليم بما كنتم تعملون﴾** به لی، بیگومان خوا خوی چاک ده زانی به وه ی کردو وتانه **﴿فادخلوا ابواب جهنم﴾** ده سا هه مووتان له ده رگا کانی دوزه خوه بچه جهه ندهم، هه یه که به پیی تاوان و گوناخی خوی وله ده رگای خویه وه **﴿خالدين فيها﴾** به هه تاهه تاییش له وی بمیننه وه **﴿فلبئس**

ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَاءِ الَّذِينَ كُنْتُمْ تُشْفِقُونَ فِيهِمْ قَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالسُّوءَ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٢٧﴾ الَّذِينَ تَوَفَّيْنَاهُم مَّا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ بَلَىٰ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾ فَادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبَلِيسَ مَثْوًى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٢٩﴾ وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ قَالُوا خَيْرٌ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٠﴾ جَنَّاتٌ عِدْنُ يَدْخُلُونَهَا يُجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فِيهَا مِنْ مَّاءٍ شَاءَ وَرَبِّكَ يَجْزِي اللَّهُ الْمُتَّقِينَ ﴿٣١﴾ الَّذِينَ تَوَفَّيْنَاهُم مَّا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ بَلَىٰ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٢﴾ هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ أَمْرٌ رَبِّكَ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٣٣﴾ فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٤﴾ وَقَالَ الَّذِينَ

مَثْوًى الْمُتَكَبِّرِينَ﴾ جاجیگه ی خه لکانی لووتبه رزو خو به زلزان - له ناستی خوا په رستییدا - زور خراپ و ناهه مواره، لهم نایه ته شدا هه رجهخت له سه ر نه وه ده کاته وه که ده فرموی: ﴿لا يقضى عليهم فيموتوا ولا يخفف عنهم من عذابها...﴾ یان ده فرموی: ﴿النار يعرضون عليها غدوا وعشيا ويوم تقوم الساعة ادخلوا آل فرعون أشد العذاب﴾. هه رچی باشی ته هاو وه خوا نه وه ده نییری :

﴿وقيل للذين اتقوا﴾ وه به خه لکانی خو پاریز ده گوتری: **﴿ماذا انزل ربكم﴾** په روه ردگارتان چی به خه لات بو پیغه مبه ر ناره خواری **﴿قالوا خير﴾** ده لین: هه رچی باشه نه وه ی ناردو وه **﴿للذين احسنوا في هذه الدنيا حسنة﴾** جا بو نهوانه ی لهم ژبانی دنیا به دا ناکاری چاکیان کردو وه، پاداشتی باش و چاکیان بو هیه **﴿ولدار الآخرة خير﴾** خو به راستی خانه و مالی دوا پوژ زور باشته بو یان **﴿ولنعم دار المتقين﴾** و بیگومان خانه ی

پاریزگارن چاکخانه یه که ﴿**جنات عدن**﴾ که چهند باخ و بهه شتیکی مانه وهیه ﴿**یدخلونها**﴾ و به دلی خویش و شادییه وه ده چنه ناویه وه ﴿**تجری من تحتها الأنهار**﴾ چهند چوّم و پروباریش به ژیر داره کانیددا ده پروا ﴿**لهم فیها ما یشاؤون**﴾ هر شتیکی ناره زو بکن، بی عزیهت و ناره حهتی، لهوی ده ستیان ده که وی، وه کو ده فهرموی: (و فیها ما تشتهیه النفس وتلدّ الأعین وانتم فیها خالدون) ﴿**کذلک یجزی الله المتقین**﴾ ئاوا خوا پاداشت دهدات به پاریزکاران، ده سا ئیه ویش ئاکار چاکن ﴿**الذین تتوفاهم الملائكة طیبین**﴾ ئه وانه ی که فریشته گیانیان ده کیشن و دلشاد و خوشحال و له دنیا پاک و چاک کاریان کردوه، ﴿**یقولون سلام علیکم**﴾ پییان ده لئین: سلاوتان له سر بیت ﴿**ادخلوا الجنة بما کنتم تعملون**﴾ ده فهرمون به هوئی ئه و کرده وه چاکانه وه کردتانن بچنه بهه شته وه

﴿**هل ينظرون إلا ان تأتيهم الملائكة او يأتي امر ربك**﴾

ئاخو ئه وانه که هر خهریکی بی دینی و لاسارین، بیجگه له وه که فریشته کان بیئه لایان و، گیانیان بکیشن، وه یان فهرمانی سزای په روه دگاریان بو بیت، چاوه روانی چی بن ؟ ﴿**کذلک فعل الذین من قبلهم**﴾ ئه وانه ش که له پیش ئه مانه وه بوون هر وه کو ئه مان هر ئه وکاره ناپه سه ندانه یان کرد، بوئه ده رهنجام دوو چاری سزای شیوا به خویمان بوون ﴿**وما ظلمهم الله**﴾ خو خواش سته م و ناحقی ئی نه کردن که سزایدان ﴿**ولکن کانوا انفسهم یظلمون**﴾ به لکو خویمان سته میان له خویمان کردو، له پیغه مبه ره کان یاخی بوون و، هاوبه ش و هاو لیان بو خوا دانا! ﴿**فأصابهم سینات ما عملوا**﴾ ئه و جا توله ی کار و کرده وه خراپه کان ی خوینیان تووش بوو ﴿**وحاق بهم ما کانوا به یستهزنون**﴾ وه ئه و سزایه ی گالته یان پیده کرد نابلقه ی دان له توله دا، له قیامه تیشدا پییان ده گوتریت: (هذه النار التي کنتم بها تکذبون) ﴿**وقال الذین اشركوا**﴾ وه ئه وانه ی هاوبه شیان بوخوا دانا، بو خو قوتار کردن له و سزایه ده لئین: ﴿**لو شاء**

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَكَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلْغُ الْمُبِينُ ﴿٣٥﴾ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ تَابِعِبْدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾ إِنْ تَحَرَّصَ عَلَى هُدَاهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرٍ ﴿٣٧﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مِنْ يَمُوتُ بَلْ وَعَدَ عَلَيْهِمْ حَقًّا وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾ لَيْسَ لَهُمْ الَّذِي يَخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِعَلَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَذِبِينَ ﴿٣٩﴾ إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾ وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ عَدِمِ طَاغُوتٍ لَنَنبُوَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَآ جَزَاءُ لَآخِرَةً أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

۲۷۱

الله ما عبدنا من دونه من شئ نحن ولا آباؤنا ولا حرمنا من دونه من شئ﴾ ئه گهر خوا ویستبای که هه: ئه و پهرستین و، که سئکی تر نه پهرستین، ئیتر نه ئیمه و نه باوو باپیرانمان غهیری ئه ومان نه ده پهرست، وه نه مان ده توانی بی فهرمان و مؤله تی خویشی، هیچ شتیکی حهرام و یاساغ بکهین! ﴿**کذلک فعل الذین من قبلهم**﴾ به لی ئه و که سانه ش که له پیش ئه مانه وه بوون هر ئه و هیان ده گوتوو، هر ئاواشیان ده کرد ﴿**فهّل علی الرسل إلا البلاغ المبین**﴾ ئایا پیغه مبه ران جگه له راگه یان دنیکی ناشکراو روون، شتیکی تریان له سهره؟ واته: پیغه مبه ران غهیره ز راگه یان دنیکی ناشکریان له سهر نیه، وه ک پرسینه وه و سزادان ﴿**ولقد بعثنا فی کل امة رسولا**﴾ به راستیی بوئاو هه موو ئوممهت و نه ته وهیه که له هه موو سهرده میکدا په یامبه ریگمان ناردوه ﴿**ان اعبدوا الله واجتنبوا الطاغوت**﴾ بو ئه و پییان بلی: ته نها خوا بپهرستن و، له (تاغوت) و یاسا پوچه له کان دوورین. به لی ئه و دووخاله: (خوا پهرستن

و، وه لانانی تاغوت) که هر پیغمبره‌ی داویه‌تی به‌گوئی نوممه‌ته‌که‌ی خویدا نه‌ساس و بناغی گشت نایینه‌کان و دینی نیسلامیشه، له‌جیگایه‌کی تردا ده‌فرموی: (وما أرسلنا من قبلك من رسول إلا نوحی إلیه انه لا إله إلا أنا فاعبدون). ﴿**فمنهم من هدی الله**﴾ بازکیان خوی دلوقان خوی ری نیشان‌دان، چونکه ناماده و شیوا بوون ﴿**ومنهم من حقت علیه الضلالة**﴾ هی وایشیان هه‌بوو به‌هوی لاساری خوینانه‌وه لاری و گومرایی بو برایه‌وه ﴿**فسيروا فی الارض**﴾ جا ناده‌ی به‌سهر زه‌وییدا بچن و بگه‌رین ﴿**فانظروا کیف كان عاقبة المكذبین**﴾ و بیینن و بنواین چاره‌نوسی نه‌وانه‌ی که پروایان نه‌هیناو، په‌یام‌به‌ره‌کانیان به‌ دروژن دانا چوژن بوو! له‌جیگایه‌کی دیکه‌دا ده‌فرموی: (دمر الله علیهم وللكافرين امثالها) یان ده‌فرموی: (ولقد کذب الذین من قبلهم فکیف کان نکر) ﴿**ان تحرص علی هداهم**﴾ هه‌رچه‌نده تو نه‌ی پیغمبر! ﷺ هه‌ول بده‌یت و سووربیت بو پرواهینان و پینمایان، که‌لکی نابی بویان، چونکه نه‌وانه لاری و گومران ﴿**فان الله لا یهدی من یضل**﴾ به‌راستی خوایش پینوینی که‌سینک ناکات که‌خوی ریگه‌ی گومرایی هه‌لبزیری بو گومرابوونی خوئی و، چه‌واشه‌کردنی خه‌لکی، وه‌کو ده‌فرموی: (ومن یرد الله فتنته فلن تمک له من الله شیئا) ﴿**ومالهم من ناصرین**﴾ وه‌هیچ یارو پشتیوانیکیشان بو نابی و، ده‌سه‌لاتی ته‌واو هی خوا ده‌بی، له‌شوینیکی تردا بو دووپا‌تکرده‌وه‌ی ده‌فرموی: (الا له الخلق والأمر تبارک الله رب العالمین) ﴿**واقسموا بالله جهد ايمانهم**﴾ وه‌به‌هه‌رچی توانایان بوو سویندیان خوارد ﴿**لا یبعث الله من یموت**﴾ که‌نه‌وی ده‌مری قه‌ت خوا زیندووی ناکاته‌وه، دیاره‌به‌لای نه‌قل و ژیری نه‌وانه‌وه زیندوو بوونه‌وه کاریکی نه‌گونجاوه! ﴿**بلی وعدا علیہ حقا**﴾ نا... وانیه، به‌لکو خوا مردوان زیندوو ده‌کاته‌وه، چونکه به‌لینیی له‌سهر داوه و براوه‌ته‌وه ﴿**ولکن اکثر الناس لا یعلمون**﴾ به‌لام زوربه‌ی نه‌و خه‌لکه جاحیلن و نازانن به‌لینیی خوا به‌ زیندوو بوونه‌وه هه‌ق و راسته ﴿**لیبین لهم الذی یختلفون فیہ**﴾ مردوان زیندوو ده‌کاته‌وه تائه‌وه‌ی نه‌وان جیاوازی و، ناکوکیان تییدا هه‌بوو، بویان پوون بکاته‌وه، واته: بو نه‌وه‌ی ده‌ری بخا زیندوو بوونه‌وه هه‌رچی تر نه‌وان جیاوازیان تییدا هه‌بوو به‌راست ده‌رچوو ﴿**ولیعلم الذین کفروا**﴾ و با نه‌وانه‌ی که کافرو بی باوه‌رن چاک بزائن ﴿**انهم کانوا کاذبین**﴾ که‌یگومان دروژن بوون که ده‌یانگوت مردوو زیندوو نابیته‌وه، نینجا پاش نه‌وه فریشته‌کان پییان ده‌لین: (هذه النار التی کنتم بها تکذبون، افسح هذا ام انتم لاتبصرون، اصلوها فاصبروا او لاتصبروا سواء علیکم انما تجزون ماکنتم تعملون) ﴿**انما قولنا لشی اذا اردناه**﴾ مردوو چوژن زیندوو نابیته‌وه، خو نیمه‌کاتی بمانه‌وی هه‌ر شتی بکه‌ین، قسه‌مان هه‌ر نه‌مه‌یه ﴿**ان نقول له کن فیکون**﴾ که‌پی بلیین: ببه، ده‌ست به‌جی نه‌ویش ده‌بی و دیته‌دی، نیت هرچ ناره‌حتیه‌کی تییدا نییه بو‌مان، دیاره قیامه‌تیش یه‌کیکه له‌وشتانه که زور به‌ناسان ده‌بن، له‌سووره‌تیکی تردا ده‌فرموی: (وما امرنا إلا واحدة کلمح بالبصر) یان ده‌فرموی: (ما خلقکم ولا بعثکم إلا کنفس واحدة...).

کۆچبه‌رائی ری خوا :

﴿**والذین هاجروا فی الله من بعد ما ظلموا**﴾ وه‌نه‌و که‌سانه‌یش که له‌به‌ر خوا ولات و نیشتمانی خوینانان به‌جی هیش، پاش نه‌وه‌که ناهه‌قیی و سته‌میان لی‌کراو نازار دران، واته: نه‌وانه‌ی کۆچیان کرد بو (حه‌به‌شه) ﴿**لنبوئنهم فی الدنیا حسنة**﴾ به‌ته‌ئکید نیمه‌یش هه‌ر له‌دنیا‌دا له‌جیگایه‌کی چاک‌دا نیشته‌جیان ده‌که‌ین، نه‌وه‌بوو بو دوا‌یی هاتنه (مه‌دینه‌و)، خه‌لکه‌که‌ی پیش‌وازیه‌کی گه‌رم و گو‌ریان لی‌کردن و هه‌وانیان‌وه ﴿**ولأجر الآخرة اکبر لو کانوا یعلمون**﴾ دلنیا‌بن پاداش و مزه‌ی نه‌و دنیا زور باشترو گه‌وره‌تر ده‌بی له‌پاداشی دنیا، نه‌گه‌ر دوا که‌وتوو له‌هیج‌ره‌ت زانیا‌یان ﴿**الذین صبروا**﴾ کۆچبه‌ران نه‌وانه‌بوون که له‌سهر جیه‌یشتنی زیدو شارو هه‌موو شتی که‌له‌به‌ر

خوای نارامیان گرت ﴿وَعَلَىٰ رِبْهِمْ يَقُولُونَ﴾ و تنهها هه به پهروهردگاریان پشت دههستن، بویه توانیان ولات و نیشتمان وسامان و خرم و کس و کاریان جیهیلن .

پیغه مبهراڼ هه موو له پیاوان بوون :

(ئیین عه باس) دهلی: خوای جوانکار هه که پیغه مبهراڼ (موحه مه دی) ﷺ نارد، عه ره به کان نکوولی و ئینکاریان کردو گوتیان: چۆن دهی له نیویه دهی ئینساندا پیغه مبهه بنیردری! چونکه به لای ئەوانه وه پیغه مبهه هه دهی فریشته بی، جا ئەوه بوو خوا له سووره تی (یونس) دا فه رموی: (اکان للناس عجا ان اوحینا الی رجل منهم...) لهم سووره ته شدا ده فه رموی: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجَالًا نُوحِيَ إِلَيْهِمْ﴾ وه له پیش تویشدا ئه ی

پیغه مبهه! ﷺ هه پیاومان کردۆته پیغه مبهه رو سروشمان بو کردووه، واته: پیغه مبهه راڼ له فریشته و له هیج دروستکراویکی تر نه نیردراون، به لکو هه له ناده مزادو جنسی ئینسان بوون، له جیگایه کی تر دا جهخت له سهه ئەوه ده فه رموی: (وما ارسلا من قبلک إلا رجالا نوحی الیهیم من اهل القرى...) ﴿فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ ^{۱۴} **بالبینات والزیر** ﴿جا ئەگه ر ئیوه ئەو راستیییه تان نه زانیوه و نکوولی ده کهڼ، ده سا فه رموون له و جووله که و فه لانه ی زانا و به ناگان له به لگوو کتیبه کان بپرسن، چونکه ئەوان به ناگان و چاک ده زانن که ئیغه له پیاوان نه بی پیغه مبهه راڼمان نه ناریدوون؟ ﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْر﴾ و ابو تووش ئەم قورانه مان دابه زانده خواری ﴿تَبَيَّنَ لِلنَّاسِ مَا نَزَلَ إِلَيْهِمْ﴾ بو ئەوه ی بو ئەو خه لکه روون بکه یته وه ئەوه ی بویان دابه زینراوه له یه کخوایه رستی و شه رع و حه لال و حه رام.. هتد ﴿وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾ وه به شکو بیربکه نه وه و رینما بین.

ئاخو فیلباران له قاری خوا نه مینن ؟

﴿أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللَّهُ بِهِمُ الْأَرْضَ﴾ ئایا ئەوانه ی که پیلانه کانیان ریکه سته بوو به نیازی له ناویردن و کوشتنی په یامبهه ﷺ ئاخو دلنیاڼ له وه ی که خوا نو قمی زه وییان نا کات، وه کو قاروونی نقومکرد ؟ ﴿أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ﴾ یان له لایه که وه سزایان بو بیت که ئەوان هه ره هستی پی نه کهڼ؟ واته: ئەو لاری بوونی ئەوانه، هه ره ئەوه ی شایه نه، ئەگه ر حیل و هه وه له ی خوا نه بوایه، بویه له سووره تیکی تر دا ده فه رموی: ﴿أَمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ﴾. ﴿أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقْلِبِهِمْ﴾ یان له ریی جم و جوول و گه شت و گه پاندا بو بازگانیی و رزق و رۆزی قاریان لی بگری؟ ﴿فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ﴾ نه شتوانن خوا دهسته وسان بکهڼ، و خوایان ده رباز بکهڼ، وه کو له سووره تیکی تر دا ده فه رموی: (او امن اهل القرى ان یاتیهیم بأسنا بیاتا وهم نائمون، او امن اهل القرى ان یاتیهیم بأسنا ضحی وهم یلعبون). ﴿أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَى تَخَوُّفٍ﴾ یان

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجَالًا نُوحِيَ إِلَيْهِمْ فَسَاءَ أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾ بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لَتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٤﴾ أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللَّهُ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾ أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقْلِبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿١٦﴾ أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَى تَخَوُّفٍ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٧﴾ أَوْ لَمْ يَرَوْا إِلَى مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ يَنْفَعُونَا أَوْ ظَنُّوا أَنَّ عَيْنَ إِلَهِمِ وَالسَّمَاءِ لَسُجْدٌ لِلَّهِ وَهُمْ ذُرُوءٌ ﴿١٨﴾ وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةِ وَهُمْ لَا يُسْكَرُونَ ﴿١٩﴾ يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٢٠﴾ وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَذَكَّرُوا إِلَهِينَ أُتَيْنَ أَنْبَاءَهُمْ وَلَهُ الْدِّينُ وَاصِبًا أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا يَكُمُ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْعَرُونَ ﴿٢٢﴾ ثُمَّ إِذَا كُفَّ الضُّرُّ عَنْكُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾

لهکاتی ترس و چاوهروانی کردنی قاردا بیانگری؟ ﴿**فَإِنْ رَيْكُمُ الرَّؤْفُ رَحِيمٌ**﴾ جا بیگومان پهروهردگارتان لهگه‌ل‌ئو هه‌موو ده‌سه‌ل‌ته‌دا زۆر به‌سوژو میهره‌بانه، بۆیه په‌له ناکاو سزاتان دوا ده‌خات بۆ روژی خوئی، پیغه‌مبه‌ریش ده‌فه‌رموئ: ((إِنَّ اللَّهَ لِيَمْلِكُ لِلظَّالِمِ حَتَّى إِذَا أَحْذَهُ لَمْ يَفْلِتْهُ)) متفق علیه.

هه‌موو شتی سوژده بۆ خوا ده‌با :

﴿**أَوْ لَمْ يَرَوْا إِلَى مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ**﴾ ناخۆ ئه‌وانه ته‌ماشای هه‌ر شتی له‌دروستکراوه‌کانی خویان نه‌کردوه (دارو درخت و گیوو... هتد) ﴿**يَتَفَيَّأُ ظِلَالَهُ عَنِ الْيَمِينِ وَالْشَّمَائِلِ**﴾ چۆن سیبه‌ره‌که‌ی له‌راسته‌وه بۆ چه‌پ ده‌گه‌رئ، جاری زۆر ده‌بی و، جاریکیش که‌م ده‌بیته‌وه ﴿**سَجْدًا لِلَّهِ**﴾ کړنووش و سوژده‌ش بۆ خوا ده‌بن؟ ﴿**وَهُمْ دَاخِرُونَ**﴾ له‌ حالیکدا ملکه‌چ و ته‌سلیم به‌ده‌سه‌لاتی خوا، واته: هه‌موو بوونه‌وهر له‌به‌ر ده‌ستی ده‌سه‌لاتی خوی گه‌وره‌دان و، بیانه‌وئ، یان نه‌یانه‌وئ وجوده‌که‌یان شایه‌تی بوون و ده‌سه‌لاتی بی سنووری ئه‌و ده‌دن ﴿**وَاللَّهُ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةِ**﴾ هه‌موو ئه‌و خزۆک و ره‌وه‌ندانه‌ی که له‌ئاسمانه‌کان و زه‌ویدان و، فریشته‌کانیش به‌هه‌میشه‌یی سوژده بۆ خوا ده‌بن ﴿**وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ**﴾ و عه‌بییشیان لێنایه‌و، خۆ به‌زیلش نازان، له‌ئایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموئ: (وَاللَّهُ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظُلُمًا لِّمَنْ هُوَ بِالْأَصَالِ). ﴿**يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ**﴾ هه‌رده‌م له‌ده‌سه‌لات و قاری ئه‌وپه‌روه‌ردگاریان ده‌ترسن له‌سه‌روویانه‌وه سزایان بۆ بنیئرئ، ﴿**وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ**﴾ و هه‌رشتیکیشیان پی بسپی‌ردئ بی مله‌جه‌رئ جیبه‌ جی ده‌کن .
ده‌بی خوا به‌تاک و ته‌نیا به‌هرستئ :

﴿**وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَخَذُوا إِلَهِينَ اثْنِينَ**﴾ خوا ده‌فه‌رموئ: هه‌رگیز دوو خوا مه‌گرن و مه‌پهرستن ﴿**إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ**﴾ چونکه بیگومان په‌رستراوی ئیوه هه‌ق هه‌ر یه‌ک په‌رستراوی تاک و ته‌نیا به‌ ﴿**إِلَهِای فَرَاهِبُونَ**﴾ جا که‌واته هه‌ر له‌منیش شه‌رم بکه‌ن و بترسن ﴿**وَلَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ**﴾ هه‌رشتئ له‌ ئاسمانه‌کان و زه‌ویدا هه‌ن هه‌رموئکی ئه‌ون ﴿**وَلَهُ الدِّينَ وَأَصْبَا**﴾ فه‌رمانبه‌ریتی به‌پوختی هه‌رشایه‌نی ئه‌وه ﴿**أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَتَّقُونَ**﴾ جا ئایا ئیتر ئیوه له‌غه‌یری خوا ده‌ترسن؟ له‌ سووره‌تیکی دیکه‌دا ده‌فه‌رموئ: (أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ) ﴿**وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ**﴾ هه‌ر رزق و پۆزی و نیعه‌تیکتان هه‌بی، هه‌رله‌ لایه‌ن خواوه‌یه ﴿**ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْنَرُونَ**﴾ دوایش ئه‌گه‌ر تووشی هه‌ر زیانیکیش ببن، هه‌ر بۆلای ئه‌و هاوارو په‌نا ده‌بن و ده‌پارینه‌وه ﴿**ثُمَّ إِذَا كُشِفَ الضُّرُّ عَنْكُمْ**﴾ پاشان هه‌ر که ئه‌و زیانه‌شتان لایا ببا ﴿**إِذَا فَرِيقٌ مِّنْكُمْ**﴾ خیرا ده‌سته‌یه‌کتان ﴿**بِرَبِّهِمْ يَشْكُرُونَ**﴾ شه‌ریک و هاوه‌ل بۆ په‌روه‌ردگاریان دانه‌نی و! هه‌موو شتیکیان له‌بیر ده‌چیته‌وه ﴿**لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ**﴾ هه‌ر له‌به‌ر ئه‌وه که ناشکوری ئه‌و گشت نازو نیعه‌تانه بکه‌ن پیمان داوون ﴿**فَلْتَمَتَعُوا فَسُوفَ تَعْلَمُونَ**﴾ ده‌سا رابویرن بۆ خۆتان، جادوایی زۆر ناخایه‌نی ده‌زانن چیتان ئه‌وقه ئه‌بیئت .
به‌شیکی برژیویان ده‌دنه‌ به‌ته‌کان :

﴿**وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِّمَّا رَزَقْنَاهُمْ**﴾ و له‌و رزق و برژیویه پیمان دابوون به‌شیکیان داده‌نا بۆ ئه‌و بتانه‌ی که‌هیچ نازان و، قازانج و سوودیکیشیان نیه ! ﴿**تَاللَّهِ لَتَسَالُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ**﴾ وه‌ سویند به‌خوا به‌رامبه‌ر ئه‌و درۆ هه‌لبه‌سته‌تان په‌رسپارتان لئ ده‌کرئت ﴿**وَيَجْعَلُونَ لِلْبَنَاتِ**﴾ وه‌ بۆ خوا کچایان داده‌نا، واته: وایان ده‌زانی فریشته‌کان کچانی خوان ! ﴿**سَبَّحَانَهُ**﴾ پاک و خاوینی و بیخه‌وشیی له‌و شتانه ئه‌وان ده‌یلین هه‌ر بۆخوا به‌ ﴿**وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ**﴾ بۆ خوشیان ئه‌وی حه‌زیان لئ هه‌بوو دایان دهن، واته: کوپ، له‌ سووره‌تیکی تردا بۆ سه‌ر

زدهشت‌کردنیان ده‌فرموی: (الکم الذکر وله الأنثی، تلك إذا قسمة ضیزی) یان ده‌فرموی: (الا إنهم من إفکهم ليقولون ولدالله وإنهم لکاذبون، أصطفی البنات علی البنین، مالکم کیف تحکمون) ﴿٥٨﴾ **وَإِذَا بَشَّرَ أَحَدَهُم بِالْأُنْثَىٰ** هەر کاتیکیش مرژدهو هه‌والی کچی به‌یه‌کیکیان بدری ﴿**ظَلَّ وَجْهَهُ مُسْوَدًا**﴾ ده‌بینی دهم و چاوی ره‌ش هه‌ل ده‌گه‌ری ﴿**وَهُوَ كَظِيمٌ**﴾ ده‌روونیشی به‌رام‌بهر به‌خوا پرده له قارو رک و، پییش ده‌خواته‌وه خه‌ریکه ده‌ته‌قیته‌وه، هەر له‌بهر نه‌وه کچی داوه‌تی! ﴿٥٩﴾ **يَتَوَارَىٰ مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ** له ناخو‌شی و خراپی نه‌و مرژده‌یه‌ی پیی دراوه، له‌خه‌لک خو‌ی ده‌شاریته‌وه، حه‌ز نا‌کات بی‌بینن ﴿**أَيْمَسْكَهُ عَلَىٰ حُونٍ**﴾ نازانی ناخو له‌سهر سووکی و شهرمه‌زاری رای گری و به‌خیوی بکا؟ ﴿**أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ**﴾ یان بیخاته ژیر خو‌له‌وهو زینده به‌چالی بکات؟ ﴿**أَلَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ**﴾ چاک

بزائن! بریاریکی زور خراپ ده‌دهن کاتی کیژ ده‌دهن به‌خواو، بو‌خو‌یانیش کو‌ر! ﴿٦٠﴾ **لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مِثْلُ السُّوءِ** بو‌نه‌و که‌سانه‌ی که بر‌ویان به‌پو‌ژی دوا‌یی نیه، وینه‌و سیفه‌تیکی خراپیان بو‌ه‌یه، واته‌ح‌ه‌زکردن له کو‌ران و رک‌بوون له کچان ﴿**وَلِلَّهِ الْمِثْلُ الْأَعْلَىٰ**﴾ خو‌مه‌سه‌ل و ده‌سفی به‌رزو بلندی‌ش بو‌خوا‌یه: (بی‌نیازی له منال و له‌ه‌موو شتی‌ک) ﴿**وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ**﴾ هەر نه‌و‌یشه بالاده‌ست و ده‌سه‌لاتدارو کار به‌جی و هه‌موو کاریکی دروست و ره‌وا‌یه. به‌ئی.. سووک و چرووک ته‌ما‌شا‌کردنی ژنان، وه‌نه‌بی ته‌نها هەر له‌ناوه‌ره‌به‌کانی سه‌رده‌می نه‌فامییدا با‌وبو‌بی، به‌لکو له‌نیو نه‌وانه‌یشدا که‌خو‌یان به‌پیش‌که‌وتوو خاوه‌ن شارستانیته‌ ده‌زائن، حالی ژنان له‌لایان که‌تر نیه له‌وانه‌ی سه‌رده‌می نه‌فامی کۆن، بو‌یه ده‌لین هەر نی‌سلام بوو پله‌و پایه‌و که‌سی‌تی ژنانی به‌رزکرده‌وهو، گه‌یاندیه نه‌و جی‌گایه که‌پیغه‌م‌بهر ﷺ به‌فرموی: ((إنما النساء شقائق الرجال))، وه به‌سه‌دان وشه‌ی جوان و پرشنگداری تر، پله‌و پایه‌ی ئافره‌ت ده‌نرخینی و ده‌یخاته

لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَهُمْ فَمَتَّعُوهُمْ فَيَرْجِعُوهُمْ إِلَىٰ مَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِّمَّا رَزَقْنَاهُمْ تَاللَّهِ لَسُنَّ عَمَّا كُتِبَ لَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾ وَجَعَلُونَ لِلنَّبِيِّ سُبْحَنَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ﴿٦٢﴾ وَإِذَا بَشَّرَ أَحَدَهُم بِالْأُنْثَىٰ ظَلَّ وَجْهَهُ مُسْوَدًا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٦٣﴾ يَتَوَارَىٰ مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيْمَسْكَهُ عَلَىٰ حُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٦٤﴾ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مِثْلُ السُّوءِ وَلِلَّهِ الْمِثْلُ الْأَعْلَىٰ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَجِزُّوْنَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِرُونَ ﴿٦٦﴾ وَجَعَلُوا لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ وَتَصِفُ أَلْسِنَتُهُمُ الْكُذْبَ أَنَّ لَهُمُ الْحُسْنَىٰ لَاجِرَمَ أَنَّ لَهُمُ النَّارَ وَأَنَّهُمْ مُّفْرَطُونَ ﴿٦٧﴾ تَاللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَرِثَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَلَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمْ الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٨﴾ وَمَا أَرْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٦٩﴾

پال پیاو، نی‌سلام هەر که‌هات رای‌گه‌یاندو فره‌مووی: (ولهن مثل الذي عليهن بالمعروف) به‌م وته‌ی پی‌روزی خوا‌یه مافی ژنانی دیاری کردو نر‌خاندی، نه‌مه به‌و شی‌وه‌یه، له‌ولایشه‌وه له‌پی‌ش چاوی عه‌ره‌به‌کانه‌وه پی‌غه‌م‌بهر ﷺ ده‌ستی خاتوو (فاتیمه‌ی) کچی ده‌گرت و ماچی ده‌کرد، له‌کاتی‌کا که نه‌وان کچانیان زینده به‌چال ده‌کرد، وه هه‌روه‌ها کاتی خاتوو (فاتیمه‌ی) به‌ات‌با بو‌لای پی‌غه‌م‌بهر ﷺ له‌به‌ری هه‌لده‌سایه‌وه، وه‌کاتی‌کیش له‌سه‌فر ده‌گه‌راه‌یه‌وه سه‌ردانی ده‌کرد.. به‌لام به‌دا‌خه‌وه تا نی‌ستایش ژن وه‌کو پی‌ویست نه‌گه‌یشتوته جی‌گه‌ی شی‌اوی خو‌ی و، نه‌و یاسایانه‌ش نی‌ستا با‌سی مافی ژنان ده‌که‌ن هەر له‌سهر کا‌غه‌ز ما‌ونه‌ته‌وهو، مو‌سه‌لمانانیش جو‌ره بو‌چوون و ته‌سه‌وریکی تایبه‌تیان هه‌یه، خو‌نه‌روپاو ولاتانی تریش له‌پی‌ش چاوه‌وه‌ن که چۆن ئافره‌تیان کردووه به‌بو‌که شو‌وشه له‌چیشتخانه‌و جی‌گا باز‌رگانی و، گه‌شت و گه‌رانه‌کاندا به‌وینه‌و نی‌گار ده‌یرازینه‌وه، وه چۆن له

مەلەوانگەكاندا لەزەتی ئۆ وەر دەگیردری، وە لەهوتیل و موتیلەكاندا چۆن پەرۆ پالانتە بڵاو دەکریتهوه به وێنەى نافەرتهوه بۆ پێشکەشکردنی خزمەتی میوانەکانیان؟! دەخوازم دەستەیهکی پسپۆر خاوەن وێژدان دابنرێن بۆ توێژینهوهو لیکۆلینهوه لەمافی ژنان و مەسەلە گرنگەکانی ژنان لەئێسلامدا، هەتا بەکوێرانە، وەیان بە نەزانین، وەیان بە دوژمنایەتی موسلمانان لێرهو لەوی و ئێسلامیش تاوانبار نەکری.

بەزوویی خواگیر نابن:

﴿ولو يؤاخذ الله الناس بظلمهم﴾ نەگەر بەهۆی ستم و لە سنوور دەرچوونهوه خواى کارجوان خەڵکان بگری ﴿ماترك عليها من دابة﴾ ئەوا هیچ پەوندەو گیانلەبەریکی بەسەر زەویەوه نەدەهێشت، چونکە بەرامبەر فەرمان و نێعمەتەکانی خوا مەروە بە سروش لارو لاسارە ﴿ولكن يؤخرهم الى اجل مسمى﴾ بەلام هەتا ئاکامیکی دیاریکراو بۆیان، دوايان دەخاو دەیان هێڵیتەوه ﴿فإذا جاء اجلهم لا يستأخرون ساعة ولا يستقدمون﴾ ئینجا کە ئاکامیشیان هات، تەنھا ساتیک پاش و پێش ناکەن لێی ﴿ويجعلون لله ما يكرهون﴾ وەهەرشتی خۆیان پێیان ناخۆشەو حەزی لێ ناکەن دايدەنێن بۆخواو دەیکەنە هاوبەشیی، ئەو هەتا بپاری کچ دەدەن بۆ خوا، کەچی خۆشیان لێ پاشکەن! ئەو هەتە شەریکی بۆ دادەنێن، کەچی خۆیان لە شەریک رادەکەن! ﴿وتصف السنتهم الكذب﴾ لەگەڵ ئەویشدا زمانیان گۆ بەدرۆ دەکاو دەلێت: ﴿ان لهم الحسنی﴾ کە پاشە پۆژی چاک و باش - بە بۆچوونی خۆیان - هەر بۆ ئەوانە! ﴿لاجرم ان لهم النار﴾ بێگومان ئەو قەسەیانە وانیە، بۆ ئەوان هەر ئاگری دۆزەخ هەیە، نەك پاشەپۆژی چاک وەك خۆیان دەلێن ﴿وانهم مفرطون﴾ سەرەرای ئەویش پێشی خەڵکانی تر دەخوێن و بەپەلە رەوانەى دۆزەخ دەکرین و، لەوی بێ سەرو شوێن دەبن و لەبەر دەکرین ﴿تالله لقد ارسلنا الى امم من قبلك﴾ سویند بەخوا بەر لەتوێش گەڵی پیغەمبەرمان ناردە لای چەند هۆزو نەتەوێهەك، بۆینمایى و شارەزاکردنیان لەرێ راست ﴿فرين لهم الشيطان اعمالهم﴾ جا شەیتان کاروکردهوه خراپەکانیانى لا شیرین کردن، بەرهەڵستی پەيامبەرەکان وەستان ﴿فهو وليهم اليوم﴾ جا ئەمڕۆش، واتە: لە دنیادا هەر ئەو دۆست و یارمەتیدەریان، دیارە کە شەیتانیشت چ یارمەتیدەریکی نالەبارو خراپە ﴿ولهم عذاب الیم﴾ و لە رۆژی قیامەتیشدا سزایەکی ئێش پێگەیهنەریشیان بۆ هەیە و، رزگاریان نابێت لێی ﴿وما انزلنا عليك الكتاب الا لتبين لهم الذى اختلفوا فيه﴾ وە ئێمە ئەم قورئانەشمان هەر بۆ ئەو نارد بۆت ئەى پیغەمبەر! ﷺ بۆ ئەو هەری جیاوازیی و ئیختیلافیان تییدا هەیە بۆیانى رۆشن بکەیتەوه ﴿وهدى ورحمة لقوم يؤمنون﴾ وە ببیتە رێ نیشاندان و، رحمەت و میهرەبانى بۆ گەل و هۆزى بییهوی ئیمان بهێنى ﴿والله انزل من السماء ماء﴾ و خوا لە ئاسمانەوه بەدەسەلاتی خوێ ئاوی باراندە خواری ﴿فاحيا به الارض بعد موتها﴾ ئینجا زەویی، دواى مردنی و وشك بوونی پێ زیندوو کردەوهو بووژاندەوه، واتە: هەر وەكو بەباران زەویی دەبزوێ و وەبەردیت، هەر ئاوايش دلەکان بە قورئان دەبزوێن و وەبەردیئ ﴿ان فى ذلك لآية﴾ بێگومان لەو هەدا بەلگەیهکی گەورهو مەزن هەیە لەسەر بوون و یەكخواپەرستی ﴿لقوم يسمعون﴾ بۆ ئەو خەڵکانە کە گوێ بۆ وتەى راست و دروست بگرن، لەماناو مەبەستی قەسە تێ بگەن.

لەم وڵساتانە پەند بگرن:

﴿وان لكم فى الأنعام لعبرة﴾ بە راستی لە دروستکردنی مەرۆ بزن و وشتر و گادا پەند و ئامۆزگاریی گەوره هەیە بۆتان، دەتوانن زۆر بەئاسانی خواى کارزانى پێدۆزنەوه ﴿نسيكم مما فى بطونه من بين فرث ودم لبنا خالصا﴾ لە نێوان سەروانى ناوسکیان و، لە نێوان خویندا شیرینی پاک و خاوینتان پێ دەنۆشین ﴿سائفا

لشاربین ﴿خَوْشَمَه زهوَ خَوْشَقْوَوْتَه بُو نَوْشِينَه ران، واتِه: زور به ئاسانی و ساده ده خوریتته وهو ده چیتته خورای﴾ ۶۷
ومن ثمرات النخيل والأعناب تتخذون منه سكرا ورزقا حسنا ﴿وه له بهرو میوهی داری خورماو تریدا عهرق و، رزق و رۆزییه کی چاک و پاک وهرده گرن و، واتِه: ئه وهی حه لاله لییان وه کو سرکه و میوژو... هتد شه رابیشتی لی دروست نه کهن، باشه! پاش ئه و نیعمه تانه ئیدی شهرم ناکهن لاری ده گرن ؟. (ئیبین عه باس) ده لی: دیاره ئه مه پیش یاساغبوونی شه رابه ﴿ان فی ذلک لآیه لِّقوم یعقلون﴾ بیگو مان له وه دا به لگه و نیشانه یه کی گه وره هیه بۆ هه ر خه لکی تی بگا و، دهرکی هه بی بۆ دۆزینه وهی خوی تاک وته نیا.

تییینی: ئه م نایه ته یه که م نایه ت بوو دابه زی که زه می عهرق بکات.

میشه نگ و هه نگوین بۆ راده مینان نیشانن:

﴿**واوحی ربک الی النحل**﴾ په روه ردگاری تو به ئیلهام، رینمای می شه هه نگوینی کرد ﴿**ان اتخدی من الجبال بیوتا ومن الشجر ومما یعرشون**﴾ که بجۆ له نیو تله به ردی شاخه کاندو، له ناو داراندو له و هه رزال و خانه وانه شدا خه لک بو ت دروست ده کهن، جیی ژین و ژیواری خو ت سازیده ﴿**ثم کلی من کل الثمرات**﴾ پاشان بجۆ له هه ر گول و میوه یه ک بژیویت بجۆ (بمژه) ﴿**فاسلکی سبل ربک ذللا**﴾ جا به ئاسانی به و ریگانه دا به و که په روه ردگارت بو ی ده ست نیشان کردی بۆ مژینی شیه ی گوله کان ﴿**یخرج من بطونها شراب مختلف ألوانه**﴾ له نیو سکی می شه هه نگه کاندو خواردنه وه یه (هه نگوین) یکی نایاب و هه مه رنه گ دیته دهری ﴿**فیه شفاء للناس**﴾ شفای گه لی نه خوشیی تیدایه بۆ مه رد م ﴿**ان فی ذلک لآیه لِّقوم یتفکرون**﴾ به راستیی له وه شدا به لگه و نیشانه یه کی ئیجگار گه وره هیه بۆ گه لی رابمینی و بیر بکاته وه له ده سه لاتی خوی گه وره بیر بکاته وه و بلی باشه! ئه و می ش هه نگوینه چۆن ده زانی و کی فی ری کرد ئه و شه ش

وَاللّٰهُ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَّسْمَعُونَ ﴿۶۷﴾ وَإِنْ لَّكَ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةٌ لِّتُفَكِّرُمْ مَّا فِي بُطُونِهِمْ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لِّنَاسٍ خَالِصًا يَّسَافِرًا لِلشَّارِبِينَ ﴿۶۸﴾ وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿۶۹﴾ وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنْ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿۷۰﴾ ثُمَّ كُلِي مِنْ كُلِ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذَٰلِكَ يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِّلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿۷۱﴾ وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يُوفِّكُمْ مِنْهُ وَمِنْكُمْ مَنْ يُزِدُّكَ أَزْوَاجًا أُخَرَ لَّيْلًا لِّعَمَلٍ لَّيْلًا يَعْمَدُ عَلٰی عَرْشٍ إِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿۷۲﴾ وَاللّٰهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ فَمَا الَّذِي فَضَّلُوا بَرَّادِي رِزْقِهِمْ عَلَىٰ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ أَفَبِعِزَّةِ اللَّهِ يَجْهَدُونَ ﴿۷۳﴾ وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْزَلِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِعِصْيَةِ اللَّهِ هُم بِكَفَرُونَ ﴿۷۴﴾

پالووه به و شیوه یه ری ک بخت که تا ئیستاش ئه ندازیاران سه ریان لی سور ده مینی. (ئه بوو سه عیدی خودری) ده لیت: پیاوی ک هاته لای پیغه مبه ر ﷺ گو تی: برا که م زکی ده چیت؟ فره مو ی: ده بجۆ هه نگوینی به ری، ئه ویش چوو هه نگوینی دایه و چاک نه بوو! دووباره و سیباره پیاوه که چوو و هاته وه لای پیغه مبه ر هه ر گو تی: ناخر پیما دو چاک نه بوو! ئه ویش ﷺ فره مو ی: ((صدق الله وكذب بطن أخيك)) بی سو خوا راست ده کاو زکی برا که ی تو درو ده کات، ده بجۆ هه نگوینی به ری، ئه ویش چوو و دیسان هه نگوینی دایه و چاکه وه بوو/ فتح الباری: کتاب الطب : ۱۰ / ۱۶۸، مسلم، کتاب السلام: ۱۷۳۶-۱۷۳۷. ﴿**والله خلقکم ثم یتوفاکم**﴾ و خوا ئیوه ی دروست کرد، پاشانیش هه رکه ناکامتان هات ئه تانمرینی، له جییه کی تر دا ده فره مو ی: (الله الذی خلقکم من ضعف ثم جعل من بعد ضعف قوه...) ﴿**ومنکم من یرد الی اذل العمر**﴾ هه یشتانه ئه بیاته وه بۆ ته مه نیکی زور که نه فت و په که که وته و، هیچ بیرو

هۆشیکى لانامینى، و، گەلئ جار قسەى بى جیش له زارى دەرەچى، و، دەكەوتە وپینە **﴿لکي لا يعلم بعد علم شینا﴾** تا درەنجام پاش بە ناگایى و زانین، هەموو شتیکی لەبەر دەچیتەو، هیچ شتیك نازانى، و: وەك مندالى لیدیتهو، پیغهەمبەرى خوا زۆرجار دەیفەرموو: **﴿اللهم! إني أعوذ بك من البخل والكسل والهرم، و أرذل العمر وعذاب القبر، وفتنة الدجال وفتنة المحيا والممات ۰۰﴾** بوخاریی. **﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ﴾** بەراستیى خوا زۆر زانایە بە هەلسووراندى کارو بارى بەندەکانى، زۆریش دەسەلاتدارو بەتوانایە، مەیلی لەکردنى هەرشتیک بییت بەناسانى دەیکات **﴿وَاللَّهُ فَضْلُ بَعْضِكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ﴾** و خوا فەزلى هەندیکتانى داو بەسەر هەندیکتان، لە رزق و پۆزیدا، لەبەر هەر حیکمەت و بەرژەوهندییەك خۆی دەیزانى، ئەو هەژارەو، ئەو دەولەمەندو پاشایە! **﴿فَمَا الَّذِينَ فَضَلُوا بَرَادَى رِزْقِهِمْ عَلَى مَمْلَكَتِ إِيْمَانِهِمْ فَمِمْ فِيهِ سَوَاءٌ﴾** کەچی ئەوانەى سەرخران و، رزق و پۆزى باش و فرەیان پیدراو، واتە: ناگان، نامادەنین بەشى بەندەکانیانى لى بدەن و ئیدی هەموو وەکو یەك شەریك و بەشدار بن، واتە: گەرەو سەرداران لەو سامانەدا کە خوا پێیداو نامادەنین بەندەکانیان بەکەنە هاوبەشى خۆیان، جا ئیتر چۆن دەبى ئەوان بەتەکان و هەندى لە دروستکراوەکان بەکەنە شەریك و هاوبەشى خوا لە پەرستندا؟! لە ئایەتیکی تردا هەر لەو بارەیهو دەفەرموى: **﴿ضَرْبَ لَكُمْ مِثْلًا مِنْ أَنْفُسِكُمْ هَلْ لَكُمْ مِنْ مَا مَلَكَتْ إِيْمَانُكُمْ مِنْ شُرَكَاءَ فِى مَا رَزَقْنَاكُمْ فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ ۰﴾** **﴿فَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَجِدُونَ﴾** جا ئایا نەکوولئ نەعمەت و بەخششى خوا دەکەن و، هاوئەلى بۆ دادەنن؟! واتە: ئایا ئیو چۆن بەشتى قایل دەبن بۆ خوا، کەچی بۆ خۆتان قایل نین پێى؟! رازى نابن بەندەکانتان ببە هاوبەشتان، ئەى باشە! چۆن ئەوبتانە دەکەنە هاوبەش بۆ خوا!.

لە بەلگەو بەخشەکانى خوايە ژن و پیاوو کۆرۆ نەو:

﴿وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾ وەخوا هەر لە جنسى خۆتان هاو ل و هاوسەرى دانئ، خو ئەر لەخۆتان نەبوو، وەکو ئیستا ئولفەت و پەيوەندى باشتان نەدەبوو و ژيانتان سەرى نەدەگرت **﴿وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً﴾** وە لەو هاو ل و هاوسەرەدا کۆرەزاو نەوێ پێ بەخشین **﴿وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ﴾** و لە رزق و پۆزى پاك و حەلأیشى پێدان **﴿أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ﴾** جا ئایا بپەرستەکان - دواى ئەو هەموو نەعمەت و بەهرانە - بە پەر پووچ و باتل بپروا دەکەن؟! **﴿وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ﴾** و بەو گشت بەهرەو بەخششى خوا باوەر ناکەن و ناسوپاسى دەکەن؟! لە قیامەتدا خوا لەبەرەمبەر ئەو نەعمەتانەو بەمروڤەکان دەفەرموى: **﴿أَلَمْ أَزُوجْكُمْ؟ أَلَمْ أَكْرِمْكُمْ؟ أَلَمْ أَخْرُجْ لَكُمُ الْخَيْلَ وَالْإِبِلَ، وَأَرْكَ تَرَاوَسَ وَتَرِيعَ؟﴾** موسلیم: ۲۲۷۹/۴. واتە: ئەرئ هاوسەرم نەدايتى؟ ئەرئ ئەسپ و ماین و وشرم بۆ رامەنەکردیت؟ ئەرئ ئازادەم نەکردیت سەردارىی خۆت و خانەولانەى خۆت بەکەیت؟ **﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَيْسَ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْنًا﴾** و ئەوانە لەباتى خواى کارزان شتیك دەپەرستن کە لە ئاسمانەکان و زەویدا دەسەلاتى هیچ جوړە رزق و پۆزییەکیان نییە بۆیان **﴿وَلَا يَسْتَطِيعُونَ﴾** و ناشتوانن باران ببارین، یان دارو درەختیان بۆ سەوز بکەن، کەچی هەردەیان دەپەرستن! **﴿فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ﴾** جا ئیتر ئیو نمونەو شەریك بۆ خوا مەهینە ئاراو، چونکە ئەو بى شەریك و بى وینەیه **﴿إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾** بەراستیى خوا پووچەلئ ئەوێ دەیکەن دەیزانى، وەئیو بى ناگان و نازان.

نمۆنەى موسلمان و کافر، یان بت و خوا:

لێرەدا خواى کارجوان نمۆنەى مروڤى موسلمان و بى باوەر دینیتهو دەفەرموى: **﴿ضَرْبَ اللَّهِ مِثْلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ﴾** خوا مەسەل و نمۆنە - بۆ خوێ و بۆ ئەو بتانە دینیتهو ئەیانکەنە هاوبەش بۆى - بە

به ندهیه که توانای هیچ شتیکی نه بیّت **﴿ومن رزقناه منا رزقا حسنا﴾** و به که سیکی خاوهن باوه پری وایش که پزق و روزیه کی چاک و پاکی داوه تی **﴿فهو ينفق منه سرا وجهرا﴾** جائه و دهسه لاتداره یان به نهینی و به ئاشکرا لیی ده به خشیت و دهستی هه ره خیردایه، نهوی دیکهش، واته: هیچ لینه ها تو وه که - بی خیر و بیر لیی وه ستاوه و هیچی لینا وه شیت وه **﴿هل يستون﴾** ئاخو نهو دوو که سه وه کو یه کبن؟ **﴿الحمد لله﴾** سوپاس بو خوا که هه ق و راستیی دهر که وت **﴿بل اکثرهم لا يعلمون﴾** به لام زور به یان ئهم حه قیقه ت و راستیانه نازانن، بویه دروستکراوو دروستکه ره وه کو یه که ته ماشا ده کهن!! **﴿۷۶ وضرب الله مثلا رجلا﴾** خوا به دوو پیوا دهر باره ی هه ق و ناهه ق مهسه ل و نمونه یه که ده مینیت وه **﴿احدهما ابکم لا یقدر علی شیء﴾** یه کیکیان لاله، توانای هیچ شتیکی نیه، تاکاریکی

خیری لیو وه شیت وه **﴿وهو کل علی موله﴾** و به که وته و سه ره باری ئاغا که یه تی **﴿اینما یوجهه لایات بخیر﴾** به هه ر لایه کا بینیری، خیری که به ده ست ناهینیت **﴿هل یستوی هو ومن یأمر بالعدل وهو علی صراط مستقیم﴾** ئاخو که سیکی لالی هیچ لینه ها تووی ئاوا، که سیکیش به رده وام فه رمان به دادگه ریی بداو له سه ره راسته ریش بی، وه کو یه که و ابن؟! دیاره هه رگیز وه کو یه که نین، جا باشه نه ی چوئن ئیوه بتان ده که نه شه ریک و هاو به شی خوا؟! **﴿۷۷ والله غیب السموات والأرض﴾** زانینی هه مو نادیاریک و هاتنی روژی په سلان بو خوا یه:

﴿۷۷ والله غیب السموات والأرض﴾ زانینی کاروباری هه موو نادیاریک له ئاسمانه کان و زه ویدا، هه ره بو خوا یه، هه ره نهو ده زانی چوئه و، که ی ده بیّت **﴿وما امر الساعة إلا کلمح البصر او هو اقرب﴾** و هاتنی روژی قیامه تیش هیئده ئاسانه و خیرایه هه ره به قه د چاو تروکانیکه، یان له خیراییدا له وهیش نزیکتره، چونکه ته نها هه ره نه وه نده یه که خوا پیی به فرموی ببه، نهو جا ده ست به جی ده بیّت. جا نه وکاته نهو روژه هات، ئیتر هه ق و ناهه ق پوونتر دهر نه که و، له

وَعَبْدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ **﴿۷۶﴾** فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ **﴿۷۷﴾** ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنْ تَارٍ قَاحِسًا فَهُوَ يَنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوِي الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ **﴿۷۸﴾** وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلَى مَوْلَاهُ أَيْنَمَا يُوَجِّههُ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ هَلْ يَسْتَوِي هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ **﴿۷۹﴾** وَاللَّهُ غِيبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمَحٍ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ **﴿۸۰﴾** وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ **﴿۸۱﴾** أَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوْاءِ السَّمَاءِ مَا يُمَسِّكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ **﴿۸۲﴾**

ئایه تیکی تردا ده فرموی: (وما امرنا إلا واحدة کلمح بالبصر) **﴿إن الله علی کل شیء قدير﴾** به راستیی خوا به سه ره مووشتیکا به قیامه تیش وه هیرو دهسه لاتی هیه وه هیچ شتیکی ناتوانی به ره لهستی بکات، یان ئهم ئایه ته ده فرموی: (ما خلقتکم ولا بعثکم إلا کنفس واحدة) **﴿۸۱ والله اخرجکم من بطون امهاتکم لا تعلمون شیئا﴾** خوا ئیوه ی له پزدانی دایکتانا وده ره ئینا، که چی نه وکاته هیچ شتیکیان نه ده زانی **﴿وجعل لکم السمع والأبصار والأفئدة﴾** و گوئی و چاوو دلای پیدان، هه تا به ژیرانه بیرکه نه وه **﴿لعلکم تشکرون﴾** به شکو شوکرانه برئیری بن و، به باشی خوا بناسن، ئهم ئایه ته ی: (قل هو الادی انشأکم وجعل لکم السمع والأبصار والأفئدة قليلا ماتشکرون) هه ره بو سه لماندنئ نهو راستیه یه **﴿۸۲ ألم یروا إلى الطیر مسخرات فی جو السماء﴾** ئاخو سه یری بالنده یان نه کرد بیّت، که چوئن له کهش و هه وای ئاسماندا رامکراون بو فرین و گه ران **﴿ما یمسکهن إلا الله﴾** دیاره که خوا نه بی کی ده توانی

ئەوانە پابگری، بەتایبەت کاتی بەلەکانیان بلأودەکەنەو، کاتیکیش بەخۆیانیانەو دەنوسینن **﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾** کە بیگومان لەوشتانەدا چەندین بەلگەو نیشانە هەیە بۆ گەلی باوەڕ بێنی.

خانوو و کالاً و کەل و پەل هەموو نێعمەتی خوان :

﴿وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا﴾ خوا لە ماڵ و خانوو کانتاندا حەوانەو سوکناگەیی بۆداناون، بەتایبەت ئەوانەتان گەشتیارو کۆچەری نین **﴿وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ جُلُودِ الْأَنْعَامِ بُيُوتًا﴾** وە لەپێستی ئازەل (مەڕو بزێ و وشتر و گا)یش خانووی بۆ فەرەهەم هێنان، واتە: لەموو و کورک و خوری و بەرگن، چادرو جوړەها نیشنگای تری ئی دروست دەکەن بۆ حەوانەوشتان **﴿تَسْتَخْفُونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ﴾** کە لە پوژی بارکردن و لەکاتی

مانەوشتاندا، سووک و ئاسان هەڵدەسن و ئەم لا بۆ ئەو لا دەگوێزنەو **﴿وَمِنْ أَصْوَابِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا أَثَاثًا﴾** وە لە خوری مەڕەکان و، کورکی و شترەکان و، مووی بزەکان، رایەخ و جل و بەرگ و.. کالاًو ناوماڵ دەستدەخەن **﴿وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ﴾** وە تا کاتیکی دیاریکراو، کەلکی تریان ئی وەردەگرن، دەسا بۆ شوکری خوا ناکەن؟ **﴿وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّمَّا خَلَقَ ظِلَالًا﴾** و لەو شتانەدا خوا بۆی دروستکردوون، سێبەرگەلێکی بۆ بەدیھێنان تا لە گەرما خۆتان پێ بپاریزن **﴿وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْجِبَالِ أَكَنَانًا﴾** و لە کێوکانیشدا گەلی پەناگا و جینگای پەسنوی وەک کەورگ و ئەشکەوت و .. هتد بۆ داناون **﴿وَجَعَلَ لَكُم سُرَابِيلَ تَقِيكُمُ الْحَرَّ﴾** و جەلک و پۆشاکێکی بۆ داھێنان کە لەکاتی گەرماو سەرمادا دەتانپاریزی **﴿وَسُرَابِيلَ تَقِيكُمُ الْبَأْسَ﴾** وە جەلکێک - زڕیی جەنگی - کە لە زەبری جەنگ لەگەڵ یەکتەردا دەتانپاریزی **﴿كَذَلِكَ يَتِمُّ نِعْمَتُ عَلَيْنَا﴾** ئا بەو شێوەیە خوا بەخەشش و نێعمەتی خۆی تەواو دەکا بۆتان **﴿لَعَلَّكُمْ تَسْلَمُونَ﴾** بەشکو باشتەر ملەچی فەرمانەکانی ببن و یەکلایبەنەو بۆی **﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ﴾** ئەگەر تۆ تەنھا گەیانەنێکی ئاشکراو نمایانت لەسەرە **﴿يَعْرِفُونَ نِعْمَةَ اللَّهِ ثُمَّ**

﴿وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ جُلُودِ الْأَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخْفُونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ وَمِنْ أَصْوَابِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا أَثَاثًا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ﴾

﴿وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْجِبَالِ أَكَنَانًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْخَرَابِ سُرَابِيلَ تَقِيكُمُ الْحَرَّ وَسُرَابِيلَ تَقِيكُمُ الْبَأْسَ كَذَلِكَ يَتِمُّ نِعْمَتُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَسْلَمُونَ﴾ **﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ﴾** **﴿يَعْرِفُونَ نِعْمَةَ اللَّهِ ثُمَّ كَفَرُوا وَكَثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ﴾** **﴿وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لَا يُؤْذِنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ﴾** **﴿وَإِذَا رَأَوْا الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ﴾** **﴿وَإِذَا رَأَوْا الَّذِينَ أَشْرَكُوا شَرَكَاءَ هُمْ قَالُوا رَبَّنَا هَؤُلَاءِ شُرَكَائُنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُوا مِنْ دُونِكَ فَأَلْقَوْا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ﴾** **﴿وَأَلْقَوْا إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذٍ السَّامَ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ﴾**

﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ﴾ ئینجا ئەگەر پاش ئەو هەموو هەول و پوونکردنەو، هەر پوویان لەباوەڕ هێنان وەرگیرا، نیکەران مەبە، چونکە تۆ تەنھا گەیانەنێکی ئاشکراو نمایانت لەسەرە **﴿يَعْرِفُونَ نِعْمَةَ اللَّهِ ثُمَّ يَنْكُرُونَهَا﴾** نێعمەت و بەخەششی خوا دەناسن و، پاشانیش نکوولی دەکەن **﴿وَكَثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ﴾** و زۆربەشیان کافرو بێ باوەڕن!

حالی موشریکان لەوژی حەشدا :

﴿وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا﴾ ئەو پێغەمبەر! هەموو کافرێک و ریا بکەرەو لە پوژی کە لەهەموو ئوممەت و نەتەوێکە ئاگادارو شایەتێک (پەيامبەرێک) دێنن، هەتا شایەتی لەسەر شێوەی وەلامدانەویان بدا **﴿ثُمَّ لَا يُؤْذِنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾** لە پاشان مۆلەتی قسەو پارانەو بەکافرو بێ برۆیان نادریت **﴿وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ﴾** و داوای رەزایەت

خوایشیان ئی ناکرئ بۆ پرۆ بیانوو هیئانه‌وه‌و خوا له‌خۆ پارزی کردن ، چونکه دیاره که‌درۆ ده‌که‌ن، له‌ جیگایه‌کی تردا ده‌فه‌رموی: (ه‌ذا یوم لا ینطقون، ولا یؤذن لهم فیعتذرون) ^{۸۵} **﴿واذا رای الذین ظلموا العذاب﴾** کاتی که‌ سقه‌مکاره‌کان جه‌ز به‌و سزای دۆزه‌خ ده‌بینن **﴿فلا یخفف عنهم ولا هم یفتخرون﴾** ئیتر نه‌سزایان ئی که‌م ده‌کریتته‌وه‌و، نه‌ مۆله‌تیش ده‌درئ بۆ کاتیکی تر، به‌لکو به‌په‌له‌ ده‌یانفرئین بۆناو ناگر، چونکه‌ ئاکامیان ناشکرایه ^{۸۶} **﴿واذا رای الذین اشركوا شرکاءهم﴾** جا که‌ هاوبه‌شدانه‌ران چاویان به‌ په‌رسراو هاوبه‌شه‌کانیان ده‌که‌وئ **﴿قالوا ربنا هؤلاء شرکائنا الذین کننا ندعوا من دونک﴾** ده‌لئین: ئه‌ی په‌روه‌ردگاری ئیمه‌!! ئه‌مانه‌ن هاوبه‌شه‌کانمان - که‌ له‌دونیادا- له‌باتی تو‌ هاوارمان بۆ ده‌بردن و ده‌مانپه‌رستن، دیاره ئه‌مه‌ پئی لئینانه‌ به‌تاوانه‌کانی خو‌یان و داوای سوککردنی سزایشه‌ بۆ خو‌یان **﴿فالقوا الیه‌م القول﴾** ئیجنا خوا

له‌وکاته‌دا په‌رسراوه‌کان دینیتته‌ وه‌لام و قسه‌که‌یان ره‌ت ده‌که‌نه‌وه‌و ده‌لئین: **﴿انکم لکاذبون﴾** به‌راستی ئیوه‌ درۆزن ، چونکه‌ ئیمه‌ هاوبه‌ش و شه‌ریکی خوا نه‌بووین ، ئه‌م ئایه‌ته‌ش حاله‌تی دژایه‌تی و ده‌مه‌ ده‌می په‌رسیارو په‌رسراوه‌کان له‌ قیامه‌تدا باس ده‌کاو ده‌فه‌رموی: (ومن اضل ممن یدعوا من دون الله من لا یستجیب له‌ إلى یوم القیامة وهم عن دعائهم غافلون، وإذا حشر الناس کانوا لهم اعداء وکانوا بعبادتهم کافرین) ^{۸۷} **﴿والقوا إلى الله یومئذ السّلم﴾** له‌و پۆژده‌دا - پۆژی قیامه‌ت - ه‌ه‌موو له‌به‌رده‌ست خوای په‌روه‌ردگارا مل راده‌کیشن و ه‌یچ ده‌سه‌لاتیکیان نامینئ **﴿وضل عنهم ما کانوا یفترون﴾** و ئه‌و درۆو ده‌له‌سه‌یه‌ش که‌ جاران ه‌لیان ده‌به‌ست گوایه‌ خواکانیان تکیان بۆ ده‌که‌ن- ه‌ه‌موو بزر ده‌بی و، به‌فه‌رۆ ده‌چی ^{۸۸} **﴿الذین کفروا وصدوا عن سبیل الله﴾** ئه‌وانه‌ی که‌ کافرو بی باوه‌ر بوون و خه‌لکیشیان له‌رئی خوا ده‌گنپرایه‌وه‌ **﴿زدناهم عذابا فوق العذاب بما کانوا یفسدون﴾** له‌جه‌زای ئه‌و فه‌سادو

الذین کفروا وصدوا عن سبیل الله زدناهم عذابا فوق العذاب بما کانوا یفسدون ^{۸۸} **﴿والذین ظلموا﴾** و یوم تبعث فی کل امة شهیداً علیهم من انفسهم وحننا بک شهیداً علی هؤلاء وازلنا علیک الکتاب تبییناً لکل شیء وهدی ورحمة وبشری للمسلمین ^{۸۹} **﴿ان الله یأمر بالعدل والاحسن وایتای ذی القرب وینهی عن الفحشاء والمنکر والبغی یعظمکم لعلکم تذکرون﴾** ^{۹۰} **﴿واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم ولا تنقضوا الیمان بعد توکیدها وقد جعلتم الله علیکم کفیلان الله یعلم ما تفعلون﴾** ^{۹۱} **﴿ولا تكونوا کالتي نقضت عزلهما من بعد قوۃ انکنا لتخذون ایمنکم دخلاً بینکم ان تکون امة هی اری من امة انما یلوکم﴾** ^{۹۲} **﴿الله یموت ولبینکم لکم یوم القیمة ما کتفر فیہ تخلفون﴾** ^{۹۳} **﴿ولو شاء الله لجعلکم امة واحدة ولکن یضل من یشاء ویهدی من یشاء ولتسلن عما کتفر تعملون﴾** ^{۹۴}

ناپاکیه‌یاندا سزا له‌سه‌ر سزا جه‌ز به‌یان ده‌ده‌ین “ سزای بی باوه‌ر بوونیان و، سزای رێگری کردنه‌که‌یشیان له‌خه‌لک.

ه‌ه‌موو پیغه‌مبه‌ری ده‌بیته‌ شایه‌ت له‌سه‌ر نه‌ته‌وه‌که‌ی خو‌ی :

^{۹۵} **﴿یوم تبعث فی کل امة شهیداً علیهم من انفسهم﴾** ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! کافرانی هۆزه‌که‌ت وریا بکه‌ره‌وه‌ له‌ روژی که‌ له‌نیو ه‌ر ئوممه‌ت و گه‌لیکدا شایه‌تیک (واته‌: په‌یامبه‌ریک) راست ده‌که‌ینه‌وه‌ تا گه‌واهییان له‌سه‌ر بدات **﴿وجننا بک شهیداً علی هؤلاء﴾** و تو‌یش به‌شایه‌دی دینین له‌سه‌ر ئه‌مانه‌ی خو‌ت ، له‌سووره‌تی (نیساء) شدا هاتوووه‌ ده‌فه‌رموی: (فکیف إذا جننا من کل امة بشهید وجننا بک علی هؤلاء شهیداً) **﴿ونزلنا علیک الکتاب تبیاناً لکل شیء﴾** و ئه‌م قورئانه‌شمان بۆ ناردیت ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! ﷺ تاه‌ه‌موو شتی که‌ روون بکاته‌وه‌ **﴿وهدی ورحمة وبشری للمسلمین﴾**

و بېښته پېنمایي و رحمت و مژده بۆ موسلمانان، واته: ئەم قورئانه ههموو پېويستییەکی ئاده مزادی تېدايه، ئەر بهوردی په پېرهوی بکه، قهت تووشی ههلهو پهله ناین.

فەرمان به عهده دالهت :

﴿ **إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ** ﴾ بېگومان خوا فەرمان به دادگهری و چاکه کردن له گهل ته وای دروستکاره کانیدا دهد، ته نانه تی له کاتی تۆله سەندیشدا ، بۆیه له کۆتایی ئەم سوورەتەدا دەفەرموی: (وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عَاقَبْتُمْ وَلَنْ خَيْرَ لِلصَّابِرِينَ) ﴿ **رَأَيْتَ أَذَى الْقُرْبَى** ﴾ و فەرمان به صیلهی رحم و بهخشش و پیاوهرتی و چاکه له گهل خزم و نزیکانیشدا دهد ، له نایه تیکی تردا دەفەرموی: (وَأَتِ الْقُرْبَى حَقَّهُ وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَلَا تَبْذِرْ تَبْذِيرًا) ﴿ **وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ** ﴾ وه له ههموو کاریکی دزیو خراپه و سته و له سنوور دەرچوون ری دهری ، سهرتا ئەم نایه ته ههموو خیرو چاکه یهکی له خو گرتوو و فەرمانیشی پیکردوه ، ههروهکو بهشیکی تری ری له ههموو خراپه و خراپه کارییهک دهری ﴿ **يُعْظَمُ لَكُمْ تَذْكُرُونَ** ﴾ خوا بهوشیوهیه نامۆزگاریتان دهکات ، تا بهشکو بیر بکه نهوه و پەند بگرن . (حاکیم) له (عهبدوللای کوپی مهسعود) هوه دهگێڕێته وه ئهلی: (هذه أجمع آية في القرآن لخير يمتثل، ولشر يجتنب) ، واته: ئەم نایه ته پتر له نایه ته کانی تر ههموو خیرو بیرکی له نامۆز گرتوه ، ههروهکو گشت خراپه یهکی له خو گرتوو بۆ خۆلادان لیی.

که په یماننان به ست به جیی بیین:

﴿ **وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ** ﴾ و کاتی په یماننان به خوادا بۆکردنی هر کاریک بهرک و پیک جیبه جیی بکه ﴿ **وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا** ﴾ و سویندو په یمانه کانتان مهشکین و بهتالیان مهکهنهوه ، پاش ئهوهی لیپان جیبه جییان بکه ، واته: ئەو سویندو په یمانهی له گهل خه لکیندا گرئی دهدهن ، زۆر گرنگی بهدی و ، بهکه مه سهری مهکهن و ، بی هوی شه رعی هه لیمه وه شیننه وه ﴿ **وَقَدْ جَعَلْتُكُمْ كَفِيلًا** ﴾ وه به تایبه تی که خواتان به سهر خۆتانه وه کردوه به (کهفیل) و دهسه بهر ﴿ **إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ** ﴾ به راستی خوا ده زانی هه رکاری ئیوه دهیکه ﴿ **وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَقَظَتْ غَزْلَهُ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنْكَاثًا** ﴾ ئیوه وهکو ئەو نافهرته مه بن که ههموو کات ریسکه ی خوی دوا ی ریسان و به هیزبوونی ، خاوده کردوه کو تکتوت ده بوو ، واته: په یماننان به توندی و ، ئینجا هه لوه شانده وهی به ئاسانی ، وهکواری ئەو نافهرته وایه که ریسکه ی خوی پاش ریسانی خا و بکاته وه بیکاته وه به خوری ، جا ئیوه خاوه نی قسه و ئیمزا و په یمانی خۆتان بن ، به توهره بوونیکی ساده په یمان شکینی مهکهن ﴿ **تَتَخَذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخْلًا بَيْنَكُمْ** ﴾ سویندو په یمانه کانتان به نیازی ئه وه وه بیت فېل له یهک بکه و ، یه کتر بخه له تینن ﴿ **أَنْ تَكُونَ أَمَةٌ هِيَ أَرْبَى مِنْ أَمَةٍ** ﴾ به و به هانه ی فلانه ئوممهت و گهل ، له گه لیکی تر زۆرترو به هیزتره . له و سهرده مه دا که له گهل لایه کدا په یمانان ده به ست ، پاشان که ده یان دی لایه کی تر به هیز تره ، ئه ویان هه لوه شانده وه ، ده هاتن له گهل ئەم لایه نه که ی تردا په یمانان ده به ست! جا قورئانی پیروژ هات کاری وای به دزیو و ناپه سهند وه سف کرد ﴿ **إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللَّهُ بِهِ** ﴾ دیاره خوا هر ده یه وی به و په یمانه تاقییتان بکاته وه به راوردتان بکات ناخو کی په یمان ده شکینی و ، کیش نایشکینی ﴿ **وَلِيَبَيِّنَ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ** ﴾ دلنیا شبن ئەو شتانه ی که ئیوه جیا وازی و ئیختیلافتان تییدا هه بوو خوا له روژی قیامه تدا بۆتان دهرده خا هه ق و ناهه قتان بۆ روشن دهکاته وه ، ههموو که سیکیش به پیی ئه وه پاداش و تۆله وهرده گریت.

نه رخوا ويستباي گشتان هاو نايين ده بوون :

﴿ **ولو شاء الله لجعلكم امة واحدة** ﴾ نه گهر خوا ويستباي هه مووتاني ده کرده گه ليکي هاو نايين، واته: گشتتاني ده خسته سهر يهک شارپگه، نيتر نهو دهمه جياوازي و، پهراگندهيي دروست نه ده بوو ﴿ **ولكن يضل من يشاء ويهدي من يشاء** ﴾ به لام دياره حيكمت و خواستی جوړيکي تره، مهيلي له گومراکردني هه رکه سيک بيت، نهوا لاري و گومراي دهکات، هه زيشي له رينمايي هه رکه سيک بيت، نهوا شاره زاو رينماي دهکات. له نايه تيکي ترده جهخت له سهر نهو دهکاته وهو ده فرموي: ﴿ **ولو شاء ربك لجعل الناس امة واحدة ولايزالون مختلفين الا من رحم ربك ولذلك خلقهم** ﴾ و **ولتسألن عما كنتم تعملون** سويندبي له وهه موو کارو کرده وهيه نيوه کردتان ده پرسريته وه.

سهرنجيک: (قورتبي) ده لي: (اللام في وليبين).

(ولتسألن) مع النون المشددة يدلان على قسم مضمرة. واته: نهو پيتي (لام) انه که له کرداريکا هه و، کو تاييشي به (نون) ي (تهو کيد) ديټ، بو سوينده، وهکو (ليبين) و. هتد. ﴿ **ولا تتخذوا ايمانكم دخلا بينكم** ﴾ وه به سويندو په يمانه کانتان ده غه لي و فريو فيل و گزيي له گه ل يه کتر مهکن، واته: واده بي سويند بو يه کتر ده خوون و په يمان به يه کتر ددهن، که چي دلتان شتيکي تري تيدايه ﴿ **فتزل قدم بعد ثبوتها** ﴾ نهکا به وکاره (پي) بخليسي و (له سهر ريبازي باوه) بترازيت، پاش دامه زاندين و تابتبووني له سهر نهو ريبازه، واته: به کار هي ناني سويندو په يمان به نيازي ده خه لي و فرت و فيله وه، مروقه له ريي راست ده ترانيني ﴿ **وتذوقوا السوء بما صددتم عن سبيل الله** ﴾ وه نه وهک به هو ي ريگري تانه وه له ريگه ي خوا سزاي سهخت بچيژن ﴿ **ولكم عذاب عظيم** ﴾ وه له دواړوژيشدا سزايه کي گه وره تان

وَلَا تَتَّخِذُوا اِيْمَانَكُمْ دَخْلًا بَيْنَكُمْ فَتَزِلْ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوْءَ بِمَا صَدَّدْتُم عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٤﴾ وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا اِيْمَانَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لِّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٥﴾ مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ وَلَنَجْزِيَنَ الَّذِيْنَ صَبَرُوا اَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿١٦﴾ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ اَوْ اٰتٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيٰوةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿١٧﴾ فَاِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ﴿١٨﴾ اِنَّهٗ يَسْرُلُكَ سُلٰطٰنٌ عَلٰى الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا وَعَلٰى رَجِيْمٍ تَوَكَّلُوْنَ ﴿١٩﴾ اِنَّمَا سُلٰطَنُهٗ عَلٰى الَّذِيْنَ يَتَوَلَّوْهُ وَالَّذِيْنَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُوْنَ ﴿٢٠﴾ وَاِذَا بَلَغْنَا اَيَّهٖ مَكَاتٍ ؕ اَيَّاهُ وَاَلَّهُ اَعْلَمُ بِمَا نَزَّلْنَا قَالُوْا اِنَّمَا اَنْتَ مُفْتَرٍ لَّا كَرِهَتْ لَّا يَعْمَلُوْنَ ﴿٢١﴾ قُلْ نَزَّلَهُ رُوْحُ الْقُدُسِ مِن رَّبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا وَهُدًى وَبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِيْنَ ﴿٢٢﴾

وَلَقَدْ عَلِمْنَا

۲۷۸

بو هيه ﴿ **ولا تشتروا بعهد الله ثمنًا قليلا** ﴾ و به لين و په يمان ي به خواتان داوه، به يعه تي به په يامبه رتان داوه، به نرخ و به هايه کي که م مه فروشن و مه گوږنه وه ﴿ **انما عند الله هو خير لكم** ﴾ بيگو مانين هه نهو خير و پاداشه ي لای خوا ناماده کراوه، له هه موو شتي بو نيوه چاکتره ﴿ **ان كنتم تعلمون** ﴾ نه گهر بزائن ﴿ **ما عندكم ينفد** ﴾ هه رچي لای نيوه يه تيا ده چي و نابوت ده بيت ﴿ **وما عند الله باق** ﴾ وه نهو خير و پاداشه لای خوايه، هه رده مي نينه وه کو تايي نايهت ﴿ **ولنجزي الذين صبروا اجرهم باحسن ما كانوا يعملون** ﴾ وه نه مهش سويندي بيت نه وانه ي و له به رامبه ر فره مانه کاني خواوه به نارامبوون و نه پسان، نيمه به چاکتر له وه ي کردوويانه پاداشيان دده ي نه وه.

الله ﴿ به راستی نه وانه ی و ا بوخویان نامادهنن برپا بهینن به قورئان و به نایه ته کانی خوا، خوایش هه رگیز شاره زاو رینمایان ناکات بولای خوئی ﴿ **ولهه عذاب الیم** ﴾ و سزایه کی به نییشیشیان بو هیه ﴿ **انما یفتری الکذب الذین لا یؤمنون بآیات الله** ﴾ به راستی هه نه وانه درو هه لده به سن که برپایان به نایه ته کانی خوا نییه ﴿ **اولئک هم الکاذبون** ﴾ له راستییدا ته نه ا نه وانه دروزنن، ئیتر چوئن به تو دهلین ئه ی موحه مه ده! دروزنی و درو بوخوا هه لده به سیت؟! توریه یی خوا له مورته ده، به ده ره له ناچار ی :

﴿ **۱۰۶ من کفر بالله من بعد ایمانه** ﴾ هه ره که سیئک پاش برپا هیئانی به خوا، کافرو بی باوه ر بیته وه، بیگومان

سزای توند دهری و، ده که ویته بهر قارو تووریه یی خواوه ﴿ **الا من اکره وقلبه مطمئن بالإیمان** ﴾ مه گه ره که سیئک زوری لی کرابی و، له وکاته شیدا دلنایبی به ئیمان، وه کو (عه ممار ی کوپی یاسر) خوا لییان خوئ بشیت. (ئیین عه باس) ده لیئت: موشریکه کان نازارو ئه شکه نه جی (عه ممار) یان زوردا، به راده یه که گه یشته حاله تیک له ژیر سزادا تیا بجیئت، نه وسا له بهر ناچار یی و به دلیکی پر له ئیمان وه نه وانی رازی کرد، جا بو دوا یی هاته لای پیغه مبه ری خواو کاره ساته که ی بو گیرایه وه، نه ویش فره مووی: له و کاته ده دلت چوئن بوو؟ (عه ممار) گوئی: دلنیا بووم به ئیمان: فره مووی: ده سا نه گه ره ئه م جار هه ش نه و حاله ته دووباره بوویه وه، تویش جار ان چیت گوته بوو بیلیره وه. (قورتبیی) ده لیئت: (اجمع العلماء علی أن من اکره علی الکفر فاختر القتل انه اعظم اجرا عند الله، ممن اختار الرخصة. واختلفوا فیمن اکره علی غیر القتل من فعل ما لا یحل له، فقال اصحاب مالک: الأخذ بالشدة فی ذلك واختیار القتل والضرب افضل عند الله من الأخذ بالرخصة. واجمعوا ایضا علی أن من اکره علی قتل غیره انه

وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِّسَاتٍ
الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِي وَهَذَا السَّانِ عَرَبِيٌّ
مُتَّبِعٌ ﴿١٠٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ لَا يَهْدِيهِمُ
اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٧﴾ إِنَّمَا يُفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ
لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ
﴿١٠٨﴾ مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ
وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا
فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٩﴾
ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ
وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿١١٠﴾ أُولَٰئِكَ
الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَسَمِعَتْهُمْ أَبْصَرَهُمْ
وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاقِلُونَ ﴿١١١﴾ لَا جَرَمَ لَهُمْ فِي
الْآخِرَةِ هُمُ الْخَسِرُونَ ﴿١١٢﴾ ثُمَّ إِنَّ رَبَّنَا
لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فَتَنَّاوْهُمْ لَجْهَدُوا
وَصَبَرُوا إِنَّ رَبَّنَا لَعَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٣﴾

لا يجوز له الإقدام على قتله ولا إنتهاك حرمة.. ويصبر على البلاء الذي نزل به. وإذا استحرثت المرأة على الرنى فلا حد عليها، لقوله تعالى: (إلا من أكره). واته: زاناكان يه كدهنگن كه: هه ره که سیئک زوری لییکری بو کوفرو بی باوه ری، نه گینه ده یکوئن، پاشان نه ویش کوشتنه که ی هه لبراردو وشه ی کوفر به زارییدا نه هات و کوشتییان، بیگومانه که پاداشی نه م که سه زور مه زتره له وکه سه که موئه ته که بوخوی هه لبریری و به زمان خوئی کافر ده کاو قوتار ده بیئت، به لام نه گه ره زور کردنه که بوکردنی کاریکی تری حه رام بوو، غه یری (قه تل)، بو نه مه پیئشه و (مالیک) ده لی: هه لبراردنی توندو تیژه که و خو به کوشتنه که باشتره. زاناكان بو نه مه یه کدهنگن كه: هه ره که سیئک زوری لییکری بو کوشتنی کابرایه که نه گه ره نا خوئی ده کوژری، بوئی نییه کاری واکات، وه ههروه ها کاتی ئافره تیک به زور زینای له گه ل کرا (حه ددی) له سه ره نابیئت. ﴿ **ولکن من شرح بالكفر صدرا** ﴾ به لام که سیئک به پیخوئشبوونی خوئی سینگی بو کوفر

فراوان و گوشاد بکاو کوفره که شی پیخوش بیت ﴿ **فعليهم غضب من الله** ﴾ نه وه قارو توپه یی خویان له سه رده بی ﴿ **ولهم عذاب عظیم** ﴾ و سزایه کی گوره شیان له دواوژدا بو هیه ﴿ **ذلك بانهم استحبوا الحياة الدنيا على الآخرة** ﴾ چونکه نه وان ژیان و گوزهرانی نه م دونیایه یان هه لبرژد به سه ر پاشه پوژدا، وهه لبرژدنی دنیا به سه ر دوا روژدا کافر بوونه ﴿ **وان الله لایهدی القوم الکافرين** ﴾ بیگومان خواش خه لکانی بی باوه رو کافر شاره زاو پینوین ناکات بو سه ر ری راست ﴿ **اولئك الذین طبع الله علی قلوبهم وسمعهم وابصارهم** ﴾ نه مانه نه وه کسه ان که خوا موری به دبختی به سه ر دل و گوی و چاویاندا ناوه، ئیتر هق و ناهق له یه ک جیا ناکه نه وه ﴿ **اولئك هم الغافلون** ﴾ وه نه وان خافل و بی ناگایشن، گوی به هیچ شتیک نادهن ﴿ **لا جرم انهم فی الآخرة هم الخاسرون** ﴾ بیگومان له پاشه پوژیشدا زیانمنه ندو دواو نه وانن ﴿ **ثم ان ربک للذین**

هاجروا من بعد ما فتنوا﴾ جا به راستی په ره مردگارت سه بارت به وانیه کهوا دواى نه وگشت نازارو نه شکهنجه له مه که وه کوچیان کردو بو مه دینه ﴿ **ثم جاهدوا وصبروا** ﴾ پاشان دهستیان دایه جیهادو، له سه ر پیشهاته کانی جیهاد به نارام بوون ﴿ **ان ربک من بعدها لغفور رحیم** ﴾ به راستی په ره مردگارت- پاش نه نجامدانی نه و کارانه- زور لیبوره دیه به رامبهریان، زوریش میهره بانه ﴿ **یوم تاتی کل نفس تجادل عن نفسها** ﴾ روژی دی که هه ر کهس له بیرى خویدایه و ده مه قالی و بهرگری له خوى دهکات، بو پرزگار کردنی خوى، واته: له بهر سه ختی نه وروژه یه کهسی له بیر نامینی و، به در له خویشی که سیک نیه پشتیوانی ئی بکات ﴿ **وتولی کل نفس ما عملت** ﴾ هه موو که سیکیش چی کردی به ربک و پیکی پاداش و توله که ی پیده دریته وه ﴿ **وهم لا یظلمون** ﴾ و هیچ سته میکیشیان ئی ناکری.

نه زیله ی شاری مه کهه :

﴿ **وضرب الله مثلا قرية** ﴾ خوا مه سه ل و نمونه ی

﴿ **یوم تاتی کل نفس تجادل عن نفسها وتولی کل نفس ما عملت وهم لا یظلمون** ﴾ ﴿ **وضرب الله مثلا قرية كانت ءامنة مطمئنة یأتیها رزقها رغدا من کل مکان فکفرت بأنعم الله فأذاقها الله لباس الجوع والخوف بما كانوا یصنعون** ﴾ ﴿ **ولقد جاءهم رسول منهم فکذبوه فأخذهم العذاب وهم ظالمون** ﴾ ﴿ **فکلوا مما رزقکم الله حلالاتیبا واشکروا نعمت الله إن کنتم تعبدون** ﴾ ﴿ **إما حرم علیکم المیسة والدم ولحم الخنزیر وما أهل لغير الله به فممن أضطرب أعقاب ولاء عاد فکنت الله عفورا رحیم** ﴾ ﴿ **ولا تقولوا لما تصف السننکم الکذب هذا حلل وهذا حرام لنفترؤا علی الله الکذب** ﴾ ﴿ **إن الذین یفترون علی الله الکذب لا یفلحون** ﴾ ﴿ **منع قلیل** ﴾ ﴿ **وهم عذاب الیم** ﴾ ﴿ **وعلى الذین هادوا حرمنا ما قصصنا علیک من قبل وما ظلمنهم ولکن کانوا أنفسهم یظلمون** ﴾

خوشگوزهرانی و ناوه دانی شاری (مه کهه) دینیته وه ﴿ **كانت امة مطمئنة** ﴾ که ژیانان پر بوو له ناسووده یی و نارامش، که چی له ملاو له ولای نه وانیشه وه خه ک تالانده کراو ده رفینران، پاشان که په یامبهریان ﴿ **بوهات و، له باتی شوکرانه بژیری، پشتیان تی کردو دلیان ئیشان، ئینجا خوی بالاده ست جورو جور جه زه به ی دان و لیى تی کدان** ﴾ ﴿ **یاتیها رزقها رغدا من کل مکان** ﴾ له هه موو لایه که وه پزق و پوزی و نیعمه تی زوریان بو دهات ﴿ **فکفرت بأنعم الله** ﴾ که چی له باتی شوکرانه بژیری له به رامبه ر نه وه هه موو گشت چاکه وه ناسوپاسی نیعمه ته کانی خویان کردو، باوه ریان به پیغه مبه ره که ی نه کردو چوون به گزیا ﴿ **فأذاقها الله لباس الجوع والخوف بما كانوا یصنعون** ﴾ جا خوایش جل و بهرگی برسیه تی و ترسی له بهر کردن و تالوی پیچه رین، پاش نه وه که پیغه مبه ر ﴿ **دوعای لی کردن و فهرمووی: خودایه ! داوات لی ده کهم: ساله قات و قره کانی سه رده می (یوسف) یان به سه ر بیته،**

ئىنجا گرانىيەكى وايان تىكەوت، بەناچارىي كوركى وشترىان تىكەلى خويىن دەكردو لەسەر ناگريان دەناو دەيانخوارد ! ﴿ **۱۳۳** **وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ** ﴾ بىگومان ھەر لەخويان پەيامبەرئىك وەكو موھەممەد ﷺ ھاتەلايان، كەچى بېروايان پى نەكردو بەدرويان خستەوو ېووبەروى وەستان ﴿ **فَاخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ** ﴾ ئىنجا ھىندە ستەمكارىيون سزا گشتىيانى گرتەوہ.

حەلال بخون و شوكر بكن :

﴿ **۱۳۴** **فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلالًا طيبًا** ﴾ دەسائىوہ ئەى باوھەرداران ! لەو رزق و نىعمەتە حەلال و پاكەيە بخون، خوا پىي بەخشىيون ﴿ **وَأَشْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ إِنَّ كُنتُمْ لِيَاءَهُ تَعْبِدُونَ** ﴾ و شوكر سوپاسى نىعمەتى خوا بكن، ئەگەر راستە ئىوہ ھەر ئەو دەپەرستى ﴿ **۱۳۵** **إِنَّمَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخَنَازِيرِ وَمَا أِهْلَ الْغَيْرِ لِلَّهِ بِهِ** ﴾ بەراستىي خوا ھەر گوشتى مردار بوو و خويىن رھوان و گوشتى بەرازو ئەو سەرېراوھى كە بەناوى غەيرى خواوہ سەر دەپرىت لىي ھەرامكردون ﴿ **فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ** ﴾ جاھەر كەسيك ناچار بوو بو خواردنى ئەمانە، دەبا - بى زيادەپەويى ولەئەندازە بەدەر - لىيان بخوا، چونكە بىگومان خوا زور لىبورده، زورىش مېھربانە، ئەوھتە لەكاتى گرانىي و نەبوونىيدا ريگەى داوہ بەخواردنى ئەو شتە ھەرامانە بى زيادە پەويى. ﴿ **۱۳۶** **وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ السُّنْتُكُمُ الْكُذْبَ هَذَا حَلالٌ وَهَذَا حَرَامٌ** ﴾ وە بەزمان و سەر زارەكىي و، بى بەلگەى شەرعى، لەخوتانەوہ ھەندى شت حەلال، يان ھەرام مەكەن، مەلن: ئەمە حەلالەو ئەوھەرامە، ئىوہ وەكو ئەو موشرىكانە مەكەن كە بەئارەزووى خويان (بەھىرە) و (سايىبە) و (وھىيلە) و (ھام) يان لە خو ھەرامكرد! ﴿ **تَتَفَتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ** ﴾ ھەر بو ئەوہ لەسەر خوا درۆھەلەسن !، چونكە حەلال و ھەرام بەدەستىي ئىوہ نىو، بۆتان نىە سنوور شكىنى بكن ﴿ **إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ لَا يَفْلَحُونَ** ﴾ بىگومان ئەوانەى كەدرۆ بو خواو ئايىنى خوا ھەلەبەستى، سەرفرازو پزگارو بەختەوہر نابى ﴿ **۱۳۷** **مَتَاعٌ قَلِيلٌ** ﴾ لەم زىانى دنىادا كەمىك بوخو رادەبووئىر و بەھرىيەكى كەميان بو دەبى ﴿ **وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ** ﴾ و لە قىامەتیشدا سزايەكى بەژان و ئىش پىگەيەنەريان ھەيە، لەجىگايەكى تردا دەفەرموى: ﴿ **نَمَتَعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ** ﴾ ﴿ **۱۳۸** **وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَمًا مَا قُصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ** ﴾ بو ئەوانەش جوولەكەن چەند شتىكەمان ھەرامكرد كەلەوہو پىش لەسوورەتى (ئەنعام) دا بەم نايەتە بۆمان گىپرايتەوہ كەدەفەرموى: ﴿ **وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَمًا كُل ذِي ظُفْرٍ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَمًا عَلَيْهِمْ شَحُومُهُمَا إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا** ﴾ ۱۴۶/۶. ﴿ **وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ** ﴾ ئىمە بەو ھەرامكردنە ستەممان ئى نەكردن، بەلام ئەوان ستەميان لەخويان كەد بەھوى لادان و سنوور بەزاندنەوہ، وەكو لە جىيەكى تردا دەفەرموى: ﴿ **فَيُظْلَمُ مَنْ هَادُوا حَرَمًا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٌ أُحِلَّت لَهُمْ** ﴾ ﴿ **۱۳۹** **ثُمَّ إِنَّ رَيْكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوءَ بِجَهَالَةٍ** ﴾ ئەوسا بىگومان سەبارەت بەوانەش وا بەنەفامىي و نەزانى كارى خراپ و ناجورىان كەد ﴿ **ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا** ﴾ لەپاشان دواى ئەو كارە ناھەموارەيان پەشىمان بوونەوہو، خويان چاكسازى كەد ﴿ **إِنَّ رَيْكَ مِنْ بَعْدِهِمَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ** ﴾ دلنابە كە پەرورەگارت پاش ئەوہ زور لىبورديە بەرامبەريان، زورىش مېھربان و دلۆقانە.

ئىبراھىم رابەريكى ھەقەرەو بوو :

﴿ **۱۴۰** **إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ** ﴾ بەراستىي (ئىبراھىم) ى پەيامبەر ﷺ ھوگرى ھەموو كاريكى خىرو ملكەچى فەرمانەكانى خوابو ﴿ **حَنِيفًا** ﴾ لەھەموو ئاينىكى پېرو پوچ لاى داو بەرەو ھەق و بەرنامەى پاك و راستى خوا ھات ﴿ **وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ** ﴾ و ھەريز لەھاوبەشدانەرانىش نەبوو ﴿ **۱۴۱** **شَاكِرًا لِنِعْمَةِ** ﴾ سوپاسگوزارى بەخششەكانى

خوا بو ﴿ **اجتباہ وهداه إلى صراط مستقیم** ﴾ خواش بو خوئی هه لیب ژارد بو په یامبه ریستی و پینموونی شی کرد بو ریگه ی راست و یه کخوایه رستی، له سوورموی (نه نیبا) شدا ده فرموی: (ولقد اتینا ابراهیم رشده من قبل وکنا به عالمین) ﴿ **۱۲۲ و اتیناه فی الدنیا حسنة** ﴾ نیمه ییش هه له دونیادا ناوو شوهرتی باشمان دایه ﴿ **وانه فی الآخرة لمن الصالحین** ﴾ و له پاشه پوژیشدا بیگومان له پریزی صالحان و چا کاندایه ﴿ **۱۲۳ ثم اوحینا إلیک ان اتبع ملة ابراهیم حنیفا** ﴾ له پاشا وه حی و سروشمان بو تو کرد ئه ی پیغه مبه ر! ﷺ که ده بی په پرهوی له نایینی پاک و راستی ئیبراهیم بکه یت به ریگ و راستی ﴿ **وماکان من المشرکین** ﴾ و هه رگیز له هاو به شدانه ران نه بووه، وه کو له سوورموی (نه نعام) دا هاتوووه ده فرموی: (قل اننی هدانی ربی إلى صراط مستقیم دینا قیما ملة ابراهیم حنیفا وماکان من المشرکین).

ریژنان له شه ممه بو جووله کانه :

﴿ **۱۲۴ إنما جعل السبب علی الذین اختلفوا فیه** ﴾

ریژگرتن له روژی (شه ممه) و ئیش و کار نه کردن تییدا له نایینی (ئیبراهیم) دا نه بووه، به لکو هه بو ئه وانه بریار دراو کرایه روژی خواپه رستی که ئیختلاف و نا کوکیان بوو له دیاری کردنی ئه و روژدا ، له سه ره تاوه خوا روژی هه یینی بو دیاری کردن ، که چی گواستیانه وه بو روژی شه ممه، ئینجا خوایش له سه ری گران کردن که: نابی له و روژدا هیچ جم و جول و کاریک بکه ن ، که چی له ویشدا هه که وتنه وه فرت و فیل ﴿ **وان ربک لیحکم بینهم یوم القیامة فیما کانوا فیه یختلفون** ﴾ بیگومان په روهردگاری تو روژی قیامت سه باره ت به وه ی ئه وان نا کوکیان تییدا هه بوو به دادگه رانه داوهرییان ده کاو، هه ری که شیان به پیی کارو کرده وی خوئی توله و پاداشی ده دا.

به ژیرانه نامه که ی خوا بگه یه نه :

﴿ **۱۲۵ ادع إلى سبیل ربک بالحکمة والموعظة الحسنة** ﴾

ئه ی پیغه مبه ر! ﷺ، ئه ی ئیماندار! هه به ژیرانه و نه رم و قسه ی خو ش و حیکمه ت و، ئاموژگاری شیرین و جوان، خه لک بو ریگای په روهردگارت بانگ بکه، سروشتی ئاده مزاد وایه خوئی به شت ده زانی و به ئاسانی ته سلیم ناییت، جا له بهر ئه وه ده بی زور به ژیرانه بو ی بجیته پیش، نه وه کو ده عیه و خو به زلزان زالبییت به سه ریواو، گو ی نه گری بو ت ﴿ **وجادلهم بالتی هی احسن** ﴾ وه به چاکترو باشت رین شیوه قسه و گفت وگو یان له گه ل بکه، به لگه ی جوان و به میزبان بو بهینه وه، هه تا وه زع ناساییه ، خو ئه گه ر قوناغی جهنگ و پی کدادانبوو ، دیاره تویش به یاسای جهنگ کار ده که یت له گه لیاندا، هه تا دینه که ت ریسوا نه بی ت ، چونکه مه رد م دینی سووک و ریسوا وه رناگری ت! ﴿ **إن ربک هو اعلم بمن ضل عن سبیلہ** ﴾ تو ئاوا موجه له یان له گه ل بکه ، به راستی په روهردگاریشت باشت به حالی ئه وه ده زانی ت که له ری ئه و لایداوه ﴿ **وهو اعلم بالمهتدین** ﴾ و زاناتریشه به حالی ئه و که سانه ری نوین و له سه ر ری راستن.

سورة النحل

المیزان

تُرَانِ رَبَّكَ الَّذِي عَمِلُوا الشَّوْءَ بِهِ لَئِنْ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۱۲۱﴾
 إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَوْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿۱۲۲﴾
 شَاكِرًا لِأَنْعِمِهِ اجْتَبَاهُ وَهَدَاهُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿۱۲۳﴾
 وَمَا يَتَّبِعُهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿۱۲۴﴾
 ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿۱۲۵﴾
 إِنَّمَا جَعَلَ السَّبَبُ عَلَى الَّذِينَ ائْتَلَفُوا فِيهِ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿۱۲۶﴾
 ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَدِلْ لَهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿۱۲۷﴾
 وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِّلصَّابِرِينَ ﴿۱۲۸﴾
 وَأَصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ﴿۱۲۹﴾
 إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴿۱۳۰﴾

قورتیبی دەلیت: (هذه الآية: نزلت بمكة في وقت الأمر بمهادنة قريش، وأمره أن يدعو إلى دين الله وشرعه بتلطف ولين دون مخاشنة وتعنيف، وهكذا ينبغي أن يوعظ المسلمون إلى يوم القيامة. فهي محكمة في جهة العصاة من الموحدين، ومنسوخة بالقتال من جهة الكفار).

دەبی تۆلە بەرامبەر بێت :

﴿ ^{۱۲۶} وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عَاقَبْتُمْ بِهِ ﴾ وەئەگەر تۆلەتان کردەو، بادار بە داربێو، سەرەرۆی و زیاده رەوی تێدا نەبێ. راقەکەرانی قورئان دەلێن: ئەم ئایەتە (مەدەنی)یەو سەبارەت بە (حەمزە)ی (سید الشہداء) ھاتۆتە خوارەو، ئەوکاتە کە لە (ئوحود) پاش شەھیدبوونی موشریکەکان لاشەکەیان تێکداو سکیان درێی، ئەوجا پەيامبەریش ﷺ زۆر دلگران و بێ تاقەت بوو، بۆیە فەرمووی: سوێند بەخوای: ئەگەر ئەمجارە خوای گەورە زالم بکا بەسەریان، ئەوێ بە (حەمزە) کراو، بەحەفتا کەسیانی دەکەم. ﴿ ^{۱۲۷} وَلَنْ صَبِرْتُمْ ﴾ دلنیاشبێ ئەگەر ئێوہ خو رابگرن و تۆلە نەکەنەو، ئەگەرچی ھەقیشتان بێت تۆلە بکەنەو ﴿ ^{۱۲۸} لَّهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ ﴾ دیارە کاری وا بوو خو رابگران و ئارامگران باشترە تا تۆلە وەرگرتنەو، بەمەرجی بتوانن شەپو خراپە لەخۆتان دور بخەنەو، بێشزانن دەبیته سەرکەوتن بۆتان ﴿ ^{۱۲۹} وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ ﴾ ئینجا بەراشکاوی داوای ئارامگرتن دەکات، بۆیە دەرەرموی: خو راکرێو ئارامت ھەبێ لەتۆلە وەرگرتنەو، کە دیارە بەئارام بوونیشت، ھەر بەکۆمەک و فەرمانی خوا دەبیته، ھەر ئەو دەتوانی یارمەتیت بدا بوو خوراکرتن، ئەگینە کێ دەتوانی ئەفسی رام دايمرکینیت؟ ﴿ ^{۱۳۰} وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ ﴾ وە لەبەر ئەوانەش کە بڕوا ناھینن خەم و خەفەت مەخو ﴿ ^{۱۳۱} وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ﴾ و لە فروفیلیان دلتەنگ و سەخەت مەبە، چونکە تۆ تەنھا راگەیانندن لەسەرە، ئیتەر باوەر بەھینن یانا، تۆ بەرپرس نابیت ﴿ ^{۱۳۲} إِنْ لِّلَّهِ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا ﴾ بەراستی خواش لەگەڵ ئەوانەدایە کەخو پارێزو بەتەقوان ﴿ ^{۱۳۳} وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴾ و ئەوانەش چاکەکارو، چاکەخوازن، ئەم لەگەڵ بوونەش تەنھا خوا خوێ باش دەزانیت چۆن دەبیته. لەسوورەتی (ئەنفال) یشدا دەرەرموی: (إِنْ يَوْحَىٰ رِبِّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ إِنِّي مَعَكُمْ فُتَبْتُوا الَّذِينَ آمَنُوا...).

سوپاس بوو خوای تاک و تەنیا، بێ حیساب و ئەژمار، شوکرانە بژێرم کە: پشتیوانی لێکردم بوو تەواوکردنی نووسینی کورتە تەفسیری سوورەتی (نەحل).

کۆتایی جزمی (۱۴) چوارەد

ولله الحمد والمآة

*** **

۱۷- سوورەتی (ئیسرا) یە

مەککەیی یەو (۱۱) ئایەتە

بەناوی خوای بەخشنەدی میهرەبان

ئەم سوورەتە وەک سوورەتەکانی تر گرنگیی بەیرو باوەردەدات، وەکو یەكخواپەرستی، پەيامەکی پیغەمبەر، زیندوو بوونەو... بەلام خالی سەرەکی لەم سوورەتە پێرۆزدا خستنه پیش چاوی کەسایەتی پەيامبەر ﷺ لەگەڵ ئەو ھەموو موعجیزە گرنگانەدا ھیناویەتی بۆ راستیی خوێ، ھەزاران ھەزار سلاوی لەسەر بێت.

* جا لەسەرەتاو شەپو پێرۆزەکە کە موعجیزەو بەھرەو خەلاتیکی گەورەو مەزن بوو خوای گەورە بەخشی بەپەيامبەر ﷺ بایسەدەکات، لەلایەکیشەو دەسلەلاتی بالادەستی خوا نیشان دەدات کە چۆن بەو ئەندازە ماوہ

زۆرگەمەيە، توانى ئەوھەموو پىگە درىژەيەي پى بېرى و، سەيران و سەفای ئاسمانى پى بكاو، ھەر لەو ماوھەشدا بىگىرپتەوھ جىگای خۇي.

* باسى ياخيىبونى ھەردووچارەكەي جوولەكەو سەرگەردان بوونىيان دەكا، لە تۆلەي لاپىسى و لاسارىياندا: (وقضينا إلى بني إسرائيل في الكتاب لتفسدن في الأرض مرتين...).

* ھەندى بەلگە لەسەر گەورەيى وتاك و تەنبايى خوا - وەك شەوو پوژو ئالو گوڤيان - دىنى: (وجعلنا الليل والنهار آيتين، فمحونا آية الليل...).

* پرى لەياساي كۆمەلەيەتي و، پەوشتە بەرزەكان دەخاتە پوو و ھانى مەوھەكانى بو دەدات، ھەتا كۆمەل و كۆمەلگەيەكي خاوەن پەوشتى بەرز پەيدا بىت.

* بەچەند بەلگەيەك باسى سەرگەردانىي ھاوھەلدانەرەكان دەكات، ھەروەك باسيكى قورئان دەكات كە گەورەترين مۆجىزەيەو، ھەتا ھەتايە بەرقەرار دەبىت.. لەگەل دابەزىنە سەرھاوھەلدانەرەكان، لەكاتىكا كە داواي موعجىزەيەكي تر "جگە لەقورئان" دەكەن.

* پاك و خاويىنى خوا لەشەريك و ھاوھەلدانەرەكان دەكا: (وقل الحمد لله الذى لم يتخذ ولدا.. وكبره تكبرا). لەگەورەيى ئەم سوورەتەيشدا ھاوھەلدانەرەكان - وەك پيشەوا ئەحمەد لە (ئەبو لوبابە) دەگىرپتەوھ - دەلى: خاتوو (عائيشە) وتى: ئەوھەندە پەيامبەر ﷺ بەپوژوو دەبوو ئەمان گوت، نايەوى ھىچ رۆژى لەسال بەپوژوو نەبى، ئەوھەندەش بە پوژوو نەدەبوو، ئەمان گوت ئىتر ھەر بەپوژوو نابى، وە ھەموو شەويكىش سوورەتي (بەنى ئيسرائيل) و (زمرى) دەخويند.

شەو پەوييەكەي پىفەمبەر ﷺ:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * سبحان الذى اسرى بعبده﴾

لەيلە پاكەو خاويىنە لەھەرشىتىكى ناپەسەندو خراپ، ئەو خوايەي كە شەو پەوي بەبەندەي خۇي (موھەممەد) ﷺ كرد لەبەشكى زۆر كەمى شەويكدا ﴿من المسجد الحرام إلى المسجد الأقصى﴾ لەمژگەوتى (حەرام) ھەو لەمەكەدا بو مژگەوتەكەي ئەولاتر (بيت المقدس) لەفەلەستىندا، كە ئەو رۆژە كاروانىي بەچەندىن پوژو ئەوجا دەيگەيشتى!! ﴿الذى باركنا حوله لنريه من آياتنا﴾ ئەو مژگەوتەي ئىمە دەوروبەريمان پىرۆزو پىتداركرد بەجۆرەھا نىعمەت و ميوھە ميوھەجات و، كردىشمانە بارەگاي پەيامبەرەن، تا ھەندى لە نىشانەكانى دەسەلات و توانايى خۇمانى پى نىشان بەدين لەو شەو پەويەدا ﴿إنه هو السميع البصير﴾ چونكە ھەرئەوھ زۆر بىسەندە بو قسەو گوڤتارى مەردم، زۆربىناو بەناگا، بەئەحوالى گشت مەوھەكان، دەزانى لەدنياو لەقيامەتدا شايسەتي چىن.

* (نیسرا) و (میعراج) له قوناغیکی زورناسک و مهترسییدار له ژبانی پیغه مبهردا ﷺ بوو، ئەو دهمه که زور ماندو و خسته بوو، بهلام بهم رووداوه گرنگه میژوویه ناسوی ناسمانی لیدره و شایه وهو، هیواو ئومیدیکی بهخویی و بهیارانی بهخشی، (نهوهویی) و (قورتویی) دهلین: ئەو رووداویه پینج سال پاش پیغه مبهریتی بوو. خاوهنی کتیبی (الرحیق المختوم) دهلی: له (۲۷/ی) (رهجهب) ی سالی (۱۰) ی پیغه مبهرایتیدا بوو، له گهل هندی راو بوچوونی بری له زاناکانی تر. (ئیبنولقهیم) یش دهلی: قسهی راست ئەوهیه که ئەو شهوپرهویه به (جهسته) ی پیروزی بوو، وه له مزگهوتی (حرام) هوه بو مزگهوتی (قودس) بهسواری (بوراق) و هاوپیستی (جوبریل) ﷺ، جا له قودس دابهزی و پیش نویژی بو پیغه مبهرهکان (عليهم الصلاة والسلام) کردو هر لهویش (بوراق) ی به ئەلقهیهکی دهرگای مزگهوته که وه بهستهوه. پاشان هر ئەو شهوه له (بیت المقدس) هوه بهرز کرایهوه بو ناسمانی دنیاو، دهرگای بو کرایهوه هر لهوئ (بابه گهوره) ی گشتمانی (ئادهم) دیت، سلاوی لهسر بیست، بابیشمان خوشحالی خوی بهدیتنی دهربری و ددانی نا به پیغه مبهرایتیدا، هر لهویش خوی خاوهن توانا پوخی گشت شههیدهکانی ئاماده کردو له لای راستیهوه نیشاندادو، له چهپیشیهوه پوچانیتهی سهرجهم بهدبهختانی نیشانداد. ئەوسا سهرخرا بو ناسمانی دوهم و لهوئ (یهحیا) و (عیسا) ی دیتن (سلاویان لهسر بیست) ئەوانیش پیغه مبهرایتیان سەلماندو، پاشان بو ناسمانی سییهم بهریکهوت و لهویش (یوسف) ی دیت (سلاوی لهسر بیست) ئەویش به خیری هیناو ددانی به پیغه مبهرایتیدا نا، بو دوایی بهرهو ژوروتر سهرخرا بو ناسمانی چوارهم، لهویش (ئیدریس) پیغه مبهری دیت و خوشحال بوو و پیغه مبهرایتی سەلماند، له پاشا سهرخرا بو ناسمانی (پینجهم) و لهویش (هارون) ی کورپی (عیمران) ی دیت، ئەویش پاش به خیرهینانی پیخوشبوونی خوی دهربری و ئیقراری به پیغه مبهرایتی کرد، له ناسمانی (شه شهیم) یشدا به (موسا) گهیش و، ئەویش هر وهکو پیغه مبهرهکانی تر پیشوازی لیکرد، جاکاتی لهوئ تیپهپی موسا گریا! گوتیان بوچی دهگریت؟ گوتی: چونکه له بهههشتدا ئوممهتی ئەم پیغه مبهره، له ئوممهتی من زیاتره، وه له ناسمانی (حهوتهم) یشدا به (ئبراهیم) شاد بوو، پاش به خیرهینان و خوشحالی و ددانان به پیغه مبهرایتیدا له لایهن ئەویشهوه (سلاویان لهسر بیست) چوویه (سدره المنتهی)، پاش ئەو (بیت المعمور)، ئەوجا بهرزتر چوو تا به دیداری خوی گه وره شاد دهبی و لیبهوه نزیک دهبیتهوه، هر بهقده دوو (کهوانی) ما، یان نزیکتر، لهوئ ههرچی پیویست بوو بوئەو قوناغه وهحیی بوکردو تیگیه یاند، لهوانه (۵۰) پکات نویژی لهسر ئوممهته که ی فهرز کرد، پاشان به تهگیرو راویژی موسا ﷺ تکی له خوی میهره بان کرد هتا بوی که مکردهوه و کردی بهم (۵) نویژی ئیستا.

جا له م سونگهیهوه (ئین تهیمییه) دهلی: هیچ هاوهلیکی پیغه مبهردا ﷺ نهیگوتوه پیغه مبهردا ﷺ خوی گه وره ی دیتوه، (ئین عهباس) نهبی ئەویش (خاتوو عایشه) به رهه لستی دهوستی. (ئیبنولقهیم) دهلی: ئەو نزیکبوونهوهیه که له سوورتهی (نهجم) دا باسکراوه، مه بهست پیی نزیکبوونهوهی (جبریل) ه ﷺ وهکو خاتوو (عایشه) و (ئین مه سعود) دهلین. ئەم باسهیه له سوورتهی (نهجم) دا بهرووتر روشن کراوتهوه.

خوێنهری هیزا: باسی (نیسرا) له یهک نایهتداو، پاشان باسی تاوانهکانی (بهنی ئیسرائیل) بهدوای ئەودا، دواتر که دهلی: ئەم قورنانه باشتین ریباز دهست نیشان دهکا. ئەمانه هه موو هیماو ئامارهن که (یه هوود) له سه رکراپه تی درده کرین و، ددریته دهستی ئەم پیغه مبهره تازهیهو قورئانیش بهرنامه ی دهبیست، چونکه (یه هوود) ئەوهنده تاوانی کرد، که لکی رابه رایه تییان نهماو، خوی گه وره یش لیی سەندنهوه و تهسلیمی

(موحه ممدی) کرد، که و ابو پیوسته رابه ریه تی کردنی هه ئوممه تیک پر بیت له دادگه ریی و دادپه ره ریی و، هه خلاق و قبییه و داوین پاکی و ده ستپاکی و، هه ول و تیکوشان و جیه ادولپران و، لیبوردن و جورئته و نازیه تی و، بی خیانه ت و گزی و فرت و فیل له گه له که یددا. هه گینه خوای گه وره قبولی ناکاو دیزه و گوژه ی سر نخون ده کا، هه گهرچی زو ریشی پی بجیت. هیوادارم هه ئوممه تی ئیسلامه به هو ی هه سیفه ته پرشکو دارانه وه بتوانی قیاده ی دنیا بکات. بو نووسینی هه کورته یه سوودم له کتیی (الرحیق المختوم) ی (صفی الرحمن المبارکفوری) وهرگرت.

موسا و تهوراته که ی:

﴿وَاتینا موسی الکتاب﴾ و هکتیی (تهورات) یشمان به موسا دا ﴿وجعلناه هدی لبنی اسرائیل﴾ و کردمانه پینمای بو (به نی اسرائیل) ﴿الا تتخذوا من دونی وکیلا﴾ پیمان گوتن: نابی بیجگه له من (خوا) هیچ که س بکه نه بریکاری خوتان ﴿ذریه من حملنا مع نوح﴾ هه نه وه زاپوی نه وانه ی که له گه ل (نوح) دا کاتی خو ی سواری که شتیمان کردن و له توفانه که زگارمان کردن، ئیوه یش و هکو (نوح) سوپاسی خوا بکه ن ﴿انه کان عبدا شکورا﴾ چونکه به راستیی نه وه به نده یه کی شوکرانه بژیر بوو، ده سا ئیوه ش باسی چاکه ی من بکه ن به سه ره خوتانه وه به ناردنی (محمد) بوتان، و هه ره نه وه پیغه مبه ره له باره ی شوکرانه بژیری خوا وه ده فره رموی: (ان الله لیرضی عن العبد ان یأکل الأکله، أو یشرب الشره فیحمد الله علیها) پیشه واه هه حمه د. له فره مووده یه کدا هاتوه که له قیامه تدا هه خه لکه گشت ده چن بو لای نوح تکاو شه فاعه تیان بو بکاو، ده لئین: (یانوح انک اول الرسل الی اهل الأرض، وقد سماک الله عبدا شکورا، فاشفع لنا الی ربک) فتح الباری ۶/ ۴۲۸.

جووله که دوو جار یاخی ده بن:

﴿وقضینا الی بنی اسرائیل فی الکتاب﴾ جاهر له وکتیی به تهوراته دا، یان له (لوح المحفوظ) دا ئاگاییمان به نه وه ی ئیسرائیل دا ﴿لتفسدن فی الأرض مرتین﴾ که به راستیی ئیمه له (نه زه ل) دا ده زانین: ئیوه له ولاتی (میسر) دا دوو جار فه سادو گیره شیوینی ده که ن وناهه قیی به رامبه ر مه رد م ده که ن، به لی و ابوو، نه وه بوو جاری یه که میان هه ستان (زه که ریا) پیغه مبه ریان کوشت، ئینجا له توله ی نه وه دا خوای گه وره (به خته نه صر) ی به سه ریاندا زاکردو، کوشتاریکی زوری لیکردن و (بیت المقدس) یشی ویران کرد.

جاری دووه میشیان (یه حیا) پیغه مبه ریان کوشت، خوایش دیسانه وه دوژمنی خوایانی به سه ریاندا زاکردو دوو باره کوشتاریکی زوری لیکردن و، هه فتا هه زاریشیان لی دیل کران، چونکه بی باوه ربوون و سه ریچییان لیکرد ﴿ولتعلن علوا کبیرا﴾ وه به راستیی به سه ره خه لکی نه وه کاته دا یاخی ده بن و سه رده که ون، به سه رکه وتنیکی زور گه وره، گه شه ده که ن و ده سه لات به ده ست ده گرن، نه و جا بادی هه واده بن و خه لکی ده چه وسیننه وه خوایش توو په ده بی لیتان ﴿فإذا جاء وعد اولاهما﴾ ئینجا هه ره که کاتی توله ی یه کیک له دووانه که هاته پییش، بو نه وه ی بیانگرین و سزایان بده بن ﴿بعثنا علیکم عبدا لنا﴾ به نده زور نازاو تایبه تییه کانی خو مان (جالوت) نارد هه سه رتان ﴿اولی یاس شدید﴾ که به راستیی له جه نگدا خاوه ن هه لمه تی توندو تیرو به ووزه بوون ﴿فجاسوا خلال الدیار﴾ نه وانیش به ناو گشت ولاتدا، ته نانه تی به ناو ماله کانیشتاندا -مال به مال- گه ران بو گرتنی تاوانباره کانتان ﴿وکان وعدا مفعولا﴾ وه هه بریاری له ناو بردن و توله یه تان، بریاریکه له لایه ن خوا وه دراو جیبه جیش بوو ﴿ثم ردنا لکم الکرة علیهم﴾ له پاشان کار و امانکرد که ئیوه هه ی جووه کان! به سه ریاندا زال ببه وه ﴿وامددناکم باموال وبنین﴾

پاش نهو هوش که ئهوان تالانیان کردن و کوپهکانیش تانیان کوشت، ئیمه مال و کوپانتانمان زیاد کردهوه **﴿وجعلناکم اکثر نفیرا﴾** و ژمارهی پیاوان و، دهسهلاتیشتان له دوزمنه کانتان زیاتر بوو، نهو هوبو پاش نهو توانیقان (بابلی) یهکان دهرکهن و دیلهکانیشتان نازاد بکه و دهسهلاتیان لی وهرگر نهوه **﴿ان احسنتم﴾** جا نهگهر له کاتی دهسهلاتدا ئیوه چاکه بکه و فهرمانی خوا بهجی بهینن **﴿احسنتم لانفسکم﴾** دیارههر بوو خوتان چاکهتان کردووهو خوتان که لکی لی وهر نهگرن **﴿وان اساتم فلها﴾** وخو نهگهر خراپهیش بکه، نهو تولهکهی هر بوو خوتان ده بیئت، نهو هوبو هر که خراپهتان کرد، دوزمن زال بوو بهسرتانا، که گهراشنهوه بوو لای خوا زال بوونهوه بهسریاندا **﴿فانذا جاء وعد الاخرة﴾** ئینجا کاتی سهری نهجامدانی بهلینی دواپی هاته جی بوو تولهتان" نهو دهمهی که (یهحیا) تان کوشت **﴿لیسوزا وجوهکم﴾** جا له تولهدا بهنده کانمان

دهنیرینه سهرتان کاریکتان پی بکه که نیشانهی خه موکی له پوخسارو ناو چاوتاندا دیاربیت، به بهدیل کردن و کوشنتان، واته: نیشانهی ریسوایی بهنیو چاوتانهوه دهرکهوی **﴿ولیدخلوا المسجد﴾** و نهو دوزمنانهش بچه مزگهوتی (قدس) هوهو له پییش چاوتانهوه بیروخینن و دهسهلاتیشتان نهبی هیچ بکه **﴿کما دخلوه اول مرة﴾** ههرهکو جاری یهکه میش چوونه ناویهوه، کاتی دهستان کرد به خراپه کاری و (زهکریا) تان شهید کرد **﴿ولیتبروا ما علوا تتبیرا﴾** وتا دهستان بهسهر هر جیه کیشیان گرت ویرانی بکه و بهتهوای بهسرتانا زال بن. میژوو نه لیت: بو یهکه جار (بهخته نهصر) هیرشی بوو بردن (وبیت المقدس) یشی ویران کرد، بوو جاری دووه میش (اسبیانوس) ی پاشای رومه کان بوو، وه ماوهی ههر دووهیرشه که نزیکهی (۵۰۰) سال بوو **﴿عسی ربکم ان یرحمکم﴾** بیگومان له کاتی ناوادا پهروه دگارتان دهتان خاته بهر رهمهتی خو، نهگهر پهشیمان ببنهوه. رافه کهرانی

عَسَىٰ رَبُّکُمْ اَنْ یَّرْحَمَکُمْ وَ اِنْ عُدْتُمْ عَدَاۤءَنَا وَ جَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْکَافِرِیْنَ حَصِیْرًا ۙ (۸) اِنَّ هَٰذَا الْقُرْآنَ یَهْدِی لِلّٰتِیْ هِیْ اَقْوَمُ وَ یُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِیْنَ الَّذِیْنَ یَعْمَلُوْنَ الصَّالِحٰتِ اَنْ لَهُمْ اَجْرًا کَبِیْرًا ۙ (۹) وَ اَنَّ الَّذِیْنَ لَا یُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ اَعَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا اَلِیْمًا ۙ (۱۰) وَ یَدْعُ الْاِنْسَ بِالشَّرِّ دُعَاۤءَهُ بِالْخَیْرِ وَ کَانَ الْاِنْسَ عَجُولًا ۙ (۱۱) وَ جَعَلْنَا الْاَیْلَ وَ النَّهَارَ اَیْنِیْنِ فَمَحَوْنَا اَیَةَ الْاَیْلِ وَ جَعَلْنَا اَیَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوْا فَضْلًا مِّنْ رَبِّکُمْ ۚ وَ لَتَعْلَمُوْا عَدَدَ السَّیِّئِیْنَ وَ الْحَسَابُ وَ کُلُّ شَیْءٍ فَعَلْنَاهُ نَفْیِلًا ۙ (۱۲) وَ کُلُّ اِنْسٍ اِلَیَّ رَکْعَتٌ طَرَهٌ ۙ فِی عُنُقِهِ ۙ وَ نَخْرُجُ لَہٗ یَوْمَ الْقِیَمَةِ کِتَابًا یَلْقَاهُ مَنشُورًا ۙ (۱۳) اَقْرَأْ کِتَابَکَ کَفٰی یَنْفِیْکَ الْیَوْمَ عَلَیْکَ حَسِیْبًا ۙ (۱۴) مِّنْ اِهْتَدٰی فَاِنَّمَا هِیْدٰی لِنَفْسِہٖ ۚ وَ مَن ضَلَّ فَاِنَّمَا یَضِلُّ عَلَیْهَا ۙ وَ لَا نَزِرُ وَازِرَةٌ وَّرَآءُ اُخْرٰی ۙ وَ مَا کَا مُعَذِّبِیْنِ حَتّٰی نَبْعَثَ رَسُوْلًا ۙ (۱۵) وَ اِذَا ارَدْنَا اَنْ نَّهْلَکَ قَرْیَةً اَمَرْنَا مُتْرَفِیْہَا فَفَسَقُوْا فِیْہَا فَحَقَّ عَلَیْہَا الْقَوْلُ فَمَزَرْنَا نَہْمًا ۙ (۱۶) وَ کَمْ اَهْلَکْنَا مِنْ الْقُرُوْنِ مِّنْۢ بَعْدِنُوْحٍ ۚ وَ کَفٰی رِبَّکَ بِذُنُوْبِ عِبَادِہٖ خَبِیْرًا ۙ (۱۷)

قورئان دهلین: (وعسی: من الله واجبة) واته: ههرکرداریکی (عسی) بکارهکی خوا بیئت، حه تمییته دهگه یه نیئت **﴿وان عدتم عدنا﴾** خو نهگهر تی هه لچنهوه بوو سه ریچی و پیاوکوشتن، نهوا ئیمهیش تی هه لده چینهوه بوو کاری خو مان و، دووباره دوزمن زال دهکینهوه بهسرتاندا، بهلی.. لهسه دهکانی دوا بیشتا جارئ موسلمانهکانی زال کرد بهسهر یاندا، نهو هوبو له نیوه دورگهی عهره بیی دهریان په پاندن، لهم دواتره یشتا (هتلر) دهستی گرت بهسهر یاندا، ئیستایش که دنیا بهگیر هاتوو به دهستیانهوه، بیگومان خوا کو مه له خه لکیکی باش و شیواو بهر ده داته گیان و ملیان با ددهن، چونکه بهلینی خوا خو یه تی که ههرکات روویانکردهوه فساد، هیژیکی وریاو زرنگیان بوو دهنیریت **﴿وجعلنا جهنم للکافرین حصیرا﴾** و دوزخیشمان کرده زیندان و بهندیخانه بوو بی باوه رکان.

[illegible]

تیدەگات ﴿**۱۱** اقرا كتابك كفى بنفسك اليوم عليك حسيبا﴾ پىئى دەگوتىرى: دەسا بۇ خوت نامەى كرده وەكانت بخوینەو، ئەمرو ئىتر ھەر تو خوت حىساب لەگەل خوت بکیشەو پىویست بەکەسى تر ناکا، ئەوجا ئەویش خویندەوار بى، یا نه، بۇ خوۋى کارنامەكەى دەخوینیتهو، باش لە ئەنجام و جى وشوینی خوۋى تیدەگات، لە سوورەتى (قیامە) دا دەفەرموى: **يُنْبَأُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ، بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُ.** کەس تاوانى کەس ھەلناگرى:

﴿**۱۲** من اهتدى فإنما يهتدى لنفسه﴾ ئەوى رىگای ھەق و راستى بگرى، ئەو بۇ خوۋى شارەزا بوو، واتە: قازانچ و پاداشەكەى ھەر بۇ خوۋى دەبى و، لەو رۆژەیشدا سەر فراز دەبیٹ ﴿**وَمَن ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلَّ عَلَيْهَا**﴾ ھەر کەسیکیش رىگە گوم بکاو لاړى بى، ئەو ھەش تەنھا سەر لەخوۋى دەکەوى و، زیان و تۆلەكەى لەسەر خوۋىتەى و ھەر خوۋى گیرۆدە دەبیٹ ﴿**وَلَا تَزِرْ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ**﴾ وکەسیش تاوان و گوناھى کەسى تر ھەلناگرى، ئەگەرچى (وہلید) ئاسایەكى خوانەناسیش بەلینى پیدابن کە: گوناھەکانیان ھەلېگرى، مەگەر دەستى ھەبیٹ لەو تاوانانەدا، لە ئایەتیکى تردا دەفەرموى: (وإن تدع مثقلة إلى حملها لا يحمل منه شيئا...) ﴿**وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا**﴾ وئیمە تۆلەوسزای ھېچ خەلکىکمان نەداو، ھەتا پەيامبەر رىکیان بۇ نەناردېن رىیان بۇ رۆشن بکاتەو، قورنان بۇ خوۋى پرە لەو بابەتە، بۇ نمونە: (کلما القى فيها فوج سألهم خزنتها ألم يأتكم نذير قالوا بلى قد جاءنا نذير فكذبنا...) لېرەدا ئەم پرسىارە دەکریت: ئاخو ئەو مندالانەى بە مندالى دەمرن و باوک و دایکیان کافرو خوانەناسە، یان شیت و کەرە کاس و پىرى خەرەقاو، یان خەلکى (فەترەت) ە و ھېچى نەبیستوو، دەبى لە قیامەتدا چ بکەن؟ ھەندى زانا دەلین: دەووستین و لەو بارەو ھېچ نالین. ھەندیکیش دەلین: بى شک بەھەشتین. ھیواشیان ھەبە دەلین: جەھەنمەن، دیارە بۇ ھەریەکەشیان بەلگە ھەبە، بەلام بەپىئى (عەدل) ى خواىى دەبى بەھەشتى بن، ئەگەرچى خۆنەدان لەم شتانە باشترە. ﴿**۱۳** وإذا اردنا أن نهلك قرية أمرنا مترفيها﴾ وکاتیکیش ویستبیتمان شارو ئاوايىەک لەناو بەرین، ئەوا بەفەرمانیکى (ئەزەل) ىی فەرمانداو - بەتایبەتەى بەسەرکرده یاخىی و خوشگوزەرەنەکانیان - کە فەرمانى پەيامبەرەن جېبەجى بکەن و گوێرایەلیان بن ﴿**ففسقوا فيها**﴾ جا ئەوانیش لەباتى گوێرایەلیى، نافەرمانى و سەرپیچیان تیا کردوو لى دەرچوون ﴿**فحق عليها القول**﴾ بەو سزایان بە سەرا سەپاوە ﴿**فدمرناها تدميرا**﴾ ئەوجائیمەیش بە سەختى کاولمان کردوو، چونکە خوۋان بەلگەیان بەدەستەو دەداین، لە جیگایەكى تردا ھەر لەو بارەبەو دەفەرموى: (وکذلك جعلنا فی کل قرية اکابر مجرمیها...) خاتوون (زەینەب) گوتى: ئەى پیغەمبەرى خوا! ﷺ (انهلك وفينا الصالحون؟ قال: نعم، إذا كثر الخبث) متفق علیه. واتە: ئاخو ئیمە "لەو حالەتانەدا" ەر خەلکى باشیشمان تیدابى ھەر تیا دەچین؟! فەرمووى: کەکارى خراپەو بەدەرەشتانە سەرى ھەلدا بەلئى ئیو ھەش لەگەل ئەواندا تیا دەچن، ئەگەرچى دەستیشتان لەو شتانەدا نەبى ﴿**۱۴** وکم اهلکنا من القرون من بعد نوح﴾ وە زۆر لە خەلکى سەدەکانمان بە ھۆى لاساریانەو لەناو برد ئەى ھۆزى قورەیش! دواى گەلەكەى (نوح) ، وەکو گەلانى (عاد) و (سەموود) و (فیرعون) کە ئەوانیش ھەرەك ئیو لاسار بوون و برۆیان نەھینا، دەخو ئیو لەوان نازار تر نین ﴿**وکفى بربک بذنوب عباده خبيرا بصيرا**﴾ ھەر ئەمەش بەسە کە پەرورەدگارت ئەى موحەممەد! ﷺ لە تاوان و گوناھى بەندەکانى خوۋى ئاگادارو بینایەو، ھېچ شتیکى ئى بزر نابیت.

کُ دنیای دهوی و کیش رۆزی په سلان؟

﴿**۱۸** مَنْ كَانَ يَرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ﴾ ههركه سێك لهكاروكردهيدا تهنيا دنيا ويستى بكات، كه دنياش به پهله تیدهپهړی، ئەوا ئیمهیش چه زمان له ههركه سێك ههبی، به زووی ثاوات و ویستهكه ی پیکدینین و دنیای ددهینی ﴿**ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا**﴾ له پاشان له قیامهتدا به سهر زهنشت کراویی و دور خراوهیی له میهره بانی خوا ، دۆزه خمان بۆداناوه و دهیژینیی، جا ئیتر ئیستا كه له دنیا دایه ئاره زووی خۆیهتی کار بۆ دنیای دهکات، یان بۆ قیامهتی ﴿**وَمَنْ ارَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ**﴾ وه ههركه سیش پاشه پۆزی لامه بهست بی و ههولیشی بۆ بداو، له هه مان کاتیشدا بپروادار بیئت به خواو به بهرنامه که ی

خوا ﴿**فَاُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا**﴾ ههول و کۆششی ئەمانه جینگه ی سوپاسه و، به چه ند بهرام به ریش پاداشی له سهر و مرده گرن ﴿**كَلَّا نُمَدِّهُنَّ هَؤُلَاءَ وَهَؤُلَاءَ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ**﴾ هه ریه که له دوو تاقمه چ دنیا ویسته کان و، چ قیامهت خوازه کان، له به خششی په روهردگارت، له دنیا دا گشت به هره وهر ده که ی و، به مال و سامان و خوشگوزهرانیی هاوکارییان ده که ی و، واته: به کافرو بپروادار وهکو یه که پزق و رۆزی ددهین، پاشانیش ههركه سه له قیامهتدا کو ی هه ل بگری ت دهیدهینی ﴿**وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا**﴾ خو له م دنیا یه شدا به خششی په روهردگارت له هیچ که سی قه دهغه کراونیه ﴿**۳۸**﴾ **انظر کیف فضلنا بعضهم علی بعض**﴾ ده سا بپروانه و سه رنج بده ئە ی پیغه مبه را ﴿**۳۹**﴾ چۆن هه ندیکیا نمان - له دنیا دا - به رز کردو ته وه به سهر هه ندیکیا ندا، وا ده بی موسلمان و کافر هه ردو و رزق و رۆزی باشیان ددهینی، واش ده بی هه ردوویان نه بوون و نایان دهینی، وایش ده بی موسلمانیشه و بژئوی که مه، یان هه ر نیه تی، چونکه پزق و رۆزی به ده ست ئەوان نیه ﴿**وَالْآخِرَةُ اَکْبَرُ دَرَجَاتٍ وَاَکْبَرُ**

مَنْ كَانَ يَرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا ﴿١٨﴾ وَمَنْ ارَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ﴿١٩﴾ كَلَّا نُمَدِّدُهُنَّ هَؤُلَاءَ وَهَؤُلَاءَ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ﴿٢٠﴾ أَنْظِرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ وَلِلْآخِرَةِ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا ﴿٢١﴾ لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَدْحُورًا ﴿٢٢﴾ وَفَضَّلْنَا رَبَّنَا الْآلَافَ أَلْفًا وَلَا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِنَّمَا بَلَغْنَا عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَوْفٍ وَلَا نَهْرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾ وَخَفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذَّلِيلِ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴿٢٤﴾ زَكَّاهُمْ أَغْلَمَ بِمَا فِي نَفْسِهِمْ إِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأَوَّلِينَ غَفُورًا ﴿٢٥﴾ وَآتَاكَ الْقُرْآنُ حَقَّهُ وَالْمُسْكِينِ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ﴿٢٦﴾ إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿٢٧﴾

تفضیلا بینگومان پله و پایه کانی پاشه پۆز بۆ بپرواداران گه وره ترو زیده تره، ئەگه ر چی له دنیا دا بژئویان باش نه بیئت، له م باره وه ئەم فه رمووده یه ها تو وه ده لیئت: ((ان اهل الدرجات العلی لیرون اهل علیین، کما ترون الکوکب الغابر فی افق السماء)) فتح الباری: ۶ / ۳۸۶ ﴿**۳۸** لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ﴾ هه رگیز نه که یه تی ئە ی مرو ؤا! ها و تا و ها و به ش بۆ خوا دا بنییت، چونکه ئەو تاک و ته نیا و بی ها و تا و بی ها و به شه ﴿**فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَدْحُورًا**﴾ ده نا ئەو کاته به سهر زهنشت کراویی و، بی یارو یا وهر بهرام بهر به (شیرک) هکه ت داده نیشتیت، واته: خوا ی گه وره لیئت نا پرستیته وه و ده رووت لیئا کاته وه.

یهك خوا په‌رستیی و چاكه كردن له گهل باوك و دایكدا:

﴿**وقضى ربك ألا تعبدوا إلا إياه**﴾ په‌روه‌ردگارت بریاریداوو و ه‌سیه‌تی کرد که: ده‌بی ه‌ر خو‌ی به‌رستن ﴿**وبالوالدين إحسانا**﴾ و ه‌فرمانیداکه: ده‌بی له‌گهل دایک و بابدا چاکه بکه‌ن، و ه‌کو ده‌فرمو‌ی: (ان اشكر لی ولوالدیک الی المصیر) ﴿**إما یبلغن عندک الکبر احدھما اړکلاھما**﴾ جا‌ه‌رکات یه‌کیکیان یان ه‌ردوکیان - که له‌لای تو‌ن - تووشی پیری و لا‌و‌زی بو‌ون ﴿**فلا تقل لھما اف**﴾ ه‌رگیز نه‌ک‌یت و شه‌یه‌کی بی‌زارییان پی‌ بلی‌یت ، ته‌نانه‌تی به‌رامبه‌ریان ئو‌فی‌ک‌یش مه‌که ﴿**ولا تنھرھما**﴾ و ه‌رگیز پی‌ایانا ه‌لمه‌شاخی و به‌سه‌ریاندا مه‌ن‌پ‌ینه ﴿**وقل لھما قولا کریمًا**﴾ و ه‌م‌یش‌ه‌یش به‌وش‌ه‌ی نه‌د‌ب و وی‌لی جوان و پی‌اوانه قسه‌یان له‌گهل بکه ﴿**واخفض لھما جناح الذل من الرحمة**﴾ و بالی رح‌مه‌ت و می‌ه‌ره‌بان‌یان بو‌ بی‌نه خواری و، به‌رامبه‌ریان ه‌م‌یش‌ه‌ خو‌ت که‌م و بچو‌وک بگره ﴿**وقل رب ارحھما کما ربانی صغیرًا**﴾ و ن‌زا بکه‌و بلی: په‌روه‌ردگاری من! ه‌ر و ه‌کو ئه‌وان به‌ ش‌ل‌کی و به‌بچو‌و‌کی له‌له‌داری من‌یان کردو رح‌م‌یان پی‌کردم، ده‌سا تو‌یش له‌م پیری و که‌نه‌فت بو‌ونه‌یاندا رح‌م‌یان پی‌ بکه‌و "می‌ه‌ره‌بان‌به له‌گهل‌یان، پی‌غه‌مبه‌ریش ده‌فرمو‌ی: خ‌وایه! ه‌ر که‌سی‌ک دایک و بابی نه‌یبه‌نه به‌ه‌شته‌وه (واته: کارو ره‌فتاری باش نه‌بی‌ت له‌گهل‌یاندا) سه‌ر فرا‌ز نه‌بی‌ت ﴿**ربکم اعلم بما فی نفوسکم**﴾ په‌روه‌ردگاری ئی‌وه له‌خو‌تان چاک‌تر ده‌زانی چی له‌دل‌تانی‌ه به‌رامبه‌ریان، ئاخو ده‌تانه‌وی چاکه‌یان له‌گهل بکه‌ن، یان ئه‌زیه‌تیان بدن ﴿**إن تکنونا صالحین**﴾ خو‌ئه‌گ‌ه‌ر ئی‌وه ویست‌تان باش و صالح بن له‌گهل‌یاندا، که‌چی به (لا ئیرادی) زه‌لله‌یه‌کتان کرد به‌رامبه‌ریان ﴿**فإنه کان للاوابین عفورا**﴾ به‌راستی‌ی خوا بو‌ ته‌وبه‌کاران و په‌شیمانان زور لی‌بورده‌یه. به‌لی... له‌قورئانی پی‌رو‌زدا "به‌د‌ر له‌فه‌رمو‌وده‌کان" زور جه‌خت ک‌راوه‌ته‌وه له‌سه‌ر چاکه کردن له‌گهل باوک و دایکدا، چون‌که:

۱- باوک و دایک زور نرخ‌ین‌راون له‌ئیس‌لامدا، به‌جو‌ری‌ک پاش باس‌کردنی یه‌کتا‌په‌رستی‌ی داوا ده‌کات له‌گهل ئه‌واندا چاکه بکه‌ن.

۲- گر‌نگ‌یدان و ه‌سیه‌ت به‌کاری چاک کردن له‌گهل‌یاندا گه‌یش‌تو‌ته پله‌یه که‌ ئه‌گ‌ه‌ر باوک و دایک بی‌ باوه‌ریش بن ه‌ر ده‌بی ری‌زیان ئی‌ بگ‌یرد‌ری‌ت.

۳- سو‌پاسی باوک و دایک و ری‌زو حور‌مه‌ت گر‌تیان له‌گهل جی‌گای قورئاندا فه‌رمانی پی‌ک‌راوه، ه‌روه‌که‌ چو‌ن فه‌رمان به‌ سو‌پاسی خوا له‌ به‌رامبه‌ر نی‌عه‌مه‌ته‌کانی‌ه و ک‌راوه.

۴- جی‌هاد ئه‌گ‌ه‌ر له‌پله‌ی فه‌رزی (عه‌ین) دا نه‌بی، خر‌مه‌تی دایک و باوک گر‌نگ‌تره له‌و، وه‌ ئه‌گ‌ه‌ر له‌وده‌مه‌دا رازی نه‌بو‌ون و پی‌ی نار‌حه‌ت بن نابی‌ بچ‌یت.

﴿**وأت ذا القربی حقہ**﴾ و له‌ چوار چی‌وه‌ی شه‌ر‌ع‌دا مافی ه‌موو خر‌م و خو‌یش‌ان بده‌و، چاکه‌یان له‌گهل بکه‌و، سه‌ریان ئی‌ بده، له‌ فه‌رمو‌وده‌که‌یش‌دا پاش دایک و باوک، باسی خر‌مان ده‌کا و ده‌فرمو‌ی: ((ثم‌ الأقرب فالأقرب)) ﴿**والمسکین وابن السبیل**﴾ و بی‌ نه‌واو ری‌بواریش بی‌ به‌ش مه‌که‌و چاو‌ت لی‌یانه‌وه بی‌ت، چون‌که‌ ئه‌وانیش لی‌قه‌وماون و خ‌اوه‌ن مافن ﴿**ولا تبذر تبذیرًا**﴾ وه‌ نابی‌ زیاده په‌وو ه‌له‌ خر‌ج بی‌ت، به‌ل‌کو ده‌بی میانه ره‌وانه خر‌ج بکه‌یت، و ه‌کو له‌ئایه‌تی‌کی تر‌دا ده‌فرمو‌ی: (والذین إذا انفقوا لم یسرفوا ولم یقتروا وکان بین ذلک قواما) ﴿**ان المبد‌رین کانوا إخوان الشیاطین**﴾ به‌راستی‌ی زیاده په‌وان بو‌ون به‌ براو هاو‌کاری شه‌یتان، له‌وه‌دا که‌سامان له‌ج‌یی خو‌یدا به‌خت نا‌که‌ن، دیاره ئه‌وه‌ش گ‌نده‌لی‌یه‌و کاری شه‌یتانه، مال و سامان یاسای خر‌ج کرد‌نیان ه‌یه، له‌و یاسایه لاد‌را

دهبیته ههله خهرجی و نه زانکاری و، پیویسته دهستی بگيردری ﴿وكان الشيطان لربه كفورا﴾ شهیتانیش بو پهروردگاری خوی زور سپلهو ناسوپاسگوزار دهرچوو، نهو هه موو چهله حانی و ململانهیه له گهل پهروردگاریا کرد ﴿۲۸﴾ واما تعرضن عنهم ابتغاء رحمة من ربك ترجوها﴾ وه نه گهر روت لهو خزمانه وهرچه رخاندهو هیچ نه بوو بهشیان بدهیت و، چاوه نواری رحمت و میهره بانی پهروردگارت بوویت تا به لکو له ناییندهدا شتی بدا ﴿فقل لهم قولا ميسورا﴾ نهو ده کری به وتهیه کی ناسان و خوش له گهلان بدوییت و بلئی: نیشه الله ههر خوا گه یاندی بی بهشت ناکه ﴿ولا تجعل يدك مغلولة الى عنقك﴾ وه دهسته کانت له گهر دنت گری مهده، واته: له بهر ره زیلی و چرووکی خوت وهك بال به سراو مهکه، مه بهست نهو به ههر وهکو زنجیر دهستی مروقه ده بهستی چرووکیش هه روا دهستی مروقه ده بهستی له به خشش وهاوکاری لیتقه وهاوان

سورة الانعام

سورة الانعام

﴿ولا تبسطها كل البسط﴾ تهوایش دهسته کانت پان مه که وه تا ههرچیت ههیه بیریزی بو خوت و بو خهك ﴿فتقعد ملوما محسورا﴾ نهوسا ئیتر به لو مه کراوی و عه زره تهو بو خوت دانیشی، چونکه هیچت لا نه ماوه، به لی ده بی مروقه بزانی له گهل مال و ساماندا چون ده جو لیته وه، نابی ههرچی ههیه ملقی بکاته وه، ناشبی چرووک و پیسکه بیت، ده بی میانه رهوانه بجو لیته وه ﴿ان ربك يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر﴾ بیگومان پهروردگارت گهر بیهوی رزق و روزی فراوان ده کاو ده به خشیت بو ههر که سی خوی بیهوی، یان که می ده کا بو ههر که سیک مه یلی لی بیت ﴿انه كان عبادا خيرا بصيرا﴾ چونکه به راستی نهو (خوا) یه سه بارهت به بهنده کانی خوی به ناگا و بینایه، نه زانی کی به سامان حالی چاک ده بی و، کیش حالی پی تیک ده چی و، پوو له فقه سادو خراپه کاری دهکات، دهست بلاوی و ههله خهرجی کاریکی زور ناپه سهنده، ههروهکو چروکی و دهست نوقاندنیش کاری چنوک و پیاوه پیسکه کانه، جا

﴿وَمَا تَرْضَيْنَ عَنْهُمْ ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ رَجُمَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا ميسورا﴾ ﴿۲۸﴾ ﴿وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَحْسُورًا﴾ ﴿۲۹﴾ ﴿إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا﴾ ﴿۳۰﴾ ﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةً إِمَّا يَكُنْ نَرْزُقُكُمْ وَإِنَّا كُنَّا مِنْ فَضْلِهِمْ كَانَتْ خَطَا كَبِيرًا﴾ ﴿۳۱﴾ ﴿وَلَا تَقْرَبُوا الرِّزْقَ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا﴾ ﴿۳۲﴾ ﴿وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا﴾ ﴿۳۳﴾ ﴿وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالْيَقِينِ أَوْ أَكْبَرًا﴾ ﴿۳۴﴾ ﴿وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا﴾ ﴿۳۵﴾ ﴿وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كَلَّمْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطِ أَسْمَعِمْ ذَلِكَ خَيْرًا وَحَسَنُ تَأْوِيلًا﴾ ﴿۳۶﴾ ﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا﴾ ﴿۳۷﴾ ﴿وَلَا تَنْشِفُوا فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكُمْ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا﴾ ﴿۳۸﴾ ﴿كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا﴾ ﴿۳۹﴾

۲۸۵

له نیوان ههردوکیان باریکی ناوهنجی شیاوو په سهنده، خاتوو (هه سما) ده لی: پیغه مبهه ښه فهرمووی: نهو نهنده نهو نهنده بهه خشه، واته: هه میسه بهه خشه بهه قهت له به خشین دهست نه گریته وه، با خوی دلوقانیش دهست له نیوه نه گریته وه، نه ژماری مه که، با خوایش له سهرت نه ژماری نه کا. نه فهرمووده یه شهیه: خواجه! ههر که س ده به خشی توش پیی بهه خشه، ههر که سیکیش دهست دهگوشی، ماله که یه بهوتینه. (متفق علیه).

مندالان مه کوژن:

عه ره به کان ههر که منالان ده بوو، خیرا له ترسی نه داری و هه ژاری ده یانکوش، به بیانوی هه ژاری! جا خواش به زه یی به مندالاندا هاته وه فهرمووی: ﴿ولا تقتلوا اولادکم خشية إملاق﴾ زارولهو منالی خوتان له ترسی هه ژاری مه کوژن ﴿نحن نرزقهم وإياکم﴾ چونکه نیمه رزق و روزی نهوان و نیوه یه ده دهین.

پشویهك: ئەگەر سەرنجیكى ورد لە پەوانبێژی قورئان و وردەکاریەکانی بەدیت، باشتەر بڕوای پێدێتی، چونکە هەر بۆ نموونە لەم سوورەتە (ئیسراء) دا دەفرموی: (نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ) رۆزی منداڵەکان پێش دەخا بەسەر رزقی باوکاندا، کەچی لەسوورەتی (ئەنعام) دا رزقی باوکان پێش دەخات: (نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ) راقەکارانی قورئان دەلێن: حیکمەت لەمەدا خواش چاکتر دەزانێ ئەوێه کە لەم سوورەتەدا کوشتنی منداڵەکان لەبەر هەژاری و لێنەهاتووێانە بۆنان پەیدا کردن، بەلام لەسوورەتی (ئەنعام) دا کوشتنەکیان بەبۆنە هەژاری باوکانەوێه. ﴿ان قَتَلْتُمْ كَانَ خَطَا كَبِيرًا﴾ بەراستی کوشتنی ئەو منداڵانە تاوان و هەڵە کاریەکی زۆر گەورە لای خوا، کاتی پێغەمبەر ئەوکارە دزیووی دیت کە بەرامبەر منداڵان دەکریت فرموی: پاش شەریک دانان بۆخوا، تاوانی کوشتنی منداڵان دیت (.. ان تَقْتُلْ وَلَدَكَ خَشْيَةً اَنْ يَطْعَمَ مَعَكُ...) فتح الباری: ۸/ ۱۳.

لە زینا و شەرواڵیسی دوور بن:

﴿**وَلَا تَقْرَبُوا الزَّانِيَةَ**﴾ وە بەهێچ شیوێهەك توحنی زینا و شەرواڵ پیسی و، ئەوانەش پێشەکی بۆی، وەك ماچ و مۆچ و قسەو.. مەكەون ﴿**إِنَّهٗ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا**﴾ چونکە بەراستی زینا داوێن پیسی تاوان و کردەوێهەکی زۆر خراپ و، پێگایەکی زۆر ناپەسەندە، لاویکی تازە پێگەیشتو لە پێغەمبەر ﷺ دەخوازی مۆلەتی زینای بدات! ئینجا خەڵکەکی دەورووبەری پێیان ناخۆش بوو ویستیان دەمکوتی بکەن. پێغەمبەر هیووری کردنەو و فرموی بە لاوێه: ناوەرە پێش، هاتە پێش و لای خۆی داینا و فرموی: ئەری حەز دەکە ی خەڵکی لەگەڵ دایک و خۆشک و پورتا زینا بکات؟ لاوێه گوتی: نەخیر، باب و دایک لەدەورت گەڕێن، فرموی، دەسا خەڵکیش حەزناکا تۆ لەگەڵ کەس و کاریا زینا بکەیت، پاشان دەستی پێوژی خستە سەرشان و فرموی: خوایه! لەم لاوێه خۆشبیە، دلی لەگوناح پاکەو بکە، عەرەقی لەکاری حەرام بپاریزە، ئیتر لاوێهە براوێر بیری لەو شتانه نەکردەو.

خەڵکی بە ناھەق مەکوژن:

﴿**وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ**﴾ وەئەو کەسە خوا خۆینی یاساغ کردووە، بەهەق نەبی ئیو مەیکوژن، جا ئەر بەهەق بوو ئەو کاتە قەیدی نییە، بۆنموونە: کەسێک لەئیسلا م پاشگەز دەبێتەو، یان بەدەست ئەنقەست کەسی بەناھەق دەکوژی، وەیان کەسێکی (موحسەن) و خاوێن خێزان زینا دەکات.. لەم سی حالەتەدا کوشتن بۆ دەوڵەت رەوایی، وەکو لە فرمودە رەواندا هاتوو. ﴿**وَمَنْ قَتَلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا**﴾ بە ھەقیقەت ئیە دەسەڵاتمان بەمیراگرەکی داوێه کە داوا لە قازی بکات بیکوژیتەو، یان خۆینی لیوەرگری بۆی، یان دەتوانی بیبەخشی و عەفووی بکا ﴿**فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ**﴾ جائەو (وێ) یەش نابێ لە کوشتن و تۆلەسەندنەو ودا ھەلەرویی و زیادەرووی بکات، واتە: بۆی نیە کوێر براو نامۆزای یان کەسێکی تری بکوژە کە بکوژیتەو لەباتی بکوژ، وە یان جەستە ی کوژراو کە بشیوینی و گوێ و لووتی بپری ﴿**إِنَّهٗ كَانَ مَنصُورًا**﴾ چونکە بەراستی ئەو (وێ) یە سەرکەوتوو و کۆمەکی پیکراو لەلایەن خواو، ئەو تە مافی (قیصاص) و تۆلە وەرگرتنەو پێداو.

لە مالی ھەتیو دا باش رەفتار بکەن:

﴿**وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ**﴾ وە لەمال و سامانی ھەتیو نزیک مەبنەو، مەگەر بەباشترین شیو، وەك بۆ پاراستنی و، ھەولدان بۆ زیادکردنی لەپێی بازراگانییەو ﴿**حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ**﴾ تا پێ دەگا و بالغ و ئاقل دەبی و دەگاتە ھەرەتی لاوی و، دەشزانێ چۆن سامانی خۆی بپاریزی، لەئایەتێکدا هاتوو و دەفرموی: (ولا تأكلوها إسرافاً وبداراً ان یكبروا..)، ئیمامی (موسلم) دەگێریتەو کە: پێغەمبەریش بە (ئەبووزەری) فرموو: تۆ

پیایوکی ئیدارەت لاواژە، جا لەبەرئەو هەرگیز سەرپەرستی کاروباری هەتیو نەگرتە دەست: ((..ولاتولین مال الیتیم)) ^{۳۵} **﴿واوفوا بالعهد إن العهد كان مسؤولاً﴾** و پەیمانیشتان - لەگەڵ خوا، لەگەڵ مەردم - بەرنە سەری، چونکە بەراستی خاوەن پەیمان لەدواپۆژدا پرسینەوی هەیه ^{۳۵} **﴿واوفوا الکیل إذا کلت﴾** هەرکە پێوانەش بۆ خەڵک دەکەن، بەتێرو تەسەلی ئەنجامی بدن، خەیانەتیان ئی مەکەن **﴿وزنوا بالقسطاس المستقیم﴾** کێشانەشتان دەبی بەتەرەزوی دادگەرانهو بەرانبەر بی **﴿ذلک خیر واحسن تاویلا﴾** کێشانە و پێوانە بەو شیوەیه چاکتر و باشترە لەپاشەپۆژدا لای پەرورەدگارتان. هەموو جاریش (ئێین عەباس) بە خەڵکەکی دەگوت: (یامعشر الموالی إنکم ولیتم امرین بهما هلك الناس قبلکم، هذا المکیال، وهذا المیزان).

شتی نەزانی چۆنەو چییە، بەدوا یا مەچۆ:

^{۳۶} **﴿ولا تقف ما لیس لك به علم﴾** بەدوای شتێکدا مەچۆو نەزانی چیەو چۆنەو، زانیاریت دەربارە ی نیه، واتە: تا بەتەواوی زانینت بە شتی نەبیت، هەنگاوی جیددی بۆ نەبیت و، قەسە ی نەکەیت و، بەدووی گومان مەکەو، ئەم نایەتەیش کەدەفرموی: ((..اجتنبوا کثیرا من الظن إن بعض الظن إثم..)) دووپاتی ئەو بنەمایە دەکاتەو، یان ئەم فرمودەیه: ((..ایاکم والظن فإن الظن اکذب الحدیث..)) **﴿إن السمع والبصر والفؤاد کل أولئک کان عنه مسؤولاً﴾** چونکە بەراستی هەموو ئەمانە: (گۆی و چاوی دل) هەریەکەیان لەپۆژی قیامەتدا بەرپرسیارن لێی. بەفیزەو هەنگاو بەسەر زەویدا مەنی:

^{۳۷} **﴿ولا تمش فی الأرض مرحاً﴾** وە بەفیزو خو بەزلزانی و کەش و فشیکەو، وەک لووت بەرزە ستەمکارەکان بەسەر زەویدا مەچۆ **﴿إنک لن تخرق الأرض﴾** چونکە بەراستی تو هەرگیز ناتوانی ئەم زەویە لەت بکەیت و بقلشینیت، چونکە تو وەکو جەستە، مەوقیکی لاوازو بی دەسەلاتی، جا ئێتر ئەو خو بەزلزانی و کەش و فشیەت چیە؟ **﴿ولن تبلغ الجبال طولا﴾** قەتیش قەدو بالآت لە درێژیدا ناگاتە درێژی و بەرزی کێوکان کە بەشیکن لەم زەویە، جا ئێتر ئەو کەشخەیه بۆچیەو، بۆچی سەر دانانویینیت بۆ پەرورەدگاری ئەم بوونەوهره کەتۆش بەشیکی زۆر بچووکت ئی پیکهیناوه؟ لەفرمودەیه کدا هاتوو: ((من تواضع لله رفعه فهو فی نفسه حقیر وعند الناس کبیر، ومن استکبر وضعه الله، فهو فی نفسه کبیر وعند الناس حقیر، حتی لهو ابغض إلیهم من الکلب والخزیر)) ئێین کەسیر. ^{۳۸} **﴿کل ذلک کان سیئه عند ربک مکروها﴾** گشت ئەوانە باسکران، ئەو (بیست و پینج) فرمان و (نەهیە) بەلای پەرورەدگاری توو هەموو ناپەسەندن و، خوا حەزیان پی ناکات ^{۳۹} **﴿ذلک مما أوحی إلیک ربک من الحکمة﴾** ئەو پینمایی و ئەخلاق و ویل و رهوشته بەرزانه کە بۆمان باسکردیت، هەموو بەشیکن لەو ویل و یاساو حیکمەتە قەشەنگانە ی کە پەرورەدگارت بەو حیی بۆی نیگا کردیت **﴿ولا تجعل مع الله إلها آخر﴾** وە هەرگیز پەرستراویکی تر لەگەڵ خوا دامەنی **﴿فتلقى فی جهنم ملوما مدحورا﴾** ئەوسا بە لۆمە کراوہیی و دەرکراوہیی لە رحمتە ی خوا، بی یارو یاوەر توو بەدرییتە ناو دۆزەخو، بی ئەو هێچ کەسیک هەبیت لیت پرسیتەو.

دەلێن خوا فریشتە ی کردوو بە کچی خوی:

^{۴۰} **﴿أفاصفاکم ربکم بالبین﴾** ناخو کاری وا رهوایە کە بەقەسە ی ئیوخوا ی پەرورەدگارتان، کوپانی هەلبژاردبی بۆئێو **﴿واتخذ من الملائکة إناثا﴾** و فریشتەکانیشی بەمیینه بۆ خوی هەلبژاردبی؟! **﴿إنکم لتقولون قولا عظیما﴾** بەراستی ئێو قەسەیهکی زۆر زو و گەورەو ناخوڵا دەکەن بەرامبەر بەخوا، دیارە ئەمە رەتی ئەوانەیه کە دەیانگوت: فریشتە کچی خوان! لە نایەتیکی تردا دفرموی: (وقالوا اتخذ الرحمن ولدا لقد جئتم شیئا إدا تکاد السموات

یتفطرن منه وتنشق الأرض وتخر الجبال هدا ان دعوا للرحمن ولدا... ﴿٤١﴾ **ولقد صرفنا في هذا القرآن ليعذروا**﴾ بیگو مان ئیمه لهم قورئانهدا هه موو جوژه په ندو ناموژگاریی و پیډاویستییه کمان شیکردو ته وه بو مروؤف، تا په ند وهرگرن و بیریکه نه وه و بړوا بهینن بهیه کتاکیی خوا ﴿وما یزیدهم الا نفورا﴾ که چی خوانه ناسان تابیئت هه ر دوور ده که ونه وه و دووره پهریز دهن ﴿قل لو کان معه آلهة کما یقولون﴾ ئهی پیغه مبهرا! به وانه بلئی که شه ریک بو خوا دانه نین: گریمان ئه ر له گهل خوادا چه ند خویه که هه بو یا وه کو ئه وان ده لئین ﴿اذا ابتغوا الى ذی العرش سبیلا﴾ ئه و سا هه ریه که له و خویانه هه ولئی ده دا که ریگه یه که بو لای خوای خاوه ن عه رش بگریته بهر، هه تا زال بین به سه ریا، هه روه کو ده سه لاتدارانی دنیا که ده بینی دوو پاشا پیکه وه نایان کری و، هه ولئی له ناو بردنی یه کتر ده دن، ئیستا

که ئه وه نییه، مانای وایه ته نها خویه کی تاک و ته نیا هه یه ﴿٤٢﴾ **سبحانه وتعالی عما یقولون علوا کبیرا**﴾ پاک و خاویئی و، به رزو بلندی بو خوا، سه باره ت به و قسانه ئه و نه فامانه ده یان لئین بهرام بهر به و، ئه و خویه تاک و ته نیایه و، بی هاو هل و بی شه ریکه، بی ژن و بی مندال و بی هاو سه ره. هه موو بوونه وهر پاکانه بو خوا ده کا:

﴿٤٣﴾ **تسبیح له السموات السبع والأرض ومن فیهن** هه رجه وت ناسمانه کان و زهوی و، هه موو ئه وانه ش که تئیان دان، هه موو گه وره یی و بی خه وشی ئه و (خوا) یه ده لئین، گه واهی بو یه کتایی ئه و ده دن، وه کو شاعریک ده لئیت:

ففی کل شیء له آیه تدل علی انه واحد ﴿وان من شیء الا یسبح بحمده﴾ هه موو شتییک هه رهاواری تاک و ته نیایی ئه و ئه که ن پاران هه و ته سبیحات و حه مدی ئه و ده لئین، واته: هه موو نیازمه ندی ئه ون، ئه و بی نیازه له هه موو ﴿ولکن لا تفقهون تسبیحهم﴾ به لام ئیوه له پاکانه و ته سبیحاتیان تئیاگه ن چونکه عه قل و ژیریتان

ذَٰلِكَ مِمَّا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمِ وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا ۚ ءَاخِرُ فَلَقٍ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَّدْحُورًا ﴿٢٦﴾ أَفَاصْفَكَ رَبُّكُمْ بِالنِّينِ وَأَتَّخَذَ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ إِنثًا إِنَّكُمۡ لَقَوْلٌ فَلَا عَظِيمًا ﴿٢٧﴾ وَلَقَدْ صَرَفْنَا فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ لِيَذَّكَّرُوا وَمَا يَزِيدُهُمۡ إِلَّا نُفُورًا ﴿٢٨﴾ قُلْ لَّوْكَانَ مَعَهُۥٓ ءِلَٰهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذَا ابْتَغُوا إِلَٰهَ الْعَرْشِ سَبِيلًا ﴿٢٩﴾ سُبْحٰنَهُ وَتَعَالٰی عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٣٠﴾ تَسْبِيحٌ لَهُ السَّمٰوٰتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنۢ فِيهِنَّ وَإِن مِّنۡ شَيْءٍ إِلَّا يَسْبُحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِن لَّا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٣١﴾ وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَجَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا مَّسْتُورًا ﴿٣٢﴾ وَجَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمۡ أَكِنَّةً أَن يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِذَا ذُكِّرْتُ بِهِ فِي الْقُرْآنِ وَحَدَّهُ وَلَوْ أَن عَلَی آذَانِهِمْ نُفُورًا ﴿٣٣﴾ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَسْمَعُونَ بِهِ إِذۡ يَسْمَعُونَ إِلَٰهَکَ وَإِذۡ هُمْ نَجْوٰٓءُ إِذۡ يَقُولُ الظَّالِمُونَ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَّسْحُورًا ﴿٣٤﴾ أَنْظِرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٣٥﴾ وَقَالُوا أَلَمْ نَأْتِکُمۡ بِآيَاتٍ فَتَعَالٰٓءَ أُنَا لَمَّعُوْنَ خَلَقًا جَدِيدًا ﴿٣٦﴾ قُلْ كُونُوا

ناخه نه کار بو تیگه یشتن. (ئه نه س) ده لئیت: پیغه مبهر چوه ناو هوژی که وه، دیتی له سه ر پشتی و لآخه کانه وه ن و سوار بوون و رازی قسه یان دامه زران دووه، ئه ویش فه رمووی: (ارکبوها سالمة ودعوها سالمة، ولا تتخذوها کراسی لأحادیثکم فی الطرق والأسواق، قرب مرکوبة خیر من راکبها، واکثر ذکر الله منه)) پیشه و ئه حه مد. ﴿انه کان حلیم غفورا﴾ به راستی ئه و (خوا) یه هه میشه به حه وسه ئه و له سه ر خویه، بو یه له گهل ئه وه هه موو گوناح و تاوانه دا مؤله تی ئیوه ده دا و ناتانگری، زو ریش لی بوور ده یه، بو یه هه رکه سی که داوای لی بوور دنی لی بکات، لی دی ده بووری.

په رده ده خه یینه سه ر دئی موشریکان با قورئان وهر نه گرن:

(ئیین هیشام) ده لئی: پاش هاتنی سووره تی (تبت یدا...) خیرانه که ی (ئه بو له هه ب) زو ر به توور ده یی و ئالو زیه که وه به ره و پیغه مبهر هات، (ئه بو به کر) یش ترسی لی نیشست که پیغه مبهر ﷺ ببینی و، نازاری بدات،

پیغمبریش فرموی: **ثُمَّ قَهَتْ مِنْ نَابِيْنِيْ هَـٰتَا بَتَوَانِيْ نَازَارِم بَدَات**، **ثُمَّ وَجَا هِنْدِيْ قُورْثَانِيْ بَهْدُور خُوِيْدَا خُوِيْنِدَا**، پاشان **ثُمَّ ثَايَهْتَه هَات وَ فِهَرْمُوِيْ**: ﴿^{۴۵} **وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حُجَابًا مَّسْتُورًا**﴾ هەرکه تۆ قورئانیان بهسەرا دەخوینی -لە بەرلاساری و نەگرسیی خویان- ئیئمه لەنیوان تۆو ئەوانەدا کە باوەریان بە پاشە پۆژ نیە، پەردەیهکی نادیارو داپۆشراو دادەنێن ﴿^{۴۶} **وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ**﴾ وچەند سەرپۆشیک لەبان دلیان دادەنێن تا لێی تێنەگەن. ﴿^{۴۷} **وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا**﴾ و قورسی و گرانى دەخەینە گۆییانەوه، تا هەق نەبیسن، چونکە خویان نایانەوی بیییسن، خواش بە زۆر پێیان نابیسى. ﴿^{۴۸} **وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْآنِ وَحْدَهُ**﴾ و هەهركات لەم قورئانەدا بەتەنها ناوی پەروردگار دێنیت. واتە: کە باسى (لات) و (هوبەل...) ناکەیت و، هەر بەتەنها دەلێیت (لا إله إلا الله) ﴿^{۴۹} **وَلَوْ عَلَى أَدْبَارِهِمْ نُفُورًا**﴾ هاوبەش دانەرەکان بەقینەوه پشت هەلەدەکن و، هەلێن و بێزاری خویان دەر دەبێن تا نەبییسن!

ناگامان لە سرتە سرتی قورەیشە:

﴿^{۴۷} **نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمْعُونَ**﴾ ئیئمه لە هەموو کەس چاکتر دەزانین کە خوا نەناسەکان بە چ نیازی گۆی بۆ قورئان دەگرن ﴿^{۵۰} **إِنْ يَسْتَمْعُونَ إِلَيْكَ وَإِنْهُمْ نَجْوَى**﴾ کاتی گۆیت بۆ دەگرن و، ئەوکاتەش کە دەکەونه چرپە چرپ و سرتە سرت، واتە: ناگامان لێیانە کەچۆن لاقرتیی و گالته دەکەن و دەلێن: جادوو بازە، یان دەلێن جادووی لێکراوە! وەکو دەفەر موی: ﴿^{۵۱} **إِنْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا**﴾ ئەو دەمەى کە ستمکارەکان لەناو یەکتەردا دەلێن: ئیئوه هەر لەپیاویکی جادوو لێکراو پەپەرەوی دەکەن، دیارە سەر زەنشتی یەکتە دەکەن بۆ ئەو خەلکە کە ی ئی هەلبێن و، قورسایى کەم بکەنەوه و ناوی بنێن جادوو لێکراو ﴿^{۵۲} **أَنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضْلُوا**﴾ دەسابروانە چۆن نمونەى جۆراوجۆرت بۆ دەهێننەوه بەو هەش سەریان لە خویان تێکدا، بۆیە جارێ دەلێن شیتە، جارێکی تر دەلێن جادووی لێکراو.. گومرایە، ساحیرە، شاعیرە!! ﴿^{۵۳} **فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا**﴾ ئینجا ناتوانن رێگەیهک بۆ هیدایەت بدۆزنەوه.

دەلێن کە بووینە ئێسک و پروسک چۆن زیندوو دەبینەوه؟

﴿^{۵۴} **وَقَالُوا إِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرَفَاتًا**﴾ ئەوانەى باوەریان بە زیندوو بوونەوه نەبوو بەسەر سوپمانیکەوه گوتیان: ئایا کاتی ئیئمه بووینە ئێسکە پزێوو پارچە پارچە بووین و پواین لەگۆردا ﴿^{۵۵} **إِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا**﴾ ئاخۆ سەر لەنوی زیندوو دەکریینەوه و دروست دەبینەوه؟ لەجیگایەکی تردا دەفەر موی: (يقولون) **إِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَاfer**. **إِذَا كُنَّا عِظَامًا نَخْرَةً** قالوا تلك إذا كرة خاسرة ﴿^{۵۶} **قُلْ كُونُوا حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا**﴾ پێیان بلی: **هَـٰذَا** دەکەن ببنە بەرد، یان ئاسن- کە هەردوو بەرهوالت لەژیاننەوه دوورن- ئەوکاتەش هەرخوا زیندووتان دەکاتەوه، چونکە خواى گەوره هیچی لە دەست دەرنەچێت ﴿^{۵۷} **أَوْ خَلْقًا مِمَّا يَكْبُرُ فِي صُدُورِكُمْ**﴾ یان ببنە شتی و دورستکراویکی تر کە لەخەیاڵی ئیئوه دا زۆر سەخت و زۆر گەورەبێت، وەك ئاسمان و زەویى.. واتە: ببنە هەرشتی خوا هەردەتانمێنێ و زیندووتان دەکاتەوه و تۆلەتان لێ دەسێنیت ﴿^{۵۸} **فَسَيَقُولُونَ مَنْ يَعِيدُنَا**﴾ بەسەر سامییەوه دەلێن: دەباشە! کە ئیئمه بووینە بەرد و ئاسن، کى دەتوانی جارێکی تر بمانگیرێتەوه بۆ ژیان و زیندوومان کاتەوه؟ ﴿^{۵۹} **قُلْ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ**﴾ بلی: هەر ئەوزاتەى کە یەكەمجار ئیئوه بەدیھێنا بى بناغە، هەر ئەو هەش زیندووتان دەکاتەوه. وە لەجیگایەکی دیکەدا هەر لەو بارەوه دەفەر موی: (وهوالذى يبدأ الخلق ثم يعيده وهو أهون عليه..)، ﴿^{۶۰} **فَسَيَنْفِضُونَ إِلَيْكَ رُؤُسَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ**﴾ ئەوسا لەرووی ئینکارییەوه دەست دەکەنە سەرەلەقی و دەلێن: باشە ئەو زیندوو بوونەوه یە کەى دەبێت؟! یان دەلێن:

(متى هذا الوعد ان كنتم صادقين) ﴿**قل عسى ان يكون قريبا**﴾ پييان بلى: له وانه هه هاتنى نزيك بيت، دياره هه شتيكيش له هاتندا بيت، نزيكهو هه پيشديت ﴿**يوم يدعوكم فتستجبون بحمده**﴾ رۇژى كه خوى گه وره بانگتان ليدهكات بۇ زيندوو بوونهوه "ئيهو يش بهدم سوپاسه وه دست بهجى وه لامى ئهدهنهوه زيدوده بنه وه ناتوانن دوا بكهون ﴿**وتظنون ان لبثتم الا قليلا**﴾ و واگومان ده بن كه له دنيا دا تهنه كاتىكى زور كه م ماونه ته وه ژياون.

چ وشه يه جوانترو باشتره به وه گوبكهن:

﴿**وقل لعبادى يقولوا التى هى احسن**﴾ ئه ي پيغه مبهرا! ﷺ به بهنده كانم بلى: به وشه يه كه گوبكهن باشترو جوانتري بۇ راگرتنى سۆزى خو شه ويستى نيوانيان، واته: هه ول بدن چ قسه و كارو كردارى باشتره، ئه وه بكهن

وئيه وه بلىن، هه شتيك ده بيتته هوى بچراني خو شه ويستى، دورى لي بگرن، بويه پيغه مبهرا ﷺ بهم فهرموده يه ريده گريته له وه كه لوله ي ته فنگ نه گهر خاليش بيت بگريته هه موسلمانك: ((لايشين احدكم الى اخيه بالسلاح، فانه لا يدري احدكم لعل الشيطان ان ينزع فى يده فيقع فى حفرة من النار)) پيشهوا ئه حمده. ﴿**ان الشيطان ينزع بينهم**﴾ چونكه شه يتان هه ميشه ده يهوى فيتته و نازا وه له نيوانياندا ساز بكا، جا ئه گهر ئيه وش زيره كه وهوشيار نه بن، ئه وا ده توانيت به شتيكى بچكوله ش بيت نيوانتان تيك بدات! ﴿**ان الشيطان كان للإنسان عدوا مبينا**﴾ بيگومان شه يتان بۇ مروءه هه ميشه دورم نيكى ئاشكرايه و، هه له مه لاسدايه بويان ﴿**ربكم اعلم بكم**﴾ په روه ردگار تان له خو تان چاكتر ده تانناسى و، چاكتر ده زانى شياوى چ شتيك بن ﴿**ان يشأ يرحمكم**﴾ بويه ئه گهر بيهوى ره حمتان پيده كاو، به روه ريبازى هيدا يه ده تانبات ﴿**او ان يشأ يعذبكم**﴾ خو ئه گهر چه زيش بكات سزاتان بدات، كاتى ريبازى خراپ بگر نه بهر، ئه وا سزاتان ده دات، كه وا بوئه و

﴿**قل كونوا حجارة**﴾ اَوْحَدًا ﴿**او خلقا وما يكبر في صدوركم فسيقولون من بعدنا قل الذي فطركم اول مرة فسيقولون انك رؤوسهم فيقولون متى هو قل عسى ان يكون قريبا**﴾ ﴿**يوم يدعوكم فتستجبون بحمده**﴾ ﴿**وتظنون ان لبثتم الا قليلا**﴾ ﴿**وقل لعبادى يقولوا التى هى احسن**﴾ ﴿**ان الشيطان ينزع بينهم**﴾ ﴿**ان الشيطان كان للإنسان عدوا مبينا**﴾ ﴿**ربكم اعلم بكم**﴾ ﴿**او ان يشأ يرحمكم**﴾ ﴿**او ان يشأ يعذبكم**﴾ ﴿**وما ارسلناك عليهم وكيل**﴾ ﴿**وربك اعلم من في السموات والارض**﴾ ﴿**ولقد فضلنا بعض النبيين على بعض**﴾ ﴿**واتينا داود زبور**﴾ ﴿**قل ادعوا الذين زعمتم من دونه فلا يملكون**﴾ ﴿**كفف الضر عنكم ولا تحويلا**﴾ ﴿**اولئك الذين يدعون يبتغون الي ربهم الوسيلة ايتهم اقرب ويرجون رحمته**﴾ ﴿**ويخافون عذابه ان عذاب ربك كان محذورا**﴾ ﴿**وان من قرية الا نحن مهلكوها قبل يوم القدمة**﴾ ﴿**او معدنوها عذابا شديدا كان ذلك في الكتاب مسطورا**﴾

خوى باشتر ده تانناسيت ﴿**وما ارسلناك عليهم وكيل**﴾ و توشمان به وه كيل و بهر پرسيار له كارى ئه وان نه نار دو وه، تانا چاريان بكهيت باوه بينن، به لكو تو ترسي نهرو مژده به خشيت، كى به گويى كرديت، ده چي ته به هه شته وه، كيش سهر پيچى كرد، جيگاي دۆزه خه ﴿**وربك اعلم بمن فى السموات والارض**﴾ و هه ريه روه ردگار تان له حالى هه مو و ئه وانه له ناسمانه كان و زهوييدان زاناترو به ناگاتره كه خه ريكي چين وچ هه لده گرن ﴿**ولقد فضلنا بعض النبيين على بعض**﴾ بيگومان له ناو پيغه مبهرا كانيشدا هه نديكيانمان له هه نديكى تريان بهر تر گرت، وه كو له نايه تيكي تردا ده فهرموى: ﴿**تلك الرسل فضلنا بعضهم على بعض منهم من كلم الله ورفع بعضهم درجات**﴾ ﴿**واتينا داود زبور**﴾ وه كتيبى زه بوريشمان به (داود) دا، كه واته بۇچى نكوولى قورئان ده كهن ئه ي به نى ئيسرائيل!

په رستراوه دکان به جیې خوا ناته وانان:

﴿**۶۶** قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ﴾ نهی پیغه مېر! ﷺ به بی باوه ران بلی: ئادهی هانا بهرنه بهرنه وانانې وا له باتې خوا ده تان په رستن، نایا زیان و به لایه کتان له سه رلا دهین؟ ﴿**فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضَّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا**﴾ دلنیا بن که نه ده سه لادی لابر دنی خوشی و زیانیا ن هیه لیټان ، وه نه ده سه لاتی ئال و گوړې بارود و خیان هیه، واته: ته نها خوا به نه و کارانه ی لیټیت ﴿**۶۷** أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ﴾ نه وانې نه وان دهیا ن په رستن و هانا و هارایان بو ده بن، بونموونه: (جووله که بو عوزهیر، گاور بو عیسا، موشریکه کان بو فریشته) خویشیان هه تا به خوا وه نزیکتربن، هیشتا هه ر له هو یه که ده گه ریڼ که خو یانی زیاتر له په روه ردگار پی نزیک بکه نه وه، ئیتر ئیوه چو ن نه وان ه ده په رستن؟! ﴿**وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ**﴾ به ئومیدی

ره حمت و میهره بانی نه و (په روه ردگار) هن ﴿**وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ**﴾ و له توله سزایشی ده ترسن، به لی خوا په رستی ده بی له نیوان هیوا و تر سدا بیټ ﴿**إِنْ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا**﴾ به راستی سزای په روه ردگاری تو ودها سه خته، ده بی هه موو که سیڅ خو ی لی پیاریزی.

به ر له هاتنی قیامت تاوه دانی نامینی:

﴿**۶۸** وَإِنْ مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ به راستی پی ش هاتنی روژی قیامت هه رچی شارو گون دیک هه بیټ ئیمه تیکی ده دهین و ویرانی ده کهین ، نه گهر چاک بی به مردنی دانیش تو وه کانی ﴿**أَوْ مَعْذُوبُهَا عَذَابًا شَدِيدًا**﴾ یان له دنیا دا پی ش هاتنی قیامت سزایه کی سه ختیا ن ده دهین: به جنگ نه گهر پیاو خراپ و لاسار بن، له نایه تی کدا ده فهر موی: (وما ظلمناهم ولكن انفسهم يظلمون) یان ده فهر موی: (و کاین من قریه عنت عن امر ربها ورسله...) ﴿**كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا**﴾ بریاری و له دوسی ه (لوح

المحفوظ) دا نوسراوه پراو ته وه و نا گوړی.

هو ی نه نار دنی نی شان ه کان؟

﴿**۶۹** وَمَا مَنَعْنَا أَنْ نَرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ﴾ هیچ شتیڅ ری لی له ئیمه نه گرتو وه که مو عجزه و نی شان ه ی گرنگ بنی رین و نی شان ی قوره یشی بدهین له سه ردا وای خو یان، نه وه نه بی که به رله مان مو عجزیه کی زور مان نی شان ی پی شینا نیاندا که چی پروایان نه هی نا و به درو یان خستنه وه و، نه و جا به ر قارو سزما ن که و تن و، له نا و مان بردن، ئی ستاش که قوره یش دا وای مو عجزه ده کن و نایان ده ی نی، هه ر له بهر نه وه یه نه وه که نه مانیش پروا نه هی نن، نه و جا ئی مه یش به پی ی یاسای خو مان له نا ویا ن به رین ﴿**وَأَتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا**﴾ ئی مه و شتره که مان به نا شکرا و به پرونی له سه ر دا وای خو یان به هو زه کی (سه موود) دا، که چی سته میا ن لی کړدو په لیان کړدو کوشتیا ن، نه و جا ئی مه یش سزما ندان و له نا و چوون ﴿**وَمَا نَرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا**﴾ و نه ئی مه هه ر بو ترس

سُورَةُ الْأَنْعَامِ

الْأَنْعَامِ

الْأَنْعَامِ

الْأَنْعَامِ

الْأَنْعَامِ

الْأَنْعَامِ

الْأَنْعَامِ

الْأَنْعَامِ

الْأَنْعَامِ

الْأَنْعَامِ

وَمَا مَنَعْنَا أَنْ نَرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ
وَأَتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا وَمَا نَرْسِلُ بِالْآيَاتِ
إِلَّا تَخْوِيفًا ﴿٥٩﴾ وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا
جَعَلْنَا الرُّءْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ
فِي الْقُرْآنِ وَخَوْفُهُمْ فَمَا زَيْدُهُمْ إِلَّا طَغَيْنَا كِبِيرًا ﴿٦٠﴾
وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَكِ كَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ
قَالَ أَأَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا ﴿٦١﴾ قَالَ أَرَأَيْتَ هَذَا الَّذِي
كَرَّمْتَ عَلَى لِبَنِ أَخْرَجْتَنِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لِأَحْتَنِكَ
ذُرِّيَّتَهُ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٢﴾ قَالَ أَهَبْ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ
جَهَنَّمَ جَزَاءُ مَنْ مَوْفُورًا ﴿٦٣﴾ وَأَسْتَفْزِزُ مِنْ أَسْطَعَتْ
مِنْهُمْ بِصُورَتِكَ وَأُجِلِّبُ عَلَيْهِمْ بِخِلَافِكَ وَرَجِلْتُ وَشَارَكُهُمْ
فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ وَعَدَّهُمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا
غُرُورًا ﴿٦٤﴾ إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ وَكَفَى
بِرَبِّكَ وَكِيلًا ﴿٦٥﴾ رَبُّكُمْ الَّذِي يُزْجِي لَكُمْ الْفَلَكَ
فِي الْبَحْرِ لِيَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٦٦﴾

وَأَسْجُدُ

TAA

وبه رنانه كه: جوراوجور ئايهت و موعجيزه دهنيرين، وهك زه مين له رزهو خوڤگيران و مانگگيران، بو ئه وهيه بيړي بكه نه وه و دابچله كيڼ، له سهر دهمي (عبدو الله) (ئيبين مه سعوود) دا (كووفه) بوومه له رزهيه ك لييدا، گوتي: خه لكينه! خوا گله ييتان ليدهكات، بويه ئهم بوومه له رزهيه ناوچه كه ي گرتنه وه، دسا گله يييه كاني خوا مه هيلان ورووبكه نه وه ليي، جاكاتيكيش خوږ گيرا ((پيغه مبه رﷺ به خه لكه كه ي گوت: ئهم مانگ و خوږه دووبه لگه ن له سهر بووني خواي گه وره: بو له دا يكيوون و مردني هيج كه سيك ئاوا نابن، به لكو خواي بالاده ست دهيه وي به و ئاوابوونه يه بنده كاني خو ي بترسيني، جاهر كاتي ئيوه ديتانن گيران و ئاوابوون، خيرا په لامار بدنه زيكره دوعاو، داوي ليبوردن له خوا بكه ن...)) فتح الباري: ۶۱۵/۲.

په روهر دگار دهوړي له مهر دم داوه:

﴿ **وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ** ﴾ ئه وده مه وه يريبنه كه پيمانگوتي: به راستي په روهر دگاري تو ئه ي پيغه مبه رﷺ دهوړي له مهر دم داوه و ده سه لاتي ته واوي به سه رياندا هيه و ده تپاريزي لبيان ﴿ **وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا** **الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ** ﴾ و ئه و شتانه ش له شه و روه ييه كه دا نيشانمان دايت و به چاوديتن، هه ر بو تاقيردنه وه ي خه لكيبوو: ئاخو كي بړوا ديني و ده ترسي، كي ش بړوا ناهيني و ناترسي؟ پيشه و (بوخاري) له (ئيبين عه عباس) وه ده ليت: (هي روي عين اريها رسول الله ﷺ ليلة اسرى به). واته: ئهم (روي) يه لي ره دا ماناي ديتني چاوه، نهك ديتن له خه ودا ﴿ **وَالشَّجَرَةُ الْمَلْعُونَةُ فِي الْقُرْآنِ** ﴾ و دره خته نه فرين ليكراوه كه ش كه له قورئاندا به (شجرة الزقوم) هاتووه و بوته گالته جاري كافران، ئه ويش هه ر بو تاقيردنه وه ي خه لكه، ئه وه بوو كاتي باستكرد بويان، ده ستيان كرده گالته و گپ و وتيان: ئاگر دره خت ده سوتيني، چو ن چو ني له ناو ئاگر دا ده پوي؟ ده رنه جام نه فرينيان ليكرا.

رووداوي (شه و ره وي) و ديتني ئه و هه مووعه جايباته له ته نها ساتيكداو، سه و ز بووني ئه و دره خته له نيو ئاگري دوژه خ دا هه ردو و تاقيري دنه وه ن بو خه لك! جاخواي گه وره سه باره ت به و دره خته ده فه رموي: (إنها شجرة تخرج في أصل الجحيم) يان ده فه رموي: (أذلك خير نزل أم شجرة الزقوم إنا جعلناها فتنه للظالمين). ﴿ **وَنُخَوِّفُهُمْ فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا** ﴾ ئيمه ئه و كافران به جوړه ها ئايهت و نيشانه ده ترسينن، كه چي پتر خه ريكي سه ركه شي خو يان ده بن!! سه رگورشته ي ئاده م و ئيبليس:

﴿ **وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ** ﴾ و ئه و كاته يان وه بير بينه وه ئه ي په يامبه رﷺ كه به فريشته كانمان گوت: كړنوش بو ئاده م به رن، كړنوش ريزو حورمه ت ﴿ **اسْجُدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ** ﴾ جائه وانيش ده ست به جي گشت كړنوشيان برد، ئيبليس نه بي ﴿ **قَالَ اسْجُدْ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا** ﴾ له به ر ئيره يي و هه سوودي خو ي وتي: من چو ن كړنوش ده به مه به ر كه سيك كه له قوږ دروستكردووه؟ من به رزو به ريزم، ئه و خواو په سته! ﴿ **قَالَ أَرَأَيْتَ هَذَا الَّذِي كَرَّمْتَ عَلَيَّ** ﴾ هه ميسان وتي: ئاخو پيم ناليت: ئه مه چييه تو ريزت به سه رمندا داوه؟ ئاخو چ جه و هه ريكي به سه رمدا زياته؟! ﴿ **لَنْ أُخْرَجَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ** ﴾ ئه رتا روژي قيامه ت به زيندوويي بمه لليت ﴿ **لَا حَتَّكَ نَرِيته إِلَّا قَلِيلًا** ﴾ مه رج بيت زارو و نه وه كاني - كه ميكيان نه بي - هه موو گومړاو لاري بكه م ﴿ **قَالَ أَذْهَبَ فَمَنْ تَبَعَ مَنْهُمْ** ﴾ خوا فه رموي: ده ساچو مؤله ت بيت، هه رچي ده تواني به كاري بينه، ئه و جاهر كه سيكيان په پره وي له توبكا ﴿ **فَإِنْ جَهَنَّمَ جَزَاؤُكُمْ جَزَاءً مَوْفُورًا** ﴾ جائه وه به راستي سزاي هه مووتان پر به پر دوژه خ ده بيت ﴿ **وَاسْتَفْزِزْ مِنْ اسْتَطْعَتِ**

منهم بصوتك ﴿ وھەر كەس ئىكەن تۆپى دەۋىرىت بانگى بىكە، بەدەنگ و سەدای ناھەقى خۇت بىخروشىنە ولەھەقى وە دوورخە، ھەتا دەيخەلەتینى و فریوى دەدەیت.

(شەنقىطى) لە (أضواء البيان) دا لە تەفسىرى (بصوتك) دا دەلى: (مجاهد بۇ تەفسىرى: (بصوتك) دەلى: (أى باللهو والغناء والمزامير ، وقيل: أى بوسوستك) واتە: بەگۇرانىي وگالتە وگەپ وبە ھەموو ئاوازودەنگىكى مۇسقىا مرقۇكەن بخروشىنەو بىانخەلەتینە ، يان بە ھەسوھسو دەغدەغە. (ئىبن عەباس) یش دەلى: (صوتە یشمل كل داع دعا الى معصية) واتە: دەنگ وئاوازی شەیتان ھەموو كارو كرەدەویەكى تاوان وھەرام دەگرىتەوھ. ﴿**واجلب عليهم بخيلك ورجلك**﴾ وەبەگشت لەشكرو ھىزى سوارەو پىادەى خۇتەوھ دنەیان بدەو ھىرشیان بۆبەرہ ﴿**وشاركهم فى الأموال والأولاد**﴾ و ببە ھاوبەش لە مال و منالیاندا. واتە: لە رېگەى ھەرام و ياساغەوھ مالیان پى پەیدا بکەو ھەر لەو رىيەشدا پىیان دابنى ﴿**وعدهم**﴾ وئەوئەندەش بەلینیان بدەرى و سەرگەرمیان بکە بە درۆكانى خۇتەوھ وەكو ئەوھ: قىامەت بەرپانابى، حىساب و كىتاب نابى.....! ﴿**وما يعدهم الشيطان إلا غرورا**﴾ ھەرچى بەلینى شەیتانە، تەنھا چەواشە گەرى و فریودانە، بەكورتى: خواى گەورە دەفەرموى: بە ھەرشىوھەك دەتوانى بچۇ ھەلەیان خەلەتینە. پىشەوا (موسليم) ئەم مەرمودەيە ھىناوھ: ((يقول الله عزوجل: إني خلقت عبادى حنفاء، فجاءتهم الشياطين فاجتالتهم عن دينهم، وحرمت عليهم ما أحلت لهم)) ﴿**٦٥ إن عبادى ليس لك عليهم سلطان**﴾ بىگومانبە تۆ ھىچ دەسەلەت و توانايەكت بەسەرەندە راستەكانى مندا نابىت، واتە: ھەرگىز ناتوانى فریویان بدەیت چونكە خوايان لەپشتە. (ئىبن عەباس) دەلى: مەبەست بەوبەندانە كە شەیتان پىیان ناویرى، خەلكە ئیمان دارەكان. ﴿**وكفى بربك وكیلا**﴾ تۆش پەرەردگارت پارىزەر و چاودىرو پىشتیوانت بىت، بەستە.

گەمى ناو دە ریاكان نیشانەى دلۇقانى خوايە:

﴿**ربكم الذى يرزى لكم الفلك فى البحر لتبْتَغُوا مِنْ فَضله**﴾ پەرەردگارى ئىوھ ئەى خەلكینە! ھەرئەو زاتە دەسەلەتدارەكە شەتییەكانتەن بەناو دەریادا بەھوى (با)وھ ھاتووچو پیدەكات، یان بە ھوى كارەباو بەزینەوھ، بۆئەوھى رزق و پوزى بىشومارى خوا بەدەست بىن و ژىوار پەیدا بکەن ﴿**إنه كان بكم رحیما**﴾ چونكە ئەو (خوا)یە لەگەل ئیوھدا ھەمیشە بە بەزەى و بەرەحمە، بۆیە ھوى ژىانتان بۇ ئاسان دەكات، جا ئىتر ئیوھ پاش ئەو ھەموو نازو نىعمەتانە چۆن ھاوبەشى بۇدا ئەنن؟!

كافرىش لە تەنگانەدا ھاوار بۇ خوا دەبا:

﴿**وإذا مسكم الضر فى البحر ضل من تدعون إلا إياه**﴾ وھەركاتیش ئیوھ لەناو دەریادا تووشى ناخوشى و زەرەر و كۆسپىك بىن، ھەك نقوم بوون و بەرەو ھەلدیر چوون، ھەرخواتان لەبیر دەمىنى و، ھەرچى پەرستراویك ھەيە لە بىرتان دەچى و، باوہرتان بەھىچ شتىكى تر نامىنى ﴿**فلما نجاكم إلى البر أعرضتم**﴾ كەچى ھەر رزگارى كردن و بەرەو و شكانى چوون، خیرا روو وەر دەچەرخىن لە پەرستنى خوا بە تاك و تەنیا و، كوفرى نىعمەت دەكەن! ﴿**وكان الانسان كفورا**﴾ و مرقۇ بەرامبەر بە خوا ھەرئاوا ناشكورو سپلە بووہ ﴿**٦٨ أفانتم أن يخسف بكم جانب البر**﴾ ئەوساتە لە دەریا رزگارتان بوو، ئاخۇ لەوہ دلىیان كە لە بەشىك لە و شكانىیدا نەعروتان بكاو بەزەویدا روچن؟ ﴿**أو أن يرسل عليكم حاصبا**﴾ یان بەردە بارانتان نەكات، وەكو بەردەبارانى گەلى (لووط) ى كرد؟ ﴿**ثم لا تجدواكم وكیلا**﴾ لە پاشانىش ھىچ یارو سەر پەرشتىكەر ئىكتان دەست نەكەوئت، لەو سزایە رزگارتان بكات، لەئا یەتلىكى تردا دەفەرموى: ﴿إنا أرسلنا عليهم حاصبا إلا آل لوط نجیناهم بسحر. نعمة من عندنا﴾ یان دەفەرموى: ﴿أمانتم من فى

السماء أن يخسف بكم الأرض فإذا هي تمور. أم أمنتم من في السماء أن يرسل عليكم حاصبا فستعلمون كيف نذير ﴿٦٩﴾ **أَمْ أَمِنْتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَى** ﴿٦٩﴾ یا دواى ئه‌وه که له ده‌ریا رزگاری کردن، له‌وه دانیان که بو جاریکی تر ناتانگیریت هه ناو ده‌ریاکه ﴿٦٩﴾ **فیرسل علیکم قاصفا من الريح** ﴿٦٩﴾ جا بایه‌کی تیکشکینه‌رو توند بنی‌ریته سهرتان ﴿٦٩﴾ **فیفرقکم بما کفرتم** ﴿٦٩﴾ ئه‌و جابه‌ه‌وی کافریدی و بی باوه‌پیتانه‌وه نقومتان بکا له‌ده‌ریاکه ﴿٦٩﴾ **ثم لا تجدوا لکم علینا به تبعیا** ﴿٦٩﴾ ئه‌وسا هیچ پشتیوان و یارمه‌تیده‌ریکتان ده‌ست نه‌که‌وی داوای خوینه‌که‌تان بکات لیمان، که‌واته بو ئه‌وه‌نده لارو لاسارن!

ئاده‌م‌زاد ریزداره:

﴿٧٠﴾ **ولقد کرما بنی آدم** ﴿٧٠﴾ و‌بی‌سو ئیمه‌ ریزیکی زورمان له‌توره‌مه‌و نه‌وه‌ی ئاده‌م گرت: زانیاری و، ژیری و، قه‌دو قامه‌تی ریک و جوانمان پی به‌خشی، که ئه‌وه‌مان بو گیانه‌به‌رانی تر نه‌کردوه‌وه‌وه‌کو خوا له‌جیبه‌کی تردا ده‌فه‌رموی: ﴿لقد خلقنا الإنسان فی أحسن تقویم﴾ التین: ٤. یان ده‌فه‌رموی: ﴿وصورکم فأحسن صورکم﴾ غافر: ٦٤. ﴿وحملناهم فی البر والبحر﴾ و له‌وشکانی و، له‌ده‌ریادا هه‌لمانگرتن به‌و شیوه‌ که که‌شتی و جو‌رها ه‌وی ترمان بو گواستنه‌وه‌یان پیدان، ئه‌وه‌تا ئیستایش سه‌ره‌رای ئه‌وانه، خه‌ریکه ته‌واوی زه‌ویی و بو‌شاییه‌کانی ئاسمانیش ده‌پش‌کینی ﴿ورزقناهم من الطیبات﴾ و‌ب‌زق و رۆزی پاکیشمان پیدان ﴿وفضلناهم علی کثیر ممن خلقنا تفضیلا﴾ نه‌که هه‌ر ئه‌وه‌نده، به‌لکو (وه‌کو ئین که‌سیر) ده‌لی: له‌چاو زۆریک له‌دروس‌تکراوه‌کانی خو‌مان به‌فریشته‌کانیشه‌وه‌ پتر قه‌درو ریزمان گرتوون، بو‌یه زاناکان ده‌لین: جنسی ئاده‌م‌زاد له‌ جنسی فریشته به‌ریزترن ﴿٧١﴾ **یوم ندعوا کل اناس یا امامهم** ﴿٧١﴾ ئه‌و رۆژه‌یشیان وه‌یریینه‌ که

وَإِذْ أَسَّكُمُ الضُّرُّ فِی الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ نَدَعُونَ إِلَّا إِيَّاهُ فَلَمَّا بَلَغَ الْإِلْهَ الْأَعْرَاضَ كَانَ الْإِنْسَانُ كُفُورًا ﴿٧١﴾ أَفَأَمِنْتُمْ أَنْ يُخَسِّفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ أَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكِيلًا ﴿٧٢﴾ أَفَأَمِنْتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَى فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِنَ الرِّيحِ فَيُغْرِقَكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلِيًا بِهِ تَبِيعًا ﴿٧٣﴾ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِّنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿٧٤﴾ يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أَنَسٍ بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أَوَّيَّكَ بِمِمْنَةٍ فَأَوَّلِيكَ بِقَرَّةٍ وَنَ كَتَبْنَاهُمْ وَلَا يَظْلُمُونَ فِتْيَا ﴿٧٥﴾ وَمَن كَانَ فِی هَذِهِ أَعْمَى فَهوَ فِی الْآخِرَةِ أَعْمَى وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٧٦﴾ وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَةً وَإِذَا لَا تَخْذُوكَ خَلِيلًا ﴿٧٧﴾ وَلَوْ لَا أَن تَشْنُكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكَنُ إِلَيْهِمْ شَتًّا قَلِيلًا ﴿٧٨﴾ إِذَا لَأَذْنُكَ ضَعْفَ الْحَيَوةِ وَضَعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ﴿٧٩﴾

هه‌موو کۆمه‌له‌خه‌لکێک بو لیپرسینه‌وه، به‌نامه‌ی کرداریان بانگ ده‌که‌ین ﴿فمن اوتی کتابه‌ بيمينه﴾ جا‌هه‌رکه‌سی نامه‌و دۆسیه‌ی کرداری بد‌ریته ده‌ستی راستی که ئه‌وشیوه‌یه‌ش نیشانه‌ی به‌ختیاری و سه‌رفرازییه ﴿فالولک یقرؤن کتابهم﴾ جائه‌وانه به‌شادی و به‌خوشییه‌وه‌ نامه‌ی کرده‌وه‌کانی خو‌یان ده‌خوینه‌وه، چونکه نامه‌که‌یان دراوه‌به‌ده‌ستی راستیانه‌وه که نیشانه‌ی به‌ختیارییه ﴿ولا یظلمون فتیلا﴾ و به‌ئه‌ندازه‌ی تالی ناو ناوکه خورمایه‌ک (واته: که‌مترین شت) ناحه‌قی و سه‌میان لینا‌کری. ﴿ومن کان فی هذه اعمی﴾ هه‌ر که‌سیش له‌م دنیا‌یه‌دا، کو‌یر بوو بی‌ت له‌ ناستی هه‌ق، واته: دل و ده‌روونی هه‌قی وه‌ر نه‌گرتی و له‌ری راستی دینی نی‌سلام لای دابی ﴿فهو فی الآخرة اعمی و اضل سبیلا﴾ ئه‌وه له‌پاشه‌روژیشدا چاوی کو‌یره‌و، سه‌رلێشی‌واو تریش ده‌بی. واته: هیچ پییه‌کی هیدایه‌تیان وه‌چنگ نایه.

دهياندهوي بهرنامهكهی خويان بو بگوریت:

(سیووتی) دهلی: په یامبهړ څه له تواف و چه رڅه کانی مالی خوادا هه موو جار دهستی له بهرده ره شه که ددها، قوره شیش ویستیان تا هیما بوخواکانی نه وایش نه کا نه هیلن ته و افه که ی بکات، نه ویش له بهر بی دهسه لاتی و، خو شه ویستی کابه ی مالی خوا، هینده ی نه ما بوو نه رم ببی و به گوینیان بکات، گهرچی له دلیشه وه زوری پی ناخوش بوو، جا نه م نایه ته هات و فهرمووی: ﴿**۷۶** **وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتَنُونَكَ مِنْ أَهْلِ الْيَمِينِ**﴾ بیکومان نه ونده ی نه ما بوو موشریک و بی با وهره کان سه باره ت به و قورنانه ی نیمه به و حی بیومان نارووی کلات بکه و له خشته ت بهرن و له هندی فرمانمان بترازیټ ﴿**لَتَفْتُرِي عَلَيْنَا غِيْرَه**﴾ تا شیوازی بانگه وازه که ت بگوری و غیری قورنانیان بو بخوینیته وه، درو له سهر نیمه هله به سیت. ﴿**وَإِذَا لَا تَخْذُوكَ**﴾

خلیلا څه نیت کر د بایتیان به دوست و خو شه ویستیان و، ده بو ویته پیاوی چاک ﴿**۷۷** **وَلَوْلَا أَنْ ثَبَّتْنَاكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكُنَ إِلَيْهِمْ**﴾ دپاره نه گهر خو مان توندرمان نه گرتبایت و ده ستمان پیته وه نه بویه، خه ریک بوو له خشته ت بهرن و، که می به لای نه واند ا برویت و به گوینیان بکه یت ﴿**۷۸** **إِذَا لَا تَخْذُوكَ**﴾ **ضعف الحياة وضعف الممات** چاک بزانه نه وکاتیش هه رله م ژیا نی دنیا یه دا دوو بهرامبه ر سزمان ده دایت، له مهر گیشدا هه ردو و بهرانه ری نه وان سزمان پیده چه شتیت، چونکه گونا هی پیغه مبه رو زانایان له تاوانی خه لکانی تر گه وره تره، بویه سزایشیان دوو بهرامبه ره ﴿**ثم لا تجدك علينا نصيرا**﴾ نه و سا که سیشت دهس نه ده که و ت پیته هانا ته وه ﴿**۷۹** **وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفْزُونَكَ مِنَ الْأَرْضِ لَتُخْرِجُوكَ مِنْهَا**﴾ و به راستی نه ونده ی نه ما بوو موشریکه کانی قوره شیش له و سهر زه ویدی و خاکه ی (مه که که) دا زورت بوینی و سه خلته ت بکه ن بو نه وه ی شار به دهرت بکه ن ﴿**وَإِذَا لَا يَلْبَثُونَ خِلافَكَ إِلَّا قَلِيلًا**﴾ نه گهر واش با،

﴿**۸۰** **وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفْزُونَكَ مِنَ الْأَرْضِ لَتُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذَا لَا يَلْبَثُونَ خِلافَكَ إِلَّا قَلِيلًا**﴾ **سنة من قد أرسلنا قبلك من رسلنا ولا تجد لستنا تحويلا** **أصلوة لدلوك الشمس إلى غسق الليل وقرآن الفجر إن قرآن الفجر كان مشهودا** ﴿**۸۱** **وَمِنْ آيَاتِ فَتْحِ الْجَدِيدِ نَافِلَةٌ لَكَ عَسَى أَنْ يَبْعَثَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا**﴾ ﴿**۸۲** **وَقَدْ رَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ وَأَخْرَجْنَا مَخْرَجَ صَدَقٍ وَأَجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا**﴾ ﴿**۸۳** **وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا**﴾ ﴿**۸۴** **وَنُزِّلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا**﴾ ﴿**۸۵** **وَأَعْمَأْ عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَمَّنَ بَنِيهِ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ تَوَسَّاءً**﴾ ﴿**۸۶** **قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلَتِهِ فَرِيْقُهُمْ**﴾ ﴿**۸۷** **أَعْلَمَ بِمَنْ هُوَ أَهْدَى سَبِيلًا**﴾ ﴿**۸۸** **وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا**﴾ ﴿**۸۹** **وَلَيْنِ شَأْنُ لَنْدَهَبَ بِالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ثُمَّ لَا تَجِدُكَ بِهِ عَلَيْنَا وَكِيلًا**﴾

به دوا ی توشدا خویشیان نه ونده نه ده مانه وه زو به زو له ناومان ده بردن، چونکه یاسای خویا ه که هه رگه لیک په یامبه رکه یان دهر بکه ن، خوا به زووی توله یان لی ده سینتی، به لام نه و هیان پی نه کرا، به لکو خوا فرمانی دا کوچ بکات بومه دینه ﴿**۷۷** **سنة من قد أرسلنا قبلك من رسلنا**﴾ یاوو سوننه تی خو مانه که: هه ر په یامبه ری کمان له پیش توشه و نار دبی و، نه زیه ت و نازار درابی، نه و له و خه لکه مان تی کد او و توله مان لی کړد و نه ته وه ﴿**ولا تجد لستنا تحويلا**﴾ هه رگیز نابینیت سوننه ت و باوی نیمه گوړانی به سه ردا بی و بگوړدریت، بویه پاش سال و نیوی له هاتنی نه م نایه ته، له نا کا و جه نگي (به در) په ید ابو و جه زه به ی دان.

دهبی نوڙ له کاتی خویدا بکړیت:

﴿**۲۸ اقم الصلاة لذلک الشمس إلى غسق الليل**﴾ نوږڅه فرهزکان نهو کاته ی خوړ کلا دهبی و له ناوه پاستی ناسمان لاده دا نوږڅه کی (نیوه پو و عسرت بکه، کاتیکش تاریکی شو دا هات، نوږڅه کی (شیوان و خه و تنان) ت نهجام بده ﴿**و قرآن الفجر**﴾ و نوږڅه کی به یانیش به چاکی نهجام بدهو قورئانی زوړی تیدا بخوینه، هه له بهر نه میسه نهو نوږڅه به (قورئان) لیکدراو ته وه ﴿**إن قرآن الفجر کان مشهورا**﴾ چونکه بیگومانه که قورئان خویندنی نوږڅی سپیده به یانیا فرشته کانی شهو پوړی تیدا جهم ده بیټ، وه کو (نه بو هورهیره) له پیغه مبه ره وه ﴿**ده گپړتیه وه، نیمامی (بوخاری) یش نه فرموده یه دینیت: ((فضل صلاة الجمع علی صلاة الواحد، خمس وعشرون درجة، وتجتمع ملائكة الیل وملائكة النهار فی صلاة الفجر))**﴾ ﴿**۲۹ ومن اللیل فتجد به نافلة لك**﴾ وه له به شیکي شهویشدا خوټ ماندو بکه به شهو نوږڅه وه و قورئانی زوړی تیا بخوینه، نه مهش به هره یه کی تایبه ته وه، دراوه به توو زیاده له فرهزکانیسه، له پیغه مبه ره ﴿**ده پرسن: پاش نوږڅه فرهزکان چ نوږڅی باشته؟ فرمودی: شهو نوږڅ. (موسلم/ کتاب الصیام ۸۲۱/۲)**﴾ ﴿**عسی ان یبعثک ربک مقاما محمودا**﴾ به ئومید به پوره دگارت بتنیرتیه شوین و جیگایه کی په سندهو به ریزه وه (مه قامه لمه حمود) پیشینان و پاشینانیش سوپاست بکن، نهو جیگایه ش پییده لئ: (الشفاعة العظمی) له ویټکا بو هه موو موسلمانان به گشتی ده کریت، له پیغه مبه ره ﴿**ده پرسن: پاش نوږڅه فرهزکان چ نوږڅی گه وره تره؟ فرمودی: (صلاة الیل) موسلم. پیغه مبه ره**﴾ ده فرمودی: هه رکه سیټ وه لای بانگ بداته وه و پاشان نهو دوعایه ی: (اللهم رب هذه الدعوة التامة والصلاة القائمة آت محمدا الوسيلة والفضيلة، وابعثه مقاما محمودا الذی وعدته) بخوینی، نهوا له روژی قیامه تدا بهر شه فاعه تی من ده که وی. فتح الباری: ۳۹۹/۸ ﴿**۳۰ وقل رب ادخلنی مدخل صدق**﴾ نهی موحه ممه دا ﴿**بلی: پوره دگاری من! له هه جیگایه هه و، هه کاریکم به ده سته وه بی، هاوکاری و یارمه تیم بده بو نه جامدانی، چ له دنیاو چ له پاشه پوژدا، تابه پاست و راستانه بتوانم نه جامی بدهم، اته: با هه ردهم جیگه ی رهامه ندی تو بیت، پیغه مبه ره**﴾ هه تا له مه دینه دا بوو له ژیر نازارو بیزاریکي زوردا ده ژیا، نهوسا که خوا مو له تی هیجره تی دا بو مککه، نهو نایه ته ی: (و قل رب ادخلنی مدخل صدق و اخرجنی مخرج صدق واجعل لی من لدنک سلطانا نصیرا) هاته خواری. ﴿**واخرجنی مخرج صدق**﴾ به راست و راستانهو سهر فرازه نش لهو جیگایه دا به پیم بکه.

﴿**به کورتی: چوونم بو هه جیگایه هه له بهر پر زامه ندی و خوشنودی تو بیت، ده رچوونیشم بو هه جیگایه ک: بو مدینه، بو فته تی مککه، چونه گوږه وه، له گوږ بو زیندوو بوونه وه، با نه مانه گش به پیی مهیل و خواستی تو بی و، بتوانم به باشی لیان بچمه ده ری**﴾ ﴿**واجعل لی من لدنک سلطانا نصیرا**﴾ هیژکی پشتیوان و یارمه تی ده ریشم بو دیاری بکه ﴿**۳۱ وقل جاء الحق وزهق الباطل**﴾ وه له لای خو ته وه به بهر ده وای بللی: تازه واهق و راستی - که نایینی پیروزی نیسلا مه - هات و ده رکه وت و به تال و چرووک و ناهق و شیک و بی باوه پیی هه لو شواو نه ما ﴿**إن الباطل کان زهوقا**﴾ دیاره که با تل و کاری نارهوا، به شی هه تیا چوون و ته فرو توونا بوو و نه مانه، چونکه پایه دارو ریشه دار نییه، نهو نایه ته یش هه دوپاتی نهو راستییه دکاته وه که ده فرمودی (بل نقذف بالحق علی الباطل فیدمغه فاذا هو زاهق). نیمامی (بوخاری) له (عبدو الله) ی کوری (مه سعود) به ده لیټ: که پیغه مبه ره ﴿**چووه (مه که وه، دیتی له ده ورو به ری (کابه) دا (۳۶۰) بت دانراوه، نهوسا به داره که ی دهستی لییده دان و دهی فرمود: (جاء الحق وزهق الباطل إن الباطل کان زهوقا. جاء الحق وما یبدیء الباطل وما یعید) فتح الباری: ۲۵۲/۸.**

قورئان شفایه بؤ ئیمانداران:

﴿**۸۲** وَنَزَلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾ ئیمه لهم قورئانه دابؤتومان ناردوه ئهی موحه ممه! ﴿**۸۳** گهلی ئایهت و سوورته دادهبه زینین که مایهی شیفای چاکبوونه و هیه له نه خوشیی نه فامیی و گومراییی و سرلیشیواویی دلّه کان﴾ رهحمته و بهزهیی و میهره بانیشه بؤ خه لکانی برودار ﴿**۸۴** وَلَا یَزِیدُ الظَّالِمِینَ إِلَّا خَسَارًا﴾ له گه لّ ئه مهیشدا بؤسته مکاران و خوانه ناسان جگه له مه که ده بیته مایهی زیان بویان و پتر یاخیببونیان شتی تر زیاد ناکات بویان، چونکه خوئیان ناماده نین هیچ سوودیکی لیوهرگرن! ﴿**۸۵** وَإِذَا انْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَى بِجَانِبِهِ﴾ ودههرکات نازو نیعمه تی وهک سهروته و سامان، تهندروستی و ئهمن و ئاسایش به مروؤ ده به خشین، ئه و خیرا له خوبایی ده بی و، له فهرمانی خوا پوو وهر ئه گیریی و دورر ئه که ویتته وه له هق ﴿**۸۶** وَإِذَا مَسَّ الشَّرَّکَانَ یَتُوسَا﴾ ههرکاتیش تووشی به لا و عزیته و تهنگانه یه که ده بیته به ته و اوویی مه یووس و ئاومید ده بی له میهره بانی خوا، وهکو ئه م ئایه تهیش ده فهرموی: (ولئن اذقنا الإنسان منا رحمة ثم نزعها منه إنه لیؤس کفور ولئن اذقناه نعماء بعد ضراء مسته لیقولن ذهب السیأت عنی إنه لفرح فخور. إلا الذین صبروا...) ﴿**۸۷** قُلْ کُلْ یَعْمَلْ عَلٰی شَکْلَتِهٖ﴾ بلی: با ههر دوولا (کافرو برودار) له سهر بیرو بؤچوونی خوئی چؤنی بؤ ده کری کار بکات، ئه گهر دل و دهروون پاک بیته، ئه واکارو کرداری پاکیی ئی ده وه شیتته وه، ئه گینا به پیچه وانه وه ﴿**۸۸** فَرِیکُمْ اَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ اَهْدٰی سَبِیْلًا﴾ دلنیش به پهروهر دگارت له هه موو که س چاکتر ده زانی به حالی ئه و که سه له ئیوه شاره زاتره، وهیا سهرلیشیواوتره و ریگهی هه لّ هی کردوه، واته: خوای گه وره هه موو ده ناسی و ده زانی چی ده کهن، بؤ خویشی حیسابیان له گه لّ ده کات، ئیت ئیستا چؤن رهفتار ده کهن با بیکهن.

رُوح (گیان) چیه؟

(ئین جهریر) ده لیت: خاوه ن نامه کان له پیغه مبهریان پرسی: ده بی (رُوح) چی بیته؟ ئه و سا ئه م ئایه ته هات و فهرموی: ﴿**۸۹** ویسألونک عن الروح﴾ وه له بابته (رُوح) وه لیت ده پرسن و ده لیت: باشه ئه و رُوحی که هوی ژین و زیندویتی ئاده میزاده چیه، نایا شتیکی کؤنه، تازه یه، هه قیقه تی هه یه؟! ﴿**۹۰** قُلْ الروح من امر ربی﴾ پئیان بلی: رُوح منیش هیچی ئی نازانم، چونکه له فهرمانه نه نییه کانی پهروهر دگاره، به ده سه لاتیی خوئی به دیهیناوه و، مروؤ و گیان له بهرانی پی ده جوئی و ده ژی، ئه وهر خوئی لی به ناگایه ﴿**۹۱** وَاُوتِیْتُمْ مِنَ الْعِلْمِ اِلَّا قَلِیْلًا﴾ وه ئیوه به تاییه تی له بابته رُوح وه به شتیکی که م زانیاریتان پیدراوه، که و ابوو ده مله هه موو شتیکی مه کوتن و بی چه ندو چؤن خو به ده سه وه بدن زور باشته، ئه مهیش ئه وه ناگه یه نیته که مروؤ ده بی درگای هه مووه ول و تی کو شانیکی له خوئی دابحات، به لکو ته نها ئه وه ده گه یه نیته که: بوعه قل و ژیری مروؤ سنووریک دانراوه، له وه به ولاوه ری درناکات، که و ابوو بیده نگ بوون له (رُوح) خیرو قازانجه بوی.

گهر بمانه وئ قورئانیش ده به یینه وه:

﴿**۹۲** وَلئنْ شئْنَا لَنُذْهِبْنَ بِالذِّیْ اَوْحِیْنَا اِلَیْکَ﴾ و بی سویش ئه و قورئانه بؤمان سروش کردوویت، ئه گهر بمانه وئ له ناو به رین و لیت وهرگرینه وه له سنگتا بیسرینه وه ئه و زور به ناسانی ده یسرینه وه، ئه مهیش ناهیلین، (عه بدوالله) ی کوپی (مه سعود) ده لیت: له رۆژه کانی ئاخر زه ماندا له لای (شام) ه وه (با) یه که هه لده کاو هه موو خه لکی ده گریته وه، پاشان ههرچی قورئان له سینگ و، له (موصحف) دایه هه موو ده سپرینه وه له بیر ده چیته وه و گوتیشی ئه مه یه که خوا ده فه رموی: (ولئنْ شئْنَا لَنُذْهِبْنَ بِالذِّیْ اَوْحِیْنَا اِلَیْکَ...) ﴿**۹۳** ثُمَّ لَا تَجِدْ لَکَ بِهِ عَلِیْنَا کِیْلًا﴾

ئەوجا ھېچ كەسبىشت دەست ناكەوى بەرگريت ئى بكاونهيلىت كارەكەمان ئەنجام بەدين، واتە: چۆنمان وەحىي بۆ كرديويت، ھەر ئاواش بەئاسانى دەتوانىن لىت وەرگىرنەو. ﴿**إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ**﴾ بەلام ئىمە ئەوكارە ناكەين، چونكە رەحمەتى پەروردگارت فراوانە، واتە: ئىمە بەمىھربانى خۇمان ھەر دەيھيلىنەو، جا كەواتە توش دلخوشبە بەكارەكەت و مەوہستە ﴿**إِنْ فَضْلُهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا**﴾ بەراستى فەزل و مېھربانىخوا زۆرە بەسەرتهو، ئەوہتە كرديويتى بە پەيامبەر و بەنامەي پىداويى و رەوانەي كرديويت بۆ گشتى جىھانيان ﴿**قُلْ لَنْ أَجْتَمَعَ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ**﴾ بلى: ئەگەر ھەموو مەوۇ و جىزىيە رەوانىزۆ بىر تىزۆ ورياو زىرەكەكان كۆبنەو ﴿**عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ**﴾ بۆ ئەوہي وئەنەي ئەم قورئانە بەيئەن ﴿**لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا**﴾ ھەرگىز

ناتوان وئەنەي ئەو بەيئەن، ئەگەرچى ھەندىكيان پالېشت وھاوكارى ھەندىكيان بن بۆ ئەنجامدانى ئەو كارە! كافران وتيان: ئەگەر بمان ويستبا وەك ئەم قورئانە بلىين دەمانگوت، ئەوجائەم ئايەتەي (قل لئن اجتمعت الإنس والجن...) ھاتە خوارى ﴿**وَلَقَدْ صَرَفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ**﴾ بىگومان ئىمە لەم قورئانەدا چەندىن نەزىلەو ئايەت و بەلگەي جورا و جورمان بۆخەلكى ھىناوہيەو تا پەندو نامۆزگارى لى وەرەگرن وئيمان پىيئەن ﴿**فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا**﴾ كەچى لەگەل ئەو ھەموو بەلگەپوشنانە دا ھىشتاي زۆريەي خەلكى ھەر ملە جىپىي و سپەيى و نكوولى ھەق دەكەن.

بەرييانووي قورەيش:

﴿**وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا**﴾ لە گەل ئەو ھەموو بەلگانەدا موشرىكە خۆبە زلزانەكانى مەككە دواي ئەوہي كە لە بەرەركانى كردن لەگەل قورئاندا بى ئوميد بوون و پەكيان كەوت گوتيان: ھەرگىز ئىمە بېروات پى ناكەين ئەي موھەمەد! ﷺ تا لەو

﴿**إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ**﴾ إِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا ﴿٨٧﴾ قُلْ لَنْ أَجْتَمَعَ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾ وَلَقَدْ صَرَفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٨٩﴾ وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا ﴿٩٠﴾ أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجَّرَ الْأَنْهَارُ خِلَالَهَا فَيُفَجِّرُهَا ﴿٩١﴾ أَوْ تُسْقَطَ السَّمَاءُ كَمَا زَعَمَتْ عَلَيْنَا كَيْفًا أَوْ تَأْتَى بَالَهُ وَالْمَلَكُ قَبِيلًا ﴿٩٢﴾ أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرَفٍ أَوْ تُرْفَى فِي السَّمَاءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُفَيْكَ حَتَّى تَنْزِلَ عَلَيْنَا كِتَابٌ نَقْرُؤُهُ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّيَ هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٣﴾ وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمْ الْهُدَى إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٤﴾ قُلْ لَوْ كُنَّا فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةً يَمُشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَزَلْنَا عَلَيْهِنَّ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكَارُسُولًا ﴿٩٥﴾ قُلْ كَفَى بِسَائِلِهِمْ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٩٦﴾

زەوييە وشكەي مەككەيە كانى ئاويكەمان بۆ ھەلنەقولئىيت و ئاوەكەيشى ھەميشە و بەردەوام بىت ﴿**أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ**﴾ يا خود باغيكى پرلە خورماو تريت ھەبى ﴿**فَتَفْجُرُ الْأَنْهَارُ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا**﴾ و جوگەو چۆمە ئاوو پووبارى زۆرۇ فراوان لەناويا ھەلقولئىنى و بە بندارەكانىيدا بەخوړم بېروات ﴿**أَوْ تُسْقَطُ السَّمَاءُ كَمَا زَعَمَتْ عَلَيْنَا كَيْفًا**﴾ ياخود پارچەپارچەي ئەم ئاسمانەمان بەسەردا بخەيت، ھەر وەكو خۆت خەيالت دەكردو دەت ترسانين و، ھەرەشەت لى دەكردين و پيئ دەگوتين: ئەگەر بېروا نەھيئەن خوا سزاتان ئەدات ﴿**أَوْ تَأْتَى بَالَهُ وَالْمَلَائِكَةُ قَبِيلًا**﴾ ياخود خواي گەورەو فريشتەكانى ھەردوو بيئە پيش چاومان و پوبەروومان بكەيت و بيان بينين ﴿**أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرَفٍ**﴾ يا مال و كووشكىكى گەورەت لەزير ھەبى و نەخشىنرابيئ، ﴿**أَوْ تُرْفَى فِي السَّمَاءِ**﴾ وەيان لە پيش چاوماندا بەرەو ئاسمان سەرکەويت ﴿**وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُفَيْكَ حَتَّى تَنْزِلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرُؤُهُ**﴾ ھيمان بە وەش ھەر

باوهرت پیناکهین، ههتا له گهل خۆتدا نامهیه کمان به زمانی خۆمان بۆ دینێ و بیخوینییه وهو ددان به پیغه مبه ریتی تۆدابنی!! ههر بۆ که لله رهقییه ئهوانه وهیه که خوای گه وره له هه ندی جیگای تر دا ده فهرموی: (ان الذین حقت علیهم کلمه ربک لایؤمنون. ولو جاءتهم کل آیه حتی یروا العذاب الالیم). ﴿**قل سبحان ربی**﴾ بلی: پاک و خاوینی و بیگهردی ههر بۆیه ره و ده گاره که مه، له وهی که ئیوه پیشنیاری له سه ره ده کن، بۆچی من چیم تا ئهوانه داوای شتم لی بکه ن؟ ﴿**هل کنت الا بشرا رسولا**﴾ مه گهر من ته نها پیغه مبه ریگ نیم له گرۆی ئاده میزاد؟ جا ئیتر ئه وه هه موو ئیقتراح و پیشنیازانه تان له چیه! ﴿**وما منع الناس ان يؤمنوا ان جاءهم الهدی**﴾ هیه شتی نه بۆیه کو سپ و ری له خه لکی بگریت بۆ باوهره ئنیانیان ئه وده مه که ری نیشاندرو پیغه مبه ریان بۆ هات ﴿**الا ان قالوا ابعت الله بشرا**

رسولا﴾ ئه مه نه بیته که به سه رسامیه وه ده یانگوت: جا چۆن ده بیته خواله خودی ئاده مزاد پیغه مبه ریگ بنیتری؟! ئه ی بۆچی فریشته پرابوو؟ جاله بهر ئه وه ئیمه به روا ناهین، له سه ره تای (یونس) یشدا هه مان به رو بیانیو یان هاتوو وه ده فهرموی: (اکان للناس عجباً ان اوحینا الی رجل منهم...) ﴿**قل لو کان فی الارض ملئکة یمشون مطمئنین**﴾ پنیان بلی: ئه گهر له زه وییدا له باتی ئاده مزادی ئیستا، فریشته هه بوو باو به دلنیایی رۆشتبان ﴿**انزلنا علیهم من السماء ملکا رسولا**﴾ دیاره ئیمهش ئه وکاته له ئاسمانه وه په یامبه ریکی فریشته مان بۆ ده ناردن چونکه پیغه مبه ره ده بی ههر له جوړی خو یان بیته تا له یه کتر تی بگه ن و، باو و نه ریته یه کتری بزافن، به لām خو ئیستا ئاده مزاد پیغه مبه ره، که و ابو پیغه مبه ریش ده بی له ئاده مزاد بیته، له سه ره تای سوهره تی (ئه نهام) یشدا ئه و داواکاری و ره خنه یه هی ناوه ده فهرموی: (وقالوا لولا انزل علیه ملک ولو انزلنا ملکا لقضى الامر ثم لاینظرون. ولو جعلناه ملکا لجعلناه رجلا وللبسنا علیهم ما یلبسون) ﴿**قل کفی بالله شهیدا بینی**

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ اُولِيَاءَ مِنْ دُونِهِ. وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَلَى وُجُوهِهِمْ عُمَاءٌ وَغِيَاً وَصُفَاءً مَا وَلَّهُمْ جَهَنَّمَ كُلًّا خَابَتْ رُءُوسُهُمْ فِي سَجَرٍ اَوْ رُفَّتْ اُؤُهُمْ اَوْ اَلْبَعُوثُونَ خَلَقًا جَدِيدًا ﴿٣٨﴾ اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضَ قَادِرٌ عَلٰٓى اَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ لَهُمْ اٰجَلاً لَا رَيْبَ فِيْهِ فَاٰبِى الطَّٰغُوتِ اِلَّا قُتُوْرًا ﴿٣٩﴾ قُلْ لَوْ اَنْتُمْ تَمْلِكُوْنَ خَزَآئِنَ رَحْمَةِ رَبِّیْ اِذَا لَمْ سَكُمُ خَشْيَةُ الْاِتِّفَاقِ وَكَانَ الْاِنْسَانُ قَتُوْرًا ﴿٤٠﴾ وَلَقَدْ اٰلَيْنَا مُوسٰى سَعۡءَ اٰیٰتٍ یَّزِنُ فُسۡلَ بَنِیۡ اِسْرٰءِیْلَ اِذْ جَآءَهُمْ فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ اِنِّیۡ لَاطۡنُکَ بِمُوسٰى مَسْحُوْرًا ﴿٤١﴾ قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا اَنْزَلَ هٰٓؤُلَآءِ اِلَّا رُبُّ السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ بِصَآٓءِرٍ وَّ اِنِّیۡ لَاطۡنُکَ بِفِرْعَوۡنَ مَسْجُوْرًا ﴿٤٢﴾ فَاَرَادَ اَنْ یَسْتَفۡزِهُمۡ مِّنَ الْاَرْضِ فَاغۡرَقۡنَہٗ وَمَن مَّعَہٗ جَمِیۡعًا ﴿٤٣﴾ وَقُلْنَا مِّنۢ بَعۡدِہٖ لِبَنِیۡ اِسْرٰءِیْلَ اَسْكُنُوْا الْاَرْضَ فَاِذَا جَآءَ وَعَدُ الْاٰخِرِ فَحٰثِبٰکُمۡ لَفِیۡقًا ﴿٤٤﴾ وَالْحَقُّ اَنۡزَلَنَہٗ

وبینکم﴾ بلی: ههر خوا به سه شایه ده بیته له نیوان ئیمه و ئیوه دا بۆ راست و درو یی من و، لاری و سه ره لی شیواو ی ئیوه ﴿**انه کان عبادہ خیرا بصیرا**﴾ چونکه به راستی ئه و (خوا) یه سه باره ت به به نه ده کانی خو ی زۆر به ناگا و بینایه ده زانی کی له دین لاده دا و سه رگهر دان ده بیته، کییش به ره و هه ق دی و به ختیار بیته، ده سا ئیتر چی ده لین، باهه ر بیلین.

(رینمایی و گومرای به ده ستیی خوایه :

﴿**ومن یهد الله فهو المهتد**﴾ هه رکه سیگ خوا رینمایی بکاو، شایسته شبیته بۆ پروا هینان و رینمایی، دیاره ئه وکه سه یه شاره زاو، له سه ره ریگه ی راست و دروست ﴿**ومن یضلل**﴾ هه رکه سیکیش گومراو سه رگهر دان بکات به هو ی لاساری خو یه وه ﴿**فلن تجد لهم اولیاء من دونه**﴾ ئیتر بیجگه له ری ئه و (خوا) بالاده ستیه، ناتوانی

پشتیوانیان بؤ دهست بخیت و، پژاریان بکهیت له سزا، له نایه تیکی دیکه ده فهرموی: (من یهدالله فهو المهتد ومن یضل فلن تجد له ولیا مرشدا) ﴿ونحشرهم يوم القيامة على وجوههم عميا وبكما وصما﴾ له پوژی قیامه تیشدا به ده مه و رووی و کویری و لالی و کهری هه موو کو ده کینه وهو حه شهریان ده کین، چوون له دنیا دا هه قیان نه بیستوو، هه قیان نه دیتوو له ویش هه نابینا و که پو لال ده بن. له پیغه مبهریان ۱۸ پرسی: چوون خه لکی به روودا حه شهر ده کریت؟ فهرموی: (الذی امشاهم على ارجلهم، قادر على ان یمشیهم على وجوههم). ﴿ماواهم جهنم﴾ جی و پیان دۆزه خه ﴿کلما خبت زدناهم سعيرا﴾ هه جاریکیش بلیسهی ئاگره که کهم و کز بوو، دوو باره نیلی ده دین و هه لی ده گیرسیینه وه و زیاتری ده کین بویان، وه کو ده فهرموی: (فذوقوا فلن نزيدکم إلا عذابا) ﴿۱۸ ذلك جزاؤهم بانهم كفروا بآياتنا﴾ با ئه و سزاو تۆلهیه جهزایان بی، چونکه برویان به نایهت و به لگه کانی ئیمه نه بوو ﴿وقالوا اذا کنا عظاما ورقاتا﴾ ده یانگوت: باشه! ئه گهر ئیمه بووینه ئیسکه پزیوو پارچه پارچه و په راگهنده بووین و پزاین؟ ﴿انا لمبعوثون خلقا جدیدا﴾ ئه ری ده کری جاریکی تر سه ره نو ی زیندوو بکریینه وه؟ ﴿۱۹ اولم یروا ان الله الذی خلق السموات والأرض قادر على ان یخلق مثلهم﴾ ئاخو نابین و تی نافی کرین که هه ئه و خوییهی ئاسمانه کان و زهوی دروست کردوو... هه رنه ویش به توانایه و ده سلهاتی هیه بؤ جاریکی تر دروستیان بکاته وه، خو بؤ یه که مجار بیناغه و بیینه مایه ک به دییه نانون، دلنابن ئیستا زور به ئاسانتر ده توانی دروستیان بکاته وه، له جیگایه کی تر دا هه بؤ سه لمانی ده سلهات و توانایی خوی گه وره ده فهرموی: (خلق السموات والأرض اکبر من خلق الناس... ﴿وجعل لهم أجلا لا ريب فيه﴾ دیاره که بؤ زیندوو بوونه وهو گه رانه و هیان بۆلای خو مان، پوژو ماوه یه کی تایبه تیمان بؤ دیاری کردون و، هیچ گومانیکیش له هاتنی ئه ورۆژ دا نییه و، به پیک و پیکی هه موویشیان له و کاته دا زیندوو ده کرینه وه، وه کو له نایه تیکی دیکه ده فهرموی: (وما نؤخره إلا لأجل معدود). ﴿فأبى الظالمون إلا کفورا﴾ که چی له گهل ئه و گشت به لگانه دا، هیما سته مکارو بی برویان، هه نکولی و مملانی ده کهن!

مرؤ پوژو چنۆکه:

﴿۲۰ قل لو انتم تملکون خزائن رحمة ربی﴾ پیان بلی: ئه گهر ئیوه خاوه نی گه نجینه کانی ئه و گشت پزق و پوژی و میهره بانییهی په ره ردگارم بوو نایه ﴿اذا لامسکم خشية الإنفاق﴾ ئه و کاته له بهرچا و چنۆکی و ترسی هه ژاری خو تان، رۆدیتان ده کردو نه تان ده به خشیی و به شی که ستان نه ده دا جا ئیتر داوای چی له په یامبه ره کهن ۲۱! ﴿وكان الإنسان قتورا﴾ ئه و هه جیگه ی سه ر سوپمان نییه، چونکه ئاده میزاد هه به سهروشت چرووک و به خیل و بهرچا و تهنگه، بۆیه له نایه تیکی تر دا ده فهرموی ﴿ام لهم نصيب من الملك فإذا لا یؤتون الناس نقیرا﴾. سه خاوهت و به خششی خوا بی سنوورو بی وینهیه، وه کو له فهرمووده (متفق علیه) دا هاتوو: ((یدالله ملای لا یغیضها نفقة سحاء الیل والنهار، ارایتم ما انفق منذ خلق السماء والأرض، فإنه لم یغض ما فی یمینه)) واته: هه میسه دهستی به خششی خوا پره، قهت به به خشین کهم ناکا، به شهو و به رۆژ هه ره به خشی، ئاخو نابین که هه له و شهو و رۆژه وه ئاسمانه کان و زهوی دروست کردون هه ره به به خشی و دهستی شی خالی نایسته وه؟ (متفق علیه).

نۆ به لگه که ی موسا ۲۲:

﴿۲۲ ولقد آتینا موسی تسع آیات بینات﴾ بی سو هه رکه (موسا) مان نارده لای فیرعه ون (۹) نایهت و به لگه ی ئاشکرا و زور پوونمان دایه: (عه صا که ی دهستی، دهسته که نورانییه که ی خو، توفان، کولله، سوون، بوق،

خوین، لهت بوونی دهریا، گراندی و قات و قپی، هر یهك له مانه له سوورهی (ئه عراف) دا باسكراون ﴿**فاسال بنی اسرائیل اذ جاءهم**﴾. ههز دهكهی (له بهنی ئیسرائیل) ی سهردهمی خؤ پیرسه: ئه ودهمهكه موسا هاته لایان، چییان دهوت؟ له نایه تیکی تردها تووه: ﴿**فاستکبروا وکانوا قوما مجرمین**﴾. یان دهفهرموی: ﴿**وجحدوا بها واستیقنتها أنفسهم ظلما وعلوا**﴾. ﴿**فقال له فرعون انی لأظنک یا موسی مسحورا**﴾ كه چی کاتی موسا بهو هه موو به لگانه وه گه یشته، فیرعه ون پییگوت: ئه ی موسا! من پیم وایه كه به راستیی تو سیهراو و شیئتیت، بویه ئه و قسانه دهكهی ﴿**قال لقد علمت ما انزل هؤلاء**﴾ موسا وتی: ئه ی فیرعه ون! به راستیی تو چاك دهزانی كه ئه و (۹) به لگه و نایه تانه له خو یانه وه نه هاتوون ﴿**الا رب السموات والأرض**﴾ به لگو هر پهروه دگاری ئاسمانه كان و زهوی ناردوونی ﴿**بصائر**﴾ تابینه بهرچاو روونكه ره وه بو راستیی و دروستیی په یامبه ریه تیم ﴿**وانی لأظنک یا فرعون مثبورا**﴾ فیرعه ون! من دلنایم كه تو له خه لکه نه قام و تیاچووو نه حله تییه کانی، ئه گهر هر ئه وه عه قلت بیت ﴿**فأراد ان يستفزهم من الأرض**﴾ ئینجا فیرعه ون به ته وای لی بر او ویستی له وسهر زهوییه ی (میسره) موسا و هوزه كه ی دهر به دهر بکا، له نایه تیکی تردها دهفهرموی: ﴿**وان کادوا لیستفزوک من الأرض لیخرجوک منها**﴾. ﴿**فاغرقناه ومن معه جمیعا**﴾ ئینجا ئیمهش دهستی خو مانمان پیش خست و نوقمی دهریامان کرد، به خو ی و، به نه وانه وه له گه لیا بوون ﴿**وقلنا من بعده لبنی اسرائیل اسکنوا الأرض**﴾ وه له پاش له ناو بردنی فیرعه ون خو ی و دام و دهزگا که ی، به (بهنی ئیسرائیل) مان گوت: ئیهو له م سهرزهوییه ی (شام) و (میسره) دا نیشته جی بین له جیی ئه واند ﴿**فإذا جاء وعد الآخرة جننا بکم لفیقا**﴾ ئینجا كه کاتی روژی قیامهت هات، ئه وسه دهسته دهسته و کومهل کومهل چاك و خراپتان کو دهکینه وه به ره و دادگای خوی گهره دین ﴿**وبالحق انزلناه وبالحق نزل**﴾ ئیمه ئه م (قورئان) به مان له سهر بنچینه ی راستیی و دروستیی ناردو وه، هر بوچه سپاندنی حهق و راستیش هاتوته خواری، واته: وهکو خو ی ههقه، بو سهر خستنی ههقیش هاتووه، كه وابوو توند باوه شی پیا بکه و، هه رگیز بهری مه ده ن ﴿**وما أرسلناک إلا مبشرا ونذیرا**﴾ خو تیشمان ئه ی موحه ممه د! ﷺ ته نها به مرژده ره و ترسینه ره وانه کردو وه، واته: هر کسیك گوی رایه لت بیت مرگی نی به هه شتی بدهری، هر كه سیش لاسارو لار بیت به دوزخ بیترسینه.

قورئانمان بهش بهش ناره:

﴿**وقرآنا فرقناه لتقرأه علی الناس علی مکث**﴾ ئه و قورئانه شمان به شیهش بو ناردوی، هه تا به ره به ره به شینه یی و له سهر خو بو خه لکی بخوینیته وه. به لی.. قورئان به تیگراو به یه کجار له (لوح المحفوظ) وه نیردرایه (بیت العزة) له مانه ی خو مانه دا، ئه و جا له شهوی قه در داده ستی پیکردو هاته خواری، به لام بو ماوه ی (۲۳) سال ئه و جا کو تایی هات، وهکو دهفهرموی: ﴿**ونزلناه تنزیلا**﴾ به شیهش و برگه برگه و به پی پیویست ورده دمان به زاند، چونکه ئه گهر بریارو فه رمانه فه رزه کان هه موپی که وه بوونایه، له وانه بوو به ئاسانی قه ببول نه کرابا.

گه لانی بهر له توش باوه ریان به قورئان هه بوو:

﴿**قل آمنوا به أولا تؤمنوا**﴾ به و بی پروایانه ی پیشنیازی مؤجیزه یان لیده کردی بلی: بر او به و قورئانه بهینن، یان بر او ی پی نه هینن، بایه خ و بهای که م نا کا و وه خو ی ده مینیته وه ﴿**ان الذین اوتوا العلم من قبله**﴾ به راستیی ئه وانه ی له پیش ئه م (قورئان) وه زانست و زانیارییان پی دراوه، واته: خاوه ن نامه کان، پیاوه صالح و چاکه کانیان چاك دهزانی كه ئه م قورئانه له هه مان سهرچاوه وه هاتووه کتیه کانی ئه وانی لیوه هاتووه ﴿**إذا یتلی علیهم یخرون للأذقان سجدا**﴾ بویه هر کات بویان ده خوینریته وه، به چه نا که وه پرو داده که ونه زهوی بو کړنووش

بردن و سوپاسی خوا، چونکه تهنی دانی و گهیه شتنه سهردهمی نهو پیغمبرهو به دیداری شادبوون، که وابو وئیر
 نیوه نهی قورهیش و دهرو بهر اس کړنووش بهرن یان نه، گرنګ نییه ﴿**۱۸**﴾ **وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا**
لَمَفْعُولًا ﴿**۱۹**﴾ بویه دهلین: پاکیی و خاوینی هر شایستهی پهروردگاری نیهمیهو، بی سویش بهلینی پهروردگارمان
 همیشله کاتی خویدا هاتوته دی، لهو کتیبا نه دا بو نیهمه هاتن، نهو مژدهیه دابوو، واهمهرو جیهه جی بوو ﴿**۲۰**﴾
وَيَخْرُونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ ﴿**۲۱**﴾ وهبو سوپاسی خوا بهچه ناکهو دهمو پرووده کون و کړنووش دهبه نه و له ترسی خوادا
 به کول دهگرین و فرمیسک له چاویاندی ﴿**ويزيدهم خشوعا**﴾ وهتا دی، جار له دواي جاریش نهو قورئانه ملکه چپیان
 زیاد دهکاو، پتر ته سلیمی نه مری خوا دهبه.

ناوه پیروژه کانی خوا:

﴿**۱۱**﴾ **قل ادعوا الله او ادعوا الرحمن** ﴿**۱۲**﴾ پییان بلی: له نزاو
 دوعا کانتاندا نه ناوی پیروزی (الله) بهرن و هیان هاوار به
 هر یه کی له سیفته پیروژه کانی نهو بکه، بو نمونه: وهکو
 (الرحمن) هر یه که و قه بو له ﴿**ایاما تدعوا فله الأسماء**
الحسنی﴾ جا نیوهش به هر ناو سیفته نیکه وه، لهو ناو
 سیفته تانه بوخوی دیار یی کړدون ده توان داوی لی بکه و
 هاواری بو بهرن، چونکه ناوی پیروزی خوا زورن، نه
 دوانهیش (الله، الرحمن) هر له وان، وهکو له نایه تیکی تر دا
 ده فرموی: (هو الله الذي لا إله إلا هو عالم الغيب والشهادة
 هو الرحمن الرحيم.. له الأسماء الحسنی یسبح له مافی
 السموات والأرض وهو العزيز الحكيم). جار کیان کافرو بی
 پروا کان گوئیان له په یامبره وه بوو ﴿**يا الله يا رحمان!**﴾، که چی
 دوعا کانییدا نهی فرموی: (یا الله! یا رحمان!)، که چی
 گوئیان: سهره! موچه مه د له و لاوه بو یه کتا په رستی
 بانګمان دهکات، له لا یشه وه له دوو خوا هاوار دهکات، جا
 خوایش نه نایه ته ی: (قل ادعوا الله.. ی نارده خواری،

وَالْحَقُّ أَنزَلْنَاهُ بِالْحَقِّ وَنَزَّلْنَاهُ مِنَ الْمُبَرِّقَاتِ ﴿١٥﴾
 وَفَرَّغْنَا لَهُ الْفَرَاءَ عَلَى النَّاسِ عَلَى مَكِّي وَنَزَّلْنَاهُ نَزِيلًا ﴿١٦﴾
 قُلْ أَمَّا أَمْرٌ بِيَدِ اللَّهِ أَوْ لَا تَأْمُرُ أَنْ الَّذِينَ أَوْثَرُوا أَعْلَمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يَسْأَلُ
 عَلَيْهِمْ يَخْرُجُونَ لِلْأَذْقَانِ سَجْدًا ﴿١٧﴾ وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنْ كَانَ
 وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا ﴿١٨﴾ وَيَخْرُونَ لِلْأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ
 خُشُوعًا ﴿١٩﴾ قُلْ أَدْعُوا اللَّهَ أَدْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ
 الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافُهَا وَأَسْتَعِ
 بِبَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ﴿٢٠﴾ وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ
 لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمَلِكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَثَنٌ مِنَ الدَّلِيلِ وَكَبِيرٌ تَكْبِيرًا ﴿٢١﴾

سُورَةُ الْكَهْفِ ﴿٣٦﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا ﴿١﴾
 قِيمًا لِنُذِرَ بِأَسَاسٍ بَدَأَ مِنْ لَدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ
 يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا ﴿٢﴾ تَكُونُ
 فِيهِ أَبَدًا ﴿٣﴾ وَيُنذِرَ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا ﴿٤﴾

سهباهرت به ناوه جوانه کانی خوا ده کړی بګه پر نیته وه بو نایه ته ی/ ۱۸۰ ی سووره تی (نه عرف)، چونکه له و ی نه م باسه
 زیاتر قسه ی لی کراوه ﴿**ولا تجهر بصلاتك ولا تخافت بها**﴾ له کاتی خویندنی قورئاندا به تایبته له نویژه کانتدا دهنگ
 بهرن مه که وهو مه قرینه تا قوورهیش نه بیست و جنیو نه دهن به دینه که ت زویش هیواش و نرمی مه که،
 به لکوله سر خو به و به شیوه یه بیخوینه که نه وانه له پشته وهن گوئیان لی بیت ﴿**وابتغ بین ذلك سبیلا**﴾ له نیوان نهو
 دوو حالته دا ریګایه کی مام ناوه ندیی و له بار بو خوت ره چاو بکه قورهیش کاتی گوئیان له په یامبره وه ده بوو
 قورئانی ده خویند نه و نه ده که لله رهق و سهر سهخت بوون، جنیویان هم به خوی و، هم به خوا که شی ددها، جا بو
 نه وه نهو کاره نه گریسه یه نه کن، نهو نایه ته ی (ولا تجهر بصلاتك..) وهک نیمامی (بوخاریی) و (موسلم) دهلین هاته
 خواری. ﴿**وقل الحمد لله الذي لم يتخذ ولدا**﴾ بلی: سوپاس و ستایش هر بو نهو خوایه که که سی نه کړدوه

به کورې خوږی و، منډال و کوریشی هر نییه **﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمَلِكِ﴾** وه له دسه لات و مۆلكييدا هیچ هابیهش و هاتایه کیشی نه بووه و نییه **﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذَّلِّ﴾** یارو یاوه ریشی بو خوږی نه گرتووه، له بهر بی دسه لات و بی توانا ییشی، داوای هاوکاریشی له کهس نه کړدووه **﴿وَكَبَّرَ تَكْبِيرًا﴾** تویش هه میشه (الله اکبر) بللی و، خوا زور به گه ورو و گران بزانه، وه هه موو ناووسیغه تیکی بهرزوبله ندو به شکوی بو بللی.

زور زور پیده زانم که خوای گه وړه پشتیوانی لیکردم بو نووسین و ته و او کړدنی ته فسیری سوورته (نیسراء)، بویه هه ردم بهرده وام ده لیم: الحمد لله رب العالمین والصلاة والسلام علی رسوله محمد الذی أسرى به من المسجد الحرام إلى المسجد الأقصى، وعلی آله وأصحابه وکل من والاه.

*** **

١٨- سوورته (کههف) به

مه کهه ییه و (١١٠) نایه ته

به ناوی خوای به خشنده میهره بان

ئهم سوورته یه کیکه له و پینج سوورته تانه که سهره تاکه یان به (الحمد لله) دسه ت پیده کهن، وه کو: سوورته (فاتحه، نه نعم، کههف، سه به، فاطر).. هه مووشیان ستایشی خوای دلوقان پیشکesh نه کهن و ددان به بیخه وشیی و پاک و خاوینی نه ودا ده نین.

* ئهم سوورته بو چه سپاندنی بیرو باوهرو پروا به گه وریی خوا، سی داستان و سهر گوزده شته ده گپ رته وه..
یه که میان: داستانی (أصحاب الکهف).. که وانه و دهرسی فیداکاریی و له خو بو رده له پیناوی بیرو باوهردا..
هیجرت و به جیهیشتنی نه و کومه له لاوه باوهر نه ستوورو قایمه، ولات به جی دین و له ده ولته و دسه لاتی نه و سهرده مه خو قاچاغ ده کهن و ژیا نی شاخ و داخ و نه شکوه ت هه لده بزین.. به راستی کاری و نه و په ری قاره مانیتی و، جوامیرییه. دووم: داستانی (خدر) و (موسا) یه (علیهما السلام) بهوشیوه که موسا ریگه ی خو به کهم زانین و (تواضع) ی گرت به له پیناوی فی ربوونی زانست و زانیارییدا.. پاشان موسا هه له و نیوانده به سهر نه و شته غه یب و نادیارانه دا که (خدر) دهیزانین ناگادار بوو. سی یه: داستانه که ی (زیلقه رنهین) ه، که به راستی هیما و نیشانه ی سهر که وتنی صه لاحه ت و دادگه ری و راستی و ته قوایه، هه له بهر نه و ههش بوو به شیکی گه وری خوړ هه لات و خوړ ناوای نازاد کړدو، پاشان ناوچه کانی تر خو یان ناماده ده کړدبو پیشوازی کړدن له سوپا رزگار که ره که ی.

ئهم سوورته له گه ل نه و هه شدا نه و سی داستان ده گپ رته وه، سی نمونه ی تری زیندوو وراست و واقعیش به یان ده کات، تا هه موو که سیك بزانیته هق و راستی په یوه ست به دسه لات و سامانی زوره و نییه، به لکو ته نها به بیرو باوهری پته و به خوایه، سی نمونه کهش نه مانه ن: یه کهم: ده ولته مه ندیکی با فیشکارو خو هه لکیش و فریو خو اردو به سامانه که ی. ئینجا هه ژاریکی سهر به رزو شانازی که به ئیمان و باوهر که یه وه، پاشان دهره نجامیان. دووم: ژیا نی ئهم دونیا یه و نه نجامه که ی. سی یه: نمونه ی مروقی خو به زلزان و (متکبر).. وه کو (ئیبلیس)، نه و هه بو چون ئیبای کړد سوژده بو ئادم ﷺ به ری، دهره نجام له په حمه ت و میهره بانی خوا بی به شکرا.

له فزل و گه وریی سوورته (کههف). دا ئهم فرمودانه هاتوون:

۱- پيشهوا (ئهحمهه) له (ئهبوودهرداو) دهلی: پیغهمبهه ښه فرموی: ((من حفظ عشر آيات من اول سورة الكهف عصم من الدجال)) واته: ههركهسی (۱۰) نایهتهكهی سههرتای سوورهتی (كههف) له بهر بكا، له دهجال دهپاریزی.

۲- هه له ئهبوودهرداو پیغهمبهه ښه فرموی: ((من قرأ العشر الاواخر من سورة الكهف عصم من فتنة الدجال)) واته: له بهرکردنی (۱۰) نایهتی کوتهی ئه سوورهتی (كههف) ده بیته مایه پراستن له دهجال.

۳- ئین عومهه (رضی الله عنهما) له پیغهمبههوه ښه دهلی: ((من قرأ سورة الكهف في يوم الجمعة سطع له نور من تحت قدمه إلى عنان السماء، يضيئ له يوم القيامة، وغفر له ما بين الجمعتين)). واته: ههركهسی له روژی ههینییدا سوورهتی (كههف) سی خویند، نوریك له ژیر پیغهوه دهردهچی بو ناسمان و، له روژی قیامه تیشدا ری پیدهردهكاو، ده شبیته كه فارهتی گوناھی نیوانی ئه جومعه بوئه جومعهكهی تر.

قورئان به لگه راستی پیغهمبهه:

تهفسیری (تهبهری) و (سیرهی ئین هیشام) دهلین: قورهش دوکس دهنیزنه لای جوولهكهكان له راستی و ناراستی پیغهمبهه ښه بپرسن، چونكه ئهوان (تهورات) یان هیهو دهزانن كه نه گه موحهمهه ښه راست بیته، نهوانیش پیان دهلین: بچن ئه س پیسارهی لیکن، جائه گه وه لاهمهكهی راست بوو، دیاره كه پیغهمبهه ری خوايه.

یهكهه: یارانی (غارو رهقیم) کی بوون؟

دووهه: نهو پیاوه کی بوو توانی خو ره لاته و خوړناو بگهړی؟

سییهه: (روح) چیهو چی لیدهزانیت؟ نه میس بی (ان شاء الله) فرموی: سبهینی وه لامتان ددهمهوه! به لام له بهر نهوه كه (ان شاء الله) نه کرد، حیکمه تیخوا و ابوویازده روژ وه حی دواكهوت و، قورهش لیان کرده ههراو هو سه، خویشی بو دواكهوتنی وه حیكه زور بیتاقت بوو، پاشان (جویریل) ئه سوورهتی (كههف) هی بو هیناو به تیرو ته سه لی وه لامی دانه وه فرموی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ﴾ هه مو سوپاس و ستایش و سوپاسگوزاریه کی شیاو هه بو نهو خوايه كه: ئه قورئانهی بو سه بهندهی خوئی موحهمهه ښه نارده خواری ﴿وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِجَابًا﴾ وهیچ جوړه كهه و کوړی و خواری و ناته واوییه کیشی تی نه خستوه، نه له بیژوه وشه کانییدا، وه نه له مانا و مه بهسته کانییدا ﴿قِيَمًا﴾ کتیبیکی زور راست و پایه داروبه نرخه، وه له هیچ روویه كه وه كه چی تیدا نیه ﴿يَنْذِرُ بِأَسَا شَدِيدًا مِّنْ لَّدُنْهُ﴾ تا به دكاران و كافران له سزای توندی خوئی بیدار بکاته وه و بترسینی ﴿وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ﴾ بهو بپروادارانهش کارو کرده وی چاك نه انجام نه دهن مژده و مزگینی بدا ﴿أَن لَّهُمْ أَجْرًا حَسَنًا﴾ كه بیگومان مزه و پاداشتیکی زور چاکیان بو هیه، به به شت و ره زامه ندیی و خوشنوودی خوای گه وه ﴿مَّا كُنْتُمْ فِيهِ أَبْدًا﴾ به به تاهه تایی و هه می شهش له و پاداشه دان و، هه ده می نه وه وه هه رگیز کوتهی نایهت و نابریته وه ﴿وَيَنْذِرُ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا﴾ به تاییه تی نه وانه بترسینی كه دهلین: خوا کوړی بو خوئی داناوه! ﴿مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِآبَائِهِمْ﴾ كه نهو قسهش ده كه نه، نه خوئیان شتیکیان لیزانیوهو، نه باوو باپیرانیشیان، هیچ کامیان زانیاریه کیان له و باره وه نییه ﴿كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ﴾ نای چ قسه و وشه یه کی گه وه و نا قولیان له دم دهرچوو ﴿أَن يَقُولُوا الْكَذِبُ﴾ دروو ده له سه نه بی هیچ شتیکی تر نالین و نازان! نه گینه خوا کوړو مندالی له کوئی بوو؟

بؤ موشریکان خەم مە خو:

﴿ فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ عَلَىٰ آثَارِهِمْ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا ﴾ لهوانهیه تۆیش ئەی پیغه مبهرا! ﴿ ۵ ﴾ لهخەم و خەفەتی ئەوانەدا باوەر بەم قورئانە ناکەن ، خوۆت لە ناو ببەیت و تیا بچیت، واتە: نابێ وابکەیت، چونکە تۆ تەنها راگەیانندت لە سەر، ئیتر کێ باوەر دینیت، کێش ناھینیت، حیسابی لە سەر تۆ نییە ، وەکو لە چەند سوورەتییکی تردا ئەوەی دوویات کردۆتەووە دەفەرموی: ﴿ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَاتٍ ۚ ﴾ یان دەفەرموی: ﴿ لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ إِنْ لَمْ يَكُنُوا مُؤْمِنِينَ ﴾ ﴿ ۶ ﴾ **إِنَّا جَعَلْنَا مَاعِلَى الْأَرْضِ زَيْنَةً لِّهَا** هەرچی لە پرووی ئەم زەوییدا یە ئیمە کردومانە مایە ی جوانیی و پازاندنەو بەوی و دەرەنجام هەموویشی تیا دەچیت ﴿ لَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ عَمَلٍ ﴾ بۆ ئەو تاقیبان بکەینەووە دەرکەوی کامیان کارو کردەوی جواتر و باشتەدەکات؟ واتە:

ئەم دنیا یە جیگای تاقیکردنەووەی مرقۆه، لەم فەرموودە یە شەدا هاتوووە دەفەرموی: ﴿ إِنْ الدُّنْيَا حُلُوهٌ خُضْرَةٌ، وَإِنَّ اللَّهَ مُسْتَخْلَفُكُمْ فِيهَا، فَنَظَرُ مَاذَا تَعْمَلُونَ، فَاتَّقُوا الدُّنْيَا، وَاتَّقُوا النَّسَاءَ، فَإِنَّ أَوَّلَ فِتْنَةٍ بَنَىٰ إِسْرَائِيلَ كَانَتْ مِنَ النِّسَاءِ ﴾ پیشەوا ئەحمەد. ﴿ ۷ ﴾ **وَأَنَا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرًّا** بیگومان ئیمە ئەوەی لە سەر ئەم زەویەدا یە تەختی دەرکەین و دەیکەینە خاک و خوێنکی و شک و بێ گژو گیای، هیچ سەوزایی و، خێر و بێریکی تیا ناھین، کەواتە تۆیش ئەی پیغه مبهرا! ﴿ ۸ ﴾ هیچ خەم و حەسرەت یان بۆ مە خو، چونکە هەموویان دەگەرێنەووە لای خوومان. ئەوانە دنیا چەواشە ی کردبوون، نکوولی زیندوو بوونەووە یان دەکرد! کەچی گەلی بووداوی وا هە یە هەر لە دنیا دا ئەگەر ژیرانە تەماشای بکری، دەرکەوێت کە: ژینیکی تر رادەگە یە نیت، ئەگەرچی پاش ماو یەکی زۆریش بێت، وەکو داستانە کە ی یارانێ ئەشکەوت (أصحاب الکھف). راقە کە رانی قورئان دەگێرێنەووە کە لەدوای سەر دەمی (عیسا) دا ﷺ لەولاتی

﴿ ۹ ﴾ **مَّا لَهُم بِمِنْ عِلْمٍ وَلَا لِبَابِهِمْ كِبَرٌ ۚ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ إِنْ يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا** ﴿ ۱۰ ﴾ **فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ عَلَىٰ آثَارِهِمْ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا** ﴿ ۱۱ ﴾ **إِنَّا جَعَلْنَا مَاعِلَى الْأَرْضِ زَيْنَةً لِّهَا لِنَبْلُوَهُمْ أَهْلَهُمْ أَحْسَنَ عَمَلًا** ﴿ ۱۲ ﴾ **وَأِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرًّا** ﴿ ۱۳ ﴾ **أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا** ﴿ ۱۴ ﴾ **إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهِيَ إِلَيْنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا** ﴿ ۱۵ ﴾ **فَضْرَبْنَا عَلَىٰ آذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا** ﴿ ۱۶ ﴾ **ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ أَيُّ الْحَرِيِّ أَحْصَىٰ لِمَالِ الْبَشَرِ أَمَدًا** ﴿ ۱۷ ﴾ **حَتَّىٰ نَقُصَّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى** ﴿ ۱۸ ﴾ **وَرَبَطْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَنْ نَدْعُوهُ مِنْ دُونِهِ ۚ إِلَٰهًا لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطًا** ﴿ ۱۹ ﴾ **هَؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ ۚ آلِهَةً لَّو لَا يَأْتُونَكَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا** ﴿ ۲۰ ﴾

(پۆم) دا پاشایەکی ستمکار یە ناوی (دەقیانوس) هەو هە بوو و خەلکی بۆیت پەرستی ی بانگ دەکرد، جاهر موسلمانێک سوژدە ی بۆ نەبردبا دەیکوشت!! تاوای لیها ت ئەو کارە بەلای موسلمانانەووە زۆر گەورەو سەخت و گران بوو، بەتایبەتی لای کۆمەلای لاوان (فیتیە) شتیکی زۆر خراپ و کاریکی زۆر ناپەسەند بوو، پاشایش ناردی بەدوایانداو ئەوانیش هاتن، پاشان هەرشە ی کوشتنی لیکردن ئەگەر کپرنووشی بۆ نەبەن!! ئەوسا ئەمانیش پووبە پرووی وەستان و بۆ دوایی هەلھاتن.

سەرگۆرشتە ی یارانێ ئەشکەوت:

﴿ ۲۱ ﴾ **أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا** ﴿ ۲۲ ﴾ **خَاخُو تَوْشَ پَیْت وایە کە: یارانێ ئەشکەوت (أصحاب الکھف) و (رقیم) لەناو بەلگەکانی ئیمە دا شتیکی سەیر و سەمەرە یە وەکو ئەوان پییان وابوو. ۱۹۰**

نه خیر... نه وه بۆ دسه لات و توانایی ئیمه شتی نییه جیگهی سه سهر سورمان بیټ، چونکه له بوونه وهردا گه وهره ترو سه سهره هینه رترمان - وهك ئاسمان وزه ویی - ههیه.

(په قیم): وهكو (ئین عهباس) دهلی: ئهو ته ته له و پارچه بهردهیه که نیوی یارانێ ئه شکه و ته که ی له سه سهر نوو سهرابوویه وه پاش مردنیان ﴿**إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ**﴾ کاتی که لاوهکان (حهوت کوپه گه نه کهه) په نایان بۆ ئه شکه و ته که برد و له دهست ئهو سته مکارانه ی سه ره ده مه - له بهر فه رمانی خوا - هه له اتن و کر نووشیان بۆ بهت کانیان نه برد و سه ریان بۆ پاشا دانه نواند ﴿**فَقَالُوا رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً**﴾ و تیان: په ره وردگاری ئیمه! له لایه ن خۆته وه بهر ره حمهت و میهره بانیه کی فراوان و گه وره مان بخه، هیزو توانامان بده له سه ره هق راوه ستین ﴿**وَمِنْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا**﴾ ریی سه رفرازی و رزگاریمان بۆ سازیده له م ئه شکه و ته دا، چاوی ئهو یاخییوانه له ئاستمان کوپه ر بکه، به ره و کاریک به مان به که جیگهی ره زامه ندی خۆت و، مایه ی لیبوردنت بیټ، له فه رمووده یه کدا ها تو وه ده فه رموی: ((وما قضیت لنا من قضاء فاجعل عاقبته رشدا)) پی شه و ئه حمه د. ﴿**فَضَرَبْنَا عَلَى آذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا**﴾ به لی هه له اتن و رویشته ئه شکه و ته که وه، ئینجا ئیمه ی ش نزیانمان گیرا کرد و، بۆ چه ند سال وزه مانیک په رده ی (خه) مان به سه ر گوئیاندا کی شا و، له خه و راچوون و ئه و ماوه زۆره یه خه ویان لی که وت و، هه یج ده نگ و سه دایه کیش خه به ری نه کرد نه وه ﴿**ثُمَّ بَعَثْنَا**﴾ پاشان دوا ی ماوه یه کی دوو رو دریز ه له مان ساندن و خه به رمان کرد نه وه، هه تا یه کیکیان به جیت شتیکیان بۆ په ییدا بکات به و پا ره یه لایان بوو و بیخۆن، وه کو دوا یی به دریزه باسیان دیت ﴿**لَنَعْلَمَ آيَ الْحَزِينِ أَحْصَىٰ لِمَا لَبِثُوا أَمَدًا**﴾ تا بزانی و ده رکه وی کام یه که له و دوو ده سته و گرو په یان - که قسه یان جیاوازه له باره ی دیاریی کردنی ماوه ی مان وه یان - هه ر به هه ژمار سه له کانی مان وه یان له ییر ماوه، کام له دوو لا ده زانن که چه ند سه له خه ویان لی که و تو وه، ئه گه ر چی ئیمه خۆشمان چاک ده یزانی، به لام ده مانه وی زانایی و توانایی خۆمانیان نیشان بده یان تا زیاتر سوورین له سه ر باوه ر که یان.

لی ره وه داستانه که یان به دریزه باس ده کاو ده فه رموی: ﴿**لَنَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ**﴾ ئیمه به راستیی سه رگوروشته و هه والی ئه وانه ت - بی زیاد و که م - بۆ ده گیرینه وه ﴿**إِنَّهُمْ فَتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ**﴾ بیگومان ئه وانه کو مه له جاحیل و لاویک بوون که به راستیی بر وایان به په ره وردگاری خۆیان هی نا بوو ﴿**وَزَدْنَاهُمْ هُدًى**﴾ و ئیمه ی ش زیاتر له نووری ئیمان رینموونیمان کردن و، له سه ر ریگه راسته که سه قامگیرمان کردن، ده ره نجام ئارامیانگرت و کوچیان کردو، بۆ پاراستنی دینه که یان چوونه ناو ئه و شاخ و کیوه، که و ابو ئه ی لاوه کانی قوره ی ش! ئیوه ی ش وه کو ئه وانب و چاو له خه لکه یی ره دله ر قانتان مه که ن، ده سا راپه رن و به ره و ریی هه ق و راستیی وهرن.

تییینی: ئیمامی (بوخاریی) و زۆریک له زاناکان ئه م ئایه ته ی (وزدناهم هدی...) یه ده که نه به لگی ئه وه که (ئیمان) زیاد ده کات ﴿**وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ**﴾ و دلایشیانمان پی که وه به ست و، له سه ره هق توند و قایم و پته ومانکرد و، ئارامیمان پی به خشین ﴿**إِذْ قَامُوا**﴾ ئه و کاته ی وا راپه رین و، له بهر ده ستی پاشا سته مکاره کدا وه ستان ﴿**فَقَالُوا رَبَّنَا رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ**﴾ ئه و جا گو تیان: په ره وردگاری ئیمه، هه ر په ره وردگاری ئاسمانه کان و زه وییه، تۆ هه یج شتیکت به ده ست نییه ﴿**لَنْ نَدْعُو مِنْ دُونِهِ إِلَهًا**﴾ دلنیا ی ش به هه ر گیز بی له و نا په رستین و هانا و هاوار بۆ هه یج په رسرایکی تر نا به یان ﴿**لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطَا**﴾ خو ئه گه ر که سیکی تر په رستین و هاواری بۆ به رین دیاره که بیگومان و شه یه کی سته م و درۆ ناچه قیی به ده مماندا ها تو وه، له راستیه کان تی په رمان کرد وه و لا مانداه ﴿**هَؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ آلِهَةٍ**﴾ ئه مانه که له هۆزو خه لکانی ئیمه ن، بی له خوا چه ندین خوا و په رستراویان بۆ خۆیان گرتوو و

هه لبرارد، که به راستی کاریکی زور خراپ وناهه قبیان کردوه! ﴿لَوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطَانٍ بَيْنٍ﴾ دهسا بۆچی به لگه یه کی ناشکرا له سهر راستییان ناهینن، نه گهر راست ده که نه وانه خوان ﴿لَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ جاده بی کی له وکسه سه سه مکار تربیت که: له سهر خوا درو هه لبه سی و بلی خوا شهریکی هه یه؟ دیاره بی لهو- هیچ که سی که نییه، مه گهر ههر نه وه که هاویه شی بو دانابی.

یارانی نه شکوهت له خه که هه لبران و چوونه غاره که وه:

﴿وَإِذْ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهُ﴾ نه وجا هه ندی له یارانی نه شکوهت به وانی تریانیان گوت: که به یاره ئیوه که نار بگرن و دور په ریژن لهو خه که وه له په رستراوه کانیان که له جیاتی خوا ده یانه رستن ﴿فَأَوَّا إِلَىٰ

الْكَهْفِ﴾ دهسا بهم نه شکوهته په نابهرن و بچنه نیوی و، له ناو گه ئی ناوای بی دیندا دامه نیشن ﴿يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ﴾ په روه رگاریشتان رهحه مهت و میهره بانی خویتان بو په خش ده کاو دهر ووی خیرتان ئی ده کاته وه ﴿وَيَهْدِي لَكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ مَرَفَقًا﴾ و کاروباری کوچه که تان و، پیگای پرگار بووتان بو ئاسان ده کا و ده چه وینه وه، نه وجا خه که که یان جی نیشن و بوی دهر چوون و پیان نه زانین، ههر وه کو پیغه مبه ر له گه ل نه بو به کر دا کوچیان کردو دواشیان که و تن و پییشیان نه زانین.

یاران له شوینیکی ته ختی نه شکوهته که دان:

﴿وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَزَاوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ﴾ به ئی روشتنه نه شکوهته که وه... جاکاتی له لای راستیانه وه خو ره له ده هات، ده تینی له نه شکوهته که یاندا تیشکی خو ره که کلا ده بوو لیان و ده گه یشته ناو غاره که وه وانیش سوودیان ئی وهر ده گرت ﴿وَإِذَا غَرَبَتْ تَقَرَّبُ مِنْهُمْ ذَاتَ الشَّمَالِ﴾ کاتیکیش ئاوا ده بوو له لای چه پیانه وه، تیپه ری ده کرد لیان و تیشکه که ی نه ده چووه نه شکوهته که یانه وه،

واته: گهر ما ئازاری نه نه دان وشنه ی بایان بو ده هات ﴿وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ﴾ نه وانیش له ناو بو شایه کی ته خت و راستی نه شکوهته که دا راکشابوون و، هه وایه کی ساف و پاکیان بو ده هات و، تیشکی خو ریان به رنه ده که وت، مه ره که تیشکیکی نه رم و کریان بهر ده که وت تا جهسته یان تی که نه چی.

به ئی.. له دیاری کردنی جیی و شوینه که یاندا کی شه هه یه، هه ندی ده لئین: نزیک (بیت المقدس) بوون، بریکی تر ده لئین: نزیک (نه ینه وای) لای (موسل) بوون، هه ندیکی تر ده لئین: له ولاتی (روم) بوون، خو نه گهر دیاری کردنی جیگا که یان پیویست بوو و، شتیکی له مه سه له که گوپییا، نه و خوی کارزان بو مانی دیاری ده کرد، چونکه هیچ شتیکی پیویست نه ما وه ته وه که خوی گه وه وه کو پیویست روونی نه کاته وه، پیغه مبه ریش ده فه رموی: ((ما تَرَكْتُ شَيْئًا يَقْرِبُكُمْ إِلَى الْجَنَّةِ وَيُبَاعِدُكُمْ إِلَى النَّارِ، إِلَّا وَقَدْ أَعْلَمْتُكُمْ بِهِ)) ئین که سیر. ﴿ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ﴾ نه و کاره

وَاِذْ اَعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ اِلَّا اللّٰهُ فَاَوَّاۤىۤا۟ اِلَى الْكَهْفِ

يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَّحْمَتِهِ وَيَهْدِيْ لَكُمْ مِنْ اَمْرِكُمْ مَّرْفَقًا

وَتَرَى الشَّمْسَ اِذَا طَلَعَتْ تَزَاوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ

الْيَمِيْنِ وَاِذَا غَرَبَتْ تَقَرَّبُ مِنْهُمْ ذَاتَ الشَّمَالِ وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ

مِنْهُ ذٰلِكَ مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُوْنَ

يُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ وَّيُضِلُّ لِقُلُوْبِهِمْ رُفُوْدٌ

یه کیکه له نیشانه کانی دهسه لاتی خوا! ﴿مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ﴾ هه ره که سی خوا رینمایی و شاره زای بکات، وه کو چون یارانی نه شکوه تی خسته سهر ری هیدایهت، نه وه ری دۆزیوه ته وه و پینوین بووه ﴿وَمَنْ يَضِلْ فَلَنْ تُجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْسِدًا﴾ هه ره که سی کیش به هو ی کاری ناپه سه ندی خو یه وه خوا سه ری ئی تیک بدات، هه رگیز تو ناتوانی هیچ دۆستیکی رابه ری بو په یدا بکهیت، تا بیخاته وه سه رشاری، وه کو نه وپاشاو قه ومه چه واشه کراوه یه.

له غاره که دا خه وتوون:

﴿وَتَحْسِبُهُمْ اِقْطَاطًا وَهُمْ رُقُودٌ﴾ نه گهر سه یرتان کردبان، نه وه دهمه نوو سته بوون که چون چاویان کرابوویه وه، نه م دیو نه دیویان ده کرد، وات ده زانی بیدارن و به خه به رن که چی له واقعیدا خه وتوون ﴿وَنَقْلُهُمْ ذَاتَ الْيَمَنِ وَذَاتَ الشَّمَالِ﴾ وه ئیمه به لای راست و چه یدا هه لگیرو وهرگیرو نه م شانه و شانیان پیده که ین، بو نه وه ی نه پزین و زهوی جهسته یان نه خواو، وه کو خو یان بمینه وه ﴿وَكَلْبُهُمْ بِاسْطِ ذِرَاعِيهِ بِالْوَصِيدِ﴾ سه گه که شیان که دویان که وت بوو له به ردم نه شکوه ته که دا هه ردو زه ندو دهستی خو ی راخسته بوو، ده تگوت پاسه وانیاان ده کات، به لی.. هاو رییه تی چاکان و نه مران هه میشه مایه نه مریی بووه، بو یه هه تا دنیا دنیا بیت، ناو شو ره تی نه وه سه گیه له گه ل نه مراندا هه ره ده مینه ته وه ﴿لَوْ اَطْلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا﴾ به شیوه یه کی وا که نه گهر تو چوبای بت دیبان له سه ره نه وه حاله ته یان که: چون خه وتوون و نه م دیو نه دیو و شانه و شان ده که ن، به را کردن به ره و دوا ده گه راپه ته وه هه لده اتیت ﴿وَلَمَلْنْتَ مِنْهُمْ رَعْبًا﴾ دل و و ده روو نیشته پر ده بوو له ترس، چونکه نه و حاله ته یان، حاله تیکی دژوارو ترسناکه، هه تا که سی که نه توانی لیان نزیک ببینه وه ده سکاری جهسته یان بکات.

وه خه به رمان هیئان و چوونه نیو شار بو بزئوی:

﴿وَكَذَلِكَ بَعَثْنَاهُمْ﴾ به لی.. هه رچو ئیک خه واندمانن، هه رئاوایش پاش (۳۰۹) سال له خه وه لمانساندن و وه خه به رمان هیئان ﴿لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ﴾ تا له نیوان خو یاندا له یه کتر بیرسن: ئاخو چه ند له و نه شکوه ته که دا مابنه وه؟ ﴿قَالَ قَاتِلْ مِنْهُمْ كَمَ لَيْتُمْ﴾ بو یه قسه که ریکیان گوتی: باشه! ده بی چه ند مابنه وه، نوو سته بوون له م نه شکوه ته دا؟ ﴿قَالُوا لَبِئْسَ يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ﴾ زور به ئاساییه که وه گوتیان: روژیک، یان به شیکی ماوینه ته وه، بو یه بوچوونیاان و ابو، چوونکه کاتی چوونه نه شکوه ته که وه، سه ره له به یانی بوو، کاتیکیش وه خه به رها تن ئاخری روژ بوو ﴿قَالُوا رَبِّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا لَيْتُمْ﴾ دیاره قسه و بوچوونیاان لی که جیاوازیو، بو یه به نه جام نه گه یشتن و، گوتیان: له راستییدا ته نها مه ره ره په روه ردگار تان بزانی چه ند نوو سته بوون و چه ند ماونه ته وه، بو یه باش وایه هه واله به زانیاری خوای زانا بکریت ﴿فَبِعِثُوا اَحَدَكُمْ بِرُوقِكُمْ هَذِهِ اِلَى الْمَدِينَةِ﴾ ده سا هه ر ئیستا یه کیکتان به م (دراوونو قره و زیوه وه) بنیرنه نیو شار ﴿فَلْيَنْظُرْ اَيُّهَا اَزْكَى طَعَامًا﴾ با ته ماشا بکات کام خواردن و خو راک ی زور چاک و پاکه ﴿فَلْيَا تَكُم بِرِزْقٍ مِّنْهُ﴾ با به نه ندازه ی پیویست بو تانی به ینی ﴿وَلْيَتَلَطَّفْ﴾ ویا زور به سه رنج و زیتی بیزو یته وه، زور به نه ینی برواته ناو شاره وه و خواره نه که بکری ﴿وَلَا يَشْعُرَنَّ بِكُمْ اَحَدًا﴾ و هیچ که سی کیشتان ئی به ئاگا دکات، واته: به شیوه یه که س پیما ن نه زانی ﴿اِنَّهُمْ اِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ﴾ چونکه به راستی نه گهر ئاگادارتان بن و پیتان بزائن، یاهه وه ته به رده بارانتان ده که ن ﴿وَيُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ﴾ وه یان ده تانگی رنه وه بو ناو ئایینی بته رستی خو یان ﴿وَلَنْ تَقْلَحُوا اِذَا اُبْدَا﴾ نه و کاته ئیتر له دنیا و له قیامه تدا هه رگیز به خته وه رو زرگار نابن. به لی.. ئا به و شیوه یه بو سه رخستنی کاره که یان نه وه مو نه سباب و هو یانه یان به کار هیئان، هو شیریاان به یه کتر دا.

خه لك پييزانين و (بويادداشت) خانويه كيان له سهر كردن:

﴿ **وَكَذَلِكَ أَتَيْنَا عَلَيْهِمُ** ﴾ ههروهكو له خه وه له مانساندن - دواي ئه و گشت ماوهيه - هه راوايش خه لكيمان ئي به ناگاكردن ﴿ **لِيَعْلَمُوا أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ** ﴾ تا ببينن و بزائن كه: بيگومان به ليني خوا بو زيندوو بوونه و راست و دروسته ﴿ **وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا** ﴾ و به يه قينيش به در له دودلي قيامت هه پيدا دهبيت ﴿ **إِذْ يَتَنَازَعُونَ بَيْنَهُمْ أَمْرَهُمْ** ﴾ جا ئه ودهمهي كه خه كه كه به ديداريان شادبوو، سهريان له راويژنا سه بارت به وه چي بكنه بهرامبهريان ﴿ **فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِم بُنْيَانًا** ﴾ نهوانه يان لنيان به ناگا كرابوونه وه، بوونه دوو به شه وه: هه نديكيان وتيان: چاك وايه مالوچكه و گومزيه كيان له سهر دروس بكنه، بو ئه وه ي ئه وشويينه وه وهكوشيكي ميژويي هه رمينيته وه، پاشان ده رگاي ئه شكه وته كه يان

ليدابخه نه وه وازيان ليدبينن ﴿ **رَبِّهِمْ أَعْلَمَ بِهِمْ** ﴾ پهروه دگاريان له ئيوه چاكت ده يانناسي ﴿ **قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ** ﴾ به لام نهوانه ي كه زورينه بوون وقسه يان باشت ده ويي گوتيان: ﴿ **لَنَتَّخِذَنَّهُمْ مُّسْجِدًا** ﴾ نا... به خوا سويند، ده بي په رستگه و مزگه وتيكيان له سهر دروست بكنه نه وه وش له وسه رده مه دا باو بووه، واته: له دم ده رگاي ئه شكه وته كه دا، سه رده نجام قسه ي ئه م ده سته ي دووه مه سه ريگرت.

به ئي مه سه له ي مزگه وتكردنه گوپرستان و ناشتنی مردوان تييداو، نويز تييدا كردني: زانا شاره زاكاني ديني ئيسلام، كاري وايان به كاريكي ناپه سه ندو ناره وا داناهو، به توندي پريان ليگرتوو، ته نانه تي شيخي (ئين حه جه ر) له كتبي (زه اجر) دا به گونا هي گه وه ي داناهو.

پيشه وا (ئه حمه د، ئه بو داود، ترمزي، ئين ماجه) له (عه بدولاي كوري عه باس) وه ده گيرنه وه كه: په يامبه ر ﷺ فه رمويه تي: ((لَعَنَ اللَّهُ تَعَالَى زَائِرَاتِ الْقُبُورِ وَالْمُتَخَذِينَ عَلَيْهَا

وَكَذَلِكَ أَتَيْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوا أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَأَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا إِذْ يَتَنَازَعُونَ بَيْنَهُمْ أَمْرَهُمْ فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِم بُنْيَانًا رَبُّهُمْ أَعْلَمُ بِهِمُ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّهُمْ مُّسْجِدًا ۖ سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ رَّابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا بِالْغَيْبِ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ بِعَدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ فَلَا ثَمَارَ فِيهِمْ إِلَّا مِرَاءٌ ظَاهِرًا وَلَا تَسْتَفْتِيهِمْ مِنْهُمْ أَحَدٌ ۚ وَلَا تَقُولَنَّ لَشَاءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا ۚ (٢٢) إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَادْكُرْ رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَىٰ أَنْ يَهْدِيَنِّي رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ هَٰذَا رَشَدًا ۖ (٢٣) وَلَيْسُوا فِي كُفْرِهِمْ ثَلَاثٌ مِّائَةٌ سَنِينَ وَازْدَادُوا نُفُوسًا (٢٤) قُلْ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَيْسُوا لَهُ غِيبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَصْرَبُ بِهِ وَأَسْمَعُ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ ۖ (٢٥) وَأَتْلُ مَا أُوْحِيَ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَلَنْ يَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ۚ (٢٦) وَأَصْرَبْتُكَ

المساجد والسرر)) واته: نه حله تي خوا له وژنانه كه ده چنه سه ر گوږ، له وانه ش كه مزگه وت دروست ده كن له سه ر گوږوچراو كاره بايان له سه ر هه لده كن. پيشه وا (موسليم) يش ئه مه ي بو زياد كردوه: ((إِلَّا وَإِنْ كَانَ قَبْلَكُمْ يَتَّخِذُونَ قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ وَإِنِّي أَنَا هَٰكُم عَنْ ذَٰلِكَ)) واته: بزائن! نه گه ر نهوانه ي به ر له ئيوه گوږي پيغه مبه ركه انيان كرديته مزگه وت، ئه وا من پيم ليگرتن. وه هه روا (موسليم و نه سا يي) له خاتوو (عائشه) وه ئه م فه رموده يه ده گيرنه وه: ((إِنْ أُولَٰئِكَ إِذَا كَانَ فِيهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ فَمَاتَ، بَنُوا عَلَىٰ قَبْرِهِ مَسْجِدًا وَصُورُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّورَ، أُولَٰئِكَ شَرُّارُ الْخَلْقِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)) واته: نهوانه ي به ر له ئيوه هه ركه پياويكي صالحان ئي ده مرد، مزگه وتيكيان له سه ر ده كردو وينه و نه خش و نيگاري مردوه كه شيان ساز ده دا، ده سا چاك بزائن كه نهوانه له روژي قيامه تا له هه مووكسيك خراپترن.

ئیمامی (قورتوبیی) دەلی: (قال علماؤنا: وهذا يحرم على المسلمين أن يتخذوا قبور الأنبياء والعلماء مساجد)،
واته: زاناکانی دینی ئیسلام دەلین: ئەمە وا دەگەیه نیت که لەسەر موسلمانان حەرامە گوێی پیغەمبەرەکان و زاناکان
بکەنە مزگەوت. فەرموودەیه کیش هەیه که ئیمامی موسلیم دەگێژیتەو: ((لا تصلوا إلى القبور، ولا تجلسوا عليها)).
پاشان قورتوبیی دەلی: (ای لا تتخذوها قبلة، فتصلوا عليها أو إليها كما فعل اليهود والنصارى).

ژمارەیان چەندە؟

﴿سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ رَابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ﴾ ئەو جوولەکانەى لەچەرخى پەيامبەر دا ﷺ دەژيان لەبارەى ژمارەیانەو
دەلین: سین و بە سەگەکیانەو چوارن ﴿وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ﴾ هەندیکى تریان دەلین: پینچ کەسن و بە
سەگەکیانە وە شەشن ﴿رَجْمًا بِالْغَيْبِ﴾ ئەم دوودەستەیه هەر لەخۆیانەو بى بەلگە قسەدەکن و، دواى خەیاڵات
کەو تەوون و، دەست لەکارى نادیار دەدن، واتە: لەو قسە و باسەیاندا یەقینیان نییەو، بەخەیاڵ دەیکەن
﴿وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامَنُهُمْ كَلْبُهُمْ﴾ دەستەیه تریان دەلین: حەوت کەسن و هەشتەمینیان سەگەکیانە. جابو دوو را
پیشووێکە فەرمووی: (رجما بالغيب) بەلام بۆ رای سییەم هیچى نەگوت و بیدەنگ بوو، وەکو تەسدىقى ئەم راو
بۆچوونەى دوايیهى کردبى وایە، واتە: بە سەگەکەو دەبنە هەشت ﴿قُلْ رَبِّیْ اعْلَمْ بَعْدَتَهُمْ﴾ ئەى پیغەمبەر! ﷺ پێیان
بلى: لە راستییدا هەر پەرورەدگارم بە ژمارەیان زانا ترە، کەواتە خۆدان لەو قسەو باسە بى قازانج و بى کەلکە ﴿مَا
يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ﴾ دەستەیهکی کەمیان نەبى بۆى نەچوون و ژمارەیان نازان. (ئێبن عەباس) دەلێت: من یەکیکم لەوانە
کە دەزانم چەند کەسن، ئەوانە حەوت بوون، ئەمە ئەگەرچى هیچ فەرموودەیه کیش بۆ دیاریکردنى ژمارەیان
نەهاتوو، بەلام (ئێبن عەباس) بە زیرەکی و تیگەیشتنى خوێ دەیزانى کە حەوت کەسن ﴿فَلَا تَعْرَفُهُمْ إِلَّا مَرَّةً
ظَاهِرًا﴾ جا کەواتە تۆیش لەبارەى ژمارەیانەو زۆر بە ئاسانى باس بکەو، ئەوەند لەسەرى مەچۆ، واتە: چۆنمان بۆ
باسم کردیت، هەر ئاواش قسەیان لەگەڵ بکە، قسەکردن لە ژمارەیان کەلکیكى ئەوتۆ نابەخشیت ﴿وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِمْ
مِنْهُمْ أَحَدًا﴾ وە لە بارەى ژمارەشیانەو لە کەسیک لەو خاوەن نامانە مەپرسە، چونکە هەر وەحى بەسە بۆتۆ.

(ئێبن کەسیر) دەلێت: جارێک دەنگ و باسى (اصحاب الکەف) یان لەپەيامبەر ﷺ پرسى، ئەویش فەرمووی:
بەیانى وەلامتان دەدەمەو، کەچى وەحیی و سەروش بۆ وەلامەکەى، پازدە روژ دواکەوت، پاشان ئەو ئایەتە هات و
فەرمووی: ﴿وَلَا تَقُولْنَ لِمَنْ أَفْعَلَ ذَلِكَ غَدًا* ٢٤﴾ ﴿إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾ هەرگیز لە بارەى هیچ شتیکەو بەدەلنیایەو
مەلى: من بەیانى ئەوکارە دەکەم، بە وشەى (إن شاء الله) وەنەبیت، واتە: کاتى ئەتەوێ هەرشتى بکەیت، هەردەبى
بلیت: إن شاء الله. ﴿وَأَذْكُرْ رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ﴾ وەهەر کە لەبیرت چوو (إن شاء الله) بکەیت و ئەوجا وەبیرت هاتەو، هەر
دەبى (إن شاء الله) بکەیت، وەمیشەش یادى پەرورەدگار تەفرامۆش نەکەیت ﴿وَقُلْ عَسَى أَنْ يَهْدِيَنَّ رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ
هَذَا رَشَدًا﴾ وە لەوەلامى هەر پرسىاریکدا بلى: هیوادارم پەرورەدگارم لەمە باشتر و نزیکتر بە هەقەو شارەزاو
رێنماییم بکات.

چەند مانەو لە غارەکەدا؟

﴿وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ﴾ لاوەکانیش لەئەشکەوتەکیاندا سێ سەد سالى هەتاویى بەخەوتوویى
مانەو ﴿وَأَزْدَادُوا تِسْعًا﴾ و نو سالیشیان بۆ زیاد کرد، واتە: ئەگەر بەسالى هەتاویى حسیب بکریت (۳۰۰) سالى
رەبەق مانەو، خۆئەگەر بە سالى مانگی (هیلال) یش لیك بدریتەو (۳۰۹) سال مانەو. لە پیشەو فەرمووی:
(سینین عەدا) جا گومان لەوەدا نییە کە ئەمە گەورەترین بەلگەو نیشانەى راستیى پەيامبەر ﷺ، لە کاتیکیدا کە ئەو

نه له کولېژې بیرکاری و ماتماتیک، و نه له دانشگاهی گهر د و ناسییدا فیروبووه، نه یی نه گهر نه وه موعجزه نه بیت؟
 باشه نه و چوڼ د ه زانی که هر سهد سالی هه تاوی، سی سالی مانگی زیاده کاو پیښ ده که وی، وه هر سالیکی
 هه تاوی (۱۱) روژ زیاده کاو د پرواته پیښه وه؟ ﴿**قُلْ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا**﴾ پټیان بلې: هه رخوا خو ی با شتر د ه زانی
 له و نه شک و ته دا چه ند مانده وه، واته: زانینی حه والهی زانست و زانیاری خوی گه وری بکه ﴿**لَهُ غِيبُ السَّمَوَاتِ**
وَالْأَرْضِ﴾ هه رچی نادیارو داپو شراوی ناسمانه کان و زهوی هیه - به د هنگ و باسی یارانې نه شک و تیشه وه -
 بوخوایه، وه نه وه لای نه و دیارو ناشکرایه و چاک د هیزانی ﴿**بَصْرَ بِهِ**﴾ نای خوا چ بینایه بو هه مووشتی ﴿**وَأَسْمِعْ**
 وچ ژنه وایشه، واته: بینین و بیستنی خوا بی سنوره، وکو بینین و بیستنی هیچ که سی نییه ﴿**مَا لَمْ يَكُنْ مِنْ دُونِهِ**
وَلِيٌّ﴾ بویارانې نه شک و ت - جگه لهو زاتی الله یه - هیچ

پشت و په ناو دوسیکیان د هس ناکه وی هه تا بیان پاریزی
 ﴿**وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ**﴾ وخوایش له کارو بریاری
 خویدا هیچ که سی نه کردوه به ها و تاو ها و به شی خوی، بی
 شهریک و بی و هزیرو بی ها و تایه، رازیش ناییت قسه ی
 ناحهزو نه یارانې بخوینته پال قسه یه وه.

قورئان بخوینه و له گهل نیمانداران به:

﴿**وَاتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ**﴾ نه ی
 پیغه مبهرا هه رچی له قورئان و کتیه که ی پروه ردگار تدا
 به و ه ی بو ت ها تووه، بیخوینه وه و کاری پیبکه و، ته نها
 توژ قاله یه لی لانه دهیت ﴿**لَا مَبْدَلَ لِكَلِمَاتِهِ**﴾ نابی که سی
 بریارو و شهکانی خوابگوړی ﴿**وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحِدًا**﴾ له
 غهیره نه وه هیچ دو ست و په ناگایه که ت د ه ست
 ناکه ویت، که و ابو نابی په نا به هیچ که سی کی ش به ریت ﴿**وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ**
وَجْهَهُ﴾ دان به خو تا بگره له گهل نه وانه ی که به یانیان و
 نیواران له پروه ردگاریان د پارینه وه و ده یه رستن و، ته نیا

وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا ﴿٢٨﴾ أَوَلَمْ يَكُنْ مِنْ زَيْكُم مَّنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادُهَا وَإِنْ سَأَلْتُمُوهُنَّ لَيُؤْمِنَنَّ كَأَنَّهُنَّ يَشَوْنَ الْوُجُوهَ يُسْأَلُ الشَّرَّابُ وَسَاءَ مَا مَرْتَفَقًا ﴿٢٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا ﴿٣٠﴾ أُولَئِكَ هُمُ جَنَّاتُ عَدْنٍ يَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُخَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُدُنٍ وَأَسْتَرَفٍ مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ نِعَمَ الثَّوَابِ وَحَسُنَتْ مَرْتَفَقًا ﴿٣١﴾ وَأَصْرَبَ هُمْ مَثَلًا لِّلْعَالَمِينَ جَعَلْنَا لِأَحْمَرِ هَاجَنَيْنِ مِنْ أَعْنَبٍ وَحَفَفْتُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زُرْعًا ﴿٣٢﴾ كُنَّا الْجَنَّةَيْنِ أُنْتَأ كُلُّهُمَا وَلَمْ تَطْلُرْ مِنْهُ شَيْئًا وَفَجَّرْنَا خِلْفَهُمَا نَهْرًا ﴿٣٣﴾ وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَاحِبِهِ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَأَعَزُّ نَفَرًا ﴿٣٤﴾

ره زامه ندیې نهویشیان دهوی، نیت داران، یان نه دار، به هیژن، یان بی هیژ، نابی گو ی له سهرانی قوریش بگریت که:
 ده لین ده بی (بیلال و عه ممارو صوهیب و خه بیاب و...) له دانیشتنه کاند و د ه ر نییت ﴿**وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ**﴾ هه ر گیز
 چا ویش ت لیان کل نه کهیت و پشتگو ییان نه خهیت، په یام بهر ﷺ گهل سوور بوو له سهر پروا هیانانی ناو دارهکانی
 قورهیش، به شیوه یه که خه ریک بوو له هه ژاره کان واز بین و، خو ی بی نیاز بکات لیان، نه و سا نیت قورئان هات و
 فهرمووی: هر له گهل نه مانده دا بهو، گو ی به وانه مده له سهر ری نی سلام نین ﴿**تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا**﴾ به مه بستی
 نه وه روو له جوانی و زهرق و بهرقی نه م دنیا به کهیت ﴿**وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا**﴾ و به گو یی نه وه مه که
 = که له بهر لاساری خو ی = دلمان بی ناگا کرد له یادی خو مان، بو یه هه میشه سهری کرد و ته دنیا ﴿**وَاتَّبَعَ هَوَاهُ**﴾ و
 شوینی هه و او ناره زوی خو ی که و تووه و وازی له فهرمانی خوی گه و ره هی ناوه ﴿**وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا**﴾ و هه موو کارو

فرمانیکی له راده و له سنوور دهرچووه: له جیگایه کی تر دا ههر له بارهیه وه دهفرموی: (ولا تمدن عینیک إلی مامتعا به أزواجاً منهم زهرة الحياة الدنيا لنفتنهم فيه ورزق ربك خير وأبقى).

ههق و راستیی هه رلای خوایه، کئ بپروا دهکاو کیش نایکا:

﴿ **وقل الحق من ربکم** ﴾ پێیان بلئ: ئه ی پیغه مبهرا ﷺ ههق و راستیی ته نهها ههر ئه وهیه که له لای پهروه رگارتانه وه هاتوووه بۆتان^{۳۱} کهاته دوا ی ئه و بئ دینه غافلانه مه کهون ﴿ **فمن شاء فليؤمن ومن شاء فليکفر** ﴾ ئینجا پاش دهرکه و تنی ههق و راستیی، هه مووشتان سه ره ستن، کئ باوه ر دینئ و موسلمان ده بی، با بپروا بئنی، کیش دهیه وئ کافرو بئ بپروا بئت، باهه رکافر بئت، دیاره ئه مه هه ره شهیه، چونکه هه رگیز خوا ی که وه ره پازی نییه به کوفرودا و له خه لک ناکات که: بچن ریبازی کوفر هه لبرئین، له ولایشه وه ههق و نا ههق به بوون و نه بوونی مال و سامانی ئه م دونیا نییه، هه تا و ابزانن هه موو دوله مه ندیک راست و چاک و پاکه، هه موو هه ژار کیش نه گریس و نه گبه ته. ﴿ **إنا اعتدنا للظالمین نارا** ﴾ بپگومان ئی مه نا گریکی گه رمان بۆ نا هه قکاران و سته مکارانی کافران ناماده کردووہ ﴿ **أحاط بهم سرادقها** ﴾ که گرو بلئ سه که ی، یان درێژ شهیه که ی وه ک په رده ی خپوه ت هه موو لایه کی گرتوون، پیغه مبهرا ﷺ له توکمه یی و مه که می دیواره کانی ناگری دۆزه خدا دهفرموی: چوار دیواری وای به دهورا کراوه که ئه ستوریی هه ره که یان ماوه ی چل ساله ریی. پێشه و ئه حمه د ﴿ **وإن يستغيثوا يغاثوا** ﴾ خو ئه گه ر زۆریان بۆهات و هاواریان لی به رز بوویه وه دوا وای ناویان کرد ﴿ **یغاثوا بماء کالمهل يشوی الوجوه** ﴾ ناویکیان فریا دهخری وه ک قورقوشمی تواوهیه و، دم و چاویان له بهر زۆر گه رمیی خو ی هه لده کروزینئ و ده برژینئ ﴿ **بئس الشراب وساء مرتفقا** ﴾ ئای چ خواردنه وهیه کی ناله بارو خراپه ئه و ناوه، ئای چ ژینگه و جییه کی ناله بارو خراپه ئه و دۆزه خه!! له نایه تیکی تر دا دهفرموی: (وسقوا ماء حمیما فقطع أمعاءهم).

پاداشی کارچاکان ون نابئ:

﴿ **إن الذین آمنوا و عملوا الصالحات** ﴾ بپگومان ئه وانه ش که بپروایان هی ناوه و کارو کرده و ی چاک ئه نجام دهن ﴿ **إننا لنضیع اجر من احسن عملا** ﴾ بادل نیابن که ئی مه پاداشتی ئه و جو ره که سانه زایه ناکه ین که: کارو رهفتاری چاک ئه نجام دهن ﴿ **اولئک لهم جنات عدن تجری من تحتها الأنهار** ﴾ که سانی و بۆ نشیمه ن و حه وانه و یان ده یان به ی نه ناو باغاتیک، که چۆم و پروباریکی زۆر به به ردارو دره خته که یدا ده روا ﴿ **یحلون فیها من أساور من ذهب** ﴾ دهس به ندو بازنیی زێرینیشیان له ده ست ده کری، واته: له سی جو ر بازن ده کری ته ده ستیان: (زیر، زیو، لؤلؤ) دیاره ئه و جو رانه هه ندئ له پاشایان له دنیا دا له ده ستیان ده کړدن، به لām له قیامه تدا تایبه ته به و هه ژارو بئ نه وایانه وه له دنیا دا نه بوو یون ﴿ **ویلبسون ثیابا خضر** ﴾ جل و به رگی به نرخ و سه وزیش له بهر ده که ن (چوون ئه و رهنگه بۆ چاو زۆر له بارو مایه ی خو شحالی و شادییه) ﴿ **من سندس واستبرق** ﴾ دوو تو ییه، چینی ژیره وه ناو ریشمیکی زۆر ناسک و نه ره مو پئی ده لئین (سوندس)، چینی سه ره وه یشی ناو ریشمیکی ئه ستوو ره و پئی ده لئین: (نیسته به رهق) ﴿ **متکئین فیها علی الأرائک** ﴾ به ئه و په ری خو شیدی و شادییه وه له سه ر کورسی و قه نه فه ی جوان و پازا وه شانیان دا دا وه ﴿ **نعم الثواب** ﴾ چ پاداشتی که ﴿ **وحسنت مرتفقا** ﴾ و چاک جیگایه کی حه وانه وهیه، له سووره تی (فورقان) یشدا دهفرموی: (اولئک یجزون العرقه بما صبروا ویلقون فیها تحیه وسلاما. خالدین فیها حسنت مستقرا ومقاما).

نه زلیله ی موشریکی داراو، موسلمانانی نه دارا:

﴿ **واضرب لهم مثلاً رجلیں** ﴾ تو نمونه و نه زلیله ی دو پیایو بۆ موشریکه کان بهینه وه ئه ی پیغه مبهرا که دنیا لایان زۆر به نرخه و به پیغه مبهرا ده لاین: ده بی موسلمانانه هه ژاره کان دووره وه خهیت ﴿ **جعلنا لاحدهما جنتین من اعناب** ﴾ دوو باخه (رهمان) به یه کیکیاندا بوو ﴿ **وحففناهما بنخل وجعلنا بینهما زرعاً** ﴾ و به (دارخورما) دهورماندا بوون و، له نیوانیشیاندا مه زراو بیستاننیکمان شین کردبوو، دیاره که دیمه نی ناوا، دیمه نیکی زۆرجوان و دلپرفینه: رووبارو ناوی رهوان هه لقولین، باخه رهزی تری و، باخه خورما دهوره ی بدا، ئه و جا رهزو دانه ویله له پال یه کدا له گه شه دا بی و هه رده م شنه یان بیٚ ﴿ **کلتا الجنتین آت اکلهما** ﴾ ئه و دوو باخه هه ردوو به تیرو ته سه ی

میوه ی چاکیان ئه دا ﴿ **ولم تظلم منه شیئاً** ﴾ و هیچیان ئی خه سار نه ده بوو ﴿ **وفجرنا خللهم نهرًا** ﴾ وه له نیوان هه ردوویاندا کانیی و رووباریکی زۆرمان هه لقولاند بۆ ئاودانیان و جوانیی و زینه تیان ﴿ **وكان له ثمر** ﴾ هه میشه له کاتی خۆیدا به رو بووی ده دا ﴿ **فقال لصاحبه وهو يحاوره** ﴾ ئه و جا خوی لیگۆراو به فشه یه که وه به ها وه له هه ژاره کی گوت: ﴿ **انا اکثر منك مالا واعز نفرا** ﴾ من مال و سامانم له تو زیاتره، وه به ده ست و پیوه ندیش له تو ده سه لات ترم!! ﴿ **ودخل جنته وهو ظالم لنفسه** ﴾ روژیک به کهش و فشیکه وه ده ستیی هاوپی موسلمانانه کی گرتوو و رویشته ناو باخه که یه وه، خوی به شتیکی سهیرهاته پیش چاو ﴿ **قال ما اظن ان تبید هذه ابدا** ﴾ به لووتیکی به رزه وه گوتی: هه رگیز باوه ر ناکه م ئه م باخ و باخاته م تیا بجیت ﴿ **وما اظن الساعة قائمة** ﴾ باوه ر ناکه م قیامه تیش هه رگیز به ریا بیٚ ﴿ **ولئن رددت إلى ربی لأجدن خیراً منها منقلباً** ﴾ خوئه گهر هه ر برایشمه وه بۆلای پهروه ردگارم و قیامه تیش راست بوو ها، و دوای مردنیش زیندوو کرامه وه - وه کو تو

وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَن تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا ﴿٢٥﴾ وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِن رُّدِدْتُ إِلَىٰ رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِّنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٢٦﴾ قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِن تُرَابٍ مِّنْ ثُمَّ نَفَخَ فِيْهِ مِن سَوْدَك رَجُلًا ﴿٢٧﴾ لَكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٢٨﴾ وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِن تَرَنِ أَنَا أَقَلَّ مِنْكَ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٢٩﴾ فَعَسَىٰ رَبِّي أَن يُؤْتِيَنِي خَيْرًا مِّنْ جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِّنَ السَّمَاءِ فَيُصْبِحَ صَعِيدًا زَلَقًا ﴿٣٠﴾ أَوْ يُصْبِحَ مَاؤَهَا غُورًا فَلَن يَسْتَطِيعَ لَهُ طَلَبًا ﴿٣١﴾ وَأُحِيط بِشَمْرِهٖ فَاصْبَحَ يَلْبُثُ كَفِيَّةً عَلَىٰ مَا أَنْفَقَ فِيْهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَيَقُولُ بَلِّغْنِي لِمَ أَشْرِكُ بِرَبِّيٰ أَحَدًا ﴿٣٢﴾ وَلَمْ تَكُن لَّهُ فِتْنَةً يَّبْصُرُوهٗ مِن دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مُنْصِرًا ﴿٣٣﴾ هَٰذَا لِكُلِّ أَوَّلِيَّةٍ لِلَّهِ الْحَقُّ هُوَ خَيْرٌ تَوَابًا وَخَيْرٌ عُقَابًا ﴿٣٤﴾ وَاضْرِبْ لَهُم مَّثَلًا لِّحَيَوَةِ الدُّنْيَا كَمَا أَزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيحُ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا ﴿٣٥﴾

النَّارُ وَالنُّورُ

۲۸

ده لیت - دلنیا م که له ویش جیگایه کی چاکترو باخ و باختیکی رازوه ترم ده ست ده که وی، چونکه شان و شه و که تی خو م ئه وه هه لده گریت.

نیمانداره نه داره که به ناخاقتن ها:

﴿ **قال له صاحبه وهو يحاوره** ﴾ ها وه له نیمانداره که یه ی پیگوت: ﴿ **أكفرت بالذي خلقك من تراب** ﴾ ئه ری کافرو بی باوه ر بووی به خوایه که له بنه چه ی تو ی له گل دروست کرد؟ ﴿ **ثم من نطفة** ﴾ پاشان له تنۆکه ناویکی قیزه ون ﴿ **ثم سواك رجلاً** ﴾ ئه و جا قوناغ به قوناغ کردیتی به پیایویکی ته واوو، ئیستایش یاخیی بوویت؟! ﴿ **لكننا هو الله ربی** ﴾ به لام - چاک بزانه - که م پی ئی دهنیم و ده لیم: که هه ره و (الله) یه پهروه ردگارو به دیهینه رم ﴿ **ولا اشرك بربی احدا** ﴾ و هیچ که سیش ناکه مه ها و تاو ها و به شی پهروه ردگارم ﴿ **ولولا إذ دخلت جنتك** ﴾ ده بووئه و کاته

چو بیته ناو باخه که ته وه و ئه و گشت به رو بو و مهت دیت **﴿قُلْتُ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ﴾** گو تبات: (ما شاء الله) له م هه موو به هره و نیعمه ته یه خوابه مه یلی خو ی پئیداوم، دیاره هه رچی بدات ده دات، باوه ریشم وایه هیچ هیژنیک بو من نیه له فره اه مه ینانی، به هیژو پشتیوانی خوا نه بی، ئه وه ده سته بهر بوو بو بهرده و امی ئه و نیعمه ته ت.

(سه له ف) ده لیّت: هه ره که سیّک شتیکی دیت و سه ری سو پر مالیی بلیّت: (ما شاء الله لا قوّة إلا بالله) پیغه مبه ریش = ص = فره مووی: ((إلا ادلك على كنز من كنوز الجنة؟: لا حول ولا قوّة إلا بالله)) فتح الباری: ۲۱۷/۱۱. **﴿إِن تَرِنَ أَنَا أَقْلَ مِنْكَ مَا لَا وِلْدَا﴾** به تاییه تی ئیستا که تو من به که متر به مال و زارو له ده بیینی و، فیزم به سه ردا ده که تی، ده بوو واتکر دبا **﴿فَعَسَىٰ رَبِّي أَن يُؤْتِيَنِي خَيْرًا مِنْ جَنَّتِكَ﴾** دور نییه په ره ردا گارم له باخه که ی تو چاکترم پی ببه خشیّت من ده وله مه ند بکا و تو ه ژار **﴿وَيُرْسِلْ عَلَيْهَا حِسَابًا مِنَ السَّمَاءِ﴾** وه سزاو به لایه کیش له ئاسمانه وه بو باخه که ت بنیژیت **﴿فَتَصْبِحُ صَعِيدًا زَلَقًا﴾** و بیته زه وییه کی روت و خلیسک و بیروون و قاقر **﴿أَوْ يَصْبِحُ مَأْوَاهَا غُورًا﴾** یا ناوه که ی به ناخی زه وییدا روچی و ته وای به رو بووم و دارو دره خته که یشی تیا بچیت، وه کو له کو تای سووره تی (ملک) دا هه ره له و باریه وه ده فره مووی: (قل أرايتم إن أصبح مأوكم غورا فمن يأتيكم بماء معين). **﴿فَلَن تَسْتَطِيعَ لَهُ طَلِبًا﴾** ئیتر هه رگیز نه توانی به ده سستی بیی و، جاریکی تر سوودی لیوهرگری. نه نجامی شیرک هه ره ده به ختیه:

﴿۲۲﴾ وَاَحِيطْ بِشْمِرِهِ﴾ سه ره نجام قسه ی هاوه لی خواناسی ها ته دی و له هه موو لایه که وه به لا و نافه ت رووی تی کردو فه وتانندی **﴿فَاصْبِحْ يَقْلِبُ كَفِيهِ عَلَىٰ مَا انْفَقَ فِيهَا﴾** جا که ها ته ناوی و ئه وه ی دیت ها تبوو به سه ره باخه که یدا، هه ردوو ده سستی ده دا به یه کدا، له داخی ئه و سامانه ی تییدا به خت کردبوو بو ئاوه دان کردنه وه ی **﴿وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا﴾** و ئیستایش باخ و دار که پری باخه که ی گشت به سه ره یه کا که وتوون و ویرانه **﴿وَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُشْرِكْ بِرَبِّي أَحَدًا﴾** هه ره ده لی: خوژگه هیچ که سیّک نه ده کرده ها و به ش بو په ره ردا گارم و باوه ری دامه زراوم هه ره به ده بوو تا ئاوام لی نه قه و مایه **﴿۲۳﴾ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ فِتْنَةٌ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾** خو له خوایش به و لاوه هیچ ده سته یه کی وانه بوو (نه هوژو عه شیره تی، نه کوپو مندالی) کو مه کی پی بکاو به ده میه وه بی **﴿وَمَا كَانَ مُنتَصِرًا﴾** به بی یاریده ده ره مایه وه، خویشی هیچی پی نه کرا، که چی له به را به دارایی و خزم و عه شره تی وه خو ی هه لده کیشاو شانازی ده کرد، و ئیستاش که سیّک نییه یارمه تییه کی بدات **﴿۲۴﴾ هَذَا لَكَ الْوَلَايَةُ لِلَّهِ الْحَقُّ﴾** ئاله ویدا یارمه تی و کو مه ک هه ربو خوای حق و راسته به ته نیا **﴿هُوَ خَيْرُ ثَوَابًا وَخَيْرُ عَقْبًا﴾** وه ئه و خو ی بو به نده ی ئیماندارو به باوه ری، باشتین که سیّکه پاداشتی بداته وه، وه باشتین که سیّشه پاشه روژی بو چاک بکات.

نه زیله ی ژینی ئه م دنیا یه:

﴿۲۵﴾ وَاضْرِبْ لَهُم مِّثْلَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ ئه ی پیغه مبه را **﴿۲۶﴾ تَوَّانَ زِلْهُنَّ ثِيَابًا﴾** تو نه زیله ی ژیبانی ئه م دونیا یه یان بو به یته وه له جوانی و رازاوه ییدا، وه له فه ناو تیا چوونیدا **﴿كَمَا أَنزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ﴾** به وه ی که وه کو ئه و ئاوه وایه که له ئاسمانه وه ده یبارینینه سه ره زه ویی **﴿فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ﴾** ئه و جا تی که ل به پوه وک و تووی ناو زه ویی ده بی و، هه موو ته رزه گژو گیا یه کی جوان و هه مه جو ره ی پی سه وز ده بی، هه ندیکی پی ئاویته به هه ندیکی تری ده بی و سه ر لیّک ده دن و زه وی ده رازیننه وه **﴿فَاصْبِحْ هَشِيمًا تَذَرُوهُ الرِّيحُ﴾** که چی له دوا ی ماوه یه که ده بیته پووش و په لاش و (با) پرژو بلاوی ده کاته ره **﴿وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا﴾** وه هه میشه خوای گوره به سه ره هه موو شتیکا به تواناو به ده سه لاته، وه له گه لی جیگای تر دا به چه ند شیوازی تر ئه و مه سل و نموونه یه دینیته وه، بو نموونه: له م ئایه ته دا

د فەر موی: (اعلموا انما الحياة الدنيا لعب ولهو وزينة وتفاخر بينكم وتكاثر في الأموال والأولاد كمثل غيث أعجب الكفار نباته...) و له فەر مودیه کیشدا هاتووه: ((.. الدنيا حلوة خضرة...)) ﴿٦٦﴾ **المال والبنون زينة الحياة الدنيا** ﴿٦٦﴾ مال و منال زینت و جوانی ژیاڼی دنیان، که و ابو هق نیه که سیکی پیڅلته، له نایه تیکی تردابو ته کیدی نه وه د فەر موی: (زين للناس حب الشهوات من النساء والبنين والقناطير المقنطرة من الذهب والفضة...) ﴿٦٧﴾ **والباقيات الصالحات خير عند ربك ثوابا وخير املا** ﴿٦٧﴾ و ه کارو کرده و ه چاکه هه رما و ه کان، و ه کو خزمهت به دین و به خه لک و نا و ه دانکر د نه و هی شارو گوندو هه کار کی تر له و شیوه، با شترو با شترین هیوایه بو مروءه.

(ثین که سیر) ده لیت: زور بهی ریوایه ته کان ده لیت: (الباقيات الصالحات) زیکی (سبحان الله، والحمد لله، ولا إله إلا الله، والله أكبر، ولا حول ولا قوة إلا بالله) یه.

قوناغه سه خته کانی هاتنی قیامت:

﴿٦٧﴾ **یوم نسير الجبال** ﴿٦٧﴾ و نا گاری خه لک بکه وه به روژی که کی وه کان (به له هاتنی قیامت) ده خه یه گپ و ه کو هور به ه و ادا ده پون، و ه لک له جی گایه کی تر دا جه خت له سه نه وه ده کاته وه د فەر موی: ((.. وهی تمرمر السحاب...)) یان د فەر موی: (وتكون الجبال كالعن المنفوش) ﴿٦٨﴾ **وترى الأرض بارزة** ﴿٦٨﴾ و زه ویش به رو ته ل ده بیڼی که: ه یچ شتیکی به سه ره وه نه ما وه، نه کیو، نه دار، نه دره خت، هه موی ته خت بو وه ﴿٦٩﴾ **وحشرناهم** ﴿٦٩﴾ نه و خه لکه یش هه مو (چاک و خراپیان) کو ده که یه وه بو پرسیارو و ه لام و لیپرسینه وه له کارو کرده وه کانی دنیا یان ﴿٧٠﴾ **فلم تغادر منهم احدا** ﴿٧٠﴾ و ه ه یچ که سیکیان نا هیلینه وه بی لی پرسینه وه ﴿٧١﴾ **وعرضوا على ربك صفا** ﴿٧١﴾ گشت ریز ده کریڼ و نه خریڼه به رده ستنی په روه د گارت بو پرسینه وه ﴿٧٢﴾ **لقد جئتمونا كما خلقناكم اول مرة** ﴿٧٢﴾ خوا به کافرو بی با وه ره کان د فەر موی: به راستی وائیستا هه مو به پروت و قووتی و ده ستنی

الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا ﴿٦٦﴾ وَيَوْمَ نُسِرِ الْجِبَالُ وَتَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿٦٧﴾ وَعَرَضُوا عَلَىٰ رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ أَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا ﴿٦٨﴾ وَوَضَعَ الْكِتَابَ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يُدِلُّنَا مَالُ هَذَا آلِ كَثِبٍ لَا يَغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظِلُّمُ رَبُّكَ أَحَدًا ﴿٦٩﴾ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا ﴿٧٠﴾ مَا أَشَدُّهُمْ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا خَلْقَ أَنْفُسِهِمْ وَمَا كُنْتَ مَخَذَ الْمُضِلِّينَ عَصْدًا ﴿٧١﴾ وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَاءِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُم مَّوْبِقًا ﴿٧٢﴾ وَرَأَى الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُم مُّوَافِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا ﴿٧٣﴾

خالی هاتوونه لا مان، هه وه کو چوڼ له سه ره تا وه دروستمان کړدن ﴿٧٤﴾ **بل زعمت ان لن نجعل لكم موعدا** ﴿٧٤﴾ به لکو پیښتان و ابو که هه رگیز واده یه کتان بو دانانین بو لیپرسینه وه پاداشت و توله! ﴿٧٥﴾ **وضع الكتاب فترى المجرمين مشفقين مما فيه** ﴿٧٥﴾ و ه نامه ی کارو کرده و هی هه مو که س ده هیڼری و داده نری، نه و سا ده بیڼی گشت ثیمانداره کان دلخوښ به نامه که یان، تا و انباره کانش هه مو دل له رزی و دل فریڼانو له کار نامه که یان ده ترسن ﴿٧٦﴾ **ويقولون يا ويلتنا** ﴿٧٦﴾ و ده لیت: نهی تیا چوونی خو مان! ﴿٧٧﴾ **ما لهذا الكتاب لا يغادر صغيرة ولا كبيرة الا احصاها** ﴿٧٧﴾ نه مه چ نامه یه که؟ هه مو شتیک گه وه و بچوک، وردو درشتی له خویدا جی کړدو ته وه نه ژماردو یه ته؟! ﴿٧٨﴾ **ووجدوا ما عملوا حاضرا** ﴿٧٨﴾ نه و سا پاداشتی کارو کرده وه کانی خو یان به حازری ده بین و وه ری ده گرن ﴿٧٩﴾ **ولا يظلم ربك احدا** ﴿٧٩﴾ په روه رد گاریشت نا ه قی و سته له ه یچ که سیک ناکات، به نا هق سزای که س نادات، پاداشتی چاک کارانیش که م ناکاته وه، و ه کو له

سورہ تینکی تردا ئەم راستیہ دوویات کراوہ تہو و دەفەرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكَ حَسَنَةً يَّضَاعِفْهَا...﴾ پیغەمبەر ﷺ دەفەرموی: ﴿إِنَّ الْجَمَاءَ لَتُقْتَصَّ مِنَ الْقِرْنَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ...﴾.

سەرگۆرشتە ی نادەم و ئیبلیس:

﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ﴾ ئەو رۆژگارە وەبیر بێنە کە بەفریشتەکانمان گوت: سوژدە بۆ نادەم بەرن، دیارە کە مەبەست لەو سوژدە، سوژدە و کێنوشی پێژە، نەک سوژدە ی پەرستن ﴿فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ﴾ ئەوانیش هەموو دەست بەجی فەرمانەکیان پیاوێ کردو کێنوشیان برد، (ئیبلیس) نەبی ﴿كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ﴾ ئەو لە (جن) بوو لە فەرمانی پەروردگاری خۆی دەرچوو.

تینینی لە سورەتی (بەقەرە) دا شتی کمان لەبارە (شەیتان) ە وە باسکرد، دەتوانی بۆ زیاده شارەزابوون بگه‌ڕێیتەو ئەوی. ﴿فَاتَّخَذُوهُ وَرِيثَةً أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي﴾ نایا ئیتر ئیو شەیتان و زارو و نەوێکانی لەباتی من (خوا) دەکەنە دۆست و پشتیوانی خۆتان...؟ کە سێک ئەو هەموو کارە ناپەسەندانە ی و شەیتانە، ئیستاجۆن دەکری بە پشتیوان ﴿وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ﴾ لەحالی کە ئەوان (خۆی و نەوێ) دۆزمنی ئیو و، هەمیشە دژی شەیتان دەکەن ﴿يُسْأَلُ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا﴾ نای چ گۆڕینەو هەیه کی خراپە گۆی رایەلیی کردنی ناھەقیکاران بۆ شەیتان لەباتی خوا! ﴿مَا أَشْهَدْتَهُمْ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ ئیمە لە دروستکردنی ئاسمانەکان و زەوییدا نەمانکردن بە شایەت و هیچ پرسی کمان پی نەکردن ﴿وَلَا خَلَقَ أَنْفُسَهُمْ﴾ وە بۆ دروستکردنی خۆدی خوشیان هەروا، واتە: ئەوانەش (شەیتانەکان) هەر وەک ئیو بێ دەسەلاتن، دەسا ئیتر چۆن ئیو بەگوییان دەکەن ﴿وَمَا كُنْتُمْ تَخَذُ الْمُضْلِينَ عَضْدًا﴾ وەمن هەرگیز گومراکەران و سەرلێشیواوێ نەکردووە بە دۆست و یاریدەدەری خۆم، هەتا لەو کارەیشدا بیانکەمە یاریدەری خۆم، کە وابوو نابێ ئیویش بیانکەنە دۆست و پشتیوانی خۆتان ﴿وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَائِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ﴾ ئەو رۆژە وەبیر بێننەو کە خوا بەھاوێدانەره‌کان دەفەرموی و دەپرسی: بانگ لەوانە بکەن ئیو لەدنیا دا پێتان وابوو شەریک و هاوێشی من و، هاواریان بۆ دەبردن لە کاتی خوشیی و ناخوشییدا، دەفەرموون، ئەمڕۆ هاواریان بۆ بەرن با بێنە فریاتان و پزگارتان بکەن، لەجیگایەکی تردا دەفەرموی: (ولقد جئتمونا فرادی کما خلقناکم اول مرة وترکتهم ماخولناکم وراء ظهورکم وما نری معکم شفعاکم الذین زعمتهم انهم فیکم شرکاؤا...) ﴿فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ﴾ ئەوانیش کە بانگیان دەکەن و هاواریان بۆ دەبن وەلامیان بدەنەو ﴿وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا﴾ وە ئیمەش کە ندالیکی دادپراوی بەربلاومان خستە ئیوان خۆیان و خواکانیانەو کە پێیان نەگەن، بێ لەوێش خۆیان و شوێن کەوتوو کانیشتیان دەخەینە ناو ناگرەو.

بەت پەرستەکان هیچ وەلامی نادەنەو:

﴿وَرَأَى الْمَجْرُمُونَ النَّارَ﴾ جا لەو رۆژەدا تاوانباران بەچاوی خو ناگری دۆزەخ دەبینن ﴿فَنُفِثُوا أَنَّهُمْ مَوَاقِعُهَا﴾ دنیایەدەبن و تێدەگەن کە هەر دەخێنە ناویەو ﴿وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا﴾ وئیدی پەناگا و خۆلادانی کیشیان دەست ناکەوی، تا خۆیان ئی بشارنەو ﴿وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾ بێگومان ئیمە لەم قورئانەدا هەموو جوړە مەسەل و نەزێلەیه‌کمان بۆمەردم هێناو تەو، هەتا بەباشی لە هەق تێبگەن و، لێرەو لەوی چواشە نەکرین ﴿وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرُ شَيْءٍ جَدَلًا﴾ کەچی ئینسان لەهەموو شتی ک دەمبار ترە، واتە: لە سەر قسە زۆر دەچی و هەمیشە بەپروو بیانوو.

(عہلی کوہی ئہو تالیب) دہلئت: شہوکیان پیغہمبہر ﷺ ہاتہ مالمان و لہمن و خاتونہ (فاتمہ) ی کچی، پرسی: ئہوہ چوئن شہونویژ ناکن؟ ((الا تصلیان؟)) گوتم: ئیمہ گیانمان بہدہستی خواہی، ئہگہر بیہوی ہلمان دہسینیت، جاکہ پیغہمبہر(ص) ئہوہی بیست لیان، دای بہ رانی خویداو چووو فہرموی: (وکان الإنسان اکثر شیء جدلاً) متفق علیہ. ﴿**وما منع الناس أن يؤمنوا إذ جاءهم الهدى**﴾ تہنیا شتی کہ بوویہ کوہسپ لہبہردہم ئہو خہلکہدا کہ بہوا بہینن کاتی ئہو قورئانہیان بؤہات لہلایہن خواوہ ﴿**و يستغفروا ربهم**﴾ و لہپہرہردگاریان داوای لیبوردن بکن ﴿**إلا أن تأتيهم سنة الأولین**﴾ ہہرئہوہ بوو کہ: چاوہنواہر بوون تووشی چارہنووسی پیشووہکان بین، کہ ئہوان - پاش ململانی لہگہل پیغہمبہرکانیاندا - تیاچوون ﴿**أو يأتیهم العذاب قبلًا**﴾ یان بوو بہروو سزایان بو بیت و

بہچاوی سہر بیبینن، ئہگینا ئہوان کہ ئہو ہہموو بہلگوو نیشانانہیان نیشان دہدری، بوچی باوہر ناہینن؟ ئہوہبوو ہیندیکیان بہ پیغہمبہرکہیانیان دہگوت: (فأسقط علينا كسفا من السماء إن كنت من الصادقين). ﴿**وما نرسل المرسلین إلا مبشّرین ومنذّرین**﴾ و ہپیہامبہر انمان نہناردوہ بو خہلکی بہ مژدہر (بہ بہہشت بو ئیمانداران و) بہ ترسینہر (بہ دوزخ بو بیباوہران) نہبی ﴿**ويجادل الذین کفروا بالباطل**﴾ کہچی لہگہل ناشکرایی ہق و راستییدا کافرو بی باوہران، ہہمیشہ دہمہدہم دہکەن لہگہل موسلمانہکاندا ﴿**ليدحضوا به الحق**﴾ بو ئہوہی بہگومانی خویان ہق و راستیی پی لہناو بہرن و زال بین بہسہریا، خو قہت ئہوہیان بو مہیسہر نابیت ﴿**واتخذوا آیاتی وما اندروا ہزوا**﴾ و ہ لہ باتی باوہر ہینان ئایہتہکانی ئیمہ و ئہو سزایہ وا ئہوانی پی ترسینران، بہگالتہجاریان و ہرگرت و کہوتنہ مہسخرہ پیان!

دہبی کی لہ ہہموو کہ سیک ستہمکارتر بیت؟

﴿**ومن اظلم ممن نکر بایات ربہ**﴾ دہبی کی لہو کہ سہ

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَر شَيْءٍ جَدَلًا ﴿٥٤﴾ وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ ﴿٥٥﴾ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةُ الْأُولَىٰ أَوْ أَنْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ﴿٥٦﴾ وَمَا تُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ وَجَدِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَمَا أُنذِرُوا هُزُوًا ﴿٥٧﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَكَرَ آيَاتِ رَبِّهِ فَأَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدُهُ إِنَّا جَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا ﴿٥٨﴾ وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا ﴿٥٩﴾ وَرَبُّكَ الْعَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ يُؤْخِذُهم بِمَا كَسَبُوا الْعَجَلَ لَهُمُ الْعَذَابُ بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ لَّنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْيلًا ﴿٦٠﴾ وَتِلْكَ الْقُرَىٰ أَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِم مَّوْعِدًا ﴿٦١﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِفَتَاهُ لَا أَبْرَحُ حَتَّىٰ أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا ﴿٦٢﴾ فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنَهُمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا ﴿٦٣﴾

ستہمکار تربیت کہ بہ ئایہتہکانی پہرہردگاری (واتہ: بہ قورئان) ناموزگاری بکری ﴿**فاعرض عنها**﴾ کہچی روویان ئی و ہرچہرخینی ﴿**ونسی ما قدمت يداہ**﴾ و ئاکامی ئہوکارہ خراپانہیش کہ بہدہستی خو پیشی خستوون لہ بیر کردبی! ﴿**إنا جعلنا علی علی قلوبہم اکنۃ ان یفقهوہ**﴾ بہراستی بہووی کوفرو لاسارییانہوہ، پہردہمان بہسہر دلیاندا ہینا، ہتا لہ مانا و مہبہستی باوہر تی نہگہن و کہلکی ئی و ہرنہگرن ﴿**وفی آذانہم وقرا**﴾ و ہ گویشیانمان ئہوہندہ قورس و گران کرد کہ نہتوانن ہق بیبسن، چونکہ خویان نایانہوی بیبسن، ئیمہش زوریان ئی ناکنہین ﴿**وإن تدعہم إلی الہدی**﴾ خو ئہگہر ہوئی زوریان لہگہلبہدیت و بانگیان بکہیت بو ہیدایہت و پینوین بوونی ریی راست ﴿**فلن یہتدوا إذا أبدا**﴾ ئیترہرگیز پینوین نابن و ولام نادہنہوہ، چونکہ خو تیناگہیہنن و نابیسن!! ﴿**وربک الغفور ذو الرحمة**﴾ پہرہردگاریشت ئہی پیغہمبہر! ﷺ زور لیبوردہی، خاوہن میہربانینی و رحمتہ لہگہل

سهر پیچیکه رانیشتا، نه وه ته له توله ی گوناچه کانیاندا زوونایانگریخت **﴿لو یؤاخذهم بما کسبوا﴾** و خوئه گهر بیانگریخت به هوی کارو کرده وه خراپه کانیانه وه **﴿لعجل لهم العذاب﴾** ده بوو گورج سزای دابان **﴿بل لهم موعد﴾** به لام وانا کات، چونکه دم و ساتی جه زره به یانی دیاری کردوه **﴿لن یجدوا من دونه موقلا﴾** کاتی نه وه ش هات ئیدی هیچ په ناگاو ری هله اتنیکیان ده ست ناکه وی، هه تا خو یانی ئی بشارنه وه **﴿وتلك القرى اهلکناهم لما ظلموا﴾** وه خه لکی نه م شارو گوندانه شمان: (هوزه که ی هودو، صالح و، شوعیب... هتد) له ناو بردن کاتی سته میان کرد **﴿وجعلنا اهلکهم موعدا﴾** وه بو له ناو بردنیشیان سات و کاتیکمان بو دانان، ئاخو تو بلییت په ندی ئی وهریگرن؟
دا ستانه که ی مووسا و خدر سلاویان له سهر بییت:

به ئی خوی بالاده ست موسا ناگدار ده کات که له (مجمعه عولبه حره دین دا) واته: - وه که قه تاده ده ئی - ده ریای فارس و، ده ریای روم) به نده یه کم هیه که ئی زانست و زانیاری لایه، ئینجا مووسا ییش له بهر پتر فیروونی زانست، وای به چاک زانی بروا بولای و، جیگه که شی بو دیاری یکراو (ماسی) یه کی بی گیانی شیان له گهل خو یان برد و پییان و ترا: له ههر جیگایه که نه ماسی یه بزوت و زیندو بوویه وه، زاناکه له جیگه یه دایه، (مووسا) ش به (یوشع) ی غولام و هاوه لئی خوی گوت: که گه یشتینه نه وجیگا دیاری یکراو بو مان، ده بی زو ناگدارم بکه یت، به لام شه یتان له بیری ده باته وه!! (فه تا) له بنه رها به لاو ده لئین، عه ره بییش به خزمه تکار ده لیئت (فه تا)، چونکه به پیی باوی گشت ناوچه یه که، هه ولده ری که سیک بکری به خزمه تگوزار که له ساله کانی لایه تییدا بیئت، شیایو باسه (یوشع) ییش موسای زور خو ش ده ویست و، زوریش هه ولی سهر به رزی و سهر فرازی بو دها، ههر بویه مووسا ییش نه وی کرده هاوه ل وهاوړی خوی و، پاش خویشی بووه سهر کرده ی (به نی ئیسرائیل) و (بیت المقدس) ی له ده ستی تاقمه زورداره کانی سهر ده مده سنده وه، نه مه به شیکبوو له واتا ومانای فهرمووده یه که ئیمامی (بوخاری) هی ناو یه تی له کتیه راسته که یدا. وه هروا ئیمامی (موسلم) ییش هی ناو یه تی و ده لیئت: خوی گه وره به مووسای فهرموو: بو نه و مه به سته ده بی ماسی یه که له گهل خو ت به ییت، جا له کو ی لیئت گوومبوو، نه وه (خدر) له وئییه، به ئی نه ویش فهرمانه که ی خوی جیه جی کردو رویشتن تا گه یشتنه لای به ردیک، نه و جا موسا ده ستی کرد به گه ران به دوا ی (خدر) داو پییوا بوو له و ده ورو به ره دایه، لاوه که ش ماسی یه که ی له سهر به ره که دانا و جووله جولیکی ده ست پی کردو له پریکا چوو نه و ده ریاکه وه، لاوه که وتی: ههر که مووسا هاته وه پیی ده لئیم، که چی کاتی مووسا گه راپه وه، شه یتان له بیری برده وه رو دوا وه که ی بو باسبکا! نه مه یه که خوا ده فهرمو ی: **﴿واذ قال موسی لفتهاه﴾** وه نه وکاته وه بیرینه نه ی پیغه مبه ر! **﴿که﴾** (موسای کوړی عیمران) به هاوړی و لاوه که ی خوی (یوشع) ی کوړی نون ی کوړی یوسف) ی گوت: **﴿لا ابرح حتی ابلغ مجمع البحرين﴾** من لیبراوم سه فهری بکه م و نه گه ریمه وه هتا نه گه مه جه مسه ری به یه که گه یشتنی هه ردو ده ریاکه که له (محیطی هندی) و له ده ریای (سور) له (باب المندب) دا یه که ده گرنه وه **﴿او امضی حقباً﴾** یا خود هیمان هه ر ماوه یه کی زور تریش بچم، هه تا ده گه مه مه به ست **﴿فلما بلغا مجمع بینهما﴾** ئینجا که گه یشتنه جه مسه ری هه ر دوو ده ریاکه که جیگه ی مه به سته که یانبوو **﴿نسبا حوتهما﴾** هه ردو وکیان ماسی یه که یان له بیر چوو! **﴿فاتخذ سبيله فی البحر سرباً﴾** نه ویش - ماسی یه که - به هه لبلوقاوی و هه لبله زینه وه خوی گه یانده ده ریاکه **﴿فلما جاوزا﴾** ئینجا که موسا و هاوړیکه ی له جی تی تیکه لیبوونی دووا وه که ده ریاز بوون و تییه رین وله جیه کی تر لایاندا **﴿قال اتنا غدا عنا﴾** موسا به لاوه که ی خوی گوت: ئاده ی خوار دنه که مان بیته، دیاره ده میک بوو به ریوه بوون برسیان ببوو **﴿لقد لقینا من سفرنا هذا نصبا﴾** به راستی له م سه فهرده مان دووی زورمان

دیت، دیاره نه مه‌یش هه‌ر نه‌خشه‌ی خواجه که‌له و جی‌گایه‌دا ماندوو ببن و برسییان ببیت و ماسی یه‌که‌شیان بیر بکه‌ویتته‌وه!! ﴿^{۶۲} **قال ارایت ان اوینا الى الصخرة**﴾ لاه‌که به موسای گوت: ئه‌ری ده‌زانی چی روویدا؟! هه‌ر ئه‌وکاته که چووینه په‌نای به‌رده گه‌وره‌که‌وه ئه‌و پشوویه‌مان دا ﴿**فانی نسیت الحوت**﴾ به‌راستی من ماسیه‌که‌م له‌بیر چوو، بو‌تی باس بکه‌م که: هه‌ر له‌وی زیندوو بوویه‌وه و خو‌ی کوتایه ناو ده‌ریاکه و پو‌شت، ﴿**وما انسانيه الا الشيطان ان اذکره**﴾ دیاره هه‌ر شه‌یتانیش له‌بیری برده‌وه بو‌تی بگپرمه‌وه ﴿**واتخذ سبيله في البحر عجبا**﴾ وه‌له‌ای به‌رده‌که ماسی یه‌که به شیویه‌کی زور سه‌یرو سه‌مه‌ره هه‌لبه‌زیه‌وه و پ‌ی‌گی ده‌ریاکه‌ی گرت‌ه به‌ر و پو‌شته ناویه‌وه ﴿^{۶۳} **قال ذلك ما كنا نبع**﴾ موساش وتی: ئیمه‌ش هه‌ر شتیکی وامان ده‌ویست ﴿**فارتدا على آثارهما قصصا**﴾ ئینجا به‌چاو‌گی‌ران به‌ ری‌ی خو‌یان دا گه‌رانه‌وه بو‌ ئه‌و شوینه به جییان هیشتبوو ﴿^{۶۴} **فوجد اعبدا من عبادنا**﴾ ئه‌و‌جا له‌ نزیک به‌رده‌که‌وه به‌ بنده‌یه‌ک له‌ بنده‌کانی ئیمه‌ ئاشنا بوون. جه‌ماوه‌ری زانایان ده‌لین: ئه‌و به‌نده‌یه (خدر) بووه‌وه، (نه‌بی) ش بووه، به‌لام ئایا ئیستا که زیندوووه به‌سه‌ر زه‌ویه‌وه ئه‌ژی - وه‌ک ده‌لین خدری زینده؟ ئه‌وه کو‌مه‌لیکی زوریان به‌م چه‌ند به‌لگه‌یه پییان وایه‌که ئیستا زیندوو نییه‌و نه‌ماوه، یه‌که‌م: له‌باره‌ی (خدر) و (ئیلیاس) وه‌ له‌ئیمامی (بوخاری) پرسیار کرا: ئایا ئیستا هه‌ردوو زیندوون وه‌کو ده‌لین؟! ئه‌ویش گوتی: چون زیندوون، له‌کاتی‌کا پیغه‌مبه‌ر ﷺ که‌می به‌ر له‌مردنی خو‌ی فهرموویه‌تی: ((لا یبقی علی رأس المائۃ ممن هو الیوم علی ظهر الارض احد)). دووه‌م: ئه‌م فهرمووده که‌ئیمامی (موسلیم) هی‌ناویه‌تی و ده‌لین: ((ما من نفس منقوسة یأتی علیها مائۃ سنة وهی یومئذ حیه)). هه‌ر بو‌یه (ئین ته‌یمیه) ش ده‌لی: (ئه‌گه‌ر خدر زیندو بووبا، ده‌بوو به‌اتبایه‌ لای پیغه‌مبه‌رو جیهادی له‌ت‌ه‌ک کردبا، دریزه‌ی ئه‌م باسه‌ له‌ ته‌فسیری (روح المعانی) دایه. ﴿**آتیناه**

فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتَاهُ إِنَّا غَدَاءٌ نَأْخُذُ لَقَيْنَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَضَبٌ ﴿٦٢﴾ قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحَوْتَ وَمَا أَنْسِيهِ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا ﴿٦٣﴾ قَالَ ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْعُ فَارْتَدَّ عَلَىٰ آثَارِهِمَا قَصَصًا ﴿٦٤﴾ فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا ﴿٦٥﴾ قَالَ لَهُ مُوسَىٰ هَلْ أَتَبَعَكَ عَلَىٰ أَنْ تُعَلِّمَ مَعًا عَلِّمْتُ رُشْدًا ﴿٦٦﴾ قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾ وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا ﴿٦٨﴾ قَالَ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا ﴿٦٩﴾ قَالَ فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّىٰ أَحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٧٠﴾ فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ خَرَقَهَا قَالَ أَخَرَقَهَا لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا ﴿٧١﴾ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾ قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرِيقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا ﴿٧٣﴾ فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا لَقِيَا غُلَامًا فَقَتَلَهُ قَالَ أَقْتَلْتَنِي نَفْسًا وَرَكِبَتُنِي بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا ﴿٧٤﴾

رحمة من عندنا﴾ که‌له به‌زه‌یی و میه‌ره‌بان‌یی خو‌مان به‌هه‌روهرمان کرد بوو ﴿**وعلمناه من لدنا علما**﴾ و زانست و زانیاری تاییه‌تیشمان له‌ خو‌مانه‌وه که‌پی ده‌لین (عیلمی له‌دونی) فیرکردبوو.

جا له‌باره‌ی (علم اللدنی) یه‌وه، (شیخ عبدالوهابی شه‌عرانی) ده‌لی: (و‌اما زبده علم التصوف الذی وضع القوم فیه رسائلهم فهو نتیجة العمل بالکتاب والسنة، فمن عمل بما علم تکلم بما تکلّموا، وصار جمیع ما قالوه بعض ما عنده، لأنه کلما ترقی العبد فی باب الأدب مع الله تعالی دق کلامه علی الإفهام). واته: کاکله‌و پوخته‌ی (ته‌صه‌وف) کارکردنه به‌ (قورئان) و (سوننه‌ت) ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ، ئه‌وانه‌ش که ئه‌و قسانه‌یان لی‌ده‌گیرنه‌وه، دیاره کاریان به‌و قورئان و فهرمووده‌یه کردوو که‌فیری بوون، وه‌ ئه‌وه‌ی گوتویانه هیشتا هه‌ر هه‌ندیکی بووه، چونکه هه‌ر به‌نده‌یه‌ک که به

پەيژەي ئەدەب و وێڵدا قسە لەگەڵ خوادا بکاو سەرکەوئ، بێگومان وتەو گفتوگۆیشی زۆر ورد دەبئ و، ھەمووکسێکیش لئێ تێناگات. سەیرئکی تەفسیری (ئالوسی) بکە.

﴿٦٦﴾ **قال له موسى هل اتبعك** ﴿موسا ﷺ پێیگوت: ئاخۆ مۆلەتەم دەدەیت شوینت بکەوم؟ واتە: پوخسەتەم ئەدەیت کە بەردەوام لەگەڵت بم؟﴾ **علي ان تعلمن مما علمت رشدا** ﴿تا لەو زانستەي- لەلایەن، پەرورەدگار تەو- فێرکراویت، منیش فێر بکەیت و نیشانی بەدەي، بەلکو کەلکی ئی وەرگرم لە کاروبارمدا﴾ ﴿٦٧﴾ **قال انك لن تستطيع معي صبرا** ﴿خدر وتی: بەراستی تۆ ھەرگیز لەگەڵ من ھەلناکەیت، ناتوانی خو پارگرییت لەبەرامبەر نیشەکانی منەو، چونکە ھەندئ شت دەبینی لەمنەو، بەروالت لەگەڵ شەریعەتەکەي تۆدا ناگونجئ﴾ ﴿٦٨﴾ **وكيف تصبر على ما لم تحط به خبرا** ﴿وہ چۆن لەناست شتێکدا ئاگات لە بنج و بناوانی نەبئ و، لەپروالتیشدا بە کاریکی ناپەسەند دیاربیت، چۆن دەردەبەي دەنگ نەگەیت، ئەگەرچی لە (غەیب)یشدا ھیکمەتی زۆری تیابئ﴾ ﴿٦٩﴾ **قال ستجدني ان شاء الله صابرا** ﴿موسا بە خدری گوت: ئەگەر خوا ھەزبکا بەخوێراگر دەمبینیت ھەتا لەگەڵتایم ﴿ولا اعصى لك امرا﴾ و لەھیچ فەرمانیکی تۆ سەرپێچی ناکەم﴾ ﴿٧٠﴾ **قال فان اتبعني** ﴿خدر وتی: جا ئەگەر قبۆلتەو بەدوامدا دییت﴾ ﴿٧١﴾ **فلا تسالني عن شيء** ﴿لە ھیکمەتی ھیچ شتێک پرسیارم ئی مەکە﴾ **حتى احدث لك منه ذكرا** ﴿تا خوێم لەکاتی خویدا قسەت بۆ دەکەم و لەنەینێھەکەي ئاگادارت دەکەم.

کونکردنی گەمییەکە!

﴿٧٢﴾ **فانطلقا حتى اذا ركبا في السفينة خرقها** ﴿ئینجا ھەردوو پێکەو پۆیشتن تاکاتی سواری کەشتیەکە بوون و، خدر کونی تیکردو عەیبداري کرد﴾ **قال: اخرقتها لتغرق اهلها** ﴿موسا خوئ پێنەگراو بەسەر سوپمانیکەو وتی: ئاخۆ تۆ ئەم کەشتییە کون دەکەیت، ھەتا ھەموو سەرنشینەکانی نقوم کەیت؟!﴾ **فلقد جئت شيئا امرا** ﴿بەراستی کاریکی بەدەفەر و ناشایستەت کرد﴾ ﴿٧٣﴾ **قال الم اقل انك لن تستطيع معي صبرا** ﴿خدر گوتی: مەگەر پێشتەر پێمنەگوتی تۆ ھەرگیز ناتوانی لەگەڵ من خو پارگریت؟﴾ ﴿٧٤﴾ **قال لا تواخذني بما نسيت** ﴿موسا گوتی: لەمە لەبیرم چوو لێم مەگرە﴾ **ولا ترمقني من امري عسرا** ﴿وہ لەفێربوونی ئەوزانیاریبەدا کە دەمەوئ لەتۆوہ فێربم، سەختگیرم لەگەڵ مەکە، لەفەرموودەیکیشدا ھاتووہ: ((كانت الاولى من موسى نسيانا)) فتح الباری: ٨ / ٢٢٨.

کوشتنی کورە لاوہکە!

﴿٧٥﴾ **فانطلقا حتى اذا لقيا غلاما فقتله** ﴿بەلئ ئەمجارەش پۆژشەکەي ئی وەرگرت و پاشان لەکەشتییەکە دابەزین و پۆیشتن تا لەپێگەدا بەکورپکی تازەلاو گەیشتن و خدر کوشتیئ!!﴾ **قال اقتلت نفسا زكية بغير نفس** ﴿موسا وتی: سەیرە! ئایاکە سێکی پاکي بی گوناھت کوشت، بی ئەوہي کە سێکی کوشتبیت؟!﴾ **فلقد جئت شيئا نكرا** ﴿بەراستی کاریکی زۆر گەورەي ناپەسەندت ئەنجامدا، چونکە ھێمان کونکردنی کەشتیەکە سووکتر بوو، تا کوشتنی ئەو لاوہ بی تاوانە.

کۆتایی جزئی پازدەھەم

والله الحمد والمنة

*** **

* ﴿۷۵﴾ **قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا** ﴿۷۵﴾ خدر وتی: نهی پیم نه گوئی هه رگیز تو ناتوانی له گهل من نارام بگری و هه لکه هیت؟ چونکه من هه ندی شت نه کهم، بهروالت له کاری ناپه سه ندو نابه جی ده چن، به لام له واقعیدا شتیکی نهینیی گرنگی له بندایه ﴿۷۶﴾ **قَالَ اِنْ سَأَلْتَهُ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي** ﴿۷۶﴾ موسا وتی: ده سا نه گهر دواى نه مه جاریکی تر پرسیارى هه رشتیکم لیگردی و ره خنم لیگرتیت، ئیتر هاوړییه تیم مه که ﴿۷۷﴾ **قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِي عَذْرًا** ﴿۷۷﴾ ئیتر به راستی مافی خوته، و له لایه ن منیشه وه بیانوی جیابوونه وه ده ست که وتوو، منیش گله یی و بیانوم نامینی.

سه رگروشته ی راستگر دنده و دیواره که:

﴿۷۷﴾ **فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ** ﴿۷۷﴾ هه ردو پیکه وه پویشن تاگه یشتنه خه لکی شاریک، دیاره بو دیاری کردنی نه وشاره له ناو میژوونو سه کاند کیشه هیه، نه گهرچی هه ندی نه لین: شاری (نه تناکیه) ی ئیستای سه ر به ولاتی سووریه بوو ﴿۷۸﴾ **اسْتَطَعْنَا اٰمِلَهَا** ﴿۷۸﴾ داواى خوړاک و خوارده مه نیان لیگردن، هه روه میوانیک رووبکاته جیگایه ک و برسی بی ﴿۷۹﴾ **فَاَبْوَا اَنْ يَضِيقُوْهُمَا** ﴿۷۹﴾ نه وانیش میوانداریان نه گردن، چونکه خه لکی رژ و چرووک و پیسه که بوون ﴿۸۰﴾ **فَوَجَدَا فِيْهَا جِدَارًا** ﴿۸۰﴾ جا دیواریکیان له وى به دیکرد ﴿۸۱﴾ **يُرِيْدُ اَنْ يَنْقُضَ فَاَقَامَهُ** ﴿۸۱﴾ خه ریکبوو بکه وى، به لام خدر هه لى چنیه وه راستیکرده وه ﴿۸۲﴾ **قَالَ لَوْ شِئْتَ لَاتَّخَذْتَ عَلَيْهِ اٰجْرًا** ﴿۸۲﴾ موسا وتی: نه گهر نار هزوت بووبا بوچا ککر دنده وى نه و دیواره کریهت وه نه گرت ﴿۸۳﴾ **قَالَ هٰذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنَكَ** ﴿۸۳﴾ خدر وتی: نه و ئیستا به پیی قسه ی خو ت له یه ک جیاده بینه وه ﴿۸۴﴾ **سَأْنَبِكَ بِتَاوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا** ﴿۸۴﴾ که میکی تر حکمه ت و نهینى نه و رووداونه ت بوو باسده کهم، له به رام به ریانه وه بی نارام بوویت.

به سه رها تی گه میه که:

﴿۸۵﴾ **اٰمَّا السَّفِيْنَةُ فَكَانَتْ لِمَسٰكِيْنَ يَعْمَلُوْنَ فِى الْبَحْرِ** ﴿۸۵﴾ هوى کونکردنی که شتییه که، نه مه بوو که هی چه ند که سیکى هه ژارو بینوا بوو، له ده ریادا ئیشیان پیده کرد بوژئوییان ﴿۸۶﴾ **فَارَدَتْ اَنْ اَعِيْبَهَا** ﴿۸۶﴾ بویه ویستم به کونکردنی عه بیداری بکه ﴿۸۷﴾ **وَكَانَ رَءَاۤهُمْ مَلِكٌ يَّاخُذُ كُلَّ سَفِيْنَةٍ غَصْبًا** ﴿۸۷﴾ چونکه له پییشیانه وه پاشایه کی سته مکار هه بوو، هه موو که شتییه کی چاک و بی عه یی زهوت ده کرد.

کوشتنی خو لاهه که:

﴿۸۸﴾ **وَامَّا الْغُلَامُ فَكَانَ اَبْوَاهُ مُؤْمِنًا** ﴿۸۸﴾ تا زه لاهه که ش (که کوشتم)! ده مزانی که سروشتی له سه ر بی پړوایی و خوانه ناسیى نه پړاو، باوک و دایکیشی ئیماندارو مو سلمان بوون ﴿۸۹﴾ **فَخَشِيْنَا اَنْ يَرْهَقَهُمَا طَٰغِيَانَا وَكُفْرًا** ﴿۸۹﴾ جا ئیمه ش

﴿۷۵﴾ **قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا** ﴿۷۵﴾ **سَأَلْتَهُ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي** ﴿۷۶﴾ **قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِي عَذْرًا** ﴿۷۷﴾ **فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ** ﴿۷۸﴾ **اسْتَطَعْنَا اٰمِلَهَا** ﴿۷۹﴾ **فَاَبْوَا اَنْ يَضِيقُوْهُمَا** ﴿۸۰﴾ **فَوَجَدَا فِيْهَا جِدَارًا** ﴿۸۱﴾ **يُرِيْدُ اَنْ يَنْقُضَ فَاَقَامَهُ** ﴿۸۲﴾ **قَالَ لَوْ شِئْتَ لَاتَّخَذْتَ عَلَيْهِ اٰجْرًا** ﴿۸۳﴾ **سَأْنَبِكَ بِتَاوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا** ﴿۸۴﴾ **اٰمَّا السَّفِيْنَةُ فَكَانَتْ لِمَسٰكِيْنَ يَعْمَلُوْنَ فِى الْبَحْرِ** ﴿۸۵﴾ **فَارَدَتْ اَنْ اَعِيْبَهَا** ﴿۸۶﴾ **وَكَانَ رَءَاۤهُمْ مَلِكٌ يَّاخُذُ كُلَّ سَفِيْنَةٍ غَصْبًا** ﴿۸۷﴾ **فَخَشِيْنَا اَنْ يَرْهَقَهُمَا طَٰغِيَانَا وَكُفْرًا** ﴿۸۹﴾

ترساین بەسەرکەشی خۆی هەردوو لەخشتە بەرێ و ناچاریان بکات و هەلیان بنێ بەرمو سەرکەشی و بێ بروایی

﴿**فَارَدْنَا أَنْ يَبْدُلَهُمَا رِبْهَما خَيْرًا مِنْهُ زَكَاةً وَأَقْرَبَ رَحْمًا**﴾ ویستمان بەوکارەیه پەرورەدگاریان بۆیان بگۆڕی

بەمنداڵکی چاکتر و پاکتر بە میهرەبان تر.

رووخاندنی دیوارەکە و چاککردنەوی:

﴿**وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ**﴾ دیوارەکەیش کە خەریک بوو ئەکەوت و ئیمەش بەخۆپایی

چاکمان کردووە مانی دوو کۆرە بچکۆلە هەتیو بوو لە شارەکەدا ﴿**وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا**﴾ لەژێرێ گەنجینهیەک

هەبوو کە هی ئەو دوومندالە هەتیو بوو، باوکیان بۆی دانابوون ﴿**وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا**﴾ و باوکیشان خواناس و

پیاوچاک بوو، جا لەبەر خاتری بابیان، خوا پارێزگاری بۆکردبوون، بۆیە ئیمەش ئەو کارەمانکرد، وتمان ئەوەک

لافاوێ دەری بخاو بفەوتی. راقەکەرانێ قورئان ئەلێن: چاکیی و راستیی باوک، سوود بەنەوکانی دەگەیهنێت،

ئەگەر موسلمان بن. ﴿**فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا**﴾ پەرورەدگارت ویستی ئەودوووانە کاتی گەنجینهکەیان

دەستکەوێتووە بگەنە تەمەنی بلوغ و بەهیزبوون ﴿**وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا**﴾ و ئەوسا خەزینەیی خۆیان لەژێر دیوارەکەدا

دەریبێنن ﴿**رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ**﴾ ئەمەیش بەزەیی و میهرەبانییەک بوو لەلایەن پەرورەدگارتووە بەرامبەر بەودوو کۆرە

بچکۆلەیه کردی لەبەر چاکێ باوکیان ﴿**وَمَا فَعَلْتَهُ عَنْ أَمْرِي**﴾ دڵنیاشبە لەخۆمەووە نەمکردووە، بەئکو گشت

بەفەرمانی خوا بوو ﴿**ذَلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا**﴾ ئەو روونکردنەوی ئەوشتانە بوو کەتۆنەتوانی

بەرامبەریان خۆراگر بیت. (تەبەری) ئەلێت: گێڕانەوی ئەم چیرۆکەو، چیرۆکەکی (موسا) و (یوشع)ی هاوڕێیی،

هەر یۆئەویە پەیا مەبەریش ﷺ بۆ سزادانی هاو بەشدانەران و گالتەکەران بەخۆیی و بەقورئانەکی پەلە نەکات.

داستانی موسا و خدر وەک لە (بوخاری) و (موسلیم)دا هاتوو بەم شیوایە بوو: (ئوبە) ئەلێت: پەیا مەبەر ﷺ

فەرمووی: جارێکیان موسا لەناو بەنی ئیسرائیلدا وتاری ئەدا، جا لەودەمەدا لێیان پرسى: کى له هەموو کەس

زانا تر؟ وتی: من، ئینجا لەبەر ئەوە کە نەبوت خوا ئەزانی، خواش لێ بەگلهیی هات و، نیگای بۆ کرد کە لە (مجمع

البحرین)دا بەندەیهکی سالتج وراسالت هەیه، ئەو بەندەیهم لە تۆ زانا تر، موسا وتی: خوا! من چۆن پێی بگەم؟

جا هەر، بەوشیوایە کە قورئان باسی لێوە کرد، پەیا مەبەریش ﷺ روونیکردووە، بەلام ئاخۆ خدر کى بیت؟ لە چ

سەردەمێک ژیا بێ؟ پیغمبەر بووبی؟ یاخود پیاویکی سالتج؟ ئاخۆ ئیستا زیندووبی؟ یان مردووی؟ جابۆ هەریە کە

لەو پرسیارانە جیاوازی وکیشەیهکی زۆر هەیه، هەرچەندە جەماوەری زانایان دەلێن: پیغمبەر نەبوو، ئەگەر چی

(شنقیتی) بەلایەو پیغمبەر بوو، قسەى راستیش هەرئەویە کە ئیستا لەژاندا نەماو و هەرلەکاتی خۆیدا

مردوو، (ئیبنی کەسیر) دەلی: هەر فەرموودەیهک لەبارەى ژین و زیندوویی (خدر)ەو هاتبێ لاوازه، هەر وها

(ئیبنی حەجەر) یش زۆریک لەو فەرموودانەى لاواز کردووە. (اضواء البيان) یش دەلی: ئەو پەرحمەت و (عیلمە

لەدونی)یە خوا بەویدا، بەپێی ئایەتی (وما فَعَلْتَهُ عَنْ أَمْرِي) لەرێ وەحییەو بوو، چونکە هیچ رێیەکی تر جگە

لەو حیی حوکم و بریاری لێوەرناگیری و، بینای حوکمی هیچ شتیکی لەسەرناکری، بەتایبەتی کوشتنی خەلکیکی

بێ تاوان، جاکە وابوو خدر پیغمبەر بوو، بەلێ منیش هەرئەمە (شنقیتی)م بەلاو لەهەقەو نزیکتر، خوایش

باشتر دەزانی.

لهم داستانه دا:

۱- دهبی هه میشه هه ولبدری رابه ریکی زیرهک وهوشمه ند دابنریت، سوودیش له ژیریوی زانسته که ی وهربگری هه وه کو موسا عليه السلام هه ولیداو که وته شوین ئه وزانا بهرپژه، دیاره ئه مه سه رمه شقه بو هه مووکه سیك له هه پایه وپله یه کی زانیارییدا هه بیئت، وه له هه ته مه ن وسانیکدا بیئت دهبی به دوای زاناو که له پییاواندا بگری ولبیان به هره مه ند بیی.

۲- کاکله ی زانستی راسته قینه ی خوایی هه ره له به ندایه تی وخواپه رسته نه وه سه رچاوه دهگری.

۳- فیرموونی زانیاری دهبی بوکارپنکردن بیئت، چونکه موسا عليه السلام به ماموستا که ی خو ی وت: ((مما علمت رشدا)) واته: زانیارییه کم فیربه که بمگه یه نییته ئاوات و مه به سستی خوم.

۴- نابی په له له نیش وکاری روژانه دا بگریت، چونکه گه لی له وکارانه هه یه کاتی گونجاو وشیایان دهوی.

۵- زۆریه ی رووداوه کان دوو دیمه نیان هه یه، دیمه نیکی ناشکرا له ئیمه، دیمه نیکی دیکه ی نادیار، جا هه شتیک له ژیانماندا روودا، نابی به په له بریار بدهین، چونکه گه لی له وکارانه که رووده دن وچیکمه ته که یان له ئیمه وه نادیاره، بو دوایی ده رده که وی که حیکمه تیکی وردی خوایی له بندایه.

۶- دین و ئیمانی باوک که لک ده به خشیی به روله ی بهوادریان، چونکه (خضر) له بهر باوکیکی صالح وچاککاریو به رگری له گه نجینه ی مندا له کان کرد.

۷- زور جار مرؤفه ده بیته ناحه زونه یاری هه رشتیک نه یزانی، ده شی که سیك ئاموژگاری که سیتر بکاو لییشی وه رنه گری و، گله ییش له بابای ئاموژگاریکا.

۸- دهبی قوتابی و شاگرد به رامبه ر به ماموستا که یان زور به ئه ده ب و له سه ر خو بن و له ناست یه که تر دا زوریش خو به که م زان بن.

سه رگروشته ی زیلقه رنه یین:

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الذِّينِ﴾ له باره ی (زولقهر نه یین) یشه وه پرسیا رت لی ده که ن؟ ﴿قُلْ سَأَتْلُوا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا﴾ پییان بلی: ئه ی موحه ممه د ﷺ واهه ندی له به سه ره اتی ئه ویشتان بو یاس ئه که م ﴿إِنَّا مَكْنَا لَهُ فِي الْأَرْضِ﴾ به راستی ئیمه هیرو ده سه لآتمان له زه وییدا پیدا ﴿وَأَتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبِيًّا﴾ وه له هه موو شتیک که پیویست بوو هوکارو ئامرازه که یمان بو ره خساند ﴿فَاتَّبَعَ سَبِيًّا﴾ ئه وسا ئه ویش هو یه کانی به کار هیناو به دوای مه به سستییدا چو تاگه یشته مه به سستی خو ی.

إِنَّا مَكْنَا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَءَاتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبِيًّا ﴿٨٤﴾ فَاتَّبَعَ سَبِيًّا ﴿٨٥﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا قُلْنَا يَا الذِّينِ إِمَانًا تَعَذَّبْ وَإِمَانًا تَتَّخِذْ فِيهِمْ حُسْنًا ﴿٨٦﴾ قَالَ أَأَمَّنْ ظَنُّهُ فَإِنَّهُ يَفْقَهُ تَعَذُّبَهُ نَحْنُ بِذَلِكَ رَبٌّ ﴿٨٧﴾ فَأَتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبِيًّا ﴿٨٨﴾ ثُمَّ اتَّبَعَ سَبِيًّا ﴿٨٩﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَمْ يَجْعَلْ لَهُم مِّن دُونِهَا سَبِيلًا ﴿٩٠﴾ كَذَلِكَ وَفَدَّ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خَيْرًا ﴿٩١﴾ ثُمَّ اتَّبَعَ سَبِيًّا ﴿٩٢﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿٩٣﴾ قَالُوا يَا الذِّينِ إِنْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ جُعِلَ لَكَ خِرَاجٌ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴿٩٤﴾ قَالَ مَا مَكْنِي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿٩٥﴾ أَلَمْ تَوْفِ رَبُّ الْحَدِيدِ حَتَّىٰ إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ قَالَ انفُخُوا حَتَّىٰ إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ أَلَمْ تَوْفِ أُنْفِخْ عَلَيْهِ قِطْرًا ﴿٩٦﴾ فَمَا أَطَاعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا ﴿٩٧﴾

رافە کەرانی قورئان ئەلین: ئەم (زولقەرنەین) هەر ئەسکەندەری یونانییە، توانیویەتی خۆرەلات و خۆرئاوا بخاتە ژێردەسەلاتی خۆیەو، هەربۆیە ناویشیان ناو (ذو القرنین)، چونکە پاشایەکی برادارو چاک و دادگەر بوو، وە لەنیوان سەردەمی عیساو موحمەددا سەلامی خوایان لەسەر بیئت ژیاو. هەرچەندە لەدیاریکردنی ئەم (زولقەرنەین)دا لەناو میژوو نووساندا کیشە هەیە: بۆ نمونە هەندیکیان ئەلین: ئەسکەندەری مەقدونی یونانییەو بەئەسکەندەری رۆمیش بەناوبانگەو، شاگردی (ئەرەستۆی حەکیم) بوو، (٣٠٠) سالی ش پێش لەدایکبوونی عیساو بوو، لەخۆرئاواو و لا تی (ئیتالیای) ئەمرو (فەرەنسەو ئیسپانیای) داگیر کردو، لەولایشەو ئەوبەری دەریای سپیی باکوری ئەفەریقایی داگیرکردو شاری ئەسکەندەرییە دروستکرد، لەم لایشەو هیندستان و چین و ئەوانە داگیرکرد. جا لەگەڵ ئەوانەویدا لە (خورمال)ی سەر بەهەڵبجە سولەیمانیی نەخۆش دەکەوێت و نەمریت، هەندی زانای میژووناسیش ئەلین: تەرمەکیان هیناوتەو بۆشارۆچکە ئەسکەندەرییە لای شاری بەغداو، لەوی بەخاک سپێراو. ئەم زانیارییەم لەتەفسیری نامیی بەدەسکارییەو وەرگرتوو.

زولقەرنەین چوو هەتا گەیشتە خۆرنشین:

﴿^{٨٦} حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ﴾ خۆی و لەشکرەکی کەوتە پێ تا گەیشتە ناوچەکانی خۆرئاوا ﴿وَجَدَهَا تَغْرِبُ فِي عَيْنِ حَمَئَةٍ﴾ واهاتە بەرچاوی خۆر لە گووم و کانیاویکی رەش و لیلدا ئاوا ئەبیئت ﴿وَوَجَدَهَا عِنْدَهَا قَوْمًا﴾ هەرلەویشدا گەلیکی دلرەق و بت پەرست و خوانەناسی دی ﴿قُلْنَا يَاذَا الْقَرْنَيْنِ﴾ وتمان: ئەی زولقەرنەین! ﴿إِنَّا أَنْتَعَذِبُ﴾ دەتوانی سزایان بدە، ئەگەر بەردەوامن لەسەر کوفری خۆیان ﴿وَأَمَّا أَنْ تَتَخَذَ قَبْهَم حَسَنًا﴾ دەستوانی پێگایەکی چاکیان بۆهەڵبژێریت، بانگیان کەیت بۆلای ئایینی خواو چاکەیان لەگەڵ بکەیت ﴿^{٨٧} قَالَ أَمَّا مِنْ ظِلْمٍ﴾ وتی: بەلێ و ئەکەم، بەلام هەرکەسی ستم وهاوبەشی بۆخوا دابنێ و لەسەر بێپروایی خۆیشی بمینیئەو ﴿فَسَوْفَ نَعَذِّبُهُ﴾ ئیمەش لەدوایدا سزای ئەدەین و ئەیکوژین ﴿ثُمَّ يَرِدُ إِلَىٰ رَبِّهِ﴾ پاشانیش دەبریتەو لای پەرورد گاری ﴿فَيَعَذِّبُهُ عَذَابًا نَّكَارًا﴾ ئەوسا ئەویش سزایەکی زۆر سەخت و گەورە دەدا لەدۆزەخدا ﴿^{٨٨} وَأَمَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا﴾ هەرکەسەش برۆی هینا و لەکوفر دوورکەوتەو و کاری پەسەندوچاکی کرد ﴿فَلَهُ جِزَاءٌ الْحَسَنَىٰ﴾ پاداشتی زۆرباشی بۆئەبێ ﴿وَسَنَقُولَ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا﴾ و کاروباری ئەم دۆنیایەشی بۆئاسان دەکەین.

زولقەرنەین گەیشتە خۆرەلات:

﴿^{٨٩} ثُمَّ اتَّبَعَ سَبِيلًا﴾ پاش ئەوەکە و لا تی خۆرئاوای گرت دیسانیش سوودی لەو هۆیانە وەرگرت لەبەردەستیا بوون و، رینگە گرتە بەر بۆ خۆرەلاتیش ﴿^{٩٠} حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ﴾ تا گەیشتە ناوچەکانی خۆرەلات، ﴿وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَمْ نَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سِتْرًا﴾ دیتی خۆر لە پێش چاویدا بەسەر هۆزێکا هەلدی کە هیچ پەناگاو داپۆشەرێکمان لەو نەداونەتی، واتە: هیچ جل و بەرگ و فەرش و رایە خێکیان نەبوو، وە لە دەشتێکی کاکی بەکاکییدا دەژیان و، ئەدارو نەدرەخت و، نەشاخ و کیوی تێدانەبوو، تەنانەت بەکەلکی بیناو ساختمانیش نەدەهات ﴿^{٩١} كَذٰلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا﴾ ئەوسا رەفتارو هەلسووکەوتی (ذو القرنین) لەگەڵ گەلی خۆرەلاتیشدا هەروەکو رەفتارو هەلسووکەوتی وابوو لەگەڵ گەلی خۆرنشیندا، وە بێگومان ئیمە بەتەواویی ئەمانزانی بەوێی ئەو بیری بۆی دەچوو، دەمانزانی سوپاو لەشکرو راولێژکارو دارایی بۆ ئەو جەنگە چەندە.

زولقهرنه یین گه یشته ده قهری لای نا جوج و با جوج:

﴿ **ثم اتبع سببا** ﴾ دیسانه وه پاش رامکردنی ولاتی خوره لات پیگه یه کی ترو هو یه کی تری گرتیه بهر بهر و باکور ﴿ **حتى إذا بلغ بين السدين** ﴾ تا گه یشته نیوان دوو کیوی گه وره کهله باکوری ولاتی چیندان و بوته جیا که ره وهی ولاتی (چین له مه نغولیا) وه له دهورو بهری (ئهرمینیا) و (نازهر بایجان) دا، ﴿ **وجد من دونهما قوما** ﴾ له خواروی دوو کیوه که دا خه لکانیکی دییت بیجگه له دوو دهسته که ی تر ﴿ **لا یکادون یفقهون قولا** ﴾ له وانه بوو له هیج قسه یه که تی نه گهن، واته: خه لکیکی زمانه زان و که ودهن و دوور له شارستانییهت بوون، چونکه له ناوچه یه کی شاخووی و دوور له ناو دهانییدا بوون، وه ئه و خه لکه به دهست دوژمنیکی سهر سهخت به ناوی یا جوج و ما جوج وه گیرۆده ببوون، بویه کاتی دهسه لاته که ی زولقهرنه یین یان دییت، خیرا په نایان پیبرد ﴿ **قالوا یا ذا القرنین** ﴾ و تیان: ئه ی زولقهرنه یین! ﴿ **ان یا جوج و ما جوج مفسدون فی الارض** ﴾ به راستی یا جوج و ما جوج لهم ولاته دا به دفره و خراپه کارن. به لئی.. ئه مانه له نه ژاددا هه ر ئاده مزادن، به لام سیمایان تیکه و لی که یه، هی وایان هه یه کورته بالا یه، هه یانه بالا به رزه، گه لیکی تالانکه رو دزوو پیاو کوژن، هه رچی یان بهر په لکه وی ئه یخون: (عن زینب بنت جحش رضی الله عنها - قالت: ((استيقظ النبی ﷺ من نومه وهو محمر وجهه، وهو يقول لا إله إلا الله، ویل للعرب من شر قد اقترب! فتح اليوم من ردم يأجوج ومأجوج مثل هذا وحلق قلت: یا رسول الله ﷺ: انهلك وفینا الصالحون؟ قال نعم إذا کثر الخبث)) خاتو نه زه ینب خوا لیبرازی بیت ده لیت: پیغه مبه ر ﴿ **له خه و به خه بهر هات، که ره نگو رو خساری سووره لگه راپو! ده یگوت: هاوارو واوه یلا بو (عهره با) له وشه رو خراپی و بهد فه رپییه ی لی یانه وه نزیک بوته وه، وائه مرؤ دهر گای بهر به سه ته که له (یا جوج و ما جوج) ده کریته وه، وه ئه م دوو په نجه یه (په نجه گه وره)، په نجه ی شایه تومان، واته: وه کو ژماره (۹۰) که له لای عهره ب باو بووه به و جو ریه یه کتریان له ژماره نا گادار کردوه. خاتو زه ینب گوتی: ناخو ئیمه ش تیا بجین که خه لکانی صالح و با شمان له نیواندا بیت؟! فهرمووی به لئی هه ر کات زینا و فه سادو و خراپه کاری زو ربوو. پئشه وائه حمه د. ﴿ **فهل نجعل لك خرجا** ﴾ ناخو ئه گونجی ئیمه باج و خه رجی و دیارییه کت بو کو بکه ی نه وه ﴿ **على ان نجعل بیننا و بینهم سدا** ﴾ که له نیوان ئیمه وئه وانه بهر به سه تی که دروست بکه ی، تائه وان نه توانن شالا ومان بو یینن ﴿ **قال ما مکنی فیه ربی خیر** ﴾ زولقهرنه یین وتی: ئه و زانیاری و مال و سامان و دارایی و دهسه لاته ی که په ره و ردگارم پییداوم چاکتره له وه ی ئیوه نه مده نی ﴿ **فاعینونی بقوة** ﴾ سامان پیویست نییه، به لکو ئیوه به هیزی بازووی خو تان یارمه تیم بدن ﴿ **اجعل بینکم و بینهم رما** ﴾ ئه وسا له نیوان ئیوه وئه وانه بهر به سه تیکی ئه ستوور دروست ده که م ﴿ **اتونی زبر الحدید** ﴾ ده ساله ته ئاسنی گه وره م بو یینن و که له که ی بکه ن ﴿ **حتى إذا ساوی بین الصدفین** ﴾ ئه وانیش ئاسنیان له سه ریه که که له که کرد تا دیواریکی دروست کردو ئه م بهر وئه و بهری کیوه که ی پر کرد ﴿ **قال انقضوا** ﴾ ئه و جا وتی: به دهر ورییدا ئاگر هه لکه ن و خو شیکه ن و بیده میئن ﴿ **حتى إذا جعله نارا** ﴾ ئه وانیش کاره که یان نه جامدا تا پارچه ئاسنه کان هه موو بوونه ئاگر و سوور بوونه وه ﴿ **قال اتونی افرغ علیه قطرا** ﴾ ئینجا وتی: ئیستا مسی قال و تواوه م بو یینن با سه ریا بیر ژم، ئه وانیش داوا که یان جیبه جیکردو، ئه میش ئاسنه که ی گو شیی و بوو به یه که پارچه و سه دیکی قایمی دروست کرد ﴿ **فما استطاعوا ان یمظروه** ﴾ ئیتر گیره شیوینه (مفسد) هکان نه یان توانی سه رکه و نه سه ری له بهر ئه ستووری و به رزیی ﴿ **وما استطاعوا له نقبا** ﴾ نه شیانتوانی له خواره وه کونیکه ن له بهر قایمی و مه که می ﴿ **قال هذا رحمة من ربی** ﴾ ئینجا زولقهرنه یین وتی: ئه م دهسه لات و بهر به سه ته رحمه ت و میهره بانیه که بوو له لایه ن په ره و ردگار مه وه پیی به خشیوم، ئه گینا**

ئەوکارە لەتوانای مندا نیە **﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدَ رَبِّي جَعَلَهُ دَكًا﴾** ئینجا ھەراتی بەلینی بەرەللابوونیان لەلایەن پەرورەدگارمەو بەجی گەشت کەکاتی نزیکبونەوێ روژی قیامەتە ئەو بەربەستە وێران ئەکات و ئەیکوتی بەسەریەکاو وردوخاشی دەکا **﴿وَكَانَ وَعْدَ رَبِّي حَقًّا﴾** خۆ بیگومانیشە بەلینی پەرورەدگاری من راست و دروستە و، ھەر وەدی دی.

لەم داستانە میژوو بییەدا:

۱- ھیچ کاریک بی پەیدا کردنی ھوو ئەسبابی شیای خۆی ئەنجام بەخش نابی، وەك زولقەرەنەین پینی ھەلسا: (ثم اتبع سببا) ... سی جار قورئان دووپاتی دەکاتەو.

۲- ھیچ دەولەت و دەسەلاتداریک سەرکەوتوو نابێت تاچاکان و خزمەتگوزاران دابخۆش نەکات و لا سارو خراپکارانیش سزا نەدات، واتە: نابی بەیەك چاوسەیری ھەردوولا بکات.

۳- داوای گران و قورس لەمیلەت شیای دەولەتی ئیسلامی نیە.

۴- نابی ھیچ دەولەتیکی دلسۆز لەداواکارییەکانی گەل بی وەلام بی.

۵- زولقەرەنەین تەنەتی لەگەل ئەوانەدا کە لەقسە تی ئەنەگەیشتن خەریک بوو و داخوازییەکانی وەلام دانەووەو بەربەستەکی بۆ دروستکردن لەگەل ئەو ھەموو ئەزەتەدا.

۶- دروستکردنی ئەمنییەت و پاراستنی ولات، یەكەم مەرجە بۆ ژبانی ئاسوودەیی، بۆیە زولقەرەنەین ئەو ھەموو ھەولە دا بۆبەندکردنی یاجوج ماجوج تا ھیرش نەھیننە سەر ئەوگەلە.

۷- ھەر وەزی و ھاریکاری لەئەنجامدانی کارە گشتییەکاندا لەناو جەماوەردا خالیکی زۆر گرنگە بۆ پیوژی بە دەستھێنان و پاشان بەرگری لیکردنی.

۸- رابەری راستەقینە دەبی ئەو ھەندە سامان و ماددە ی لا گرنگ نەبی، ھەر وەکو پەیامبەرانیشت ئەو رەوشەیان ھەبوو: (لا أسألكم عليه من أجرة).

۹- مروقە ھەرچەندە دەسەلات و ھیزی زۆر لەبەردەستیا بێت نابی لەخوایای و یاخیی بی.

۱۰- ھەمووشتیک تەواو دەبی و دەپوات، ئەگەرچی زۆریش قایم و مەحکەم بی، کەوابوو لەپیکەو نانی سامان و دارایی و دەسەلاتدا دەبی ھوشیار بین.

﴿وَتَرْكُنَا بِمَوْئِدٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ﴾ وەلەو رۆژە بەدواو وازمان لێھێنان تاو ھەو شەپۆل ئەدەن و بەیەكدا دین وەك شەپۆل دەریا، یاخود وازمان لێھێنان بۆ ئەو رۆژە کە بەربەستەکە دەشکێت، ئەوانیش بەپەلە بە کۆمەل

سُورَةُ الْكَافِرَاتِ

الْكَافِرَاتِ

قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّي فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دَكًّا وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا ﴿٩٨﴾ وَتَرْكُنَا بِمَوْئِدٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ وَنَفِخَ فِي الصُّورِ فَجَعَلْنَهُمْ مَعَالٍ ﴿٩٩﴾ وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِلْكَافِرِينَ عَرْضًا ﴿١٠٠﴾ الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غَطَاةٍ عَنْ ذِكْرِي وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا ﴿١٠١﴾ أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِنْ دُونِ أَوْلِيَاءٍ أَنَا أَعْلَنُا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ نُزُلًا ﴿١٠٢﴾ قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا ﴿١٠٣﴾ الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِمْ فَبُخِطُوا أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَزَنًا ﴿١٠٥﴾ ذَلِكَ جَزَاءُكُمْ جَهَنَّمَ بِمَا كَفَرُوا وَتَّخَذُوا آيَاتِي وَرُسُلِي هُزُلًا ﴿١٠٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴿١٠٧﴾ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حِوْلًا ﴿١٠٨﴾ قُلْ لَوْ كَانُ الْبَحْرُ مِدَادًا لَكَلَّمْتُ رَبِّي لَفُدَّ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ كَلِمَتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا ﴿١٠٩﴾ قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَاحِدٌ فَنَ كَانَ يُخَوِّا لِقَاءَ رَبِّهِمْ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ إِنَّ أَحَدًا ﴿١١٠﴾

سُورَةُ الْكَافِرَاتِ

٣٠٤

دینہ دہری، کہنہ وہیش یہ کیکہ لہ نیشانہ کانی روژی قیامت. ﴿ **ونفخ فی الصور فجمعناہم جمعا** ﴾ لہوہو دوا لہنہ فحہی دووہمدا فوو بہ شہ پیووردا ٹہ کری وھ موو کوٹہ کہینہ وہ بو حیساب و کیتاب. دوزخ لہ بہ ردہم خوانہ ناساندا رادہ نری:

﴿ **وعرضا جہنم یومئذ للکافرین عرضا** ﴾ وہ لہ وروژدہ دوزخ بہ شیوہیہ کی زور قورس وناہرہت بو کافرو بی پروایان دہخینہ پرو وھ مووشیان تی دہخین ﴿ **الذین کانت اعینہم فی غطاء عن ذکرى** ﴾ ٹہ وانہی چاویان لہ ناوپہ ردہی لیلی و تارکییدا قوو چاوبوو لہ یادی قورٹانہ کم و نہ یاندہ ویست یادی بکن ﴿ **وکانوا لا یستطیعون سمعا** ﴾ نہ شیانہ توانی بیسن و خویان کردبووہ کہ پولال و حزیان لہ قورٹان نہ دہ کرد ﴿ **افحسب الذین کفروا ان یخذوا عبادى من دونى اولیاء** ﴾ ناخو کافرو بی باوہران لایان وایہ و بیان دہچیٹہ سہر ٹہ گہر - لہ باتی من - ہندی لہ بہندہ کاند بکنہ پشتیوان و دوستی خویان و کہ لکیان پی دہگہیہنن ولہ سزای من پرگاریان دہکھن؟! ﴿ **انا اعتدنا جہنم للکافرین نزلا** ﴾ با ٹہ وانہ چاک بزان کہ بیگومان ٹیمہ دوزخمان کردوٹہ پھ زیرایی و مہنزلگہی بی پروایان ولہوی نیشٹہ جی دہن.

کی زورتر زیانی پیڈہگا لہ کردہ وہ کانیڈا:

﴿ **قل هل ننبئکم بالآخرین اعمالا** ﴾ بلی ٹہی محہمہد ﴿ **ایا پیٹان بلیم: زیانبارترین کہس لای خوا کیہ؟** ﴾ ﴿ **الذین ضل سعیہم فی الحیاة الدنیا** ﴾ ٹہ وانہن کہہول و تی کوٹانہ کانیان لہم ژیانی دونیادا بہہ وانٹہو بی ناوہرؤک دہرچوو، چونکہ بی پروابوون وھہرچیشیان کردبی لییان وھرنہ گراوہ. (تہہری) دلیت: ٹہم ہہرہ شہیہ تہاوی خہ لکانی بیدعہ چی و، خاوہن بیروباوہرہ گہندہل و چہ واشہ کاریہ کان دہگریٹہ وہ. ﴿ **وہم یحسبون انہم یحسنون صنعا** ﴾ لہ گہل ٹہویشدا لایان وایہ کاریکی شیاوو شایستہیان ٹہ نجام داوہ، خویان نہ زانکرد کہ: ناکارچاکی لہ گہل کوفروبی پرواییدا کہ لکی نابی ﴿ **اولئک الذین کفروا بآیات ربہم ولقائہ** ﴾ ٹہ وانہ کہسانیکن کہ بہ نایہ تہ کانی پھروہر دگاریان و بہ گہیشتنی دیداری ٹہو لہ دواپوژدا کافرو بی باوہر بوون ﴿ **فحبطت اعمالہم** ﴾ ٹینجا لہ بہرٹہوہ کردہ و کانیان نابوودو پووچہ لبووہ ﴿ **فلا نقیم لہم یوم القیامہ وزنا** ﴾ ٹینجا ٹیمہش لہ پوژی قیامتہ تدا ہیچ تہرازو میزانیکی سہگینیان بوڈانانی. (واتہ: ہیچ نرخ و بایہ خیہ کیان نابی). (عن ابی ہریرہ ؓ) قال: قال رسول اللہ ؐ: ((انہ لیأتی الرجل العظیم السمین یوم القیامہ، لا یزّن عند اللہ جناح بعوضہ، وقال: اقرؤا ان شئتم: ((فلا نقیم لہم یوم القیامہ وزنا)). متفق علیہ!!

﴿ **ذلک جزاؤہم جہنم** ﴾ ٹہوہ تولہیان بی ناگری دوزخ ﴿ **یما کفروا واتخذوا آیاتی ورسلی ہزوا** ﴾ لہ بہر بی پروایی وگالتہ کردنیان بہ نایہت و بہ پہ یامبہرانی من.

پاداشتی موسلمانہ صالحہ کان:

﴿ **ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات** ﴾ بیگومان ٹہ وانہی ٹیمان و باوہریان ہیٹاو، کردوہی چاکیان ٹہ نجام دا ﴿ **کانت لہم جنات الفردوس نزلا** ﴾ ہر لہ زوہوہ باخہ کانی فیردہ و سمان کردوٹہ جی پھ زیراییان. (عن عبادة بن الصامت ؓ) ان رسول اللہ ؐ قال: ((الجنة مائة درجة، ما بین کل درجتین کما بین السماء والأرض، أعلاها الفردوس، ومنها تفجر أنهار الجنة الأربعة، فإذا سألت اللہ فاسألوا الفردوس)). ونحوہ عن ابی ہریرہ و معاذ بن جبل وغیرہم من الصحابة. متفق علیہ. بہہشت سہ دپلہیہ، دووری ہر یہ کیکیان لہیہ کدی بہقہد دووری ناسمان و زہمینہ لہیہ کتر،

مەزەن و بۆلەن تەريان باخاتى (فېردەوس) ە، ھەرچوار جۆبارە كانى بەھەشتىش ھەرلەوئى ھەلدە قوللەين، ئەوسا ھەركات ئۆۋە داۋاتان لەخوا كرد، فېردەوسى لىيخۋازن.

﴿١٨ خالدين فيها﴾ به هتا هتايش لهويدا ئه ميننه وهو ژيانيان تييدا نه براويه ﴿لا يغيون عنها حولا﴾ هه رگيز بيزار نابن و بو خوشيان داواي جي گوڤكي ناكهن و، قه تيش پييان خوش نيه ليى دهر چن. وشه كاني خوا ته واو نابن، ئه ر دهر ياكانيش بيه مه ركه ف:

﴿١٠٩﴾ **قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مَدَادًا لَكَلَّمْتُ رَبِّي** ﴿﴾ پيڻيان بلي: ٺه گهر بو نووسيني وشهڪاني پهروهردگارم دهريا گشت مەرکهف بي تاحيکمهت ونهنيهڪاني ٺهويان پيڻنوسري ﴿**لَنفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفِدَ كَلِمَاتُ رَبِّي**﴾ پيش لهڪوتايي هيٺاني وتهو بريارهڪاني پهروهردگارم دهريا هموو هلدچوري ﴿**وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا**﴾ ٺههگرچي ٺهوهندهي توبشيان فرياخهڻ بؤڪومهڪان، هئشتا ههركوتايان نايهت.

مەھەممەد ئادەمزا دەو، خواش ھەرىكەت:

﴿١٠﴾ **قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ** پييان بلي ئه‌ي پيغه‌مبەر! **مَنِش تَه‌نَا ه‌رم‌رؤف‌يک‌م وَه‌کِ ئِیوَه‌، وَه‌حِیم بُو د‌ه‌کردی ک‌ه:** ﴿**إِنَّمَا إِلَهُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ**﴾ بليّم به‌راستی ته‌نيا يه‌ک‌خ‌واو په‌رست‌راوه‌يه‌، ته‌ن‌ا خ‌واو په‌رست‌راوِيک‌ي يه‌ک‌تايه‌ ﴿**فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ**﴾ ئينجا ه‌ره‌ک‌ه‌سيک له‌ئيوه ئوميد‌ي به‌گه‌يشتن‌ي د‌يداري په‌روه‌ردگاري خ‌وِي ه‌بِي له‌د‌واړؤژدا ﴿**فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا**﴾ با کاري چاک وکرده‌وي دروست نه‌نجام بدات ﴿**وَلَا يَشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا**﴾ وه له‌په‌رست‌ن‌ي په‌روه‌ردگاري خ‌ويدا ه‌يچ که‌سيک نه‌کاته هاوت‌او هاوبه‌شيني و روپامايي نه‌کات، چونکه خ‌وا ته‌ن‌ا د‌لسؤزيم، وئ‌خ‌لاص وه‌رئ‌ه‌گري، نه‌رياو روپامايي وشيرک و هاوبه‌ش دانان.

(و لله الحمد و المنة).

***

d = (adj d) : 60 : 90 - 19

مؤرخه سید (۹۸) نایه

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

ئەم سوورەتەش ھەربۇ چەسپاندنى يەكتاپە رستىي وزىندووبوونە ھەو پاداشت وتۆلەيە، دەشتوانىن كورتىر بلىين كە: ھەموو تەو ھەركەي تەو حىدو بېوا بوونە بەبوون وتاك وتەنيايى خواي گەورە.. پەيرەووپرۇگرامى ريگاوپىيازى راستان وگومرايان.

* داستانی هندی له په یامبه ران وهکو (زهکهریا) و (یهحیا) ی کوپړی و (مووسا...) / علیهم الصلاة والسلام

* پوداوه میژووییه که ی خاتوو (مهریم) و عیسای کوپی ده گیر پته وه، چونکه ویستی خوا و ابوو که ئه و
موجیزه گه وره یه روویدات به له دایکبوونی عیسا (علیه السلام) بی هیچ جوړه په یوه نندییه کی نیرو مییی! بی ئه وه ی مهریم
مئرد بکات، بۆیه بډی ده لئن: (مریم العذراء).

* له پاشان باسی (ئبراهیم) له گهل باوکیدا دیت، ئینجا نرخاندن وړزدانان بو ئهم په یامېره بهر پزانه: (ئیسحاق، یه عقوب، موسا، هارون، ئیسماعیل، ئیدرس، نوح) -سهلامی خویان له سهریت- دهشتوانین بلیین: دووله سهرسې سوورته که باسی ئه مانیه، ئه لېه ته مه بهستیش له وه راگه یاندنی ئه وراستییه که هه موو

په یامبه ران ههر یهك كاری سهره کیان بووه، ئه ویش یهكتا په رستی و دووركه وتنه وه یه له ههر هاو بهش و بریار دانك، به دهر له شهر یعه ته كهی خوا.

* چهن دیمه نیكي روژی قیامت دینیت، كه چون تاوانباره بی باوه ركان به دهری جهه ننه مدا له سهر ئه ژنؤ كه وتون و چاوه روان فری بدرینه ناویه وه.

* كوتاییشی دیت به دوور راگرتنی خوی گه وره له ههر جوړه هاو به شیک: مندا... هتد. وه به توندترین شیوه به گژ هاو به شدانه راندا دهر واو به هیژترین به لگه یان بو دینیته وه، له سهر بی شریکی خوا.

* ناویشی سووره ی (مهریه م) له، له بهر نه وه تا دنیا دنیا بیت ئه وداستانه سهر سوپهینه ره ههر شكومه ندییت و بو تریته وه، مندا لیک له دایكبوو به بی باوك!! پاشان بو

پاكانه ی دایكه كهی له لاندك و بی شكه دا بیت ه گفتوگوو قسه و باس كه ئه میس دیسانه وه رووداویکی سهر تره مروقه كان گشت اقیان ورده مینی له بهرام به ریه وه، ئه گهر خو نه دهن به دهسته وه.

دهسا سلؤ له مهریم وكوپه كهی (واته: عیسا) تا پوژی دواپی دی، ده باهر به رزو شكومه ند بیت پله ی ژنانی داوینپاك و سهر بلند وهك به رزی و بلندی کیوه كانی كوردستان.

بهم شیوه یه دهست پیده كات: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾
* ﴿كهیص﴾ ئه م پینج پیته: (كاف، ها، یا، عهین، صاد) هیما ی ئیعجازی قورئان، هه روهك له چه ند جیهه كدا باسكرا. زه گه ریا هانا ده باته بهر په روه رینی:

﴿ذكر رحمة ربك عبده زكري﴾ ئه م باسه یادی رهمته و میهره بانیی په روه ردگاری تویه ئه ی موچه ممه دا دهر باره ی (زه كه ریا) به نده ی خوی ﴿إذ نادى ربه نداء خفياً﴾ ئه وده مه كه زور به هیواش وله سهر خو زور به ویل و

به نه دبه وه له میحرابه كهی خویدا هانا وهاواری له په روه ردگاری خو یكرد به دهنگیکی نزم ونه وی، تاخزم وكهس وکاری نه زانی و، پئیش هه موشتیكیش خوا حه زی له ئارامی و له سهر خو یه ﴿قال رب انى وهن العظم منى﴾ گوتی: ئه ی په روه ردگارم! به راستی خو ت چاك ده زانی كه من پی شه و ئیسه كه كانم سیس ولاواز بوون و هیژوپیزم نه ماوه ﴿واشتعل الراس شيباً﴾ و هه موو سهریشم له بهر پیری شو له و تروسكه ی دی ﴿ولم اكن بدعاك ربى شقياً﴾ په روه ردگارم! تا بومه به سته كانم لیت پاراییمه وه، هه رگیز دلشكاوو بی هیوا نه بووم، واته: ئیستایش لوتفت ببی له گه لم ﴿وانى خفت الموالى من ورائى﴾ و به راستی من له دواى خو م له هوژو عه شیرت و خزمانم نیگه رانم، كه وهك پیویست نه زانن ریز له په یامبه ریتی و زانست بگرن ﴿وكانت امراتى عاقراً﴾ و خوشت ناگاداریی و چاك ده زانیت كه هاوسه ركه یشم نه زوكه ﴿فهب لى من لدنك ولية﴾ ده ساتو له گه ل ئه وه شیدا له میهره بانیی خو ت، نهك به پیی

سُورَةُ الزَّكْرِيَّا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كَهْيَعَصَ ﴿١﴾ ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا ﴿٢﴾ إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا ﴿٣﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا ﴿٤﴾ وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا ﴿٥﴾ يَرْنِي يَرْثُ مِنِّي أَلْيَقُوبَ وَأَجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا ﴿٦﴾ يٰزَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا ﴿٧﴾ قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا ﴿٨﴾ قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَى هَيْنٍ وَقَدْ خَلَقْنَاكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا ﴿٩﴾ قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ﴿١٠﴾ فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿١١﴾

۳۰۵

باور نه ریت مندالیکی چاکم پییبه خشه، تا ببی به جیگه دارم و پریز له و خانه واده و مه قامه بگری ﴿**یرثنی ویرث من آل یعقوب**﴾ و میراتی من و خانه دانی یه عقوب و هر گری و بیته جینشینمان و، ئیش و کاره کانیش بگریته دست. جاقسه ی راست لهم جیگایه دا نه وه یه که: مه به ست به و میراته له زه که ریای بگری، میراتی پیغه مبه رایه تییه، نه که میراتی مال و دارایی، چونکه پیغه مبه ر ۴۴ فهرموویته: ((إنا معشر الأنبياء لا نُورث، ما تركناه صدقة)) واته: هر گیز میرات له ئیمه ی دهسته ی پیغه مبه ران ناگیردری و، هر چیمان پاش خومان به جیهیشت ده بیته خیر و صه ده قه وده دریته (بیت المال) ی موسلمانان/ بوخاری: فی الفرائض (۶۲۲۷). و ده فهرموی: (إن العلماء ورثة الأنبياء لم یورثوا دینارا و لادهما ورثوا العلم)) واته: بیگومانه که گشت زانایان میراتگرو جینشین پیغه مبه ران، دیاره که پیغه مبه رانیش دینار و دره میان و پاش نه که و توه، به لکو زانست و زانیاریان و پاش خستوه. نه بو و داود (۳۶۴۱). و ه هروها له ته فسیری ئایه تی: (وورث سلیمان داود) دا، زاناکان به در له زانایانی شیعه هه مان رایان هه یه ﴿**واجعله رب رضیا**﴾ ئه ی په روه ردگاری من! هیوامه خو ت و به نده چاکه کانت له کردار و هه لسوکه و تی رازی بن.

خوا دو عاکه ی زه که ریای قه بولگرددو یه حیای پییبه خشی:

لهم چهند ئایه ته دا خوی دلوقان، و ه لای زه که ریای ده داته وه و ده فهرموی: ﴿**یا زکریا إنا نبشرك بغلام**﴾ ئه ی زه که ریای به راستیی ئیمه مژده ی کوریکت ده دینی ﴿**اسمه یحیی**﴾ ناوی یه حیایه ﴿**لم نجعل له من قبل سمیا**﴾ که به ر له و، ناوی وانه بو وه و که سمان هاوناوی نه ونه کردوه ﴿**قال رب انی یکون لی غلام**﴾ زه که ریای له خوشیا گوتی: په روه ردگار! جاکوا لهم ته مه نه دا من کورم ده بی ﴿**وکان امراتی عاقرا**﴾ وژنه که شم نه زو که ﴿**وقد بلغت من الکبر عتیا**﴾ و خویشم له بهر پیری که له لام و جومگه کانی له شم ته و او لاوازن و ئو فتاده بووم. ته فسیره کان ده لئین: ته مه نی زه که ریای نه و حه له (۱۲۰) سال بو و، ته مه نی خیزانه که یشی (۹۸) سال! ﴿**قال کذلک**﴾ په یامه ی نه که ی خوا گوتی: بریار ناوایه پیم گوتی ﴿**قال ربک هو علی هین**﴾ په روه ردگاریشت ده فهرموی: سه ری سوورنه مینی، چونکه نه م کاره لای من زور ناسانه ﴿**وقد خلقتک من قبل ولم تک شیئا**﴾ خو له پییش یه حیاشدا خو تم هر له نه بوون دروست کرد و هیچ شتی نه بوویت، واته: هه روه کو تو م له نه بوونه وه به دی هیئا، هه رئاواش ده توانم (یه حیات) ت بو به دی بینم ﴿**قال رب اجعل لی آیه**﴾ زه که ریای بو دنیایی خوی گوتی: ئه ی په روه ردگار! بو زکیرپوونی هاوسه ره که م نیشانه یه کم بو به دی بیته ﴿**قال آیتک الا تکلم الناس ثلاث لیلای سویا**﴾ خوا فهرموی: نیشانه به لگه ی هاتنه دی نه و مژده یه نه وه یه تا سی شه وان و سی رۆژان بی نه وه هیچ وه یه که ته ه بی ناتوانی قسه له گه ل خه لکدا بکه یت ﴿**فخرج علی قومه من المحراب**﴾ جادوا ی نه و کاره ساته به دنیایه یه که وه له میحرابی نویژه که یه وه چوو ده روه و روویکرده هوز په یه روه که رانی خوی. (محراب) هه ندی نه لئین: له (حرب) هه وه و هر گیراوه، وه ک بلئی: پیای (میحراب) هه میشه له گه ل شه یتان و هه و او ئارزودا له جه نگیاه هه ندی دیکه نه لئین: له (حهره) هه وه هاتوه: وه ک بلئی: پیای میحراب هه میشه خه سته و ماندوه! ﴿**فأوحی الیهم ان سبحوا بکرة و عشیا**﴾ به هیما و ئاماژه پیگوتن له بهرام به ر به خشه کانی خوا وه به یانیان و ئیواران هر ته سبیحاتی خوا بلین و، خه ریکی ویردو نه و را دین.

په سنی یه حیای له دا یکبوونی:

هه رکه یه حیای له دا یکبو و، پاشان گه وره بوو و گه یشته نه و ته مه نه ی که فهرمانی پیغه مبه ریته پیبدری، پیمان گوت: ﴿**یا یحیی خذ الکتاب بقوة**﴾ ئه ی یه حیای! به هرچی تواناته نه و نامه ی ته و راته بگره و کار و ره فتاری پیبکه

﴿**وَاتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًا**﴾ و هیشتا هه زاپوو مندال بوو، بیر تیژدیو زرنگیی و کارزانیمان پیبهبه خشیی بو تیگه شتنی ناین ﴿**۱۲ وَحَنَانًا مِّن لَّدُنَّا وَزَكَاةً**﴾ لهگه له دلسوزیو پاکژیی له لایه ن خوْمانه وه وله کرداری نا په سه ندیش پاکمان کرده وه دوورمان خسته وه ﴿**وَكَانَ تَقِيًّا**﴾ وه که سیکی له خواترس و پاریزگاریش بوو، هه رگیز بو کاری خراپه بیر نه نه کرده وه ﴿**۱۴ وَبِرًا بِوَالِدَيْهِ**﴾ وه لهگه له باوک و دایکیشیا چاک رهفتارو جوان گوفتار بوو ﴿**وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا**﴾ هه رگیز ده عیه بازو یاخی و سه ریچی که رنه بوو به رامبه ره فرمانه کانی خوا ﴿**۱۵ وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ**﴾ دروود و سلاوی لیبی روژی که له دایکبو وه ﴿**وَيَوْمَ يَمُوتُ**﴾ و روژی ده مرئی ﴿**وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا**﴾ و روژیکیش زیندوو نه کریته وه وه له ده ستی.

مهریهم و له دایه کبونی عیسا:

﴿**۱۲ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ**﴾ له قورئانه داس و یادی (مهریهم) یش بکه، لهه باسه ددا داستانیکی سه ره سوپه نه رده بیسیت! ﴿**إِذْ انْتَبَذَتْ مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا**﴾ کاتی دوور له کهس و کاری که ناری گرت و جیگایه کی خو ره لاتی بو خو ی هه لبرارد بو خوا په رستی، واته: له به شی خو ره لاتی قودسدا ﴿**۱۳ فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا**﴾ له نیوان خو ی و نه واندا په رده یه کی دانا تا چاکتر بتوانی خوا په رستی بکات ﴿**فَارْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا**﴾ ئیمه یش روخی خو مان (جوبره نیل) نارد لای ﴿**فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا**﴾ نه وس له سیمای پیاو یکدا نه که له شیوه ی فریشته دا خو ی نیشاندا واته بهر چاوی تا نه ترسی و کاره که ی لا قورس نه بیئت ﴿**۱۸ قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ**﴾ کاتی که چاوی پیکه وت ترسا خراپه کار بیئت بویه گوتی: به راستیی من په نا ده به مه بهر خوی به به زهی له زهره رو زیانی تو ﴿**إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا**﴾ ده سه نه گه ره تو که سیکی خو پاریزو له خوا ترسییت لیمه وه نزیک مه به ﴿**۱۹ قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ**﴾ جوبره نیل

يٰۤيَحْيٰۤى خُذِ الْكِتٰبَ بِقُوَّةٍ وَّ اٰتَيْنٰهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا ۚ وَحَنٰنًا مِّنْ لَّدُنَّا وَزَكٰوةً ۚ وَكَانَ تَقِيًّا ۚ وَبَرًّاۢ بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا ۚ وَسَلَّمَ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ يَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ۚ وَاذْكُرْ فِى الْكِتٰبِ مَرْيَمَ اِذْ اَنْتَبَذَتْ مِنْ اٰهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا ۚ فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُوْنِهِمْ حِجَابًا ۚ فَارْسَلْنَا اِلَيْهَا رُوْحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ۚ قَالَتْ اِنِّىْٓ اَعُوْذُ بِالرَّحْمٰنِ مِنْكَ اِنْ كُنْتَ تَقِيًّا ۚ قَالَ اِنَّمَا اَنَا رَسُوْلُ رَبِّكَ لَا هَبْ لَكَ عَلٰمًا زَكِيًّا ۚ قَالَتْ اَنْىَٓ يَكُوْنُ لِىْ عَلَمٌ وَلَمْ يَمَسُّنِىْٓ بَشَرٌ وَّلَمْ اَكُ بَغِيًّا ۚ قَالَ كَذٰلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَىٰ هٰٓئِنٍ لِّنَجْعَلَهٗٓ اٰيَةً لِّلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِّنَّا وَكَانَ اَمْرًا مَّقْضٰیًّا ۚ فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ بِهٖ مَكَانًا قَصِيًّا ۚ فَاجَاَهَا الْمَخَاضُ اِلٰى جِذْعِ النَّخْلَةِ ۚ قَالَتْ يَلٰٓئِيْنِىْٓ مِثْقَلُ هٰذَا وَكُنْتُ نَسِيًّا مِّنْ سَيِّئًا ۚ فَادْبَحْنَا مِنْ تَحْتِهَا اَلَّا تَحْزَنِىْٓ قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا ۚ وَهٰزِىْ اِلَيْكَ جِذْعُ النَّخْلَةِ سَقَطَ عَلٰىكَ رَطْبًا جَنِيًّا ۚ

وتی: مه ترسه به راستیی من ته نه هه ره وانه کراوی په روه ردگاری تو م نه وه که سه نیم لی لی نه ترسیت ﴿**لَا هَبْ لَكَ غَلَامًا زَكِيًّا**﴾ هاتووم به فره مانى خوا کوړیکى چاک و پاکت پیبهبه خشم ﴿**۲۰ قَالَتْ اَنْىَٓ يَكُوْنُ لِىْ غُلَامٌ**﴾ مهریهم وتی: جامن چو ن کوړم نه بى؟! ﴿**وَلَمْ يَمَسُّنِىْٓ بَشَرٌ**﴾ که تا ئیستا شوم نه کرده وه هیچ که سیک ده ستی لی نه داوم ﴿**وَلَمْ اَكُ بَغِيًّا**﴾ و هه رگیز که سیکی داوین پیسیش نه بووم ﴿**قَالَ كَذٰلِكَ**﴾ جوبریل وتی: بریار بهم شیوه یه ﴿**۲۱ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَىٰ هٰٓئِنٍ**﴾ و په روه ردگاری تو فره موویه: نه م کاره به خشینی مندال بى شوو کردن بو من ئاسانه ﴿**وَلَنَجْعَلَهٗٓ اٰيَةً لِّلنَّاسِ**﴾ بو نه وه ی بیکه ی نه نایه ت و نیشانه یه که بو مه ردوم له سه ره ده سه لاتی خو م ﴿**وَرَحْمَةً مِّنَّا**﴾ چاکه و میهره بانیه یه کیش بیئت له ئیمه وه، چونکه نه و منداله ده که مه په یامبه رو ری نیشانده ر ﴿**وَكَانَ اَمْرًا مَّقْضٰیًّا**﴾ نه م مه سه له یه ش بریاریکى بر او یه و هه ر پیش دى، به هیچ شیوه یه که ناگوړى و قسه ی ناو.

لهكوی هینا؟ **﴿۲۱﴾ فاشارت إلیه** مهریه‌میش هیچی نه‌گوت: به‌لکو ئاماژه‌ی بۆ عیسا کرد، واته: له‌گه‌ل ئه‌ودا قسه بکه‌ن و ئه‌و وه‌لامتان بداته‌وه **﴿قالوا کیف نکلّم من کان فی المهد صبیا﴾** ئه‌وانیش به‌ سه‌رسورمانیکه‌وه وتیان: جاپۆن ئیمه له‌گه‌ل منداڵیکی ساواى نیولانک و سه‌ربیشکه‌دا قسه بکه‌ین؟ ئه‌م لاقرتیی وگالته‌یه چییه؟ **﴿۲۲﴾ قال انی عبدالله﴾** له‌ناکاو عیسا هاته‌گفت و وتی: به‌لئى من به‌نده‌ی خوا، به‌ده‌سه‌لاتی خو‌ی بی‌باوک دروستی کردووم **﴿تانی الکتاب وجعلنی نبیا﴾** نامه‌م پئی ئه‌داو ده‌شمکاته په‌یامبه‌ر **﴿۲۳﴾ وجعلنی مبارکا اینما کنت﴾** له‌ هه‌رجیگایه‌کیشدا بېم پیرۆزم ده‌کا **﴿و اوصانی بالصلاة والزكاة ما دمت حیا﴾** رایشی سپاردووم هه‌تا ماوم نوێژ بکه‌م و زه‌کات بده‌م **﴿۲۴﴾ وبرا بوالدتی﴾** و چاکه‌کار وگوى له‌مستی دایکیشم بـ **﴿ولم يجعلنی جبارا شقیا﴾** نه‌شی کردووم به‌ زۆرداریکی مله‌وهر **﴿۲۵﴾ والسلام علی یوم ولدت ویوم اموت و یوم ابعث حیا﴾** وه‌ سلوو درودی خوا، له‌سه‌ربى، رۆژى له‌دایکبووم و، رۆژى که‌ ئه‌رم و، رۆژیکیش زیندوو ئه‌کریمه‌وه.

قسه‌ی راست: عیسا به‌نده‌ی خواجه:

﴿۲۶﴾ ذلک عیسی ابن مریم﴾ ئه‌و وه‌سفکراوه به‌م سیفه‌تانه عیساى کورى مهریه‌م بوو **﴿قول الحق الذی فیہ یمترون﴾** قسه‌ی راستیش ده‌رباره‌ی ئه‌و هه‌رئه‌مه‌یه، که‌چی ئه‌وان تیايدا به‌دگومان و دوودلن، ئه‌وته (ئه‌سارا) به‌ نه‌فامیی و بى به‌لگه‌ ده‌للین: کورى خواجه! جووله‌که‌کانیش ده‌للین: له‌داوین پیسی په‌یدا بووه **﴿۲۷﴾ ماکان لله ان یتخذ من ولد﴾** خو‌هه‌رگیز بۆ خوا ناوه‌شیته‌وه منداڵی هه‌بى، چونکه‌ منداڵ له‌گه‌ل خواجه‌تیدا ناگونجیت **﴿سیحانه﴾** خوا پاکه‌و بیخه‌وشه له‌وه‌ی ئه‌وانه ده‌للین **﴿۲۸﴾ اذ قضی امرا﴾** ده‌سه‌لاتداریکی وایه، هه‌رکه‌ ویستی بریارى کارى بدا **﴿فانما یقول له‌کن فیکون﴾** ته‌نها هه‌رئه‌وه‌نده‌ی ده‌وى پئی بلئى: به‌ه! ئه‌ویش ده‌ست به‌جى ده‌بى و، پیویست به‌ به‌کاره‌ینانی هۆو سه‌به‌ب نیه، هه‌تا سه‌ر له‌شیوه‌ی له‌دایکبوونی عیسا بکریته‌وه، وه‌کو خویشی له‌ سووره‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی: (ان مثل عیسی عندالله کمثل آدم خلقه من تراب ثم قال له‌کن فیکون) ۵۹/۳ **﴿۲۹﴾ وان الله ربکم فاعبدوه﴾** بیگومانن هه‌ر خواجه په‌وه‌ردگاری من و، په‌روه‌ردگاری ئیوه‌ش، که‌وا بوو هه‌ر به‌ته‌نیا ئه‌و به‌ه‌رستن و هاوتا و هاوه‌لی بۆ دامه‌نن **﴿هذا صراط مستقیم﴾** هه‌رئه‌مه‌یشه ریگا و ریبازی راست و دروست که‌ من وه‌سیه‌تم بۆ کردن، ده‌سا ئیوه‌ش به‌رده‌وام له‌سه‌ری بچن **﴿۳۰﴾ فاختلف الأحزاب من بینهم﴾** که‌چی له‌گه‌ل ئه‌وه‌یشدا هه‌ردواى عیسا هیندی له‌وگروپ و ده‌ستانه له‌نیوان خویاندا سه‌باره‌ت به‌عیسا ناکوکی و دووده‌نگی و راوبۆچوونی جیاوازیان بوو هه‌یان بوو پئی وابوو عیسا کورى خواجه! هه‌یشبوو ئه‌یوت: له‌ داوین پیسی په‌یدا بووه!

هه‌ر بۆیه ئیمپراتۆری رۆمانی (قوسته‌نتین) ناو، کوڤیکی بۆ (۲۱۷۰) قه‌شه به‌ست سه‌باره‌ت به‌ شیوه‌ی له‌ دایکبوونی عیسا، ده‌رنجام که‌وته‌نه ناو مشت و مڤیکی ئیجگار ئالۆزه‌وه.. هه‌ندیکیان وتیان: عیسا خواجه و هاوته سه‌ر زه‌ویی، کى بژیه‌نی ده‌یژه‌نی و، ویستی له‌ هه‌رکه‌سیش بى، ده‌یمرنی، له‌ پاشان سه‌رکه‌وتوته‌وه بۆ ئاسمان! هه‌ندیکی ترو تیان: یه‌کیکه‌ له‌و سى شته‌ی (الأقانیم الثلاثه) که‌ خویان ئی پیکه‌اتووه: (الأب والإبن و الروح القدس!) بڤیکی تریان وتیان: یه‌کیکه‌ له‌سى خواکه: (الله، عیسا، دایکی عیسا)! ده‌سته‌یه‌کی تر گوتیان: نه‌خیر، به‌نده‌و په‌یامبه‌رو فه‌رمان و وشه‌ی خواجه.. وه‌ه‌روه‌ها هه‌ریه‌که‌ بۆچوونی خو‌ی ده‌رپری و، به‌ ئه‌نجام نه‌گه‌یشتن و، وته‌کانیان به‌ دلی ئیمپراتۆر نه‌بوون و بلاوه‌ی پیکردن، به‌ده‌ر له‌کومه‌لیکی که‌میان، ئه‌وانه‌یان گوتیان: عیسا کورى مهریه‌مه‌و خواى کارزان پییبه‌خشیوه **﴿تویل للذین کفروا من مشهد یوم عظیم﴾** ده‌سا ئاهو ئاله‌ و سزا بۆئه‌وه‌که‌سانه‌یه که‌به‌ه حیساب و کیتابی رۆژگه‌وره‌و سه‌خته‌که‌ی قیامه‌ت کافرو بى برون. (عوباده‌ی کورى سامیت)

دهلئيت پيغه مبهريه فرموي: ((مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ عِيسَى عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ، وَأَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ، وَالنَّارَ حَقٌّ، ادْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ عَلَى مَا كَانَ مِنَ الْعَمَلِ))
 بوخاري ۵۷/۶، واته: ههركه سئ شايه دي بدا كه: خوا تاك وته نيايهو، موحه ممه د بهندهو پيغه مبهري خوايهو،
 (عيسا)ش هه بهندهو پيغه مبهري خوايهو، به وشه و فهرمانى نهو بووهو، هاويشتوويه بو مهريه و، روحي خوايهو
 به فهرمانى نهو بووهو، بشلئيت به ههشت راسته، ناگري دوزخ راسته، نهوا خوا دهيباته به ههشتوه، نيت
 كاروكرده وي هه رجور بووي ﴿^{۲۸} **اسمع بهم وابصر يوم ياتوننا**﴾ نهگه چي نهوانه نه مرؤ له دنيا دا ههق
 وراستيه كان نابين، به لام نهو روژه كه دينه لامان، زور چاك دهبيسن و زور چاك دهبين! واته: ناتوان به ههچ

جوريك خويان له راستيه كان لابه دن، بزيه به راشكاوي
 دهلئ: (ربنا ابصرنا و سمعنا فارجعنا ..) ۱۲/۲۲ ﴿**لكن**
الظالمون اليوم في ضلال مبين﴾ به لام نه مرؤ كه هيشتا
 له دنيا دان سته مكاره كان له سه رليشيو ايويان و راستي
 نابين و، ههق نابيسن و دواي ههق ناكهون ﴿^{۲۹} **وانذرهم**
يوم الحسرة﴾ وه له روژي شاهو و ناله و خه م و خهفت و
 په شيماني (يوم الحسرة) ناگاداريان بكهو بيانترسيه ﴿**إذ**
قضى الأمر﴾ نهو حهله له لايه خواي په روه رينه وه بريار
 دهري كه: دهسته يهك بو به ههشت و، دهسته يه كيش بو
 دوزخ رهوانه بكرين ﴿**وهم في غفلة**﴾ كه چي نهوانه هيمان
 له غه فله تدان و، به خويان نه زانيوه ﴿**وهم لا يؤمنون**﴾ و خوشيان
 له بپروا بواردووهو، ددان به زيندوو بوونه وهو پاداشت و
 توله شدا نانين، نيمامي (ته بهري) بو پشتگيري نهو راستيه
 نه م فرموده يه ديني و ده فرموي: ((فليس نفس إلا وهي
 تنظر إلى بيت في الجنة وبيت في النار، وهو يوم الحسرة،
 فيرى أهل النار البيت الذي في الجنة، فيقال لهم: لو عملتم،
 فتأخذهم الحسرة، قال: ويرى أهل الجنة البيت الذي في

وَأَنْذَرَهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ
 ﴿٣١﴾ إِنَّا نَحْنُ نَرِثُ الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٣٢﴾ وَأَذْكُرُ
 فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِذْ كَانَ صَادِقَ نَبِيًّا ﴿٣٣﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَأْتِ
 لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا ﴿٣٤﴾ يَأْتِ
 إِنِّي قَدْ جَاءَ فِي مِصْرَ الْعِلْمِ مَا لَكَ يَا ابْنُ آدَمَ فَأَتَيْتَ هَذَا صِرَاطًا
 سَوِيًّا ﴿٣٥﴾ يَأْتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ
 عَصِيًّا ﴿٣٦﴾ يَأْتِ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمَنِ
 فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا ﴿٣٧﴾ قَالَ أَرَأَيْتَ أَنْتَ عَنْ إِلَهِي
 يَتَّبِعُهُمْ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ لَأَرْجِمَنَّكَ وَاجْعَلَنِي مَلِيًّا ﴿٣٨﴾ قَالَ
 سَلَّمَ عَلَيْكَ سَأَسْتَغْفِرُكَ رَبِّي أَنْذَكَ كَذَبٌ فِي حَقِّي ﴿٣٩﴾
 وَأَعِزَّنَا لَكُمْ وَمَا نَدْعُوكَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُوا رَبِّي عَشْيَ
 أَلَا أَكُونُ بِدَعَاءِ رَبِّي شَفِيًّا ﴿٤٠﴾ فَلَمَّا أَعَزَّنَاهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ
 مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا ﴿٤١﴾
 وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا ﴿٤٢﴾
 وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ مُوسَى إِذْ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٤٣﴾
 وَلَقَدْ مَنَّا

النار فيقال: لولا أن من الله عليكم ..) واته: هه موو كه سيك ته ماشاي مائيك له به ههشتدو، مالى له ناگردا دهكا دياره
 نهو روژه يه، روژي داخ و كه سه رهوسا كه دوزخ خيه كان نهو ماله رازوه له به ههشتدو دهبين، پييان دهگوتريت:
 خوژكه! له دنيا دا كارتان بو دهكردو نيستا دهبويه مالى نيوه نهوسا خه م و خهفت دايان دهگريت! له ولا شه وه
 كه به ههشتيه كان نهو مال و جيگايه له دوزخ خدا ناماده كراوه دهبين، پييان دهگوتريت: نهگه خوا فزل و منه تي
 نه كردها به رامبه رتان نيستا دوزخ جيگاي نيوش دهبو! ته بهري: ۸۸ / ۱۷ ﴿**إنا نحن نرث الأرض ومن عليها**
 بى تاقهت مه به ليان، چونكه بيگومانه كه سه ره نجهام نه م زهوييه وهه رچيش وابه سهريه وه بو دواجار هه بوئييه
 ده مينيت ﴿**والينا يرجعون**﴾ و گشتيستان دهگيرد رينه وه بولاي نييه، جائيتر نهو كاته ههركه سه به پيني شياويي
 كردهو كهاني خو پاداشت وتوله وه ره گري.

باسیکی ئیبراهیم و یه ندی بۆ بابی:

﴿**واذکر فی الکتاب ابراهیم**﴾ لهه قورئانهدا گۆشهیه که له یادو باسی ئیبراهیمیش بۆ هۆزه کهت بگیره وه
 ﴿**انه کان صدیقاً نبیاً**﴾ که به راستیی ئه وه که سایه تییه که بووه هه رده م له کارو وتاریدا زۆر راستگۆ و په یامبه ری
 خوایش بوو هه رگیز درۆی نه ده کرد، بئی نه ده په رست، جا که وایه بابه تاییه ت عه ره به کان - که خۆیان به نه وه ی
 نه وه زانن - چاوی لی بکه ن و، ئتیر بتیش نه په رستن ﴿**اذ قال لابییه یا ابت**﴾ ئه وه ده مه ی به باوکی خۆی (نازه ر)
 وت: بابا! ﴿**لم تعبد ما لایسمع ولا یبصر**﴾ تۆ بۆچی شتیکی وا ئه په رستی که نه ئه بیسی و، نه ئه بیسی؟! ﴿**ولا یغنی
 عنک شیئاً**﴾ و نه ئه یشتوانی له کاتی ته نگانه دا هیچ زیانیکت لیوه دوورخا و بی نیازت کا ﴿**یا ابت انی قد جاونی
 من العلم مالم یاتک**﴾ بابا! بیگومانه من هه ندی شت ده زانم له بهاری زیندوو بوونه وه سزای بت په رستان - که له
 لایه ن خوا وه بۆم هاتوه - بۆ تۆ نه هاتوه، ﴿**فاتبعنی اهدیک صراطاً سویاً**﴾ جا داوات لی ئه که م له من په یه ری بکه،
 شارمه زای ریگه یه کی راستت ده که م ﴿**یا ابت لا تعبد الشیطان**﴾ بابا! شه یقان مه په رسته، گۆیرایه لی مه که،
 بتانیشت مه په رسته ﴿**ان الشیطان کان للرحمن عصیا**﴾ چونکه شه یقان له فره مانی خوا ی به خشنده یاخی بووه، ﴿**یا
 ابت انی اخاف ان یمسک عذاب من الرحمن**﴾ بابا! به راستیی من له وه نه ترسم ئه گه ر تۆ به و حاله وه به ری له خوا ی
 میهره بانه وه تووشی سزایه کی گه وه ببی ﴿**فتکون للشیطان ولیاً**﴾ ئه وه کاته ببییه دۆستی شه یقان له دۆزه خدا ﴿**قال
 ارغب انت عن الہتی یا ابراهیم**﴾ باوکی به سه ختییه که وه وتی: ئاخۆ ئه ی ئیبراهیم! تۆ ئه وه نده بیزاری له
 خواکانم؟ ﴿**لئن لم تنته لأرجمنک**﴾ بیگومان ئه گه ر تۆ ده س هه لئه گریت له باسکردنی خواکانی من به خراپه، لیئت
 قبول ناکه م و به رده بارانت ئه که م ﴿**واهجرنی ملیاً**﴾ ده بۆ ماوه یه کی دوورو دریش لیم وه دور به و نه تبینم،
 به لی بابی ئیبراهیم ئا به وشیه توندو تیژیه رو به رووی ئیبراهیم ده بیته وه که چی ئه م هیشتا له وه لامدا ﴿**قال
 سلام علیک**﴾ وتی: سه لامت له سه ربی و، هه رگیز تووشی ناخۆشی نه ییت له لایه ن منه وه، جه ماوه ری زانایان شه لاین:
 مه به ست به م (سلا و) ه، سلاوی لیک پچران وجیا بوونه وه یه. هه ربۆیه ش شه لاین: نابی له سلا وکردندا ده ست پیشت
 خه ری بۆ کافر بگریت، وه که ده فره موی: (لا یبدأ الکافر بالسلام). هه ندیکیش شه لاین: نه خیر، ئه و سلا و، سلاوی
 هه قیقی و و زا له یه کتر هینانه، که و بوو - وه (ئین عویه ینه) ئه لی - کافر به رله وه سلا و لی بکات، تۆ ده توانی
 سلاوی لی بکه ی. چونکه خوا ئه فره مویت: (لا ینهاک الله عن الذین لم یقاتلوکم فی الدین ولم یخرجوکم من دیارکم ان
 تبره و تم قسطوا الیه م...) ۸/۶۰ (قورتوبی) یش ئه م رایه ی (ئین عویه ینه) هه لئه بیژی و، فره مووده یه کی شی
 هینا وه، که ئیمامی بوخاری به ژماره (۶۲۵۴) له (باب الاستئذان) دا ریوایه تی کردوه ﴿**ساستغفرک ربی**﴾ له
 په ره رده گارم داوا ی لیبوردن بۆ ئه که م تا له گونا که کانت خۆش ببی، به لی... ئه ده ب و ویلی کوپ له گه ل باوکدا هه ر
 ده بی به م جوړیه بیئت ﴿**انه کان بی حفیا**﴾ چونکه به راستیی ئه وه هه میشه به رامبه ر من زۆر به لوتف و میهره بانه
 ﴿**و اعتزلکم وما تعبدون من دون الله**﴾ وه من له ئیوه وه له و بتانه ش که له جیاتی خوا هاواریان بۆ ئه به ن
 و ده یان په رستن، که تارو دور ئه گرم و، لیتان جیا ئه به مه وه. ﴿**وادعو ربی**﴾ وه من ته نها په ره رده گارم ئه په رستم
 وه نا و هاوار هه ر بۆ ئه و ئه به م ﴿**عسی ان لا اکون بدعاء ربی شقیاً**﴾ به و هیوا و ئومیده له هاوارو بانگم لای
 په ره رده گارم بی و ه لام نه بم و دوعا و نزام لیوه ر بگریت.

ئیسحاق و یاقوب خه لاتی ئیبراهیم کران:

﴿^{۹۹} فلما اعتزلهم وما يعبدون من دون الله﴾ ئینجا که ئیبراهیم وازی له خویمان و بته کانیان هینا که ئهوان له باتی خوا ئه یان په رستن و لیان دور که و ته وه ﴿وهمینا له إسحاق و یعقوب﴾ له باتی دور که تنه وه ی له باب و کهس و کاری ئیمه ش، ئیسحاق و یه عقوب بمان پی به خشی که زنجیره ی هه موو په یام به ره کانی تریش هه ره له مانه وه ده ست پی ئه کات ﴿و کلا جعلنا نبیا﴾ و هه ردو و کیشمان کردنه په یام به ره و نه وه کانیشیان بوونه سه رچا وه و بته ماله ی په یام به ره ران ﴿وهمینا لهم من رحمتنا﴾ وه له رحمت و میهره بانینی خویشمان هه موو خیر و چا که یه کمان پی به خشین، مال و سامان و زایناری و ده سه لات ﴿وجعلنا لهم لسان صدق علیا﴾ وه زمانی راستگو ی و چا کبیژیمان بریاردا بو یان و سیفاتی به رزیمان خسته سه ر زاری مه ردوم که هه تا دنیا و دنیای هه ره به خیر و باشه باسیان بکه ن.

مووسا و هارونی برای:

﴿^{۱۰۰} واذکر فی الكتاب موسی﴾ وه هه ره له م کتیبی قورئانه دا باسیکی سیف ته به ره زه کانی موساش بکه بو هۆزه که ت، که ئه ویش هه ره له نه وه ی ئیبراهیمه ﴿انه کان مخلصا﴾ که به راستی که سیکی هه ل بژیرا و و دلسو زی په ره وردگاری بوو ﴿وکان رسولا نبیا﴾ راستپارده و په یام به ریکی گه وه ره خوا وه نامه ش بوو ﴿و نادیناه من جانب الطور الایمن﴾ له لای راستی کیوی (طور) وه بانگمان کردو، به بی هۆ و واسیته ش و توو یژمان له گه ل کرد، ئیمای (ته به ری) ئه لی: ئه وه حه له که مووسا له (مه دیه) وه گه رایه وه بو (میسر) کیوه که ئه که وه لای راستیه وه. ﴿وقربناه نجیا﴾ وه له خویشان نزیکمان کرده وه تابه نه ینی قسه و گفتوگو ی له گه ل بکه ی. ﴿وهمینا له من رحمتنا اخاه هارون نبیا﴾ هه ره به رحمت و میهره بانینی خویشان هارونی برایمان - که ئه ویش هه ره پیغه مبه ره بوو - پی به خشی

وَنَادَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَفَرَّقْنَاهُ يَمِناً وَشِمَالاً. ﴿٩٩﴾ وَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا. ﴿١٠٠﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إسماعِيلَ إِنَّهْ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا. ﴿١٠١﴾ وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهٖ مَرْضِيًّا. ﴿١٠٢﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ إِنَّهْ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا. ﴿١٠٣﴾ وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا. ﴿١٠٤﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ ذُرِّيَةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِنْ ذُرِّيَةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَءِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجِبِينَ إِذَا نَتَلَى عَلَيْهِمْ ؕ إِنَّ إِلَهَ الرَّحْمٰنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَكِيًّا. ﴿١٠٥﴾ خَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَةَ فَسُوفَ يَلْقَوْنَ غِيًّا. ﴿١٠٦﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا. ﴿١٠٧﴾ جَنَّاتٍ عِدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمٰنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّهْ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًّا. ﴿١٠٨﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا وَلَهُمْ فِيهَا زَوْجُهُمْ فِيهَا بَٰكِرَةٌ وَعِشْيَا. ﴿١٠٩﴾ تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا. ﴿١١٠﴾ وَمَا نُنَزِّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفُنَا وَمَا يَنْبَغُ ذٰلِكَ وَمَا كَانَ لِرَبِّكَ نَسِيًّا. ﴿١١١﴾

له سه ر داوا که ی خو ی و، کردمانه یاریده ری، چونکه داوا ی کردبو له خوا به فره میشتی، وه که ده فره مو ی: (واجعل لی وزیرا من اهلی هارون اخی) ۲۹/۳۰ - ۳۰.

ئیسماعیل علیه السلام یاد بکه:

﴿^{۱۰۱} واذکر فی الكتاب إسماعیل﴾ وه له م کتیبی قورئانه دا یادو باسیکی ئیسماعیلیش که باوکی عه ره به کانه بو هۆزه که ت بکه ﴿انه کان صادق الوعد﴾ چونکه ئه و پیاوکی راستگو بوو له به لیئیدا، ئه وه بوو قسه ی خویشی برده سه رو خوڤاگریش بوو له کاتی به لیئینی ئاماده بوونیدا بو سه ر پرینه که، هه ره له به ره ئه وه یشه که به ته نها لیږده دا به (صادق الوعد) ناو ده بری ئایه تی: (ستجدنی إن شاء الله من الصابرين / ۱۰۲/۳۷) بو به لیئنه که ی ئه و هات و، قسه ی خویشی راستگو یانه برده سه ر، جا خوا ی گه وره ش نازناو ی (صادق الوعد) ی دایه. بو یه - به تایبه تی - مروقی موسلمان

دهبیّ خاوهنی به لّینی خوئی بی، وه نایه تی: (یا ایها الذین آمنوا لم تقولون مالا تفعلون) (۲/۶۱) هه ره شهی پیچه وانه که یه تی، پیغه مبه ریش ۷ ده فهرموی: ((آیه المنافق ثلاث: إذا حدث کذب و إذا وعد اخلف، و إذا أؤتمن خان)) متفق علیه. نیشانه ی پیای دوو پروو سی شته: هه رکاتی قسه بکا درودکا، کاتی به لّین بدا نایباته سهر، وه کاتی سپارده یه کی درایه ده ست گزی لّیده کات. **﴿وکان رسولا نبیا﴾** په یامبه ریکی خاوهن نامه ش بوو، خوا ناردی بولای هوزی جوهرهم و نامه که ی باوکی پی راگه یانندن **﴿وکان یأمر امله بالصلاة والزكاة﴾** سهره رای خویشی، به هه میشه و به رده و ام فهرمانیشی نه دا به نوممه ت و خاووخیزان و بنه مال که ی به نویژو زه کات که دوو پایه ی گرنگن **﴿وکان عند ربه مرضیا﴾** وه هه میشه ییش لای په روه ردگاری خوئی جیی خوشنودی وره زامه ندی بوو.

کورتبه باسیکی ئیدریس ۷:

﴿وانذکرفی الکتاب ادریس﴾ و له م قورنانه دا باسی (ئیدریس) ییش بو قهرم ونه ته وه که ت بکه **﴿انه کان صدیقا نبیا﴾** چونکه شهویش په یامبه ریکی زور راستکارو راستگو بوو "باپیره ی نوحی شه، له دوا ی نادم پیغه مبه ر ۷، نه م کراوته په یامبه ر، وه له (۳۰) لاپه رده ا نامه ی پی دراوه، له هه ندی ته فسریدا نه لّین: یه که م که سی که به خامه نووسیویه تی، یه که م که سی که جل و به رگی دوروی له به رکردوه، له حالیکا خه لکی دی گشت چه رمیان له به رده کرد، شیایو باسه ئیمه نه م ریوایه ته تنها هه ر بو زانیاری ده مّین، نه گینا نازانین تاجه نده راسته به لام زیاتر له هه لّیه سراو ده چی، له راستیدا جگه له وه ی که له قورئان و فهرموده دا هاتووه، ئیمه ناتوانین هیچ جوړه شتیکی له باره وه بلّین **﴿ورفعناه مکانا علیا﴾** وه به وه مه قامیکی زور به رزیشمان گه یاند، نه وه بوو له ناو خه لکدا نه ومان کرده په یامبه ر ۷ ئیمامی (موسلیم) فهرموده یه کی هیناوه: که پیغه مبه ر ۷ له شهوی (میعراج) که یدا له ئاسمانی چواره مدها گه یشت به ئیدریس ۷ وه ک ده فهرموی: (لما عرج بی إلی السماء أتیت علی ادریس فی السماء الرابعة). **﴿اولئک الذین انعم الله علیهم من النبیین﴾** نه وانه که له سهره تای سوره ته که وه، هه ندیکیان باسکران - له زه که ریاهه تا ئیدریس که (۱۰) په یامبه رن - خوای گه وره نازو به هره ی خوئی به سهره رشتن **﴿من ذریة آدم وممن حملنا مع نوح ومن ذریة ابراهیم و اسرائیل وممن هدینا واجتبیینا﴾** له نه وه کانی نادم و نه وه ی نه وانه ش بوون که له گه ل نوح له که شتی که دا هه لمانگرتن وه له نه وه ی ئیبراهیم بوون وه ک ئیسماعیل و ئیسحاق وه له نه وه ی یه عقوب بوون وه کو پیغه مبه رانی به نی ئیسرائیل وه له وانه ش بوون ریئمایمان کردبوون وه ه لمان بزاردبوون بوو په یامه کانمان. **﴿وانذا تتلی علیهم آیات الرحمن﴾** نه مانه هه رکات نایه ته کانی خوای به خشنده یان به سهره ده خوینرایه وه **﴿خروا سجدا و بکیا﴾** به په له ده مه و پروو ده که وتنه سه رخاک و سوژده یان نه برود دهم به کولی گریان نه بوون، چونکه پیغه مبه ران سلاریان لّیبی پترله خه لکانی دی له خوای خوئیان ده ترسنو ده یناسن.

که سانی بوونه جینشینی پیغه مبه ران به لای نویژدا نه چوون:

﴿فخلف من بعدهم خلف﴾ جاله دوا ی نه وان که سانی لاساری ناشیاو بوونه جیگریان. به لّی په یدا بوونی نه و خه لکه لارولاساره له پاش نه و پیغه مبه ره نه جیم و خانه دان و به ریژانه وه جیگه ی سهرسورمان نییه، چونکه ده گونجیت ناده می هه موو جوړه توخمیکی لی بکه ویته وه: خراپ و چاک، راسال و لاسار، گیره شیوین و چاکساز **﴿اضاعوا الصلاة﴾** نه وسا نویژه کانیان زایه کردو به لایا نه چوون، وه یان زور خاوو سست بون تییدا، بویه ده سته یه ک له پیشینان و پاشینان و پیشه و ناو داره کانمان وه کو پیشه واهه و حمده و ئیمامی شافعیی له وته یه کیدا تاریکه سه لا کافر ده که ن به به لگه ی نه و فهرموده یه پیشه واهه موسلیم هیناویه تی **﴿واتبعوا الشبهوات﴾** وه شوین ناره زووی نه فسی

خوځيان كه وټن **﴿فسوف يلقون غيا﴾** ټه وانه ټووشى نازارو زيان دهن و دهگن به ټولهى سهر ليشيواييان له دنياو له ناخبره تدا.

به هه شتى ته به كاران و ناكار چاكان:

﴿الامن تاب وامن وعمل صالحا﴾ مه گهر ټه وانه ته به دهگن و په شيمان دهنه وهو بېروى دامه زراوبه هه ق دهينن و ناكارى چاك وباش ټه انجام دهن **﴿فاولئك يدخلون الجنة﴾** ټه مانه ده چنه به هه شته وه **﴿ولا يظلمون شيئا﴾** و هيچ جوړه ناهه قى و سته ميكيان ليناكړى **﴿جنات عدن﴾** به هه شتى پرله باخ وباخاته به هه ميشه يى تييدا نيشته جى ټه بن **﴿التي وعد الرحمن عباداه بالغيب﴾** ټه وهى كه خواى به خشنده به ليني به به بنده كاني خوځيدوه،

ټه گهر چى به چاويش نه يان ديتووه، به لام ټه وان هر بړوايان پى هيټاوهو كاريان بو كړدوه، وا ټه مړوش به خوځى ده چنه ناويه وه **﴿انه كان وعده ماتيا﴾** بيگومان به ليني ټه پوه روهر دگار به به هه شت مسوگه وه هر به پتويه وه، ديتنه دى **﴿لا يسمعون فيها لغوا الا سلاما﴾** ټه وسا له ويډا سه لام نه بيت هيچ چله ته و ته يه كى نابه جى نابيسن **﴿ولهم رزقهم فيها بكرة وعشيا﴾** له سه رجه به يانيان و ټيواراندا رزق و روژى فراوانيان هه يه، خوړاك و خوړدن و خوړدنه وه، بى بړوانه وهو كوټايى "بى ماندووبون و ټهركى، ديتنه به رده ستيان **﴿تلك الجنة التي نورث من عبادنا من كان تقيا﴾** ټه ټه ميه ټه به هه شت و شوينه خوځشه ي به به بنده كاني خوځماني ده به خشين و ده يانكه ينه ميراث بو پاريزگاران، ټه وانه ي سنوره كاني خواى گهره يان پاراستووه.

فريشته به فهرمانى خوا ټه بى نايه نه خوار:

ټيمامى (ترمزي) له (ټين عه باس) هوه ټه لى: پيغه مبه ر فهرمووى: ټه ي جبريل! ټه وه بوچى زور زور ناييت بولا مان؟! جا بو وه لامى ټه وه ټه م نايه ته هات: **﴿وما**

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾ وَقُولُوا لِلْإِنْسَانِ إِذْ ذَا مَاتَ لَسَوْفَ أُخْرَجُ حَيًّا ﴿٦٦﴾ أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِن قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْئًا ﴿٦٧﴾ فَوَرَّيْكَ لِنَحْضُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثًّا ﴿٦٨﴾ ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمَنِ عُنِيًّا ﴿٦٩﴾ ثُمَّ لَنَحْنُ أَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ أَوْلَىٰ بِهَا صِلَاتًا ﴿٧٠﴾ وَإِنْ مَنَعَكُمْ إِلَّا مَا رِزْقَكُمْ عَنْ عَلَٰئِكَ فَحَتْمًا مَّقْضِيًّا ﴿٧١﴾ ثُمَّ نَحْنُ الَّذِينَ أَتَقَوُّوا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثًّا ﴿٧٢﴾ وَإِذْ أَنْتَلَوْا عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَّقَامًا وَآحْسَنُ نَدِيًّا ﴿٧٣﴾ وَكَرِهُوا أَنَّا نُقَالُ لَهُمْ مِّنْ قَبْلِ هُمْ أَحْسَنُ ءَاتَاءَ وَرَءَايَا ﴿٧٤﴾ فَلَمَّ ن كَانُوا فِي الضَّلَالَةِ فَلِمَ دَلُّوا الرَّحْمَنَ مَدًّا حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرُّ مَكَانًا وَأَضَعُفُ جُنْدًا ﴿٧٥﴾ وَبِزِيَادَةِ الَّذِينَ أَهْتَدُوا هُدًىٰ وَبِالْحَقِّتِ الصَّلَاحُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَّرَدًّا ﴿٧٦﴾

آفرين والى

۳۱۰

﴿تَنْزِلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ﴾ به فهرمانى په روهر دگارت نه بى هر گيز ټيمه دانا به زين **﴿له ما بين ايدينا وما خلفنا وما بين ذلك وما كان ربك نسيا﴾** ده سه لاتي ته واهه بوخوايه، چونكه هه رچى ټيستا له پيشمانه (واته: روژى دوايى)، هه رچيش له دوامانه وه رابووردووه واته: كاروبارى دنيا، وه ټه وش كه له ونيوانه دايه هه رچى خوايه، وه په روهر دگار يشت له بى نه كړدوويت **﴿رب السموات والأرض وما بينهما﴾** واته: راهينه رو په روهر دگارى ناسمانه كان و زهوى وهه رچى له نيوانياندا هه يه، ناگادارى ته واهى بوونه وهره هه رټه ويشه ټه يانبا به رتوه **﴿فاعبدوه﴾** كه واته ټوش به رده واهه رټه وپه رسته **﴿واصطبر لعبادته﴾** وه به رامبه ر به ټه ركه كاني په رستنى ټه زور خوړاگر به. **﴿هل تعلم له سعيًا﴾** ناخو ناگات ليني هاو ناويكى هه بى؟ دياره چاك دهنانى، كه بى وينه بى هاوبه شه.

زیندوو بوونه وه به سه یرو سه مهره ده زانن:

﴿ **وَيَقُولُ الْإِنْسَانُ إِذَا مَاتَ** ﴾ ئینسانی بی باوهر و سه رکهش به سه رسو پمانیکه وه نه لیت: ئایا کاتی مردم
 ﴿ **لَسَوْفَ أَخْرَجَ حَيًّا** ﴾ ته نکیده له نایینه دابه زیندوویی له گوږ دهینریمه دهی؟! ﴿ **أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنْسَانُ** ﴾ باشه
 ئاخو ئه ئینسانه بیر ناکاته وه؟ ﴿ **إِنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ** ﴾ که ئیمه سه رهتا ئه ومان دروستکرد ﴿ **وَلَمْ يَكُ شَيْئًا** ﴾ هیچیش
 نه بوو، له نه بوونه وه هیئامان ﴿ **فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمُ وَالشَّيَاطِينَ** ﴾ سویند به پهروه درگاره کهت ئه ی موحه ممه د
 هه موو ئه وانه له گهل ئه و شه یاتینانه دا ئه مانیان فریودا کوډه کهینه وه، واته: پیکه وه چه شریان ده کهین ﴿ **ثُمَّ**
لَنَحْضُرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًا ﴾ له پاشا دهوران دور هه موو له دۆزه خدا به چوڤدا دینن و ده یانخهینه ناوی ﴿ **ثُمَّ**
لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ ﴾ له پاشا له ناوهر کو مه ل و تاقمیک که سانی ده رده کیشین ﴿ **إِيَّاهُمْ أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمَنِ عِتِيًا** ﴾ که
 له هه مووان دژی خوی به خشر سه رکه شترو سه رسه ختر بوون، واته: به پیی سه ریچی و سه رسه ختیان، یه
 له دوا ی یه که ئه یانخهینه ناو دۆزه خه وه. ئای له ورورژ، چ روژیکی سه خت و ناره خته! ﴿ **ثُمَّ لَنُنَاجِيَ مِنْهُمُ**
أُولِي بَهَا صُلًيًا ﴾ له پاشا هه رخومان زورچاک ئاگادارترو زاناترین به وکه سانه ی که بو سووتان و سزا چیشتن له ناو
 دۆزه خدا شیاوترن.

ده بی هه موو بچنه جه هه ننه م:

﴿ **وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا** ﴾ ئه ی خه لکینه! ئیلا ده بی هه موو نزکی ئاگری دۆزه بینه وه به سه ر پرده که ی
 (صیراط) دا تیپه پرن، وه به ته فسیریکی تر: ده بی هه موو به سه ر دۆزه خدا تیپه پرن. (سه له ف) له مانای (ورود) دا کیشه و
 جیاوازیان هه یه: (ئین عه باس) ئه لی: به مانای چوونه ناو دۆزه خه وه یه، واته: هه رده بی هه موو بچنه ناو دۆزه خه وه،
 پاشان هه رکه س بو جی شیاو به خوی ده نیردری، هه ندی تر ده لین: به مانای نزیک بوونه وه تیپه پرن بوونه به سه ر
 ئه و پرده دا له سه ر پشتی دۆزه خدا ئاماده کراوه، (ته به ری) ئه مه ی دووه می هه لبراردووه. ﴿ **كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا**
مَقْضِيًّا ﴾ ئه مه ش بریاریکه له لایه ن پهروه درگاره ته وه بو ئه و ده راوه و براوه ته وه و شتیکی حه تمیه ﴿ **ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ**
اتَّقَوْا ﴾ پاش تیپه پرن بوونی هه مووان به سه ر ئاگری دۆزه خدا، ئه و جا ئه وانه ی و پاریزگارو خواناس بوون، له ئاگره که
 رزگاریان ئه کهین ﴿ **وَنَذِرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًا** ﴾ و سته مکارانیش له ناو دۆزه خدا ده سته ئه ژنو دیلینه وه. ته فسیری
 (به یزاوی) ئه لیت: مه به ست له (ورود) ئه وه یه که مه رد له دۆزه خدا هه موو به چوڤدا دین، له پاشان باوه رداران رزگار
 ئه بن و، کافرانیش له و ی ده میننه وه. ﴿ **وَإِذَا تَتَلَوْا عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ** ﴾ هه ر کاتی نیشانه و نایه ته ئاشکرا کانی
 ئیمه به سه ربی باوه راندا بخوینرینه وه، ﴿ **قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا** ﴾ خوانه ناس و بی باوه ران به خاوه ن بر واکان
 ده لین: ﴿ **أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا وَآحْسَنُ نَدِيًا** ﴾ باشه ئیستا له دنیا دا کام له و دوو گروپه (ئیمه، یان ئیوه) مال و جی
 و شوینی خوشترو باشترو و عیش و نوش بو لواوتره؟ هه ربه و شیوه یه ش له ناخیره تا که ئیوه ده لین هه یه به شی ئیمه
 له ئیوه باشت ده بی، واته: ئیوه به و لاتی و بی ده سه لاتی وه، خو تان به هه ق و راست ئه زانن و، ئیمه ش به و سه روه ت
 و سامانه وه به ناهه ق و هیچ و پووچ!! دیاره بریاری و ناره وایه ﴿ **وَكَمْ أَمَلْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ** ﴾ زو ریشمان له گه لانی
 ناله باری پیش ئه وان له ناو بردن ﴿ **هَمْ أَحْسَنُ أَثَا وَرَثًا** ﴾ که له وانه که ل و په لی ناو مال و داراییان زو رترو ریکترو، به
 سیماوره نگ و دیمه ن و روو خسار له مان جوانتر بوون، که چی هیچ که لکیکی نه بوو بویان، خوی گه وره هه ر له باری
 ره خه گرتنیانه وه له ئیمانداره کان، له جیگایه کی تر دا ئه فهرموی: (وقال الذين كفروا للذين آمنوا لو كان خيرا ما
 سبقونا اليه .. ۱۱/۶۶)، وه هه روه ها گه له که ی (نوح) یش له باری به که م ته ماشا کردنی موسلمانه

شوینکه وتوووه کانی نوح ئه یان وت: (انؤمن لك واتبعك الأرذلون / ۱۱۱/۲۶). وه له جئیه کی دیکه دا - سه بارهت به تاقیکردنه وهی مروؤ به یه کتر - خوا ده فرموی: (وکذک فتنا بعضهم ببعض ليقولوا أهؤلاء من الله عليهم من بیننا .. / ۵۳/۶).

مروؤی گومرا، خوا په تی بوشل دهکا:

﴿**قل من كان في الضلالة**﴾ نهی پیغه مبه ر به وانهی پیمان وایه ئیوه گومرا و خویمان راستن، بلی: که سیك که له گومرا ییدا بژی ﴿**فليمد له الرحمن مدا**﴾ با خوی به خشنده ته مه نی دریز و مال و سامانی پیبیه خشی ﴿**حتى إذا رآوا ما يوعدون**﴾ تانه وکاته نه وه ره شانه ده بینن به لئینان پییدراوه ﴿**ما العذاب وإما الساعة**﴾ نه وسایان

هه ره دونیادا سزا و نازار ده بینن، یان قیامهت به پراده بی و به تولهی خویمان ده گهن ﴿**فستعلمون من هو شر مكانا**﴾ و اضعف جندا ﴿**جائئوه**﴾ نه وکاته - که راستیییه کان ده رکه وتن - چاک نه زانن چ که سی جی و شوینی خراب ناخوشترو، چ که سییش سوپا و له شکری بی ده سه لآتر و لاوازتره: (ئیوه، یان نه وان)؟ ﴿**ويزيد الله الذين اهدوا هدى**﴾ نه و که سانهش خوا رینمایي کردون بوریگه ی سه رفرازی و به ختیاریی، زیاتر رینوئینان نه کا ﴿**والباقیات الصالحات خير عند ربك ثوابا**﴾ خوی پهروه دگاریشت، له دوا روژدایاداشی چاکترو باشتی لایه، بو نه و گوتارو رهفتاره چاکانهی هه ده میننه وه، و ده شیانکاته زه خیره بوخواوه نه کانیان ﴿**وخیر مردا**﴾ وه سه ره نجامیشی چاکترو باشترو، چونکه دنیا هه موو تیا ده چی و پاشه روژیش هه ره میننیه وه، موشریکان پیمان وابوو که نه وان له شوینکه وتووانی موحه ممه د چاکترن، چونکه خاوهن سامان و خاوهن ده سه لآتن!، پییشه وه (بوخاریی و، پییشه و موسلیم) ده گیر نه وه: (خه بابی کوری ئه رت) ده لیت: کاری

﴿**أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتِيَنَّكَ مَا لَا وِلْدًا**﴾
﴿**أَطْلَعَ الْغَيْبُ أَمْ أَخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا**﴾ (۷۸) كَلَّا سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا (۷۹) وَنَرَاهُ
مَا يَقُولُ وَيَأْتِنَا فَدًّا (۸۰) وَأَخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ إِلَهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا (۸۱) كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا (۸۲) أَلَمْ تَرَ أَنَّا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤْزُهُمْ أَزًّا (۸۳) فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَذَابًا (۸۴) يَوْمَ تَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفَدًّا (۸۵) وَسَوْفَ الْعَجْرَبِينَ إِلَى جَهَنَّمَ وَرَدًّا (۸۶) لَأَيْمُلُكَونَ الشَّفْعَةَ إِنْ لَمْ يَأْخُذْ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا (۸۷) وَقَالُوا أَخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا (۸۸) لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِذَا (۸۹) تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَنْفَطَرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا (۹۰) أَنْ دَعَا الرَّحْمَنُ وَلَدًا (۹۱) وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا (۹۲) إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا (۹۳) لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا (۹۴) وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَرْدًا (۹۵)

ناسنگه ریم ده کرد، له نه نجامدا پاره یه کم که وته لای (عاصی کوری وائیل) و داوام لیکردو وتی: تا له موحه ممه د واز نه هیئی ناتده مه وه! منیش وتم: سویند به خواقهت وازی لئیناهینم، تا تو شه مری و پاشان زیندوو نه کرییته وه، (عاص) وتی: جائه گهر زیندوو کرامه وهو، تو ش هاتی بولام، له ویش من هه مال و سامانه هیه وه نه تده مه وه! ئینجا خوا فه فرموی: ﴿**أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا**﴾ ئایا نه و که سانهت دیت که ئینکاری ئایه ته کانی ئیمه یان ده کرد ﴿**وقال لأوتين ما لا ولدا**﴾ گوتیشی: بیگومانم که له دوا پروریشدا من مال و سامان و مندالیکي زورم نه دریتی؟! ﴿**أطلع الغيب أم اخذ عند الرحمن عهدا**﴾ ئاخو نه و بهنده لاساره یه له کاره نادیارو نه نیییه کانی خوا به ناگا و زانایه، یان له لای خوی به خشنده وه به لئین و په یمانیکی وه رگرتوو، و به خو پاریی نه و قسانه ده کا و به ته مای خیرو خوشیی نه ولایه؟! ﴿**كلا سنكتب ما يقول**﴾ نه خیر، قهت وانییه نه وه یزانیت، ده با واز له و قسانه بینتی، چونکه بیگومان

ئەو ھەرچى بلى، ئىمە بەزۈيى ئەينۈسىن، تىببىنى: (قورتوبىي) ئەلى: بەشى يەكەمى نيۈەي قورئانى پىرۇز، بىژەي (كلا)ى تىدا نىيە. (ئالۋوسىي) ئەلى: لەبەشى نيۈەي كۆتايى قورئاندا (۳۳) بىژەي (كلا)ھاتوۋە ﴿وَنَدَّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًا﴾ ۋە بەھۋى درۈكەيشىيە ۋە ماۋەي جەزەبە ۋە سزاكەشى بۇدېرژ ئەكەينەۋە ﴿۱۸۱ وَنَرْتُهُ مَا يَقُولُ﴾ ۋە ھەرچىش بلى، ئىمە دەبىنە خاۋەنى ۋە لاي خۇمان دەمىننەۋە ﴿وَيَا تَيْنَا فَرْدًا﴾ ۋە ۋەيش بۇ خۇي بەتاك ۋە تەنياۋ دەستى خالى، دىتە لامان بۇ لىپرسىنەۋە.

پەرستراۋەكان حاشا لە پەرستيارەكانيان دەكەن:

﴿۱۸۱ وَاتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً﴾ ئەو بى باۋەرانە لەباتى خۋاي بەدەسەلات چەند شتىكى تريان بۇخۇيان ھەلېزاردو بەخۋايان دانان! ﴿لِيَكُونُوا لَهُمْ عَزًّا﴾ تا بەخەيالى خۇيان بىنە تەكارو دۇست ۋە پىشتىوان بۇيان ﴿۱۸۲ كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ﴾ قەت وانىيە ۋەك ئەوان ئەيزانن، چونكە لەرۇژى خۇيدا گشت پەرستراۋەكانيان ئىنكارى پەرستىيان ئەكەن ۋە يەخەيان لىئەلئەتەكەين ۋە پەرۋايان بەپەرستىيان نىە ﴿وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا﴾ ۋە بەسەختىش ئەبەنە دۇيان، واتە: پەرستى ۋە شوئىنكەۋتنى مەۋ ۋە پەرىي ۋە ئادەمىي، ھىچ كەلكىك بە پەرستيارەكە نابەخشى، جگە لەۋەيش كە لەپاشەرۇژدا ھەردوۋىكان دەبەنە دۇي يەكترو سوۋتەمەنى دۇزەخ، ۋەك لەجىگايەكى تەدا ھەر سەبارەت بەۋە ئەفەرمۈي: ﴿وَإِذَا حَشَرَ النَّاسَ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءُ وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ﴾. ﴿۱۸۳ أَلَمْ تَرَ أَنَا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾ ئايا تۆنە تزانىۋە كەئىمە شەياتىنەكانمان ناردۇتە سەركافرو بىۋايان ﴿تَوَزَّهُمْ أَزًّا﴾ ھانىيان ئەدەن بۇگۇناح ۋە تاۋان، واتە: ئاۋات ۋە پىگەي پوۋچەليان دەخەنە بەر، ۋەك ئەم ئايەتەش دەفەرمۈي: ﴿وَمَنْ يَعِشْ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نَقِيضٌ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ﴾ كە ئەمىش ھەرئەۋ ماناۋمەبەستە دەگەيەنى. ﴿۱۸۴ قُلَّا تَعَجَّلْ عَلَيْهِمْ﴾ جاتۇيش ئەي موحەممەد ﷺ ھىچ پەلەيەكيان لىمەكە بۇ لەناۋچوۋنيان ۋە، خۇتۇش بىۋ تاقەت مەكە ﴿إِنَّمَا نَعِدُ لَهُمْ عَذَابًا﴾ چونكە ئىمە كەردەۋە گۇناحەكانيان ئەژمىرىن بە ئەژماردن، واتە: لە رۇژى قىيامەتدا ھىسابيان لە گەل دەكەين، جا ئىستى چى دەكەنبايەكەن، ئەم ئايەتەش لەۋ بارەۋە دەفەرمۈن: ﴿فَمَهْلُ الْكَافِرِينَ أَهْلُهُمْ رَوِيدًا﴾. (ئىنا نەلى لەم لىزادادوا (ئىما) يان (نمتعهم قليلا ثم نضطرهم الى عذاب غليظ)، يان (قل تمتعوا فإن مصيركم النار).

پاريزكاران ۋە تاۋانباران:

﴿۱۸۵ يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا﴾ ئەي پىغەمبەر! باسى ئەۋرۇژە بىكە كەئىمە دەستەدەستە خۇپاريزەكان بەرېزو حورمەتەۋە دەبەينە دىدارى خۋاي بەخشندە بۇ پاداش، بەرېزو بەسۋارىي، ھەرۋەكو چۇن پىشۋازى لە ۋەفدى دەكرى، (جەۋھەرىي) ئەلى: (ۋەفد فلان على الأمير، اي ورد رسولا فهو وفد، والجمع وفد مثل صاحب و صاحب). ﴿۱۸۶ وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ إِلَى جَهَنَّمَ وَرِثًا﴾ گۇناھەكاران ۋە تاۋانبارانىش بەپى ۋە بەتىنۋىيەتى بەرەۋ دۇزەخ راۋ دەنن ۋە ئى ئەخوپىن ۋەكو گاگەل بۇ ئاۋەخۇرە ملدەنن ﴿۱۸۷ لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ﴾ دەسەلاتى تەكاردىيان نىيەۋ تەكۋالەشيان لىۋەرناگىرى ﴿إِلَّا مَنْ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا﴾ مەگەر كەسەك لاي خۋاي گەۋرە بەلن ۋە پەيمانى ساندېي، واتە: كەردەۋەي چاكى بۇخۇي كەردىت، ئەۋسا دەسەلاتى شەفاعەتى دەي.

دەلن خۋا قەرزەندى ھەيە:

﴿۱۸۸ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا﴾ جۋولەكەۋ گاۋرو بت پەرستەكان گوتوشيانە: خۋا بۇخۇي مەندالى ھەيە!! ﴿۱۸۹ لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا﴾ ئاي بە راستىي قەسەيەكى زۇر رەق ۋە گەۋرەۋ دىزىۋو خراپتان بەدەمدا ھاتوۋە! (جەۋھەرىي) ئەلى: (الإد والإدة: الداهية والأمر الفظيع). ﴿۱۹۰ تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتْفَطَّرْنَ مِنْهُ﴾ لەبەر ئەۋ قەسە ناقولايە نەزىكە

ئاسمانه‌كان له‌یهك بترازین وله‌ت و په‌ت ببن ﴿وتنشق الأرض﴾ زه‌ویش قاژقاژ ببی ﴿وتخر الجبال هدا﴾ و كیوه‌كانیش به‌ه‌اره‌ه‌اره‌پروخیښ و به‌یه‌كا بچن و بكه‌ون (جه‌وه‌ریی) ئه‌لی: (هد البناء یه‌ده هدا، كسره وضعفه) وه له‌قه‌رمووده‌شیدا هاتوو: (اللهم إني أعوذ بك من الهد والهداة) خوايا! له‌قسه‌و كرده‌وه‌ی خراپ و دزیوو لاواز، په‌نا هه‌ر به‌تۆ ده‌به‌م، أبوداود. ﴿أن دعوا للرحمن ولدا﴾ له‌به‌رنه‌وه كه‌گوتیان خوا‌ی به‌خشه‌ر مندالی هه‌یه ﴿وما ینبغی للرحمن أن یتخذ ولدا﴾ خو‌ه‌رگیز له‌خو‌ای میه‌ره‌بانیش ناوه‌شیته‌وه مندال بو‌خو‌ی دابنی، چونكه ئه‌ر وابی ئه‌وكاته ئه‌ویش ده‌بی وه‌ك مرۆكان بی‌و تازه په‌یدا‌بو‌وبی! به‌لی... زه‌نگ و ده‌نگی ئه‌م وشانه به‌وشیوه زۆر ره‌ق و تونده، خه‌شم و قینی خوا‌ی گه‌وره نیشان ئه‌دات به‌رامبه‌ر به‌وكه‌سانه شه‌ریك و هاویه‌شی بو‌بریار ئه‌ده‌ن. ﴿إن كل من فی السموات والأرض﴾ به‌راستی هه‌رچی له‌ناو ئاسمانه‌كان و زه‌ویدا‌یه ﴿إلا أتى الرحمن عبدا﴾ سه‌رجه‌م هه‌موو به‌به‌ندی‌تی و خو‌لامه‌تی دینه‌ی لای په‌روه‌ردگاری به‌خشه‌ر و ومله‌كه‌چی ده‌بن ﴿لقد احصاهم وعدم عدا﴾ به‌راستی زۆر به‌وردی سه‌رحیسابی هه‌موویانه‌و هه‌ر به‌هه‌ژمار سه‌ر ژمی‌ری کردوون و هه‌رچی‌شیان کردووه چاك ئه‌یزانی ﴿وكلهم آتیه یوم القیامة فردا﴾ و هه‌ر هه‌موو‌شیان روژی قیامه‌ت به‌تاك و ته‌نیایی و دوور له‌هه‌موو ده‌سه‌ل‌اتیک دینه‌لای خوا.

باوه‌داران خو‌شه‌ویستن:

﴿إن الذین آمنوا وعملوا الصالحات﴾ به‌راستی ئه‌وانه‌ی باوه‌ریان هینا‌و كرده‌وه چاكه‌كانیان ئه‌نجامدا ﴿سیجعل لهم الرحمن ودا﴾ بی‌سو‌و خوا‌ی میه‌ره‌بان ده‌یان‌كاته خو‌شه‌ویست و، خو‌شه‌ویستی‌یان ده‌خاته دلی به‌نده‌كاني خویه‌وه تا گشت خو‌شیان بو‌ین. پی‌شه‌وا (بو‌خاریی) و، پی‌شه‌وا (ئه‌حمه‌د) له‌ئهو هوره‌یره‌وه ده‌گێر‌نه‌وه كه‌په‌یامبه‌ر ﷺ ده‌قه‌رموی: هه‌ركه‌خوا به‌نده‌یه‌کی خو‌شو‌یست (جبریل) تی‌ده‌گه‌یه‌نی‌ت: وا من فلانم خو‌ش ئه‌وی‌ت، توش خو‌شت بو‌یت، ئه‌وجا جو‌به‌رنیلیش خو‌شی ده‌وی‌ت. پاشان ئه‌ویش به‌ناو دانیش‌توانی ئاسماندا جار ده‌دات كه‌: خوا‌ی میه‌ره‌بان فلانه كه‌سی خو‌ش ده‌وی، ئیوه‌یش خو‌شتان بو‌یت، ئه‌وسا گشت ئه‌وا‌یش خو‌شیان ده‌وی. پاشان به‌بو‌نه‌وه له‌زه‌ویشدا پله‌ی به‌رزو خو‌شه‌ویستی و هه‌رده‌گری و ری‌زی بو‌داده‌نری. خو‌هه‌ر كاتی‌كیش خوا به‌نده‌یه‌کی خو‌شنه‌ویست و رقی لی‌بو‌ویه‌وه به‌جو‌بریل ده‌قه‌رموی: من فلانم خو‌شنا‌وی، ده‌بی تو‌یش خو‌شت نه‌وی، ئیتر ئه‌ویش رقی لی‌هه‌ل‌ده‌گری... له‌پاشان خه‌لكی ئاسمانه‌كان ئاگادار نه‌ك‌رین كه‌خوا رقی له‌فلانه كه‌سه، ده‌بی ئیوه‌ش رقی لی‌هه‌ل‌گرن، ئینجا ئه‌وانیش رقی لی‌هه‌ل‌ده‌گرن. پاشان له‌زه‌ویشدا پله‌ی بی‌ری‌زی و بی‌حورمه‌تی بو‌داده‌نری ﴿فإنما یسرناه بلسانك﴾ بۆیه ئیمه‌ خو‌یندنی ئه‌م قورئانه‌مان له‌سه‌ر زمانی تو‌ ئاسان كرد، كه‌ به‌ئاسانی ده‌یخو‌ینیته‌وه ﴿لتبشر به‌ المتقین﴾ تا به‌وقورئانه موژده به‌خواناس و پارێزكاران بده‌ی به‌ره‌زامه‌ندی و خو‌شنوودی خوا ﴿وتنذر به‌ قوما لدا﴾ و گه‌لی دوژمن و سه‌رسه‌خت و دل‌په‌قی‌شی پی‌ بترسی‌نی له‌ئه‌نجامی كاره شوومه‌كانیان (اللذ: جمع اللذ، وهو الشدید الخصومة). ﴿وكم اهلكنا قبلهم من قرن﴾ وه خه‌لكی زۆرمان له‌پیش ئه‌مانیشه‌وه - به‌هۆی سه‌رپی‌چییانه‌وه - تیا بردو ق‌ر تی‌خست ﴿هل تحس منهم من احد﴾ ئاخو ئیستا هه‌ست به‌هیچ كه‌سی‌کیان ئه‌كه‌یت؟! ﴿أو تسمع لهم ركزا﴾ وه‌یان سه‌رت‌ه‌و نووز‌ه‌یان لی‌ده‌بی‌سی؟! واته: كه‌ئه‌وانه سه‌رپی‌چییان كرد، ئیمه‌یش به‌شیوه‌یه‌ك له‌ریشه‌مان هینان، ده‌لی‌یت هه‌رنه‌بوون و روژیک نه‌ژیا‌ون.

هه‌م هه‌هل و، هه‌م ئاخ‌ر گه‌لی سو‌پاسی خوا‌ی په‌روه‌رینم ده‌كه‌م كه‌ یارمه‌تیدام بو‌ته‌واو كردنی سووره‌تی

۲۰- سوورتهی (تاها) ه

مه‌که‌یییه‌و (۱۳۵) نایه‌ته

به‌ناوی خوای به‌به‌زه‌یی و میهره‌بان

ئه‌م سوورته‌هه وه‌ک سوورته‌هه مه‌که‌یییه‌کانی تر، باسی بناغه سه‌ره‌کییه‌کانی ئاین ده‌کات: یه‌کخوایه‌رسی، په‌یامبه‌ریتی، زیندوو بوونه‌وه، له‌م سوورته‌هه‌دا که‌سیتی په‌یامبه‌ر ﷺ دهرده‌که‌وی که: چه‌نده خوراکرو، دل ته‌ستور بووه... هه‌روه‌ها داستانی هه‌ندی په‌یامبه‌رانی تریش باس ده‌کات.. ئه‌وسا به‌سه‌رییی و به‌په‌له‌یه‌که‌وه دیمه‌نیکی سه‌ختی روژی قیامت دهرده‌خات، له‌گه‌ل باس کردنی داستان و چیرۆکی (ئاده‌م) په‌یامبه‌ردا ﷺ..

(تاها) یش له‌پیتته به‌چرچه‌کانه که له‌سه‌ره‌تای هه‌ندی سوورته‌هه‌ن، هاتوون بو ده‌سه‌وسان کردنی عه‌ره‌به‌کان، له‌هینانی ته‌نها به‌شیک وه‌ک قورئان، ئه‌گه‌رچی زورکه‌میش بیته.

قورئان په‌نده‌و لای خواوه هاتوو:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * طه * مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ

الْقُرْآنَ لِتَشْقَى ﴿١﴾ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! ئه‌م قورئانه‌مان بو نه‌ناردویت ئه‌وه‌نده خۆت ماندوو و شه‌که‌ت بکه‌یت، به‌لی... کاتی ئه‌م قورئانه هاته خواری، په‌یامبه‌ر ﷺ هه‌م خوایی و، هه‌م هاوه‌لانی درێژه‌یان به‌ نویژو شه‌وونیژ دهاو زویش ماندوو ده‌بوون، هه‌تا خوای دلۆقان ئه‌و نایه‌ته‌ی ناردو فه‌رموی: ﴿إِلَّا تَذَكُّرَ لِمَنْ يَخْشَى﴾ هه‌ر بوئه‌وه ناردوو مانه بیته ئاموژگاریی و بیرخه‌ره‌وه‌ی روژی په‌سلان بو ئه‌وه‌که‌سه‌ی له‌خوا ده‌ترسی ﴿تَنْزِيلًا مِّنْ خَلْقِ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَى﴾ له‌لایه‌ن ئه‌و خواوه نی‌راوه که زه‌ویی و ئاسمانه به‌ره‌ه‌کانی دروستکردوو ﴿الرَّحْمَنِ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾ ئه‌و خوا به‌خشنده‌یه چوو به‌سه‌ر عه‌رش خوی، به‌لی... مه‌به‌ست به‌م چوون و سه‌ره‌که‌وتنه‌یه بو سه‌ره‌ عه‌رش، سه‌ره‌که‌وتنی که شیای زاتی بلندی ئه‌و بی‌و، به‌وشیوه‌یه که (سه‌له‌ف) و پیشینانمان ته‌فسیریان کردوو، بی هیچ شو به‌اندن و لی‌کدانه‌وه و چوونه ناو قولاییه‌وه، جابو زیاتر به‌ناگابوون له‌م چوونه سه‌ره‌ عه‌رشه، سه‌یری سوورته‌هه‌کانی: (ئه‌عراف) و (یونس) و (ره‌عد) بکه. ﴿لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى﴾ هه‌رچی له‌ئاسمانه‌کان و، هه‌رچیش له‌زه‌وییدایه‌و، هه‌رشتیکیش له‌نیوانیاندایه و، ئه‌وه‌ش له‌نیو خاکدایه و په‌نه‌انه، هه‌ره‌ه‌موو مو‌لکی ئه‌وه، وه‌ک له‌سوورته‌ی (قورقان) یشدا ئه‌فه‌رموی: ﴿قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا﴾. ﴿وَإِنْ تَجْهَرُ بِالْقَوْلِ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى﴾ وه‌ ئه‌گه‌ر تو به‌ناشکرا قسه بکه‌یت و ده‌نگ هه‌لبری، وه‌یان به‌هیناش و هیدی تریش، لای خوا یه‌کسانه، چونکه ئه‌وئاگای له‌نه‌ینی نیوان خه‌ک و ئه‌وه‌یش مرؤ له‌دلی خویدا په‌نه‌انی ده‌کا هیه

سُورَةُ طه

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا ﴿١﴾ فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ الْمُتَّقِينَ وَتُنذِرَ بِهِ قَوْمًا لَّدُنَّا ﴿٢﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِّن قَرْنٍ هَلْ يُحِشُّ مِنْهُمْ مِنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٣﴾

سُورَةُ طه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ طه ﴿١﴾ مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى ﴿٢﴾ إِلَّا تَذَكُّرًا ﴿٣﴾ لِمَنْ يَخْشَى ﴿٤﴾ تَنْزِيلًا مِّنْ خَلْقِ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَى ﴿٥﴾ الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى ﴿٦﴾ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى ﴿٧﴾ وَإِنْ تَجْهَرُ بِالْقَوْلِ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى ﴿٨﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى ﴿٩﴾ وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ﴿١٠﴾ إِذْ رَأَى نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَّعَلِّي آتِيكُم مِّنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذَلٍ عَلَى النَّارِ هُدًى ﴿١١﴾ فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ يَمْسُكُ ﴿١٢﴾ إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٣﴾

وَالْأَخْفَى

﴿**اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ**﴾ زاتیکه بیجگه له خۆی هیچ پەرستراویک نیه شیایوی پەرستن بیټ ﴿**لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى**﴾ گشت ناوه جوانهکان، ههرهی ئهون، پیغمبر ﷺ دهفرموی: ((إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ إِسْمًا مِّنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ)) ترمیزی. واته: خوا نهووت و نو ناوی هیه، ههرکهسی بیانخوینی و لهبهریانکاو کاریشیان پیبکا، ئهوا دهچیته بههشتهوه، بهلئى ئهم باسهی ناوه جوانهکانی خوایه، لهنایهتی: (۱۸۰) سوورتهی (ئهعرف) و سوورتهی (حهشر) دا پتر روون کراوتهوه، بۆ زیاتر بهئاگابوون بگهڕیوه ئهوی.

چیرۆکی په‌یامه‌که‌ی موسا ﷺ:

ئینجا داستانیه‌که‌ی موسا و سه‌ره‌تای ده‌ستپیکردنی سرۆش و وتووێژی ئه‌و له‌گه‌ڵ پهره‌ردگاری خۆیدا ده‌ستپێده‌کاو ده‌فرموی: ﴿**وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى**﴾ ئاخۆ ئه‌ی پیغمبر! ﷺ هه‌وال و به‌سه‌ره‌تای موسات بوه‌اتوه؟ ﴿**إِذْ رَأَىٰ نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا**﴾ کاتی له‌و سه‌فه‌ره‌یدا هه‌ر له‌ دووره‌وه له‌چۆلی (سینا) دا ئاگر (نوور) یکی چاوکردو ئه‌وسا به‌ژن و ماله‌که‌ی خۆی وت: ئیوه لیڤه بن و مه‌بزوون ﴿**إِنِّي أَنَسْتُ نَارًا**﴾ به‌راستی من ئاگریکم چاو کردووه ﴿**لَعَلِّي آتِيكُم مِّنْهَا بِقَبَسٍ**﴾ به‌شکوم له‌وئ چلۆسک و سه‌لکه‌ بزوتیکتان بۆبێم خۆتانی پئ گه‌رم بکه‌نه‌وه، خوا له‌جیبه‌کی تر دا به‌زمانی موساوه ده‌فرموی: ((وَأَوْ جُذُوءَ مِنَ النَّارِ...)) ﴿**أَوْ اجِدْ عَلَىٰ النَّارِ هَدًى**﴾ و یان چاوساغیکم بۆ شارهمازی ده‌ستکه‌وئ و به‌ هوئ ئه‌وه‌وه پێگا ده‌رکه‌ین، رافه‌که‌رانی قورئان ده‌لێن: گه‌رانه‌وه‌ی موسا بۆ ولاتی میسر پاش ته‌واوکردنی (۱۰) ساله‌که‌ی لای (شوعیب) بوو، جا ده‌بی پاش ئه‌و ئه‌منیه‌ت و ئاسایشه له‌لای شوعیب ده‌ستی که‌وتبوو. بۆچی ئیستا جاریکی تر بگه‌ڕێته‌وه بۆ ولاتیک، که‌ کاتی خۆی لێ هه‌له‌اتیت؟! دیاره به‌ده‌ر له‌کاره نه‌ینیبه‌کانی خوا، سوۆزی ولات و نیشتمان له‌گه‌ڵ شت به‌هێزتره‌و، هه‌رگیزیش له‌بیرناچی، ئه‌گه‌رچی پێگا که‌یشی پریت له‌ده‌یان هه‌لدیرو مه‌ترسی، جا له‌ریگه‌ی گه‌رانه‌وه‌یدا خوا مندالیکیان پێده‌دا، کاته‌که‌یشی زۆر سه‌رما ده‌بی، هه‌رچه‌نده له‌ چه‌خماخ ده‌دا، ئاگر ئاگریت! به‌لام له‌ دووره‌وه ئه‌و ئاگره‌ی چاوکرد، بۆ زیاتر ئاگاداری سه‌یریکی ته‌فسیری (ئین که‌سیر) بکه‌.

سه‌ره‌تای وه‌حیی بۆ موسا ﷺ:

﴿**فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ يَا مُوسَى**﴾ ئینجا که‌ نزیکبووه‌و هاته‌لای نووره‌که، دیتی وا له‌ناو دره‌ختیکی زۆر جوان و ته‌ر دا ئاگریک ده‌ره‌وشیته‌وه، ئه‌وجا له‌ویدا بانگی لیکرا ئه‌ی موسا! ﴿**إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ**﴾ بێگومان من پهره‌ردگاری تۆم، جا تۆیش له‌به‌ر ئه‌ده‌ب و ویلی جیگا که‌ پیلآو شه‌کاله‌که‌ت له‌پیدا که‌نه ﴿**إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى**﴾ چونکه به‌راستی تۆ وای له‌ دۆلی پیروزی (طوا) دا، له‌ نایه‌تی تر دا ده‌فرموی: (فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ أَنْ يَأْتِيَكَ بِمُوسَىٰ إِنْ شَاءَ اللَّهُ... ۳۰/۲۸). وه یان ده‌فرموی: (إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى) ۱۶/۸۹. ﴿**وَأَنَا اخْرَجْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَىٰ**﴾ من بۆ خۆم تۆم له‌نیو هۆزه‌که‌ت دا به‌په‌یامه‌بری ده‌ست نیشان کردو هه‌لبژارد. جاکه‌وایه چاک گویدیری ئه‌و فه‌رمایشتانه به‌ له‌ریگای وه‌حیه‌وه بۆت دیت ﴿**إِنِّي أَنَا اللَّهُ**﴾ بێگومان هه‌ر منم خوا (الله) ﴿**لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا**﴾ من نه‌بی هیچ پهرستراویکی هه‌ق نیه ﴿**فَاعْبُدْنِي**﴾ ده‌سا تۆش به‌شیویه‌کی جوان بم په‌رسته ﴿**وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي**﴾ وه بۆئه‌وه که‌ منت هه‌ر له‌یادبی و له‌بیرم نه‌که‌یت، به‌ تیروته‌سه‌لی نوێژ بکه‌و، روویشته هه‌ر له‌من بکه‌ ﴿**إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ**﴾ دیاره‌که به‌یه‌قین روژی قیامه‌ت وابه‌ریوه هه‌ردیت ﴿**أَكَادُ أَخْفِيهَا**﴾ (قه‌تاده) ئه‌لئى. واته: من ده‌مه‌وئ ته‌نانه‌تی له‌خۆشمی بشارمه‌وه، چ جایی له‌فریشته‌و له‌پیغمه‌برانیشت، واته: جارئ بۆ هیچ که‌سیک ئاشکرا نه‌بیت. (ئین عه‌باس) ئه‌لئى. بیجگه له‌خۆم

که سیکی لی به ناگا ناکهم. (سدی) دهلی: له ناسمان و له زه وییدا هیچ که سی نیه که خوا کاتی هاتنی قیامه تی لی نه شار دبیته وه. ﴿**لتجزی کل نفس بما تسعى**﴾ نهو روزه دی، ههتا هه مووکه سی له بهرام بهر هول و تی کو شانی خو به وه پاداش و توله ی ده سکه وی ﴿**فلا یصدک عنها من لا یؤمن بها واتبع هواه فتردی**﴾ جا نه ی موسا! نهو که سه ی پروای بهاتنی نیه و شوینی هه واو ئاره زوی خو ی که وتوو، وریابه با ریگریت نهکا له بهروا پیبونی، نهوسا تیا بچیت.

عه سا که ی مووسا ﷺ ده بیته نه ژده ها:

﴿**وما تلك بيمينك يا موسى**﴾ جا خوا فه رموی موسا! نه ی نه مه چیه که به دهستی راسته وه یه؟ ﴿**قال**

هی عصای اتوکا علیها﴾ موسا وتی: نه وه گو چانه که مه، له کاتی رۆشتندا ده یگرم به دهسته وه، وه بهر پشتهی خوشمی ددهم ﴿**وامش بها علی غنمی**﴾ و گه لای دارانی پی نه وه رینم بو پهزو مه په کانم ﴿**ولی فیها مارب آخری**﴾ و چه ند کاری تریشی پی نه نعام ددهم نان و تفاقی پی نه لده گرم، دورنده ی پی نه کوژم... هتد به لی... که لکی (عه سا) گرتن به دهسته وه زوره و له شه ریعه تیشدا بنه په تیکی هه یه، پیغه مبه ریش ﷺ وهک ئیمای بوخاری نه لی: له دهشت و چوله وانیدا نه یکرده نیشانه ی رووگی نو یژو له بهر ده می خویدا دایده چه قان، وه له پورژی جه ژنیشدا له نو یژگا که ییدا دایده چه قان، کاتیکیش گه یشتبا لای بهر ده په شه که نه گهر دهر فته نه بووبا ماچی بکا به عه سا که ی ئاماژه ی بو ده کرد. زانایان یه کده نگن که عه سا به دهسته وه گرتن له کاتی وتاری هه ینیدا سوننه ته، دهشتوانی بو ئهم مه بهسته سه یریکی ته فسیری قورتوبی بکه ییت تا زیاتر به ناگابی ﴿**قال القها یا موسی**﴾ خوا فه رموی: موسا! ده نهو عه سایه بهاویژه! ﴿**فالقها إذا هی حیه تسعى**﴾ هه رکه فره ییدا کتوپر دیتی وا

وَأَنَا أَخَذْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَىٰ (۱۳) إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي (۱۴) إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ أَكَادُ أَخْفِيهَا لِتُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَىٰ (۱۵) فَلَا يَصُدُّكَ عَنْهَا مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَرْدَىٰ (۱۶) وَمَا تَلَكَ بِيَمِينِكَ يَمُوسَىٰ (۱۷) قَالَ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّأُ عَلَيْهَا وَأَهُشُّ بِهَا عَلَىٰ غَنَمِي وَلِيَ فِيهَا مَآرِبُ أُخْرَىٰ (۱۸) قَالَ أَلْقَهَا يَمُوسَىٰ (۱۹) فَأَلْقَاهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَىٰ (۲۰) قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَىٰ (۲۱) وَاضْمُمْ يَدَكَ إِلَىٰ جَنَاحِكَ تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ آيَةً أُخْرَىٰ (۲۲) لَنُرِيكَ مِنْ آيَاتِنَا الْكُبْرَىٰ (۲۳) أَذْهَبَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ (۲۴) قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي (۲۵) وَبَسِّرْ لِي أَمْرِي (۲۶) وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي (۲۷) يَفْقَهُوا قَوْلِي (۲۸) وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِنْ أَهْلِي (۲۹) هَٰزُونِ أَخِي (۳۰) أَشَدُّ بِهِ أَرْرَىٰ (۳۱) وَأَشْرِكْ فِي أَمْرِي (۳۲) كُنْ سَيِّدًا كَثِيرًا (۳۳) وَنَذْرَكَ كَثِيرًا (۳۴) إِنَّكَ كُنْتَ بِنَاصِرًا (۳۵) قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَمُوسَىٰ (۳۶) وَلَقَدْ مَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَىٰ (۳۷)

۳۱۳

ماریککی گه وره یه وه ده جولیت و ده شله ژئ، موساش هه رکه نه وه ی دیت که وته شله ژان و ترسان ﴿**قال خذها ولا تخف**﴾ خوا فه رموی: بیگهرو ترست نه بی ﴿**سنعیدها سیرتها الأولى**﴾ هه ر ئیستا که وهک نهوسا ی خو ی لی نه که ی نه وه ده بیته وه عه سا که ی جارانت.

دهستی مووسا وهک چوری شیر سپی بوو:

﴿**واضمم يدك إلى جناحك**﴾ وه دهست بخه باخه لته وه، له جپی ترده نه فه رموی: (واضمم اليك جناحك من الرهب فذا لك برهانان من ربك الى فرعون وملئه... ۳۲/۲۸) ﴿**تخرج بيضاء من غير سوء**﴾ نهوسا به بی ئازار دیته ده ری، سپی و بی عیب و نه خو ش و وه کافوری لیها توه، واته: نه تووشی به له کی بووه، نه هیه شتیکی تر، به لکو هه روهک چرایهک بو ت هه لگی رسابی وایه ﴿**آية أخرى**﴾ نه وه ییش بیجگه له عه سا که ت موحیزه یه کی تره ﴿**لنريك من**

آیاتنا الكبرى ﴿ تا ئیمه هندی له نیشانه گرنه و گه وره کانی خو مانت نیشان بدهین و چاک بزانت که توانامان به سهر هه مووشتی کدا ههیه. داوی نیشاندانی نهوگشت نیشانه و دهسه لاتانه و ناماده کردنی موسا، ئینجا فهرموی: ﴿ **۲۴** **إِذْ هَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ** ٢٤ دههر ئیستا برۆ بۆلای فیرعهونی پاشای میسر. چونکه بیگومان به یه کجاری توولی لیئه لکیشاوه له فهرمانم یاخی بووه.

موسا که چوو به لای فیرعهون له خوا پارایه وه:

﴿ **۲۵** **قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي صَدْرِي** ٢٥ موسا داوی پشتیوانی له خوا نه کاو ده فهرموی: نهی په ره وردگارم! سینغم گوشادکه ﴿ **۲۶** **وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي** ٢٦ ئیش و کاریشم بۆناسان که بۆگه یاندنی په یامه کهی تو ﴿ **۲۷** **وَاحْلِلْ عُقْدَةَ مِنِّ لِسَانِي** ٢٧

گرییه که له زمانمدا به بۆمی بکه وه. تا زمانم نه گیری و ره هابی و بتوانم وه پئویست په یامه کهت رابگه به نم ﴿ **۲۸** **يَفْقَهُوا قَوْلِي** ٢٨ تاله ناخافتن و قسه کانمدا تیبگن و حالێ بن لیم ﴿ **۲۹** **وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِّنْ أَهْلِي** ٢٩ وه له بنه ماله و کهس و کارم وه زیرو یارمه تیده ریکم بۆ دابنێ ﴿ **۳۰** **هَارُونَ أَخِي** ٣٠ ئه ویش هارونی برام بێ ﴿ **۳۱** **أَشْدَدَّ بِهِ أَزْرَىٰ** ٣١ پشتمی پی به هیز که ﴿ **۳۲** **وَاشْرِكْهُ فِی أَمْرِي** ٣٢ له کارمدا که په یامه به ریه تیه بیشی که به یاریده رو هاو به شم ﴿ **۳۳** **كِي نَسْبَحْكَ كَثِيرًا** ٣٣ تا ئیمه زیاتر پاک و خاوینی تو راگریین، سوپاس و ته سهیحات زور بکهین ﴿ **۳۴** **وَنَذْكُرْكَ كَثِيرًا** ٣٤ وه زویش یادت بکهین، ناوت زور به رین به لێ که لکی براو برایه تی ده بی بۆ به هیز کردنی به رنامه کهی خاوی ﴿ **۳۵** **إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا** ٣٥ به راستی هه می شه تو بیناو زانی به نه حوالی ئیمه. به لێ.. هه رکاری که نه جام نه درێ، پئویسته هه موو پیدایستی به کی بۆ ناماده بکری، خو نه گهر که سیکی شیاو تریش بۆ نه و کاره هه بی، ئه بی داوی کهیت و فەزلی به دیت به سهر خو تدا ﴿ **۳۶** **قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَىٰ** ٣٦

﴿ **۳۸** **إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّكَ مَا يُوحَىٰ ٣٨** ٣٨ **أَنَّ أَقْدِفِيهِ فِي التَّابُوتِ فَاقْدِفِيهِ** ٣٨ **فِي الْيَمِّ فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِّي وَعَدُوٌّ لَّهُ. وَأَلْقَيْتُ** ٣٨ **عَلَيْكَ حَبَّةَ مِنِّي وَلِتُصْنَعَ عَلَىٰ عَيْنِي ٣٩** ٣٩ **إِذْ تَمْشِي أُخْتُكَ** ٣٩ **فَقُولْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ مَن يَكْفُلُهُ. فَرَجَعْنَاكَ إِلَىٰ أُمِّكَ كَيْ تَقَرَّ** ٣٩ **عَيْنَهَا وَلَا تَحْزَنَ ٤٠** ٤٠ **وَقُلْتُ نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَنَّاكَ فُتُونًا** ٤٠ **فَلَبِثْتَ سِنِينَ فِي أَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ جِئْتَ عَلَىٰ قَدَرٍ يَمْوَسَّىٰ ٤١** ٤١ **وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي ٤٢** ٤٢ **أَذْهَبَ أَنتَ وَأَخُوكَ بِأَتَانِي وَلَا نَبِيًّا** ٤٢ **فِي ذِكْرِي ٤٣** ٤٣ **أَذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ٤٣** ٤٣ **فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لِّنَا** ٤٣ **لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ ٤٤** ٤٤ **قَالَ إِنَّا نَخَافُ أَنْ يُفْرِطَ عَلَيْنَا** ٤٤ **أَوْ أَنْ يَطْغَىٰ ٤٥** ٤٥ **قَالَ لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمْ ٤٥** ٤٥ **أَسْمَعُ وَأَرَىٰ ٤٦** ٤٦ **فَأَنبَأَ فُقُولًا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ** ٤٦ **وَلَا تُعَذِّبْهُمْ قَدْ جِئْنَاكَ بِآيَةٍ مِّنْ رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَيْنَا ٤٧** ٤٧ **وَلَا نَكُذِّبُ ٤٨** ٤٨ **إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰ مَن كَذَبَ** ٤٨ **وَتَوَلَّىٰ ٤٩** ٤٩ **قَالَ فَمَنْ رَّبُّكُمْ ٤٩** ٤٩ **قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَىٰ** ٤٩ **كُلَّ شَيْءٍ حَلْقَهُ ٥٠** ٥٠ **ثُمَّ هَدَىٰ ٥٠** ٥٠ **قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَىٰ ٥١** ٥١

قَالَ عَلَيْنَا

٣١٤

خواش فهرموی: موسا! به راستی هه رچی تو ویستت جیبه جی کراو پی ت در، وه ئه مهش منه تیکه به سهر ته وه ﴿ **۳۷** **وَلَقَدْ مَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَىٰ** ٣٧ وه بیگومان پی ش نه وهش ئیمه جاری کی تر منه تمان نایه سهرت. بێ نه وه خو ت داوا بکهیت ﴿ **۳۸** **إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّكَ مَا يُوحَىٰ** ٣٨ نه و کاتهی که تو له دایک بووی، دایکت له ترسی فیرعه وندا گیری خوارد به دهسته وه نه وه که بتکوژی نه یه زانی چی بکات، جا ئیمهیش نه وهی پئویست و شایسته بوو بۆ نه و کاره خستمانه دلیه وه پیمان گه یاند ﴿ **۳۹** **أَنَّ أَقْدِفِيهِ فِي التَّابُوتِ** ٣٩ و پیمان وت: که بیخه ناو دار به سته و سندوقیکه وه ﴿ **۴۰** **فَاقْدِفِيهِ فِي الْيَمِّ** ٤٠ و بیهاو یژ نه و دریا وه ﴿ **۴۱** **فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ** ٤١ ده با ده ریا ش بیخاته که نار ﴿ **۴۲** **يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِّي وَعَدُوٌّ لَّهُ** ٤٢ تا دوژمنیکی من و دوژمنیکی خو ی (فیرعهون)، بیگری ته وه، به لێ.. یه کی له قیبتیه کان سندوقه کهی وه لاناو بر دیه لای فیرعهون ﴿ **۴۳** **وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ حَبَّةَ مِنِّي** ٤٣ فیان و خو شه ویستی خو م به تو دا، به شیوه یه که هه ر که سی تو ی دیتبا

خوشتی نهویست **﴿ولتصنع علی عینی﴾** وه تا له پینش چاو خوښمدا گه وره بیت و په روره ده بکرییت **﴿إذ تمشی اخذك فتقول﴾** له بیرته نه وکاته تو به سندوقه که وه که وتیته به رده سستی فیرعه ون و، نه وانیش زور گه پان به دواى دایه ندا تاشیرت بداتی، به لام ئیمه ویستمان وابوو که تو شیرى که س نه خویت! له وکاته یشدا خوشکه که ت چاودیری توئ نه کرد له نزیکی کوشکی فیرعه ونه وه دیتی گیران خواردوو به ده سته وه گوئی: **﴿هل ادلکم علی من یکفله﴾** نه تانه وئ که سیکی خانه دانقان نیشان بدهم تا به خیوی بکات بۆتان؟ **﴿فرجعناک الی امک﴾** جا ئیتر بهوشیوه یه گیرایتمان وه لای دایکت وه که به لئیمان پیدابوو **﴿کی تقرر عینها ولا تحزن﴾** که چاوی پیټ روون بیټه وه و زویرو خفه تبار نه بی **﴿وقلت نفسا﴾** نه ی موسا! نه ری نه مهش چاک ده زانی، که گه ورهش بوویت یه کیکت له قیبتیه کان به هله کوشت و ناچار هه له اتی بو مه دیه **﴿فنجیناک من الغم﴾** پاشان له و خه م و په ژاره یهش پرگارمان کردیت **﴿وفتناک فتونا﴾** و به رووداو دواى رووداو تاقیمان کردیته وه، به لا دواى به لا، بۆنه وه ی بیټه پیاوی تهنگانه و، بۆ پاشه پوژ بهرگه ی نه هامة تییه کانى پوژگار بگریټ **﴿فلبث سنین فی اهل مدین﴾** جا هه ر له وده مه دا به ره و مه دیه ن پویشتی و، چهند سالی که له ناوخلکی نه ویدا مایته وه به شوانکاوئی ژبانى خوټت ده برده سه ر **﴿ثم جئت علی قدر یا موسی﴾** پاش نه وه (مه دیه ن) گه راپته وه له و کاته دا دیاریمان کرد بوو، بۆ ره وانه کردنت به پیغه مبه ری، هاتیت نه ی موسا **﴿واصطنعتک لنفسی﴾** و هه لمبژاردی و کردیت به په یامبه ری خوټ **﴿إنه ی انت واخوک بأیاتی﴾** نه و جا توو هارونى برات هاوړی به (۹) نو نیشانه ی منه وه وه دار عساو، ده سته که... برؤن بۆلای فیرعه ون بۆ نه جامدانى کاره کانى من **﴿ولا تنیا فی ذکرى﴾** و له یادی مندا هه رگیز کوټایى و سستی مه کن، نه وه باشتړین چه ک و هوئ سه رکه و تنټانه.

له گه ل فیرعه ون نه رم و نیان بلوون:

﴿إنه ی اذهب الی فرعون انه طغی﴾ هه ردووکتان بچه لای فیرعه ون، چونکه به راستیى نه و یاخی و له خوټایى بووه **﴿فقولا له قولا لینا﴾** جا به نه رمی و له سه رخوټسه ی له گه ل بکه ن و بیدوینن، چونکه باره گای پاشایه تی وا هه لنه گری **﴿لعل یتذکر او یخشی﴾** به لکو بیربکاته وه و قسه که تان لیوه رگری، وه یان بترسی له خوا،
موسا ده ترسی فیرعه ون توره بی:

﴿قالا ربنا اننا نخاف ان یفرط علینا﴾ موسا و هارون وتیان: نه ی په روه ردگاری ئیمه! نه ترسین که فیرعه ون لیمان پینش بکه وئ و هه لکوټیته سه رمان، وه پیټش نه وه ی راستیى بۆ ده ربخه ن سزمان بدا **﴿او ان یطقی﴾** یان یاخی بی **﴿قال لا تخافا﴾** خوا دلنای کردن و فیه مووی: مه ترسن **﴿اننى معکما﴾** به راستیى من له گه ل ئیوه م **﴿اسمع واری﴾** هه موو شتی که نه بیسم و هه موو شتی که ش نه بینم **﴿فاتیاه فقولا﴾** ده سا بچه لایى و پیټ بلین: **﴿انا رسولا ربک﴾** به راستیى ئیمه هه ردووکمان راسپارده و ره وانه کراوی په روه ردگاری توین **﴿فارسل معنا بنی اسرائیل﴾** جا تویش توره م و نه وه کانى یه عقوبمان له گه ل بنیره **﴿ولا تعذبهم﴾** و چیرت نه شکه نجه و سزایان مه ده و به کارو بیگار ماندوویان مه که **﴿قد جئناک بأیه من ربک﴾** و بۆ راست بیژى خویشمان به به لگو نیشانه یه کی پرونه وه له لایه ن په روه ردگارتیه وه هاتوین بولات (عه ساو، ده سته که) **﴿والسلام علی من اتبع الهدی﴾** وه سلوو و دروود له سه ر نه وکه سه بی که په پره وى له پښه گای هیادیته ده کاو له راسته ری لانا که وئ، بویه پیغه مبه ریش ﷺ کاتى نامه ی بۆ (هرقل) ی گه وره ی رومه کان نووسی، سلوو هه ر به م رسته یه کرد: (سلام علی من اتبع الهدی)، نه مهش ده قى نامه که یه تی هه ر بۆ پیوړی ده ی نووسم: (بسم الله الرحمن الرحیم، من محمد رسول الله إلى هرقل عظیم الروم، سلام

علی من اتبع الهدی، اما بعد فإنی ادعوك بدعاية الإسلام، أسلم تسلم، یؤتک الله اجرک مرتین) متفق علیه. هر به ناوی خوای به خشنده میهره بانه وه، له موچه ممه دی پیغه مبه ری خواوه، بو هرقله لی گه وره ی روم، درود بو که سیئ له راسته ری لانه که وی، پاشانیش: من به بانگهیشتی نیسلام داوه تت ده که م: موسلمانبه، سه لامه ت ده بی و، خوای گه وره ش دوو جار پاداش و مزه ت ده داتی. ﴿^{۴۸} إنا قد أوحى إلینا ان العذاب علی من کذب و تولى﴾ بیگومان نیمه له لایه ن خواوه وه حی و سروشمان بو هاتوه که سزای خوا بو که سیئکه بانگه که مان به درو ده خاته وه و پشته تیده کات ﴿^{۴۹} قال فمن ربکما یا موسی﴾ وتی: جا په روه ردگاری نیوه کییه نه ی موسا؟! ﴿^{۵۰} قال ربنا الذی اعطى کل شی خلقه ثم هدی﴾ موسا وتی: په روه ردگاری نیمه نه و زاته یه که هه مووشتیکی دروستکرده وه، پاشانیش

رینمایى هه موو پیډاویستییه کیشى کردون ﴿^{۵۱} قال: فما بال القرون الأولى﴾ فیرعه ون وتی: نه ی حالى نه وه هه موو به ره و گه لانه ی پیشووه چو ن بووه؟! خو نه وان خویان به راستی نه په رستووه؟ ﴿^{۵۲} قال: علمها عند ربی فی کتاب﴾ موسا فهرمووی: زانینی حالى نه وانه لای په روه ردگارمه له کتیبیکدا، واته: له (لوح المحفوظ) دا تو مار کراوه ﴿^{۵۳} یضل ربی ولا ینسى﴾ په روه ردگاری من نه هیچ شتی لی بز ده بی و، نه هیچیشی له بیر ده چی ﴿^{۵۴} الذی جعل لکم الأرض مهدا﴾ نه و خویایه ی که زه ویی بارهیناوه و کردویه به لانک و بیشکه بو نیوه و، زور به ناسانی تیایا نه ژین ﴿^{۵۵} و سلك لکم فیها سبلا﴾ وه چهنه د ریگا و ریبارزکی بو تان تییدا دروستکر تا له ناو شاخ و چیا و ده شتی دا به ناسانی هاتوچو بکن، له جییه کی دیکه شدا ده فهرمووی: (وجعلنا فیها فجاجا سبلا لعلهم یهتدون) ۳۱/۲۱. ﴿^{۵۶} و انزل من السماء ماء﴾ وه له ناسمانیشه وه ئاویکی نارده وه ته خواره وه ﴿^{۵۷} فاخرجنا به ازواجاً من نبات شتى﴾ نه و جا چهنه دین جوړ گروگیای هاو لقمان پی دهرهیناوه و رواند ﴿^{۵۸} کلا و اراعوا

قَالَ عَلَمُهَا عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لَا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنْسَى ﴿٥١﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَاسْلَكْ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْ نَبَاتٍ شَتَّى ﴿٥٢﴾ كُلُوا وَارْعَوْا أَنْعَامَكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٥٣﴾ مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَفِيهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى ﴿٥٤﴾ وَلَقَدْ أَرَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَى ﴿٥٥﴾ قَالَ أَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَمْؤِسُونَ ﴿٥٦﴾ فَلَنَأْتِيَنَّكَ بِسِحْرٍ مِثْلِهِ فَاجْعَلْ لَيْنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا تُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ مَكَانًا سُوًى ﴿٥٧﴾ قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الزَّيْنَةِ وَأَنْ يُخَشِرَ النَّاسُ ضُرْبِي ﴿٥٨﴾ أَفَتَوَلَّى فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَتَى ﴿٥٩﴾ مَوْسَىٰ وَلَيْلَكُمْ لَا تَنْفِرُوا عَلَى اللَّهِ كَذَبًا فَيُسْحِتَكُم بِعَذَابٍ وَقَدْ خَابَ مَنْ آفَرَ تَىٰ ﴿٦٠﴾ فَتَنَّا عَمَّا مَرَّمْهُمْ بَيْنَهُمْ وَأَسْرَأُوا السَّجْوَىٰ ﴿٦١﴾ قَالُوا إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ نَبْرِيدَانِ أَنْ يُخْرِجَاكُم مِّنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثَلَّىٰ ﴿٦٢﴾ فَأَجْمَعُوا كَيْدَكُمْ ثُمَّ أَتَوُا أَصْفَاءَ وَقَدْ أَفْلَحَ الْيَوْمَ مَنِ اسْتَعْلَىٰ ﴿٦٣﴾

انعامک﴾ نیوه خو تان له هندیکی بخو ن و، له هندیکیشى ناژه له کانتان بله وه پینن ﴿^{۶۴} ان فی ذلك لآیات لآولی النهی﴾ به راستی له و شتانه دا باسمان کردن گه لی به لگو و نیشانه ی پرو ن هیه له سه ر یه کتاکى خوا بو خاوه ن ناوه زان و فامیده کان ﴿^{۶۵} منها خلقناکم﴾ له سه ره تا وه نیوه مان هه ره له و زه وییه دروستکر د ﴿^{۶۶} و فیها نعیدکم﴾ وه له و دا دوا ی مردن نه تانگیرینه وه بو گل ﴿^{۶۷} و منها نخرجکم تارة اخرى﴾ وه جاریکی تر له و دا نه تانهینینه وه دهر و زیندووتان نه که ینه وه. خوا له جییه کی تر دا ده فهرمووی: (یوم یدعوکم فتستجیبون بحمده و تظنون ان لبثتم إلا قليلا) ۵۲/۱۷ یان ده فهرمووی: (قال فیها تحيون و فیها تموتون و منها تخرجون) ۲۵/۷.

گشت نیشانه‌کان، نیشانی فیرعه‌ن دران، باوهریشی نه‌هینا:

﴿^{۶۶} ولقد اریناه آیاتنا کلها﴾ بیگومان نیئمه هه‌موو نایه‌ت و به‌لگه‌کامن نیشاندان خستمانه پیش چاوی، تا به‌شکو بره‌ا بیئیی ﴿فکذب وابی﴾ که‌چی نه‌و هه‌ره‌ه‌مووی به‌درؤ داناو گویرایه‌لی نه‌کرد ﴿^{۶۷} قال اجئتنا لتخرجنا من ارضنا بسحرک یا موسی﴾ فیرعه‌ون وتی: نه‌ی موسا! ناخو تۆ‌هاتیه لاما‌ن تا له‌خاک و ولاتماندا به‌و جادووه‌ت دهرمانکه‌ی؟ ﴿^{۶۸} فلناتینک بسحر مثله﴾ جا به‌دنلیایی نیئمه‌یش له‌وینه‌ی نه‌وه‌ی تۆ جادوویه‌کت بو‌دینین ﴿فاجعل بیننا وبینک موعدا﴾ جا نیئستا بۆ نیئمه‌و بو‌خو‌ت جی و کاتی‌ک دیاری بکه ﴿لا نخلقه نحن ولا انت مکانا سوی﴾ که نه نیئمه سه‌رپیچی لیبکه‌ین، نه‌تۆش، تا له‌یه‌ک جی‌گایه‌کی ته‌ختانیدا ناماده‌یین بۆ نه‌نجامدانی نه‌و کاره‌مان ﴿^{۶۹} قال موعدمک يوم الزینة﴾ موسا به‌دنلیاییه‌که‌وه وتی: باشه واده‌ی دیاری‌کراومان روژی جه‌ژنی گشتیی بی، روژی جه‌ژنی نه‌روژ، روژی که‌یف و سه‌فاو سه‌روبی که جه‌ژنی نیئوه‌یه‌و له‌و روژده‌ا نیئوه هه‌موو کو نه‌بنه‌وه ﴿وان يحشر الناس ضحی﴾ وه له‌کاتی چیشته‌نگاو‌یکدا که له‌وکاته‌دا هه‌وا میانه‌یه‌و، هی‌مان زو‌ریشی نه‌مینئ بۆ خو‌رئاوا بوون خه‌لکی کو بکرینه‌وه تاکاره‌که‌مان به‌ناشکرا بی ﴿^{۷۰} فتولی فرعون فجمع کیده ثم اتی﴾ نیئجا فیرعه‌ون نه‌وی جی‌هیشته‌ت و هه‌موو فروفی‌لی خو‌ی کو‌کرده‌وه خسته‌کار، له‌پاشا هه‌موویانی بۆ واده‌ی کو‌بوونه‌وه‌که هی‌نا ﴿^{۷۱} قال لهم موسی﴾ موسا نه‌یه‌وی پیش نه‌وه ده‌ست پی بکه‌ن نامۆزگارییه‌کیان بکات، به‌شکو واز له‌و یاخی بوونه‌یان بیئین، بۆیه پی وتن: ﴿ویلکم لا تفترؤا علی الله کذبا﴾ هاوارو وه‌ی بۆ نیئوه! درؤ له سه‌رخوا هه‌ل مه‌به‌ستن، واته: به‌وه‌ی که بلین موجیزه‌که‌ی منیش جادووه‌ وه‌ک جادووه‌که‌ی خو‌تان ﴿فیسحکم بعذاب﴾ جا خوای گه‌وره گشتتان به‌به‌لاو سزا ته‌فرو تونا بکاو له‌ناوتان به‌ریت ﴿وقد خاب من افتری﴾ وه بیگومان کی درؤ له سه‌رخوا بکا زهره‌رمه‌ندو بی هیوایه ﴿^{۷۲} فتنازعوا امرهم بینهم﴾ نیئجا نامۆزگارییه‌که‌ی موسا کاری تی‌کردن، هه‌ندیکیان دل‌یان گو‌را به‌ره‌و خیر، بۆیه ناکوکی و جیاوازی که‌وته نیوانیانه‌وه، هه‌ندیکیان موسایان به‌راست زانی و وتیان: نه‌م قسه‌یه له قسه‌ی پیغه‌مبه‌رانه ﴿واسرؤا النجوى﴾ وه ملیان له سه‌رته سه‌رت و چه‌پ نا ﴿^{۷۳} قالوا ان هذان لساحران﴾ وتیان: دیاره نه‌م دووانه موساو هاروون جادووگه‌رن ﴿یریدان ان یخرجاکم من ارضکم بسحرهما﴾ نه‌یانه‌وی به‌هوی جادوویانه‌وه له‌ولاتی (میسر)دا بتانکه‌نه دهره‌وه، تا ده‌سه‌لات به‌ده‌ست بگرن ﴿ویذهبا بطریقکم المثلی﴾ و به‌رنامه‌و نه‌ریته هه‌ره به نه‌رخه‌که‌ی نیئوه پووچه‌ل بکه‌نه‌وه ﴿^{۷۴} فاجمعوا کیدکم﴾ جا که‌واته فروفی‌لتان یه‌کخن ﴿ثم انتوا صفا﴾ له‌پاشا هه‌موو به ریزیک وهرن ﴿وقد افلح الیوم من استعلی﴾ وه بیگومان نه‌مپۆش هه‌رکه‌سی سه‌رکه‌وی سه‌ره‌رازو به‌ختیاره.

مووسا سه‌رکه‌وت و جادووگه‌ره‌کانیش موسلمان بوون:

﴿^{۷۵} قالوا: یا موسی إنا ان تلقی﴾ نه‌وسا جادووگه‌ره‌کان به ده‌عیه به‌فیزه‌وه وتیان: نه‌ی موسا! یا تۆ یه‌که‌مجار ده‌سه‌به‌کاربه، عه‌ساکه‌ت هه‌لده‌و جادووی خو‌ت بکه ﴿واما ان نکون اول من القی﴾ وه‌یان نیئمه پیش تۆ ده‌هاو‌یژین و یه‌که‌م که‌س نه‌یین؟ ﴿^{۷۶} قال بل القوا﴾ موسا وتی: نا، یه‌که‌مجار نیئوه ده‌ست پی بکه‌ن و بیهاو‌یژن ﴿فإذا حبالهم وعصیهم یخیل إلیه من سحرهم﴾ به‌لی.. نه‌وان ده‌ستی‌شخه‌ریان کرد، جا په‌ت و گوریس و گو‌چانه‌کانیان هه‌ل‌دایه گو‌ره‌پانی جادوو‌ه‌که‌وه نه‌وه‌نده سه‌ر سو‌ره‌ینه‌ر بوو موسا وا گومانی برد له جادوو‌ه‌که‌یان ﴿انها تسعی﴾ په‌ته‌کان و عه‌سا‌کانیان نه‌جو‌ولینه‌وه‌و دین و ده‌چن وه‌ک (مار)یکی گه‌وره. (نی‌بین که‌سیر) نه‌لی: به‌و هۆیه‌وه که له‌(جیوه)یان هه‌ل‌کیشابوون گشت ده‌جو‌لانه‌وه‌و، دۆل و شیوه‌کیان پر کرد له مارو هه‌لمه‌ت هه‌لمه‌ت

اگر همتا علیه من السحر و هلهو جادو و گهریهش تو سه پاندت به سهرماندا ببوری **والله خیر و ابقی** و ه خوا لهه مووکه سی چاکتوبه به قاتره، به لام تو خو و دمو له ته کهت دوایتان دیت. **۷۴** **انه من یات ربه مجرما** به راستی هر که سی که به تاوانباری له پوژی قیامه تدا بچیته وه لای په رور دگاری **فان له جهنم لایموت فیها و لایحی** بیگومان به شی دوزه خه و ئیر نه ئه مرئ تیایدا، تا له سزا پرگاری بییت، وه نه دوشتری به ناسووده یی، وه خوی گه وره نه فرموی: (لایقضى عليهم فيموتوا ولا يخفف عنهم من عذابها كذلك نجزي كل كفور) ۳۵ / ۳۶ **۷۵** **ومن یاتہ مؤمنا** وه ئه وکه سه ش بروی هیئابی و به باوره وه بچیته لای په رور دگاری خوی **قد عمل الصالحات** ئا کار و کرده و چاکه کانی نه نجام داییت **فاولئک لهم الدرجات العلی** جا ئه وانه له دواپوژدا چه ندان

پله ی به رزیان هیه: **۷۶** **جنات عدن تجری من تحتها الأنهار** **خالدین فیها** چه ند باخ و باخاتیکی چروپرن و به هتا هه تاییش تیانداده میننه وه، له به رده میانه وه چه ند چوم و پروبار تیده پهری که جواترین سیمای وینه ی هیه **وذلك جزاء من تزکی** و نه و پاداشت و خوشی و ئیسرا حه ته یه پاداشتی که سانی دل و دهرن پاکه، واته: ئه وانه ی خویان پاک راگرتبی له بت په رستی، خه لک په رستی، فیرعه ون په رستی. (ئه بو سه عید) ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فهرموی: ((ان اهل الدرجات العلی لیراهم من تحتهم کما ترون الکوکب الدری فی افق السماء، وإن اباکر و عمر منهم و انعماء)) أخرجه احمد و ابوداود و الترمذی. بی سو خه لکانی خاوه ن پله به رزه کان (له به هه شتدا)، خه لکانی خواروی لای خویان ده یانینن و بویان ده نوانن هه روه کو بو ئه ستیره ی پرشنگدار له ناسوی ئاسماندا بنوانن، ئه بو به کرو عومه ریش هر له وائن و خهریکی نازو نیعمه ت و خوشین.

مووسا به نی ئیسرائیل له میسر دهرچوون:

لیرهدا ئه و دیمه نه ته واهو ئه بی و، به شیکی تری

داستانه که ی موسا ده ست پیده کات وه ک ده فرموی: **۷۷** **ولقد اوحینا الی موسی** بیگومان ئیمه سروشمان بو موسا کرد: **ان اسر بعبادی** که شهو له ته ک به نده کانم له ریگه ی دهریاوه له میسر دهرچو **فاضرب لهم طریقا فی البحر یبسا** ریگه یکی و شکانیان له دهریای نیلدا بو بکهره وه **لا تخاف درکا ولا تخشی** نه ترسه له له شکره که ی فیرعه ون پیت بگا، نه خه می نقوم بوونشیت هه بییت، چونکه ئیمه چاودیرتانی **۷۸** **فاتبعهم فرعون بجنوده** موسا به فرمانی خوا کاره که ی خوی نه نجامدا، جاکاتی فیرعه ون پییزانین ئه وسه به خوی و سوپا که یه وه وه دوویان که وت به ناو نیلدا، چونکه له پییش چا و ئه وه وه دهریا که وشک و برنگبو **فغشیهم من الیم ما غشیهم** کتوپر شه پولی دهریا هاته سه ریان و داپووشین و هه موویانی نقوم کرد **۷۹** **واضل فرعون قومه وما هدی** سه ره نه نجام فیرعه ون ری راسته که ی له گه له که ی هه له کردو، نه یتوانی رینوینیان بکا.

سورۃ طه

الانجیل

وَلَقَدْ اَوْحَيْنَا اِلٰی مُوسٰی اَنْ اَسْرِ بِعِبَادِیْ فَاضْرِبْ لَهُمْ طَرِیْقًا فِی الْبَحْرِ یَبْسًا لَا تَخَفْ دَرَكًا وَلَا تَخْشٰی ﴿٧٧﴾ فَاتَّبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَبَنُوْهُ ۚ فَغَشٰیهُمْ مِّنَ الْیَمِّ مَآ غَشٰیهِمْ ﴿٧٨﴾ وَاَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ ۚ وَمَا هَدٰی ﴿٧٩﴾ یٰۤیْنَ اِسْرٰءِیْلَ قَدْ اَنْجٰیْنٰکُمْ مِّنْ عَدُوِّکُمْ وَوَعَدْنَاکُمْ جَانِبَ الطُّورِ الْاَیْمَنِ وَنَزَّلْنَا عَلَیْکُمُ الْمَنَّٰ وَالسَّلٰوٰی ﴿٨٠﴾ کُلُوْا مِنْ طَیِّبٰتِ مَا رَزَقْنَاکُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِیْهِ فِیْجَلَ عَلَیْکُمْ غُصْبِیْ ۚ وَمَنْ یَّجْلَلْ عَلَیْهِ غُصْبِیْ فَقَدْ هَوٰی ﴿٨١﴾ وَاِنِیْ لَغَفَّارٌ لِّمَنْ تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صٰلِحًا ثُمَّ اٰهْتَدٰی ﴿٨٢﴾ ﴿٨٣﴾ وَمَا اَعْجَلٰکَ عَنْ قَوْمِکَ یٰۤمُوسٰی ﴿٨٤﴾ قَالَ هُمْ اَوْلَآءٌ عَلٰی اَثَرِیْ ۚ وَعِیْلَتِ الْیَمِّ رَبِّ لَرَضٰی ﴿٨٥﴾ قَالَ فَاِنَا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَکَ مِنْۢ بَعْدِکَ ۚ وَاَضَلَّ السَّامِرِیْ ﴿٨٦﴾ فَرَجَعَ مُوسٰی اِلٰی قَوْمِهِ غَضْبَنَ اَسْفًا قَالَ یَقُوْمُ اَلَمْ یَعِدْکُمْ رَبِّکُمْ وَعَدًا حَسَنًا اَفَطَالَ عَلَیْکُمُ الْعَهْدُ اَمْ اَرَدْتُمْ اَنْ یَّحِلَّ عَلَیْکُمْ غُصْبٌ مِّنْ رَبِّکُمْ ۚ فَاَخْلَقْتُ مُوْعِدِیْ ﴿٨٧﴾ قَالُوْا مَا اَخْلَقْنَا مُوْعِدَکَ بِمَلٰٓئِکِنَا وَلٰکِنَّا حٰمِلُنَا اَوْزَارًا مِّنْ زِیْنَةِ الْقَوْمِ فَقَدْ فَتَنَّا فَکَذٰلِکَ اَلْقٰی السَّامِرِیْ ﴿٨٨﴾

۳۷

به‌نی ئیسرائیل! نهم به‌خششانه‌تان له‌یاد بی:

دوای سهرکه‌وتن پروونه‌کاته ئه‌و به‌نی ئیسرائیلیانه‌ی بزگاریان ببوو، نیعمه‌ته‌کانی خو‌ی وه‌بیریان دینیتیه‌وه تا‌ه‌رگیز له‌بیریان نه‌چیته‌وه وه‌رسو‌پاسی بکه‌ن، وه‌ك نه‌فه‌رموی: ﴿**يا بنی اسرائیل قد انجیناکم من عدوكم**﴾ ئه‌ی نه‌وه‌کانی یه‌عقوب! بی‌گومان ئیوه‌مان له‌ چنگی دوژمنی‌خو‌تان بزگار کرد ﴿**وواعدناکم جانب الطور الایمن**﴾ به‌لینیشماندانی له‌ لای راستی کی‌وی (توور) دابه‌ پیدانی ته‌ورات ﴿**ونزلنا علیکم المن والسلوی**﴾ له‌ پوژه سه‌خته‌کانیشدا فریاتان که‌وتین، ئه‌وه‌بوو له‌وده‌شته‌ چو‌له‌دا گه‌زو‌و مه‌لی شیلاقه (هه‌ویره‌) مان بو‌ناردنه‌ خواری، ئیوه‌ش به‌ناسانی راوتان ده‌کردن ﴿**اکلوا من طیبات ما رزقناکم**﴾ پیمان وتن: له‌و رزق و پوژنیه‌ چاک و پاکانه‌ی پیمان دا‌ون بخو‌ن ﴿**ولاتطفوا فیه**﴾ وه‌له‌و ژبان‌ه‌ خو‌شه‌دا سته‌م و سه‌رکه‌شی مه‌که‌ن ﴿**فیحل علیکم غضبی**﴾ تا تو‌ره بو‌ونم بیته‌ سه‌رتان ﴿**ومن یحلل علیه غضبی فقد هوی**﴾ هه‌رکه‌سی پق و تو‌وپه‌ بو‌ونی من بیته‌ سه‌ری، ئه‌وه به‌هه‌قیقه‌ت تیا ئه‌چی ﴿**وانی لغفار لمن تاب وآمن وعمل صالحا ثم اهتدی**﴾ وه‌ بی‌گومان من به‌رامبه‌ر به‌وه‌که‌سه‌ی ته‌وبه‌کارو په‌شیمان و، بروادارو ئاکارچاک بی، پاشا ری‌گای راستی گرت‌بی، زو‌ر لی‌بو‌رده‌و به‌خشه‌رم. لی‌ره‌ دیمه‌نی سه‌رکه‌وتن و به‌ختیاری ته‌واو ئه‌بی.

تا مووسا له‌ گور گه‌رایه‌وه قه‌ومه‌که‌ی بو‌ونه‌ گۆیره‌که‌ په‌رست:

ئه‌وجا له‌دیمه‌نی پارانه‌وه‌و لاله‌دا (مووسا) له‌لای کی‌وی (طوور) دا ده‌بینن، خوا فه‌رموی: ﴿**وما اعجلك عن قومک یا موسی**﴾ ئه‌ی موسا! چی‌په‌له‌ی لینایته‌ وه‌، وا له‌گه‌له‌که‌ت پی‌شکه‌وتی هه‌تا زو‌وتر بگه‌یه‌ته‌ کی‌وی تو‌ور؟! به‌لی پی‌شتر خوا به‌لینی به‌ موسا دابوو که‌دوای چل روژ پیا‌وما‌قوولانی گه‌له‌که‌ی له‌ته‌ك خو‌ی بی‌نی بو‌ خو‌زمه‌ت په‌روه‌ردگاری. جا ئه‌ویش له‌گه‌ل حه‌فتا که‌سه‌دا هاتن و ئه‌وانی له‌ خو‌ار کی‌وه‌که‌دا به‌جی هیشت ﴿**قال هم اولاء علی اثری**﴾ مووسا گو‌تی: ئه‌وانیش وان له‌دوامه‌وه ﴿**وعجلت الیک رب لترضی**﴾ من په‌له‌م کرد بو‌لای تو، تا خو‌ش‌نو‌ودو رازی بی ﴿**قال فإنا قد فتننا قومک من بعدک**﴾ خوا فه‌رموی: بی‌گومان دوای هاتنی تو ئیمه‌ گه‌له‌که‌تمان تا‌قی‌کرده‌وه ﴿**واضلهم السامری**﴾ وه‌ سامیری گو‌م‌رایکردن به‌ گۆیره‌که‌ په‌رستن، چونکه‌ کاتی خو‌ی ئه‌وه‌نده له‌ناو کو‌یله‌گه‌رییدا ما‌بو‌ونه‌وه‌ سرووشتییان به‌زبو‌وو. بو‌یه‌ خیرا چوونه‌ سه‌رقسه‌ی سامیری ﴿**فرجع موسی الی قومه غضبان اسفا**﴾ ئینجا موسا کاتی ئه‌وه‌ی بیست دوای جیبه‌جی کردنی کاره‌که‌ی به‌په‌له‌و زو‌ر دل به‌ مه‌راق و به‌خه‌فه‌ت و خه‌شمه‌وه‌ گه‌رایه‌وه‌ بو‌لای گه‌له‌که‌ی ﴿**قال یا قوم الم یعدکم ربکم وعدا حسنا**﴾ وتی: هو‌زی من! ئاخو‌ په‌روه‌ردگارتان به‌لینی باشی پی‌نه‌دان به‌خیرو خو‌شی دونه‌یا‌ونا‌خیره‌ت ﴿**افطال علیکم العہد**﴾ یا‌خو‌ که‌من به‌جیم هیشتن زو‌رم پی‌چوو؟ تا ئیوه‌ ئه‌و هه‌موو چاکه‌یه‌تان له‌بیربجیته‌وه؟! ﴿**ام اردتم ان یحل علیکم غضب من ربکم**﴾ یا‌هه‌ر ویستتان به‌رسزای په‌روه‌ردگارتان بکه‌ون، چونکه‌ ئه‌و‌کاره‌ی ئیوه‌ کاری که‌سی‌که‌ که‌ به‌ده‌ست ئه‌نقه‌ست بی‌یه‌وی دوو‌چاری سزای خوا بی‌ت ﴿**فاخلفتم موعدی**﴾ واپه‌یمانی منتان شکاند و له‌دژی به‌لینه‌که‌ی من جو‌ولانه‌وه‌، ئه‌ی بریار وانه‌بوو له‌سه‌ر یه‌ک‌خوا‌په‌رستی بمیننه‌وه؟ ﴿**قالوا ما اخلفنا موعدک بملکنا**﴾ ئه‌وانیش ئه‌یانه‌وی دا‌وی لی‌بو‌ردن بکه‌ن و پاساو بیننه‌وه، بو‌یه‌ وتیان: ئیمه‌ به‌ده‌سه‌لات و ویستی خو‌مان سه‌رپی‌چیمان له‌فه‌رمانه‌که‌ی تو نه‌کرد ﴿**ولکن حملنا اوزارا من زینة القوم**﴾ به‌لکو‌ کاتی که‌ ده‌رچووین زپرو زیویکی ژنه‌ می‌سریه‌کان - که‌ گیریان خو‌اردبوو به‌ ده‌ستی‌وه‌- له‌ کو‌ل نابووین ﴿**نقدفناها**﴾ جا به‌نا‌چاری فریمان دایه‌ ناو بو‌ته‌که‌ که‌وه‌وپروبو له‌نا‌گر ﴿**فکذلک الی السامری**﴾ سامیری‌ش هه‌روا به‌و جو‌ره‌ فرت و فی‌لی خو‌ی گی‌راو فری‌یدایه‌ سه‌ر جی‌پی‌ی ئه‌سه‌په‌که‌ی

جویره ئیل و ئه نجامه که ی ئه مه ده رچوو ﴿**فَأَخْرَجَ لَهُم عَجَلًا جَسَدًا لَهُ خُورَانٌ**﴾ ئیتر - له خشله که - په یکه ری گویلکیکی بۆ سازدان، که دهنگ و بوږه ی ده هات! . ئه لئین: سامیری ته وای زیږه که ی لیوه رگرتن و فرییدایه ناو بوته که وه و توانیه وه و قالبیکی گویره که ی بۆ داپشتن، ئه و جا زیرو زیوه که ی رژاند به سه ریو جار جاریک بوږه یه که لیوه ده هات ﴿**فَقَالُوا هَذَا إِلَهُكُمْ وَإِلَهُ مُوسَى**﴾ ئه وسا سامیری وگه له بی دینه که ی وتیان: ئه مه خوای ئیوه و، خوای موساشه ﴿**فَنَسِيَ**﴾ جا ئه و له ییری چوو که خوا لیږه یه، ئه گینا نه ده چوو بۆ کیوی (طوور) ﴿**أَفَلَا يَرَوْنَ إِلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا**﴾ ئاخو ئه وانه که ئه و گویلکه ئه په رستن نابین که ئه و گویلکه یه نه وه لامیکیان ده داته وه ئه گهر داوایه کی لیبکه نه وه نه ده سه لات ی زیانیکی بۆ یان هیه، واته: هه رهیچ نه بی وه کو گویره که ی خوا کردیش نییه، جوږه که لکیکی لیوه رگی ری، ئه ی ئیتر ئه وانه بوچی ئه و نه ده که و ده نن؟ (ئیین که سیر) ده لئیت: پوخته ی ئه و شته ی که ئه و نه فامانه کردیانه بیانوو بۆ خو یان به م جوږه بوو که: خشل و زیږه که یان به حه رام ده زانی، له بهر ئه وه فری یان دا، که چی له و لوه گویره که ده په رستن!! واته: له گونا ه ی بچوک سل ده که نه وه، که چی گونا هه گه وره کان ده که نه، ئه مه وه که ئه وه وایه که له ریوایه تیکی راستدا هاتوه: (عن ابن عمر انه سأل رجل من اهل العراق عن دم البعوض إذا أصابت الثوب- يعني هل يصلي فيه أم لا؟- فقال ابن عمر: انظروا إلى اهل العراق قتلوا ابن بنت رسول الله ﷺ - يعني الحسين - وهم يسألون عن دم البعوض) فتح الباري، مسند الإمام احمد. واته عه بدولای کوری عومه ر- خوالییان رازی بی- پیاو یکی عیراقی پرس یاری خوینی می شو له ی لی ده کات، ئایا نو یژی یه یان نا؟ له وه لامدا وتی: ته ماشای سه لیه ی عیراقیه کان بکه! له لایه که وه (حسین) سی که زای پیغه مبه ر ﷺ ده کوژن! له م لایشه وه له خوینی می شو له ده پرسن!.

هارون له گویره که په رستن ری لیگرتن:

﴿**وَلَقَدْ قَالَ لَهُم هَارُونُ مِنْ قَبْلُ**﴾ بیگومان له پیش گه رانه وه ی موسادا هاروونیش پییگوتن: ﴿**يَا قَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ**﴾ ئه ی هوژی من! وریا بن! ئیوه به و گویره که زیږه یه تا قیکراونه ته وه، ده سا فریو مه خو ن و مه پیه رستن ﴿**وَإِنْ رَبِّكُمْ الرَّحْمَنُ فَاتَّبِعُونِي**﴾ و به راستی په روه ر دگارتان خوا به خشنده که یه، ده شوینی من که ون ﴿**وَاطِيعُوا أَمْرِي**﴾ و فه رمانی من جیبه جی بکه ن" گویره که مه په رستن ﴿**قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ**﴾ که چی دوی ئه م هه مو و قسه و ئاموژگاریه وتیان: هه رگی زای هه رگی ز ئی مه له و گویلکه ده ست هه لئا گرین و، هه ر به رده وام له لای ده مینینه وه و ئه پیه رستین ﴿**حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَى**﴾ تاموسا ئه گه ریته وه لامان بابزانین ئه و چی ئه لئیت؟

فَأَخْرَجَ لَهُم عَجَلًا جَسَدًا لَهُ خُورَانٌ هَذَا إِلَهُكُمْ وَإِلَهُ مُوسَى فَنَسِيَ ﴿٨٨﴾ أَفَلَا يَرَوْنَ إِلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾ وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ يَقَوْمُ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ وَإِنْ رَبِّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبِعُونِي وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿٩٠﴾ قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَى ﴿٩١﴾ قَالَ نَهَرُونَ مَامَنْعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا ﴿٩٢﴾ أَلَا تَتَّبِعُنَّ أَفْعَصَيْتَ أَمْرِي ﴿٩٣﴾ قَالَ يَبْنَؤُمْ لَا تَأْخُذْ بِلِحْجِي وَلَا بِرَأْسِي ﴿٩٤﴾ إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِي ﴿٩٥﴾ قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يُسْمِعُ ﴿٩٦﴾ قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِنْ أَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا وَكَذَلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي ﴿٩٧﴾ قَالَ فَادْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَاةِ أَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَنْ تُخْلَفَهُ، وَانْظُرْ إِلَى إِلَهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا لَنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ﴿٩٨﴾ إِلَهُكُمْ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلُّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٩٩﴾ كَذَلِكَ نَقُصُّ

موسا پاش گه رانه وهی له گهل هاروون:

﴿**۱۶** قال يا هارون مامنك ان رايتم ضلوا﴾ موسا كه به وه موو پق وو خه شمه وه گه رايه وه وتی: هارون! كه دیتت نه وانه گومرا بوون چی وای لیكردیت ﴿**۱۷** الا تتبعن﴾ كه به زوویی نه یهت به دوامداو به سه رها ته كه م بۆ باس بكه یته؟! ﴿**افعصیت امری**﴾ ناخو تۆش سه ریچی فه رمانه كه مت كردو قسه كه مت شكاند، نه ی پیم نه گوتی تو جیگری منی؟ جابه توندی مووی سه رو پیشی راكیشا ﴿**۱۸** قا يا ابن ام لا تاخذ بلحيتي ولا براسي﴾ هاروون نه یه ویت به وشه ی (یا ابن ام) سه رنجی موسا راكیشیت - نه گه ر چی برای باوك وادیكیه تی - بۆیه وتی: نه ی كوپری دایكم! پیش و قژم مه گره، ﴿**انی خشیت ان تقول فرقت بین بنی اسرائیل ولم ترقب قولی**﴾ من بۆیه به زوویی ناگادارم نه كردیت له وه ترسام پیم بلییت: تو جیاوازیت خسته ناو به نی ئیسرائیل و چاوه پوانی قسه ی منت نه كرد به لی.. راسته موسا هارونی كرده جینشینی خو، به لام نه میش له ترسی دروستبوونی دوو به ره کی نه یویرا به خیرایی هه واله كه ی پی بگه یه نیت.

سامری و نه نجامدانی گونلکه كه:

﴿**۱۹** قال فما خطبك يا سامري﴾ ئینجا موسا پروته كاته سامیری و، پیی نه لیت: نه ی سامیری! نه م كاره خه ته رناكه چبوو نه نجامت دا؟. (سه یید) نه لی: بۆیه له سه ره تاوه پرویكرده سامیری، چونكه به پله ی یه كه م خه لکه كه خو یان به پرسیارن و نابی دوای هه موو زایه له و نا پۆرایه ك بكه ون. له (ئین عه باس) سه وه نه گپرنه وه: سامیری له بنه رها ته خه لکی گوندی (باجرما) ی (جه زیره) یه، گاپه رس بوونه، نه میش زۆر وه نه وانه حه زی لیده كرد، نه گه رچی له گهل (به نی ئیسرائیل) بیه كاندا موسلمان ببووا له ریوایه تیكی تر دا نه لئین: خه لکی (كرمان) سه، (قه تاده) ش نه لی: خه لکی (سامه را) ی عیرا قه. ﴿**۲۰** قال بصرت بما لم يبصروا به﴾ سامیری وتی: من شتیکم دیت و ناگادار بووم لی، نه وانی دی نه یان دی و لی به ناگا نه بوون ﴿**فقبضت قبضة من اثر الرسول فنبذتها**﴾ له جی پیی نه سپه كه ی جو بریل كاتی هات بۆ له ناو بردنی فیرعه ون لاویچه خو لیکم هه لگرت و نه ویشم هاویشته ناوی. راقه كه رانی قورنان ده لئین: جو بریل سواری نه سپك ببوو، پیی به هه رشتیكا بنا با جیگه پیكه ی سه وز نه بوو، نه میش مشتی له و خو له ی هینا و كرده ناو زیره كه وه، ئیتر چونكه بریاری خوای له سه ربوو، جار جاریك ده نگیک ی لیوه ده هات و ده یبو راند، ئیتر له وه وه خه لکه كه ش په رستیان. سه یید - خوا پله ی به رزیکا ته وه - پاش له بیژنگدانی هه موو نه و ریوایه تانه له و باره یه وه هاتوون ده لیت: نه وی من پیم باش بیته نه مه یه كه: سامیری هه ر خو ی نه و شته ی هه لبه ست و ویستی له و كاره خو ی قوتار بكات، چونكه له وه ده جیت نه و به زیره کی خو ی نه و گویره كه یه ی له زیری میسر ییه كان دروست كرده ی و له پاشان با هاتبی و چو بی به نا و په یكه ره كه داو بو ره ی لیوه هاتبی ﴿**وكذلك سولت لي نفسي**﴾ ناوه ها نه قسم نه وه ی لا شرینكردم. دیاره نه مه ده اوای پۆزشی لیبورده، نه ك په شیمان بوونه وه له گونا مه كه ی ﴿**۲۱** قال فاذهب فان لك في الحياة ان تقول لا مساس﴾ بۆیه موسا له كو مه لگه یه ده ری نه كا و پیی وت: ده سا برۆ گومبه! ده شی تاماوی له ژیا نی دنیادا هه ركه سینك لی نريك بكه ویتته وه بلییت: نريك مه كه وه، ده ستم لی مه ده. له ئایینی موسادا سزای هه ندی گونا ح ده ركردن بووه له كو مه لگه و، نه ده بوو نه نه و نريكی نه و خه لکه بكه ویتته وه، نه خه لكیش نريكی نه و ببنه وه. وه گولی دوور له ناوایی لی بیت ﴿**وان لك موعدا لن تخلفه**﴾ دنیاش به چاره نووس و كاتیك بو دیار یكراوه، هه ردیت و هه رگیز ناشتوانی لیی ده ربازیت ﴿**وانظر الى الهك الذي ظلت عليه عاكفا**﴾ وه ئیستاش بنوا ره نه و خوا یه (گونلکه كه) ت كه هه میشه به لایه وه كه وتبویت و نه ته په رست

﴿لنحرقنه﴾ به تهنكيد ناگري ددهين ودهيسوتينين ﴿ثم لننصفنه في اليم نسفا﴾ له پاشا خو له كه شى له و دهر يايه پرژو بلاو ده كهين وشوينه واري ناهيلين ﴿^{۱۸} انما اهلكم الله الذي لا اله الا هو﴾ دلنيابن كه نه وه خوا نه بوو، په رستراوتان هر ته نها نه و زاته يه، كه جگه له و هيچ په رستراويكي تر به هق نيبه ﴿وسع كل شئ علما﴾ و زانياري و زانستي نه و. هه مووشتيكي داگرتووه و ناگاي له هه مووشتيكيه ﴿^{۱۹} كذلك نقص عليك من انباء ما قد سبق﴾ نابه و شيويه هه وال و داستاني موسات بو باس ده كهين، هه وال و داستاني گه لاني پيشينت - يه كه له دواي يه - بو باس ده كهين ﴿وقد آتيناك من لدنا ذكرا﴾ بيگومان له لايه ن خو مانه وه بيرخه روه يه كمان (واته: قورئان) به تو به خشبي: ﴿^{۲۰} من اعرض عنه﴾ هر كه سيك پشتي تي بكاو گوئي نه داتي ﴿فانه يحمل يوم القيامة وزرا﴾ نه وه به راستي له

روژي قيامه تدا كولي گوناخ هه لنه گري ﴿^{۲۱} خالدين فيه﴾ و به هه تايش به كولي وه نه بي ﴿وساء لهم يوم القيامة حملا﴾ وه له روژي قيامه تدا بو نه وانه، كول وباريكي بي فهور خراب هه يه.

روژيك كه فوو به شه پيووردا ده كرى:

﴿^{۲۲} يوم ينفخ فى الصور﴾ باسي نه و روژه بكه فوو به (شه پيوور) دا نه كرى ﴿ونحشر المجرمين يومئذ زرقا﴾ و له وروژده تا و انباران كوده كهينه وه، به چاو شيني و كوړى (ته بري) نه لى: له تينو يتيدا روويان رهش ده بي و چاويان شين وهر نه گه پرى ﴿^{۲۳} يتخافتون بينهم ان لبثتم الا عسرا﴾ له ناو خوياندا به سرته و چپه به يه كتر نه لين: نيوه هه ده روژيك له دونيادا ماونه ته وه ﴿^{۲۴} نحن اعلم بما يقولون﴾ نيمه زاناترين به وشته ي نه وان ليى ده دوين ﴿ان يقول امثلهم طريقة﴾ كاتى له گشتيان ژيرتر و زيره كتر يان نه لى: ﴿ان لبثتم الا يوما﴾ نيوه ته نها هر روژيك ماونه ته وه، واته: نيش وئازاره كه يان نه وه نده زوره، مانه وه ي دونيايان به ته نيا روژيك ليك نه دهنه وه.

چياكان ده هاردين و، زه وپيش ده بيته ده شتيكي كاكى به كاكى:

﴿^{۲۵} ويسالونك عن الجبال﴾ له باره ي كيوه كانه وه ليت ده پرسن: ناخو له روژي قيامه تدا چييان لي ديت؟ ﴿فقل ينسفها ربي نسفا﴾ له وه لا مدا بلى: په روه رديگارم له جيگه ي خوياندا هه ليان نه كنى، به لام چون هه لكه ندنى! ورو خاشاكيان نه كا و به بايان ده كا ﴿^{۲۶} فيذرهما قاعا صفصفا﴾ شوينه كه شيان ده كاته ده شتيكي ساف و پان و كاكى به كاكى، وه هه هيچي تيا نه بووى ﴿^{۲۷} لا ترى فيها عوجا ولا امثا﴾ هيچ خوارى و نارىكي و به رزى و نزمى تيا نابيى، هه مووى يه كه پارچه نه بيتته وه ﴿^{۲۸} يومئذ يتبعون الداعي لا عوج له﴾ جا له و روژده هه موو خه لكى دواي دهنگى جارچى (ئيسرافيل) نه كهون، كه هيچ وهرچهرخان و لادانيك نيه ليى ﴿وخشعت الاصوات﴾

كذلك نقص عليك من انباء ما قد سبق وقد آتيناك من لدنا ذكرا ﴿١٩﴾ من اعرض عنه فانه يحمل يوم القيامة وزرا ﴿٢٠﴾ خالدين فيه وساء لهم يوم القيامة حملا ﴿٢١﴾ في الصور ونحشر المجرمين يومئذ زرقا ﴿٢٢﴾ يتخافتون بينهم ان لبثتم الا عسرا ﴿٢٣﴾ نحن اعلم بما يقولون اذ يقول امثلهم طريقة ان لبثتم الا يوما ﴿٢٤﴾ وشتلونك عن الجبال فقل ينسفها ربي نسفا ﴿٢٥﴾ فيذرهما قاعا صفصفا ﴿٢٦﴾ لا ترى فيها عوجا ولا امثا ﴿٢٧﴾ يومئذ يتبعون الداعي لا عوج له وخشعت الاصوات للرحمن فلا تسمع الا همسا ﴿٢٨﴾ يومئذ لا تنفع الشفعة الا من اذن له الرحمن ورضي له قولا ﴿٢٩﴾ يعلم ما بين ايديهم وما خلفهم ولا يحيطون به علما ﴿٣٠﴾ وغنت الوجوه للحي القيوم وقد خاب من حمل ظلما ﴿٣١﴾ ومن يعمل من الصالحات وهو مؤمن فلا يخاف ظلما ولا هضما ﴿٣٢﴾ وكذلك ازلناه قرآنا عربيا وصرفناه من الوجد لعالمهم يقون او يحدث لهم ذكرا ﴿٣٣﴾

﴿لِلرَّحْمَنِ﴾ و هه موو خه لکی له بهر خوی به خشنده دهنگیان نهوی دهبی ﴿فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا﴾ دهنگی ژیر لیوو چیه چپ و نه سپایی نهبی، هیچ شتی تر نابییسی.

شہ فاعلت و پاداش و تۆله:

﴿يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ﴾ لهو رۆژدها تکاو لآنه وه لای خوا هیچ سوود نابەخشێ، مهگەر له که سیك خوی به خشنده خوی مؤلته تی پیدایی شه فاعلت بکا ﴿وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا﴾ وتارو قسه که شتی په سهند بکا. له فهرموده یه کی (متفق علیه) ییدا هاتوو: ((أتى تحت العرش فأخبر الله ساجداً، ويفتح علي بمحامد لا أحصياها الآن، فيدعني ما يشاء الله أن يدعني، ثم يقول: يا محمد! ارفع رأسك، وقل يسمع، واشفع تشفع. قال: فيجِد لي حِداً، فأدخلهم الجنة، ثم أعود)). فذكر أربع مرات). واته: دیمه بن عرش، ئهوسا لهوی سوژده ده بهم بۆ خوا، پاشان ده رگای گشت حه مدو سوپاسیکم لی ئه کریتته وه، که بۆم ناژمی دردی. بۆ دوا ییش خوا خوی چهنده ی ئاره زووبوو ئه وهنده ئه مه یلته وه، ئه و جا ئه لی: موحه ممه! سهرت به رزه وه که، ده بلی گویت بۆ ئه گیردی، شه فاعلت بکه، لیث قبول ده کری، فهرمووی: ئهوسا سنوریکم بۆ داده نری، جا ئه و (چا کانه) ده به مه به هه شته وه، دیسانه وه ههر دیمه وه بۆ تکاو شه فاعلت. پیغه مبه ر ﷺ چوار جار ئه و وته یی دووباره کرده وه. ﴿يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ﴾ خوابه هه موو ئه وشتانه ده زانیث که ئه وان پيشیان خستوو و کردویانه له دنیا ودا، وه هه روه ها به وشتانه ش چاک ده زانیث که له رۆژی دوا ییدا چاوه رییانه، واته: ئاگای له هه موو شتیکیانه ﴿وَلَا يَحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا﴾ ئه وان به زانین عیلم ناتوانن ده وره بدن به به ریه و بردن و حیکمه تی خوا ﴿وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَى الْقَيُومِ﴾ وه هه موو ده موچا وو روخساره کان لهو رۆژدها له ئاستی ئه و خواجه ی که هه میشه زیندوو و هه رگیز نامری و راگیر که ری هه موو بوونه وه ره لاره ملو سه رنه ویی و ملکه چن ﴿وَقَدْ خَابَ مِنْ حَمَلِ ظُلُمًا﴾ وه بیگومان کی سته می کرد وه لیگرت زیانمه ندو نا هو می ده ﴿وَمَنْ يَعْمَلُ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ﴾ ههر که سیش ئا کارو کرده وی چاک ئه نجام بدا له هه مانکا تیشدا به روا داریش بیث ﴿فَلَا يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا﴾ جا نه له وه ده ترسیث، گونا هه کانی له سه ر زیاد بکرین، وه نه له وه چاکه کانی که م بکرینه وه.

قورئان هات تا مه رد له گوناخ دووره وه که ون:

﴿وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا﴾ وه ههر وه کو ئه و دابه زاننده ی ئایه ته کانی پيشی، هه موو قورئانمان دابه زاند به زمانی عه ره بی ﴿وَصَرَفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ﴾ و چه ندان جار هه ره شه مان تیا دووباره کردو ته وه ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾ به شکو پاریز بکه ن و خو یان دوور بگرن له گونا هو تا وانکاری و کاری ناپه سهند ﴿وَيُحَدِّثُ لَهُمْ ذِكْرًا﴾ وه یان بی داری و ئاموزگاری به کیان بۆ بی نی، یان بۆ ئه وه که قورئان په ندو شه ره ف و ئیعتیباریان بۆ نوی بکاته وه ﴿فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ﴾ بلنده خوی پاشا و ده سه لات داری به هق و راست ﴿وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُقْضَى إِلَيْكَ وَحْيُهُ﴾ تۆش له خو یندنه وه ی قورئاندا ئه ی محمد ﷺ پیش ئه وه ی به ته واوی وه حی و سه روش بکریته لات په له و تالو که ت نه بی، په یامبه ر ﷺ ترسی هه بوو که قورئانی له بیر بجیته وه، جاله به رئه وه په له ی ده کرد بۆ وه رگرتنی، وه که له فهرموده یه کی (متفق علیه) دا هاتوو. ﴿قُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا﴾ بلی: ئه ی په ره ردگارم! زانست و زانیاریم زیاد بک، واته: به قورئان وواتا کانی، بویه (ئه ویش ﷺ) تا کوچی دوا ییکرد ههر هه ولی زیاد بوونی زانستی بوو.

داستانی بابه ئادهم و ئیبلیس:

ئینجا داستان و به سهراتی ئاده میس ﷺ دهست پیده کار، نه فرموی: ﴿ **وَلَقَدْ عَهِدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ** ﴾ به ههقیقهت هر له پی شهوه پهیمانمان له ئادهم و مرگرت که لهو درهختهیه نه خوا ﴿ **فَنَسِيَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا** ﴾ کهچی لهیری چوو، به لام لیپران و پلانیک بی هیزمان لینه دی بوشکاندن ی فرمانه که مان ﴿ **وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ** ﴾ بیری نه وکاتهش بکه وه به فریشته کانمان وت: کرنوش بوئادهم بهرن. (سه عید حهوا) له تهفسیره کهیدا نه لیت: هه لدهگری ئهم کرنوشه، هر کرنوشی سرخستنه سهرزهوی بیت، چونکه له وسهردهمه دا ئادهم وه کرووگه وابوو بویان ﴿ **فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى** ﴾ نهوانیش هه مو به په له سوردهیان بو برد، ئیبلیس (شهیتان) نه بیت، نهو فیزی نه یهیناو سوردهی نه برد ﴿ **فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا**

عَدُوُّكَ وَلِزَوْجِكَ ﴾ ئینجا وتمان: نهی ئادم! هوشیار به! به راستی نه مه هه نه یارو دوژمنی توو، هه نه یارو دوژمنی ژنه که ته، جا هه رگیز به گوئی نه کهی ﴿ **فَلَا يَخْرُجُكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَى** ﴾ وریابن له به هه شته تان دهرنه کار، تووشی چهرمه سهری و ناره حه تی ژیان بیی ﴿ **إِنَّ لَكَ أَنْ لَا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَىٰ** ﴾ بیگومان به هه تا له به هه شتدایت نه برسی ده بی، نه رووت ده بی ﴿ **وَأَنْتَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَضْحَىٰ** ﴾ وه تینوو ده بی تییدا، نه خورن گاز ﴿ **فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ** ﴾ جا شهیتان دنه ی داو به دگومانی خسته دلیه وه ﴿ **قَالَ يَا آدَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَىٰ شَجَرَةِ الْخُلْدِ** ﴾ پیی وت: ئادهم! ئایاده ته ویئت داری نه مریت ناشیان بدهم؟ واته: داریک نه گهر لیی بخوی هه رگیز نه مریت؟ ﴿ **وَمَلِكٌ لَا يَبْلَىٰ** ﴾ ودهسه لات و سامانیکی بی براهوت شارها بکه، که هه رگیز تیا نه چی؟ دیاره ناره زوی مانه وه ی دنیا و دهسه لات و سامان، نه مانه دووصیفه تی زگماکین و به هه میشه له ئاده مزاددا هه، جا نه گهر ئاده میی

فَعَلَىٰ اللَّهِ أَمْلِكُ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُقْضَىٰ إِلَيْكَ وَحْيُهُ، وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿۱۳۱﴾ وَلَقَدْ عَهِدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَنَسِيَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا ﴿۱۳۲﴾ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى ﴿۱۳۳﴾ فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوُّكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا تَخْرُجُكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَى ﴿۱۳۴﴾ إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَىٰ ﴿۱۳۵﴾ وَأَنْتَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَضْحَىٰ ﴿۱۳۶﴾ فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَتَّخِذُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَىٰ شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَآبَدٍ ﴿۱۳۷﴾ فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصَىٰ آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَىٰ ﴿۱۳۸﴾ ثُمَّ أَجْنَبَهُ رَبُّهُ، فَجَاءَ عَلَيْهِ وَهْدَىٰ ﴿۱۳۹﴾ قَالَ أَهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَمَا يَأْتِيَنَّكُمْ مِّنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَىٰ ﴿۱۴۰﴾ وَمَنْ أَعْرَضَ عَنِّي ذُكِّرْ فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَىٰ ﴿۱۴۱﴾ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَىٰ وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا ﴿۱۴۲﴾

فریای خوی نه که وی، نهوا به زوی فریو نه دی. هر بویهش گه لی جار زو به ی سهر وک و قیاده کار لهو سونگه یه وه لیان دهقه ومی و سهریان لی تیک ده چی ﴿ **فَاكَلَا مِنْهَا** ﴾ شهیتان هر کوئی لینه دان تا دهره نجام ئادهم و حهوا - ههردوو - له بهری درهخته که یان خوارد که قهدهغه بوو لییان ﴿ **فَبَدَتْ لَهُمَا سَاوَاتُهُمَا** ﴾ ئیتر جل و بهرگی به هه شتیان له بهرا نه ماو رووت و قوت مانه وه و شهرمی خویان بو دهرکه وت ﴿ **وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ** ﴾ به په له خه ریکبوون و هه ولیاندا که به گه لای درهخته کانی به هه شت عه وره تیان دا پووشن پاش نه وه که ههستیان به شهرمه زاری کرد. وادیاره نه ودرهخته مادده یه کی تیا بو بی که ناره زوی ژن و میردی بوروژینی، هر بویهش له سهره تا وه پیگری لی کردن، خوایش باشر نه زانی ﴿ **وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى** ﴾ ئابه م شیوه یه ئادهم سهر پیچی له په روه رگاری خوی کردو له درهخته که ی خواردو له پی درچوو، جا له توله ی نه وه دا خراییه ئهم دنیای پر له

خففت و نیش و نازارهیه ﴿^{۱۲۲} **ثم اجتبا ربه فتاب عليه**﴾ پاشان پهروه دگاری هه لیبارد بو پیغه مبه ریستی و له خوئی نزیك خسته وه و تهوبه شی لیوه رگرت ﴿**وهدی**﴾ و شارها و رینمایی کرد، بوپارانه وه و داوا کردنی لیخو شبوون.

نادهم له به هه شته وه بو سهر زهویی:

﴿^{۱۲۳} **قال امبطا منها جميعا**﴾ خوای گه وره فره موی: هه ردو وکتان (نادهم وحهوا) له به هه شت سهر به ره و ژیر دابه زنه خواری ﴿**بعضكم لبعض عدو**﴾ سهره نجامیش هه ندی کتان دوزمنی هه ندی کتان بن، ئیوه نه یارو دوزمنی شیتان ده بن، ئه ویش نه یارو دوزمنی ئیوه ده بی ﴿**فاما ياتينكم مني هدى**﴾ جا نه گهر له منه وه رینماییه کتان بو هات

﴿**فمن تبع هداي فلا يضل ولا يشقى**﴾ ئه وسا ئه وه ی په یرو ی له رینمایی منی کرد، ئیتر نه له دونیادا گومرا ئه بی و، نه له قیامه تیشدا به دبه خت ئه بی به سزا. باشتترین رابو وچوون سه بارهت به و حاله ته ی به سهر نادهمدا هات ئه مه یه که ده لیت: ئه و به سهراته ی (نادهم) پیخو شبوونی به پیغه مبه ربوه، به پیی ئایه تی: ﴿**ثم اجتبا ربه فتاب عليه وهدی**﴾. ﴿^{۱۲۴} **ومن اعرض عن نكري**﴾ وه ره که سیکیش له و قورئانه یه ره وه رگی ری ﴿**فان له معيشة ضنكا**﴾ ئه وه بیگومان ژیانیکی سه ختی ده بی، هه رچه ند خاوه نی دونیایش بی. به لی مرو هه ره که په یوه ندی له خوا بچرا دلی ته نگه، بچو وکه، بی نارامه، هه رگیز تیرنابی ﴿**ونحشره يوم القيامة اعمى**﴾ وه له روژی قیامه تیشدا به کویری حه شرو دادگایی ئه که یں ﴿^{۱۲۵} **قال رب لم حشرتني اعمى**﴾ ئه ویش له وه هه لویسته ده ئه لی: ئه ی پهروه دگاری! بوچی منت به کویری حه شر کرد؟ ﴿**وقد كنت بصيرا**﴾ خو من له دونیادا چاوم ساغ بو و بینا بووم ﴿^{۱۲۶} **قال كذلك**﴾ خوا له وه لامدا ده فره موی: کاره روایه ﴿**اتتك آياتنا فنسيتها**﴾ تو به لگه و

﴿**قال كذلك ائتلك آياتنا فنسيتها**﴾ وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِآيَاتِ رَبِّهِ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَى ﴿١٢٧﴾ أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسْجِدِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٢٨﴾ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزِمَامِ وَاجِلٍ مِّنْهُمُ ﴿١٢٩﴾ فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ آنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَىٰ ﴿١٣٠﴾ وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَاهُ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْثِنَّ فِيهِ وَرِزْقَ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿١٣١﴾ وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا تَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَىٰ ﴿١٣٢﴾ وَقَالُوا لَوْلَا يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ مِنْ رَبِّهِ ؎ أَوْلَم تَأْتِيهِمْ بَيْنَهُ مَا فِي الصُّحُفِ الْأُولَىٰ ﴿١٣٣﴾ وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِّن قَبْلِهِ لَقَالُوا إِنَّا لَا نَسْأَلُكَ إِلَّا الْإِنْسَانَ رَسُولًا فَنَتَّبِعِ ؎ آيَاتِكَ مِن قَبْلِ أَنْ نُنْزِلَ وَنَخْزِي ﴿١٣٤﴾ قُلْ كُلُّ مَن رَّبِّصٌ فَهَرَبْصُوا فَسَتَعْلَمُونَ مَن أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَىٰ ﴿١٣٥﴾

ئایه ته رو شنه کانی ئیمهت بو هات له بیرت کرد ﴿**كذلك اليوم تنسى**﴾ ناوا نه مرو ش تو ش له بیر ده چیت، پشت گویت ئه خه یں و فره مو شت ئه که یں ﴿^{۱۲۷} **وكذلك نجزي من اسرف ولم يؤمن بآيات ربه**﴾ هه رئا به و جو ره ته تو له ئه که یه نه وه له و که سه ی سهر پیچی و زیاده ره ویی کرد بی و بروای به ئایه ته کانی پهروه دگاری نه هی نابی ﴿**ولعذاب الآخرة اشد و ابقی**﴾ وه بیگومان سزاو جه زه به ی ئه و پوژه که یتریش توندترو به رده و امتره. وه ک پیغه مبه رب ﴿**به نه فرین کارانی فره مو: ((إن عذاب الدنيا أهون من عذاب الآخرة))** موسلیم. واته: بیگومان سزای ئه م دونیایه، گه لی له سزای دوا پوژ سوو کتره.

له قېرېوونی گه لانی ژوو عیبرت گرن:

﴿**اَقْلَمُ يَهْدُ لَهُمْ كَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ**﴾ ئینجا پیښ هاتنی سزای دوا پوژ، نه نجامی یا خیبوونه که یان نیشان نه داو نه فهرموئ: ناخو بویان پوون نه بوته وه خه لکانیکي ژورمان پیښ نه مان له ناوېرد؟ ﴿**يَمْشُونَ فِي مَسَاكِنِهِمْ**﴾ که ئیستا نه مان له جیگا ویرانه کانی نه واند ا هاتووچو نه کهن وشوینه واری سزاشمان ده بینن؟ ﴿**اِنْ فِي ذَلِكَ لَايَاتٍ لَّاُولَى النِّهْيِ**﴾ به راستی ئالو له ناوېردنه دا گلیک به لگه و نیشانه هیه بو نه وانه ی ژیرن و خاوه ن ناوه زن ﴿**وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَاَجَلٌ مُّسَمًّى**﴾ وه نه گهر به لاینیک پیښ نه که وتبا له لایه ن په روه ردگارته وه تاکاتیکی دیاریکراو بو سزانه دانیان، هه ئیستا له ناوېردنیان پیو یست و مسوگهر ده بوو ﴿**فَاصْبِرْ عَلٰی مَا يَقُولُونَ**﴾ چا که واته له سه رنه وه ی نه وان نه یلین خوړاگر به ﴿**وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ**﴾ پیښ خوړه لاتن هه رپاک و خاوینی و ته سیباحتی په روه ردگار ت رابگره و سوپاسگوزاریی نه و به ﴿**وَقَبْلَ غُرُوبِهَا**﴾ وه له پیښ ئاوا بوونیشدا. واته: نویرنه کانی نیوهر و وعه سرو شیوان بکه، له فهرمووده یه کی (متفق علیه) دا هاتووه: که (جه ریری عبدالله ی به جه لی) ده لی: پوژئی لای پیغه مبه ر ﷺ دانیشتبووین، نه و جا سه ریریکی مانگه چواره شه وه که ی کردو فهرمووی: ((انکم سترون ربکم کما ترون هذا القمر، لا تضامون فی رؤیته، فإن استطعتم الا تغلبوا علی صلاة قبل طلوع الشمس وقبل غروبها، فافعلوا)) پاشان نه مان ئایه ته ی (وسبح بحمد ربک...) ی خوینده وه ﴿**وَمِنْ اَنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ**﴾ وه له ساته کانی شه ویشدا هه رته سیباحت و یادی خوا بکه، واته: (نویرئی شیوان وعیشا) نه نجام بده ﴿**وَاطْرَافِ النَّهَارِ**﴾ وه له هه ردوو تهره فه کانی پوژیشدا هه روا ﴿**لَعَلَّكَ تَرْضٰی**﴾ به شکو به ئاوات بگه یت و خوشتودو رازیش بیت به برپاره کانی خواو دلت ئارام بگری له سه رکاره که ت.

چاو نه وه مه ده دا ومانه به خوانه ئاسان:

﴿**وَلَا تَمْدَن عَيْنُكَ اِلٰی مَا مَتَعْنَا بِهِ اَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا**﴾ تو چاو له و مال و سامانه مه بره نه ی پیغه مبه ر ﷺ! ئیمه به تاقمیک له بی باوهره کانمان داوه، نه وه هه ر شکوفه و خوشی ژبانی نه مان دنیا یه و که م ده وامه ﴿**لَنَلْقَنَهُمْ فِيْهِ**﴾ چونکه هه رویستومانه به و مال و سامان و شکوفه و جوانی دنیا یه، تاقیبان بکه ی نه وه، پیغه مبه ری خوا ﷺ فهرمووی: له رزق و روژی نه مان دنیا یه له هه مووشت پتر ده ترسم که چه واشه تان بکاو له خشته تان به ری. ئین نه بی حاته م ﴿**وَرِزْقِ رَبِّكَ خَيْرٌ وَّاَبْقٰی**﴾ بیگومان رزق و روژی په روه ردگاری تو له به هه شتدا باشترو پایه دار تره له وه ی نه وان نه مړو له به ر ده سیاندا یه ﴿**وَامُرْ اَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ**﴾ نه ی پیغه مبه ر ﷺ نه ی ئیماندارا به خاوو خیزان و که س و کارت فهرمان به نویر بده ﴿**وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا**﴾ و خویشت له سه ر نه نجامدانی رابهینه و، هه رگیز وازی لیغه هی نه و ده وامت هه بی، به لی پیو یسته مروقی موسلمان هه رده م هه ول بدات که: نیو مال هه کی بکاته مالی موسلمان و، ته واری تاکه تاکه ی خانه واده که ی هه رله خوا و پووبکات، بو یه خوا له جیبه کی ترده ده فهرموئ: (یا ایها الذین آمنوا قوا انفسکم واهلیکم نارا). ﴿**لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا**﴾ دا وای رزق و روژی له تو ناکه ین ﴿**نَحْنُ نَرْزُقُكَ**﴾ به لکو ئیمه خو مان رزق و روژی و برژیوی به تو نه ده ین، چا که وایه نه و نه ده ش به کاروباری رزق و روژی یه وه خو ت سه رگهرم مه که ﴿**وَالْعَاقِبَةُ لِلنَّقْوٰی**﴾ سه رنه نجام و پاشه روژی چاک و پیروزی ش، ته نها هه ربو خه لکانی پاریزکارو به ته قوا یه، نه وانه ی سنوره کانی خوا ده پاریزن، پیغه مبه ری ئازیزو ریزدارمان ده فهرموئ: ((يقول الله تعالى: یا بن آدم تفرغ لعبادتی، املأ صدرك غنی، واسد فقرک، وان لم تفعل، ملأت صدرك شغلاً، ولم اسد فقرک)) ترمزی.

موشریکان - ویرای قورئان - نیشانه‌یان دهوی:

﴿^{۱۳۳} وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِنْ رَبِّهِ﴾ بئى باوه‌پانى مه‌ككesh گوتیان: بۆچی موحه‌ممه‌د ﷺ له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگار یه‌وه‌ ئایه‌ت و به‌لگه‌یه‌كمان بۆ ناهینى له‌سه‌ر په‌يامبه‌رىتى خوئى، دياره‌ قورئان به‌به‌لگه‌ دانانين! ﴿^{۱۳۴} اَوْ لَمْ تَأْتِهِمْ بَيِّنَةٌ مَا فِي الصُّحُفِ الْأُولَى﴾ ئایا ئه‌وان به‌لگه‌ی ناشکرایان بۆ نه‌هات، كه‌له‌ په‌راوه‌ پيشووه‌كاندا هه‌بوو و پروه‌اشیان نه‌هینا، واته: ئه‌مانیش هه‌ر شتێکیان بۆییت، ئه‌نجامه‌كه‌ی وه‌ك ئه‌نجامی ئه‌و پيشوانه‌ ده‌بى، ده‌سا ئیتر داواى به‌لگه‌ی چى ده‌كه‌ن؟ ئیمامی (بوخاریی و موسلیم) رىوايه‌ت ده‌كه‌ن كه‌: پيغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموویه‌تى: ((ما من نبی الا وقد اوتى من الايات ما آمن على مثله البشر، وإنما كان الذى اوتيته وحياً اوحاه الله الى، فأرجو أن اكون أكثرهم تابعا يوم القيامة)). واته: هه‌موو پيغه‌مبه‌رێك ئه‌وه‌نده‌ مووجیزه‌ی پي‌دراوه‌ كه‌خه‌لكه‌كه‌ی بپروای پى بكه‌ن، به‌لام ئه‌وه‌ی به‌من دراوه‌، هه‌رئه‌وه‌یه‌ خوا به‌ وه‌حی بۆمى ده‌نیرئ ئومیده‌وارم كه‌په‌یره‌وانى من له‌روژى قیامه‌تدا له‌ه‌ی هه‌موان زیاتر بى. ﴿^{۱۳۵} وَلَوْ اَنَا اَهْلَكْتَهُمْ بِعَذَابٍ مِنْ قَبْلِهِ﴾ خو ئه‌كه‌ر ئیغه‌ پيش هاتنى ئه‌م قورئانه‌ و په‌يامبه‌ره‌یه‌، ئه‌وانمان به‌سه‌زایه‌ك له‌ناو‌بردبا ﴿^{۱۳۶} لَقَالُوا رَبَّنَا لَوْلَا ارسلت إلینا رسولا﴾ له‌ دوا‌روژدا بۆیان هه‌بوو بۆین و ده‌شیان گوت: ئه‌ی په‌روه‌ردگارى ئیغه‌! بۆچی له‌ دونیادا په‌يامبه‌رىكت بۆنه‌ناردین ﴿^{۱۳۷} فَفَتَنَّا آيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ نُنْزِلَ وَنُخْزِي﴾ تا په‌یره‌وى به‌رنامه‌و ئایه‌ته‌كانى تۆبكه‌ین پيش ئه‌وه‌ی ئه‌م‌رو ئاوا ريسواو سه‌رشو‌ربین ﴿^{۱۳۸} قُلْ كُلٌّ مَتَرَبِّصٌ فَتَرَبَّصُوا﴾ ئه‌ی موحه‌ممه‌د! ﷺ به‌خوانه‌ناسان بلى: هه‌موومان (ئیمه‌و ئیوه‌) چاوه‌پوانین: پاشه‌روژى چاك بۆكام لامان بیټ؟ ﴿^{۱۳۹} فَسَتَعْلَمُونَ مِنْ أَصْحَابِ الصُّرَاطِ السُّوْى﴾ بیگومان كه‌ لی‌تان حالى بوو، چاك ئه‌زانن چ كه‌سانێك خاوه‌نى رێگه‌ی راستن ﴿^{۱۴۰} وَمِنْ اهْتَدَى﴾ وچ كه‌سیكیش رینوین بووه‌؟ جاكه‌وايه‌ تۆش هه‌ر سوور به‌ له‌سه‌ر گه‌یاندنى په‌يامه‌كه‌ی خۆت و، وه‌ك مووساش ئارامت ببى، پاشه‌روژیش هه‌ربۆ تۆ نه‌بى. وه‌ك له‌جیگایه‌كى تردا ئه‌فه‌رموى: (وسوف يعلمون حين يرون العذاب من اضل سبيلا) ۴۲/۲۵، یان ده‌فه‌رموى: (سيعلمون غدا من الكذاب الأشر) ۲۶/۵۴.

كۆتایی ته‌فسیری سوره‌تى تاها-

كۆتایی جزئی سازده‌یه‌م

و لله الحمد والمنة

*** **

۲۱- سووره‌تى (نهییا)ه

مه‌كه‌یه‌یه‌و (۱۱۲) ئایه‌ته

به‌ناوى خواى به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئه‌م سووره‌ته‌ وه‌ك هاووینه‌كانى خوئى باسى خاله‌ بنه‌رته‌یه‌یه‌كان: بیرو باوه‌پ، په‌یام، په‌يامبه‌رىتى، زیندوو بوونه‌وه‌، پاداشت و تۆله‌ ده‌كا.. هه‌ریه‌ك له‌وانه‌ش به‌چه‌ند ديارده‌یه‌كى ئه‌م بوونه‌وه‌یه‌یه‌ ده‌سه‌لمینى و به‌هیزده‌كات، به‌ئاسمان و زه‌ویى و، شاخ و کیوه‌كان و، به‌رزایى و نزمیاندنا ئه‌تگی‌رى. پاشان پۆڤو خو‌رو مانگ، جابۆچه‌سپاندنیی یه‌كتا په‌رستىی ئایه‌تى: (لوكان فیها آلهة إلا الله لفسدتا) دینى، سه‌رچاوه‌ی هه‌موو بوونه‌وه‌ریش به‌ئایه‌تى: (وجعلنا من الماء كل شئ حی) یه‌كه‌ده‌خات، دهره‌نجام و كۆتایی بوونه‌وه‌رو، هه‌موو زینده‌وه‌ره‌كانیش به‌ئایه‌تى: (كل نفس ذائقة الموت) دیت، جابۆكوى ده‌گه‌رینه‌وه‌: (والینا یرجعون)، پاشان كارى گشت په‌يامبه‌ران و یه‌ك جو‌ریی كاره‌كانیان، ئه‌كه‌رچى ماوه‌ی نیوانیشیان زۆر بووبیټ: (وما ارسلنا من قبلک إلا نوحی إلیه

انه لا إله إلا أنا فاعبدون) هاوکات له‌گهل باسکردنی نه‌خشه‌ی خوی گه‌وره که په‌یامبه‌ران هه‌موو له‌پیاوان ده‌بن: (وما أرسلنا قبلك إلا رجالا نوحی إليهم). زنجیره‌ی په‌یامبه‌رانیش هه‌ریه‌که‌یان کاری نه‌وی‌تر ته‌واو ده‌کات. بویه‌ ئه‌م سووره‌ته‌یش به‌په‌له‌و به‌کورت هه‌ندیکیان دینی وه: (نوح، موسا، هارون، لوت، ئیسماعیل، ئیدریس، زکیفل، زه‌نوون، زه‌که‌ریا و ه‌حیاو عیسا، سه‌لامی خویان له‌سه‌ربی، هه‌ندیکی دیکه‌شیان به‌دریژی، وه‌ک داستانی (ئیراهیم و داود و سوله‌یمان)، سه‌لامی خویان لیبی).

کو‌تاییشی به‌وه دی که پاشه‌پوژ - هه‌رچه‌نده نه‌مرو دنیای راستی و راستگو‌یان تاریک بیت - هه‌ر بو‌راستی و راستانه، وه‌کو ده‌فه‌رموی: (بل نقذف بالحق علی الباطل فیدمغه فإذا هو زاهق) یان ده‌فه‌رموی: (ولقد کتبنا فی

الزبور من بعد الذکر أن الأرض یرثها عبادی الصالحون). له‌ گه‌وره‌یی و مه‌زنیی ئه‌م سووره‌تی (ئه‌ نبیاء) یه‌دا ئه‌م فه‌رموده‌ها تووه که ده‌فه‌رموی: ((عن عبد الله قال: بنو إسرائيل، والكهف، ومريم، وطه، والأنبياء، هُنَّ من العتاق الأول، وهن من تلادی، ای: مما حفظ قديما)) بو‌خاریی (ومراد ابن مسعود: انهن من اول ما تعلم من القرآن، وأن لهن فضلا لما فيهن من القصص واخبار الأنبياء). واته: عه‌بدوللا ده‌لی: سووره‌تی به‌نی ئیسرائیل (ئیسراء)، که‌هف، تا‌ها، نه‌نبیا، نه‌مانه له‌و سووره‌تانه که هه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه و ده‌گیراون و پارێزاون و فه‌زلی تایبه‌تی خویانیان هه‌یه.

قیامه‌ت به‌راسه‌ری خه‌لکه‌وه‌یه:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * اقرب للناس حسابهم﴾

کاتی حساب و لیپرسینه‌وه‌ی مه‌ردم له‌ کار و کرده‌ویان نزیک بو‌ته‌وه ﴿وه‌م فی غفلة‌ مع‌رضون﴾ و نه‌وانیش له‌ خه‌فه‌تان له‌و پو‌ژه، رووده‌سووپین و گو‌ییان لی‌ نیه‌و، له‌وه دانا‌چله‌کین که خوا پی‌یان نه‌کات!، له‌نایه‌تیک‌ی تر‌دا هاتووه: (اتی امرالله فلا تستعجلوه.. یان ده‌فه‌رموی: (اقتربت الساعة

وانشق القمر. وإن یروا آية‌ یعرضوا..)) ﴿ما یأتیهم من ذکر من ربهم محدث إلا استمعوه﴾ هه‌ربه‌ش و په‌ندیکی تازه‌ی قورئانیان له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگار یانه‌وه بو‌ییت، گو‌یی‌بو‌ رانه‌گرن، هه‌تا بزائن چیه؟ ﴿وه‌م یلعبون﴾ که چی له‌گهل ئه‌وه‌شدا گورج ده‌که‌ونه گالته‌و گه‌پ پیی ﴿لاهیه‌ قلوبهم﴾ و دلیان خافل و بی‌ ناگایه، تا بیریکی لی‌ بکه‌نه‌وه به‌خو‌یاند ا‌ب‌چنه‌وه. به‌لی.. دل‌مه‌ردووه‌کان له‌کاتی پی‌ویستدا ناگایان له‌خو‌ نیه‌و، هه‌ر سه‌رگه‌رم به‌گالته‌و گه‌مه‌وه ﴿واس‌روا النجوى الذين ظلموا﴾ ئه‌وانه‌ش سته‌میان کرد و له‌سنوور ده‌رچوون، له‌نیو‌خو‌یاند ا‌به‌سرت سرت ده‌لین: ﴿هل هذا إلا بشر مثکم﴾ نایا ئه‌م (موحه‌مه‌د) له‌ که‌داوای په‌یامبه‌ریتی ده‌کات، ئه‌ویش هه‌ر وه‌کو ئی‌وه مرو‌فه نیه، و ئیستا داوای په‌یامبه‌ریتی ده‌کات؟! ﴿افتاتون السحر وانتم تبصرون﴾ ده‌ نایا ئی‌وه دینه‌لای جادوو‌ده‌س‌خه‌پو‌ی جادوو‌ده‌بن و، له‌حالی‌کا چاوتان هه‌یه‌و ده‌بیستن! واته: ئه‌ر په‌یره‌وی لی‌ بکه‌ن، وه‌ک

ئەوھە پەیرەوێتان لەسیحر کردبێ، بەلێ ئەوانە پێیان وابوو کە پەيامبەر ھەر دەبێ فریشتە بێت، ئیتەر پاش ئەوھ ئەرکەسیک داوای پەيامبەریتی بکات و مۆجیزە ی خویشی بێنێ ئەوان ھەر بەجادووی دانەنێن، جا کەوا یە - وەك خۆیان ئەلێن - چۆن ئەبێ ئامادە ی جادوو بێن؟ ﴿**قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ**﴾ پەيامبەر فەرمووی: پەرۆردگاری من لەھەموو قسەو وتەیکە چ لەئاسماندا، چ لەزەویدا بکری بەناگایەو ئەزانێ ﴿**وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ**﴾ ھەر ئەویشە بێسندەو زانا ھەرچی ئەوتری چ بەنەنێ و، چ بە ئاشکرا، ئەو ھەر ئەیزانی و ئەیبیسێ ﴿**يَلْ قَالُوا**﴾ **اصْفَاتِ احْلَام**﴾ نە ھەر ئەوئەندە بەرامبەر بە قورئان بلین، بەلکو گوئیان: ئەم قورئانە ھەر تیکەو لیکە ی خەوی پەرۆ پووچ و خەونە درۆزنە یە ﴿**بَلْ افْتَرَاهُ**﴾ نەخیر، بەلکو موخەممەد ﷺ خۆی ھەلیبەستووہ! ﴿**بَلْ هُوَ شَاعِرٌ**﴾ بەلکودەشبێ شاعیرو ھۆنیاریک بێ و، خۆی ئەم قورئانە ی ھۆنییەتەوہ ﴿**فَلْيَاتَنَا بِآيَةٍ كَمَا ارْسَلْ الْاُولَوْنَ**﴾ جا ئەگەر راست ئەکاو پیغەمبەرە، دەبا بەلگەو نیشانە یە کمان غەیرەز قورئان بو بێنێ، لە چەشنی مۆجیزە ی پیغەمبەرانی پیشوو، ئەوان بەبەلگەو نیشانەوہ نیردران ﴿**مَا اَمْنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْيَةٍ اَهْلَكْنَاهَا**﴾ پیش ئەمانیش ئەو شارو گوندانە (بەنموونە ھۆزی صالح...) "کە داوای بەلگەیان دەکرد، بەلگەیان بو ھات و باوہریان نەھینا! ئیمەش قرمان کردن ﴿**اَفَهُمْ يَوْمَنُونَ**﴾ ئاخۆ ئەمان "کە داوای ھینانی بەلگە ئەکەن" بپروا دەکەن بەئایەت و مۆجیزە کائمان ئەگەر بەچاو دیتنیان، دیارە ئەمانیش ھەر وەك ئەوان بپروا ناهینن، جا ئیتەر ناترسن لەناو برین؟.

بەدەر لە ئادەمزاد پیغەمبەر نەبووہ:

﴿**وَمَا ارْسَلْنَا قَبْلَكَ اِلَّا رِجَالًا نُّوحِي اِلَيْهِمْ**﴾ بو چ ئەوانە لەوہ سەریان سوپئەمیئێ کە تو پەيامبەری و ئادەمیزادیش بیت؟! خو ئیمە ئەوپیغەمبەرانیەش لە پیش تووہ سروشمان بو ناردن، ھەموو لەمیئران و دەستە ی پیاوان بوون، وەك ئەفەرمووی: (وما ارسلنا من قبلك اِلَّا رِجَالًا نُّوحِي اِلَيْهِمْ مِنْ اَهْلِ الْقُرَى) ۱۰۹/۱۲، یا دەفەرمووی: (قل ما كنت بدعا من الرسل) ۹/۴۶. ﴿**فَاسْأَلُوا اَهْلَ الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ**﴾ دەسا ئەگەر ئیوہ نازانن و بپروایش ناکەن، دەبرۆن لەزاناکانی تەورات و ئینجیل پیرسن ﴿**وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدا لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ**﴾ ئیمە پەيامبەرانیان بەلەش و پەیکەرێک دروست نەکرد، تا وەك فریشتە خۆراک نەخۆن، وەك ئەم ئایەتەش ئەفەرمووی: (وما ارسلنا قبلك من المرسلين اِلَّا اَنَّهُمْ لِيَأْكُلُوا الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ) ۲۰/۲۵. یان: (ما لهذا الرسول يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا اَنْزَلَ اِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونُ مَعَهُ نَذِيرًا) ۷/۲۵. ﴿**وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ**﴾ نەمریش نەبوون لە دونیادا، بەلکو ماوہیەکی دیاریکراو ژیان، پاشان ئەوانیش مردن ﴿**ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ**﴾ لەپاشان راستمان لەگەل کردن و بەلێنی خوئمان بو ھینانە جی بەلەناو بردنی ستەمکاران ﴿**فَانْجَيْنَاهُمْ وَمِنْ نَشَاءٍ**﴾ ئینجا بپرواداران و ھەرکەسیکی دیکەش خوئمان ویستمان رزگار بێن، رزگارمان کردن ﴿**وَاهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ**﴾ وە لەسنوور دەرچووانیشمان ئەوانە ی واپروایان بەپەيامبەرە کائمان نەبوو قەوت وفەنا کرد.

مەزنا یەتی قورئان:

﴿**لَقَدْ اَنْزَلْنَا اِلَيْكَ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ**﴾ وا ئیمە کتیبێکی بەرپێزو گەرەمان بو ئیوہ نارد، باسی شەرەف و پێزی ئیوہشی تێدایە، بەتایبەت ئەو کەسە ی پەیرەوی ئی بکا و کاری پی بکات ئەبێتە سالارو سەرۆمری ھەردوو جیھان، وەك ئەفەرمووی: (وانه لذكر لك ولقومك وسوف تسئلون). ﴿**اَفَلَا تَعْقِلُونَ**﴾ دە ئایاتیناگەن، تێنا فکرین لە ئایەتە کائمان، تا بەتوندی وەری بگرن و کاری پی بکەن؟ کەچی لەباتی ئەوہ ی بیپاریژن و ببنە بالاگەردانی، لەگەلایا ئەجەنگین!! ﴿**وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً**﴾ چەند گوندو شاریشمان تیکشکاند لەبەر ئەوہ ی کە خەلکە کە ی

ئه‌وانه‌ش كه لای ئه‌ون (واته: فریشته‌كان) له‌په‌رستنی ئه‌ودا خو‌ به‌زلزان نین **﴿ولا يستحسرون﴾** و هه‌رگیزیش ماندوو نابن و، هه‌مووكات و ژيانیان هه‌ر بو‌ خواپه‌رستی‌یه **﴿يسبحون الليل والنهار لا يفترون﴾** به‌رده‌وام به‌ شه‌و و به‌پو‌ژ هه‌ر ته‌سبیحات و پاكانه‌ ئه‌كه‌ن و هه‌یج كات ده‌ست هه‌لناگرن و، به‌لكو هه‌رده‌م ته‌سییحی ده‌كه‌ن.

خوا ناپه‌سته‌كانیان:

﴿٢١﴾ **﴿ام اتخذوا آلهة من الأرض هم ينشرون﴾** ناخو ئه‌و خاوه‌ناسانه‌ چهند خاویه‌کیان له‌ سه‌رزه‌ویدا بو‌خویان په‌یدا کردوو، ئه‌وان مردوو‌ان زیندوو ده‌كه‌نه‌وه‌ نا، به‌لكو چهند خاویه‌کی بی‌ گیانی بی‌ ده‌سه‌لاتیان هه‌لبێژاردوو!! **﴿٢٢﴾** **﴿لو كان فيهما آلهة إلا الله لفسدتا﴾** گریمان ئه‌رله‌ناسمان و زه‌وی چهند خواو په‌رستراویکی هه‌ق -غه‌یره‌زخوا-

به‌هه‌ق هه‌بو‌با وه‌ك ئه‌وان پێیان وایه‌ بی‌ شك ئاسمان و زه‌وی تیك ئه‌چوو چونكه‌ سه‌ره‌نجام سه‌ری ئه‌كیشا بو‌ ئاژاوه‌و كیشمانكیش **﴿فسبحان الله رب العرش عما يصفون﴾** جا پاك و خاویندی، به‌رزو بڵندی هه‌ر بو‌خوای په‌روه‌ردگاری عه‌رشه‌، له‌و باس و خواسانه‌ ئه‌وان وه‌سفی خوای پێده‌كه‌ن: هاوبه‌ش و هاوه‌لی بو‌دائه‌نین **﴿٢٣﴾ لا يسأل عما يفعل وهم يسألون﴾** چی ئه‌و زاته‌ بێكا نابی لیی بپرسرێته‌وه‌ چونكه‌ خاویه‌، به‌لام له‌كارو کرده‌وی ئه‌وانه‌ پرسیار ئه‌كری چونكه‌ به‌نده‌ن، كه‌ه‌وابوو ئه‌بی هه‌رگوێپه‌رایه‌لی ئه‌وبن و ئه‌و بپه‌رستن **﴿٢٤﴾** **﴿ام اتخذوا من دونه آلهة﴾** ناخو ئه‌وان بێجگه‌ له‌خوا چهند خاویه‌کیان بو‌خویان هه‌لبێژاردوو؟ **﴿قل هاتوا برهانكم﴾** پێیان بلی: ئه‌ی موحه‌مه‌دا! به‌لگه‌ی خۆتان بێنن بو‌ راستیی ئه‌وه‌ی ئه‌یلێن **﴿هذا ذكر من معي وذكر من قبلي﴾** ئه‌مه‌ی له‌م قورئانه‌دا به‌هه‌ندو یادخه‌ره‌وه‌یه‌ بو‌خۆم و بو‌ئه‌وانه‌ی هاوه‌لی من و له‌گه‌لمدان، وه‌به‌سه‌ره‌هاتی پێغه‌مبه‌ران وگه‌لانی پێش منیش باس ده‌كات، ده‌نایا له‌ كتیبی هه‌یج کامیکیاندا هاوه‌ل و هاوبه‌ش

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِيَ إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَنَهُ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ ﴿٢٦﴾ لَا يَسْأَلُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾ وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِنْ دُونِهِ فَلَيْسَ بِنَذِيرٍ لَهُمْ كَذَلِكَ نُجَذِّى الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كَانَتْ تَرْتَفِقُنَّ لَهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾ وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تُمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَّعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾ وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَفَافًا مُّخَفًّوْطًا وَهُمْ عَنْ آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾ وَمَا جَعَلْنَا لِلشَّرِّ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ أَفَإِنْ مِتَّ فَهُمْ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَالَّذِينَ تَرْتَجِعُونَ ﴿٣٥﴾ وَإِنَّا لَنَاقِلُونَ

بو‌ خوا په‌وابوو، ئه‌ی ئێوه ئه‌وه‌تان له‌كوێ هه‌ین؟ **﴿بل أكثرهم لا يعلمون الحق﴾** به‌لكو ئه‌وان زۆریه‌ی زۆریان هاوه‌ل بو‌ خوا داده‌نین و حه‌ق و راستیی نازانن **﴿فهم معرضون﴾** بی‌ له‌وه‌ش پوو و هه‌رده‌گێرن له‌ یه‌ك خوا په‌رستی و شوێنكه‌وتنی پێغه‌مبه‌ر **﴿وما أرسلنا من قبلك من رسول﴾** له‌پێش تۆشه‌وه‌ ئه‌ی پێغه‌مبه‌ر **﴿هه‌ر په‌يامبه‌رێكمان ناردوو﴾** **﴿إلا نوحى إليه أنه لا إله إلا أنا فاعبدون﴾** وه‌حیی و سه‌روشان بو‌کردوو كه‌: هه‌یج په‌رستراویك بی‌ له‌ من نییه‌ جاكه‌وايه‌ هه‌ر به‌ته‌نها من بپه‌رستن.

خواه‌ناسان ده‌لێن خوا منداڵی هه‌یه‌:

﴿٢٦﴾ **﴿وقالوا اتخذ الرحمن ولدا﴾** بی‌په‌روایان و تیشیان: خواى به‌خشنده‌ فریشته‌كانی کردوو به‌ منال و كچی خوی!! **﴿سبحانه بل عباد مكرمون﴾** نه‌خێر، ئه‌وانه‌ منالی خوا نین، به‌لكو كۆمه‌له‌ به‌نده‌یه‌کی پێژداری ئه‌ون و، خوا

خوی هلی بژاردوون و، زوریش پاک و بی‌خه‌وشن ﴿^{۲۷} لا یسبقونه بالقول﴾ هەرگیز نه‌و فریشتانه قسه‌ی خویان پیشی قسه‌ی نه‌وناخن، واته: شتیک نالین له‌گه‌ل فرمایشتی خوادا دژبی نه‌گونجیت ﴿وهم بأمره یعملون﴾ وهر به‌پیی فرمانی نه‌و کارنه‌کهن. ﴿^{۲۸} یعلم ما بین ایدیهم وما خلفهم﴾ خوا به هه‌موو نه‌حوال و نه‌عمالیان ده‌زانی، چ نه‌حوال و نه‌عمالی پیشیان، چ نه‌حوال و نه‌عمالی پاشیان. واته: خوا ده‌زانی به به‌روودوایان ﴿ولا یشفعون الا لمن ارتضی﴾ له‌دوا پوژیشدا تکاو شه‌فاعه‌ت ناکهن، مه‌گه‌ر بۆ که‌سیک خوا خوی خوشنودو رازی بی لیی و، خاوه‌ن به‌روا و موسلمان بی، وه‌ک خوی نه‌فه‌رموی: (من ذا الذی یشفع عنده الا یاذنه) ۲/۲۵۵، یان ده‌فه‌رموی: (ولا تنفع الشفاعة عنده الا لمن اذن له) ۲۳/۳۴. ﴿وهم من خشية مشفقون﴾ له زور ترسی خواو گه‌وره‌یی، هه‌رده‌م ده‌له‌رزن و ناویرن سه‌رپیچی لیبکهن ﴿^{۲۹} ومن یقل منهم انی اله من دونه﴾ هه‌رکه‌سیک له‌وان غه‌ررابی و بلی: منیش خواجه‌کم جگه‌له‌و، ﴿فذلك نجزيه جهنم﴾ نه‌وه پاداشتی به دۆزه‌خ نه‌ده‌ینه‌وه ﴿کذلك نجزي الظالمین﴾ هه‌رئاوایش تو له و پاداشتی یاخییان و سته‌مکاران نه‌ده‌ینه‌وه.

ئاسمان و زه‌مین یه‌ک پارچه بوون:

﴿^{۳۰} او لم یزالذین کفروا﴾ ئاخو خوانه‌ناسان و بی باوه‌ران نه‌یانینیوه، واته: به چاوی دل سه‌یریان نه‌کرد تا بزانی ﴿ان السموات والأرض کانتا رتقا﴾ که بیگومان ئاسمانه‌کان و زه‌ویی یه‌کپارچه بوون و، هه‌ردوو پیکه‌وه نووسابوون، نه‌ ئه‌م بارانی ده‌باراند، نه‌ ئه‌ویش رووه‌کی سه‌وز ده‌کرد، وه‌ک (ئیین عه‌باس) ئه‌لی ﴿ففتقناها﴾ جا له‌وه‌و دوا ئیمه‌ له‌یه‌کمان کردنه‌وه، به‌لی ئه‌مه‌یه‌ دیدو بۆچوونی ئیمه‌ له‌مه‌ر سه‌ره‌تای دروستبوونی هه‌ردووکیانه‌وه، ئیتر ئه‌مرو بیردۆزه‌کان هه‌رچی ئه‌لین با بلین، ئینجا نه‌وه‌ی له‌گه‌ل قورئاندا شیاوو گونجاو بوو، ئیمه‌ش وه‌ری ئه‌گرین، ئه‌گینا ره‌تی ئه‌که‌ینه‌وه.

بیردۆزه‌کان ئه‌لین: کۆمه‌له‌ی ئه‌ستیره‌و کۆمه‌له‌ی خوړ - که پیکه‌اتوه له‌ خوړومانگ و زه‌وی - له‌سه‌ره‌تاوه یه‌کپارچه‌و، یه‌ک سه‌دیم بوون، له‌پاشا له‌یه‌ک جیا بوونه‌ته‌وه‌و شکلیکی هیلکه‌ییان به‌ خویانه‌وه گرتوه، زه‌ویش پارچه‌یه‌ک بوو له‌خوړو لیی پچراو ورده و رده‌ سارد بوویه‌وه، نه‌و بیردۆزانه‌ واه‌لین، به‌لام ئیمه‌ش له‌وه زیاتر ناتوانین برۆین که قورئان دیاریی ده‌کات بۆمان جائه‌گه‌ر بۆچوونی بیردۆزه‌کانیش له‌گه‌ل نه‌وه‌ی قورئاندا گونجا، نه‌وا ئیمه‌یش وه‌ری ده‌گرین به‌لام خو دهبی نه‌وه‌ش بزانی که مه‌به‌ستی نه‌وان له‌ بۆچوونه‌کانیاند نه‌وه‌یه که ئه‌م بوونه‌وه‌ره گه‌وره‌یه هه‌ر له‌ خویه‌وه نه‌و ئالو گوڤه‌ ده‌کات، نه‌ک خواجه‌کی بی وینه‌ کردییتی!! ﴿وجعلنا من الماء کل

شی حی﴾ له‌ ناویش هه‌موو شتیکی زیندوومان دروست کرد" واته: ئاومان گیرا به‌ بناغه‌ی هه‌موو شتیکی زیندوو و هوکار بۆ ژیان... (عن ابي هريرة انه قال: يا نبي الله! إذا رأيتك قرت عيني وطابت نفسي، فأخبرني عن - كل شيء - قال: كل شيء خلق من ماء)) أخرجه الحاكم وصححه" نه‌بو هوره‌یره وتی: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا! کاتی که نه‌تبینم چاوم رووناک ده‌بیته‌وه! دلم خو‌ش نه‌بی، حه‌ز نه‌که‌م ئیستاه‌قیقه‌تی هه‌موو شتیکم پی بلییت، نه‌ویش فه‌مووی: هه‌موو شتی له‌ سه‌ره‌تاوه، له‌ ئاو دروستکراوه. ﴿فلا یؤمنون﴾ ئاخو هیشتا هه‌ر به‌روا ناکهن" به‌ ده‌سه‌لاتی خوا؟"

﴿^{۳۱} وجعلنا فی الأرض رواسی ان تمید بهم﴾ له‌زه‌ویشدا چه‌ند که‌ژو شاخیکی تابت و مه‌که‌ممان وه‌دییه‌ناو دامان چه‌قاند و کردمانه‌ میخ، تاجووله‌و له‌رزه‌تان پی نه‌کاو، ژیاقتان لی تیگ نه‌چی ﴿وجعلنا فیها فجاجا سبلا﴾ وه‌ چه‌ندین ریگه‌ی یان و ریگه‌ی کراوه‌مان خسته‌ ناویه‌وه ﴿لعلمهم یهتدون﴾ تا نه‌وه‌له‌که‌ ری ده‌رکهن و بتوانن به‌ ئاسانی ئه‌م شارو نه‌و شار بکهن، ئایه‌تی: (والسما بنیناها باید و انا لموسعون) ۵۱/۴۷، یاخود ئایه‌تی (اقلم ینظروا الی السماء

فوقهم کیف بنیناها و زیناها و ما لها من فروج) ۶/۴۵. هر نهو راستییه دوویات نه کاته وه **﴿وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا﴾** ناسمانیشمان کرده سهقف و میچیکی پاریزراو و پتهوو مه حکم بوزهووی **﴿وَهُمْ عَنْ آيَاتِهَا مَعْرِضُونَ﴾** که چی نهوان هیمان روو وهرگیرن له هه موو نیشانه کانی له کاتیکا گشتی نهوانه به لگن بو بوونی به دیهینه ریک **﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ﴾** هه رنه ویشه شهوو روژو خوژو مانگی دروست کردوو **﴿كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ﴾** هه ریه که شیان له دائیره خولگهی خوئی وه که مه لهوان ده خولیتیه وه، وه که نه فهرموئی: (فالق الإصباح و جعل الليل سكنا والشمس والقمر حسبانا ذلك تقدير العزيز العليم) ۹۶/۶ هه بو نهو مه به ستهیه. هیچ که سیک نه مر نیه :

﴿وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخَلْدَ﴾ نیمه پیئش له تو و امان نه کرد مرویه که نه مرئی **﴿إِنْ مِتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ﴾** نایا نه گهر تو بمری، نهوانه ژیانیه هه تا هه تاییان ده بی؟! نه، هه رگیز شتی وانیه، وه که ده فهرموئی: (کل من علیها فان و یبقی وجه ربک ذو الجلال والإکرام) ۲۶/۵۵-۲۷ **﴿كُلْ نَفْسٌ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ﴾** هه موو گیانی که تامی مردن هه رده چیژئی و ده مرئی **﴿وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً﴾** واته: به ناخوشیی، خوشیی، هه ژاریی، ده وه له مندی، له ش ساغیی و، نه خوشیی، تا سایرو ناشوکر ده رکه وی و نه ییلا خوا بو خوئی ده زانی وه به مهش نیقامه حوججیهان له سه ر ده کات تا که س بیانوی نه مینئی **﴿وَالْيَا تَرْجِعُونَ﴾** سه ر ده نجام هه بولای خویمان ده گیردرینه وه نه وسه به پیی ره فتارو ده رچوونتان له تا قی کردنه وه که دا پاداش و توله وهر نه گرن. خوانه ناسان گالته یان به پیغه مبه ر ده کرد:

﴿وَإِذَا رَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ کاتی بی باوه ره کان تو ده بینن نهی موحه مبه ر **﴿إِنْ يَتَخَذُوا لَكَ آلِهَةً مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنَّمَا هُمْ زُجْرٌ لِمَنْ هُمْ يُشْرِكُونَ﴾** هه ر گالته پیئده کن و، نه لین: **﴿أَهَذَا الَّذِي يَذْكُرُ آلِهَتَكُمْ﴾** نا

وَإِذَا رَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا يَتَخَذُوا لَكَ آلِهَةً مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنَّمَا هُمْ زُجْرٌ لِمَنْ هُمْ يُشْرِكُونَ ﴿٢٦﴾ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٢٧﴾ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ سَآوِرِكُمْ ؕ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٨﴾ لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا يَكْفُرُونَ عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٢٩﴾ بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٣٠﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣١﴾ قُلْ مَنْ يَكْفُرْكُمْ بِالْأَيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمَنِ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾ أَمْ لَهُمْ آلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَا لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ أَنْفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِنَّا يُصْحَبُونَ ﴿٣٣﴾ بَلْ مَنَعَهُمْ زُلُفًا وَأَبَآءَهُمْ حَتَّى طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٣٤﴾

نه مهیه ناوی خواکانتان به خراپه ده بی؟! وه له جیگهیه کی ترده ده فهرموئی: (وَإِذَا رَأَوْا أَنْ يَتَخَذُوا لَكَ آلِهَةً مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنَّمَا هُمْ زُجْرٌ لِمَنْ هُمْ يُشْرِكُونَ) ۲۶/۵۵ **﴿وَهُمْ يَذْكُرُ الرَّحْمَنَ هُمْ كَافِرُونَ﴾** که چی بو خوشیان به ناوو زیکری خوی به به زهیی باوه ردار نین **﴿خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ﴾** ناده می له پهلهو تالو که دروست بووه، واته: نه وهنده له سه رشت بیثاقت و بی نارامه وپهله ده کات، ده لیت هه ر له پهله دروستکراوه، هه ر بویه ش له دنیا دا پهله ی سزادان نه کات، وه له جیگهیه کی ترده نه فهرموئی: (وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا) ۱۱/۱۷ **﴿سَآوِرِكُمْ آيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونَ﴾** نیوه پهله ی مه که ن، به زوویی به لگه و نیشانه کانی خویمان نیشان نه ده م، جا نهو کاته نه زانن چوون توله تان لی نه سینم و هیچیشتان له ده ستم ده رناچن **﴿وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾** خوانه ناسان نه لین: باشه نه گهر به راستانه نه م به لیننه تان (به هاتنی سزا)، که ی دیته دی هه ر بویه ش نه وهنده نه فامن وپهله ی بوئه که ن! **﴿لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾**

ئەگەر ئەو بى باوەرپانە حالى خويان زانيبا ﴿ **حين لا يكفون عن وجوههم النار ولا عن ظهورهم** ﴾ كاتى ناتوانن بليسهى ئەو ناگره له دەم و چاوو پشتيان دور بخه نه وه ﴿ **ولا هم ينصرون** ﴾ و يارمه تيش نادري نيت هرگيز په لهى سزاي ئەو روژهيان نه ئەكرد ﴿ **بل تاتيهم بغتة** ﴾ ئەوانه په له ئەكەن، خو به په لهى ئەوانه ناييت، به لكو كتوپر قيامه تيان ديت ﴿ **فتبتهم** ﴾ جا واقيان ورده ميئي ومات وسه رگهردانيان ئەكا ﴿ **فلا يستطيعون ردّها ولا هم ينظرون** ﴾ نيت ئەوكاته نه ئەتوانن له خوياني لادن، وه نه موله تيش ئەدرين بو توبه و په شيماني، به پيغه مبه راني تريش گالته كراوه:

﴿ **ولقد استهزئ برسل من قبلك** ﴾ له گالته و لاقرتي ئەوان دل زوير مبه، چونكه گالته به پيغه مبه راني بهر

له توش ئەى موحه محمد ﷺ كراوه ﴿ **فحاق بالذين سخروا منهم ماكانوا به يستهزئون** ﴾ جا دهره نجام ئەو سزايه ئەوان به گالته و گه پ گرتبوويان دەورى گرتن ﴿ **قل من يكلوكم بالليل والنهار من الرحمن** ﴾ پييان بلي: كيبه كاتى نيوه له جهرگه شوو روژدان بتواني له سزاو تولهى خواى به خشنده بتانپاريزي؟ ﴿ **بل هم عن ذكر ربهم معرضون** ﴾ نا، به لكو ئەوانه له يادى په روهردگاريان روو وهرده گيپن و بيرناكه نه وه له دهسه لاتي خواو به خه ياليانا نايه ﴿ **ام لهم آلهة تمنعهم من دوننا** ﴾ ياخو ئەوان - جگه له ئيمه - چەند خوايه كيان هيه ده توانن له سزاي ئيمه بيانپاريزي؟! ﴿ **لا يستطيعون نصر انفسهم** ﴾ نا، ئەوخوا ناهه قانه ناتوانن يارمه تى خوشيان بدن و له سزا خويان بپاريزن، نيت له كوئى ئەتوانن په رستياره كان بپاريزن ﴿ **ولا هم منا يصحبون** ﴾ وه له لايه ن ئيمه شه وه هيج يارمه تى و په نايه نادريين، به ته مه ن زوريان چه واشه بوون:

﴿ **بل متعنا هؤلاء وآباءهم حتى طال عليهم العمر** ﴾

ئيمه به په له توله له وانه ناسيئين، به لكو ئەوانه باو باپيراني ئەوانه شمان به گوزهراني خوشى دونيا به هره مه ند كرد هه تا ته مه نيان دريژ بوو، وايان ده زاني نيت ئەو خوشى و رابواردنه يه هر بويان ئەمييني ته وه ﴿ **افلا يرون انا ناتي الارض ننقصها من اطرافها** ﴾ ئايا ئەوانه نابيين كه ئيمه روژانه ديئن و له گشت لايه كى ولات و ناوچه كه يان كه نه كه ينه وه و، ئەوان بى دهسه لات ده كەون، بهم جوړه سال له دواى سال فه تى شوي نه كانيان ئەكهين بو په يامبه ر ﷺ، وهك خوا نه فهرموي: (ولقد اهلكنا ما حولكم من القرى وصرفنا الآيات لعلهم يرجعون) ۲۷/۴۶ ﴿ **افهم الغالبون** ﴾ جا ئايا ئەوانه زالن؟ يان ئيمه؟ ﴿ **قل إنما انذركم بالوحي** ﴾ تو پييان بلي: ئەى محمد ﷺ من ته نها هه ر به وه حى هوشيارتان ئەكه مه وه و ده تا ترسيئم ﴿ **ولا يسمع الصم الدعاء إذا ما ينذرون** ﴾ ئەوان له بهر دريژه كيشاني پشت كردنيان له دهنگى هه ق خوا موژى ناوه به سه ر گويا ندا هه تا وهك كه ريان ليها تووه، وه كه ريش بانگ نابيسى كاتى بترسيئرين به سزا. ﴿ **ولئن مستهم نفحة من عذاب**

سُورَةُ الْاِنشَاءِ

قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعَاءَ إِذَا مَا يُنذَرُونَ ﴿٥٠﴾ وَلَئِنْ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ يُوَيَّلُنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٥١﴾ وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ ﴿٥٢﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءً وَذِكْرًا لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٥٣﴾ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِنْ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٥٤﴾ وَهَذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٥٥﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ ﴿٥٦﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ حَافِظُونَ ﴿٥٧﴾ قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ هَٰذَا عِبَادِينَ ﴿٥٨﴾ قَالُوا لَقَدْ كُنتُمْ أَشْغَاءَ آبَاؤُكُمْ فِي صُلَالٍ مِّمَّنْ قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِبِينَ ﴿٥٩﴾ قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٦٠﴾ وَتَاللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَامَكُمْ بَعْدَ أَنْ تُولُوا مُدْرِكِينَ ﴿٦١﴾ فَتَعْلَمُونَ مَا هَٰذَا

ئەوانه شمان به گوزهراني خوشى دونيا به هره مه ند كرد هه تا ته مه نيان دريژ بوو، وايان ده زاني نيت ئەو خوشى و رابواردنه يه هر بويان ئەمييني ته وه ﴿ **افلا يرون انا ناتي الارض ننقصها من اطرافها** ﴾ ئايا ئەوانه نابيين كه ئيمه روژانه ديئن و له گشت لايه كى ولات و ناوچه كه يان كه نه كه ينه وه و، ئەوان بى دهسه لات ده كەون، بهم جوړه سال له دواى سال فه تى شوي نه كانيان ئەكهين بو په يامبه ر ﷺ، وهك خوا نه فهرموي: (ولقد اهلكنا ما حولكم من القرى وصرفنا الآيات لعلهم يرجعون) ۲۷/۴۶ ﴿ **افهم الغالبون** ﴾ جا ئايا ئەوانه زالن؟ يان ئيمه؟ ﴿ **قل إنما انذركم بالوحي** ﴾ تو پييان بلي: ئەى محمد ﷺ من ته نها هه ر به وه حى هوشيارتان ئەكه مه وه و ده تا ترسيئم ﴿ **ولا يسمع الصم الدعاء إذا ما ينذرون** ﴾ ئەوان له بهر دريژه كيشاني پشت كردنيان له دهنگى هه ق خوا موژى ناوه به سه ر گويا ندا هه تا وهك كه ريان ليها تووه، وه كه ريش بانگ نابيسى كاتى بترسيئرين به سزا. ﴿ **ولئن مستهم نفحة من عذاب**

ربك ﴿ ٤٧ ﴾ **هوه حاليانه، خو نهگەر سۆزهيهك لههالاوی سزای پهروهردگارت لێيان بدات ﴿ليقولن يا ويلنا انا كنا ظالمين﴾** خیرا خوانه ناسان نه لێن: ئه ی تیا چووی خو مان !! بیگومان ئیمه ههركهسانیک ستهمکار بووین بۆیه واما ن بهسه رها ت ﴿**و نضع الموازين القسط ليوم القيامة﴾** بیگومان روژی قیامهت ئیمه تهرازووی بهرامبه ر داد پهروه رهی دانه نین و کرده وهکانیا نی پی نهکیشین ﴿**فلا تظلم نفس شيئا﴾** نهوسا هیچ کهسیک که مترین ستهمی لێناکری چ لهچاک کاران و، چ له خراپکاران ﴿**وان كان مثقال حبة من خردل﴾** تهنا نهت نهگەر کرده وهکانیا ن به نه ندازه ی سهنگی ده نکه خه رته لهیهکی ش بی ت که له بچووکی دا کرا وه به نموونه ﴿**اتيناها وكفى بنا حاسين﴾** ئیمه نهیه نین و ئاماده ی نه کهین، وه نه وهنده به سه بۆ ئیمه که به وردی ژمی ریا ری کرده وهکانیا ن بین، وه له جیگهیهکی تر دا نه فهرمو ی: ﴿ولا يظلم ربك احدا﴾ ۴۹/۱۸. یاخود نه فهرمو ی: ﴿ان الله لا يظلم مثقال ذرة﴾ ۴/۴۰. یاخود نه فهرمو ی: ﴿يا بني انها ان تك مثقال حبة من خردل فتكن في صخرة او في السموات او في الارض يأت بها الله...﴾ ۱۶/۳۱.

کتیبه مان به مووسا و هاروون دا:

﴿**ولقد اتينا موسى وهارون الفرقان وضياء وذكرا للمتقين﴾** بیگومان ئیمه کتیبی جیاکه ره وه (تهورات) مان به مووسا و هاروون دا، که جیاکه ره وه ی حق و ناحقه، وه روونکه ره وه و بیرخه ره وه و ئاموژگا ریشه بۆ پارێزکاران ﴿**الذين يخشون ربهم بالغيب﴾** نه وانه ی که له په نامه کی و په نهانی دا له پهروه رگا ریا ن نه ترسن، هه ر چه نه دیش پهروه رگا ری خو یا ن نه دیتوو ه ﴿**وهم من الساعة مشفقون﴾** له به رپا بوونی روژی قیامه تیش هه می شه له ترسدان ﴿**وهذا ذكر مبارك انزلناه﴾** ئه م قورئانه ش ئاموژگا ریه کی پیرۆز به پیته و به زمانی خو تان نار دو مانه خواری ﴿**افانتم له منكرون﴾** ناخو ئی وه هی مان نکولی نه که ن و دان ی پیا نانین؟

سه رگرو شته ی ئیبرا هیم و قه ومه که ی:

﴿**ولقد اتينا ابراهيم رشده من قبل﴾** له مه وه ریش بیر تیژی و پێنوینی مان بۆ دوژینه وه ی خوای گه وه به ئیبرا هیم به خشی، وه که نه فهرمو ی: ﴿**وتلك حجتنا آتيناها ابراهيم على قومه﴾** ﴿**وكننا به عالمين﴾** ئیمه به نه حوالی نه و زانا و ناگادا ر بووین ﴿**اذ قال لابييه وقومه﴾** نه وکاته که به باوکی و نه ته وه که ی خو ی وت: ﴿**ما هذه التماثيل التي انتم لها عاكفون﴾** ئه م بت و په یکه ره بی گیا نانه چن ئی وه هه رده م له به ریا ن که وتوون؟ ﴿**قالوا وجدنا آباءنا لها عابدين﴾** له وه لا مدا وتیا ن: باو و باپیرانی ئیمه ش هه ر نه مانه یا ن ده پهرست، بۆیه ئیمه ش لاسای و په پهره ی له وان نه کهین ﴿**قال لقد كنتم انتم وآباؤكم في ضلال مبين﴾** ئیبرا هیم وتی: نهگەر راستان ده و ی باو و باپیرانی شتان هه ره که خو تان له گو مپایی و سه رلێشی واییه کی نا شکرادا بوون ﴿**قالوا اجئتنا بالحق﴾** نه وانی ش وتیا ن: ناخو تو راستی و هه قیکت بۆ هی ناوین ﴿**ام انت من اللاعبين﴾** یاخو له گا لته چیانی؟ واته: نه و قسانه ت به راسته، یا ن گا لته مان پیده که ی؟ ﴿**قال بل ربكم رب السموات والارض﴾** ئیبرا هیم وتی: من گا لته چی نیم و به راستیمه، چونکه نه وانه هی چیا ن خوا نین.. به لکو پهروه رگا ری ئی وه، پهروه رگا ری ناسمانه کان و زه ویه یه ﴿**الذي فطرهن﴾** نه وه ی دروستی کردوون هه ر نه ویش شایسته ی په رسته ن ﴿**وانا على ذلكم من الشاهدين﴾** منیش خو م له سه ر نه و راستیه که یه که خوا هیه و ناوی (الله) یه، گشت خواکانی ئی وه ش پپرو و پوچن له ریزی شایه دانم.

ئیبرا هیم به ته کا نی تیکه تیکه کرد:

﴿**وقال لا اكيدن اصنامكم بعد ان تولوا مدبرين﴾** سویند به خوا پاش نه وه که پشت هه لکه ن نه خشه یه که ده کی شم بۆ تیکشکاندن به ته کا نتان، ئیبرا هیم نه مه ی له به رخویه وه گوت کا تیک که نه یا نو یست برۆ نه ده ره وه بۆ

جه‌ژن و سه‌فاوسه‌یران چونکه له‌سالی‌کا جارێک خ‌ر ئه‌بوونه‌وه و ئه‌چوون بۆ جه‌ژنگی‌ران، جا بۆ ئاماده‌ بوونی ئه‌و رۆژه ئی‌براهیم‌شیا‌ن ده‌عوته‌ کرد، ئه‌ویش به‌ بی‌انوی نه‌خۆشی نه‌رۆشت، وه‌ هه‌ر له‌ دوا‌ی ئه‌وان ویستی نه‌روا‌و له‌رێگه‌ زو‌و بگه‌رێته‌وه‌و کارو نه‌خشه‌ی خۆی ئه‌نجام بدا، بۆیه‌ وتی: (إني سقيم) ﴿٦٨﴾ **فَجَعَلَهُم جُذَااَ إِلاَ كَبِيرًا لَهُمْ** به‌ر بووه‌ بته‌کان وه‌موویانی وردو خاش کردن، بته‌ گه‌وره‌که‌یان نه‌بی، ئه‌وی هی‌شته‌وه‌و ته‌وره‌که‌ی له‌ سه‌ر دانا، وه‌ک ئه‌فه‌رموی: (فراغ علیهم ضربا بالیمین). **﴿لَعَلَّهُمْ إِلِيهِ يَرْجِعُونَ﴾** به‌لکو بی‌نه‌وه‌ پرسیا‌ری ئه‌و کاره‌ساته‌ له‌و بکه‌ن و یه‌خه‌ی ئه‌و بگرن و، بۆشیا‌ن ده‌ره‌که‌وی که‌ ناتوانی هیچ قسه‌یش بکا‌و وه‌لام بدا‌ته‌وه‌! ئیتر چۆن ئه‌بی بکری‌ت به‌خوا؟! ﴿٦٩﴾ **قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَذَا بِآلِهَتِنَا** به‌ئێ، گه‌رانه‌وه‌و کاره‌ساته‌که‌یان چا‌و پی‌که‌وت وتیا‌ن: ئاخۆ کێ ئا‌وی به‌

خواکانه‌مان کردووه‌؟ **﴿إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ﴾** دیا‌ره که‌سی‌که‌ له‌سته‌مکارانه‌و" ئه‌بی تۆله‌ی خۆی وه‌ریگری ﴿٦٩﴾ **قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ** کاتی خۆی گو‌یا‌ن له‌ ئی‌براهیم‌ه‌وه‌ ببو‌و بی‌زاری له‌ بته‌کانیا‌ن ده‌رده‌بری (وتالله لا‌کیدن اصنامکم) بۆیه‌ وتیا‌ن: ئی‌مه‌ بی‌ستوو‌مانه‌ له‌لا‌وی‌ک جا‌ربه‌جار خواکانی ئی‌مه‌ی به‌خراپه‌ با‌س ئه‌کرد، وه‌ ئه‌ویش پی‌یا‌ن ده‌گوت ئی‌براهیم. جا ئه‌مکاره‌، بی‌ی و نه‌بی هه‌ر کا‌ری ئه‌وه‌ ﴿٧٠﴾ **قَالُوا فَأْتُوا بِهِ عَلَى أَعْيُنِ النَّاسِ** وتیا‌ن: ده‌ بی‌هێنن به‌به‌ر چا‌وی خه‌لکی‌ه‌وه‌ لی‌ی بکۆنه‌وه‌ **﴿لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ﴾** شا‌یه‌د ئه‌وانیش به‌ئاگابن به‌وه‌ی ئه‌نجامی دا‌وه‌. ﴿٧١﴾ **قَالُوا: أَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِآلِهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ** ئه‌وسا کۆبو‌ونه‌وه‌و ئی‌براهیم‌یا‌ن هینا‌و وتیا‌ن: ئاخۆ تۆ ئه‌م کا‌رته‌ به‌خواکانه‌مان کردووه‌ ئه‌ی ئی‌براهیم؟ دیا‌ره ئه‌وانه‌ هی‌شتا ژیر نه‌بو‌ون، بۆیه‌ هی‌مان هه‌ر به‌خوا نا‌ویان ئه‌به‌ن!! ﴿٧٢﴾ **قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا** ئی‌براهیم وتی: به‌لکو بته‌ گه‌وره‌که‌یان ئه‌مه‌ی کردووه‌! ئی‌براهیم ده‌یه‌وی به‌ خۆیا‌ندا بچنه‌وه‌ و بۆیا‌ن پو‌ون بی‌ته‌وه‌ ئه‌وانه‌ خوا نین و به‌ که‌لکی خوایه‌تی نا‌ین. (ئه‌بو‌ودا‌ود،

سُورَةُ الْاَنْبِيَاءِ
فَجَعَلَهُمْ جُذَااَ إِلاَ كَبِيرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ إِلِيهِ يَرْجِعُونَ ﴿٦٨﴾ قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَذَا بِآلِهَتِنَا إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٦٩﴾ قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ ﴿٧٠﴾ قَالُوا فَأْتُوا بِهِ عَلَى أَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٧١﴾ قَالُوا أَأَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِآلِهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ ﴿٧٢﴾ قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا أَفَنْتَ لَهُمْ إِنْ كَانُوا يُنْطِقُونَ ﴿٧٣﴾ فَرَجَعُوا إِلَى أَنْفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٧٤﴾ ثُمَّ نَكِسُوا عَلَى رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ ﴿٧٥﴾ قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٧٦﴾ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٧٧﴾ قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٧٨﴾ قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ ﴿٧٩﴾ وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴿٨٠﴾ وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴿٨١﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٨٢﴾

تیرمزی، ئی‌بن‌ولمو‌نزیر، ئی‌بن ئه‌بی حاتم) له‌ (ئه‌با هوره‌یره‌وه‌) هینا‌ویانه‌و ئه‌لین: پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموی: ((لم يكذب إبراهيم في شيء قط إلا في ثلاث كلهن في الله: قوله: (إني سقيم) ولم يكن سقيما، وقوله لسارة: (أختي، وقوله "بل فعله كبيرهم هذا). ثم روياه‌ته به‌دری‌ژتر له‌بوخا‌ریی و موسلی‌می‌شدا هاتووه‌. واته‌: هه‌رگیز ئی‌براهیم درۆی نه‌کردووه‌، مه‌گه‌ر له‌سی‌ی حاله‌دا، ئه‌ویش له‌به‌ر خوا بو‌و، وتی: من نه‌خۆشم، نه‌خۆشیش نه‌بو‌و، وتی: سا‌ره خوشکمه‌، خ‌رشکی‌شی نه‌بو‌و، وتی: ئه‌م بته‌ گه‌وره‌یه‌ ئه‌وکاره‌ی کردووه‌و بته‌ گه‌وره‌که‌یش نه‌ی کردبو‌و. وتی: **﴿فاسألوهم إِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ﴾** ده‌ ئه‌وه‌تانی لی‌یا‌ن بی‌رسن ئه‌گه‌ر قسه‌ ئه‌که‌ن.

قهومەگەئى ئىبراهیم بەخۇدا چوونەو:

﴿**فارجعوا إلى أنفسكم**﴾ جا ئىتر كەمىك داچەكان و چوونەو بە خۇياندا وئىعاده نەزەريان كرد. ﴿**فقالوا إنكم أنتم الظالمون**﴾ دەرەنجام وتیان بەخۇيان: ئىو ھەر خۇتائىن ستمەكار، ئەك ئىبراهیم، ئەگىنا شتى قسە نەكاو، دەسەلاتى ئەبى بەرگىرى لە خۇى بكا، ئەوشته چۆن ئەبى بە خوا؟! ﴿**ثم نكسوا على رؤوسهم**﴾ "ھەردواى ئەو، كە گەرەنەو لای بیرو ژیریى خۇیان" زۆرى نەخایاند دیسانەو سەرەو خوار بوونەو "لەراکەى خۇیان لایانداو کەوتنەو دەمەقالى و وتیان: ﴿**لقد علمت ما هؤلاء ينطقون**﴾ ئەى ئىبراهیم! بیگومان بو خوت ئەزانیت كە ئەوانە گۇیا و قسەكەرنین، ئىترچۆن ئەللى لەوان بېرسن؟ ﴿**قال: افتعبدون من دون الله ما لا ينفعكم شيئا ولا يضركم**﴾ ئىبراهیم ئەوپى لىئانەى ئەوانى بەھەل زانى، بۆیە وتى: باشە، ئاخو غەیرەزخا شتى ئەپەرستى كە نەھىچى كەلكتان پىدەگەيەنى و نەھىچى زیانیشتان لیدەدا؟! ﴿**أف لكم ولما تعبدون من دون الله**﴾ بیزارى و ئوف لە ئیو و لەوشتانەش كە لەجلى خوا ئەپەرستى ﴿**أفلا تعقلون**﴾ ئایا ناو و ناخەنە كار؟

ئىبراهیمیان خستە مە نەھىقەو:

﴿**قالوا حرقوه**﴾ دیارە خواکانیان هیچ دیفاع و بەرگرییان بوخۇیانیش لى نەھات، بۆیە ئەمان بەرگرییان لى كردن و وتیان: ئىبراهیم بسوتینن، ئیمامى (بوخاریى) لە ئیبنى عەباسەو دەلى: كاتى ئىبراهیم توور درایە نیو ناگرەكەو وتى: (حسبنا الله ونعم الوكيل)، ھەم پیغەمبەرىش موھەمد ﷺ كاتى پىیان وت: خەلکىكى زۆرتان بوخەر بووئەو، حەقە لىیان بترسن و چارەيەكى خۇتان بکەن، كەچى لەباتى ترس و حىساب بو کردنیان ئیمانیان زیاتر بووبە بەلین و بېرارەكانى خواى خۇیان و فەرموویان: (حسبى الله ونعم الوكيل). ﴿**وانصروا آلہکم**﴾ یارمەتى خواکانتان بدەن!! ئەى ھاوار و ئوف بوئەو خوايانە كە نەتوانن بەرگىرى لەخۇشیان بکەن ﴿**إن كنتم فاعلین**﴾ ئەگەر ئیو شتىكتان لەدەست دى، جا ئەوانیش ئاگرىكى زۆرگەرەیان کردەو، پاش ئەو كە نزیكەى مانگىك دارو چیلەکیان بو کوکرەو "پاشان ئىبراهیمى حەقدوستى تى فرى درا!!" ﴿**قلنا یا نار کونی بردا وسلاما علی ابراهیم**﴾ خواى گەرە دەفەرموى: ئیمەش وتمان: ئەى ئاگر! ساردو بى زیان بە لەبو ئىبراهیم، جا ئىتر دەست بەجى ناگرەكە سارد بوویەو بوو بەخۇشى و، سەلام بوى، بەلام چۆن سارد بوویەو؟ ئەم پرسیارە بوئەبى بکرى، چونكە ھەر ئەو كەسە كە ئەفەرموى: (كن فيكون) ھەر ئەویش ئەفەرموى: (یا نار کونی...). ﴿**وارادوا به کیدا**﴾ ویستیان بەو كارە فیلى لە ئىبراهیم بکەن و لەناوى ببەن ﴿**فجعلناهم الأخرین**﴾ بەلام ئیمە ئەوانمان زۆر زەرەمەندتر كرد. ئیمامى (ئەحمەد، ئیبن ماجە، ئیبن حىبان.. تەبەرى) لەخاتوو عائیشەو دەلین: پیغەمبەر ﷺ فەرموى: ((إن إبراهيم حينلقى في النار لم تكن دابة إلا تطفى منه النار غير الوزغ فإنه كان ينفخ على إبراهيم)) كاتى كە ئىبراهیم ھەلدرایە ناو ناگرەكەو، هیچ دەعبایەك نەما ھەولى كوژاننەوئى نەدا (وئەزەغ) ئەبى، بۆیە كوشتنى رەوايە و رى پیدراو. قسەيەك بو میژوو: تەفسیری (فتح القدیر) شەوكانى دەلى: (وقيل: هذا القائد هو نمرود، وقيل: رجل من الأكراد). (قورتوبى) ش دەلى: (روى أن قاتل هذه المقالة هو رجل من الأكراد من أعراب فارس (أى من باديتها) قاله ابن عمر و مجاهد وابن جريج، ويقال اسمه (ههيزن). ئیبن كەسىر - لە تەبەریيەو - دەلى: (بإشارة رجل من أعراب فارس من الأكراد...). (روح المعانى) دەلى: (أخرج ابن جرير عن مجاهد قال: تلوت هذه الآية على عبد الله بن عمر فقال: أتدرى يا مجاهد! من الذى أشار بحريق إبراهيم بالنار؟ قلت: لا. قال: رجل من أعراب فارس يعنى الأكراد، ونص - على أنه من الأكراد ابن عطية، وذكر أن الله تعالى خسف به الأرض فهو يتجلجل

فیها إلى يوم القيامة) پاشان لیکۆلهره وه که ی: (محمد حسین العرب) نهلی: (هذا ظاهر في أن الأكراد من الفرس، وقد ذهب كثير إلى أنهم من العرب، وذكر أن منهم أبا ميمون بن جابان من الصحابة .

مه به ست له هینانی ئەم راویو چووانه چهن خالیکه، له وانه :

۱- خوای گه وره خوئی چاکتر ده زانیت" ئەو که سه کی بووه" له چ نه ژادو گهل و نه ته وه و هۆزیک بووه؟

۲- گپرانه وهی ئەو شتانه - بۆمیژوو- نابنه به لگه و سه رچاوه بۆ راستیه کان، چونکه میژوو سه رچاوه یه کی رهوان و دیاریی و باوه پیکراوی نیه، بۆیه ئیمه ی موسلمان: گش روو داوه کانی رابوردوو، هه موو شتیکی ئیستاو ئاینده شمان له گهل (قورئان) و (فهرمووده) راسته کان هه لده سه نگین، وه به ناشکراش هه ردوویان -قورئان و فهرمووده- ده ست نیشانی که سیکی تایبه تیان نه کردوو.

۳- نابی به وتی" وتی، قه ومیک، هۆزیک، نه ته وه یه که م ئیعتبار بکری و نرخی که م بکریته وه له میژووی پرشنگذاری ئیما ندارندا، له حالیکه ئەو قه ومه سه دان و هه زاران میری مه ردی، جوامیری پێشکه ش به ئیسلام کردی.

۴- ئەو قسه و قسه لوکا نه - زۆرجاران- کراونه ته به لگه ی لاپیی و خراپی گه لی کورد، ته نانه ت (ته فسیری روح البیان) ی (ئیسما عیل حه ق) ی له و ده رگایه وه: زۆر شتان ده لی به گه لی کورد!!

ئیبراهیم به هاوڕێیه تی لئو و له عیراق باری کرد بۆ شام:

﴿^{۷۱} وَجِئْنَا وَلَوْطَا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا

لِلْعَالَمِينَ﴾ ئیمه (ئیبراهیم) و (لئو و) ی برا زایشمان له ده ستیان پزگار کرد و له ولاتی (عیراق) هه وه رۆشتن بۆ ده شه ری (شام) و به ره و ئەو ولاته ی که بۆ هه موو خه لکان، پیروزی پر به ره که تمان کرد، وه پیغه مبه رانی زۆریشمان بۆ ناسارد. ﴿^{۷۲} وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً﴾ ئیستاقیشمان به ئیبراهیم -داوی ئەوه ی داوی ئی کردین-

وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ ﴿٧٣﴾ وَلَوْطَا أَتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبِيثَاتِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاسْتَفِين ﴿٧٤﴾ وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾ وَنُوحًا إِذْ نَادَى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾ وَنَصَرْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا آيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾ وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْبِ إِذْ نَفَسَتْ فِيهِ غَمَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿٧٨﴾ فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلًّا آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرُ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٧٩﴾ وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَكُمْ لِيُحْصِنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ ﴿٨٠﴾ وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمِينَ ﴿٨١﴾ وَمِنَ الْقِبْطِ

به خشی، پاشان (یه عقوب) یشمان به زیاده به ش پییه خشی، واته: زیاده داواکه ی خوی ﴿وَكُلَّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ﴾ و هه ریه که له وانه شمان کرده نه هلی خیرو چاکه ﴿^{۷۳} وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا﴾ و کردیشمان به سه رۆک و پیشه و، که هه ر به فره مانی ئیمه مه رد م پێنوین و شاره زا بکه ن بۆلای ئایینی خوا ﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ﴾ به هه موو شیا نمان نیگا کرد که به ره دوام گشت کاره چاکه کان نه نجام بدن ﴿وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ﴾ و هه لسن به نوێژ، زه کات له مال و سامانیان بدن ﴿وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ﴾ و هه میشه ش هه موو ئەو به پێزانه ئیمه یان ده په رست و گوێزایه لی بریارو فره مانی ئیمه بوون ﴿^{۷۴} وَلَوْطَا آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا﴾ و ردبینی و فره مانی پیغه مبه ریتی و زانستمان به (لئو و) یش به خشی، واته: کردمانه په یامبه رو نارمان بۆ گونده کانی ده قهری (سه دوم) ﴿وَجِئْنَا هُم بِالْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبَائِثِ﴾ وله و شاره ی (سدوم) هه که خه لکیکی زۆر خراب و یاخیبوون و له فره مانی خوا ده رچوو بوون و

کاری دزیویان تیډا ده‌کرد، رزگار کرد ﴿**انهم كانوا قوم سوء فاسقين**﴾ چونکه به راستیی خه‌لکی ئه‌وی ژور خراپ و له ری لادهر بوون ﴿**وادخلناه فی رحمتنا انه من الصالحين**﴾ و بردمانه ناو به‌زه‌یی و میهره‌بانیی خۆمانه‌وه، چونکه پیاویکی صالح و چاک ره‌فتار بوو.

نوح و قه‌ومه‌که‌ی:

﴿**ونوحا اذ نادى من قبل**﴾ و باسی داستانی (نوح) یش بکه، که بهر لهو پیغه‌مبه‌رانه‌وه رقی له گه‌له‌که‌ی هه‌ستاو داوای له‌خوا کرد که له‌ناویان ببا ﴿**فاستجبنا له**﴾ ئیمه‌یش نزاکه‌یمان گیرا‌کردو وه‌لامان دایه‌وه ﴿**فنجیناه واهله من الكرب العظيم**﴾ و خوئی و خه‌لکه‌موسلمان‌ه‌که‌یمان له‌به‌لا گه‌وره‌و سه‌خته‌که‌ پزگار کرد، واته: ئه‌وه‌ی بپروای هی‌ناو هاته ناو که‌شتیه‌که‌وه پزگاری بوو، ئه‌وه‌یش بپروای نه‌هینا نقوم بوو ﴿**ونصرناه من القوم الذين كذبوا بآياتنا**﴾ وه له‌به‌رام‌به‌ر ئه‌و قه‌وم و هۆزه‌یه‌وه که نیشان‌ه‌کانی ئیمه‌یان به‌درو خسته‌وه یارمه‌تیمانداو سه‌رمانخست ﴿**انهم كانوا قوم سوء**﴾ چونکه به‌راستیی ئه‌وان گه‌لیکی ئیجگار ناله‌بارو خراپه‌کار بوون ﴿**فاغرقناهم اجمعين**﴾ هه‌موویانمان له‌ئاو نقوم کردو که‌سیان ئی دهر نه‌چوو.

داستانی داوود و سوله‌یمان (عليهما السلام):

﴿**وداود وسليمان اذ يحكمان في الحرت**﴾ له داودو سوله‌یمانیش باسیک بکه ئه‌وکاته که سه‌باره‌ت به‌ کیلگه‌یه‌ک داوهرییان کرد ﴿**اذ نفثت فيه غم القوم**﴾ ئه‌وسا که مه‌رومالاتی هۆزیک بی شوان به‌ شه‌و تییی که‌وتبوون و تییدا له‌وه‌رابوون ﴿**وكننا لحكمهم شاهدين**﴾ و ئیمه‌ شایه‌دو ئاگاداری داوهریه‌یه‌که‌ی هه‌ردوک بووین ﴿**ففهمناها سليمان**﴾ چاره‌سه‌ری کی‌شه‌که‌مان فی‌ری سوله‌یمان کردو تیمان گه‌یاند که چۆن بپیار بدا ﴿**وكلنا آتيناه حكما وعلمنا**﴾ به‌هه‌ردوک - داودو سوله‌یمان - داوهریی و زانیاریمان پی به‌خشین، راقه‌که‌رانی قورئان ئه‌لین: دوو پیاو سکا‌لو کی‌شه‌یه‌کیان هه‌بوو: که رانه‌مه‌رێک چوو بووه ناو کیلگه‌ و کشتوکالی کابرایه‌ک و زیانیکی گه‌وره‌ی ئی دابوو، بردیانه لای (داود) و ئه‌ویش بپیاریدا: له‌باتی زیانه‌که‌ رانه‌مه‌ره‌که‌ بدری به‌خاوه‌ن ده‌غل و دانه‌که‌، دیاره ئه‌وه‌ش به‌دلی خاوه‌ن مه‌ره‌که‌ نه‌بوو، بۆیه هه‌ردووکیان چوونه لای سوله‌یمان و به‌سه‌ره‌اته‌کیان بۆ گیرایه‌وه، پاشان ئه‌ویش چوو بۆلای داودی باوکی و سه‌لامی ئی کردوو وتی: به‌پرای من ئه‌گه‌ر زه‌وییه‌که‌ به‌خاوه‌نی مه‌ره‌کان بدرایه‌و، بیکردایه به‌ده‌غل و دان، تاوه‌ک خۆی ئی ئه‌هاته‌وه‌و، مه‌ره‌کانیش بدرایه لای خاوه‌ن زه‌وییه‌که‌ که‌لکی له‌شپرو خوری و به‌ره‌که‌ی وه‌رگرتایه، جا هه‌ر کاتی کشتوکاله‌که‌ وه‌ک خۆی ئی هاته‌وه‌ بدریته‌وه به‌ خاوه‌نه‌که‌ی. (داود) وتی: رۆله‌که‌م: بپیاره‌که‌ت باش و په‌سه‌نده، شیاوی باسه داوهر هه‌رکات ده‌قیکی ده‌ست نه‌که‌وت بۆ پشتگیری بپیاره‌که‌ی، ده‌توانی په‌نا بباته به‌ر (ئیجتیهاد) هه‌ر بۆیه ئه‌و دوو پیغه‌مبه‌ره به‌پێژه‌یش بپیاره‌کانیان لیک جیاواز بوو، پیغه‌مبه‌ریش موحه‌ممەد ﷺ هه‌ر له‌و باره‌یه‌وه ده‌فه‌رموی: ((اذا اجتهد الحاكم فاصاب فله اجران، واذا اجتهد فآخطأ فله اجر واحد)) بوخاریی. واته: هه‌رگا داوهر ئیجتیهاد بکاو، پڕ به‌پرمه‌به‌سته‌که‌ی پیکا، ئه‌وه‌لای خوا دوو جار پاداشی بۆه‌یه، خۆ ئه‌گه‌ر نه‌ی پیکاو به‌هه‌له‌دا چوو، ئه‌وه یه‌ک پاداشی بۆه‌یه. ﴿**وسخرنا مع داود الجبال يسبحن والطير**﴾ کی‌وه‌کان و په‌له‌وه‌ره‌کانیشمان ملکه‌چ و رام کرد، که هه‌موان له‌ته‌ک داوودا پیکه‌وه ته‌سبیحاتی، خوا بکه‌ن. داود به‌ ئاوازو ده‌نگه‌ خو‌شه‌که‌ی خۆی ته‌سبیحاتی ئه‌خویندو، گشت بوونه‌وه‌ریش له‌گه‌لیا ئه‌یوته‌وه، جا ئیتر چۆن و به‌چ شی‌وه‌یه‌ک؟ ئیمه هه‌موو ملکه‌چی ئه‌و شتانه‌ین که له‌قورئاندا هاتوون ﴿**وكننا فاعلين**﴾ ژور به‌تواناو به‌کاریش بووین بۆ ئه‌نجامدانی ئه‌و کاره ﴿**وعلمناه صنعة لبوس لكم**﴾ فی‌ریشمان کرد که‌چه‌ندین جوړ پۆشاکی

جهنگی دروست بکاوتان، خوا جورها قه‌لغان و زری نیشاندا که دروستی بکات بو خوپاراستن له‌کاتی جه‌نگدا به‌لی پیشه‌سازی و ته‌کنه‌لوجیا هر له په‌یامبه‌رانه‌وه ورده ورده هه‌نگای هاویشته‌وه، نه‌گهرچی به‌ینا و به‌ینیش پشوویه‌کی دابیت، به‌لام نه‌ک وه‌ک نیستا موسلمانان به‌ته‌واوی ده‌ستیان لی شوریبی! ﴿**لَتَحْصَنَنَّكُمْ مِنْ بَاسِكُمْ**﴾ تا له زه‌بری یه‌کتر له‌کاتی جه‌نگه‌کاندا بتانپاریزی ﴿**فَإِنَّكُمْ شَاكِرُونَ**﴾ ده‌ ناخوئیوه له‌به‌رامبه‌ر نه‌و نیعمه‌تانه‌وه سوپاسگوزار نه‌بن؟ واته: ده‌سوپاسی خوا بکه‌ن. داستانی داوود علیه‌السلام به‌و شیویه به‌کورتی باسکرا، ئینجا چیرۆکی سوله‌یمانی‌ش به‌م شیویه ده‌ست پی نه‌کا: ﴿**وَسَلِيمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً**﴾ بو سوله‌یمانی‌ش بایه‌کی سه‌ختی به‌هیزمان ره‌خساندو رام کرد ﴿**تَجْرَى بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا**﴾ به‌فه‌رمانی نه‌و ده‌روشت بو ناوچه‌و ولاتی

شام، که پرپیت و پیورزمان کرد به‌خیرات و به‌رووبوم و نیردرانی زۆربه‌ی پیغه‌مبه‌ران له‌وی ﴿**وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَالَمِينَ**﴾ وه‌ ئیمه به‌هه‌موو شتی زانا و ناگادار بووین، خو‌مان چاک نه‌مانزانی سوله‌یمان نه‌و پله‌یه‌ی شایسته‌یه له‌م باسه‌ی سوله‌یمانه‌دا و تو‌یژنکی زۆر هه‌یه، زۆربه‌شیان ده‌ست هه‌لبه‌ستی جووله‌که‌یه‌و، بو‌یه ئیمه‌ش بیجگه له‌ ده‌قه قورئانیه‌که ناروینه ناو کیشه‌که‌وه ﴿**وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ**﴾ وه‌ هه‌روا له‌ شه‌یاتینه‌کانیش که‌سانیکمان رام کردبوو بو‌ی نه‌پو‌یشتنه ناو بنی ده‌ریاکانه‌وه مرواری و مه‌رجانیان بو‌ ده‌رده‌مینا ﴿**وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَلِكَ**﴾ و بیجگه له‌وه‌یش کاری تریشیان بو‌ نه‌نجام نه‌دا، که مرویه‌کان بو‌یان نه‌نجام نه‌ئه‌درا ﴿**وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ**﴾ خو‌یشمان چاودیرو پاریزه‌ریان بووین، نه‌مان ده‌ه‌یشت له‌فه‌رمانی نه‌و لا بده‌ن. له‌م باسی جینیانه‌دا گه‌لی چیرۆک و داستانی جووله‌که‌ی تیکه‌ل کراوه، بو‌یه ئیمه‌ش له‌م نه‌ندازه‌دا نه‌وه‌ستین.

یادیکی نه‌یوب پیغه‌مبه‌ر علیه‌السلام:

﴿**وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ**﴾ باسیکی به‌سه‌ره‌ات و چیرۆکی (نه‌یوب)‌یش بکه‌کاتی که پارایه‌وه‌و هاواری له‌ په‌روه‌ردگاری خو‌ی کردو وتی: ﴿**إِنِّي مُسْتَئِضِرٌّ**﴾ بیگومان دووچاری به‌لا و نه‌خوشیه‌ک بووم ﴿**وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ**﴾ ته‌تو‌یش له‌هه‌موو خاوه‌ن به‌زه‌یه‌یه‌کان به‌به‌زه‌یی تری. نه‌یوب علیه‌السلام په‌یامبه‌ریک بوو خوا‌ی دلوفان مندا‌ل و سامانیکی زۆری پیدابوو، به‌لام دواتر به‌ ئیراده‌و بریاری خو‌ی هه‌مووی تیاچوو، نه‌ویش هه‌یج گو‌یی نه‌دا و پی‌ی تیک نه‌چوو، پاشان نه‌خوشیش درا به‌سه‌ریاو، زۆریش به‌ئارام و به‌ویله‌وه داوای شیفای له‌خوا کرد ﴿**فَاسْتَجَبْنَا لَهُ**﴾ ئیمه‌یش به‌هانا‌یه‌وه چووین و وه‌لامان دایه‌وه ﴿**فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضِرٍّ**﴾ غه‌مو په‌ژاره‌و نه‌خوشیمان له‌سه‌ر لابرده‌و ﴿**وَأَتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ**﴾ وه‌هه‌موو خیزانه‌که‌یمان پیدایه‌وه‌و نه‌ه‌نده‌ی تریش له‌گه‌لیا ﴿**رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا**﴾ به‌به‌زه‌یه‌یه‌که له‌لای خو‌مانه‌وه به‌ئیه‌وبدا ﴿**وَذَكَرَى لِلْعَابِدِينَ**﴾ کردمان به‌بیره‌وه‌ری و په‌ندیش بو‌ به‌نده‌خواپه‌رسته‌کان

وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ، وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَلِكَ، وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ ﴿٨٦﴾ وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ، إِنِّي مُسْتَئِضِرٌّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٨٧﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ، فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضِرٍّ وَأَتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذَكَرَى لِلْعَابِدِينَ ﴿٨٨﴾ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿٨٩﴾ وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٩٠﴾ وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغْضًى فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَنَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٩١﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ، وَجَعَلْنَاهُ مِنْ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ ﴿٩٢﴾ وَذَكَرَى إِذْ نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ﴿٩٣﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ، وَوَهَبْنَا لَهُ رِجْحًا وَأَصْلَحْنَا لَهُ رُجُوعَهُ إِنَّهُمْ كَانُوا إِسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَكَ أَرْعَابًا وَهَبًّا وَكَانُوا لَنَا خَشِيعِينَ ﴿٩٤﴾

تا ئەوانیش وەك ئەو لە كاتی مەینەتی و بەلۆ نەهاتدا ئارامیان ببی و چاو لەو بكن ^{۸۵} **و إسماعیل و إدريس و ذّا الكفل** باسی (ئیسماعیلی كۆری ئیبراهیم و، ئیدریسی كۆری شیت و، زولکیفل)یش بکه **﴿كل من الصابرين﴾** هەریەکیکیان لە دەستەى خۆراگران و ئارامگران بوون بەرامبەر بە بەلۆ تاکیکردنەوهكان چونکه، ئیسماعیل بوو ئامادەیی خۆی دەربری بۆ سەربرینەکه. دەلێن ئیدریس: ناوی -ئوزوریس- بووهو، میسریەكان پەرستوویانەو، یەكەم کەسیکیش بووه ئەوانی فیڤی کشتوکال و پیشەسازی کردووه. زولکیفلش: کات و شوینی و جیگەى ژيانى نادیارە لای ئیئمە، بەلام ئەوه ئاشکرایە کە پەيامبەریکی بەنى ئیسرائیلییه ^{۸۶} **﴿وادخلناهم فی رحمتنا﴾** هەموویانمان بەهۆی ئارامیی و سەلاحەتیانەوه خستە ناو سۆزو میهرەبانى خۆمانەوه بەهەشت و پەيامبەریتییمان پێ بەخشین **﴿إنهم من الصالحين﴾** چونکه ئەوان لە پیاوچاکان و سالحان بوون. روونکردنەوهیەك: ئەو درۆیانەى لەبارەى (ئەیوب) هوه **﴿هو﴾** هەلبەستراون و خزینراونەتە فەسیرەكانەوه، هیچ زانیایەکی تیگەیشتوو فامیدە ددانى پیاوانى، بەلكو زانیان هەموو یەك دەنگن لەویدا کە ئەو داستانه دەستی جوولەكەى تیخواوه، چونکه پیغەمبەران خویان لە سەربى دەبى لەهەر عەیبیک بەرى و پاک بن و، گشت هەستیارەکانیشیان سەلامەت بن.

خاوەن ماسی یەكە **﴿یونس﴾**:

^{۸۷} **﴿وذا النون إذ ذهب مغاضبا﴾** باسیکی خاوەن ماسییەكەیش (یونس) بکه، بەلى هەرلەبەر ئەوه (یونس) کاتی خۆی ماسی قوتییدا ئیستا پێى ئەلێن (زەنووون) "خاوەن ماسیی ئەوهش ئەو کاتە بوو بە رق و قینیکی زۆرەوه قەوم و گەلەكەى بەجى هیشت و پۆیشت، پاش ئەوهى زۆرى لەگەل وتن برۆا بێنن، برۆیان نەهیناو بى سوود بوو، ئیتر وای بەچاک زانی بەجیان بهیلى و، روو بکاته ولاتیکی تر بۆ گەیاندى بانگەواژەكەى خوا **﴿فظن ان لن نقدر عليه﴾** ئەو پێى وابوو ئیئمە دەرپەست نین و دونیای ئى تەنگ ناکەینەوه "چونکه بەبۆچوونى ئەو زەویى فراوانە و، ئەپوا بۆ شارو گوندیكى ترو خەلكیش زۆرە بانگیان بکات بۆلای خوا **﴿فنادى فی الظلمات﴾** جا رەكەى بەرەو دەریا بردی و، سواری کەشتیى بوو و دەرەنجام بەهۆى بارى قورسى کەشتییەكەوه فری درایە ناو دەریاکەوه ماسی قوتى دا، ئەویش لەناو تاریکستانی شەوو دەریاو ناوسکی نەهەنگەكەدا هاوارو بانگی لەخوا کردو وتى: **﴿ان لا إله إلا انت﴾** پەروردگار! بى لە تو هیچ پەرستراویك شك نابەم **﴿سبحانك انى كنت من الظالمين﴾** هەر تۆیش لە هەموو نەنگیک خاوی رانەگرم، بێگومان من لەپریزی ستمەکاران بووم ستمەم لە خۆم کردو، پەشیمانم ^{۸۸} **﴿فاستجبنا له ونجیاه من الغم﴾** سا ئیئمەش بەهاناىه وهاتین و ولەمان دایەوهو لەو تەنگانەو خەم و پەژارەیه تیگەوتبوو پزگارمان کرد **﴿وكذلك ننجى المؤمنین﴾** هەرەك یونسمان پزگار کرد هەر ئاوايش هەموو برۆاداران پزگار ئەکەین، دیارە ئەوهش بە پەچاوکردنى مەرچەکانى دوعا. شیایى باسە خوا قەوم و هۆزەكەى یونسى رزگار کرد کاتى ئیمانیان هینا وهكو لەم ئایەتەدا: (فلولا كانت قرية آمنت فنفعها إيمانها إلا قوم یونس لما آمنوا كشفنا عنهم عذاب الخزی فی الحیاة الدنيا ومتعناهم إلى حين) (۹۸/۱۰). هەر واتای پزگار کردنى هۆزەكەى (یونس)ە. پاشان پەشیمان بوونەویان.

زەكەریاو یەحیا سلاویان ئى بى:

^{۸۹} **﴿وزکریا إذ نادى ربه﴾** هەرەها زەكەریاش وهبیر بێنە کە لەناخی دلێهوه هاوارو بانگی لە پەروردگاری خۆی کردو وتى: **﴿رب لا تذرنى فردا﴾** ئەى پەروردگار! هەر بە تەنهاییم مەهیلەوه بى منداڵ و واریس، ئەلێن ئەو دەمە تەمەنى زەكەریا گەیشتبوووه سەد سال و، تەمەنى ژنەكەشى ئەوهو نو سال بوو، هیمن هیچ مندالیان نەبوو

﴿وانت خیر الوارثین﴾ وه توش چاکترینی واریسانی بو من، واته: هه ر ته توم بهسه ته گهر واریسیشم پینه به خشی. ﴿فاستجبنا له﴾ دوامان لی گیرا کردو وه لامان دایه وه ﴿وومبنا له یحیی﴾ ویه حیا یا شمان پی به خشی ﴿واصلحنا له زوجہ﴾ وژنه که ییشمان بو هینایه باری مندال بوون له حالیکا پیشتی مندالی نه نه بوو ﴿انهم کانوا یسارعون فی الخیرات﴾ چونکه نه وان هه موویان له کاری خیرو چاکه دا به رده وام په له و تالوکه یان ده کرد ﴿ویدعوننا رغبا ورهبا﴾ هه میشه له بهر هیوای میهره بان و ره حمه تی ئیمه دا نزیان ده کرد، وه له ترسی دوزخ هواریان ده کرد ﴿وکانوا لنا خاشعین﴾ له ناست ئیمه هه مووکات خو به کم زان و ملکه چی کارو فه رمانی ئیمه بوون.

باسی مه ریم و عیسا (دروودیان لی بی):

﴿والتی احصنت فرجها﴾ مه روه ها وه بیر بیته (خاتوو مه ریم) نه و ژنه ی که شهرم و داوینی خو ی پاک و خاوین راگرت و پاراستی له حه رام، بو یه، ناوی مه ریم می نه هینا، به لکو فه رموی: (والتی...) چونکه لی رده ما به ست باسی پیغه مبه رانه و، ته نها کو ره که شی (عیسا) له زنجیره ی په یام به رانه، نه ک خو ی. ﴿ففنحنا فیها من روحنا﴾ نینجا ئیمه ش به هو ی فریشته ی خو مانه وه "جو بره نیل" فوومان پیدا کرد و بوو به هو ی سک پر بوونی و "عیسا ی لی بوو!! (شیخی سابوونی) له په راویزی (ئین که سیر) دا ده لی: (یراد من الفرج: فرج القميص، أي لم یعلق بثوبها ربة، أي أنها طاهرة الأثواب" قال السهيلي: فلا یذهبن وهمک إلى غیر هذا من لطیف الکناية...). واته: مه به ست به بیژهی (فرج) یه خه ی کراسه که ی خاتوو (مه ریم) ه- واته: نه و قه ت جیی به دگومانی نه بووه و، هه میشه دامین پاک بووه، بو یه وه ته فسیری (سوه یلی) ده لیت: نابی بیر له هیچ شتی کی دیکه بکریته وه، به تایی به تی که (روح القدس = جو بریل) به فه رمانی

وَالَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿٩١﴾ إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٢﴾ وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ كُلُّ إِلَهٍ لَكُمْ جُوعُونَ ﴿٩٣﴾ فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعِيدٍ إِلَى اللَّهِ كَتَبْتُ ﴿٩٤﴾ وَحَرَّمْتُ عَلَى قَرِيْبَةٍ أَهْلَكْتُهَا أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٩٥﴾ حَقَّ إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ ﴿٩٦﴾ وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَخْصَةٌ أَبْصَرُ الَّذِينَ كَفَرُوا يَقُولُونَ لِمَا كُنَّا فِي عَفْوَ مِنْ هَذَا بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٩٧﴾ إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصْبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ ﴿٩٨﴾ لَوْ كُنَّا هُنَّ لَاءَ إِلَهَةٌ مَا وَرَدُوهَا وَكُلُّ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٩٩﴾ لَهُمْ فِيهَا زَوْجٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿١٠١﴾ لَا يَسْمَعُونَ

لَا يَسْمَعُونَ

۲۳۰

خوای (قدوس) نه و کاره ی نه نجام داوه، چو ن ده بی بیر له شتی تر بکریته وه. ﴿وجعلناها وابنها آية للعالمين﴾ مه ریم و کو ره که ییشمان کرده مو عجیزه و نیشانه یه کی گه وره و بی وینه بو هه موو خه لکانی جیهان، چونکه تانه و سه رده مه شتی و نه بوو و له نایینده شا هه رگیز نایشیت. ﴿إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً﴾ به راستی نه م په یام به رو ئومه تانه و هاویروها و ریبازی ئیوه که یه ک گه ل و یه ک ئومه تن" عه قیده یان یه که و، یه ک شیوه نه رو ن و هه ر هه مووشیان بو خوا کار نه کن، به لام موشریکه کان که ناریان لنگرتوو لیان جیا بوونه وه! ﴿وانا ربکم فاعبدون﴾ منیش په روه ردگاری ئیوه، ده شی ته نها منیش په رستن ﴿وتقطعوا أمرهم بینهم﴾ له گه ل نه وه شدا که هه موو په یام به ران و ئومه تانیا ن ئیش و کارونه رکیان یه ک بووه و عه قیده شیان یه ک بووه، به لام زو ریه ی نه وانه له ناینی یه کتا په رستی لایاندا و کاروباری ناینه که یان له ناو خو یاندا بچر بچر کردو بوونه چه ند

گروپ و چه‌ند ده‌سته‌وه **﴿كل إلینا راجعون﴾** هه‌ریه‌کی له‌وانیش - له‌دواپوژدا - بۆلای ئیمه‌ ئه‌گه‌رینه‌وه بۆحیساب و لیپرسینه‌وه **﴿فمن یعمل من الصالحات وهو مؤمن﴾** جا هه‌رکه‌سیک له‌ کارو کرده‌وه‌ی چاک خه‌ریک بی، له‌همان کاتدا پرواداریش بیٚت **﴿فلا کفران لسیة﴾** بیگومان ته‌قالاو هه‌ول و تیگۆشانه‌کانی به‌زایه‌ ناچن و ون نابن **﴿وانا له‌ کاتبون﴾** بیگومان ئیمه‌ کۆششه‌که‌ی بۆده‌نوسین وهیچ شتیکی لی گوم نابیت **﴿وحرām علی قریة اهلکناها انهم لا یرجعون﴾** خه‌لکانی هه‌رشارو گوندیکیان له‌ناومان بردبن هه‌رگیز جاریکی تر ناتوانن به‌ره‌و دوا بگه‌رینه‌وه بۆدونیایو، ته‌وبه‌یان لیوه‌رناگیردی.

یا جوج و ماجوج:

﴿١٦ حتی إذا فتحت یاجوج و ماجوج﴾ دونیاش به‌رده‌وام ده‌بیٚت تا ئه‌و کاته‌ی ده‌رگا - به‌ریه‌سته‌که‌ی ذوالقرنین - له‌ تیره‌ی (یا جوج و ماجوج) نه‌کرینه‌وه بۆلوه‌بنه‌وه، که ئه‌وه‌ش نیشانه‌ی نزیکبوونه‌وه‌ی کۆتایی دونیایه، جا ئه‌وانیش **﴿وهم من کل حذب ینسلون﴾** له‌هموو به‌رزایی و کون و که‌لینیکه‌وه به‌ پرتاو داده‌پرن و ده‌ر ده‌چن، واته: یا جوج و ماجوج له‌ هموو ده‌رگا و پێگایه‌که‌وه دینه‌ ده‌ره‌وه بۆ فسادو گیره‌ شیوینی. به‌لام ئاخۆ یا جوج و ماجوج کی؟ و ئیستا له‌کۆین؟ چیان لی هات؟ یاخود سه‌ره‌نجام چیان لی دیت؟ ئه‌مانه‌ کۆمه‌لی پرسیارن و وه‌لامه‌که‌یان زۆر گرانه، وه ئیمه‌ بیجگه‌ له‌وه‌ی له‌قورئاندا هاتوو هه‌یچ شتی نازانین، ئه‌گه‌رچی له‌وانه‌یشه هه‌ر شه‌پۆله‌که‌ی "ته‌تار" بووبی، چونکه له‌ نزیک شاری تیرمیزدا سه‌ددیک دۆزراوه‌ته‌وه ناوبانگی به‌ "باب الحديد" ده‌رکردوو، وه زانای ئه‌لمانی (سیل بردر) له‌ سه‌ره‌تای سه‌ده‌ی پازده‌دا سه‌ریکی له‌وی داو له‌ نووسینه‌که‌ی دا تۆماری کرد، له‌وه ئه‌چی ئه‌و جیگایه، هه‌ر جیگا که‌ی یا جوج و ماجوج بیٚت **﴿واقترّب الوعد الحق﴾** ئه‌وسا ئیتر به‌لینه‌ راست و دروسته‌که‌ش "بۆ هاتنی قیامه‌ت" نزیک ده‌بیٚته‌وه، واته: هه‌ر یا جوج و ماجوج له‌و جیگای خۆیا نه‌هاتنه‌ ده‌ری، ئه‌وه ئیتر قیامه‌تیش نزیکه **﴿فإذا هی شاخصة ابصار الذین کفروا﴾** ئه‌وسا ئیتر چاوی ئه‌و که‌سانه‌ی خوانه‌ناس و بی پروان به‌لبه‌ق ئه‌بی و، له‌جیی خۆی ناجوولی، واته: له‌به‌ر ناره‌حه‌تی ئه‌و رۆژه‌ چاویان بۆ ناتروکی **﴿یا ویلنا قد کنا فی غفلة من هذا﴾** هاواریان لی به‌رز ئه‌بیته‌وه وئهلین: ئه‌ی تیاچوووه خۆمان! به‌راستی ئیمه‌ له‌ غه‌فله‌ت و بیناگاییدا بووین له‌م رۆژه **﴿بل کنا ظالمین﴾** نه‌ک هه‌ر غافل بووین، به‌لکو سه‌تمکاریش بووین له‌ خۆمان.

خۆتان و به‌ته‌کانتان سووته‌مه‌نی دۆزه‌خن:

﴿١٧ إنکم وما تعبدون من دون الله حصب جهنم﴾ ئینجا ئه‌م بریاره‌ ده‌ر ئه‌چی و پێیان ئه‌وتری: بیگومان ئیوه‌و ئه‌وشتانه‌ش له‌جیی خوا ئه‌تانپه‌رستن "گشت ده‌بنه‌ دارو ده‌وه‌ن و سووته‌مه‌نی دۆزه‌خ" **﴿انتم لها واردون﴾** هه‌ر ده‌بی "له‌گه‌ل به‌ته‌کاندا" بچنه‌ نیویه‌وه **﴿لوکان هؤلاء آلهة ما وردوها﴾** به‌موشریکان ده‌وتریت: خو ئه‌گه‌ر ئه‌و به‌تانه وه‌ک ئیوه‌ پێتان وایه - خوا بوونایه ئاوا نه‌ئه‌چوونه ناو دۆزه‌خه‌وه **﴿وکل فیها خالدون﴾** هه‌ر هه‌مووشیان - په‌رستیاریو په‌رستراو - له‌ دۆزه‌خدا نه‌هه‌ته‌هه‌تایی ئه‌میننه‌وه **﴿لهم فیها زفر﴾** له‌وی هه‌ناسه‌دانیکێ زۆر توندیان بۆه‌یه. **﴿وهم فیها لا یسمعون﴾** وه له‌به‌ر ئیش و نازارو ناره‌حه‌تی له‌ دۆزه‌خدا هه‌یچ قسه‌یه‌کی خو‌ش نابیستن، کلپه‌ کلپی جه‌ه‌ننم نه‌بی **﴿إن الذین سبقت لهم منا الحسنی﴾** بیگومان که‌سانیک له‌ پێشدا له‌ لایه‌ن ئیمه‌وه به‌هۆی کاروکرده‌وه چاکه‌کانیا نه‌وه، به‌لینی پاشه‌ رۆژی چاکتریان پێدراوو. **﴿اولئک عنها مبعدون﴾** ئه‌وانه له‌و ئاگره‌ دوور

پاده گیردرین و گهرماو ناره حه تیش ناچیزن ﴿^{۱۰۶} لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا﴾ دهنگی قرچه و بلیسهی دوزخ نابیستن ﴿وَمَنْ فِي مَا اشْتَهَتْ أَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَ﴾ به لکو ئه وانه له ناو نازو نیعمه تیگدان که نه فسیان حه زی پی دهکات، وه به هه تا هه تاییش له وی ئه میننه وه ﴿^{۱۰۷} لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ﴾ تهنگانه ی بی سنور، ترسه گهره که ی ئه و پوژه ئه وان زویر و غه مگین ناکات ترسی لپرسینه وه و حساب و کیتابیان نی یه ﴿وَتَتَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ﴾ وه به لکو فریشته کانیش به پروی خوشه وه له ده رگای به هه شتدا پیشوازیان ئی ئه کهن ﴿هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ﴾ و پنیان ئه لین: ئه واه مره هه ئه و پوژیه که "له دونیادا" به لینتتان پی درابوو.

ناسمان وهك قاقه زی تۆمار هه لده پیچری:

﴿^{۱۰۸} يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ﴾ باسی

ئه و پوژه بکه ناسمان، وه کو هه لپچانی تۆمار قاقه ز بو نووسین هه لده پیچین، چون نووسه هه ئه و په رده ی به رده ستی لول ئه کاو ئه پیچینه وه، ئه مهش هه ر ئه وه یه که خوی گه وه ده رباره ی ئه فره موی: (وما قدروا الله حق قدره والارض جميعا قبضته يوم القيامة والسموات مطويات بيمينه...) ۶۷/۳۹. ئیمامی بوخاریش ئه م فره مووده یه ده یینی: ((ان الله يقبض يوم القيامة الارضين، وتكون السموات بيمينه)) واته: به راستی له پوژی قیامه تدا خوا گشت زه وییه کان ده گری و، ناسمانه کانیش هه موو به ده ستیه وهن، ئه م باسه زیاتر له سووره تی (زومه ر) دا روونکراوه ته وه. ﴿^{۱۰۹} كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نَعِيدُهُ﴾ هه ر وهك چون له سه ره تاوه دروستمان کرد، دیسان هه ر ئاوایش وهك خوی ئی ئه که ینه وه ﴿وَعَادَا عَلَيْنَا﴾ به لینیکه ئه نجامدانی له سه ر ئیمه یه ﴿إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ﴾ و بیگومانیش ئیمه هه ر ئه نجامی ئه ده یین. پیغه مبه ر ﷺ فره موی: ((انکم تحشرون إلى الله - عز وجل - حفاة عراة غرلا، كما بدأنا أول خلق نعيده وعادا علينا

لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ أَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَ ﴿١٠٦﴾ لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ وَتَتَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿١٠٧﴾ يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نَعِيدُهُ وَعَادَا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٠٨﴾ وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرْثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴿١٠٩﴾ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿١١٠﴾ قُلْ إِنَّمَا يُوحِي إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَحْدٌ ﴿١١١﴾ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١١٢﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا أَفْقُلْ أَدْنَىٰ كُمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ وَإِنْ أَدْرَىٰ أَقْرَبُ أَمْ بَعِيدُ مَا تُوعَدُونَ ﴿١١٣﴾ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ﴿١١٤﴾ وَإِنْ أَدْرَىٰ لَعَلَّهُ فِتْنَةً لَّكُمْ وَمَنْعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١١٥﴾ قُلْ رَبِّ أَحْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١١٦﴾

سُورَةُ الْحَجِّ

۳۱

إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ)) پیشه واه حهمه. بیگومان ئیوه گشتان به پیی په تی و، سه رو لاشه ی رووت و قووت و، خه ته نه نه کراوه یی وهك پوژی له دایک بوونتان گشت کۆده کرینه وه و ده برین بۆلای خوا، هه ر وه کو چون یه که م جار دروستمان کردوون، هه ر ئاواش ئه تان گیرینه وه، ئه مه به لینیکه ئه نجام دانه که ی له سه ر ئیمه یه، خو ئیمهش هه میشه به کارو لیها توو بووین.

ئهم زه مینه هه ر بو به لده صالحه کان ده بی:

﴿^{۱۱۰} وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ﴾ بیگومان ئیمه له کتبی (زه بووری) (داود) دا له پاش تۆمار کردنی له (لوح المحفوظ) دا نووسیمان و بریارماندا ﴿إِنَّ الْأَرْضَ يَرْثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾ که به نده صالحه کانم ده سه لات و حکومه تی ئه م زه وییه به ده ست ئه گرن. به لی خوی گه وه ئاده میزادی خسته سه ر زه ویی بو ئاوه دان کردنه وه یی و،

فرە چاۋ لەبەرۆ مەنۆنم کە خۆی دەندەو پەرۆرێنم؛ پشتیوانی کردم بۆ نووسینی
تەفسیری سوورەتی (ئەنبیاء).

*** **

۲۲- سوورەتی (جەج) لە

مەدەنییەو (۷۸) نایەتە

بە ناوی خۆی بەخشندە مێهرەبان

ئەم سوورەتە وەک سوورەتە مەدەنییەکانی تر، گرنگییەکی زۆر دەدا بە نەخشەو یاسادانان، هەرچەند کەش و
هەوای سوورەتە مەککەییەکانیشی بەسەر زالە، چونکە ئەمیش هەرباسی ئیمان و باوەڕ و یەکتاپەرستی و،
ئاگادارکردنەوە و ترساندن و زیندوو بوونەو و پاداش و تۆلەو نیشاندانی دیمەنەکانی پۆژی قیامت دەکات، خۆ
ئەمانەش هەرەموو باسی سەرەکی سوورەتە مەککەییەکان، لەلایەکیشەوە مۆلەتدان بە (قیتال) و جەنگ و
کوشتارو، یاسادانان بۆ جەج و، دیاری و قوربانی بۆ (کابە)ی شەریفو، فرماندان بە جیهاد لەرێی خوادا،
ئەمانە هەر هەموو باسی سوورەتە مەدەنییەکان، بۆیە هەندێ لە زانیان دەلێن: ئەم سوورەتە یە هاوێشە لەنیوان
مەککەیی و مەدینەیی دا.

* لەسەرەتاوە بەبایکی سامناک و ترسێنەر: (یا ایها الناس اتقوا ربکم إن زلزلة الساعة شی عظیم) دەست
پێدەکات، کە بەراستی هەموو کەسێک دادەچلەکی و سەرسام دەمی نیت، تەنانەت دایکی بەسۆزی شیردەریش
چاوەکانی مۆلەق و زەق دەبی و، خۆشەویستی کۆرپەلەکەیی خۆی لەبەر دەچیتەو، هەر وەک ژنی دووگیانیش
مەندالی لەبار دەچی و، مرقۆهەکان هەموو عەقل و ژیریان تێک دەچی و، وەک مەست و سەرخۆشیان لیدی و،
تەنانەت خزم و کەس و کاری نزیکیش لەتاو قورسی و ناپەرەتەتی ئەو پۆژە لە یەکتەر هەلدین و پادەکەن:

* کۆمەڵی بەلگەیی بەهێز دینیتەو بەراستی ئەو پووداوە گەورەییە: پۆژی قیامت، بەگشت بوونەو وەریش
دەلێت: باشە! دەسلەتێک بتوانی ئەم هەموو قوناغانە بەسەر مرقۆدا بینێ و تیپەرینی: (یا ایها الناس إن کنتم فی
ریب من البعث...) پاشانیش پاداش، یان تۆلە وەر دەگریتەو، ئەی چۆن ناتوانی مردوو زیندوو بکاتەو؟!

* چەند دیمەنێکی دلتەزینی پۆژی قیامت باس دەکات، دەرەنجام چاکان لە بەهەشتداو، خراپان لە دۆزەخدا
هەموو خۆیان دەبیننەو.

* وێنەی چەند شارو ولاتیکی کاول و وێرانکراو، بەهۆی سەریچی و یاخی بوونیانەو دینیتەو، لەلایەکەو
بۆ ئەوێ بانگ بەرانی ئیسلام دانیابن کە خوا لە پشتیانەو، لەلایەکی تریشەو بەستەمکاران چاک بزانن کە خوا
هەر بۆ ماوێهەکی کەم چاوپۆشیان لێ ئەکات.

لەکو تاییشدا نموونەییەک بۆ بقیەرستەکان دینیتەو پێیان دەلی: پەرستراوەکانیان زۆر پەسترو لاوازترن
لەوێش کەهیچ نەبیئت بتوانن تاکە میشتیکیش دروست بکەن، جا پاش ئەو داوا ئەکات کەتەنها پەیرەوی لەدین و
ئایینی ئیبراهیم بکری. وە بۆیە بەناوی سوورەتی (جەج) هەو ناوێراوە، بۆ ئەوێ تا دنیا دنیا بیئت باسی ئیبراهیم و
کارو کردەوێهەکانی هەر پرشنگداری، چونکە ئیبراهیم بوو، مرقۆهەکانی بانگکرد بۆ جیبەجی کردنی فەریزەیی جەج،
جا هەموو خەلک، ئەو بانگێ ئەویان بیست، تەنانەت ئەوانەش کە هیشتا هەر لەپشتی بابیاندا بوون بە: (لبیک اللهم
لبیک) وەلامیان دایەو.

روژه سه‌خته‌کانی قیامت:

خوا لهم سووره‌ده‌دا مروؤ له‌کات وساته سه‌خته‌کانی روژی سه‌لا هوشیار ده‌کاته‌وه‌و ده‌فرموی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* ۱ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّ﴾ نه‌ی خه‌لکینه! به‌رده‌وام له‌په‌روه‌ردگار تان بترسن و خو بیارین له‌خه‌شم و رکى ئه‌و، فه‌رمانه‌کانی به‌چاکى جیبه‌جی بکه‌ن، به‌و جوړه که له‌پیناسه‌ی (ته‌قوا) دا له‌لایه‌ن یه‌کى له‌خوا ناسانه‌وه‌هاتووه‌و ده‌لئیت: نه‌چیته جیگایه‌که‌وه، خوا ریگری لی‌کردبیت، له‌جیگایه‌کیشدا ده‌بی ببی، ببه‌ونادیار نه‌بیت ﴿إِنْ زَلْزَلَتِ السَّاعَةُ شَيْ عَظِيمٌ﴾ چونکه به‌راستی بوومه‌له‌رزه‌و شوکه‌ی هاتنی پوژی قیامت و کاولبوونی دنیا، کاریکی زور سامناک و گه‌وره‌یه، وه‌ک خوا خو‌ی له‌سووره‌تیکی ترده‌ا نه‌فرموی: (إِذَا زَلْزَلَتِ الْأَرْضُ زَلْزَالَهَا وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا...) ۱/۹۹-۲. یان ده‌فرموی:

(وَحَمَلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ...) ۱۴/۶۹-۱۵ (نیمامی (بوخاری) له‌ته‌فسیری ئه‌م ئایه‌ته‌دا له (ئه‌بی سه‌عید) ه‌وه ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ده‌فرموی: ((یقول الله تعالى يوم القيامة: يا آدم! فيقول: ربنا لبيك وسعديك، فنادى بصوت: إن الله يأمرک ان تخرج من ذريتک بعثاً إلى النار، قال: يارب! وما بعث النار؟ قال: من كل ألف - اراه قال - تسعمائة وتسعة وتسعون، فحينئذ تضع الحامل حملها ويشب الولد وترى الناس سكارى وما هم بسكارى ولكن عذاب الله شديد)). به‌کورتی: له‌نیو یه‌ک هه‌زار که‌س دا (۹۹۹) که‌سیان بو نیو ناگر په‌وانه ده‌کرین، له‌هه‌زار که‌س ته‌نیا یه‌ک که‌س په‌وانه‌ی به‌هه‌شت ده‌کری، بو‌یه ئیتر له‌ترسانا دووگیان به‌ر نه‌خاو، دایکی (شیرده‌ر) بیرى به‌لای منداله‌که‌یه‌وه نامی‌دیو خافل ده‌بی، وه‌کو ده‌فرموی: ﴿يَوْمَ تَرَوْنها تذهل كل مرضعة عما أرضعت﴾ هه‌رکه کاره‌ساتی ئه‌و پوژه پینشها، ئه‌بینن هه‌ر ژنیکی شیرده‌ر منداله شیره‌خوړه‌که‌ی خو‌ی له‌کاتی شیر پی‌دانیدا فه‌راموش ده‌کاو

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْ عَظِيمٌ ﴿١﴾ يَوْمَ تَرَوْنها تذهل كل مرضعة عما أرضعت وتضع كل ذات حمل حملها وترى الناس سكارى وما هم بسكارى ولكن عذاب الله شديد ﴿٢﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجْدِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَّرِيدٍ ﴿٣﴾ كُذِّبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَن تَوَلَّاهُ فَأَنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٤﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن تَرَابٍ ثُمَّ مِّن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّن عَلَقَةٍ ثُمَّ مِّن مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنَبِّئَنَّكُمْ وَنُنقِشُ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلاً ثُمَّ لَتَبَلِّغُوهُنَّ أَشَدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَّن يَمُوتُ وَمِنْكُمْ مَّن يَرُدُّ إِلَى أَرْضِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مَن بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئاً وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْبَزَّتْ وَرَبَّتْ وَأَنْبَتَتْ مِن كُلِّ رَوْحٍ بِهِجٍ ﴿٥﴾

لیسی غافل ئه‌بی‌و له‌باوه‌شی به‌رده‌بیته‌وه ﴿وتضع كل ذات حمل حملها﴾ وه‌رچی مینه‌ی دووگیان و زکپ‌ریشه، له‌ترس و له‌هه‌یبه‌تا زکه‌که‌ی دانه‌نی‌و له‌باری ده‌چیت ﴿وترى الناس سكارى﴾ وه‌مووخه‌لکیش وه‌ک مه‌ست و سه‌رخوش ده‌بینی ﴿وما هم بسكارى﴾ خو له‌راستییدا مه‌ست و سه‌رخوش نین ﴿ولكن عذاب الله شديد﴾ به‌لکوسزای خوا زور توندوسه‌خته، بو‌یه ئاوا بیرو هوشیان نه‌ماوه، وه‌ک سه‌رخوشیان لی هاتووه.

په‌یره‌وانی شه‌یتان:

خوای میهره‌بان له‌وکه‌سانه تووره‌یه که‌باوه‌ر به‌روژی په‌سلان ناکه‌ن، بو‌یه ده‌فرموی: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا که پوژیکی سه‌ختی ئاوا له‌پینشیه‌تی، که‌چی ده‌بینی هه‌ندی خه‌لک بی‌هیج به‌لگه‌وتیگه‌یشتن و زانیاریه‌که له‌باری ده‌سه‌لاتی خواوه ململان‌یو ده‌مبازی ده‌کن ﴿ويتبع كل شيطان مريد﴾

وده که ویتة شویئی هه موو شهیتانیکی یاخیو، سه رکیش ﴿**کُتِبَ عَلَیْهِ اَنَّهُ مِّنْ تَوَلَّاهُ**﴾ له سه ره شهیتان بریار دراوه بوئی نوو سراوه: هه رکه سیئ کهو بکا به دوست و سه ره وهی خوئی ﴿**فَاَنَّهُ یَضِلُّهُ وَیَهْدِیْهِ اِلٰی عَذَابِ السَّعِیْرِ**﴾ بیگو مان گومرای ده کاو، بو سزایه کی سووتینه رو هه لگیر ساویش پینموونی ده کات، واته: نه نجامی به دوا داچوونی شهیتان، هه راگری دوزه خه.

قوناغه کانی دروستکردنی مروؤ:

نهمهش نیشانه گه لیکه بو توانایی و ده سه لاتی خوا، له سه ره زیندو کردنه وه، خوا ده فره موی: ﴿**يَا اَيُّهَا النَّاسُ اِنْ كُنْتُمْ فِی رِیْبٍ مِّنَ الْبَیْثِ**﴾ نهی خه لکینه! نه ئیوه له زیندو بوونه وه دوو دل و به گومانن ﴿**فَاِنَّا خَلَقْنٰکُمْ مِّنْ تَرَابٍ**﴾ وهرن ته ماشایه کی سه ره تاو بنه رته تی دروستبوونی خوتان بکه و، چاکیش بزائن: ئیمه نه سلطان (ئادهم) مان، له گل دروستکردوه ﴿**ثُمَّ مِّنْ نَّطْفَةٍ**﴾ له پاشا (نه وه کانی) له تنوکه ئاویک، که له پشتی باوک هه لده قولی ﴿**ثُمَّ مِّنْ عَلَقَةٍ**﴾ ئینجا له خوینپاره یه که وه زهرو ﴿**ثُمَّ مِّنْ مَّضْغَةٍ**﴾ پاشان له گوشتپاره یه که ﴿**مَخْلَقَةٍ وَغَیْرِ مَخْلَقَةٍ**﴾ ته واوو سه رو سیما پیدراو، یا ناته واوو، پیئش ته واو بوون له بار ده چی ﴿**لَنَبِیْنِ لَکُمْ**﴾ تا ده سه لاتی خومانان بو درخه ی و، تی بگه که ده سه لاتی بکوتینه نه وناوه - نوتفه - یه بکا به پارچه خوینیک، پاشان به پارچه گوشتیک، له وییشه وه بو ئاده مزاد، دیسان هه ره وه ده سه لاته یه ده توانیت زیندووتان بکاته وه، به لکو زور به ناساتر ﴿**وَنَقْرَ فِی الْاَرْحَامِ مَا نَشَاءُ**﴾ ئینجا چیمان بوئی ده یخه یه مندالده وه هه ره له ویئش بریاری له سه ره ده دین و ده یه یلینه وه تا دیمه و نیگاری ته واو نه بیت ﴿**اِلٰی اَجَلٍ مُّسَمًّی**﴾ تاکاتی دیاریکراو بوله دایکبوونی له وی پایدهر گرین ﴿**ثُمَّ نَخْرِجْکُمْ طِفْلًا**﴾ له پاشان به ساوایی و زورلازو بی ده سه لات له مندالده ده تان هینینه ده ری! ﴿**ثُمَّ لَنَبْلُغْکُمْ اَشْدٰکُمْ**﴾ له پاشان په ره ده تان ده کین تا ورده ورده ده گه نه هیزو پیژی ته واوتان و، بیرو هوشتان کامل ده بی ﴿**وَمِنْکُمْ مِّنْ یَّتَوَفٰی**﴾ وهه تانه هه ره له سه ره تای ژیا نه وه ده مرن و نه وه نده نامینینه وه ﴿**وَمِنْکُمْ مِّنْ یَّرِدْ اِلٰی اَرْضِ الْعَمْرِ**﴾ و هی وایشان هه یه ده میزی ته مه نی دریز ده بی تا ده گاته که له لای و سه خترین پلهی ژیا نیی و، به ته واوی که نه فت و ئوفتاده و پیرده بی ﴿**لَکِی لَا یَعْلَمُ مِّنْ بَعْدِ عِلْمِ شَیْئًا**﴾ تاوای لی دیت پاش نه وهی کاتی خوئی شتیکی ده زانی، ئیستا هه موو شتیکی له بیر ده چیته وه. به لی مه ته لی چونیته تی دروستبوونی ئاده میی بوکی هه ل دیت؟ کی یه؟ له کو یوه هات؟ چون په یدابوو؟ چن قوناغی بری؟ قورئان به کورتیه که وه لامی نه وگشته مه ته له بهم شیویه نه داته وه:

(۱) له سه ره تاوه له خاک و خوئل ئافه ریئرا، که و ابوئینسان پوله ی زهوییه و، له زهوییه له دایک بووه، له سه ره پشتی نه وی بگه یشتوه و ژیاوه، هه موو توخمه کانی له گه ل زهویدا چون یه کن، مه گه ته نیا (پوچ) جیا یان بکاته وه، به لام نهی نه و گله له کوئی بوو؟ نه و هه موو گه ردیلانه چون کو کرانه وه؟ چ زاتیک کوئی کردنه وه؟.

(۲) هه ره له دلوپه ئاوه (نوتفه) یه.. به لی هه ره له وئاوه ی ژن و پیاوه، که ته نه دلوپیکه و، به سه دانیش ملیون حه یوانی مه نه ویی هه لگرتوه.. ته نه (خه لیه) یه که له ملیونه ها خه لیه، له گه ل ئاوی ژندا مو تر به ده بی و له مندالده و له جیگایه کی قایم و نه ستوردا قرار ده گری.. پاشان هه ره له دلوپه بچوکه ئاوه یه، په نگیی، جوانیی و ناشیری، قه دو بالا، قه له ویی و لاوازی، ئازایه تی و جوامیری، بی وره یی و ترسنوکی، زیره کیی و بلیمه تی، ته مه لی و که وه نه یی هه لده گریت.. هتد.

(۳) خوینپاره.

(۴) گوشتپاره.

پاشان په يکهري ئيسکي (الهيكل العظمي) دواتر قوناغه کاني مندالي و، ئينجا پير يوون و گه پانه وه يو قوناغي مندالي، به شيويه که هيچ شتيک نه زاني، له رابردوي خوي، جا باشه ئه بي کي بيت شه هم مو قوناغانه به سر مرو قدا بيني؟ ده بي بوجي مرو ق خوي له بيرباته وه، تا به ناساني خوي بدوزينه وه؟

﴿وترى الأرض هامدة﴾ به لگه يه کي تري ده سه لآتمان يو زيندوو کردنه وه تان: له وهرزي زستاندا شه زه وييه وشک و مردويه، ده بيني که هيچ گرو گيايه کي تيا نيه و خاموش و بي هست و خوست ﴿فإذا انزلنا عليها الماء﴾ که چي هر که ناوي باراني به سر دا دبارينين ﴿اهتزت وربت﴾ راده چيني و دهرزي و به جو له ده کوي و نه زيه ته وه و به خودا دي و گشه ده کا ﴿وانبتت من كل زوج بهيج﴾ و له هم مو جو ره گرو گيايه کي جوان دهرزي ٦

ذلك بان الله هو الحق دروستکردني ناده ميزاد بهو جو ره و، زيندو و کردنه وي زه وييش بهو شيويه، هر هم مو يو نهويه نيوه بير بکه نه وه چاک بزائن که به راستي ته نها خوا زاتي کي راست و هقه ﴿وانه يحي الموتى﴾ ويگومان هر نه ويشه مردووان زيندوو نه کاته وه ﴿وانه على كل شئ قدير﴾ و هر نه وه به سر هم مو شتيکدا به توانايه ٧ ﴿وان الساعة آتية لا ريب فيها﴾ دنيا بن قيامه تيش بهرپا ده بيت، که هيچ گوماني تيدا نيه. ﴿وان الله يبعث من في القبور﴾ و به راستي خوا هم مو نه وانه ي له گلکو و گوړدان زيندوو نه کاته وه، تا پاداشت و توله يان و هر گرنه وه، له سوورته ي (ياسين) يشدا ده فرموي: (قل يحييها الذي انشاها اول مرة) ٧٩/٣٦. که چي له گهل نه وه هم مو به لگانه دا: ٨ ﴿ومن الناس من يجادل في الله﴾ له نيو خه لکيدا مروقي و اهيه - دهرپاره ي زاتي خوا و، ده سه لآتي فراواني - موجداه له و شه ره قسه ده کات!! ﴿بغير علم ولا هدى ولا كتاب منير﴾ بي نه وه هيچ جو ره زانست و زانياري و پرينمووني و نامه يه کي پوون و ناشکراي بيت، که واته زور جيگه ي سر سوړمانه له گهل نه وه هم مو نيشانه و به لگانه دا هر مله ملي و چه له حاني له گهل خوادا بکات! رابه راني کوږ به فيزه وه مل به لاوه ده نين:

حاشا که راني دين دينداري، هميشه شه به باوو نه ريتيانه که شه نايه ته باسي ده کا و ده فرموي: ٩ ﴿ثاني عطفه﴾ هره يه که لهو جو ره که سانه به فيزه وه مل به لاوه ده نيو له ناستي هق پرو وهر ده گيري، واته: له هق و راستي لا ددا و به رده وام به ره و بي پروايي مل ده نيت، وک له نايه تي تر دا هاتوه: (وفي موسى إذ أرسلناه إلى فرعون بسultan مبین فتولى بركنه) ٣٩/٥١. يا خود وک ده فرموي: (رايت المنافقين يصدون عنك صدودا). يان ده فرموي: (واذا قيل لهم تعالوا يستغفر لكم رسول الله لووا رؤسهم ورايتهم يصدون وهم مستكبرون). ﴿ليضل عن سبيل الله﴾ تاخوي و خه لکيش له ري و ريبازي خوا چه واشه و لاري بکات ﴿له في الدنيا خزي﴾ له دونيادا

ذَلِكَ بَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتَى وَأَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾ وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴿٧﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ ﴿٨﴾ ثَانِي عَطْفُهُ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فِي الدُّنْيَا خِزْيًا وَنَذِيرًا، يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَذَابُ الْحَرِيقِ ﴿٩﴾ ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتَ يَدَكَ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَمٍ لِلْعَبِيدِ ﴿١٠﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعَادُّ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ طُمَأْنِنَ بِهِ، وَإِنْ أَصَابَهُ فِتْنَةٌ أُنْقَلَبْ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١١﴾ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْصُرُهُمْ وَمَا لَا يَنْفَعُهُمْ، ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٢﴾ يَدْعُوا لِمَنْ ضَرَّهُمْ أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ لَيْسَ الْمَوْلَى وَلَيْسَ الْعَشِيرُ ﴿١٣﴾ إِنَّ اللَّهَ يَدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ، إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٤﴾ مَنْ كَانَتْ يَظُنُّ أَنْ لَنْ يَنْصُرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ لْيَقْطَعْ فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَ كَيْدَهُ، مَا يَغِيظُ ﴿١٥﴾

به‌شی‌ئوه، هر پيسوايي و سه‌رشوږييه **﴿وَنَذِيْقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ﴾** و له‌پوږي قيامه‌تیشدا له‌ئيوه سزای سووتینه‌ری پی‌ئو چیرین **﴿ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتَ يَدَكَ﴾** پی‌ئو وتری: ئو تولیه له‌نه‌نجامی ئو کاره‌دایه که به‌ه‌ردو ده‌ست پی‌شی خوټ خستوو و کردو ته له‌دو نیدا **﴿وَإِنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ﴾** به‌راستی خواش هرگیزسته‌م نا‌کا له‌بهنده‌کانی خوټ.

هه‌یه به‌دو دلی خوا ده‌پهرستی:

گه‌ئ له‌م‌هر دم به‌شی‌وه‌یه‌کی ساده‌ونه‌به‌دل خواده‌پهرستی: وه‌کو د‌فرموی: **﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ﴾** هه‌ندی خه‌ک هه‌یه دو‌دل‌و، هر به‌شی‌وه‌یه‌کی زاره‌کی خوا په‌رستی ئه‌کات و متمانه‌و بر‌وای ته‌واوی به‌خوای گه‌وره نیه **﴿فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ﴾** جا گه‌ره‌اتوو خیرو چاکه‌یه‌کی تووشه‌ت، واته: ئو س‌ال‌ه مه‌رو م‌ال‌ت و ده‌غل و دانه‌و یله‌که‌ی به‌ئاره‌زووی‌ئو بوو، ئو به‌خوا پشت ئه‌ستوو و د‌نیا ده‌بی و ئه‌لی: ئایینی ئیس‌لام ئایینی‌کی زور به‌پیت و پیر‌وزه **﴿وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ﴾** وخو ئه‌گه‌ر گرفتار بوو به‌لایه‌کی ئه‌وقه بوو **﴿انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ﴾** ئو س‌وار س‌ه‌ری خوټ ده‌بی و " وهر ئه‌گه‌ر پی‌ته‌وه و ئه‌پواته‌وه س‌ه‌ر باری خراپی پی‌شووی خوټی و، س‌ه‌نگه‌ری خه‌بات ده‌گو‌یز‌تیه‌وه! **﴿خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ﴾** نابو جو‌ره د‌نیا و پاشه‌پوږیشی له‌ده‌ست خوټ دا، له‌دو نیدا ده‌سته و تاقمه‌که‌ی خوټ بر‌وایان پی‌ئو نه‌ماو د‌وران، له‌دوا پوږیشدا ئه‌پواته ناو د‌وزه‌خه‌وه **﴿ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانِ الْمُبِينِ﴾** هر ئه‌ویشه دو‌سه‌ره زه‌ره‌رو زیانی زه‌ق و پوون و ناشکرا!! به‌لی... پی‌ش چاو‌گرتنی زیان و قازانچ بو مال و سامان و باز‌رگانی ده‌ست ئه‌دات، به‌لام بو عه‌قیده و ئایدیالوژی و خواپه‌رستی ه‌رگیز ده‌ست ناداو نا‌گو‌نجیت، نابو له‌س‌ه‌ر حسابی قازانچ و زیان عه‌قیده وهر بگ‌یردی و خواپه‌رستی بکری **﴿يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُ وَمَا لَا نِفْعَةَ﴾** له‌باتی خوا هاناو هاوار له‌ش‌تیک ئه‌کات که نه‌ئو توانی زیانی‌کی لی‌دات، نه‌ئو شتوانی قازانچ و که‌ل‌کی پی‌بگ‌یه‌نی، س‌ه‌رگه‌ردان و به‌دبه‌خته‌و نازانی بو کوی بر‌وات... س‌ه‌ر لی‌شی‌واوه، چونکه یا بتیک ئه‌پهرستی، وه‌یان گروپ و لایه‌نی، یا که‌سیک، یا به‌ر‌ژه‌وه‌ندییه‌ک، ه‌ه‌روه ئیستا په‌پرو ده‌ک‌ریت!! **﴿ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ﴾** ئه‌و حاله‌ته‌یه لا‌پی و گو‌م‌راییه‌کی دو‌ور له‌رینماییه **﴿يَدْعُو لِمَنْ ضَرُّهُ أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ﴾** شتی ئه‌پهرستی و هاواری لی‌ده‌کا، هه‌میشه زه‌ره‌رو زیانه‌که‌ی نزیک‌تره له‌قازانچی ئه‌وه بو‌د‌ونیا‌که‌ی، وه له‌قیامه‌تیشدا زه‌ره‌رو زیانی حه‌تمی مس‌وگ‌ره **﴿لِبئْسَ الْمَوْلَى وَلِبئْسَ الْعَشِيرُ﴾** ئای چ یارمه‌تیده‌ری‌کی خراپه و، چ هاودم و هاو‌پ‌رییه‌کی به‌د فه‌ره‌ئو شه‌یتانه، یان ئه‌و که‌سه، یان ئه‌و گروپه که‌کاتی خوټی ئه‌می له‌خسته‌بردووه. ئینجا پاش باس‌کردنی به‌ختی بی‌به‌ختان، باسی به‌ختی به‌ختاران ئه‌کا، ئه‌فرموی: **﴿إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾** بی‌گومان ئه‌و که‌سه‌نی بر‌وایان ه‌یناوه کارو کرده‌وه چاکه‌کانیان ئه‌نجام داوه خوا ده‌یان‌باته ناو باخ و باخاتی به‌ه‌شته‌وه که جوگه‌و پو‌وبارو چوم له‌بهر دره‌خته‌کانیدا دیت و ده‌رو **﴿إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ﴾** به‌راستی خوا ه‌رچو‌نی‌کی بوئی ئه‌یکات.

خوشتان به‌خ‌کینن، خوا پیغه‌مه‌ره‌هر س‌ه‌رده‌خات:

﴿مَنْ كَانَ يَظُنْ أَنْ لَنْ يَنْصُرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ ه‌ه‌ر که‌سیک وه‌ک (ئین عه‌باس) ئه‌لی: پی‌ئو وایه که خوا ه‌رگیز له‌د‌نیا و له‌قیامه‌ت، یارمه‌تی پیغه‌مه‌ره‌که‌ی خوټی موحه‌مه‌د ﷺ ناداو س‌ه‌ری ناخات **﴿فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ لِيَقْطَعْ﴾** ده‌با گوریسیک بی‌ئو و به‌میچی خانووه‌که‌ی خو‌یه‌وه خوټی پی‌ه‌لو‌اسی، له‌پاشا خوټی پی‌بخ‌کینن **﴿فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُدْهِمُنْ كَيْدُهُ مَا يَغِيظُ﴾** ئینجا بزانیت ئه‌و ه‌ه‌مو‌ورق و تو‌ورپی و نار‌ه‌حه‌تی د‌لی

دهروات؟ چونکه خوا یارمه‌تی له پیغه‌مبه‌ری خوێ نابی، دها ئه‌ویش له‌رقا خوێ بتاسینیت **﴿۱۶﴾** **وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ** **آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ** وەك ئه‌و دابه‌زاندنه ئابه‌و شیوه پر له‌ حیکمه‌ت و په‌وانبێژیه، ئه‌م قورئانه‌مان ناردە‌خوار، که‌ ئایه‌ته‌کانی پۆشن و ناشکران **﴿وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَرِيدُ﴾** و بیگومان هه‌رکه‌سیک که‌ خوا خوێ بیه‌وی و شایسته‌ش بیت، ئه‌وا به‌م قورئانه به‌ره‌وخوێ رینوینی ده‌کات، چونکه‌ خوێ چاک نه‌زانی ئه‌و که‌سه‌ چي هه‌له‌گه‌ری، وەك خوێ ئه‌فه‌رمووی: (لایسأل عما یفعل، وهم یسألون). **﴿۱۷﴾** **إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا** بیگومان نه‌و که‌سانه‌ی که‌ به‌روایان هیناوه **﴿وَالَّذِينَ هَادُوا﴾** ئه‌وانه‌ش بوونه جووله‌که‌و شوینکه‌وته‌ی موسا **﴿وَالصَّابِئِينَ﴾** و ئه‌وانه‌ش (سوبیی) ین و لایان داوه‌و ئه‌ستیره، یافریشته په‌رستن **﴿وَالنَّصَارَى﴾** و ئه‌وانه‌ش شوینکه‌وته‌ی عیسان و مه‌سیحین **﴿وَالْمَجُوسَ﴾** و

ئه‌وانه‌ش زه‌رده‌شتیی و ناگرپه‌رستن **﴿وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا﴾** و ئه‌وانه‌ش که‌ هاوبه‌شیان بو خوا دانا **﴿إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾** بیگومان خوی هه‌ق له‌پۆژی دوا‌یی و سه‌لادا، به‌کاری هه‌مووان را‌ده‌گاو داوه‌رییان ده‌کا به‌رواده‌رکانیان ئه‌نی‌ری بو به‌هه‌شت و، ئه‌وانی تریش ئه‌نی‌ری بو دۆزه‌خ. (قه‌تاده) ئه‌لیت: ئایینه‌کان شه‌شن، پینجیان بو شه‌یتان کارو کو‌شش ئه‌که‌ن و باتلن، ئه‌وی دیکه‌ش - که‌ به‌روا بوونه ته‌نها به‌م ئیسلامه - بو خوا‌یه‌و حه‌قه **﴿إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾** به‌راستی خوا به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا شایه‌دو ناگاداره‌و نه‌زانی چی ئه‌که‌ن، که‌واته ئه‌وانه هه‌رچی ئه‌که‌ن، با بیکه‌ن له‌خوا شاراوه‌ نابێ. (بۆزیاتر ناگاداربوون له‌ نایین و رسته‌ی (سوبیی) ته‌ماشای ئایه‌تی ۶۲ سووره‌تی به‌قه‌ره بکه‌).

بوونه‌وه‌ر سه‌رجه‌م سوژده بو خوا ده‌بات:

﴿۱۸﴾ **أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمِنْ فِي الْأَرْضِ** ئاخو نه‌تزانیه‌که‌ هه‌رچی له‌ناسمانه‌کان و، له‌ زه‌وییدایه، سه‌رجه‌م هه‌موو بو‌خوا سوژده ده‌به‌ن؟

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ **﴿۱۶﴾** **إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئِينَ وَالنَّصَارَى وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ** **﴿۱۷﴾** **أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ يَنْ أَلْفَ فَمَالَهُ مِنْ مُّكْرَمٍ** **﴿۱۸﴾** **إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُشَاءُ** **﴿۱۹﴾** **هَٰذَا خَصَمَانِ احْصَمُوا فِي رَيْبٍ** **﴿۲۰﴾** **فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِنْ نَارٍ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ** **﴿۲۱﴾** **يَصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ** **﴿۲۲﴾** **وَلَهُمْ مَقْطِعٌ مِنْ حَديدٍ** **﴿۲۳﴾** **كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ** **﴿۲۴﴾** **إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحَاكُونَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ** **﴿۲۵﴾**

وَكَذَلِكَ ۳۳۴ وَهُذُنَا

﴿وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ﴾ خو‌رو هه‌یف و ئه‌ستیره‌و کی‌وه‌کان و دره‌خت و جفوک و خزو‌کی‌ش، دیاره هه‌ندی‌ک له‌و خه‌له‌که‌ خو‌ر په‌رستبوون، بۆیه له‌سووره‌تی (۳۷/۴۱) ئه‌فه‌رموی: (لا تسجدوا للشمس ولا للقمر واسجدوا لله الذي خلقهن إن كنتم إياه تعبدون). له‌فه‌رموده‌یه‌کی (متفق علیه) یشدا هاتوه‌که‌: (ئه‌بو زه‌ر) ئه‌لی: پیغه‌مبه‌ر **﴿فهرمووی: ((أَتَدْرِي أَيْنَ تَذْهَبُ هَذِهِ الشَّمْسُ؟))** ئایا ده‌زانی ئه‌م خو‌ره پاش ئاوا بوونی چی لی‌دی و بو‌کو‌ی ده‌چی‌ت؟ ده‌لی: گوتم: نه‌خیر، به‌لکو‌ خوا با‌شتر ده‌زانی، ئه‌ویش فه‌رمووی: ((فإنها تذهب لِتَسْجُدَ تَحْتَ الْعَرْشِ، ثُمَّ تَسْتَأْذِنُ يَوْشِكُ أَنْ يُقَالَ لَهَا: إِرْجِعِي مِنْ حَيْثُ شِئْتِ)). ده‌روا له‌بن (عه‌رش) دا سوژده ده‌با بو‌خوا، پاشان له‌خوا داوا‌ی مو‌له‌تی گه‌رانه‌وه ده‌کات، نزیکه‌ پی‌ی بگو‌تری: بگه‌ری‌وه بو‌هر جی‌گایه‌که‌ که‌ده‌ته‌وی. (عه‌مری کو‌ری عاس) ئه‌لی: پیغه‌مبه‌ر **﴿باسی پا‌زده سوژده‌ی قورئانی بو‌کردم، سیانیان له‌ (حزب المفصل) دان که‌ له**

سوورەتی (ق) ەو ەدەست پێدەکا، بۆ کۆتایی قورئان، دوانیشتیان لە سوورەتی (حەج) دان. (ئەبى داود، ئیبن ماجە) پێواپەتیا کەردووە. ﴿وَكثِيرٌ مِنَ النَّاسِ﴾ وە زۆریکیش لە مەردوم! بە ئارەزووی خوێ و بە پێخۆشبوونی خوێ سوژدە ھەربۆخوا دەبا. ﴿وَكثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ﴾ زۆریکیشتیان لای دەگرن و، سزای خواپان لەسەر شایستەو پێویست بوو. ﴿وَمَنْ يَهِنَ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مَكْرَمٍ﴾ خوا ھەركەسیك بێ پێزو سووکی بكات (بەھۆی لاساری خۆیەو)، واتە: ھەر لەئەزەلدای خوا بێ پڕواو شەقیی بێت ئیتر ھیچ كەسیك ناتوانی پێزی لێ بنیت و بەرەو بەختیاریی بیهێنیتەو. ﴿إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ﴾ بەراستی خوا ھەرشتیکی ئارەزووی ئەيكات، سزای كی بدات. مێھرەبانی لەگەڵ كی بكات.

ئیماندارو خوانەناس:

ئینجا دیمەنێکی سەختی پۆژی قیامەت نیشان ئەدات، تا لەوێ پێزدارو بێ پێز دەرکەوێ، وەكو دەفەرموێ: ﴿هَذَانِ خَصْمَانِ﴾ ئەمانە کە باسکران دوو دەستە نەحەزو دژ بێەکن، پڕوادارو بێ پڕوا ﴿اِخْتَصِمَا فِي رَبِّهِ﴾ لەسەر پەرورندە خویان کیشمە کیشم و قەرەقیرانە، پڕوادارەکان دیفاع و بەرگریان لەنایینی خوا دەکردو، بێ پڕوایانیش ویستیان نایینی خوا بەقووی دەمیان بکوژێننەو. ﴿فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِنْ نَارٍ﴾ جا ئەوانە کافرو بێ پڕواوون، جل و بەرگ و پۆشاکێ ناگریان بۆ پڕاوە، بەئەندازە قەدو بالای خویان ﴿يَصْبُ مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ﴾ ناوی کۆل بەکۆلیشتیان لەسەرەو بەسەرا دەکری. ﴿يَصْبُرُ بِهِ مِائِي بِطُونِهِمُ وَالْجُلُودُ﴾ ھەربەوئاو ناوسکیان و پێستیان ئەتوێنرێتەو دەبێتە ئاو و دیتە خوارەو، پێستەكەشیان ھەموو لەتاو گەرمای ئەو ئاودا دەبۆخی. ﴿وَلَهُمْ مَقَامِعٌ مِنْ حَدِيدٍ﴾ بەرگورزی ئاسنیش دەدرێن. ﴿كَلِمَا ارَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ﴾ ھەر کاتیکیش گەرەکیان بێ کە لێی دەرچن لە خەم و خەفەتاندا ﴿اعِيدُوا فِيهَا﴾ ئەگەر پێنرێنەو بۆ ناوی و قەتیش پزگاریان نابێ. ﴿وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ﴾ بۆ ئەوێ زیاتریش ئیشتیان پێ بگات، پێیان ئەوتری: دەی سزای سووتینەر بچێزن، ئەمە پاداشت و تۆلە بێ پڕوایان بوو، ئەمەیش پاداشتی پڕوادارانە کە دەفەرموێ: ﴿إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ بەراستی ئەوانە پڕوایان ھیناوەو کارە چاکەکانیان کەردووە، خوا ئەیانباتە ئاو چەند باخ و باخاتیکی بەھەشتەو کە بەبنکی دارو درەختەکانیدا چەندین پڕووارو چۆماو دیت و دەپروا ﴿يَحْلُونَ فِيهَا مِنْ آسَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَ لَوْلُؤُا﴾ خەشڵدار دەکرین لەویدا بە بازنی زێرو مرواری ﴿وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ﴾ و جل و بەرگی ئەویشیان ھەربۆشە، ئینجا بەھۆی دەرکەوتنی سەر ئەنجامی ھەردوو لایانەو - پڕواداران بۆ بەھەشت و، بێ پڕوایانیش بۆ دۆزەخ - ئەم وانەیش پێشکەش دەکری: ﴿وَهُدُوا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ﴾ بەرەو قەسە جوان و وتە شیرین پێنوینی کراون کەوشە (لا إله إلا الله) یە ﴿وَهُدُوا إِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ﴾ ھەروەھا پێنوینی کراون بۆ پێگە پەسەندی خوا.

ئەوانە پێ لە مالی خوا دەگرن:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ بەراستی ئەو کەسانەش خوا نەناس و بێ باوەر و، ھیمان پڕوادارانیش لە پێگا و پێبازی خوا دەگیرنەو، دەبنە لەمپەر لەمژگەوتی (حەرام) و ناھیلن زیارەتی ئەومژگەوتە بکەن، تووشی جەزەبە دەبن ﴿الَّذِي جَعَلْنَا لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَاكِفِ فِيهِ وَالْبَادِ﴾ ئەومژگەوتە کە کەردوومانە بە زیارەتگەو پەرستگە بۆ تەواوی خەلکی، چ ئەوانە نیشەتەجێ مەکەن و، چ ئەوانەش لەشوینانی

دووره و بوی دین **﴿وَمَنْ يَرِدْ فِيهِ بِالْحَادِ بِظَلَمٍ﴾** وه هرکه سیك له مزگه وتی (حرام) له پړی راست لا بد او کاری ناپه سهند بکا، هاوبهش بؤ خوا پهیدا بکا **﴿نَذَقَهُ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ﴾** سزایه کی زور ئیش پیگه یه نه ری پی ده چیژین.

دروستکردنی کابه و بانگه وازی حه ج:

﴿وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ﴾ ئه ی پیغه مبر ﷺ بیته وه بیر نه وکاته که (ئبراهیم) مان له جیگای (کابه) دا نه نواداو تیمانگه یاند که له کویدا دروستی بکات، واته: ئهم (بهیته) که ئیستا نه وان بتی تیا نه په رستن، هر نه و کاته جیگای یه کتا په رستی بووه و، خو مان دیاریمان کردوه **﴿أَنْ لَا تَشْرَكَ بِي شَيْئًا﴾** وتیشمان به ئبراهیم: هیچ شتی که مه که به هاو له و هاوبهشی من **﴿وَطَهَّرَ بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ﴾** وه ماله که م بؤ ته و اف کاران و نویژکه ران و پکوع به ران و سوژده به ران پاک بکه وه، واته:

له (کابه) دا ته نها جیگای نه وانه ده بیته وه، نه که نه وانه ی بتی تیا نه په رستن، **﴿وَإِنَّ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ﴾** ئه ی ئبراهیم ﷺ جاری حه ج بده به ناو خه لکدا، واته: جار بده بابین بؤ زیاره تی کابه به نیازی حه جه وه، جا بؤ دلنیا یی ئبراهیم و گه یشتنی بانگه که ی به مه ردوم نه فهرمووی: **﴿يَأْتُونَكَ رَجَالًا﴾** به پیاده یی دین بولات **﴿وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ﴾** وه له سه ر پشتی هه موو و شتری کی لاواز، له بهر نه وه که له ریگا دوور و دریژه کانه وه دین بؤ حه ج.

به هره و قازا نجه کانی حه ج:

﴿لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ﴾ تا نه وان ئاماده ی گه لی له که لکه کانی دونیاو دواړو ژیان بن. واته: ئاماده بوون له و جیگه دا که لکی ئاینی و دنیا یی تیا یه. هه موو که لکی کی بازگانی و کو مه لایه تی و ئابووری تیا یه **﴿وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ﴾** وه له پوژانی کی زانراودا واته: له روژه کانی قوربانی کردندا با یادی خوا بکه ن و بلین (لبیک

وَهُدُوا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوا إِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ (٢٤) إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالسَّبِيلِ الْكَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَنكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ وَمَنْ يُدْرِ فِيهِ بِالْحَادِ بِظَلَمٍ نَذَقَهُ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ (٢٥) وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ فِي شَيْءٍ وَطَهَّرَ بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ (٢٦) وَإِذْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا لَا عَلَى كَلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ (٢٧) لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَاكْلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا أَمْرَ الْبَاسِ الْفَقِيرِ (٢٨) ثُمَّ لَقِضُوا أَنْفُسَهُمْ وَلْيُفَضَّلُوا نَذْوَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ (٢٩) ذَلِكَ وَمَنْ عَظَّمَ حُرْمَتَ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ. وَأَجَلْتُ لَكُمْ الْأَنْعَامَ الْأَمَاتَيْنِ عَلَيْكُمْ فَأَجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ (٣٠)

۲۲۵

اللهم لبیک). **﴿عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ﴾** له سه ر سه ربړینی نه و وشتر و مه پوما لا تانه خوا پیانی داوه واته: با له کاتی سه ربړینی حه یوانی قوربانیدا ته نیا ناوی خوا بیذن **﴿فَاكْلُوا مِنْهَا﴾** خو تان له گوشتی نه و ئاژملی قوربانیه بخون **﴿وَأَطِيعُوا أَمْرَ الْبَاسِ الْفَقِيرِ﴾** و بهشی نه وانه شی لی بدن که برسیه تیایان پیوه دیاره و قامه زرو، نه وانهش که پیوه یانه وه دیار نزیه، (هه ژاران و نه داران) هه موویان لی بخون **﴿ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ﴾** له پاشا با ئی حرامه که یان له خو یان بکه نه وه سه ریان بتاشن و، نیژوک بکه ن و چلک و چه په لیش له خو یان بکه نه وه، دیاره ماوه ی ئی حرام توژو چلک و چه په لیایان لی دهنیشیت جا دوا ی شکاندن ی ئی حرامه که یان پاک و خاوینی خو یان نه که ن **﴿وَلْيُفَضَّلُوا نَذْوَهُمْ﴾** هه روه ها نه زره کانیان جیبه جی بکه ن "نه زری حه ج و دیاری" **﴿وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ﴾** و با ته وافی مالی دیرین و پاریزراوی خوا بکه ن: (طواف الإفاضة). ئیمامی (ترمذی) ئهم فهرموده یه ی هیناوه و ده لی: ((انما سمی البیت:

العنق: لانه لم يظهر عليه جبار)) بهائی هر لهو کاتهوه نهو بانگه دراوه تا ئیستا مهردوم دور و نزیک بههزاران کیلومتر بهرهو کابه نهوون و نامادهی نهو ههموو کهک و قازانجه نهبن.. حج عبادته تیکی جهماعی سالانه، وه گهائی سودو قازانجی مهعنهوی ومادی تیدایه بوئهوانهی ناماده دهن بو نهجمادانی نهو فهیزه گهرهیه.

ریزگرتن لهو شیعارانه خوا دایناون:

﴿ **ذلك ومن يعظم حرمات الله** ﴾ بهرنامهی حج ناوایه (که باسکرا)، جا تویش بهتوندی نهو بهرنامهیه بگروه کاری پی بکه، شیایو باسیشه ههرکهسیک ریز له فرمانهکانی خوا بگری و بهگهرهیان دانی و لهگوناه خوئی بیاریزی ﴿ **فهو خير له عند ربه** ﴾ نهوه لای پهروهردگاری بوئی چاکتره. موشریکهکان هندی شتیان لهسهر خوئیان حرام و یاساغ کردبوو، وهک (بهحیرهو، سائیبهو، وهصیلهو،

حامی...) که خوا حهلالی کردبوون وهک نهفهرموی: ﴿ **واحلت**

لکم الانعام الا ما یقلی علیکم ﴾ گوشتی وشترو گاو مهرو

بزنیستان بهههموو جوړهکانیهوه بو حهلال کراوه، نهوه

نهبیئت "لهقورئاندا" یاسای حهرامیهتی بوئتان

نهخوینریتهوه، وهک لهئایهتی: (حرمت علکم المیتة

والدم...) دا حهرامکراوهکان باسکراون، ئیتر ئیوه بوئتان نییه

بهئارهزوی خوئتان حهلال و حهرام بکهو، یاسای ژیان

دابنن ﴿ **فاجتنبوا الرجس من الاوثان** ﴾ بت پهستن شتیکی

زور بی نرخ و پیسه، سهربرینی ئاژهل بوئیان پیسه، جا

کهوایه ئیوهش له بتان خو دور بگرن، چونکه پیسن

﴿ **واجتنبوا قول الزور** ﴾ ههروهها هاوهل دانان بو خوا

درویهکی گهرهیه، کهوایه له ههموو گوئارو وتهیهکی دروو

نابهجی و ههئبهستراویش دور بگرن، شایهتیدانی

دروینهش کهمتر ذییه له شیرک، وهک لهم فهرموده هاتوه:

((عدلت شهادة الزور الإشرک بالله "عز وجل") رواه احمد.

واته: شایهتی ناحهقی و دروینههاوکیشه لهگهل شهریک

و هاوبهش داناندا بو خوی گهره. ﴿ **حنفاء لله غیر مشرکین به** ﴾

ههمیشه ههول بدن دلپاک و راستن و، هر بو

خوا خو یهکلا بکهنهوه، وهله ههموو جوړه شیرکیک خو لابدهن و، هاوهلی بو دامهنین ﴿ **ومن یشرک بالله** ﴾ و

ههرکهسیک هاوهل و هاوبهش بو خوا دابنیت ﴿ **فکانما خر من السماء فتخطفه الطیر** ﴾ وهکو نهوهیه له ئاسمانهوه

بهریتهوه "بو قولای زهوی" کتوپر هر لههواوه مهل و پهلههر لهسهری ناماده بیئت و بیفرینی و پارچه پارچهی

بکات ﴿ **او تهوی به الريح فی مکان سحیق** ﴾ یاخود بایهکی بههیز و قورس بیبا بو جیگایهکی دورو چهپهک و ملی

بشکینی، نهوه نمونهی کهسیکه هاوهل بو خوا دابنی، چونکه لهئاسوی بهرزی باوهروه نهگهویته چالی ههره

خواری تیا چوونهوهو، جیگهی قایمی خوئی لهدهست داوهو پهلههر سهری تی نهکن ﴿ **ذلك ومن يعظم شعائر**

الله ﴾ کاروباری حج نا بهو شیوهیه بوئتان پوئن کرایهوه دهی ناوا نهجمادی بدن، جا ههرکهسیک بهو پیودانهی

سورة الحج

حُنَفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ، وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ ﴿٢١﴾ ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظِمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴿٢٢﴾ لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ مَحْجَاهُ إِلَى الْبَيْتِ الْمَتِينِ ﴿٢٣﴾ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَسْكَاتٍ لِّذِكْرِهِمْ أَسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَإِنَّهُمْ وَالِلَّهِ وَحْدًا فَلَهُ أَسْلَمُوا وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٤﴾ الَّذِينَ إِذَا ذَكَرَ اللَّهُ وَحَلَلَتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّدَقَاتُ عَلَىٰ مَا أَصَابَهُم وَالْمُقِيمِي الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٢٥﴾ وَاللَّذَاتِ جَعَلْنَاهَا لَكُم مِّنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا أَسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ فَإِذَا وَجِئْتُ جُنُوبَهَا فَكَلِمَاتُهَا وَأَطِيعُوا الْقَائِعَ وَالْمَعْرَ كَذَلِكَ سَخَرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٢٦﴾ لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤها وَلَنْ يَكُن يَنَالُهُ النُّفُوسُ مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٧﴾ إِنَّ اللَّهَ يُدْفِعُ عَنِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿٢٨﴾

أول لیلدر

۳۳

پیژنی قوربانی و فرمان و دروشمه‌کانی تری خوا پابگری، واته: کاروباری حج و قوربانی و دیاری (کابه) قه‌لو بکا بو رژی سهر برین **﴿فَانْهَ مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ﴾** چونکه به گه‌وره دانانی نه‌و دروشمانه له ته‌قواو خو‌پاراستنی دل‌ه‌کانه، نه‌وه‌ی مه‌به‌ست بی له‌حج و دروشمه‌کانی خوادا، تنه‌ها ته‌قوايه. (نه‌بو رافع) نه‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ دوو به‌رانی گه‌وره‌ی قه‌له‌وی شاخداري خه‌سینراوی کرده قوربانی. پی‌شه‌وا (نه‌حمده) "هه‌روه‌ها (عه‌لی نه‌بی تالیب) نه‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمادی‌دا ته‌ماشای چاوو گوئی حه‌یوانی قوربانی بکه‌ین (تا ده‌کری بی عه‌یب و نات‌ه‌واو نه‌بن) پی‌شه‌وا نه‌حمده. به‌کورتی: هه‌ر عه‌یی‌ک گوشت که‌م بکاو حه‌یوانه‌که له‌پول‌واو بکا، نه‌وه بو قوربانی ناشی. ^{۲۶} **﴿لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾** ده‌توانن تا کاتی دیاری کراو بو سهر برینی حه‌یوانه‌کانی دیاری کابه جوړه‌ها که‌ک و سوودیان لی وهرگرن وه‌ک به‌کاره‌ییان بکاو سواری و شیرو دوو که‌ره‌و ماست و... **﴿ثُمَّ مَحَلُهَا إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ﴾** له‌پاشان جیگه‌ی به‌قوربانیکردنیان لای مالی دیرینه به‌پژده‌کی خوايه، له‌هره‌م، یان له‌مینادا سهر نه‌بدری، وه‌ک خو‌ی نه‌فه‌رمووی: (هدیا بالغ الکعبه) ۹۵/۵، یا وه‌ک: نه‌فه‌رموی: (والهدی معکوفاً ان یبلغ محله) ۲۵/۴۸.

له هه‌موو نایی‌نیک‌دا قوربانی هه‌بووه:

﴿وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنَسْكَ﴾ نه‌م دیاری و قوربانی و نه‌بی تنه‌ها بو ئیوه بیت، به‌لکو بو هه‌موو ئوممه‌تیک (له ئوممه‌تانی پی‌شو) دروشمی قوربانی و خو‌ین پرشتنمان دانا‌بوو **﴿يَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ﴾** تا له سهر سهر برینی نه‌و مه‌رو مال‌ته که‌خو پی‌یانی به‌خشیبوو، نیوی خوا بی‌نن و سوپاسی بکه‌ن **﴿فَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَاحِدٌ﴾** خو‌خواو په‌رستراوی ئیوه په‌رستراویکی تاک و تنه‌هایه **﴿فَلَهُ اسْلَمُوا﴾** جا که‌واته ئیوه هه‌مووتان تنه‌ها ملکه‌چی بو نه‌و بکه‌ن و، ته‌سلیمی بریاره‌کانی نه‌و بین **﴿وَيُشِرُّ الْمُخْبِتِينَ﴾** موژده‌ش بده به‌و بنده خو‌به‌که‌مزان و ملکه‌چ که‌رانه **﴿الَّذِينَ إِذَا ذَكَرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ﴾** نه‌وانه‌ی کاتی ناوی خوا برا، دل‌یان - دانه‌چله‌کی و پر نه‌بی له ترس و هه‌بیته **﴿وَالصَّابِرِينَ عَلَىٰ مَا أَصَابَهُمْ﴾** خو‌پاگرانی‌ش له‌به‌رامبه‌ر هه‌ر ناره‌حه‌تیی و به‌لایه‌ک دوو چاریان نه‌بی ملکه‌چ ده‌بن و په‌خنه‌یان نزیه **﴿وَالْمُقِيمِي الصَّلَاةِ﴾** نه‌وانه‌ش نو‌یژه‌کانیان به‌باشی نه‌نجام ده‌دن **﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ﴾** له‌و مال و سامانه‌ی پی‌مان به‌خشیبون ده‌به‌خشن، ئابه‌م شیویه خوا‌ی گه‌وره گشت عه‌قیده‌و دروشمه‌کانی خو‌ی په‌یوه‌ست نه‌کات به‌یه‌که‌وه **﴿وَالَّذِينَ جَعَلْنَا لَهُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾** سهر برینی و شتری قه‌له‌وی زله بو کردنی به‌قوربانیمان کرده هی‌مای نیشانه‌ی جیبه‌جی کردنی دروشمه‌کانی خوا بو‌تان، ده‌شی له‌کات و له‌شوینی خو‌یدا نه‌نجام بدریت **﴿لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ﴾** بی‌گومان که‌لکی زوری دونیاو قیامه‌تیا تیا به‌بو‌تان" له‌دونیا‌دا خیری زوریان لی نه‌بینن و، له‌قیامه‌تیشدا پاداشتیان پی وهر نه‌گرن **﴿فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ﴾** نه‌و ده‌می و شتره‌کان به‌پیوه و ستاون و بو سهر برین ئاماده‌ن، ناوی خویان له‌سهر بی‌نن و، بلین: (بسم الله.. الله اکبر). مه‌به‌ست له‌و شه‌ی (صواف) نه‌وه‌یه: و شتری قوربانی له‌کاتی وه‌ستاندا، هه‌ردو ده‌ستی تائه‌ژنوی پی‌که‌وه ده‌به‌سترتین، هه‌تا له‌کاتی سهر برینیدا ته‌کانی زور نه‌دا و هه‌لنه‌یه‌ت **﴿فَإِذَا وَجِيتَ جَنُوبَهَا﴾** جاکاتی‌ک - دوا‌ی سهر برین - له‌سهر ته‌نیشته که‌وتن و گیانیان تیا نه‌ماو له‌جووله‌که‌وتن **﴿فَكُلُوا مِنْهَا﴾** لی‌یان بخون **﴿وَأَطْعَمُوا الْقَانِعَ وَالْمَعْتَرِ﴾** ودر خواردی نه‌و مرو‌قه شه‌رمه (داوا ناکا) نه‌ومرو‌قه‌یش پارسه‌که (داوا ده‌کات) بده‌ن **﴿كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ﴾** وه‌ک پامکردنی شته‌کانی دیکه و شتریشمان به‌و گه‌وره‌یی و زله‌یی به‌بو پامکردون، به‌ئاسانی سهری ده‌بن و، له‌کاتی پی‌ویستیشدا سواری ده‌بن **﴿فَلَكُمْ تَشْكُرُونَ﴾** به‌شکو سوپاس‌گوزاریم بکه‌ن.

به پاکی قوریانی بکهن:

جا که فرمانیش به سهرپرینی و شتره کان نه دری، وه نه بی له بهر پیویستی خوا بی پییان، چونکه ﴿^{۳۷} **لَنْ يَنَالَ** **اللَّهُ لَحْمَهَا وَلَا دَمَافَهَا**﴾ نه گوشتیان و نه خویشیان ناگاته خوا! ﴿**وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ**﴾ به لگو ته نها پاکی و پاریزگاری نیوهی پیدهگا، که یه کلا بوونه وه تانه بوئو، نهک وه قوره یشیه کان ناژهلان سهر نه بریی و خوینه کیان به کابدها هه لئه سوی، بته کانیشیان پی رهنگ نه کرد! ﴿**كَذٰلِكَ سَخَرَهَا لَكُمْ**﴾ نا بهوشیوه که ده بینن خوا چوار پیانی بوئیوه که وی و رامکرد ﴿**لِتَكْبِرُوا** **اللَّهُ عَلَىٰ مَا هٰدَاكُمْ**﴾ هه تاخوا - له بهرام بهر نه وه وه ریگهی راستی نیشان داون - به گه وره رای بگرن ﴿**وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ**﴾ موژدهش به خیر خوازان و چاکه کاران بده نه وانه بیریان چاکه، بو چوونیان چاکه، خوا په رستیان چاکه، چاکیش نه زانن که چون په یوه ندی به خواوه بکهن.

خوا له سهر باوه دران ده کاته وه:

﴿^{۳۸} **إِنَّ اللَّهَ يَدْفَعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا**﴾ به راستی خوا بهرگری و بهر وهانی له وانه ده کات نیمان و باوه ریان هیناوه. واته: خراپه و خراپه کاری بی برویان رت نه کاته وه لیان، وهک خوی ده فهرموی: (الیس الله بكاف عبده) ۳۶/۳۹. یا وهک نه فهرموی: (ومن يتوكل على الله فهو حسبه) ۳/۶۵. ﴿**إِنَّ اللَّهَ لَا يَحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ**﴾ به راستی خوا هه موو جوړه که سیکی گزیکاری بی برواو سپلهی خوش ناوی. فهرمان به جیهاد و توله کردنه وه:

﴿^{۳۹} **أَذِّنْ لِلَّذِينَ يِقَاتِلُونَ بَأَنَّهُمْ ظَلَمُوا**﴾ بریارو مؤلهتی توله کردنه وه دراوه بهرام بهر بهو نیماندارانهی شهریان به سهردا سه پیئراوه و جهنگیان له گه لکراوه - له لایه بی برواکانه وه - چونکه ناههقی و سته میان لیکراوه. (نیین عه بیاس) نه لیت: نه م نایه تهی (اذن..) یه که م نایه تیگ بوو له ریدان به جیهاد، گه لی جار یاران و هاوه لان به سهر شکاوی

و ده ست شکاوی نه هاتنه لای پیغه مبهر ﴿**لَا تَقْرَبُوا**﴾ نه ویش نه یه فهرموو: خوتان رابگرن، تا نیستاش فهرمان به جیهاد نه هاتوه، نه وس له ناچاریدا کوچیان کرد، پاشان نه م نایه ته هاته خواره وه مؤلهتی جهنگیان پی دراو دلنیاشی کردن که هه میشه له ژیر حیمایهت و پاریزگاری خوادا ده بن ﴿**وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ**﴾ به راستی خواش بو کومهک و یارمه تیدانیا ن زور به تواناو به هیزه، چونکه نهو بروادارانه سهره رای نه وهی سته می عه قیده یان لیکراوه، له ولات و ناوچه و خاک و نیشتمانیشیان دهر کرارون، بویه نه فهرموی: ﴿**الَّذِينَ أَخْرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ**﴾ نه وانهی ههر به ناههقی له زیدو مال و شاری خویان دهر کران!! ﴿**إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ**﴾ هیچ گونا هیکیان نه بوو، مه گهر ههر نهیه که نه یان وت: په روره دگاری نیمه (الله) خوایه کی تاک و ته نیایه ادیاره نه مان وهک نه وان هیچ که سیکیان نه نه کرده هاوبهش و هاوه لی خوا، بیگومانه هه موو کاتی مله وران لهو یه کلا بوونه وهیه ترساون و نه یسترسن

الَّذِينَ يَقْتُلُونَ أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الرَّاغِبُونَ فِي الْحَقِّ وَالْآخِرَةِ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٣٧﴾ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ ۚ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّفُوتَ صَرْعُ وَيَعُ وَصَلَاتُ وَمَسْجِدُ يُكَرِّفُهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا ۖ وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٣٨﴾ الَّذِينَ إِنْ مَكَنْتُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ۚ وَاللَّهُ عَلِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٣٩﴾ وَإِنْ يَكْذِبُونَكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادُ وَثَمُودُ ﴿٤٠﴾ وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤١﴾ وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ ۚ وَكَذَّبَ مُوسَىٰ فَأَمَلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٢﴾ فَكَانَ مِنْ قَرْنٍ أَهْلُكُنْهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَيَبْرُؤُهَا مُطِئَةٌ وَقَصْرٌ مَشِيدٌ ﴿٤٣﴾ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونُ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا ۖ فَإِنِّي لَا أَعْمَى الْأَبْصَارَ وَلَكِنِّي أَعْمَى الْقُلُوبَ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿٤٤﴾

﴿وَلَوْلَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُمُ بَعْضًا﴾ سوننه تی خوا وایه که: نه گهر خوا خوئی هندی خه لکی به هندیکی دی پال پیوه نه تاباو فرمانی جیهادی نه دابا ﴿لَهْدَمْتُ صَوَامِعَ وَبِيعَ صَلَوَاتٍ﴾ هرچی دیرو پرستگای گو شه گران (رهبان) و که نشته ی جووله کان ﴿وَمَسَاجِدَ يُذَكِّرُ فِيهَا اسْمَ اللَّهِ كَثِيرًا﴾ و مزگه وتی موسلمانان - که ناوی خویان زور تیا ده بری - ویران ده کران، واته: بی برویان زالد هب وون به سهر ته وای نایینه ناسمانییه کاند او گشت پرستگا کانی شیان ویران ده کرد ﴿وَلِيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَن يَنْصُرُهُ﴾ بیگومانه خوا یارمه تی نهو که سه ددات، که یارمه تی نایینه که ی نهو بداو، مه لیه نده کانی خوا پرستی بیاریزیو، له پیانویاندا جیهاد بکات، خو حیکمه تی خوی گهره ش وایه هر گیز یارمه تی ته مهمل و خو لاواز که رو سسته کان نادات، به لکو ته نها یارمه تی نه هلی گو ره پان و کوشه ران ددات ﴿إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾ به راستی خوا زور به یزو ده سته لاته، هیچ که سیك ده ره قه تی نایه. به لی... نیسلام ته نها به نویژ و قورئان خویندن و... هند سهرنا که وی، به لکو "سهر پرای نه وانه ش" هول و کوشان و جیهاد و هیجرت و بی برانیشی ده وی.

نهو دهه موسلمان حوکی ده که ویتنه ده ست:

﴿الَّذِينَ إِنْ مَكَانَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ﴾ نه وانه ی و شایسته ی نه وون که خوا یارمه تی یان بدات و بهرگریان بی بکات، که سانیکن که نه گهر خوا لهم زهوییه دا پایه دارو به یزیان بکاو ده سه لاتیان پی بدا، نویژ به ریک ریپکی نه که ن و، ملکه چی فرمانی خوا نه بن و، به شیکی سامانی شیان له زه کاتا نه دهن، واته: مافی دارایی خویان جیبه جی نه که ن ﴿وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ﴾ و فرمان به چاکه نه دهن و، مه ردوم به رهو خیرو صه لاحت نه به ن ﴿وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ و بهر له کاری خراپه ده گرن و رو به پرووی فه سادو هیزی شهر نه وه ست ﴿وَاللَّهُ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ﴾ کوتایی و سهره نجای هه موو کاره کانی ش ههر بو خویه.

دواروژی به درو خه ره وان:

به لی... سهر خست و یارمه تیدانی موسلمانان گه لی مه رچی تاییه تی خوئی هیه، زه حمت و ماندرو بوونیکی زوری ده وی پیویسته نهو مه رجان ه گشت بین ه جی، نه و جا یارمه تیش ده بی. خوی گهره بهم نایه ته دلخوشی په یامبه ر نه داته وه نه فهرموی: ﴿وَإِنْ يَكْذِبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودٌ﴾ خو نه گهر نه وانه تو به دروژن ده زان و بروت پیان که ن، دل زویر مه به، چونکه له پیش نه مانه ی شه وه گه لی نوح و عاد و ثمود په یامبه رانی خویان یان به دروژن زانیوه برویان پی نه هیان و چون به گزیاندا، وه گه لی نوح و عاد و سه موود، چون به گز په یامبه ره کانیاندا و به دروژن یان دانان و برویان پی نه هیان ﴿قَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ*﴾ و اصحاب مدین و ه گه له که ی ئیبراهیم و لوت و هوژی شوعه یب (نیشته جیکانی مه دیه ن) یش ﴿وَكَذَبَ مُوسَى﴾ و موسایش له لایه ن اشیره ون و دارو ده سته که یه وه به دروژن دانرا ﴿فَأَمَلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتَهُمْ﴾ ئینجا منیش بو ماوه یه که مؤلته به و بی برویان ه دا، هه ره که ده بی نی مؤلته به قوره یش درا، پاشانیش قارو غه زه ب لی گرتن ﴿فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ﴾ جا ئینکاری و بیزاری من له وانه چون بوو؟ وه نه فهرموی: (ثم اخذتهم فكيف كان نكير) خه لکی زور له سه له ف ده لی: ماوه ی نیوان و ته که ی فیره ون (انا ربکم الأعلى) و تیا چوونه که ی چل سالی خیاند! بویه (بوخاری و موسلیم) نه م فهرموده یان هیناوه: ((إِنَّ اللَّهَ لِيَمْلِكُ لِلظَّالِمِ حَتَّى إِذَا أَخَذَهُ لَمْ يَفْلِتْ)) واته: له سه ره تاوه خوا مؤلته به مروی ناهه قکارو سته مکار دده - واته: جلوه ی بو شل ده کا - تا کاتی کتوپر که گرتی، ئیتر هه رگیز به ری ناداو پزگاری نابی. پاشان پیغه مبه ر ﴿ثُمَّ نَأْتِيَهُمْ مِنْ نَافِثَةٍ مِنْهُ فَهُمْ مِنْ آخِذِينَ أَعْدَتُهُمْ أَيَّامَ بَعْدِهِمْ وَالْآخِذِينَ أَعْدَتُهُمْ أَيَّامَ بَعْدِهِمْ﴾ واته: (وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَى وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ)

شدید)، بهائی... بههقیقت گرتنه‌ک‌ی زور سهخت و قورس وبی وینه بوو، توفان، نقوم کردن و خنکاندن، ویران کردن و بومو له‌رزمو باو بوران ﴿**فکاین من قرية املکناها**﴾ ئینجا فه‌وتاندنی گهلانی بی باوه‌ری پیشووی بؤ باس شه‌کات، و نه‌فه‌رموی: ئای چ خه‌لکیکی زوری شارو گونده‌کانتان له‌ناو برد (پاش ماوه پیدانیان) ﴿**وهی ظالمة**﴾ چونکه ناهق و سته‌مکارو بی بپروا بوون ﴿**فهی خاویة علی عروشها**﴾ دیواری خانوو به‌ره‌یان به‌سه‌ر سه‌قف و میچ و لای سه‌رویدا که‌وت، واته: پروداوه‌که نه‌ونده توندو قورس بوو له پیشه‌وه به‌شی سه‌ره‌وه‌ی که‌وت، ئینجا دیواره‌کانی، یا بلئین: کورد واته‌نی داریان به‌سه‌ر به‌ردا درا ﴿**وینر معطلة**﴾ و ده‌وری زور چالوو بیرری پر ئاویان بی خاوه‌ن که‌وت و چول کراو که‌سیک نه‌بوو سوودی لی وهرگری ﴿**وقصر مشید**﴾ وه زور کووشکی به‌وه‌و به‌رزو سه‌ر

به‌ناسمان کشاوو پازاوه‌یان ویرانکران و، خاوه‌نه‌کانیان تیا چوون، ده‌نایا نه‌و کارانه په‌ندو ئاموژگاری ناگه‌یه‌ن!! وهک نه‌فه‌رموی: (اینما تکنونا یدرکم الموت ولو کنتم فی بروج مشیة) ۷۸/۴. ﴿**أفلم یسیروا فی الأرض**﴾ ئاخو هینشتا نه‌وانه به‌زه‌وییدا نه‌گه‌راون؟ ﴿**فتکون لهم قلوب یعقلون بها**﴾ تا ببنه خاوه‌ن دلان و راستییه‌کانی پی دهرک بکه‌ن؟ ﴿**أو آذان یسمعون بها**﴾ وه یاگوچکه گه‌لیکی ژنه‌وا که بانگی راستی پی بییستن؟ واته: نه‌وانه هه‌ر وهک دل و گوئیان نه‌بی وایه، بویه به‌ژیرانه نابین و نابیس و بیر ناکه‌نه‌وه؟ ﴿**فإنها لا تعمی الأبصار**﴾ له‌راستیدا چاو کویر نابین ﴿**ولکن تعمی القلوب التی فی الصدور**﴾ به‌لکو نه‌و دلانه کویر ده‌بن و هینزی دهرک کردنیان نامینی و بینایی خویان له‌ده‌ست نه‌ده‌ن... که جییان له‌ناو سینه‌کانه، بویه چاوه‌کانش به‌دوای نه‌واندا نه‌پوون و زه‌ینیان نامینی.

خاوه‌ناسان په‌له‌ی سزایانه:

﴿**و ۱۷ یستعجلونک بالعذاب ولن یخلف الله وعده**﴾ و

له‌باتی نه‌وه‌که وردبینه‌وه له‌شوینه‌واری تیاچوو‌ه‌کان! که‌چی

به‌گالتوه به‌په‌له داوای سزات لی نه‌که‌ن! خو هه‌رپیش دیت، به‌لام هه‌موو شتیک به‌لای خاوه‌کاتیکی بؤ پراوه‌ته‌وه، خواش هه‌رگیز له‌به‌لئینی خو‌ی پیچه‌وانه کار ناکات ﴿**وإن یوما عند ربک کألف سنة مما تعدون**﴾ خوا زور له‌سه‌ر خو کار نه‌کا... چونکه تاکه روژی له‌لای په‌روم‌دگارت، به‌قه‌د هه‌زار ساله که ئیوه نه‌یزمیرن، ﴿**۱۸ وکاین من قرية املیت لها وهی ظالمة**﴾ شارو گوندیکی زور - که سته‌مکار بوون - مو‌له‌تم دان ﴿**ثم أخذتها وإلی المصیر**﴾ له‌پاشان غه‌زه‌بم لی گرتن و له‌ناوم بردن و، هه‌مووشیان ته‌نها بولای من نه‌گه‌رینه‌وه، نه‌م نایه‌ته‌یش نه‌وپه‌ری نه‌فامییان دهر ده‌خا کاتی که په‌له نه‌که‌ن بؤ سزا وهک نه‌فه‌رموی: (وإذ قالوا اللهم إن کان هذا هو الحق من عندک فأمطر علینا حجارة من السماء أو آتتنا بعذاب الیم) ۳۲/۸. یاخود (قالوا ربنا عجل لنا قطننا قبل یوم الحساب) ۱۶/۲۸. ئیمامی (ترمیزی و نه‌سائی) نه‌م فه‌رموده‌یان هی‌ناوه (بؤ پشتگیری کردنی نه‌وه که ته‌نها روژیکی قیامت له‌لای خوا به‌قه‌د هه‌زار سالی

الْحَمْدُ لِلَّهِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعْدُونَ ﴿١٧﴾ وَكَانَ مِنْ قَرْيَةٍ أَمَلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ أَخَذْتُهَا وَإِلَى الْمَصِيرِ ﴿١٨﴾ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا آتَاكُمُ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿١٩﴾ قَالُوا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٢٠﴾ وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعْجِزِينَ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٢١﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَّسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ إِلَّا إِتَّفَقُوا عَلَى الشَّيْطَانِ فِي أُمِّيَّتِهِ فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحْكِمُ اللَّهُ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٢﴾ لِيَجْزِيَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٢٣﴾ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أَوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٢٤﴾ وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْةً أَوْ يُنْذِرَهُمْ عَذَابٌ يَوْمَ عَقِيمٍ ﴿٢٥﴾

الْحَمْدُ لِلَّهِ

۳۲۸

ثیمهیه: ((یدخل فقراء المسلمين الجنة قبل الأغنياء - بنصف يوم - خمساً عاماً))، واته: موسلمان هه ژاره کان به نیو پوژ پیښ ده وله مه نده کان ده چنه به هه شت، پرسیار له نه نده زی ئه و نیو پوژ هیه کرا، فه رموی: پیښ سه د ساله.

جهزاو تولهی چاکان و خراپان:

ئینجا داوا له په یامبه ر ﷺ نه کات که به پاشه پوژیکې نا قول او رهش بیاترسیږی: ﴿^{۴۱} قل يا ايها الناس انما انا لكم نذير مبين﴾ بلای: نهی خه لکینه! به راستی من بو ئیوه ته نیا هه ترسیږه ریکی ناشکرام، ئیتر له وه به ولوه ده سه لاتی کم نییه بو پیښ خستنی سزا، وهیا بو دوا خستنی، ئینجا پاشه پوژې بړواداران دیاریی نه کات: ﴿^{۴۲} فالذين آمنوا وعملوا الصالحات لهم مغفرة ورزق كريم﴾ جا نه وانه ی وا بړویان هیناوه و کاره چاکه کانیان نه نجام داوه لیبور دن و پوژیه کی پاک و پیروزیان له به هه شتدا بو ده بی ﴿^{۴۳} والذين سعوا في آياتنا معاجزين﴾ و نه وانه ش بو له کار خست و پووجه ل کردنه وهی نایه ته کانی ثیمه کوښان و ویستیان په کیان بخن و زال بین ﴿اولئك اصحاب الجحيم﴾ نه وانه هاوړپی دوزخن و لیی دوورناکه ونه وه.

شهیتان میملی هه موو پیغه مبه ریك بووه:

دیاره هه چوڼی خوی گه وړه بانگه وازه که ی له بی بړویان نه پاریزی، هه روایش له فیلی شهیتان نه پیاریزی و ناهیلې ده غلی نه وی تیکه ل بی، وه که نه فه رموی: ﴿^{۴۴} وما ارسلنا من قبلك من رسول ولا نبی﴾ له پیښ توشدا ئیمه هه ریغه مبه ریکی خاوه ننامه و بی نامه مان ناریدیت، که نیشانه کانه مان به خه لک راگه ینیت ﴿الا اذا تمنى القى الشيطان في امניתه﴾ ئیلا شهیتان گوړانکاری و ده غده غی خوی له پال ناخنیوه. (فتح القدير نه لی: (قال البغوي: إن أكثر المفسرين قالوا معنى (تمنى) تلا وقرأ كتاب الله، ومعنى (اللقى الشيطان في امניתه) أي في تلاوته وقراءته. قال ابن جرير: هذا القول أشبه بتأويل الكلام. قال القاضي عياض: واعلم أن الأمة مجتمعة على عصمة النبي ﷺ من الشيطان في جسمه وخاطره ولسانه...)) که و ابو پیغه مبه ر هیچ کات هه له و ناهه قی به زمانیدا نه ها تووه، نه گه رچی موشریکانیش شتیکیان ئی کردبی به هرا، نه وه هه به ناماژهی شهیتان بووه، وه نه وه ش ته نها بو پیغه مبه ر ﷺ نه بووه، به لکو پیغه مبه رانی پیښ نه ویش تووشی نه و دیعایه و چاوپرایه بوون، به لی: گه ئی ریوایه ت ها تووه دم له هو ی ها تانه خواره وهی نه م نایه تانه نه دن، به لام (ئیین که سیر) نه لی: نه و ریوایه تانه گشتیان (مورسل) ن و، له ریگه یه کی ره وانه وه پشتگیری کم ده ست نه که و تووه بویان. به لی: په یامبه ران زوریان پی خوش بووه مه ردوم لیان کو ببنه وه و بړویان پی بینن، بویه گه ئی جار له و پیناوه دا ناواتیان نه خواست که خه لکه که بانگه وازه که یان لیوهر گرن، وه له ورپیگه یه شدا جاری وا نه بوو له به رخاتری بانگه وازه که یان - نه رم و نیانیشیان نه کرد، جا شهیتانیش نه وهی به هه لده زانی و ایی نه کردنه هه راو، ئیتر فرت و فیلی خوی نه هاویشته دلی موشریکانه وه، وه که داستانه که ی (ئیین نوم مه کتوم) و (زهینه بی کچی جه حش) و... هتد، به لام خوا مه سه له که ی له بیژنگ داو هق و ناهه قی لیك کرده وه. "سهید" یش پاش هینانی هه موو ریوایه ته کان ده لیئت: نه وانه ی له م جیگایه دا داستانی (غهرانیق) ده گپړنه وه و هه ندی پالپشتیشی بو دینن، هه موو له بڼه رتدا لاوازن، وه له پووی (سه نه د) نه وه پشتیان پی نابه ستری. وه زانیانی نه هلی حه دیس ده لیئن: هه رکه سی قسه ی ئی وهر گپرابی نه و ریوایه ته ی نه هیناوه، چونکه سه نه دیکی متمان ه پیکراوی نه بووه. "نه بو به کری به ززار" نه لیئت: قه ناعه تم نییه که له په یامبه روه ﷺ به سه نه دیکی په یوه سه ته وه نه و قسه یه گپړدرا بیته وه، له ولایشه وه له گه ل بناغه یه کی به رزی بیرو

باوهردا که بریتی یه لهوه په یامبر ﷺ دهی شهیتان نه توانی په یامه که یی تیك بدات و خه لته و په لته ی تیکه ل بکات به یه کا هل ته قین، ئیتر چوډ دهیټ (افرایتم اللات والعزی ومناة الثالثة الأخری الکم الذکر وله الأنثی؟) بخوینی و شهیتان به زمانی نه وه وه هم وشانه: (وانهن لهن الفرانیق العلی، وإن شفاعتهن لهنی التي ترتجی...) بلاو بکاته وه بیگه یه نیټ به هه موو موشریکان و نهوانیش برېوا بکن... کاتی په یامبر ﷺ یی بیټه وه له سووره تی (نهم) سوژده ببات و نهوانیش وا بزائن که بو بته کان سوژده ی بردووه! **﴿فینسخ الله ما یلقى الشیطان﴾** نهوسا خوا فهندو فیله که ی شهیتانی پوچ کرده وه سرپییه وه **﴿ثم یحکم الله آیاته﴾** له پاشان نایه ته کانی خو ی جیگرو پته و پایه دار کردو ته وه و به چاکیی هیشتوویه ته وه **﴿والله علیم حکیم﴾** و خوا زانست و زانیاریی زوره، کار جوان و له کارزانه، گشت کاریکی پر له حیکمه ته **﴿لیجعل ما یلقى**

الشیطان فتنة للذین فی قلوبهم مرض﴾ هه تا و بکا نه وه ی شهیتان هاریشوویه تی نه او خویندنه که ی پیغه مبره وه، بیټه فیتنه و میمل بو نهوانه ی دلیان ده غزدارو نه خو شه **﴿والقاسیة قلوبهم﴾** وه بو نهوانه ش که هه رده م دلره ق و دلره شن، دهی خه ک له بیژنگ بدری، تا دهر که وی ک ی به دوی چاو و رادا نه گه ری و، کیش راستیی و هه قیقه تی نه وی و، بروی دامه زراوه و، به فرت و فیلی شهیتانه کان دوو دلی پووی تی ناکات **﴿وان الظالمین لفی شقاق بعید﴾** و بیگومان سته مکاران سه بارت به نایینی خوا به رده وام له دزایه تی که ی زور قول و دور له راستییدان“ بو یه ناوا چاو و پای تیکه ل نه کن **﴿ولیعلم الذین اوتوا العلم انه الحق من ربک﴾** ده با نه وکه سانه ش و زانیاری یه کی که لک به خشیان پیذراوه چاک بزائن که به راستیی ته نهانه و قورئانه یه راست و دروست و له لایه ن په روه ردگار ته وه یه و، هه ق و ناهه ق لیک جیا نه کاته وه **﴿فیؤمنوا به﴾** ئینجا باوهری پی بهینن **﴿فتخبت له قلوبهم﴾** دله کانیشیان ته سلیمی نه وی و، به ملاو به ولادا جموجولی نه مینی **﴿وان الله لهاد الذین آمنوا﴾** و بیگومان خوا شاره زایی و پتیوینی نه وکه سانه ده کا برویان هیناوه **﴿الی صراط مستقیم﴾** بو ریگه و پیبازی راست، وه له گومرایی و سر لیشیواوی پرگاریان نه کات. خوانه ناس هه تا قیامه ت له قورئان دوودله:

﴿ولا یزال الذین کفروا فی مرية منه﴾ نهوانه یش خوا نه ناس و بی باوهرن هیشتا هه ر دوودل و به دگومانن سه بارت به قورئان **﴿حتى تأتيهم الساعة بغتة﴾** تا پوژی کتوپر قیامه تیان ده گاتی **﴿او یأتیهم عذاب عقیم﴾** یاخود تا سزای پوژیکی بی پیت و نه زوکیان وهک (روژی بهر)، یا وهک روژی (قیامه ت) ده گاتی، نهوان تا نه و پوژیه هه ر ژهری خو یان نه ریژن و، بهم لاو به ولادا هه ول نه دن! **﴿الملك یومئذ لله﴾** جا ئیتر له و پوژدها دهسه لات و فهرانزه وایی ته نها بو خوایه و هیچ که سیک ناتوانی هیچ شتیک بکات، وهک خویشی نه فهرمووی: (مالک

یوم لیدین) ۱/۴. یا دهرمووی: (الملك يومئذ الحق للرحمن وكان يوما على الكافرين عسيرا). ﴿يَحْكُم بَيْنَهُمْ﴾
 له نیوانیاندا داوهری دهکا ﴿فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ﴾ نهوسا شهو کهسانه ی برویان
 میناوه و لهگل برپاکیاندا کاره چاکهکانیان نه نجام داوه لهناو بههشته خویش و پر له نازو نیعمهت و نه برپاوهکاندا
 نشته جی نه بن ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا﴾ نهوکهسانهش بی برپا بوون و نایه تهکانی ئیمه یان به درو ددایه
 قهلهم ﴿فَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ﴾ سزایه کی پرسواکهرو ئاپروو بهریان - له دوزخدا - بو هیه. کوچ (هجرت) له پییش
 نازاد کردنی شاری مهککهو دامه زانندی دهو له تی ئیسلا مییدا هر ده بوو بکرایه بو مه دینه، به لام دوا ی شهو نازاد
 کردنه یه ئیتر کارو تی کویشان و جیهاده. ئینجا باسی شهو هیجرت و کوچ کهرانه نهکات، دوا ی شهو ی له پی ناوی
 پاراستنی عقیده که یاندا مو له تی جهنگ دران، بویه شهو فرمووی: ﴿وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ نهوکهسانهش
 له بهر خوا له مهککهوه بو مه دینه کوچیان کردو و لات و نیشتمانیان به جی هیشت و ئاواره بوون ﴿ثُمَّ قَتَلُوا أَوْ
 مَاتُوا﴾ پاشان کوژراون و شهید کراون، وهیان به هر هویه کی تربووه مردون، نه گهرچی له سهر رایه خ و جی
 خویشیدا مردیبت، شهو هر شهو پاداش و مزه یه یان بو هیه، وهک خوی گه وره شهو فرمووی: (ومن یخرج من بیته
 مهاجرا إلى الله ورسوله فقد وقع أجره على الله) ۱۰۰/۴. (شهره حبیل) ده لی: له کاتی گرتنی قه لایه کی
 پومه کانا زور دواکهوتین و ماتل بووین! جا (سهلمان) دای به لامانا و تی: له پیغه مبهرم ﷺ بیستوهه فرموویه تی:
 ((من مات مرابطا أجرى الله عليه مثل ذلك الأجر، وأجرى عليه الرزق وأمن من الفتنين)) واته: هر که سیکیش هر
 له کاتی خو ناماده کردندا بو جیهاد بمری دیسان خوی بالادهست هر شهو کری و پاداشته ی پیده به خشی و، بزق و
 روزیشی پیده داو، له ههر دوو سزاده ره کهش هیور ده کریته وه. نه گهر چه زیش نه کهن نایه تی: (والذین هاجروا ثم
 قتلوا أو ماتوا...) بخویننه وه. ئیمامی موسلیم. ﴿لِيَرْزُقْنَهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا﴾ بیگومان خوا پوزی و نیعمه تیکی قره
 چاکی نه برپاوه یان پی شهو خشی ﴿وَإِنَّ اللَّهَ لَهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾ وه به راستی هر خوییه چاکترین بزق و پوزی ده دات
 ﴿لِيَدْخُلْنَهُمْ مَدْخَلَ رِضْوَانٍ﴾ و خوی گه وره هر خوی ده یان خاته نهو جیگایه که پیی پازی و خوشنودن ﴿وَإِنَّ
 اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ﴾ و به راستی خوا زور زانایه، زور خوگرو له سهر خوییه نه زانی پاداشتی کی بداته وهو، تو له ییش
 له کی وهریگری ﴿ذَلِكَ وَمَنْ عَاقِبَ بِمَثَلٍ مَا عُوِّبَ بِهِ﴾ برپار ئاویه.. ئینجا هر که سیکی تو له ی ئی سه نرایه وه به پیی
 نهو ستمه کردوویه تی که نهو مییش له ئیسلا مفا یکی ره وایه ﴿ثُمَّ بَقِيَ عَلَيْهِ لِيَنْصُرْهُ اللَّهُ﴾ دیسان بو جاریکی تر
 ده ستریزی و ناهه قیی لیکار هر له لایه نهو که سه ی پیشه وه، به راستی نهو که سه خوا کومه کی و یارمه تی نه دا،
 تو له ده دست در یژیکار وهریگری ﴿إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ غَفُورٌ﴾ بیگومان خوا زور چاوپوشی کارو، زوریش لی بورده یه.

هر خوییه ده سه لاتداری بی وینه:

﴿ذَلِكَ بَأْنِ اللَّهِ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ﴾ شهو ش چونکه خوی گه وره زاتیکی ئاویه شهو
 به ناو پوزدا ده باو، پوزیش ده خاته ناو شهو. نه مه له چوار وهرزماکاندا زور به پوونی نه بیبری به لام له بهر زور هوگری
 له گه لیاندا به شتیکی زور ساده و ئاسان سهیر نه کرین، جاباشه زاتیک کاری ئاوا بکا، بیگومانیش ده شتوانی
 یارمه تی بهنده ی خوی بدا ﴿وَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ﴾ چونکه خوا ژنه واو بینایه ﴿ذَلِكَ بَأْنِ اللَّهِ هُوَ الْحَقُّ﴾ شهو ده سه بهر
 بوونه ی خوا بو یارمه تیدانی ستم لیکاراوان له بهر نه وه یه چونکه تنها هر خوی راست و ههقه، هر ئایین و
 په رستنی شهو ههقه ﴿وَإِنْ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ﴾ و ههرشتی که بی برپا یان له باتی شهو هاواری بو شه بهن و

ئەپپەرستىن بىتەكان و ھەرشىتىكى تەرئەو بەتئە و پوۋچەلە و لەناھەق بەدەر نىيە **﴿وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ﴾** و ھەر ئەو خاھىيە بەلادەستى گەورە، نە لەو بىلندتر ھەيەو نە لەوئىش گەورەتر. ئەمانەش بەلگەو نىشانەى خوان:

﴿۱۶﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً ھەر لەسەر بەلگە ھىنانەو دەروات بۆ دەسەلاتى خوئى، بۆيە ئەفەرموئى: ئەى نەتدییەو خوا بارانى لەئاسمانەو باراند **﴿فَتَصْبِغُ الْأَرْضَ مَخْضَرَةً﴾** زەوىى دواى وشك بوون پى كەسك و سەوزو جوان ھەلگىراو، ئەوسا زىندوو ئەبىتتەو و ھەموو جۆرە دانەوئەلەو گىيەك ئەپوئى **﴿إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ﴾** بەراستىيى خوا زۆر بەلوتفە بۆ بەندەكانى خوئى زۆرىش بەئاگايە بەھەى لەدلىياندايە **﴿۱۷﴾ لَمْ يَكُنْ فِي السَّمَوَاتِ**

﴿وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ ھەرچى لەئاسمانەكان و لەزەويدايە مولكى ئەو تەنھا ھەرنەوئىش ئەتوانى دەست كاريان بكات **﴿وَأَنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾** و بىگومان ئەوخوا بۆخوئى دەولەمەندو بى نيازە لەھەموو بەندەكانى، ھەر بۆ خوئىشى شياوى سوپاس و ستايشە لەسەر نىعمەتەكانى **﴿۱۸﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مِمَّا فِي الْأَرْضِ** ديسانەو ھەر لەسەر بەلگە ھىنانەو دەروات و ئەفەرموئى: ئەى نەتزانىو كە بەراستىيى ھەرچى لە زەويدايە كانگاو گل و ھەواو توخمەكان و ناوئىتە كراوەكان، زىندەو ھەران، بى گىيانەكان، گژو گىا خوا بۆ ئىوئە دەستەمۆ رام كەردووە؟ **﴿وَالْفَلَكَ تَجْرَى فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِ﴾** نە ھەر ئەوئەندە بەلگو ياساى دەرياكانى وا دامەزراندوو كە: گەمبى و، كەشتىيەكان ھەر بەفەرمانى ئەو، بەھەموو بارو بارخانەو بەنيوياندا دەپوئ **﴿وَيُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾** ئەم ئاسمانەش رادەگري تەبەسەر زەويدا نەكەوئى، مەگەر بەفەرمانى خوئى، بۆيە بەيناو بەين مۆلەت ئەدات ھەندى (نيازك) دىنە خوئى بۆ زەوى **﴿إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾** بەراستىيى خوا بەرامبەر بەم خەلكە، زۆر

الَّذِينَ تَرَأَوْا فِي الْأَرْضِ وَالْفَلَكَ تَجْرَى فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِ رَبِّهِ وَيُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَحِيمٌ ﴿۱۶﴾ وَهُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ ﴿۱۷﴾ لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنْزِعُ عَنْكَ فِي الْأَمْرِ وَاذْعُ إِلَى رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَّ هُدًى مُسْتَقِيمٌ ﴿۱۸﴾ وَإِنْ جَدُلُوا فَقُلْ لَئِنْ أَعْلَمْتُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿۱۹﴾ اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿۲۰﴾ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿۲۱﴾ وَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ بِهِ سُلْطَانٌ وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴿۲۲﴾ وَإِذْ أَنْتَلَى عَلَيْهِمْ أَيْلُنَا بَيْنَتْ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ يَكَادُونَ يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا قُلْ أَفَأَنْتُمْ بِشِرِّ مَنِ ذَلِكُمْ النَّارُ أَوَعَدَهَا اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَسْأَلُ الْمَصِيرَ ﴿۲۳﴾

مىھەربان و دلوايە، ئەوئەتا ھەموو ياساى بوونەوئەرى بۆ رامكەردووە: نايشەئلى ئاسمان بەربىيئەتەو بەسەرياندا، لەپاشا لە نەفس و دەروونى ئادەمزاديشدا ھەندى بەلگە دەھىنئەتەو، بۆيە ئەفەرموئى: **﴿۲۴﴾ وَهُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ** ھەرنەوئىشە بۆ يەكەم جار گىيان و ژيانى پىدان **﴿ثُمَّ يُمِيتُكُمْ﴾** لەپاشا ئەتەنمىنئى، بەراستىيى مردن نەيئىيەكى گەورەيە، كەس نازانى چيە **﴿ثُمَّ يَحْيِيكُمْ﴾** ئىنجا گىيانتان پى ئەبەخشىتەو، زىندووتان ئەكاتەو **﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ﴾** لەگەل ئەو ھەموو شتانەدا بىگومان ئادەمىزاد زۆر سىلەو، ناسوپاسە.

ھەر كۆمەلەك پىودان و دەستوورىكى ھەبوو:

﴿۲۵﴾ لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا ئىنجا پروو ئەكاتە پەيامبەر ﷺ كەگوئى بەلاساىيەكانى قورەيش نەدات، چونكە بۆ ھەرنومەتيك بەرنامەو جۆرە خواپەرستىيەكى تايبەتمان داناو **﴿هُم نَاسِكُوهُ﴾** كەئەوان ھەر ئاوا ئەنجامى بەدەن

و په پوره وی بکن ﴿فَلَا يَنَازَعُكَ فِي الْأَمْرِ﴾ چا که واته نه وانه حقیان نیه سهارهت به و فرمانه ی تو هینا و ته کی شه کیشت له گهل بکن ،چونکه هه موو گهل و چهر خیک سیستمیکی تایبه تی خو ی هه بووه ، تویش ئه ی پیغه مبه راسیستمی ئه م ئوممهت و چهر خهت هینا وه ، ئیتر نه وانه بویان ره و نیه کی شه و ناکوکی بنینه وه و هک ده فهرمو ی: ﴿وَلَا يَصْدُنْكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أَنْزَلْتَ إِلَيْكَ﴾. ﴿وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ﴾ تو به رده و ام بانگه واز بکه بولای ئایینی په روه ردگار و بو په رستنی ئه و ﴿إِنَّكَ لَعَلَىٰ هُدًى مُسْتَقِيمٍ﴾ چونکه تو له سه ر پیبازو پیگه یه کی هه ق و راستیی ،چا که وایه دلنیا و ، پشت نه ستور به ﴿وَإِنْ جَادِلُوكَ فَقُلْ: اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ خو ئه گهر که و تنه موجه ده له و ده مه ده می له گهل ت ، تو موجه ده له مه که و بل ی: خوا خو ی چاک ئا گداره به وه ی ئیوه ئه یکه ن ئه و خو ی ئه زانی که ئیوه شایسته ی چین هه ر وه کو نه فهرمو ی: ﴿هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تَفِيضُونَ فِيهِ كَفَىٰ بِهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ﴾ ۸/۴۸. ﴿اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ﴾ هه ر خوا خو ی له پروژی قیامه تا دا وه ری ده کا له نیوانتاند له و شتانه ی که ئیوه کی شه تان تییدا هه بوو . له جیگه یه کی تر دا ده فهرمو ی: ﴿فَلِذَلِكَ فَادْعُ وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَقُلْ آمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ﴾ ۱۵/۴۲. ﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾ هه ر تو نه ترانیوه ئه ی مروقی ژیر! که هه رچی له ناسمان و زه وییدا یه که خوا ئا گای لیبه تی و ده زانی؟ چا که واته هه ر ئه ویش به ته نها خو ی به ئا گایه له و شتانه دا ئیوه ئیختیلافتان تییدا هه یه . ﴿إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ﴾ چونکه به راستیی هه موو ئه و شتانه له نامه ی (لوح المحفوظ) دا تو مار کرا وه "هیچی لی زایه نابی ت" ﴿إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ بیگومان ئه و کاره ش بو خوا زور ئاسانه ، هه ر وه کو ئه م فهرمو و ده یه ش ده سه لاتی فراوانی خوا راده گه یه نی: ﴿إِنَّ اللَّهَ قَدَرُ مَقَادِيرِ الْخَلَائِقِ قَبْلَ خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بِخَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ﴾ موسلیم . کتاب القدر ۴/۲۰۴۴. بیگومان خوا پی ش دروستکردنی ئاسمانه کان و زه ویی به په نجا هه زار سال و ، هه ر ئه و ده مه ی که هیمان عهرشیشی به سه ر ئا وه وه بوو نه دازه گیر ی و بریاری هه موو رو و دا و کاروباری دروستکرا وه کانی خویدا . ﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ بِهِ سُلْطَانًا﴾ و پیویسته به رنامه و سه رچا وه ی ژیان هه ر له به رنامه ی ئه و خوا وه وه ربگیردری ، نه ک وه ب ی پروا کان له باتی به رنامه که ی خوا ، دوا ی به رنامه و شتی واه که وه و ، شتیکی دی نه په رستن ، له کاتی که دا خواش بو په رستنی نه وانه هیچ جوړه پشتگیریه کی نه نار د و ته خوار ی ، وه که نه فهرمو ی: ﴿وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ﴾ ، فاما حساب هه ربه انه لا یفلح الکافرون ۱۱۷/۲۳. به هه ر شه یه له و که سانه به نه فامی و گیل ی خو یان ، دارو به رد ده په رستن! ﴿وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ﴾ خویشیان هیچ جوړه زانیاریه کیان به شیوا ییان نییه نه له پرووی ژیری و مه نتیقه وه ، وه نه له پرووی دین و شه رعه وه ﴿وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ﴾ دیاره ئه و جوړه که سانه سته مکارن ، وه سته مکارانیش هیچ کو مه ک کارو پشتیوانی کیان نیه ﴿وَإِذَا تَقَالَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٌ﴾ کاتی نایه ته پوون و ئاشکرا کانی ئیمه شیان به سه را بخوینری ﴿تَعْرِفُ فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ﴾ له دم و چاوو دیمه نی بی پروا کاند ا گرژی و تالی و ئینکاری ده بینیی ﴿يَكَادُونَ يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا﴾ به جوړیکی و ا نزیکه به مسته کو له هیرش و هه لمهت به رنه سه ر نه وانه ی که نایه ته کانی ئیمه یان به سه ردا نه خویننه وه ﴿قُلْ أَفَأَنْتُمْ بَشَرٌ مِنْ ذَلِكُمُ النَّارِ وَعَدَّاهُ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ پیان بل ی: ئایا هه و التان بده می چی له وه خراپتره ، مه گهر هه ر ئه و ئا گره ی که خوا به لیئی دا وه به بی پروایان ﴿وَبُئْسَ الْمَصِيرُ﴾ که ئه و ئا کامه سامنا کترین و خراپترینی ئاکام و جیگه یه .

بت و بت پهرست چهن زه‌بوون:

﴿ **يا ايها الناس ضرب مثل فاستمعوا له** ﴾ ئينجا ئيستا دها به‌گوئي هه‌موو بت‌پهرسته‌كاندا كه نه‌و پهرستراو بتانه كزوله‌و لاوازن و، هيچ ده‌سه‌لاتيكيان نيه، وه كه نه‌فه‌رموي: ئه‌ي خه‌لكينه! نموونه‌يه كه هينراوه‌ته‌وه ده‌سا ئيوه‌يش چاك گوئي بده‌ئي ﴿ **ان الذين تدعون من دون الله** ﴾ به‌راستي له خوا به‌ده‌ر ئه‌وانه‌ي ئيوه ئه‌يان‌پهرستن و هاواريان بو ده‌بن ﴿ **ان يخلقوا ذبابا ولو اجتمعوا له** ﴾ هه‌رگيز ناتوان ته‌نها مي‌شيكيش به‌دي بينن، نه‌گه‌رچي هه‌موويشيان كو‌بينه‌وه، وه‌كو نه‌م فه‌رموده (قودسي) يه‌ش ده‌فه‌رموي: ﴿ قال الله - عز وجل - ومن اظلم ممن ذهب يخلق كخلقي؟ فليخلقوا ذرة، فليخلقوا شعيرة ﴾ واته: چ كه‌سي سته‌مكارتره له‌و كه‌سه‌ي بيه‌وي وه‌كو

دروستكراوه‌كاني من (واته: خوا) دروست بكا، ده‌سا نه‌گه‌ر ده‌تواني با بچي تاكه مي‌رووله‌يه‌ك، يا خود دنكه جو‌يه‌ك به‌دي بيني! (متفق عليه). كه‌واته كه‌ي حق و په‌وايه ئه‌وانه بكرين به‌خواو بپهرستين؟! خو دروستكردي ميش و فيل و وشتريش بو خوي گه‌وره يه‌كسانه، چونكه له‌ميشيشدا چه‌ندين نه‌يني سهر سوپه‌ينه‌ري ژيان به‌دي نه‌كري، هه‌روه‌ك له‌واني ترده به‌دي نه‌كري، به‌لام ميش له‌هه‌موويان لاوازتره، جا كه ئه‌وان تاكه مي‌شيكيان بو دروست نه‌كري، دياره‌چاكر فيليكيان بو دروست نابي به‌لي ژيان شتيكي سهر سوپه‌ينه‌ره، بو‌يه ئاده‌ميزادي كافرو بي بپروا هه‌ر ململاني ده‌كا له‌ناستي به‌رنامه‌ي خاوه‌ني نه‌م ژيانه‌و هه‌وليان داوه بو دروستكردي به‌رنامه‌يه‌كي‌تر و، ئاخو له‌رووي كيمياو بيه‌وه ده‌توان ژيان به‌دي بينن؟! ولا‌تي (رووس) زانايه‌كي به‌ناوي (ئوبارين) هه‌و ته‌كليف كرد كه‌هه‌ول بدات: ئايا تا چ ئه‌ندازه يه‌ك فه‌راهه‌م هيناني ژيان (ايجاد الحيا) ده‌ست نه‌دات له‌ ريگه‌ي ئاو‌يته‌ كردني ماده‌ي كيمياوييه‌كانه‌وه (التفاعل الكيماوي)؟ ئه‌ويش هه‌روا

سورة المؤمنون
سورة المؤمنون

يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضَرْبُ مَثَلٍ فَاسْتَمِعُوا لَهُ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَن يَخْلُقُوا ذَبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذَّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَفِيدُوا مِنْهُ ضَعُفَ الطَّالِبِ وَالْمَطْلُوبِ ﴿٧٦﴾ مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٧٧﴾ اللَّهُ يَصْطَلِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٧٨﴾ مَا يَكُنْ أَعْيُنُهُمْ وَخَلْفُهُمْ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٧٩﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَرْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَأَفْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٨٠﴾ وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مَثَلًا بَيْنَ الَّذِينَ هُمْ أَهْلُهُ مَثَلًا لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾ وَكَوْنُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٨٢﴾

سورة المؤمنون
سورة المؤمنون

نزيكه‌ي بيست ساليك خوي بو يه‌كلا كرده‌وه‌و كاري بو‌كرد، سه‌ره‌نجام له‌ ده‌رووبه‌ري سالي (۱۹۶۲) دا رايگه‌يانند كه: زانباري كيمياوي ده‌سته‌و سانه‌و هيچي پيناكري له‌ تاقيگه‌كاندا بو دروستكردي ژيان، چونكه زانباري ته‌نها هه‌ر له‌ بنه‌ما هه‌ست پي‌كراوه‌كاندا ده‌ستي هه‌يه. بو نه‌مه سه‌يري كتبي (الله جل جلاله / سعيد حوي، ل ۵۶) بكه ﴿ **وان يسلبهم الذباب شيئاً** ﴾ نه‌ك هه‌ر ئه‌وه‌نده ناتوان وه نه‌گه‌ر ئه‌و ميشه لاوازه‌ش شتيك له‌ خو‌يان و له‌ خواكانيان بت، گروپ، مرو بفريني ﴿ **لا يستنقذوه منه** ﴾ ناتوان پيي بزائن و لئي بسيننه‌وه له‌گه‌ل ئه‌و لاوازي و بي ده‌سه‌لاتييه‌دا، خو نه‌مه‌ش ناشكرايه كه زورشتي مه‌ردم نه‌فريني و ناتواني لئي وه‌رگريته‌وه، له‌ به‌ر نه‌مه‌ش له‌ناو هه‌موو گيانله‌به‌ره‌كاندا، خوا به‌ ميش نموونه ده‌هينته‌وه، چونكه ميش زور لاوازي بي هيزه، له‌ هه‌مانكا تيشدا سامناكرين نه‌خوشي به‌خويه‌وه هه‌له‌نگري و، به‌نرخترين نه‌ندامي ئاده‌مزاد له‌ ده‌ست نه‌دات، نه‌وه‌تا مرو‌قه‌گه‌لي جار

به‌هوی میکروبی‌میش‌وه، چاوو هندی له‌ئەندامه‌کانی تری له‌ده‌ست ئەدات. نه‌هەر ئەوه‌نده، به‌لکو ژیان و پو‌حیش له‌ده‌ست ئەدا. چونکه‌ده‌توانی میکروبی (سیل) و (تیفوئید) و (دوستاریا) و.. هتد هه‌ل‌ب‌گری. پاشه‌به‌دەر له‌خوا ک‌ی ئەتوانی مرو‌ف‌له‌و میکروبه‌یه‌رزگار ب‌کات؟! ﴿**ضعف الطالب والمطلوب**﴾ له‌راستییدا هه‌م داواکار و، هه‌م داوا ل‌یک‌راو، په‌رستیارو، په‌رستراو، (به‌ه‌کان و وینه‌کانیان) زۆر لاوازو بی‌توانان ﴿**وما قدروا الله حق قدره**﴾ ئای بی‌بروایان چه‌نده‌سیل‌ن، چونکه‌به‌و جو‌ریه‌که‌ده‌بی‌خوا بناسن، وریزی لی‌ب‌گرن نه‌یان ناسیوه‌و ریزمان لی‌نه‌گرتوه‌و، ئەوه‌تا دارو به‌ردو مرو‌ف‌و ماده‌ده‌که‌نه‌خوا!! ﴿**إن الله لقوی عزیز**﴾ به‌راستی خوا زۆر به‌هیزه‌و زاله، زۆریش به‌ده‌سه‌لات و ده‌سه‌لات‌داره، به‌ه‌کانیش زۆر لاوازو بی‌ده‌سه‌لات.

خوا له‌فریشته‌و له‌مرو‌ف‌په‌یامبه‌ری هه‌یه:

﴿**الله یصطفی من الملائكة رسلا ومن الناس**﴾ خوانه‌ناسان پیان وابوو: که‌هەر له‌ناو ئاده‌مزادا په‌یامبه‌ره‌یه! بۆیه‌فه‌رمووی: خوا له‌فریشته‌و (وه‌کو جو‌به‌ئیل) و، له‌مرو‌ف‌هه‌ل‌ده‌ب‌زیری وده‌یکاته‌نوینەر. ﴿**إن الله سمیع بصیر**﴾ به‌راستی خوا زۆر بی‌سند‌ه‌ی، بی‌نایه‌ئه‌زان‌ی ئەوانه‌چی ئەل‌ین و، چی‌ئه‌که‌ن ﴿**یعلم ما بین یدیهم وما خلفهم**﴾ هەر ئەو خواجه‌کاری ئیستاو، پاشه‌روژیان ئەزان‌ی، ئاگاداره‌چی له‌پیشیان‌ه‌وه‌یه و، چیش له‌پشت سه‌ریان‌ه‌وه‌یه ﴿**والی الله ترجع الامور**﴾ وده‌ره‌نجامی هه‌موو کاروباری به‌نده‌کان، ته‌نها بۆ‌لای خوا ئەگه‌رین‌یت‌ه‌وه. باش خوا په‌رستن و، جیهاد ب‌که‌ن:

دوای ده‌رکه‌وتنی بی‌هیزی‌و لاوازی په‌رستراوی بی‌برواکان.. ئینجا بۆ‌ئه‌وه‌ی گه‌لی برواداران به‌چاکی ئەره‌که‌کانی خویان جیه‌ج‌ی ب‌که‌ن، پرویان تیده‌کاوه‌فه‌رموی: ﴿**یا ایها الذین آمنوا اركعوا واسجدوا**﴾ ئەه‌ئەوانه‌ی برواتان هیناوه‌به‌خوا! بچه‌مینه‌وه‌و ک‌رنووش و سوژده‌ی بۆ‌به‌رن، واته: به‌تیرو ته‌سه‌لی هه‌رده‌م نوێژ‌ه‌کانتان ب‌که‌ن، به‌ل‌ی.. ده‌رباره‌ی سوژده‌ی دووه‌می سوورته‌ی هه‌ج له‌ناو زانایاندا ده‌نگه‌ده‌نگ‌ه‌یه‌که‌ناخو سوننه‌ته، یا نا؟ به‌لام ئەم‌فه‌رموده‌یه‌که‌پیشه‌وا ئەحمه‌د هیناویه‌تی: ((فُضِّلَتْ سُرَّةُ الْحَجِّ بِسَجْدَتَيْنِ، فَمَنْ لَمْ يَسْجُدْهُمَا فَلَا يَقْرَأْهُمَا)) ده‌ی‌پ‌یت‌ه‌وه. ﴿**واعبدوا ربکم**﴾ وده‌ته‌نها په‌روه‌ردگارتان په‌رستن و، که‌سیکی‌تر مه‌که‌نه‌سه‌روه‌رتان ﴿**وافعلوا الخير**﴾ وه‌تا ده‌شتوان هەر کاری خیرو چاکه‌ب‌که‌ن، با له‌خوا نزیک ب‌بنه‌وه ﴿**لعلکم تفلحون**﴾ و به‌شکو له‌دنیاو له‌قیامه‌تا رزگارو سه‌رفرازو به‌ختیاربن.

ئینجا ده‌چینه‌سه‌ر باسی ئەو کاره‌گرنگه‌یه‌که‌هه‌موو کاره‌چاکه‌کان‌ی‌تر به‌هوی ئەوه‌وه ئەمیننه‌وه، ئەویش جیهاده، بۆیه‌ئه‌فه‌رموی: ﴿**وجاهدوا فی الله حق جهاده**﴾ به‌به‌رده‌وام و، به‌دل و داو وه‌ک پیویسته‌له‌ر‌نگه‌ی خوادا جیهادی تیر و ته‌سه‌ل ب‌که‌ن و مافی جیهاد جیه‌ج‌ی ب‌که‌ن و، هه‌رچی له‌تواناتاندا به‌ختی ب‌که‌ن بۆ‌ئه‌و پ‌ییه، چونکه‌به‌تایبه‌ت ئەو هەر خوی هه‌ل‌ب‌زاردون بۆ‌ئه‌و کاره‌گه‌وره‌یه، وه‌ک ده‌فه‌رموی: ﴿**هو اجتباکم**﴾ له‌ناو گه‌لانی تردا ئەو‌خوی‌هه‌ل‌ب‌زاردون بۆ‌ئه‌و شه‌ره‌فه‌به‌ریزو گه‌وره‌یه ﴿**وما جعل علیکم فی الدین من حرج**﴾ وشیاوی باسه‌له‌م دینه‌شدا، هیچ جو‌ره‌شتیکی نا‌ره‌واو قورسی نه‌خستۆته‌سه‌رشانتان، تانیوه‌نه‌توانن ئەنجامی بدن، واته: بریاری هیچ شتیکی به‌سه‌رتانا نه‌داوه‌که‌له‌توانای خواتاندا نه‌ییت، نه‌هەر ئەوه‌نده به‌لکو وه‌کو پیغه‌مبه‌ر ﴿**بَعَثْتُ بِالْحَنِيفَةِ السَّمِیَّةِ**﴾ به‌رنامه‌ی ئەو ئایینه‌هه‌موو کار ئاسانییه‌کی تیدا‌یه (ئیمام ئەحمه‌د). ﴿**ملة ابراهیم**﴾ جا ئیوه‌ش هەر له‌ئایینی (ئیراهیم) ی باو‌کتان په‌یره‌وی ب‌که‌ن، جو‌ری په‌کتا په‌رستی ئایینه‌که‌تان هەر له‌ئایینه‌که‌ی ئیراهیمی باو‌کتانه‌و هەر له‌ویشه‌وه‌سه‌رچاوه‌ی گرتوه‌و، جا که‌واته‌هه‌رگیز ئیوه‌ل‌ی‌جیامه‌بنه‌وه ﴿**هو**

سماکم المسلمین من قبل وفی هذا ﴿ له پیشداو لهم قورئانهشدا هر خوا ئیوهی ناوناوه موسلمان و خو به دهسه و دهر. ههم له نامه ی په یامبه رانی پیش تو و ههم لهم قورئانهشدا ناو نراون موسلمان به لئ... گه لی موسلمان به دریزایی میژوو له عه قیده دا یه که په پره وو پروگرامی هه بووه، هه تا دراو ته دهستی ئهم گه له یه ﴿ **لیکون الرسول شهیدا علیکم** ﴾ تا په یامبه ر (موحه ممه د) شایه ت بی به سه رتانه وه، نه خشه ی ژیا ننتان بو بکیشی و چاک و خراپ تان بو ده ستنی شان بکات ﴿ **وتکونوا شهداء علی الناس** ﴾ و ئیوه ش به گه یان دنی ئهو په یامبه یه شایه ت بن و ماموستاو ری نیشاندهر بن بو خه لکی، به تایبه ت دوا ی مردنی ئهو په یامبه ره، واته: چاک و خراپ هر لای ئیوه وه دیاری ی ئه کری، به رنامه ی ژیا ن هر لای ئیوه دانه ریژی، وه که ده فره مو ی: (وکذلک جعلناکم امة وسطا...) ۱۴۲/۲. دیاره کاری جیهاد و خو ئاماده کردن و کاری به کو مله لی ده وی، بویه ئه فره مو ی: ﴿ **فاقيموا الصلاة واتوا الزكاة** ﴾ جا که واته به ری ک و پیکی له کاته کانی خو یاندا نویژه کانتان بکه ن و به شیکی سامانیشتان به زه کات بده ن، ﴿ **واعتصموا بالله هو مولاکم** ﴾ و ده ست به ئایینی خوا ی هه قه وه بگرن و هر به و نه خشه یه ی ئه ویش کاریکه ن، چونکه ته نها هه رئه و زاته خو یه تی سه ردارو سه روه رتان ﴿ **فنعم المولى ونعم النصير** ﴾ ئای که چاک دوست و چاک کو مه ککاره. به لئ ئابه و زه خیره وه گه لی موسولمان هه موو کات ده توانی هه لسی به جی به جی کردنی ئه رکه کانی سه رشان ی خو ی، ده توانی له نه ئینی هه کانی بوونه وهر سه وده مند ببی و، له جییکاری خراپ و فه سادا، ئیصلاح و چاکسازی بکا، هه موو دنیا ش به ره و خیر بگو ی.

دیسان زور شوکرانه بژییری خوا ده که م، که یارمه تی دام بو ته واو کردنی ته فسیری سووره تی (هه ج).

کۆتایی جزمی حه قده یه م

و لله الحمد والمنة

*** **

۲۲- سووره تی (مۆمینیون له)

مه که ییه و (۱۱۸) ئایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ئهم سووره تی (مۆمینیون) ه، یه کی که له سووره ته مه که ییه کان که هه مووکات ئهم خالانه ی خواره وه له خو ده گرن: یه کتایی خوا، په یام، زیندوو بوونه وه، بویه به ناو نراوه سووره تی (مۆمنون)، که هه تا د نیا دنیا بی، ناوی پرشنگذاری ئیمانداران هر له سه ر زمان بی و، هه رده م سیفه ته کانی شیان له بیر نه چی و، هر به و پییه ش کارو رفتار بکه ن و، بجو لینه وه. ئهم سووره ته بو چه سپاندنی ده سه لات و توانای خوا ی بالا ده ست، هه لده سی به نمایشیکی بوونه وهر له (مرو ؤه، ئاژهل، رووه ک و گرژگیا)، پاشان ئاسمانه رازینراوه کان دینی ت، دیسانه وه دیته وه سه ر زه ویدی و، هه ندی شتی نایاب ده خاته پیش چاو: خورما، تری، زه یقون، هه نار، میوه ی جو راو جو رو ره نگاو ره نگ، پاشان ئهو که شتیانه ی به قولایی ده ریاکاندا دین و ده چن.. هتد. داستانی هه ندی له په یامبه ران: (نوح، هوود، موسا، مه ریه م و عیسا ی کو ری مه ریه م) - سه لامی خوا یان له سه ربی ت- بو پیغه مبه ر ﷺ باس ده کا، تا به رامبه ر به ژان و ئازاره کانی قوره یش خو گری، ئینجا لاساری و لاریی قوره یش سه باره ت به راستیه کان - له کاتی که دا وه ک خو ری نیوه رو ئاشکرا ورون - ده خاته روو، به لگی زیندوو بوونه وه و، هه لوه شان وه ی به لگه کانی "ناهق" بیژان. ئهو بارودوخ و حاله تانه ی که بی باوه ران له کاتی سه ره مه رگدا ده ریان ده بن، به شیوه یه که ئواتی گه رانه وه ده خوازن بو دنیا و

بۆ پىرىكردنه وهى كه م و كوپىيه كانيان .. به لام هه هه هه !! به كورته به باسيكى پۆژى قيامهت ده رگا له خۆداده خات كه چۆن له وپۆژده مرقه كان ده بنه دوو دهسته، به ختيارو پيرۆز، به دبخت و په نجه رۆ، له كاتيكا رشتو و بنه مالهش له و پۆژده هيج پۆليكى ناميني ته نه ئيمان و كارو كرده وهى چاك و سوود به خش نه بي، له گه له تۆمار كردنى گفتوكۆيه كه له نيوان خواى گه وهرو سته مكاراندا، كه چۆن په روه رديگار هاوارو بانگ و پارانه وهيان تۆمار نه كات (ربنا اخر جنا منها فان عدنا فإنا ظالمون...) جا له گه وهريى ئەم سووره ته دا (عومهرى كوپى خه تتاب) ده لى: كاتى وهى بۆ پيغه مبه ر به تبا دهنگيكي لى ده بيس ترا وهك دهنگى ههنگ، چاپاش ماوه يه كه هه موممان پروو له قيبه له ده بووين و پيغه مبه ر هه ردو ده ستي به ره و ئاسمان ده كردو ده يفه موو: (اللهم زدنا ولا تنقصنا، وأكرمنا ولا تهنا، وأعطنا ولا تحرمنا، وآثرنا ولا تؤثر علينا، وارزنا وارض عنا و أرضنا، ثم قال: لقد أنزل على عشر آيات من أقامهن دخل الجنة ثم قرأ (قد أفلح المؤمنون) حتى ختم العشر)) پيشه و نه حمه د،

ترمزي، نه ساى.

ئهم بر وادارانه سهر فراز:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * قد أفلح المؤمنون﴾ به راستى خه لكاني خاوهن ئيمان و بر وادار سهر كه وتوو پزگارن، چونكه خاوهنى ئەم سيفه ته به رزانه كه خوا له باره يانه وه ده فرموى: ﴿الذين هم في صلاتهم خاشعون﴾ ئەوانه كه له نويزه كانياندا خوشكيين و ملكه چن و، هه رده م به تر سه وه نويز نه كه ن و به رامبه ر به خوا نه هلى شه رم، نه وهى كه پيغه مبه ر به تبا له باره ي نويزه وه به (بيلال) يه فرموى: ((يا بلال أرحنا بالصلاة)) واته: ئاده ي بيلال به نويزه كه به مانحه وي نه وه، پر به بالايانه (رواه الإمام أحمد). ﴿والذين هم عن اللغو معرضون﴾ ئەوانه شن كه له به رامبه ر كارو كردارى پيرو پووچ و، شتى بى مانا و بى سوود، پروه له ده سوور پيئن و پشت هه له ده كه ن، وهك خوا له جييه كى

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾
وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ
فَاعِلُونَ ﴿٤﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾ إِلَّا عَلَى
أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾
فَمَنْ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٧﴾ وَالَّذِينَ هُمْ
لَأَمْنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رِعُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ
يَحَافِظُونَ ﴿٩﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الزَّائِرُونَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يَرْتُونَ
الْأُفْرُدَوسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ
سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُفُثًا فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿١٣﴾ أَمْ
خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ لَمُغَلَّةٍ فَلَقْنَا الْهَلَاكَ مِصْرَةً فَخَلَقْنَا
الْمُضْغَةَ عَظْمًا فَكَسَّوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا
آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ
لَمَسْنُونَ ﴿١٥﴾ أَمْ إِنَّكُمْ يُرِيدُونَ الْإِغْمَارَ تَبْعُثُونَ ﴿١٦﴾ وَلَقَدْ
خَلَقْنَاكُمْ سَعْيًا طَرِيقَ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ ﴿١٧﴾

تردا له باره يانه وه ده فرموى: (وَإِذَا مَرُوا بِاللَّغْوِ مَرُوا كِرَامًا) ۳۲/۲۵. ﴿والذين هم للزكاة فاعلون﴾ ئەوانه شن و به هه ژارو بى نه وايان زه كات ددهن ﴿والذين هم لفروجهم حافظون﴾ ئەوانه شن پاريزه رى داوينيانن، خويان له هه موو ريگه يه كى ياساغ و ناشه رعى ده پاريزن، وه له جييه جى كردنى ئاره زوه كانيان خوراگرن ﴿إلا على أزواجهم أو ما ملكت أيمانهم﴾ مه گه له گه له هاوسه رى خويان، يان له گه له كه نيزاينان (ئه وانه ي مولكى خويانن) ﴿فإنهم غير ملومين﴾ جا بيگومان له و رييه وه لومه كراو نابن و لييان ناگيرى ﴿فمن ابتغى وراء ذلك﴾ ئينجا هه ر كه سى له غه يرى نه و ريگه يه وه هه ول بدا بۆ جييه جيكردى ئاره زوى خوى، وهك زينا و نيربازى وى... ﴿فأولئك هم العادون﴾ ئەو جوژه كه سانه نه وه ره فتاريان بيت، ده ست دريژ كه روسنوو به زينيكي له نه ندازه به ده رن. ئيمامى (شافعى) و، ده سته يه كى تر له زانايان، ئەم ئايه ته ي: (فمن ابتغى وراء ذلك...) ده كه نه به لگه بۆ حه راميه تى

(ثیستیمنا) واته: ئاو هیئاوه به دست. ﴿**وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ**﴾ ئهوانهشن که چاودیرو پاگری سپاردو به لَئِن و پهیمانی خویشان، بۆ هر سپاردو، ئیمزاو مؤرو نووسین و به لَئِن و قسهیهکی خویشان بایهخ دادهنین ﴿**وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ**﴾ و ئهوانهشن که له سهر نویژهکانیان دهوامکارن و دهیانپارین و، ته ممه لَئِن تیدا ناکهن و، نایان فهوتینن، وهله کاتی خوئاندا به تهواوی پایه و مهرجهکانیا نه وه جیه جییان دهکهن.

جا له پیشه وه باسی ئهوانه ی کرد که له نویژهکانیاندا هه میشه بۆ خوا کزو ملکه چن، ئینجا باسی ئهوانه شی کرد که بایه خی ئه دهنی و ئه ییپارینن، بۆیه پیغه مبه ر ﷺ که (عبداللای کوری مه سعود) لیدیه پرسى: چ کارى لای خوا له هه موشتی خوشه ویستتره؟ ئه ویش ده فرموی: ((الصلاة على وقتها)) نویژ کردنه له کاتی خویدا، له پاشان لَئِیپرسییه وه وگوتی: ئه ی پاش ئه وه؟ فره مووی: ((بِرُّ الْوَالِدَيْنِ)) چاکه کردن له گهل باوک و دایک. دیسانه وه لَئِیپرسییه وه: ئه ی پاش ئه وه؟ فره مووی: ((الجهاد فى سبيل الله)) جیهاد کردن له بهر ئایینی خوا. ئیمامی (بوخاری و موسلم). ﴿**أَوَلَيْكَ هُمُ الْوَارِثُونَ**﴾ هه ر ئهوانه ن میراتگران و خاوه نی به هه شت ﴿**الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفُرُوسَ**﴾ ئهوانه ی ده بنه خاوه نی (فیرده و سی) به هه شتی بَلَد و به میرات ئه یبه ن، چونکه رهنج و ئازاریکی زوریان بۆ کیشاوه، بۆیه جگه له وان که سیکی تر شیایوی ئه وه نیه ﴿**هَم فِيهَا خَالِدُونَ**﴾ به هه تا هه تایش تیا یا ئه میننه وه، به لى، ئه و سیفه تانه که سایه تیی و تایبه ته ندیه کهانی موسلمانان ده ست نیشان ئه کهن، نیشانه ی کۆمه ل و کۆمه لگه ی بهرواداران دیاری ده کهن. هه ر به و سیفه تانه ش له بی بروایان جیا ئه بنه وه، هیما ی به کام لبوونی ئاده مین و، هه ر بهوانه ش ده بنه مروقی راسته قینه، نهک ئهوانه ی که وهک ئازهل هه ر ئه خوون و ئه خهون، بی ئه وه ی هیچ ته کلیف و پیوستیه که جیه جی بکه ن، ئه م ئایه ته: (تلك الجنة التي نورث من عبادنا من كان تقيا) ۶۳/۱۹. یان ئه م ئایه ته ش: (وتلك الجنة اورتتموها بما كنتم تعملون) ۷۲/۴۳، هه ردوونه مانایه دوویات ده که نه وه.

به دیپینانی مروقی، نیشانه ی ده سه لای خوایه:

﴿**۱۲ ولقد خلقنا الإنسان من سلالة من طين**﴾ بیگومان ئیمه مروقی یه که ممان له پالوته و پوخته یه که له قور به دی هیئا ﴿**۱۳ ثم جعلناه نطفة في قرار مكين**﴾ له پاشان نه وه که ایمان کرده تنۆکه ئاویک (نوتفه) و له بنکه و قه رارگایه کی زور مه حکمه داما مان مه زرانده له نگه رمان پیگرت، واته: خستمانه جیگایه کی زور ئارام و زور قایمه وه که مندالده ﴿**۱۴ ثم خلقنا النطفةعلقة**﴾ له پاشان (مه نی) یه که مان کرده خوینپاره یه که وخوی به دیواری مندالده له واسی ﴿**فلخلقنا العلقه مضغة**﴾ خوینپاره که شمان کرده گوشتپاره یه که ﴿**فلخلقنا المضغة عظاما**﴾ جا ئه و پارچه گوشته شمان کرده کروک و ئیسک، خانه کانی ئیسکمان تیا دروستکرد ﴿**فكسونا العظام لحما**﴾ ئینجا گوشتمان کرد به بهر ئیسکه کاندایه لى. چه ندین ساله قورئان ئه م راستیه ی تۆمار کردو وه که: خانه کانی ئیسک بهر له خانه کانی گوشت پیک دین، ئه مه ش تازه زانیاری ده رکى پیکردو وه! (عبداللای کوری مه سعود) ئه لى: پیغه مبه ری هه میشه راست بیژمان فره مووی: ((إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَجْمَعُ خَلْقَهُ فِي بطن امه فی أربعين يوما، ثم يكون علقة مثل ذلك، ثم يكون مضغة مثل ذلك، ثم يرسل الله إليه الملك فينفخ فيه الروح، ويؤمر بأربع كلمات: برّقه، وأجله، وعمله، وهل هو شقي أو سعيد...)) واته: بیگومان، هه ریه که له ئیوه چل پوژ به نوتفه یی له مندالده دایکیدا ده مینیه وه، دیسان چل پوژی تر به خوینپاره یی، ئه وسا که بووه گوشتپاره ش هه روا، واته: تانه و سی قوناغه (۱۲۰) پوژ ده بری، یاده لَئِن: چوار مانگ ده چی، ئه و جا خوی بالاده ست فره شته ده نیری و، فوی پیاده کاو، (پوچ) ده کری

به بهرینا! ئیتیر هه ره له و کاته وه چوار شتی بۆدیاری ده کری: بزق و پۆزی، ته مه ن و ئاکامیی، کار و کرده و هی، چاره نووسی (به به ختی، یان به ختیاریی) .. بوخاریی، کتاب الانبیاء ۶/۳۶۲، موسلیم. کتاب القدر، ۴/۲۰۳۶.

﴿ثم انشأناه خلقا آخر﴾ پاشان کردمانه شیوهی دروستکراویکی تر، واته: گیانمان کرد به بهردا. به لئى .. ئاده مزاد ئا به و شیوه دروستکران قورئان باس ئه کات بۆمان .. ههروهک گیانله بهرانی تر، به لām خواى گه و ره هه ندی شتی تاییبه تی به م به خشیوه و، له ئاژهل جیایکرده وه و، ئاژهل هه ره له جیگه ی خۆیدا مایه وه. وهک ئه فه رموی: ﴿تَبَارَكَ اللهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ﴾ زۆر گه و ره و پر به ره که ته ئه وخوایه ی که باشتیرینی دروستکه رانه و. هه ره ئه ویشه ده س ره نگین، چونکه غه یری ئه و ته نها وینه و نیگار ئه کیشن، به لām ئه وخوا گه و ره یه به و تنۆکه ئاوه ئه و هه موو قوناغانه ئه پری، پاشان ئه بیته ئه و مرقوه و گیان ئه کات به بهرینا! ﴿ثم انکم

بعد ذلك لمیتون﴾ پاشان به راستیی دواى ئه وه هه موو ژیان و پیرینی قوناغانه ئیوه گشت ئه مرن ﴿ثم انکم يوم القيامة تبعثون﴾ دواى بۆجاریکی تر هه ره ئیوه له روژی قیامه تدا زیندوو ده کرینه وه و گیان ده کریته وه به به رتانا.

به دیهینانی ئاسمان و باران و شین بوونی بووهک:

﴿ولقد خلقنا فوقکم سبع طرائق﴾ به راستیی ئیمه به لای سه رووتانه وه هه و نه و ئاسمانمان دروستکرد. (طرائق): به چه ند پارچه یه که ده لئى، که هه ندیکی له بان هه ندیکی بیست، یان هه ندیکی به لای سه رووی ئه و ی تریه وه بیست، خو له وانه یشه مه به ست به وه، هه و نه خولگه بیست، یان هه و نه کو مه له ئه ستیره بیست، وه کو کو مه له ی خۆر .. یان .. یان .. هتد، ئه گه رچی خواى گه و ره ش باشت درزانى به مه به ستی خوی ﴿وما کننا عن الخلق غافلین﴾ و ئیمه به ته گبیرو حکمه ت دروستمان کردوو و، هه رگیز له دروستکراوه کانیشمان غافل و بى ئاگانین ﴿وانزلنا من السماء ماء بقدر﴾ وه له و ئاسمانه وه به نه ندازه یه کی

وَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَتْهُ فِي الْاَرْضِ وَنَا عَلٰى ذَهَابٍ بِهٖ لَقَدِرُونَ ﴿١٨﴾ فَاَنْشَاْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّاتٍ مِّنْ نَّخِيلٍ وَّاَعْنَابٍ لَّكُمْ فِيْهَا فَوَاكِهِ كَثِيْرَةٌ وَّمِنْهَا تَاْكُلُوْنَ ﴿١٩﴾ وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُوْرٍ سَيِّئَةٍ تَنْبُتُ بِالذَّهْنِ وَصَبَّغَ لِّلْاَكْلِیْنَ ﴿٢٠﴾ وَاِنْ لَّكُمْ فِي الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةٌ لِّسَفِيْهِكُمْ وَمَا يَطْوِيْهَا وَلَكُمْ فِيْهَا مَنَافِعُ كَثِيْرَةٌ وَمِنْهَا تَاْكُلُوْنَ ﴿٢١﴾ وَّعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُوْنَ ﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهٖ فَقَالَ بَقُوْا اَعْبُدُوْا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرِهٖ اَفَلَا تَتَّقُوْنَ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ الْمَلٰٓئِكَةُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ قَوْمِهٖ مَا هٰذَا اِلَّا اَبْرَءُ مِثْلِكُمْ يُرِيْدُ اَنْ يَنْفَضِّلَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ لَآَنَزَلَ مَلَائِكَةً مَّا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِىْ اٰبَاۡئِنَا الْاَوَّلِيْنَ ﴿٢٤﴾ اِنْ هُوَ اِلَّا رَجُلٌ بِهٖ جَنَّةٌ فَرَّ بَصُوْا بِهٖ حَتّٰى جِئْنَا ﴿٢٥﴾ قَالَ رَبِّ اَنْصُرْنِیْ بِمَا كَذَبُوْنَ ﴿٢٦﴾ فَاَوْحٰى اِلَيْهٖ اَنْ اَصْنَعْ الْفُلْكَ بِاَعْيُنِنَا وَّوَحٰىنَا فَاِذَا جَاۤءَ اَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُوْرُ فَاَسْلَفْ فِيْهَا مِّنْ كُلِّ زَوْجٍ مِّنْ اُنْتٰیْنِ وَاَهْلٰكَ اِلَّا مَن سَبَقَ عَلَیْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ وَلَا تَخْطِیْطِیْ فِی الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا اِنَّهُمْ مُّعْرِضُوْنَ ﴿٢٧﴾

دیاریکراو، ئاومان بۆتان بارانده خوارى، به جوړى که نه ئه و نه ده زۆر بیست مه رد م بخنکئى، وه نه وه ئه و نه دیش که م بیست که: تۆمه ی زه وویی و، گژوگیاوشک ببی و نه پوی ﴿فأسکناه فی الارض﴾ ئینجا له زه ویدا له جیگه یه کی تاییبه تدا جیمان پیدا ورامانگرت و، کردمانه پاشه که وت. به ده ریچه، یان به کانی و سه رچاوه ﴿وانا علی ذهاب به لقادرون﴾ وه له هه مان کاتیشدا ئیمه ده توانین له ناوی به رین و له ناو سکی زه ویدا، یان له ناو به رده خره کاندای گومی بکه ین. به لئى ئاو سه رچاوه ی ژین و ژیانه، بۆیه ئه فه رموی: ﴿فانشأنا لکم به جنات من نخیل واعناب﴾ سا هه ره به ووی ئه و ئاوه وه گه لى باخه خورماو باخه تریمان بۆتان به دی هیئا ﴿لکم فیها فواکه کثیره﴾ له و باخانه دا میوه هاتی جوړاو جوړی زۆرمان بۆ به دیهینان ﴿ومنها تاکلون﴾ که له به ره مه کانیشیان ئه خوئ، له هاوین و زستان و وه رزه کانی تر ﴿وشجرة تخرج من طور سیناء﴾ وه هه روه ها جوړه دره ختیکیش، واتو: زه یتوون که له کیوی تووری سینادا

دیته دهر ﴿ **تَنْبِتُ بِالْأُخْضَرِ** ﴾ شین دهبی بهه لگرتنی روون و چهوری و پیخوره وه بو بخوران، واته: هر ئا بهو جوړه لهو جیگایه دا داریکی قه شهنگمان سهوز کردووه، که هه م زهیتی ههیهو، هه م روئی ئی ئه گیری بو خواردن، پیغه مبهه ع ئه فهرمووی: ((کَلُوا الزَّيْتُ وَادْنُوا بِهِ فَإِنَّهُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ))، واته: له روئی زهیت بخون و، سه ریشی پیچه ور وئارایش بدن، چونکه له درهختیکی پیروژه. أخرجه الإمام أحمد ۴۹۷/۳. ﴿ **وَإِنْ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبَرَةٌ** ﴾ به راستی له به دیهتانی مهرو بز و گاو و شتر دا په ندی فراوان و زورتان بو ههیه، که هه قوایه بیانکه به به لگه له سهه روئی خوا... ﴿ **نَسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بَطْنِهَا** ﴾ وه له وهی که له سکياندايه پیتانی دهنوشین، واته: به شیر هه کیان- که له نیوان خوین و سهرواندا پهیدا نه بی- سوودمه ند نه بن و ئه یخونه وه ﴿ **وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ** ﴾ به هره و که لکی تری زوریان بۆتان ههیه: خوری و موو کورکه کیان به کار دین بو پیویستییه کانتان ﴿ **وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ** ﴾ لیشتیان ئه خون ﴿ **۲۲ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفَلَكِ تَحْمَلُونَ** ﴾ وه له سهه ریشی هه ندی له وئاره لانهو، له سهه ریشیه کیان هه ئه گریڼ و ئه گوینزینه وه. له چه ند سووره تیکی دیکه شدا هه ندی لهو نیعمه تانه به گه لانی پیشویدا باس دهکا، له گه ل نه وه دا که به هه یچ شیوه یه کی پیریان لهو هه موو به هره نه ی خوا نه کردووه سوودیان لیوهر نه گرتن، وه که ئه فهرمووی: (وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّمْ تَكُونُوا بِالْغِيَةِ إِلَّا بِشَقِّ الْأَنْفُسِ إِنَّ رِبْكَمَ لِرُؤْفٍ رَحِيمٍ) ۷/۱۶، یان (وَلَنَلْنَاهَا لَكُمْ فَمِنْهَا رُكُوبَهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ أَفَلَا يَشْكُرُونَ) ۷۲/۳۶. خوا - بوډوونه - چوار شتی گرنگی بو نیشانه ی ده سه لات و توانایی خو ی باسکرد، تا ببه هوی پروا هیان: شیوه ی دروستکردنی ئاده میزاد، که ئه وه موو ئالو گوږه ی به سه ردا دیت: ناسمانه کان، باراندنی باران، دارو درهخت، ئاژهل و جوړه ها هوی دیکه بو که لک ئی وهرگرتن.

نوح ع ده چیته لای هۆزه که ی:

دوا ی باسکردنی ئه وه موو نازو نیعمه ته بۆئاده مزاد، ئیستاش باسیکی (نوح) ده کاو ده فهرمووی: ﴿ **۲۳ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ** ﴾ بیگومان ئیمه (نوح) ی په یامبهه رمان ع ناره لای هۆزه که ی خو ی، تاهوشیاریان بکاته وه ﴿ **فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ** ﴾ ئه وسا پیگوتن: ئه ی هۆزه که م! ته نها خوا به رست" چونکه جگه له وه یچ په رستراویکی تری راسته قینه بو ئیوه نیه ﴿ **أَفَلَا تَتَّقُونَ** ﴾ ده ئایا هیشتا ناترسن و پاریز ناکه ن له په رستنی غهیری نه وو" کو تایی ناهینن؟ ﴿ **۲۴ فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ** ﴾ جا گه وره گه وره کانی هۆزه که ی، - که خوانه ناس و بی وهر بوون- وتیان: ﴿ **مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يَرِيدُ أَنْ يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ** ﴾ ئه م (نوح) هیش هه مروقیکه وه کو ئیوه، هه یچ پله و پایه یه کی له نیوه زیاتر نیه! ئه یه وی خو ی به سه ر ئیوه دا زال بکا، جاکه وایوو وریابن! نه خه له تین ﴿ **وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَنْزَلَ مَلَكًا** ﴾ سهه رباری ئه وه ش ئه گه ر خوا ویستبای په یامبهه ریک بنیری، فریشته ی نه نار، نه که ئاده می، جا که وایه با ئه وه ره بوخوی بلی، ئیوه ش به گوئی مه که ن ﴿ **مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأُولِينَ** ﴾ ئه م قسه و باسه که نوح ئه یکا (داوا ی پیغه مبه ریتی و، په کخوا په رستی) تا ئیستا ئیمه له باوو باپیرانمانه وه نه مان بیستوه، که وایه باهر بوخوی بلی ﴿ **۲۵ إِنَّ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ بِهِ جَنَةٌ** ﴾ دیاره ئه وه هه یچ به لگه یه کی به ده سه توه نیه، سه ره رای ئه وه ش، به بوچوونی ئیمه، هه ر پیاویکه تووشی نه خوشی شیتی بووه و عه قلی تیک چوه ﴿ **قَتَرَبُّصًا بِهِ حَتَّىٰ حِينٍ** ﴾ وا باشه تا ماوه یه کی خوتان بگرن و چاوه پروان بن، هه تا شیتیه که ی نامینی یا له ناو ئه چی، یان به شکو بگه ریتوه سهه ر به رنامه و نایینه که ی ئیوه، دیاره ئه م بوچوونه یان، بوچوونیکی پووجه ل و بی ناوه پوکه، بویه خوا نه وه لامیانی دایه وه، نه بایه خی پیدان، ئینجا (نوح) یش بو ی دهرکه وت که قه وه که ی گومرای و سهه ر لیشتیواوی

چه تری رهشی به سهردا هه لداون و چاک نابن، بویه **﴿قال رب انصرني بما كذبون﴾** وتی: په روه ردگارم! ده سا یارمه تیم بدهو سه رمخه، چونکه نه وان منیان به دروژن داناو باوه پریان پی نه کردم. ئینجا خوا وه لامی دایه وه وفه رموی: **﴿فأوحينا إليه أن اصنع الفلك بأعيننا ووحينا﴾** ئیمه سروشان بو نووح کرد: له ژیر چاودیری و فرمانی ئیمه دا، که شتییه که دروست بکه **﴿فإذا جاء امرنا﴾** ئینجا هه رکه واده ی بریارمان بو له ناو بردنیا ن هات **﴿وفار التنور﴾** وئاوله ته نوور و جیگانان کر نه که یاندا هه لقولی و فره واری کرد- نه مه ش نیشانه ی له ناو بردنیا نه- **﴿فاسلك فيها من كل زوجين اثنين﴾** له هه مو جوړه گیانله به رو کائینا تیکی زیندو، جووته نیرو مییه کی بخه ناو **﴿واهلك إلا من سبق عليه القول منهم﴾** هه روه ها خیزان و کهس و کارو بنه ماله که ی خویشت، نه وانه یان

نه بیت- ژنه که ت و کوړه که ت- که پیشت بریاری غه رقبوون و تیاچوونیا ن بو دراوه **﴿ولا تخاطبني في الذين ظلموا﴾** سه باره ت به وانه ی که سته مکار بوون و باوه پریان نه هیئا، قسم له گهل مه که بو پرگار بوونیا ن **﴿انهم مفرقون﴾** چونکه به راستی نه وانه له نقوم کراوان و تیاچووان له زه ریا نه که دا **﴿فإذا استويت أنت ومن معك في الفلك﴾** جاکاتی خو ت و نه وانه ی له گهل تان له سه ر که شتییه که سوار بوون و جیگر بوون **﴿فقل الحمد لله الذي نجانا من القوم الظالمين﴾** بلی: سوپاسی ته و او و شیاو هه ر بو نه و خواجه یه و له ده ست هوژی سته مکار پرگاری کردین، له سووره تیکی تردا، نمونه ی نه وه هاتوه و نه وفه رموی: (وجعل لكم من الفلك والأنعام ما تركبون لتستووا على ظهوره ثم تذكروا نعمة ربكم إذا استويتم عليه وتقولوا سبحان الذي سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين وإنا إلى ربنا لمنقلبون) ۱۲: ۱۴/۴۲ **﴿وقل رب انزلني منزلا مباركا﴾** کاتیکیش به سه لامه ت گه یشتیت و ویستت له که شتییه که دابه زیت بلی: په روه ردگارم! له جیگایه کی پیروژو به پیت دامبه زینه و نیشه جیم بکه،

فَإِذَا اسْتَوَيْتَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفَلَكِ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (۲۸) وَقُلْ رَبِّ أَنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ (۲۹) إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ وَإِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ (۳۰) ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا آخَرِينَ (۳۱) فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ أَفَلَا تَنْقُوتُ (۳۲) وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا الْآخِرَةِ وَأُتِرْتُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا مَا هَذَا إِلَّا ابْتِرَافُكُمْ بِكُلِّ مِمَّا تَكُونُ مِنْهُ وَنَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ (۳۳) وَلَئِنْ أَطَعْتُمْ بَشَرًا مِّثْلَكُمْ إِنَّكُمْ إِذًا لَخَسِرُونَ (۳۴) أَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَغْنَوْا إِذْ يَصِفُونَ (۳۵) هِيَ هِيَ هِيَ لِمَا تَعْدُونَ (۳۶) إِنَّ هِيَ إِلَّا حِكْمَانَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ (۳۷) إِنَّ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ (۳۸) قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي بِمَا كَذَبُونَ (۳۹) قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لِّیُصِیْحَنَّ نَدِمِينَ (۴۰) فَأَخَذْتُمُ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ غُشَاءً فَبَعْدًا لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (۴۱) ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا آخَرِينَ (۴۲)

له خراپه و شه پردوور رامگره **﴿وانت خير المنزلين﴾** چونکه تو باشتړین زاتیکي بو نیشه جیگردنی به نده کانت، دهره نجام له کوړدستان که شتییه که له نگره ی گرت. **﴿إِنْ فِي ذَلِكَ آيَاتٌ﴾** به راستی له و به سه رها ته ی هوژی (نوح) دا، گهل به لگه ی عیره ت هه یه بو خاوه ن عه قله کان **﴿وإن كنا لمبتلین﴾** خو به راستی ئیمه تاقیکه ره وه بووین بو هوژه که ی نووح، ویستمان بیان نه زموینین.

تبینی: نه م به سه رها ته ی قهومی (نوح) **﴿الکذبة﴾** له نایه ته کانی (۲۵-۴۸) ی سووره تی (هوود) زیاتر روونکراوه ته وه.

داستانه کە ی عادی سه موود:

﴿^{۳۱} ثم انشاننا من بعدهم قرنا آخرين﴾ ئنجا دواى ھۆزى نوح، نه وه گەلیکی ترمان (ھۆزى عاد) بەدى ھینا ﴿^{۳۲} فارسلنا فيهم رسولا منهم﴾ ھەر لەناو خۆشیاندا پەيامبەرێکمان (ھوود) ﷺ بۆ ناردن ﴿ان اعبدوا الله مالكم من اله غير﴾ کە پێیان بڵی: ھەر خوا بەتاک و تەنھا بپەرستن، چونکە بێجگە لەو زاتە پەرستراویکی تری واتان نەبێت بۆ پەرستن بۆشی ﴿افلا تتقون﴾ دە ئایا لێی ناترسن و، پارێز ناکن ﴿^{۳۳} وقال الملا من قومه الذين كفروا وكذبوا بقاء الاخرة وافرغناهم فى الحياة الدنيا﴾ بەلام گەورە گەورە دەمراسانی ھۆزەکەى - ئەوانەیان باوەریان بە دیداری گەیشتن بە پاشەپوژ نەبوو و بە دروویان دەزانی، وە لەژێانی دۆنیا شادا نازو نەعمەتیکی زۆرمان پێدا بوون - وتیان: ﴿ما هذا الا بشر مثلكم﴾ ئەم پێغەمبەر! مەروێ کە، ھەر وەك ئێو زیا تر نەبە لەو، واتە: نە فریشتەبەو نە شتیکی تر ﴿ياكل مما تاكلون منه﴾ لەوشتانەش دەخوا کە ئێو لێدەخۆن ﴿ويشرب مما تشربون﴾ و لەوشتانەش ئەخواتەو کە ئێو لێدەخۆنەو، واتە: ھەموو سیفە تەکانی، سیفەتی ئادەمزاڤن! ﴿^{۳۴} ولئن اطعتم بشرا مثلكم﴾ ئەگەر ئێو بۆکەسیکی وەك خۆتان، ملەكچ و گوێرایەلیی بکەن و قەسەى ئی وەرگرن ﴿انکم اذا لخاسرون﴾ بێگومان ئەو کات، ئێو زیانمەندانن، سەیرکە چەندە نەزان و کەودەنن، شوێنکەوتنی پەيامبەرەن بە زیانمەندى ئەدەنە قەلەم، کەچی بت پەرستن بە قازانچ و سەرکەوتن دانهێنن؟! ﴿^{۳۵} ايعدكم انكم اذا متم وكنتم ترابا وعظاما﴾ ئایا ھوود بەلێن بە ئێو دەدا ھەرکە مردن و بوونە گل و چەند ئیسکێك ﴿انکم مخرجون﴾ سەر لەنوی زیندوو دەرکێنەو و لەگۆر دەر دەهێنن! ﴿^{۳۶} هيهات هيهات لما توعدون﴾ ھەى ھەى ھەى! لەو بەلێنانە بە ئێو ئەدرین، گوايا پاش مردن زیندوو بوونەو بێ، بەتایبەت پاش پزین و بوونە گل! ﴿^{۳۷} ان مى الا حياتنا الدنيا﴾ ژیا نمان ھەر ئەم ژیا نەى دۆنیا، جارێکی تر ژیا نەو نە ﴿نموت ونحيا﴾ دەستەبەگمان ئەمرین و، دەستەبەگى تر لەدايک ئەبن و ئەژێن، ئیتر ژیا نەو نەى تر نە ﴿وما نحن بمبعوثين﴾ زیندوو ش ناکرێنەو، واتە: زیندوو بوونەو نە دواى مردن ﴿^{۳۸} ان هو الا رجل افترى على الله كذبا﴾ جا کەوايە باوەرى پێ مەكەن، چونکە ئەو پیاو، ھەر پیاویکە درۆ لەسەرخوا ھەلەبەستى ﴿وما نحن له بمؤمنين﴾ خۆ ئێمەش ھەرگیز باوەرى پێناکەین ﴿^{۳۹} قال رب انصرنى بما كذبون﴾ ھوود - دواى ئەو ی بەتەواوى لێیان مەبووس و بێزار بوو - وتی: ئەى پەروردگارى من! دەسا یارمەتیم بدەو سەرم بخە بەسەر یانداو تۆلەیان ئی وەرگرە لەبەرەمبەر ئەو وەو کە ئەوان منیان بە درۆژن دانا ﴿^{۴۰} قال عما قليل ليصبح نادمين﴾ خوا فەرمووی: کەمێکی تر ھەر بەم زوانە - لەوسەر پێچییان - پەشیمان دەبنەو، ئەویش کاتی دیتنى سزاكەى ﴿^{۴۱} فاخذتهم الصيحة بالحق﴾ ئەوسا بە ھەق ناردەو دەنگیکی زۆر بەھیز دایگرتن و دلی بچراندن و مێشكى تەقاندن ﴿فجعلناهم غثاء﴾ و کردماننە وەك پووش و پەلاشی سەر ئاومان. راقەكەرانى قورئان ئەلێن: جبریل یەك ناردەتى بەھیزو توندی بەسەرا كردن، زەویى لەژێریانەو کەوتە لەرزە لەرزە ھەموویان بەدەما کەوتن و مردن ﴿فبعدا للقوم الظالمين﴾ دەبا دووری لەرەحمەتى خوا بۆگەلى ستەمكارى.

چەند گەل و ھۆزىکی تر:

﴿^{۴۲} ثم انشاننا من بعدهم قرونا آخرين﴾ لەدواى ئەوان چەندبەرەو گەلیکی ترمان - وەكو ھۆزى صالح و، لھووت و، شوعەیب و.. ھتد - ھینا یە کایەو، سەرەنجام ئەوانیش سەرپێچییان کردو. وەك ئەوان لەناومان بردن ﴿^{۴۳} ما تسبق من امة اجلها وما يستأخرون﴾ چونکە ھەر نەتەو گەلیك کاتى بپاریارى لەناو بردنى دەدریت، ئیتر لە ئاکامى حەتمیى خۆى نەپیش ئەکەوێ، نە دوايش ئەکەوێ، واتە: بۆ لەناو بردنى ھەموو کۆمەل و گەلیك کاتىکی دیاریى

هیه، ئیتر له و کاتهی خویه هیچ پاش و پیشیک ناکات ﴿^{۴۴} **ثم ارسلنا رسلنا تترًا**﴾ پاشان بو ههر گه ئی له وانه، په یامبه رانی خو مانمان -یه که له دوا ی یه که- ناردوه، وه که ئه م ئایه ته ش ده فره موی: (ولقد بعثنا فی کل امة رسولا ان اعبدوا الله واجتنبوا الطاغوت فمنهم من هدى الله ومنهم من حقت علیه الضلالة...) ۳۶/۱۶. ﴿**كلما جاء امة رسولها كذبوه**﴾ هه رجار ی ئوممه ت و گه لیکیان پیغه مبه ری- له خو ی بو هاتبا- زۆربه یان بپوایان پی نه کردون و به درۆزنیان دانان، وه که ئه فره موی: (یا حسرة علی العباد ما یأتیهم من رسول الا کانوا به یستهزؤن) ۳۰/۳۶. ﴿**فاتبعنا بعضهم بعضا**﴾ ئیمه ش ئه وانه مان به دوا ی یه کدا له نا و بردن به هو ی لاساریانه وه ﴿**وجعلناهم احادیث**﴾ و کردی شماننه باس و خوا سی سه رزاری خه لکی، هه رده م به داستان بۆیه کتریان ئه گێر ییه وه، وه که ئه فره موی: (فجعلناهم احادیث و مزقناهم کل ممزق) ۱۹/۳۴. ﴿**فبعدا**

لقوم لا یؤمنون﴾ ده با ئه وانه ی باوه ر نا هین هه ر دوور بن له ره حمه ت و میهره بانی خوا ی دلوقان.

کورت ه با سیکی موسا و فیره وه ن:

﴿^{۴۵} **ثم ارسلنا موسی و اخاه هارون باياتنا و سلطان مبین**﴾ له پاشان موسا و هاروونی برایمان په وانه کرده او پری به نیشانه کانمان و به لگه یه کی ناشکرا و روونه وه ﴿^{۴۶} **إلی فرعون وملائه**﴾ بۆلای فیره وه ن و پیا وه سه رزل گه وره کانی هۆزه که ی ﴿**فاستکبروا**﴾ که چی نکولی و ته که بور یان کرد له بپروا هینان "﴿**وکانوا قوما عالین**﴾ چونکه کو مه ل و گه لیکی لووت به رزو خو به زلزان بوون ﴿^{۴۷} **فقالوا انؤمن لبشرین مثلنا**﴾ جافیره وه ن و دارو ده سه ته که ی گو تیان: جانا یا ده بی ئیمه به دوو که سی وه که خو مان بپروا بیینن " که هیچیان له ئیمه زیاتر نیه!!" ﴿**وقومهما لنا عابدون**﴾ له کاتی کا هۆزو نه ته وه که شیان به گشتیی ملک هچ و خر مه تگوزار و کو یله ی خو مان؟" ﴿^{۴۸} **فکذبوهما فکانوا من المهلکین**﴾ ئینجا له دوا ی ئه وه مه موو کو شش و هه وه هه ر

مَاتَسِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجْلَهَا وَمَا يَسْتَخِرُونَ ﴿٤٣﴾ ثُمَّ أَرْسَلْنَا رَسُولَنَا تَرًا كُلَّ مَلَأَةٍ أُمَّةٍ رَسُولًا كَذَّبُوهُ فَأَتَيْنَا بَعْضَهُمْ بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ فَبَعَدَ الْيَوْمَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٤٤﴾ ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَى وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٤٥﴾ إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ ﴿٤٦﴾ فَقَالُوا أَنْتُمْ لِبَشَرِينَ مِثْلَنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَبِيدُونَ ﴿٤٧﴾ فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ ﴿٤٨﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾ وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَاهُمَا إِلَى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ ﴿٥٠﴾ يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾ وَإِنْ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ ﴿٥٢﴾ فَتَقَطَّعُوا أَرْحَامَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا كُلَّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُوا ﴿٥٣﴾ فَذَرَهُمْ فِي غَمَرَتِهِمْ حَتَّى جَاءَ ﴿٥٤﴾ أَيْحُسِبُونَ أَنَّ مِثْلَهُمْ بِهِ مِنْ مَالٍ وَبَنِينَ ﴿٥٥﴾ نَسُاعٌ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٦﴾ إِنْ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ هُمْ يَأْتِيَتْ رَبِّهِمْ بُؤْسُونَ ﴿٥٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ رَبِّهِمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٥٩﴾

باوه ریان پی نه کردن و به درۆزنیان دانان و ده رنه جامیش یاخی بوون، چوونه پرزی تیاچو وانه وه ﴿^{۴۹} **ولقد آتينا موسى الكتاب**﴾ بیگو مان له دوا ی فه وتان دنی (فیره وه ن) نامه ی ته ورات -که پر بوو له حوکم و بریار- به موسا مان به خشی ﴿**لعلهم يهتدون**﴾ به لکو قه و مه که ی ریده رکه ن و به ری راستدا بپو ن ﴿^{۵۰} **وجعلنا ابن مريم و امه آية**﴾ هه روه ها کو په که ی مه ریهم "عیسا" و دایکی مان کردنه نیشانه و به لگه یه کی گه وره له سه ر ده سه لاتی خو مان، چونکه عیسا بی باوک له دایک بوو، دایکی شی بی ئه وه ی میژد بکات عیسا ی لی بوو!! ﴿**وآویناهما إلى ربوة ذات قرار ومعین**﴾ و هه ر دوو کمان له گرد و جیگایه کی به رزی (بیت المقدس) هه وانه وه نیشته جی کردن، که شوینی قه رار گرتن و هه وانه وه، ئاوی له بهر رو یشتووی تیدا بوو.

پاک خور بن و ناکار چاک بن:

﴿ **يا ايها الرسل كلوا من الطيبات واعملوا صالحا** ﴾ وتمان: ئەي پەيامبەرەن! ھەر لە خۆراکی پاک و ھەلال بخۆن و، بەردەوام کاری چاک ئەنجام بدەن، واتە: پەيامبەرەنمان گشت بەو جوړه پێنمایی کردوون، کەواتە ئوممەت و گەلە کەیشیان دەبێ ھەروا ڕەفتار بکەن ﴿ **اني بما تعملون عليم** ﴾ بێگومان من زاناو ئاگادارم بەو کارو کردەوێیە ئێو دەیکەن، دیارە ئەمە ھەر پەشەییەکی گەورەیشە لە ئوممەت و گەلانی ھەموو پەيامبەرەن (عليهم الصلاة والسلام) بۆیە ھەریەکەیان ھەولێ زۆری داوێ کە ھەر لە رەنجەشانی خۆی نان بخوات، وەک ئەفەرموی: ((مامن نبی إلا رعى الغنم، قالوا: وانت يارسول الله؟ قال: نعم، كنت ارضاها على قراريط لأهل مكة)) ھەموو پێغەمبەرێک شوانیی مەرپو پەزی کردووە، وتیان: مەگەر تۆش ئەي پێغەمبەری خوا! فەرمووی: بەئێ منیش، لەبەرەمبەر شەش یەکێ درەمیەکەو (مەرم بەخێو دەکرد) بۆخەڵکانی مەککە. أخرجه البخاری فی کتاب الاجارہ ۱۴۴/۴. وە ھەروا فەرموویەتی: ((إن داود عليه السلام كان يأكل من كسب يده)) أخرجه البخاری کتاب البیوع ۳۰۳/۴، واتە: بێگومانە داوود پێغەمبەر ھەمیشە لە کرد و کوشتی دەستی خۆی نانی دەخوارد! ﴿ **وان هذه امتكم امة واحدة** ﴾ وە بەراستی ھەر ئەمەشە ئایین و بەرنامە ی تاک و تەنھای ئێو ئەي پەيامبەرەن کە ھەر یەک ئایین و یەک بەرنامە یە بۆ بانگ کردنی خەڵکی بۆ پەرستنی یەک تاکە خوا، ھەرچەند لە ھەندێ ئەحکامی فەرعیدا جوړه جیاوازییە کە ھەیە، بەلام لەعقیدەو ئایدۆلۆژیدا ھەموویان یەکن ﴿ **وانا ربکم فاتقون** ﴾ و من پەروردگاری ئێو، جا کەوا یە ھۆشیار بن، لەسەرپێچی و، نافەرمانی من خۆپاریزن ﴿ **فقطعتوا امرهم بینہم زیرا** ﴾ کەچی لەباتی یە کگرتن و یە کپریزبون لەناو خۆیاندا، کارو فەرمانی ئایینە کەیان بچر بچر کرد و بوونە چەند گروپ و دەستە یە کەو، ھەر گروپەش پێگا و پێبازیکی بۆ خۆی ھەڵبژارد! ﴿ **کل حزب بما لیدہم فرحون** ﴾ ھەموو دەستەو گروپێک بەو بەرنامە یە ی لایانە خوشتال و دلخۆشن، بۆیە بە ھەر پەشەو ئەفەرموی: ﴿ **فذرہم فی غمرتہم حتی حین** ﴾ ئەي پێغەمبەر! وازیان ئێ بیئە با تاماوە یە ک لە زەلکاوی نەفامی و غەفلەتی خۆیاندا قەتیس بمێنن، ئەوجا ئەوکاتە چاک ئەزانن چییان پێدەکەم ﴿ **ایحسبون انما نمدہم بہ من مال وبنین** ﴾ ناخۆ ئەوان پێیان وایە کە بەو مال و مندالە پێیان دەبەخشین ﴿ **یسارع لہم فی الخیرات** ﴾ دەمانەوی بە پەلە لەو نێعمەتانە بەرھەورێان بکەین؟ ﴿ **یل لا یسرعون** ﴾ نەخێر، ئەوانە تێناگەن، ئەگینا مال و مندال نیشانە ی چاکی و پێز لێنان نیە، بە لکو بۆ تاقیکردنەوێ.

خێرخوازان بناسە:

جا دوا ی ریسوا کردنی ئەوانە ی بوونەتە چەند دەستەو تاقمێک، دێتە سەر وەسفی ئەوانە ی کە بەراستی شیایو مال و مندال پێدانن و یە کپریزیشن، وەک ئەفەرموی: ﴿ **ان الذین ہم من خشية ربہم مشفقون** ﴾ بێگومان ئەوکەسانە ی کە ھەمیشە لە بەرپەروردگاریان دلێان دەرستی ﴿ **والذین ہم بأیات ربہم یؤمنون** ﴾ ئەوانە ش کە بەگشت بە لگەکانی پەروردگاریان باوەر دەکەن ﴿ **والذین ہم برہبہم لا یشرکون** ﴾ ئەوانە ش کە ھەرگیز ھاو بەش بۆ پەروردگاریان دانانن ﴿ **والذین یؤتون ما آتوا** ﴾ و ئەوانە ش و ھەقە ببەخشن لەو مالە ی خوا پێیداو، دەبەخشن ﴿ **وقلوبہم وجلة** ﴾ کەچی ھیمن دلێان دەلەرزێ ﴿ **انہم الی ربہم راجعون** ﴾ لەگەرانیەو یان بۆلای پەروردگاریان، واتە: ئەترسن لەو رۆژدا کارەکانیان باتل و پووچەل بیئ ﴿ **اولئک یسارعون فی الخیرات** ﴾ ئەوانە ی ئەو وەسفانە یان تێدایە، کەسانێک لە ئەنجامدانی کارە چاکەکاندا - لەبەر رەزامەندی خوا - ھەمیشە بە تالووکەن و پەلە ئەکەن ﴿ **وہم لہا سابقون** ﴾ وەبۆ ئەنجامدانی کارە چاکەکان، لە خەڵکی تر لە پێشتەن.

دادومریی خواو بیباری موشریکان :

﴿ **ولا تكلف نفسا إلا وسعها** ﴾ ئهركی به پیئی توانا نه بی نایخهینه سهر کهس ﴿ **ولدينا كتاب ينطق بالحق** ﴾ دوسیوه نامه ی هه مووکه سیکمان بو تۆمارکردنی کردوه کانیان لایه که به راست و هه قگو یانه قسه ئه کات، ههر به پیئی ئه وهش تۆله و پاداش ئه درینه وه ﴿ **وهم لا يظلمون** ﴾ وه هیچ جوړه سته میکیشیان لینا کری ﴿ **بل قلوبهم فی غمرة من هذا** ﴾ به لکو بی باوه رانی قورهیش له مه دلیان خافل و بی ناگیاه و سهریان دهرناچی و تیناگهن ﴿ **ولهم اعمال من دون ذلك** ﴾ وه بیجگه له وهش چه ند کارو کرده وه یه کی ناپه سه ندونا به جییان هه یه ﴿ **هم لها عاملون** ﴾ که هه میشه ئه نجامی ئه دهن ﴿ **حتى إذا اخذنا مترفيهم بالعذاب** ﴾ تا ئه وکاته ی که خه لکه خوشگوزهرانه کانیان

دوچارو گرفتار ئه کهین به سزای دوا روژی قیامهت، له دنیا شدا گه لی جار دوچار دهن ﴿ **إذا هم يجارون** ﴾ ئیتر ئه وکاته له پر نه عره و هاوریان لی بهر ئه بیته وه، وه هاواری وه حشیی بیابانه کان، وه خوا له جییه کی ترده هه رشه دهکا و ئه فهرموی: (وذرنی والمکذبین اولی النعمة و مهلهم قلیلا) ۱۱/۷۳. یان ده فهرموی: (کم اهلکنا من قبلهم من قرن فنادوا ولات حين مناص) ۳/۳۸. ﴿ **لا تجاروا اليوم** ﴾ له قیامهتدا پییان ئه لئین: ئه مرۆ ئیتر ئیوه به هیچ جوړی هاوار مه کهن ﴿ **انکم منالا تنصرون** ﴾ چونکه بیگومان ئیوه له لایه ن ئیمه وه کو مه کی نا کرین ﴿ **قد کانت آیاتی تتلی علیکم** ﴾ چونکه به راستیی ئه وکاته ی نایه ته کانی ئیمه تان به سه ردا ئه خوینران وه ﴿ **فکنتم علی اعقابکم تنکصون** ﴾ ئیوه هه مووتان پاشه و پاش ئه کهشانه وه، وه خوا خوئی له جییه کی ترده ئه فهرموی: (ذلکم بانه إذا دعی الله وحده کفرتم و ان یشرک به تؤمنوا فالحکم لله العلی الکبیر). ﴿ **مستکبرین به** ﴾ له به رامبه ریاندا خوتان زۆر به زل ئه زانی ﴿ **سامرا تهجرون** ﴾ بیجگه له وهش به درییازی شه وو

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَاءً آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ رَجَلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦١﴾ أُولَٰئِكَ يَسْعَوْنَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَيِّئُونَ ﴿٦٢﴾ وَلَا تَكْلَفْ نَفْسًا وَلَا وَسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٣﴾ بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمْرَةٍ مِنْ هَٰذَا وَلَهُمْ أَعْمَلٌ مِنْ دُونِ ذَٰلِكَ هُمْ لَهَا عَمِلُونَ ﴿٦٤﴾ حَتَّىٰ إِذَا أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِم بِالْعَذَابِ إِذَا هُمْ يَجْتَرُونَ ﴿٦٥﴾ لَا يُجْتَرَوْنَ الْيَوْمَ إِنَّا كُنَّا نُنصَرِّوْنَ ﴿٦٦﴾ فَذَٰكَاتِ ءَايَاتِي تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلَىٰٰ أَعْقَابِكُمْ تُنْكَصُونَ ﴿٦٧﴾ مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَمِرًا تَهْجُرُونَ ﴿٦٨﴾ أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُمْ مَآلٌ يَأْتِ ءَابَاءَهُمْ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٩﴾ أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٧٠﴾ أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُم بِالْحَقِّ وَكَثُرَ الْحَقُّ كَرَاهُونَ ﴿٧١﴾ وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ بَلْ أَنِصْنَهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٧٢﴾ أَمْ تَسْأَلُهُمْ خُرَافًا فَخَرَجَ رِبًّا سَخِرَ وَهُوَ خَيْرُ الرَّزْقِينَ ﴿٧٣﴾ وَإِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٤﴾ وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنُكَوِّنُكَ ﴿٧٥﴾ وَلَوْ رَضُّهُمْ

شه وگاریش له دهوری کابه دا داده نیشتن و سه بارهت به قورنان و به په یامبه ر ﷺ هه رقه سی خراپ و نابه جیتان ئه کرد ﴿ **أفلم يدبروا القول** ﴾ شاخو ئه وان تینه فکان له م گوفتاره، واته: له قورنان، تا به و هویه وه بزائن کتییکی مؤعجیزه له لای خوا وه ندیانه وه یه؟ ﴿ **أم جاءهم مآل یات آباءهم الأولین** ﴾ یان ئه و بانگه وازه ی پیغه مبه ره ی ها تو وه بۆلایان، نامویه به بانگه وازه کانی پیغه مبه رانی پیئشو، که باپیرانیان پییان گه یشتوون؟ واته: ئه و بانگه وازه ش موحه ممه د (پیغه مبه ر) ها تو وه پیئی، ههر له جوړو چه شنی بانگه وازی پیغه مبه رانی پیئشو، که به باپیرانیان نامۆنه بووه ﴿ **أم لم يعرفوا رسولهم فهم له منكرون** ﴾ یاخود ئه وه یه که په یامبه ره که ی خو یان نه ناسی بوو که چه نده به ره وشت و راستگوو کردار شیرین بووه، بویه ئاوا درئی ده وستن و نکولی ئه کهن؟ خو ئه وهش وانیه، چونکه چاک ئه یناسن، که چ ره وشت به رزیکه ﴿ **أم يقولون به جنة** ﴾ یاخود ئه لئین شیته و جن دهستی

لیوه شاندهوه؟! ﴿بل جاءهم بالحق﴾ نا، هرگیز وانیه، به لکو ئه به ئایینیکی هه ق و راستیی بۆلای ئهوان هاتوه
﴿واكثرهم للحق كارهون﴾ به لام زۆربه یان هه قیان پینا خو شهو، سه خله تن پیی ﴿ولو اتبع الحق أهواءهم﴾ ئه گهر
هه ق و راستیی خوا دواى ههوا و ئاره زووی ئهوان كه وتبا، چۆنیان پیخو شبا، هه ق ئاوا بووبا ﴿لفسدت السموات
والأرض ومن فیهن﴾ بیگومان نیستا سیسته می ناسمانه کان و زهوی و ههر دروستکراویکی تریش تیا یاندا به،
دهشیواو تیکده چوو، چونکه بوونه وهر له سه ر بناغه ی دادپه روه ری و دادگه ری دامه زراوه، نه ک به ئاره زووی ئهوان
بیئت، چونکه هه ندی شت هه رچه ند ناهه قی و سته می ش بیئت هه ربه لای ئهوانه وه حه ق! وه ک خوا ئه فهرمو ی: (لوکان
فیهما آلهة إلا الله لفسدتا) ۲۲/۲۱. ﴿بل اتيناهم بذكرهم﴾ له حالیکدا ئیمه قورئانی کمان پیدان که به هه ق ئاموزگارییان

دهکا ﴿فهم عن ذكرهم معرضون﴾ که چی ئهوان له وه پوو
وه رده گین ﴿ام تسالهم خرجا﴾ یان له به رامبه ر ئه وه وه
که تو ئیسلامیان بۆباسده که یه ت، داوا ی مزه و هه زینه یه کیان
لیده که یه ت، تائه وانیش به روا نه هیئن؟! ﴿فخراج ربك خير﴾
خۆئه وه ش نه بووه، چونکه کرێ و مزه ی په روه ردا گرت له
هه مووشتیک چاکتره، وه کو خوا خۆی له سووره تیکێ تردا
ئه فهرمو ی: (قل ما سالتکم من اجر فهو لکم ان اجری إلا علی
الله) ۴۷/۳۴. یان وه ک ئه فهرمو ی: (قل ما اسألكم علیه من
اجر وما انا من المتكلفين) ۸۶/۲۸. ﴿وهو خير الرازقين﴾
وه ئه ویش باشت رینی پۆزیده رانه ﴿وانك لتدعوهم إلى
صراط مستقیم﴾ وه بیگومان تۆبانگیان هه ربۆ ریگا و ریبازی
راست و دروست ده که یه ت، که ئایینی پیروزی ئیسلامه،
که واته ئه و په یامبه ره زۆر شایسته یه که ئیوه دوا ی بکه ون
﴿وان الذين لا يؤمنون بالآخرة﴾ ئهوانه ش که باوه ر به
روژه که ی تر (ئاخیره ت) ناهینن ﴿عن الصراط لناکبون﴾ ئه وه
له ریگا و ریبازی راست لاده دن، ئه گینا چۆن ئابه و شیوه یه
ئه توان مله ملی بکه ن؟ ﴿ولو رحمناهم وكشفنا ما بهم من

﴿ولو رحمناهم وكشفنا ما بهم من ضر للجوا في طغيتهم
يعمّهون﴾ (۷۵) ﴿ولقد أخذناهم بالعذاب فما استكانوا لربهم
وما ينضروا﴾ (۷۶) ﴿حتى إذا فتحنا عليهم بابا دا عذاب شديد
إذا هم فيه مبلسون﴾ (۷۷) ﴿وهو الذي أنشأ لكم السمع والأبصار
والأفئدة قليلا ما تشكرون﴾ (۷۸) ﴿وهو الذي ذرأكم في الأرض
والإية تحشرون﴾ (۷۹) ﴿وهو الذي يحيي ويميت وله اختلاف
الليل والنهار أفلا تعقلون﴾ (۸۰) ﴿بل قالوا مثل ما قال
الآلأول﴾ (۸۱) ﴿قالوا آءأذا متنا وكُنَّا ترابا وعظما آءأنا
لمبعوثون﴾ (۸۲) ﴿لقد وعدنا نحن وءآبآؤنا هذا من قبل إن هذا
إلا أسطير الأولين﴾ (۸۳) ﴿قل لمن الأرض ومن فيها إن
كنتم تعلمون﴾ (۸۴) ﴿سيقولون لله قل أفلا تذكرون﴾ (۸۵)
﴿قل من رب السموات السبع ورب العرش العظيم﴾ (۸۶)
﴿سيقولون لله قل أفلا نلقون﴾ (۸۷) ﴿قل من بيده
ملكوت كل شئ وهو مجيد ولا يحقر عليه إن
كنتم تعلمون﴾ (۸۸) ﴿سيقولون لله قل فأن تسحرن﴾ (۸۹)

ضر﴾ خو ئه گهر له گه ل ملمانیکردنیاندا ره حمان پیکردبان و ئه و نا په حه تی وه لایه شمان له سه ر لا بردبان، واته:
گرانی و بی بارانیمان له سه ر لا دابان ﴿للجوا فی طغیانهم یعمهون﴾ هه ربه سه رگه رانی له سه رکه شی خویان ملیان
دهنا و ده مانه وه ﴿ولقد أخذناهم بالعذاب﴾ به راستیی به سزای جوړاو جوړیش قارمان لینگرتن، واته: (به لا و گرانی و
قات و قرییمان به سه ریاندا) ﴿لما استكانوا لربهم﴾ که چی له گه ل ئه وه شدا به رامبه ربه په روه ردا گریان نه ملکه چ بوون
و ﴿وما يتضرعون﴾ نه کرووزانه وه، بۆ لا بردی سزا که، به لکو هه ر درێژه یان به خراپه و خراپه کاری خویاندا، ئه گینه
خوا وه لامی ئه دانه وه ﴿حتى إذا فتحنا عليهم بابا ذا عذاب شديد﴾ تا کاتی که ده رگای سزایه کی توندو قورسیان
لیده که ی نه وه ﴿إذا هم فيه مبلسون﴾ ئیتر هه موو تییدا نا ئومید ده بن، واته: به چه ند جوړه سزایه ک تا قیما نکرده وه،
که چی هه ر که لکی نه بوو، تاسه ره نجام دوو چاری سزای سه ختی قیامه ت ده بن، ئیتر له هه موو ده رگایه کی خیر و

چاگه بى ھىواو ناھومىد دھىن. له (بوخارىي) و (موسلىم) دا ھاتوو: كاتى كه قورھىش نافەرمانى و، سەرپىچىيان له پىغەمەركرد ﷺ، نزاى شەپرى لىكردن و فەرمووى: ((اللهم اعننى عليهم بسبع كسبع يوسف)) خوايه! به ھەوت سالى وشكە سال (واتە: ھەوت سالى بىبارانى وگرانى) وەك ھەوت سالەكەى (يوسوف) يارمەتيم بەدو سەرمخەبەسەرياندا، چاپاش دوچار بوونيان لەخواپارەنەو، بەلام چونكە راستبىر نەبوون، خوا وەلامى ئەدانەو و نەھات بەھانايانەو. ^{۷۸} ﴿وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ﴾ ھەرئەوزاتەيە كه ھىزى بىستى و بىنىن وئامىرى ئاوەزو دلى پىدان، تا بەھەر يەك لەوانە لە بوونەو، باشتەر تىبگەن و ورد بىنەو و دلىيان بەدەنى و، سەرئەنجام گوێرايەلى خوا بن ﴿قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ﴾ كەچى ئىو لە چاوەو گش نىعمەتانەدا زۆر كەم سوپاس وشوكرانە بژىرى دەكەن! ^{۷۹} ﴿وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ﴾ ھەر ئەويشە ئىو وەك تۆو لەم زەوييەدا بلأو پىكرد ﴿وَالِيَهُ تَحْشُرُونَ﴾ وەرلاى ئەويش كۆدەكرىنەو، بۆ حىساب و پاداش و تۆلە، پاش پەراگەندەيىتان ^{۸۰} ﴿وَهُوَ الَّذِي يَحْيِي وَيَمِيتُ﴾ ھەر ئەويشە ژىن دەبەخشى و، مردوان زىندوو دەكاتەو، زىندوانىش ئەمرىنى ^{۸۱} ﴿وَلَهُ اخْتِلَافُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ جىاوازى شەو و پۆژ، ئال و گوپو، زىاد و كەمكردىيان و بەدوا يەكھاتنىيان، ھەر بۆئەو. ئەك كەسىكى تر ﴿أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ دەى ھەر تىناگەن و ژىرىتان ناخەنگەر؟ ئالىن زاتىك خاوەنى ئەو ھەموو دەسەلاتە بى، ئەى چۆن لىيانىەت سەر لەنوى مردوان زىندوو بكاتەو؟! ^{۸۲} ﴿بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْأُولُونَ﴾ نەخىر، ژىرناپن و تىناگەن، بەلكوئەمانىش ھەر ئەو دەلەين كە پىشىنانيان گوتيان ^{۸۳} ﴿قَالُوا: إِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا﴾ گوتيان: باشە! ھەر كە مردىن و بووينە گل و ئىسكە پزىو ^{۸۴} ﴿إِنَّا لَمَبْعُوثُونَ﴾ ئاخو بۆجارىكى تر زىندوو دەكرىنەو؟! ديارەئەوان شتىوا زۆر بەنەگونجاو و دور دەزانن ^{۸۵} ﴿لَقَدْ وَعَدْنَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا هَذَا مِنْ قَبْلُ﴾ خو بى سۆئەم بەلەينى زىندوو بوونەو، ھەم بەخۆمان و ھەم بە باپىرانىشمان - پىش ھاتنى موخەمەد ﷺ - پىدرا ﴿إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ﴾ ئىمە دلەيان كەئەم قسانە گش پرو پالانتەو ھەلبەستراوى پىشىنانە، لەو بەولەو شتىكى تر نى، خواش لەسەر زمانى ئەوان، لەچەند سەورەتىكى ترد ئەفەرموى: ﴿إِذَا كُنَّا عِظَامًا نَخْرًا قَالُوا تِلْكَ إِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ﴾ ۱۲-۱۱/۷۹. يان دەفەرموى: (وضرب لنا مثلا ونسى خلقه... ۷۸/۳۶).

موشرىكىش ددان بە (رەبوبييەت) دا دەنى:

^{۸۶} ﴿قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا﴾ پىيان بلى: ئەى موخەمەد! ﷺ باشە! زەوىى و گشت ئەوانەى لەزەوييدان و دەژىن ھى كىيە؟ "كى دروستى كردون و، لە نەبوونەو ھىناونى خانەى بووكانەو؟ ﴿إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ ئەگەر ئىو ئەزانن، ئادەى پىم بلەين، ديارەچارىيان نى ھەر دەبى راستىەكان بسەلمىنن، بۆيە لەو لەمدا ^{۸۷} ﴿سَيَقُولُونَ لِلَّهِ﴾ دەلەين: ئەوانە ھەموو مۆلك و تايبەتمەندى خوان ﴿قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ پىيان بلى: جا كە ئاوايە، ئەى بۆ بىر ئاكەنەو، تا بزانن زاتىك دەسەلاتى ئاواى ھەبى، ھەر ھەمان دەسەلاتىشى دەبى بۆزىندوو كردنەو ^{۸۸} ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾ پىيان بلى: ئەى كى پەروردگارى ھەوت ئاسمانەكانە؟ ئەى كى پەروردگارى (عرش) ى مەزن و گەورەيە؟ لەكوئايى سەورەتەكە دەفەرموى: ((رب العرش الكريم)) ^{۸۹} ﴿سَيَقُولُونَ لِلَّهِ﴾ ديسان گش دەلەين: ھەر خوايە پەروردگارو بەدەيھىنەريان ﴿قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾ پىيان بلى: باشە! ئىتر بۆ لەخوا ناترسن، تا ھاويەش و ھاوئەلى بۆ دانەنن؟ ^{۹۰} ﴿قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ پىيان بلى: ئەى دەسەلاتى گش بوونەو بەدەست كىيە ﴿وَهُوَ يُحْيِي وَلَا يَجَارُ عَلَيْهِ﴾ وەك ئەو پەناى پەناخواز دەدا و، دژى ئەو پەنا نادىت ﴿إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ ئەگەر ئەزانن كىيە؟ ئادەى پىم بلەين. ^{۹۱} ﴿سَيَقُولُونَ لِلَّهِ﴾ ديسان دەلەين: ھەر بۆ خوايە ﴿قُلْ فَاَنى تَسْحَرُونَ﴾ پىيان بلى: دەسائەى

چون فریو ده خون و چاوتان له ناستی راستییه کان به ستر او؟ ﴿**۹۰** **بَلْ أَتَيْنَاهُم بِالْحَقِّ**﴾ به لکو ئیمه راستی و مه قمان بویان هیئا، ﴿**وَانْهَم لَكَادِبُونَ**﴾ نه وان دروزنن که ده لئین: خوا مندا ل و هاوبه شی هیه.

خوا شه ریکی نییه:

خوای گه وره له م نایه تانه دا حاشاده کا له دانانی شه ریک و هاوبه ش بوی، و هکو ده فهرموی: ﴿**۹۱** **مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ**﴾ خوا هه رگیز مندا لی بو خوی هه لنه بزار دوو، جا نه و که ی پیویستی به مندا ل هیه، تا مندا ل بو خوی بگریت؟ ﴿**وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ**﴾ و هیچ په ستر او یکیشی نه کردوو به شه ریک بو خوی، هه ر خو یه و تاک و ته نیایه ﴿**إِذَا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ**﴾ خو نه گه ر هاوبه شی بوو با - و هک نه وان پییان وایه - نه و ده مه هه ریه ک له و خویانه ده چووبه لای

دروستکراوی خو یه وه، بو خوی سه په رشتی ده کردو نه و سا یاسای بوونه وهر تیگ ده چوو، و هکو ئیستا نه ده ما ﴿**وَلَعَلَّ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ**﴾ و هه ندیکی زال ده بووبه سه ر هه ندیکا، و هک پاشاکانی دنیا، جا که ئیستا هیچ شتیکی و نابینری، مانای وایه هه ر خوییه کی تاک و ته نیایه هیه ﴿**سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ**﴾ خواتاک و ته نیایه، بیخه وشه بیگه رده، له نه و شتانه ی نه وان و هسفی خوی پیده که ن و، ده لئین هاو ل و مندا لی هیه ﴿**۹۲** **عَالَمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ**﴾ له گش نهینی و نادیار، ناشکرا و دیار، زانا و به نا گایه ﴿**فَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ**﴾ جا که و ابو خوا به رزه و، له سه رووی نه و شتانه ویه موشریکان ده یانکه نه شه ریک و هاوبه ش و هاوتای.

فه رماندان به پیغه مبه ر، به پارانه وه به رله هاتنی سزا:

خوای کار دروست فه رمان به پیغه مبه ر ده دا که له کاتی به لا و ناره حه تییدا بپاریته وه و دو عا بکات: و هکو ده فهرموی: ﴿**۹۳** **قُلْ رَبِّ إِمَّا تُرِينِي مَا يُوعَدُونَ**﴾ بلی: نه ی په روه ر دگاری من! نه ر هه ر ده بی بری له و سزایه م نیشان

بدیهیت که هه ر ده شه ی پیده که یته له و خوانه ناسانه، واته: نه ر سزادان و، منیش له ژیندا بووم ﴿**۹۴** **رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ**﴾ په روه ر دگاره که م! مه مخه ره ریزی خه لکانی سته مکاره وه، له فه رمو و ده یه کدا هاتوو و ده فهرموی: ((وَإِذَا أَرَدْتَ بِقَوْمٍ فَتْنَةً، فَتَوَفَّنِي إِلَيْكَ غَيْرَ مُفْتُونٍ)) پینشه و (نه حمه د، ترمزی). ﴿**۹۵** **وَإِنَّا عَلَىٰ أَنْ نُرِيكَ مَا نَعْمَدُ لِقَادِرُونَ**﴾ و خو به راستی ئیمه ده توانین نه و سزاو توله یه ی نه وانه ت نیشان بدیهین که به لئیمان پیداون، به لا م له به ر هه ر بریارو حیکمه تیگ بیت که خو مان نه یزانین نه و نجامی نه و هه ر ده شه یه دوا نه خه یین بو روژی به ری، هه تا به لکو مناله کانیان باش بین.

بَلْ أَتَيْنَاهُم بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿۹۰﴾ مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذَا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿۹۱﴾ عَالَمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿۹۲﴾ قُلْ رَبِّ إِنَّمَا تُرِينِي مَا يُوعَدُونَ ﴿۹۳﴾ رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿۹۴﴾ وَإِنَّا عَلَىٰ أَنْ نُرِيكَ مَا نَعْمَدُ لَهُمْ لَقَادِرُونَ ﴿۹۵﴾ أَدْفَعْ بِأَلْتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةِ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ﴿۹۶﴾ وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيْطَانِ ﴿۹۷﴾ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ ﴿۹۸﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ ﴿۹۹﴾ أَلَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿۱۰۰﴾ فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿۱۰۱﴾ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ، فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿۱۰۲﴾ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ، فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿۱۰۳﴾ تَلَفَحَ وَجُوهُهُمُ النَّارَ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ﴿۱۰۴﴾

ئینجا بۆ تیکه لیکردنی مهردم به شیوازیکی خواپه سه ندانه خوای کارپه وان ده فره موی: ﴿**ادفع بالتي** **هي أحسن السيئة**﴾ هه میشه ئه ی پیغه مبه را هول بده له گه لیاندا به جوانترین و چاکترین شیوه پال به خراپه وه بنی. واته: ههردم به کرداری جوان و شیرین له گه ل بته رسته کانی هۆزه که تدا، رهفتار بکه و چاوپۆشیان لی بکه، له سووره تیکی تردا هاتوو وه ده فره موی: ﴿**ادفع بالتي هي احسن فاذا الذي بينك وبينه عداوة كأنه ولي حميم** وما يلقاها إلا الذين صبروا...﴾. ﴿**نحن اعلم بما يصفون**﴾ ئیمه باشت ئه زانین به وه ی ئه وان ده یلین و وه سفی تو ی پیده که ن، دهره نجامیش پاداشتیانی له سه ر ده دینه وه، جا که وایه تو بی تاقه ت مه به لیان، به لی چاکه کردن له گه ل خراپکاراندا به لای نه فسه وه شتیکی زۆر قورسه و، شهیتان سه د گرفت ی بۆدروست ده کات، بۆیه خوا به پیغه مبه ره فره موی: ﴿**وقل رب اعوذ بك من همزات الشياطين**﴾ بلی پهروهردگاری من! په نا به تو ئه گرم له تیکوتاندن و دنه دنه و وه سه وه سی شهیتانه کان که به ره و کاری خراپ بمبه ن و نه هیلن له به رامبه ری خراپه وه چاکه بکه م ﴿**واعوذ بك رب ان يحضرون**﴾ و خۆشم هه ره به تو ئه سپیرم ئه ی پهروهردگارم! که ئه وان بینه لاه وه بۆ تیکدانی کاره کانم. (وه لیدی کوپی وه لید) وتی: ئه ی پیغه مبه ری خوا! گه لی جار هه ست به ته نیایی و بی تاقه تی ئه که م، ئه ویش فره موی: ((**اذا اخذت مضجعك فقل: اعوذ بكلمات الله التامة من غضبه وعقابه وشر عباده، ومن همزات الشياطين وان يحضرون**)) کاتی چوو ته سه رجیگه که ت بۆخه و ئه م دوعایه بخوینه، ئیتر بیگومان هه رگیز ئه وانه لی ت نزیك نابنه وه و، ناشتوانن هیچ جو ره زیانیکت پی بگه یه نن.

حالی کافران له سه ره مه رگدا:

حالی به دحالی حاشاکه رانی دینی ئیسلام له گیانه لالا دا، له م چه ن ئایه تانه دا راده گه یه نی و، ده فره موی: ﴿**حتى إذا جاء احدهم الموت**﴾ خوانه ناسان هه ره درێژه به کاری خراپ و بی بروایی خو یان ئه دن تا کاتی مردن یه خه ی یه که به یه که یان ده گریت و ئه حوالی ئاخیره تی بۆ ناشکرا ده بی ﴿**قال رب ارجعون**﴾ ئه وسا ئه لی: پهروهردگارم! بمگیره وه بۆ دنیا ﴿**لعلی اعمل صالحا فیما ترکت**﴾ به شکو ئه و کاره چاکه ی کاتی خو ی له ده ستم چوو ه بیکه م ﴿**كلا إنها كلمة هو قائلها**﴾ نه خیر! هه رگیز ئه و داخوازیه جیبه جی نابیت، ئه ویش هه ره قسه یه و- ئه و به نا چاری- ده یكات ﴿**ومن ورائهم برزخ إلى يوم یبعثون**﴾ وه تا پۆژی زیندوو ده کړینه وه له مه پهریکی زۆر گه وریان له پیشدایه و ناتوانن بگه رینه وه بۆ دنیا، واته: هه رگیز ناگه رینه وه هه ره له سزاشدا ده بن. (ته فسیری ئیبن که سیر) ده لی: ﴿**قال مجاهد: البرزخ: الحاجز مابین الدنيا والآخرة. وقال محمد بن كعب: البرزخ: ما بین الدنيا والآخرة، ليسوا مع اهل الدنيا يأكلون ويشربون، ولا مع اهل الآخرة يجازون بأعمالهم. وقال ابو صخر: البرزخ: المقابر، لاهم فی الدنيا ولا هم فی الآخرة، فهم مقيمون إلى يوم یبعثون**﴾. واته: پاش مردن حاله تی (به رزه خ) یان دی، ئه ویش نه وه ک حاله تی قیامه ته ، تا پاداش و تۆله وه رگرن، نه وه ک باری دنیا شه، تا خۆراک و ئیسراحه تی هه بی.

کاروکرده وه ی مرو ف کیشانه ده کړی:

﴿**فإذا نفخ في الصور**﴾ ئینجا کاتی له جاری دووه مدا، فوکره به شه یپوردا، بۆ زیندوو بوونه وه ﴿**فلا انساب بینهم يومئذ**﴾ ئیتر له به ره قورسی و ناره حه تی ئه و رۆژه یه، هیچ نه سه ب و خزمایه تییه که له نیوانیاندا ناخوینرته وه، چونکه هه رکه سه ی سه رقال و سه رگه رمه به کاری خو یه وه، په رده ژی نییه، تا ئاوهر به لای خزمه که یه وه بداته وه، ته نها کرده وه ی چاک و بروای چاک که لکی ده بی بۆی ﴿**ولا يتساءلون**﴾ و له یه کتریش نا پرسن، چونکه هه ریه که کاری خو ی هه یه، به و شیوه یه که خوا ده فره موی: ﴿**يوم یفر المرء من أخيه، وامه وایه**﴾ ۳۵/۳۴/۸۰.

﴿ **فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ** ﴾ نینجا ئەو کە سەهێ تای تەرازووی کێشانە ی کردە و هەکانی قورس و سەنگین بێ ﴿ **فَاُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ** ﴾ ئەو ئەوانەن سەرفرازو پزگاردەبن ﴿ **وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ** ﴾ هەر کە سێکیش تەرازووی چاکە ی سووک بێ، واتە خراپەکانی لە چاکەکانی زیاتر بێت. ﴿ **فَاُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ** ﴾ ئەمانە ئەو کە سەنەن زیانیان بە خۆیان گەیانندوو و گوێراو بەدبەختبوون و خۆیان لە کێس چوو ﴿ **فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ** ﴾ بەهەتا هەتا ییش لەدۆزەخدا ئەمیننە و هەرگیز پزگاریان نابێت ﴿ **تَلْفَحْ وَجُوهُهُمْ النَّارُ** ﴾ شۆلەو بێسە ی ئاگر چرو چاویان دەبرژێنێ و ﴿ **وَهُمْ فِيهَا كَالْحُوتِ** ﴾ و لێو هەکانیشیان هەلەدەچرچێ. لە فەرموودە یە کێشدا هاتوو: (تَشْوِيهِ النَّارُ فَتَقْلَصُ شَفَتُهُ الْعُلْيَا حَتَّى تَبْلُغَ وَسَطَ رَأْسِهِ، وَتَسْتَرْخِي شَفَتُهُ السُّفْلَى حَتَّى تَضْرِبَ سُرَّتَهُ) رواه احمد والترمذي وقال: حسن غريب. واتە: ئاگر روومەتیان دەبرژێنێ و، لێو هەکانی سەر وویان هەلەدەچرچێ و، ئەو وێتەو بۆ تەو قەسەریان و، لێو خوارەو هیشیان بەردەبێتەو تا دەگاتە ناوکیان! دۆزەخییەکان ددان بە بەدبەختی خۆیاندا دەنێن:

خوا لەدوای ئەو سزا قورس و سەختە ی روژی قیامەتەیان، سەرکۆنەو سەرزەنشتیان دەکاو دەفەرموێ: ﴿ **الَمْ تَكُنْ آيَاتِي تَتْلَىٰ عَلَيْكُمْ** ﴾ ئایا کاتی خۆی لە دنیا دا ئایەتەکانی ئێمەتان بە سەردا نەدەخوێنرایەو؟ ﴿ **فَكُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ** ﴾ کەچی لە گەل ئاشکراو روونیشیاندا ئێو هەر بپرواتان پێ نەکردن؟ ئەوجا وائەزانن ئەگەر پێ ئێ بنێن بەو کارەیان پزگار دەبن و بەهەمەند ئەبن، بۆیە: ﴿ **قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا** ﴾ بەکە ساسیە کەو دەلێن: پەرەردگارمان! نەگبەتی و بەدبەختی بەسەرماندا زال بوو ﴿ **وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ** ﴾ وگەلێکی گوێراو سەرلێشیواو بووین ﴿ **رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا** ﴾ پەرەردگارمان! لەو ئاگرە دەرمانکەو بۆ دنیا مان وەگێرە ﴿ **فَإِن عَدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ** ﴾ ئەنجا ئەگەر ئەمجارەش گەڕاینەو بۆ بێ بپوایی، بەراستی ئێمە کە سانیکی سەمەکارین، لەو ئەچی پرسیارە کە ی سەرەو هەر بۆ خەم و خەفەتخواردن بێت، نەک بۆ وەلام و توێژ، بۆیە ﴿ **قَالَ اخْسِئُوا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونَ** ﴾ خوا دەفەرموێ: دوورکەو نەو و قسەم لە گەل مەکن ﴿ **إِنَّهٗ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ** ﴾ کاتی دەستە یە کە بەندەکانم ئەیانوت: ﴿ **رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا** ﴾ پەرەردگارمان! ئێمە بپوای دامەزراومان بەتو هینا، جا تۆیش لێمان خۆش ببە ﴿ **وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ** ﴾ وەبەزەهیت پیا مانا بێتەو، چونکە تۆ چاکترین زاتیکی کە لەهەموو میهرەبانێک میهرەباتری، دەلێن: ئەو تاقمە ئەو داوایانە (بیلال و صوهیب و خەبباب و...) بوون، کە (ئەبوجەهل) گالته ی پێ دەکردن. بەلام تا پوژی قیامەتیش هەر موسلمانێک گالته ی پێ بکری هەر وایە ﴿ **فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سُخْرِيًا** ﴾ ئێو کردتان بەمەسخەری خۆتان ﴿ **حَتَّىٰ اتَّسَوْكُم ذِكْرِي** ﴾ هەتا خەریکبوونتان بێ گالته پێکردن ئەو، ناوی میان لەبیر بردنەو ﴿ **وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ** ﴾ و بەردەوام بەوان

الَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُلَىٰ عَلَيْكُمْ فَتُكَلِّمُونَهَا تَكْذِبًا ﴿١٠٥﴾ قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ ﴿١٠٦﴾ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عَدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ ﴿١٠٧﴾ قَالَ اخْسِئُوا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونَ ﴿١٠٨﴾ إِنَّهٗ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٠٩﴾ فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سُخْرِيًا حَتَّىٰ اتَّسَوْكُم ذِكْرِي وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ ﴿١١٠﴾ إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا أَنَّهُمْ هُمُ الْفَآئِزُونَ ﴿١١١﴾ قُلْ لِّمَن لِّسْنُ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ﴿١١٢﴾ قَالُوا الْبَيْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسَلِّ الْعَادِينَ ﴿١١٣﴾ قُلْ إِنْ لِّسْنُ إِلَّا قَلِيلٌ لَّوْ أَتَاكُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾ أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عِشْيًا وَأَنْتُمْ إِلَىٰ الْبَيْنَا لَا تَرْجِعُونَ ﴿١١٥﴾ فَعَلَىٰ اللَّهِ أَلَمُكَ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴿١١٦﴾ وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهٗ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿١١٧﴾ وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١١٨﴾

سُورَةُ الْمُؤْمِنُونَ

پیده‌کنین ﴿^{۱۱۱} اِنِّی جَزِیَّتَهُمَ الْیَوْمَ بِمَا صَبَرُوا﴾ جا با بزائن ئه‌مرو منیش - له‌م پوژده سه‌خته‌دا - پاداشتم دانه‌وه به‌هوی ئارام و خوگرتنیانه‌وه ﴿^{۱۱۲} اَنَّهُمْ هُمُ الْفَاقِرُونَ﴾ که تهنه‌ا ئه‌وانن سه‌ربه‌رزو به‌ختیار جا له‌دوای ئه‌و ریسوایی و سه‌ر شوپیه‌یان هه‌ندی پرسپاری تریان ئی ئه‌کری: ﴿^{۱۱۳} قَالَ کَم لَبِثْتُمْ فِی الْاَرْضِ عَدَدَ سَنَیْنٍ﴾ ئه‌وسا خوای گه‌وره ئه‌فه‌رموی: ئه‌ری چهند سال له‌زه‌ویدا مانه‌وه، واتووشی ئه‌و خه‌جاله‌تییه بوون و ئیستاش داوای گه‌رانه‌وه ئه‌که‌ن؟ ﴿^{۱۱۴} قَالُوا لَبِثْنَا یَوْمًا اَوْ بَعْضَ یَوْمٍ﴾ جا له‌به‌ر سه‌ختیی روژه‌که ده‌لین: ئیمه هه‌ر روژیک، یا که‌متر له‌روژیک ماینه‌وه ﴿^{۱۱۵} فَسَلِّ الْعَادِیْنَ﴾ جا له‌حیسابگران بپرسه، چونکه ئیمه له‌به‌ر سزای خو‌مان هیچمان له‌بیر نه‌ماوه ﴿^{۱۱۶} قَالَ اِنْ لَبِثْتُمْ اِلَّا قَلِیْلًا﴾ خوا ئه‌فه‌رموی: له‌راستییدا ئیوه زو‌ر که‌ماونه‌ته‌وه له‌چاو روژه‌کانی قیامه‌دا، هه‌رچه‌نده بووبیت ﴿^{۱۱۷} اَنکُمْ کُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ﴾ خو ئه‌گه‌ر ئیوه سه‌ره‌نجامی کوفرو تاوان و ئه‌ندازه‌ی ماوه‌ی مانه‌وه‌تان له‌دنیا‌دا زانیبا، باوه‌رتان ده‌هیناو گویرایه‌لیتان ده‌کرد، هه‌تا ئه‌مرو ئاوا گیروده‌بین. ئینجا بو سه‌ره‌نشست و سه‌ره‌دخستیان ئه‌فه‌رموی: ﴿^{۱۱۸} اَفحَسِبْتُمْ اَنَّمَا خَلَقْنَاکُمْ عَبَثًا﴾ ئایا پیتان وابوو به‌گه‌مه‌و بی هوده دروستمان کردوون ﴿^{۱۱۹} وَاَنکُمْ اِلَیْنَا لَا تَرْجَعُوْنَ﴾ و‌قه‌تیش بۆلای ئیمه ناهینرینه‌وه بو‌توله‌و پاداش؟! ﴿^{۱۲۰} فَتَعَالٰی اللّٰهُ الْمَلِکُ الْحَقُّ﴾ مه‌زنایه‌تی و به‌رزوی و بلندی هه‌ر بو خوای پاشاو فه‌رمانه‌ه‌وای هه‌قه، زو‌ر له‌وه‌ش به‌رزتره که ئه‌وان گالته‌ی پی بکه‌ن، هه‌ر ئه‌وه پاشا، هه‌ر ئه‌وه راست و دروستبیز. هه‌رچی شته به‌ده‌ستی ئه‌وه ﴿^{۱۲۱} لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ﴾ هیچ په‌رستراویکی هه‌ق جگه له‌و زاته نیه ﴿^{۱۲۲} رَبِّ الْعَرْشِ الْکَرِیْمِ﴾ ئه‌ر خو‌ی خاوه‌نی‌عه‌رش‌ی به‌دیکوره.

خو‌انه‌ناس پزگاری نابی:

خوا هه‌ر شه له‌و که‌سانه ده‌کا، شه‌ریک وهاوتای بو‌دا‌ده‌نین، بۆیه ده‌فه‌رموی: ﴿^{۱۲۳} وَمَنْ یَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ﴾ ئه‌وه‌ی له‌گه‌ل خو‌ادا هانا بو‌خوایه‌کی تر ده‌بات و، ده‌یپه‌رستی ﴿^{۱۲۴} لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ﴾ هیچ به‌لگه‌یه‌کیش نیه له‌ سه‌ر شی‌او‌ی بو‌په‌رستنایه‌تی ﴿^{۱۲۵} فَاِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ﴾ ئه‌وه هه‌ر په‌رسینه‌وه‌ی کارو کرده‌وه‌کانی لای په‌روه‌ر‌دگاریه‌تی، وه‌نایگه‌یه‌نیت به‌به‌ختیاری، چونکه کافرو بیباوه‌ره ﴿^{۱۲۶} اِنَّهٗ لَا یَفْلَحُ الْکَافِرُوْنَ﴾ ده‌خو بیباوه‌ره‌کان هه‌رگیز به‌ختیارو پزگار نابن، به‌لکو تهنه‌ا بپرواداران پیرو‌زو به‌ختیار ئه‌بن، وه‌ک له‌سه‌ره‌تای سووره‌ته‌که‌دا فه‌رموی: (قد افلح المؤمنون...) لی‌ره‌ش‌دا فه‌رموی: (اِنَّهٗ لَا یَفْلَحُ الْکَافِرُوْنَ). ﴿^{۱۲۷} وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ﴾ ده‌سا ئه‌ی موحه‌مه‌د ﷺ رووبکه‌ره خواو بلی: ئه‌ی په‌روه‌ر‌دگاری من! بمه‌خشه و، به‌زه‌ییت پی‌مدا بیته‌وه ﴿^{۱۲۸} وَاَنْتَ خَیْرُ الرَّاحِمِیْنَ﴾ چونکه هه‌ره‌ته‌وی چاکترینی به‌به‌زه‌ییان.

ئیمه‌ش له‌کو‌تاییدا ئه‌لین: (اللهم اغفر لنا وارحمنا برحمتک ال‌تی وسعت کل شی‌ء یا ارحم الراحمین، اللهم آمین).
زو‌ریش شوکرانه بزیرم بو‌خوا، له‌به‌رامبه‌ر ته‌واو کردنی ته‌فسیری ئه‌م سووره‌ته‌ی (مؤمنینون) ه.

*** **

۲۴- سوورہتی (نور) ۱۰

مہدہنیہو (۶۴) نایہتہ

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

ئەم سوورەتەش گرنگییەکی تەواو دەدات بە لایەنی بێبارو ئەحکام، ئاڕاستە، رەوش، هەندێ کاروباری تری گشتیی، تایبەتی، بۆ ئەوەی موسلمانان بە (تاک و کۆمەل) ئەو لەسەری پەرورەدە بکری، جگە لەوەیش چەندین ئاڕاستە تایبەت بە خێزانەوی تێدا یە. ئەم سوورەتە ئاداب و نەڕیتی کۆمەلایەتی رۆشن دەکاتەو، چ بۆ کاروباری تاکێ کەسیتی، چ بۆ گشتیی، وەک مۆلەت وەرگرتن بۆ هاتوچوو رۆیشتنە مالی یەکتەر، چاو گرتنەو لە ناستی

نامەحرەم، پاراستنی عەرەت لە جۆی حەرەم.. یاساغ کردنی تێکەلی نیوان ژن و پیاوی نامەحرەم، ئینجا ئەو بنەمایانەش کە دەبێ بونیادی خێزانی موسلمان و، مالی موسلمانێ لەسەر بینا بکری، وەک راگرتنی دەست پاکیی و داوین پاکیی، پاک و خاویینی و "خوداپۆشین و کپ کردنەوی هیزی رابواردن و، پێی هەلخلیسکاندن و قایم و مەحکەم پێی داگرتن لەسەر شەریعەتی خوا، دوور کەوتنەو لەو شتانه کۆمەل و کۆمەلگە دەروخین.

لەم سوورەتەدا: هەندێ لە تۆلە شکاندن سەنووهر شەریعیەکان باس دەکری " وەک: زینا و شەرئال پێسی، بوختان کردن (قذف)، نەفرین کردنی ژن و پیاو لە یەکتەر (ملاعنة)... دیارە گشت ئەم یاسایانە بۆ پاراستنی کۆمەلگە دەبێ لە فەساد و خراپەو پیشووی و تێکەڵبوونی رشتەو نەژاد و دابەزینی رەوشتی پیروژ.

لەم سوورەتەدا گەرەترین لایەنی کۆمەلگە (خیزان) لە هەر مەترسییەک رەوی تێ بکات و بەرەو رووخان بیبات دەپاریزی، ئیتر لەو لایشەو هەلنانی مەرو بۆ رەوشتی بەرزو قەشەنگ با بوەستی.

بە کورتیی: ئەم سوورەتی (نور) بە تەنیاخۆی بەسە بۆ هەر خیزانی بێهۆی بە سەرپەرزی بژی و، ژیاانی سەربلندانە بەسەر ببا، بۆیە پێشەوا عومەر خوا لێی رازی بێ بۆخەلکی کوفەیی نووسی: (علموا نساءکم سورە النور)، ژنەکانتان ئەو ئیمانداران فیرو سوورەتی (نور) بکەن. بەم شیوەیەش دەست پێ ئەکات: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ * **سورە انزلناها** ﴿ئەمە سوورەتیکی زۆرگرنگی قورئانە و، "پەرە لەچەندین یاسای قەشەنگ، ئیمە بۆ تۆمان نار دۆتە خواریوە ئەو پیغمبەر﴾ (و فرضناها) وە گەلێ فەرمان و یاسامان تێیدا بێبار داوہ ﴿وانزلنا فيها آیات بینات﴾ وە چەندان نایەتی ئاشکرا و رونی "تەشریع" ییمان تێیدا نار دۆتە خواریوە جا کەواتە ئەم سوورەتە هەر

سُورَةُ النُّورِ

النُّورُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ النُّورِ أُنزِلَتْ وَأُتِلَتْ فِيهَا آيَاتُ يَنْتَ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ
 (۱) الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَشَهِدَ عَدَاؤُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ (۲) الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ (۳) وَالَّذِينَ يُؤْمِنُ بِالْغَيْبِ وَهُمْ لَا يُؤْتَوْنَ بِأَرْبَعَةِ شَهَادَةٍ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا يَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ (۴) إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِن بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ (۵) وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شَهَادَةٌ إِلَّا أَنفُسُهُمْ فَشَهِدُوا بَعْضُهُمْ أَرْبَعَةَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ (۶) وَالْخَمْسَةَ أَنْ لَعْنَتُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَذَّابِينَ (۷) وَيَدْرَأُ عَنْهَا الْعَذَابَ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَذَّابِينَ (۸) وَالْخَمْسَةَ أَنْ غَضَبَ اللَّهُ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ (۹) وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ (۱۰)

إِنَّا نَزَّلْنَاهُ

۲۴۰

بۆ خویندنهوه نیه، به لکو بۆ یاساو بهرنامه و کارپیکردنیشه **﴿لعلکم تذکرون﴾** تا به لکو بیرکهنهوه و نامۆزگاری پێ وهرگرن و، به پێی نایه تهکانی ههریه که ی ئهم سوورته رهفتار بکهن، به لێ پاش ئهوه " ئهم سوورته بهوشیوهیه ده رگای له خۆی کرده وه.

زینا که رانی (میروژن) ههریه که سه د تازیانه یان لێدهن:

ئینجا دێته سه ر باسی تاکه تاکه ی یاساکان، وه له سنوور و حوکمی زیناکه رانه وه ده ست پێ ئه کات: **﴿الزانیة والزانی فاجلدوا کل واحد منهما مائة جلدة﴾** ئه و کچ و کوڕه ی زینا و شهروال پێسی ئه کهن، ده بی له ههریه که یان سه د جه لده "شهلاق" ی ئی بدهن. ئه مه تۆله ی هه ر که سی که (نیر، یان می) پێشتر به شیوه ی شه رعی جوت نه بووی (واته: کچ و کوڕ) بن، به لām ئه و که سانه ی که به یه که گه یشتن " له نیکا حیکمی سه حیحدا " وه ئازادو، ژیرین، پێگه یشت و(بالغ) بن، موسو لمان بن، ئینجا زینا بکهن، ئه وه ده بیته بهرده باران بکرین **﴿ولا تأخذکم بهما رافه فی دین الله﴾** نابێ به زه دی و نه رم و نیانی و سوژ بتانگری له بهرام بهر ههریه که له و دوانه وه له راپه راندنی حوکمی خوا دا، واته: له کاتی جی به جی کردنی بریاری خوا دا، توندوتیژین و به زه بیته یان به زیناکه راندا نه یه ته وه، بهوشیوهیه ژماره ی شهلاقه کان، یا بهرده بارانه که، وه کو خۆی جی به جی نه کهن **﴿ان کنتم تؤمنون بالله والیوم الآخر﴾** ئه گه ر ئیوه باوه رتان به خوا و به روژی دوا یی هه یه **﴿ولیشهد عذابهما طائفة من المؤمنین﴾** جا بۆ ئه وه ی ئه و دوانه پتر ئیشیان پێ بگات و، خه لکیش په ند وهرگرن، باکو مه لێ له برواداران ئاماده ی سزاکه یان بین و بیبنن " دیاره ئه و خه لکه ئاماده بووه تازو رتر بیته چاکتره، هه رچه نه د به ئاماده بوونی چوار که سیش جی به جی ئه بی، ئینجا بۆ پتر قیزه ون کردنی زینا و، سووک کردنی زیناکاران ئه فهرموی: **﴿الزانی لا ینکح الا زانیة او مشرکه﴾** پیاوی زیناکه رو شهروال پێس هه رده بی ژنی زیناکه روداوین ته پ، وه یان موشرک و بتپه رست ماره بکات بۆخۆی، چونکه ئافره تی شه ریفه و داوین پاک هه رگیز هاوشانی ئه و نیه، که واته زیناکه ران له کوژی برواداران ئه چنه ده ره وه **﴿والزانیة لا ینکحها الا زان او مشرک﴾** ژنی زیناکار و داوین ته ریش، وه پیاوی زیناکار و، موشرکیش هه روا ئه بی **﴿وحریم ذلك علی المؤمنین﴾** بیگو مانه ئه و جوړه شوو کردنه و " ماره کردنه ی ژنانی زیناکاران " له سه ر برواداران داوین پاک هه رامکراوه. چونکه زینا گه وه ی تێدا یه، قورئانیش ئه یه وی له نیوان موسلمانان و ئه و تاقمه دا گشت په یوه نذیه که پچیرینی.

روونکردنه وه یه که: ئیمامی (ئین که سیر) ئه لێ: ئهم نایه ته ی: (الزانی لا ینکح الا زانیة او مشرکه..) یه وه کو نایه تی (۲۵/ ۴): (محصنات غیر مسافحات ولا متخذات اخدان) هه روا وه کو نایه تی: (۵/ ۵): (محصنین غیر مسافحین ولا متخذی اخدان..) وایه. واته: تابکری پیاو " ژنی داوین پاک ماره بکات، ژنیش تابوی ده ست بدا شوو به پیاوی داوین پاک بکاو، دووریش بیته له دوست گرتن و داوین پێسی، به لām ئیمامی ئه حمه د- خوالی خوش بیته - له و نایه ته وه ئه لیت: ژنی زیناکار تا ته و به نه کا، پیاوی داوین پاک نابێ ماره ی بکا، ئه گینه ماره ی نایه ت، وه هه ره وها ژنی داوین پاکیش نابێ شوو به پیاوی داوین پێس بکا، تا ئه ویش ته و به یه که ره وان و دروست نه کا، جا ئه مه یه مانای **﴿وحریم ذلك علی المؤمنین﴾**. وه له (سننی ئه بی داود / کتاب النکاح) ۲/ ۲۲۱ له (ئه بی هورهیره) وه ها تووه: پیغه مبه ر **﴿فهرموویه تی: ((لا ینکح الزانی المجلود الا مثله))** پیاوی زیناکه ری شهلاق لێ دراو، هه رده بی ژنیکی قامچی لێ دراوی وه کو خۆی ماره بکات، نابێ ژنیکی تر بینیت. به لām (ئه بوو عه بدول قاسم) له کتیی (الناسخ

والممنسوخ) دا ئەلئ: ئەو ئایەتە: ﴿وَحَرَّمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾ بە ئایەتی (وانكحوا الأیامی منكم) نەسخ بوئەو، وە
 ھەر ئیمامی (شافعی) یش دانی بەو دا ناو و دەشلیت: ئەو ئایەتە سەراوئەو.
 بوختان کردن بو ژنانی داوین پاک:

ئینجا بۆ زیاتر پاراستنی ناموس و شەرفی موسلمانان بە گشتیی "خوای گەورە ئەفەرموی: ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ
 الْمُحْصَنَاتِ﴾ ئەو کەسانەش کە ژنانی داوین پاک (یا پیاوانی داوین پاک) تۆمەت بار ئەکەن بە زیناوہ ﴿ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا
 بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءٍ﴾ پاشانیش چوار شایەت ناهینن بۆ چەسپاندنی داواکەیان ﴿فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً﴾ دەبی ئەوانە
 ھەشتا شەلاقیان ئی بدن تاجاریکی تر بە ناھەق و ناڕەوا نامووسی خەلک لەکەدارو بریندار نەکەن ﴿وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ
 شَهَادَةً أَبَدًا﴾ ھەتا ھەتاشە نابئ شایەتیشیان بۆ شتی تر ئی وەرگرن" ﴿وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ ئا ئەوانەن لە سنوور
 ڤەر چووان" ولای خوا بە فاسق ئەدرینە قەلەم" ﴿إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا﴾ مەگەر ئەوانە ی دوا ی ئەو
 کارە درێو ناشرینە پەشیمان دەبنەو کردەو کانیشیان چاک دەکەنەو، جاریکی تریش ناگەرینەو بۆ ئەو کارە
 ﴿فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ ئەو بیگومانە خوا بۆ ئەو جۆرە کەسانە زۆر لیبوردە یە، زۆریش میەرەبانە. "زانایان
 کیشەیان لەو دا ھە یە: ئایا ئەو ئیستیسنا یە- إلا الذین تابوا- کوئی بریارەکان ئەگریئەو؟ جا ھەریە کە یان
 لەو بارەو قسە یە ئەکات، ھەندیکیان ئەلین: ھەر سی بریارە کە ی لە کۆل ناکەوئ: (شەلاق)، وە ھەمیشەش ھەر
 فاسقەو نابئ بە شایەت، مەگەر پەشیمان ببیتەو لە ناو خەلکیشا بلئ: بە راستی قلان- کە من بوختانم بۆ کرد-
 کە سیکی پاکە، بۆ ئەو ی بە تەواو شوینەواری ئەو بوختانە نەمینئ لە ناو مەردەو دا، لەو لاشەو ئابرووی ئەو
 خیزانە بگەریتەو. بەلئ تا ئیستا باسی پاراستنی شەرفی موسلمانان بوو بە گشتیی. ئیستاش باسی ئەو کەسانە
 ئەکات ھاوسەر و ژنی خوایان بە زیناو شەروال پیسی تاوانبار ئەکەن: ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ﴾ ئەو کەسانەش
 کە تۆمەتی زینا و شەروال پیسی دەدەنە پال ھاوسەرانیان ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ﴾ لەھەمان کاتدا بیجگە
 لە خوایان شایەتی تریان نییە شایەتیان بۆ بدن کە ئەو ژنە زینای کردوہ "چونکہ چوار شایەت پیویستە بۆ
 ئیسا ی زینا ﴿فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ﴾ جا بۆ ئەو ی ئەو ھەشتا شەلاقە ی لە کۆل بکەوئ- ئەگەر شایەد
 نەبوو- ئەبی ھەریە کە لەو جۆرە پیاوانە چوار جار بە ناو خواو شایەتی بدات و سویند بخوات بە خوا ﴿إِنَّهُ لَمِنَ
 الصَّادِقِينَ﴾ بلئ: بە راستی من لە راستگو یانم "کە ئەلیم ئەم ژنەم زینای کردوہ" وە بە چاوی خۆم تاوانە کە ییم
 بینوہ ﴿وَالْخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ﴾ پینجەم جاریش بلئ: نەفرینی خوام لەسەر بیئت ئەگەر
 لە درۆژنانیش بم "بە کورتیی: ھەر کات کابرایە کە لە ژنە کە ی خوی خانەگومان کەوت و تۆمەتباری کرد بە زینا، ئەبی
 بیبات بۆ لای دادوہری ئیسلام، ئەو جا دادوہریش چوار ئەشەدو بیلای پی بکیشئ کە لەو قسانە دا راست ئەکات،
 جا بۆ جاری پینجەم نەفرین لە خوی بکات، ئەگەر بوختان بکاو درۆ بکات، جا ئەگەر ژنە کە بیدەنگبوو بەردەباران
 دەکرئ. ئینجا ئەو کاتە بە لای ئیمامی شافعی و زۆریکی تر لە زانایانەو ئەو ژنە ی بە ھەتا ھەتایی ئی حەرام ئەبیئت و،
 دەبی مارەییە کەشی بە تەواو ی بداتی، لە پاشان ژنە کە بەردەباران ئەکری و، پیاو کەش رزگاری ئەبی" بەلام لەگەل
 ئەویشدا خوای دلۆقان دەر فەتیشی بۆ ژنە کە ھیش تووتەو، کە پاش سویندی ئەو پیاو دەتوانئ دیفاع لە خوی
 بکات، وە ک ئەفەرموی: ﴿وَيَدْرَأُ عَنْهَا الْعَذَابَ﴾ سزا لەسەر ئافرەتە "قەزف کراو کەش" "لەئەبریئت و" "سزانداری"
 ﴿أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ﴾ کە ئەویش چوار جار شایەتی بدات" سویند بە خوا بخوات و ئەشەدو بیلای بکیشئ
 ﴿إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ﴾ کە میردە کە ی لە درۆژنانەو، "درۆش ئەکات زینای داوئە پالم" ﴿وَالْخَامِسَةُ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ

علیها ﴿وَبُو جَارِی پینجه مین ژنه که بلیت: خهشم و قینی خوام له سه ربیت **﴿إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾** نه گهر نهو میردم له راستگو یان بیت و منیش زینام کرد بیت وه له دوا ی نه مه دادوهری نیسلام لیکیان جیا ده کاته وهو بو هه تا هه تایی لیک حه رام ده بن له وته ی ئیمامی شافعی و زورترینی زانایاندا وه ژنه که هه موو ماریه که شعی ده که وی. **﴿وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَیْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ﴾** خو نه گهر فهزل و میهره بانیی و ره حمی خوا نه بو بوا له سه رتان، وه وهش نه بوا یه که خوا زور تهوبه وه رگره وله کارزان و کار جوانیشه ئیوه تووشی نار هه تیی نه بوون و زوربه ی کاروبارتان لا قورس ده بوو. (ئین که سیر) نه لیت: نه م ده نایه ته ی خواره وه: (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ) سه بارت به دایکی موسلمانان (خاتوو عایشه رضی الله عنها) هاتوونه ته خواره وه، نهو کاته دووروه کان نه خشی بو هتانیکی گه وره یان بو کیشا: جا خوا ی گه وره یش جل

جلاله نهو کاره ی به لاهو شتیکی زور قورس و نار هه ته بوو.

بوختان بو خاتوو عایشه (خوا لئی رازی بی):

نهو جا بو دیفاع و به رگری له ناموس و شه رفی په یام بهر **﴿لَهُ سَهْرِيْكَ دَه نَایَه تَه نِیْرَی وَ نَه فِه رَمَوِی: ﴿۱۱﴾﴾**

﴿إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عَصَبَةٌ مِّنْكُمْ﴾ بیگومان نه وانه ی که نهو

دروو بوختانه گه وره یان هه لبه ست، کو مه لیک بوون له

خوتان **﴿لَا تَحْسِبُوْهُ شَرًّا لَّكُمْ﴾** وا مه زان نهو رووداو وه بو

ئیوه شهرو خراپه **﴿بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ﴾** به لکو چاک وخیره

بو تان ئیوه "به ویاسایه له ناینده دا ناموسی ملیونه ها

موسلمان نه پاریزری و" به رگری ئی نه کری... که و ابو زور

چاکه بو تان، چونکه له لایه که وه دورژنایه تی بی بروا کانتان

بو ده رکوت" که تاچ نه ندازه یه که نه یانه وی ئابرووی نهو

بنه ماله و خیزانه پاکانه بهرن، شه رفی نهو بنه مالانه

بشکینن.. چاکه بو تان، چونکه خوا ی گه وره به دوا ی

یه کدا (۱۰) نایه ت ده نییری بو دیفاع له ناموسی داوین

پاکان **﴿لِّكُلِّ أَمْرِئٍ مِّنْهُمْ مَا أَكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ﴾** بیگومان

﴿إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنْكُمْ لَا تَحْسِبُوْهُ شَرًّا لَّكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ أَمْرِئٍ مِّنْهُمْ مَا أَكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿۱۱﴾ وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ ﴿۱۲﴾ وَلَوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَٰئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَذِبُونَ ﴿۱۳﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿۱۴﴾ إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ يَا فَأُوْهًا مَّا لَيْسَ لَكُم بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّئًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ ﴿۱۵﴾ وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَنَكَ هَذَا مَبْتَذَنٌ عَظِيمٌ ﴿۱۶﴾ يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿۱۷﴾ وَبَيِّنَ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿۱۸﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الدِّينِ أَمْثَلُهُمْ عَذَابُ أَلِيمٍ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿۱۹﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ زَوَّافٌ رَّحِيمٌ ﴿۲۰﴾

هه ریه که ش له وانه چهند لهو گونا هو تاوانه به شداره" به شیک تاوانی تایبه تی له نه ستوی خویدایه "واته: هه رکه سه

چه نده کو ششی بو کردبی به نه ندازه ی شه وهش تو له وه شه گری" **﴿وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ﴾** نهو که سه شه که

سه رو کایه تی به شیک زوری نهو تاوانه یه ی کرد (کو په که ی سه لول) **﴿لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾** سزایه کی سه خت و گه وره ی

بو هیه چونکه هه نهو کاته (سه فوان) وشتره که ی ئی نه خوپی و خاتوو عایشه شه له ناو که ژاو ده کدا بوو، کو په که ی

سه لول له ناو خه لکیکی زوردا وه ستابوو و پرس ی نه مه کی یه؟! وتیان: عایشه ی خیزانی په یام بهر **﴿وَتِی: نه مه سویندی بیت به پاکی نه گه راوه ته وه! ﴿۱۱﴾ لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ﴾** بوچ کاتی ئیوه شه و ده نگوو تومه ته تان بیست

﴿ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا﴾ پیوان و ژنانی بروادار گومانی چاکیان به یه کتر نه برد **﴿وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ﴾** ونه یانگوت: ناشکرایه نه مه بوختان و درو یه کی زل و روونه، هه ر وهک (نه بوو شه یوب) و خیزانه که ی وتیان.

بهائی ثوانه (کوپه کھی سہ لول) ونموونه یان له زووه وه له مه لاسدابوون بۆ شکاندنی بنه ماله ی په یامبه ر **﴿۱۳﴾** **﴿لولا جاؤا علیه بأربعة شهداء﴾** نه ی بۆ چ بوختانچییه کان چوار شایه دیان نه هیئا بۆسه لماندنی داواکه یان **﴿فإن لم یأتوا بالشهداء﴾** نه وسا که هر شایه تیان نه هیئان **﴿فأولئك عند الله هم الكاذبون﴾** ئیتر دیاره که نه وانه به لای خواوه درۆزن^{۱۱}، دیاره نه مه هره شهیه که بۆه موو بوختانچییه ک، به تایبته بۆ نه هلی ئیفک **﴿۱۴﴾** **﴿ولولا فضل الله علیکم ورحمته فی الدنيا والآخرة﴾** خو نه گهر فهزل و میهره بان ی خوا نه بوایه له سهرتان له دونیا وه قیامه تدا **﴿لمسکم فیما افضتُم فیهِ عذاب عظیم﴾** توشی سزایه کی گهره ی سهخت ده بوون له سهرته و درۆیه له سهری چوون **﴿۱۵﴾** **﴿إذ تلقونه بالسفکم﴾** کاتی ده مادم نه و درۆیه تان له زمانی یه کتر وهرته گرت و له یه کترتان نه پرسى **﴿وتقولون بأفواهم ما لیس لکم به علم﴾** و به ده متان دهات و هیچ زانیاریه کیشتان پی نه بوو **﴿وتحسبونه هینا﴾** پیشتان وابوو هه روا شتیکی بچوک وئاسانه! **﴿وهو عند الله عظیم﴾** به لام نه و بوختانه به لای خواوه زورنا قول و گهره بوو **﴿۱۶﴾** **﴿ولولا إذ سمعتموه قلتم ما یكون لنا ان نتکلم بهذا﴾** بۆچی کاتی گویتان له و بوختانه وه بوو نه تانگوت: ئیمه بۆمان نییه نه م قسه یه بکهین **﴿سبحانک هذا بهتان عظیم﴾** نه بوایه (سبحان الله) تان بکر دایه و، سهرتان سوپر بمایه له و تروو بوختانه و بتانوتایه: نه مه تومت و بوختانیکی زورنا قول و گهره یه!! بۆ هاوسه ری په یامبه ر **﴿۱۷﴾** **﴿یعظکم الله ان تعودوا لمثله أبدا﴾** خوا ناموزگاریتان نه کات که هه رگیز کاری ناوا دووباره نه که نه وه **﴿ان کنتم مؤمنین﴾** نه گهر ئیوه برودارن بن **﴿۱۸﴾** **﴿ویبین الله لکم الآيات﴾** وه خوا به لگه و ئایه تهکانی خویتان بۆ پروون نه کاته وه" که ده لاله ت له سهر پروونکردنه وه ی نه حکامی تایبته به بوختان کردن ده کات هاوپی له گهل رینمایى و وه عز و هتد.... **﴿والله علیم حکیم﴾** و خوا خو ی زور زانیه و"هیچی ئی بزر نابی و به هه موو شت ده زانی، کار جوانیشه له دانانی هه موو حوکمیک له جیبی خویدا.

دهنگوو قاولی زینا بۆ بروداران:

﴿۱۹﴾ **﴿إن الذین یحبون ان تشیع الفاحشة فی الذین آمنوا﴾** بیگومان نه و که سانه ی پییان خو شه و نه یانه وه ی کاری ناشیرین و نادروست له ناو خه لکانی بروداردا بلا و بیته وه و بیته قاو **﴿لهم عذاب الیم فی الدنيا والآخرة﴾** نه وه له دونیا و له ناخیره تدا سزای پر به ئیشیان بۆ ناماده کراوه" له دونیادا داری هه ددیان ئی نه درى و" له دوا پوژیشدا دۆزه خ جیگه یان ده بیته **﴿والله یعلم وانتم لا تعلمون﴾** وه خوا هه موو شتی نه زانی له سهر ئیوه وه ئیوه نازان نه وه ی نه و ده زانی **﴿۲۰﴾** **﴿ولولا فضل الله علیکم ورحمته﴾** خو نه گهر فهزل و میهره بان ی خوا نه بوایه له سهرتان **﴿وان الله رؤوف رحیم﴾** و خواش به سوژ و دلآ و نه بوو با، نه و به وه ی نه و بوختانه وه هه موو تانی به په له سزا ددها به لام له و تاوان و گوناخه -پاش توله ئی سهندن- پاکی کردنه وه، پی شه و (نه وایی) ده لیته: (فیها براءة عائشة) براءة قطعیة بنص القرآن العزیز، قلو شک فیها انسان -والعیاذ بالله- صار کافرا مرتدا یا جماع المسلمین. قال ابن عباس **﴿۲۱﴾** لم ترن إمارة نبي من انبياء الله -صلوات الله وسلامه علیهم- وهذا إكرام من الله تعالى لهم). مسلم ب ۱۷، ل ۱۱۷. واته نه م ئایه ته ی: (ان الذین جاؤا بالافک...) به رائته و پاکانه یه کی هه تمییه بۆ خاتوو (عائشه) به ده قی قورناتی پیروژ، جا نه گهر که سیك به گومان بوو تییدا په نا به خوا، نه وه به کو ی دهنگی زانیان به کافرو هه لگه راوه داده نری. (ابن عباس) نه لی: هه رگیز ژنی هیچ پیغه مبه ریک زیناکار نه بووه. وه نه مه ش ریز گرتن بووه له خوا ی بالاوه بویان. (قورتوبی) یش نه لی: (هیشامی کوپی عه ممان) وتی: له پی شه و (مالیک) م بیست ده یوت: هه رکه س جوین به (نه بویه کر)، یاخود به (عائیشه) بدا، نه وه خوینی هه لآ وه ده کوژریت، چونکه خوا نه فه رموویت: (یعظکم

الله ان تعودوا لمثله أبدا ان كنتم مؤمنين) خاوهنى تهفسیری (كاشف) نهلیت: (إن الشيعة الإمامية يعتقدون أن نساء الأنبياء جميعهن عفيفات طاهرات، وأن النبي -أى نبي- لا يضع مائه إلا في أرحام مطهرة، وأن زوجته قد تكون كافرة ولن تكون بغيا، لأن الرسول أكرم على ربه وأعز من أن يجعل تحته بغيا). واته: هه موو شیعهی ئیمامی ئیتیقایان وایه که: ژنانی هه موو پیغه مبهران خاوین و داوین پاکن، وه هیچ پیغه مبهریک (ئاوی خوی نه کردوته جیئی حهرامه وه، به لئى.. دهشی ژنه پیغه مبهری کافر بووبی، به لام هه رگیز نه بووه داوین پیس بووبی. تهفسیری (مجمع البيان) یش نهلیت: (إن نساء الأنبياء يجب أن ينزهن عن مثل هذه الحال لأنها تشين، وقد نزه الله أنبياءه عما هو دون ذلك توقيرا لهم وتعظيما عما ينفر من قبول قولهم والعمل بدعوتهم).

له دووی شهیتان مهروون:

دوای نه وه خاوی گه وره ئیمانداران به گشتی هوشیار نه کاته وه نه فهرمووی: ﴿يا ايها الذين آمنوا لا تتبعوا خطوات الشيطان﴾ نهی نهوانه ی بروتان هیناوه! به دوای نه خشه وه نگاوه کانی شهیتاندا مهروون واته: گوی مهگرن به درو بوهتانکردن به پرواداران چونکه نه وهش له هه نگاوه کانی شهیتانه ﴿ومن يتبع خطوات الشيطان﴾ هه رکه سیك شوینی هه نگاوو پیلانه کانی شهیتان بکهوی دیاره نه وه دوو چاری کاری ناپه سهندو ناشیاو نه بیئت ﴿فانه يأمر بالفحشاء والمنكر﴾ چونکه بیگومان شهیتان هه میشه فرمان به کاری ناپه سهندو قیژه ون نه کات ﴿ولولا فضل الله عليكم ورحمته﴾ خو نه گهر فزل و میهره بانی خوا نه بوایه له سه رتان ﴿ما زكى منكم من احد ابدا﴾ یه که کهستان هه رگیز له گوناخ پاک و پوخته نه نه بووه وه، واته: نه گهر نه و رینموونی نه کردنایه بو په شیمان بوونه وه قهت ریتان دهر نه نه کرد ﴿ولكن الله يركى من يشاء﴾ به لام خوا میهره بانی زوره، بویه بو هه رکه سی خوی هه زیکاو بیهوی و

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤﴾ وَلَا يَأْتِلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولَى الْقُرْبَى وَالْمَسْكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لَعُنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٦﴾ يَوْمَ شَهِدَ عَلَيْهِمَ السَّيِّئُ وَاللَّيْسُ لَهُمْ وَاعْتَدِلَ عَلَيْهِمُ الْقَبِيلُ يَوْمَ يَقُولُ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٢٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ غَيْرِ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَاسْتَأْذِنُوا عَلَىٰ أَهْلِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٨﴾ وَإِنْ تَجِدُوا

شایسته ش بیئت له گوناخه کانی پاکى نه کاته وه ﴿والله سمیع علیم﴾ چونکه خوا زور ژنه وایه به وته و کردارتان، زور زانایشه به هه موو نیازو نهیته تیکتان، جا که واته په له بکه و په شیمان ببنه وه دهست له بوختان کردن هه لیگرن ﴿ولا یاتل اولوا الفضل منكم والسعة﴾ نهی خه لکینه! بائه وانه تان دهوله مهند و خاوهنى فزل و سامان و مالن سویند نه خوون ﴿ان یؤتوا اولی القربى والمساكين والمهاجرین فی سبیل الله﴾ که به خشش و که ره می خویمان له نزیکان و خزم و بینه وایان و کوچکه رانی ریگه ی خوا بگرنه وه له بهر نه و بوختانه ی بهرامبه ریان کرا، نه لبه ته یه کی له وانه دهستی خستبوو ناو مه سه له که ی خاتوو عانی شه وه، (مسطح) ی پورزای پی شه و (نه بو به کر) بوو، نه و پیاویکی زورلات و بی ده سه لات وه ژار بوو، نه بو به کر ده ستگیرویی نه کرد، که چی کاتی نه و بوختانه پی ش هات، نه ویش به شی خوی تیخست!! جا نه بو به کر سویندی لی خوارد ئیتر هیچی نه داتی... نه وسا خوایش نه م نایه ته ی

دېھاندا ونەيى كىرد لە پياۋانى مەردو جوامىرو دەھەندە كە سويند بخۆن دەست بگرنەوہ لە دەستگروى خىزمان وەھەژاران و كۆچكەرانى رېگەي خوا. ﴿وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا﴾ دەبا ئەو جورە مەردانە عفويان بگەن و چاويان ئى بپوشن لەوہى بەسەرياندا ديت ببوورن و پشتگووى بخەن و بپۆنەوہ سەر پياۋەتییەكەي جارانى خويان ﴿الْا تَحِبُّونَ اَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ﴾ مەگەر ئيوہ - خاوەن بەخششان - خوا ليتان ببوريت!! جا كاتى ئيمامى (ئەبوبەكر) ئەو ئايەتەي بيسەت، وتى: (بلى احب ان يغفر الله لى) بەلى... بەلى پيم خۆشە، خوا ليم خۆشەي، ئيت پاش ئەوہ جيرەكەي مستەحى ناردەوہ بوى و، لىي خۆش بوو، جا دواي ئەوہش (حەسان و، حيمەنەو، ميسەتەح) شەلاقى ئەو بوختانەيان ئى درا، ديارە ئەم ئايەتە پزوپلەو جيگايەكى ئيجگارمەزنى ئەبوبەكر ﷺ نيشان ئەدات. (تەفسىرى ئيين كەسەر) ﴿وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ چونكە خوا زۆر لىبورەيە، زۆریش بەسوۆو مېەرەبانە.

بوختان كىردن بۆ ژنانى خاوەن باوەرى بى ئاگا:

جا دواي باس كىردنى رووداوەكەي (ئيفك) ديتە سەر باسى ئەوانەي وا بوختان بۆ ژنانى موسلمان وداوين پاك ئەكەن بەگشتىي و، خاتوو (عائيشە) بەتاييەتسى، بۆيە ئەفەرموى: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ﴾ بىگومان ئەوانەي بوختان بە ژنانى داوينپاكى و بى خەبەرى برودار دەكەن ﴿لَعَنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ لەدواپۆرئيشدا نەفرينيان لىكراوہ ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ لەگەل ئەوہشدا سزايەكى گەورەشيان بۆ ئامادەكراوہ ﴿يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ لەو رۆژەدا زمان و دەست و پىييان دەبىتە شايد لەبەرامبەر ئەو كارانەوہ دەيان كىرد، جا يا ھەر بەواقىيەي ئەوانە دىنە قسەو گفتوگۆ و، ھەريەكەيان قسەي خۆي ئەكات و، يەكە يەكە ئەو شتانە ئەليت كىردوويانە، يان ھەر شتيكيان كىردبىت لەسەريان تۆمار كراوہو لىي ئاشكرا دەبىت، وەك ئيمزاو مۆرو - طبع الأصابع - ي پەنجەكان، كە ئيمرۆ گەلئى تاوانيان پى ئاشكرا دەكرى ﴿يَوْمَئِذٍ يُوفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ﴾ لەو رۆژەدا خواي گەورە تۆلەو جەزاي بە جييان دەدا. ﴿وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ﴾ ئەوسا چاك ئەزانن كە بەراستىي خوايە زاتى ھەقى ئاشكراكەرى ھەموو شتيك. تەفسىرى (كەشاف) ئەليت: لە تەواي قورئاندا تاوانيك نەيە كە خواي گەورە بەو توندو تيزيە ھەپەشەي ئى كىردبىت وەك ئەوہ ھەپەشە لەبوختان كەرانى خاتوو عائشە دەكات خوا لىي رازى بىت.

پاكان بۆ پاكان، ناپاكانيش بۆ ناپاكان:

﴿الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ﴾ ژنانى پيس و ناپاك بۆ پياۋانى پيس وناپاكن ﴿وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ﴾ وە پياۋانى پيس و ناپوختيش بۆ ژنانى پيس و ناپاكن، چونكە ھاو تەرازووى يەكن ﴿وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ﴾ و ژنانى پاكيش بۆ پياۋانى پاك ﴿وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ﴾ و پياۋانى پاكيش بۆ ژنانى پاك، چونكە ھىچ لايەكيان بەدناو نەبوون، ئەم ئايەتەش بەلگەيە بۆ پاك و خاوينى خاتو عائشە - خوا لىي رازى بىت - چونكە ئەگەر پاك نەبووبا بۆ پيغەمبەر ﷺ نەدەبوو ﴿أَوَلَيْكَ مِثْرٌ مِمَّا يَقُولُونَ﴾ ئەمانە (عائشەو صەفوان) دوورو بەرين لەو تۆمەتانەي ناپاكان ئەيلين و رەواجى پيئەدەن ﴿لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ﴾ لەپاداشتى ئەو بوختانەدا بويان كراوہ و رۆزيەكى نەبراوہيان لەبەھەشتدا بۆ ھەيە.

بى ئيزن سەر بەمالى ھىچ كەسيكدا مەكەن:

ئىنجا بۆ ئەوہى كۆمەل و كۆمەلگە، بەپاكى بىمىنيەتەوہ نەتوانن بوختان بۆ يەكترى بگەن، بەرنامەي زيارەت و سەردانى يەكترى ىدادەنيت، بۆيە دەفەرموى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ﴾ ئەي ئەوانەي

باوهرتان هیناوه! بئی له مائی خۆتان مهچنه هیچ مائیکی تر **﴿حتى تسانسوا وتسلموا علی اهلها﴾** تا مۆلّهت دهخوازن و سلاوله دانیشتهوان و خاوهن مالهکان دهکهن **﴿ذلکم خیر لکم﴾** ئانهوه بۆ ئیوه چاکتره، تا بهبئی مۆلّهت خۆتان بکهن به ژوورا **﴿لعلکم تذکرون﴾** بهشکو لهو شیوهیه په‌ندو ئامۆزگاری وهر بگرن و کاری پێبکهن. پیاویک وتی: ئه‌ی په‌یامبه‌ری خوا **﴿ﷺ﴾**! ئایا ده‌بئی له‌دایکشم مۆلّهت وهر بگرم؟ ئه‌ویش فهرمووی: به‌ئیی کابرا وتی: ناخر جگه له‌من که‌سیکی دیکه‌ی ئه‌یه خزمه‌تی بکا؟ په‌یامبه‌ریش فهرمووی: باشه پیت خۆشه‌ دایکت به‌رووتی بیینی؟ کابرا وتی: نا، ئه‌ویش فهرمووی که‌واته ههرکاتئ ده‌تووی بجپته ژووره‌که‌یه‌وه ئاگاداریی بکه‌ ئه‌وجا بجۆ ژووره‌وه. ئیمامی (به‌یه‌قیی و ته‌به‌ری) ریاویه‌تیان کردووه **﴿فان لم تجدوا فیها احدا﴾** ئینجا ئه‌گهر که‌سیکتان له‌و

مالانه‌دا ده‌ست نه‌که‌وت مۆلّهتتان بدا، وه یا زانیتان که‌س له‌مال نیه **﴿فلا تدخلوها حتی یؤذن لکم﴾** مه‌چنه ژووره‌وه تا مۆلّهتتان ئه‌دری له‌لایه‌ن که‌سیکه‌وه ئیزنی به‌ده‌ست بئی، چونکه‌ خانوو به‌ره‌ ریزو حورمه‌تیکی تایبه‌تی خۆی هه‌یه، هیچ که‌سیک بۆی نیه حورمه‌تی بشکینئ **﴿وان قیل لکم ارجعوا﴾** خۆ ئه‌گهر پێشتان و ترا بگه‌ڕینه‌وه (له‌به‌ر هه‌ر هۆیه‌ک بیت) **﴿فارجعوا﴾** ئیوه‌ش به‌بئی دلگرانی و ناره‌حه‌تی بگه‌ڕینه‌وه **﴿هو ازکی لکم﴾** ئه‌وه‌ش بۆ ئیوه‌ش باشتر و چاکتره **﴿والله بما تعملون علیم﴾** خواش ئاگادارو زانایه به‌هه‌رچی ئیوه‌ نه‌یکهن. که‌واته پێویسته‌ ریزو حورمه‌تی خانو مه‌نزلی هه‌موو که‌سیک پیا‌ری‌زی، وه‌نابی هه‌ر که‌س به‌ ئاره‌زو خۆی بکات به‌ ژووری هیچ که‌سیکی تر.

تییینی: ئیمامی ئه‌حمه‌د - خوا رحمی پئی بکا - ئه‌لی: ئینسان هه‌رکات گه‌رایه‌وه بۆ مائی خۆی، چاک وایه له‌ده‌م ده‌رگادا بکۆکی، یا پئی بکوئی به‌ ئه‌رزدا، هه‌ر بۆیه پێغه‌مبه‌ر **﴿ﷺ﴾** ری ئادا به‌وانه‌ی - له‌سه‌فه‌ریکی دوور ده‌گه‌ڕینه‌وه - بئی ئاگادار کردنه‌وه‌ی مال و منال به‌شه‌و

فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ ارجعوا فارجعوا هَؤُلَاءِ لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨﴾ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٢٩﴾ قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّونَ أَبْصَارَهُمْ وَيَحْفَظُونَ أَرْوَاحَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَكُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾ وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلَا يَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَاءً يَنْصُرُنَّ الْإِسْلَامَ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾

خۆیان بکهن به‌مالا! له‌فه‌رمووده‌یه‌کی دیکه‌دا هاتوو: کاتئ پێغه‌مبه‌ر **﴿ﷺ﴾** له‌سه‌فه‌ر ده‌گه‌رایه‌وه، له‌نزیک شاری مه‌دینه‌دا بارخانه‌یان ده‌خست تاکو نزیکئ ئیواره، ئه‌وسا ئه‌یفه‌موو: با ئه‌و ژنانه ئاماده‌ نین بۆ پێشوازی می‌رده‌کانیان، خۆ ئاماده‌ بکه‌ن و، پاک و ته‌میزی خۆیان بکه‌ن و، پرچه‌کانیان شانه‌ بکه‌ن. (متفق علیه). خیزانی (عه‌بدوللای کوپی مه‌سعود) ئه‌لی: هه‌رکات عه‌بدوللای نه‌گه‌رایه‌وه بۆ مال له‌ده‌م ده‌رگا که‌دا ئه‌کۆکی و، توفی ده‌کرده‌وه، تا بئی ئاگاداری ئیمه‌ نه‌بیته ژووره‌وه‌و شتی بیینی، هه‌زی پئی نه‌کا. **﴿لیس علیکم جناح﴾** هیچ جوژه سه‌رکۆنه‌و گونا هیکتان له‌سه‌رنیه‌ی بئی مۆلّهت وهرگرتن **﴿ان تدخلوا بیوتا غیر مسکونه﴾** که‌ بچه‌ مائیکه‌وه‌چۆل بئی و که‌سی تیا نیشته‌جئ نه‌بئی، وه‌ک می‌وانخانه‌و دام و ده‌زگا حکومییه‌کان و مزگه‌وت و شوینه‌گشتیه‌یه‌کان **﴿فیها**

متاع لكم ﴿ کەل و پەلی ئیووی تیدا بیټ ﴾ **والله يعلم ما تبدون وما تکتمون** ﴿ ئیووه هەرچی دەر بخەن و، هەرچیش بشارنەوه خوا دەیزانی و ئاگادارە لێ، دەرانی بە چ مەبەستیگەوه ئەچنە ئو مالانەوه.

له ژنانی نامە حەرم چاوداخن:

ئینجا لەم چەند ئایەتەشدا خوا پێنمائی موسلمانان دەکات، بۆ وەزەن نەکردن لە ژنان و، چاودا نووقاندن هەمیشە لە ئاستیان: ﴿ **قل للمؤمنین یغضوا من ابصارهم** ﴾ ئەو موحەممەد ﷺ بە پیاوانی برۆدار بلی: چاودا بنووقین لە ئاستی ژنانی نامە حەرمدا " واتە لە ئاستی ئەوانە و ئەتوانن ماریان بکەن " چونکە لە چاودا خستندا دەرگای هەموو خراپەیهێک دائەخریت. (ئەحمەد شەوقی) چەندە جوان ئەلیت:

نظرة فابتسامة فسلام *** فکلام فموعد فلقاء

﴿ **ویحفظوا فروجهم** ﴾ وە داوین و عەرەتی خۆیان بپاریزن ﴿ **ذلك انکي لهم** ﴾ بێگومان ئەووە باشتەرە بۆیان ﴿ **ان الله خبير بما یصنعون** ﴾ بێگومان خوا بەو هەموو ئاکارانەیان بە ئاگایە " دیارە ئەمە هەر پەشەیهێکی سەختە لەوانە و سنووری خوا ئەشکینن.

جل و بەرگی بالا پۆش (حیجاب):

﴿ **وقل للمؤمنات یغضضن من ابصارهم ویحفظن فروجهن** ﴾ بە ژنانی باوەردار بلی: با چاویان دا بخەن لە تەماشای نامە حەرم و، عەرەتیشیان بپاریزن لە گوناه ﴿ **ولا یبدین زینتهن الا ما ظهر منها** ﴾ زینەت و جوانی و خشی خۆیان دەر نەخەن لە ئاستی نامە حەرم، بێجگە لەوەی لێدەردەکەوی، واتە: ئو ئەندامانە نەبیټ لە کاتی ئیش و کاری ناو مالدا دەر ئەکەون وەک دەم و چاودا هەردوو دەست - وەک ئێن عەبیاس دەلی -، ئەو قەیناکات. (شیخی بەیزاوی) یش ئەلیت: قسە و پاست ئەوێه: مۆلەتدان بۆ دەرکەوتنی دەم و چاودا هەردوو دەست تەنھا بۆ کاتی ئەنجامدانی نوێژەکان، نەک لە دەرەوێ نوێژەکان، چونکە هەموو جەستە و لاشە و ژنان عەرەتەو، پەوا ئێیه دەر خستنی و تەماشای کردنی، بۆ مێردو مەحەرم نەبیټ، وە هەر وەها یاساغە بۆ نامە حەرم تەماشای هەر جیگایەکی ژنان بکات، مەگەر کاتی ناچاری، وەک سەیر کردنی پزیشکی پیاو، کاتی پزیشکی ژن نەبیټ، یا کاتی بۆ هەلگرتنی شایەتی بیټ. بە شیکێ زۆر لە زانایان ئەلین: نابێ ئافەرەتیش سەیری هیچ شوێنێکی پیاوان بکا، نەبە ئارەزووەو، نەبە ناچاری، بەبە لگە و ئەم فەرموودەیه (ئیمامی تیرمیزی) ئەیگێرێتەو لە (ئوم سەلەمە) وەک ئەوو (خاتوو مەیمونە) لای پیغەمبەر ﷺ بوون، جالە و کاتەدا (ئێن ئومی مەکتومی) نابینا هات، پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: چاوی خۆتان بگرن لە نەزەر و، خۆداپۆشن! ئوم سەلەمە ئەلی: و تەم: باشە! ئەو نابینا ئێیه؟ فەرمووی ئەو بۆ ئیووش ئەو نابین؟. هەندیکێ دی پێیان وایە نوارینی ژنان بۆ پیاوی نامە حەرم بەبێ ئارەزوو و ئەنقەست رەوایە، وەک لە فەرموودەیهێ (متفق علیه) دا هاتوو: (حەبەشە) ییەکان رۆژی جەژن شەرەنیزەیان ئەکرد لە مەزگەوتدا پیغەمبەر ﷺ خۆشی سەیری دەکردن و خاتوو عائیشەیشی لە پشت خۆیه وە دانابوو سەیری دەکردن. ﴿ **ولیضرن بخرمن علی جیوبهن** ﴾ با گۆشە و سەرپۆش و لە چکەکانیان بدن بە سەر سینگیشیاندا تا گەردن و سینگ و بەرۆکیان دەر نەکەوی ﴿ **ولا یبدین زینتهن الا لبعولتهن** ﴾ و خشی و جوانی و زینەتیان "سەر و مل و گۆ و سینگ و قۆل و بال و لاقیان" دەر نەخەن بۆ مەردەکانیان نەبیټ ﴿ **او ابائهن او آباء بعولتهن** ﴾ یان بۆ باوکیان، یان بۆ باوکی شوووەکانیان "خەزوریان" ﴿ **او ابنائهن** ﴾ یان بۆ کوڕی خۆیان ﴿ **او ابنا بعولتهن** ﴾ یان بۆ کوڕانی مێردەکانیان ﴿ **او اخوانهن** ﴾ یان بۆ براکانی خۆیان ﴿ **او بنی اخوانهن** ﴾ یان بۆ کوڕی براکانیان ﴿ **او بنی اخوانهن** ﴾ یان بۆ کوڕی خوشکەکانیان

چونکه ژيان له گهڼ ټولو جوړه كسانه دا كه متر چاوه پروانی فیتنه و كاری خراپیان لپوه ده كړی. جا له بهر ټولو بڼ ژنان ره وایه ده ست و پي و لاق و سهر و مل و سینگ له لای ټوانه دا دهر بخن، ټه لېه ته بڼ میړده كانیان زیاتریش له وانه دروسته **﴿ او نساښتن ﴾** یا بڼ ژنانی هاوې پروایان " و هك خوږیان، به لام نابي له لای ژنيكي پاشگهز بووه، یان له لای ژنانی جووله كه و گاوردا خوږیان دهر بخن **﴿ او ماملكت ايمانن ﴾** یان ژنه بهنده كانیان - كه نيزان -، به لام زانایان له نيزی خولا میاندا قسه ی جیا وازیان هیه **﴿ او التابعن غیر اولی الإربة من الرجال ﴾** یان پیاوانی شوینكه و توانی ژنان بی ټاره زو بڼ نیاز، (له خزمه تكارو گیله پیاو) كه هه ستی ژن و میړدیان نیه، جا له بهر پیری، یان له بهر په تهرییان، یان له بهر ټولو كه لكی ژن و میړدیان پيوه نه بی، مه به ستیشیان له شوینكه و تنیان ته نها تیړ كړدنی ټاره زوی زکیانه

﴿ او الطفل الذین لم یظهروا علی عورات النساء ﴾ یان ټولو مند الانه ی ناگایان له به دهن و جی شهرمی ژنان نیه و. هیشتا بالغ نه بوون و كاروباری ژن و میړدی نازان، دیاره ټوه ش گونا ه ذییه ژنان ده ست و پي و مل و سنگیان له لایاندا وده رخن **﴿ ولا یضربن بأرجلهن لیعلم ما یخفين من زینتهن ﴾** وه هه روه ها ژنان - له كاتی رویشتندا - نابي پییان به زه ویدا بدن كه بزانیست چ خشل و زینه تیكيان داشاردووه. له سه رده می نه فامی دا ژنان به لای خه لكدا ټه رویشتن و توند قاچیان به زه ویدا دده او خره ی خرخال و پاوانه و بارنه كانیان ټه هات تا مه ردوم سهیریان بكات، جا خوی گه وړه هه رموی نابي ټهو كاره بكه، نیستایش گه لی له ژنان جوړه پیلاوی له پي ټه كهن و له كاتی رویشتندا توند به زه ویی دده و ته قه ی دیت!! **﴿ وتوبوا إلى الله جميعا ایها المؤمنون ﴾** كه و ابو ټه ی باوه پداران! هه مووتان به ره و لای خوا بگه رینه وه و په شیمان بینه وه و چاوتان له ناستی نامه حرم دابخه و عه ورتان پیاړین. **﴿ لعلمكم تفعلون ﴾** به شكو گشتیان هه له دونیاو، هه له قیامت، پزگارو

به اختیار بین و. بڼ هه تا هه تاییش له گونا هو سه ریچی دور بكه ونه وه.

ژنانی بی میړد به شو بدن:

جا دوا ی باس كړدنی چا و داخستن و پاراستنی عه ورت، ټه هه رموی: **﴿ وانكحوا الأيامی منكم ﴾** ټه ی موسلمانان! ژنه بی میړده كانتان به شو و بدن، بڼ پیاوه بی هاوسه ره كانیشتان، هاوسه ره په یدا بكه، واته: هاو كاری و، یار مه تی نیرینه كانتان بدن با ژن بین، ئاسانكاری و ریگه ش بڼ ژنان خو ش بكه با میړد بكه **﴿ والصالحین من عبادكم و ايمانكم ﴾** بڼ بهنده و كه نيزه چاك و صالحه كانیشتان هه روا بكه، واته: بو بهنده كان ژن بهین و، كه نيزه كانیش به شو و بدن، به كورتی: خوی گه وړه هه رمان به سه ره شتی كارانیان ټه دا كه بهنده ی بی ژن، یان كه نيزه كی بی میړد نه هیلنه وه، تا فه ساد و خراپه رو نه دات **﴿ ان یكونوا فقراء یغنهم الله من فضله ﴾** ټه گه ر

سُورَةُ النُّورِ

النُّور

وَأَنكِحُوا الْأَيَّامَ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ إِن يُكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَسِعَ عِلْمُهُ (۳۱)
وَلَسْتَ قَفِيفٌ الَّذِينَ لَا يُجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَآتُوهُمْ مِّن مَّالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ وَلَا تَكْرَهُوا فَيْتُكُم عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْتُمْ حَسَنًا لِّتُبْتَغُوا عَرْضَ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهْنِ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ كُرْهِيهِمْ غَفُورٌ رَّحِيمٌ
(۳۲) وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُّبِينَاتٍ وَمَثَلًا لِّلَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ (۳۳) اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ مِثْلُ نَوْرِهِ كَمِثْقَلِ ذَرَّةٍ فِي رِجَاحٍ
الرَّجَاحُ كَأَنَّهُ كَوْكَبٌ دُرِّي يُوقَدُ مِن شَجَرَةٍ مُّبَرَكَةٍ زَيْتُونَةٍ
لَّا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ
نُّورٌ عَلَى نَوْرٍ هَدَى اللَّهُ نَوْرَهُ مَنْ شَاءَ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَلَ
لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (۳۵) فِي يَوْمٍ أُذِنَ لِلَّهِ أَن تَرْفَعَ
وَيَذْكَرَ فِيهَا أَسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ (۳۶)

رَبِّ النَّارِ

۳۵

لات و دهسته‌نگیش بن، دل سارد مهن لییان، چونکه خوا له فەزل و میهره‌بانی و به‌هره‌ی خو‌ی بی‌نیازو ده‌وله‌مندیان ئەکات **﴿والله واسع عليم﴾** وه خوا خو‌ی پهره‌ده‌رو به‌خشه‌رو، زۆر زانیه به به‌رژوه‌ندی به‌نده‌کانی. واته: هه‌ژاری مه‌که‌نه له‌مپهر له به‌رده‌م خواستنی خوا‌زاده‌که‌تان، چونکه خوا به‌خشش و به‌هره‌ی زۆره.

ئینجا روو ئەکاته ئەوانه‌ی ده‌سه‌لاتی ژن هینانیان نیه و ئەفه‌رموی: **﴿ولیستغف الذین لا یجدون نکاحا﴾** با ئەوانه‌ش ده‌سه‌لاتی زه‌ماوه‌ندو ژن هینانیان نیه، به‌رده‌وام به‌(عیفقه‌ت) خۆرا‌بگرن و به‌پاک‌ی ره‌فتار‌بکه‌ن **﴿حتی یغنیهم الله من فضله﴾** هه‌تا خوا له فەزل و به‌هره‌ی خو‌ی ده‌رو‌یکیان ئی ده‌کاته‌وه و ده‌وله‌مهندو بی‌نیازیان ئەکا **﴿والذین یبتغون الکتاب مما ملکتم لیهم خیرا﴾** پ‌سووله‌یان بۆ بنووسن و بیکه‌نه مانگانه به‌سه‌ریانه‌وه، ئەگه‌ر خێرو چاکه‌و توانایی‌کارکردن و خۆ‌ئازاد کردنتان لێدیتن، واته: ئەتان‌زان‌ی ئەمانه‌ت و فامیان تیا‌یه‌و، ناوه‌رو‌کی پ‌سووله‌تان بۆجێبه‌جی ئەکه‌ن **﴿واتوهم من مال الله الذی آتاکم﴾** له‌و مال و سامانه‌ش خوا پێیبه‌خشیون، به‌شیان بده‌ن، زه‌کات بی، یان سه‌ده‌قه، بۆ ئەوه‌ بتوانن خۆ‌ئازاد بکه‌ن پێی، ئەمه‌یه‌ که پێغه‌مبه‌ر ﷺ ئەفه‌رموی ((ثلاثة حق علی الله عونهم: الناکح یرید العفاف، والمکاتب یرید الاداء، والغازی فی سبیل الله)) رواه الامام احمد، والترمذی، والنسائی، وابن ماجه). سی‌که‌س هه‌ن، هه‌قه‌ که خوا یارمه‌تییان بدات: ژن هینەر به‌مه‌به‌ستی خۆ‌لادان له‌ گوناح، هاو‌کاری خاوه‌ن نامه و پ‌سووله‌داره‌کان، ئەوانه‌یان ده‌یان‌ه‌وی حه‌قه‌که جێبه‌جی بکه‌ن، مواهید له‌پێناوی سه‌ر خستنی ئایینی خاودا. پێشه‌وا (موسلیم و ئەبو داود) ئەلین: (عه‌بدوللای کو‌ری ئوبه‌ی) مو‌نافیق، دوو که‌نیزه‌کی هه‌بوو، گه‌لی جار بۆ زیناو شه‌روال پ‌یسیی زۆری ئی ئەکردن!! ئینجا هه‌ر ئەوکه‌نیزانه سکا‌لایان برده‌لای پێغه‌مبه‌ر ﷺ، (سه‌دی) ئەلی: بۆ قێزه‌ونکردنی ئەو جو‌ره‌ خووه‌ ناپه‌سه‌ندانه خوا فه‌رموی: **﴿ولا تکره‌وا فتیاتکم علی البغاء﴾** هه‌رگیز که‌نیزه‌کانتان ناچارمه‌که‌ن بۆ داوین پ‌یسیی، واته: له‌به‌ر به‌ده‌ست هینانی ده‌ستکه‌وتیکی دو‌نیایی ناچاریان مه‌که‌ن به‌زیناو له‌شفروشی خویان. **﴿إن اردن تحصنا﴾** ئەگه‌ر ویستیان داوین پاک‌بن، واته: زۆر کاریکی ناپه‌سه‌ندو نابه‌جییه‌ فه‌رماندان به‌ له‌شفروشی و شه‌روال پ‌یسیی، به‌تایبه‌ت که خۆشیان له‌وکاره ناشیرینه‌ بێزاربن. به‌لی ئافره‌تان به‌سروش - وه‌ک ده‌لین - هی‌زی ئاره‌زووی جنسییان زیاتره، چاکه‌وابوو زۆر عاره‌ له‌سه‌ر خاوه‌نه‌کانیان ئەو ژنه‌ داوین پاک‌انه له‌کاتی خۆیدا به‌شووه‌ نه‌ده‌ن و ناچاریان بکه‌ن بۆ له‌شفروشی روونکردنه‌وه‌یه‌ک: به‌پێی زانیاری (علم‌ الأصول) ئەم ئامیرو ئەداتی شه‌رته: (إن)، بۆ به‌یانی واقیعه، که‌واته هیچ مه‌فهومیکی مو‌خاله‌فه‌ی نییه. (ئین که‌سیر) ئەلی: (هذا - الشرط - خرج‌ المخرج‌ فلا مفهوم له). **﴿لتبتغوا عرض‌ الحیاة الدنیا﴾** بۆ ئەوه‌ هه‌تا مال و سامانی ژییانی ئەم دنیایه‌تان ده‌سکه‌وی، وه‌ک ماره‌یی و به‌ کرێدانیان و، مندا‌له‌کانیان **﴿ومن یکرهن﴾** جا هه‌رکه‌سیک به‌زۆر ناچاریان بکات بۆ زیناو شه‌روال پ‌یسیی و، پاشانیش په‌شیمان ببێته‌وه **﴿فإن الله من بعد إکرامهن غفور رحیم﴾** بیگومان خوا له‌پاش زۆر لێکردنیان - بۆ ئەو کاره ناپه‌سه‌نده - زۆر لێبوردیه‌کی میهره‌بانه. **﴿ولقد أنزلنا إلیکم آیات مبینات ومثلا من الذین خلوا من قبلکم وموعظة للمعتقین﴾** بیگومان ئیمه‌ چه‌ندین ئایه‌تی روونکه‌ره‌وه‌ی ئەه‌کامان بۆ دابه‌زاندن، وێ‌رای چه‌ندین نموونه‌ به‌سه‌ره‌ات و داستانی ئەو که‌لانه‌ی به‌ر له‌ خۆتان بوون، هه‌روه‌ها له‌گه‌ل په‌ندو ئامۆزگارییه‌ک بۆ خه‌لکانی له‌خواترس، ئەوانه‌ی که ئاماده‌ییان تیا‌یه‌ بۆ ترس له‌خوا" هه‌ندی له‌پیاوه‌ ورده‌کاره‌کان ئەلین: کاتی (یوسف) بوختانه‌که‌ی بوکرا، خاوی گه‌وره‌ له‌سه‌ر زمانی مندا‌لیک - که هیشتای له‌ لانه‌دا بوو - پاک‌انه‌ی بۆ کرد، کاتی‌کیش خاتوو (مه‌ریه‌م) تووشی ئەو بوختانه

بوو، ئه ویش هه ره له سه ره زمانی مندالی (عیسا) ی کوریدا پاکانه ی بۆ کرا، به لام کاتی خاتوو عائیشه تووشی ئه بوختانه گه وره یه کرا، خوا خۆی له قورئاندا پاکانه ی بۆکرد. هه ره ها باسکردنی هه وال و داستانی گه لانی رابردوی پێش ئیوه ش، به تایبه ت یوسف و مریه م که ئه شو به ی به سه ره ها ته که ی خاتو عائیشه وه دلدانه وه یه هه م بۆ پیغه مبه ر، هه م بۆ خاتوو عائیشه .

ئه زیله ی نوورو رووناکی خوا:

به ئی کاتی خوا له م سوهره ته دا گه ئی حوکی روون کرده وه . ئیستا دیته سه ره ئه وباسه یه که خوا هه ره خۆی خاوه نی هه موو نوورو رووناکیه که له دنیاو له قیامه ته دا، ئه فه رموی: ﴿**اللّٰهُ نُورِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ**﴾ هه ره خوا به نوورو رووناکیی ئاسمانه کان و زه ویی.

ئه وه یه که له ئاسماندا ئه وه هه موو ئه ستیره وه به لگانه ی دروستکردوه، له زه ویشدا په یامبه ری ناردوه به وه هه موو به لگه وه ئه حکامه وه، خه لکی پی شه رزاو رینموونی بکات بۆ ریبازی راستیی، خوا هه ره خۆیه تی دا هینیه ری ئه م بوونه وه ره، هه ره خۆیه تی هۆی ده رکه وتن له م بوونه وه ره دا، رینموونکارو، رابوونکارو ئاسمانه کان و زه وییه، دروستکارو هه کان هه موو به نووری ئه وه ری ده ره ئه که ن، هه ره به فه رمان و بریاری ئه وه ئه سووپین ﴿**مِثْلُ نُوْرٍ كَمِشْكَاةٍ فِیْهَا مِصْبَاحٌ**﴾ نموونه ی نوورو رووناکی ئه وخوا به، وه ک تاقیکه که چه رایه کی گه وه ی پرشنگذاری پر نووری تیدا هه لکراییت ﴿**الْمِصْبَاحُ فِی زَاجَاةٍ**﴾ چه راکه ش له ناو چه ار چی وه یه کی پاکی دره وشاوه ی شووشه یه که دا بیّت ﴿**الزَّاجَاةُ کَانَهَا کَوْکَبٌ دَرِیٍّ**﴾ شووشه که ش وه ک ئه ستیره یه کی پرشنگذارو گه ش بیّت ﴿**یُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُّبَارَکَةٍ زَيْتُوْنَةٍ**﴾ چه راکه له دار (زه ی توون) یکی به فه ره به به ره که ت، پۆن و سووته مه نیه که ی وه ر بگیری ﴿**لَا شَرْقِیَّةٌ وَلَا غَرْبِیَّةٌ**﴾ داره که شی نه هه میشه له به ره خۆرگه یه، تا به دریا یی پۆر، خۆر لای بدا، نه هه میشه ش له نزارو سیبه ردا به، تا قه ت خۆر لای نه دات، به لکو له شوینیکدا روابیّت خۆرانگه ز نه بی وه به هه میشه ش سه رزو جوان بیّت ﴿**یَکَادُ زَيْتُهَا یَضِیُّ**﴾ پۆنه که شی ئه وه نده پاک و پاکژ بیّت، نزیک بیّت هه ره له خۆیه وه گر بگری ﴿**وَلَوْلَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ**﴾ به بی ئه وه ئاگریشی به ره که وی، چونکه زه ی تی په سه ن، ئه وه نده جوانه کاتی سه یری ئه که ی، ده لیّت بی ئه وه ئاگری تخون که وی خۆی داگیرسی، کاتی ئاگریشی نه گاتی شۆله و رووناکیه که ی زیاتر نه بیّت، دلی باوه ردارانیش ئاوا به، به نوورو رووناکی خوا دانه گیرسی، پێش ئه وه رینوینی و شه رزا بکری، جا هه ره کاتیکیش باسی ئیسلامی بۆ کرا و رینما بوو، ئه وا به زووی به ره و رینگه ی راست ئه روا و هیدایه ت ئه بی ﴿**نُورٌ عَلٰی نُوْرٍ**﴾ رووناکی له سه ره رووناکی، تاقه که، چه راکه، شووشه که، زه ی ته پاکه که، ئه مانه هه ره هه موو ئه بنه هۆی زیده رووناکی و بریقه ی چه راکه ﴿**یَهْدِی اللّٰهُ لِنُوْرِهِ مَنِ یَشَاءُ**﴾ بنگومان خوا ویستی له هه ره که سیك ببی، ئه وا رینموونی ئه کات بۆ نوورو رووناکی خۆی ﴿**وِیَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ لِلنَّاسِ**﴾ و خوا هه میشه بۆ خه لکی نموونه دینیه وه، بۆ ئه وه ی باشترو چاکتر تی بگه ن ﴿**وَاللّٰهُ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیْمٌ**﴾ وه خوا به هه موو شتیك زانا و ئاگاداره، ئه زانی کۆ شایسته ی هیدایه ته.

ریزی مرگه وته کان و یادی خوا:

ئینجا خوا باسی شوین و جیگا خوا په رستییه کانیا ن بۆ ئه کاو ده فه رموی: ﴿**فِی بَیْوَتِ اٰذْنِ اللّٰهِ اَنْ تَرْفَعَ**﴾ له ناو چه ند مال و مرگه و تیکدا خوا مۆله تی داوه که ده ستی ریزیان له بان بی، ئه وه مرگه و تانه ش ده بی ته نها له سه ره ناوی ئه و بینا بکرین، تا ببنه مه ناره ی هیدایه ت و تیشکی رۆحی ﴿**وِیَذْکُرْ فِیْهَا اِسْمَهُ**﴾ وه ده بی ته نها ناوی ئه ویان تیا بریّت ﴿**یَسْبَحُ لَهُ فِیْهَا بِالْغَدُوِّ وَالْاَصَالِ**﴾ به به یانی و ئیواراندا، نویرۆ ستایش و ته سبیحاتی پاکی ئه وده که ن:

﴿**رجال لا تلهيهم تجارة ولا بيع عن ذكر الله وإقام الصلاة وإيتاء الزكاة**﴾ پیاوانیک بازرگانی و کپین و فروش، له یادی خوا و له بهرپاکردنی نویژو به خشینی زهکات غافلان ناکا، واته: له لایه که وه هردم خه ریکی په یدا کردنی ژیان و ژیاورن و، له لایه کی تریشه وه یادی خوا دهکن و. هه ر کات بانگ گوئرا، ئه وان به په له ئه پوئن به دهم نویژه کانیا نه وه، وه هه ر کاتیکش زهکاتیان که وته سه ر، به خیرایی جیبه جیئی ئه که ن ﴿**یخافون یوما تتقلب فيه القلوب والأبصار**﴾ له روژیک ئه ترسن که دل و چاو تئیدا گش ئه گه پین و وهر ده چهرخین، واته: له روژی ئه ترسن ناخو له چ لایه که وه فریشته ی سزا بیانگرن و، نامه یان چوئن بدریتی؟ ﴿**لیجزیهم الله احسن ما عملوا**﴾ به رده وام ئابه و شیوه یه سه رگه رمی خوا په رستین، تا خوا له بهرامبه ر کرده وه کانیا نه وه به چاکترین شیوه پاداشیان بداته وه ﴿**ویزیدهم من فضله**﴾ وه له فه زلی خو ی بویان زیاد کا، واته:

رَجَالٌ لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾ لِيُجْزِيَهمَ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ ۖ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَن يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَلَهُمْ كَسْرَابٍ بِقَيْعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْثَانُ مَاءً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ فُوفَةً حَسَابَهُ ۚ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٣٩﴾ أَوْ كُظُمَتِ فِي بَحْرٍ لَّجِيٍّ بَغْشَةً مَّوْجٍ مِّن فَوْقِهِ ۖ مَوْجٌ مِّن فَوْقِهِ ۖ فَحَبَّ ظُمَّتِ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكْدِرْهَا ۚ وَنَافِلٌ لِّمَن يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ نَزَّلَ فَمَّا لَهُ ۚ مِّن نُّورٍ ﴿٤٠﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَن فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْأَطْيَرُ صَفَّتْ كُل قَدِّ عِلْمٍ صَلَاتُهُ ۚ وَسَبِّحُهُ ۚ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾ وَاللَّهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ وَاللَّهُ الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَخْرِجُ مَن يَخْرُجُ مِّن خِلَالِهِ ۚ وَيَنْزِلُ مِّن السَّمَاءِ مَن جِبَالٍ فِيهَا مِن بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ مَن يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ ۚ عَن مَّن يَشَاءُ يَكَادُ سَنَاقِرُهُ ۚ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ ﴿٤٣﴾

له ونیعمه تانه ی که ئه مان نایزان و ته نها خوا خو ی ئه یزانی به هه رمه ندیان بکا ﴿**والله یرزق من یشاء بغیر حساب**﴾ وه خوا به هه رکه سیئ خو ی بییه وی وچه زبکا، روژی بی ژماره ی ئه داتی... چونکه ئه وان له دونیادا زورخویان ماندووده کرد بو ئه و، بویه ئه میس ئه مرپو بی ئه ندازه پاداشتیان ئه داته وه.

له فه زل و گه وره یی مزگه وتدا، ئیمامی (بوخاریی) و، ئیمامی (موسلیم) ریوایه تیان که پیشه و (عوسمان) گوئیته ی: گویم له پیغه مبه ر بوو ﷺ ده یفه رموو: ((من بنی لله مسجدا یبتغی به وجه الله بنی الله له مثله فی الجنة)) واته: هه ر که سیئ له به رخوا مزگه وتیک بکاته وه، مه به ستیشی هه ر په زامه ندیی و خو شنوودیی ئه و بیئ، بیگو مانه که خوی دلوقانیش نمونه ی ئه و مزگه وته - له گه وره یی و بچوکییدا - کو شکیکی ده داتی له نیو به هه شتدا.

ئیمامی (موسلیم) یش له (ئه بوو بوورد) وه ئه لی: پیاویک له مزگه وتدا هاواری بو شتیکی گومبووی خو ی ئه کرد، پیغه مبه ر ﷺ فه رموی: ((لا وجدت، إنما بنیت المساجد لما بنیت له)) واته: یاخوا نه که ویته وه ده ست، ئه ی مه گه ر نازانی مزگه وته کان ته نها بو خوا په رستی بینا کراون! وه له فه رمووده یه کی (متفق علیه) دا ها تووه: ((إذا مر احد بسهام ان یقبض علی نصالها، لئلا یؤذی الناس)) واته: هه رگا که سیئ بیه وی به نا و مزگه وتدا تیپه ری "یا بمینیته وه" تفهنگ و چه کیشی پی بوو، ده با باشباشی تیره که ی مه حکم بکاو، (مه ترسی ده رچونی نه هیلت) تاخه لکی نازار نه دات.

دوو مه سه ل بو حاشاکه ران له دین:

﴿**والذین کفروا اعمالهم کسراب بقیعة**﴾ کاتی خوی گه وره باسی حالی بهوادارانی کرد، ئیستا دیته سه ر باسیکی بی بروایانیش، وه ئه فه رموی: ئه وانه ی خوا نه ناس و بی به روا بوون، کرده وه کانیا ن - که له دونیادا

دهیانکردن - وەك سەرەب و تراویلكەیهك وایه له دووره وه له دهشتیكی كاكی به كاكی و بیاباندا له گهرمای نیوه پۆدا بریسكه بداته وه **﴿یحسبه الظمان ماء﴾** مروقی تینوو له دووره وه واده زانی ت ئاوه **﴿حتى اذا جاء﴾** ههتا كاتی دهگاته لای **﴿لم یجدہ شیئا﴾** هیچ شتیکی دهست ناکه وی، نه ئاوو، نه ته پری ئاو **﴿ووجد الله عنده فواء حسابہ﴾** وه نه وهنده ده زانی خوا له لای ئامادهیه و، به پیی کاروکرده وه کانی، حسابی به تیرو تهسهل بۆ دهکات، واته: کهله قیامهت به خوا دهگات، ئاو خوا ده بیینی حسابی بۆ ته واکردوه **﴿والله سریع الحساب﴾** خواش حیسابکیشی به چه سپانه. له فهرمووده یهکی (متفق علیه) دا هاتوه: له پۆژی قیامهتدا به جووله کهکان نهوتری: ئیوه له دونیادا چیتان ده په رست؟ نه وانیش نه لێن: (عوزهیر) مان ده په رست! پێیان نهوتری: درۆ نه کهن، چونکه خوا مندالی بۆ خووی نه گرتوه. دیسان پێیان نهوتری: ئه ی ئیستا داوای چی نه کهن؟ نه لێن: ئه ی پهروه ردگاری ئیمه! زۆر تینو ومانه، تیراومان بکه، له پاشا پێیان نهوتری: سهیر بکهن ئایا نابینن؟ ئینجا ئاگریك وەك تراویلكه نه مینریتته بهرده میان و له توو پر ییدا خووی ده خواته وه، نه وانیش به ناچار ی به رهو پروی ده چن و ده که ونه نیویه وه. **﴿او کظلمات فی بحر لجی﴾** یا خود کاروکرده و یان وەك چه ند تاریکییه که له ناو ده ریایه کی قول و بیی پهیدا **﴿یغشاه موج من فوقه موج﴾** شه پۆل له سه ر شه پۆل دایپۆشی **﴿من فوقه سحب﴾** له ژووری ئه ویشه وه هه ور یکی په شی بارانزاوی چرو پر بی **﴿ظلمات بعضها فوق بعض﴾** ئیتر چه ند تاریکییه که هه ند یکی له سه رووی هه ند یکیه وه.

﴿إذا اخرج یده لم یكد یراه﴾ هه رکه بیه وی دهستی خووی بی نیتته ده ری، له وانه یه دهستی خووی نه بی نی! له بهر نه وه هه موو تاریکیانه، تاریکی ده ریاکه، تاریکی شه پۆله کان، تاریکی هه وره که، نه مانه هه موو **﴿ومن لم یجعل الله له نورا﴾** وه هه ر که سی که خوا خووی رینموونی نه کاو نوورو رووناکی پی نه دات **﴿فما له من نور﴾** هیچ نوورو رووناکییه کی نیه ری پی نه ر بکات، نه وه ش نموونه ی دلی هه موو کافر یکه، که نه زانی بۆچی به دیه ی نه راوه و، نه نجامی بۆ کو ییه؟! (ئین عه باس) نه لی: مه به ست به م نایه تی: (یغشاه موج من فوقه موج من فوقه سحب) نه وه په رده یه که به سه ر دل و گو یی و چاوه کانیاندا هاتوه، وەك نه فه رموی: (ختم الله علی قلوبهم وعلی سمعهم وعلی ابصارهم غشاوة). ۷/۲۰. جاکاتی خوا دلی به روا داره کانی وه سف کرد به جیگه ی نوورو هیدایهت: (الله نور السموات والأرض)، دلی بی به روا کانی شی وه سپکرد به جیگه ی تاریکی و زو له مت.

توانایی خوا بالا دهستی:

جا ئیتر دوا ی نه وه چه ند به لگه یه ک بۆ کافران دینیتته وه، تا به شکو به روا بینن: **﴿الم تر ان الله یسبح له من فی السموات والأرض﴾** ئایانه ترانیوه ئه ی موحه مه د **﴿الله﴾** هه رچی و هه ر که س له ئاسمانه کان و له زه ویدان، (فریشته، جن، ئینسان) له هه موو عیب و نه نگیک خوا پاک را نه گرن؟ هه ند یکی به زمانی وتارو، هه ند یکی به زمان حال **﴿والطیر صافات﴾** وه نه و مه ل و په له وهرانه ش، که پۆل پۆل به ئاسماندا ده فرن و بالیان ده که نه وه **﴿کل قد علم صلاته وتسبیحه﴾** هه ر یه که شیان نو یژو ته سبیحی خووی ده زانی، به لی هه موو په له وهران و گیانه به ران، وجود و بوونیان به و شیوه یه که هیه، نیشانه و به لگه ن له سه ر بوونی خوا تا و ته نیایی نه و! **﴿والله علیم بما یفعلون﴾** و خوا له ته وای نه وه کرده وانه ی نه وان نه نجامی نه دن زانا و ئاگاداره **﴿والله ملک السموات والأرض﴾** وه خاوه نیتی ئاسمانه کان و زه ویی هه ر هه موو بۆخوایه **﴿والی الله المصیر﴾** سه ره نجام گه رانه وی هه موو انیش، هه ر بۆلای خوایه و، پاداشت و تۆله ی هه موو که سیش نه داته وه.

دیسانہ وہ خواہ لگہ کی تر دینیتہ وہ بؤ دہسہ لات و توانایی خوی، وئہ فرموی: ﴿ **الم تر ان الله یزجى سحابا** ﴾ نایا تو نہ ترانیوہ کہ: خواہ شینہ یی و لہسہر خو پہلہ ہورہ کان، دہناژوکی و دہبات بؤ ہرجیگاہک خوی مہبہستی بیت ﴿ **ثم یؤلف بینہ** ﴾ پاشان پھیوہستیان دہکاو موتوربہ دہبن ﴿ **ثم یجعلہ رکاسا** ﴾ ئەوسا چین چین لہسہریہ کہ لہکەیان ئەکا ﴿ **فترى الودق یرج من خلالہ** ﴾ ئینجا دہبینی دلۆپہ دلۆپہ باران لہتوی ہورہ کانہ وہ دینہ خوارى ﴿ **وینزل من السماء من جبال فیہا من برد** ﴾ وەخوا لہو ہورانہ وہ کہ بہ کیو دہچن - ہندی جار تہرزہ دہبارینی.

(ئین کہسیر) دەلی: (قال بعض النحاة: (من) الأولى لإبتداء الغاية، والثاني للتبعض، فالثالثة لبيان الجنس، ومعناه: أن في السماء جبال برد ينزل الله منها البرد. وأما من جعل الجبال هنا كناية عن السحاب فإن (من) الثانية عنده لإبتداء الغاية، لكنها بدل من الأولى) واللہ اعلم. ﴿ **فیصیب بہ من یشاء** ﴾ ئینجا ہرکەسی ئەو مەیلی لیبی، تہرزہ کہ لیدی دہدات ﴿ **ویصرفہ عن من یشاء** ﴾ ہرکەسیش خوی بیہوی لیبی نہدا، لیبی لادەدا ﴿ **یکاد سنا برقہ یدھب بالأبصار** ﴾ نزیکہ تیشکی بریسکەکی سومای چاویان ببا ﴿ **یقلب اللہ اللیل والنھار** ﴾ بیگومان ہەر خواہ شەو و رۆژ تاوتوی و ئالو گوژ ئەکات، جارێ درێژ، جارێکیش کورت، دەمی سارد، دەمی گەرم ﴿ **إن فی ذلک لعیرة لاولی الأبصار** ﴾ بیگومان لہو ئالوگوژەشدا پەندو ناموژگارییہکی زور ہہیہ بؤ خاوەن بینایی و ئاقلان، بؤ ئەوانہی وا بہوردیی سہیر ئەکەن و، بہوردیش بیر ئەکەنہوہ. یەکیکی تر لہنیشانہ کانہی دہسەلاتی فراوانی زاتی خوا ئەمەہیہ کہ دہفرموی: ﴿ **واللہ خلق کل دابة من ماء** ﴾ گشت زیندەوہرو ہەموو جوولندەہیہکی لہئاو دروست کردوہ، (فریشتە) و (جینی) نہبی، ئەوان لہنوورو ئاگرن. ئینجا ئەفرموی: ﴿ **فمنہم من یمشی علی بطنہ** ﴾ ہہیانہ لہ سەرزگ دہروا (وہک مارو ہەموو گیانداریکی خشوک) ﴿ **ومنہم من یمشی علی رجليں** ﴾ ہہیشیانہ لہسەر دووی ئەرۆن (وہک شادەمزادو مەل و پەلەوہرەکان) ﴿ **ومنہم من یمشی علی أربع** ﴾ و لیبیانہ لہسەر چوار پەلان ئەرۆن (وہک بز و مہرو وشترو...) ﴿ **یخلق اللہ ما یشاء** ﴾ خوا نہ ہەر ئەوانہی دروست کردبی، بەلکو ہەر شتی حەز ئی بکا، بہ مەیلی خوی دروستی ئەکات ﴿ **إن اللہ علی کل شئ قدير** ﴾ چونکہ خوا بہسەر ہەموو شتی کدا دہسەلاتی ہہیہ، بہکورتیی، ئەو ہەموو جوڑہ ئاژەل و گیانلہبەرانہ، کہلەم بوونەوہردان، ہەموو دەستمان رائەکیشن بؤ باوہر ہینان بہ خواہیہکی بەدەسەلاتی کار جوان ﴿ **لقد انزلنا آیات مبينات** ﴾ بیگومان ئیمہ چەند بەلگہو ئایەتیکی ئاشکراو روونکەر وەمان نارەدە خوارى بؤ ہیدایەتکردن ﴿ **واللہ یدہی من یشاء إلی صراط مستقیم** ﴾ خوا پینوینی ہەرکەسی ئەکات بۆری راست، خوی بیہوی و شیاییش بیت.

يَقْلِبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿١١﴾ وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِّن مَّاءٍ فَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٢﴾ لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ مُّبِينَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٣﴾ وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾ وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿١٥﴾ وَإِنْ يَكُنْ مِنْهُمْ لَبِئْسَ مَا أُولَئِكَ يَفْعَلُونَ ﴿١٦﴾ أَفِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ أَمْ رَبَّاؤُا أَمْ يُخَافُونَ أَن يَحِفَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ أَلَّا يَكُونَ لَهُمُ الْفُتُورُ ﴿١٧﴾ إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَن يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٨﴾ وَمَن يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَّقِ اللَّهَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿١٩﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ قُلْ لَأَنْقَسِمُنَّاعًا مَّعْرُوفَةً إِنَّ اللَّهَ يَخْبِرُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾ قُلْ أَطِيعُوا

يَقْلِبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿١١﴾ وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِّن مَّاءٍ فَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٢﴾ لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ مُّبِينَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٣﴾ وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾ وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿١٥﴾ وَإِنْ يَكُنْ مِنْهُمْ لَبِئْسَ مَا أُولَئِكَ يَفْعَلُونَ ﴿١٦﴾ أَفِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ أَمْ رَبَّاؤُا أَمْ يُخَافُونَ أَن يَحِفَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ أَلَّا يَكُونَ لَهُمُ الْفُتُورُ ﴿١٧﴾ إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَن يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٨﴾ وَمَن يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَّقِ اللَّهَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿١٩﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ قُلْ لَأَنْقَسِمُنَّاعًا مَّعْرُوفَةً إِنَّ اللَّهَ يَخْبِرُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾ قُلْ أَطِيعُوا

باوهداران و دوورازیه‌کان:

﴿^{۴۷} ویقولون آمنا بالله وبالرسول واطعنا﴾ موافقه‌کانش به‌سهر زاری ئهلین: ئیمه‌ش بروامان به‌ خواو به‌په‌یامبر هیئاوه و گویرایه‌لشیمان کردووه ﴿ثم یتولی فریق منهم من بعد ذلک﴾ که‌چی ههر دواى ئه‌وه ده‌سته‌یه‌کیان، له‌بریاره‌کانی‌خوا روو وهر ئه‌چه‌رخین و رازی نابن! ﴿وما اولئک بالمؤمنین﴾ ئه‌وانه له‌ بنه‌رته‌دا بروادار نین، به‌لکو ته‌نها به‌دهم برویان هیئاوه و ئهلین گویرایه‌لین ﴿^{۴۸} واذا دعوا الی الله ورسوله لیحکم بینهم﴾ کاتیکیش بانگ بکرین بۆلای بریاره‌کانی خواو په‌یامبره‌که‌ی ئه‌و، تا له‌نیوانیاندا داوهری بکه‌ن ﴿اذا فریق منهم معرضون﴾ که‌چی ده‌سته‌یه‌کیان، کت وپر روو وهر ئه‌گیږن و ئاماده نابن ﴿^{۴۹} وان یکن لهم الحق یاتوا الیه مذعنین﴾ وه ئه‌گهر سوور بزائن، ئه‌و سوود وقازانجه بۆ ئه‌وان ده‌بی و، به‌وان ده‌دری، به‌په‌له‌ دینه لای و ملکه‌چی ئه‌بن و، رازی ده‌بن به‌بریارى په‌یامبر ﴿^{۵۰} افی قلوبهم مرض ام آرتابوا﴾ مه‌گهر نه‌خوشتی نیفاق و دوورپوویی له‌ دلایاندا هیه، یاخود دوو دل و به‌گومان، سه‌بارت به‌په‌یامبری‌تی موچه‌مه‌د ﴿ام یخافون ان یحیف الله علیهم ورسوله﴾ یاخود ئه‌ترسن - له‌کاتی بریاره‌کاندا - خواو په‌یامبره‌که‌ی ستم وناهه‌قییه‌کیان ئی بکه‌ن؟ بۆیه ئاوا گویرایه‌ل نابن!! ﴿بل اولئک هم الظالمون﴾ نا... به‌لکو ئه‌وان له‌بنه‌رته‌دا خوین سته‌مکارن، دلایان نه‌خوشت، ئه‌گینا چاک ئه‌زائن که‌ په‌یامبر زۆر دادپه‌روه‌روو دادگه‌ره ﴿^{۵۱} انما کان قول المؤمنین اذا دعوا الی الله ورسوله لیحکم بینهم﴾ ئه‌وه حالئ دوو رووه‌کان بوو، به‌لام وته‌و گوفتاری برواداره‌کانش کاتئ بانگ ده‌کرین بۆلای خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی بۆ ئه‌وه‌ی له‌نیوانیاندا داوهری بکا ﴿ان یقولوا سمعنا واطعنا﴾ ههر ئه‌مه‌یه که‌ ئهلین: ئه‌وا بیستمان و گویرایه‌لشین. واته: ئه‌گهر ئه‌وانیش بروادار بوونایه، ده‌بوو ههر ئاویان بووتایه ﴿اولئک هم المفلحون﴾ ئانه‌وانه - که‌ بۆ ره‌زامه‌ندی خوا په‌له‌ ئه‌که‌ن - سهر‌فرازی راسته‌قینه‌ی دونیاو قیامه‌تن ﴿^{۵۲} ومن یطع الله ورسوله﴾ ههرکه‌سئ گویرایه‌لی خواو په‌یامبره‌که‌ی بکا ﴿ویخش الله یتقه﴾ و له‌خوا بترسیئ، له‌به‌ر ئه‌و دریغیانه‌ی که‌ کردوویه‌تی، وه له‌سه‌رپیچیش خوئ بپاریزی، ﴿فالولئک هم الفائزون﴾ ئا ئه‌وانه‌ن سه‌رکه‌وت و بره‌وه‌ن. بۆ جاریکی تر دیته‌وه سه‌ر باسی دوورپووه‌کان و ده‌فه‌رموی: ﴿^{۵۳} واقسموا بالله جه‌د ایمانهم﴾ وه‌به‌وپه‌ری هیز سویندیان به‌خوا ده‌خوارد ﴿لئن امرتهم لیخرجن﴾ ئه‌گهر تۆ فه‌رمانیان پئ بکه‌یت به‌ ده‌رچوون بۆ جه‌هاد، ئه‌وا زوو له‌گه‌لت ده‌ر ئه‌چن ﴿قل لا تقسموا طاعة معروفة﴾ پییان بلی: سویند مه‌خوئ، چونکه‌ سوینده‌کانتان درویه، گویرایه‌لی و ملکه‌چی ئیوه‌ش، شتیکی دیاره‌و زانراوه، ئاشکرایه که‌ ئه‌وه‌ی ئیوه‌ ده‌یلین ته‌نها به‌زمانه، نه‌ک به‌دل ﴿ان الله خیر بما تعملون﴾ به‌راستی خوا به‌ناگایه به‌ هه‌موو کارو کرده‌وه‌کانتان، چ نه‌ینی و، چ ئاشکرایئ ﴿^{۵۴} قل اطیعوا الله واطیعوا الرسول﴾ پییان بلی: گویرایه‌لی راسته‌قینه‌ی خواو گویرایه‌لی په‌یامبر بکه‌ن، نه‌ک وه‌ک خۆتان ئه‌یلین، که‌چی واش نیه ﴿فان تولوا فانما علیهم ما حمل﴾ خو ئه‌گهر پوویان وه‌رگیړا و راستیان نه‌وت، ئه‌وه به‌راستی زیانتان ههر به‌خۆتان گه‌یاندووه، چونکه‌ ئه‌و په‌یامبره ﴿ته‌نها ئه‌رکی راگه‌یاندنی په‌یامی خوای له‌سه‌ره﴾ ﴿وعلیکم ما حملتم﴾ ئیوه‌ش به‌رپرسی ئه‌رکی سهرشانئ خۆتان ده‌بن و، تۆله‌ی یاخیببووتتان و. سهرپیچیتان له‌ گویرایه‌لی و فه‌رمانبه‌رداری پیغه‌مبه‌ر - وه‌ک (ئین عه‌باس) ئه‌لی - له‌ سه‌ر خۆتان ده‌که‌وی ﴿وان تطیعوه ته‌تدوا﴾ خو ئه‌گهر فه‌رمانبه‌ردارو گویرایه‌لی ئه‌و بن ئه‌وا پینوین و به‌ختیار ئه‌بن ﴿وما علی الرسول الا البلاغ المبین﴾ دلنیا‌شبن که‌ پیغه‌مبه‌ر ته‌نها راگه‌یاندنی ئاشکراو روونی له‌سه‌ر شانه، ئیتر ئه‌گهر ئیوه سهرپیچی له‌و بکه‌ن، ئه‌وا ئه‌و ههرکاری خوئ ده‌کات، گونا‌ه و تاوان به‌ته‌نها له‌سه‌ر ئیوه‌یه.

باورداران دهنه جینشین:

خوای میهره بان جوړیکې تر له پاداشی موسلماننه ملکه چه کان باس نه کات و نه فهرموی: ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ بیگومان خوا بهر که سانه تان که بروایان هیناوه کاره چاک و جوانه کانیان نه نجامد او به لینی دا: ﴿لِيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ﴾ لهم زه مینه دا بیانکا به جینشین و، کللی دهسه لاتداری دونیا یان ته سلیم بکا، واته: بیانکات به خلیفه ی روی زه ویی ﴿کَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ ههروهک چون موسلمانانی پیش نهوانی کرده جینشین. کاتی هاوه لانی په یامبر ﷺ هاتنه مه دینه، عه ره به کان لیان زیت بوونه وه، نه مانیش له بهر نه وه نه یانتوانی ته نه ساتیکش چه که کانیان دابنن، له ناو خویاندا وتیان: باشه! خوئیمه بو نه وه باورمان هیناو

کوچمان کرد، ئیتر ته نه له خوا بترسین، که چی وائیستا وه زعمان نه وه یه دهیینین، نه و جار خوای گه ورهش بهر شیوه یه دلخوشی کردن، موژده یشی پیډان به فهتخی خوره لات و خورناوای پوو زه وی، له هه مانکاتدا نه وه یشی بو کردن، چونکه بی وچان پیغه مبر ﷺ خوئی و، خلیفه کانی - دواي خوئی - هر له جهادو له جم و جوولدا بوون، وه پیغه مبر ﷺ له بهر روشنایی به لینه کانی خوادا فهرمیته ی: ((إِنَّ اللَّهَ زَوَى لِيَ الْأَرْضَ فَرَأَيْتَ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا، وَسَيَبْلُغُ مَلِكُ أُمَّتِي مَا زَوَى لِيَ مِنْهَا)) موسلیم. واته: خوا دهسه لاتدار زه ویی بو پیچامه وه بو تو مارکردم، نه منیش ته ماشای گش خوره لاتیی و خورناوایم کرد، جامزگینی بیت که دهسه لات وهیزی نوممه ته که ده گاته گشت نه وشوینانه. وه له فهرموده یه کی دیکه دا - پیشه و موسلیم هیناو یه تی له (جاییر) ده - نه لی: له پیغه مبر ﷺ بیست، فهرموی: ((لَا يَزَالُ أَمْرُ النَّاسِ مَاضِيًا مَا وَلِيَهُمْ أَثْنَا عَشَرَ رَجُلًا)) له فهرموده یه کی تر دا هاتووه: ((الْخِلَافَةُ ثَلَاثُونَ سَنَةً، ثُمَّ تَكُونُ مَلَكًا عَضُوضًا)) پیشه و

نه حمه د. واته: ههتا نه ودوانزه پیاوه - مه بهستی دوازه خلیفه که یه - سه ره ره شتی کارو فهرمانی خه لکی بکه ن، نه وائیش وکاری مردوم به چاکی ده روا. ﴿وَلِيُمْكِنَنَّ لَهُمُ الدِّينَ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ﴾ نه و دین و ئایینه ش خوا خوئی بوئی په سه ند کردون، ریشه دارو سه قامگیر و سابت و دامه زراو دهکا بویان ﴿وَلِيُبدِلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا﴾ وه ترس و بیمه که شیان بو ده گوری به نارامیدی و ناسوده یی ﴿يَعْبُدُونَنِي لَا يَشْرِكُونَ بِي شَيْئًا﴾ ئیتر نه و کاته ته نه مان پهرستن و هیچ شتیکش نه که نه هاو به شم ﴿وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ﴾ نه وسا هه ره که سینکیش - پاش نه وه - کافر بوو. واته: پاش هاتنه دی به لینه که ﴿فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ نائه وانه ن فاسیق و ده رچوله سنووری شهرع ﴿وَاقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ﴾ (نه ی ئیمانداران!) نوژی کامل بکه ن و، به شیک له داراییتان به ناوی زه کاته وه بدن ﴿وَاطِيعُوا الرَّسُولَ﴾ وه له په یامبر ﷺ فه مانبه ردرایی و گویرایه لی بکه ن ﴿لَعَلَّكُمْ تَرْحَمُونَ﴾ تابه شکو بهر ره حمه ت و بهر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ النُّورِ

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّوْا فَمَا عَلَيْهِمَ مَآ حَلَّ وَعَلَيْكُمْ مَآ حَلَّتْهُمُ وَإِن تَطِيعُوا فَنَهْدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَّغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لِيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلِيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلِيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾ وَاقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾ لَا تَحِبَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعَاجِزَتَكَ فِي الْأَرْضِ وَمَا وَنَهُمُ النَّارُ وَلَيْسَ الْمَصِيرُ ﴿٥٧﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَزِنَكُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَنُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْهُ فَوُتَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٨﴾

سۆزی خوا بکهون. ئینجا ئەنجامی بئی بروایان ئەبریتەوه و ئەفەرموی: ﴿^{۷۷} لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ ﴾ پیت وانهی ئەوانەى خوا ئەناس و بئی بروان، دەتوانن کە لە سزای خوا رابکەن و دەسهو سائمان بکەن لە زەویداو، نەتوانن تۆلەیان لى وەرگرین، نە، شتی وانابى و، هەر گیزیش لە دەستمان دەرنانچن ﴿وَمَا وَهُمْ النَّارُ وَلِبئْسَ الْمَصِيرُ﴾ لە دواروژیشدا جیگەى ئەوانە ئاگرى دۆزەخەو، وای چ جیگایەکی خراپە دۆزەخ.

خولام و کەنیزەو مندالی نابلوک سى کات نيز دەخوازن:

لە ئایەتەکانی پێشەوه هەندى لە شیوەو ئادابى هاتوچۆى بۆ لای یەکتەر باس کرد، ئیستایش باسى سەردانى خەزم و خویشان ئەکات بۆلای یەکتەر، وە ئەفەرموی: ﴿^{۷۸} يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنَكُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ

لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ﴾ ئەى ئەوانەى باوەرتان هیناوه! باخولام و بەندەو کەنیزەو کانتان و، ئەوانەش کە هیمان پى ئەگەیشتون و (بالغ نەبوون) بەلام مەیلی جینسیان هەیه، لە سى کاتدا مۆلت وەرگرن! بۆ هاتنە ناو ژوورى تايبەتى نووستنى ژن و مێرد ﴿مَنْ قَبْلَ صَلَاةِ الْفَجْرِ﴾ لە پيش نوێژى بەیادىدا "دیاره لەو کاتەدا مروۆ خوێ کردووەتەوه بۆ حەوانەوه ﴿وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهْرِ﴾ دووهم: نیوهرۆیان، کاتى جل و بەرگتان دانەنین بۆ ئیسراحت ﴿وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ﴾ لە پاش نوێژى خەوتنان "کە لەو کاتەشدا خۆتانان ئامادە کردووه بۆ خەو دیاره ئەم سى کاتە، کاتى دانانى جل و بەرگی ئیشەو، کاتى حەوانەوه و پشوو دانە، بۆیە بە تايبەت ناویان ئەبات ﴿ثَلَاثَ عَوْرَاتٍ لَكُمْ﴾ کە ئەم سى کاتە، کاتى تەنیاى ئیوہیه، وەهەورەتى ئیوہى تیا دەرکەوى، کەواتە دەبى بەندەو کەنیزەو مندالەکانیشتان ئاگادار بکەن تا لەوسى کاتەدا بى مۆلت نەیهەنە ژوورەوه ﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَئِذَا﴾ د وای ئەو سى کاتە! ئیتەر هیچ قەیناکا و گلەیی لە

وَأِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٧٩﴾ وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الَّتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٨٠﴾ لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخْوَالَكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكُلُوا مِنْهُ جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبْرَكَةٌ طَيِّبَةٌ كَذَلِكَ بَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٨١﴾

ئێوەش و ئەوانیش ئاكریت ﴿طَوَافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ﴾ بەیانیان و ئیواران بگەرین بەسەرتانا، چونکە زۆر قورسە بۆ هەردوولاتان گش کات ئەوانە هەر داواى مۆلت بکەن ﴿كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ﴾ هەر ئا بەو شیوەیه خوا ئایەتەکانى قورئان بۆ ئیوہ پوون ئەکاتەوه ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ ئەو خوایهش زۆر زاناو، بە ئاگایە، بەکارى بەندەکانىی دروستکارە.

ئینجا حوکمی ئەو مندالەنەش باس ئەکات بالغ دەبن، ئەفەرموی: ﴿^{۸۰} وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ ﴾ وەهەر کاتى مندالەکانتان گەورە بوون و پێگەیشتن، ئەگەر چى بۆ سالى بالغ بوونیش "زانایان قەسەى جیاوازیان هەیه: ئایا نیشانەى بالغ بوون چیهو، سالى بالغ بوون چەندە؟ ﴿فَلْيَسْتَأْذِنُوا﴾ بانهوانیش لە هەموو کاتدا مۆلت بخوازن ﴿كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ وەك چۆن ئەو بالغ و پێگەیشتوانەى پيش ئەمان، مۆلتەیان دەخواست ﴿كَذَلِكَ يُبَيِّنُ

الله لکم آیاتہ ﴿۶۸﴾ ہر نابہو شیوہیہ خوا حوکمہکانی خوی بؤ نیوہ پروون ئەکاتہوہ، دە ئیوہش بہباشی وەریان بگرن ﴿والله علیہم حکیم﴾ و خوا زۆر زاناو ئاگایہ زۆریش کار جوانہ، ئینجا خوا باسی حجاب ئەکات بؤ دوا ی پیر بوون، پاش ئەوہ بو سەردەمی لاویتی باسیکرد، وەک ئەفەرموی: ﴿**وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا**﴾ ئەو ژنانە ی لەئیش و کار کەوتون، ئوفتادەبوون و لەبەر پیریو، ئەمانی ئارەزوو بەتەمای شووکردن نین. (سەعیدی کوپی جوبەیر، قەتادە، زەحاک) ئەلین: مەبەست بەوانە، ئەو ژنانە یە (حەیز)یان نەماو، تەمای مندالیشان بپراوہ. ﴿**فَلَيْسَ عَلَيْهِنَ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ**﴾ هیچ گوناھێکیان لەسەر نیە کە هەندێ لە جل و بەرگی سەرەوہیان دابنن و نەپێوشتن، وەک عەباو چەتفەو کەواو سەلتە، وە هەرەھا ئەگەر بەبەردەم پیاوانیشدا بین و بپۆن ﴿**غَيْرِ مَتْرَجَاتٍ بَرِئَتٍ**﴾ بەلام نابێ بەرامبەر بەخەلک زینەت و جوانی خۆیان نیشان بدەن وەک موو و سەرۆمل و گەردن و سینگ و لاقیان، شتێک نەکەن سەرنجی بێگانە راکێشن ﴿**وَأَنْ يَسْتَغْفِنَ خَيْرَ لِهِنَّ**﴾ خو ئەگەر عیقفەتیش نیشان بدەن و کەواو سەلتەو چەتفەوعاباکانیان، هەر دانەنن و خۆیان داپۆشن وەک ژنیکی لاو، ئەوہ چاکترە بۆیان، چونکە لەبوختان و قسە ی ناقولاً دوور ئەکەوئەوہ ﴿**وَالله سَمِيعٌ عَلِيمٌ**﴾ خوا زۆر ژنەوا یە، هەمیشەش زانایە ئەزانێ چی لەنیوان ئەوان و پیاوانی ناناشناو بێگانەدا پوو دەدات. کەواتە ھۆشیاربێ! (سەدی) ئەلێ: بەناوی (موسلیم)وہ، ھاورییەکم ھەبوو خولامی ژنەکە ی حوزەیفەبوو، پۆژی لەبازاردای بە دەستی خەناویییەوہ دیتم و، لیم پرسسی ئەوہ چییە؟! وتی: خەنەم لەسەری (مەولا)کەم (خیزانی حوزەیفە)گرتووہ، منیش بپروام نەکرد، وتی: ئەگەر حەز ئەکە ی وەرە ئەتەمەلا ی خوی، بەلێ پۆیشتم، سەیر ئەکەم سەلارە ژنیکە، منیش وێ: موسلیم پیاویەتیکی وای بؤ گێڕامەوہ؟! وتی: بەلێ، وایە، پۆلەم! چونکە من لەپیزی ئەو ژنانەدام خوا بەرامبەریان ئەفەرموی: ﴿وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا﴾ ئین کەسیر.

خواردن لای مائی خزمان:

﴿**لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بِيُوتِكُمْ**﴾ لەسەرکوێر و شەل و نەخۆش و خۆشتان، هیچ تاوانێک نیە کە لەمالکانی خۆتان و کوپرەکانتان نان بخۆن بێمۆلەت. موسولمانان لەو سەردەمەدا زۆر بەلایانەوہ قورس و سەخت بوو لەگەل کوێرو نەخۆش و شەل و ئیفلجدا نان بخۆن، چونکە ئەوان وەک پێویست ناتوانن نان بخۆن، وە یا نابینن بخۆن، جا ئەمانیش لەترسی ئەوہ نەوہ سەمیان ئی بکەن، خۆیانیان ئی دەپاراستن، تا ئایەتی ﴿**لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى**﴾ ھات. (موجاہید) ئەلێ: ھەندێ کەس ئەو نەخۆش و نابینا و ئیفلجانی دەبردە مائی بابی، یان مائی برای، یان مائی خوشکی، .. ئەوانیش وتیان: لەباتی مائی خۆیان بؤ مالادیترمان ئەبەن! جا ئەو ئایەتە: (لەیس علی الأعمی) تا(ولا علی أنفسکم ان تأکلوا من بیوتکم) تا(لەیس علیکم جناح ان تأکلوا جمیعاً او اشتاتاً) ھات و مۆلەتی پێدان کە لەو جوړە مالانەشدا بخۆن. ﴿**أَوْ بِيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بِيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ**﴾ یا لەمالی باوکتان، یا لەمالی دایکتان ﴿**أَوْ بِيُوتِ إِخْوَانِكُمْ**﴾ یا لەمالی براکتان ﴿**أَوْ بِيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ**﴾ یا لەمالی خوشکەکانتان ﴿**أَوْ بِيُوتِ أَعْمَامِكُمْ**﴾ یا لەمالی مامەکانتان ﴿**أَوْ بِيُوتِ عَمَّاتِكُمْ**﴾ یان لەمالی پورەکانتان (پووری باوکی) ﴿**أَوْ بِيُوتِ أَخَوَالِكُمْ**﴾ یا لەمالی خالەکانتان ﴿**أَوْ بِيُوتِ خَالَاتِكُمْ**﴾ یان لەمالی پورەکانی "دایکتان"، واتە: خواردن لەمالی ئەوانەدا گوناح نییە، پێویست بە مۆلەتدان و، فەرموو ناکا و، بۆتان ھە یە بچنە سەر سفرەیان، چونکە مۆؤ بؤ خرم و کەس و کاری دئی کراوہتەوہ ﴿**أَوْ مَا مَلَکَتْكُمْ مَفَاتِحُهُ**﴾ یا ئەو مالە ی کلیلەکانی لای ئیوہیەو، کراوئەتە وەکلیلدار، تا خاوەنەکە ی ئەگەر پێتەوہ. ھاوہلان کاتی خوی کە ئەچوون بؤ سەفەر بؤ جیھاد

گهائی جار کلیلی خانووه کانیان نه دا به برایه کی دراوسنیان جا نه میش پیئی وابوو که هه رگیز نابیی شتی لهو ماله بخوا، نه و ساخوای گه وره فره مووی: (أوما ملکتم مفاتحه) **﴿او صدیقکم﴾** یا له مائی دوست و برادر تانا، به لام بهو مهرجه بزانن پیئی خوشه، نه گهرچی له ماله و هه نه بی **﴿لیس علیکم جناح ان تاكلوا جميعا او اشتاتا﴾** هیچ گونا هیشتان ناگات هه موو پیکه وه له سه ره یه ک سفره نان بخون یا خوده ره که س به ته نیا بخوا. کاتی خوئی هه ندی له خیله کان له بهر سه لاری خوئیان، پییان ناخوش بوو به ته نه نا نان بخون، نه و جا خوا فره مووی: نه وه قهیدی نیه. ئینجا دواى مؤلّه تدان بۆ هاتوچۆ، فره مووی: **﴿فإذا دخلتم بيوتا فسلموا على أنفسكم﴾** هه رکاتیش چوونه مالا نیکه وه سلّو له خوئان و یه کتری بکهن، چونکه مایه ی خوشه و یستی **﴿تحية من عند الله مباركة طيبة﴾** نه مه

دروودیکی پیروژ و پا که له لای خوا **﴿كذلك يبين الله لكم الايات﴾** ئا بهو شیوه یه خوا نایهت و ئادابه کانی خوئی پوون نه کاته وه بۆتان **﴿فعلکم تعقلون﴾** به شکو تی بگهن و نهو نایه تانه بکه نه بهرنامه ی ژیان تان.

له کاری به کومه لدا بی ئیزن لامه که ون:

له پیشه وه باسی مؤلّهت وهر گرتن له کاتی هاتوو چوئی مالا ندا کرا، ئیستاش باسی مؤلّهت وهر گرتن نه کا له کاتی گه رانه وه هه لسان، به تایبته له لای پیغه مبه ره **﴿فهرموی: ﴿إنما المؤمنون الذين آمنوا بالله ورسوله﴾** برودارانی راسته قینه هه نهو که سانه ن که برویان هینا وه به خوا و به په یامبه ره که ی **﴿وإذا كانوا معه على امر جامع﴾** وه کاتی بۆ کاریکی به کومه ل له گهل پیغه مبه ردا بوون، وه که مه شو رته بۆ جهنگ و، یا بۆ هه ر شتیکی تری گرنگ و پیویست **﴿لم يذهبوا حتى يستأذنوه﴾** بی مؤلّهت لی وهر گرتنی به هیچ جیگایه کدا نه نه رویشتن، دیاره نه مه نه و په ری هیما ی نه وه ب و ویله و ریژ دانانه له گهل سه رکرده دا، مؤلّهت وهر گرتن، هیما ی بروی ته واه، بویه

سُورَةُ النُّورِ
إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوا الْإِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا أَسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأَنْزَلْ مِنْ شَنْتِكَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٦﴾ لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَسْتَلُونَكُمْ مِنْكُمْ لَوْأَدَّأ فليحذر الذين يخالفون عن أمره أن تصيبهم فتنة أو يصيبهم عذاب أليم ﴿١٧﴾ أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنْظَرُ بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٨﴾

سُورَةُ الْفُرْقَانِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ﴿١﴾ الَّذِي لَهُ، مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ، شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ، فَنَقْدِرُ ﴿٢﴾

نه فره مووی: **﴿ان الذين يستأذنونك﴾** بیگومان نهو که سانه مؤلّهت لی ده خوازن کاتی نه پوون **﴿اولئك الذين يؤمنون بالله ورسوله﴾** هه نه وانه ن که به راستی برویان به خوا و به په یامبه ری نهو هیه **﴿فإذا استأذنوك لبعض شأنهم﴾** هه رکاتیکش هاتن بۆ هه ندی کاری تایبه تی خوئیان مؤلّهت لی بخوازن نه ی په یامبه ر **﴿فان لمن شئت منهم﴾** تویش هه رکه سیکیانته و یست لیان مؤلّهت ی بده با برودا بۆ نه و نجامدانی ئیشه که ی له (ته بووک دا) عومه ر کاریکی تایبه تی خوئی بۆ پیش هات، هه نه بوایه بگه راپه ته وه، جا نه وه بوو داوا ی مؤلّهت لی کاردو، نه ویش فره مووی: برۆ خو تۆ له دوو پوویان نیت **﴿واستغفر لهم الله﴾** له خواش داوا ی لیخوش بوونیان بۆ بکه سه باره ت بهو شتانه که پوویدا وه لییان **﴿ان الله غفور رحيم﴾** چونکه خوا زۆر لیبوردیه، زۆریش میهره بان و دلۆقانه.

وهك خۇتۇن بانگ له يېڭە مېەر مەكەن:

جا پاش ئەو پېزۇ شەرەفی پەيامبەر ﷺ لەو سوورەتەدا دەرکەوت، بۇ جارىكى ترئەو قەدر زانىنە باس ئەکاتەو ئەفەرمووی: ﴿ لا تَجْعَلُوا دَعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدَعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا ﴾ ئەى مۇسلمانەکان! بانگ کردن له پەيامبەر ﷺ وهك بانگ کردن له خۇتۇن دامەنن یا خود بەناوی خویەو بانگی ئی مەكەن، وهك ئیو له یەكتر بانگ ئەكەن، بەلکو بەو بلین: یا (رسول الله، یا نبی الله...) ﴿ قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا ﴾ بیگو مان خوا ناگای لهو کەسانە هەیه که له پشت یەكتر خۆ ئەشارنەو خۆ ئەدەنە پال یەكتر خۆ دەدزەو لیتان وه له مزگەوت یەکه یەکه خویان دەکیشایە دەرەو، بى مؤلەت ﴿ فليحذر الذين يخالفون عن امره ﴾ دەبا ئەوانەى سەرپیچی له فەرمانی پەيامبەر ﷺ ئەکەن، بترسن ﴿ ان تصيبهم فتنه ﴾ که سەرەنجام تووشی بەلاو نەهاتیک بین ﴿ او يصيبهم عذاب اليم ﴾ یا تووشی سزایەکی بەئیش بین ﴿ الا ان الله مافى السموات والارض ﴾ وشیاربە! بەراستی هەرچی له ئاسمانەکان و زەویدایە هەر بۇ خوایه ﴿ قد يعلم ما انتم عليه ﴾ بیگو مان ئەو خوایه ئەزانى بەو هی ئیستا ئیو وان له سەری له نیفاق و سەرپیچی ﴿ ويوم يرجعون اليه فينبتهم بما عملوا ﴾ هەم ئەو پۆژەش که ئەگەر پێنرینەو لای ئەو، ناگاداری ئەو هەموو کاروکردهویانە دەکات ئەنجامیان داو، گەرەو بچووک، جا هەر بەپی ئەو هەش تۆلەو پاداشتیان ئەداتەو ﴿ والله بكل شىء عليم ﴾ چونکه خوا بە هەموو شتیک زاناو ناگایە.

زۆر شوکرانە بژێرم بۇ خواى دەهندەى دلأوا که شەرەفمەندى کردم به نووسینی

تەفسیری ئەم سوورەتی (نوور)ە.

وصل اللهم على النبي الأُمى محمد وعلى آله وصحبه.

*** **

۲۵- سوورەتی (فوقان)ە

مەكەكەییەو (۷۷) نایەتە

بەناوی خواى بەخشندەى مېهرەبان

ئەم سوورەتە لەپاش سوورەتی (یاسین)ەو هاتۆتە خوارى، ئەمیش هەر وهك باوى سوورەتە مەكەكەییەکانى تر، کاروبارى ئیمان و بیروباوهر چارەسەر دەکات، لەگەل بەرپەرچدانەو هی هەندى له رهخنەى موشریکان، سەبارەت بە پەيامەكەى پەيامبەر ﷺ.

بەگورتیی: تەوهرەى سوورەتەكە لەم خالانەدا دەسووی: راستی و حەقیانەتى قورئان، دروستی و واقعییهتى پەيامەكەى پەيامبەر ﷺ، زیندوو بوونەو هی ژینی ئەولاو، پاداشت و تۆلە، كۆتایییشی بەباسى برى لهو سەف و پەسنەکانى (عباد الرحمن) دیت.

مەزنایهتى خوا:

خواى کارزان - کەئەم قورئانەى ناردۆتە خوارى - لەم چەند نایەتەدا باسى مەزنی و بڵندی خۆى دەکاو دەفەرموی: ﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾ * تبارك الذى نزل الفرقان على عبده ﴿ بڵندو گەرەیه، پیرۆزو بەپیتە، ئەو خوایهى که فوقان وجیاکەرەو هی راست لەنا راستی ناردەسەر بەندەى خۆى موحەممەد ﷺ واتە: قورئان ﴿ ليكون للعالمين نذيرا ﴾ تابییتە هۆى بیدارکەرەو هی ترسینەر بوجیهانەکانى پەرى و ئادەمزا، لەسزای خوا.

ئىنجا خوا - جل جلاله - چوار سيفه تى تاييه تمه ندى خوى باس دهكات بۇيان وده فهرموى: ﴿الَّذِي لَهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ يه كه م: نهو زاتهى مولكايه تىي وده سه لاتى گشت ئاسمانه كان و زهوىسى هر هى نه وه ﴿وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا﴾ دووهم: هيچ منداليكى بوخوى رانه گرتووه. وهك جووله كهو گاواران پييان وايه كه: خوا توؤرم و مندالى هيه! ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمَلِكِ﴾ سييه م: له مه وداى دسه لاتيدا، هيچ شريك و هاوبه شيكى نيه، وهك بت پهرسته كان پييان وايه كه: شريك و هاوبه شى هيه! ﴿وَوَخَّلِقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا﴾ چوارهم: هه موو شتيكى له نه بوون و (عهده م) نهو دروسكردو بهدى هيئو، نه دازه گيرى ته واويشى بو كرد، به ميزانيكى ورد ﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً﴾ كه چى هاوبه شدانه ركان له جياتى نهو كه ته نها نه و تاكه خوايه بپهرستن، ههستان چهند شتيكيان

بوخويان هه لبراردو كردiane خوا! ﴿لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا﴾ كه تواناي دروستكردنى هيچ شتيكي شيان نيه ﴿وَهُمْ يَخْلُقُونَ﴾ ويوخوشيان - نهوبتانه - تاشراو دروستكارون، ويئنه يان بوكيشر اووه ﴿وَلَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ ضَرًا وَلَا نَفْعًا﴾ ته نانه تى دسه لاتى نه وه شيان نيه هيچ زيان و سووديك به خويشيان بگه يهنن ﴿وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاتًا وَلَا نَشُورًا﴾ وده سه لاتى مردن و ژيان و زيندو بوونه وه شيان نيه، جا شتيك ئاوابيت، چون نه بيته خوا؟! چون ئيوه مليان بو كه چ دهكهن؟!

خاونه ناسان گيل و نه زانن:

نهر سه يري راو بوچوونى كافران له باره ي قورئانه وه بكري، دهر دهكه وي كه چهنده گيل و گهوجن، بويه خواي گهوره له و باره وه ده فهرموى: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ وه نهو كافرو بى باوه رانه دهر باره ي قورئان گوتيان: ﴿إِنْ هَذَا إِلَّا افْتِرَاءُ﴾ نه م قورئانه هر درويهو، موحه ممه د خوى هه لييه ستووه ﴿وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ﴾ و كه ساني تريش - وهك خاوه ن نامه كان - بو هوئينه وهو ري كخستنى

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ ضَرًا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نَشُورًا ﴿٢﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا إِفْكٌ افْتَرَاهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ جَاءَ ظُلْمًا وَزُورًا ﴿٣﴾ وَقَالُوا أَأَسْطِيرُ الْأَوَّلِينَ أَكُتِبَ عَلَيْهَا فِيهِ تَمَثَّلَ عَلَيْهِ بَعُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٤﴾ قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَفُوًّا رَحِيمًا ﴿٥﴾ وَقَالُوا مَا هَذَا الرَّسُولُ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أَنْزَلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونُ مَعَهُ، نَذِيرًا ﴿٦﴾ أَوْ يُنْفِثَ إِلَيْهِ كَنْزًا أَوْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا لَرَجُلٍ مَسْحُورًا ﴿٧﴾ أَنْظِرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَل فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٨﴾ تَبَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذَلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلُ لَكَ فُصُورًا ﴿٩﴾ أَلَمْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ فِئْتَانٍ مِّنْ قَبْلِ هَٰذَا فَكَذَّبُوا بِهِ فَسَاءَ أَلْحَقُوا بِهِ الْعَذَابَ ﴿١٠﴾ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ فِئْتَانٍ مِّنْ قَبْلِ هَٰذَا فَكَذَّبُوا بِهِ فَسَاءَ أَلْحَقُوا بِهِ الْعَذَابَ ﴿١١﴾

إِنَّا أَنزَلْنَاهُمْ

۳۱۰

يارمه تيبان داوه ئىنجا خوا رهديان نه داته وهو نه فهرموى: ﴿فَقَدْ جَاءَ ظُلْمًا وَزُورًا﴾ به راستى هه رچييه كيان گوت، بوختانه و سته ميكي گه ورهش دهكهن، چون نه و درو پوپالانته يه به رامبه ر به په يامبه ر ﷺ نه كهن، خوئنه و روبه پويان وه ستاو و تى: ده نه گهر ده توانن ته نها سووره تيكي بچووكيش بيت بيهيئنن، نه وانيش ته واوى ره وانبيژو خوشخوانه كانيان بوئنه و مه به سته كو بوونه وهو، په كيان كهوت، دسا نه گهر بيان تئوانايه نه يان ده كرد؟

ده ئين قورئان چيروكى پيشينانه:

﴿وَقَالُوا أَأَسْطِيرُ الْأَوَّلِينَ﴾ گوتيان نه م قورئانه هه موو نه فسانه و ته ي باتل و پروو پووچى پيشينانه ﴿اِكْتَتَبَهَا﴾ نه وان بوى ريئووس دهكهن وهك داستانى: روسته م، ئيسفه نديار.. ﴿فَبِمَا تَعْلَمُ عَلَيْهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا﴾ كه

هه موو به یانی وئیوارانیك بوی ئەخویننه وەو ئەویش لەبەری ئەكات ﴿ **قل انزلہ الذی یعلم السر فی السموات والأرض** ﴾ خوا فەرمانی پی ئەكات كە رەدیان بداتە وەو ئەفەرموی: ئەی پیغەمبەر! ﷺ بلی: وانیە ئیوہ ئەیلین! بەلکو هەرئەوزاتە ناردووێتە کە بە هەموو نەینیەکانی ئاسمان و زەوی ئەزانی و ئاگادارە , هەربۆیە ئیوہ چەندە هەولتاندا نەتانتوانی وەك تەنھا سوورەتییکی بچکۆلەشی بێن ﴿ **إنه كان غفورا رحیما** ﴾ بیگومان ئەویش (خوا) لەگوناح زۆر لیبوردیە, زۆردلاویە بۆیە ئیستا لەدونیادا سزاتان نادات.

رەخنە لە پیغەمبەر دەگرن:

بەلی تا ئیستا خاوەنناسەکان رەخنەیان لە قورئان دەگرت, کەچی وا رەخنە لەپەيامبەر ﷺ خویشی ئەگرن: ﴿ **وقالوا ما لهذا الرسول یاکل الطعام** ﴾ خاوەنناس وکافران گوتیان: بۆئەوچی لەئیمە زیاترە, وا داواي پەيامبەریتێ ئەكات؟ وای ئەمە چ پەيامبەریکە, خۆراك دەخوا ﴿ **ویمشی فی الأسواق** ﴾ و بەبازاریشدا دەگەڕی؟ کەوايە فریشتە نیە, چوون فریشتە خۆراك ناخوات, دیارە پاشایش نیە, چونکە پاشا بەبازاردا ناگەڕی, پێیان وابوو پیغەمبەر دەبی حال و دەزعی لەوان جیاواز بێت! ﴿ **لولا انزل الیه ملک فیکون معہ نذیرا** ﴾ ئەی بۆچی فریشتەیهکی لەگەڵ نەهات لەلایەن خواوە تا بەهاورپیەتی ئەوخەلک بترسین ئەگەر راست ئەکا پیغەمبەرە؟ ﴿ **او یلقى الیه کنز** ﴾ یان گەنجینهیهکی لەناسمانەوہ بۆفری نەدرایە خوارێ, تاخوی پی ژیانداو, و پیوستیشی بەکردووکۆشش نەبووبا؟ ﴿ **او تکون له جنة یاکل منها** ﴾ یان باخیکي هەبوايە تالەدەرەمەتەکی خوارایە؟! ﴿ **وقال الظالمون ان تتبعون الارجل مسحورا** ﴾ بێپەرستە ستەمکارەکانیش بە موسلمانەکانیان گوت: ئیوہ هەرشوین پیاویکی جادوو لیکراوو سەر لیتیکچوو کەوتوون؟

ئینجا خوا دلخۆشی پەيامبەر ﷺ ئەداتە وەو, ئەفەرموی: ﴿ **انظر کیف ضربوا لك الامثال فضلوا** ﴾ دە بنواڕەوسەرنج بدە لەوستەمکارانە چوون نەزیلە وومەسەلیان بۆهینایتە وە, هەر جارە ی بیانوی شتی ئەگرن, جابە وھۆیە وە گومراو سەرلێشیواوولاری بوون ﴿ **فلا یستطیعون سبیلا** ﴾ ئیتر هەرچی دەکەن ناتوانن رێگەیهک بدۆزنەوہ بۆ دەر بازبوون لەوگومراپیە ﴿ **تبارک الذی ان شاء جعل لك خیرا من ذلک** ﴾ پیروزی و گەورایەتی, هەر بۆخوایەك, کە ئەوەندە بەدەسەلاتە ئەگەر ویستی لەوہی ئەوان وتیان, چاک تر ت ئەداتی ﴿ **جنات تجری من تحتها الأنهار** ﴾ باخ و باخاتیکت پێدەبەخشیت, جوگە ئاوەکان بە ژیریاندا دەپۆن ﴿ **ویجعل لك قصورا** ﴾ و دەتکا بە خاوەنی چەند کۆشکێك, وەك هی پاشاکان. ﴿ **بل کذبوا بالساعة** ﴾ نا, ئەوانە هیچ ھۆیک نیە بۆنکولی و مللانیان, ئەوہ نەبیئت کە هەر رۆژی قیامەتیان بەدرو دانا ﴿ **واعتدنا لمن کذب بالساعة سعیرا** ﴾ ئیمەش ئاگریکی سووتینەری بلیسەدارمان ئامادە کردووہ بۆھەرکەسی قیامەت بە درۆدادەنی ﴿ **إذا راتهم من مکان بعید** ﴾ کاتی لەشوینیکي دوورەوہ ئەو ئاگرەییە خوا نەناسان دەبینی ﴿ **سمعوا لها تغیظا و زفیرا** ﴾ دەنگیکي رقاوی و مرقنی ئی دەبیستن.

ئەلییت دەنگی پرمە ی و لاخە. (ئین عەباس) ئەلی: ئەو کەسە ی وابو جەھەننەم رادەکیشری, جەھەننەم بوی دەپرمینی, وەکو ئیستر بۆ (جو) دەپرمینی ﴿ **وإذا القوا منها مکانا ضیقا مقرنین** ﴾ هەرکاتیکیش بەدەست و پی کۆت و زنجیر کراوہوہ دەخرینە ناو جیگایەکی تەسک و تەنگەبەرەلدۆزەخدا, ﴿ **دعوا هنالك ثبورا** ﴾ ئەوسا بەپەلە هاواری تیا چوون و مال و وێرانی و داوای مەرگ دەکەن و بەر دەبنە بانگ و سەلای حەسەرەت و هەناسە ساردی ﴿ **لا تدعوا الیوم ثبورا واحدا** ﴾ ئەوسا پێیان ئەوتری: ئەمرو ئیتر هەریەك جار داوای مەرگی خۆتان مەکەن: ﴿ **وادعوا ثبورا کثیرا** ﴾ بەلکو زۆرو بی شمار هاوارو واوہیلا و داوای مردن بکەن.

بەهەشت چاکە، یان دۆزەخ؟

﴿^{۱۵} قل اذلك خير ام جنة الخلد التي وعد المتقون﴾ جا بۆ ئەو ھى زياتر ئىشيان پى بگا خوا ئەفەرمۇي: پىيان بلى: ئاخۇ ئەو ھالەى كافرانە چاكرە، يا ئەم بەھەشتە ھەتا ھەتايىيە كە بەلئىنى بەخوئانسان و پارىزگارانى سنوورەكانى خوا دراوہ؟ ﴿كانت لهم جزاء ومصيرا﴾ كەلەدواروژدا ھەم پاداشتى كارەكانىانەو، ھەم جى وشوئىنى گەرانەوشىانە ﴿لهم فيها ما يشاؤون خالدين﴾ چىيان بوئى لەوئ دەستيان ئەكەوئىت و بوئان نامادەيە، بە ھەتا ھەتايىش تىيدا ئەمىننەوہ ﴿كان على ربك وعدا مسؤولا﴾ ئەو ھش بەلئىنىكە لەلايەن پەرورەدگار تەوہ ھەر دەبى بىتەدى و خواش خوئ كردوہ بەرپرسيار لئى.

قیامت هاتن بتان له بتيه رستان حاشا ده کهن:

﴿^{۱۷}وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ وه بۆ
 ئامۆزگاریان باسی ئەو رۆژە بکە هەم خۆیان و، هەم ئەوانەى
 -بێجگە لە خوا (الله)- ئەیانپەرستى، خوا لە جێیەک کۆیان
 ئەکاتەوه، (موجاهید) ئەلى: مەبەست لەو پەرستراوانە
 عیساو عوزەيرو فريشته کانه ﴿فَيَقُولُ أَنْتُمْ أَصْلَئْتُمْ عِبَادِي
 هَؤُلَاءِ﴾ جا ئەلئیت: ئاخۆ ئێوه بوون ئەم بەندانهى منتان
 گومرأ کردو، بانگتان کردن بۆ پەرستنى خۇتان؟! ﴿أَمْ هُمْ
 ضَلُّوا السَّبِيلَ﴾ یاخود ئەوان خۆیان پێیان گوم کردو گومرأ
 بوون و ئێوهشیان پەرست؟ ﴿^{۱۸}قَالُوا سُبْحَانَكَ﴾ ئەوانیش-
 بەسەر سوپمانیکەوه- ئەلین: خوايه! لەهه موو شەریک و
 هاوهلیک تۆ بى نیازو پاکیت "خویششت چاک ئەزانیت هەرگیز
 ئێمه شتى وامان نه کردوو. وه که له (۴۰/۳۴-۴۱) دا
 ئەفهرموى: (وَيَوْمَ نُحْشَرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلْمَلَأِكَةِ هَؤُلَاءِ
 إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلَيْسَ مِنْ دُونِهِمْ بَلْ
 كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ). ﴿مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا
 أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ﴾ هەرگیز شیاوو رهوا نیه

إِذَا رَأَوْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا الْمَوَالِمَ يَبْعِدُونَ **وَيَقُولُونَ** (١١) وَإِذَا أَقْبَضُوا مِنْهَا مَكَانًا ضَيْقًا مَقْرَبِينَ دَعَوْا هُنَا لَكَ ثُبُورًا (١٢) لَا نَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَجَدًا وَادْعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا (١٣) أَذَلِكَ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءٌ وَمَصِيرًا (١٤) لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ كَانَتْ عَلَى رَبِّكَ وَعْدًا مَسْئُورًا (١٥) وَيَوْمَ يَحْشَرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ أَأَنْتُمْ أَضَلَلْتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ (١٦) قَالُوا سُبْحَنَكَ مَا كَانَ يُدْعَى لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا (١٧) فَقَدْ كَذَّبْتُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا وَمَنْ يظْلِمِ مِنْكُمْ ثِقَةً حَبْرًا كَبِيرًا (١٨) وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا (١٩)

بۆيىمە لەباتى تۆ دۈستىكى تر بگريڻ و، بىپەرستين و خەلکيشيان بۇلا يانگ بکەين ﴿لكن متعتهم و آباءهم حتى نسوا الذکر﴾ بەلام تۆخۆت ئەي خوايە! ئەوان و باي باپيرانىانت ئەوندە بەهرەوەر و تەمەن دريژ کرد، ھەموو جوړى نازو نىعمەت و رۆزيت پيدان، ئيت شۆکرو رووکردنە تۆيان بە پەرست بە تەنيا لە بىر کرد ﴿وكانوا قوما بورا﴾ سەرەنجام تيا چوون و بوونە قەومىكى و ابى خىر ﴿فقد كذبوكم بما تقولون﴾ ئىنجا بەپەرستەكان ئەوترى: پەرستىي پەرستراوكان قسەكانى ئىوھيان بەدروخستەوھ كە گوايا ئەوان ئىوھيان گومرا كرديى، خو ئىستا وادەر نەچو. ﴿فما تستطيعون صرفا ولا نصرا﴾ ئىنجا چى ئەكەن؟ خو ئىستا ھىچ دەسەلاتىكتان نىيە و ناتوانن نە سزا لەخۆتان لا بدن و، نەيارمەتى لە كەسيك وەرگرن ﴿ومن يظلم منكم نذقه عذابا كبيرا﴾ و

هه‌رکه‌سیشتان "ئه‌ی بی برویان!" شيرك وسته‌م بكا و خه‌لكی بانگ بكات بۆ دواكه‌وتنی غه‌یری خواو بۆ به‌رنامه‌و پروگرامی تر، ئه‌وه له‌دواپۆژدا ئیمه‌ سزایه‌کی گه‌وره‌ی پێ ئه‌چێژین.

گشت پیغه‌مبه‌ریك ئاده‌م‌زاد به‌وه:

﴿ **وما أرسلنا قبلك من المرسلين** ﴾ ئیمه‌ به‌ره‌له‌تۆش ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ هه‌ر په‌یامبه‌ریكمان نارد بێت ﴿ **إلا أنهم لياكلون الطعام ويمشون في الأسواق** ﴾ خواردنیان ده‌خواردو به‌ بازاریشدا ده‌پۆشتن ﴿ **وجعلنا بعضكم لبعض فتنة** ﴾ له‌هه‌مانكاتدا هه‌ندیکیشتانمان کردۆته‌ هۆی تاقیکردنه‌وه‌ بۆ هه‌ندیکی تریان. بێی په‌یامبه‌ره‌، بێی ده‌وله‌مه‌نده‌، بازئ پاشایه‌ ﴿ **اتصبرون** ﴾ ئاخۆئیه‌و خۆتان پاده‌گرن؟ ﴿ **وكان ربك بصيرا** ﴾ بیگومان په‌روه‌ردگارت هه‌میشه‌ بینایه‌، و

ئه‌زانئ کئ خۆی پانه‌گه‌ری و، سوپاسی ئه‌كات، کێش خۆی راناگه‌ری و سه‌پله‌ ئه‌بێت. پێشه‌وا (موسلیم) ئه‌م فه‌رموده‌ ئه‌هینی: ((انظر إلى من أسفل منكم، ولا تنظروا إلى من هو فوقكم، فإنه أجدر ألا تزدروا نعمة الله عليكم)). واته‌: ئیه‌و هه‌میشه‌ ته‌ماشای لای خوارووی خۆتان بکه‌ن، واته‌: قه‌ت سه‌یری لای سه‌رووی خۆتان مه‌که‌ن، کاری ئاوا ده‌بیته‌ هۆی ئه‌وه‌ که‌ئیه‌و به‌که‌م نه‌پواننه‌ نیعه‌مه‌ته‌کانی خوا.

کۆتایی جزئی هه‌ژده‌یه‌م

ولله‌ الحمد والمثنه

*** **

سه‌سه‌ ختی خوا نه‌ناسان:

﴿ **وقال الذين لا يرجون لقاءنا** ﴾ ئه‌وانه‌ی ئومیدیان به‌روو به‌پروبوونه‌وه‌و گه‌یشتن به‌دیداری ئیمه‌ نیه‌ و، نکوولی زیندوو بوونه‌وه‌ ئه‌که‌ن. گوتیان: ﴿ **لولا انزل علينا الملائكة** ﴾ بۆچی فریشته‌ دانه‌به‌زێنرایه‌ لمان و پیمان بلێن: موحه‌مه‌د و قورئانه‌که‌ی هه‌ردوو راستن؟ ﴿ **أو نرى ربنا** ﴾ یان بۆ په‌روه‌ردگاری خۆمانمان به‌چاونه‌دی؟ تا پاستیی په‌یامبه‌رمان پێ بلێت ﴿ **لقد استكبروا في أنفسهم** ﴾ بیگومان

ئه‌وانه‌ گرفتاری ده‌ردی له‌خۆبایی بوون و، خۆیان زۆربه‌گه‌وره‌ زانی ﴿ **وعتوا عتوا كبيرا** ﴾ و ئیجگاریش نافه‌رمانییانکردو سه‌رکه‌شه‌یه‌کی گه‌وره‌یان کرد ﴿ **يوم يرون الملائكة لا بشرى يومئذ للمجرمين** ﴾ ئه‌و پۆژه‌ش فریشته‌کان، دێن بۆ گیان کێشانیان، به‌چاوی خۆیان ده‌یانبینن که‌ هه‌یج جوژه‌ موژده‌و مزگینه‌کیان پێ نیه‌ بۆیان ﴿ **ويقولون حجرا محجورا** ﴾ و پێیان ئه‌لێن: چوونه‌ به‌هه‌شت و موژده‌ی لیخۆشبوون، بۆ ئیه‌و قه‌ده‌غه‌ یه‌و" هه‌رگیز شتیوا نابیسن ﴿ **وقدما إلى ما عملوا من عمل** ﴾ هاتین هه‌رکاریکیان کردبوو (وه‌ك سه‌ردانی خزم و كه‌س و كارو هه‌رچا که‌یه‌کی تر) ﴿ **فجعلنا هباء منثورا** ﴾ هه‌موویمان وه‌ك تۆزو گه‌ردی بلاوه‌ پێکراوی به‌ربا پێکرد، واته‌: هه‌یج سوودیکی نه‌بوو بۆیان ﴿ **أصحاب الجنة يومئذ خير مستقرا** ﴾ جێگه‌ی به‌هه‌شتیه‌کانیش زۆرباشه‌ ﴿ **واحسن** ﴾

سورة الفرقان

الماء العذب

﴿ **وقال الذين لا يرجون لقاءنا لولا أنزل علينا الملائكة** ﴾
﴿ **أو نرى ربنا لقد استكبروا في أنفسهم وعتوا عتوا كبيرا** ﴾
﴿ **يوم يرون الملائكة لا بشرى يومئذ للمجرمين ويقولون** ﴾
﴿ **حجرا محجورا** ﴾ ﴿ **وقدما إلى ما عملوا من عمل فجعلناه** ﴾
﴿ **هباء منثورا** ﴾ ﴿ **أصحاب الجنة يومئذ خير مستقرا** ﴾
﴿ **وأحسن مقيلا** ﴾ ﴿ **ويوم تشقق السماء بالغمام ونزل الملائكة** ﴾
﴿ **تنزيلا** ﴾ ﴿ **الملك يومئذ الحق للرحمن وكان يوما على** ﴾
﴿ **الكَافِرِينَ عَسيرا** ﴾ ﴿ **ويوم بعض الظالم على يديه يقول** ﴾
﴿ **يَلَيْتَنِي أَخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سبيلا** ﴾ ﴿ **يَوَيْلَ لِي لَمَّ أَخَذْ** ﴾
﴿ **فلانا خليلا** ﴾ ﴿ **لقد أضلني عن الذكر بعد إذ جاءني** ﴾
﴿ **وكان الشيطان للإنسان خذولا** ﴾ ﴿ **وقال الرسول** ﴾
﴿ **يَرْبِّ إِن قَوْمِي أَخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجورا** ﴾ ﴿ **وكذلك** ﴾
﴿ **جعلنا لكل نبي عدوا من المجرمين وكفى بربك هاديا** ﴾
﴿ **ونصيرا** ﴾ ﴿ **وقال الذين كفروا لولا أنزل عليه القرآن جملة** ﴾
﴿ **من بعدة كذلك لنتيت به فؤادك وورثته تزيلا** ﴾

والله اعلم

۲۲

مقیلا ﴿ و جیگای حهوانه وهی نیوه پوژیشتان زور باشتره، چونکه نهوکاته، کاتی پشوودانه ﴿^{۲۵} **ویوم تشقق السماء بالغمام**﴾ ئاسمان بههوی دهرکه وتنی هه وریک دهقه له شی و شهقار شهقار دهبی. (ئیین که سیر) نه لی: (وهو - الغمام - ظل النور العظیم الذی یبهر الأبصار). واته: مه بهست به (غه مام)، نه وهه ورهیه: سیبه ری نهو نووریک گه ورهیه و چاوه کان نه به زینن، وه که نه فرموی: (هل ينظرون إلا أن يأتيهم الله في ظلل من الغمام والملائكة وقضى الأمر وإلی الله ترجع الأمور) ۲۱۰/۲.

مه بهست پی هاتنی زاتی خواجه - جل جلاله - سیبه ره کهش، سیبه ری زاتی خویه تی، (خوایش بوخوی باشت نه زانی). جاکه نهو پوژ هات، ئیتر تهواوی خو ره کان و نه ستره گه روکه کان، وه که توژیکی پرژو بلاویان لی دی و، دل هه کانیش هه مو له حه یبه تا تروسکاییان تیا نامینی ﴿**ونزل الملائكة تنزیلا**﴾ فریشته کانیش - به نامه ی کارو کرده وهی نهوانه وه - پۆل پۆل و دهسته دهسته، دابه به زینرین بو سه ر زهوی بو حیساب و لیپرسینه وه ﴿^{۲۶} **یومئذ الحق للرحمن**﴾ لهو پوژدها فه مان په وایی و دهسه لاتی تهواو راسته قینه، هه ر بوخوای ده هنده ی به به زه یبه، که سیکی تر هه یج دهسه لاتیکی نهی ﴿**وکان یوما علی الکافرین عسیرا**﴾ بیگومان بو کافرانیش نهو روژ، روژیکی پر تهنگانه و سهخت و درژاره، چونکه پوژی دهرکه وتنی کارو کرده وهی راست و ناراسته. به لام بو موسلمانان له نهجامدانی نوژیکی فره ز ئاساتره، وه که (سه عیدی خودری) نه لی: به پیغه مبه ریان ﷺ و ت: (یوم کان مقداره خمسين الف سنة) دهبی نهو پوژ هه چهنده سهخت و دریز بی؟ فره مووی: ((والذي نفس محمد بيده يخفف علی المؤمن حتی یكون أخف علیه من صلاة مكتوبة یصلیها فی الدنیا)) مسند الامام احمد ۷۵/۳.

سته مکار روژی سه لا دهستی خو دی ده گه زی:

﴿^{۲۷} **ویوم یعض الظالم علی یدیه**﴾ لهو پوژدها ناهه قکار و سه مکار - له حه سرهت و په شیمانی نهوه که له دونیادا گویری نه لی په یامبه ره بهو - به هه ردو و دهستی خویدا ده نووسی ﴿**یقول یا لیتنی اتخذت مع الرسول سبیلا**﴾ و نه لی: نهی خوژگه! منیش له گه ل په یامبه ردا ریگه ی ئیمانم ده گرت بهر ﴿^{۲۸} **یا ویلتی لیتنی لم اتخذ فلانا خلیلا**﴾ نهی تیا چوونی خو، خوژگه! فلانه که سی گو مپرا کهرم نه کرد با به دوستی خو ﴿^{۲۹} **لقد اضلنی عن الذکر بعد إنجائی**﴾ چونکه به راستیی له ئاستی نه م قورئانه منی گو مپراو و یل کردو سه ری لی تیکدام، پاش نهوه ی پیبازی راستیم بو هات ﴿**وکان الشیطان للإنسان خذولا**﴾ بیگومان شه یقان هه می شه و به رده وام بو مرو ف شه ره مزار که رو ناپشتگیر بووه، له ریگه ی راست لایدا وه، به ره وه هه ل دیر بردو و یه تی.

پیغه مبه ر سکا لای قه و مه که ی ده کات:

بی بروایان و خوانه ناسان هه رده م تانه و ته شه ریکی زوریان له قورئان نه داو گو ییان بو نه ده گرت، په یامبه ریش زو ره وه ناره حهت ده بو، بویه سکا لاده باته لای په ره و ردگاری و، قورئانیش نه فرموی: ﴿^{۳۰} **وقال الرسول یا رب ان قومی اتخذوا هذا القرآن مهجورا**﴾ پیغه مبه ر گو تی: نهی په ره و ردگاری من! بیگومان - وه که خو ت ناگاداری - قه و و هه زه که م وازیان له م قورئانه هی ناو پشتگو ییان خست و به دوا یا نه چوون و لیی دور که و تنه وه!! خوایش دلی په یامبه ر ﷺ نه داته وه، نه فرموی: ﴿^{۳۱} **وکذلك جعلنا لکل نبی عدوا من المجرمین**﴾ هه ر ئابه و شیوه یه تو دوژمنایه تی ده کرییت بو هه ریغه مبه ری کیش دوژمن و ملوژمی کمان - له تاوانباران - دانا وه راست کردو ته وه، له کاتی خویدا نه زیه تی کردو وه، ریگه ی پیگرتو وه ﴿**وکفی بربک هادیا ونصیرا**﴾ وه به سه په ره و ردگارت رینوین و یاریده رت بی، وه له داها تو و شدا به سه ر دوژمناندا سه رت ده خا و ده تگه یه نیته مه بهستی به رزی خو ت.

بوچی ئەم قورئانە پیکرا نە ئیردرا؟

خوای بالادەست بڕویانوویەکی تریان بۆ پیغەمبەر باس ئەکاو ئەفەرموی: ﴿**وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نَزَلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جَمْلَةً وَاحِدَةً**﴾ خوانەناس وبی باوەران گوئیان: بوچی قورئانی بەیەکجار بۆنایەت! "هەر وەک تەورات و ئینجیل، پیکرا بۆ موسا و عیسا هاتن؟ دیارە ئەمەیشیان هەر درۆیە، چونکە تەورات لە ماوهی (۱۸) سالددا ئەوجا بەتەواوی هاتوو، لاریەکی دیکەشیانە لەقورئان، جاخوا بۆچوونەکیان رەت ئەکاتەوهو ئەفەرموی: ﴿**كَذَلِكَ لَنُنَبِّئُكَ بِهِ فَوَادِك**﴾ هەرنابەو جوړیە -بەیناو بەین و کەم کەم، وەلەماوهی (۲۳) سالددا ئەم قورئانەمان دابەزاند بۆت- تادلی توی زیاتر پی بەهیز و قایم بکەین ﴿**وَرَتِّلْهُ تَرْتِيلاً**﴾ وبە ریک و پیکی وهیدی هیدی، بۆتمان خویندەوه لەسەر زمانی جبریل.

خوای ئەیهوئ پتر پەیا مەبەر دل ئەستوور بکات، بۆیە ئەفەرموی: ﴿**وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا**﴾ ئەوکافرو موشریکانە هەرمەسەل و نەزێلەیهکت بۆ دیننەوه، بۆ وەستانی کارەکەت و ناشرین کردنی ئەم قورئانە، ئیمەیش بەرەوام بەوهلامی هەق و بەجی و جوانترین تەفسیری کەوه هاتوین بەهانا تەوه. ئینجا حالی بی بڕواکان باس ئەکاو ئەفەرموی: ﴿**الَّذِينَ يَحْسُرُونَ عَلَى وُجُوهِهِمْ إِلَى جَهَنَّمَ**﴾ ئەو تاوانبارانە لە سەر پوختساریان دەبرین بۆدۆزەخ و لەوی کۆدەکرێنەوه ﴿**وَأُولَئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا**﴾ نائەوانە خراپترین خەلک بەجیگە، وە لەهەموو کەسی گومبووترین خەلکیشن بە رینگە، واتە: لەرووی جیگا و شوینەوه، خراپترین خەلک لە جەحەنمدا، وەلە رووی رینگاو رێبازیشەوه، گومراترینی خەلک (ئەنەس) ئەلی: پیاویک بەپیغەمبەری ﷺ وت: کافر چۆن بەسەر روو و دەم و چاودا حەشر ئەکری؟! فەرموی: ((إِنَّ الَّذِي أَمَّشَاهُ عَلَى رَجُلِيهِ قَادِرٌ أَنْ يَمْشِيَهُ عَلَى وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)) متفق

عليه. بەراستی ئەوکەسە کە دەتوانی بەسەر هەردوو پێدا بەرپۆی ببا، هەرئەو زاتەش دەتوانی لەپوژی قیامەتدا بەسەر روختساریا بەرپۆی ببا.

خوای قورەیش هوشیار دەکاتەوه:

جا بۆدەلدانەوهی پیغەمبەر ﷺ داستانی هەندی لەپەیا مەهران باس ئەکاو ئەفەرموی: ﴿**وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ**﴾ بیگومان ئیمە تەوراتیشمان بەمووسادا ﴿**وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا**﴾ هاروونی برایشیمان کردە وەزیری لەکارو باریدا ﴿**فَقُلْنَا أَهْبَا إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا**﴾ ئینجا پیمان وتن: بچن بۆلای ئەوهوژوگەلە کەبەلگەو نیشانەکانی ئیمەیان بەدرۆ دادەنا ﴿**فَدَمَرْنَاهُمْ تَدْمِيرًا**﴾ ئینجا ئیمەیش - لەتۆلەیی ئەوهدا - زۆر بەتوندی تیکمان شکاندن و لەناومان بردن، کەواتە تۆش ئەی پەیا مەبەر ﷺ! لە قورەیش بیئاقت مەبە، چونکە ئەم جوړە

وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٢٢﴾
الَّذِينَ يَحْسُرُونَ عَلَى وُجُوهِهِمْ إِلَى جَهَنَّمَ أُولَئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٢٣﴾
وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ﴿٢٤﴾ فَقُلْنَا أَهْبَا إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا فَدَمَرْنَاهُمْ تَدْمِيرًا ﴿٢٥﴾ وَقَوْمَ نُوحٍ لَمَّا كَذَبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ آيَةً وَأَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٦﴾ وَعَادَ وَثُمُودَ وَأَصْحَابَ الْأَنْبُسِ وَقُرُونًا بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا ﴿٢٧﴾ وَكُلًّا ضَرَبْنَا لَهُ الْأَمْثَالَ وَكُلًّا نَبِّئُكَ بِمَا لَمْ يَنْتَبِهِرْ ﴿٢٨﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِي أَمُطِرَتْ مَطَرَالَسُوءِ أَفْكَمَ يَكُونُوا أَعْيُنُهَا أَلْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ نُشُورًا ﴿٢٩﴾ وَإِذَا رَأَوْكَ إِذَا بُدِعْتَكَ إِلَّا هَرُوا أَهَذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ﴿٣٠﴾ إِنَّ كَادَ لِيُضِلَّنَا عَنْ إِلَهِنَا لَوْلَا أَنَّ صَبْرَنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حَيْثُ يَرُونَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٣١﴾ أَرَأَيْتَ مَنْ أَخَذَ إِلَهُهُ هَوْنَهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴿٣٢﴾

کارانه دوزمیان زوره، و نه جامیشیان هر ناوایه ﴿^{۲۷} **وقوم نوح لما کذبوا الرسل**﴾ و دهوژو گهلی (نوح) یش کاتی پیامبهره کانیاں به درو خسته وه (به درو خسته وهی ته نها پیغه مبه ریکیش، و هکو به درو خسته وهی هه موو پیغه مبه رانه، بویه به کو قهرمووی (الرسل) ﴿**اغرقناهم وجعلناهم للناس آية**﴾ له ناو تو فانه که دا نقوممان کردن و و کردیشمان به په ندو عیبرت بوخه لکی ﴿**واعتدنا للظالمین عذابا الیما**﴾ و سزایه کی دهر داویشمان ناماده کردو وه بوسته مکاره کان له قوره یش و له خه لکانی تر ﴿^{۲۸} **وعادا وثمود واصحاب الرس**﴾ و هگهلی عاد و سه موودی (گهلی صالح) و، خاوه نی چال و بیره کانیشمان هه ریه که یان به جوړه سزایه کی شیوا به تاوانه که ی له ناو برد. (اصحاب الرس) له (یه مامه) دانه نیشتن. (ئین عه بباس) ده لی: (رهس) گوندیک بوو له گونده کانی (سه موود). (عیکره مه) (ش ده لی: (اصحاب الرس) له (فه له ج) بوون و، هاو هل و نوممه تی (یاسین) بوون، (قه تاده) ده لی: یه کیک بووه له گونده کانی (یه مامه) هه ندیکیش ده لین: (رهس) بیریکه که پیغه مبه ره کانیاں تیا دناشت. ﴿**وقرونا بین ذلك کثیرا**﴾ و ه خه لکانی زوری خوانه ناسی تریشمان له و نیوانه دا له ناو برد "کاتی له فهرمانه کانمان سه ریچیان کرد". ناخو (قهرن) چهند سال بیت؟ هه ندی ئه لین: (۱۲۰) ساله، هه ندی دی ده لی: (۱۰۰) ساله، هی وایش هه یه ده لی: (۴۰) ساله، و هه روه ها. به لام قسه ی روشن ئه وه یه به نوممه تیکی هاوچهرخ دهوتری (قهرن)، جا که ئه وانه رویشتن، ئیتر دهسته ی پاش ئه وان ده بیته (قرن) ی دووم. و ه له فهرمووده یه کی (متفق علیه) داهاتووه: ((خیر القرون قرنی، ثم الذین یلونهم، ثم الذین یلونهم)). ﴿^{۲۹} **وکلا ضربنا له الامثال**﴾ بوهریه که یان چهند به لگه و نمونه مان هینا وه بو مان روشن کردنه وه و پروو بیانوومان نه هیشتن ﴿**وکلا تجربنا تنبیرا**﴾ ئینجا پاش ئه وه به لگه که لکی نه بوو و هه ری ئیر نه بوون، هه مو انیا نمان ونچر به ونچر کردو ته فرو تو نامان کردن، خانووه کانیا نمان کاو لکرد به کاو لکردن. جاخوا به یناو به ین به سه رهاتی گه لانی پیشو و هیری قوره یش دینیتته وه، بویه ئه فهرمووی ﴿^{۳۰} **ولقد اتوا علی القرية التي امطرت مطر السوء**﴾ و ه بیگومان بی باوهرانی قوره یش - له گه شته کانی هاو نیاندا - به سه رئه وشاردها (سه دووم) رابووردون، که بارانی شهرو به لامان بو باراندن. سه دووم: گه وره ترین شاری هوژی لووت بوو. ﴿**اقلم یكونوا یرونها**﴾ ئایا به چاوی خو یان ئاسه واری ئه وشاره یان نه دی، تا ژیر بین و ناموزگاری پی و هرگرن؟ ﴿**بل کانوا لا یرجون نشورا**﴾ به لکو به ته مای زیندو و بوونه وه نه بوون! ئه گینا بینو یان.

قوره یش پیغه مبه ر ده که نه گه پچاری خو یان!

﴿^{۳۱} **واذا راک ان یتخذونک الهزا**﴾ ئه وانه که تو ده بینن، هیچ ریژو پایه یه کت بو قایه لنان، به لکو ده تکه نه گالته جارو به یه کتر ده لین: ﴿**اهذا الذی بعث الله رسولا**﴾ ئا ئه مه یه خوا کردو یه به پیامبهره ره وانه ی کردو وه؟! ﴿^{۳۲} **ان کاد لیضلنا عن آلهتنا لولا ان صبرنا علیها**﴾ خو نزیك بوو له په رستنی خواکانمان گومرمان بکاو سه رمان لی تی کیدا ئه گه ر ئیمه خو راگر نه بوو ینا یه له سه ر په رستنیان ﴿**وسوف یعلمون حین یرون العذاب من اضل سبیلا**﴾ ئیستا واده لین، و له ئایینده دا کاتی که سزاکه ده بینن، چاک ئه زانن کی گومراترو سه رلیشیاوتره؟! ﴿^{۳۳} **ارایت من اتخذ الهه هوا**﴾ ئایا تو ئه و که سه ت دیتو وه که ئاره زووی خو ی ده کاته خوای خو ی؟ ئه مرؤ ئه م په رستی و، سه بی نی پش تغیری، له یه کیکی تر ئه کات؟ هه ر پوژهی له جیگایه که ئه بینری!! (ئین عه بباس) ئه لی پیای و هه بوو ئه مرؤ به ردیکی سپی ئه په رست، کاتی به ردیکی جواتر له وی دیتبا، ئه می ده په رست و، پش تی له وده کرد! ﴿**افاننت تكون علیه وکیلا**﴾ ناخو تو ده ته وی بریکارو رینوینکاری ئه و که سه بی و، نه هیلی دوا ی ئاره زووی خو ی بکه وی؟! ﴿^{۳۴} **ام تحسب ان اکثرهم یسمعون او یعقلون**﴾ یا پیٹ وایه که زوربه یان "وته کانت" به دل ئه بیسن، و بیر له مانا و

مه به سته که ی نه که نه وه و تیده گهن؟ ﴿ان هم الا کالانعام بل هم اضل سبیلا﴾ خو له وانه هر وهک مالان (بزن، مهر، و شتر، گا) خاوه نی بیر کردنه و نین، به لکو له وانه شه گیل و ویل تر و نه زانترین، چونکه گه لی جارنا ژله به گوئی خاوه نه که ی نه کاو، هر که سیکیش چاکه ی له گله بکات له بیر ی ناچیت.

به لگه ی بوونی خواو، دهسه لات و توانایی:

جادوای نه وه که خوا باسی نه فامیی و سه رلیشیوای بی بریوانی کرد، نیستاش پینج به لگه یان بو دینیتته وه له سه ر قودره ت و توانایی خو ی و ده فهرمو ی: ﴿الم تر اى ربك كيف مد الظل﴾ یه که م: ناخو نه تدیوه نه ی موحه مه د! په روه ردگارت - به دهسه لات ی خو ی و له بهر به رژه وه ندی مروه کهان - چون سیبه ری دریژ کرد و ته وه؟

هر له هه لهاتنی خو ره وه تا ناو ابوونی؟ تاله گهرمای خو ردا سوودی لیوهر بگرن "﴿ولو شاء لجعله ساكنا﴾ خو نه گهر خو ی بیویستبا، وای ده کرد له جیی خو ی نه بزوی، نجا بو هه می شه روژ هر سیبه ر ده بوو، به لام نالو گوپو نه م لاو نه لاولو پاش و پیش و پاست و چه پی پی نه کات، تا نیوه چون حه زی لیبکه ن سوودی لی وهر گرن ﴿ثم جعلنا الشمس علیه دلیلا﴾ له پاشان خو ریشمان کرد به به لگه له سه ری، به هو ی نه وه وه گوپرانکاری له سیبه ر داده ی و سیبه ر په یدا ده بی ت، نه ی نابینی به هه لهاتنی خو ر سیبه ر ده رنه که و ی؟ خو نه گهر خو ر نه بووبا سیبه ریش نه ده زانرا ﴿ثم قبضناه إلینا قبضا یسیرا﴾ له پاشا که مه که مه و له سه رخو بولای خو مان ی ده به ی نه وه واته: به یه که که پرت لای نابه یین، وه له وه شدا سوودو که لکی نیوه ی تیدایه. رافه که رانی قورئان نه لین: سیبه ر حاله تیکی مام ناوه ندیی به نیوان پو شنایی و تاریکییدا، له کاتی ده رکه وتنی به یاندا ده ست پی نه کات تا خو ره لدیت ﴿وهو الذی جعل اللیل لباسا﴾ دووه م: هر نه و خوا یه به میهره بانی خو ی شه وی گپراوه به جل و

﴿الم تر انهم سمعوا اوتیقولون انهم الا لانعم بل هم اضل سبیلا﴾ ﴿الم تر اى ربك كيف مد الظل ولو شاء لجعله ساكنا﴾ ﴿ثم قبضته إلینا قبضا یسیرا﴾ ﴿وهو الذی جعل لکم الیل لباسا و النوم سباتا و جعل النهار نشورا﴾ ﴿وهو الذی ارسل الیریح بشرا بک یدی رحمتیه و انزلنا من السماء ماء طهورا﴾ ﴿لنحیی به بلدة ميتا و نسقیه مما خلقنا انما و اناسی کثیرا﴾ ﴿و لقد صرفناه بینهم لیدکروا فابی اکترا الناس الا کفورا﴾ ﴿ولو شئنا لبعثنا فی کل قریة نذیرا﴾ ﴿فلا تطع الکفرین و جهدهم بیه جهادا کیرا﴾ ﴿وهو الذی مرج البحرین هذا عذب فرات و هذا ملح اجاج و جعل بینهما برزا و حجرآ تحجورا﴾ ﴿وهو الذی خلق من الماء بشرا فجعله نسبا و صهرا و کان ربک قذیرا﴾ ﴿و یعبدون من دوبر الله ما لا ینفعهم ولا یضرهم و کان الکافر علی ربیه ظهیرا﴾

به رگ و پو شاک بو تان، واته: به تاریکیه که ی وهک پو شاک داتان نه پو شی ﴿و النوم سباتا﴾ وه خه ویشمان گپراوه به مایه ی نیسراحت و ماتی و نارامش " نه وه ته له ش و ده روونتان به هو ی نه وه وه نه حه ویتته وه ﴿و جعل النهار نشورا﴾ و پو ریشی کردوه به هو ی هه ستانه وه و جموجول و کارو کو شش بو تان ﴿وهو الذی ارسل الیریح بشرا بین یدی رحمتیه﴾ سیبه م: هر نه و خوا یه به (با) یه کانی هه لکردوه وه، نار دووه به مرژده دان، له پیش باراندا ﴿و انزلنا من السماء ماء طهورا﴾ وه له ناسمانه وه ناویکی پاک و خاوینکه رمان نارده خوار ﴿لنحیی به بلدة ميتا﴾ تا شارو ناوچه مردوه کشتو کالیه کانی پی ببوژنینه وه و بکرینه مه زراو باخ و باخات ﴿و نسقیه مما خلقنا انعاما و اناسی کثیرا﴾ وه مالآت و مه رد میکی زور، له وانه ی خو مان دروستان کردون " تیراوبکه یین، به و جو ره له شیوو دوله کاندان ناوه که نه وه سستیته وه، سوودی لی وهر نه گپری، یان ناوی ده ریاکان و کانیه کان زور نه یین ﴿و لقد صرفناه بینهم

لیذکروا بیگومان ئەم قورئانەمان روونکردەو لەنیوانیاندا، بۆ ئەوەی ئەوان بیربکەنەو سوپاسی خۆی لە سەر بکەن **﴿فابی اکثر الناس إلا كفورا﴾** کەچی زۆربەیی ئەو خەلکە نکوڵییان کردو ناسوپاسگوزار بوون!

موحه مههد ﷺ پێغه مبهری هه مووانه :

﴿ولو شئنا لبعثنا في كل قرية نذيرا﴾ وە ئەگەر ویستبامان بۆ هەر شارو گوندیک پێغه مبهریکی ترسینه رمان رهوانه دهکرد، جا ئەو کاته کاری تۆ ئاساتر ئەبوو، بەلام واما نەکرد، لەبەر پڕزلیانی تۆ، جا کەواته تۆیش زۆر بەئارامەو کاریکە بۆ گشتگیرکردنی بەرنامەکەیی خوا، وەک خوا خۆی دەفهرمووی: (لأنذركم به ومن بلغ) (۱۹/۶) یاده فهرمووی: (قل يا أيها الناس إني رسول الله إليكم جميعا...) (۱۵۸/۷). لە فهرموودەیشدا هاتوو: ((بعثت إلى الأحمر والأسود)) (متفق عليه) من رهوانه کراوم بۆلای سوور پیس و رهش پیس، واتە: بۆلای هه مووان، وە ههروهه فهرموویهتی: ((كان النبي يبعث إلى قومه خاصة، وبعثت إلى الناس عامة...)) بوخاری و موسلیم. هەر پێغه مبهریک بۆلای هۆزهکەیی خۆی بەتایبەتی دەنێردرا، بەلام من بۆلای هه موو خەلکانی سەر زهوی نێردراوم و ئایینهکەم گشتگیره. **﴿فلا تطع الكافرين وجاهدهم به جهادا كبيرا﴾** جا کەواته تۆ ئەو پێغه مبهر ﷺ! بەردهوام بە لەسەر گەیانندی پەيامی خوێ و هەرگیز گۆیڕایەلی بی پروایان مەکە، وە بەم قورئانە (وەک ئێین عەبباس دەلی) بە هه موو هیزو توانایهکت جیهاد و ململانیهکی گهوهرو زۆریان لهگەڵ بکە. وە فهرمایشتی خوا: (يا أيها النبي جاهد الكفار والمنافقين...) (۹/۶۶). پشتگیری ئەو مانایه دهکات. **﴿وهوالذي مرج البحرين﴾** چوارەم: خوا هەرئەو زاتیه - بەمیهربانی خۆی - ئاوی دوو دەریا، یا دوو رووباری له پال یهکدا بەرداوهتهوه **﴿هذا عذب فرات﴾** ئەمەیان خوێش و سازگارە بۆ خواردنهوه دهشیئ **﴿وهذا ملح اجاج﴾** ئەمەشیان خوێهکی سوێرو تالە، بۆئەوه دەریاکان بۆگەن نەکەن، چونکە ئەگەر ئاوه سوێرهکان نەبن، وەک دەریای (فارس) دەریای (چین)... گشت دەریاکانی تر تێک دەچن. **﴿وجعل بينهما برزخا وحجرا محجورا﴾** وە لە نیوانیاندا بەرپهست و لەمپهریکی داناوه کە تێکەڵ بەیهک نەبن و ئاوی ئەم نەچی بەسەر ئەوێتریاندا، بۆیه هیچ کاتیش یهکتر نافهوتینن.. ههروهک دەفهرمووی: (مرج البحرين يلتقيان بينهما برزخ لا يبغيان) (۱۹/۵۵-۲۰). **﴿وهوالذي خلق من الماء بشرا﴾** پێنجەم: خوا هەر ئەو زاتیه کە لهتنوکه ئاوی (مەنی) مڕۆیهکی ژێرو بیسندهو گۆیاو بینای دروست کرد **﴿فجعل نسبا وصهرا﴾** جا کردییه ماکی تۆرەمەو خزمایهتی لهرپهگەیی پیاوهو کۆمهلیک خزم دروست دهبیئ، ههروهه بههۆی ژنیشهوه، واتە: توخمی بهشەر دووبهشه: بهشیکیان به رشتەیهو نێرینهکانی ئەدرینه پالیان، چونکە رشتە بهباوکەوه پال ئەدری، ئەوی تریشیان ژن و ژن خواستنه بههۆی ژن بهیهک دان هۆگری و خوێشهویستی پهیدا ئەبی دیاره ئەمانەش هه موو هەر لهو تنوکه ئاوه لاوازم **﴿وكان ربك قديرا﴾** وە پهروەردگارت هه میشه به توانایهوه دهسهلاتی بی سنووره.

ئه زانی و نه فامیی موشریکهکان:

﴿ويعبدون من دون الله ما لا ينفعهم ولا يضرهم﴾ وە لهگەڵ ئەوهه موو بهلگانەدا لهسەر یهک خوا په رستی ئەو خوا نهسانه - لهباتی خوا - شتی ئەپه رستن نهکەلکیان پێدهگهیهنئ، نه زیان **﴿وكان الكافر على ربه ظهيرا﴾** بی باوه هه میشه دژ به پهروەردگاری خۆی بهدوژمنایهتی و بت په رستی پشتیوانی لهشەیتان دهکات، بەلام سه رهنجام هەر بهرنامەیی خوا زال ئەبی **﴿وما ارسلناك إلا مبشرا ونذيرا﴾** وە ئێمه تۆمان هەر بۆئەوه ناردوو موژدهرو ترسینه ر بی **﴿قل ما أسئلكم عليه من اجر﴾** بهو خەلکە بلێ: من لهبرامبه ر راگەیانندی پەيامهکەوه هیچ کرێ و پاداشیکم لهئێوه ناوی تا بلێن بۆ دنیا و دهکات **﴿إلا من شاء أن يتخذ إلى ربه سبيلا﴾** جگه لهوه کی حەز بکا

بهره و بهره‌دگاری خوئی ری بگریخته بهر، واته: من هر نهوم نهوی له نیوه بهره خوا بین، ئیتر نه پارهو پول نه دنیا **﴿و توکل علی الحی الذی لا یموت﴾** وه له کاره کانتدا ته‌ن‌ها پشت بهو خوایه بهسته که هه‌میشه زیندوو و، هه‌یه وه‌رگیز نامری ئیتر گویت له‌ئ‌ه‌زیه و ئازاری نه‌وانه وه نه‌بیت **﴿وسیع بحمدہ﴾** بهره‌وامیش پاکانه‌ی خواوندت بکه به شوکرانه بژی‌ری کردنی، وه له‌هر ناووسیفه‌تیکی نه‌شیاوو نه‌گونجاویش دوور رایبگره **﴿وکفی به بذنوب عباده خیرا﴾** وه به‌سه بوخوا که به‌گونا‌هه‌کانی به‌نده‌کانی به‌ئاگایه، وه به‌پیی نه‌وانه‌ش توله‌و پاداشتیان نه‌داته‌وه **﴿الذی خلق السموات والأرض وما بینهما فی ستة ایام﴾** نه‌و خوایه‌ی ئاسمانه‌کان و زهوی‌ی و هه‌رچی له‌نیوانیاندا‌یه له‌ماوه‌ی ش‌ه‌ش رۆژدا به‌دی هی‌نا **﴿ثم استوی علی العرش﴾** پاشان چوو ه‌سه‌رت‌ه‌خت و عه‌رش‌ی فه‌رمان‌ره‌وایی خوئی -جل جلاله- به‌و شیوه‌یه که

ه‌هر شایسته‌ی زاتی خوئی بی‌ت، وه به‌بی هیچ شو‌به‌اندن و ده‌ست تی‌وه‌ردان‌یک، ئی‌مه‌یش به‌وامان به‌و (استوا) یه‌ی هه‌یه به‌وجۆره له‌قورئان وله فه‌رموده‌کاندا هاتوو و (سه‌له‌ف) یش وه‌ریان گرتوو و مانایان بو کردوو **﴿الرحمن﴾** هه‌ر‌ئ‌ه‌وه به‌به‌زه‌یی **﴿فاسأل به خیرا﴾** ساتۆ داواو هاوار هه‌ر له‌و زاته بکه، چونکه هه‌ر‌ئ‌ه‌وه به‌ه‌موو شتی‌ک چاک ئاگاداره. دوا‌ی باس‌کردنی نه‌وه‌موو به‌هرانه‌ی خوایه هیشتا نه‌وان له‌باتی نه‌وه سوپاس‌گوزاری نه‌و بکه‌ن، که‌چی به‌رده‌وام ناسوپاسی نه‌که‌ن، نه‌فه‌رموی: **﴿واذا قیل لهم اسجدوا للرحمن﴾** وه نه‌گه‌ر به‌بت په‌رسته‌کان گوت‌ر‌با: که‌کر‌ن‌ووش به‌ه‌ن بو‌خوا‌ی به‌خ‌ش‌نده و به‌به‌زه‌یی و ملکه‌چی نه‌وبن **﴿قالوا وما الرحمن﴾** یا‌خی ده‌بوون و ده‌یان‌گوت: (په‌حمان) کی‌یه؟! ئی‌مه‌ نایناسین! بویه له (خوده‌یی‌به) ش‌دا (الرحمن الرحیم) یان پی‌ کوژانده‌وه‌و، کردیانه (باسمک اللهم) ...! جا‌خوا‌یش فه‌رموی: (قل ادعوا الله او ادعوا الرحمن ایا ما تدعوا فله الاسماء الحسنی)

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٥٧﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَىٰ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ وَكَفَىٰ بِهِ ذُنُوبًا عَبَادًا خَيْرًا ﴿٥٨﴾ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ الرَّحْمَنُ فَسَبِّحْ لَهُ خَيْرًا ﴿٥٩﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا ﴿٦٠﴾ تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُبِينًا ﴿٦١﴾ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِّمَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْكُرَ أَوَّارَدَ سُكُورًا ﴿٦٢﴾ وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴿٦٣﴾ وَالَّذِينَ يَسْتَوُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَمًا ﴿٦٤﴾ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴿٦٥﴾ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسَقَّرًا وَمُقَامًا ﴿٦٦﴾ وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

(۱۱۰/۱۷). **﴿اسجد لما تأمرنا﴾** ئایا کر‌ن‌ووش به‌ه‌ین بو‌ نه‌وه‌ی فه‌رمان‌مان پی‌ده‌ه‌یت؟ له‌کاتی‌کدا ئی‌مه‌ نایناسین **﴿و زاده‌م نفورا﴾** وه فه‌رمان دان به‌کر‌ن‌ووش بردن بو (په‌حمان) دوور که‌وته‌نه‌وه‌و سل کردنه‌وه‌یانی زیاد کرد، واته: به‌وه زیادتر دوور که‌وته‌نه‌وه‌و.

بالا ده‌ستی و توانایی خوا:

﴿تبارک الذی جعل فی السماء بروجا﴾ به‌رز و بلنده نه‌و خوایه‌ی چه‌ندان قوناغی نه‌ستیره‌ی گه‌وره‌ گه‌وره‌و شو‌له‌داری له‌ ئاسماندا دامه‌زاندوو **﴿و جعل فیها سراجا و قمرًا منیرا﴾** وه چرایه‌کی پرشنگدار (خور) و مانگیکی رووناکی‌شی تی‌دا داناوه بو‌ پووناکی پۆژوو شه‌و له‌زه‌ویدا، وه‌ک ده‌فه‌رموی: (وهو الذی جعل الشمس ضیاء والقمر نورا) (۴/۱۰) یان ده‌فه‌رموی: (وجعل القمر فیهن نورا وجعل الشمس سراجا) (۱۶/۷۱) بو‌که‌مالی ده‌سه‌لاتی نه‌و خوا

کارجوانه. ﴿ **وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً** ﴾ و ه ئه خوایه یه شهو و پوژی جینشینی یه کردوه، به نوره له دوا یه دین، نه مه یان ره شهو تاریک، نه وهشیان رووناک و سپی ﴿ **لَمَنْ ارَادَ اَنْ يَذْکُرَ اَوْ ارَادَ شُکُورًا** ﴾ بو که سیگ بیه وی له نیعمه ته کانی خوا بیر بکاته وه، یان بیه وی سوپاسگوزار بیت، په سن و جهزای عه بده کانی خوی به به زهی:

ئه و جاپاش نه وه بهم شیوه یه باسی یازده سیفه تی به رزی گرنگی (عباد الرحمن) نه کات: ﴿ **وَعِبَادَ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا** ﴾ یه کهم: بهنده راسته کانی خوی به به زهی نه وانه نه که زور به سه لاری و نه رمیی و له سه رخوو بی ده عیه و فیز به سه ر زه ییدا ده پونه ریوه. وه نه فهرمووی: (ولا تمش فی الأرض مرحا) (۱۸/۳۱). یان نه فهرمووده یه: ((إذا اتیت الصلاة فلا تأتوها وانتم تسعون...)) هه رکا و یستتان وه نه نویت، به تالو و که وه نه مه یه نه (به لکو زور له سه رخو بچنه ریوه). دوویاتی نه مانایه نه.

﴿ **وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا** ﴾ دووه: کاتیکیش نه زانه کان له پرویان ده وه ستن به قسه ی ناشیرین و نه قامانه نه وان قسه و ته ی چاک و بی وهی ده لئین، واته: به وته ی ناشیرین له پرویان ناوه ستنه وه، وه نه فهرمووی: (وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ) (۵۵/۲۸). ﴿ **وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا** ﴾ سییه: نه وانه که شه و گار به نویت کردن و سوژده بردن و به پیوه وه ستن ده به نه سه ر، وه نه فهرمووی: (كانوا قليلا من الليل ما يهجعون) (۱۷/۵۱).

﴿ **وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ** ﴾ چواره: نه وانه که نه لئین: نه ی په ره و دگاری هه موومان! سزای ناگری دوزه خمان لی لابه ﴿ **إِنْ عَذَابُهَا كَانَ غَرَامًا** ﴾ چونکه سزای دوزه خ سزایه کی جیا نه بو وه له کول نه که وتوه ﴿ **إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا** ﴾ به راستی نه دوزه خه جی و شوینیکی ناسازو خراپه. ﴿ **وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يَسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا** ﴾ پیجه: نه وانه کاتی مال و سامان نه به خشن نه زیاده رویی تیا نه که نه و، نه چرووکی، به شی خه لکی لی نه ده دن و له شتی ره وادا سه رفی نه که نه و خویشیانی لی بی بهش ناکن ﴿ **وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا** ﴾ به لکو له نیوان نه و دو باره دا مام ناوه ندین، وه نه فهرمووی: (ولا تجعل يدك مغلولة إلى عنقك ولا تبسطها كل البسط) (۶۴/۵).

(نه بو ده ردا) له پیغه مبه ره وه ﴿ **وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يَسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا** ﴾ پیجه: نه وانه کاتی مال و سامان نه به خشن نه زیاده رویی تیا نه که نه و، نه چرووکی، به شی خه لکی لی نه ده دن و له شتی ره وادا سه رفی نه که نه و خویشیانی لی بی بهش ناکن ﴿ **وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا** ﴾ به لکو له نیوان نه و دو باره دا مام ناوه ندین، وه نه فهرمووی: (ولا تجعل يدك مغلولة إلى عنقك ولا تبسطها كل البسط) (۶۴/۵). (نه بو ده ردا) له پیغه مبه ره وه ﴿ **وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يَسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا** ﴾ پیجه: نه وانه کاتی مال و سامان نه به خشن نه زیاده رویی تیا نه که نه و، نه چرووکی، به شی خه لکی لی نه ده دن و له شتی ره وادا سه رفی نه که نه و خویشیانی لی بی بهش ناکن ﴿ **وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا** ﴾ به لکو له نیوان نه و دو باره دا مام ناوه ندین، وه نه فهرمووی: (ولا تجعل يدك مغلولة إلى عنقك ولا تبسطها كل البسط) (۶۴/۵). (نه بو ده ردا) له پیغه مبه ره وه ﴿ **وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يَسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا** ﴾ پیجه: نه وانه کاتی مال و سامان نه به خشن نه زیاده رویی تیا نه که نه و، نه چرووکی، به شی خه لکی لی نه ده دن و له شتی ره وادا سه رفی نه که نه و خویشیانی لی بی بهش ناکن ﴿ **وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا** ﴾ به لکو له نیوان نه و دو باره دا مام ناوه ندین، وه نه فهرمووی: (ولا تجعل يدك مغلولة إلى عنقك ولا تبسطها كل البسط) (۶۴/۵).

﴿ **وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ** ﴾ شه شه: نه وانه و برای خوا هیچ په ستر او یکی تر ناپه رستن ﴿ **وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ** ﴾ که سیکیش نا کوژن که خوا کوشتنی یاساغ کردبی، مه گه به بهق و ره و، وه کو پاشگه ز بوونه وه له نیسلام، زینا کردن، کوشتنی خه لکی بی تاوان ﴿ **وَلَا يَزْنُونَ** ﴾ زینا و شهروال پیسیش ناکن باسکردنی نه دوو سیفه ته پیاو نه که وشتن و زینا نه کردن هه بو نه وه یه که قوره ییش هو شیار بکاته وه، چونکه نه وان هه ردو سیفه ته که یان تیدابوو ﴿ **وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا** ﴾ وه هه رکه سی نه و کارو کرده ناپه سه ندانه بکات، نه وه له دوو پوژدا ده کات به سزای تاوانه که ی خوی ﴿ **يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ** ﴾ له پوژی قیامه تیشدا دوو به رامبه ر نازار ده دری، چونکه له لایه که وه ها وه لی بو خوا بریار داوه، له لایه کی تریشه وه نه و گونا هه ناشیرینه نه ی کردوه ﴿ **وَيُخْلَدُ فِيهَا مِائَةً** ﴾ و به سووکی و زه لیلی و پیسواییه وه به هتا هه تاییه هه له ویدا نه مینیته وه. (عه بدوللا) له پیغه مبه ری ﴿ **يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ** ﴾ په رسی: کام گوناخ له هه موان گه وه رته؟ فهرمووی: ((ان تدعو لله ندا وهو خلقك)) نه وه که تو هاویه ش و دژ بوخوا دابنیت، له حالیکدا هه نه وتوی دروست کردوه. دیسانه وه وتی: نه ی دوا یه نه وه؟ فهرمووی:

﴿ **وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ** ﴾ شه شه: نه وانه و برای خوا هیچ په ستر او یکی تر ناپه رستن ﴿ **وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ** ﴾ که سیکیش نا کوژن که خوا کوشتنی یاساغ کردبی، مه گه به بهق و ره و، وه کو پاشگه ز بوونه وه له نیسلام، زینا کردن، کوشتنی خه لکی بی تاوان ﴿ **وَلَا يَزْنُونَ** ﴾ زینا و شهروال پیسیش ناکن باسکردنی نه دوو سیفه ته پیاو نه که وشتن و زینا نه کردن هه بو نه وه یه که قوره ییش هو شیار بکاته وه، چونکه نه وان هه ردو سیفه ته که یان تیدابوو ﴿ **وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا** ﴾ وه هه رکه سی نه و کارو کرده ناپه سه ندانه بکات، نه وه له دوو پوژدا ده کات به سزای تاوانه که ی خوی ﴿ **يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ** ﴾ له پوژی قیامه تیشدا دوو به رامبه ر نازار ده دری، چونکه له لایه که وه ها وه لی بو خوا بریار داوه، له لایه کی تریشه وه نه و گونا هه ناشیرینه نه ی کردوه ﴿ **وَيُخْلَدُ فِيهَا مِائَةً** ﴾ و به سووکی و زه لیلی و پیسواییه وه به هتا هه تاییه هه له ویدا نه مینیته وه. (عه بدوللا) له پیغه مبه ری ﴿ **يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ** ﴾ په رسی: کام گوناخ له هه موان گه وه رته؟ فهرمووی: ((ان تدعو لله ندا وهو خلقك)) نه وه که تو هاویه ش و دژ بوخوا دابنیت، له حالیکدا هه نه وتوی دروست کردوه. دیسانه وه وتی: نه ی دوا یه نه وه؟ فهرمووی:

((أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ كَرَاهِيَةً أَنْ يَطْعَمَ مَعَكَ)) کوشتنی منالی خوت لهبرئوه خواردنت لهگهل بخوات لهپاشان پرسپاری لیکردهوه؟ نهویش فهرمووی: ((أَنْ تَزَانِيَ حَلِيلَةَ جَارِكَ)) لهگهل ژنی دراوسیکهتدا زینا و ناپاکی بکهیت! پاشان نایهتی (والذین لا یدعون مع الله...) تا کوئییهکهی خویندهوه. تفسیر الطبري ۴۲/۱۹.

﴿**إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا**﴾ مهگهر کهسیک پهشیمان دهبیتهوه و پروا بیئی و کاری چاک نهنجام بدا ﴿**فَأُولَئِكَ يَبْدِلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ**﴾ نا نهوکهسانه خوا گوناوه خراپهکانیان بو دهگوریت بهچاکه. پیشهوا (موسلم)یش لهم بارهیهوه هم فهرموودانهی هیناوه: ((إِنْ الْحَسَنَاتُ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ))... وه ((...اتَّبَعَ السَّيِّئَةُ الْحَسَنَةُ تَمَحُّهَا...)) بهردهوام له جیگهی خراپه، چاکهکه، تا خراپهکان بسریتهوه. نیمای (تهبیری) سهبارت بهگورینی تاوان و خراپه بهچاکه دهلی: نهه ههر لهدونیدا جیبهجی

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴿٦٨﴾ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَيَخَذِّفُهُ مَثَلًا ﴿٦٩﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبْدِلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٠﴾ وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا ﴿٧١﴾ وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾ وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يُخِرُوا عَلَيْهَا صِمًّا وَعِمَانًا ﴿٧٣﴾ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْ لَنَا لِمُقْتَبِرِكِ إِمَامًا ﴿٧٤﴾ أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا مِنْ حَسَنَاتٍ وَسَلَامًا ﴿٧٥﴾ خَلِيلِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرُّوهُمْ وَمَا ﴿٧٦﴾ قُلْ مَا يَعْبُؤُنَا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ﴿٧٧﴾

نهبیئت. هندیکی تریش نهلین: نا، لهپاشهپوژدا تاوتوی دهکرت، (نیینی عهیباس و، حهسه و، مواهید)یش پشتگیری رای یهکهمن. وه (نیین کهسیر) دهلی: (نیین عهیباس وتوویهتی: هم المؤمنون کانوا من قبل ایمانهم علی السیئات فرغب الله بهم عن السيئات فحولهم إلى الحسنات، فأبدلهم مكان السيئات الحسنات). وقال سعيد بن جبير: (أبدلهم بعبادة الأوثان عبادة الرحمن، وأبدلهم بقتال المسلمين قتال المشركين...) وقال الحسن البصري: (أبدلهم الله بالعمل السيئ العمل الصالح، وأبدلهم بالشرك إخلاصا...) وقال بعض: (أن تلك السيئات الماضية تنقلب بنفس التوبة النصوح حسنات، كما ثبت بذلك السنة الصحيحة، وصحت به الآثار المروية عن السلف - رضي الله عنهم-). ﴿**وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا**﴾ وه هه میشه خوا گوناوه پوژ و میهره بانه ﴿**وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا**﴾ وه نهوهی له گوناچهکانی تهویهی کردو، کردهوهی چاکی کرد ﴿**فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا**﴾ نهوه بهراستی زور بهمهزنی دهگهپیتهوه بولای خوا.

﴿**وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ**﴾ حهوته: نهوانه که نامادهی شایهتی دانیدیرو نابن. شایهتییه که نادهن مافی خه لکی تیا پیشیل بکری ﴿**وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا**﴾ وه کاتی که بهلای گوتارو کرداری نا پهسه ندو پرو پووچدا راده بوورن، -وه که سینه ماو قومارخانه و... هتد- بهریزه راده بوورن. تیبینی: هه که س شایه دی دروی دابا، پیشهوا (عومه) چل شه لاقی لیئه داو رووی رهش نه کردو، سه ری نه تاشی و، به بازپدا نهیگیرا. ﴿**وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ**﴾ هه شته: نهوانه کاتی نایه تهکانی پهروه دگاریان وه بیر هیئزایه وه، ناموژگاری وهرده گرن و ﴿**لَمْ يُخِرُوا عَلَيْهَا صِمًّا وَعِمَانًا**﴾ ناپوژ به سه راندا وه که پرو کویر، به لکو گوئی هه لده خه و چاو نه که نه وه. ﴿**وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ**﴾ نویه: نهوانه که دهلین: نهی پهروه دگاریان! له هاوسه رانمان و نهوه کانه اندا مایه ی رووناکي دیده و، خو شیمان پی به خشه، تا هاوکاریمان بکه له خوا په رستیداو، گهل و

کومه لیکي واماڼ بېی، که خواناس بیت **﴿واجعلنا للمتقين إماما﴾** وه خویشمان بگیړه به پیشهنگ بو له خوا ترسان. هربویه پیغمبر ﷺ نه فهرموی: ((إذا مات ابن آدم انقطع عمله إلا من ثلاث: ولد صالح يدعو له، أو علم ينتفع به من بعده، أو صدقة جاریة)) مسلم، کتاب الوصیة / ۲۵۵، کاتی ئاده مزاد دهریت ئیتر هه موو کاروکرده وه کانیشی کو تایان دی، مه گهر له ریگهی سی شته وه: مندالیکي صالح و چاکی ببی دعای خیری بو بکا، زانستیکی به جی هیشتبی "پاش خوی" که لکی لی وهر بگیری، سییم: خیرو صه ده قیه کی بهرده و امیی به جی هیشتبی. **﴿اولئك یجزون الغرفة بما صبروا﴾** دهیم: نا ئهو بهنده به ریژانه، که ئه وه موو سیفته قه شهنگانه یان هیه له پاداشی خوږاگر تیان ژووره رازاوه کانی به ههشتیان پیده دری، هر له ویش پایه وپله ی به رزو بلندیان دهریتی له سهر خواپه رستی **﴿و یلقون فیها نحية وسلاما﴾** وه له لایه ن فریشته کانیشه وه به سلاو درود پیشوازیان لیده کری **﴿خالدین فیها حسنات مستقرا ومقاما﴾** به ههتا هه تاییش هر له وی ئه میننه وه، وه به راستی به ههشت بنکه و جیگایه کی خوشه. **﴿قل ما یعبأ بکم ربی لولا دعاؤکم﴾** یازدههم: ئهی موحه ممد ﷺ پیان بلی: (خه لکینه) په روه دگارم هیچ بایه خیکتان پینادات، ئه گهر له بهری نه پارینه وه نه پیهرستن، واته: ئهو ریژ لینه تان به هو ی چاکی و راسالی و ملدانتانه به فهرمانه کانی ئهو **﴿فقد کذبتم فسوف یكون لزاما﴾** به راستی ئیوهش (ئهی بی باوه ران) ئهو په یامبه رو قورنانه تان به درو خسته وه و برواتان پی نه هینان، ئه گهر هر و ابن ئهو له دواپوژدا سزایه کی خوایی یه خه تان پیده کری و ههر گیز له کو لتان نابیته وه.

ژورو فراوان شوکرانه ی خوی کار جوان ده کهم که شهرفی ته و اوکر دنی نووسینی سوورته ی (فورقان) سی پیدام له مزگه وتی (فورقان) ی هه ولیری خواناس.

*** **

۲۶- سوورته ی (شوعه را) یه

مه کهه ییبه و (۲۲۷) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

ئهم سوورته به بچه سپاندنی بناغه سه ره کییه کانی ئاین هاتوو: یه کتا په رستی، په یامه که ی په یامبه ر ﷺ، زیندوو بوونه وه. جا له سه ره تا وه باسیکی کورتی قورنانه کات، که چون به وشیه قه شهنگه خوا ناردوو یه تی بو هیدایه ت و رینمونی خه لک و دهرمان کردنی نه خوشیه کانی مرو، هاوکات له گه ل هه لویستی چه وتی هاوبهش پهیدا که راندا به رامبه ری، له گه ل هیانی ئه وه مو به لگه و نیشانه ئاشکرا و رو نانه دا تییدایه!! باسی دهسته یه که له په یامبه رانیش دهکات که خوا ناردوونی بو ری نیشاندانی گه لان، ئه میش له موسا وه ﷺ دهست پیده کات که چون به وشیه ناوازه یه له گه ل ئهو سه ره سهخت و، که لله ره قه دا - فیرعه ون - رو به رو بوو یه وه، به لام ئهم هر کو لی نه داو، کو لی نه دا تابه فهرمانی خوا ئهم سه رکه وت و پیروژ بو، ئه ویش له ناوچوو، ئینجا دیته سه ردا ستانه که ی ئیبراهم و هه لویستی له گه ل هوزونه ته وه که یی و باوکید، به رامبه ر به بته رستنیا ن، ئهو به بو به لگه ی ژور به هیژو، به ئه قل و ژیری کهم وینه ی خوی توانی پروپوچی خواکانیان روون بکاته وه بو یان، هاوړی له گه ل دیاری کردنی چاره نووسی هه ردوولایان (خوی و قه ومه که ی) وه داستانی په یامبه ران: (نوح، هود، صالح، لوط، شوعه یب/ علیهم الصلاة والسلام) باسده کات، وه به رنامه و سوننه تی خوایی له به رامبه ر ئه وانه ی به درو یان خسته وه، به دیار ده خات (وانه لتنزیل رب العالمین * نزل به الروح الامین علی قلبک لتکون من المنذرين بلسان عربی مبین) ۱۹۲/۲۶-۱۹۵.

کوتاییشی دیت به ره‌واندنه‌وهی به‌د گومانی ئەوانه‌ی که ده‌یانوت قورئان جنیه‌کان ده‌یه‌ینن بوی!! وه له گه‌وره‌یی و مه‌زنی سووره‌ته‌کانی (طسم) دا پیغه‌مبه‌ر ئەفه‌رموی: ((إِنَّ اللَّهَ اعْطَانِي السَّبْعَ الطَّوَالَ مَكَانَ الْإِنْجِيلِ، وَاعْطَانِي الطَّوَاسِينَ مَكَانَ الزَّبُورِ، فَضَلَنِي بِالْحَوَامِيمِ وَالْمَفْصَلِ، مَا قَرَأَهُنْ نَبِيٌّ قَبْلِي)). السیوطی فی جمع الجوامع (۷۰۰ع) و الهندی فی کنز العمال (۲۵۸۱).

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* ۱ طسم﴾ ئەم پیتانه هه‌رچه‌ند له‌گه‌ی شویندا لییان دوا‌یین، به‌لام کورته‌ی هه‌ره‌موویان ئەوه‌یه که: ئەو قورئانه وائەوان دانی پیا‌نانین، هه‌ر له‌وجۆره پیتانه پیکهاتوه، جا ئەگه‌ر بی‌زاری و، نکۆلی ئی دهره‌په‌رن، ده‌فه‌رموون وینه‌ی بینن! ﴿تلك آيات الكتاب المبين﴾ ئەم ئایه‌تانه -که‌له‌م سووره‌ته‌دا هه‌ن-

ئایه‌تی کتییبکی زۆر پوون وئا‌شکراکه به‌جۆری که ئەگه‌ر که‌سیک که‌میک تیفکری لییان، چاک ئەزانی له‌خواوه هاتوون ﴿لعلک باخع نفسک الایکونوا مؤمنین﴾ له‌وانه‌یه له‌داخ و خه‌فه‌تدا خۆت له‌ناو به‌هیت، له‌به‌ر ئەوه که‌ئه‌وانه باوه‌ر ناهینن، واته: تو‌ئاوا مه‌به، چونکه تو‌ته‌نها ئاگاداریان بکه‌و بیانترسی‌نه، ئیتر باوه‌ر به‌ینن، یان نا، تو‌به‌رپرس ئاییت لییان. دیاره ئەمه بۆ‌دل‌دانه‌وه‌ی په‌یا‌مبه‌ره ﷺ، هه‌مان مه‌به‌ستیش له سووره‌تی (۶/۱۸): (فلعلک باخع نفسک...) وه له ئایه‌تی (۸۸-۱۵/۹۰) یشدا روون کراوه‌ته‌وه.

نامانه‌وی به‌زۆر ئیمان به‌سه‌ریاندا به‌ پینین:

﴿إِنْ نَشَأْ نُنْزِلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً﴾ ئەگه‌ر به‌مانه‌وی ئەوانه ناچار بکه‌ین به‌روا به‌ینن، ئەوا له ئاسمانه‌وه موعجیزه‌و نیشانه‌یه‌کیان بۆ‌داده‌به‌زینن ﴿فَطَلَّتْ اعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ﴾ ئەوسا له‌به‌رامبه‌ریه‌وه به‌رده‌وام گه‌ردنیان که‌چ ده‌بی بوی، به‌ناچاریش به‌روا دینن، به‌لام سو‌ننه‌تمان وانیه. ﴿وما یأتیهم من ذکر من الرحمن محدث﴾ ئەوانه هه‌ربه‌شیکی نو‌ی‌تازه‌ی قورئانیان له لایه‌ن خ‌وای به‌خشنده‌وه بۆ‌ی‌ت

﴿إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ﴾ له‌به‌رامبه‌ریه‌وه پوو وهره‌گی‌پن وپشتی‌له‌ی‌ده‌که‌ن، واته: پیشه‌یان هه‌میشه هه‌رئینکاری کردنی قورئان بووه ﴿فَقَدْ كَذَبُوا فِسیَاتِهِمْ انباء ما کانوا به یستهنزون﴾ ئەوانه‌به‌و وه‌حیه تازه‌یه‌ی ئی‌مه به‌روایان نه‌هیناوه‌به‌رویان زانی! جاله ئایینه‌یه‌کی نزیکدا هه‌واله‌کانی ئەوسزایه‌یان پی‌ده‌گا که ئەوان گالته‌یان پی‌ئه‌کرد ﴿أولم یروا إلى الأرض کم انبتنا فیها من کل زوج کریم﴾ ئایا ئەو هاو‌به‌شدانه‌رانه سه‌یری زه‌وییان نه‌کردوه‌و ورد نه‌بو‌ونه‌ته‌وه که چ گه‌ژو گیایه‌کی زۆر و، جۆراو جۆری جووت و به‌بایه‌خ و جوانمان تیا پواندوه؟ ﴿إِنْ فِی ذَلِكَ لَآیَةً﴾ به‌راستی ئا له‌و گیاو گول و سه‌وزه‌لانی‌ده‌دا به‌لگه‌هیه‌ی بۆ‌زیندوو‌بو‌ونه‌وه ﴿وماکان اکثرهم مؤمنین﴾ که‌چی له‌گه‌ل ئەوه‌ی‌شدا هه‌ره زۆریان به‌روا ناهینن، واته: هی‌مان ئەو هه‌موو نیشانه سه‌رسو‌په‌ینه‌رانه تینیان تی‌ ناکات! ﴿

وإن ربك لهو العزيز الرحيم ﴿﴾ جائه وانه با هر واین، و هرگزیش له دهست درناچن، چونکه به راستی پیرو در دگاری تو دهسه لاتدارو زاله به سهر هه مووشتیکدا، دلوقان و میهره بانیش، نه گهر په شیمان ببه وه لییان خووش نه بی. له نیوان مووسا و فیرعه وندا:

خوا دلخووشی په یامبه ر **﴿﴾** نه داته وه که: ته نها نهو عه زیهت و نازار نه دراوه، به ته نها هر گه له که ی نهویش نیه سه ریچی کردیت، بویه ده فرموی: **﴿﴾ واذ نادى ربك موسى** ﴿﴾ نه وکاته و میرینه که پیرو در دگارت له لای کیوی طوردا موسای بانگ کرد: **﴿﴾ ان انت القوم الظالمين** ﴿﴾ که بچو بولای نهو گه له سته مکاره، نه وانه ی سته میان هه له خویان و، هه له گه له به نی ئیسرا ئیل کردوه، کردوویانن به کویله **﴿﴾ قوم فرعون** ﴿﴾ هوزو گه لی فیرعه ون **﴿﴾ لا يتقون** ﴿﴾ پییان بلی: نایا له سهره نجامی نافهرمانی خوا ناترسن و پاریز ناکهن؟ **﴿﴾ قال رب انى يكذبون** ﴿﴾ موسا وتی: نه ی پیرو در دگارم! من نه ترسم به دروم بخه نه وه و پروام پی نه که ن په یامبه ری تویم **﴿﴾ ويضيق صدرى** ﴿﴾ سینه ته نگ بم **﴿﴾ ولا ينطق لسانى** ﴿﴾ و زمانم باش هه لئه سورپی بوزا گه یان دنی په یامه که م **﴿﴾ فارسل الى هارون** ﴿﴾ چاپه یام بو - براهه شم - هارون بنیره، تایارمه تیم بدات، چونکه زمانی ره وانتره، جاجگه له وه دیسان هویه کی تر یاس نه کات: **﴿﴾ ولهم على ذنب** ﴿﴾ بیگومان نه وان توله ی گونا میکیان به سهرمه وه هیه، واته: یه کیکیانم لی کوشتوون **﴿﴾ فاخاف ان يقتلوه** ﴿﴾ نه ترسم به و بونه وه بمکوژنه وه په یامه که م بو نه گات. له سووره تی (۳۳/۲۸): دا نه فرموی: **﴿﴾ قال رب انى قتلت منهم نفسا فاخاف ان يقتلوه** ﴿﴾ که گونا هه که ی به لای نه وانه وه کوشتنی (قبطی) یه که یه، هه وه ک شیوه ی کوشتنه که ش له سووره تی (۱۵/۲۸) ناشکر اکر دووه **﴿﴾ قال كلا** ﴿﴾ خوا فرموی: نه خیر، گومانته وانه بی و دلنایا به هرگز نه وانه ناتوانن کاری وابکه ن **﴿﴾ فاذهبا باياتنا** ﴿﴾ جاخو توو هارون، هاوپی به نایهت و به لگه کانی ئیمه وه برؤن بولای فیرعه ون وگه له که ی **﴿﴾ انا معكم مستمعون** ﴿﴾ به راستی خو مان له گه لتانین به پاریز گاری دی، گو ی بیستی قسه کان تانین، واته: له گو فتارو و ته کانی ئیوه، له وه لامی نه وان به ناگاین. له سووره تی: (۴۶/۲۰) وه (۳۵/۲۸) خوا نهو (له گه ل بوونه) یان بؤدوویات نه کاته وه **﴿﴾ فاتيا فرعون** ﴿﴾ بچن بولای فیرعه ون **﴿﴾ فقولوا لرب العالمين** ﴿﴾ و بلین: بیگومان ئیمه هه ردو کمان پیغه مبه رو نیروای پیرو در دگاری جیهانه کانین. له سووره تی (۴۷/۲۰): دا **﴿﴾ فقولوا لرب العالمين** ﴿﴾ (هاتوه. **﴿﴾ ان ارسل معنا بنى اسرائيل** ﴿﴾ داوات لی نه که ین که به نی ئیسرا ئیل مان له گه ل بنیره و رییان لی مه گره، بچن بو شام جا فیرعه ون - وه که منه تان به سهر به مووسادا. به لی هه ردو وکیان رویشته لای فیرعه ون و په یامه که یان پیگه یانند **﴿﴾ قال الم نريك فينا وليدا** ﴿﴾ فیرعه ون به موسای گوت: نه ری نه مه یه پاداشتی پیاوه تیت؟! نه ی تومندا لیکی بچوک نه بویت، له ناو خو ماندا پیرو در دمان کردیت؟ ئیتر ئیستا نه م داوایهت له چیه؟! له سووره تی (۹/۲۸ و ۳۹/۲۰) نهو شیوه ی به خیکو کردن و پیرو در دیه روون ده کاته وه **﴿﴾ ولبثت فينا من عمرك سنين** ﴿﴾ وه سهره رای نهویش نایا تو چهند سالیکی زور ته مه نت له ناو ماندا نه برده سهر، خو تو نه و ما ویه نه و قسه و یاسهت هه نه ده کرد، که چی و ئیستا له باتی نه وه که مه منو و نه مان بیت داوای کوخاییمان لی نه که یه؟! **﴿﴾ وفعلت فعلتك التى فعلت** ﴿﴾ وه تو نه وکاره گه وریه شت کرد که کردت، قیبتیه خزمه فزیکه که ی منت کوشت. له سووره تی (۱۵/۲۸ و ۱۹/۲۸) دا نهو کاره ی که مووسا کردوویه تی باسی ده کات **﴿﴾ وانتم من الكافرين** ﴿﴾ که چی تو له پاداشی پیاوه تیماندا له ریزی ناسوپاسانیت **﴿﴾ قال فعلتها اذنا وانا من الضالين** ﴿﴾ موسا وتی: به لی راسته، نه وه له دهس قهوما، به لام من کاتی نه وکاره مکرد، له هه له کاران و بیخه به ران بووم، وه پیش په یامبه رایه تیم بوو، وه من به نیازی سهرزه نش کردنیش وه مشته کو له یه کم لیدا، نه که

به نیازی کوشش نه وه ﴿ **فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خَفْتُكُمْ** ﴾ ئینجا چوون له ئیوه ده ترسام ، بمکوژنه وه هلهاتم بو ولاتی مه دیهن . له سووره تی (۲۸/۲۰-۲۱) وه (۲۸/۱۸) دا نه دازهو جووری ترسه که باسکراوه . ﴿ **فَوَهَّبَ لِي رَبِّي حُكْمًا** ﴾ جا ئیتر پهروهردگارم - جل جلاله - دانایی وکارزانی و ، زانیاری پی به خشم ﴿ **وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ** ﴾ و کردیشمی به یه کی له په یامبه ران " و ناردمی بو لای ئیوه ﴿ **وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنْهَا عَلَيَّ** ﴾ موسا نه یه وی کاره کی فیرعه ون کهم نرخ و بی منته بکات ، بویه نه لیت : تو منته تی نه و به خیتو کردنه یشم ده خه یته سهر ، بیگومان من نه وه به نیعمه ت و پیاو ه تی دانانیم ﴿ **إِنْ عِبَدْتَ بَنِي إِسْرَائِيلَ** ﴾ چونکه تو نه وه کانی یه عقوبت هه موو کردو ته کو یله و خرزه تکاری خو ت ؟! ﴿ **قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ** ﴾ ئینجا فیرعه ون به موسای وت : که تو پییت وایه په یامبه ری پهروهردگاری جیهانه کانی ؟! باشه نه و پهروهردگاری جیهانیانه کییه ؟!

نایه ته کانی سووره تی (۲۰/۴۹) و (۲۶/۲۹) و (۱۷/۱۰۲) و (۲۷/۱۴) بو روشن کر نه وه ی ئه م مه به سته یه ن . ﴿ **قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا** ﴾ موسا وتی : هه رگیز تو خوانیت ، خوای جیهانه کان ، پهروهردگارو به دیهنه ری ناسمانه کان و زهویی و نه وه ی له نیوانیاندایه ، نه ی تو چیت به ده سته ؟ ﴿ **إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ** ﴾ نه گه ر دلکی وریاو چاویکی کراوه تان ه بییت و له یه قین داران بن به و وه لاهمه . جا فیرعه ون له قسه که ی موسا زور سه ری سو پرما ، بویه به فیزی که وه به وان ه ی له ده ورو به رییدا بوون گو تی : ﴿ **قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَتَسْمَعُونَ** ﴾ نایا نابیسن نه م پیاو ه چی نه لی ؟ سهیره ! نه و پیی وایه که بیجگه له من خوایه کی تر هیه ! ﴿ **قَالَ رَبُّكُمْ** ﴾ و رب آبا نکم الأولین ﴾ موسا نه یه وی پتر سیفه تی خوایان بو روشن بکاته وه ، بویه وتی : خه لکینه ! هه ر نه و خوایه ، پهروهردگاری ئیو ده ش و پهروهردگاری باو و با پیرانه پیشینه کانیش تانه ، له نه بوون ئیو ه ی دروست کردو وه ، ئیتر فیرعه ون که ی خوایه ؟! فیرعه ون که په کی نه که وه ی له

قَالَ فَعَلْنَاهَا إِذْ أَوْأَمْنَا مِنَ الضَّالِّينَ ﴿٢٠﴾ فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خَفْتُكُمْ فَوَهَّبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾ وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنْهَا عَلَيَّ أَنْ عِبَدْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٢٢﴾ قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾ قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٢٤﴾ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا تَسْمَعُونَ ﴿٢٥﴾ قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾ قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾ قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾ لَنْ أَخَذَتْ إِلَهًا غَيْرِي لِأَجْعَلَكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ ﴿٢٩﴾ أَلَمْ نَخْلُقْكَ إِنْسَانًا ثُمَّ نَعْبُدُكَ ﴿٣٠﴾ قَالَ فَاَتَى بِهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣١﴾ فَأَلْقَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ ﴿٣٢﴾ وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلْظَّالِمِينَ ﴿٣٣﴾ قَالَ لِلْمَلَأِ حَوْلَهُ إِنَّ هَذَا لَسِحْرٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾ يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٣٥﴾ فَأَلْأَوْ أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَبْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٣٦﴾ يَا أَيُّهَا يَكُلِ سَحَابٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾ فَجَمَعَ السَّحَابُ لَيْسَتْ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿٣٨﴾ وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ﴿٣٩﴾

ره تدانه وه ی موسا دا ، ئیتر نه یه وه ی سوو کایه تی به که سایه تی نه و بکاو له پیش چاوی خه لکه که دا بیشکینی بویه به گالته وه ﴿ **قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ** ﴾ وتی : خه لکینه ! وایاره نه و پیغه مبه ره ی که بو ئیوه نیردراوه دیوانه و شیته !! نه گینا چوون قسه ی وائه کات ؟! ﴿ **قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ** ﴾ موسا زیاترو زیاتر وه سفی خوایان بو نه کات ، بویه وتی : نه و خوایه ، راهینه رو پهروهردگاری خو ره لآت و خو رنا و او گشت نه و شتانه شه له نیوانیاندایه ، نه گه رناره زو و فامتان هه بی و ، بیرو نه قلتان بخه نه کار ، خوانه وه یه که ده توانی نه ستیره کان له خو ره لآت هه لیبزی و له خو رنا و او وه ، ناوایان بکا ﴿ **قَالَ لَنْ أَخَذَتْ إِلَهًا غَيْرِي** ﴾ کاتی فیرعه ون په کی کهوت وهیچی بو نه مایه وه په نای برده به ره ره شه کردن و وتی : بیگومان نه گه ر جگه له من که سیکی تر بپه رستی و بیکه یته خوای خو ت ﴿ **لَا جَعَلَكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ** ﴾ دلنایابه نه تخمه پیزی زیندا نکرا وه کانه وه ،

بُهاویشتن بیهاویشتن، من هیچ ترسیکم نیه، چونکه خوام له گهله ﴿**۴۴**﴾ **﴿فَاقُوا حَبَالَهُمْ وَعَصِيهِمْ﴾** جا ئهوانیش هرچی پت وداردهسته کانیان بوو، توو پریان هه لداو هاویشتیان **﴿وَقَالُوا بَعْزَةُ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبُونَ﴾** وتیان: به یارمه تیی ودهسه لات و توانایی فیرعهون: ئیمه بهسهر موسادا زال ئهیین ودهیبهینهوه، دیاره - وهك (شیخی ئالووسی) دهلی - سویند خواردن به نیعمهت و، گه ورهیی و دهسه لاتی (پاشا) کان و دهسه لاتدارانی پوژگار، وهه روا به سه رویش و، گوپوگلی سه رگوپری پیواچاکان، داب و نه ریتی سه رده می جاهیلیهت و نه فامیه. زاناکان ده لئین: گوناخی سویند به درو خواردن به زاتی خوا بچوو کتره، له گوناخی سویند خواردن به راستیی به و جوړه شتانه. ﴿**۴۵**﴾ **﴿فَالْقَى مُوسَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ﴾** ئهوسا موسایش داردهسته که ی خوی توو په لداو، کتوپر بوو به ماریکی گه وره وهه موودارو گوریسی ئهوانی چنییه وهه هلی لووشیین ﴿**۴۶**﴾ **﴿فَالْقَى السَّحْرَةَ سَاجِدِينَ﴾** ئیتر جادو و بازه کان هر هه موویان، کاتی ئه و هیان بینی خویمان بونه گیراو سوژدهو کرنووشیان برد بوخوا، چونکه بویان دهر کهوت که ئه کاره ی موسا ﴿**۴۷**﴾ **﴿قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾** به راشکاوی وتیان: ئیمه باوهرمان به په روه ردگاری جیهانه کان هیئا ﴿**۴۸**﴾ **﴿رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ﴾** په روه ردگاری موسا و هاروون.

له نیوان فیرعهون و جادو و بازه کاند:

﴿**۴۹**﴾ **﴿قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ﴾** فیرعهون وتی: هه رئاوا باوهرتان پیئینا، به رله وهی من مؤله تتان بدهم؟! ده بوو داوی مؤله تم لیبکه ن **﴿إِنَّهُ لَكَبِيرُكَمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السَّحْرَ﴾** ئهوا دهر کهوت که هر موسا گه وره تانه، ئه وئو وهی فیروی جادوو کردووه، فیرعهون ئهیه وئ به خه لکه که بلئیت: فریو نه خوئن بهو برهوا هیئانه یان، چونکه به نه ینی دهستیان له گه ل موسادا تی که ل کردووه بو رووخاندنی حکومه ته که تان **﴿فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ﴾** له ئایینه دهی کی نزدیکدا ئه زانن چیتان پی ئه که م **﴿لَا قَطْعَنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ﴾** ئه مه سویندی بیئت، ده ی دهست و پیئت - راست و چه پ - بقرتینم، دهستی راست و قاچی چه پ، یان به پیچه وانه وه: دهستی چه پ، قاچی راست **﴿وَلَا صُلْبَ لَكُمْ أَجْمَعِينَ﴾** و هه موویشتان له دارده دم **﴿قَالُوا لَا ضَيْرَ﴾** وتیان: که یفی خوته، چی ئه که ی بیکه، دلنیا شبه که هیچ زیانیک نابیئت، تازه ئیمه بره ومان هیئاوه. (قال الجوهری: ضاره يضره و يضيره ضيرا وضوارا أي: ضره. قال الكسائي: التضرور: الصياح و التلوی عند الضرب أو الجوع. ﴿**۵۰**﴾ **﴿إِنَّا إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ﴾** نایشتر سین، چونکه به راستیی ئیمه بولای په روه ردگاری خویمان ده گه ریینه وه **﴿إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطَايَانَا﴾** به راستیی ئیمه ئومیده وارین په روه ردگاران له گونا هه کانه مان خوش ببی ﴿**۵۱**﴾ **﴿إِنْ كُنَّا أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ﴾** که هه ربه وه ئیمه یه که م دهستین که پییش "گه له که مان بره ومان هیئا به موسا. فیرعهون ئه وهه موو هه ره شه و گوره شه یه ئه کاو، خوا ئه فهرموئ: ﴿**۵۲**﴾ **﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَسْرِ بِعَبَادِي إِنَّكَ مُتَّبَعُونَ﴾** وه ئیمه ش به موسا سروشمان کردو تیئمانگه یاند: به نده کانم - ئه وانه ی بره وایان پیئت هیئاوه - به شه و به ره و ده ریا ببه، چونکه تاقیبا تتان ده که ن و دواتان ده که ون، تا بتانگیرنه وه و بتانکوژن ﴿**۵۳**﴾ **﴿فَارْسَلْ فِرْعَوْنَ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ﴾** ئینجا کاتی دهنگ و یاس گه یشته وه فیرعهون که موسا خه لکه که ی له شار برده ده ری: ئهوسا کو که ره وانی به شاره کانی میسر دا نارد تاسو پاوله شکر کو بکاته وه "و بره و به دوا یاندا ﴿**۵۴**﴾ **﴿إِنْ هَؤُلَاءِ لَشُرْمَةٌ قَلِيلُونَ﴾** ئهیه وئ سوپا که ی هه لئیت، بویه جاپی داو وتی: بیگومان ئه وانه دهسته و کو مه لیکی که من، زور به ئاسانی ئه یانگرن ﴿**۵۵**﴾ **﴿وَأَنَّهُمْ لَنَا أَغَاظُؤُنْ﴾** وه به راستی ئه وانه ئیمه یان توو په و قه لسه کردووه، ﴿**۵۶**﴾ **﴿وَأَنَا لَجَمِيعٍ حَازِرُونَ﴾** وه بیگومان ئیمه کو مه لیکی ئاگادارو وریان، به کورتیی: ئه وانه ی لای موسا کو مه لیکی هیئندک هیچن، ئه توانین به ئاساترین شیوه له ناویان به رین، جاخوا تو له ی له فیرعهون و له شکره که ی سه ند، و فهرموئ: ﴿**۵۷**﴾ **﴿فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ**

نه پهرستن **﴿فَنظَل لَهَا عَاكِفِينَ﴾** بهره و ام همو روژیکیش خهریکی پهرستن ته واین و واین به دیاریانه وه **﴿۷۶﴾**
قال هل يسمعونكم إذ تدعون﴾ ئیبراهیم وتی: ئایا کاتی هاناو هاواریان بو ته بهن، قسه تان ته بیستن و، وه لامتان
 نه دهنه وه؟ **﴿۷۷﴾** **﴿أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَوْ يَضُرُّون﴾** یاخوده یچ کهک و زیانیکتان پی ده گیه نه؟ **﴿۷۸﴾** **﴿قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا**
كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ﴾ وتیان: نه خیر هیچ شتی له وه ناکه، به لکو باووپایرانی خو مانمان بینوه هه رئاوایان نه کرد بویه
 نیمه ییش ئیستا ههروهک ته و ان نه کهین **﴿۷۹﴾** **﴿قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ﴾** ئیبراهیم **﴿۸۰﴾** وتی: فاخر ئیوه بیرتان لی نه
 کردوه ته وه، چی ده پهرستن **﴿۸۱﴾** **﴿أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ الْأَقْدَمُونَ﴾** خو تان و، باووپایرانی پیشینان، ئایا شیاه بو پهرستن
 یان نا؟ **﴿۸۲﴾** **﴿فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِي إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ﴾** ئیبراهیم وتی: من به راشکاوی ته لیم: به راستی ته وانه هه موویان دورژمنی
 من جگه له پهروردگاری جیهانه کان **﴿۸۳﴾** **﴿الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ**

يَهْدِينِ﴾ ته وهی منی دروست کرد، ئینجا هه ره ویش
 شاره زای ریگهی به ختیاریم نه کات **﴿۸۴﴾** **﴿وَالَّذِي هُوَ يُطْعَمُنِي**
وَيُسْقِي﴾ هه ره وه زاته یه رزق و روژی به من ته داو، تیر
 ناویش نه کات و له ناسمانه وه باران ده بارینی **﴿۸۵﴾** **﴿وَإِذَا**
مَرَضْتُ فَهُوَ يَشفِينِ﴾ کاتی نه خو ش که وتم، ته و شیقام ته داو
 هیزی شیفا هه ره و دروستی نه کات **﴿۸۶﴾** **﴿وَالَّذِي يَمِيتُنِي ثُمَّ**
يَحْيِينِ﴾ ته ویشه دم مرینی و، پاشانیش زیندووم ده کاته وه
﴿۸۷﴾ **﴿وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ﴾** هه ره ویشه
 به ته مام له روژی سه لاو پاداشدا له هه له و گونا هه کانم ببوری
 ئیبراهیم له پاش سه ناکردنی پهروردگاری، ئیتر دینه سه ر
 مه به سه ته که یی و، داوای چهند شتیکی زور گرنگی لیده کات
﴿۸۸﴾ **﴿رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا﴾** ته ی پهروردگارم! تیگه یشتنی
 راست و دروست، زانست و زانیاری، پیغه مبه ریه تیم پی
 بیه خشه ریگای خواناسانم پی بناسه **﴿۸۹﴾** **﴿وَالْحَقْنِي**
بِالصَّالِحِينَ﴾ وه بمگه یه نه به چاکان. پیغه مبه ریش **﴿۹۰﴾**
 له کاتی سه ره مه رگه کهیدا سی جار فره مووی: ((اللهم في الرفيق

الأعلى)). کاته کاذی تیش که بیارایه ته وه ته ی فره موو: ((اللهم احينا مسلمين، و امتنا مسلمين، والحقنا بالصالحين
 غير خزايا ولا مبدين)) ئیمامی ته حمده ۴/۲۴. **﴿۹۱﴾** **﴿وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ﴾** ناوی چاک و شو ره تیکی
 چاکم بخه سه ر زاری ته وانه ی له داوای خو مه وه دین تا هه مووکات به خیر ناوم بهن و، په پره ویم لی کهن.. به لی
 خوای گه وره نزاکه ی لی وه رگرت و، ئیستا ته وای گه لان به خیر ناوی ته بهن، ته نانه ت له نویره کانیشدا هه ر ناو
 ده بری **﴿۹۲﴾** **﴿وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ﴾** بمگی ره له میراتگرانی به هه شتی خو ش و، پر له نازو نیعمه ت **﴿۹۳﴾** **﴿وَاعْفُ**
لَا بِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّالِّينَ﴾ له گونا هی باوکیشم خو ش بیه، چونکه ته و له سه ر لی شیواوان بوو، ئیبراهیم **﴿۹۴﴾** کاتی
 خو ی به لینی به بابی دابوو داوای لی بوردن بو بکات ته گهر موسلمان ببی، هه ر بویه بو ی پارایه وه، به لام کاتیکیش
 بو ی ده رکه وت دورژمنی خوایه، یه خه ی خو ی لی هه له ته کان و خوایش دو عاکه ی لیوه رنه گرت **﴿۹۵﴾** **﴿وَلَا تَخْزِنِي يَوْمَ**

یبعثون ﴿ پوژئی ئهوخه لکه زیندوو دهکرینه وه پيسواو شهرمه زارم مه که، دیاره ئه مه ئهوپه ری (تواضع) و خو به کهم زانینه له لایه نه ئه و پیغه مبه ره به ریژه وه، ئه گینا خو خوا ریژی لینا وه و پراوه ته وه، ئیمامی (بوخاری) له (ئه بوهوره یه وه ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فه رموو یه تی: ((یلقی ابراهیم ابا، فبقول: یارب! انک وعدتني ان لا تخزني يوم یبعثون. فبقول الله: انی حرمت الجنة علی الکافرین)) ئیبراهیم ﷺ له پوژئی قیامه تا به بابی خو ی ده گاو ده بینئ توژو گه ردیکی زوړی لی نیشخو وه، پووی رهش داگیرسا وه، ئه و جا ئه لی پهروه ردگاری من! خو تو به لیئت دامی که ریسوام نه که یه؟ خوا یش ئه فه رموی: به راستی من به هه شتم له سه ر کافران یاساغ کردو وه. ﴿ **يوم لا ینفع مال ولا بنون** ﴾ ئه و پوژه که نه مال سوود ده داو، نه مندال و کوړان به که لک دین ﴿ **الا من اتی الله یقلب سلیم** ﴾ مه گه ر که سی که به دلیکی ساغه وه بیته حزووری خوا، ساغ بوو بیته له نه خووشی شیرک و نیفاق و دوو پووی و سیفاتی درنده یی و ناژه لی، خویشی ته نها به خوا وه په یوه ست کردی و هه ر له گه ل به رنامه ی ئه و دا کاری کردی، وه له مانای (لا اله الا الله) نه ترازایی، زانا کان پیناسه ی (قهلبی سه لیم) ئه که ن: (هو القلب الخالی من البدعة، المطمئن علی السنة) بیدعه چی نه بی و، دامه زراو مه حکم بیته له سه ر سوننه ت و په وشته کانی پیغه مبه ر ﷺ، ئینجا ده ست ده کات به باس کردنی پوودا وه کانی ئه و پوژه سه خته به م شیوه یه: یه که م: ﴿ **وازلت الجنة للمتقين** ﴾ ئه و پوژه به هه شت بو پاریزگارن نزیک ئه خریته وه. دووه م: ﴿ **وبرزت الجحیم للغاوین** ﴾ دوزه خیش ده خریته پوو بو لاسارو گومرایان، واته: به هه شت دهری به خواناسان و، دوزه خیش به چه وت و چه په کان. سی یه م: ﴿ **وقیل لهم** ﴾ له و پوژدها بهوخه لکه سه رسهخت و که لله په قانه ئه وتری: ﴿ **این ماکنتم تعبدون * من دون الله** ﴾ کوان ئه و بتانه ی ئیوه له باتی خوا ئه تان په رست؟ ﴿ **هل ینصرونکم او ینتصرون** ﴾ نایا ئه مړو ده توانن کو مه کتان پی بکه ن تا له سزای خوا پزگارتان بکه ن. یان یارمه تی دهریک بو خو یان په یدا بکه ن؟ دیاره هیچیان پیناکری، ئه و سا هه موو ده بنه سووته مه نی دوزه خ. چواره م: ﴿ **فکیکبوا فیها هم والغاؤون** ﴾ ئینجا هه مووئه وان و گومراکانی تر - په رستراو په رستیاره کان - ده مه وپوو فری ئه درینه ناو دوزه خ وه ﴿ **وجنود ابلیس اجمعون** ﴾ هاوړی له گه ل هه موو سوپاو له شکره کانی ئیبلیس "دا. له سووره تی (۶۳/۱۷)، (۴۳/۱۵-۴۴)، وه ندی جیگای دیکه ش له قورئاندا ئه و په تر روون کراوه ته وه. پینجه م: ﴿ **قالوا وهم فیها یختصمون** ﴾ بته رسته کان له ناو دوزه خدا ده ست به ده مه قالی و شه په قسه ئه که ن و به رق و کینه وه، ئه لین: ﴿ **تالله ان کنالفی ضلال مبین** ﴾ سویند به خوا! ئیمه له دونیادا له سه ر لی شیواوییه کی ئاشکرادابوین، بویه و ئیستایش ئاوامان به سه ر هات ﴿ **ان نسویکم برب العالمین** ﴾ که ئیوه مان (ئهی بته کان!) له گه ل پهروه ردگاری جیهانه کاندا، یه کسان وه کویه که ده په رست، جا و ئه مړویش ئیوه ناتوانن هیچ شتی کمان بو بکه ن! وه که ده فه رموی: (إنا کنا لکم تبعاً فهل انتم مغنون عنا من عذاب الله من شیء) (۲۱/۱۴). ﴿ **وما اضلنا الا المجرمون** ﴾ وه ته نها سه رکرده تاوانباره کان بوون سه ریان لی شیواندین. واته کاتی که سه رکرده و بته کان به بی ده سه لات ئه بینن، ئه و جا ئه که ونه شه په دهم و پتر به دبه ختی خو یان دهرته برن و ئه لین: ﴿ **فما لنا من شافعیین** ﴾ وائیستاش هیچ تکا کاری کمان نیه، تا تکامان بو بکا وله وته نگه ژویه پزگارمان ببی ﴿ **ولا صدیق حمیم** ﴾ وه هیچ دوستیکی نزیک و دلگه رم و به سوژیشمان نیه، بتوانی یارمه تیه کمان بدات ﴿ **قلوان لنا کره فنکون من المؤمنین** ﴾ خو ئه گه ر ته نها جاری، گه رانه وه مان بو دنیا ده بوو، ئه و سا له پرواداران ده بووین، بوئه وه دوو چاری ئه م سزایه نه بین، وه که ده فه رموی: (ان ذلك لحق تخاصم اهل النار) ۶۴/۳۸. ﴿ **ان فی ذلك لایه** ﴾ به راستیی له وداستانه ی ئیبراهیم له گه ل گه له که یدا، سه باره ت به ده سه لات و بوونی خوا. به لگه یه کی زور گه وره هیه له سه ر

بوون و یه کتایخی خواو هاتندی دوا پوژ **﴿وماکان اکثرهم مؤمنین﴾** که چی له گهل ئه وهیشدا زۆربه ی هۆزه که ی باوهردناکه ن و له سه ر بی باوه رپی خویان سوورن! **﴿وان ریک لهو العزیز الرحیم﴾** بیگومان هه ره په ره وردگارت به توانایه له سه ر تو له کردنه وه له تاوانباران، زۆریش میه ربان و دلاویه به رامبه ر به باوه رداران، جاکه واته تو ش ئه ی موحه مه د **﴿غهمگین و دل زویر مه به له گه له که ی خوت، چونکه ئه مه سوننه تی خوا به .**

داستانی نووح و گه له که ی:

ئینجا دوا ی داستانی ئیبراهیم، دیته سه رداستانی باوکی دووه می ئاده میزاد، پیری پیغه مبه ران(نووح) **﴿الکذبت﴾** بویه ده فره مو ی: **﴿کذبت قوم نوح المرسلین﴾** هۆزی (نووح) یش، په یامبه رانیان به درو خسته وه، بپروایان پی

نه هیئان. به ئی.. هه رچه نده ته نها له گهل نوح دا پو به پوو بوونه وه به درویان خسته وه، به لام وه له گهل گشت په یامبه راندا جه نگابن وایه، بویه فره مو ی: (کذبت قوم نوح المرسلین). **﴿ان قال لهم اخوهم نوح الا تتقون﴾** ئه وه ده مه ی نووحی برای بنه چه بییان پیگوتن: ئایا ئیوه له خوا ناترسن، له په رستنی بتان پارێزناکه ن؟! **﴿انی لکم رسول امین﴾** ئه وسا نووح دووشتیان پی ئه ئی، یه که م: بیگومان من نیرواویکی ئه مینم بۆتان، واته: له لایه ن خوا وه هه رچیم پی سپیروا وه بی زیاد و که م پیتان رائه گه یه نم" **﴿فاتقوا الله واطیعون﴾** جا که واته له خوا بترسن و، گوێرایه ئی منیش بکه ن له وه ی فره مانتان پی ده دم. دووه م: **﴿وما اسالکم علیه من اجر﴾** له جی به جی کردنی ئه وه ئه رکه شمدا داوا ی هیچ کر ی و مزیه کتان ئی نا که م **﴿ان اجری الا علی رب العالمین﴾** پاداش و کر یی من هه ر له سه ر په ره وردگاری جیهانه کانه **﴿فاتقوا الله واطیعون﴾** ده سا به رده وام له خوا بترسن، گوێرایه ئی منیش بکه ن. **﴿قالوا انؤمن لک﴾** جاکه هیچیان پی نه ما به نوحيان وت: ئایا ئیمه بپروا

قَالَ وَمَا عَلَيَّ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ **﴿۱۱۳﴾** اِنْ حَسَابُهُمْ اِلَّا عَلَيَّ رَبِّ لَوْ تَشْعُرُونَ **﴿۱۱۴﴾** وَمَا اَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ **﴿۱۱۵﴾** اِنَّا اِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ **﴿۱۱۶﴾** قَالُوا لَنْ لَمْ تَنْتَ بِنُوحٍ لَتَكُونَ مِنَ الْمَرْجُومِينَ **﴿۱۱۷﴾** قَالَ رَبِّ اِنْ قَوْمِي كَذَّبُونِ **﴿۱۱۸﴾** فَافْتَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجِّنِي وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **﴿۱۱۹﴾** فَانْجَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلِ الْمَشْحُونِ **﴿۱۲۰﴾** ثُمَّ اغْرَقْنَا بَعْدَ الْبَاقِينَ **﴿۱۲۱﴾** اِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَتْ اَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ **﴿۱۲۲﴾** وَاِنْ رَيْكَ لَهَوُ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ **﴿۱۲۳﴾** كَذَبَتْ عَادُ الْمُرْسَلِينَ **﴿۱۲۴﴾** اِذْ قَالَ لَهُمْ اَخُوهُمْ هُودُ اَلَا تَتَّقُونَ **﴿۱۲۵﴾** اِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ اَمِينٌ **﴿۱۲۶﴾** فَاتَّقُوا اللَّهَ وَاَطِيعُوا **﴿۱۲۷﴾** وَمَا اَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِي اِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ **﴿۱۲۸﴾** اَتَنْتَبَهُنَّ بِكُلِّ رِيعٍ اَيَّاهُ تُعْبَتُونَ **﴿۱۲۹﴾** وَتَسْتَخَذُونَ مَصْنَعًا لَعَلَّكُمْ تُخْلَدُونَ **﴿۱۳۰﴾** وَاِذَا بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ **﴿۱۳۱﴾** فَاتَّقُوا اللَّهَ وَاَطِيعُوا **﴿۱۳۲﴾** وَاتَّقُوا الَّذِي اَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْمَلُونَ **﴿۱۳۳﴾** اَمَدَّكُمْ بِأَعْيُنٍ وَبَيْنٍ **﴿۱۳۴﴾** وَجَنَّتْ وَعُيُونٌ **﴿۱۳۵﴾** اِنْ اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ **﴿۱۳۶﴾** قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا اَوَعظْتَ اَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوَاعِظِينَ **﴿۱۳۷﴾**

به تو بیئین؟! **﴿واتبعك الأزدلون﴾** له حالیکدا خه لکانیکی په ست و قسه نه زان و هه ژار به دوواوه ته ن؟. له سووره تی (۲۷/۱۱): **﴿وما تراك اتبعك إلا الذين هم أزدلنا..﴾** هاتوو، که بی باوه رانی (قوره یش) یش هه ره هه مان په خنه یان له محمد **﴿قال وما علمی بما كانوا یعملون﴾** نووح وتی: خو من عیلم وئاگام نیه ئه وان چ کاریکیان کردوو؟ واته: من نازام پییشه و ئیشیان چی بووه؟ چونکه من بپروام ویست لییان، ئه وانیش ولامیان دامه وه و بپروایان هیئا. **﴿ان حسابهم الا علی ربی لو تشعرون﴾** لی کو ئینه وه- له کارو ئیشه کانیان- هه ر بو په ره وردگارمه.. ئه گه ره هه ست ده که ن **﴿وما انا بطارد المؤمنین﴾** وه هه رگیز من دوور خه ره وه ی بپرواداران نیم وه که ئیوه داوا ئه که ن، ئیدی حالیان هه ر چو ن بی له هه ژاری و دو له مه ندی. ئایه تی (وما انا بطارد الذین آمنوا) (۲۰/۱۱)، وه (۵۲/۶) وه (۲۸/۱۸) هه ر بو پشتگیری هه مان مه به سته. **﴿ان انا الا نذیر مبین﴾** وه من هه ر ترسینه ریکی

ناشکرام بوئیوه، بی‌جیاوازی له نیوان ده‌وله‌مه‌ندو هه‌ژاردا ^{۱۱۶} ﴿قَالُوا لَنْ لَمْ تَنْتَهَ يَا نُوحُ﴾ کاتی بی هیوا بوون، که نووح له کاره‌که‌ی خو‌ی ده‌س هه‌لبگری... وتیان: ئه‌ی نووح! ئه‌گهر واز له‌م جو‌ره قسانه نه‌هینئ ^{۱۱۷} ﴿لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ﴾ بیگومان له‌به‌ردبارانکراوان ده‌بیت، واته: به‌ردبارانت ئه‌که‌ین: نووحیش که ئه‌وه‌ی بیست، ئیت ته‌ماح بر بوو لییان، بویه: ^{۱۱۸} ﴿قَالَ رَبِّي إِنِّي قَوْمِي كَذِبُونَ﴾ وتی: په‌روه‌دگارم! خو‌ت ناگاداری، هه‌ژه‌که‌م بر‌وایان پی نه‌کردم و به‌در‌وایان خسته‌مه‌وه! له‌سووره‌تی (۷/۵-۷/۷) وه (۱۰/۵۴) دا هه‌مان مانا و مه‌به‌ست هه‌یه. ^{۱۱۹} ﴿فَافْتَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا﴾ جا تو‌له‌نیوان من و ئه‌واندا، بریاریکی ته‌واو بده، له‌یه‌کمان جیا بکه‌روه ^{۱۲۰} ﴿وَنَجِّنِي وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ وه‌خو‌م وه‌و بر‌واداران‌ه‌ی له‌گه‌لمدان، رزگار بکه‌ ^{۱۲۱} ﴿فَانْجِنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفَلَکِ الْمَشْحُونِ﴾ ئینجا نووح و ئه‌وانه‌ی له‌گه‌لی بوون له‌که‌ش‌تیه په‌که‌دا رزگارمان کردن. له‌ سووره‌تی (۱۵/۲۹): دا (فانجیناه واصحاب السفینة..). هه‌رجه‌خت له‌سه‌ر ئه‌و مانایه ده‌کاته‌وه. ^{۱۲۲} ﴿ثُمَّ اَنْفَرْنَا بِعَدِ الْبَاقِينَ﴾ له‌پاشان ئه‌وانه‌ش و امانه‌وه نقوممان کردن. له‌سووره‌تی (۱۴/۲۹) وه (۳۷/۱۱) یشدانه‌و مانایه روونکراوه‌ته‌وه. ^{۱۲۳} ﴿إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ﴾ به‌راستی له‌وه‌شدا به‌لگه‌ی زو‌ر گه‌وره‌ه‌یه، له‌سه‌ر راستی پیغه‌مبه‌ران و توانایی خوا ^{۱۲۴} ﴿وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ به‌لام له‌گه‌ل ئه‌وه‌یشدا، زو‌ربه‌ی هه‌ژه‌که‌ت هه‌ر بر‌وا ناهینن ^{۱۲۵} ﴿وَإِنْ رَيْكَ لَهْوُ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ﴾ بیگومان په‌روه‌دگارت هه‌ر ئه‌و زال و به‌توانایه -ئاوا ئه‌کات به‌سته‌مکاران که کردی- زو‌ر میهره‌بان و به‌ به‌زه‌ییسه له‌گه‌ل خواناساندا. ئینجا بو‌دل قایم‌کردنی په‌یامبه‌ر ^{۱۲۶} له‌سه‌ر ئیشه‌که‌ی باسی هه‌ژی (هوود) یش -سلاوی له‌سه‌ربی- ئه‌کا: ^{۱۲۷} ﴿كَذَبْتَ عَادَ الْمَرْسَلِينَ﴾ هه‌ژی (عاد) یش هه‌موو په‌یامبه‌ران و (هوود) یشیان به‌ در‌وژن دانا، واته به‌در‌وژن زانینی هوود، بر‌وا نه‌کردنه به‌هه‌موان. ^{۱۲۸} ﴿إِنْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودُ أَلَا تَتَّقُونَ﴾ ئه‌و ده‌مه‌ی که هوودی بر‌ایان -له‌به‌چه‌دا- پیگوتن: ئایا ئه‌وه ئیوه له‌ خوا شه‌رم ناکهن و، لیئ ناترسن؟! ^{۱۲۹} ﴿إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ﴾ به‌راستی من نیراویکی راست و ئه‌مینم بو‌تان ^{۱۳۰} ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا﴾ جا که‌وايه له‌ خوا بترسن و، به‌گوئی منیش بکه‌ن ^{۱۳۱} ﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ﴾ و من هیچ کری و پاداشیکمه‌سه‌ر گه‌یاندنی په‌یامه‌که‌مدا، له‌ئیه‌ ناوی ^{۱۳۲} ﴿إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّي الْعَالَمِينَ﴾ به‌لکو مزه و پاداشتم هه‌ر له‌ سه‌ر په‌روه‌دگاری جیهانه‌کانه. به‌لی.. ئه‌م پیغه‌مبه‌ره به‌ریزانه (نووح، هوود، صالح، لوط، شوعه‌یب) ^{۱۳۳} ئه‌م هه‌قیقه‌تیه‌یان- مزه و کریمان له‌ئیه‌ ناوی - هه‌موو وه‌ک یه‌ک راگه‌یاند.. ئه‌مه‌ش به‌لگه‌یه بو ئه‌وه که پیغه‌مبه‌ران هه‌ر هه‌موو یه‌ک به‌رنامه‌یان هه‌بووه ^{۱۳۴} ﴿اتَّبِعُوا بَكُلِّ رِيعٍ آيَةً تَعْبَثُونَ﴾ هوود پاش ئه‌وه له‌مه‌به‌سته‌که‌ی بوویه‌وه.. پییان ئه‌لیت: ئایا ئیوه له‌ هه‌موو جیگایه‌کی به‌رزو بلند - به‌بی پیویست- به‌لکو له‌رووی هه‌واو ئاره‌زو و خو‌ن‌واندن و یاری و لاقرتی و نیشاندانی ده‌سه‌لات به‌سه‌ر خه‌لکیدار، ساختمانی گه‌وره‌گه‌وره دروس ده‌که‌ن؟ ^{۱۳۵} ﴿وَتَتَخَذُونَ مِصْنَاعَ لَكُمْ تَخْلُدُونَ﴾ وه‌کو‌شک و قه‌لای زو‌ر مه‌که‌م و هه‌و‌زی گه‌وره گه‌وره ساز ئه‌ده‌ن؟ و ده‌زانن که هه‌میشه ده‌میننه‌وه‌و ده‌ژین. (الرّيع: ما ارتفع من الأرض، جمع ربيعة، يقال: کم ريع ارضك؟ أي: کم ارتفاعها، قال قتادة: الرّيع: الطريق. ^{۱۳۶} ﴿وَإِذَا بَطِشْتُمْ﴾ هه‌رکات په‌لامارو هه‌لمه‌تیش به‌رن بو تو‌له وه‌رگرتنه‌وه ^{۱۳۷} ﴿بَطِشْتُمْ جَبَارِينَ﴾ به‌شیویه‌کی زو‌ر دارانه‌و بی به‌زه‌ییانه، هی‌رش و هه‌لمه‌ت ده‌به‌ن! ^{۱۳۸} ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا﴾ جا له‌خوا بترسن و شه‌رم بکه‌ن و گویرایه‌لی منیش بکه‌ن ^{۱۳۹} ﴿وَاتَّقُوا الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ﴾ وقله‌و خوايه بترسن که خو‌تان ئه‌زانن چی پی‌داون.

هوودو عادی قهومی:

لهم چند نایه ته شدا خوی میهره بان گه لی لهو نیعمه تانه ی دای به نه ته وه که ی هوود ده خاته پروو: ﴿^{۱۳۳} امدکم بالنعام وبنین * وجنات وعیون﴾ مالآت و کوران و باخات و، کانیاوو پروبارو جوگه ی زوری پیبه خشین (نهی هوژی هوود!)، ده حق نیه که لهو خواجه شهرم بکه ن؟ ﴿^{۱۳۴} انی اخاف علیکم عذاب یوم عظیم﴾ به راستی من نه ترسم ئیوه دوو چاری سزای روژیکی گه وره بین، نه گهر به رده وام بن له سهر بی بروایتان، دیاره هوود به رده وام هر ناموژگاریانی کرد، نه وانیش له وه لاما: ﴿^{۱۳۵} قالوا سواء علینا او عظمت ام لم تکن من الواعظین﴾ وتیان: لای ئیمه یه کسانه ناموژگاری بکیت، یا نه یکه ی؟! "ئیمه گرنگی نادهینی و مه به ستمان نیه و لیت وهر ناگرین" ﴿^{۱۳۷} ان هذا

الا خلق الاولین﴾ چونکه ئهم نایینه ی که تو هیئاوته، جگه له درووده له سه ی پیشینان نه بی، شتیکی تر نیه ﴿^{۱۳۸} وما نحن بمعذبین﴾ و ئیمه هر گیز سزا دراو ناین وه که تو نه لی. ﴿^{۱۳۹} فکذبوه فاملکناهم﴾ جابه درویمان خسته وهو (بروایان پی نه هیئا) ئیمه یش له ناومان بردن، نه وه بوو (با یه کی زور ساردی کوشنده مان بو وه لکردن و له ریشه ی هیئا) ﴿ان فی ذلك لایة﴾ به راستی لهو ده ست وه شاننده دا به لگه ی زور گه وره هیه بو ده سه لاتمان ﴿وما کان اکثرهم مؤمنین﴾ که چی هر زور به ی هوزه که ت (نهی پیغه مبه را) باوهر ناهینن ﴿وان ربک لهو العزیز الرحیم﴾ به راستی په روهر دگارت زور به ده سه لاته، ئاوا نه کات به دوژمنان که کردی، میهره بانیش به بو دوستانی خوی.

صالح و سهمودی قهومی:

دوای چیروکی (عاد و هوود)، باسی داستانی گه لی (سهمود) یش ده کا و، نه فه رموی: ﴿^{۱۴۱} کذبت ثمود المرسلین﴾ هوژی سهمود (صالح) یان به دروژن داناو بروایان پی نه هیئا، به دروژن زانینی پیغه مبه ربک، وه که به دروژن زانینی هه موو په یامبه رانیان وایه ﴿^{۱۴۲} ان قال لهم اخوهم صالح الا تتقون﴾ نه وکاته ی که صالحی برایان- له بنه چه دا- پییگوتن: نه ری ئیوه له خوا ناترسن؟! ﴿^{۱۴۳} انی لکم رسول امین﴾ بیگومان من په یامبه ربکی ئه مین و ده ست پاکم بو تان ﴿^{۱۴۴} فاتقوا الله واطیعون﴾ جا که واته له خوا بترسن و، گویریاه لی منیش بکه ن، چونکه من نیراوی ئه وم بو لای ئیوه و هر له خویشتانم ﴿وما اسالکم علیه من اجر﴾ وه له سهر راگه یاندنی په یامه که م هیچ کری و مزه یه کتان لی داوا ناکه م ﴿ان اجری الا علی رب العالمین﴾ کری و پاداشم ته نها له سهر په روهر دگاری جیهانه کانه. ئینجا به چند شتیکی ئه یانترسیئی که نه گهر لاسار بن، دهره نجام خوا قاریان لی ده گریت، یه که م: ﴿^{۱۴۶} اترکون فیما همنا آمنین * فی جنات وعیون﴾ ئایا ئیوه پیتان وایه هر ئاوا له م دونیا یه دا به خوشی و بی ترس له سزا، وه له ناو ئهم باخ و باخات و کانیاوه دا ده میئنه وه و "را ده بویرن" ﴿^{۱۴۸} وزروع ونخل طلعا هضیم﴾ و کشتو کال

و باخه خورمای خاوهن - بهر شیرین و شکوفه نهرم و ناسک و به تامدا؟! دیاره ولّاتی سهمود، ولّاتیکی پر له کانیوا و باخ و جوّره ها میوه درخت بووه. **دووه:** ﴿^{۱۴۹} **وَتَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَارِهِينَ**﴾ و به خوشی و شادمانی، له کیوه کان خانوو شوینی خوش ده تاشن. گه لی صالح - **الصلح** - زور حه زیان له مال و خانووی جوان و، خوړاکی خوش و رباوردن بووه، و ته مه نیشیان زور دریز بووه. ته فسیری (صاوی) نه لیت: هی وایان هه بووه، سی سهد سال، تا هه زار سال ژیاوه ﴿^{۱۵۰} **فَاتَّقُوا اللَّهَ وَاطِيعُونَ**﴾ جا له خوا بترسن و گویرایه لی منیش بکهن چاکیش بزائن که من هر خیری نیوه نه وی، ده مه وی خوا قارتان لی نه گری. سییه م: ﴿^{۱۵۱} **وَلَا تَطِيعُوا امْرَأَ الْمَسْرِفِینَ**﴾ و به فرمادی هه له پرو له سنورده رچووه کان مه کهن ﴿^{۱۵۲} **الَّذِینَ یَفْسُدُونَ فِی الْأَرْضِ وَلَا یُصْلِحُونَ**﴾ نه وانه لی له زه ویدا فسادو خراپه نه کهن و، هه رگیز هه ولی چاک سازی نادهن، مه به ست به مانه، نه و نو ده ستیه که خوا نه فرموی: (وکان فی المدینة تسعة رهط یفسدون فی الأرض ولا یصلحون) ۴۸/۲۷. ﴿^{۱۵۳} **قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمَسْحُورِینَ**﴾ کاتی په کیانکه وت و هیچیان بو نه مایه وه، که وتنه گومان دروستکردن له دلی خه لکه که داو و تیان: به راستی تو - نه ی صالح! - بی و نه بی ده ست جادوت لی کراوه، نه قل و ژیریت له ده ستداوه، جا له بهر نه وه قسه تو، لای نیمه بی نرخه و رواجی نیه ﴿^{۱۵۴} **مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا**﴾ توش هر مرویه کی وه کو نیمه، له وه به و لاوه شتیکی تر نیت، نیت چو بروت پی بکهین و هحیت بو هاتووه؟! ﴿**فَأَتَ بَابَ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِینَ**﴾ ده نه گهر شیت نیت و، له راستی زانی به لگه یه کمان بو بیننه که راستی تو به لمینی ﴿^{۱۵۵} **قَالَ هَذِهِ نَاقَةٌ**﴾ و تی: نه مه و شتیکی، مویزه ی منه بو تان.

(ناین که سیر) نه لی: داوایان له صالح کرد **الصلح** له بهردیکی رهق و تهق و شتری بیته ده ری و، هر خیراش به چکه یه کی بی، نه وسا (صالح) یش **الصلح** په یمانی لی وهرگرتن که: پاش نه وه ده بی پروا بینن، نه وانیش قبولیان کرد، نیت (صالح) یش **الصلح** له خوا پارایه وه بو جیه جی بوونی داواکیان، پاشان نه و بهرده ی نه وان ده ست نیشانیان کرد بو لهت بو و، نه و و شتره ی لی هاته ده ری، که چی زور به یان باوه ریان هه رنه هی ناو، نه وه ش قسه یان بوو. ﴿**لَهَا شَرَبٌ وَلَكُمْ شَرَبٌ یَوْمَ مَعْلُومٍ**﴾ بوخوی به شه ناوی خوی هیه، بو نیوه یش به شه ناوی روژیکی دیاری کراوتان هیه، به لی نه و روژه که و شتره که نوره ناوی نه و بوایه به ته نه خوی ناوه کی نه خوارده وه، نیت له سهره ناوی خه لکه که دا نزیک نه ده بوویه وه ﴿^{۱۵۶} **وَلَا تَمْسُوْهُا بِسُوءٍ**﴾ ده ستیشی بو مه بن و هیچ جوړه زیانکی پی مه گیه بن، نه په یکردنی و نه لیدانی ﴿**فَیَا خُذْکُمْ عَذَابَ یَوْمٍ عَظِیْمٍ**﴾ ده نا سزای روژیکی گه وره یه خه تان نه گریّت ﴿^{۱۵۷} **فَعَقَرُوْهُمَا**﴾ که چی قسه که ی صالحیان شکاندو، و شتره کیان په یکردو کوشتیان ﴿**فَاصْبِرْ حَتَّىٰ تَأْمُرَ بِهِنَّ**﴾ دوایش له کاره کیان په شیمان بوونه وه ﴿^{۱۵۸} **فَاُخْذَهُمُ الْعَذَابُ**﴾ به لام په شیمانی له کاتدا بی که لکه، نینجا خیرا سزای خوا ده رگای پیگرتن، نه و بوو له ژیر پیانه وه زه ویی له رزه گرتنی و، له سه رووشیانه وه به رده بارانکران و قریان تیکه وت ﴿**إِنْ فِیْ ذَٰلِكَ لَآیَةٌ**﴾ بیگومان له وده ست و ه شانده به لگه یه کی گه وره هیه بو ده سلاّت و قاری خوا ﴿**وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِینَ**﴾ که چی هیشای زور به ی هوز که ت (نه ی پیغه مبه را) باوه ر ناهینن! ﴿^{۱۵۹} **وَإِنْ رَبُّكَ لَهُو الْعَزِیْزُ الرَّحِیْمُ**﴾ و به راستی په روه رگاری تو زال و به توانایه، هه رچی نه کات نه یکات و، دلاو میهره بانیشه به رامبه به صالحان و راسالان.

داستانه که ی لوت و قهوه که ی:

ئەمە لەخوارەوه دیت هەوال و بەسەرھاتی ھۆزەکە ی (لووتی کوپی ھارانی کوپی ئازەری) برازای ئیبراھیمی خەلیلە، ھەر لەسەر دەمی ئیبراھیمدا خوا (لووت) ی کردە پیغەمبەر و ناردی بۆ ئەو ھۆزە گەورە یە کە لە (سەدووم) و شارەکانی دەورووبەرییدا ئەژیان و، دەرەنجامیش خوا لەناوی بردن و، جیگاکیانی کردە دەریاچە یەکی بۆگەنی فاسید و خراپ و نیو بانگی بە (شارە و ئیران بووکان) دەر کرد، ئەو شوینەش لەنزیکی (بیت المقدس) و دەورووبەری (عومان) و شارەکانی (کەرەکی شامادیە). ﴿**کذبت قوم لوط المرسلین**﴾ ھۆزی (لووت) ھەموو پەیا مەبەرانیان بەدرۆزن دانائ، بڕوایان پێ نەھێنان واتە: بڕوا نەھێنانیان بەلووت وەک ھەموو پیغەمبەرانی بەدرۆ

خراپنەو وایە ﴿**۱۶۶**﴾ **إِذْ قَالَ لَهُم أَخُوهُمْ لُوطُ أَلَا تَتَّقُونَ** کاتی کە لووتی برا یان لە بنەچەدا پێی وتن: ئەری ئێو لە خوا ناترسن و، تەقیە ی ناکەن ﴿**۱۶۷**﴾ **إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ** بیگو مان من پەیا مەبەر یکی دەست پاک و دلسۆزو ئەمینم بۆتان ﴿**۱۶۸**﴾ **فَاتَّقُوا اللَّهَ وَاطِيعُونَ** جا لەخوا بترسن و، فەرمانی منیش جی بەجی بکەن ﴿**۱۶۹**﴾ **وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ** وە من داوای هیچ جوړە مزەو پاداشتیکتان ئی ناکەم لە بەرامبەر راگەیانندنی پەیا مەکەمدا ﴿**۱۷۰**﴾ **إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ** کری و پاداشی من ھەر لەسەر پەر وەردگاری جیھانەکانە، ئیتر هیچ لەئێو ناوی، ئەو نەبی کە گویم بۆ رابگرن. ئینجا سەر زەنیشتیان ئەکات لەسەر داھینانی ئەو کارە ناشیرینەیان و پێ ناخۆش بوون و بیزاری خوی دەر ئەبەری بەرانبەری و ئەلی: ﴿**۱۷۱**﴾ **أَتَاتُونَ الذِّكْرَانَ** **الْعَالَمِينَ** ئەری لەناو ئەو ھەموو خەلکەدا ئێو دەروئە لای نێرەکان و، ئارەزووتان لەگەڵ ئەواندا جیبەجی بکەن ﴿**۱۷۲**﴾ **وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ** وە خیزان و ھاو لوفی خۆتان کە خوا بۆی دروست کردوون وەلا دەنێن!

کذبت قوم لوط المرسلین ﴿۱۶۶﴾ إِذْ قَالَ لَهُم أَخُوهُمْ لُوطُ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿۱۶۷﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿۱۶۸﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَاطِيعُونَ ﴿۱۶۹﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۱۷۰﴾ أَتَاتُونَ الذِّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿۱۷۱﴾ وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿۱۷۲﴾ قَالُوا لَنْ نَمْنَعَكَ نِثْلَ لُوطٍ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ ﴿۱۷۳﴾ قَالَ إِنِّي لَعَمْرِي مِنَ الْقَالِينَ ﴿۱۷۴﴾ رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿۱۷۵﴾ فَنجَّيناهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿۱۷۶﴾ إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿۱۷۷﴾ ثُمَّ دَمَرْنَا الْأَخْرِينَ ﴿۱۷۸﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿۱۷۹﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿۱۸۰﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَكَلِمٌ أَلْوَنٌ لَعَلَّكُمْ تَكُونُونَ مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿۱۸۱﴾ وَرَبُّوْا بِالْقِسْطِ مِنَ الْمُسْتَقِيمِ ﴿۱۸۲﴾ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْنُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿۱۸۳﴾ وَاتَّقُوا اللَّهَ

﴿**۱۶۶**﴾ **قَالُوا لَنْ نَمْنَعَكَ نِثْلَ لُوطٍ** ئەو نەبەش و سەرکەشن ﴿**۱۶۷**﴾ **إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ** ئەو نەبەش و سەرکەشن: ئەو لوت! ئەگەر واز لەم قسانە نەھێنی سووربزانە لەدەرکراوان ئەبی واتە: شار بەدەرت ئەکەین ﴿**۱۶۸**﴾ **قَالَ إِنِّي لَعَمْرِي مِنَ الْقَالِينَ** لوت وتی: بەراستی من قەلس و بیزارم لە کار و کردەوتان ﴿**۱۶۹**﴾ **رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ** لووت نزای لێیان کرد و تی: ئەو پەر وەردگار! خۆم و مال و خیزانم "لەسزای" ئەو ئا کارە ی ئەوان ئەیکەن پزگار بکە ﴿**۱۷۰**﴾ **فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ** خواش نزاکی وەرگرت و فەرمووی: ئێمەش لوت و خیزانیمان ھەموویان لەو سزایە کە ھاتە سەریان پزگار کرد ﴿**۱۷۱**﴾ **إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ** تاقە پیرەژنێک نەبیت ژنەکە ی لووت ئەو لەناویاندا نەبیت مایە وەو تیاچوو، چونکە ئا فرەتێکی بەدکار و خراپ بوو، بڕوای بەلوت نەھێناو لەگەڵی دەر نەچوو وەک لەسوورەتەکانی: (اعراف) و

(هود) و (حیجر) دا هاتووه. ﴿^{۱۷۲} **ثُمَّ دَمَرْنَا الْأَخْرِينَ**﴾ له پاشا خه لکه که ی ترمان نه وانهی شوینی لوط نه که و تن قبر تیخت و به توندی فه وتاند ﴿^{۱۷۳} **وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا**﴾ وه به سه ختی وهک لیژمه ی باران به رد بارانمان کردن ﴿**فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذِرِينَ**﴾ چ بارانیکی خراپ و بهد بوو بارانی ترسینرا وه کان ﴿^{۱۷۴} **إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ**﴾ ^{۱۷۵} **وَأَنْ رَّيكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ**﴾ نهو دوو نایه ته له پیشتروه چه ند جاری تر راقه مان کردوون. بگه پریره وه بوی.

(مه راغی) نه لیت: دکتور (نولبرایت) هه لسا به چه ند تاقیکردنه وه یه که له دۆل و شیوه کانی (نوردون) و ده ور به ری ده ریای مردوو (البحر المیت - بحیره لوط) دا، بو نه وه ی بوی روشن بیته وه: نایا راسته سه دوم و عموره و سی شاره که ی تر که له سه رده می لوطدا تیاچوون له ویدا بوون؟ جادوای لیکولینه وه که ی بریاری دا: به لی نهو شاره

کا و لکرا و انه له وی بوون. نه مه ییش شتیکی تازه رووداوو ناوازه نزیه، به لکو گه لی جار زه مین له رزه و ته قینه وه ی زه ویی روویداوو. که چه نده ها شارو شارو چکه ی ویران کردووه هه وه کو نیستایش زور هه یه.

شوعه ییب و خاوه ن ده جلانه که ی:

﴿^{۱۷۶} **كَذَّبَ اصْحَابُ الْأَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ**﴾ نه مه ییش چیروک و داستانی شوعه ییب و ﴿^{۱۷۷} **وَإِنْ رَأَيْتَ أَنَّهَا بِأَحْصَىٰ**﴾ خاوه نانی باخه چیرو پرکه (اصحاب الایکه) یه که له نزیک شاری (مه دیه نه) وه ده ژیان، هه موویان په یامبه رانیان به دروژن داناو برویان پی نه هینان، دیاره لییره شدا مه به ست ته نها شوعه ییبه ﴿^{۱۷۸} **الشَّجَرِ الْمَلْتَفِ الْكَثِيرِ، وَاحِدَهُ: أَيْكَةٌ**﴾ ﴿^{۱۷۹} **إِنْ قَالَ لَهُمْ شَعِيبٌ أَلَا تَتَّقُونَ**﴾ ^{۱۸۰} **إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ** * ﴿^{۱۸۱} **فَاتَّقُوا اللَّهَ**﴾ واطیعون * ﴿^{۱۸۲} **وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجَرْتُ إِيَّاهُ**﴾ راقه ی نهو کومه له نایه ته ش له پیشته وه کراوه، بویه لیرده دا دوو باره ی نا که مه وه. جا له دوا ی نهو په ندو ناموژگاریانه، په نجه نه خاته سه ر که م و کوورتی و ناتو واییه کانیان و نه فه رموی: ﴿^{۱۸۳} **أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ**﴾ له پیوانه دا به تیرو ته سه لی بو خه لک پیوانه بکه ن و له وکه سانه مه بن که زه ره رو زیان به خه لک نه گه یه بن و پیوانه یان ناتو واه ﴿^{۱۸۴} **وَزِنُوا بِالْقِسْطِ أَسْقَاتٍ**﴾ وه کیشانه شتان به ته رازوویه کی راست و دروست بکه ن و مافی خه لکی بدن ﴿^{۱۸۵} **وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مَفْسِدِينَ**﴾ که ل وپه ل و شتومه کی خه لکی مه شکینن، که م نرخ و سووک سهیری مه که ن و لییان که م مه که ن، وه فسادو گییره شیونیش مه که ن له عه رزدا، واته: بی باکانه دزیی و تالان و بروو زهوت کردن و. هتد مه که ن ﴿^{۱۸۶} **وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِبْلَةَ الْأُولَىٰ**﴾ هه ره لهو خوایه برتنن که نیوه که سانی تر ی پیشووی دروست کرد (الجبله و الجبله و الجبل و الجبل و الجبل لغات، وهو الجمع ذو العدد الكثير). ﴿^{۱۸۷} **قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ**﴾ له وه لاما و تیان: به راستی تو (نه ی شوعه ییب) بی و نه بی جادووت لیکراوه ﴿^{۱۸۸} **وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا**﴾ وه تو ش هه ر شاده میزادیکی له وه زیاتر نیت ﴿^{۱۸۹} **وَأَنْ تَنْظُرَكَ لَمَنْ**﴾

سُورَةُ الشُّعَرَاءِ

الْمُرْسَلِينَ

وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِبْلَةَ الْأُولَىٰ (۱۸۸) قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ (۱۸۹) وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَإِنْ نَظُنُّكَ لَمِنَ الْكَذِبِينَ (۱۹۰) فَاسْقِطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ (۱۹۱) قَالَ رَبِّیْ عَلَّمَهُ بِمَا عَمِلُوا (۱۹۲) فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابٌ يَوْمَ الظُّلَّةِ إِنَّهُ كَانَ عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ (۱۹۳) إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ (۱۹۴) وَإِنْ رَأَيْتَ أَنَّهَا بِأَحْصَىٰ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ (۱۹۵) وَإِنَّهُ لَنَزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ (۱۹۶) نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ (۱۹۷) عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ (۱۹۸) بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ (۱۹۹) وَإِنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأُولَىٰ (۲۰۰) أَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَةٌ أَنْعَمَاءُ عَلمُوا بِآيِ إِسْرَائِيلَ (۲۰۱) وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَىٰ بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ (۲۰۲) فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِدُعَائِهِمْ مُّؤْمِنِينَ (۲۰۳) كَذَلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُتَجَرِّمِينَ (۲۰۴) لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّىٰ يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ (۲۰۵) فَيَأْتِيَهُمْ غَيْتَةٌ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ (۲۰۶) فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ (۲۰۷) أَفِعِدَابًا يَسْتَعْجِلُونَ (۲۰۸) أَمْ قَرِيعٌ إِن مَّتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ (۲۰۹) ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ (۲۱۰)

الکاذبین ﴿وَهُ هَرُوا گومانَت لیډه‌کین هَر له‌درؤژنه‌کانیت و درؤ ژه‌کیت که نه‌لیت په‌یامبه‌ری خوام ﴿^{۱۸۷} فاسقط علینا کسفا من السماء إن كنت من الصادقین﴾ ده‌سا نه‌گه‌ر راست نه‌کیت و له‌راست‌گوئیانیت چنه‌ند پارچه (به‌رد) یکمان له‌ناسمانه‌وه به‌سه‌رابارینه با له‌ناومان به‌نه‌وانه پی‌یان و ابوو هه‌رگیز شتی و انابیت، بویه داوای نه‌وه‌یان ده‌کرد: ﴿^{۱۸۸} قال ربی اعلم بما تعملون﴾ شوعه‌یب عليه السلام وتی: په‌روه‌دگارم به‌کارو‌کرداره‌کانتان زاناتره، جا نه‌گه‌ر شیایوی نه‌وه‌بن، نه‌وا بیگومان سزاتان نه‌دات، نه‌گینا سته‌متان لی ناکات. ﴿^{۱۸۹} فکذبوه فاخذهم عذاب يوم الظلة﴾ جا سه‌ره‌نجام به‌روایان به‌(شوعه‌یب) نه‌کردو، کردیان به‌درؤوه ئینجا له‌سه‌ر داوای خو‌یان سزای رژی هه‌وره‌که گرتنی، رافه‌که‌رانی قورئان نه‌لین: خوا توله سین له‌روژده‌دا گه‌رمایه‌کی سه‌یرو سه‌مه‌ره‌ی بۆ ناردن که (۷) رۆژ له‌ناویاندا مایه‌وه، وه له‌تاو نه‌و گه‌رمایه‌دا مال و شوینه‌کانی خو‌یانیان چۆل‌کردو هه‌لاتن بۆ ده‌شت و چۆلای له‌پاشا خوا هه‌وریکی زۆر چپو پری بۆ ناردن و، سیبه‌ری له‌سه‌ر کردن، فی‌نکیان بوویه‌وه، یه‌کتریان بانگ ده‌کردو، هه‌ره‌مه‌ویان جه‌م بوون له‌ژیر هه‌وره‌که‌دا.. ئینجا خوا ئاگریکی بۆ ناردن و هه‌موویانی سووتاند ﴿**انه کان عذاب يوم عظیم**﴾ به‌راستی نه‌وسزایه، سزای رژیکی گه‌وره بوو ﴿**ان فی ذلك لآیه**﴾ به‌راستی له‌و توله‌شدا به‌لگه‌ی زۆر گه‌وره هه‌بوو بۆ ده‌سه‌لاتی خوای به‌توانا ﴿**وما کان اکثرهم مؤمنین**﴾ که چی له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا زۆریه‌ی هۆزه‌که‌ت به‌روا ناهینن ﴿**وان ربک لهو العزیز الرحیم**﴾ بیگومان په‌روه‌دگاری تو زۆر به‌توانا و زاله به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا، میه‌ره‌بانیشه، به‌رامبه‌ر هه‌ره‌که‌سیک به‌راستی پروی تی بکات.

لیډه‌داهه‌ر (۷) داستانه‌که — که خوا بۆ په‌یامبه‌ری عليه السلام گپ‌رانه‌وه — کو‌تایان دیت، حیکمه‌تیش له‌گپ‌رانه‌وه‌یاندا، نه‌وه‌بوو که پیغه‌مبه‌ر، نه‌وه‌ند بی‌تاقه‌ت و سوور نه‌بی‌ت له‌سه‌ر باوه‌ره‌ییانی هۆزو نه‌ته‌وه‌که‌ی، چونکه نه‌و په‌یامبه‌رانه‌یش (عليهم الصلاة والسلام) به‌ر له‌و هاتوون، له‌گه‌ل نه‌و هه‌موو هه‌وله‌یاندا، له‌گه‌ل نه‌ته‌وه‌که‌یاندا، هه‌ر به‌گو‌ییان نه‌کردن و باوه‌ریان نه‌هینا، هه‌تا‌خوای کارجوان قاری لی‌گرتن هه‌روه‌ک له‌سی سووره‌دا شیوه‌ی قاروله‌ناو‌بردنه‌که‌ی باس‌کردووه، شیایوی باسه هه‌ر شوینه‌ی به‌پی‌ی گونجاو و شیایوی خو‌ی، بۆ نمونه: له، (نه‌عراف) دا، به‌زمین له‌رزه (ره‌جفه) گرتنی، پاش نه‌وه‌ی نه‌وان پیغه‌مبه‌ره‌که‌یان هینایه له‌رزه و پی‌یانگوت: (انخرجنک یا شعيب والذین آمنوا معک من قريتنا او لتعودن فی ملتنا). له (ه‌وود) یشدا نه‌وان گالته‌ولا‌قرتیان نه‌کرد: (اصلاتک تأمرک ان تترك ما یعبد آباؤنا او ان نفعل فی اموالنا مانشاء انک لانت الحليم الرشید) که‌وابوو شیایوی (صه‌یحه) و شریخه‌یه‌که بوون بۆده‌م‌کو‌ت‌کردن‌یان، بویه (واخذت الذین ظلموا الصیحة). لیډه‌شدا عینادی و ئینکاری زۆریان ده‌کرد، بویه به‌و‌گه‌ره‌بایه زوو له‌ناوبران، وه‌ک فه‌رموی: (فأخذهم عذاب يوم الظلة..). جا دواي باس‌کردنی داستانی نه‌و په‌یامبه‌رانه‌و گه‌له‌کانیان، و بۆ جاریکی دیته‌وه سه‌رباسی قورئان نه‌و قورئانه‌ی و اباسی نه‌و داستانه نه‌کات، وه‌ک ده‌فه‌رموی: ﴿**وانه لتنزیل رب العالمین**﴾ بیگومان نه‌و قورئانه نی‌رراوی په‌روه‌دگاری جیهانه‌کانه ﴿^{۱۹۲} نزل به الروح الامین﴾ جو‌بره‌ئیلی ده‌ستپاک و نه‌مین هینایه خواری ﴿^{۱۹۱} علی قلبک لتکون من المنذرین﴾ * ^{۱۹۰} **بلسان عربی مبین** ﴿بۆ سه‌ردای تو، تا بی‌یته یه‌کی له‌ترسینه‌ران و خه‌لکی پی‌ی ترسینی، نه‌مه‌یش به‌زمانیکی عه‌ره‌بی روون و ئاشکرادابه‌زینراوه، واته: به‌زمانی‌قوره‌یشه، تا هیچ به‌رو‌ییانوویه‌کیان نه‌مینئ.

قورئان له‌کتیبه‌کانی پیشو‌ودا ناوی هه‌یه:

﴿**وانه لفی زبر الأولین**﴾ به‌راستی ناو و باسی نه‌م قورئانه له‌نامه‌ی په‌یامبه‌رانی پیشو‌وشدا هاتووه ﴿^{۱۹۷}

اولم یکن لهم آیه﴾ نایا نه‌م نیشانه بۆ نه‌وان به‌س نیه، له‌سه‌ر راستی قورئان ﴿**ان یعلمه علماء بنی اسرائیل**﴾ که

زانایانی به‌نی ئیسرائیل (وهك عه‌بدوللای كوپری سه‌لام و، سه‌لمان) ئه‌یزانن و ئاگادارن كه له (ته‌ورات و ئینجیل) دا باسی قورئان هاتوو. ئه‌وان لییان ئه‌پرسین، ئه‌مانیش ئه‌یان و ت کاتی هاتنیان هاتوو ﴿^{۲۹۸} و لو نزلناه علی بعض الأعجمین﴾. خوئه‌گه‌ر ئه‌م قورئانه‌مان به‌وه‌موو ره‌وانبێژشیه‌وه‌ بو هندی (ئه‌عه‌جه‌میی) ناردبا، له‌باتی ئه‌وه‌ی كه ئیستا بو پیغه‌مبه‌ریکی عه‌ره‌بی زمانپاراو هاتوو ﴿^{۲۹۹} فقرأه‌ علیهم ماكانوا به‌ مؤمنین﴾. بۆیادی خویندبا به‌ته‌وه‌، له‌عینادیدا هه‌ر بره‌ویان پێ نه‌ ده‌کرد. ﴿^{۳۰۰} کذلک سلکناه فی قلوب المجرمین﴾ هه‌ر چۆنیک كه‌ ئه‌گه‌ر ئه‌م قورئانه‌ بو پیاویکی ئه‌عه‌جه‌می هاتبا بره‌ویان نه‌ ده‌کردو ئه‌نجامه‌که‌ی هه‌رئه‌وه‌ ده‌بوو. هه‌رئاوایش خستمانه‌ دلی تاوانبارانه‌وه‌، به‌رچه‌نده‌ به‌زمانی خویشیان بێت ﴿^{۳۰۱} لایؤمتون به‌﴾ كه‌ له‌به‌ر عینادی خوێان بره‌وی پێ ناهینن ﴿حتى یروا العذاب الالیم﴾. تا به‌چاوی سه‌ر سزا به‌ ئیشه‌که‌ ده‌بینن ﴿^{۳۰۲} فیاتیهم بغته‌ وهم لا یشعرون﴾ جا کتوپریش بێته‌ لایان و هه‌ستیش نه‌که‌ن به‌هاتنی ﴿^{۳۰۳} فیقولوا هل نحن منظررون﴾. ئه‌وجا له‌په‌شیمانیدا: بلین: ئاخو ئیت بو ماوه‌یه‌ک موئه‌تمان پێده‌دری؟ تا بره‌وا بێنن، خو ئه‌یشزانن كه‌ جارێکی تر موئه‌ت و گه‌رانه‌وه‌ نیه‌، به‌لام چی بکه‌ن له‌ناچاریدا ده‌بی هه‌ر ئه‌وه‌ بلین. (موقاتل) ده‌ای: هاوبه‌ش دانه‌ره‌كان به‌پیغه‌مبه‌ریان ده‌وت: ئیت تا که‌ی تو هه‌ر به‌لینی سزیمان پێ ئه‌ده‌یت و نایه‌ینی؟! جا ئه‌م ئایه‌ته‌ هاتوو فه‌رمووی: ﴿^{۳۰۴} افبعذابنا یستعجلون﴾. ئایا بو سزای ئیمه‌ په‌له‌ ده‌که‌ن كه‌ زو یه‌خه‌یان بگریت! ﴿^{۳۰۵} افرایت ان متعناهم سنین﴾. ئایا زانیته‌ ئه‌گه‌ر چه‌ند سالیکیش بیانژنن باوه‌ ده‌هینن؟ ﴿^{۳۰۶} ثم جاءهم ماكانوا یوعدون﴾. له‌پاشا هه‌رئه‌وه‌ هه‌ره‌شه‌و سزایه‌ی به‌لینیان پێدا بوو بێته‌ لایان ﴿^{۳۰۷} ما اغنی عنهم ماكانوا یمتنون﴾. ئه‌و ته‌مه‌ن درێژی و خوشگوزهرانیه‌یان هێچ كه‌ ئکیکیان پینابه‌خشی جا ئیت بو موئه‌ت بدرین؟ ﴿^{۳۰۸} وما اهلکنا من قریة الا لها منذرون﴾. وه‌ هێچ شارو

سُورَةُ الشَّحَرَةِ
مَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَمْتَنُونَ ﴿٣٠٧﴾ وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ ﴿٣٠٨﴾ وَذَكَرَىٰ وَمَا كُنَّا نَظْلِمِينَ ﴿٣٠٩﴾ وَمَا نَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ ﴿٣١٠﴾ وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٣١١﴾ إِنَّهُمْ عَنْ السَّمْعِ لَمَعَزُولُونَ ﴿٣١٢﴾ فَلَا نَنْفَعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَكَوْنُ مِنَ الْمُعَذِّبِينَ ﴿٣١٣﴾ وَأَنْذَرْتُكَ الْأَقْرَبَ ﴿٣١٤﴾ وَأَخْفَضَ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣١٥﴾ فَإِنْ عَصَاكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٣١٦﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٣١٧﴾ الَّذِي يَرْبِكُ حِينَ تَقُومُ ﴿٣١٨﴾ وَتَقْلَبُكَ فِي السَّجْدِينَ ﴿٣١٩﴾ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٢٠﴾ هَلْ أَتَيْتُكُمْ عَلَىٰ مَنْ نَزَّلَ الشَّيَاطِينُ ﴿٣٢١﴾ تَنَزَّلَ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاوٍ أَثِيمٍ ﴿٣٢٢﴾ يُلْقُونَ السَّمْعَ وَأَكْثُهُمْ كَذِبُونَ ﴿٣٢٣﴾ وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ ﴿٣٢٤﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ ﴿٣٢٥﴾ وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ ﴿٣٢٦﴾ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانصَرُوا ﴿٣٢٧﴾ مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا وَسِعَعُوا لِلَّذِينَ ظَلَمُوا أَيُّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ﴿٣٢٨﴾

سُورَةُ النَّازِعَاتِ
رَبِّ السَّامِوَاتِ السَّبْعِ
رَبِّ السَّجْدِ

گونديکمان له‌ناو نه‌بردوو، ئیلا چه‌ند ترسینه‌رو ئاگادار که‌ره‌وه‌یه‌که‌مان ناردوو بۆیان ﴿^{۳۰۹} ذکری﴾. تا نامۆزگاری وه‌رگرن و داچله‌کێن ﴿وما کنا ظالمین﴾. بێگومان ئیمه‌ سته‌مکار نه‌بووین، چونکه‌ پێش ئه‌وه‌ موعجیزه‌و به‌لگه‌مان پێداون.

جبریل قورئانی هیناوه‌:

جا کاتی خوا ده‌مکوتی ئه‌وانه‌ی کرد ئه‌یانوت: موحه‌مه‌د ﷺ نوقلانه‌ لێده‌ره‌و، په‌یامه‌که‌یشی هه‌رشه‌یاتینی بۆی دینی، فه‌رمووی: ﴿^{۳۱۰} وما تنزلت به‌ الشیاطین﴾. وه‌ شه‌یاتینی قورئانیان نه‌هیناوه‌ته‌ خواری به‌لکو جوهریلی ئه‌مین هیناوه‌تی ﴿^{۳۱۱} وما ینبغی لهم وما یستطیعون﴾. ئه‌وان ئه‌نه‌وه‌یان لێده‌وه‌شیته‌وه‌و نه‌ ده‌یشتوانن قورئانیکی ئاوا بێنن ﴿^{۳۱۲} انهم عن السمع لمعزولون﴾. چونکه‌ ئه‌و شه‌یتانانه‌ هه‌ر له‌وکاته‌وه‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ نێردرا،

ئەوان لە گۆیگرتن لەفریشتە بەرکەنارکران، وە لە هیئەتی هەوال لە ئاسمانەووە بۆ کردنەوێ بەسەر زەویدا رییان لێگیرا، جا دوای ئەو پونکردنەوێه خوا چوار فەرمان بە پەيامبەر ﷺ دەدا:

یەكەم: ﴿ **فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ** ﴾ جا كەوابوو تۆهیچ كەسیکی تر بانگ مەكەو مەپەرستە لەگەڵ خوادا ﴿ **فَتَكُونُ مِنَ الْمَعْذِينَ** ﴾ دەنا لەپیزی سزادراوان دەبیت. ﴿ **وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ** ﴾ دووهم: سەرەتا عەشرەت و خێڵكە نزیکەكەت بەسزای خوا بترسینه، ئەو كە وا بزانن كە هەر لەبەرئەو خەزمی تۆن لەسزا پزگار ئەبن. بۆیە ئەویش ﷺ قۆلی لێهەلمالیو، یەكە یەكە بانگی كردن و ناوی بردن و بەسزای خۆی گەورە ترساندن، وە ئەو فەرموودەیه كە ئیمامی (موسلیم) لە (ئەبی هوریرە) وە ئەلێت: (لما نزلت هذه الآية: (وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ) دعا رسول الله ﷺ قريشا فاجتمعوا، فعم وخص، فقال: ((يا بني كعب بن لؤي انقذوا أنفسكم من النار، يا بني مرة بن كعب! انقذوا أنفسكم من النار: يا بني عبد مناف! انقذوا أنفسكم من النار، يا بني هاشم! انقذوا أنفسكم من النار، يا بني عبدالمطلب! انقذوا أنفسكم من النار، يا فاطمة! انقذی نفسك من النار، فإنی لا أمك من الله شیئا، غیر انی لكم رحما سألها ببلالها)) لەم ئایەت و فەرموودەدا وەرەگیردری كە خەزمایهتی و نزیکە بەپیاو چاكانەو لەگەڵ لاساریو بۆباوەریدا هیچ سوودیکی نابێ، هەر وەك ئەوێش دەگەیهنن كە بۆ موسلمان پەروایە ئامۆژگاری كافرو خەزم و كەس و كاری گومرا یەكوا پەيوەندیان پێو بەكا. وە لەكتیبەكە ی ئیمامی موسلیم دا: ((والذي نفسي بيده لا يسمع بي أحد من هذه الأمة، يهودي ولا نصراني، ثم لا يؤمن بي إلا دخل النار)). هاتوووە. واتە: سوێند بەوزاتە ی كەگیانی منی بەدەستە، كەسێ نێیه لەم ئۆمەتەدا، جوولەكەو گاوردەكانیش ناوی من ببیسی و بپروام پێ نەهێنی ئەگینا ئەپرواته نێوناگرەو.

﴿ **وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ** ﴾ سییەم: بەلێ میهرەبانی و سوژت نەوی بكە بۆ ئەو بروادارانە ی كە پەیرەوویت لێ ئەكەن. ﴿ **فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِّئٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ** ﴾ ئینجا ئەگەر- ئەو خۆانەناسانە- یاخێ بوون و بەگوییان نەكردیت، پێیان بڵێ: بەپراستی لەهەموو كارو كردەوێه كە ئێو ئەنجامی بدن من بەری و بپێزارم ، و دڵنیاشین دەرەنجام دووچاری سزا ئەبن. ﴿ **وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ** ﴾ چوارەم: تەنهاەر بەخۆی زۆر زال و بەدەسەلات و زۆر میهرەبان پشت بەستە، چونكە هەرگیز ئەو دەس لە دۆستانی خۆی بەرنادا ﴿ **الَّذِي يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ** ﴾ ئەوخوایه ی كە تۆدەبینی كاتی بەنیواری ئەوێستێ بۆ نوێژ بە كۆمەل "وێان بەتەنها لە شەوگاڕدا ﴿ **وَتَقْلِبُ فِي السَّاجِدِينَ** ﴾ هەلسوكەوت لەناو پیزی سوژدە بەرانادەبینی، واتە: ئەگەر هەر خۆت بیت، یان لەگەڵ كۆمەلێكدا بیت، ئەو هەر ئەتبینی، چاوی لیتەوێه ﴿ **إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ** ﴾ بەپراستی هەر ئەوێشە زۆر ژنەوا، هەموو چیهێك ئەبیسیت، زۆریش بە ناگاو زانایە، بەهەموو جمو جۆلیکیان.

شیاتین لای كێ دین؟

لەپێشەو و تیان: قورئان شەیاتین هیئەتی بۆ موخەمەد ﷺ. جاوا ئیستا رەتی ئەداتەووە ئەفەرمووی: ﴿ **هَلْ أَنْتُمْ عَلَىٰ مِنْ تَنْزَلِ الشَّيَاطِينِ** ﴾ نایا پێتان بڵێم شەیتانەكان بۆلای كێ دین؟ ﴿ **تَنْزَلُ عَلَىٰ كُلِّ آفَاكٍ أَثِيمٌ** ﴾ ئەوان بۆلای پیاویكی زۆر درۆزن و بوختانچی و گوناهاكاردەبەزن "وەك خۆتان ئەیانناسن، نەك بۆلای موخەمەد ﷺ كەچەندە راستگۆو دەستپاكە ﴿ **يَلْقَوْنَ السَّمْعَ وَآكُثْرَهُمْ كَاذِبُونَ** ﴾ گۆی لەفریشتە رادەگرن و، پاشان هەرچی ئەبیس ئەیدەن بەگۆیی فالچی و دۆستەكانی خۆیاندا، بەلام لەهەمانكاتدا زۆر بەشیان درۆزن و بۆخۆشیان شتیكە ی تێكەلدەكەن، كەواتە: ئێو برۆیان پێ مەكەن. لە فەرموودەیه كیشدا هاتوو: ((تلك الكلمة من الحق يحفظها

الجنی فیقرقرها - ای یرردها - فی اذن ولیه کقرقره الدجاج فیخلطون معها اکثر من مائة کذبة)) رواه البخاری. که خاتوو عانیسه نه‌لی: خه‌لکیک پرسیارى (کاهن، فالجی) یان له‌پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌کرد، نه‌ویش فه‌رمووی: ((إنهم ليسوا بشيء)) به‌راستی نه‌وانه شتیکی نه‌وتوئین، وتیان: ئاخ‌ر گه‌لی جار قسه‌نه‌که‌ن و به‌راستی‌ش ده‌رئه‌چی...! نه‌ویش فه‌رمووی: (تلك الكلمة...) نه‌وه‌ی که به‌راست ده‌رئه‌چی، هر نه‌وه‌یه که جنبه‌کان نه‌یفرینن و نه‌یخه‌نه‌ گوئی دۆستانی خو‌یانه‌وه، وه‌ک قه‌ر قه‌ری مریشک، جا ده‌بینی سه‌د درۆ تیکه‌ل به‌و وشه‌ راستیه‌ نه‌که‌ن و خه‌لکی پی‌ گومرا نه‌که‌ن). ﴿**۲۲۴ والشعراء يتبعهم الغاؤون**﴾ بی‌ باوه‌ره‌کان پی‌یان وابوو که موحه‌مه‌د ﷺ شاعیره، خواش فه‌رمووی: پیغه‌مبه‌ر شاعیر نیه، چونکه شاعیران که‌سانیکن که گومراکان و لاده‌رانی پی‌ی هه‌ق په‌په‌رو پی‌یان لی نه‌که‌ن، نه‌وانه‌ی وا له‌ شهرعی خوا لایانداوه، به‌لام خو موحه‌مه‌د ﷺ کومه‌لیکی دلپاک و ده‌ستپاک و داوین پاک شوینی که‌وتوون.

شیعرو هۆنراو‌ه‌ش هه‌ندیکی ناپه‌سه‌ندو (مه‌کروهه)، هه‌ندیکی تری حه‌رام و یاسا‌غه، بریکیشی دروست و په‌وايه، ئیمامی (موسلیم) له (عه‌مر) وه‌ ده‌لی: روژی له‌ پاشکوی پیغه‌مبه‌ردا ﷺ به‌سواری ولاخ نه‌پویش‌تین، فه‌رمووی: ((هل معك من شعر أمية بن الصلت بشيء)) له‌ شیعره‌کانی (ئومه‌یهه) شتیکت له‌به‌ره. ۲. وتم: به‌لی، فه‌رمووی: ((هيه))! نه‌وسا منیش تانزیکه‌ی (۱۰۰) سه‌د به‌یتیکم بوگوت که‌وابوو له‌ به‌رکردنی شیعری چاک و پاک و پرمانا حیکمه‌ت و گرنگی پیدانیشی شتیکی زۆر باشه. ﴿**۲۲۵ ألم تر انهم فی کل واد یهيمون**﴾ ئایا نابینی نه‌وانه (شاعیران) له‌هه‌موو دۆل و شیویکدا سه‌ره‌لده‌دن و له‌هه‌موو شتیکی ده‌دوین نه‌مرو و ستایشی که‌سینک نه‌که‌ن، سه‌به‌ینی دای نه‌پلۆسن!! دیاره نه‌وه به‌لگه‌ی نه‌وه‌یه که نه‌وان شوینی هه‌ق ئاکه‌ون، بویه ئاوا نه‌مبه‌رو نه‌وبه‌رئه‌که‌ن ﴿**۲۲۶ وانهم یقولون مالا یفعلون**﴾ و به‌راستی نه‌وانه شتی نه‌لین، که‌چی خو‌شیان کاری پی‌ ناکه‌ن، خه‌لکی هه‌لئه‌نین بو به‌خشش و فیداکاری، که‌چی خو‌یان نایکه‌ن!! ﴿**۲۲۷ إلا الذین آمنوا و عملوا الصالحات**﴾ نه‌وه پیشه‌ی شاعیره به‌د فه‌ره‌کان بوو، به‌لام نه‌وانه‌یان که‌پروایان هیناوه‌و کاره‌ چاکه‌کان نه‌نجام ده‌دن ﴿**و‌ذکروا الله کثیرا**﴾ و یادی‌خوا‌زۆرده‌که‌ن باسی یه‌کتا‌په‌رستی نه‌که‌ن، باسی پایه‌ی په‌یامبه‌ریتی و بانگه‌وازه‌که‌ی نه‌وه نه‌که‌ن ﴿**وانتصروا من بعدما ظلموا**﴾ وه‌ به‌توانایییه‌ی هه‌یانه‌ پشتیوانی له‌پرواداران ده‌که‌ن و کاتیکیش سه‌ته‌میان لی‌بکری‌ت تۆله‌ ده‌سینن، سه‌یری (عه‌بدولای کورپی ره‌واحه‌) و (حه‌سسان) و (که‌عبی کورپی مالیک) و (که‌عبی کورپی زوه‌یر) بکه‌ چۆن موشریکه‌کان دانه‌کوئن، کاتی پی‌ له‌ئیسلام و موسلمانان ده‌گرن، وه‌له‌سووره‌تی (۴۲-۴۱/۴۲) وه‌ (۱۲۶/۱۶) داهه‌ر نه‌وه مه‌به‌سته‌ هاتووه. ﴿**وسیعلم الذین ظلموا**﴾ وه‌نه‌وانه‌ی واسته‌میان کردووه و پشتیان له‌ ئیسلام کردووه به‌م زوانه نه‌زانن ﴿**ای منقلب ینقلبون**﴾ که‌ بوچ جی‌گایه‌ک ده‌گه‌رینه‌وه. به‌لی... شیعرو هۆنراوه‌ به‌شه‌ چاکه‌که‌ی چاکه‌و، خراپه‌که‌شی خراپه، واته: نه‌وه‌ی به‌یانی راستیدی و نه‌خلاق و قبیهم نه‌کات، دیاره نه‌وه چاکه‌و له‌ئیسلامدا په‌سه‌نده، نه‌وه‌یشی شتی حه‌رام و یاسا‌غ له‌پیش چاوی مرو‌فدا جوان ده‌کات، حه‌رام و یاسا‌غه، بویه به‌وشیوه‌یه‌ش قورنان باسی نه‌کات، چونکه‌ گه‌لی جار له‌لایه‌ن شاعیرانه‌وه‌ باوی مرو‌فی ترسنۆک نه‌دری به‌سه‌ر مرو‌فی ئازاو بلیمه‌تدا! وه‌ ناره‌وا ده‌کری به‌ په‌وا! بویه په‌یامبه‌ری خو‌شه‌ویستمان ﷺ نه‌فه‌رموی: ((لأن یمتلی جوف رجل قینحاً و دما یریه‌ (أي: یا‌کله‌ ویف‌سده، و‌اصاب رثته‌ بال‌افساد، خیرله‌ من ان یمتلی شعرا)) متفق علیه‌ (فتح الباری: ۵۴۸/۱۰، مسلم: ۱۷۷۰/۴). واته: نه‌گه‌رپیاوی گه‌ده‌و ریخۆله‌ی خو‌ی پرپکا له‌ کیما‌وو‌خو‌یناوی دۆژه‌هییان،

تا پرخو له کانی خراپ ده بن، زور له وه بوی با شتره که دل و دهر وونی خو ی پریکا له شیعر! حه سسان کاتی دیفاع و بهرگری له په یام بهر ﷺ ده کات به نه بسو فیان نه لی:

هَجَوْتُ مُحَمَّدًا فَأَجَبْتُ عَنْهُ   وَعِنْدَ اللَّهِ فِي ذَاكَ الْجَزَاءُ
وَإِنْ أَبِي وَوَالِدَتِي وَعِرْضِي   لِعِرْضِ مُحَمَّدٍ مِنْكُمْ وَقَاءُ
اتَّشْتَمُهُ وَلَسْتُ لَهُ بِكَفُّ   فَشَرُّكُمْ لَخَيْرُكُمْا الْفِدَاءُ
لِسَانِي صَارَ لَا عَيْبَ فِيهِ   وَبَحْرِي لَا تَكْذِرُهُ الدَّلَاءُ

له (۱۵/۱۱/۱۶/۱۴۱۶) ک بهرام بهر به (۱۴/۱۵/۴/۱۹۹۶) ز له م سووره ته بوومه وه له هه له بجه

له راگه یان دنی بزوتنه وه ی ئیسلامی.

*** **

۲۷- سووره تی (نهم له

مه که ییه و (۹۳) نایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

نهم سووره ته له پاش سووره تی (شوعه را) وه ها تو ته خواره وه، نه می ش هروه ک سووره ته مه که ییه کانی تر با سی بیرو با و هرو عه قیده و یه کتا په رستی و، په یامه که ی په یام بهرو، زیندوو بوونه وه نه کات، یه کی که له و سی سووره تانه ی بهدوای یه کدا ها توونه ته خواره وه، هر وه که له قورئانی شدا له دوای یه ک دانراون: (شوعه راء، نهم، قه صه ص). نهم سووره ته با سی گه وره یی قورئان نه کات که چه ند مو جیزه یه کی زور مه زن و گه وره یه!! پاشان داس تانی په یام بهر هکان، هه ندیک یان به کورتی و، هه ندیک یش یان به در یژی، به تای بهت (سوله یمان) پیغه م بهر ﷺ که چو ن نه و هه مووده سه لات و داراییه هه یبوو به ختی کرد بو بانگه وازه کی خوا، قسه ی له گه ل گه ل له حاکم و ده سه لات داره کانی چه رخ ی سه رده می خو ی کرد و، بانگی کردن بو لای خوا، (بهلقی س) یش یه کی که بوو له وانه.

قورئان ری نما و تر سی نه ره:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* طس﴾ نهم جو ره پیتانه له چه ند جیگایه کی تر دا ته فسی ر کراون ﴿تلك آيات القرآن و کتاب مبین﴾ نهم نایه تانه ده یان نی ری نه لای تو نه ی موحه مه د! ﷺ نایه تی قورئان و کتیب و نامه یه کی زور ئا شکرا و روونه لای نه وانه ی که به ور دی بی ری لی بکه نه وه ﴿هدی وبشری للمؤمنین﴾ ری نما ی و، مر ذه یه بو با و ه پر داران، به ره و راس تی زی ا تر ده س تی ان نه گری ﴿الذین یقیمون الصلاة ویؤتون الزکاة﴾ نه وانه ی و ا به تیرو ته سه ل نو ئره کانیان ده کن و، له مال و سامانیان زه کات نه دن ﴿وهم بالآخرة هم یوقنون﴾ وله هه مان کات ی شدا یه قینی یان به روژی دوایی ش هه یه.

ئینجا دیت ه سه ریاسی نه وانه ی بر وایان به دواروژ نیه و، ها تنیش ی به دوور ده زانن، وه که ده قه رموی: ﴿إِنَّ الذین لا یؤمنون بالآخرة﴾ بی شک نه و که سانه ی با و ه پیا ن به قیامه ت نیه ﴿زینا لهم اعمالهم﴾ کرده وه کانیان مان بو شیرین کردوون به دروست کردنی نار هزوو تی اندا. نه زانن هه نه و کاره ی نه وان چاکه، واته: چونکه خو یان بو خو یان حه زیان له فساد و گیره شیو نی نیه، ئیمه یش نه و ه مان لا خو شه ویست کردن و، نازاد و سه ربه ستی شمان کردن بو هه ل براردنی هه ریگه یه که ده یانه وی ﴿فهم یعمهون﴾ له گو مریا ند و یلن، چاک و خراپ له یه ک ناکه نه وه، بو یه نا و ری بازی گو مریا یان گرتو وه تییدا ده سوو ری نه وه ﴿اولئک الذین لهم سوء العذاب﴾ ئا نه وانه که سانی کن هه ره له دنیا دا ناسو رترین

سزایان بؤ ههیه، به کوژران و دیلکردن، ههروهک له (بهدر) دا بینران **﴿وهم فی الآخرة هم الأخسرون﴾** له دواروژیشدا نهوانن له ههموکهسیک زیانمندترن، واته: کهسی تر وهک نهوان تووشی زیانی ناوا نابئ. دواى باسکردنى گهورهیی و پلهی قورئان، ئینجا باسی گهورهیی په یامبهه **﴿دهکات﴾** بؤیه نهفهرموی: **﴿وانک لتلقى القرآن من لدن حکیم علیم﴾** بیگومان تو ئهی موحه ممه دا **﴿الله﴾** هه ره له لایهن خوایهکی کار بهجئ و داناو زاناوه ئهم قورئانهت پیدهگا.

مووسا و فیرعه ون و دوا روژیی:

لهم چهن ئایه ته دا خوا سهه گروشتهی (مووسا) بؤ پیغه مبهه دهگیریتته وه، ههتا چاوی لیباکاو نه میس وهکو ئه وهفهس دریژئی و، کؤل نه دا له کاره کهیدا، بؤیه دهفهرموی: **﴿ان قال موسى لاهله انی آنست نارا﴾** یادیان بیئه که:

مووسا له گهرا نه وهیدا بؤ (میسر) به خیزان وهاسه ره کهی خوئی گوت: به راستیی من ناگر (نوور) یکم له دووره وه چا وکرد. (ته بهریی) دهلیت: ئهم به سهه هاته نه وکاته بهوو کهله (مه دیهن) وهه گه پرایه وه بؤ میسر، جاله وه سهفه رهیدا ریگه یان گو مکردو شهویان به سهه رها، زور شه وه کهشی تاریک و سارد بوو، خیزانه کهیشی خه ریک بوو مندالی ده بوو. **﴿ساتیکم منها بخبر﴾** ده پووم به زوویی هه والیکتان بو دینم **﴿واتیکم منها بشهاب قیس﴾** یان چلۆسکیکی ناگرتان بو دینم **﴿علکم تصطلون﴾** به شکوم خو تانی پیگهرم بکه نه وه **﴿فلما جاءها﴾** جا که نزیکى ناگره که بوویه وه وهاته لای، رووداویکی سهیروسه مه ره ی دییت: دییتی له ناو دره ختیکی ته پدا شوله نووری که ده ره وشیتته وه! **﴿هودی ان بورك من فی النار ومن حولها﴾** و له (غهیب) وهه بانگ کراو پییگوترا: که پیروژ کرا ئه وهی له لای ئه وه ناگره دایه وه ده ورووبه ره ی ئه و دایه، واته: مووسا و فیرشته کان، گوترا وه: ناگر نه بووه هه ره نوور بووه، ئهم فه ره مووده یهش پتر ئه وه ماناو مه به سه ته روژن دهکاته وه که ده فه ره موی: ((ان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
طَسَّ تِلْكَ آيَاتُ الْفُرْقَانِ وَكِتَابٍ مُّبِينٍ (۱) هُدًى وَبُشْرَى
لِلْمُؤْمِنِينَ (۲) الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ
بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ (۳) إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ
أَعْمَالَهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ (۴) أُولَئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ
وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ (۵) وَإِنَّكَ لَتَلْقَى الْقُرْآنَ مِنْ
لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ (۶) إِذْ قَالَ مُوسَى لِأَهْلِهِ إِنِّي آنَسْتُ نَارًا سَآتِيكُمْ
مِنْهَا خَبِرَ أَوْ آتِيكُمْ بِشَبَابٍ قَبَسَ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ (۷) فَلَمَّا
جَاءَهَا نُورٌ أَنْ بُورِكَ مِنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا وَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ (۸) يُسَمِّيْهِمْ إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (۹) وَأَلْقَى عَصَاهُ
فَلَمَّا رَأَاهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّى مُدْمِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَمُوسَى لَا تَخَفْ
إِنِّي لَا تَخَافُ لَدَى الْمَرْسُولِ (۱۰) إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَلْ حَسَنًا بَعْدَ
سُوءٍ فَإِنِّي عَفُورٌ رَّحِيمٌ (۱۱) وَأَدْخَلَ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخَرَّجَ بَيْضَاءَ
مِنْ غَيْرِ سُوءٍ فِي سِتْرٍ آيَاتُ الْفُرْقَانِ إِلَى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ إِذْ هُمْ أَقْبَمُ فَاسْتَفَيْنَ
(۱۲) فَلَمَّا جَاءَهُمْ آيَاتُنَا مُبْصِرَةً قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ (۱۳)

الله لا ینام، ولا ینبغی له ان ینام، یخفص القسط ویرفعه، یرفع إلیه عمل اللیل قبل النهار، وعمل النهار قبل اللیل)) (مه سهوودی) دهلی: (حجابهُ النور ولو كشفه لأحرقت سبحات وجهه كل شی اندرکه بصره). پاشان (نه بوو عوبه یده) ئهم ئایه ته ی: (ان بورك من فی النار ومن حولها) خوینده وه. (ئیین ابی حاتم). واصل الحدیث فی صحیح مسلم. (ته فسیری ئیین که سیر). واته: هه رگیز ده ست نادا خوا ی گه و ره به وئ، خوا هه ندئ جار ته رازووی دادی خوئی به ره و خوار نه وی دهکا (به رزق و روژی بؤ زوویی) هه ندئ جاریش هه لی ده پری به ره و لای خوئی (به به رزکردنه وهی کرده وهی مرویه کان) وه کارو کرده وهی شهو، پیش کارو کرده وهی روژ بلند ده کری و سهه ده خری، هی روژیش پیش کرده وهی شهو، وه ته نیا په رده وه مه پری که هبی بو دیتنی خوا، هه ره ئه وه یه که نه گه ره ئه وه په رده یه لایدی بؤ بینینی خوا، ئه وه نووری روخساری خوا ی گه و ره ده یسووتینی/ شه رحی موسلیم. **﴿وسبحان الله رب العالمین﴾** زور

به‌رزو پاکه نه‌خواویه که په‌روهر دگاری جیهانه‌کانه ﴿ **یا موسیٰ انه انا الله العزیز الحکیم** ﴾ نه‌ی موسا! به‌راستی (نه‌وی قسه‌ت له‌گه‌ل ده‌کا) نه‌منم، خوی به‌ده‌سه‌لات وداناو کارجوان، هه‌موو کاریکم به‌حیکمه‌ت و به‌رنامه‌یه ﴿ **والق عصاک** ﴾ وه دار ده‌سته‌کته هه‌لده، هه‌تا به‌چاوی خۆت ببینی چی رووده‌دا و، بشزانی ده‌سه‌لات و توانای ئیمه‌ش چهنده؟ ﴿ **فلما رآها تهتز كأنها جان** ﴾ جا که (دار ده‌سته‌که‌ی) هاویشته و دیتی، وا زۆر به‌په‌له وه‌کو تیره ماریک ده‌خزی و ده‌جولیتته‌وه. (ئیین که‌سیر) نه‌لی: (والجان: ضرب من الحیات، أسرع حركة واكثره اضطرابا) له فهرمووده‌یه‌کی (متفق علیه‌دا هاتووه: ((نهی عن قتل جنان البیوت)) واته: ری له‌کوشتنی ماره چکۆله‌کانی ناو مال گیراوه ﴿ **ولی مدبرا ولم یعقب** ﴾ موسا به‌په‌له هه‌لات و، لای نه‌کرده‌وه ﴿ **یا موسیٰ لا تخف** ﴾ بویه له‌لایهن خواوه

بانگی لیکرا: نه‌ی موسا! مه‌ترسه، وه‌ره بۆلای خۆم، له‌په‌نای مندا به ﴿ **انی لا یخاف لدى المرسلون** ﴾ چونکه به‌راستی په‌یام‌به‌ران لای من نابی بترسن و دوو‌چاری نه‌زیه‌ت ببن، واته: ترست نه‌بی، چونکه تو پیغه‌مبه‌ری منی ﴿ **إلا من ظلم ثم بدل حسنا بعد سوء** ﴾ وه که‌سی که له‌نیو مه‌ردمدا سته‌م بکا، دیاره نه‌وه ده‌بی له‌خوی بترسی، من دوو‌چاری سزایان بکه‌م، مه‌گه‌ر نه‌وی سته‌می کردبی په‌شیمان بیته‌وهو خراپه‌که‌ی به‌چاکه گو‌ریبیته‌وه ﴿ **فانی غفور رحیم** ﴾ نه‌وه به‌راستی من بو نه‌وه جو‌ره که‌سانه خوایه‌کی زۆر لی‌بورده‌ی میهره‌بانم، (ئیین که‌سیر) ده‌لی: (هذا إستثناء منقطع). (روح المعانی) یش ده‌لی: (الإستثناء فيه منقطع عند كثير، إلا أنه روی عن الفراء والزجاج وغيرهما: أن المراد بمن ظلم من أذن من غير الأنبياء ﷺ و المعنى عليه: لكن من ظلم من سائر العباد ثم تاب فإني اغفر له. وقال جماعة: إن المراد به من فرطت منه صغيرة ما وجد فيه خلاف الأولى بالنسبة إلى من شأنه من المرسلين ﷺ). ﴿ **وادخل يدك في جيبك تخرج بيضاء من غير سوء** ﴾ وه

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلُمًا وَعُلُوًّا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾ وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ وَقَالَ يَتَىٰهَا النَّاسُ عِلْمًا مِّنْطِقِ الطَّيْرِ وَأُوتِينَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِنَّ هَٰذَا هُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾ وَحُشِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾ حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَتَىٰهَا أَلَمَلٌ آدَخُلُوهَا مُسَكِّنًا كَمَا لَا يَحِطُّ بِكُمْ سُلَيْمَانُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٨﴾ فَتَبَسَّ ضَاحِكًا مِّنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي رَحْمَتَكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴿١٩﴾ وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَىٰ الْهَدْيَ أَتَمَّ كَانَ مِنْ الْغَائِبِينَ ﴿٢٠﴾ لَأَعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوَّلًا وَأَذْبَحَنَّهُ أَوَّلِيَّاتِي بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٢١﴾ فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بَنَاتٍ قَيْنٍ ﴿٢٢﴾

ده‌ستیشته بخه باخه‌لته‌وهو، پاشان ده‌ریخه‌وه ده‌بینی وه‌کو چۆری شیر سپی پاک و بی‌هه‌یب دیتته ده‌ری و، رووناکی ده‌داته‌وه ﴿ **فی تسع آیات إلى فرعون و قومه** ﴾ نه‌و دوو موعجیزه به‌لگانه "ده‌ست و، دارده‌سته‌کته" دوو نایه‌تن له‌و نو‌نایه‌تانه‌ی پیته ده‌به‌خشین و نه‌بنه به‌لگت، کاتی ده‌چیت بۆلای فیرعه‌ون وگه‌له‌که‌ی ﴿ **انهم كانوا قوما فاسقین** ﴾ چونکه به‌راستی نه‌وانه گه‌لیکی یاخی له‌سنوور ده‌رچوون ﴿ **فلما جاءتهم آیاتنا مبصرة** ﴾ ئینجا کاتیکیش به‌لگه ناشکراو رو‌شنه‌که‌ره‌وه‌کانی ئیمه‌یان بو‌هات ﴿ **قالوا هذا سحر مبين** ﴾ * ﴿ **وجحدوا بها** ﴾ وتیان: ببی و نه‌بی نه‌مه‌هر جادوویه‌کی ناشکرایه و نکولییان کردن ﴿ **واستیقنتها انفسهم** ﴾ وه له‌ناخی ده‌روونیاندا متمانه‌و یه‌قینیان هه‌بوو به‌راستیان ﴿ **ظلموا وعلوا** ﴾ نکولییان کردن له‌رووی سته‌مکاری و خۆ به‌زل زانینه‌وه نه‌ک له‌پرووی هه‌ق و راستیه‌وه ﴿ **فانظر كيف كان عاقبة المفسدين** ﴾ جا تویش سه‌یر بکه پاشه‌روژی خراپه‌کاره‌کان چۆن بوو،

التي أنعمت على وعلى والدي سولهيمان وتی: نهی پهروهردگاری من! واپام بینه تابتوانم هه مووکات سوپاسی نهو نیعمه تانهت بکه که پشتووتن به سهر من ودایک و باوکمدا **﴿وان اعمل صالحا ترضاه﴾** وکومه کیم بکه تاهه میشه کاریکی چاک وباشی وانه نجام بدهم، تو پیی پازیی وخوشنودییبت **﴿وادخلنی برحمتک فی عبادک الصالحین﴾** و به لوتف و میهره بانی خوشت بمخهره پیزی بهنده چاک کاره کانتیه وه. به لی... ههرکه سیئ که میئ له ژیان و سیاسه تی میرووله بکولیتیه وه، زیاتر ملکه چی بریارو فره مانه کاذی خوا نه بیئت، بوی هس لییره دا بهو شیوه یه باسی میرووله نهکات، که بزانری میرووله ش - وهکو شاده میزاد - خاوه نی عه قل و ته گبیرو پراویژو سیاسه تیکی تاییه تی خویه تی، ده فامن خو یان له تیاچوون و به ژیری پی بوونه وه لابدهن.

سوله یمان له په پوو سیمانه ده گهری:

پاشای زیرهک ولسوژ هه میشه له حالی له شکره که ی ده پیچیتیه وه ده پرسیت: **﴿وتفقد الطیر﴾** سوله یمان **﴿الطیر﴾** وهک باوی پاشاکان که وته په یجووری بالنده وه **﴿فقال مالی لا اری الهدد﴾** وتی: چیمه په پوو سیمانه نایبیم؟ **﴿ام کان من الغائبین﴾** یان لییره نیه له نادیارانه؟ **﴿لا عذبه عذابا شديدا﴾** سوله یمان هه پرده شی لیده کات و نه لیئت: مهرج بی له سهر نه مه سزایه کی زور توندی بدهم **﴿او لا ذبحنه﴾** یا سهری برم بوئه وه ی نه وانی تر په ندی لی وهر بگرن **﴿اولیائینی بسلطان مبین﴾** یان به لگه یه کی رونم بو دینی، بابزانم هو ی نادیاریه که ی چیه؟

په پوو سیمانه وه دنگ و باسه که ی (سه با):

په پوو سیمانه چه نده ی پیده چیئت، پاشان ده گهریتیه وه، وهکو ده فره رموی: **﴿لمکت غیر بعید فقال احطت بما لم تحط به﴾** زوری نه خایاند هاته وه وتی: من ناگاداری شتیک بووم که تو تا نیستا ناگات لی نه بووه و پیئت نه زانیوه **﴿رجلتک من سبا بنبا یقین﴾** وه من له شاری

(سه با) یه مه نه وه هاتووم بولات به هه والیک یواوه هیچ شکت له راستی نه بی!! **﴿انی وجدت امراة تملکهم﴾** هه والکه کیش نه مه یه له وگه شته مدا، نافره تیمک دیت له وی پاشایه تی ده کردن، وهک (قورتوبی) ده لی به ناوی به لقیس فره مان رهوایی و سهررداری مه لکه ته که ی ده کردن، نه وانیش ملکه چی بوون **﴿واوتیت من کل شی﴾** وه له هه مووشتیکی پی دراوه: سامان و دارایی و له شکروسوپا و هیژوده سه لاتی زور **﴿ولها عرش عظیم﴾** ته ختیکی پاشایه تی گه وره شی هیه و رازینراوه ته وه به زیرو گه وهرو مرواری و، له کوشکیکی سهرسور هینه ردا یه **﴿وجدتها وقومها یسجدون للشمس من دون الله﴾** له پروی بیروباوه پیشه وه دیتم که خو بی و گه له که ی له باتی خوا کړنووش بوخوړ دبهن **﴿وزین لهم الشیطان اعمالهم﴾** و شهیتان کاره کانی له پییش چاوشیرین کردوون **﴿فصدهم عن السبیل﴾** به وهش پیگای راستی لیگرتوون **﴿فهم لا یهتدون﴾** ثیر ری هیق ده رناکهن **﴿الا یسجدوا لله الذی**

سورة النمل

الحمد لله رب العالمین

إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ ﴿٢٧﴾ وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَزَيْنُ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٢٨﴾ أَلَا يَسْجُدُونَ لِلَّهِ الَّذِي يَخْرِجُ الْحَبَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٣٠﴾ قَالَ سَنْظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٣١﴾ أَذْهَبَ بِكَ نَبِيٌّ هَذَا فَاَلَيْكُمُ الْيَمِينُ ثُمَّ تَوَلَّى عَنْهُمْ فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٣٢﴾ قَالَتْ يَأْئِيهَا الْمَلَأُ إِنِّي أُلْقِيَ إِلَيَّ كِتَابٌ كَرِيمٌ ﴿٣٣﴾ إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣٤﴾ أَلَا تَعْلَمُونَ عَلَى وَأُنْثَى مُسْلِمِينَ ﴿٣٥﴾ قَالَتْ يَأْئِيهَا الْمَلَأُ أَفْتُونٌ فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرَ حَقٍّ قَسَّيْدُونَ ﴿٣٦﴾ قَالُوا لَنْحْنُ أَوْلُو أَمْرٍ وَأُولُوا أَبْسَ شَدِيدُوا أَمْرَ إِلَاكِ فَاَنْظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴿٣٧﴾ قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعْرَءَ أَهْلِهَا أُذْلًا وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٣٨﴾ وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ﴿٣٩﴾

نیسلامدا ﴿**۳۳**﴾ **قالوا نحن اولوا قوة واولوا باس شديد** ﴿نهنجومه نه که ی وتیان: ئیمه خاوهن هیژو دسه لاتیکی سهختی ته و اووی جهنگین ﴿والامر إليك فانظري ماذا تأمرین﴾ فرهمانیش بۆتویه، ته ماشا بکهو، تیفکره بهچی فرهمانان پی نهدهیت ﴿**۳۴**﴾ **قالت إن الملوك إذا دخلوا قرية افسدوها** ﴿بهلقیس کاتی ههستی کرد که نهنجومه نه که ی هزیان له جهنگه، ویستی پینگای راستییان بۆ روون بکاتهوه، بویه وتی: بیگومان پاشایان ههر کاتی به جهنگ بچنه ههر شارو ئاوه دانییه که وه، خراپ و ویران و کاولی دهکن ﴿وجعلوا اعزة اهلهما اذلة﴾ و بهریزان و پیاماقولانی ئه و شوینهش به کوشتن و دیل کردن و تاراندن و زهلیل و بی پرزدهکن ﴿وکذلك يفعلون﴾ ههر ئاوا بوون و، ههر بهوژوره دهکن، بهلقیس ههزی به ناشتییه و، دهشییه وی سوله یمان تاقی بکاتهوه بزانی پیغه مبهری، یان

پاشایه بویه دهلی ﴿**۳۵**﴾ **وانی مرسله إليهم بهدية** ﴿وامن دیارییه کی به نرخیان بۆده نیرم، بزانه پاشایه، یان په یامبه ره؟ چونکه ئه گهر وهی نهگرت و، گوئی له مال و سامان نه بوو، دیاره بیگومان ئه وه په یامبه ره و، ههر ئه بی ئیمهش پهیره وی ئی بکهین و، بچینه سه سهر ئایینه که ی ﴿فناظرة بم يرجع المرسلون﴾ ئه وساجاوه روان ده بم بزانه نیرواوه کان به چیه وه ئه گهرینه وه؟ ﴿**۳۶**﴾ **فلما جاء سليمان قال اتدنون بمال** ﴿جا کاتی نوینه ره که ی بهلقیس هاته لای سوله یمان" به و دیارییه وه بۆی نارد بوو، ئیتر سوله یمان زۆر توو په بوو و بقی هه لساو وتی: ئایا ئه تانه وی به سامان و دارایی دنیا هاوکاریم بکهن؟ ﴿**۳۷**﴾ **فلما آتانی الله خير مما آتاكم** ﴿شتی و، ههر گیز نه گونجاوه، چونکه ئه وسامان و دهسه لاته ی خوا پییداوم زۆر له وهی که به ئیوه ی داوه چاکتره ﴿بل انتم بهديتكم تفرحون﴾ نا... من به دیاریی و سامانی ئیوه دلخۆش نیم، به لکۆئه وه ههر ئیوه که به دیاریی خوتان دلشاد ئه بن ﴿**۳۸**﴾ **ارجع اليهم** ﴿ئهی نوینه ری بهلقیس! بکه پر وه لایان ﴿فلناتينهم بجنود لا قبل لهم بها﴾

فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَانُ قَالَ أَتَيْدُونَ مِنِّي مَالٍ فَمَاءَ أَتَنِي اللَّهُ خَيْرٌ مِمَّا آتَاكُمْ بَلْ أَنتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴿٣٦﴾ أَرْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٣٧﴾ قَالَ يَأْتِيَنَّهَا الْمَلَأُ أَيُّكُمْ يَأْتِيَنِي بِعَرْشِي قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣٨﴾ قَالَ عَفَرْتُ مِّنَ الْحَيِّ أَنَا وَآلِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٍّ أَمِينٌ ﴿٣٩﴾ قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَأَاهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِن فَضْلِي رَبِّي لِيَبْلُوَنِي أَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ وَمَن شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّيَ عَنِّي كَرِيمٌ ﴿٤٠﴾ قَالَ تَزَكَّرُوا لَهَا عَرْشَهَا نَنظُرْ أَتَهْدِي أَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٤١﴾ فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهَكَذَا عَرْشُكَ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ وَأَوَيْدَا أَلْعَلُّهُنَّ فُلُهَأُ وَكُنَّ امْسَلِينَ ﴿٤٢﴾ وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِن دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِن قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٤٣﴾ قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَن سَاقِيهَا قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُّمَرَّدٌ مِّن فَوَارِرٍ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٤﴾

پیان بلی: ده بی له شکرکیان بۆ بینم که نه یان دیبیت و ههر گیز نه توانن روو به رووی بووهستن له کاتی جهنگدا ﴿ولنخرجهم منها اذلة وهم صاغرون﴾ وه ده بی له (سه با) به زهلیلی دهریان بکهین سه سهر شوپرن، ئه گهر ملکه چ نهکن.

هینانی ته خته که ی بهلقیس:

چاکه نوینه ره کانی بهلقیس لای سوله یمان گه رانه وه و، هه واله که یان بۆگپرایه وه ﴿**۳۸**﴾ **قال يا ايها الملا ايكم ياتيني بعرشها قبل ان ياتوني مسلمين** ﴿وتی: سویند به خوا من ههر ئه مزانی (سوله یمان) پاشا نیه و، ناتوانین زال بین به سهریا، بویه بۆجاریکی تر بهلقیس نارديه وه بۆلای سوله یمان که ده مه وی خۆم و پیاهه گه وره کانی مه مله که تم سهرتان ئی بدهین و، مه شوهرتی بکهین و، بزاین چۆن ئه بی و، چیت ئه وی.

هیندی ته فسیر ئه لاین: (به لقیس) دوازه هزار فرماندهو پیاو هه لکه وتهی مهمله که تهی له گهل خوی برد، سوله یمانیش که دلنیا بوئه وان دین، چاودیری بۆدانان، بۆ ئه وهی که هه رکه نزیک بووه وه، هه وایی بدهنی، بۆیه ته میش گشت ناودارانی سوپاکه ی کوکرده وه و تی: گه وه ره ماقولان! کامتان نه توانی هه رئیستا ته ختی پاشایه تییه که ی به لقیسم بۆ بیخی، پیش ئه وهی بگه نه لام؟ سوله یمان نه یه وی هه ندی له دهسه لاتی خوی نیشان بدات که پی به خشیوه، هه تا باشتکار بکاته سه ره به لقیس بۆپروا هینان **﴿ ۳۹ قال عفريت من الجن ﴾** دیوکی زه به لاح و زۆر به هیزو به توانا له جنۆکه کان و تی: **﴿ انا آتیک به قبل ان تقوم من مقامک ﴾** نه من پیش ئه وهی له جیچگی خوت هه لسیت و دهوام ته و اوییت بۆ تی دینم. (سوودی) ده لی: هه موو پۆژی هه ره له به یانی تا نیوه رۆ له سه ره ته ختی دادگا داده نیش، واته: من له وه ماوه یه دا فریات نه خهم **﴿ وانی علیه لقوی امین ﴾** وه من بۆ ئه وکاره به هیزوده ست پاکم، ئاماده م هه ره کو خوی بیه یمنه به رده ست **﴿ قال الذی عنده علم من الکتاب ﴾** به لام یه کی له وانه ی که شاره زایی له کتبی ئاسمانی هه بوو- ئیتر سوله یمان خوی بووی، یا خود پیاویکی تری صالح بووی، یان زانایه که بووی له جنیه کان- و تی: **﴿ انا آتیک به قبل ان یرتد إلیک طرفک ﴾** من پیش ئه وهی چاو بنییت به یه کا بۆ تی دینم، به لی له ماوه ی چاوتر و کانیکا عه رشه که ی به لقیسی هینایه به رده ستی، ئیتر ئایا چۆنی هینا؟ چی به کارهینا؟ چی نه زانی؟ هیچ جوژه شتیک له وانه له قورئانه که دا دیاری نه کراوه، دلنیا شبه، نه گه ر پیویست بوایه، خوی گه وه ره روونی ده کرده وه **﴿ فلما رآه مستقرا عنده ﴾** جا کاتی سوله یمان دیتی واته خته که ی به لقیس له لای ئاماده و حازره **﴿ قال هذا من فضل ربی ﴾** و تی: نه مهش هه ره له بهش و به ره کانی په ره رده گاری منه **﴿ لیبلونی اشکر ام اکفر ﴾** بوئه وهی تاقیم بکاته وه: ئایا سوپاسگوزاری نه که م، یا سپله و به دنمه که و نه زان ئه بم **﴿ ومن شکر فإنا یشکر لنفسه ﴾** خوه ره که سی که سوپاسگوزار بوو، بۆخوی ده کاو، که لکه که ی بۆخوی نه گه ریته وه **﴿ ومن کفر فإنا ربی لغنی کریم ﴾** کیش سپله و ناشو کر بوو، نه وه بیگومان په ره رده گاری من، خوایه کی بی نیاز ده به به خشه. ئیمامی (موسلیم) یش نه م فه رموده یه ی هینا وه که: خوی گه وه ره له فه رموده ی (قودسی) دا فه رمویه تی: ((یا عبادي! لو ان اولکم وآخرکم وانسکم وجنکم، کانوا علی اتقی قلب رجل منکم، ما نقص ذلک من ملکي شیئا، یا عبادي! لو ان اولکم وآخرکم، وانسکم وجنکم، کانوا علی افجر قلب رجل منکم، ما نقص ذلک من ملکي شیئا، یا عبادي! إناهای اعمالکم أحصیها لکم، فمن وجد خیرا فلیحمد الله، ومن وجد غیر ذلک فلا یلومن إلا نفسه)).

سوله یمان ژیری به لقیس ده ئه زمونی:

﴿ ۴۱ قال نکرولها عرشها ﴾ به لی، ته خته که ی به لقیس هینرایه به رده ستی سوله یمان و، به لقیسیش هه ره په ریوه یه، جا بۆئه وه ژیری و مه زنه ی بیرو هوشی به لقیس بۆسلیمان ده رکه وی و تی: رهنگ و رووی ته ختی پاشایه تییه که ی بۆ بگۆرن، (مواجهید) ده لی: رهنگی سووری گۆرا به زه رد، زه رد به سوور، سه وه ز به سوور، وه هه ره ها. (عیکره مه) ده لی: ده سکارییه کی باش کرا. **﴿ ننظر اتهندی ام تكون من الذین لا یهتدون ﴾** سه رنج ده ده ین ئایا ری پیده بات و نه ینا سیته وه و نه زانی ته خته که ی خویه تی "یان ری پی نابات و ناینا سیته وه **﴿ فلما جاءت قیل اهکذا عرشک ﴾** کاتی شازن هات و گه یشت، پی و ترا: ئایا ته ختی پاشایه تی تۆ بوو؟ **﴿ قالت کانه هو ﴾** نه ویش زۆر به ژیرانه وه لای دیه وه و تی: هه ره لپی خویه تی، به ته وای ددانی پیا دا نه نا، هه رچه نده زۆر له وه چوو **﴿ وواتینا العلم من قبلها وکنا مسلمین ﴾** ئیمه پیش نه مهش ناگادار کرابووین ده رباره ی دهسه لاتی سوله یمان، هه ره گوی به فه رمان و ته سلیم بووین **﴿ وصدها ما کانت تعبد من دون الله ﴾** وه وه وهش، (واته: خوژ) بوو که (به لقیس) له باتی خوا

دەپپەرست، ئەوئى گىرپايەو لە باوەرپەنان بەخوا ﴿**إِنهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمِ كَافِرِينَ**﴾ چونكە بە راستى كاتى خۆى ئەولەگەل و كۆمەلەكى بى باوەر بوو، واتە: تا نەهاتە لای سولەيمان موسلمان نەبوو ﴿**قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ**﴾ جاپيش ئەوئى بەلقىس بگاتە لای سولەيمان كۆشكىكى سەيرى بۆئامادە كردو شووشە پۆشى كردو، لە ژىرىشىيەو ئاوو رووبار ئەهات و دەرويشت، ماسى و شتى دەريايى بەنيويا هاتووچۆيان دەكرد، بۆئەوئى دەسەلاتى خۆى پىنیشان بدات! جائەو بوو كەمولك و دەسەلاتەكەى سولەيمانى دىيت، ئەوسا ملكەچ بوو بەفەرمانى خوا، بۆيشى دەرکەوت سولەيمان پىغەمبەرى خوايە. ئىمامى (ئىبن كەسىر) ئەلئى: ئەو رىوايەتانەى بەجۆرى تر هينراون لەبارەى هۆى لاق هەلكردنى بەلقىس: (منكر و غريب جدا) پاشانىش ئەلئى: ئەشگونجى لە گومان و وەهمى (عەتائى كورى سائىب) بى، بەرامبەر بە (ئىبن عەباس)، بەلئى

كاتى هاتەپيشەو، پىئى و ترا: وەرە نيوكۆشكەو ﴿**فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً**﴾ جا كە مەلىكە لىروانى پىئى وابوو ئاوئى زۆروزەبەندە، كە ئەگەر بەسەريا بروا لاقى تەرپەبىت ﴿**وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقِيهَا**﴾ بۆيە هەردوولاى خۆى هەلكرد (وپاوو پووزى دەرکەوت) تا لە ئاوەكە بپەريتەو لاقى تەرپەبى ﴿**قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُّمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِيرَ**﴾ سولەيمان بەبەلقىسى و: بەراستى ئەوپانتايى كۆشكە تۆدەبيىنىت شووشە بەندەو ئاونيە، واتە: پىئوىست ناكات لاقت هەلىكەيت ﴿**قَالَتْ رَبِّى إِنِّى ظَلَمْتُ نَفْسِى**﴾ بەلقىسىش كە ئەوكۆشك و تەلارو دەسەلاتەى چاوپىكەوت و تى: ئەىپەرورەدگارى من! بىگومان من تائىستا ستمە لەخۆم كردووه " كە خۆرم پەرستوووه " ﴿**وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ**﴾ وەلە ئىستاو لەگەل سولەيماندا ملكەچ و تەسلمى خاى پەرورەدگارى جيهانەكان بووم. دەسائىووش ئەى سەرزەلكانى قورەيش! دەعيە نەتانگري كە باوەر بىنن بەنايىنى ئىسلام و موحمەد بەكەنە پىغەمبەرى خۆتان و.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٥٦﴾ قَالَ يَاقَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٧﴾ قَالُوا أَطِيعُوا بَنِيكَ وَيَمْنُ مَعَكَ قَالَ طَاعُوا عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّفْتَنُونَ ﴿٥٨﴾ وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ بَعْدَ زَهْرٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٥٩﴾ قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٦٠﴾ وَمَكَرُوا مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٦١﴾ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ مُّكْرِهِمْ أَنَادَرْتَهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٦٢﴾ فَبِتِلْكَ يَبُوتُهُمْ خَاوِبَةٌ يُمْرَاطِلُمُوهَا فِي ذَلِكَ لَآيَةٍ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٦٣﴾ وَأَنْجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَنْقُوتُونَ ﴿٦٤﴾ وَلَوْ طَإِذَ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفُلْجَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٦٥﴾ أَلَيْسَ لَكُمْ لَتَاتُونَ الْبَحْرِ شَهْوَةٌ مِّنْ دُونِ الْبَحْرِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَحْجِلُونَ ﴿٦٦﴾

هەردوو پىكەوە ملكەچى خوابن، ئەها بەلقىس سولەيمانى قبول كرد بەپىغەمبەر. هەردووش پىكەوە ملكەچى خوابوون.

ئىوان صالح و (سەموود):

جا دىتە سەرباسى داستانى سىيەمى سورەتەكە (صالح پىغەمبەر عليه السلام) بە كورتەيەك ئەفەرموى: ﴿**وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنْ عِبُدُوا اللَّهَ**﴾ بىگومان ئىمە براكەيانمان (صالح) ناردەلای هۆزى سەموود و پىئى و تن: تەنھا خوا بپەرستن ﴿**إِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ**﴾ كەچى ئەوان لەبەرامبەر ئەوقسەو بوونە دوودەستەى دژبەيەك: موسلمان و بى باوەر، جا لەنيوانياندا بووبە قەرەبو دەمەقائى سەبارەت بەو بەرنامەيە بوى هينابوون: (قال الملائكة استكبروا من قومه للذين استكبروا إنا بالذي آمنتم به كافرون) (۷۵-۷۶) ﴿**قَالَ يَاقَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ**

قبل الحسنة ﴿صالحيش﴾ وتى: ئەي قەوم ھۆزىمىن! بۆجى تالوو كە دەكەن بەسزا، پىش چاكەو رەحمەت؟ واتە: لەباتى داواى سزا وبەلا، داواى فەزىل و رەحمەتى خوا بكەن؟ ﴿**لولا تستغفرون الله لعلكم ترحمون**﴾ بۆجى داواى لىبورىن لەخوا ناكەن بۆخۆشبوون لەگوناهەكانتات، بەلشكو رەحمەتان پى بىرى ولىتان خوشىبىي ﴿**قالوا اطينا بك وبمن معك**﴾ كەچى داواى ئەوھەموئا مۆزگار يەيان وتيان: ئىمەش تۆو وئەوكەسەش كەلەگەل تۆن، بەمايەى شوم و بەدكارى دەزانين، واتە: ئەم گرانىي وقات و قىيى و نەگبەت يە ھەرلەئىو چاوانى ئىوھى ئەناسين ﴿**قال طائركم عند الله**﴾ ئەوئىش وتى: نەخىر.. سالى نەھاتتان و، شووم ونەگبەتتات لای خوايە ﴿**بل انتم قوم تفتنون**﴾ بەلكو ئىوھ قەوم ھۆزىك تاقى ئەكرىنەوھو لەئىر چاودىرىيدان وتاقىدەكرىنەوھ، ئايا كارى چاكە ئەكەن، يان كارى خراپە.

فرت و فىلى سەموودو چارەنووسيان:

﴿**۱۸** وكان في المدينة تسعة رهط﴾ لەوشارەى صالحدا (ھىجر) نۆ دەستە دەسەلاتدارو سەرۇكى نەگونجاو ھەبوون ﴿**يفسدون في الأرض**﴾ گوناح و خراپەكارىيان دەكرد لەزەوييدا ﴿**ولا يصلحون**﴾ بەلاى چاكەدا نەئەچوون، فەساد ببويە پىشەيان، ھەر بەفەرمانى ئەوانىش بوو وشترەكەيان كوشت! ﴿**قالوا تقاسموا بالله**﴾ جا وەك (ئىبن عەباس) دەلى: داواى كوشتنى وشترەكە مەشۆرەتيان بەيەكتر كەردو سۆيىدىيان بەخوا بۆيەكتر خوارد ﴿**لنبيتنه وأهله**﴾ كە ئەمشەو صالح و ژن و منالى لەناويان دەبەين ﴿**ثم لنقولن لوليه**﴾ لەپاشان ئەگەر گومانىكيان لىكردين بەخاوەن خوئىنەكەى ئەلئىن: ﴿**ما شهدنا مهلك أهله**﴾ ئەوخىزانە كە كوژراون، ئاگامان لىنەبوو ﴿**وانا لصادقون**﴾ دلىناش بە راستىش ئەكەين، بەلى ھەلسان و رۆيشتن و گەمارۆى مالى صالحياندا ﴿**بەلام**﴾ پىش ئەنجامدانى كارەكەيان، بەفەرمانى خوا فرىشتە ئەوانيان بەردە باران كەرد وتياچوون، وەك ئەفەرمۆى: ﴿**ومكروا مكرا**﴾ ئەوتوانبارانە فرت و فىلىكيان ئەنجامدا بۆ كوشتنى صالح ﴿**ومكرنا مكرا**﴾ ئىمەش پلانىكمان سازاند، واتە: ئىمەش نەخشەيەكى گرنگمان دارشت بۆلەناو بردنيان ﴿**وهم لا يشعرون**﴾ كە ئەوان ئاگيان لى نەبوو ﴿**فانظر كيف كان عاقبة مكرهم**﴾ سا بنۆرە و بىرەكەو، بزائە سەرەنجامى پىلان و كەتن و فىلەكەيان چۆن بوو؟ ﴿**انا دمرناهم وقومهم اجمعين**﴾ كە بىگومان ئىمە بەوانىشەوھ ھۆزەكەيانمان پىكرا لەناوبرد بەھۆى زەمىن لەرزەوھ ﴿**فتلك بيوتهم خاوية بما ظلموا**﴾ داواى قەلاچۆكردينان خوا ئەفەرمۆى: ئەوھش خانووەكانيان دەيان بىزىكاو و چۆلن لەبەرستەم وناھەقييان ﴿**إن في ذلك لآية لقوم يعلمون**﴾ بە راستىي لەو دابەلگە ھەيە - لەسەر دەسەلاتى خوا - بۆ گەلىك بزائى و پەند و ەربگرى ﴿**وانجيننا الذين آمنوا وكانوا يتقون**﴾ ئەوھ ئەنجامى بى باوھران بوو، ئەوانەش كە بىروايان ھىنابوو و پارىزكار بوون، رزگارمان كەردن، واتە: ئەي موھەممەد ﷺ ھەر ئاواش ئەتوانين بى برواكاني سەردەمى تۆش لەناو ببەين و، خۆت و بىروادارەكان رزگار بكەين.

ئىنجا داستانى چوارەم: كە باسى پىغەمبەر لىووطە ﷺ دىت، وەك ئەفەرمۆى: ﴿**ولوطا إذ قال لقومه**﴾ باسى لىووط) ىش بكە، كاتى كە بەگەلەكەى خۆى وت، بۆ ئەوھى بىدارو ھۆشيار بىنەوھو، لە سزاي خوا بترسن ﴿**أتأتون الفاحشة**﴾ ئايا ئىوھ كارى زۆر دزىو و نىزبازىي ئەنجام دەدەن؟ كە تائىستا ئىوھ نەبى، ھىچ كەسنىك ئەوكارەى نەكەردوھ ﴿**وانتم تبصرون**﴾ وەخوئىشتان ئەبىنن وئەزانن ئەوچۆرەكارانە چ كارىكى بەدوناشىرىنن ﴿**إنكم لتأتون الرجال شهوة من دون النساء**﴾ ئايا رەوايە ئىوھ ئارەزووى سىكسى خۆتان لای پىاوان ئەنجام دەدەن ووازتان لە ژنان ھىناوھ؟! خۆ بۆئەنجامدانى ئەوكارە خوا ژنانى داناوھ، ئەوئىش پاش ئەوھ بەشۆھى شەرى

ماره بکرین ﴿مِلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ﴾ به لکو نیوه هۆزوکۆمه له خه لکین خۆتان نه زان نه کهن ، که پیتان وایه پیاوان جیی نه جامدانی ئاره زووی سیکیسین!

کۆتایی جزمی نۆزده یه م

و الله الحمد والمنة

*** **

﴿فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِنْ قَرْيَتِكُمْ﴾ وه لای هۆزه که ی ته نها ئه وهنده بوو که بهیه کتریان وت: لووط و شویکه وتوانی ئه و، له شارو ولاته که تان (سه دووم) دهر کهن ﴿إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ﴾ چونکه

ئه وانه خه لکانین خۆیان به پاکن راده گرن و، له و کاره ی ئیمه بیزان! واته: گوايه لای پاک ی لای ده دهن و، ئه و کاره ی ئیمه ده یکه ین ئه وان به تاوانی دانه ین! ﴿فَانْجِنَا وَامْلِكْ إِلَّا أَمْرَاتَهُ قَدَرْنَاهَا مِنَ الْغَابِرِينَ﴾ ئینجا ئیمه لوط و خانه واده که یمان پزگار کرد، جگه له ژنه که ی، چونکه بریارماندا ئه و له ریزی باقی بی باوه ره کاندایه ی ئیمه ییش له ته کیاندا تیا بچیت "به لای.. به هو ی سه ریچی ئافره ته که خۆیه وه و، رازی بوونی شی به و کارانه که ئه و خه لکه ناپاکانه، ئه یان کردو، در کاندنی نه ینی هاتنی میوانه کانی لوت له لای خزمه کانی، خوا له ناوی برد ﴿وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا﴾ و بارانی کمان به سه ریاندا باراند، به لای چ بارانی ک، واته: به رده بارانمان کردن، چ به رده بارانی ک، وه که ئه فهرمو ی: (حجارة من سجيل منضود مسومة عند ربك وماهى من الظالمين ببعید) ۱۸۳/۱۱. ﴿فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ﴾ ئای چ سه خت و گران و دژوار بوو به رده بارانی ترسی نرا وه کان، به لای چ سوودی کیان ئی وهر گرت! له سووره ی (ئه وراف) و (هوود) یشدا ئه و روودا وه، پتر لی ره ورو نکراده ته وه.

شوکرانه ی خوا و، دروود بو عه بده هه لێ ژارد ه کان:

له پاش باسکردنی داستانی دهسته یه که له په یام به ران - علیهم الصلاة والسلام - ئه و جا هه ندی له وتوانای و ده سه لاتی خۆی باس ئه کات: ﴿قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى﴾ ئه ی موحه ممه د ﷺ! به لای: سوپاس و ستاییشی ته واهه یو خوای میهره بان، له به رام به ر له ناو بردنی بی پروایاندا، سلا و درو و دیش له سه ره ئه و به ندانه ی خۆی هه لێ بژاردون، بو هه لگرتن و گه یان دنی په یامه که ی خۆی، (سوودی و، سه وری و، ئین عه یاس) ده لێن: مه به ست به و هه لێ بژار وانه ها وه لانی پیغه مبه ره (صلی الله علیه وعلی آله وصحبه اجمعین).

﴿فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ﴾ (۵۶) فَاَنْجِنَا وَامْلِكْ إِلَّا أَمْرَاتَهُ قَدَرْنَاهَا مِنَ الْغَابِرِينَ (۵۷) وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ (۵۸) قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى اللَّهُ خَيْرٌ مَأْتِشِرِكُونَ (۵۹) أَمِنْ خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ مَعَهُ قَوْمٌ يَعِدُونَ (۶۰) أَمِنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خُلُلَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَاسًا وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ مَعَهُ قَوْمٌ يَعِدُونَ (۶۱) أَمِنْ تُكْشِفُ السُّوءَ وَجَعَلَ لَكُمْ خُلُقَاءَ الْأَرْضِ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ (۶۲) أَمِنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمِنْ يُرْسِلُ الرِّيْحَ بُشْرًا بِمَا يَدْنِي رَحْمَتِهِ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ رَكُودٌ (۶۳)

اَنْ سَدَا

۲۸۲

بەلى زاناكان ئەلەين: الحمد لله وسەلاوات لەپەيش ھەموو كاريكى چاكەو، شتيكى زورجوانە! ھەربويە ئىستاش وتارخوينەكان بەوانە دەست پى ئەكەن. ﴿الله خير امايشركون﴾ ئايا ئەوخواى تاك وتەنيايە چاكتەر... پەرستريت، يائەوبتانه كەئەيانكەنە شەريك وھاوبەشى ئەو؟!

ھەندى بەلگە بۆ تاك وتەنيايى خوا:

لەم ئايەتەشدا خواى دلۆقان بەلگە گەلى لەسەر تاك وتەنيايى خوى دىنيتهو: ﴿امن خلق السموات والارض﴾ ياخو كىيەناسمانەكان وزەوى بەدى ھىناو؟. (ئىين كەسیر) ئەلى: (امن) فى هذه الآيات كلها تقديره: امن يفعل هذه الأشياء كمن لا يقدر على شيء منها؟. ﴿وانزل لكم من السماء ماء﴾ لەلاى سەرووشتانەو ئاويكى بۆئيوەباراندوو؟ ﴿فانبتنا به حدائق ذات بهجة﴾ ئنجا بەو ئاوەچەندان باخ وباخچەى جوانمان رواند ﴿ماكان لكم ان تنبتوا شجرتها﴾ ئيوە نەتاندەتوانى -تەنانت- درەختەكەيشى پرونن، چ جاي ئەو بەتوانن بەرھەمەكەى وە بەر بىنن ﴿إله مع الله﴾ دە ئايا پەرستراويكى تر لەگەلخوادا ھەيە، شايستەى پەرستن بى و، بتوانى ئەو كارانە بكا، تانيوەچەواشەبين و بىكەنە شەريك وھاوئەلى خوا؟! ﴿بل هم قوم يعدلون﴾ نەخىرنىيە، بەلگەل ئەو ھەموو بەلگانەدا ئەوانەخەلكيكن لە يەكخوا پەرستى لادەدەن، و ھاوتابوخوا دائەنن وئەيكەنە شەريك وھاوبەشى ﴿امن جعل الارض قرارا﴾ يا خوكى يە زەوىي كرد بە جىگايەكى شارام، بۆمرۆ وناژەل وپەلەوەرەكان؟ ﴿وجعل خلالها انهارا﴾ و لەنيوان شيوو دۆلەكانيشدا چەندان جۆگەو رووبارى دانا بۆتان ﴿وجعل لها رواسى﴾ وچەندان شاخ و چىاي بتەويشى بۆ زەوىي دامەزراند، تا لە لەرزەوجموجللى نائاسايى خوى بكەويت ﴿وجعل بين البحرين حاجزا﴾ و لەنيوان ئەودو دەريا، (سوئرو شيرين) ەدا بەرزەك و بەرھەلستىكى دانا تاتىكەل بەيەكتر نەبن ﴿إله مع الله﴾ ئايا پەرستراويكى تر لەگەل خوادا ھەيە، بەشدارى بكات لەو كارانەيدا؟ ديارە كەھەرگىزشتى واناگوئجيت، كەواوبووبۆ بتان ئەپەرستن؟! ﴿بل اكثرهم لا يعلمون﴾ نەخىرنىيە، كەچى لەگەل ئەو ھەموو بەلگانەدا ھىشتاي زۆربەيان گەورەيى خواو، يەك تاكى ئەو نازانن و راستىيەكان دەرەك ناكەن، بۆيە شەريك وھاوئەلى بۆ دائەنن؟! ﴿امن يجيب المضطر إذا دعاه﴾ ياخو كىيە وەلامى ھاوارو نزاى لىقەوماو و داماو ناچارو ھەزار دەداتەو، كاتى كە داواى بەھانا ھاتنى لى بكا و، ھاناي پى ببات ﴿ويكشف السوء﴾ ئەوبەلاو ناخوشىيە لادەباكە لەسەرشانىانە ﴿ويجعلكم خلفاء الارض﴾ دەتانكاتە جىنشيني پيشينان لەزەوييدا، كىلى ئاوەدان كردنەوى زەويتان دەداتى؟ ﴿إله مع الله﴾ ئايا لەگەل ئەوخوایەدا پەرستراويكى تر ھەيە بتوانى ئەو كارانە بكا؟! ﴿قليلا ما تذكرون﴾ نىيە، بەلام ئيوەكەم پەندوئەنگرن و بىر ئەكەنەو؟! "بۆيە ئابەو شيوەيە شەريك وھاوبەشى بۆ دائەنن" ﴿امن يهديكم فى ظلمات البر والبحر﴾ بتەكانى ئيوە بەتوانا چاكترن، ياخو ئەوزاتەى كە لە تاريكيەكانى وشكانى و، دەريادائيوەرئىنوين دەكا؟ ﴿ومن يرسل الرياح بشرا بين يدي رحمته﴾ ئەىكى لەپەيش بارانى ەرھەمتەدا باي مەزگىنى دەنيرى؟ ﴿إله مع الله﴾ ئايا لەگەل خوایەكى ئاواداخواى تر ھەيە بتوانى ئەو كارانە بكا؟ ﴿تعالى الله عما يشركون﴾ ئەوخوا يەزۆر بۆندترو بەرزترە لەو شتانەى كە نەفامان دەيكەنە ھاوبەشى ﴿امن يبدؤوا الخلق ثم يعيده﴾ بتەكانى ئيوە بەتوانا چاكترن، يان ئەو زاتەى كە لەسەرەتاو -بى بنەماو بناغە- دروستكراوكان بەدى دىنييت، لەپاشان دواى مردن و فەوتان و تياچوونى، سەر لەنوى دەيانگيرىتەو وەك خويانيان لى ئەكاتەو؟ ﴿ومن يرزقكم من السماء والارض﴾ ئەى كىيە لەناسمان وزەويەو روژيتان ئەداتى؟ واتە: لەناسمانەو بەھوى تيشكى خۆرو ھورو بارانەو، لە زەويشدا بەھوى خاكەوگەنم ودانەويئەسەوزدەكا ﴿إله مع الله﴾ ئايا لەگەل خوایەكى ئاواداخواى تر ھەيە بتوانى ئەو كارەبكات؟

﴿**قل ماتوا برهانكم ان كنتم صادقین**﴾: ئەوانە باسکران پینج بەلگە بوون بۆ دەسلەت و تواناوتەنهای زاتی خوا، ئیجا ئەی موخەممەد ﷺ پێیان بلی: "باشە ئەگەر ئیو لە راست بیژان، دە بەلگەتان بینن بۆ راستی خواکانتان و بۆ دروستی ئەوەکە پێتان وایە خواشەریک و هاوبەشی هەیە.

هەرخوا غەیب دەزانئ:

موشریکەکان بۆهاتنی رۆژی قیامەت زۆر دەپرسن، خوایش دەفەرموی: ﴿**قل لا یعلم من فی السموات والأرض الغیب إلا الله**﴾: ئەی موخەممەد ﷺ پێیان بلی: هیچ کەسیک لەوانە ی کە لە ئاسمانەکان و زەوییدان - بێجگە لە خوا- ئاگایان لە غەیب نیە ﴿**وما یשعرون ایاں یبعثون**﴾: و نازانن "و هەست ناکەن کە ی زیندوو

دەکرێنەوه، کەیش پاداشت و تۆلە دەدرێن؟ جا کەواتە هەرخوا-بەتەنیا- شایستە ی پەرستن و گوێرایەلییە، هەرئەویش خۆی دەزانئ قیامەت کە ی دی؟.

ئیمامی (موسلیم) لە خاتوو (عائیشە) وە ئەلی: (من زعم ان محمدا يعلم ما فی غد فقد اعظم على الله الفرية، والله تعالى یقول: ﴿قل لا یعلم من فی السموات والأرض الغیب إلا الله﴾.

واتە: هەر کەس ی پێی وابی کە موخەممەد ﷺ دەزانئ سبەینی چ دەبی، ئەو بە هەقیقەت درۆیەکی زۆرگەورە ی لە سەر خواو هەلبەستوو، چونکە خوا ئەفەرموی: بێجگە لە

خودی (الله) کەس غەیب نازانئ. ﴿**بل أدراك علمهم فی**

الآخرة﴾: نا، بەلکو زانیاری و زانستیان سەبارەت بەهاتنی رۆژی دوا ی کۆتاکورتە و نایگاتی تا ئەوان پیرسن کە ی دیت؟ ﴿**بل هم فی شک منها**﴾: بەلکو ئەوان هەر لەگوماندان

لی، بپوایان پێی نیە بۆیە ململانئ ئەکەن ﴿**بل هم منها عمون**﴾: بەلکو لەحاستی نابینا و کوێرن، بۆیە و نکولی و ئینکاری ئەکەن! ﴿**وقال الذین کفروا إذا کنا ترابا**

وآبأونا﴾: ئەو کەسانە ی خوانەناس و بی-پروان و تیان: ئایا

کاتی ئیمە و باو و باپیرانمان "مردین" و بووینە گل ﴿**اننا لمخرجون**﴾: ئایا دووبارە زیندوو ئەکرێنەوه و بۆ ژیا نیکی تر دەردەچینەوه؟! بەلایانەوه شتیکی زۆردوورە بۆیە و تیان: ﴿**لقد وعدنا هذا نحن وآبأونا من قبل**﴾: بێگومان ئەوجۆرە بەلێنە، پیشتەر بەخۆمان و باو و باپیرانی شمان درا ﴿**إن هذا إلا اساطیر الاولین**﴾: ئەم بەلێنە هەرئەفسانە ی

پیشینەکانە، هیچ هەقیقەتیکی نیە ﴿**قل سیروا فی الأرض**﴾: بەبوی باو و پانە بلی: بەسەر زەویدا بپۆن و بگەرین ﴿**فانظروا کیف کان عاقبة المجرمین**﴾: ئنجاسەرنج بەدن و بپروان، پاشە رۆژی تاوانکارو تاوانباران چۆن بوو؟ مەگەر خوا شارو و لا تیانی کاول و وێران نەکردوو هەریە کە یانی بە شیوەیە ک قار ئی نەگرتن؟ ﴿**ولا تحزن علیهم ولا**

تکن فی ضیق مما یمکرون﴾: هەرگیز تۆ لەو پیلان و فرتوفیلە یان و لە رەتکردنەوه ی قسەکانتدا خەفەت مەخۆ دڵتەنگیش مەبە، چونکە تۆ خوات لەگەلە ﴿**ویقولون متى هذا الوعد ان كنتم صادقین**﴾: ئەو بی باو و پانە بەگالتەوه

سُورَةُ النِّازِعَاتِ

الْمَدَنِيَّةُ

أَمَّنْ يَدْعُوا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ، وَمَنْ يَرْزُقُكَ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
أَلَمْ لَهُ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦٤﴾
قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ
أَيَّانَ يَبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾ بَلْ أَدْرَاكَ عِلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ
فِي شَكٍّ مِنْهَا بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ﴿٦٦﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
أَيُّ ذَا كُنَّا تَرَابًا وَأَبَاؤُنَا إِنَّا لِلْمُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾ لَقَدْ وَعَدْنَا
هَذَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾
قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾
وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ﴿٧٠﴾
وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٧١﴾ قُلْ عَسَى
أَنْ يَكُونَ رَدِفٌ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٧٢﴾ وَإِنْ رَبُّكَ
لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَئِنْ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾ وَإِنْ
رَبُّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٤﴾ وَمِمَّنْ غَابِطَةٌ
فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لِأَفِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٧٥﴾ إِنْ هَذَا إِلَّا قُرْآنٌ
يَقُصُّ عَلَى بَنِي إِسْرَءِيلَ أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾

ئه‌لین: ئه‌گهر ئیوه راست ئه‌که‌ن "زیندوو بوونه‌وه هه‌یه‌و قیامه‌ت دیت" ده‌باشه، ئه‌م به‌لینه‌ که‌ی پێش دیت؟ ﴿^{۷۶} قل عسی ان یكون ردف لكم بعض الذی تستعجلون﴾ پێیان بلی "ره‌نگه هه‌ندی له‌وژان و سزایه‌ی که ئیوه به‌په‌له‌ن بو‌ی نزیکتان بێ" به‌لی... وه‌ک (قورتوبی) ئه‌لی: ئه‌وه‌بوو له‌به‌دردا خو‌یان دیته‌وه، که چییان به‌سه‌ره‌ات" ﴿^{۷۷} وان ریک لذو فضل علی الناس﴾ وه‌ بی‌گومان په‌روه‌ردگاری تو سه‌باره‌ت به‌خه‌ک خاوه‌ن فه‌زل و به‌هره‌یه "ئه‌وه تا گه‌لی جار وازیان لی ئه‌هینێو، سزایان دوا ئه‌خا بو‌ دوا پوژ ﴿ولکن اکثرهم لا یشکرون﴾ به‌لام زۆربه‌یان سوپاسگوزاری خوا ناکه‌ن و، به‌و فه‌زل و به‌هره‌یه‌ی نازانن ﴿^{۷۸} وان ریک لیعلم ماتکن صدورهم وما یعلنون﴾ بی‌گومان په‌روه‌ردگاری تو چاک ده‌زانی به‌وه‌ی که له‌دل و ده‌روونیاندا ده‌یشارنه‌وه‌و، ئه‌وه‌یش ئاشکرای ده‌که‌ن ﴿^{۷۹} وما من غائبه فی السماء

والارض الا فی کتاب مبین﴾ هه‌موو شتیکی په‌نه‌ان و نادیار له‌ئاسمان و زه‌وییدا له‌نامه‌یه‌کی روون و ئاشکرا "لوح المحفوظ" دا تو‌مارکراوه، وه‌ک ئه‌فه‌رموی: (الم تعلم ان الله یعلم ما فی السموات والارض ان ذلک فی کتاب ان ذلک علی الله یسر). له‌پێشه‌وه‌ باسی بنه‌په‌ت و سه‌ره‌تای دروست بوونی ئاده‌میزادی کرد، پاشانی‌ش زیندوو بوونه‌وه‌و راستیی و دروستی په‌یامی په‌یامبه‌ر ﷺ.

قورئان کێشه‌ی به‌نی ئیسرائیل ده‌خاته‌ روو:

ئێستاش له‌وه‌ باس ده‌کات که قورئان چاکترین به‌لگه‌یه‌ بو‌ راستیی په‌یامبه‌ر ﷺ، ئه‌فه‌رموی: ﴿^{۷۶} ان هذا القرآن یقص علی بنی اسرائیل اکثر الذی هم فیہ یختلفون﴾ بی‌گومان ئه‌م قورئانه "که‌بو‌مان ئاردوویت" زۆربه‌ی ئه‌و شتانه‌ی که‌جوله‌که‌ نا‌کوکی و کێشه‌یانه‌ له‌سه‌ری، باسی ده‌کاو بو‌یان، چاکه‌وایه‌ هه‌قبوو ئه‌وانه‌ دوا‌ی‌که‌وتنایه‌ تاهه‌ق وناهه‌قیان بو‌ده‌رکه‌وتایه‌" ﴿^{۷۷} وانه لهدی ورحمة للمؤمنین﴾ و به‌راستی ئه‌و قورئانه پێنموونی و ره‌حمه‌ت و میه‌ره‌بانه‌ی به‌ بو‌ برواداران، ئه‌یانگه‌یه‌نێته‌ ئاسۆی سه‌روه‌ری

وَانَهُ هَدَى وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٦﴾ اِنَّ رِیْكَ یَقْضِیْ بَیْنَهُمْ حُكْمَهُ وَهُوَ الْعَزِیْزُ الْعَلِیْمُ ﴿٧٧﴾ فَتَوَكَّلْ عَلٰی اللّٰهِ اِنَّكَ عَلٰی الْحَقِّ الْمُبِیْنِ ﴿٧٨﴾ اِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمُوَدِّ وَلَا تَسْمَعُ الدُّعَاءَ اِذَا وَلَوْ اٰمَدَیْنِ ﴿٨٠﴾ وَمَا نَتَّ بِهَدٰی الْعُمٰی عَنْ ضَلٰلَتِهِمْ اِنْ تَسْمَعُ اِلَّا مَن یُّؤْمِنُ بِآیٰتِنَا فَهُمْ مُّسْلِمُوْنَ ﴿٨١﴾ وَاِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَیْهِمْ اَخْرَجْنٰهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْاَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ اَنْ النَّاسَ کَانُوْا رِیْٰتِنَا لَا یُوقِنُوْنَ ﴿٨٢﴾ وَیَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ کُلِّ اُمَّةٍ فَوْجًا مِّمَّنْ یُّکَذِّبُ بِآیٰتِنَا فَهُمْ یُرْعَوْنَ ﴿٨٣﴾ حَتّٰی اِذَا جَآءُوْا قَالُ اَکْذَبْتُمْ بِآیٰتِیْ وَلَمْ تُحِطُوْا بِهَا عَلٰمًا اَمَّا اَنتُمْ فَتَعْمَلُوْنَ ﴿٨٤﴾ وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَیْهِمْ بِمَا ظَلَمُوْا فَهُمْ لَا یُطِقُوْنَ ﴿٨٥﴾ اَلَمْ یَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا الْاِیْلَ لِسُكُوْرَافِیْهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا اَلَمْ یَذَلِّکْ لَا یَنْتَ لِقَوْمٍ یُّؤْمِنُوْنَ ﴿٨٦﴾ وَیَوْمَ یُنْفَخُ فِی الصُّوْرِ فَفَزِعَ مِّنَ فِی السَّمٰوٰتِ وَمِنَ الْاَرْضِ اِلَّا مَن شَآءَ اللّٰهُ وَکُلُّ اَنۡوَهٗ دَٰخِرٍ ﴿٨٧﴾ وَتَرٰی الْجِبَالَ تَحْسِبُهَا جَمَدًا وَهٰی تَمْرٌ مِّنَ اَسْحَابٍ صَنَعَ اللّٰهُ الَّذِیْ اَنْفَخَ کُلَّ شَیْءٍ اِنَّهٗ خَبِیْرٌ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿٨٨﴾

و به‌ختیاری ﴿^{۷۸} ان ریک یقضى بینهم بحکمہ﴾ به‌راستی په‌روه‌ردگارت داوه‌ری ده‌کات له‌نیوان ئه‌وانده‌ -له‌پوژی قیامه‌تدا- به‌ فه‌رمان و بریاری خو‌ی ﴿وهو العزیز العلیم﴾ هه‌ر ئه‌ویشه‌ ده‌سه‌لاتدارو زانا به‌ هه‌موو کارو کرده‌وی به‌نده‌کانی خو‌ی ﴿^{۷۹} فتوکل علی الله﴾ جا که‌واته له‌ته‌واوی کاروبارتدا ته‌وه‌کولت به‌خوابی ﴿انک علی الحق المبین﴾ چونکه به‌راستی تو له‌سه‌ر هه‌قه‌ ئاشکراکه‌یت "هه‌رچه‌نده ئه‌وانه سه‌رپێچیت لی‌بکه‌ن، ئینجا له‌پرواهینانی ئه‌وانه پیغه‌مبه‌ر ﷺ بێ‌ئومید ده‌کات، وه‌ک ئه‌فه‌رموی: ﴿^{۸۰} انک لاتسمع الموتی﴾ به‌راستی تو‌ناتوانی به‌مردووان -به‌بێ‌پروایان- که‌وه‌ک مردوو وانه ببیستنی، چونکه خو‌یان که‌پوکویر و لال کردووه.

خاوه‌نی (اضواءالبیان) له‌م جیگایه‌دا ئه‌لێت: قسه‌ی په‌سه‌ند لای زانایان ئه‌وه‌یه که: مردوو له‌ گو‌ردا قسه‌ ده‌بیسێ، چونکه یه‌که‌م: له‌و باره‌وه‌ فه‌رموده‌یه‌کی زۆرو زه‌به‌نده‌ هاتووه‌و (طعن)یش نه‌کراون، له‌ولایشه‌وه‌ نه‌وتراوه

که ئەو بیستنه‌ی مردووانه تاییه‌ته به کهسیکه‌وه، یان به‌کاتیکه‌وه. پێشه‌وا (بوخاریی) ئەلێت: ((إِنَّ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ أَمَرَ يَوْمَ بَدْرٍ بِأَرْبَعَةِ وَعَشْرِينَ رَجُلًا مِنْ صَنَادِيدِ قُرَيْشٍ، فَقَذَفُوا فِي طَوِيٍّ مِنْ أَطْوَاءِ بَدْرٍ خَبِيثٍ مَخْبَثٍ، وَكَانَ إِذَا ظَهَرَ عَلَى قَوْمٍ أَقَامَ الْعُرْصَةَ ثَلَاثَ لَيَالٍ، فَلَمَّا كَانَ بِبَدْرِ الْيَوْمِ الثَّلَاثِ أَمَرَ بِرَاحِلَتِهِ فَشَدَّ عَلَيْهَا رَحْلَهَا، ثُمَّ مَشَى وَتَبِعَهُ أَصْحَابُهُ، قَالُوا: مَا نَرَى يَنْطَلِقُ إِلَّا لِبَعْضِ حَاجَتِهِ، حَتَّى قَامَ عَلَى كِفَّةِ الرُّكِيِّ فَجَعَلَ يَنَادِيهِمْ بِأَسْمَائِهِمْ وَأَسْمَاءِ آبَائِهِمْ: يَا فُلَانُ ابْنُ فُلَانٍ! وَيَا فُلَانُ ابْنُ فُلَانٍ! أَيْسِرْكُمْ أَنْكُمْ أَطْعَمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ، فَإِنَّا قَدْ وَجَدْنَا رَبَّنَا حَقًّا، فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَكُمْ رَبِّكُمْ حَقًّا؟ قَالَ: فَقَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ! مَا تَكَلَّمُ مِنْ أَجْسَادٍ لَا أَرْوَاحَ لَهَا! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ((وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا أَنْتُمْ بِأَسْمَعٍ لَمَّا أَقُولُ مِنْهُمْ)) به‌ئێ پەيامبەر ﷺ سویندی خوارد که هەرگیز زیندوووەکان لە مردوووەکان باشتەر نابێسن، که‌وابوو ئەم فەرمووده‌یه به راشکاوی دان به بیستنی مردوو له گۆردا نه‌نی. دیاره‌ت نه‌یشی فەرمووه که ئەم بیستنه ته‌نها بۆ کوژراوه‌کانی به‌دره، ئەوه‌یش (قه‌تاده) ئەلێت: که‌گویا خ‌وای گه‌وره ئەوانه‌ی زیندوو کردوو‌ته‌وه، ئە‌وجا پێغه‌مبەر ﷺ بانگی لێ‌کردوون، هەر له‌خ‌و‌یه‌وه بێ به‌لگه ئە‌لێت!! (عه‌بدوللای کو‌پی عومه‌ر) خ‌وایان لێ‌پازی‌بێ ئە‌لێت: پە‌یامبەر ﷺ چ‌وه‌لای بیری (قوله‌یب) و فەرمووی: ((هل وجدتم ما وعد ربكم حقاً؟)) (پاشان فەرمووی: ((إنهم الآن يسمعون ما أقول))، د‌ل‌ن‌یاب‌ن که ئیستا ئە‌وانه‌ گ‌و‌ییان ل‌ی‌یه من چ‌یان پ‌ی‌ئه‌ل‌یم. د‌وای ئەم قسه‌وباسه‌یان بۆ خات‌و‌عائشه‌ گ‌ی‌را‌یه‌وه، ئە‌و‌یش وتی: ده‌ک‌ری مه‌به‌ستی پە‌یامبەر ﷺ ئە‌وه بووبی له: ((إنهم الآن ليعلمون أن الذي كنت أقول لهم هو الحق)). که ئیتر ئیستا چ‌اک ئە‌زانن ئە‌وه‌ی که‌پ‌یشت‌ر من پ‌یم ئە‌وت‌ن راسته. وه ئە‌وه ئایه‌ته‌ی (إنك لا تسمع الموتى...) ی‌کرده به‌لگه بۆ قسه‌که‌ی خ‌و‌ی (بوخاریی) ر‌ی‌وایه‌تی کردوو‌ه. به‌ئێ له‌بەر ئە‌وه‌هیچ ئایه‌تیک ن‌یه که‌بێ پ‌ی‌چ و‌په‌نا نه‌بیستنی مرد‌و‌له‌گ‌ۆردا ر‌ه‌ت ب‌کاته‌وه، له‌ولایشه‌وه فەرمووده زۆره‌ ب‌و‌یستنی، که‌وابوو ئە‌وه‌فەرمودانه به‌ته‌ئ‌ویلی ها‌وه‌ل‌یک له‌ها‌وه‌ل‌ان ر‌ه‌ت نا‌ک‌ری‌نه‌وه، خات‌وو (عائشه) ی‌ش هه‌ر به‌ب‌یروبو‌چ‌و‌نی خ‌و‌ی به‌ته‌نها ئە‌وه‌ی به‌‌وج‌ۆره ل‌یک دایه‌وه، وه پ‌ی‌شه‌وا (بوخاریی) له‌ئه‌نه‌سه‌وه نه‌گ‌ی‌ر‌ی‌ته‌وه: ((إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: إِنْ الْعَبْدُ إِذَا وَضَعَ فِي قَبْرِهِ وَتَوَلَّى عَنْهُ أَصْحَابُهُ، وَإِنَّهُ لَيَسْمَعُ قَرْعَ نَعَالِهِمْ، أَتَاهُ مُلْكًا فَيَقْعَدَانَهُ فَيَقُولَانِ مَا كُنْتَ تَقُولُ فِي هَذَا الرَّجُلِ مُحَمَّدٌ ﷺ فَيَقُولُ: أَشْهَدَانَهُ عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ، فَيَقَالُ: انْظُرْ إِلَى مَقْعَدِكَ مِنَ النَّارِ أَبْدَلَكَ اللَّهُ بِهِ مَقْعَدًا مِنَ الْجَنَّةِ...)). جا ئە‌م فەرمووده‌یه به‌راش‌کا‌ویی دان ئە‌ن‌یت به‌وه‌داکه: مرد‌و‌ه‌که ته‌نانه‌ت ته‌قه‌ی پ‌ی‌ل‌ا‌وی خه‌ل‌که‌که ده‌ب‌یسی، ئیتر هه‌رئه‌مه ده‌ب‌یت به‌لگه بۆ ئە‌وه که‌مرد‌وو بب‌یستی. وه‌پ‌ی‌شه‌وا موس‌ل‌یم‌یش هه‌مان مه‌به‌ست د‌ی‌ن‌یت، به‌لام به‌چه‌ند ده‌سته‌واژه‌یه‌کی تر بۆ پ‌شت‌گ‌یری ئە‌وباسه‌ پ‌شت‌ی‌وانن. جا که‌وابوو ئایه‌تی: (إنك لا تسمع الموتى...) (وما انت بمسمع من فی القبور) له‌سه‌ر راست‌ترین ته‌فس‌یر یان د‌ر‌ی ئە‌وه نا‌وه‌ستن که تۆ نا‌ت‌وانی هه‌ق به‌و ب‌ی با‌وه‌رانه بب‌یسنی که‌خوا د‌ل‌ی مراند‌وون و‌س‌زایان له‌سه‌ر که‌وت‌وو، به‌ش‌ی‌وه‌یه‌که که ئە‌وان که‌ل‌کی ل‌ی‌وهرگ‌رن، بۆ ئە‌مه‌یش (ئ‌یبنی ته‌میمه) له (م‌جم‌وع الفتا‌وی) دا ئە‌ل‌یت: (وقد يعاد الروح إلى البدن في غير وقت المسألة.. كما جاء عن النبي ﷺ: ((ما من رجل يمر بقبر الرجل الذي كان يعرفه في الدنيا فيسلم عليه إلا رد الله عليه روحه حتى يرد عليه السلام)). له (سن‌ن) ی ئە‌بو‌دا‌و‌د‌یش‌دا ها‌ت‌وو: ((أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: إِنْ خَيْرَ أَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَأَكْثَرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَلَيْلَةَ الْجُمُعَةِ، فَإِنْ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ، قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ! كَيْفَ تَعْرُضُ صَلَاتَنَا عَلَيْكَ وَقَدْ رَمَتْ؟ قَالَ إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَى الْأَرْضِ أَنْ تَأْكُلَ أَجْسَادَ الْأَنْبِيَاءِ)). سه‌ره‌رای ئە‌مه‌ش، هه‌ر ب‌و‌پ‌شت‌گ‌یری ئە‌م با‌سه‌یه چه‌ند‌ین فەرمووده‌ی تره‌یه، به‌لام با‌س کرد‌نیان له‌م ج‌ی‌گایه‌دا در‌ی‌ژه‌ئه‌کی‌ش‌یت، ب‌ی‌گ‌ومان هه‌مو‌یان ئە‌وه ده‌گه‌یه‌نن که مه‌رد‌وم له‌گ‌ۆردا به‌(له‌ش و به‌ر‌و‌ج) خ‌و‌ش‌یی و، ناخ‌و‌ش‌یی ده‌زان‌ی هه‌ر‌ب‌و‌یه پە‌یامبەر ﷺ فەرمان‌ی به‌ها‌وه‌ل‌ان کرد

كەسلۆ لەمردوووەكان بکەن: ((السلام عليكم اهل الديار من المؤمنين وإنا إن شاء الله بكم لاحقون، يرحم الله المستقدمين منا ومنكم والمستأخرين، نسأل الله لنا ولكم العافية، اللهم لاتحرمنا أجرهم ولا تفتنا بعدهم، واغفر لنا ولهم)). (ابن القيم) له كتيبى (الروح) دا ئەلێت: ئایا مردووان هەست بە سەردانى زیندوان ئەكەن كاتى دینە لایان؟ بۆ وەلامى ئەوپرسىياره ئەم فەرموودهیه ئەهێنى: ((ما من مسلم يمر على قبر أخيه كان يعرفه فى الدنيا فيسلم عليه، إلا رد الله عليه روحه حتى يرد عليه السلام)). جگە لەمەیش فەرمودەى تەرزۆرە بۆپشتگىرى ئەو باسە: «هەك: ((مامن رجل يزور قبر أخيه ويجلس عنده إلا استأنس به ورد عليه، حتى يقوم)) وه پیشەوا (موسليم) ئەگىرێتەو هەكە (عەمرى كورى عاص) لەسەر مەرگەكەیدا زۆر گریاوپشتى لەدانىشتوان كردو روى لەدیوارەكە نا.. پاشان وتى.. (فإذا أنامت فلا تصحبني نائحة ولا نار، فإذا دفنتموني فسنوا علي التراب سناً، ثم اقيموا حول قبري قدر ما تنحرف الجزور، ويقسم لحمها، حتى استأنس بكم وانظر ماذا أراجع به رسل ربي..)) ئینجا (ئیبنى قەیم) ئەلێت: ئەمە بەلگەیه كە مردوو زیندوو دەناسى و پێوى هۆگر دەبى.. هەرەها ناوبراوە لەسەر باسەكەى دەرواودەلێت: (ویدل على هذا أيضا ماجرى عليه عمل الناس قديما وإلى الآن من تلقين الميت فى قبره.. وقد سئل الامام أحمد -رحمه الله- فاستحسنه وأصبح عليه بالعمل) وه ئەم فەرمودەش دىنى -هەرچەند لاوازىت- ((إذا مات أحدكم فسيتم عليه التراب فليقم أحدكم رأس قبره فيقول: يا فلان بن فلانة.. اذكر ما خرجت عليه من الدنيا شهادة أن لا إله إلا الله، وأن محمدا رسول الله، وأنك رضيت بالله ربا وبالإسلام ديناً، وبمحمد نبياً ورسولاً، وبالقرآن إماماً))، پاشان (ابن القيم) دەلێت: ئەم فەرمودەیه هەرچەند سابت نەبوو، بەلام مۆسلمانان لە شارو گوندەكاندا بەردەوام كاریان پێكردوو بە بى مەلەزىيەكى ئەو تو، وه هەرەها كۆبوونەوى مۆسلمانان خۆرەلات و خۆرئاوا بەو هەموو زانا بەرێزانە و ئاگادارى بەرمودە و فێقه و، بە كار پێكردنى.. ئەوانە هەموو ئەو دەگەیهێت كە مردوو قسە دەبێستى، گومانى نىيە (تەلقین) ییش بەشیکە لەو، ئەمە راو بۆ چوونى (شەنقىتى) بوو. **﴿ولا تسمع الصم الدعاء﴾** هەرەها ناتوانى بەبى گۆييان بانگەوازەكەت ببێستى، چونكە هەق نابێسن و خۆيان كەپ كردوو **﴿إذا ولوا مدبرين﴾** كاتى كە پشت لە تو بکەن و لە هەق دوور بکەونەو، دووبارە خوا ئەو دووپات ئەكاتەو هەك ئەو جۆرەكەسانە توانای هیدایەتیان نیه، هەك ئەفەرموى: **﴿وما انت بهادى العمى عن ضلالتهم﴾** هەرگیز تو ناتوانى نابینا و كۆرەكان (واتە بى باوەرەكان) لە گومرايىيان بگىرێتەو، رینمایيان بکەیت بۆ رى راست و دروست **﴿ان تسمع إلا من يؤمن بآياتنا﴾** بەلكوتو تەنە دەتوانى هەق و راستىيەكان هەربە و كەسە، ببیستى كە نامادەى تیا بێت بۆ بپروا هێنان بە ئایەتەكانى ئىمە **﴿فهم مسلمون﴾** جا ئەوان ملەكەچى فەرمانەكانى ئىمەش ئەبن.

هاتنى دەعباكە، دابة الأرض:

﴿٨٦﴾ وإذا وقع القول عليهم﴾ كاتى كە فەرمانى سزای ئەوانە دراو، بپاریش درا كە قیامەت بێت **﴿أخرجنا لهم دابة من الأرض﴾** ئەوا لە سكى زەوییدا (دابة الأرض) یان بۆدەردەهێنن **﴿تكلمهم ان الناس كانوا بآياتنا لا يوقنون﴾** قسەیان لەگەڵ ئەكاو ئەلێ: بەراستى زۆرەى ئەم خەلكە باوەرپان بە ئایەتەكانى ئىمە ئەهێناو یەقینیان پێیان نەبوو. هاتنى (دابة الأرض)، یەكێكە لە نیشانە گەورەكانى پۆزى قیامەت. (سەبید قطب) - خوا لێ خوێش بێت - ئەلێت: لەگەڵی فەرمودەدا یاسى (دابة الأرض)، هاتوو، ئەگەرچى هەندىكیشیان پەوان و پەسەندن، بەلام هیچ شێوێكەى ئەو (دابة) یە باس ناكەن، جالە بەرئەو پشت بەو فەرمودانەى دیکەش نابەسرى كە: دەلێن: درێژى ئەو (دابة الأرض) - (٦٠) گەزە، پەروبال و سەمى هەیه! پێشى هەیه! سەرى هەك سەرى گایە، چاوى هەك چاوى

بەرازە، شاخی وەك شاخی بزنە كۆيى يە، مل وکلکی وەك بەران وایە، پیئی وەك پیئی وشتەرە.. هتد، بەداخەوہ زۆریەى (موفەسیرین) بى سى و دوو ئەوجۆرەشتانەیان هیئاوہ، بەلام ئیئمە ناتوانین جى پییان ھە لگړین وپییان قایل بین، چونکەھیچ دەقیكى برۆا پیکراو نیە کە ئەوقسانە بسەلمینى، تەنھا ئەوہند ھەییە کە (دابە الأرض) یەکیکە لە نیشانە گەورەکانی پۆژی قیامەت، وەك پیغەمبەرئەفەرموی: ((لا تقوم الساعة حتى تروا عشرآيات: طلوع الشمس من مغربها، والدخان، والدابة، وخروج یاجوج ومأجوج، وخروج عيسى ابن مريم، والدجال، وثلاثة خسوف: خسف بالمغرب، وخسف بالمشرق، وخسف بجزيرة العرب، ونار تخرج من قعر عدن تسوق - أو: تحشر - الناس، تبیت معهم حیث باتوا، وتقیل معهم حیث قالوا)) مو سلیم وپیئشەوا ئەحمەد. واتە: پۆژی قیامەت بەرپا نابیت تادە بەلگەونیشانە نەبینن.. ھەلھاتنی خۆر لەخۆرئاواوہ، ھاتنی (دابە الأرض) یشی لەوہ بەلگانە ژمارد (ئیبنی کەسیر) دەلی: ئەم (دابە الأرض) لە ئاخرو ئۆخری دونیاوہ پەیدا دەبی، کاتی کەخەلک دەبیئە فەسادکارو ئاینیی راستی خواوہگۆرنەوہ بەرپچکەو بیردۆزی مروۋ کردەکان، ھەندى دەلین: لە مەککەدا سەرھەل ئەدا، ھە ندیکى دیکە دەلین: لە نزیکى شارى مەککەوہ، (ئیبن عباس) دەلی: لە دەورووبەری دۆلەکانى (توھامە) دا دەبی. (تەبەری) دەلی: ئەو دابەییە پەیدا دەبی و قسەلەگەل خەلک دەکاودەلی: (إن الناس كانوا بآياتنا لا يوقنون).

جەشرى ستمەکاران لە رۆژى سەلادا:

ئینجا دیمەنیکى دوارۆژ باس ئەکا و ئەفەرموی: ﴿**ويوم نحشر من كل أمة فوجا**﴾ باسى ئەو رۆژە بکە کە ئیئمە لە ھەموو ئوممەتیک خەلکیکى زۆر کۆ ئەکەینەوہ بۆ حیساب وکیتاب ﴿**ممن يكذب بآياتنا فهم يوزعون**﴾* **حتى إذا جاؤا**﴾ لەوانەى کە لەئایەتەکانمان نكولیان ئەکرد، بەدرۆیان دەزانین، ئینجا رادەگیردین تاکاتی ھەموو دین ریز دەبن و خە دەبنەوہ و ئامادەى حیساب و لیکۆلینەوہ دەبن ﴿**قال اكتبتم بآياتي**﴾ ئەو جا خوا ئەفەرموی: ئایا ئیئوہ نكولى ئایەتەکانى ئیئمەتان کرد کە بەپیغەمبەرانیان دابوون؟ ﴿**ولم تحيطوا بها علما**﴾ بى ئەوہى کە زانستیکتان پییان بوویت ﴿**أما إذا كنتم تعملون**﴾ یاخو ئیئوہ لەدنیادا چیتان دەکرد؟! ئەى نەدەبوو لەم رۆژە گەورەییە بترسن، تا بیرى بکەنەوہو خۆتان دوچار نەکن ﴿**وقع القول عليهم بما ظلموا**﴾ سەرەنجام بەھوى شیرکیانەوہ بریاروفەرمانى سزایان بۆھات وئەوقیان بوو ﴿**فهم لا ينطقون**﴾ ئیترھیچ قسەییەکیان بۆناکری، واتە: چونکەھیچ برۆوبیانوویەکیان نەماوہ، دەمیان مۆردەکری و، ناتوانن ھیچ قسەییەک بکەن ﴿**ألم يروا أنا جعلنا الليل ليسكنوا فيه والنهار مبصرا**﴾ ئایا ئەوانە نابینن کە ئیئمە شەومان بۆ ئارامى ئەوان داھیناوتاریک کرد، تا لەھەول و کۆششەکانى رۆژیان بھەوینەوہ، وەرۆژیشمان بەرووناك داناوہ، تازیان و ژیواریانى تیاپەیدا بکەن؟! ﴿**إن في ذلك لآيات لقوم يؤمنون**﴾ بەراستیی لەودیاردانەدا چەندین بەلگەونیشانە ھەییە بۆ گەلێک کەئامادەبی ئیمان وپرواینی، چونکە ھەرکەسیک تۆزیک لەگۆرانی شەوورۆژ بەوردی بیربکاتەوہ دەبی برۆا بینى بە توانایی و دەسەلاتى خوا.

رۆژەنالەبارەکانى قیامەت و پاداش و تۆلە:

﴿**ويوم ينفخ فى الصور**﴾ ئەو رۆژە وەبیربێنە ئەى موھەممەد ﷺ! کە فووشەکری بەشەپیوردا بۆمراندنى ھەموان. (قورتوبى) ئەلی: (والصحيح فى الصور: انه قرن من نور ينفخ فيه إسرافيل) قال مجاهد: كهيئة البوق، وقيل: هو البوق بلفظ أهل اليمن). (ئیبن جریر) ئەلی: (والصواب من القول فى ذلك عندنا ما تظاهرت به الأخبار عن رسول الله ﷺ انه قال: ((إن إسرافيل قد التقم الصور وحنى جبهته، ينتظرمتى يومر ينفخ)) ئیمامى ئەحمەد ۷۳/۳.

﴿**ففرع من فى السموات ومن فى الأرض إلا من شاء الله**﴾ جا ھەرکەس لەئاسمانەکان و لەزەویدا ھەییە ترس و

بیمیکی زور دایده‌گری و هه‌موو ئه‌مرن، جگه له‌وانه که ویستی خوا وایه نه‌ترسن و بمینن "له‌نیو فریشته‌و په‌یامبه‌ران وشه‌هیدان" **﴿وکل اتوه داخرین﴾** ئیتروای زیندوو کردنه‌وه هه‌موو به‌ملکه‌چی و به‌زه‌لیلی دینه‌لای نه‌و. به‌لی (ئیسرافیل) به‌فه‌رمانی خوا له‌ئاخرو ئوخری دونیادا، بۆ ترساندنێ خه‌ک فوو به‌شه‌پیووردا ئه‌کاو، ئه‌وسا ئیتریقیا مه‌ت له‌سه‌رخراپکاران هه‌لئه‌سی، ئیت ئه‌وکاته پیغه‌مبه‌ران و فریشته‌کانی نه‌بی، ته‌واوی خه‌لکانی ئاسمان و زه‌وی گشت ده‌مرن، ئه‌ودیارده‌سامناکه‌یه پیی ئه‌لین: (نفخة الفزع)، پاشان بوجاریکی ترفووده‌کریته‌وه به‌ (صور) دا بۆ مردن (نفخة الصعق)، دیسانه‌وه بۆ جاری سیه‌م بۆ ئاماده‌ بوون له‌به‌ر دم په‌روه‌ردگارا (نفخة النشور). ئیمامی (موسلیم) ئه‌م فه‌رمووده‌یه دینی: ((یخرج الدجال فی امتی فیمکت أربعین، لا ادری أربعین یوما، او أربعین شهرا، او أربعین عاما- فیبعث الله عیسی ابن مریم -کأنه عروة بن مسعود- فیطلبه فیهلکه. ثم یمکت الناس سبع سنین، لیس بین اثنین عداوة، ثم یرسل الله ریحا باردة من قبل الشام؛ فلا یبقى علی وجه الأرض احد فی قلبه مثقال ذرة من خیر، او ایمان إلا قبضته، حتی لو أن احدهم دخل فی کبد جبل لدخلته علیه حتی تقبضه. قال: -ای عبد الله بن عمرو- سمعتها من رسول الله ﷺ قال: فیبقى شرار الناس فی خفة الطیر وأحلام السباع، لا یعرفون معروفًا، ولا ینکرون منکرا، فیتمثل لهم الشیطان فیقول: الا تستجیبون؟ فیقولون: فما تأمرنا؟ فیأمرهم بعبادة الأوثان وهم فی ذلك دار رزقهم، حسن عیشهم، ثم ینفخ فی الصور فلا یسمعه أحد إلا أصغى لیتا ورفع لیتا - واللیت: صفحة العنق وهی جانبه-. قال: وأول من یسمعه رجل یلوط حوض إبله - ای یطینه ویصلحه- قال فیصعق، ویصعق الناس ثم یرسل الله -أوقال ینزل الله - مطرا کأنه الطل -أوقال الظل. الطل: المطر الخفیف، -نعمان الشاک- فتنبت منه أجساد الناس، ثم ینفخ فیه أخرى فإذا هم قیام ینظرون، ثم یقال: یا ایها الناس! هلموا إلی ربکم، وقفوههم إنهم مسئولون. ثم یقال: أخرجوا بعث النار، فیکال: من کم؟ فیکال: من کل ألف تسعمائة وتسعة وتسعین، قال: فذلك یوم یجعل الولدان شیبًا، وذلك یوم یکشف عن ساق). **﴿وتری الجبال تحسبها جامدة﴾** له‌کاتی نه‌فخه‌ی یه‌که‌مدا تو کیه‌کان ئه‌بینی وا ده‌زانیت وه‌ستاون و ناجولین و ته‌کان ناده‌ن و "وه‌ک جاران تابتن" **﴿وهی تمرمر السحاب﴾** که‌چی وه‌که‌وره‌به‌توندی دین و نه‌پون و له‌جووله‌دان و له‌جی خویان ترازون وه‌که‌فه‌رموی: (وتسیر الجبال سیرا) واته: ئه‌وه‌نده به‌په‌له‌نه‌پون تو واته‌زانی تابتن **﴿صنع الله الذی اتقن کل شیء﴾** ئه‌وه‌ش کاری ئه‌خوایه‌یه که‌هه‌موو شتیکی زوره‌ریکوییکی دروست کردووه **﴿انه خیر بما تفعلون﴾** به‌راستی ئه‌وزاته زورئاگیه به‌هه‌رکاری ئیه‌ بیکه‌ن چاک و خراپ **﴿من جاء بالحسنة فله خیر منها﴾** جا ئه‌وه‌ی کاری چاک بکاو به‌وه‌شه‌وه بی‌بۆلامان، ئه‌وه پاداشی له‌وه‌چاکتوبه‌رزتریان، بۆ هه‌یه **﴿وهم من فزع یومئذ آمنون﴾** له‌ناره‌حه‌تی و ترسی ئه‌وروژه ئه‌مین و پاریزراوو بی باک ئه‌بن وه‌که‌فه‌رموی: (لا یحزنهم الفزع الاکبر) ۳۳/۲۱. **﴿ومن جاء بالسینة فکبت وجوههم فی النار﴾** به‌لام ئه‌وه‌که‌سه‌ی به‌تاوان و کاری خراپ و به‌ده‌وه دیت، ئه‌وه به‌سه‌رروودا ده‌خړینه نیوئاگر **﴿هل تجزون إلا ماکنتم تعملون﴾** پییان ئه‌وتری: ئایا پاداشتان هه‌ر به‌پیی کاروکرده‌وه‌کانتان نادریته‌وه؟!.

فه‌رمان به‌په‌رستنی خواو بانگه‌وازه قورئان:

له‌م ئایه‌تانه‌شدا فه‌رمان ده‌دات که‌ته‌نها په‌روه‌ردگاری که‌عه‌ به‌په‌رستی: **﴿إنما أمرت أن أعبد رب هذه البلدة الذی حرمها﴾** واته: پییان بلی: به‌راستی من ته‌نها فه‌رمانی ئه‌وه‌م پیکراوه که‌هه‌رپه‌روه‌ردگاری ئه‌م شاره‌یه (مه‌که‌که) به‌په‌رستم، که‌خوا ریزی لیناوه‌و، کوشتنی مروژ و گیاندارانی تیا یاساگر کردووه، وه‌که‌فه‌رموی: (فلیعبدوا رب هذا البيت الذی أطعمهم... ۳/۱۰۶). **﴿وله‌کل شیء﴾** هه‌رچی له‌بوونه‌وه‌ردا هه‌یه هه‌ر هی خوایه، وانه:

هەرچى شتە پەيوەندى بەۋەۋەھىيە، ھەرئەۋىش دروستى كردوۋە، ھەر ئەۋىش خاۋەنىيەتى، بى شەرىك بى ۋاۋەلە ﴿وامرت ان اكون من المسلمين﴾ ھەرمانم پىكراۋە كە لەمۇسلمانان بىم و تەنھابۇ ئەو مەلەكەچ بەكم ﴿وان اتلوا القرآن﴾ ھەرمانىشم پىكراۋە كە قورئان بخوئىنم بەسەر خەلداۋ پىيان رابگەيەنم ﴿فمن اهتدى فانما يهتدى لنفسه﴾ ئىنجا ئەۋەى بە قورئان رىئوئىن بى، ئەۋە ھەر بۇ خۇى رىئوئىن ئەبى و "كەلك و سوۋدەكەى بۇ خۇى ئەگەرئەۋە" ﴿ومن ضل فقل إنما انا من المنذرين﴾ ئەۋەش گومراۋو، پىيى بلى: من تەنھا لە ترسىنەرەنم "كارم وەك كارى پىغەمبەرەنى ترە، ئىتر كى بەگوئىم ئەكات و، كىئىش سەرىپچىم لى ئەكات، ئارەزۋوى خۇيەتى، وەك دەفەرەموى: (فإنما عليك البلاغ...) ﴿وقل الحمد لله﴾ ئەى موحەممەد ﷺ بلى: تەۋاۋى سوپاس و ستايش لەسەر نىعمەتى پىغەمبەرئەتى و ھىدايەت ﴿سيرىكم آياته﴾ لەئەندەھىيەكى نىزىكدا بەلگەۋ دەسەلەتى خۇيتان نىشان ئەدات لە بوۋنەۋەردا، وەك دەفەرەموى: (سرىهم آياتنا فى الآفاق...) ۵۳/۴۱. ﴿فتعرفونها﴾ جا شارەزايان ئەبىن و دەيانناسنەۋە ودانىان و پىيدا ئەنئىن وەك دەفەرەموى: (وفى الأرض آيات للموقنين وفى أنفسكم افلا تبصرون) ۲۱-۲۰/۵۱. ﴿وما ربك بفاقل عما تعملون﴾ بىگومان پەرۋەردگارى تۆغافل و بىئاگا نىيە ۋەلەكاروكرەۋەيە ئىۋە ئەنجامى دەدەن "ئەگەرچى تۆلەش دۈابخات بۇ ئەۋكاتە كەخۇى بۇى دىيارى كردوون". ھەزار رەھمەت لە پىشەۋا (ئەھمەد) كەسەبارەت بەئاگايى خوا لەم دوو ھۇنراۋەيەدا دەلى:

إذا ما خلوت الدهر يوماً فلا تقل

خلوت ولكن قل على رقيب

ولا تحسبن الله يغفل ساعة

ولا أن ما تُخفى عليه يغيب

لە (۱۴۱۶/۱۲/۱) ك بەرامبەر (۱۷ / ۴ / ۱۹۹۹) لەم سوورەتە بوۋمەۋە لە ھەلەبجە،

لەراگەياندى بزوۋتەۋەى ئىسلامىي.

(والحمد لله أولا وآخرا).

*** **

۲۸- سوورەتى (قەسەس لە

مەككەيىيەۋ (۸۸) ئايەتە

بەناۋى خۋاى بەخشەرو دلۋقان

سوورەتى (قەسەس) یش وەك ھاۋىنەكانى خۇى، بايەخ وگرنكى بەلايەنى: بىرو باۋەرۋ، پەيام و، زىندوۋ بوۋنەۋە دەدا. ئەم سوورەتە وەك راقەيەك بى ۋايە بۇ سوورەتى (شوعەرە، نەمل)، وە تەۋەرەكەى بەدەۋرى بىروباۋەرۋى ھەق و ناھەق دايە، مەككەچ بوون بۇ سوننەتى خۋاى گەۋرە، مەملانى لە نىۋان سوپاىخۋا، لەشكرى شەيتاندا، داستانى فەرەۋنى ستەمكارو ملھور و رىساكرەنى گەلەكەى، موساۋ ھەۋلەكانى لەپىناۋى رزگار كەردنى گەل و نەتەۋەكەيدا، ئەۋسا ھەۋال وچىرۋكى قاروۋنىش دىت.

سهرگروشته‌ی موسا و قه‌ومه‌کدی له‌گه‌ل فی‌رع‌ه‌ون:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* ۱ طسم﴾ ئەم جوړه پیتانه گه‌ل جابر باسما لیه‌کردوون، لی‌ره‌ش و اتاکه‌ی ه‌ر ئەوه‌یه‌ که: قورئان موع‌ج‌یزه‌یه‌، ه‌ر له‌م جوړه‌پیتانه‌پیکه‌اتوه، ده‌فه‌رموون ئیه‌وش وینه‌ی بینن ﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ ئەم ئایه‌تانه، گشت ئایه‌تی قورئانیکی روون و ناشکرا یه، یان روون که‌روه‌ی ریبازو پینگایه ﴿تَتْلُوا عَلَيْكَ مِنْ نَبَأِ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ﴾ ئیمه له‌وقورئانه‌دا به‌شیک له‌داستان وه‌والی موسا و فیرعه‌ونت به‌راست و ره‌وا بو ئەخوینینه‌وه ﴿لَقَوْمٌ يُؤْمِنُونَ﴾ ئەم ه‌ه‌واله‌یش که‌ک به‌خش ئەبی بو گه‌لیک که ئیمان و به‌روا بینن و ناماده‌بن سوودی لی‌وه‌ریگرن، وه‌ک ئەفه‌رموی: (نحن نقص عليك احسن القصص) ۳/۱۲ ﴿إِنْ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي

الْأَرْضِ﴾ بیگومان فیرعه‌ون یاخی بو و ده‌عه‌یه‌ به‌سه‌ر ولات و خه‌لکی سه‌رزه‌مین می‌سردا کرد ﴿وَجَعَلْ أَمَلَهَا شِيعًا﴾ وه‌ خه‌لکه‌که‌شی له‌ حه‌ق ترازان و کردیه ده‌سته ده‌سته جو‌دایی دروست کرد له‌ نیوانیاندا، ده‌رنجام بوونه چه‌ند گروپ و، ه‌هریه‌که‌شیان له‌ه‌ه‌ولی پووچه‌لکردنه‌وه‌ی فرت و فیللی ئەوه‌ی‌تردا بوو، پاشان فیرعه‌ونیش ئەو ته‌فره‌قه‌یه‌ی قورته‌وه‌و کردنیه خزمه‌تکاری خوی! ﴿يَسْتَضَعِفُ طَائِفَةً مِنْهُمْ﴾ ه‌ه‌ندیکیانی (به‌نی‌ئیسرائیل) لاوازو بی‌هیزو ریسواو زه‌لیل ئەکرد شه‌وو پوژ خزمه‌تی خوی و قیبتیه‌کانی پیده‌کردن ﴿يَذِبحُ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ﴾ جگه له‌وه‌ش نیرینه‌و کورانیانی سه‌ر ئەبه‌ری کاتی که له‌دایک ئەبه‌وون، ئەوه‌ک قاره‌مانیکیان لی‌ئه‌لکه‌ه‌وی و ده‌سه‌لاته‌که‌ی لی‌بسی‌ئی بویه خه‌لکیکی زوری کرده چاودیه‌رو ه‌ر ژنی نیرینه‌ی ده‌بوو سه‌ری ده‌به‌ری و، ژنانیشی به‌زیندوویی پاده‌گرت بو‌خزمه‌تگوزاری و کاره‌که‌ری ﴿إِنَّهٗ كَانَ مِنَ الْمُسْرِدِينَ﴾ به‌ راستی ئەو له‌ تیک‌ده‌ران و موفسیدان بوو پیشه‌ی ه‌رتوقان‌دن و پیاوکوشتن وله‌ سیداره‌دان بوو. پاش ئەوه‌ی

سُورَةُ الْقَصَصِ
مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَهُمْ مِّنْ فَرَجٍ يَوْمَئِذٍ ؕ آمَنُوا (۸۱)
وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وَجُوهُهُمْ فِي النَّارِ هَلْ تُجْزَوْنَ
إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ (۸۲) إِنَّمَا أَمْرُهُ أَنْ أُعِيدَ رَبُّ هَذِهِ
الْبَلَدِ الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأَمْرُهُ أَنْ أَكُونَ مِنَ
الْمُسْلِمِينَ (۸۳) وَأَنْ تَتْلُوا الْقُرْآنَ فَتَنْهَدُوا عَنْهَا بَدَى
لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنذِرِينَ (۸۴) وَقُلِ الْحَمْدُ
لِلَّهِ سَيَرْبِكُمْ ؕ إِنَّيْنِهِ فَعَرَفُونَهَا وَمَا رَبُّكَ بِغَفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ (۸۵)
سُورَةُ الْقَصَصِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
طسم (۱) تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ (۲) تَتْلُوا عَلَيْكَ
مِنْ نَّبَأِ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ (۳) إِنَّ
فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْ أَمَلَهَا شِيعًا يُسْتَضَعِفُ
طَائِفَةً مِنْهُمْ يَذِبحُ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهٗ كَانَ
مِنَ الْمُسْرِدِينَ (۴) وَرَبُّكَ إِنَّمَا عَلَّمَ الْقُرْآنَ (۵) فَتَنْهَدُوا
عَنْهَا بَدَى لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنذِرِينَ (۶) وَقُلِ الْحَمْدُ
لِلَّهِ سَيَرْبِكُمْ ؕ إِنَّيْنِهِ فَعَرَفُونَهَا وَمَا رَبُّكَ بِغَفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ (۷)

خوای گه‌وره باسی به‌ه‌ره‌کانی خوی به‌سه‌ر به‌نی ئیسرائیله‌وه ئەکاو، ئەفه‌رموی: ﴿وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَ عَلَى الَّذِينَ

استضعفوا في الأرض﴾ ئیمه ئەمانه‌وی به‌ سه‌ر کزو لاوازان رووی زه‌ویی (به‌نی ئیسرائیل) منه‌ت بنی‌ن رزگار یان بکه‌ین له‌ شال‌وی فیرعه‌ونی داگیرکه‌ر ئەگه‌رچی ئەو ه‌ر ه‌ه‌ولی به‌به‌رکردنی ده‌دان، ه‌هرئه‌مه‌ش مه‌به‌سته که‌له سورته‌ی (۱۳۷/۷) ده‌فه‌رموی: (ومت كلمه ربك الحسنی علی بنی اسرائیل) جا لی‌ره‌دا باسی ئەوه ناکات ه‌وی چی‌بوو سه‌ره‌تجام گه‌لیک که‌سی له‌ به‌نی ئیسرائیل کرده پی‌شه‌وا؟ ه‌ه‌روه‌ک باسی جو‌ری میراته‌که‌ ناکات، به‌لام له‌سووره‌تی (۱۳۷/۷): (وجعلنا منهم ائمة يهدون بأمرنا لما صبروا وكانوا بآياتنا يوقنون) ده‌ست نیشان کراوه که: ته‌نها خو‌گرتن و متمانه به‌خو‌و (صه‌بر) و (یه‌قین) ته‌واو بوو بو‌ونه پی‌شه‌وا، ده‌ستکه‌وت و میراته‌که‌ش له‌سووره‌تی (۱۳۷/۷): (و اورثنا القوم الذين كانوا يستضعفون مشارق الأرض ومغاربها...) وه له (۵۷-۵۹) دا: (کم ترکوا

من جنات و عیون و زروع و مقام کریم و نعمة كانوا فيها فاكهين كذلك واورثناها قوما آخرين) وه له سورته تي (۴۴/۲۵-۲۸) دا: (فأخرجناهم من جنات و عیون و كنوز و مقام كريم كذلك واورثناها بني إسرائيل) رعون كراوه ته وه. ﴿ونجعلهم نعمة﴾ ده مانه ویت بیانکینه پی شه وای دین و دونیا، وه كه نه فره رموی: (وجعلهم ملوكا) ۲۰/۵ م ﴿ونجعلهم الوارثين﴾ وه بیانکینه میراثگرانی فیرعه ون، نهو له ناو به رین و، نه مان بینه خاوه نی ولات وه كه نه فره رموی: (وتمت كلمة ربك الحسنی علی بنی اسرائیل) ۱۳۷/۷. ﴿ونمكن لهم فی الارض﴾ ده مانه ویت نه وانه له وسه رزه ویه دا ده سه لات و حكو مه تیان بؤ ساز بكه یں، تا ده سه لات و ولاتی میسر بگر نه ده ست و به به رنامه ی خوا حوكم بكه ن ﴿و نرى فرعون و هامان و جنودهما منهم ما كانوا يحذرون﴾ وه نه وه ی كه فیرعه ون و هامان و له شكره كه یان لیی نه ترسان نیشانیان

بدھین، به لی... سهرنجام هه ر وایش بوو، وه نه م نال و گوړه یش كه تو ده یینی نه مرؤ نه وه پاشایه، سبه ینی گه دایه هه رسوننه تیکی نه گوړاوی خوایه، وه كه ده فره رموی: (وتلك الايام نداولها بين الناس) ۱۴۰/۲. فارس و روم چ ده سه لات و توانایه کیان هه بوو؟! سهریكه چو ن توزیان به ناسمانا رویش ت، مولك و سامانیان به (با) چوو، به هو ی سته می گه له كه یانه وه، دوا ی نه وانیش ده وله تیکی نیسلامی هاته جیگیان، نه وانیش زیان هه رچه نده زیان، پاشان، عوسمانلی یه كان، دواتر كاتی له نیسلامه كه یان خاوبوونه وه نه وروپا به سهریاند زال بوو.

خوا دایکی مووسای تیگه یاند چو ن مووسا لادبات:

تیجا خوا باسی به شیک له به هره كانی خو ی به سهر موسا وه كات: ﴿واوحينا إلى ام موسى ان ارضيه﴾ نیمه خستمانه دلی دایکی موسا وه كه شیر ی بدا ﴿فاذا خفت عليه فالقيه فی الیم﴾ جا كه له (موسا) ترست بوو - فیرعه ون و سیخوړه كانی پیی بزائن - بیخه ناوسند و قیكه وه و بیها و یژه ناو ده ریای (نیل) وه. (ثین عه باس) نه لی: مالی دایکی موسا له سهر ده ریای (نیل) بوو. ﴿ولاتخافي ولا تحزني﴾ وه نه ترسه و، نه غه میشت بوی ببی ﴿انا رادوه إليك﴾ چونكه به راستی نیمه نه یگیرینه وه لات و هه رخوت نه بیته دایه نی ﴿وجاعلوه من المرسلين﴾ له نایینده شدا ده یكه یں به یه کی له پیغه مبه ران نه یینرین بولای نهو سهر كه شه... به لی نه ویش سند و قیکی هی ناو موسای خسته نیو لانکیکی بچو كه وه، جابه موسا وه هه لیدایه ناو ده ریاكه وه!! ﴿فالتقطه آل فرعون ليكون لهم عدوا وحزنا﴾ تیجا داروده سته و بنه ماله و خیزانی فیرعه ون هه لیان گرته وه، تاسه رنجام بیته دورژمن و مایه ی دلنیگه رانی و خه فته و تیا چوونیان، (أضواء البیان) نه لی ت: پاش هه ولیکی زور بوم ده ركه وت كه (ل) سی (لیكون)، (ل) سی (کی) یه، واته: بو ته علیده وه نایه تی: (وما تشاؤون إلا ان یشاء الله) هه نه وه ده گه یه نی ت، چونكه به راشكاوی ده یگه یه نی ت كه ویست و ئیراده ی خوا ی بالاده سته به سهر ویست و ئیراده ی به نده دا، نه وه تا فیرعه ون

﴿وَمُكِّنْهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنَرَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ﴾ ١٦ ﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيْهِ فَإِذَا خِفْتُ عَلَيْهِ فَاَلْقِيْهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكَ وَجَاعَلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾ ٧ ﴿فَالْقِطْعَةُ مِنَ الْفِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا﴾ ٨ ﴿فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ﴾ ٨ ﴿وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرْتُ عَيْنِي لِي وَلَكَ لَا تَقْسُوهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْنَتْ حَذَرَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ ٩ ﴿فَوَدَّ أُمُّ مُوسَىٰ فِرْعَانَ كَادَتْ لِنَبْدِي بِهِ لَوْلَا أَنَّ رَبَّنَا عَلَىٰ قَلْبِهَا لَتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ ١٠ ﴿وَلَاخِيَّةَ فَصِيَّةٍ بَصُرَتْ بِهِ عَنْ جُنْبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ ١١ ﴿وَحَرَمْنَا عَلَيْهِ الْأَرْضَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَصْحُوكَ﴾ ١٢ ﴿فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِنَعْلَمَ أَنَّكَ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ ١٣ ﴿وَلَنَّا نَعْلَمُ﴾ ٢٨٦

وبنه ماله که ی نه یانه وی موسا بکه نه کوپی خو یان و سوودیان پی بگه یه نیئت (عسی ان ینفعا...) که چی خوی گه وره ویستیکی تری هیهو، دهیه وی رهگ و ریشه ی نهو دام و دهن گایه ی پی دهر بیئی!! تیبینی: شه نقیطی خاوه نی (اضواء البیان) یه کیکه له وانه ی که نکو لی بوونی (مه جان) نه کات له قورن اندا ﴿ان فرعون وهامان وجنودهما کانوا خاطئین﴾ بیگومان فیرعه ون و هامان و له شکره که یان تا وانبارو خه تا کار بوون، خه لکیکی زوریان به کوشندا بوئه وه ی دهسه لاته که یان نه روا، که چی موسایان له مالی خو یاندا گه وره کردو، دهرنجامیش هر نهو ریشه ی دهر هیئان! وهک له سووره تی (۲۵/۷۱) دا: (مما خطیئاتهم أغرقوا فادخلوا ناراً...) هاتووه، وه له سووره تی (۳۶/۶۹-۳۷) دا: (ولا طعام إلا من غسلین لا یأکله إلا الخاطئون) هاتووه، وه له سووره تی (العلق) دا هاتووه: (ناصیة کاذبة خاطئة) وه له سووره تی (یوسف) دا هاتووه: (انک کنت من الخاطئین) ﴿و قالت امراة فرعون قرة عین لی ولك﴾ به لی موسا هیئرایه به ردهستی فیرعه ون، نهویش ویستی بیکوژی، به لام خیزانه که ی فیرعه ون (خاتو ناسیه) نه یه یشت و وتی: نه م کوپه مایه ی رووناک ی چاوی من و تو یه چاو روونی که به ره ردو کمان ﴿لا تقتلوه﴾ مه یکوژن ﴿عسی ان ینفعا او نتخذہ ولد﴾ به لکو له نایینده دا سوودی بو مان هه بی، وه یان بیکه یه کوپی خو مان به باوی خانه واده ی پاشایه تی نهو سه رده مه، وه نه که یشتی مندالی نه نه بوو ﴿وهم لا یشعرون﴾ نه وان هیچ ناگاشیان لینه بوو چیده که ن دهستی قه در چونه و سه رهنجامیان چی لیدی ت به دهست موسا وه.

موسا که و ته وه دهستی فیرعه ون:

﴿واصبح فؤاد ام موسی فارغ﴾ نهو سا دلی دایکی موسا ههستی به بیئاقه تی کردو له هه مووشتی خالی بوو جگه له موسا بیر ی هیچ شتیکی لانه مابوو وهک (موجاهیدوئین عه بیاس) ده لین. ﴿ان کادت لتبدي به﴾ به راستی له وانه بوو بیدر کینی و به ناشکرا بللی نه مه کوپی منه، به تایبته نه و کاته ی که که و ته وه دهستی فیرعه ون ﴿لولا ان ربطنا علی قلبها﴾ نه گهر نی مه دلیمان ثابت و قایم نه کردایه ﴿لتکون من المؤمنین﴾ تا له وانه بیئت که بروایان به به لیئی خوا هیه، نه وه ی کاتی خو ی (انارادوه الیک) سی فهرموو ﴿وقالت لأخته قصیه﴾ به خوشکه که ی موسای وت: سو راخی بکهو به دوایدا برؤ، دهن گوباس و هه والی بزانه بوم ﴿فبصرت به عن جنب وهم لا یشعرون﴾ جا نهویش چوو بو هه وال زانیی، ئینجا زور به ژیرانه نه رو یشت و له که ناریکه وه بیئی و نه وان ههستیان نه کرد ﴿و حرمانا علیه المراضع من قبل﴾ وه له پیش ره تکر دهن وه ی بولای دایکی، گشت ژنی کمان له سه ر یاساغ کرد، نه وانیش که و تنه هه ولدان بو ی، نه و جا خوشکه که ی که زانی بو ژنی ده گهر یی مه مکی بمژی ﴿فقال هل ادلکم علی اهل بیت یکفلونه لکم﴾ زور به حه کیمانه وتی: ئایا ده تانه وی خانه واده یه کتان پی بناسیئم که نهو مناله تان بو به خیو بکات و ده سه به ری بیئت؟ ﴿وهم له ناصحون﴾ و خیرخوازو دلسوزیش بن بو ی به لی خوشکه که ی چوو بولای دایکی موسا و، هه ردوو پی که وه هاتن بو مالی فیرعه ون، دیتی واموسا نه گری، نهویش دای به دهستی دایکیه وهو، مه مکی خسته ده میه وهو گرتی و، نه وانیش دیارییه کی زوریان دایه و به موسا وه گه رایه وه بو مال، وهک نه فهرمو ی: ﴿فرددناه الی امه کی تقر عینها و لاتحزن﴾ بهو شیوه یه موسا مان گیرایه وه لای دایکی - دوا ی نهو هه موو ژان سزا ونا زاره ی دیتی - تا چاوی روشن و دلی فینک بیته وهو خه م نه خوا ﴿ولتعلم ان وعد الله حق﴾ بشزانی که به لیئی خوا هه ق و راسته ﴿ولکن اکثرهم لا یعلمون﴾ به لام زورترینی خه لک نه یانده زانی موسا ده گیرینه وه بولای دایکی.

بە دەستی موسا پیاویکی (قېتیی) کۆزرا:

بەلئ.. موسا وردە وردە پلەکانی مندالی و، لایەتی خۆی ئەبرئ و پێدەگا، وەك ئەفەرموی: ﴿**لما بلغ أشده واستوى**﴾ کاتی دواى چەندسالیك پێگەیشیت و تەن و ژیری تەواو بەهێزبوو و بەخوداهات ﴿**أتیناه حکما وعلما**﴾ ژیری و تیگەیشتن و زانیاریمان پیش پەيامبەرایەتی پێبەخشی ﴿**وكدلك نجزي المحسنين**﴾ هەر ئابەوشیوەیە پاداشی چاککاران ئەدەینەو ﴿**ودخل المدينة على حين غفلة من أهلها**﴾ موسالەکاتی خەفلەتی خەلکی شاردا خۆی کرد بە نیو شاردا. (ئین عەباس) ئەلئ: ئەودەمە کاتی نیومرۆ بوو، خەلکی هەمووی چوو بوو بۆ ئیسراحت و حەوانەو ﴿**فوجد فيها رجلين يقتتلان**﴾ دیتی دوو پیاو جەنگیانەو لەیەك ئەدەن جوولەكە و قېتیەك ﴿**هذا من شيعته وهذا من عدوه**﴾ ئەمەیان لە تايەفەو هۆزی پەیرەوانی خۆیبوو (بنی اسرائیل)، ئەویتیشیان لە دەستەى دوژمنانی بوو، لەپیاوانی فیرەون (قېتیی) یەك بوو ﴿**فاستغاث الذى من شيعته على الذى من عدوه**﴾ ئەوێ كەلەهۆز کۆمەلئ خۆیبوو هانای بۆموسا بردوو داواى یارمەتی لیکرد كە لەدەستى دوژمنەكەى رزگارى بكات ﴿**فوكزه موسى**﴾ موسا بەپەلە چوو بەهاواریەو، بە توندی مشتەكۆلەیهكى لێدا بەلكو لیکبنەو ﴿**فقضى عليه**﴾ كەچى كەوتە زەویی و كوشتی ﴿**قال هذا من عمل الشيطان**﴾ موسا پەشیمان بوووەو لەبەر خۆیەو و تئ: ئەمە كارى شەیتانە، واتە: ئەورقئەلسانم، ئەگەرنا وام لئ ئەئەدا ﴿**انه عدو مضل مبين**﴾ بەراستیی ئەو دوژمنیكى گومراکەرى ئاشکرایە ﴿**قال رب انى ظلمت نفسى فاغفرلى**﴾ موساپەشیمان بوویەو و تئ: پەرورەدگارى من! بە راستی من ستم لە خۆمکرد، ساتویش لیم ببورە و بمبەخشە ﴿**تغفر له**﴾ جاخايش لئى خوشبوو، چونكە دەست ئەنقەست لئى نەدابوو ﴿**انه هو الغفور الرحيم**﴾

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ، وَاسْتَوَىٰ ءَايَتُهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾ وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينٍ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَٰذَا مِنْ شِيعَةِ هَٰذَا وَهَٰذَا مِنْ عَدُوِّ هَٰذَا فَاسْتَغَاثَ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَزَهُ مُوسَىٰ فَقَضَىٰ عَلَيْهِ قَالَ هَٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَا لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾ قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَن أَكُونَ ظَهِيرًا لِّلْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾ فَاصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي اَسْتَصْرَفَ بِالْأَمْسِ يَصْطَرِّخُ قَالَ لَهُ مُوسَىٰ إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُّبِينٌ ﴿١٨﴾ فَلَمَّا أَن أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَّهُمَا قَالَ يَمْوَسَّىٰ أَرِيدُ أَنْ نَقْتُلَكَ كَمَا قُتِلَتْ نَفْسًا بِالْأَمْسِ إِنْ تُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمَصْلُحِينَ ﴿١٩﴾ وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَىٰ قَالَ يَمْوَسَّىٰ إِنَّكَ الْمَلَأَ يَأْتِرُونَ بِكَ لَيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَمِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢٠﴾ فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢١﴾

بەراستیی ئەوخوایە زاتیکی زۆر لیبور دەى میهربان و دلاویە ﴿**قال رب بما انعمت على**﴾ موسا و تئ: ئەى پەرورەدگار! بە حەقى چاکەت لەسەرم موەفەقم بکە ﴿**فلن اكون ظهيرا للمجرمين**﴾ ئەوسا هەرگیز نابمە پشتیوانی کافرو تاوانکاران.

موسا لەبەر قەتەلەكە ترس لینیشت:

﴿**فاصبح فى المدينة خائفا يترقب**﴾ ئەوسا ترس و بیم موسای داگرت لەوشارەدا" كە پیاوہەكى تیاكوشتبوو" دەسووپایەو و چاوەروانى دەکرد ﴿**فإذا الذى استنصره بالأمس**﴾ كۆپەر هەرئەو پیاوہى كە دوینى داواى كۆمەكى لیکرد و موسا فریای كەوت ﴿**يستصرخه**﴾ دووبارە هاواری بۆ هیئاو داواى یارمەتی لیکرد! لەگەل قېتییهكى تردا بەشەر هاتبوو، جاکاتی كە موسای چاوەرد، بە دەنگیكى بەرز هاواری لیکرد فریای بکەوئ ﴿**قال له**﴾

موسیٰ انک لغوی مبین ﴿موسا چوو به‌هاواریه‌وه وپی‌ی‌وت: به‌راستی تو به‌ناشکراپیاو یکی شهره‌نگیزو خراب ولاپریت ﴿**فلما ان اراد ان يببطش بالذی هو عدو لهما**﴾ نینجا کاتی که موسا ناچار بوو ویستی هیرش به‌ری بونه‌وی که دوزمنی همدوکیانه‌و به‌ری لی‌بگری ﴿**قال یاموسی اترید ان تقتلنی کما قتلت نفسا بالامس**﴾ که چی (به‌نی ئیسرائیل) به‌که وایزانی ده‌یه‌وی ئه‌وبکوزی، بویه وتی ئه‌ی مووسا! نایاته‌ته‌وی منیش بکوزیت هه‌روه دوینی پیاویکت کوشت ﴿**ان ترید الا ان تكون جبارا فی الارض**﴾ دیاره هه‌رنه‌ته‌وی ببیته ده‌سه‌لانداری زورداری سته‌کار له‌پروی زه‌وی‌دا، کاتی کابرای قیبتی بیستی قوزتیه‌وه، هه‌واله‌که‌ی گه‌یاند هه‌روشی فیرعه‌ون ﴿**وما ترید ان تكون من المصلحین**﴾ وه تۆناته‌وی له‌چاکسازان بیت" له‌وانه‌ی هه‌رده‌م ئیسلاح ئه‌که‌ن" ﴿**وجاء رجل من اقصى المدينة یسعی**﴾ دوا‌ی ماوه‌یه‌ک پیاویک له‌په‌رگه‌ی

شاره‌وه به‌هه‌له‌ده‌وان هات وخوی گه‌یاند هه‌روشی ﴿**قال یا موسیٰ ان الملائاترون بک لیقتلوك**﴾ و وتی: موسا! وش یاربه! به‌راس تیی پیاوه‌ناوداری ده‌سه‌لانداریه‌کانی "فیرعه‌ون" دانیش‌توون وقسه‌ده‌که‌ن بۆکوشندی تو ﴿**فاخرج انی لک من الناصحین**﴾ ده‌سا له‌شار ده‌رجو، چوون من له‌دلسۆزانم بۆتو، له‌گیم بکه.

مووسا ده‌گاته مه‌دیهن و په‌زی دوو کیژه که ناو ده‌دات:

﴿**فخرج منها خائفا یترب**﴾ ئه‌وجا موسا ده‌ست به‌جی به‌ترسه‌وه له‌شارده‌رچوو، چاوه‌پوانیش بوو که شتی روویدات بویه به‌نیگه‌رانی‌هه‌ر به‌ولاوبه‌ولای خویدا ده‌پروانی ﴿**قال رب نجنی من القوم الظالمین**﴾ وتی: په‌ره‌ردگاری من له‌وخه‌لکه سته‌مکارانه‌ رزگارم که ﴿**وما توجه تلقاء مدين**﴾ جا کاتی مووسا شاره‌که‌ی به‌جیه‌نیش و، به‌ره‌و شاری مه‌دیهن رووی نا، خو‌شحال بوو ﴿**قال عسی رب ان یهدینى سواء السبیل**﴾ زۆر به‌سۆزه‌وه وتی: ئومیده‌وارم که په‌ره‌ردگارم رینموونیم بکات بۆ پاسته‌ری.

﴿**وَلَمَّا تَوَجَّهَ تَلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَىٰ رَبِّي أَن يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ**﴾ ﴿٢٢﴾ ﴿**وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِنَ النَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ**﴾ ﴿٢٣﴾ ﴿**قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّىٰ يُصْدِرَ الرِّعَاءُ وَأُبُونَا شَيْخَ كَبِيرٍ**﴾ ﴿٢٤﴾ ﴿**فَسَقَىٰ لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّىٰ إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لَمَّا أَتَيْتُكَ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ**﴾ ﴿٢٥﴾ ﴿**فَجَاءَهُ أَحَدُهُمَا تَمْشِي عَلَىٰ اسْتِحْيَاءٍ قَالَتْ إِنَّكِ أَبِی دَعُوكَ لِجَزْءٍ مِّنْ أَجْرٍ مَا سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ**﴾ ﴿٢٦﴾ ﴿**قَالَتْ أَحَدُهُمَا بِتَابَتِ اسْتِجْرَاءُكِ خَيْرٌ مِّنْ اسْتِجْرَاءِ الْقَوْمِ الْأَمِينِ**﴾ ﴿٢٧﴾ ﴿**قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ نَمُنَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَسْقِيَكَ سِجْدُتُ إِن شَاءَ اللَّهُ مِنْ الصَّلَاحِينَ**﴾ ﴿٢٨﴾ ﴿**قَالَ ذَٰلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجْلَيْنِ فَضِبْتَ فَلَا عُدُوتَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ**﴾ ﴿٢٩﴾

فلما تقي

٢٨٨

شیاوی باسه‌نیوان (میسر) و (مه‌دیهن) هه‌شت رۆژه‌ری بوو و، خواش باشت‌ترین چاودیری کرد ﴿**ولما ورد ماء مدين وجد عليه أمة من الناس يسقون**﴾ هه‌ر که موسا گه‌یشته شاری (مه‌دیهن) وچوو هه‌رنه‌وه‌که‌ی، "ئه‌وناوه‌ی که مه‌پومالآت ئاوی ئی ئه‌خواردوه‌" خه‌لکی دی و ناژه‌له‌کانیان ئاوده‌ده‌ن ﴿**ووجد من دونهم امرأتين تذودان**﴾ له‌نزکیانه‌وه‌ دووئافره‌تی دی که په‌زه‌کانیان دور ده‌خه‌نه‌وه ﴿**قال ما خطبكما**﴾ پینی وتن: ئیشتان چیه، بۆ په‌زه‌کانتان ئاوا ناده‌ن؟ ﴿**قالتا لا نسقي حتى يصدر الرعاء**﴾ وتیان: ئیمه مه‌ره‌کانی خو‌مان ئاوا ناده‌ن تا شوانه‌کان مه‌ره‌کانی خو‌یان ئاوا نه‌ده‌ن و نه‌پۆنه‌ دواوه ئه‌وجا ئیمه‌ش دیین، چونکه نامانه‌وی عه‌زیه‌تی خه‌لکی بده‌ن و تیکه‌لی پیاوان بیه‌ن ﴿**وابونا شيخ كبير**﴾ باوکیشمان پیره مه‌ردیکی به‌سالآچوووه، ته‌مه‌نی گه‌وره‌یه‌و، "توانای نییه بۆخوی مه‌ره‌کان ئاوبدا، بویه ئیمه خو‌مان به‌ناچارایی هاتووینه‌ته ئه‌م مه‌یدانه‌وه" ئه‌وه ده‌نگوباس وه‌هوالی ئیمه‌یه ﴿**وما ترید ان تكون من المصلحین**﴾

فسق‌الهما ثم تولی الی الظل ﴿ ٢٥ 〉 ئینجا موسا مەردانە ئاوی بۆھە لێنجان و مەپەکانی بۆئاودان، پاشان دوور کەوتەو و چوو بە بن سێبەری دارێ بەجەسیتەو، وە زۆریشی برسی بوو ﴿ **فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لَمَّا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ** 〉 جا وتی: ئەو پەرەردگاری من! بەراستی من ئاتاجی ھەر خێرو چاکەیکەم (مال و سامان و خواردن) کەبۆم بنیتری، (عەتا) ئەلی: ژنەکان بیستییان چی وت! ﴿ **فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ** 〉 جادوای تاویک یەکی لەو دووانە ھات بۆلای موسا کەبە ئەوپەری ھەیاوشەرمەو دەرۆشت بەرپیدا، پاش گەرانەوھیان بۆلای باوکیان و، گێرانیوھە بەسەرھاتەکەیان بۆی، ئەویش بەیەکیکیانی وت: بێر بانگیبکە ئینجا ئەوھیان ھات بەدوای موسادا، زۆر بەشەرم ئەروشت، واتە سیفەتی ئەخلاق و داوین پاک و نەفس بەرزی پێو دیاربوو ﴿ **قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا** 〉 کەگەیشتەلای پێیگوت: بێگومان باوکم بانگت ئەکات و بۆئەوھە پاداش و کرێی ئاودانی مەردکان - کە بۆئیمەت ئاودان - بداتەو ﴿ **فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقِصَصَ** 〉 ئینجا کاتی موسا ھاتە لای باوکیان و ھەموو بەسەرھاتەکە خۆی بۆگێرایوھە ﴿ **قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ** 〉 وتی: مەترسە ئیتەر تۆ وای لەشاریکی ھێمندا و لەگەڵ ستەمکاران فیرەن و تاقمەکی رزگارت بوو ﴿ **قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَا أَبْتَ اسْتَاجِرْهُ** 〉 یەکی لەکچەکان وتی: بابە! بە کرێی بگرە بۆ خزمەت و لەو پەندانی مەردکان ﴿ **إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرَ الثَّوِيَّ الْقَوِيَّ الْأَمِينُ** 〉 بەراستی چاکترین رەنجەر کە تۆ بەکرێی بگریت، دەبی دوو سیفەتی تیا بێت:

یەکەم: بەھێزو بەتوانا بێت بۆپاراستنی ئازەلەکان. دووھ: ئەمەن و دەس پاک و جینی باوەرپێت "خیانەت لە ئەنجامدانی ئێشەکانیدا نەکا. (ئێبەن کەسیر) ئەلی: باوکیان وتی: چۆن ئەزانی ئەوپیاو ئەو دوو سیفەتە تیا بە؟ کچەکە وتی: چاوم لێبوو کە بەتەنھا خۆی بەردی سەریرەکی لابرد، لەکاتیکی بە دەپیاو لائەنەچوو، کاتیکیش چووم بە دوایا بۆ شارەزاکردنی، لەکاتی گەرانەوھدا پێشی کەوتم بۆشارەزایی، کەچی وتی: لە پشت سەرمەو وەرە، ھەر کاتیکیش رێگەکەم ھەلەکرد ناگادارم بکەو، سەرنجم دا چاوی بەرز نەکردو و تەماشای نەکردم ﴿ **٢٧** 〉

قال إني أريد أن أتحدثك إحدى ابنتي هاتين ﴿ ٢٨ 〉 کاتی کچەکە ئەو دوو سیفەتە تیا گێرایوھە، کەوتە دلی باوکیوھە کە کچیکیانی ئی مارە بکات، بۆیە وتی: موسا! من دەمەوی یەکی لەم دوو کچانەمت ئی مارە بکەم ﴿ **عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَانِي حَجَّ** 〉 بەو شەرتە ھەشت سال کارم بۆبکەیت و مەپەکانم بۆ بەخیو بکەیت ﴿ **فَإِنْ اتَّعَمْتُ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ** 〉 خۆ ئەگەر دە ئیش و کارم بۆ بکەیت ئەو چاکەو پیاوھتی خۆتە، ئەگینا تۆ تەنھا ھەشت سالت لە سەرە ﴿ **وَمَا أَرِيدُ أَنْ أُشِيقَ عَلَيْكَ** 〉 وە من نامەوێت زۆرت بۆ بێنم و بارت لەسەرگران بکەم و بتخەمە ناو زەحمەت ﴿ **سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ** 〉 ئەگەر خوا بیەوی زوو دەزانی من قسە ی خۆم بەجی دینم و تۆیش لە چاکانم دەبینیتەو، چەندە جوانە.. باوک پیاوی باش دیاریی بکات بۆ کچی خۆی، وەک (شوعەیب و عومەری کوری خەتتاب)، وەیان ئافەرەتی داناو ژیر، خۆی بکاتە ھاوسەری پیاوی موسلمان و پاک، (عوتبە) ئەلی: ئیمە لەلای پیغەمبەردا بووین ﷺ ئەم (طسم)ی خویندەوھە تاگەیشتە داستانەکی موسا و فەرمووی: (بەراستی موسا ھەشت سال - یان دەسال - پەنج بەری کرد لەبەر پاراستنی عەرەتی لە (زینا) و، تێرکردنی زکی! / ٨١٧. ﴿ **٢٨** 〉 **قال ذلك بيني وبينك** 〉 بۆیە وتی: دەباشە، ئەو بپاریک بێت لەنیوان من و تۆدا ھەشت سال شوانی من و، مارەکردنی کچەکەش لەتوھە ﴿ **أَيُّهَا الْأَجْلِينَ قَضَيْتَ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ** 〉 ئەوکاتەیش ئارەزووی خۆم ھەراکامێک لەو دووانە - ھەشت سالەکە، یان دەسال - راپەراندو جیبەجیم کرد، نابێ ھیچ ستەمیکم ئی بکریت ﴿ **وَاللَّهُ عَلَيَّ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ** 〉 خۆی گەرە وەکیل و بەناگایە بەرامبەر بەوھە کە ئەیلێن. راقەکەرانی قورئان سەبارەت بەدیاریکردنی ئەو پیرە گەرەییە قسەیان جیاوازی نایا

شوعه یب په یامبه ره؟ یان که سیکی دیکه یه؟ بو ده ست نیشان کردنه که ی زور به یان ده لئین: شوعه یب په یامبه ره، هندیکی دیکه یان ده لئین: برزای شوعه یب بووه، رایه کی تر ده لئیت: هیچ په یوه ندیبه کی به ووه نه بووه. سهیری ته فسیری (ئین که سیر) بکه. (عبدالوهاب النجار) یش نه لئیت: گه لی جار ویستوومه بلیم: نهو پیره گوره یه شوعه یبی په یامبه ره به لام ده تر سام له قیامه تدا یه خه م بگری و بمبا بو دادگایی لای خوی کار جوان و بلی: په روه ردگاری من! له مه پیرسه بوچی منی کرده نهو که سه که موسای کرده رهنجه ر و به کری گرت! دیاره خو من نه نوم، وه نه له کاتی نه ویشدا بووم. (قصص الانبیاء / ۲۰۴). ﴿**فلما قضی موسی الاجل**﴾ جاکاتی موسا ماوه دیاریکراوی خوی راپه راندو ته وای کرد، ئین عه بباس ده لی: له باتی هه شت ساله که ده ساله که ی بو ته واکرد، هر ناوبرا و نه لی:

پیغه مبه ر ﷺ فره مووی: ((سألت جبریل: ای الاجلین قضی موسی؟ قال: اتمهما واکملهما)) واته: له جبریل پرسى: شاخو موسا کامیانی له و دو و ماوه یه برده سه ری؟ وتی: ته واک باشه که یان! واته: ده ساله که. ته به ری. ﴿**وسار بأهله**﴾ ئیتر له گه ل ژنه که یدا مه دیه نیان به جی هیشت و پیگه یان گرت به ر و ری، وشه ویکی زورتاریک و باراناویان نه و که بوو، ده رهنجام وه (ئین عه بباس) نه لی ریگه که یان هه له کرد ﴿**آنس من جانب الطور نارا**﴾ له لای کیوی توردا ناگر (نور) یکی چا و کرد ﴿**قال لأهله امکنوا إني آنست نارا**﴾ به ژنه که ی خوی گو: ئیوه لی ره بمیننه وه من تر ووسکایی ناگریکی شوله دار ده بینم ﴿**على آتیکم منها بخبر او جذوة من النار**﴾ به شکو له لای نهو ناگره وه هه وایک له باره ی ریگه که وه یان سه ره بزوتیکی ناگرتان بو بینم ﴿**لعلکم تصطلون**﴾ به لکو خوتانی پیگه رم بکه نه وه ﴿**فلما اتاها نودی من شاطی الواد الايمن فی البقعة المبارکة من الشجرة**﴾ جا کاتی موسا هاته نزیک ناگره که وه، سهیره نکات ناگرندی به، به لکو (نور) یکه، نه و جا له لای راستی گه لیه که وه له شوی نه

﴿**فلما قضی موسی الاجل وسار بأهله**﴾ انس من جانب الطور نارا قال لأهله امکنوا إني آنست نارا لعلی آتیکم منها بخبر او جذوة من النار لعلکم تصطلون ﴿**(۲۱)**﴾ فلما اتاها نودی من شاطی الواد الايمن فی البقعة المبارکة من الشجرة أن یموسی إني أنا الله ربکم ﴿**(۲۲)**﴾ وأن ألق عصاک فلما رآها تهتز رکاتها جان ولی مدبرا ولم یعقب یموسی أقبل ولا تخف إنک من الأمنین ﴿**(۲۳)**﴾ أسک بذک فی جیبک تخرج بیضاء من غیر سوء وأطمع إلیک جناحک من الرهب فذاک برهنا من ربک إلی فرعون وملایه إنیهم کانوا قوماً فسیقین ﴿**(۲۴)**﴾ قال رب إني قتلت منهم نفساً فأخاف أن یقتلون ﴿**(۲۵)**﴾ وأخی هرؤث هو أفصح منی لساناً فأرسله معی ردأ یصدق فی إني أخاف أن یکذبون ﴿**(۲۶)**﴾ قال سنشد عضدک بأخیک وتجعل لکما سلطاناً فلا یصلون إلیکما یایننا أنما ومن أتبعکما الغلبون ﴿**(۲۷)**﴾

پیروژه که ده له داره که وه، له لایه ن په روه ردگاره وه بانگی لیکرا: ﴿**ان یاموسی انی انا الله رب العالمین**﴾ نه ی موسا! به راستی من هه رخودی خو م (الله) م، په روه ردگاری هه مووجیهانه کانم، له سووره ی (نهمل) یشدا نهم نور و بانگ لیکردنه که می باسکراوه خوا نه یه وی موسا ناماده و ته یار بکات و بینیری بولای فیرعون ﴿**وان الق عصاک**﴾ ده دار ده سته که شت فریده ﴿**فلما راها تهتز کاتها جان ولی مدبرا ولم یعقب**﴾ هه رکه موسا فرییدا دیتی که زور به خیرایی و به په له و تیژ وه تیره ماریک ده بزوی و ده جوولی، ئیتر تر سا و پشستی لیله لکردولای نه کرد به لایه وه، (سید قطب) نه لئیت: موسا که به فره مانی خوا دارده سته که ی فریدا... کتوپر نه بیته نه و نه ژدیها سه رسو پهی نه ره دار و به رد قوت نه دات، دیاره نهمه رو و داویکی سه مه ره یه و موساش پشتر هیچ ناماده بوونیکی بو ی نیه، بویه نا بهوشیوه یه وه سروشستی گشت ناده میزادی که هه رشتیکی ناوا ببینی ده ترسی. ﴿**یاموسی اقبل ولا تخف إنک من**

الامنین ﴿خوای هیوری نه کاته وه بانگی نه کات: نهی موسا به ره و روی من و ره و مه ترسه، چونکه تو له وانه یت که بی باکن و هه رده له نه ماندان و له هیچ شتی ترسیان نیه﴾ **﴿۳۳﴾ اسلك يدك في جيبك تخرج بيضاء من غير سوء** ده ستیشت بخه ره بن باخه لته وه و بیینه دهر وه، نهوسا ده بیینی به سپیه تی و جوان و بی هیچ عه بیی که دیته دهر **﴿واضم إليك جناحك من الرهب﴾** خوای گه وره نهیه وی ترسه که ی بنیشیتته وه، بویه نه فهرموی: ده ستت بخه ره سه رسنگ و سه ردلت، بونه وهی ترسه که ت نه مینئ واده رنه که وهی ده ست خستنه سه ردل له کاتی ترسا نه بیته مایه ی هیور بوونه وه و نه مانی ترس و له رز وه ک ثین عه باس نه لی. **﴿فذا نك برهانان من ربك﴾** جا نه و "عه صاو ده ستیه" دوو مو عجزه من له لایه ن په روه ردگار ته وه **﴿لی فرعون وملایه﴾** تا ببته به لگه ی راستیت، کاتی نه رویت بولای فیرعه ون و کومه لانی دهر و به ری **﴿انهم كانوا قوما فاسقین﴾**

چونکه نه وانه گه لیکی له سنوور دهر چوو و یاخی بووه وه.

هاروونیش بوویه پیغه مبهرو له گهل موسا چوونه لای

فیرعه ون:

﴿۳۴﴾ قال رب انی قتلت منهم نفسا فاخاف ان يقتلون﴾

موسا وتی: په روه ردگاری من! تو نه فهرموی برو بولایان و له هه مان کاتدا خویششت چاک نه زانیت که من پیایو یکم لی کوشتون بیگومان نه و رقیان هه ره له لایه نه ترسم بمکوژن، ئیتر نه توانم په یامه که م رابگه یه نم، واته: با به ته نیا نه رویم **﴿۳۵﴾ واخی هارون هو افصح منی لسانا﴾** هاروونی برام له من زمان پاراوتره **﴿فارسله معی ردءا یصدقنی﴾** له گه لم بنیره تا ببی به کومه کم و وته کانی منیان پی بسه لمینئ **﴿انی اخاف ان یکذبون﴾** چونکه نه ترسم بروام پی نه که ن و به درویم بخه نه وه **﴿۳۶﴾ قال سنشد عضدک بأخیک ونجعل لکما سلطانا﴾** خوایش وه لامی دایه وه و فهرموی: پشت و بازووی تو به هاروونی برات به هیز نه که یین و ده سه لاتیکتان نه ده ینئ **﴿فلا یصلون الیکما﴾** ئیتر به هیچ شیوه یه که

فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَى بِآيَاتِنَا يَنْذِبُ قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّفْتَرٍ وَمَا سَعَيْنَا بِهِ ذَاتِ بَأْسٍ إِنَّا الْأَوَّلِينَ ﴿٣٤﴾ وَقَالَ مُوسَى رَبِّي أَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدَى مِنْ عِنْدِهِ وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٣٥﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَأْتِيهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي فَأَوْقِدْ لِي يَهْدِيْنِي عَلَى الطَّيْنِ فَاجْعَلْ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَطْلُعُ إِلَى إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٣٦﴾ وَاسْتَكَبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا أَنَّهُم إِلَهَانَا لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣٧﴾ فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ فَاظْلُرْ كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٣٨﴾ وَجَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَذُوقُونَ إِلَى الْآخِرَةِ نَوْمًا وَلَيْسَ لَهُمْ مُوَسِّسُونَ ﴿٣٩﴾ وَاتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ ﴿٤٠﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَى بَصَائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤١﴾ وَمَا تَنْتَظِرُ

ده ستیان نه تانگاتی **﴿بآياتنا انتما ومن اتبعكمما الغالبون﴾** به نایه ته کا نامه وه برون ئیوه وه نه وهی شوینتان ده که وی زال ده بن **﴿۳۷﴾ فلما جاءهم موسى بآياتنا بينات﴾** جا کاتی موسا به نایه ت و به لگه روونه کا نامه وه هاته لای فیرعه ون و تا قمه که ی **﴿قالوا ما هذا إلا سحر مفتري﴾** له باتی نه وهی ملکه چ بن.. وتیان: نه مکاره هه رجاد وویه کی هه لبه ستراوه و، هیچ شتیکی تر نیه **﴿وما سمعنا بهذا فی آباءنا الأولین﴾** له باووبا پیره پیشیننه کانیشمان شتیوامان نه بیستوه، واته: یه که خواپه رستی، ئیستا و موسا داوای نه کات **﴿وقال موسى ربی اعلم بمن جاء بالهدی من عنده ومن تكون له عاقبة الدار﴾** موسا وتی: په رور دگارم له هه مووکه س چاکتر به حالی نه وکه سه ده زانیت که له لای نه وه وه به رینماییه وه هاتوه وه کی پاشه روژی چاکی بو ده بیت **﴿انه لا یفلح الظالمون﴾** به راستی سته مکاران هه رگیز به اختیار نابن.

وه حیى و سروشمان بۆ کردییت که یئدارو هۆشیاریان بکه‌یتوه **﴿وما كنت تأویا فی اهل مدین تتلوا علیهم آیاتنا﴾** وه توهیچ کات له ناوخه‌لکی شاری مه‌دیهندا نه‌بوویت ئایه‌ته‌کانی ئیمه‌یان به‌سهره‌ ئه‌خوینیته‌وه و تا بلّین: له‌وانه‌وه هه‌والی موسا وهرده‌گری و بۆمانی ده‌گیڕیته‌وه **﴿ولکنا کنا مرسلین﴾** وه به‌لام ئیمه‌ پیغه‌مبه‌رانمان ناردوه، توشمان بۆ ناوخه‌لکی مه‌که‌که‌ ناردو، ئه‌و ده‌نگ و باس و هه‌والانه‌مان پیدایت بۆیان ده‌گیڕیته‌وه **﴿وما كنت بجانب الطور إذ نادینا﴾** وه‌تۆ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ته‌نیشتی کیوی توریشدا نه‌بوویت کاتی که موسامان بانگ کردو قسه‌مان له‌گه‌ل کرد **﴿ولکن رحمة من ربک﴾** به‌لام ئه‌مه‌ش هه‌ر میهره‌بانیی و به‌زه‌ییه‌که‌ بوو له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگارته‌وه که تۆمان ئی ناگدار کردی **﴿لتنذر قوما ما اتاهم من نذیر من قبلک﴾** تا گه‌لیک واته: هۆزه‌ قوره‌یش یئدار بکه‌یته‌وه بیاترسینیت که‌له‌ پێش تۆوه‌ هیچ ترسینه‌ریکیان نه‌هات بوو **﴿لعلهم یتذکرون﴾** به‌لکو بیربکه‌نه‌وه‌ ئامۆزگاری وهریگرن، مه‌به‌ست ماوه‌ی نیوان عیسا و موحه‌مه‌ده (علیهما الصلاة و السلام)، که نزیکه‌ی (۶۰۰) سال بوو **﴿و لولا ان تصیبه‌هم مصیبة بما قدمت ایدیهم﴾** خوئه‌گه‌ر له‌ به‌ر ئه‌وه‌ نه‌با که توه‌شی به‌لّو دهردیگ بووبان به‌هۆی ئه‌و کرده‌وانه‌ی کردوونیان (پێش هاتنی تۆ) **﴿فیقولوا ربنا لولا ارسلت إلینا رسولا﴾** ئه‌وجا بلّین په‌روه‌ردگاری ئیمه‌! بۆچی پێش ئه‌م سزایه‌ په‌یامبه‌ریکت بۆ نه‌ناردین تا **﴿فنتبع آیاتک و نکون من المؤمنین﴾** تا په‌یره‌وی له‌ ئایه‌ته‌کانت بکه‌ین و له‌ریزی بروادارانیشتا بووینایه، واته: تۆمان نارد له‌یان تا بیانوو و هیچ قسه‌یه‌کیان نه‌میئی.

عینادی خوانه‌ناسان:

﴿۴۸﴾ فلما جاءهم الحق من عندنا﴾ جا کاتیگ که‌ئهم هه‌ق و راستیه‌یان بۆهات له‌لایه‌ن ئیمه‌وه، واته: کاتی پیغه‌مبه‌ر ﷺ موحه‌مه‌دیان بۆهات به‌ قورئانه‌وه **﴿قالوا لولا اوتی مثل ما اوتی موسی﴾** وتیان: بۆچی نه‌درا به‌ ئه‌و چه‌شنی ئه‌وه‌ی درا به‌ موسا له‌ موعجیزات **﴿اولم یکفروا بما اوتی موسی من قبل﴾** ئایا ئه‌وانه‌ له‌پێش تۆوه‌ بی‌بروانه‌بوون به‌وه‌ی که‌به‌موسا(عیسا) درا! **﴿قالوا سحران تظاهرا﴾** وتیشیان: ئه‌م دوانه‌ -قورئان و ته‌ورات- دوو جادوون په‌یدابوون و هه‌ردوو پشتگیری یه‌که‌تر ئه‌که‌ن قورئان ددان ئه‌نیت به‌ته‌وراتدا، ئه‌مه‌یش ددان ئه‌نیت به‌ودا، ئیتر له‌راستی‌یه‌وه‌ زۆردوورن **﴿وقالوا إنا بکل کافرون﴾** وتیشیان ئیمه‌ باوه‌رمان به‌هیچ کامیان (ته‌ورات) و (قورئان) نه‌ **﴿قل فاتوا بکتاب من عند الله﴾** له‌ وه‌لامیاندا پێیان بلّی: ئیوه‌ نامه‌یه‌کی‌تر بێجگه‌ له‌ ته‌ورات و قورئان له‌لایه‌ن خواوه‌ بێنن **﴿هو امدی منهما اتبعه‌ إن کنتم صادقین﴾** که له‌ هه‌ردووکیان باشتەر ریگه‌نیشان بدا، ئه‌وجا منیش په‌یره‌وی لی‌ده‌که‌م ئه‌گه‌ر راست ئه‌که‌ن ئه‌ودووانه‌ جادوون **﴿فإن لم یتجبوا لک فاعلم انما یتبعون اهواءهم﴾** خوئه‌گه‌ر وه‌لامیان نه‌دایته‌وه‌ نه‌یانتوانی نامه‌یه‌کی‌تر بێنن ئه‌وه‌ بزانه‌ که ئه‌وانه‌ هه‌ر په‌یره‌وی له‌ ئاره‌زووی خوێان ئه‌که‌ن **﴿ومن اضل ممن اتبع هواه‌ بغیر هدی من الله﴾** چ که‌سی گومرا‌تره‌ له‌و که‌سه‌ی په‌یره‌وی هه‌واو ئاره‌زووی خوێ کردوه، بی ئه‌وه‌ی هیچ رینۆینیکی له‌خواوه‌ هه‌بی... **﴿إن الله لا یهدی القوم الظالمین﴾** به‌راستی خواش رینۆینی گه‌ل سته‌مکاران ناکات **﴿۴۹﴾ ولقد وصلنا لهم القول﴾** به‌راستی په‌یامی قورئانمان یه‌که‌ له‌دوای یه‌که‌ پیگه‌یان‌دوون هه‌ندیکی له‌ شوین هون‌دیکی **﴿لعلهم یتذکرون﴾** به‌شکو بیر بکه‌نه‌وه‌ ئامۆزگاری وهریگرن.

خاوه‌ن نامه‌کان لییان موسلمان ده‌بی:

﴿۴۲﴾ الذین آتیناهم الکتاب من قبله﴾ ئه‌و که‌سانه‌ی که له‌پێش قورئاندا نامه‌ی (ته‌ورات و ئینجیل)مان پی به‌خشین **﴿هم به‌ یؤمنون﴾** هه‌یانه‌ باوه‌ر به‌ موحه‌مه‌د ﷺ ده‌ینیت، چونکه له‌نامه‌کانیدا باسی خوێ و ئه‌م ئایینه‌ تازه‌یه‌ی هاتوه **﴿واذا یتلی علیهم قالوا آمنا به﴾** هه‌رکاتیکش قورئانیان بۆخوینریته‌وه‌ خیرا ئه‌لین: برومان

يَهِنَا ﴿إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَا﴾ به راستی نه و هه قهیه له لایه ن په روه ردگارمانه وه پیمان راگه یه نراوه ﴿إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ﴾ که ئیمه پینش نه ویش که بیته خواری هه رملکه چ و موسلمان بووین ﴿^{۴۱} أَوَلَيْكَ يَؤْتُونَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا﴾ نا نه وانه به هوئی نارامیی و خوگرییانه وه دوو جار پاداشت دهرینه وه ﴿وَيَذَرُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ﴾ وه به چاکهش به ره ره لستی کاری خراپه ده کن ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ﴾ و له ویش پیمان به خشییون، ده به خشن ﴿و إِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ﴾ هه رکه قسه ی بیهوده ده بیسن، و روی لیوهر ده گپن ﴿وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ﴾ به نه فامان ده لین: کارو کرده وی خو مان بو خو مان و، کارو کرده وی ئیوه ویش بوخوتان ﴿سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا تَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ﴾ سلواتان له سه ریبت، ئیمه نامانه وی به گژ نه زانانا بروین و، راو بوچوونی نه وانمان نیه دیاره

مه به ست به م سلاره، سلایوی دور که و تنه وه یه لیان، نه که سلایوی خو شه و یه سستی و نزیک بوونه وه. نزیکه ی (۲۰) که سی له گا وره کانی (هه به شه) هاتنه لای پیغه مبه رو ﷺ پیکه وه له مزگه و تدا، دانیشتن، چ قسه و پرسیارکیان هه بوو کردیان، پاشان بانگی کردن بولای ئیسلام و هندی قورنای بوخویندنه وه نه و جا زور گریان، پاشان موسلمان بوون، جاکاتی که هه ستان (نه بووجه هل) یان پیگهی و، هندی قسه ی هه له و بی جیی له گه ل کردن له خه م و خه قه تی نه وه که برویان هیناوه، نه وانیش وتیان: ((سلام علیکم لانجاهلکم، لنا مانحن علیه ولکم ما انتم علیه)) ئینجا نایه تی: (الذین آتیانهم الکتاب... لا تبتغی الجاهلین) هاته خواری. ته فسیری (ئین که سیر).

پیغه مبه ریش ﷺ بئ لیزنی خوا رینمایی که سی پیناکریت: ﴿^{۴۲} إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ﴾ بیگومان تونا توانی نه ی پیغه مبه ر ﷺ که سی بخه یته سه ر ری راست و بروا هینان که بوخوت خوشت بوئ هه رچه نده هه ول و ته قالای له گه ل بدهیت ﴿وَلَكِنْ اللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ به لام خوا رینمایی

وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَذْكُرُونَ ﴿٤١﴾ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ ﴿٤٢﴾ وَإِذَا بَلَغَ الْإِنْسَانُ أَمْلًا نَبَاهُ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِ إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ ﴿٤٣﴾ أُولَئِكَ يُؤْتُونَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَيَذَرُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٤٤﴾ وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا تَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ ﴿٤٥﴾ إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٤٦﴾ وَقَالُوا إِنَّا نَتَّبِعُ الْهُدَى مَعَكَ نَخْطِفُ مِنْ أَرْضِنَا أَوْ لَمْ نُمْكِنْ لَهُمْ حَرَمًا أَمَّا حِجَّتِي إِلَيْهِ نَمُرُّ كُلَّ شَيْءٍ رِزْقًا مِنْ لَدُنَّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٧﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِكَ بِطَرَفِ مَعِيشَةٍ أَفَلَا تَسْكُنُ مِنْ بَعْدِهِ إِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ ﴿٤٨﴾ وَمَا كَانَ رِزْقُ مَهْلِكٍ الْقُرَى حَتَّى يَبْعَثَ فِي أُمَمٍ رَسُولًا يَلُوا عَلَيْهِمْ أَئِنَّا لَمَّا كُنَّا مَهْلِكِي الْقُرَى ۚ إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ ﴿٤٩﴾

هه رکه سی خوئی بیه وی ده کا ﴿و هو اعلم بالمهتدين﴾ خویشی زاناره به وانه که ریبازی هیدایهت ده گرن، نه و خوئی نه زانی کی شایسته ی هیدایه ته و ناماده یی تیدایه. نه م راستیه له گه ئی نایه تدا روون کراوه ته وه، له وانه: فه رمایشتی (إن تحرص على هداهم فإن الله لا يهدي من يضل...) وه فه رمایشتی: (ومن يرد الله فتنته فلن تملك له من الله شيئا أولئك الذين لم يرد الله أن يظهر قلوبهم...) ئیمامی (بوخاری) و (موسلیم) یش نه لین: نه م نایه ته سه باره ت به (نه بو تالیب) هاتوه، نه وه بوو په یامبه ر ﷺ زور داوای لیکرد بروا بیئی و، هه ولیکی زویشی له گه لدا، به لام بی که لک بوو و هه ر بروای نه هینا! جا خوای گه وره یش نه و نایه ته ی به گوئی په یامبه را دا ﷺ ﴿^{۴۷} وَقَالُوا إِنَّا نَتَّبِعُ الْهُدَى مَعَكَ نَخْطِفُ مِنْ أَرْضِنَا﴾ بت په رسته کانی مه کهه وتیان: نه گهر په پره وی له دینه که ی تو بکه ین نه و له سه ر نه م زه ویی و ناوچه ی خو مانه دا دهر فیترین ﴿أَوْ لَمْ نُمْكِنْ لَهُمْ حَرَمًا أَمَّا﴾ نه دی ئیمه نه وانمان له هه رمیکی هیمن و نارامدا جی

نه کرد و ته وه له م کاتی بی برواییه یاندا ئیدی ئەگەر شوین ئاینی موحه مه د ﷺ بکهون چۆن ده فرتنرین ﴿ **یجیسی الیه** **ثمرات کل شی رزقا من لدنا** ﴾ جۆره ها به رووبوومی بۆ کو ئەکریت ته وه بوئی ئەمینری، ئەوه هه مویشی رزق و رۆزییه له لایه ن ئیمه وه له و جیگا بی دهرامه ته دا بۆیان دیت ﴿ **ولکن اکثرهم لا یعلمون** ﴾ به لام زۆربه یان ئەم راستیی ه نازانن. پاش ه اتنی پیغه به رانی ش گوند گه لیک به قهر چوون:

﴿ **وكم اهلکنا من قرية بطرت معیشتها** ﴾ ئەمانه په ند وهر ناگرن له چاره نووسی گه لانی تر، ئەگه رنا شارو ئاواپی ه کی زۆرمان له ناو برد، که له بهر زۆری رزق و رۆزی مه ست و سه رخۆش ببوون ﴿ **فقتلک مساکنهم لم تسکن من بعدهم الا قليلا** ﴾ ئەمه ش خانو به ره کانیانه به ویرانی ماوه ته وه له دوا ی تیا چوونی شیان کاتیکی که م نه بی که سی

له وئ نیشته جئ نه بووه ﴿ **وکننا نحن الوارثین** ﴾ هه ر ئیمه خۆمان بووینه میرا تگریان چونکه که سیان نه ما ﴿ **وما کان ربک مهلک القرى** ﴾ په ره وردگاری تو به ناهه ق شارو گونده کانی ویران نه کردوون ﴿ **حتى یبعث فی امها رسولا یتلوا علیهم آیاتنا** ﴾ هه تا له گه وه ره دییه که یاندا په یام به ریکی ده نارد، ئایه ته کانی ئیمه یان به سه را بخوینی ته وه ﴿ **وما کننا مهلکی القرى الا واملها ظالمون** ﴾ هه رگیز ئیمه به ناهه ق ئاواپی ه کانمان کاول نه کردوون، مه گه ر خه لکه که ی دهستیان دابی ته سه ته مکاری، واته: مه گه ر کاتی په یام به رانمان بۆناردین و به گوئیان نه کردین.

دنیا ویستان و دۆستانی قیامه ت:

﴿ **وما اوتیتم من شی فمتاع الحیاة الدنیا وزینتها** ﴾ وه هه ر شتی کتان پی به خه شراوه له مال و ژن و مندال و کالو خو شیی و جوانیی ژیا نی ئەم دونیا یه وه ده روا (وما عند الله خیر و ابقی) وه ئەوه ی لای خوا یه چاک تر و ماوه دار تره بو تان ﴿ **افلا تعقلون** ﴾ ده ئایا له وه ش تینا گه ن و ژیر نا بن؟! ﴿ **افمن وعدناه وعدا حسنا فهو لاقیه** ﴾ ئایا ئەوه که سه ی به لینی کی

چاکمان پێداوه، ئەو که سه پێیشی ده گات، وه ک به هه شت و رۆزی نه براوه ﴿ **کمن متعناه متاع الحیاة الدنیا** ﴾ وه کو که سی که به کالای ژیا نی دنیا به هره مه ندمان کردووه ﴿ **ثم هو یوم القیامة من المحضرن** ﴾ له پاشا ئەوه که سه له رۆژی قیامه تدا له ناماده کراوان ده بی ت بۆ سزا و تۆله وه ئەشکه نجه ﴿ **و یوم ینادیهم فیقول این شرکاءى الذین کنتم تزعمون** ﴾ باسی حال ی هاو به ش دان هه رکانیش بکه، ئەو رۆژه خوا بانگیان ئی ئەکات و ئەفه رموی: له کو ی ن ئابویت و خوا یانه تان که پیتان وابوو شه ریک و هاو به شی من؟ ﴿ **قال الذین حق علیهم القول** ﴾ جا له وه لاما ده ئه وانه ی که به ریا رو فه رمانی سزا له باره یانه وه ده رچووه، واته: (سه رۆکه کان) به خه جاله تییه که وه ئەلین: ﴿ **ربنا هؤلاء الذین اغوینا** ﴾ ئە ی په ره وردگاری ئیمه! ئەمانه هه ر ئەوه که سه انهن که ئیمه گوو مراما ن کردن ﴿ **اغویناهم کما غوینا** ﴾ گو مراما ن کردن وه ک ئەوه ی خۆمان گو مرابو بین، واته: ته نها به وه سه وه سو قسه بۆ دانان و رازان دهنه وه ی دنیا

سُورَةُ الْقَصَصِ

الْقَصَصِ

وَمَا أَوْتِیْتُمْ مِنْ شَیْءٍ فَمَتَّعَ الْحَیْوةَ الدُّنْیَا وَزَیْنَتُهَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَیْرٌ وَأَبْقَى أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾ أَفَمَنْ وَعَدْنَاهُ وَعْدًا حَسَنًا فَهُوَ لَیْقَیْهِ كَمِنْ مَتَّعْنَاهُ مَتَّعَ الْحَیْوةَ الدُّنْیَا ثُمَّ هُوَ یَوْمَ الْقِیَمَةِ مِنَ الْمُحْضَرِّیْنَ ﴿١١﴾ وَیَوْمَ ینَادِیْهِمْ فِیْقُولُ أَتُنْشِرُونَ شُرَكَاءَ الذِّیْنَ كُنْتُمْ تُزْعَمُونَ ﴿١٢﴾ قَالَ الذِّیْنَ حَقَّ عَلَیْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ الذِّیْنَ أَغْوَيْنَا أَغْوَيْنَهُمْ كَمَا غَوَيْنَا تَبَرَّأْنَا إِلَیْكَ مَا كُنَّا إِبْرَاءًا بِعِبَادِكَ ﴿١٣﴾ وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَ كُفْرُ دَعْوَاهُمْ فَلَمْ یَسْتَجِیْبُوا لَهُمْ وَرَأَوُا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا یَهْتَدُونَ ﴿١٤﴾ وَیَوْمَ ینَادِیْهِمْ فِیْقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِیْنَ ﴿١٥﴾ فَعَمِیْتَ عَلَیْهِمُ الْأَنْبَاءُ یَوْمَ یمِذُفُهُمْ لَا یَسْأَلُونَ ﴿١٦﴾ فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَیْحًا فَاسْتَسْقَى أَنْ یَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِیْنَ ﴿١٧﴾ وَرَبِّكَ یَخْلُقُ مَا یَشَاءُ وَیَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِیْرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا یُشْرِكُونَ ﴿١٨﴾ وَرَبِّكَ یَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا یُعْلِنُونَ ﴿١٩﴾ وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِی الْأُولَى وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَیْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٠﴾

گومرمان کردن نهك به ژۆرو ژۆركاریی ﴿**تبر انا ایلک ما كانوا ايانا يعبدون**﴾ خویا! وا ئیمه خویمان بهری کرد لییان، نهوان ئیمه‌یان نه‌په‌رستوه، به‌لکو دوی هه‌واو ئاره‌زووی خویمان که‌وتوون ﴿**و قیل ادعوا شرکاءکم**﴾ نه‌وسا به بی‌پرواکان نه‌وتری: ئاده‌ی خواکانتان که به‌هاویه‌شی خواتان دانابوون بانگ بکه‌ن ﴿**فدعوهم فلم يستجیبوا لهم**﴾ نه‌وانیش وا ده‌زانن به بانگیانه‌وه دین، به‌لام وه‌لامیان ئاده‌نه‌وه ﴿**و راوا العذاب لو انهم كانوا یهتدون**﴾ نه‌و کاته سزای دۆزهخ ده‌بینن ئاوات نه‌خوازن که به ریگه‌ی راستدا برۆشتنایه‌و رینوین بووبان ﴿**و یوم ینادیهم فیقول ماذا احیتم المرسلین**﴾ و نه‌و رۆژه به‌یاد بکه خوا بانگیان نه‌کا پییان نه‌فه‌رموی: چیتان وه‌لامی په‌یامبه‌ره‌کان دایه‌وه؟ ﴿**فعمیت علیهم الانباء یومئذ**﴾ ئینجا له‌و رۆژه‌دا هه‌واله‌کانیان لی بزر ده‌بن ﴿**فهم لا یتساءلون**﴾ ئیتر له‌تاو سزادا ناتوانن له یه‌کتیش پیرسن بو‌یه هه‌ریه‌که بو‌خوی ده‌لێت: ئای نه‌مه چ رۆژیکه، بو‌چی وامان به‌سه‌ره‌ات؟ ﴿**فاما من تاب وآمن وعمل صالحا**﴾ به‌لام نه‌وکه‌سه‌ی که‌له شیرک و کاری به‌دوخرپ په‌شیمان بو‌وه وه‌و بروای هی‌ناو کاری چاکی کرد ﴿**فعسی ان یكون من المفلحین**﴾ بی‌گومان نه‌و جو‌ره‌که‌سانه‌له به‌ختیاران نه‌بن، (شیخی ئالووسی) ده‌لی: و ((عسی)) للتحقیق علی عادة الکرام، أوللترجی من قبل الثائب المذكور بمعنی: فلیتوقع ان یفلح. (ئین که‌سیر) و (نه‌بوعه‌بدوللای قورتوبی) یش ده‌لێن: و ((عسی)) من الله واجبة).

خوا ییه‌وی هه‌ر شتی بکا، ده‌یکات:

خوا له‌م چه‌ند نایه‌ته‌دا ده‌سه‌لات و بالاده‌ستی خوی ده‌خاته روو ده‌فه‌رموی: ﴿**و ربک یخلق ما یشاء ویختار**﴾ وه‌هه‌ر بۆ خواوه‌ندی تویه که هه‌رچی بو‌ی دروستی‌کاو، هه‌ره‌که‌سیکشی بو‌ی هه‌لیبژیری. نه‌وان پییان وابوو که که‌سیکی شیاو‌تر به‌ده‌ر له‌پیغه‌مبه‌ر بۆ هه‌لگرتنی په‌یامه‌که‌ی خوا هه‌یه، ئینجا خواش فه‌رموی هه‌لیبژاردن و دیاریکردنی پیغه‌مبه‌ران هه‌ر به‌ده‌ستی خویه‌تی ﴿**ما کان لهم الخیره**﴾ به‌لام نه‌وان له به‌رامبه‌ر ویستی خواوه هه‌لیبژاردنیان بۆ نه‌یه، به‌لکو هه‌لیبژاردن هه‌ر بۆ خواجه ﴿**سبحان الله وتعالی عما یشرکون**﴾ پا‌که‌خوا، بلنده، له‌وشته‌ی که نه‌وانه ئه‌یکه‌نه‌هاویه‌شی ﴿**و ربک یعلم ماتکن صدورهم وما یعلنون**﴾ نه‌هه‌ر نه‌وه‌نده که هه‌لیبژاردن هه‌ر بۆ خواجه.. به‌لکوه‌هه‌ر په‌روه‌ردگاری تۆ چاک ده‌زانی که نه‌و خه‌لکه چی‌له‌نیو سینگ و دلایندا نه‌شارنه وه، چیش ده‌ر ده‌خن و ئاشکرای نه‌که‌ن له‌و هه‌موو توانج و پلارانه‌ی که ئه‌یگر نه‌که‌سایه‌تی په‌یامبه‌ر ﷺ ﴿**وهوالله لا اله الا هو**﴾ هه‌ر نه‌و زاته‌یه‌ خودا، جگه‌له‌خوی هیچ په‌رستراویکی هه‌ق نه‌یه ﴿**له الحمد فی الاولی والاخره**﴾ سوپاس و ستایش هه‌رشایسته‌ی نه‌وه له دنیاو له ئاخیره‌دا ﴿**وله الحکم**﴾ حوکم و فه‌رمانه‌واییش و بریار هه‌ر بۆ نه‌وه، نه‌ک بۆ که‌سیکی تر ﴿**والیه ترجعون**﴾ وه هه‌ر بۆ لای نه‌ویش ده‌برینه‌وه، جا نه‌وساش ئیتر هه‌مووکه‌س پاداشت و تۆله‌ی خوی وه‌رئه‌گری.

شه‌وگارو رۆژگار به‌لگه‌ی تاک و ته‌نیایی خوان:

﴿**قل ارایتم ان جعل الله علیکم اللیل سرمدا الی یوم القیامة**﴾ بلی: ئاده‌ی وهرن پیم بلین: نه‌گه‌رخوا شه‌وتان له‌سه‌ر بکا به‌هه‌میشه‌یی تارۆژی قیامه‌ت و هه‌ر رۆژه بینه‌وه ﴿**من اله غیر الله یأتیکم بضیاء**﴾ بی‌جگه له خوا، کی‌ی تره‌یه بتوانی رووناکی‌تان بۆ بینن؟! ﴿**فلا تسمعون**﴾ ده‌نایا ئیوه هه‌ق نابیسن و وه‌ریگرن؟ ﴿**قل ارایتم ان جعل الله علیکم النهار سرمدا الی یوم القیامة**﴾ پییان بلی: خه‌لکینه! نه‌گه‌ر خوا رۆژگاری کرده هه‌میشه‌یی له‌سه‌رتان و تا رۆژی قیامه‌ت درێژ‌ی پێدا ﴿**من اله غیر الله یأتیکم بلیل تسکنون فیه**﴾ بی‌جگه له‌خوا، خواجه‌کی تر هه‌یه، بتوانی شه‌وگارتان بۆ پی‌ش بینن! تا بجه‌وینه‌وه ئاسوده بن تیایا؟ ﴿**فلا تبصرون**﴾ ده‌نایا هه‌له‌ی خۆتان نابینن

له پهره ستنی غه یری خودا؟! ﴿**۷۲ ومن رحمته جعل لكم الليل والنهار**﴾ بیگومان هه رکامیکیان نه بریتیه وه و دریتزه بکیشی، ئیوه توشی زیان نهین، به لأم له رحمت و میهره بانی خواجه که شه وو پوژی بو داناون و بهک له دوا یهک دین و ده پوژن ﴿**لتسکنوا فيه**﴾ تاله شه ودا به وینه وه و به ناسووده دانیشن و، له و ژان و نازاره پزگارین که به پوژا تووشتان ده بیئت ﴿**ولتبتغوا من فضله**﴾ بوئه وهی که له پوژا برئیوی، رزق و پوژی و مدهست بیئن، بوئه شهوی به تاریک دروست کردوه، پوژیش به پووناک ﴿**ولعلکم تشکرون**﴾ به شکوشوکرانه شم بکهن ﴿**۷۳ و یوم ینادیهم فیقول این شرکائی الذین کنتم ترعمون**﴾ بیرى نهو پوژه بکه وه که خوا بانگیان نهکات و پییان نه فهرموی: نه وه کوان نهو خواجه نهی که گومان تان و ابو و هاویه شی منین؟! دیاره هیچ وه لأمیان نابیت، ئینجا خوا ی گه وه نه فهرموی:

﴿**۷۵ ونزعنا من کل امة شهیدا**﴾ ئیمه له و پوژده له هه ر نوممه تیک شایه تیک "په یامبه ریک" دینین "شایه تییان له سه ر نه دات" ﴿**فقلنا هاتوا برهانکم**﴾ دوا ی شایه تیه که.. پییان نه لئین: ئاده ی به لگه ی خو تان بیئن له سه ر نه وه "که نه تانوت: خوا هاوه لی هیه" ﴿**فعلموا ان الحق لله**﴾ ئینجا نهو پوژه به چاکى نه زانن که هه ق به خودایه وه، هیچ شه ریکه نیه ﴿**وضل عنهم ماکانوا یفترون**﴾ وه نهو دروو کاره ناره وانه که هه لیان ده به ست بو خوا، لییان بز ده بیئت.

قارون یاخی بوو و دوژاندی:

ئینجا خوا داستانی قارون دینیت بوئه وانه ی که به هو ی مال و سامان و داراییه وه له سنوور ده رنه چن و، نه فهرموی: ﴿**۷۶ ان قارون کان من قوم موسی**﴾ به راستی قارون له گه ل و خویشانی موسا بوو زوړیک له زانایان ده لئین: ئاموژای بووه ﴿**فیغی علیهم**﴾ جا شولی لییه لکیشان به هو ی مال و سامان و داراییه که وه پیی درابوو خوی گیف کرده وه و خوی لیگوژا به رامبه ریان ﴿**واتیناه من الكنوز ما ان مفاتحه لتنوء بالعصبة اولی القوة**﴾ نه وه نده گه نجینه و سامانمان پیدابوو

﴿**۷۴ قل ایه یمن ان جعل الله علیکم الیل سمریدا الی یوم القیمه من الیه غیر الله یتربکم بضیاء افلا تسمعون**﴾ ﴿**۷۵ قل ایه یمن ان جعل الله علیکم النهار سمریدا الی یوم القیمه من الیه غیر الله یتربکم بلیل تسکنون فیه افلا تبصرون**﴾ ﴿**۷۶ ومن رحمته جعل لکم الیل والنهار لتسکونوا فیه ولتبتغوا من فضله ولعلکم تشکرون**﴾ ﴿**۷۷ و یوم ینادیهم فیقول این شرکائی الذین کنتم ترعمون**﴾ ﴿**۷۸ ونزعنا من کل امة شهیدا فقلنا هاتوا برهانکم فعلموا ان الحق لله وضل عنهم ماکانوا یفترون**﴾ ﴿**۷۹ ان قارون کان من قوم موسی علیهم واءاتیناه من الكنوز ما ان مفاتحه، لننوء بالعصبة اولی القوة اذ قال له، قومہ، لا تفرح ان الله لا یحب الفرحین**﴾ ﴿**۸۰ وابتغ فیما آتاک الله الدار الآخرة ولا تنس نصیبک من الدنیا واحسن کما احسن الله لیک ولا تبغ الفساد فی الارض ان الله لا یحب المفسدین**﴾

که هه لگرتنی کلله کانی قاسه که ی کومه لیک ی زوړ به هیزی شه که ت ده کرد ﴿**ان قال له قومہ لا تفرح**﴾ نه وه بوو خوی ده رخت و به شتیکی سه مه ره ش خوی هاته پییش چاو، کاتی هه ندی له خرمانی خوی پییان وت: نه م خویشی و شادییه تیکه لی ده عیه و فیز مه که وه هه ق پییشیل مه که ﴿**ان الله لا یحب الفرحین**﴾ چونکه خوا پیوانی ده عیه بازیی خویش ناوی ﴿**۷۷ و ابتغ فیما آتاک الله الدار الآخرة**﴾ له خوا بترسه.. هه ول بده له مال و داراییه ی که خوا پیی به خشیویت نه و دنیای خوت پوژی دوا ی پی به ده ست بیئه ﴿**ولا تنس نصیبک من الدنیا**﴾ به ش و باره ی هه لالی خویشت له م دنیایه له بیرمه که "واته: به شی خوت له هه لال و زه لال رابویره" (عه بدو لای کوپی عومه) چند جوان نه لی: نه وه نده هه ول بو دنیا بده، و ایزانه هه رده میئیت و نامریت، وایش تی بکو شه بو نهو دنیات و ایزانه سبه ینی ده مریت ﴿**واحسن کما احسن الله لیک**﴾ خوا ی گه وه چاکه ی له گه ل تو کرده، ده سا تو ش له گه ل خه لکدا

چاکه خواز به، واته: لهوسامان و داراییه کهخوای گهوره پییداویت چاکه بکه ﴿ولاتبغ الفساد فی الارض﴾ وه لهه سهر زهوییهدا مهکهوه شوینی فهسادو کاری بهدقیری ﴿ان الله لا یحب المفسدین﴾ چونکه خوا خراپکارانی خوش ناویت ﴿قال انما اوتیته علی علم عندی﴾ کهچی دواى ئه و ئاموژگارییه، قارون وتی: ئه و مال و سامانه کهمن هه مه، هه مووی به هوئی زانیاری و زانستی خو مه وه پیم دراوه، واته: من هه رخوم شایسته ی نه وه م ﴿و لم یعلم ان الله قد اهلك من قبله من القرون﴾ باشه وا ئه و قسانه ئه کات مه گهر نه یزانیوه که خوا پیش ئه و خه لکیکی زوری له ناو بردوه ﴿من هو اشد منه قوة واکثر جمعا﴾ که له وزور به هی زترو زاناترو سامان زورتر بوون؟ دیاره پاشه پوژی ئه ویش هه رده بی وه ئه وان بی ﴿ولا یسال عن ذنوبهم المجرمون﴾ له روژی قیامه تدا خوا پرسیار له گونا هه کانی تاوانباره کان ناکا بو زانینی خوئی، چونکه خوا زانست و

عیلمی به گونا هه کانیان هیه وه ده ست به جی ده یان خاته ناگروه ﴿فخرج علی قومه فی زینته﴾ ئینجا پوژیکی قارون خوئی سازداو له وه پری ته نته نه و جوانیی و رازاوه ییدا ده رچوو بو ناو هه زه که ی ﴿قال الذین یریدون الحیاة الدنیا﴾ ئه وانه ی که ته نها ژیا نی دونیا یان ده ویست وتیان: ﴿یا لیت لنا مثل ما اوتی قارون﴾ ئه ی خوژگه! ئیمه ش نه وه نده ی قارون سامان و ده سه لا تمان پی درابا ﴿انه لذر حظ عظیم﴾ به راستیی ئه و به ختیکی گه وری هیه له ساماندا ﴿و قال الذین اوتوا العلم﴾ نه وه قسه ی نه فامه کان بوو! به لام ئه وانه یان که زانستیان له لایه ن خوا وه پی درا بوو، واته: (زاناکانیان) وتیان: ﴿ویلکم ثواب الله خیر لمن آمن و عمل صالحا﴾ واز له و قسانه بی ن... هاوارو وای بوئیوه نه وه چی ئه لئین؟ پاداشتی خوا زور چاکتره بوئه وکه سه ی که به روا ی دامه زراوی هی ناو وه کاری چاکی ئه نجام داوه تا ئه و وه زعه ی قارونه ﴿ولا یلقاها الا الصابرون﴾ به لام ئارامگران نه بن، نه وپاداشه ده ستی که سی تر ناکه و ی.

سورة القصص

المائدة

قال انما اوتیته علی علم عندی اولم یعلم ان الله قد اهلك من قبله من القرون من هو اشد منه قوة واکثر جمعا ولا یستل عن ذنوبهم المجرمون ﴿٧٨﴾ فخرج علی قومه فی زینته قال الذین یریدون الحیاة الدنیا لیت لنا مثل ما اوتی قارون انه لذر حظ عظیم ﴿٧٩﴾ وقال الذین اوتوا العلم ویلکم ثواب الله خیر لمن آمن وعمل صالحا ولا یلقاها الا الصابرون ﴿٨٠﴾ فحسبنا به ویداره الارض فما کان له من فئة یتصرونه من دون الله وما کان من المنتصرین ﴿٨١﴾ واصبح الذین تمنوا مکانه بالامس یقولون ویکات الله یبسط الرزق لمن یشاء من عباده و یقدر لولا ان من الله علینا لخصف بنا ویکانه لا یفلیح الکفرون ﴿٨٢﴾ تاک الدار الاخرة جمعلها للذین لا یریدون علوا فی الارض ولا فسادا والعقبة للمتقین ﴿٨٣﴾ من جاء بالحسنة فله خیر منها ومن جاء بالسیئة فلا یجزی الذین عملوا السیئات الا ما كانوا یعملون ﴿٨٤﴾

۳۱۵

قارون سهر و مائی چوو به ناخی زهوییدا:

﴿فحسبنا به و بداره الارض﴾ جا سه ره نجام خوئی و، خانوه که یمان برد به ناخی زهوییدا به سامان و گه نجینه که شیوه ﴿فما کان له من فئة ینصرونه من دون الله﴾ هیچ دهسته و کو مه لیکیش نه بوو تا له سزای خوا یارمه تی بدات ﴿وما کان من المنتصرین﴾ و خویشی نه ی توانی یارمه تی خوئی بدات ﴿و اصبح الذین تمنوا مکانه بالامس﴾ ئه وانه ی دوی نی ناواتیان ئه خوا ست له جیی (قارون) بوونایه ﴿یقولون و یکان الله یبسط الرزق لمن یشاء من عباده و یقدر﴾ ده یانگوت: ئه ی هاوار! به س نه بوو ئیمه ش وه کو ئه و تیا نه چووین، سهیره خوا بو هه رکه سی خوئی بیه و ی له بنده کانی، پزق و روژی فراوان ده کات، وه ته نگ ده کا له هه رکه سی خوئی بیه و ی، ئه وه ش له بهر حیکمه تی که خوئی ده ی زانی ﴿ولا ان من الله علینا﴾ خو ئه گهر خوا منه تی له سه ر ئیمه نه نابا ﴿لخصف بنا﴾ ئیمه ییشی

ئه برد به ناخی زهوییدا، واته: پاشه پۆژمان وهك قاروون دهبوو ﴿و یكانه لا یفلح الكافرون﴾ سهیره كافرو بئى
 بپروایان پزگار نابن هه رچه نده ماوهیه كیش له خووشی دابن ﴿^{۸۲} تلك الدار الآخرة نجعلها للذين لا يريدون علوا فی
 الارض ولا فسادا﴾ ئهو خانهیهی تر (بههشت) داده نئین بۆ ئهوكه سانهی نایانهوی دهعیهو خراپه کاریی بکه، له
 زهوییدا وهك قاروون. ﴿و العاقبة للمتقين﴾ پاشه پۆژی چاكیش هه بۆ پارێزگاران هه بۆ له خو بایى بوران
 بهكورسی، یان بهسامان و دارایی ﴿^{۸۱} من جاء بالحسنة فله خیر منها﴾ ئهوهی كاروكردهوهیهکی چاك ئه نجام بدات،
 ئهوه چاكتر دیته پئی و پاداشتی باشتری بۆ هیهه ﴿و من جاء بالسینة فلا یجزی الذین عملوا السینات الا ما كانوا
 یعملون﴾ ههركه سیكیش گوناوهو کاری خراپ بكات، تۆلهی تهنها بهرانبهر به نه ندازهی كاروكردهوهیهكه یانه.

خوا بهههق بناسه و کاری خۆت بکه:

﴿^{۸۵} ان الذی فرض علیك القرآن لرادك الى معاد﴾ ئینجا
 بۆ دلخووشی په یامبهه ﷺ و هاوه لانی ئه فهرمووی: بهراستی
 ئهو زاتهی خویندن و گه یاندن و كار پیکردنی قورئانی
 له سههر واجب کردیت، هه ئهو زاتهش دهگێڕیتهوه بۆ جیی
 له دایك بوونت (شاری مهككه).. دیاره ئه مه موژدهی فهتخی
 مهككهیه، وه ئه مه تهفسیره رای (ئین عه بباس)ه، كه پیشهوا
 بوخاریش دهیهئنی، جا بۆ زیاده زانیاری تۆش دهتوانی
 سهیری تهفسیری (ئین كه سیر) بکهی. ئه وانه به پیغه مبهریان
 ئهوت تۆ گومرایت، بۆیه خوا ئه فهرمووی: ﴿قل ربی اعلم من
 جاء بالهدی﴾ بلی: هه ره رهردگاری من له هه مووکهس
 زاناتره كه کئ هاتوه به رینمای و هیدایهت ﴿و من هو فی
 ضلال مبین﴾ وه کیش له گومرایی و سههر لیشیواوییهکی
 ناشکرادیه ﴿^{۸۶} و ما کنت ترجوا ان یلقى إلیک الکتاب الا
 رحمة من ربک﴾ تویش ئه ی محمد ﷺ هه رگیز به ته ما ی ئه مه
 قورئانه نه بوویت بۆت بنییری، به لام ره حمهتی
 په رهردگاری تۆ وای خواست، بئى بپرواکان پییان خووش بوو

سُورَةُ الْكَافِرُونَ

إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ قُلْ رَبِّیْ
 أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿۸۵﴾ وَمَا كُنْتُ
 تَرْجُوَ أَنْ يُلْقَىٰ إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ
 فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِلْكَافِرِينَ ﴿۸۶﴾ وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ آيَاتِ
 اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أَنْزَلَتْ إِلَيْكَ وَأَدْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
 الْمُشْرِكِينَ ﴿۸۷﴾ وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا
 هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿۸۸﴾

سُورَةُ الْعَنكبُوتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْم ﴿۱﴾ أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا أَمْسَا وَهُمْ لَا
 يُفْتَنُونَ ﴿۲﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ
 صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿۳﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ
 السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْفُتُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿۴﴾ مَنْ كَانَ يَرْجُوا
 لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنْ أَجَلَ اللَّهُ لَكَ لَاحَةً وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿۵﴾ وَمَنْ
 جَاهَدْنَا فَنَمَا يَنْجِدْ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿۶﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا

كه په یامبهه ﷺ نه رمی به کیان نیشان بدات له گه ل خواکانیاندا، جاخووش فهرمووی: ﴿فلا تكونن ظهیرا للکافرین﴾
 ساتۆش هه رگیز پشتیوانی له کافرو بئى پروایان مهكه ﴿^{۸۷} ولا یصدنک عن آیات الله بعد إذ انزلت إلیک﴾ باکافره کان
 رێگیت نه که نه گه یاندنی ئایه تهکانی خوا، دواى ئه وهی دابه زینران بۆت ﴿و ادع إلى ربک﴾ بانگهواز بکه بۆلای
 نایینی په رهردگارت ﴿و لا تكونن من المشرکین﴾ هه رگیز تۆ له و موشریکانه مبهه ﴿^{۸۸} و لا تدع مع الله إلها آخر﴾
 له گه ل خوادا هانا بۆهیچ په رستراویکی ترمه بهه ﴿لا إله الا هو﴾ چونکه جگه له و هیچ په رستراویک بهههق نیه ﴿كل شی
 هالك الا وجهه﴾ هه موو شتیك تیا دهچیت جگه له پوو خساری پیروزی ئهو نه بئى ئایهتی: (كل من علیها فان و یبقی
 وجه ربك ذو الجلال و الإکرام) ۲۶/۵۵-۲۷. وه فهرمایشتی: (و لا تطرد الذین یدعون ربهم بالغداة والعشی یریدون
 وجهه) ۶/۵۲. وه فهرمایشتی: (واصبر نفسك مع الذین یدعون ربهم بالغداة والعشی یریدون وجهه) ۲۸/۱۸. وه

فرمایشتی: (للذين يريدون وجه الله) ۳۸/۳۰. وه فرمایشتی: (إنما نطعمكم لوجه الله) ۹/۷۶. وه فرمایشتی: (..)
إلا ابتغاء وجه ربه الأعلى) ۲۰/۹۲. هه ریشتگیری لهومانایه دهکن.

تینی: (وجه) یه کیکه لهو سیفته تانه زانیانی (سه لهف) دهیده نه پال زاتی خوای پاک و بیخه وش و کار جوان،
ههروهک نهویش خووی له چه ندین نایه تدا دهیکاته سیفته بوخووی، به لام به بی هیچ لیچووان و دهستکاری و،
لیکدانه وهیه که له گهل زاتی بلندی نهودا نهگونجیت، نیمهش ههروهک (سه لهف) نه لین: (فثبت له وجهها كما اثبتته
لنفسه، و اثبت له نبيه من غير تعطيل و لا تمثيل، وكذا في سائر صفاته تثبت لها ولا نمثلها بصفات خلقه، فهو -
جل وعلا- ليس كمثله شيء لا في ذاته ولا في صفاته، ونمر جميع آيات وأحاديث الصفات على ظاهرها ولا نحرفها
أو نظن أن لها معنى يخالف ما دلت عليه ظاهرها، فظاهرها مراد)، فرموده ییش زور زوره بو سه لماندنی سیفته تی
(وجه) بو خوای گهوره. وه: ((أسألك لذة النظر إلى وجهك والشوق إلى لقائك...))، ((لا ينبغي أن يسأل بوجه الله إلا
الجنة)) السنن. عن جابر بن عبد الله قال: ((لما نزلت هذه الآية: (قل هو القادر على أن يبعث عليكم عذابا من فوقكم)
قال النبي ﷺ: ((أعوذ بوجهك)) فقال: (أو من تحت أرجلكم) ۶۵/۶، فقال النبي ﷺ: ((أعوذ بوجهك)) فقال: (أو
يلبسكم شيئا) فقال النبي ﷺ: ((هذا أيسر)) رواه البخاري في صحيحه. وه ((جنتان من فضة آتيتهما وما فيهما،
وجنتان من ذهب آتيتهما وما فيهما، وما بين القوم وبين أن ينظروا إلى ربهم إلا رداء الكبر على وجهه في جنة عدن))
متفق عليه. وه ((إن الله عز وجل لا ينام ولا ينبغي له أن ينام يخفض القسط ويرفعه، يرفع إليه عمل الليل قبل عمل
النهار، وعمل النهار قبل عمل الليل حجابه النور - وفي رواية أبي بكر: ((النار)) لو كشفه لأحرقت سبحات وجهه ما
انتهى إليه بصره من خلقه)) رواه مسلم. ومعنى سبحات وجهه: (أي: نوره وجلاله وبهاؤه) مانای هم فرموده یه له
سوره تی (نهمل) دا نووسراوه. جا بو زیاتر روون کردنه وه ده توانی سهیری (الأسماء والصفات) ی نیمامی
(بهیهقی) و (کتاب صفات الله عز وجل - صالح علی المسند) یش بکهیت. دکتور (نعمه الغامیدی) ماموستای
وانه ی عه قیده له زانکووی (أم القرى) له پهراویزی (شرح إعتقاد أهل السنة والجماعة...) ی (لاله کائی) بهرگی (۲)
رووپه ری (۵۷) دا به سه ره وه دهسته واره یه دا، ده لی: (سباق ما دل من كتاب الله عز وجل وسنة رسوله ﷺ على أن
من صفات الله عز وجل الوجه والعين واليدين)، وه ههروه ها ده لی: (هذا المبحث من الصفات يسميه أهل الكلام -
الصفات السمعية- أي أنها تثبت بالسمع فقط، بخلاف الصفات السابقة، فإنها تثبت بالسمع والعقل، وفي هذه
الصفات -كباقي الصفات المتقدمة ثلاثة مذاهب: الأول/ مذهب أهل السنة والجماعة وهو إثباتها لله عز وجل من غير
تمثيل ولا تشبيه، الثاني/ مذهب الجهمية والمعتزلة والأشاعرة: أولوها، فقالوا المراد بالوجه، الذات، وبالعين: العلم،
وباليد: النعمة... الخ). الثالث/ مذهب المشبهة الذين شبهوا صفاته -عز وجل- بصفات خلقه، وكلا المذهبين
الأخيرين خاطيء، فقد أتى أصحابهما من قبل ظنهما للمشابهة بين صفات الله وصفات خلقه، فأما المؤولون فأدى
بهم ذلك الظن إلى التأويل لتلايق التشابه بين الله وخلق. وأما المشبهة فقد ظنوا أن اتفاق الصفات في الأسماء
يستلزم اتفاقهما في المسميات وهذا ظن ضال. والمؤولون فقد أثبت كل منهم لله عز وجل صفة أو إسما يشترك في
بعضها المخلوقون مع الله عز وجل، فالمعتزلة أثبتت لله أسماء منها: العالم، والقادر ونحوها. والأشاعرة أثبتوا لله عز
وجل سبع صفات هي: العلم، والحياة، والقدرة... الخ. والجميع -بما فيهم الجهمية- يثبتون لله عز وجل (ذاتا) وهذه
جميعها توجد في المخلوقين، فكيف يوهم بعض الوارد في الخبر التشبيه، ولا يوهم البعض الآخر ذلك؟ ولو أنهم قالوا:
كما أن لله ذاتا لا تشبه الذوات فكذلك لله صفات لا تشبه الصفات لانتهت المشكلة وسلموا من الشذوذ والإختلاف مع

سلف الأمة. ﴿لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ بریار و دادوهری هەر شایسته‌ی ئه‌وه، هەر بۆلای ئه‌ویش ده‌گێڕدینه‌وه. له‌ئایه‌تی: (ولا یشرک فی حکمه احدا) الکهف/۲۶ دا زیاتر تیشک خراوته سه‌رئهم مه‌سه‌له‌ی حوکم و بریاری خوايه. زۆر سوپاس بۆ خوا له (۱۰) ی ذی الحجة (۱۴۱۶) ک به‌رامبه‌ر به (۱۹۹۶/۴/۲۸) له شاری (مه‌ریوان) له‌م سووره‌ته بوومه‌وه، یارمه‌تی بۆ ته‌واوکردنی سووره‌ته‌کانی تر هەر له‌خوا ئه‌خوازین.

*** **

۲۹- سووره‌تی (عه نکه بووت) له

مه‌که‌که‌یییه‌و (۶۹) ئایه‌ته

به‌ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئهم سووره‌ته وه‌ک سووره‌ته مه‌که‌که‌یییه‌کانی تر باسی: یه‌کتاپه‌رستی، په‌یام، زیندوو بوونه‌وه، پاداش و تۆله ده‌کات. ده‌شتوانین بڵین ته‌وه‌ره‌که‌ی باسی (ئیب‌تلاء) و تاقیکردنه‌وه‌ی مروّقه‌کانه، وه‌ک هه‌رسوننه‌تیکی خوایی له‌م ژیانه‌دا.. به‌تایبه‌تی موس‌لمانه‌کانی مه‌که‌که‌ که له‌وپه‌ری ئه‌شکه‌نجه‌و ئازاردا ده‌ژیان، هه‌ر بۆیه‌ش خه‌ریکه‌ ئه‌و (ئیب‌تلاء)یه‌ بێی به‌ سه‌ر باسی سه‌ره‌کی سووره‌ته‌که‌.. له‌ولایشه‌وه‌ باسکردنی داستانی په‌یامبه‌ران هه‌ر بۆ ئه‌و مه‌به‌سته‌یه: (الم * ۱) احسب الناس ان یترکوا ان یقولوا آمنا وهم لا یفتنون؟ سه‌ره‌زنشتی خه‌لکانی ده‌کات که پێیان وایه ئیمان و باوه‌ر چه‌ند وشه‌یه‌کی سه‌ر زاره‌کی یه، نایه‌وی له‌پێناویا تووشی هیچ جوړه ئه‌زه‌تیک بن، هه‌ر بۆیه به‌ به‌لایه‌کی بچوکیش خێرا پاشگه‌ز ده‌بنه‌وه!! (ومن الناس من یقول آمنا بالله فإذا اؤدی فی الله جعل فتنه الناس کعذاب الله..). سووره‌ته‌که‌ به‌لای فیتنه‌ی په‌یامبه‌ران له‌ پێناوی ئایینه‌که‌یاندا ده‌گێڕێته‌وه، که چۆنیش خۆیان راگرت و نه‌پسان، له (نوح)ه‌وه، ئینجا (ئیه‌براهیم)، پاشان (لوط، شوعه‌یب) هه‌روه‌ک به‌سه‌ره‌اتی گه‌لێ که‌لله ره‌ق و سه‌ر سه‌خت باس ده‌کات وه‌ک: (عاد، سه‌موود، قاروون، هامان..هتد).. له‌گه‌ل دیاریکردنی پاشه‌پوژو دهره‌نجامیان: (فکلا اخذنا بذنبه‌ فم‌نهم من ارسلنا علیه‌ حاصبا..). داستانی په‌یامبه‌ران وانه‌ی مه‌ردایه‌تی و خوڤاگری و، کۆل نه‌دان نیشان ئه‌دات.. نوح (ع) (۹۵۰) سال بێ وچان گه‌له‌که‌ی خۆی بۆلای خوای گه‌وره‌ بانگ ده‌کا، که‌چی که‌میکی زۆر که‌مینه‌یان به‌روایان هینا!! (ولقد ارسلنا نوحا إلی قومه‌ فلبث فیهم ألف سنة‌ إلا خمسی‌ن عاما فأخذهم الطوفان وهم ظالمون) پاش ئه‌ویش ئیه‌براهیم، و هه‌موو هه‌وله‌کانیشی لای ئه‌وان، هه‌ر ئه‌وه‌بوو که: گو‌تیان یان بیکوژن، یان بیسووتین: (قالوا اقتلوه‌ أو حرقوه‌ فأجابه‌ الله من النار...) له‌ داستانی لوتیشدا ئه‌وپه‌ری بێ شه‌رمی و یاخی بوون له‌گه‌له‌که‌یدا به‌دی ده‌کریت: (ولوطا إذ قال لقومه‌ إنکم لتأتون الفاحشة‌ ما سبقکم بها من أحد من العالمین) پاش ئه‌و داستانه‌ش به‌ په‌له‌ ده‌رواته سه‌ر په‌یامه‌که‌ی موچه‌مه‌د (ع)، باسی راستی و دروستی ئه‌و ده‌کات، که له‌گه‌ل ئه‌وه‌یشدا نه‌خوینده‌وار بووه (وما کنتم تتلوا من قبله‌ من کتاب ولا تخطه‌ بیمی‌نک إذا الارتاب المبطلون) ئه‌وجا به‌ده‌ست نیشانکردنی چه‌ندین به‌لگه‌وه‌نیشانه‌ بۆ ده‌سه‌لات و توانای خوای گه‌وره‌ کۆتایی دی.

سوننه‌تی خودایه‌ ده‌شی ئیماندار تاقیبیکرێته‌وه:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ الم﴾ واته: ئهم قورئانه هەر له‌م پیتانه ریکخراوه، جا ئه‌گه‌ر ئیوه ئه‌ی خوانه‌ناس و موشریکان! نکوولی ده‌که‌ن، ده‌سافه‌رموون وینه‌ی بینن ﴿احسب الناس ان یترکوا ان یقولوا آمنا وهم لا یفتنون﴾ ناخو موس‌لمانان-به‌تایبه‌تی- موس‌لمانانی مه‌که‌که، گومان واده‌بن که ئه‌گه‌ر هه‌ر ئه‌وه‌نده بڵین: به‌رومان هیناوه، ئیتر وازیان لێده‌هێنرێ و، تاقیینه‌کرینه‌وه؟! نه‌خیر.. شتی و نابێ و نه‌بووه به‌لکو پێویسته خه‌لکی موس‌لمان تاقی

بکریڻه وه، له بهرامبه ریشیه وه، ئارامیان ببی. ئیمامی (بوخاریی) له (خەباب) وه دهگیریته وه دهلی: پیڤه مبه
 له سبیهی که عبه دا عه بایه که ی خوی له ژیر سه رنا بوو، ئیمهش سکا لامان برده لای و گوتمان: بۆ داوای یارمه تی
 و پشتیوانیمان بۆ ناکی ئه ی پیڤه مبه؟! بۆ هاوارمان نابه یته لای خوا؟ پیڤه مبه ﴿فرموده یه کی بۆیان
 فرموو، ئه مه بریکیه تی: ((لقد کان من قبلکم...)) واته: بۆ شک به رله ئیوه هی وا هه بووده هی تراو چالیک ی بۆه لده کنراو
 تووڕ ئه درایه نیوی، پاشان به شه قه مشار هه ر له سه ریی وه بۆ خواره وه ده کرا به دووله ته وه، به شانیه ی ئاسن
 جهسته ولاشه ی داده هی تراو هه رچی گوشت و ئیسکی هه بوو لییده کرایه وه، که چی هه ر له نایینه که ی وهر نه ده گه را!
 به خوا سویند، ئه م نایینه وا سه رده که ویت که سوار له (سه نعا) وه بۆ (حه زره مه وت) به روا له خوا نه بی له کهس نه
 ترسیت، یان مه گه ر ترسی گورگی هه بی که له مه ره کانی بدات، به لام ئیوه په لده که ن! وه هه روه ها ئه و مانایهش که
 لیژدها مه به سه ته له چه ند ئایه تیکی تر دا روون کراوه ته وه، وه: ((ام حسبتم ان تدخلوا الجنة ولما یاتکم مثل الذین
 خلوا من قبلکم مستهم البأساء والضراء وزلزلوا حتی یقول الرسول والذین آمنوا معه متی نصر الله الا ان نصر الله
 قریب)) ۲/۲۱۴. وه له سووره تی ۳/۱۴۳. وه له سووره تی ۳۱/۴۷، وه ۳/۱۷۹، وه سووره تی ۳/۱۵۴، وه سووره تی
 ۹/۱۶، له هه ندی جیگای تریشدا، هه مان مه به سه ت روون کراوه ته وه. ﴿ولقد فتننا الذین من قبلهم﴾ به هه قیقه ت ئیمه
 ئه وانه ی پییش ئه وانمان — وه ئیبراهیم ی خه لیل و، چه ند گه لیکی دی — تا قیکردنه وه به جوړه ها مه ی نه ت و به لا!
 که چی کۆلشیان نه دا، له فه رموده یه کی راست و دروستدا هاتوه که: ((اشد الناس بلاء، الانبیاء، ثم الصالحون، ثم
 الأمثل فالأمثل، یبتلی الرجل علی حسب دینه، فإن کان فی دینه صلابه زید له فی البلاء)). پییشه وا ئه حمه د.
 ده که وابوو هه رده بی ئه زموون و تا قیکردنه وه ببی، هه رچه ند ئه وکه سه په ی به رزیشی هه بی له نایینداریدا، بگه ر
 تا په ی به رزتری، ئه زموونه که شی سه خترده بی. ﴿فلیعلمن الله الذین صدقوا﴾ بیگومان خوا به واقعیعی که سانیک
 که راستیان وتوو و به روایان هی ناوه دیاری ده کا، واته: تا به خه لکیان بناسین و، بۆخویشیان بزانه که چ پیاویکن؟!
 ﴿ولیعلمن الکاذبین﴾ وه درۆزنانش دیاری ده کا، تابناسرین و ده رکه ون. واته: تا به روا داری راسته قینه
 له به روا داری ناراست، بۆخه لکی لیك بکریته وه ﴿ام حسب الذین یعملون السیئات ان یسبقونا﴾ یا ئه وانه ی که کاری
 خراپ و نادروست ئه نجام ئه دن پیاو وایه که له ده ستمان ده رئه چن و پیشمان ئه که ون و ده ربازده بن؟ ﴿ساء ما
 یحکمون﴾ ئه وانه چ داوه ری و به ریاریکی خراپ ئه دن ئه گه ر پیاو وای.

به نجی تیگۆشه ران لای خوا زایه نابی:

﴿من کان یرجو لقاء الله فإن اجل الله لات﴾ ئه وه ی ئومیدی به گه یشتنی دیداری خوا هه بی، با دنیاییت که
 کاتی دیاریی کراوی خوا هه ردیت و "ئویش به دیداری شاد ده ییت ﴿وهو السميع العليم﴾ وه هه رئه و خوایشه زۆر
 ژنه واو بیسه ره "بۆ وته ی به نده کانی" زۆریش زانایه "به بیروباوه روکرداریان ﴿ومن جاهد فإنما یجاهد لنفسه﴾
 ئه وهش که خوی ماندوو بکاو "جیهاد و تیگۆشان بکات له پیناوی ئایینی خوادا" ئه وه ته نیا بۆ خوی جیهاد ئه کات
 سوودو "که لکه که ی بۆخوی ئه گه ریته وه"، وه ئه فه رموی: (من عمل صالحا فلنفسه... (۱۵/۴۵)). ﴿ان الله لغنی عن
 العالمین﴾ چونکه به راستی خوا له ته واوی جیهانه کان بی نیازه "پیوستی به جیهادی هیچ که سیک نیه، به لام
 هه و لدان بۆلاردنی درک و دال له به رده م کۆمه ل و کۆمه لگه دا خزمه تیکی پیوسته و، که لکه که شی بۆ خوی "و لات
 نیشتمانی ئه گه ریته وه ﴿والذین آمنوا وعملوا الصالحات﴾ ئه وکه سانهش که به روایان هی ناوه و کارو کرده ی چاک

نه نجام ددهن ﴿لَنَكْفُرَنَّهُمْ عَنْهُمْ سِيئاتَهُمْ﴾ ټه وه بېگومان چاوپوښی ده که ین له گوناح وتاوانه کانیان ﴿وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ وه چاکتر له وهی کردوویانه، پاداشیان ټه دهینه وه. له گهل دایک و باوکدا چاکه بکه:

﴿ووصینا الإنسان بالذیة حسنا﴾ ټیمه وه سیه تمان به ناده میزاد کرد که له گهل دایک و باوکیا چاکه بکا، واته: هه میسه کارچاک بیت له گهل انداو، خوئی ماندووبکات بویان ﴿وإن جاهدک لتشک ربی ما لیس لک به علم﴾ ټه گهر ټه وان - دایک و باوک - زوریان لیگردیت که توشتی بکه یته هاوول و هاو بهش بوخودا، که هیچ زانست وزانیاریه کیششت پیی نیه ﴿فلا تطعهما﴾ ملکه چیان مه به وبه گوئیان مه که ﴿إلی مرجعکم﴾ دلنیابن که گه پرانه وهی هه مووتان هر بولای منه له پوژئی قیامه تدا ﴿فانینکم بما

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾ وَوصینا الإنسان بالذیة حسنا وإن جاهدک لتشک ربی ما لیس لک به علم فلا تطعهما إلی مرجعکم فأنینکم بما کنتم تعملون ﴿٨﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فی الصَّالِحِينَ ﴿٩﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَن یقول ءامنّا بالله فإذا أؤذی فی الله جعل فتنة الناس کذابا لله ولین جاء نصر من ربک لیقولن إنا کنا معکم أولیس الله بأعلم بما فی صدور العالمین ﴿١٠﴾ وَلیعلمن الله الذین ءامنوا ولیعلمن المنفقین ﴿١١﴾ وَقَالَ الذین کفروا للذین ءامنوا اتبعوا سبیلنا ولنحمل خطیکم وما هم بحملین من خطیکم من شیء إناهم لکذوبون ﴿١٢﴾ وَلیحملن أثقالهم وأثقالا مع أثقالهم ولیسئلن یوم الفیکمة عما کانوا یفترون ﴿١٣﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إلی قَوْمِهِ فَلَبِثَ فیهم ألف سنة إِلَّا خَسیة عامًا فَآخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظالمون ﴿١٤﴾

۳۷

کاتیکیش له سه رخوا نازاردردا ﴿جعل فتنة الناس کذابا لله﴾ سزاو نازاری خه لکی، گپړا وه کوسزای خوا، بویه دوایش خوئی پوراناگیری و پاشگه زده بیته وه، مه به ست ومانای ټهم نایه ته وه کومه به ست ومانای: (ومن الناس من یعبد الله علی حرف) ۱۱/۳۳، وایه ﴿ولن جاء نصر من ربک﴾ ټه گهر سه رکه وتن و پیروزییه که له لایه ین په روه ردگارت هه هاتبا ﴿لیقولن إنا کنا معکم﴾ دهیانگوت: بېگومان ټیمه ش له گهل ټیوه دا بووین "مه به ستیشیان هر ټه وهیه که له ده ستکه وته جه نگییه کاند شتیکیان ده ست که وئی. (الذین یتربصون بکم...) ۱۴۱/۴. وه نایه تی (وإن منکم لمن لیبطن...) ۷۲-۷۳. راقیه بؤ ټه و مانایه. ﴿و لیس الله بأعلم بما فی صدور العالمین﴾ ټایاخوا زانتر نیه به وهی که له دل و سنجی هه موو خه لکدایه؟ هه رچه نده ټه وانه به زمان بلین باوه رمان ههیه، به لام خوا خوئی چاک ده زانی دلیان

چی تئدایه .(زوحاک) ئه لئ: ئه م ئایه ته له باره ی چه ند که سیکی دوو پوو هاته خواری، کاتی که له مه ککه دا بوون و پروایان هینا بوو، جا ئه و دهمه ی که سزاو ئازاردان، به خیرایی چونه وه سه ر شیرکه کۆنه که ی جارانیان .
دوووو درۆزنه :

﴿ **وَلِيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلِيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ** ﴾ به راستیی خودا زۆر به چاکی ئه وانه دیاری ده کاوده ناسی که پروایان هیناوه، دوو پوو هکانیش هه روا نه ناسی و نه زانی کین، واته: ئه وه ی که به راستیی باوه ری هینا بیئت، ئه و که سه ش که به شک و گومانه، هه ر لای خوا ئاشکران ﴿ **وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا** ﴾ کافرو بی پروایانی قوره یش به پروادارانیا و ت: په پیره یی له ریبازی ئیمه بکه ن، واته: شوینی ئایینی ئیمه بکه ون ﴿ **وَلَنَحْمِلَ**

خطایاکم ﴾ ئیمه ش گونا هه کانتان بۆه لده گرین ﴿ **وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ شَيْءٍ** ﴾ خو نداشتوان له قیامه تدا به شیکی زۆر که میش له گونا حیا ن بۆ هه لگرن ﴿ **إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ** ﴾ به راستیی نه وانه هه ر درۆزن ﴿ **وَلِيَحْمِلَنَّ أَثْقَالَهُمْ** ﴾ و **أَثْقَالًا مَعَ أَثْقَالِهِمْ** ﴾ دلنیا بن که گونا ه ی سه نگی نی خو یان و، هه ندی باری تریش له گه ل باری گرانی خو یان هه لده گرین و ده بیته سه رباریان، واته: گونا حی نه وانه ش دیته ملیان چه واشه و سه ر لیشی وایان کردوون ﴿ **وَلَيَسْئَلَنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ** ﴾ **عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ** ﴾ و به راستیی له پۆژی قیامه تیشدا به پر سیارن له و درۆ ده له سانه ی هه لیان به ست. ئایه تی (لیحملا اوزارهم ۰۰ ۱۶/۲۵ . پشتگیری ئه م مه به سه ئه ئه کات .
نوو و نه ته وه که ی:

جا بو دلدانه وه ی په یام به ر ﷺ خوا نه فه رموی: ﴿ **وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ** ﴾ به راستیی ئیمه (نوح) مان ﷺ ناره لای هۆزو گه له که ی خو ی، بۆ نه وه ی یه کتا ناسینیان پیرا بگه یه نیت ﴿ **فَلْيَبْتَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا** ﴾ جائه ویش ئه وه بوو بی و چان قو لی ئی

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿١٥﴾ وَإِذْ هَمَّ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾ إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِندَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾ وَإِنْ تَكْذِبُوا فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِّن قَبْلِكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٨﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ سَيْرٌ ﴿١٩﴾ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾ يُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَن يَشَاءُ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا أُنْتُمُ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٢٢﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ أُولَٰئِكَ يَكْسِبُونَ سُوءًا مِّن رَّحْمَتِي وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾

هه لمالی، هه زار سال - په نجا که م - له ناویاندا مایه وه و ژیا، به شه وو به پۆژ، به ئاشکرا و به نه ینی، تی ده کو شا و بانگی ئه کردن بۆ لای خوا، که چی ئه وان پۆژ له دوای پۆژ بۆ په رستنی بته کانیان " سوورتر ده بوون ﴿ **فَاخْذِمِ الطُّوفَانَ وَهُمْ ظَالِمُونَ** ﴾ جا دهره نجام توفان و سیلا و هه مویانی گرت، چوون ئه وان سه تهمکار بوون ﴿ **فَانْجِنَاهُ** ﴾ و اصحاب السفینه ﴾ ئینجا نوح و نه وانه ی که له که شتی هه کدا بوون، له زریان و توفانه که پزگاران کردن ﴿ **وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ** ﴾ و ئه و به سه ره اتوو روودا وه شمان کرده په ندو ئاموژگاریه ک بۆ هه موو خه لکی د دنیا، ئه وه بوو تاله سه ره تای هاتنی ئیسلامیش، شوینه واری که شتی هه که له سه ر (کیوی جودی - هه لگورد) مابوو یه وه، خه لکانیش له م لا و له و لا وه ئه هاتن سه یریان ئه کرد، جا که واته توش ئه ی په یام به ر ﷺ له ئازار و نه زیه تی قوره یش، قه ت بی

تاقت مەبە، چونکە پاشەپوژى باش ھەربۆتۆ ئەبى و، سەرەنجام ئەوانىش تيا ئەچن. سوورەتى (۴۱/۴۲) و چەند سوورەتیکى ترى قورئان، ئەوھەقىقەت و راستىيە پۇشن ئەکاتەوھ.

ئىبراھىم و قەومەگەي:

ئىنجادىتە سەرباسى داستانەگەي ئىبراھىم ﷺ و ئەفەرموى: ﴿**وَابْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ**﴾ ئەي پىغەمبەر! باسى ئىبراھىم بگە، کاتى بەھۆزۆگەلەگەي خۆى گوت: ﴿**اعبدوا الله واتقوه**﴾ تەنھاخا بپەرستى و، ھەر لەوېش بترسن و خۇپارىزىن ﴿**ذلکم خير لکم ان کنتم تعلمون**﴾ ئەوھى من فەرمانتان پى ئەکەم لەپەرستىنى خودا بەتەنیاو تەقوا چاکترە بۇتان، ئەگەر بزانن ﴿**إنما تعبدون من دون الله اوثانا**﴾ ئیوھ لەباتى خودا، ھەر چەند بتيک دەپەرستى ﴿**وتخلقون افکا**﴾ ودرۆى زۆر گەورەش ھەلئەبەستى، کەپىيان دەلین خوا و، دەیانپەرستى ﴿**ان الذين تعبدون من دون الله لا يملکون لکم رزقا**﴾ خۆئەوانەي ئیوھ ئەیانپەرستى لە باتى خوا، ھېچ رزقیکى ئیوھیان بەدەست نىيە ﴿**فايتقوا عند الله الرزق**﴾ جا کەواتە تەنھا لای خوا داواي پزق و پۆزى بگەن ﴿**واعبدوه واشکروا له**﴾ وھەرئەوېش بپەرستى و، سوپاسى بگەن. سوورەتى (۷۳/۱۶): (ويعبدون من دون الله...) جەخت لەسەر یەکخوا پەرستى ئەکات ﴿**اليه ترجعون**﴾ ھەمووتان ھەربۆلای ئەو ئەگەر پىزىنئەوھ بۆ پاداش و تۆلە. ئىنجا ھەرەشەیان ئى ئەکا و ئەفەرموى: ﴿**وان تکذبوا فقد کذب امم من قبلکم**﴾ ئەگەر ئیوھ بە درۆزىم بگەن، ھېچ زىانىکم پى ناگەيەن، چونکە پىش ئیوھش خەلکانیکى زۆر بپروایان بەپەيامبەرەکانیان نەکردو بەدرۆزىیان کردن، خوايش سزای توندی دان، جا ئەگەر ئیوھش وەک ئەوانە دەبن، ئەوا چارەنووستان ھەروا ئەبى ﴿**وما على الرسول الا البلاغ المبين**﴾ ئىتر بىجگە لەپراگەياندنیکى روون و ئاشکرا، شتىکى دیکە لەسەرشانى پىغەمبەر نىيە، گوناھى خۇتان لەسەر خۇتانە.

بەلگەکانى ژيانەوھى پاش مردن:

خوا ئەيەوى مەسەلەي زىندوو بوونەوھیان پى بسەلمىنى، بۆيە ئەفەرموى: ﴿**اولم يروا كيف يبدئ الله الخلق ثم يعيده**﴾ ئەرى ئەيانىنى ھۆزەکەت چۆن خوا دروستکراوى خۆى لەنەبوونەوھ دەست پىدەکات وئەيھىنئە خانەي بووکانەوھ لەپاشا دواي مردن ئەيگىرئەوھ و وەک خۆى ئى ئەکاتەوھ ﴿**ان ذلك على الله يسير**﴾ بەراستىي بۆ خوا زۆر ئاسانە بەپىي باوى ئىمە سەخت وگرا، ئەگىنا بۆ خوا ھەردوو بارەگەي یەکسانە ﴿**قل سيروا فى الارض فانظروا كيف بدأ الخلق**﴾ ئەي پىغەمبەر ﷺ پىيان بلى: بگەرپىن گەشتى زەوى بگەن و، بنواپن خوا چۆن خە لقی جیھانى دەسپىکرد؟ ﴿**ثم الله ينشئ النشأة الآخرة**﴾ لە پاشاھەرئەوخوايە سەر لەنوى، ئەو جیھانەکەيش دىنى ﴿**ان الله على کل شى قدیر**﴾ بەراستى خوا بەسەر ھەموو شتىکا بەتوانايە ﴿**يعذب من يشاء ويرحم من يشاء**﴾ ھەرلە دونیادابەمەیلی خۆى بپەوى سزای کى بدا ئەیدات، بيشیەوى رەحم بەکى بکا - شیاویش بىت - ئەي کا، ھېچ کەسک ناتوانىت رپى لى بگرى و نەھیلئى " ﴿**والیه تقلبون**﴾ سەرەنجامىش ھەر بۆ لاىخۆى دەتانهیننەوھلە پاشە پۆژدا ﴿**وما انتم بمعجزين فى الارض ولا فى السماء**﴾ وە ئیوھ ناتوانن لە ژیر دەسەلاتى خوا ھەلپىن و دەرچن ولە ئىشەکانى دا ناتەوانى بگەن نەلە زەویدا و، نەلە ئاسماندا ﴿**وما لکم من دون الله من ولى ولا نصیر**﴾ ھېچ سەپەرشتیکەرک و یارمەتى دەریکیش بىجگە لەخوا نىيە فریاتان بگە وى و یارمەتیتان بدات " ﴿**والذين کفروا بايات الله ولقاءه**﴾ ئەو کەسانەي بپروایان نەکرد بەنایەت و بەلگەکانى خوا، بەدیدارو خزمە تگەيشتنى، بۆ لىپرسینەوھ ﴿**اولئک یئسوا من رحمتى**﴾ دیارە ئەوانە مەییوس و بى هیوان لە بەزەيى و دلۆقانى من، بۆيە ئاوا حاشا لەنایەت و لەدیدارم دەکەن ﴿**اولئک لهم عذاب الیم**﴾ و ئەوانە سزایەکی زۆر بەژان و بەئیش نامادە یە بۆیان.

گوتیان: ئیبراهیم بکوژن، یان بیسووتینن:

پاش ئه‌وه‌ی ئیبراهیم پیغه‌مبه‌ر ئه‌و هه‌موو به‌لگانه‌ی بۆ هی‌ناوه‌ ئیتر ئه‌وان په‌کیان نه‌که‌وه‌ی و، په‌نا ده‌به‌نه‌ به‌ره‌یزو به‌کار هی‌نانی ده‌سه‌لات، وه‌ک نه‌فه‌رموی: ﴿^{۲۴} **فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ**﴾ وه‌لامی قه‌وم و گه‌له‌ که‌ی ئیبراهیم هه‌ر ئه‌وه‌ بوو وتیان: بیکوژن یان بیسووتینن بویه‌ ناگریان بۆ سازداو فرییان دایه‌ ناوی ﴿**فَانْجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ**﴾، ئینجا خوا له‌و ناگره‌ پزگاری کرد وبه‌ فه‌رمانی خو‌ی نه‌سووتا ﴿**إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ**﴾ به‌راستی ئاله‌وه‌دا چه‌ندین به‌لگه‌ی پوون هه‌یه‌ بو‌ئوه‌ که‌سانه‌ی باوه‌ریان هی‌ناوه‌و ده‌یه‌ینن چونکه‌ کاتی ناگر هی‌زی سوتاندنی نه‌می‌نی، پی‌و یسته‌ وان‌ه‌ی عیبه‌رتی ئی وه‌ر بگیردری ﴿^{۲۵} **وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا**﴾ کاتی ئیبراهیم له‌ناگره‌که‌ پزگاری بوو پی‌ی وتن: به‌راستی ئیوه‌ بویه‌ له‌باتی خوابتان ده‌په‌رستن ﴿**مُودَةٌ بَيْنَكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا**﴾ که‌ له‌م ژینی دونیا‌یه‌دا یه‌که‌ترتان خو‌ش ده‌وی واته‌: خو‌شه‌و‌یستی و دو‌ستی و پر‌زدانانتان له‌نیوان یه‌که‌تردایه‌واده‌کا، تا به‌و هو‌یه‌وه‌ش بب‌نه‌ حیزب و کو‌مه‌لیک! ﴿**ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ**﴾ پاشان له‌پو‌ژی قیامه‌تا -هه‌ر یه‌ک له‌ په‌ره‌ستراو و په‌رستیار- ته‌به‌رپا له‌وی دیکه‌ ده‌که‌ن و، په‌ره‌ستراوه‌کان به‌ عیباده‌تی په‌رستیاره‌کان کافرن و ده‌به‌نه‌ دو‌ژمن بو‌یان، وه‌ک خودا ده‌فه‌رموی: (وَإِذَا حَشَرَ النَّاسَ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءُ وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ). ﴿**وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا**﴾ وله‌یه‌که‌تر نه‌فرین نه‌که‌ن ﴿**وَمَا وَكُم النَّارُ وَمَالُكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ**﴾ و شو‌ین و جی‌گه‌یشتان ناگری دو‌ژه‌خ نه‌بی و، هی‌چ یاریده‌ده‌ریکیشتان بۆ ناب‌ی "تا له‌و سزایه‌ پزگارتان بکات.

لو‌وط باوه‌ری به‌ ئیبراهیم هی‌ناو، پی‌که‌وه‌ هی‌ج‌ره‌ت‌یان کرد: ﴿^{۲۶} **فَأَمِنْ لَهُ لُوطٌ**﴾، (لو‌وط)ی برا‌زای ئیبراهیم، پاش پزگار بوونی ئیبراهیم له‌ناگره‌که‌ باوه‌ری هی‌ناپی ﴿**وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَى رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ**﴾ و وه‌بنا له‌ی اس‌حاق و یع‌قوب و ج‌علنا فی ذ‌ری‌ته‌ النب‌وة و ال‌ک‌تاب و آ‌تین‌ه‌ أج‌ره‌ فی الد‌ن‌یا و آ‌تین‌ه‌ أج‌ره‌ فی الآ‌خ‌ره‌ ل‌من الص‌ل‌ح‌ین و لو‌طاً اذ‌قال لق‌وم‌ه‌: ا‌ن‌ک‌م تات‌ون الف‌ح‌شه‌ ما س‌ب‌ق‌ک‌م به‌ک‌ا من آ‌ح‌د من الع‌ل‌م‌ین ا‌ی‌ک‌م تات‌ون الر‌ج‌ال و تق‌ط‌عون الس‌ب‌یل و تات‌ون فی ن‌ا‌د‌یک‌م الم‌ن‌ک‌ر ف‌ما ک‌ان ج‌واب ق‌وم‌ه‌: ا‌ل‌ا ا‌ن‌ قالوا ا‌ت‌ین‌ا ع‌ذاب‌ الل‌ه‌ ا‌ن‌ ک‌نت من الص‌د‌ق‌ین ﴿^{۲۷} **وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ**﴾ و آ‌تین‌ه‌ أج‌ره‌ فی الد‌ن‌یا و آ‌تین‌ه‌ أج‌ره‌ فی الآ‌خ‌ره‌ ل‌من الص‌ل‌ح‌ین و لو‌طاً اذ‌قال لق‌وم‌ه‌: ا‌ن‌ک‌م تات‌ون الف‌ح‌شه‌ ما س‌ب‌ق‌ک‌م به‌ک‌ا من آ‌ح‌د من الع‌ل‌م‌ین ا‌ی‌ک‌م تات‌ون الر‌ج‌ال و تق‌ط‌عون الس‌ب‌یل و تات‌ون فی ن‌ا‌د‌یک‌م الم‌ن‌ک‌ر ف‌ما ک‌ان ج‌واب ق‌وم‌ه‌: ا‌ل‌ا ا‌ن‌ قالوا ا‌ت‌ین‌ا ع‌ذاب‌ الل‌ه‌ ا‌ن‌ ک‌نت من الص‌د‌ق‌ین ﴿^{۲۸} **قَالَ رَبِّ ا‌ن‌ص‌ر‌نی ع‌لی الق‌وم‌ الم‌ف‌س‌د‌ین**﴾

لو‌وط باوه‌ری به‌ ئیبراهیم هی‌ناو، پی‌که‌وه‌ هی‌ج‌ره‌ت‌یان کرد: ﴿^{۲۶} **فَأَمِنْ لَهُ لُوطٌ**﴾، (لو‌وط)ی برا‌زای ئیبراهیم، پاش پزگار بوونی ئیبراهیم له‌ناگره‌که‌ باوه‌ری هی‌ناپی ﴿**وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَى رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ**﴾ و وه‌بنا له‌ی اس‌حاق و یع‌قوب و ج‌علنا فی ذ‌ری‌ته‌ النب‌وة و ال‌ک‌تاب و آ‌تین‌ه‌ أج‌ره‌ فی الد‌ن‌یا و آ‌تین‌ه‌ أج‌ره‌ فی الآ‌خ‌ره‌ ل‌من الص‌ل‌ح‌ین و لو‌طاً اذ‌قال لق‌وم‌ه‌: ا‌ن‌ک‌م تات‌ون الف‌ح‌شه‌ ما س‌ب‌ق‌ک‌م به‌ک‌ا من آ‌ح‌د من الع‌ل‌م‌ین ا‌ی‌ک‌م تات‌ون الر‌ج‌ال و تق‌ط‌عون الس‌ب‌یل و تات‌ون فی ن‌ا‌د‌یک‌م الم‌ن‌ک‌ر ف‌ما ک‌ان ج‌واب ق‌وم‌ه‌: ا‌ل‌ا ا‌ن‌ قالوا ا‌ت‌ین‌ا ع‌ذاب‌ الل‌ه‌ ا‌ن‌ ک‌نت من الص‌د‌ق‌ین ﴿^{۲۷} **وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ**﴾ و آ‌تین‌ه‌ أج‌ره‌ فی الد‌ن‌یا و آ‌تین‌ه‌ أج‌ره‌ فی الآ‌خ‌ره‌ ل‌من الص‌ل‌ح‌ین و لو‌طاً اذ‌قال لق‌وم‌ه‌: ا‌ن‌ک‌م تات‌ون الف‌ح‌شه‌ ما س‌ب‌ق‌ک‌م به‌ک‌ا من آ‌ح‌د من الع‌ل‌م‌ین ا‌ی‌ک‌م تات‌ون الر‌ج‌ال و تق‌ط‌عون الس‌ب‌یل و تات‌ون فی ن‌ا‌د‌یک‌م الم‌ن‌ک‌ر ف‌ما ک‌ان ج‌واب ق‌وم‌ه‌: ا‌ل‌ا ا‌ن‌ قالوا ا‌ت‌ین‌ا ع‌ذاب‌ الل‌ه‌ ا‌ن‌ ک‌نت من الص‌د‌ق‌ین ﴿^{۲۸} **قَالَ رَبِّ ا‌ن‌ص‌ر‌نی ع‌لی الق‌وم‌ الم‌ف‌س‌د‌ین**﴾

لووط په ندى قه ومه كه ى داده دات:

﴿^{۲۸} لوطا اذ قال لقومه﴾ لووطيشمان كړده پيغه مېرو به گه له كه ى خو ى وت: ﴿^{۲۹} انكم لتاتون الفاحشة﴾ بهراستى ئيوه نه وښه تاونى خراپ و ناشرين نه انجام نه دهن "لهوپه پرى شهرمه زاربيديه!!" ﴿^{۳۰} ماسبقكم بها من احد من العالمين﴾ و يه كه له خه لكاني جيهانيش پيش ئيوه كارى ناشياوى واى نه كړدوه "نه وښه كارىكى نامرؤفانه يه" ﴿^{۳۱} انكم لتاتون الرجال﴾ ئه رى ئيوه ده چنه لاي پياوان و نيړينه "كه بهراستى نهوپه پرى نامردانه يه" ﴿^{۳۲} وتقطعون السبيل﴾ رى له دهوامى بهرې مرو نه پېن، يان پى له خه لكى نه پېن و ئه شيكوژن و شتومه كه كاني لى وهر نه گرن و دهست دريژيشى بو نه كهن! ﴿^{۳۳} وتاتون فى ناديك المنكر﴾ وه له يانه ى كو بوونه وه ى خو تاندا كارى زور خراپ و

دزيو ناهه نه كهن؟! ﴿^{۳۴} فما كان جواب قومه﴾ كه چى پاش نه وه موو ناموزگاري يه، وه لامى گه له كه ى هه نه وېوېو ﴿^{۳۵} اذ قالوا اتتنا بعذاب الله ان كنت من الصادقين﴾ "به گالته وه" به لوطيان وت: نه گهر له راسه بيژانى ناده ى سزاي خوامان بو بيته "كه توه موو جار هه رده شى پى نه كه ىت" ﴿^{۳۶} قال رب انصرنى على القوم المفسدين﴾ لووط كاتى ناو ميډ بوو ليان وتى: ئه ى په روه دگارم! به سهر نه و گه له خراپكاره دا - كه هه رچى گيانانه بى نه خلاقى يه - سهر مخه ﴿^{۳۷} ولما جاءت رسلنا ابراهيم بالبشرى﴾ دواى داواى (لوط) بو له ناو بردنيان، خوا كو مه لى فريشته نه نيړى بو نه انجام داني نه و كار، جاپيش نه وېچن بو كاره كه يان، ده رونه لاي (نيراهيم) وه كه نه فهرموى: كاتى كه نيړاوه كانمان هاتنه لاي ئيراهيم به موژده وه، واته: به موژده ى هاتنه دونياى ئيسحاق ﴿^{۳۸} قالوا انا مهلكوا اهل هذه القرية﴾ به ئيراهيميان وت: بهراستى ئيمه خه لكى نه م شاروډييه "سه دووم - دى ى گه لى لووط - له ناو بهرين ﴿^{۳۹} انا اهلها كانوا ظالمين﴾ چونكه خه لكه ى زور ناهه قكارو بى روه وش و له سنوور ده رچوون.

فريشته دينه لاي ئيراهيم و لووط:

﴿^{۴۰} قال ان فيها لوطا﴾ ئيراهيم كه نه وه ى لى بيستن وتى: ده ى خو لوو تيشى تيډايه!! ﴿^{۴۱} قالوا نحن اعلم بمن فيها﴾ فريشته كان وتيان: ئيمه زاناترين به وه ى تيډايه؟ ﴿^{۴۲} ننجنينه واهله اى امراته كانت من الغابرين﴾ بيگومان لووت و خانه واده كه ى - دوو كچه كه ى - رزگار ده كه يان، نه كه ى نا، چوون برياره نه و له ناو گونا هباراندا ده ميښته وه و تيا ده چيټ "چونكه كاتى خو ى بهو كارى نه وانه رازى بووه" ﴿^{۴۳} ولما ان جاءت رسلنا لوطا سى بهم وضاق بهم ذرعا﴾ پاشان نيړاوه كانمان لاي ئيراهيم هه لسان و بهرو لووت چوون، كاتى چوونه لاي، به ديتنيان ترساودلته نگ بو "له ترسى هوزه كه ى، نه وه ك بين ده رگيان پى بگرن، جا نه وانش لووتيان تيگه ياند ﴿^{۴۴} وقالوا لا تخف ولا تحزن﴾ ووتيان: مه ترسه و دل تهنگ مېه "به هو ى ئيمه وه" ﴿^{۴۵} انا منجوك واهلك اى امراتك كانت من

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا اِبْرٰهِيْمَ بِالْبَشْرِىْ قَالُوْا اِنَّا مَهْلِكُوْا اَهْلَ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ اِنْ اَھْلُهَا كَانُوْا ظٰلِمِيْنَ ﴿۳۷﴾ قَالَ اِنَّكُمْ فِیْهَا لَوُطًا قَالُوْا لَئِنْ عَلِمْنَا مِنْ فِیْهَا لَنَنْجِیْنَهُ وَاَهْلَهُۥٓ اِلَّا اَمْرًاۙ ثُمَّ كَانَتْ مِنَ الْغٰیْبِیْنَ ﴿۳۸﴾ وَلَمَّا اَنْ جَاۤءَتْ رُسُلُنَا لُوْطًا سِیْءَ بِهٖمْ وَضَافَکَ بِهٖمْ ذُرِّیًّا وَقَالُوْا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ اِنَّا مُنْجُوْکَ وَاَهْلَکَ اِلَّا اَمْرًاۙ ثُمَّ كَانَتْ مِنَ الْغٰیْبِیْنَ ﴿۳۹﴾ اِنَّا مُنْزِلُوْکَ عَلٰی اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًاۙ مِنَ السَّمَآءِ بِمَا کَانُوْا یَفْسُقُوْنَ ﴿۴۰﴾ وَلَقَدْ تَرٰکُنَا مِنْهَاۤ اٰیَةًۭ یَّیْنَةً لِّقَوْمٍ یَّعْقِلُوْنَ ﴿۴۱﴾ وَاِلٰی مَدِیْنٍ اَخَاهُمْ شُعَبًا فَقَالَ یَقُوْمُۤ اَعْبُدُوْا اللّٰهَ وَاَرْجُوْا الْیَوْمَ الْاٰخِرَ وَلَا تَعۡتَوُۤا فِی الْاَرْضِ مُفْسِدِیْنَ ﴿۴۲﴾ فَکَذَّبُوْهُ فَاَخَذْنٰهُمُ الرِّجْفَۙ فَاَصْبَحُوْۤا فِیۤ دَارِهِمْ جِثْمِیۡنَ ﴿۴۳﴾ وَعَادًا وَّثَمُوْدًاۙ وَقَدْ نَبِّیۡتَ لَکُمۡ مِّنۡ مَّسٰکِنِهِمْ وَزَیۡتَ لَّهُمُ الشَّیْطٰنُ اَعْمٰلَهُمْ فَصَدَّهُمۡ عَنِ السَّبِیْلِ وَکَانُوْۤا مُسْتَبْصِرِیۡنَ ﴿۴۴﴾ وَتَرٰکُنَا

الغابرين چونکه بی گومان نئمه خو توو خانه واده کهت - ژنه کهت نه بی - رزگار ده کهین که نه و له پرزی به جیما و انا به .
 ﴿ ۲۴ 〉 **إنا منزلون علی اهل هذه القرية رجلاً من السماء** نئمه له ئاسمانه وه به لاو سزایه کی سهخت نه نیرینه سهر
 خه لکی نهم شارهدییه ﴿ **بما كانوا یفسقون** 〉 به هو ی گونا هو تاوان و له سنوور دهر چوونیا نه وه "ئین که سیر نه لی :
 خوا جو بره نیلی ناردو گونده که ی به رز کرده وه له ئاستی سهریاندای رای گرت، پاشان کوتای به سهریاندای
 به رده بارانی کردن و جیگه که یان بووه به دهریایه کی (پیس و بوگن) زو ربه ی را له سهر نه وه یه که نه و دهریایه ،
 (بحرالمیت) ی ئیستایه ﴿ ۲۵ 〉 **ولقد ترکنا منها آیه بینة لقوم یعقلون** به هه قیقهت لهو شارهدییه ویرانه دا نیشانه یه کی
 پو شتمان به جی هیشت بو که سانیک له نیشانه راده مینن و تیده که .

گورته باسیکی شوعه یب :

دیته سهر باسی چیرۆکی شوعه یبی په یام بهر ﴿ **بویه** 〉
 نه فه رموی : ﴿ ۲۶ 〉 **والی مدین اخاهم شعيبا** هه روا
 شوعه یبی بریا نیشمان - برای بنه چه ییان - به پیغه مبه ری
 ره وانه کرد بومه دیه ن ﴿ **فقال یا قوم اعبدوا الله وارجوا اليوم** 〉
الآخر پویشته لایان و فه رموی : ئه ی قه وم وه وژم! ته نها
 خوا بپه رستن، وه به پوژئی دوایى ئومیدتان ببی - و "
 له سزایشی بترسن " ﴿ **ولا تعثوا فی الارض مفسدین** 〉 کاری
 به دکارانه و گیره شیوینی مه کهن له م زهویه دا، واته : هه ولئ
 بلا و کردنه وه ی فساد و تاوان مه دن و، گیره شیوین مه بن
 ﴿ ۲۷ 〉 **فکذبوه فاخذتهم الرجفة** که چی خه لکه که
 به دروژنیان کرد، ئینجا بوومه له رزه یه کی گه وه ری وا گرتئی و
 ولاته که یانی به یه کجاری ویران کرد ﴿ **فاصبحوا فی دارهم** 〉
جا مین جاهره موویان له ماله کانیا ندا به چوکدا که و تن
 و مردن .

نهم قه ومانه ش قریبون :

﴿ ۲۸ 〉 **وعادا وشمود وقد تبین لکم من مساکنهم** وه (عاد -

وَقَرُورٌ وَفِرْعَوْنٌ وَهَمْرٌ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُوسَى
 بِالْبَيِّنَاتِ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَافِقِينَ
 ﴿ ۲۹ 〉 **فَكَلَّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِ فَمِنْهُمْ مَن أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا**
 وَمِنْهُمْ مَن أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَن خَسَفْنَا بِهِ
 الْأَرْضَ وَمِنْهُمْ مَن أَغْرَقْنَا وَمَا كَانَتْ **اللَّهُ** لِيُظْلِمَهُمْ
 وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿ ۳۰ 〉 **مَثَلُ الَّذِينَ**
أَخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنَكَبُوتِ
أَتَّخَذَتْ بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَرَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنَكَبُوتِ
لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿ ۳۱ 〉 **إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُدْعُونَ مِن**
دُونِهِ مِن شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿ ۳۲ 〉 **وَلِلَّهِ**
الْأَمْثَلُ نُصْرَتُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ
﴿ ۳۳ 〉 **خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ**
لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿ ۳۴ 〉 **أَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ**
وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿ ۳۵ 〉

گه لی هوود - سه موود - گه لی صالح) یشمان له ناو بردن، ئیستاش شوینه واره کانیا ن ببینن - ئه ی دانیش توانی
 مه کهه! - جاده زانن چیمان پیکردوون، ده بوئی وهش ژیر نابن؟ ﴿ **وَزَيْنَ لَهُم الشَّطَانُ أَعْمَالَهُمْ** 〉 شه ی تان
 کار و کرده و کانیا نی بو رازان دن وه، نه وه بوو نه و کاره نامه ردا نه یان لا چاک بوو ﴿ **فصدهم عن السبیل** 〉 جا له ریگه و
 رپیازی راستیش ریگری کردن ﴿ **وكانوا مستبصرين** 〉 له کاتی که دا خه لکی کی وردین بوون و، عه قلیان به چاک و خراپ
 نه شکا ﴿ ۳۹ 〉 **وقارون وفرعون وهامان** هه روه ها قارونی سه رمایه دارو، فیرعه ونی پاشای میسرو، هامانی وه زیری
 فیرعه و نمان له ناو بردن ﴿ **ولقد جاءهم موسى بالبينات** 〉 به هه قیقهت موسا به گه لی موعیزه و به لگه ی ئاشکرا و
 روونه وه هاته لایان ﴿ **فاستکبروا فی الارض** 〉 که چی له سهر زه ویدا خو یان به زل زانی و، له خو یان گوژان و،
 ده ستیان کرده ده عیه و فیز ﴿ **وما كانوا سابقين** 〉 و نه شیان توانی پی شمان لی بگرن و دهرچن له ده ستیمان ﴿ **فکلا** 〉

﴿ اخذنا بذنبه ﴾ جا ئیمه هه‌ریه‌که له‌وانمان به‌هۆی گونا‌هی خۆیا‌نه‌وه قار لی‌گرت ﴿ فمنهم من ارسلنا عليه حاصبا ﴾ جا هی‌وایان هه‌بوو خیزو لممان به‌سه‌ریاندا پرشت له‌گه‌ل بای زۆرتوندوو سه‌خت و کوشنده‌دا وه‌ک گه‌لی عاد ﴿ ومنهم من اخذته الصيحة ﴾ هه‌یان بوو ده‌نگ و ناره‌ته‌و هاواریکی گه‌وره‌ی ئاسمانیی (هه‌وره بروسکه‌و بوومه‌له‌زه) گرتی‌و له‌ناو چوون وه‌ک گه‌لی سه‌مود ﴿ ومنهم من خسفنا به الارض ﴾ هه‌شیانبوو به‌خۆی و سامان و دارایی‌یه‌وه وه‌ک قارون به‌ناخی زه‌ویدا پو‌برد ﴿ ومنهم من اغرقنا ﴾ هه‌یشیان بوو وه‌ک گه‌لی نوح و فیرعه‌ون و هامانی وه‌زیری و له‌شکره‌که‌ی له‌ئاودا نو‌قمان کردن ﴿ وماکان الله لیظلمهم ﴾ وه‌نه‌بی‌ت خوا سته‌می لی‌کردین، نا " خواسته‌می لی‌نه‌کردن ﴿ ولكن کانوا انفسهم یظلمون ﴾ به‌لکو‌خۆیان سته‌میان له‌خۆیان کرد، ئه‌وه‌بوو سه‌رپێچییان کردو، سه‌ره‌نجام سزا هاته سه‌ریان.

دۆست‌گرتن (غه‌یره‌ز خوا) له‌ کاری کاکله‌ مووشان ده‌چی:

ئینجا خۆای گه‌وره وینه‌و مه‌سه‌ل بو‌ هاوبه‌شدانه‌ره‌کان دینیته‌وه سه‌باره‌ت به‌وه‌ی که له‌باتی خوا بت نه‌په‌رستن، ئه‌فه‌رموی: ﴿ مثل الذين اتخذوا من دون الله اولياء کمثل العنکبوت اتخذت بیتا ﴾ مه‌سه‌ل و نموونه‌ی ئه‌و که‌سانه‌ی بی‌جگه له‌ خوا چه‌ند دۆستیکیان بو‌ خۆیان گرتووه، هه‌روه‌ک مه‌سه‌لی (کاکله‌ مووشان) جال‌جالۆکه‌یان به‌سه‌ره‌اتوو هه‌خانوویه‌کی بو‌خۆی ته‌نیوه ﴿ وان اوهن البيوت لبیت العنکبوت لو کانوا یعلمون ﴾ ئاشکرایشه که‌خانووی کاکله‌ مووشان نابوودترین و سه‌ست‌ترین خانوو هه‌گه‌ره‌ئهوراستییه‌ بزائن و تی‌بگه‌ن ﴿ ان الله یعلم ما یعدون من دونه من شیء ﴾ به‌راستی خوا ده‌زانێ چین ئه‌وانه‌ی ئه‌وان هاوارو‌هانایان بو‌ده‌به‌ن ﴿ وهوالعزیز الحکیم ﴾ هه‌رخۆشی ده‌سه‌لاتداری له‌کارزانه ﴿ وتلك الامثال نضربها للناس ﴾ ئه‌ومه‌سه‌لانه‌ش - که‌ناویه‌ناو- بو‌خه‌لکیان ده‌هینی‌نه‌وه هه‌ربۆتی‌گه‌یشتنه ﴿ وما یعقلها الا العالمون ﴾ تی‌یان ناگه‌ن، ته‌نها زاناو وردبینه‌کان نه‌بی، واته: هه‌ر ئه‌وان تی‌یان ده‌گه‌ن.

قورئان بخوینوه، په‌یامه‌که‌ت بگه‌یه‌نه:

﴿ خلق الله السموات والارض بالحق ﴾ خوا ئاسمانه‌کان وزه‌وویی به‌ره‌واو هه‌ق به‌دی‌هیناوه ﴿ ان فی ذلك لایة للمؤمنین ﴾ به‌راستی له‌و به‌دی‌هینانه‌دا به‌لگه‌یه‌کی گه‌وره هه‌یه بو‌پرواداران ﴿ اتل ما اوحی الیک من الکتاب ﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د ﷺ ئه‌وی له‌م قورئانه‌دا بو‌ت وه‌حی کراوه بی‌خوینوه ﴿ واقم الصلاة ﴾ و به‌به‌رده‌وامی و پێک و پێک نوێژیش ئه‌نجام ده‌ ﴿ ان الصلاة تنهی عن الفحشاء والمنکر ﴾ به‌راستی نوێژی " تی‌روته‌سه‌ل" به‌ره‌هه‌ستی مرۆ له‌کاری خراپ و نا‌په‌سه‌ند و گونا‌هو تاوان ده‌کات ﴿ ولذکر الله اکبر ﴾ و بی‌گومان یادی خوا - له‌دونیادا- له‌هه‌موو شتی‌ک هی‌ژاترو‌گه‌وره‌تره، چونکه بیرکردنه‌ویه له‌گه‌وره‌یی و ده‌سه‌لاتی خوا ﴿ والله یعلم ما تصنعون ﴾ خواش به‌وکارو کرده‌وانه‌ی ئی‌وه ئه‌نجامیان ده‌دن، ئاگاداره، بو‌خۆیشی پادا‌شتان ئه‌داته‌وه.

کۆتایی جزمی بیسته‌م

والله الحمد والمآلة

*** **